ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Σύλλογὴ μεθερμηνεύσεων εἰς ἁπλῆν καὶ εὔληπτον διάλεκτον ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

Ὑπὸ

Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ, Χ. ΓΡΗΓΟΡΑ

καὶ

ΔΗΜ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1867

ΕΞΩ ΦΧ 110 ΣΕΙΡΑ Σ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Μεθερμηνευθεῖσα εἰς τὴν καθομιλουμένην πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ.

ὑπὸ

Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ.

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ.

ΤΟΜΟΣ Α'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ « Ν. ΕΠΤΑΛΟΦΟΥ ».

(Ὁδὸς Φερμελετζίδικα, Ἀρθ. 90).

1867.

458

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐνομίσαμεν καὶ νομίζομεν, ἐπρεσβεύσαμεν καὶ πρεσβεύομεν, ἐπιστεύσαμεν καὶ πιστεύομεν, ὅτι ἡ ἀρίστη βάσις τῆς χρηστῆς τῶν ὁμογενῶν μας ἀνατροφῆς εἶναι ἡ μετὰ ζήλου συχνὴ ἀνάγνωσις τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τῶν προγόνων μεγαλοφυΐας, καὶ μάλιστα τῶν ποιημάτων τοῦ Ὁμήρου.

Καὶ ὁ μὲν κορυφαῖος τῶν λυρικῶν τῆς Ῥώμης Ὁράτιος τὰ τῶν Ἑλλήνων συγγράμματα νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐνδελεχῶς νὰ μελετῶσι συνεβούλευε τοὺς συμπατριώτας του Ῥωμαίους. Καὶ σήμερον δὲ Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι καὶ Γερμανοὶ καὶ Ἀμερικανοί, καὶ πάντα τὰ σοφὰ ἔθνη τῆς γῆς τὰ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς σεπτῆς ἡμῶν πατρίδος συγγράμματα διὰ πλείστης ὅσης ἔχουσι τιμῆς καὶ ὑπολήψεως.

Ἀλλ' ὁ Ὅμηρος πρὸ πάντων καὶ παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν ἦτο ἡ πρωτίστη καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀνάγνωσις καὶ μελέτη. Οὕτως ὁ μὲν μέγας Ἀλέξανδρος τὰ θεῖα αὐτοῦ ποιήματα εἶχε πάντοτε ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του, ὁδὲ Ἀλκιβιάδης ἐρράπισε μετ' ἀγανακτήσεως τὸν διδάσκαλον, παρ' ᾧ δὲν εὑρέθη πρόχειρον ἀντίτυπον τοῦ Ὁμήρου.

Καὶ τὴν μὲν Ἰλιάδα ἐποίησεν ὁ Ὅμηρος νεώτερος ὤν, εἰς δὲ τὴν Ὀδύσσειαν διαλάμπει ἡ πολυπειρία γέροντος συνετοῦ καὶ περινουστάτου. Μάχαι, ἔριδες, μῆνις, εἶναι τὸ κυριώτερον ἀντικείμενον τῆς Ἰλιάδος. Φιλοπατρία, φιλοστοργία, συζυγικὴ

πίστις, πᾶσα ἀρετὴ καὶ πᾶσα περιπλάνησις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἰδοὺ αἱ εἰκόνες τῆς Ὀδυσσείας.

Τὴν Ὀλύσσειαν λοιπὸν δίδομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ, ὑπὲρ οὗ εἰργάσθημεν. Ὁ δὲ ὅλου δὲ τοῦ ποιήματος τούτου διαλάμπων καὶ κυριεύων χαρακτὴρ εἶναι ἡ φιλοπατρία, πάθος εὐγενὲς τῶν υἱῶν τῆς Ἑλλάδος. Οὐδὲν τέρπει τὸν Ὀδυσσέα, ὅσον ἡ θέα καὶ αὐτοῦ τοῦ καπνοῦ τῆς πατρίδος του... διὰ ταῦτα, ὦ Ἕλληνες, τὸ σύγγραμμα τοῦτο δότε ἀφόβως εἰς τὰς χεῖρας τῶν τέκνων σας. Δευτερεύων χαρακτὴρ εἶναι ἡ συζυγικὴ πίστις καὶ ἡ σωφροσύνη τῆς Πηνελόπης, ἀρετὴ λίαν σεβαστὴ παρὰ τοῖς καὶ τὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς τιμῆς θυσιάζουσι τέκνοις τοῦ Ἑλληνισμοῦ... διὰ ταῦτα, ὦ Ἕλληνες, τὸ σύγγραμμα τοῦτο δότε ἀφόβως εἰς τὰς χεῖρας τῶν φιλτάτων σας, ἵνα μάθωσι πόσον πολύτιμος εἶναι ἡ ἀρετὴ αὕτη, καὶ μάθωσι τοῦτο ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων.

Τριτεύων χαρακτὴρ εἶναι ἡ πρὸς τὸν πατέρα φιλοστοργία τοῦ Τηλεμάχου, ἡ ἁγνὴ καὶ τρυφερὰ αὐτοῦ καρδία, ἡ ἀπὸ τῶν τέρψεων καὶ ἡδονῶν ἀποχή, μὲ ἕνα λόγον, ὑπογραμμὸς υἱοῦ, ὁποῖον εὔχεται πᾶς πατὴρ νὰ ἔχῃ εἰς τὸν οἶκόν του καύχημα καὶ στήριγμά του... διὰ ταῦτα, ὦ Ἕλληνες, τὴν Ὀδύσσειαν τοῦ Ὁμήρου δότε εἰς τὰς χεῖρας τῶν τέκνων σας.

Ἡ ἀφέλεια καὶ ἀγνότης τῶν ἑλληνικῶν ἠθῶν, τὸ ἀπέριττον καὶ ἡ λιτότης καὶ ἡ οἰκιακὴ ἀρετὴ τῶν σεμνῶν δεσποινῶν καὶ δεσποσυνῶν τῆς σεπτῆς Ἑλλάδος, ἡ Ναυσικάα, ἐξορμῶσα ἵνα πλύνῃ ἐπιστατοῦσα εἰς τὰς θεραπαινίδας τὰ πλυστικὰ τῶν ἀνακτόρων, διαπρέπει ὡς ἀδάμας καὶ πολύτιμος λίθος, ἡ ἄλλη αὕτη τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ῥεβέκκα, ὑποδεχομένη τὸν Ὀδυσσέα καὶ χορηγοῦσα αὐτῷ τροφὴν καὶ πόσιν, ἡ δὲ σεβασμία τοῦ Ἀλκινόου σύζυγος καὶ μήτηρ τῆς Ναυσικάας, ὁ ὅλως πίστις Εὔμαιος, ἡ ὅλως ἀφοσίωσις τροφὸς Εὐρύκλεια, καὶ τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι ὡραῖοι καὶ τερψίθυμοι χαρακτῆρες, θέλουσιν, ὦ Ἕλληνες, ἀναμνήσκει διὰ ζωηροτάτων εἰκόνων εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ εἰς τὰς θυγατέρας σας, ὅτι εἰσὶν ἀπόγονοι μεγάλων προγόνων, καὶ ὅτι προνομιοῦχος καὶ πανευδαίμων ὑπῆρχέ ποτε ἡ πατρίς σας, καὶ οὐδὲν ἔχετε νὰ ζηλεύσητε εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη... διὰ ταῦτα τὴν ΟΔΥΣΣΕΙΑΝ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ δότε, ὦ Ἕλληνες, εἰς τὰς χεῖρας τῶν τέκνων σας.

Οἱ σεπτοὶ πρόγονοί σας, ὦ Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους θαυμάζουσι καὶ ἀναγιγνώσκουσιν ἕκαστος ἐν τῇ μητρικῇ αὐτοῦ γλώσσῃ, καὶ Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι καὶ Γερμανοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ καὶ πᾶν ἕτερον πεπολιτισμένον ἔθνος τοῦ κόσμου, ἐγκαταλιμπάνοντες τὰς ἀδαμαντοκολλήτους νεκρῶν θήκας των, ἰδοὺ ἀνίστανται καὶ παρουσιάζονται ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν ἐν ὁρατῷ σχήματι καὶ ἐνδύματι, ἐνδεδυμένοι ὡς εἷς ἐξ ὑμῶν, ὡς τέκνα τοῦ λαοῦ ζῶντα καὶ ἐνεργοῦντα. Προσέλθετε λοιπὸν καὶ λαλήσατε μετ' αὐτῶν, διότι ἰδοὺ ζῶσι καὶ λαλοῦσιν ὡς εἷς ἐξ ὑμῶν.

Θὰ τοὺς ἐννοεῖτε δὲ ἄριστα καὶ οὐδὲν ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σᾶς λέγουσι, θὰ ἦναι εἰς ὑμᾶς ἀκατάληπτον.

Ὁ Ὅμηρος εἶναι δημοτικὸς ποιητής· ἂν ἐννοῆτε τὰ σημερινὰ δημοτικὰ ἄσματα, θὰ ἐννοεῖτε καὶ τὴν ὁποίαν σᾶς προσφέρομεν εἰς ἁπλῆν καὶ εὔληπτον γλῶσσαν μεθερμήνευσιν τοῦ ὑπάτου τούτου τῶν ποιητῶν.

Δὲν ἦτο ἀριστοκράτης ὁ Ὅμηρος, ἦν τέκνον τοῦ λαοῦ, τυφλὸς μάλιστα, ὡς λέγουσιν, ἀοιδός, τέρπων τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅλους τοὺς Ἕλληνας.

Εἰς ὅλους λοιπὸν τοὺς Ἕλληνας προσφέρομεν τὴν ἀνὰ χεῖρας μετάφρασιν, πλουτίσαντες αὐτὴν καὶ διὰ τῶν ἀπαραιτήτων σημειώσεων εἰς χρῆσιν τοῦ λαοῦ, διότι οἱ σοφοὶ χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχουσιν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ.

Ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ καταθέλγει τὸν ἀναγνώστην, διὰ ψυχαγωγοῦ καὶ ἀφελοῦς διηγήσεως τῶν θαυμασίων συμβάντων τοῦ Ὀδυσσέως καὶ διὰ τερπνοτάτων περιγραφῶν ξένων ἐθνῶν καὶ ἀγνώστων χωρῶν. Ὀδυσσεὺς, ὁ βασιλεὺς τῶν Κεφαλλήνων, εἶχε συνεκστρατεύσει μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων κατὰ τῆς Τρῳάδος. Δέκα ἔτη διέτριψε συμπολιορκῶν τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Ἕτερα δέκα ἔτη περιεπλανήθη εἰς ἀγνώστους γαίας, καὶ οὐδεὶς ἐν Ἰθάκῃ ἐγίνωσκέ τι πλέον περὶ αὐτοῦ, ὥστε οἱ ἄριστοι τῶν Ἀχαιῶν, συνελθόντες ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Ὀδυσσέως, κατέτρωγον ἀσωτεύοντες καὶ διασκεδάζοντες τὰ ὑπάρχοντα τοῦ ἀπόντος βασιλέως, ἀπαιτοῦντες ἵνα ἡ χήρα βασίλισσα Πηνελόπη ἐκλέξῃ ἕνα ἐξ ἑαυτῶν εἰς σύζυγον, ὅστις βεβαίως θὰ ἀνηγορεύετο τότε βασιλεὺς τῶν Κεφαλλήνων. Ἐπὶ πολὺ ἡ Πηνελόπη διὰ παντοίων προφάσεων ἀπέφευγε τὸν γάμον. Τέλος ὅμως τὸ δέκατον ἔτος τῆς πλάνης τοῦ Ὀδυσσέως, οἱ δόλοι αὐτῆς ἀποκαλύπτονται καὶ εἰς μεγίστην εὑρίσκεται ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου, ὅτε ἡ Ἀθηνᾶ ἀπόντος τοῦ Ποσειδῶνος ἐπιτυγχάνει ἀπόφασιν τῶν θεῶν περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ὁ Ἑρμῆς πέμπεται ὑπὸ τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Νύμφην Καλυψώ, ἥτις ἑπτὰ ὅλα ἔτη κατεῖχεν ἄκοντα τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὴν νῆσόν της, ἀγγέλλοντα αὐτῇ τὴν διαταγὴν τῶν θεῶν νὰ ἀπολύσῃ καὶ πέμψῃ τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὴν πατρίδα του. Τεσσαράκοντα ἡμερῶν διάστημα περιλαμβάνει ἡ πρᾶξις τῆς Ὀδυσσείας, διότι ὁ ποιητὴς ἀναμιγνύει ἐντέχνως ὡς ἐπεισόδια τὰ ἀρχαιότερα συμβάντα τοῦ Ὀδυσσέως, διελὼν τὸ ποίημά του εἰς 24 ᾄσματα, ἤτοι ῥαψῳδίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Α' ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ἐπίκλησις τῆς Μούσης. Ἡ Καλυψὼ κρατεῖ τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὴν νῆσόν της. Ὅλοι οἱ θεοί, ἐξαιρουμένου τοῦ Ποσειδῶνος, εὐσπλαγχνίζονται τὸν ἥρωα. Συνέλευσις τῶν θεῶν, ἀπόντος τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ Ζεὺς ἀναφέρει τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Αἰγίσθου. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐπικαλεῖται ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσέως τὴν προστασίαν τοῦ κορυφαίου τῶν θεῶν. Ὁ Ζεὺς ἀπαντᾷ, ὅτι μόνος ὁ Ποσειδὼν, ὀργισθείς, διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης ἐτύφλωσε τὸν υἱόν του Πολύφημον, ἀνθίσταται κατὰ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς του, ἀλλ' οἱ θεοὶ θὰ σκεφθῶσι περὶ τῶν μέσων τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσέως. Ἡ Ἀθηνᾶ προτείνει νὰ σταλῇ ὁ Ἑρμῆς ἵνα φέρῃ πρὸς τὴν Καλυψὼ τὰς διαταγὰς τῶν θεῶν· αὐτὴ δὲ θὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἰθάκην, διὰ νὰ πέμψῃ τὸν Τηλέμαχον πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρός του. Ἔρχεται ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ὀδυσσέως ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Μέντου, βασιλέως τῶν Ταφίων. Οἱ μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης διασκεδάζουσι παίζοντες, Ὁ Τηλέμαχος φιλοξενεῖ τὴν θεάν. Οἱ μνηστῆρες συμποσιάζουσιν. Ὁ Τηλέμαχος παραπονεῖται πρὸς τὸν ξένον διὰ τὰ δυστυχήματα καὶ τὴν ἄγνοιαν περὶ τῆς τύχης τοῦ πατρός του. Ἡ Ἀθηνᾶ τὸν διαβεβαιοῖ, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ζῇ εἰσέτι καὶ ὅτι ταχέως θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ Τηλέμαχος εὔχεται νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν αὐθάδειαν τῶν μνηστήρων. Ἡ Ἀθηνᾶ τὸν συμβουλεύει νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπιοῦσαν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ, νὰ διατάξῃ τοὺς μνηστῆρας νὰ ἐκκενώσωσι τὴν οἰκίαν του, αὐτὸς δὲ νὰ ἀποδημήσῃ εἰς Πύλον καὶ Σπάρτην διὰ νὰ ἐρευνήσῃ περὶ τοῦ πατρός του. Λέγει δὲ αὐτῷ τί ὀφείλει νὰ πράξῃ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, εἴτε ζῇ εἴτε ἀπέθανεν ὁ πατήρ του. Ὁ Τηλέμαχος ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Μέντην· ἡ θεὰ ἀφίπταται εἰς οὐρανούς, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐπιστρέφει εἰς τὸ μέσον τῶν μνηστήρων. Ὁ ἀοιδὸς Φήμιος ᾄδει πρὸς διασκέδασίν των τὰ δεινὰ συμβάντα τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἐκ Τρῳάδος. Ἡ Πηνελόπη παρουσιασθεῖσα παρακαλεῖ τὸν ἀοιδὸν νὰ παύσῃ ᾀάλλων ᾄσμα διασπαράσσον τὴν καρδίαν της. Ὁ Τηλέμαχος τὴν διατάσσει νὰ ἀποσυρθῇ. Ἀναγγέλλει δὲ εἰς τοὺς μνηστῆρας ὅτι αὔριον θέλει συγκαλέσει τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν καὶ ἀπαιτήσει παρ' αὐτῶν νὰ παύσωσι τὰς ἐν τῇ οἰκίᾳ του διατριβάς των. Εἰρωνικοὶ σαρκασμοὶ τοῦ Ἀντινόου, καὶ ἀπάντησις τοῦ Τηλεμάχου. Ὁ Εὐρύμαχος τὸν ἐρωτᾷ περὶ τοῦ ξένου, τὸν ὁποῖον ἐφιλοξένησεν· ὁ τοῦ Ὀδυσσέως υἱὸς ὑποκρινόμενος λέγει, ὅτι δὲν ἐλπίζει πλέον νὰ ἐπανίδῃ τὸν πατέρα του. Τὰ ᾄσματα καὶ οἱ χοροὶ παρεκτείνονται μέχρις ἑσπέρας, εἶτα μνηστῆρες ἀποσύρονται. Ὁ Τηλέμαχος ἀποσύρεται εἰς τοὺς θαλάμους του.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Α.

Συνέλευσις τῶν θεῶν. Ἀθηνᾶς παραίνεσις πρὸς Τηλέμαχον.

Τὸν ἄνδρα εἰπέ μοι, ὦ Μοῦσα(1), τὸν πολύγνωμον, ὅστις περιεπλανήθη εἰς πολλοτάτας ξένας χώρας, ἀφοῦ ἐξεπόρθησε τὴν ἱερὰν πόλιν τῆς Τρῳάδος. Καὶ πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε τὰς πόλεις καὶ ἐγνώρισε τὰ φρονήματα καὶ τὰς σκέψεις. Ὑπέφερε δὲ αὐτὸς πολλὰς λύπας καὶ κακοπαθείας εἰς τὰ πελάγη, προσπαθῶν καὶ τὴν ζωήν του νὰ διατηρήσῃ καὶ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφὴν τῶν συντρόφων του νὰ ἐξασφαλίσῃ. Καὶ ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ λυτρώσῃ τοὺς συντρόφους του, ὅσον καὶ ἂν ἐπροσπάθησε. Διότι τοὺς εὗρεν ὁ ὄλεθρος διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν μωρὰς καὶ κακὰς πράξεις. Οἱ μωροί! κατέφαγαν τὰς βοῦς τοῦ Ἡλίου, αὐτὸς δὲ τοὺς κατεδίκασε νὰ μὴ ἀξιωθῶσι νὰ ἴδωσι τὴν ποθητὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου. Ἐκ τούτων λοιπὸν ὅλων διηγήθητί μας, θεά, θύγατερ τοῦ Διός!

(1) Οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ἠξεύρωσιν ἀκριβῶς τὰ μακρὰν συμβαίνοντα, οὔτε τὰς περιστάσεις καὶ τὰς λεπτομερείας, καὶ τοὺς καθ' ἕκαστα λόγους. Ὅθεν ὁ ποιητὴς ἐπικαλεῖται τὴν Μοῦσαν τὴν θυγατέρα τοῦ Διὸς ἵνα φωτίσῃ αὐτὸν περὶ πάντων. Μὲ πόσην δὲ ἀφέλειαν ἄρχεται τοῦ ποιήματός του! Ἀποφεύγει πάντα περιττὸν ὄγκον, συνήθη εἰς μόνους τοὺς Ἀσιανοὺς καί τινας νεωτέρους συγγραφεῖς! Ἀνεπαισθήτως εἰσάγει τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ λαμπρὰ τῆς ποιήσεώς του ἀνάκτορα. Ἱεράν λέγει τὴν πόλιν τῆς Τρῳάδος, διότι κατὰ τὴν μυθολογίαν ὁ Ποσειδὼν καὶ ὁ Ἀπόλλων ἀνήγειραν τὰ τείχη αὐτῆς.

Καθ' ὃν καιρὸν(1) ἅπαντες οἱ ἄλλοι, ὅσους δὲν εὗρεν ὁ αἰφνίδιος φοβερὸς ὄλεθρος, εἶχον ἐπιστρέψει εἰς τὰς πατρίδας των, λυτρωθέντες ἀπὸ τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου καὶ τῆς θαλάσσης, αὐτὸν μόνον, τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφὴν καὶ τὴν σύζυγόν του ἐπιποθοῦντα, παρεμπόδιζεν ἡ σεβασμία Νύμφη Καλυψὼ, ἡ ἔνδοξος θεὰ, εἰς τὰ βαθέα καὶ δροσερὰ σπήλαιά της, ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸν ἔχῃ σύζυγόν της. Ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν περιστροφὴν τῶν χρόνων ἦλθε τὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ θεοὶ εἶχον προορίσει εἰς αὐτὸν τὸ νὰ ἀξιωθῇ τῆς εἰς τὴν οἰκίαν του ἐπιστροφῆς εἰς Ἰθάκην, καὶ τότε ἀκόμη δὲν ἦν ἀπηλλαγμένος ταλαιπωριῶν καὶ ἀγώνων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν φιλτάτων του. Ὅλοι δὲ οἱ θεοὶ τὸν εὐσπλαγχνίζοντο, ἐξαιρουμένου τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις οὐδὲ στιγμὴν ἔπαυε τὴν κατὰ τοῦ θείου Ὀδυσσέως ὀργήν του, πρὶν ἢ οὗτος φθάσῃ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του(2).

Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν εἶχεν ὑπάγει εἰς τοὺς Αἰθίοπας, οἵτινες κατοικοῦσι μακρὰν(3), τοὺς Αἰθίοπας, οἵτινες εἰσὶν εἰς δύο μέρη διῃρημένοι εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς οἰκουμένης, οἱ μὲν πρὸς δυσμὰς, οἱ δὲ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ ἦναι παρὼν εἰς τὴν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ὁλοκαυτουμένην ἑκατόμβην ταύρων καὶ ἀρνίων. Ἐκεῖ λοιπὸν αὐτὸς εὐφραίνετο, παρευρισκόμενος εἰς τὰς ἐκ τῶν θυμάτων εὐωχίας. Οἱ δὲ λοιποὶ θεοὶ ἦσαν συνηγμένοι ἅπαντες εἰς τὰ δώματα τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Καὶ πρὸς αὐτοὺς ἤρξατο νὰ λαλῇ ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν (Ζεύς). Διότι εἶχεν ἐνθυμηθῇ τὸν εὐγενῆ Αἴγισθον, τὸν ὁποῖον

(1) Ἐνταῦθα ἀρχίζει ἡ διήγησις τῆς Μούσης.

(2) Ὁ Ὀδυσσεὺς, καθὼς καὶ ἅπαντες οἱ ἥρωες, διὰ τῆς ἀνδρείας τοῦ σώματος καὶ τῶν γενναίων αἰσθημάτων, καὶ τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, λέγονται καὶ νομίζονται ὅμοιοι τῶν θεῶν.

(3) Κατὰ τὰς τότε γεωγραφικὰς γνώσεις, οἱ Αἰθίοπες κατῴκουν εἰς τὰ ἔσχατα ἄκρα τῆς γῆς, ἐν τῷ Ὠκεανῷ.

ἐφόνευσεν ὁ περίφημος υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης. Ἐκεῖνον ἐνθυμηθεὶς ἐλάλησεν ὁ Ζεὺς πρὸς τοὺς ἀθανάτους.

« Βαβαί! Πῶς οἱ ἄνθρωποι παραπονοῦνται κατὰ τῶν θεῶν! Λέγουσιν ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα ἡ αἰτία τῶν δυστυχιῶν καὶ τῆς ἀθλιότητός των! Ἐνῷ πολλάκις αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μὲ τὰς παραφοράς καὶ τὰς κακάς των πράξεις ἐμπίπτουσιν εἰς δεινὰ καὶ δυστυχίας, μηδόλως προωρισμένα ὑπὸ τῶν θεῶν. Καθὼς καὶ τώρα ὁ Αἴγισθος παρὰ τὸ εἱμαρμένον συνεζεύχθη τὴν νόμιμον σύζυγον τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως, ἐφόνευσε δ' αὐτὸν ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ τοι γνωρίζων ὅτι τὸν περιμένει ὄλεθρος, ἐπειδὴ ἡμεῖς τῷ προείπομεν, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν τὸν ὀξυδερκῆ καὶ ἄγρυπνον Ἑρμῆν, τὸν φονέα τοῦ Ἄργου, μήτε τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ φονεύσῃ, μήτε τὴν σύζυγον ἐκείνου νὰ λάβῃ εἰς γυναῖκα, διότι ὁ Ὀρέστης θέλει ἐκδικηθῇ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως, ὅταν μεγαλώσῃ καὶ ποθήσῃ τὴν πατρίδα του. Οὕτως εἶπεν ὁ Ἑρμῆς, ἀλλὰ δὲν ἐμάλαξε τὴν καρδίαν τοῦ Αἰγίσθου, καὶ τοι ἐπιθυμῶν τὸ καλόν του, ὅστις τώρα διὰ μιᾶς ἐτιμωρήθη δι' ὅλας τὰς κακάς του πράξεις. »

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Διὸς ἀπήντησεν ἔπειτα ἡ γαλανόφθαλμος(1) θεὰ Ἀθηνᾶ.

« Ὦ πάτερ ἡμῶν, υἱὲ τοῦ Κρόνου, Ὕψιστε βασιλεῦ, ἀναντιρρήτως ὑπὸ δικαίου ἐκεῖνος κατελήφθη ὀλέθρου. Τὴν αὐτὴν δὲ τύχην εἴθε νὰ ἔχωσι καὶ πάντες, ὅσοι πράττουσι τὰ τοιαῦτα. Ἀλλ' ἡ ἰδική μου καρδία φλογίζεται, ὁσάκις ἐνθυμοῦμαι τὸν φρόνιμον Ὀδυσσέα, τὸν ἀναξιοπαθοῦντα, ὅστις

(1) Γαλανόφθαλμος ἢ γλαυκῶπις=ἡ ἔχουσα γαλανοὺς ὀφθαλμούς. Γαλανοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ἔχουσιν οἱ λέοντες, αἱ γαλαῖ, αἱ γλαῦκες, ὡς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ εἶσι φωτοβόλοι καὶ ἀπαστράπτοντες. Διὰ τοῦ ἐπιθέτου τούτου ὁ ποιητὴς θέλει νὰ δείξῃ τὸ πολεμικὸν πνεῦμα καὶ τὴν μεγάλην φρόνησιν τῆς Ἀθηνᾶς, εὐνοούσης καὶ προστατευούσης πᾶν ἔργον, ποὺ ἀπαιτεῖται σκέψις, φρόνησις καὶ γενναιότης, διὰ τὴν ὁποίαν αἰτίαν καὶ ὁ τὰ μᾶλλιστα συνετὸς καὶ γενναῖος Ὀδυσσεὺς ἀείποτε ἀ[illegible]

τοσοῦτον ἤδη καιρὸν τυραννεῖται μακρὰν τῶν φιλτάτων του, εἰς νῆσον ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους, ὅπου εἶναι ὁ ὀμφαλὸς τῆς θαλάσσης, νῆσον κατάφυτον ἀπὸ δάση, ὅπου κατοικεῖ θεὰ, θυγάτηρ τοῦ περινουστάτου Ἄτλαντος, ὅστις γινώσκει τὰ βάθη συμπάσης τῆς θαλάσσης, καὶ βαστᾷ τὰς ὑψηλὰς στήλας, αἵτινες χωρίζουσι τὴν γῆν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν. Αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ ἐμποδίζει τὸν δυστυχῆ, ζῶντα εἰς θρήνους καὶ στεναγμοὺς, καὶ ἀδιακόπως μαγεύει αὐτὸν μὲ γλυκεῖς καὶ κολακευτικοὺς λόγους, διὰ νὰ λησμονήσῃ τὴν Ἰθάκην. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς, ποθῶν νὰ ἴδῃ τὸν καπνὸν κἂν τὸν ἀνυψούμενον ἀπὸ τῆς γῆς τῆς πατρίδος του, στέργει νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν μαλάσσεται ἡ καρδία σου, Ζεῦ! ὁ ἔχων θρόνον ἑαυτοῦ τὸν Ὄλυμπον, ἀφοῦ τοσαύτας θυσίας προσέφερέ σοι ὁ Ὀδυσσεὺς πλησίον τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων εἰς τὴν εὐρύχωρον Τροίαν; Διὰ τί τοσοῦτον κατ' αὐτοῦ ὠργίσθης, ὦ Ζεῦ; »

Πρὸς ταύτην ἀπαντῶν εἶπεν ὁ κύριος τῶν νεφελῶν (ὁ ἐπὶ νεφελῶν ἔχων τὸν ἑαυτοῦ θρόνον) Ζεύς.

« Τέκνον μου, ὁποῖον λόγον ἐπρόφερες; Πῶς ἠδυνάμην νὰ λησμονήσω τὸν θεῖον Ὀδυσσέα, ὅστις ἄπαντας τοὺς ἀνθρώπους ὑπερβαίνει κατὰ τὴν φρόνησιν, εἰς δὲ τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν ἀπέραντον οὐρανὸν, προσέφερε τὰς πλείστας θυσίας; Ἀλλ' ὁ περιπτυσσόμενος τὴν γῆν Ποσειδὼν, ἄκαμπτος ἐπιμένει ἐν τῇ κατ' αὐτοῦ ὀργῇ, διὰ τὸν Κύκλωπα, τοῦ ὁποίου ἐτύφλωσε τὸν ὀφθαλμὸν, τὸν θεῖον Πολύφημον, τὸν ἔχοντα μέγιστον κράτος ἐπὶ ὅλους τοὺς Κύκλωπας, τὸν ὁποῖον ἐγέννησεν ἡ Νύμφη Θόωσα, ἡ θυγάτηρ τοῦ Φόρκυνος, τοῦ δυνάστου τῆς ἀτρυγήτου θαλάσσης, συμμιγεῖσα μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος εἰς τὰ βαθέα σπήλαια. Τούτου ἕνεκεν ὁ σείων τὴν γῆν Ποσειδὼν δὲν φονεύει μὲν τὸν Ὀδυσσέα, ἀποπλανᾷ ὅμως αὐτὸν μακρὰν τῆς γῆς τῆς πατρίδος του. Ἀλλ' ἔστω, ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα παρόντες ἂς σκεφθῶμεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν ἐπιστροφήν του, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὁ δὲ Ποσειδὼν θὰ παύσει τὴν ὀργήν του, διότι δὲν

θὰ δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ τι ἐναντίον τῆς θελήσεως ὅλων τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἐρίζων μόνος πρὸς αὐτούς. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ἔπειτα ἡ γλαυκῶπις θεὰ Ἀθηνᾶ.

« Ὦ πάτερ ἡμῶν, υἱὲ τοῦ Κρόνου, ὕψιστε βασιλεῦ, ἂν ὄντως δὰ ἦναι τώρα ἀρεστὸν εἰς τοὺς μάκαρας θεοὺς νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ φρόνιμος Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν οἰκίαν του, ἂς ἀποστείλωμεν εὐθὺς τὸν ἡμέτερον ἀπόστολον Ἑρμῆν, τὸν φονέα τοῦ Ἄργου, εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν(1), διὰ νὰ εἴπῃ ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὴν ὡραίους ἔχουσαν τοὺς τῆς κεφαλῆς πλοκάμους Νύμφην τὴν ἀμετάτρεπτον ἡμῶν βούλησιν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ καρτεροψύχου Ὀδυσσέως εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του. Ἐγὼ δὲ πορεύομαι εἰς Ἰθάκην, ἵνα ἐγκαρδιώσω τὸν υἱόν του, καὶ ἐμψυχώσω αὐτὸν ἐμπνέουσα αὐτὸν, νὰ συγκαλέσῃ εἰς συνέλευσιν τοὺς μακρὰν κόμην ἔχοντας Ἕλληνας καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν οἰκίαν του εἰς ὅλους τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες καθ' ἑκάστην σφάζουσι τὰ πυκνὰ πρόβατά του καὶ τοὺς κυρτοκεράτους βραδυπόρους βόας του. Θὰ τὸν στείλω δὲ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εἰς τὴν ἀμμώδη (παράλιον) Πύλον, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ πατρός του, ἴσως πληροφορηθῇ τι, καὶ διὰ νὰ φημισθῇ εἰς τὸν κόσμον. »

Οὕτως εἶπε, καὶ ὑπεδύθη εἰς τοὺς πόδας της τὰ ὡραῖα πέδιλα, τὰ θεῖα καὶ χρυσᾶ, τὰ ὁποῖα ἔφερον αὐτὴν μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀνέμου καὶ ὑπεράνω τῶν θαλασσῶν καὶ διὰ τῆς ἀχανοῦς γῆς. Ἔλαβε δ' εἰς τὰς χεῖρας τὸ κραταιὸν δόρυ μὲ τὴν ὀξεῖαν χαλκίνην ἄκραν, βαρὺ, μέγα, στιβαρὸν, διοῦ καταδαμάζει τάγματα ἡρώων ἀνδρῶν, καθ' ὧν θὰ ὠργίζετο ἡ θυγάτηρ τοῦ μεγαλοδυνάμου πατρός. Ἐξορμήσασα δὲ ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, ἔστη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ τῆς Ἰθάκης

(1) Ἡ νῆσος τῆς Καλυψοῦς ὑπετίθετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νοτιοδυτικοῦ πελάγους εἰς τὸν ἀχανῆ μεταξὺ τῆς Λιβύης καὶ τοῦ Ἀτλαντοσκόπου, ἤτοι περὶ τὴν Μελίτην, ἑπομένως εἰς ἀπόστασιν λίαν μεγάλην ὡς πρὸς τὴν τότε νηπιώδη κατάστασιν τῆς θαλασσοπλοΐας.

εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Ὀδυσσέως, ἐπὶ τοῦ κατωφλοίου τῆς αὐλῆς. Εἰς τὴν παλάμην της ἐκράτει τὸ χαλκοῦν δόρυ, λαβοῦσα τὴν μορφὴν ξένου, τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ταφίων(1) Μέντου. Εὗρε δ' ἐκεῖ τοὺς ἀλαζόνας μνηστῆρας, οἱ ὁποῖοι διεσκέδαζον, παίζοντες πεσσοὺς ἐνώπιον τῶν θυρῶν, καθήμενοι εἰς δέρματα βοῶν, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ εἶχον σφάξει. Κήρυκες(2) δὲ καὶ ταχεῖς αὐτῶν ὑπηρέται, ἐκεῖνοι μὲν ἔμισγον εἰς τοὺς κρατῆρας οἶνον καὶ ὕδωρ, οὗτοι δὲ ἔπλυνον τὰς τραπέζας μὲ τὰ πορώδη σφογγάρια, καὶ ἔσταινον αὐτὰς ἐνώπιόν των, διατέμνοντες εἰς τμήματα τὸ κρέας.

Ὁ θεῖος Τηλέμαχος πρῶτος παρετήρησε τὴν θεάν, καθήμενος μεταξὺ τῶν μνηστήρων, περίλυπος τὴν ψυχήν, ἔχων παρόντα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τὸν γενναῖον αὐτοῦ πατέρα, ἂν παρουσιασθεὶς ἐκ τινος μέρους διασκορπίσῃ τοὺς μνηστῆρας ἀπὸ τῆς οἰκίας του, λαβὼν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ βασιλικὸν σκῆπτρον, καὶ εἰς τὴν κυριότητα τὰ κτήματά του. Ταῦτα διαλογιζόμενος, ἐνῷ ἐκάθητο μεταξὺ τῶν μνηστήρων, εἶδε τὴν Ἀθηνᾶν(3), καὶ ἔδραμεν εἰς τὰ πρόθυρα, δυσανασχετῶν ἐν τῇ καρδίᾳ του, βλέπων ξένον περιμένοντα εἰς τὰς θύρας. Καὶ πλησιάσας αὐτὸν ἐπίασεν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς, ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν του τὸ χαλκοῦν δόρυ, καὶ προσφωνήσας αὐτὸν εἶπε πτερωτοὺς λόγους.

(1) Οἱ Τάφιοι κατῴκουν, οἱ μὲν εἰς τὰ ὀρτικὰ παράλια τῆς Ἀκαρνανίας, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν μεταξὺ Ἀκαρνανίας καὶ Λευκάδος νήσων, ἐξ οὗ ἡ μεγαλητέρα ἐκαλεῖτο Τάφος.

(2) Οἱ κήρυκες ἦσαν οἱ ἐνδοξότεροι οὕτως εἰπεῖν αὐλικοὶ τῶν βασιλικῶν αὐλῶν, ἐξ εὐγενοῦς, πολλάκις δὲ καὶ βασιλικῆς γενεᾶς. Μετεχειρίζοντο ὅμως ἐνίοτε αὐτοὺς καὶ εἰς ἑτέρας ὑπηρεσίας, ὥσπερ ἐνταῦθα. Εἰς ἕκαστον τῶν συνδαιτυμόνων παρετίθετο μικρὰ τράπεζα, ἡδύοινον δὲ ἄνευ μοχλικῶν καὶ πηρονίων, ὅθεν ἡ εἰς μικρὰ τμήματα διανομὴ τῶν κρεῶν.

(3) Πρῶτος ὁ Τηλέμαχος παρετήρησε τὸν ξένον, τὸ μὲν διότι ὡς οἰκοδεσπότης αὐτὸς ὤφειλε νὰ προσέχῃ εἰς τοὺς ξένους, τὸ δὲ διότι ἡ Θεὰ εἶχε

« Καλῶς ὥρισας, ξένε, θέλεις φιλοξενηθῆ παρ' ἡμῖν. Ἀφοῦ δὲ ἀναπαυθῇς καὶ δειπνήσῃς, θέλεις μᾶς εἰπεῖ τί ἐπιθυμεῖς παρ' ἡμῶν. »

Οὕτως εἰπών, προηγήθη, ἠκολούθει δὲ αὐτὸν ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ. Ὅταν δὲ εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ ὑψηλοῦ μεγάρου, τὸ μὲν δόρυ πορευθεὶς κατέθεσεν εἰς μακρὰν στήλην, ἐντὸς ὡραίας θήκης, ὅπου ἦσταντο καὶ πολλὰ ἕτερα δόρατα τοῦ καρτεροψύχου Ὀδυσσέως, τὴν δὲ θεὰν ἐκάθισεν εἰς θρόνον, ἁπλώσας ὑποκάτω ὡραῖον καὶ μεγαλοπρεπῆ τάπητα, καὶ διὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ὑποπόδιον. Πλησίον δὲ ἔθηκε καὶ δι' ἑαυτὸν ποικίλην καθέδραν, μακρὰν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν μνηστήρων, μήπως ὁ ξένος ἐνοχλούμενος ὑπὸ τοῦ θορύβου δὲν εὐχαριστηθῇ ἀπὸ τοῦ δείπνου, εὑρισκόμενος μεταξὺ ταραχοποιῶν ἀνθρώπων, προσέτι δὲ καὶ διὰ νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ ἀποδημοῦντος πατρός του. Ὑπηρέτρια φέρουσα τὸ νίψιμον ἔχυνεν εἰς τὸν ξένον ὕδωρ ἐκ χρυσῆς ὡραίας προχόου ὑπεράνω ἀργυρᾶς λεκάνης διὰ νὰ νιφθῇ(1), καὶ ἔπειτα ἐτάνυσσεν ἐνώπιόν των ξεστὴν τράπεζαν, ἡ δὲ ἀξιότιμος ταμία φέρουσα ἐπέθηκε τοὺς ἄρτους, καὶ πολλὰ προσφάγια, μετὰ χαρᾶς χορηγοῦσα ὅσα εἶχεν ἐναποταμιευμένα (ἀπὸ τὰ εὑρισκόμενα). Ὁ δὲ τὰ κρέατα διατέμνων ὑπηρέτης, φέρων εἰς χεῖρας, παρέθηκε πινάκια παντοίων κρεῶν, καὶ ἔθηκεν ἐνώπιόν των χρυσᾶ ποτήρια, ὁ δὲ κῆρυξ συχνὰ ἐκέρνα οἶνον εἰς αὐτούς.

Εἰσῆλθον οἱ ἀλαζόνες μνηστῆρες καὶ ἐκάθησαν κατὰ τάξιν εἰς καθέδρας καὶ θρόνους. Εἰς αὐτοὺς δὲ οἱ μὲν κήρυκες ἔχυνον νίψιμον εἰς τὰς χεῖρας, αἱ δὲ ὑπηρέτριαι ἐπεσώρευον ἄρτους εἰς τὰ κάνιστρα, καὶ νεανίσκοι ἐγέμισαν μέχρι τῶν χειλέων τοὺς κρατῆρας μὲ οἶνον. Ἐκεῖνοι δὲ ἅπλωσαν τὰς χεῖράς των εἰς τὰ ἐνώπιόν των προκείμενα μαγειρεύματα. Ἀφοῦ δὲ οἱ

(1) Πρὸ τοῦ φαγητοῦ ἔνιπτον τὰς χεῖρας, τρώγοντες διὰ τῶν δακτύλων.

μνηστῆρες ἐχόρτασαν φαγητὸν καὶ ποτὸν, ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν των εἰς ἄλλας ἐπιθυμίας, εἰς ἄσματα καὶ κρούσματα μουσικῶν ὀργάνων, τὰς συνήθεις τέρψεις τῶν συμποσίων. Εἷς τῶν κηρύκων ἐνεχείρισε μεγαλοπρεπῆ κιθάραν εἰς τὸν Φήμιον, ὅστις βεβιασμένος ἔψαλλεν ἐνώπιον τῶν μνηστήρων. Καὶ αὐτὸς μὲν παίζων τὴν κιθάραν ἤρχιζε νὰ τραγῳδῇ ὡραῖα· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἀπηύθυνε τὸν λόγον πρὸς τὴν γλαυκῶπιν Ἀθηνᾶν, κλίνων πρὸς αὐτὴν τὴν κεφαλὴν, διὰ νὰ μὴ ἀκούσωσιν οἱ ἄλλοι.

« Ἀγαπητὲ ξένε, θέλεις ἄρα γε δυσαρεστηθῆ ἐκ τῶν ὅσα μέλλω νὰ σοὶ εἴπω; Αὐτοὶ μὲν μὲ ταῦτα διασκεδάζουσι, μὲ κιθάραν καὶ ἄσματα, χωρὶς κάμμίαν φροντίδα, ἐπειδὴ κατατρώγουσιν ἀτιμωρητὶ ξένα ὑπάρχοντα ἀνδρὸς, τοῦ ὁποίου βεβαίως τὰ λευκᾶ ὀστᾶ σήπονται που ὑπὸ τοῦ ὄμβρου, κείμενα εἰς τὴν ξηρὰν, ἢ κυλινδούμενα ὑπὸ τοῦ κύματος ἐν τῷ πελάγει. Ἂν αὐτοὶ ἔβλεπόν ποτε ἐκεῖνον ἐπιστρέψαντα εἰς Ἰθάκην, θὰ ἐπροτίμων νὰ ἔχωσι μᾶλλον ἐλαφροὺς πόδας, παρὰ κεκμήλια χρυσοῦ καὶ ἐνδυμάτων. Τώρα ὅμως, ἐκεῖνος μὲν ἐχάθη ἀθλίως, εἰς ἡμᾶς δὲ δὲν ἔμεινεν οὐδεμία ἐλπὶς, καὶ ἄν τις τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων μᾶς εἴπῃ ὅτι θέλει ἐπιστρέψει· δὲν ὑπάρχει ἡμέρα ἐπιστροφῆς δι' αὐτόν! Ἀλλ' ἄγε εἰπέ μοι καὶ ἀποκρίθητί μοι εἰλικρινῶς. Τίς καὶ πόθεν εἶσαι; ποῦ εἶναι ἡ γεννήσασά σε πόλις καὶ οἱ γονεῖς; Μὲ ποῖον πλοῖον ἦλθες; καὶ πῶς σὲ ἔφεραν οἱ ναῦται εἰς τὴν Ἰθάκην; καὶ ποῖοι λέγουσιν ὅτι εἶναι; Διότι βεβαίως διὰ ξηρᾶς δὲν ἦλθες ἐνταῦθα. Καὶ εἰπέ μοι καὶ τοῦτο ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ, διὰ νὰ τὸ ἠξεύρω καλῶς· πρώτην φορὰν ἦλθες εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρός μου ἐφιλοξενήθης ποτέ; Ἐπειδὴ πολλοὶ καὶ ἄλλοι ἤρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν μας ξένοι, διότι καὶ ἐκεῖνος πολλοὺς ἐγνώριζε καὶ ἐπεσκέφθη ἀνθρώπους. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὡμίλησεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ. « Θὰ ἀπαντήσω πρὸς τὰς ἐρωτήσεις σου ταύτας ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ. Ὀνομάζομαι Μέντης, υἱὸς τοῦ πολεμικοῦ Ἀγχιάλου, καὶ βασιλεύω τῶν ναυτικῶν Ταφίων. Τώρα δὲ προσωρμίσθην ἐνταῦθα μὲ τὸ πλοῖον καὶ τοὺς συντρόφους μου, θαλασσοπορῶν εἰς τὸν μέλανα πόντον πρὸς ξένα ἔθνη, εἰς τὴν Τεμέσην(1), διὰ νὰ φορτώσω χαλκὸν, φέρω δὲ φορτίον λαμπροῦ σιδήρου. Τὸ πλοῖόν μου εἶναι ἀραγμένον ἐκεῖ κάτω μακρὰν τῆς πόλεως εἰς τὸν λιμένα Ῥεῖθρον, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ πολυδένδρου Νήϊου. Καυχῶμαι δὲ ὅτι εἴμεθα ἀμοιβαίως πατρικοὶ ἑκπαλαι φίλοι, ὡς θέλεις πληροφορηθῆ ἂν ποτε ὑπάγῃς καὶ ἐρωτήσῃς τὸν γέροντα γενναῖον Λαέρτην, ὅστις, λέγουσι, δὲν ἔρχεται πλέον εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ μακρὰν εἰς τὴν ἐξοχὴν ζῇ περίλυπος, ἔχων μόνον του σύντροφον γραῖαν ὑπηρέτριαν, ἥτις τῷ παραθέτει φαγητὸν καὶ ποτὸν, ὅταν τὸν καταβάλῃ ὁ κόπος περιδιαβάζοντα ἐπιπόνως εἰς τὰς ἀμπελοφύτους ἐξοχάς. Ἦλθον δ' ἤδη ἐνταῦθα, ἀκούσας νὰ λέγωσιν ὅτι ἔρθασεν ἤδη ὁ πατήρ σου· ἀλλὰ βεβαίως οἱ θεοὶ ἀποπλανῶσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν πατρίδα διευθύνσεως. Διότι βεβαίως δὲν ἀπέθανεν ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς (δὲν ἐξέλιπεν ἀκόμη ἀπὸ τὸν κόσμον) ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀλλ' εἰσέτι ζῶν ἐμποδίζεται εἰς κάνὲν μέρος τῆς ἀχανοῦς θαλάσσης, εἰς νῆσον ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους, σκληροὶ δὲ καὶ ἄγριοι ἄνδρες κυριεύουσι καὶ ἐμποδίζουσι βεβαίως αὐτὸν ἄκοντα. Λοιπὸν ἐγὼ θέλω ἤδη σοὶ ἀποκαλύψει ἅπερ μοὶ ἐμπνέουσιν οἱ θεοὶ, καὶ ὅπως φρονῶ ὅτι θέλουσι γείνει τὰ πράγματα, μολονότι δὲν εἶμαι μάντις, οὔτε σοφὸς οἰωνοσκόπος. Δὲν θὰ λείψει πολὺν ἀκόμη καιρὸν ἀπὸ τὴν ἀγαπητήν του πατρίδα, οὔτε ἂν ὑπὸ σιδηρῶν κατέχηται δεσμῶν. Θέλει ἐπινοήσει τρόπον ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα του, ἐπειδὴ εἶναι πολυμήχανος. Ἀλλ' ἄγε τοῦτό μοι εἰπὲ καθαρὰ καὶ ἐξηγήθητι, ἂν δὰ ἦσαι αὐτοῦ τοῦ Ὀδυσσέως ὁ καθ' αὐτὸ υἱός. Διότι πολὺ ὁμοιάζεις εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὰ ὄμματα μὲ ἐκεῖνον, ἐπειδὴ συχνὰ οὕτως συνανεστρεφόμεθα

(1) Τεμέση, πόλις τῆς Ἰταλίας, τὸ μετέπειτα Βρεντήσιον, ἢ κάλλιον ἐν Κύπρῳ, ὅπου ἦν πολὺς χαλκὸς, ἡ μετέπειτα Ταμησσός.

ἀμοιβαίως, πρὶν ἡ αὐτὸς μισεύσῃ διὰ τὴν Τρωάδα, ὅπου δὰ ἀπῆλθον ἐπὶ τῶν κοίλων πλοίων καὶ οἱ λοιποὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος. Ἔκτοτε οὔτε ἐγὼ εἶδον τὸν Ὀδυσσέα, οὔτε ἐμὲ ἐκεῖνος. »

Πρὸς ταύτην δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος. « Θέλω σοὶ ἀποκριθῆ, ὦ ξένε, μετὰ πάσης τῆς εἰλικρινείας. Ἡ μήτηρ μου λέγει, ὅτι εἶμαι ἐκείνου υἱός, ἐγὼ ὅμως δὲν ἠξεύρω(1), διότι καὶ οὐδεὶς εἶναι βέβαιος περὶ τοῦ πατρός του. Ἀλλ' εἴθε νὰ ἐγεννώμην υἱὸς μακαρίου τινὸς ἀνδρὸς, τὸν ὁποῖον νὰ εὕρισκε τὸ γῆρας ἐν τῷ μέσῳ τῶν κτημάτων του! Τώρα ὅμως ἐκείνου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ δυστυχέστατος τῶν ἀνθρώπων, ἐκείνου μὲ λέγουσιν υἱόν, ἐπειδὴ μὲ ἐρώτησας τοῦτο. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ. « Ἀλλὰ βεβαίως οἱ θεοὶ δὲν προώρισαν εἰς τὴν γενεάν σου ἄδοξον μέλλον, ἀφοῦ ἡ Πηνελόπη ἐγέννησέ σε τοιοῦτον. Ἀλλ' ἄγε εἰπέ μοι τοῦτο καθαρὰ καὶ ἐξηγήθητι. Τί συμπόσιον εἶναι τοῦτο; καὶ τί συνάθροισις εἶναι αὐτή; Εἰς τί σοῦ χρησιμεύουσι ταῦτα; εἶναι κἀμμία εὐωχία (πανήγυρις), ἢ γάμος; διότι βεβαίως δὲν εἶναι συμπόσιον ἐξ ἐράνου. Μοὶ φαίνονται ὡς ὑβρισταὶ καὶ ταραχοποιοὶ, εὐωχούμενοι εἰς τὴν οἰκίαν σου. Ἡ θέα των θὰ δυσηρέστει πάντα τίμιον ἄνθρωπον, βλέποντα τὴν παραλυσίαν ταύτην. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ξένε, ἐπειδὴ λοιπὸν μὲ ἐρωτᾷς καὶ ἐξετάζεις νὰ μάθῃς τὴν ἀλήθειαν περὶ τούτων, ὁ οἶκος οὗτος ἔμελλε βεβαίως ποτὲ νὰ ἦναι πλούσιος καὶ σεβαστὸς, ἐφ' ὅσον θὰ διέτριβε μεταξὺ τοῦ λαοῦ τῆς πατρίδος του ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ, τώρα ὅμως διαφορετικὰ ἀπεφάσισαν οἱ θεοὶ, ἐπικρεμάσαντες ἡμῖν δυστυχήματα (ἐν τῇ ἀσπλαγχνίᾳ των), οἱ θεοὶ, οἱ ὁποῖοι ἐκεῖνον δὰ κατέστησαν ἀφανῆ ἐν ἀνθρώποις. Ἐπειδὴ δὲν θὰ ἐλυπούμην τόσον, ἂν ἀπέθνησκεν, ἂν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων του ἐφονεύετο εἰς τὴν γῆν τῆς Τρωάδος, ἢ ἐτελεύτα εἰς τὰς χεῖρας τῶν φίλων του μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ πολέμου. Διότι οἱ πανέλληνες θὰ τῷ ἀνήγειρον τάφον, καὶ εἰς τὸν υἱόν του θὰ ἄφινεν ἀκήρατον δόξαν εἰς τὸ μετέπειτα. Τώρα ὅμως ἀδόξως τὸν ἀφήρπασαν αἱ Ἅρπυιαι. Ἔγειναν ἄφαντος, χωρίς τις νὰ τὸν ἰδῇ, χωρίς τις νὰ τὸν ἀκούσῃ, εἰς ἐμὲ δὲ ἄφησε στεναγμοὺς καὶ δάκρυα. Ἐκτὸς δὲ τούτου δὲν θρηνῶ καὶ κλαίω μόνον δι' αὐτὸν, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ μοῦ ἔστειλαν καὶ ἄλλα μεγάλα κακά. Διότι ὅσοι εὐγενεῖς ἡγεμόνες ἔχουσι τὸ κράτος εἰς τὰς νήσους, εἰς τὸ Δουλίχιον, τὴν Σάμην καὶ τὴν πολύδενδρον Ζάκυνθον, καὶ ὅσοι δυναστεύουσιν εἰς τὴν βραχώδη Ἰθάκην, τόσοι ζητοῦσιν ὡς σύζυγον τὴν μητέρα μου, καὶ ἐρημόνουσι τὴν οἰκίαν μου. Αὕτη δὲ οὔτε ἀρνεῖται τὸν μισητὸν γάμον, οὔτε δύναται νὰ δώσῃ ἓν τέλος· αὐτοὶ δὲ ἀφανίζουσι καὶ κατατρώγουσι τὴν κληρονομίαν μου, ἴσως δὲ θέλουσι κατασπαράξει καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ κατανυχθεῖσα εἶπεν ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ.

« Ὦ θεοί! ὄντως μεγάλην ἔχεις ἀνάγκην τοῦ ἀποδημοῦντος Ὀδυσσέως, ὅστις θὰ ἐφώρμα κατὰ τῶν αὐθαδῶν μνηστήρων. Διότι, ἂν τὴν ὥραν ταύτην ἐπιστρέφων πατήσῃ τὰ πρόθυρα τῆς οἰκίας του, μὲ τὴν περικεφαλαίαν, μὲ τὴν ἀσπίδα καὶ μὲ δύο μόνον δόρατα, τοιοῦτος οἷον, ἐγὼ εἶδον αὐτὸν τὴν πρώτην φορὰν εἰς τὴν οἰκίαν μας εὐωχούμενον καὶ τερπόμενον, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς Ἐφύρης(1) ἀπὸ τοῦ Ἴλλου υἱοῦ τοῦ Μερμέρου. Διότι καὶ ἐκεῖ ἐπῆγε μὲ ταχὺ πλοῖον ὁ Ὀδυσσεὺς, ζητῶν δηλητήριον φάρμακον ἀνδροφόνον, διὰ νὰ ἔχῃ νὰ χρίῃ

(1) Ὁ συνετὸς καὶ μετριόφρων Τηλέμαχος ἀποφεύγει τοσοῦτον εὐστόχως τὸ νὰ καυχηθῇ αὐτοπροτώτως, ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως, πρὶν ἢ ὁμολογηθῇ ἄξιος αὐτοῦ. Ὅτι δὲ τοιαύτη εἶναι ἡ ἔννοια τῆς τοῦ λόγου πλοκῆς, φαίνεται ἔκτε τῶν ἑπομένων στίχων, καὶ ἐκ τῆς ἀπαντήσεως τῆς θεᾶς. Ἄλλως θὰ ἦτο λίαν ψυχρὸν νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι οὐδεὶς αὐτὸς ἔγνω τὸν πατέρα του.

(1) Πολλαὶ ἦσαν ὁμώνυμοι πόλεις. Ἐφύρη ὠνομάζετο τὸ πάλαι καὶ ἡ Κόρινθος, ὡς καὶ ἄλλη τις πόλις τῆς Ἤλιδος. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἐννοεῖται πόλις τῆς Θεσπρωτίδος.

δι' αὐτοῦ τὰ χάλκινα βέλη του· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν δὲν τῷ ἔδωκε, φοβούμενος μὴ ὀργισθῶσι κατ' αὐτοῦ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ(1), ἀλλ' ὁ πατήρ μου τῷ ἔδωκεν, ἐπειδὴ τὸν ἠγάπα ὑπερμέτρως. Τοιοῦτος ὢν ἂν παρουσιάζετο εἰς τοὺς μνηστῆρας ὁ Ὀδυσσεύς, ὅλους θὰ εὕρισκε ταχὺς θάνατος καὶ πικρὸς γάμος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν, ἢ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ ἐπιστρέψας, ἢ καὶ ὄχι, εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐσὲ ὅμως προτρέπω νὰ σκεφθῇς τίνι τρόπῳ νὰ ἀπολιώξῃς τοὺς μνηστῆρας ἐκ τῆς οἰκίας σου. Εἰδ' ἄγε ἄκουσον τώρα, καὶ λάβε εἰς καλὴν σκέψιν τοὺς λόγους μου. Αὔριον προσκάλεσον εἰς συνέλευσιν τοὺς προκρίτους τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁμίλησον δημοσίᾳ πρὸς ὅλους, ἐπικαλεσθεὶς μάρτυρας τοὺς θεούς. Διάταξον, οἱ μὲν μνηστῆρες νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰς οἰκίας των, ἡ δὲ μήτηρ σου, ἂν ἐπιθυμῇ νὰ λάβῃ σύζυγον, ἂς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ πατρός της, ἐκεῖνοι δὲ (οἱ συγγενεῖς της) ἂς ἐκτελέσωσι τὸν γάμον της, καὶ ἂς τῇ ἑτοιμάσωσι πλουσίαν προῖκα, ὁποία ἁρμόζει εἰς ἀγαπητὴν θυγατέρα. Εἰς σὲ δὲ αὐτὸν θέλω δώσει σοφὴν συμβουλήν, ἂν μὲ ἀκούσῃς. Ἐφοπλίσας τὸ καλήτερον πλοῖον μὲ εἴκοσι κωπηλάτας, ὕπαγε νὰ ἐξετάσῃς περὶ τοῦ ἐπὶ πολὺ ἀπόντος πατρός σου, ἂν κανεὶς ἄνθρωπος σὲ πληροφορήσῃ, καὶ ἀκούσῃς διαθρυλλουμένην τινὰ φήμην ἐκ τοῦ Διός, ἥτις διαδίδει εἰς τὰ μακρότατα μέρη τὰ νέα τῶν ἀνθρώπων. Πρῶτα μὲν ὕπαγε εἰς τὴν Πύλον, καὶ ἐρώτησον τὸν σεβάσμιον Νέστορα· καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Σπάρτην πρὸς τὸν ξανθὸν Μενέλαον, διότι αὐτὸς ἐκ τῶν χαλκοῦς φορούντων Θωρακὰς Ἑλλήνων ἐπέστρεψε τελευταῖος. Τότε, ἂν μὲν ἀκούσῃς ὅτι ὁ πατήρ σου ζῇ καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν πατρίδα του, βεβαίως μὲ ὅλας τὰς δυσαρεσκείας σου θὰ ὑποφέ-

(1) Ὡς φαίνεται, ὁ Ἔλλος μετεχειρίζετο τὰ ὁηλητηριασμένα βέλη μόνον κατὰ τῶν ἀγρίων θηρίων· ὅθεν καὶ ἐνόμιζεν ἁμαρτίαν νὰ κοινοποιήσῃ εἰς ἕτερον τὸ μυστικόν του· ἢ καὶ ἐφρόνει, ὅτι ὀφείλει νὰ τηρῇ αὐτὸ μυστικὸν ἀπὸ τῶν ἀλλοδαπῶν.

ρῃς ἀκόμη ἓν ἔτος. Ἂν δὲ μάθῃς ὅτι ἀπέθανε καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τοῖς ζῶσιν, ἐπίστρεψον τότε εἰς τὴν ἀγαπητήν σου πατρίδα, κάμε τὸ κενοτάφιον τοῦ πατρός σου, πρόσφερε πολλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐπικηδείους θυσίας, ἀξίας αὐτοῦ, καὶ ὑπάνδρευσε τὴν μητέρα σου. Ἀφοῦ δὲ τελειώσῃς καὶ πράξῃς ταῦτα, σκέψου τότε μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν σου τίνι τρόπῳ νὰ φονεύσῃς τοὺς μνηστῆρας εἰς τὰ μέγαρά σου, ἤτοι μὲ δόλον, ἢ καὶ φανερά. Δὲν πρέπει πλέον νὰ φρονῇς παιδαριώδη, διότι δὲν εἶσαι πλέον παιδί. Ἢ δὲν ἀκούεις ὁποίαν δόξαν ἔλαβεν ὁ θεῖος Ὀρέστης εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἐφόνευσε τὸν φονέα τοῦ πατρός του, τὸν ἄπιστον Αἴγισθον, ὅστις ἔπνιξε τὸν ἔνδοξόν του πατέρα; Οὕτω καὶ σύ, ἀγαπητέ μου, διότι σὲ βλέπω ἀρκετὰ ὡραῖον καὶ μέγαν, ἔσο γενναῖος, διὰ νὰ σὲ ἐπαινῶσιν οἱ μεταγενέστεροι. Ἐγὼ δὲ θὰ καταβῶ ἤδη εἰς τὸ ταχύ μου πλοῖον καὶ εἰς τοὺς συντρόφους μου, οἱ ὁποῖοι βεβαίως μὲ περιμένουσιν ἀνυπομόνως· σὺ δὲ ἐνθυμοῦ τί σὲ εἶπον, καὶ λάβε εἰς καλὴν προσοχὴν τοὺς ἐμοὺς λόγους. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ξένε, βεβαίως μοὶ εἶπες ταῦτα, θέλων τὸ καλόν μου, καὶ μοὶ ὡμίλησας, ὡς πατὴρ πρὸς υἱόν, καὶ ποτὲ δὲν θέλω λησμονήσει τοὺς λόγους σου. Ἀλλ' ἄγε, μεῖνε ἀκόμη ὀλίγον, ὅσον καὶ ἂν βιάζησαι, ἵνα λουσθῇς καὶ ἀναπαυθῇς, καὶ ἔπειτα ἀπέρχεσαι εἰς τὸ πλοῖόν σου, λαβὼν δῶρον, ἀγαλλομένη καρδία, πολύτιμον, ὡραιότατον, διὰ νὰ τὸ ἔχῃς πρὸς ἐνθύμησίν μου, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δωροῦνται οἱ φιλόφρονες ξένοι εἰς τοὺς ἀγαπητούς των ξένους. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ εἶπεν ἀμέσως ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ. « Μὴ θέλῃς πλέον νὰ μὲ ἐμποδίσῃς, διότι βιάζομαι διὰ τὸ ταξείδιόν μου. Τὸ δὲ δῶρον, ὅπερ θέλει ἡ καρδία σου νὰ μοῦ δώσῃ, νὰ μοῦ τὸ δώσῃς ὅταν ξαναεπιστρέψω διὰ νὰ τὸ λάβω μαζύ μου εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ δύνασαι νὰ ἐκλέξῃς καὶ τὸ καλήτερον, καὶ θέλει εἶσθαι ἄξιον ἀνταποδόσεως. »

Αὐτὴ μὲν οὕτως εἰποῦσα ἀνεχώρησεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ, ἀπέπτη ὡς πτηνὸν (οὕτω ταχέως ἀπῆλθε) ὑψιπετὲς, εἰς αὐτοῦ δὲ τὴν καρδίαν ἐνέπνευσεν ἀνδρίαν καὶ θάρρος, καὶ τῷ ἐνέβαλε (διήγειρε) ζωηροτέραν ἔτι παρὰ πρότερον τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πατρός του. Αὐτὸς δὲ, σκεφθεὶς μὲ τὸν νοῦν του, ἐνεπλήσθη θάμβους ἐσωτερικοῦ, διότι ἐνόησεν ὅτι ἦτο θεότης. Καὶ εὐθὺς ἐπῆγε πρὸς τοὺς μνηστῆρας ὁ θεῖος ἥρως.

Εἰς τούτους δὲ ἔψαλλεν ὁ διακεκριμένος ἀοιδὸς, αὐτοὶ δὲ καθήμενοι τὸν ἠκροάζοντο σιωπῶντες. Καὶ ὁ ἀοιδὸς ἔψαλλε τὴν πολύδακρυν ἐπιστροφὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκ Τροίας, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν αὐτοῖς ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ(1).

Τὸν ἤκουσε δὲ καὶ κατενύγη τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ ἄσματός του ἐκ τοῦ ὑπερῴου(2) ἡ κόρη τοῦ Ἰκαρίου, ἡ περιεσκεμμένη Πηνελόπη(3). Καὶ κατέβη τὴν ὑψηλὴν κλίμακα τῶν δωματίων της, οὐχὶ μόνη, τὴν ἠκολούθουν καὶ δύο ὑπηρέτριαι. Ὅταν δὲ ἔφθασεν ἀπέναντι τῶν μνηστήρων ἡ ἀξιολάτρευτος γυνή, ἐστάθη πλησίον τῆς εἰσόδου τοῦ στερεῶς ᾠκοδομημένου μεγάρου, κρατοῦσα πρὸ τῶν παρειῶν της λαμπρὰν σκέπην. Εἷς ἑκάτερον δὲ τῶν πλευρῶν της παρέστη ἐνάρετος ὑπηρέτρια. Καὶ δακρύσασα, εἶπε πρὸς τὸν διακεκριμένον ἀοιδόν.

« Φήμιε, ἠξεύρεις πλεῖστα ἄλλα θέλγοντα τοὺς ἀνθρώπους διηγήματα πράξεων τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν, τὰς ὁποίας ψάλλουσιν οἱ ποιηταί· ἐκ τούτων ἓν οἱονδήποτε ψάλλε ἐνώπιόν των πρὸς τέρψιν των, καὶ ἂς πίνωσι σιωπῶντες τὸν οἶ-

(1) Αἴας ὁ τοῦ Οἰλέως, ἁλούσης τῆς Τροίας, ἠσέβησεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς κατὰ τῆς Κασσάνδρας. Ἐκ δὲ τούτου ὀργὴ θεῖα κατέβικασεν ἡ Ἀθηνᾶ τόν τε Αἴαντα καὶ τοὺς Ἕλληνας εἰς μεγάλα καὶ δεινὰ παθήματα κατὰ τὴν ἐκ Τροίας ἐπάνοδόν των.

(2) Ὑπερῷον ἦν τὸ ἀνώτατον καὶ μυστικώτατον μέρος τοῦ γυναικωνίτου, συνδεόμενον μετὰ τῶν κατωτέρων δωματίων δι' ὑψηλῆς κλίμακος.

(3) Ὁ πατὴρ τῆς Πηνελόπης Ἰκάριος ἦν, λέγεται, βασιλεὺς Ἀκαρνανίας.

νόν των. Παραίτησε δὲ τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἆσμα, τὸ ὁποῖον μοῦ θερίζει ἀείποτε τὴν καρδίαν εἰς τὰ στήθη, ἀφοῦ μὲ εὗρεν ἀνεξάλειπτον πένθος. Διότι ποθῶ τοιοῦτον σύζυγον, μὴ δυναμένη ποτὲ νὰ λησμονήσω ἄνδρα, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἀνέτειλε λαμπρὰ ἀπὸ τοῦ κέντρου μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς Ἑλλάδος. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Μῆτέρ μου, διατί δὲν ἀφήνεις τὸν ἔξοχον ἀοιδὸν νὰ μᾶς διασκεδάζῃ, ὅπως τὸν ἐμπνέει ἡ τέχνη του ; Δὲν πταίουσιν οἱ ψάλται, ἀλλ' ὁ Ζεὺς εἶναι αἴτιος τῶν δυστυχιῶν μας, ὅστις δίδει οἱανδήποτε θέλει μοῖραν εἰς τοὺς ταλαιπώρους θνητούς. Δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐμποδίζωμεν τοῦτον τοῦ νὰ ψάλλῃ τὴν δυστυχῆ ἐπάνοδον τῶν Ἑλλήνων. Διότι οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι νὰ ψάλλωσι πάντοτε τὸ ἆσμα, ὅπερ εἶναι νεώτατον εἰς τοὺς ἀκούοντας. Ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχή σου ἂς συνειθίσωσιν εἰς τὴν μετὰ καρτερίας ἀκοήν του. Διότι δὲν εἶναι μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅστις δὲν ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκ Τροίας ἐπιστροφῆς του, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἥρωες ἀπωλέσθησαν. Ἀλλ' εἰσελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν σου ἀσχολοῦ εἰς τὰ ἔργα σου, εἰς τὸν ἱστὸν καὶ τὴν ἠλακάτην, καὶ διάτασσε τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἐπιμελῶνται τὰ ἔργα των. Ὁ δὲ λόγος θὰ ἦναι ἡ φροντὶς τῶν ἀνδρῶν, ὅλων, μάλιστα δὲ ἐμοῦ, διότι ἐγὼ ἐξουσιάζω εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην. »

Αὐτὴ μὲν, ἐκπλαγεῖσα, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ δώματά της, διότι κατενύγη τὴν καρδίαν ὑπὸ τῶν συνετῶν λόγων τοῦ υἱοῦ της. Καὶ ἀναβᾶσα εἰς τὰ ὑπερῷα μὲ τὰς ὑπηρετρίας γυναῖκας ἔκλαιε τὸν ἀγαπητόν της σύζυγον Ὀδυσσέα, μέχρις οὗ ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ ἐπέχεε τὸν γλυκὺν ὕπνον εἰς τὰ βλέφαρά της.

Οἱ δὲ μνηστῆρες ἐπλήρουν φωνῶν καὶ παραγῆς τὰς εὐρείας αἰθούσας. Ὅλοι δὲ ἠχρίθησαν νὰ τὴν ἀπολαύσωσι σύζυγόν των. Πρὸς τούτους δὲ ἤρξατο ἀπευθύνων τὸν λόγον ὁ συνετὸς Τηλέμαχος.

« Μνηστῆρες τῆς μητρός μου, τῶν ὁποίων ἡ ἀλαζονία ὑπερ-

ἑβη πᾶν ὅριον, τώρα μὲν ἂς διασκεδάσωμεν εὐωχούμενοι, καὶ ἂς μὴ κάμνωμεν ταραχὴν, διότι εἶναι πρέπον νὰ ἀκροαζώμεθα τοιοῦτον ψάλτην, ὁποῖος εἶναι οὗτος, οὐχὶ κατώτερος τῶν θεῶν κατὰ τὴν γλυκύτητα τῆς φωνῆς. Αὔριον δὲ τὴν αὐγὴν ἂς συνέλθωμεν ὅλοι εἰς συνεδρίασιν ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ σᾶς εἴπω καθαρὰ τὴν ἀπόφασίν μου, νὰ ἐξέλθητε τῆς οἰκίας μου. Φροντίσατε νὰ εὕρητε ἄλλα συμπόσια, τρώγοντες ἐκ τῶν ἰδικῶν σας, φιλοξενοῦντες ἀλλήλους εἰς τὰς οἰκίας σας. Ἂν ὅμως νομίζητε, ὅτι εἶναι συμφερώτερον καὶ καλήτερον νὰ κατατρώγητε ἀτιμωρητὶ ἑνὸς ἀνδρὸς τὰ ὑπάρχοντα, κατατρώγετέ τα. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω ἐπικαλεσθῆ μάρτυρας τῆς ἀδικίας τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, ἄν ποτε ὁ Ζεὺς εὐδοκήσῃ νὰ γείνῃ ἡ ἀνταπόδοσις, νὰ ἠθέλετε ἐξολοθρευθῆ ἀτιμωρητὶ ἐντὸς τῆς οἰκίας μου(1). »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ, δαγκάσαντες ὅλοι τὰ χείλη των, ἐθαύμαζον τὸν Τηλέμαχον, ὅτι τοὺς ὡμίλει μὲ τόσον θάρρος.

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἀπήντησεν ἐκ τῶν μνηστήρων ὁ Ἀντίνοος, ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους. « Τηλέμαχε, βεβαίως αὐτοὶ οἱ θεοὶ σοὶ ἐνέπνευσαν τοὺς ὑπερηφάνους τούτους λόγους, καὶ σοὶ ἐνέβαλον τὸ θάρρος τοῦτο, μήπως ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου σὲ ἐγκαταστήσῃ βασιλέα εἰς τὴν ὑπὸ τῆς θαλάσσης περικλυζομένην Ἰθάκην, οὖσαν κληρονομίαν τῆς οἰκογενείας σου! »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ἀντίνοε, καὶ ἂν δυσαρεστηθῇς εἰς ὅ,τι ἤθελον εἴπει, ὁμολογῶ ὅτι δὲν θὰ ἀπέρριπτον τὴν τιμὴν ταύτην, ἂν ὁ Ζεὺς τὸ ἀπεφάσιζεν(2). Ἢ νομίζεις ὅτι εἶναι κάκιστον τοῦτο εἰς τοὺς ἀνθρώπους; Δὲν εἶναι κακὸν πρᾶγμα νὰ γείνῃ τις βασιλεύς. Ἐν τῷ ἅμα πλουτεῖ ἡ οἰκία του, καὶ αὐτὸς τιμᾶται πλειότερον. Ἀλλὰ βασιλεῖς μὲν Ἕλληνες εἶναι καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιβρεχομένην Ἰθάκην, νέοι τε καὶ γέροντες. Ἐκ τούτων εἷς ἂς λάβῃ τὴν τιμὴν ταύτην, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. Ἐγὼ ὅμως θέλω εἶσθαι ὁ κύριος τῆς οἰκίας μας καὶ τῶν δούλων, τοὺς ὁποίους μοὶ ἐκληροδότησεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἔπειτα ὁ Εὐρύμαχος, ὁ υἱὸς τοῦ Πολύβου. « Τηλέμαχε, τοῦτο μὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς θελήσεως τῶν θεῶν, τίς τῶν Ἑλλήνων θέλει γείνει βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πελάγους περικλυζομένην Ἰθάκην. Ἔχε ὅμως τὰ κτήματά σου, καὶ ἔσο κύριος τῆς οἰκίας σου. Διότι, μὴ παρουσιασθῇ ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διὰ τῆς βίας θὰ ἐπεχείρει νὰ σοῦ ἀφαιρέσῃ τὰ κτήματά σου, ἐφ' ὅσον κατοικεῖται ἡ Ἰθάκη. Ἀλλ' ἐπιθυμῶ, φίλε μου, νὰ σὲ ἐρωτήσω περὶ τοῦ ξένου, πόθεν ἦτο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, καὶ ποίαν ἔχει πατρίδα. Ποῦ δὲ εἶναι ἡ γενεά του καὶ ἡ γῆ τῆς πατρίδος του, ἂν σοῦ ἔφερε κάμμίαν εἴδησιν περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ πατρός σου, ἢ ἦλθεν ἐνταῦθα ἐπιθυμῶν νὰ κατορθώσῃ κάμμίαν ἰδιαιτέραν ὑπόθεσίν του; Πῶς ἀνετεινάχθη καὶ ἀνεχώρησεν ἔξαφνα, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν γνωρίσωμεν! Καὶ ὅμως δὲν ὡμοίαζε πρόστυχον ἄνθρωπον. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Εὐρύμαχε, δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπὶς ἐπανόδου τοῦ πατρός μου· ὅθεν οὔτε εἰς εἰδήσεις πλέον πιστεύω, ἂν ἀπὸ κανὲν μέρος μοὶ ἔλθωσιν, οὔτε εἰς τὰς προρητείας δίδω κάμμίαν προσοχὴν, ὅταν ποτὲ ἡ μήτηρ μου ἀκούσῃ τοιαύτην τινὰ ἀπὸ κανένα τῶν μάντεων, τοὺς ὁποίους προσκαλεῖ, ἵνα τοὺς ἐρωτήσῃ. Ὁ ἄνθρωπος δὲ περὶ οὗ λέγεις εἶναι πατρικός μου ξένος ἐκ Τάφου, ὀνομαζόμενος Μέντης, υἱὸς τοῦ πολεμικοῦ Ἀγχιάλου, δυνάστης τῶν ναυτικῶν Ταφίων. »

Οὕτως εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, ἐνῷ τὸν νοῦν του ἐκυρίευε τὸ ἴνβαλμα τῆς ἀθανάτου θεᾶς. Ἐκεῖνοι δὲ, στρέψαντες τὴν προσοχήν των, εὐφραίνοντο ὑπὸ τῶν μουσικῶν ὀργάνων καὶ τῶν θελκτικῶν ᾀσμάτων· ἐπερίμεναν δὲ νὰ ἀνατείλῃ τὸ ἄστρον

(1) Διὰ τοῦ οἱονεὶ προκηρυχθέντος τούτου πολέμου δικαιολογεῖται ὁ φόνος τῶν μνηστήρων.

(2) Ἐν γνώσει παρεκκλίνομεν ἐνίοτε τῆς συνήθως ἀποδιδομένης εἰς τινας στίχους ἐννοίας, ὡς μὴ ἱκανοποιούσης ἡμᾶς.

τῆς ἑσπέρας. Ἐνῷ δὲ διεσκέδαζον εἰσέτι, ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός. Τότε λοιπὸν ἕκαστος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν κατοικίαν του διὰ νὰ κοιμηθῇ· ὁ δὲ Τηλέμαχος, ὅπου εἶχε τὸν ὑψηλόν του θάλαμον πρὸς τὸ μέρος τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐλῆς, εἰς θέσιν ἔχουσαν θέαν πρὸς ὅλα τὰ μέρη, ἐκεῖ ἐπῆγε διὰ νὰ πλαγιάσῃ, ἀναβοκαταιβάζων μυρίους λογισμοὺς μὲ τὸν νοῦν του. Συνώδευε δὲ αὐτὸν φέρουσα ἀναμμένας λαμπάδας ἡ συνετὴ (πολύπειρος) Εὐρύκλεια, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ὦπος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Πεισήνορος, τὴν ὁποίαν πάλαι ποτὲ εἶχεν ἀγοράσει μὲ ἴδιά του χρήματα ὁ Λαέρτης, ἐνῷ ἦτο ἀκόμη εἰς τὴν τρυφερὰν νεότητά της, δοὺς τὸ ἀντίτιμον εἴκοσι βοῶν(1). Ἐτίμα δὲ αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ του ἴσα μὲ τὴν σεβασμίαν σύζυγόν του, μηδέποτε ὅμως συγκοιμηθεὶς μετ' αὐτῆς, ἀποφεύγων τὸ νὰ παροργίσῃ τὴν σύζυγόν του. Αὐτὴ συνώδευε τὸν Τηλέμαχον κρατοῦσα πρὸς φωτισμὸν ἀναμμένας λαμπάδας, καὶ τὸν ἠγάπα πλειότερον παρὰ πάσας τὰς ἄλλας ὑπηρετρίας, ἀναθρέψασα αὐτὸν εἰς τὴν παιδικήν του ἡλικίαν. Ἤνοιξε δ' ὁ Τηλέμαχος τὰς θύρας τοῦ στερεῶς ᾠκοδομημένου θαλάμου, ἐκάθησεν εἰς τὴν κλίνην, καὶ ἐξεδύθη τὸν μαλακόν του χιτῶνα, τὸν ὁποῖον καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τὴν πολύπειρον γραῖαν. Αὐτὴ δέ, διπλώσασα καὶ ἰσιάσασα αὐτόν, καὶ κρεμάσασα εἰς πάσσαλον πλησίον τῆς ἐντέχνως δεδουλευμένης κλίνης, ἐκίνησε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ θαλάμου· ἔσυρε τὴν θύραν ἀπὸ τοῦ ἀργυροῦ κρίκου καὶ διὰ τοῦ λωρίου ἐπέσυρε τὸ ἔσωθεν κλεῖον τὴν θύραν σίδηρον. Ἐκεῖ αὐτὸς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, κεκαλυμμένος μὲ λεπτοφυὲς μάλλινον σκέπασμα, ἐσυλλογίζετο μὲ τὸν νοῦν του τὸ ταξείδιον, τὸ ὁποῖον τῷ συνεβούλευσεν ἡ Ἀθηνᾶ.

(1) Αἱ συνήθεις ὑπηρέτριαι ἠξίζον τέσσαρας βόας. (Ἰλ. Ψ. 705).

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Β΄ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Οἱ Ἰθακήσιοι, συγκαλεσθέντες κατὰ διαταγὴν τοῦ Τηλεμάχου, συνέρχονται εἰς συνέλευσιν. Ὁ γέρων Αἰγύπτιος ἐρωτᾷ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς συγκαλέσεως. Ὁ Τηλέμαχος παραπονεῖται κατὰ τῆς ἀθυμίας καὶ τῶν παρεκτροπῶν τῶν μνηστήρων, ἐπικαλούμενος τὸν οἶκτον τοῦ λαοῦ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Ἀντίνοος παραπονεῖται κατὰ τῆς δολιότητος τῆς Πηνελόπης· κηρύττει, ὅτι οἱ μνηστῆρες δὲν θὰ παραιτηθῶσι, πρὶν ὁ Τηλέμαχος τὴν ἀποπέμψῃ πρὸς τὸν πατέρα της καὶ ἐκλέξῃ σύζυγον. Ὁ Τηλέμαχος ἀποποιεῖται καὶ ἐπιτάσσει εἰς τοὺς μνηστῆρας νὰ ἐκκενώσωσι τὸ ἀνάκτορον· ἐπικαλεῖται κατ' αὐτῶν τὴν τιμωρίαν τῶν θεῶν. Σημεῖον ἐν οὐρανῷ αἴσιον ὑπὲρ τοῦ Τηλεμάχου. Ὁ γέρων Ἀλιθέρσης συμβουλεύει τοὺς μνηστῆρας, ἂν δὲν θέλωσι τὸν ὀλεθρόν των, νὰ μένωσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς οἰκίας των. Ὁ Εὐρύμαχος ἀπειλεῖ τὸν Ἀλιθέρσην καὶ διακηρύττει, ὅτι οἱ μνηστῆρες οὐδένα φοβοῦνται. Ὁ Τηλέμαχος ζητεῖ παρ' αὐτῶν πλοῖον, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς Σπάρτην καὶ Πύλον διὰ νὰ ἐρευνήσῃ περὶ τοῦ πατρός του. Ὁ Μέντωρ ἐπιπλήττει τοὺς Ἰθακησίους διὰ τὴν ἀδιαφορίαν των. Ὁ Λεόκριτος ἀνταπαντᾷ πρὸς τὸν Μέντορα, λέγων, ὅτι οἱ μνηστῆρες οὐδένα φοβοῦνται, οὐδ' αὐτὸν τὸν Ὀδυσσέα, καὶ ἂν εἰσέτι ἦν δυνατὸν τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ· διαβεβαιοῖ, ὅτι ὁ Τηλέμαχος δὲν θὰ ἀναχωρήσει, καὶ διαλύει τὴν συνέλευσιν. Ὁ Τηλέμαχος ἀπέρχεται εἰς τὸ παραλιον, ἵνα ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀντίληψιν τῆς Ἀθηνᾶς· ἡ θεὰ τῷ ἐμφανίζεται ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Μέντορος, προτρέπει αὐτὸν νὰ προπαρασκευασθῇ διὰ τὸ ταξείδιον, ὑποσχομένη νὰ τῷ προμηθεύσῃ πλοῖον καὶ ναύτας, καὶ νὰ συνταξειδεύσῃ μαζύ του. Ὁ Τηλέμαχος ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἀνάκτορον. Ὁ Ἀντίνοος τὸν προσκαλεῖ νὰ συμμετάσχῃ τοῦ συμποσίου· εὐγενὴς ἀπάντησις τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀδυσσέως· σαρκασμοὶ τῶν μνηστήρων. Ὁ Τηλέμαχος διατάσσει τὴν Εὐρύ-

κλειαν νὰ τῷ ἑτοιμάσῃ τὰ διὰ τὸ ταξείδιόν του ἀναγκαιοῦντα. Ἡ Εὐρύκλεια προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ ταξειδίου· ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος τὴν παρηγορεῖ καὶ τῇ παραγγέλλει νὰ τηρήσῃ μυστικὴν τὴν ἀναχώρησιν ἀπὸ τὴν μητέρα του, μεθ' ὃ ἐπιστρέφει μεταξὺ τῶν μνηστήρων. Ἡ Ἀθηνᾶ, ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Τηλεμάχου, συλλέγει τοὺς ναύτας, ἐνοικιάζει καὶ λαμβάνει εἰς διάθεσίν της πλοῖον· μεθ' ὃ ἀποκοιμίζει τοὺς μνηστῆρας, καὶ ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Μέντορος ἐπιστρέφει διὰ νὰ ζητήσῃ τὸν Τηλέμαχον. Ὁ Τηλέμαχος ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Πύλον, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. (Ἡμέρα δευτέρα).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Β.

Ὅταν ἀνεφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς, ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης του ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ὀδυσσέως υἱός, ἀφοῦ ἐνεδύθη τὰ ἐνδύματά του, ἐπεκρέμασεν ἐκ τῶν ὤμων του τὸ κοπτερόν του ξίφος, ὑπέδυσεν εἰς τοὺς ὡραίους του πόδας τὰ περικαλλῆ πέδιλά του, καὶ ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου, ὁμοιάζων ἀπαράλλακτα μὲ θεόν. Ἔδωκε δ' εὐθὺς διαταγὴν εἰς τοὺς λαμπροφώνους κήρυκας νὰ προσκαλέσωσιν εἰς συνέλευσιν τοὺς μακρὰν τρέφοντας τὴν κόμην Ἕλληνας, ἐκείνων δὲ κηρυττόντων συνηθροίζοντο τάχιστα οὗτοι. Ὅταν δὲ συνῆλθον καὶ ἦν πλήρης ἡ συνέλευσις, ἐκίνησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν συνέλευσιν, ἐκράτει δὲ εἰς τὴν χεῖρά του τὸ χαλκοῦν δόρυ. Δὲν ἦτο δὲ μόνος, τὸν ἠκολούθουν ταχύποδες κύνες(1). Θείαν δ' ἐπ' αὐτοῦ χάριν κατέχεεν ἡ Ἀθηνᾶ, ὅλος δὲ ὁ λαὸς τὸν ἔβλεπε μετὰ θαυμασμοῦ ἐπερχόμενον. Ἐκάθησε δὲ εἰς τὴν θέσιν τοῦ πατρός του, τὴν ὁποίαν ἄφησαν δι' αὐτὸν κενὴν οἱ γέροντες(2).

Μεταξὺ τούτων ἤρξατο(3) ἔπειτα δημηγορίαν ὁ ἥρως Αἰγύπτιος, ὁ ὁποῖος ἦτο κυφὸς ἐκ γήρατος καὶ μυρία πράγματα

(1) Ἐσυνείθιζον οἱ ἀρχαῖοι νὰ ἔχωσιν ἐξόπισθέν των ἀκολουθοῦντας τοὺς κύνας των, οὐχὶ μόνον εἰς τὸ κυνήγιον ἢ εἰς τὰ ποίμνιά των ἐπερχόμενοι, ἀλλὰ καὶ πρὸς διασκέδασιν καὶ ὡς σεῖγμα πολυτελείας καὶ μεγαλοπρεπείας.

(2) Ὁ Τηλέμαχος ἐκάθησεν εἰς τὴν διὰ τὸν βασιλέα προωρισμένην ἕδραν, ὡς υἱὸς τοῦ βασιλέως. Οἱ δὲ γέροντες, ἤτοι οἱ γερουσιασταί, ἄρχηγοι τῶν εὐγενεστέρων οἰκιῶν, οἱ ἀμέσως μετὰ τὸν βασιλέα τιμώμενοι, παρεχώρουν αὐτῷ, τιμῶντες ἐν αὐτῷ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως.

(3) Ὁ Αἰγύπτιος, διὰ τὸ γῆρας του, ἐδικαιοῦτο νὰ δημηγορήσῃ πρῶτος.

ἐγνώριζε Τούτου ἀγαπητὸς υἱὸς συνεξεστράτευσε μετὰ τοῦ ἰσοθέου Ὀδυσσέως ἐπὶ τῶν κοίλων πλοίων εἰς τὴν εὔπωλον Τροίαν, ὁ ἀνδρεῖος Ἄντιφος, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ εἰς τὸ σκοτεινὸν σπήλαιόν του καὶ ἔφαγε τελευταῖον ἐκ τῶν ἑταίρων τοῦ Ὀδυσσέως. Εἶχε δὲ καὶ τρεῖς ἄλλους υἱοὺς, καὶ εἷς μὲν αὐτῶν, ὁ Εὐρύνομος, συγκατηριθμεῖτο μὲ τοὺς μνηστῆρας, οἱ δὲ ἄλλοι δύο ἐνησχολοῦντο εἰς τὰ ἔργα τοῦ πατρός των(1). Ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἐλησμόνει τὸν ἀπόντα υἱόν του, ὀδυρόμενος καὶ στενάζων. Ἐν τῇ συνελεύσει λοιπὸν αὐτὸς δακρύων ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε.

« Ἀκούσατέ μου τώρα, Ἰθακήσιοι, τὸ τί θὰ σᾶς εἴπω. Οὐδέποτε συνήλθομεν οὔτε εἰς συνέλευσιν, οὔτε εἰς συμβούλιον(2), ἀφ' ἧς ὥρας ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς ἀνεχώρησε μὲ τὰ κοῖλα (εὐρύχωρα) πλοῖα. Τώρα λοιπὸν ποῖος μᾶς συνεκάλεσεν ἐνταῦθα; Εἰς ποῖον παρουσιάσθη τοσοῦτον σπουδαία ὑπόθεσις ἢ ἐκ τῶν νέων ἀνδρῶν μας, ἢ ἐκ τῶν γεροντοτέρων μας; Μήπως ἤκουσέ τις κἀμμίαν εἴδησιν περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ στρατοῦ μας, καὶ θέλει νὰ μᾶς τὴν κοινοποιήσῃ σαφῶς, ὡς πρῶτος ἀκούσας αὐτήν; ἢ κἀνὲν ἄλλο κοινὸν συμφέρον πρόκειται νὰ μᾶς παραστήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ; Εἶναι, νομίζω, ἀγαθὸς καὶ ζηλωτὴς πολίτης ὁ συλλαβὼν τὴν εὐτυχῆ ταύτην ἰδέαν! Εἴθε ὁ Ζεὺς νὰ τὸν ἀξιώσῃ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ἀγαθὸν, ὅπερ ἔχει εἰς τὸν νοῦν του!»

Οὕτως εἶπεν· ἔχαιρε δὲ διὰ τὴν αἰσίαν ταύτην πρόρρησιν(3) ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ὀδυσσέως υἱός· ὅθεν οὔτε ἔμεινε πλέον ἐπὶ

(1) Καὶ ἕτερον δεῖγμα τῆς τῶν ἠθῶν ἀφελείας! οἱ υἱοὶ τῶν εὐγενεστέρων ἡρώων ἐπεστάτουν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ἀμπελώνων, διότι τοῦτο σημαίνει ἐνταῦθα ἡ λέξις ἔργα.

(2) Κατά τινας μὲν μόνος ὁ βασιλεὺς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλέσῃ τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν, κατ' ἄλλους δὲ καὶ οἱ γέροντες, ἢ ἐν καιρῷ κατεπείγοντι καὶ πᾶς πολίτης.

(3) Διότι οἱ Ἕλληνες, προτιθέμενοι νὰ ἐπιχειρήσωσί τι, ἐσυμπέραινον περὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς ἐκβάσεως τῆς ἐπιχειρήσεώς των ἐκ τοῦ πρώτου συναντήματος, ἢ ἐκ τῆς πρώτης λέξεως, ἣν θὰ ἤκουον.

πολὺ καθήμενος, ἀλλ' ἐπεθύμησε νὰ δημηγορήσῃ. Ἦτο δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς συνελεύσεως, καὶ ὁ κῆρυς Πείσηνωρ, γνωστὸν τῶν συνετῶν βουλῆς, τῷ ἐνεχείρισε τὸ σκῆπτρον(1). Πρῶτον δὲ ἀπηντήσεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ γεροντος, ἀπευθύνων τὸν λόγον του πρὸς αὐτόν.

« Ὦ γέρον, δὲν εἶναι μακρὰν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν γνωρίσεις, (ἐμὲ δηλαδὴ), ὅτι συνεκάλεσα τὸν λαόν, διότι πάσχω χειρότερα πάντων. Οὔτε κἀμμίαν εἴδησιν ἤκουσα περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ στρατοῦ, τὴν ὁποίαν νὰ σᾶς κοινοποιήσω σαφῶς ὡς πρῶτος ἀκούσας αὐτήν, οὔτε ἄλλο κἀνὲν κοινὸν συμφέρον προκύπτει νὰ σᾶς παραστήσω καὶ ἀναπτύξω, ἀλλ' ἰδιαιτέρα ἐμοῦ ἀνάγκη, τὸ διπλοῦν κακὸν τὸ ὁποῖον εὗρε τὴν οἰκίαν μου. Πρῶτον μὲν ἔχασα γενναῖον πατέρα, ὅστις ἦτο ποτὲ βασιλεὺς σας, ἵλαρὸς καὶ ἤπιος, ὡς πατήρ. Ἤδη ὅμως μὲ εὗρε καὶ μεγαλήτερον δυσύγχυμα, τὸ ὁποῖον σχεδὸν θὰ καταστρέψῃ ὁλην μου τὴν οἰκίαν καὶ θὰ καταφάγῃ ὁλα μου τὰ ὑπάρχοντα. Ἐρωτῶ σας τὴν μεγαλειότητά μου καὶ ἀκουσάν μνηστῆρες, ἀγαπητοὶ υἱοὶ τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι εἰσὶ πρόκριτοι ἐκ τῶν ἐνταῦθα· οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται (ἀποφεύγουσι) μὲν(2) νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός της Ἰκαρίου, διὰ νὰ προικίσῃ μόνος του τὴν θυγατέρα του, καὶ νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ μὲ ὅποιον θέλει καὶ ὁστις τῷ ἀρέσει· ἐρχόμενοι δὲ καθ' ἑκάστην εἰς τὴν οἰκίαν μας, σφάζουσι τοὺς βόας, τὰ ἀρνία καὶ τὰς παχείας αἶγας, καὶ εὐωχοῦνται, καὶ πίνουσι τὸν ἀφράτον μας οἶνον ἀδίκως, καὶ ὅσα ἔχομεν ἐναποταμιευμένα φθείρονται. Διότι δὲν ὑπάρχει ἀνήρ τις, ὁποῖος ἦτο ὁ Ὀδυσ-

(1) Εἰς τὸν δημηγοροῦντα ἐν τῇ συνελεύσει ἐνεχειρίζετο τὸ σκῆπτρον.

(2) Ὁ Τηλέμαχος ὑπαινίττεται ὅτι οἱ μνηστῆρες σπουδαίως δὲν ἐπιδιώκουσι τὸν γάμον, ἀλλὰ θέλουσι μόνον νὰ εὐωχῶνται ἐκ τῶν ξένων κτημάτων. Αἱ χῆραι ἠδύναντο μὲν νὰ συζευχθῶσι καὶ κατ' ἰδίαν ἑαυτῶν ἐκλογήν, συνήθως ὅμως ἐπέστρεφον εἰς τὸν πατρικόν των οἶκον, καὶ ἐκεῖ τῇ ἐγκρίσει τῶν γονέων συνήρχοντο εἰς νέον γάμον.

σεὺς, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὴν οἰκίαν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου. Ἡμεῖς ὅμως δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ προστατευθῶμεν, βεβαίως καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα θὰ εἴμεθα ἄθλιοι καὶ μὴ ἐξασκηθέντες εἰς τὴν ἀνδρίαν. Ναί! (ἄλλως) θὰ ἐπροστάτευα(1) τὴν οἰκίαν μου, ἂν εἶχον τὴν δύναμιν. Διότι αἱ πράξεις των δὲν εἶναι πλέον ὑποφερταὶ, καὶ δὲν δικαιολογεῖται πλέον ἡ καταστροφὴ τῆς οἰκίας μου. Συναισθάνθητε πλέον ὑμεῖς αὐτοὶ τὸ ἄδικον, ἐντραπῆτε τοὺς λοιποὺς περιοικοῦντας γείτονάς μας λαοὺς, καὶ φοβήθητε τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν, μήπως ἐν τῇ ἀγανακτήσει αὐτῶν διὰ τὰς κακὰς πράξεις στρέψωσι κατὰ τῆς κεφαλῆς σας τὸν ὄλεθρον. Σᾶς ἐξορκίζω εἰς τὸν Ὀλύμπιον Δία, καὶ εἰς τὴν Θέμιδα, ἥτις καὶ διαλύει καὶ συγκαλεῖ τὰς τῶν λαῶν συνελεύσεις, ἐμποδίσατέ τους (παύσατε), ἀγαπητοὶ, καὶ ἀφήσατέ με μόνον νὰ τήκωμαι ὑπὸ τοῦ ἀπαρηγορήτου πένθους μου, ἐκτὸς ἂν τυχὸν ὁ πατήρ μου, ὁ εὐγενὴς Ὀδυσσεὺς, ἐχθρικῶς φερόμενος, ἐκακοποίησέ ποτε τοὺς εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς, καὶ τιμωροῦντές με δι' ὅσα ἐκεῖνος ἔπραξε κακὰ, μὲ κακοποιεῖτε μισοῦντές με ὡς ἐχθροὶ, παροτρύνοντες τοὺς μνηστῆρας τούτους. Ἀλλ' εἰς ἐμὲ θὰ ἦτο προκριτώτερον, σεῖς οἱ ἴδιοι νὰ τρώγητε τά τε κινητὰ καὶ τὰ ἀκίνητα κτήματά μου. Ἂν σεῖς τὰ φάγητε, ἴσως ποτὲ καὶ θὰ ἀπεζημιούμεθα(2). Διότι θὰ σᾶς ἠκολουθοῦμεν μὲ τὸν λόγον προσκολλώμενοι καὶ ἐνοχλοῦντές σας διὰ τῆς πόλεως, ἀπαιτοῦντες τὰ χρήματά μας, ἕως οὗ νὰ μᾶς ἐπιστραφῶσιν ὅλα. Τώρα ὅμως βασανίζετε τὴν ψυχήν μου μὲ ἀνιάτους καὶ ἀφύκτους ὀδύνας. »

Οὕτως εἶπε, κυριευθεὶς ὑπὸ ἀγανακτήσεως, ἔρριψε δὲ κατὰ

(1) Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Τηλεμάχου εἶναι ἡ ἑξῆς. Δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἀποδιώξω τοὺς μνηστῆρας. Καὶ βεβαίως ἐκ τῆς ὁμολογίας μου ταύτης θὰ μὲ νομίσει τις δειλὸν καὶ ἀνανδρον. Ἀλλὰ θὰ τοὺς ἐδίωκον καὶ μόνος μου, ἂν εἶχον τὴν δύναμιν.

(2) Ἐὰν οἱ πατέρες τῶν μνηστήρων κατέτρωγον τὰ κτήματα τοῦ Τηλεμάχου, ἠδύνατο οὗτος νὰ ἀποζημιωθῇ, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐκ τῶν μνηστήρων, μὴ ἐχόντων εἰσέτι ἰδιαιτέραν περιουσίαν.

γῆς τὸ σκῆπτρον, χέων θερμὰ δάκρυα· τὸν εὐσπλαγχνίσθη δὲ ὅλος ὁ λαός. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμειναν σιωπῶντες καὶ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὸν Τηλέμαχον μὲ σκληροὺς λόγους, μόνος δὲ ὁ Ἀντίνοος τῷ ἀπεκρίθη εἰς ἀπάντησιν τὰ ἑξῆς.

« Τηλέμαχε, μὲ τὴν ὑπερήφανον γλῶσσαν, μὲ τὴν ὁρμητικὴν καρδίαν, τί λόγους εἶπες προσβάλλων ἡμᾶς; ἐπεθύμεις νὰ μᾶς προσάψῃς καταισχύνην. Δὲν σοὶ πταίουσιν ὅμως οἱ μνηστῆρες Ἀχαιοί, ἀλλ' ἡ ἀγαπητή σου μήτηρ, ἥτις τοσοῦτον καλῶς γνωρίζει τὰς δολοπλοκίας. Διότι ἰδοὺ πλέον τὸ τρίτον ἔτος, καὶ ἐντὸς ὀλίγου τὸ τέταρτον, ἀφότου ἐξαπατᾷ τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ στήθη των! Εἰς ὅλους δίδει ἐλπίδα, καὶ ὑπόσχεται εἰς τὸν καθένα, ἀποστέλλουσα μηνύματα· ὁ δὲ νοῦς αὐτῆς ἄλλα σκέπτεται. Ἐπενόησε δὲ καὶ ἑτέραν ἀπάτην, τὴν ἑξῆς. Στήσασα μέγαν ἱστὸν εἰς τὸν γυναικωνίτην, ὕφαινε λεπτὸν καὶ ὑπερμέγεθες πανίον, καὶ εὐθὺς μᾶς ἐμήνυσε. « Νέοι μνηστῆρές μου, ἐπειδὴ ἀπέθανεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς, προσμείνατε, καὶ μὴ ἐπισπεύδητε τὸν γάμον μου, ἕως οὗ νὰ ἀποτελειώσω τὸ πανίον, διὰ νὰ μὴ χαθῶσιν ἀνωφελῶς τὰ νήματά μου, νεκρικὸν σάβανον διὰ τὸν ἥρωα Λαέρτην, ὅταν ἡ ὀλεθρία μοῖρα τοῦ ἐξαπλοῦντος κατὰ γῆς τοὺς ἀνθρώπους θανάτου τὸν καταβάλῃ, μήπως κάμμία τῶν συμπολιτίδων μου Ἑλληνίδων ὀργισθῇ (δυσανασχετήσῃ) κατ' ἐμοῦ, ἂν τεθῇ εἰς τὸν τάφον ἄνευ νεκρικῆς σινδόνος, ἐνῷ εἶχε τοσαύτην περιουσίαν. » Οὕτως εἶπεν, ἡμῶν δὲ ἐξ ἄλλου μέρους κατεπείσθη ἡ γενναία καρδία. Ὅτε καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ὕφαινε τὸ μέγα πανίον, τὰς δὲ νύκτας τὸ ἐξύφαινε (τὸ διέλυε) ὑπὸ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων. Οὕτως ἐπὶ τρία ἔτη ἐκρύπτετο δολίως καὶ ἠπάτα τοὺς Ἕλληνας. Ἀλλ' ὅταν ἦλθε τὸ τέταρτον ἔτος, καὶ ἐπέστη ἡ ὥρα, τότε γυνή τις, ἥτις ἐγίνωσκε καλῶς τὸ πραττόμενον, ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς τὸν δόλον της, καὶ τὴν ἐπιάσαμεν διαλύουσαν τὸ ὡραῖον ὕφασμά της. Οὕτω τέλος πάντων τὸ ἐτελείωσε καὶ ἄκουσα ἐξ ἀνάγκης. Σοὶ παρουσιάζουσι δὲ ταῦτα οἱ μνηστῆρες

εἰς ἀπάντησιν, διὰ νὰ γνωρίσῃς σὺ ὁ ἴδιος μὲ τὸν νοῦν σου τὸ πρᾶγμα, γείνῃ δὲ γνωστὸν καὶ εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Ἀπόπεμψε τὴν μητέρα σου, καὶ διάταξέ την νὰ λάβῃ σύζυγον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐκλέξει ὁ πατήρ της, καὶ ἀρέσκει καὶ εἰς αὐτήν. Ἂν ὅμως θὰ τυραννήσει ἐπὶ πολὺν ἀκόμη καιρὸν τοὺς υἱοὺς τῶν Ἑλλήνων(1), ἔχουσα ἐκεῖνα εἰς τὸν νοῦν της (ρανταζομένη δι' ἐκεῖνα), μὲ τὰ ὁποῖα ἀρθόγως τὴν ἐπροίκισεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἐξαιρέτους καὶ τεχνικωτάτας ἐργασίας, καὶ ἔξοχα ἐπινοήματα, καὶ πανουργίας, ὁποῖα δὲν διηγοῦνται εἰσέτι διὰ καλλιμιὰν, οὔτε ἀπὸ τὰς ἀρχαίας ἐκείνας γυναῖκας, ὅσαι προϋπῆρξαν μὲ τὰς ὡραίας κόμας Ἑλληνίδες, ἡ Τυρὼ, ἡ Ἀλκμήνη καὶ ἡ μὲ τὴν ὡραίαν στεφάνην Μυκήνη. Ἐξ αὐτῶν κἀμμία δὲν ἔφθανε τὴν Πηνελόπην εἰς τὰ ἐπινοήματα. Καὶ ὅμως τοῦτο τὸ ἐπινόημά της δὲν ἦτο εὐτυχὲς (δὲν θέλει προκύψει ἐξ αὐτοῦ καλόν τι). Διότι θὰ τρώγουσι τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ τὰ κτήματά σου, ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἐπιμένῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦτον, τὸν ὁποῖον τώρα τῇ ἐμβάλλουσιν εἰς τὰ στήθη οἱ θεοί. Μεγάλην μὲν δόξαν προξενεῖ εἰς τὸν ἑαυτόν της, ἀλλ' εἰς σὲ πόθον πολλῶν ὑπαρχόντων (τὰ ὁποῖα θέλουν σοῦ καταφάγει οἱ μνηστῆρες). Ἡμεῖς δὲ οὔτε εἰς τὰ ἔργα μας θέλομεν προτήτερα ἐνασχοληθῆ, οὔτε εἰς ἄλλο τι θέλομεν στρέψει τὴν προσοχήν μας, πρὶν αὐτὴ λάβῃ εἰς σύζυγόν της ὅντινα τῶν Ἑλλήνων θελήσῃ. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ἀντίνοε, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποδιώξω ἄκουσαν τῆς οἰκίας ἐκείνην, ἥτις μὲ ἐγέννησεν, ἥτις μὲ ἀνέθρεψεν· ὁ δὲ πατήρ μου, εἰς γῆν ξένην, ζῇ ἢ ἀπέθανεν. Εἶναι δὲ καὶ βαρὺ πρᾶγμα νὰ πληρώσω πάμ-

(1) Ὁ λόγος ἀνακόλουθος. Τυρώ, θυγάτηρ τοῦ Σαλμωνεως βασιλέως τῆς Ἤλιδος, μήτηρ ἐνδόξων ἡρώων τοῦ Νηλεως, Πελίου καὶ Ἄσωνος (Λ, 234). Ἀλκμήνη, θυγάτηρ τοῦ Ἠλεκτρύωνος, καὶ μήτηρ τοῦ Ἡρακλεους (Λ, 266). Μυκήνη, θυγάτηρ τοῦ Ἰνάχου, ἀφ' ἧς ἐκλήθη καὶ ἡ ὁμώνυμος πόλις· ἡ ὄπισθεν εἰς ἕλικτον ἐμπεπλεγμένη κόμη αὐτῆς συνείχετο διὰ περικαλλοῦς ταινίας (στεφάνης).

πολλα εἰς τὸν Ἰκάριον, ἂν ἀφ' ἑαυτοῦ μου τῷ ἀποπέμψω τὴν μητέρα μου. Διότι παρὰ τοῦ πατρός της θὰ ἐτιμωρούμην, θὰ μὲ ἐτιμώρει δὲ καὶ ὁ θεός, ἐπειδὴ ἡ μήτηρ μου θὰ ἐπεκαλεῖτο εἰς τιμωρίαν μου τὰς φοβερὰς Ἐριννύας, ἀναχωροῦσα ἀπὸ τῆς οἰκίας· θὰ μὲ κατεδίκαζον δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ὥστε οὐδέποτε θέλω προφέρει τὸν λόγον τοῦτον. Σεῖς δέ, ἂν μὲν ἡ καρδία σας συναισθάνηται τύψιν τινὰ συνειδότος διὰ τὸ ἄδικον, ἀναχωρήσατε ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, φροντίσατε δὲ νὰ εὕρητε ἄλλας εὐωχίας, τρώγοντες τὰ ἰδικά σας κτήματα, ὁτὲ μὲν εἰς τοῦτον, ὁτὲ δὲ εἰς ἐκεῖνον ἐξ ὑμῶν τὴν οἰκίαν. Ἂν δὲ πάλιν νομίζητε συμφερώτερον καὶ καλήτερον τὸ νὰ τρώγητε ἀτιμωρητὶ ἑνὸς ἀνδρὸς τὰ ὑπάρχοντα, κατατρώγετέ τα. Ἐγὼ δὲ θέλω ἐπικαλεσθῆ μάρτυρας τῆς ἀδικίας τοὺς ἀθανάτους θεούς, ἄν ποτε εὐδοκήσῃ νὰ γείνῃ ἡ ἀνταπόδοσις, νὰ ἠθέλετε ἐξολοθρευθῆ ἀτιμωρητὶ ἐντὸς τῆς οἰκίας μου. »

Οὕτως εἶπεν ὁ Τηλέμαχος· ὁ δὲ παντεπόπτης Ζεὺς ἀπέλυσε δύο ἀετοὺς ἀπὸ τὰ ὕψη ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους νὰ πέτωνται πρὸς αὐτόν· οἱ ἀετοὶ μέχρι μέν τινος ἐπέτοντο συγχρόνως μὲ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου (μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀνέμου), πλησίον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου, ἐξαπλοῦντες τὰς πτέρυγας, ὅταν δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ μέσον τῆς πολυφώνου συνελεύσεως, ἐκεῖ πετῶντες κυκλοειδῶς ἔσεισαν πολλάκις τὰ πτερά των, προσήλωσαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὰς κεφαλὰς ἁπάντων τῶν μνηστήρων, προμηνύοντες εἰς αὐτοὺς τὸν ὄλεθρόν τους, καὶ ξεσχίζοντες μὲ τοὺς ὄνυχάς των τὰς παρειὰς καὶ τοὺς λαιμούς των ἀπέπτησαν ὁρμητικῶς πρὸς τὰ δεξιὰ διὰ τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς πόλεώς των. Ἐξεπλάγησαν δὲ ἰδόντες μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των τὰ ὄρνεα, ἐσκέπτοντο δὲ μὲ τὸν νοῦν των τὰ μέλλοντα συμβῆναι. Ἔπειτα δὲ ἐδημηγόρησε πρὸς αὐτοὺς ὁ γέρων ἥρως Ἀλιθέρσης ὁ υἱὸς τοῦ Μάστορος. Διότι ὑπερέβαινεν ὅλους τοὺς συνομηλίκας του εἰς τὴν τέχνην τοῦ διαγινώσκειν τοὺς οἰωνοὺς καὶ τοῦ προαναγγέλλειν τὰς ἀποφάσεις τῆς μοί-

ρας. Ὅστις ἐπιθυμῶν τὸ καλόν των ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.

« Ἀκούσατέ μου λοιπὸν τώρα, Ἰθακήσιοι, τὸ τί θὰ σᾶς εἴπω. Λέγω δὲ ταῦτα ἀποτεινόμενος μᾶλλον πρὸς τοὺς μνηστῆρας, διότι αὐτοὺς ἐπαπειλεῖ μεγάλη συμφορὰ (κατ' αὐτῶν κυλίεται κῦμα μεγάλης συμφορᾶς). Διότι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν θὰ μείνει πλέον ἐπὶ πολὺ μακρὰν τῶν φιλτάτων του, ἀλλὰ πεθανῶς ὢν ἐνταῦθά που πλησίον, προπαρασκευάζει εἰς τούτους ὅλους φόνον καὶ ἐκδίκησιν· μετ' αὐτῶν δὲ θέλουσι κακοπάθει καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῶν κατοικούντων τὴν μακρόθεν φαινομένην Ἰθάκην. Ἀλλὰ τώρα, ὅτε εἰσὶν ἀκόμη τὰ κακὰ μακράν, ἂς σκεφθῶμεν τίνι τρόπῳ νὰ τοὺς παύσωμεν πράττοντας ταῦτα. Μᾶλλον δὲ ἂς παύσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν, διότι βεβαίως τοῦτο εἶναι τὸ συμφερώτερόν των. Καὶ λέγω ταῦτα, μὴ ὢν ἄπειρος εἰς τὴν μαντικήν, ἀλλὰ γινώσκων καλῶς. Διότι καὶ εἰς ἐκεῖνον φρονῶ ὅτι ἐξετελέσθησαν ὅλα ὅπως τῷ τὰ προέλεγον, ὅταν οἱ Ἕλληνες ἐξεστράτευον κατὰ τῆς Τρῳάδος, καὶ μετ' αὐτῶν ἐνεχώρει καὶ ὁ πολύγνωμος (περινούστατος) Ὀδυσσεύς. Τῷ εἶπον, ὅτι ἀφοῦ πάθῃ πολλὰ καὶ χάσῃ ὅλους τοὺς συντρόφους του θὰ ἐπιστρέψει εἰς τὴν οἰκίαν του ἀγνώριστος εἰς ὅλους τὸ εἰκοστὸν ἔτος ἀπὸ τῆς ἀποδημίας του. Ταῦτα λοιπὸν ὅλα τώρα λαμβάνουσι τέλος. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἀντεῖπεν ὁ υἱὸς τοῦ Πολύβου Εὐρύμαχος. « Ὦ γέρον, ὕπαγε εἰς τὴν οἰκίαν σου νὰ προλέγῃς τὰ μέλλοντα εἰς τὰ παιδία σου, διὰ νὰ τὰ προφυλάξῃς ἀπὸ μέλλον τι κακόν. Εἰς ταῦτα ὅμως ἐγὼ εἶμαι καλήτερός σου μάντις. Ὄρνεα δὲ πετῶσι πολλὰ ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ δὲν προλέγουσιν ὅλα τὸ εἰμαρμένον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάθη μακράν. Ὅπως ἄμποτε νὰ συνηφανίζεσο καὶ σὺ μαζύ του! Τότε δὲν θὰ ἐδημηγόρεις τόσα, προφητεύων εἰς ἡμᾶς τὰ μέλλοντα καὶ δὲν θὰ ἐρέθιζες τοιουτοτρόπως τὸν καθ' ἡμῶν ὠργισμένον Τηλέμαχον, προσμένων νὰ λάβῃς κανὲν δῶρον εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἂν σοῦ ἔστελνεν. Ἀλλ' ἰδοὺ ὁποῦ σοῦ τὸ λέγω, καὶ δ

θέλει γείνει ἀλλέως· ἂν ἐξακολουθήσῃς νὰ παροξύνῃς εἰς ὀργὴν τὸν νέον Τηλέμαχον, ἐξαπατῶν αὐτὸν διὰ τῶν λόγων σου, ἐπειδὴ ἠξεύρεις πολλὰ καὶ παλαιά, πρῶτον μὲν αὐτὸς ὁ ἴδιος θέλει λυπηθῇ καὶ βλαφθῇ περισσότερον, διότι μὲ ὅλας σου τὰς προφητείας δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ τίποτε· εἰς σὲ δέ, γέρον, θέλομεν ἐπιβάλει ποινήν, τὴν ὁποίαν μὲ ἐνδόμυχόν σου λύπην θέλεις ὑποφέρει. Καὶ ἡ βάσανός σου θέλει εἶσθαι μεγάλη. Εἰς δὲ τὸν Τηλέμαχον ἐγὼ ἐνώπιον ὅλης τῆς συνελεύσεως θέλω δώσει τὴν ἐφεξῆς συμβουλήν· ἂς διατάξῃ τὴν μητέρα του νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρικήν της οἰκίαν· οἱ γονεῖς της θέλουσι τὴν ὑπανδρεύσει καὶ θὰ τῇ δώσωσι πλουσίαν προῖκα, ὅση ἁρμόζει νὰ δίδηται εἰς ἀγαπητὴν θυγατέρα. Διότι νομίζω ὅτι δὲν θὰ παραιτηθῶσι προτήτερα οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς ὀχληρᾶς μνηστύος, διότι διόλου δὲν φοβούμεθα κανένα, ἄρα οὔτε τὸν Τηλέμαχον, μολονότι ὁμιλεῖ πολλά, οὔτε μᾶς μέλει διὰ τὴν προφητείαν, τὴν ὁποίαν σὺ, γηραιέ, λέγεις ἀνωφελῶς, καὶ οὐδὲν ἕτερον κατορθοῖς, παρὰ νὰ γίνησαι μισητός. Ἡ περιουσία του θὰ κατατρώγεται καὶ τοῦ λοιποῦ κακὴν κακῶς, οὔτε θὰ τὴν εὐλαβηθῶμεν ποτέ, ἐφ' ὅσον αὐτὴ περιπαίζει τοὺς Ἕλληνας, ἀναβάλλουσα τὸν γάμον της, ἡμεῖς δὲ πάλιν περιμένοντες ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ φιλονεικοῦμεν ἐκ φιλοτιμίας, καὶ δὲν στρέφομεν τὸν νοῦν μας εἰς ἄλλας, τὰς ὁποίας ἁρμόζει νὰ λάβωμεν ἕκαστος ἡμῶν εἰς συζύγους. »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Εὐρύμαχε, καὶ σεῖς πάντες οἱ ἄλλοι εὐγενεῖς μνηστῆρες, δὲν σᾶς ἱκετεύω πλέον, οὔτε δημηγορῶ πρὸς ὑμᾶς διὰ ταῦτα· ἀρκεῖ ὅτι τὰ γνωρίζουσιν οἱ θεοὶ καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον δότε μοι ταχὺ πλοῖον καὶ εἴκοσι ναύτας, οἵτινες νὰ μὲ μεταφέρωσιν ὅπου θελήσω νὰ ὑπάγω. Διότι σκοπῶ νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ εἰς τὴν ἀμμώδη Πύλον, νὰ ἐρωτήσω περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐλλείποντος πατρός μου, ἂν κανεὶς ἄνθρωπος μὲ πληροφορήσῃ, ἢ ἀκούσω διαθρυλλουμένην τινὰ φήμην ἐκ τοῦ Διός, ἥτις διαδίδει εἰς τὰ

μακρότατα μέρη τὰ νέα τῶν ἀνθρώπων (1). Ἂν μὲν ἀκούσω ὅτι ὁ πατήρ μου ζῇ καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν πατρίδα του, βεβαίως μὲ ὅλα τὰ δεινά μου θὰ ὑπομείνω ἀκόμη ἕν ἔτος. Ἂν δὲ μάθω ὅτι ἀπέθανε καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τοῖς ζῶσιν, ἐπιστρέφων τότε εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα θέλω τοῦ κάμει τὸ νεκροτάφιόν του, προσφέρων πολλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐπικηδείους θυσίας, ἀξίας αὐτοῦ, καὶ θὰ ὑπανδρεύσω τὴν μητέρα μου.

Οὕτω λαλήσας ἐκαθέσθη, τότε δὲ ἐσηκώθη ὁ Μέντωρ, ὅστις ἦτο σύντροφος (φίλος) τοῦ ἀνδρὸς Ὀδυσσέως, καὶ εἰς αὐτὸν πρώην ἐμπιστεύθη εἰς τὰ πλοῖα εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὴν ἐπιστασίαν ὅλης τῆς οἰκίας του, νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν γέροντα, καὶ αὐτὸς νὰ διατηρῇ τὰ πάντα σῶα καὶ ἀβλαβῆ. Ὅστις εὐνοῦς ὢν ἐδημηγόρησε καὶ εἶπεν.

« Ἀκούσατε τώρα καὶ ἐμέ, Ἰθακήσιοι, τὸ τί θὰ σᾶς εἴπω. Ἂς μὴ ἦναι τοῦ λοιποῦ μηδεὶς σκῆπτρον ἔχων βασιλεὺς ἀγαθὸς, εὐσπλαγχνος καὶ πρᾶος, καὶ φίλος τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ κακὸς ἔστω πάντοτε καὶ ἄδικος, ἀφοῦ οὐδεὶς ἐνθυμεῖται τὸν θεῖον Ὀδυσσέα ἐκ τῶν λαῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίλευε, καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ἦτο πρᾶος ὡς ἄλλος πατήρ. Ἀλλὰ διὰ μὲν τοὺς ὑπερηφάνους μνηστῆρας δὲν μοὶ βαρυφαίνεται τοσοῦτον, ὅτι πράττουσι βιαιοπραγίας ἐκ κακοβουλίας τοῦ νοός των· διότι, διακινδυνεύοντες τὰς κεφαλάς των (ριψοκινδυνεύοντες τὴν ζωήν των), κατατρώγουσιν ἀδίκως τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ δὲν φρονοῦσιν ὅτι θὰ ἐπιστρέψει ποτέ. Ἀλλ' ἀγανακτῶ κατὰ τοῦ λοιποῦ λαοῦ, καθ' ὑμῶν ὅλων, ὁποῦ κάθησθε σιωπῶν-

(1) Ἡ Φήμη (Ὄσσα) ἐθεωρεῖτο καὶ αὐτὴ ὡς θεότης. Δηλαδὴ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτῶν δὲν ἐπενόουν πρὸς ἀπάτην, οὐδὲ ἔπλασσον νέας εἰδήσεις πρὸς μόνην εὐχαρίστησίν των. Ὅθεν πᾶσα κοινῶς διαθρυλληθεῖσα φήμη, εἰδησίς τις, τῆς ὁποίας ἦν ἄγνωστος ἡ πηγή, ἐθεωρεῖτο ὡς θεία τις ἀπόρροια ἐκ τοῦ πανομφαίου, προκύψασα Διός.

τες καὶ δὲν ἐμποδίζετε ἐπιπλήττοντές τους μὲ λόγους τοὺς ὀλίγους μνηστῆρας, ἐνῷ εἶσθε τόσον πολλοί. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀντεῖπεν ὁ υἱὸς τοῦ Εὐήνορος Λεώκριτος. « Μέντορ ἀτάσθαλε, ξεμωραμένε, ὁποῖον λόγον εἶπες, παροξύνων τὸν λαὸν νὰ μᾶς βιάσῃ νὰ παύσωμεν; Δὲν ἠξεύρεις ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολον καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς νὰ πολεμήσωσι μὲ ἄνδρας εὑρισκομένους εἰς τὴν εὐφροσύνην τοῦ συμποσίου; Διότι ἂν καὶ ὁ Ἰθακήσιος Ὀδυσσεὺς, ὁ ἴδιος ἐλθὼν ἐξαίφνης, φανταοθῇ μὲ τὸν νοῦν του νὰ διώξῃ ἀπὸ τοῦ μεγάρου τοὺς εἰς τὰ δώματά του εὐωχουμένους εὐγενεῖς μνηστῆρας, δὲν θὰ τὸν ἐχαίρετο ἡ γυνή του ἐπιστρέψαντα, μολονότι τοσοῦτον ἐπιθυμεῖ τὴν ἐπιστροφήν του, ἀλλ' εὐθὺς θὰ εὕρισκεν ἐρύβριστον θάνατον, καὶ ἂν τὸν ἠκολούθουν λίαν πολλοί. Ὅθεν οἱ λόγοι σου εἶναι ἄτοποι καὶ ἀπαράδεκτοι. Διὰ ταῦτα ὑμεῖς μὲν, πολῖται, ἐπιστρέψατε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδιά του ἔργα, εἰς τοῦτον δὲ ἂς προπαρασκευάσωσι τὰ διὰ τὸ ταξείδιόν του ἀναγκαῖα ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρσης, οἱ ὁποῖοι ἔκπαλαι εἶναι πατρικοί του φίλοι. Ἀλλὰ πιστεύω ὅτι καὶ πολὺν ἀκόμη καιρὸν καθήμενος ἐνταῦθα θὰ περμένει (λάβει) τὰς εἰδήσεις εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ οὐδέποτε θὰ ἐκτελέσει τὸ ταξείδιον τοῦτο. »

Οὕτω λοιπὸν εἶπε, καὶ διέλυσεν εὐθὺς τὴν συνέλευσιν. Καὶ ὁ μὲν λαὸς διεσκεδάσθη εἰς τὴν οἰκίαν του ἕκαστος, οἱ δὲ μνηστῆρες διευθύνθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσέως.

Ὁ δὲ Τηλέμαχος ἀνεχώρησε μόνος εἰς τὸ παράλιον τῆς θαλάσσης, καὶ νίψας τὰς χεῖράς του μὲ τὸ ἁφρίζον ὕδωρ τῆς θαλάσσης, ἀπηύθυνε δέησιν πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν.

« Εἰσάκουσόν μου, ὦ θεότης, ἥτις χθὲς ἦλθες εἰς τὴν οἰκίαν μας καὶ μὲ παρήγγειλες νὰ διαβῶ μὲ πλοῖον τὴν ἀερόχρουν θάλασσαν, διὰ νὰ ἐρωτήσω τὰ κατὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πολὺν ἤδη καιρὸν ἀπόντος πατρός μου. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα τὰ ματαιοῦσιν οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες, οἱ κακοβούλως καταπιέζοντές με. »

Οὕτως εἶπεν ἐν τῇ δεήσει του, ἦλθε δὲ πλησίον του ἡ Ἀ-

θηνᾶ, ἐξομοιωθεῖσα μὲ τὸν Μέντορα τό τε σῶμα καὶ τὴν φωνήν, καὶ καλέσασα αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀνόματος, τῷ ἐλάλησε λόγους πτερωτούς.

« Τηλέμαχε, δὲν θέλει σοῦ λείψει τοῦ λοιποῦ οὔτε θάρρος, οὔτε σύνεσις, ἂν ἔλαβες εἰς τὰ στήθη σου σταλαγμὸν τοῦ γενναίου αἵματος τοῦ πατρός σου, ὅπως ἐκεῖνος ἤξευρε νὰ φέρῃ εἰς πέρας καὶ ἔργον καὶ λόγον· τότε δὲν θέλει ματαιωθῇ, οὔτε μείνει ἀπραγματοποίητον τὸ ταξείδιόν σου. Ἂν ὅμως δὲν ἦσαι τέκνον τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῆς Πηνελόπης, δὲν ἔχω ἐλπίδα νὰ τελειώσῃς ὅσα ἔχεις εἰς τὸν νοῦν σου. Διότι ὀλίγα τέκνα γίνονται ὅμοια τοῦ πατρός των, τὰ περισσότερα πολὺ κατώτερα, ὀλίγα δὲ μόνον γίνονται ἀνώτερα τοῦ πατρός των. Ἀλλ' ἐπειδὴ δείχνεις ὅτι δὲν θὰ σοῦ λείψει οὔτε θάρρος, οὔτε σύνεσις, οὔτε σὲ ἐγκατέλιπεν ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πνεῦμα τοῦ Ὀδυσσέως, εἶναι ἐλπὶς ὅτι θὰ φέρεις εἰς πέρας τὰ ἔργα ταῦτα. Ὅθεν τοὺς μὲν μνηστῆρας ἄφες νὰ βουλεύωνται καὶ νὰ σκέπτωνται ὅπως καὶ ὅ,τι θέλουσιν, οἱ μωροί! διότι οὔτε νοῦν ἔχουσιν, οὔτε δικαιοσύνην, οὔτε αἰσθάνονται τὸν θάνατον καὶ τὴν μαύρην μοῖραν, ὁποῦ τοὺς πλησιάζουσιν, ὥστε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ νὰ ἀπολεσθῶσιν ὅλοι. Τὸ δὲ ταξείδιόν σου, ὁποῦ ἔχεις κατὰ νοῦν, δὲν θὰ ἀργήσει πολύ. Διότι τοιοῦτος πατρικός σου φίλος εἶμαι ἐγώ, ὥστε θὰ σοῦ ἑτοιμάσω ταχὺ πλοῖον καὶ θὰ συμπλεύσω μαζύ σου. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὕπαγε εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ ἐμφανίσθητι εἰς τοὺς μνηστῆρας, ἑτοίμασε τὰς ἀναγκαίας ζωοτροφίας καὶ βάλε τας εἰς τὰ ἀγγεῖα, οἶνον εἰς τὰς στάμνους, καὶ τὴν τροφὴν (μυελὸν, δύναμιν) τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἄλφιτα εἰς γερὰ δερμάτια. Ἐγὼ δὲ εἰς τὴν πόλιν θὰ συνάξω ἐν τάχει ἐθελοντὰς ναύτας. Εἶναι δὲ πολλὰ πλοῖα, καὶ νέα καὶ παλαιὰ, εἰς τὴν ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιβρεχομένην Ἰθάκην, ἀπὸ ταῦτα ἐγὼ θὰ ἐκλέξω τὸ ἄριστον, καὶ ἐν τάχει ἐφοπλίσαντες αὐτὸ, θὰ τὸ ῥίψωμεν εἰς τὴν εὐρεῖαν θάλασσαν. »

Οὕτως εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Διός. Καὶ ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐστάθη πλέον, ἅμα ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς θεότητος. Ἐξεκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν οἶκόν του, μὲ βασανισμένην καρδίαν. Ἐκεῖ δὲ εὗρε τοὺς ὑπερηφάνους μνηστῆρας εἰς τὰ μέγαρα, ἐκδαίροντας καὶ ἔψοντας παχεῖς χοίρους ἐν τῇ αὐλῇ· ὁ δὲ Ἀντίνοος ἔδραμε γελῶν πρὸς τὸν Τηλέμαχον καὶ προσκολληθεὶς εἰς τὴν χεῖρά του τῷ εἶπεν, ἀπ' εὐθείας ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς αὐτόν.

« Τηλέμαχε, μὲ τὴν ὑπερήφανον γλῶσσαν, μὲ τὴν ἀτίθασσον καρδίαν, μὴ βάλῃς πλέον εἰς τὸν νοῦν σου ἄλλο τι κακὸν ἔργον ἢ λόγον, ἀλλὰ τρῶγε δὰ καὶ πίνε, ὡς καὶ πρότερον. Αὐτὰ δὲ ὅπου ἐζήτησας, ὅλα θὰ σοῦ τὰ ἐκτελέσει ὁ λαὸς, πλοῖον καὶ ἐκλεκτοὺς κωπηλάτας, διὰ νὰ φθάσῃς τὸ ταχύτερον εἰς τὴν περίφημον Πύλον, νὰ ἀκούσῃς διὰ τὸν ἔνδοξόν σου πατέρα. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ἀντίνοε, ὄχι! δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ κάθημαι σιωπῶν, συντρώγων μαζύ σας, ἐνῷ φέρεσθε τοσοῦτον ὑπερηφάνως, καὶ νὰ συνευφραίνωμαι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἡ δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἕως τώρα ἐφθείρετε πολλὰ καὶ καλὰ κτήματά μου, μνηστῆρες, ἐνόσῳ ἀκόμη ἤμην παιδίον; Τώρα ὅμως, ὅτε ἐμεγάλωσα, καὶ ἀκούω τὴν διαγωγήν σας καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν ἄλλων, καὶ ἐπομένως ἄρχομαι νὰ συναισθάνωμαι ἐνδομύχως, θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς ἐκδικηθῶ, εἴτε εἰς Πύλον πορευθείς, ἢ καὶ ἐνταῦθα εἰς ταύτην τὴν πόλιν. Καὶ θὰ ὑπάγω, καὶ δὲν θὰ ματαιωθῇ τὸ ταξείδιον, ὅπερ λέγω, μὲ ξένον πλοῖον, ἀφοῦ δὲν ἠξιώθην νὰ λάβω παρ' ὑμῶν πλοῖον καὶ κωπηλάτας, καὶ ἐκρίνατε τοῦτο ὠφελιμώτερόν σας. »

Εἶπε, καὶ ἀπέσυρε μὲ βίαν τὴν χεῖρά του ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Ἀντινόου, οἱ δὲ μνηστῆρες ἑτοίμαζον τὸ συμπόσιον, καὶ διεσκέδαζον χαιρεκάκως καὶ τὸν ἐπερίπαιζον μὲ λόγους· οὕτω δὲ ὡμίλησεν εἷς ἐκ τῶν ὑπερηφάνων νέων.

« Βεβαίως ὁ Τηλέμαχος μηχανορραφεῖ καθ' ἡμῶν φόνον· ἤτοι ἀπὸ τὴν ἀμμώδη Πύλον θὰ φέρει ὑπερασπιστάς του, ἢ καὶ ἀπὸ τὴν Σπάρτην, ἀφοῦ δὰ ἐβάλθη μὲ ὅλα τὰ σωστά του,

ἢ ἴσως σκοπεῖ νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς Ἐφύρην, τὴν παχύγειον, διὰ νὰ φέρῃ ἐκεῖθεν θανατηφόρα βότανα, νὰ τὰ ῥίψῃ εἰς τὸ κρασίον μας καὶ νὰ μᾶς στείλῃ ὅλους εἰς τὸν ᾅδην. »

Ἄλλος δὲ πάλιν ἐκ τῶν αὐθαδῶν νέων οὕτως ὡμίλησε. « Τίς ὅμως ἠξεύρει, ἂν δὰ καὶ αὐτὸς ἐπιβὰς εἰς κοῖλον πλοῖον χαθῇ μακρὰν τῶν φιλτάτων του, πλανώμενος, ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεύς; Τότε δὰ θὰ μᾶς ἔβαλλεν εἰς πλειότερον κόπον· ἐπειδὴ θὰ ἐμοιραζόμεθα ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του, καὶ θὰ ἐδίδομεν καὶ τὴν οἰκίαν του εἰς τὴν μητέρα του νὰ τὴν ἔχῃ αὐτή τε καὶ ὁ σύζυγός της. »

Οὕτως ὡμίλουν ἐκεῖνοι· ἐκεῖνος δὲ κατέβη εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐρύχωρον ταμεῖον τοῦ πατρός του, ὅπου ἔκειτο συσσωρευμένος χρυσὸς, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθῆτες εἰς κιβώτια, καὶ πολὺ εὐῶδες ἔλαιον· ἵσταντο δὲ ἐκεῖ καὶ πίθοι παλαιοῦ γλυκυτάτου οἴνου, γεμάτοι μὲ θεῖον ἄκρατον ποτὸν, κατὰ σειρὰν προσκολλημένοι πλησίον τοῦ τοίχου, (προωρισμένοι νὰ ἀνοιχθῶσιν), ὅποτε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ τὰ πολλά του παθήματα. Ἐκλείετο δὲ τὸ ταμεῖον ἀσφαλῶς μὲ δίφυλλον ξυλίνην θύραν, ἐκ σανίδων πυκνῶς προσκρουσμένων, ἐπεστάτει δὲ εἰς αὐτὸ νύκτα καὶ ἡμέραν γυνὴ ταμία, φυλάσσουσα τὰ πάντα μὲ τὴν πολύπειρον γνώμην της, ἡ Εὐρύκλεια, ἡ θυγάτηρ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πεισήνορος Ὦπος. Αὐτὴν τότε ὡμίλησεν ὁ Τηλέμαχος, προσκαλέσας εἰς τὸ ταμεῖον.

« Μητέρα, γέμισόν μοι στάμνους μὲ γλυκὺν οἶνον, τὸν ἀμέσως ἐξαίρετον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον σὺ φυλάσσεις, ἐκεῖνον περιμένουσα τὸν δυστυχῆ, ἴσως ποθὲν ἔλθοι ὁ εὐγενὴς Ὀδυσσεύς, ἀποφυγὼν τὸν θάνατον καὶ τὴν σκληράν του μοῖραν. Γέμισόν μοι δὲ δώδεκα στάμνους, καὶ ἀσφάλισον ὅλας μὲ πώματα. Βάλε μοι δὲ καὶ ἀλεύριον εἰς καλορράμμενα σακκία. Εἴκοσι δὲ μέτρα ἂς ἦναι τὸ ἐν τῷ μύλῳ ἀλεσθὲν ἄλευρον. Μόνη σου δὲ νὰ τὸ ἠξεύρῃς. Ταῦτα δὲ ὅλα νὰ γείνωσιν ἐν τῷ ἅμα· διότι θὰ τὰ πάρω τὴν νύκτα, ὅταν ἡ μήτηρ μου ἀναβῇ εἰς τὸ ὑπερῷον, ποθοῦσα τὴν διὰ τοῦ ὕπνου ἀνάπαυσιν. Διότι ἀναχωρῶ διὰ τὴν Σπάρτην καὶ τὴν ἀμμώδη Πύλον νὰ ἐρευνήσω περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πατρός μου, ἂν που δυνηθῶ νὰ μάθω τι. »

Οὕτως εἶπεν, ἐστέναξε δὲ βαθέως θρηνοῦσα ἡ πιστὴ τροφὸς Εὐρύκλεια, καὶ κλαίουσα τῷ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Πῶς, ἀγαπητόν μου τέκνον, σοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν τοιαύτη ἰδέα; ποῦ δὲ θὰ ὑπάγῃς εἰς τὰ ἀπέραντα ξένα, μονογενὴς καὶ πολυαγαπημένος υἱός; Ἐκεῖνος δὲ ἀπωλέσθη μακρὰν ἀπὸ τὴν πατρίδα του ὁ εὐγενὴς Ὀδυσσεὺς μεταξὺ λαῶν ἀγνώστων. Αὐτοὶ δὲ ἐδῶ, εὐθὺς ἀφοῦ ἀναχωρήσῃς, θὰ σὲ ἐπιβουλευθῶσι διὰ νὰ σὲ ἀφανίσωσι δολίως, καὶ ὅλα ταῦτα τὰ πλούτη νὰ μοιρασθῶσιν αὐτοί. Ἀλλὰ μένε ἐνταῦθα καθήμενος εἰς τὰ ἰδικά σου, καὶ δὲν εἶναι κάμμία ἀνάγκη νὰ κινδυνεύῃς εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν, πλανώμενος τῇδε κἀκεῖσε. »

Πρὸς αὐτὴν δ' ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ἔχε θάρρος, μητέρα, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ βουλὴ δὲν μοὶ ἐπῆλθεν ἄνευ ἀντιλήψεως θεοῦ τινος. Ἀλλ' ὅμοσον νὰ μὴ εἴπῃς ταῦτα εἰς τὴν ἀγαπητήν μου μητέρα, πρὶν ἢ ἔλθῃ ἡ ἑνδεκάτη ἢ δωδεκάτη ἡμέρα, ἢ αὐτὴ μὲ ζητήσῃ καὶ μάθῃ τὴν ἀναχώρησίν μου, διὰ νὰ μὴ βασανίζηται καὶ βλάπτῃ τὴν ὑγείαν της, κλαίουσα διὰ τὴν ἀναχώρησίν μου. »

Οὕτως εἶπεν, ἡδὲ γηραιὰ ἔκαμε μέγαν ὅρκον εἰς τοὺς θεούς. Ἀφοῦ δὲ ὤμοσε καὶ ἐτελείωσε τὸν ὁρκωτὸν, εὐθὺς ἔπειτα τῷ ἔσυρεν οἶνον εἰς τὰς στάμνους καὶ τῷ ἔβαλεν ἄλευρον εἰς τὰ καλορράμμενα σακκία· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐπῆγεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς μνηστῆρας.

Τότε δὲ ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ ἔλαβεν ἄλλην σκέψιν. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Τηλεμάχου περιήρχετο ἀπανταχοῦ τῆς πόλεως, καὶ πλησιάζουσα εἰς τὸν καθένα ἔλεγε τὰ δέοντα, διατάττουσα αὐτοὺς νὰ συναχθῶσι τὴν ἑσπέραν εἰς τὸ ταχὺ πλοῖον. Ἐζήτησε δὲ ταχὺ πλοῖον παρὰ τοῦ ἐνδόξου υἱοῦ τοῦ Φρονίου Νοήμονος, ὅστις καὶ προθύμως συγκατένευσεν εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην.

Καὶ ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐσκοτείνιασαν ὅλαι αἱ ἀγυιαί. Καὶ

τότε ἐρρίψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ταχὺ πλοῖον, καὶ ἔβαλεν εἰς αὐτὸ ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα σκεύη, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὰ καλῶς κωπηλατούμενα πλοῖα. Καὶ ἔστησε τὸ πλοῖον εἰς τὴν ἄκραν τοῦ λιμένος· πέριξ δὲ αὐτοῦ συνῆλθον ὅλοι ὁμοῦ οἱ ἄξιοι ναῦται, καὶ ἡ θεὰ ἔλεγεν εἰς πάντας λόγους ἐνθαρρυντικούς.

Τότε ἄλλα πάλιν ἐπενόησεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ. Καὶ πορευθεῖσα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ θείου Ὀδυσσέως, ἐπέχεεν γλυκὺν ὕπνον εἰς τοὺς μνηστῆρας, τοὺς ἐνάρκωσεν ἐνῷ ἔπινον, καὶ ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὰς χεῖράς των τὰ ποτήρια. Καὶ διεσκορπίσθησαν διὰ νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ δὲν ἔμειναν πλέον ἐπὶ πολὺ καθήμενοι, ἐπειδὴ ὁ ὕπνος ἐβάρυνε τοὺς ὀφθαλμούς των. Πρὸς δὲ τὸν Τηλέμαχον ὡμίλησεν ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ, προσκαλέσασα αὐτὸν ἔξω τῶν καλῶς ᾠκοδομημένων μεγάρων, ἐξομοιωθεῖσα μὲ τὸν Μέντορα καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν φωνήν.

« Τηλέμαχε, ἰδοὺ ἤδη οἱ γενναῖοι ναῦται κάθηνται πλησίον εἰς τὰ κωπία, περιμένοντες τὴν ἔλευσίν σου. Ἀλλ' ἂς ὑπάγωμεν διὰ νὰ μὴ ἀργοπορῶμεν τὸ ταξείδιόν μας. »

Οὕτως εἰποῦσα, προηγήθη ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ μὲ πολλὴν ταχύτητα. Ἐκεῖνος δὲ ἠκολούθει τὰ ἴχνη τῆς θεᾶς. Ὅταν δὲ κατέβησαν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, εὗρον ἐκεῖ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τοὺς μακρὰν ἔχοντας τὴν κόμην συμπλωτῆρας, εἰς τοὺς ὁποίους εἶπεν ὁ γενναῖος Τηλέμαχος.

« Ἔλθετε, φίλοι, νὰ πάρωμεν τὰς ζωοτροφίας μας, διότι εἶναι ἤδη ὅλα ἕτοιμα εἰς τὸ μέγαρον. Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου δὲν ἔχει κἀμμίαν εἴδησιν, οὔτε αἱ λοιπαὶ ὑπηρέτριαι, ἐκτὸς μιᾶς, εἰς ἣν ἐφανέρωσα τὸ πρᾶγμα. »

Οὕτως εἰπὼν προηγήθη, αὐτοὶ δὲ τὸν ἠκολούθησαν. Καὶ μετακομίσαντες τὰ πάντα, κατέθεσαν εἰς τὸ γερρὸν πλοῖον, ὅπως τοὺς διέταξεν ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ὀδυσσέως υἱός. Ἀνέβη δὲ εἰς τὸ πλοῖον ὁ Τηλέμαχος, προηγουμένης τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις καὶ ἐκαθέσθη εἰς τὴν πρύμνην τοῦ πλοίου, καὶ πλησίον της ἐκαθέσθη καὶ ὁ Τηλέμαχος· οἱ δὲ ναῦται ἔλυσαν τὰ σχοινία, καὶ ἀ-

ναβάντες καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ πλοῖον, ἐκαθέσθησαν εἰς τὰς ἕδρας των. Εἰς αὐτοὺς δὲ οὔριον ἄνεμον ἀπέλυσεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ, σφοδρὸν Ζέφυρον, σφυρίζοντα εἰς τὴν σκοτεινόχρουν θάλασσαν· ὁ δὲ Τηλέμαχος παροτρύνας τοὺς ναύτας διέταξεν αὐτοὺς νὰ θέσωσιν εἰς τάξιν τὰ ἄρμενα, αὐτοὶ δὲ ἤκουσαν τὴν προτροπήν του, καὶ σηκώσαντες ἔστησαν τὸ ἐξ ἐλάτης κατάρτιον ἐντὸς τῆς κοίλης δι' αὐτὸ ὀπῆς τοῦ πλοίου καὶ ἐστερέωσαν αὐτὸ μὲ τὰ σχοινία καὶ ἐτάνυσαν τὰ λευκὰ πανία διὰ τῶν εὐπλέκτων ἐκ δέρματος σχοινίων. Ἐφούσκωσε δὲ ὁ ἄνεμος τὸ μέσον τοῦ πανίου, καὶ τὸ σκοτεινόχρουν κῦμα ἔκαμνε μέγαν κρότον περὶ τὸ σκαρίον τοῦ φεύγοντος πλοίου· ἔτρεχε τὸ πλοῖον διὰ τῶν κυμάτων προχωροῦν εἰς τὸν δρόμον του. Ἀφοῦ δὲ ἔδεσαν τὰ ἄρμενα τοῦ μέλανος πλοίου, ἔστησαν κρατῆρας γεμάτους μὲ οἶνον καὶ ἔκαμον σπονδὰς εἰς τιμὴν τῶν ἀνάρχων καὶ ἀθανάτων θεῶν, πρὸ πάντων δὲ μάλιστα εἰς τὴν γαλανόφθαλμον θυγατέρα τοῦ Διός. Ὅλην δὲ τὴν νύκτα καὶ τὴν αὐγὴν τὸ πλοῖον ἔτρεχε τὸν δρόμον του (ἀρμένιζε).

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Γ' ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Τηλέμαχος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ προτορμιζόνται εἰς τὴν Πύλον, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Νέστωρ προσφέρει εἰς τὸ παράλιον θυσίας εἰς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ προσκαλοῦνται εἰς τὴν εὐωχίαν. Μεθ' ὃ ὁ Νέστωρ ἐρωτᾷ τοὺς παρ' αὐτῷ ξενισθέντας. Ὁ Τηλέμαχος ἁπάντων ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ Νέστορος εἰδήσεις περὶ τοῦ πατρός του. Ὁ Νέστωρ διηγεῖται εἰς τὸν Τηλέμαχον τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὴν ὀλεθρίαν διχονόησιν τῶν δύω υἱῶν τοῦ Ἀτρέως. Ἁπαντᾷ δὲ ὅτι οὐδεμίαν ἔχει εἴδησιν περὶ τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ Τηλέμαχος κλαίει τὴν μοῖράν του. Ὁ Νέστωρ τὸν παρηγορεῖ, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τὸν ἐπιπλήττει διὰ τὴν ὀλίγην του πρὸς τὴν ἀντίληψιν τῶν θεῶν πίστιν. Ὁ Τηλέμαχος ζητεῖ παρὰ τοῦ Νέστορος νὰ τῷ εἴπῃ τὰς λεπτομερείας περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀγαμέμνονος. Διήγησις τοῦ Νέστορος. Ἡ ἀπουσία τοῦ Μενελάου, περιπλανωμένου ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη ἐκ δεινῆς τρικυμίας, ἐνέπνευσε τὸ ἀνόσιόν του θάρρος εἰς τὸν Αἴγισθον. Προτρέπει δὲ ὁ Νέστωρ τὸν Τηλέμαχον νὰ μὴ διατρίβῃ ἐπὶ πολὺ μακρὰν τῆς πατρίδος του, ἂν θέλῃ νὰ διασώσῃ τὴν περιουσίαν του ἀπὸ τῆς πλεονεξίας τῶν μνηστήρων. Τὸν συμβουλεύει ὅμως νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ τὸν Μενέλαον, ὡς ἐσχάτως μόλις ἐπανελθόντα ἐκ τῆς πλάνης του. Ἐπέρχεται ἡ νύξ. Ἡ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Νέστορα νὰ ἀποπερατώσῃ τὴν εὐωχίαν καὶ τὰς θυσίας. Ὁ Νέστωρ θέλει νὰ κρατήσῃ τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Τηλέμαχον, προτιθεμένους νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ πλοῖόν των. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐγκαταλιμπάνει τὸν Τηλέμαχον διὰ νὰ ξενισθῇ ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Νέστορος, αὐτὴ δὲ ἀφίπταται εἰς τοὺς οὐρανούς. Ὁ Νέστωρ συγχαίρει τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ἧς ἀπολαύει παρὰ τῶν θεῶν προστασίας καὶ τάζει θυσίαν πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς. Εἰς τὰ μέγαρόν του ἐπιστρέψας ὁ Νέστωρ πειεῖται σπονδὰς εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, μεθ' ὃ ἀποσύρονται πάντες ὅπως ἀναπαυθῶσι. Τὴν αὐγὴν τῆς ἐπιούσης ὁ Νέστωρ συγκαλεῖ τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς υἱούς του πρὸς θυσίαν εἰς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς. Περιγραφὴ τῆς θυσίας, ἀποπερατουμένης διὰ συμποσίου. Ὁ Νέστωρ διατάσσει νὰ ἑτοιμάσωσιν ὄχημα καὶ συνεκπέμπει ὁδηγὸν τοῦ Τηλεμάχου τὸν υἱόν του Πεισίστρατον. Οἱ δύο ὁμήλικες νεανίσκοι ἀναχωροῦσιν ἐκ Πύλου, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς ἀφικνοῦνται τὴν ἐπιοῦσαν εἰς Λακεδαίμονα (ἡμέρα 3η καὶ 4η).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Γ.

Ὁ δὲ Ἥλιος ἀνέτειλεν, ἀφήσας τὰ περικαλλῆ ὕδατα τοῦ Ὠκεανοῦ, εἰς τὸν πολύχαλκον(1) οὐρανόν, διὰ νὰ τὸν ἴδωσιν οἱ θεοὶ καὶ οἱ τὴν γόνιμον κατοικοῦντες γῆν ἄνθρωποι. Ἔφθασαν δὲ αὐτοὶ εἰς τὴν Πύλον, τὴν λαμπρὰν τοῦ Νηλέως πόλιν. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐτέλουν θυσίας εἰς τὸ παράλιον, σφάζοντες παμμέλανας ταύρους, εἰς τιμὴν τοῦ κυανοχαίτου Ποσειδῶνος. Ἦσαν δὲ ἐννέα(2) μερίσματα ἑδρῶν, πεντακόσιοι δὲ ἐκάθηντο εἰς ἕκαστον μέρισμα, καὶ εἰς ἕκαστον ἦσαν ἐξηπλωμένοι ἐννέα ταῦροι. Ἐνῷ οὗτοι ἔφαγον τὰ σπλάγχνα, καὶ ἔκαιον τοὺς μηροὺς εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ἤρχοντο οἱ Ἰθακήσιοι, καὶ σκώσαντες ἐμάζωξαν τὰ πανία τοῦ ἰσορρόπου πλοίου, ἠγκυροβόλησαν, καὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηράν. Ἀπέβη τότε ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὸ πλοῖον, προηγουμένης τῆς Ἀθηνᾶς. Καὶ πρὸς αὐτὸν ὡμίλησε πρώτη ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ. « Τηλέμαχε, δὲν πρέπει πλέον νὰ σὲ κυριεύῃ οὐδ' ἡ ἐλαχίστη δειλία, διότι τούτου ἕνεκα ἔπλευσας τοσαύτην θάλασσαν, διὰ νὰ ἐρωτήσῃς περὶ τοῦ πατρός σου, ποῦ τὸν κρύπτει ἡ γῆ, καὶ ποίαν μοῖραν ἔλαβεν. Ὅθεν δράμε εὐθὺς πρὸς τὸν δαμαστὴν τῶν ἵππων (πολεμικὸν) Νέστορα, νὰ ἴδωμεν, ποίαν γνώμην ἔχει κεκρυμμένην εἰς τὰ στήθη του. Νὰ τὸν παρακαλέσῃς δὲ νὰ σοὶ εἰπῇ τὴν πᾶσαν

(1) Ἢ διότι τὸν ἐφαντάζοντο οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ὡς κοίλην μεταλλίνην σφαῖραν, ἢ καὶ διότι εἶναι στερεὸς καὶ ἄφθαρτος.

(2) Ὁ Νέστωρ ἐβασίλευεν ἐννέα πόλεων ἢ φυλῶν (Ἰλ. Β, 594). Εἰς ἑκάστην τῶν ἑδρῶν ἐκάθηντο 500, ἄρα τὸ ὅλον 5400 συνδαιτυμόνες. Ἕτεροι παραδέχονται πεντήκοντα μόνον οἱ ἑκάστην ἕδραν.

ἀλήθειαν. Καὶ δὲν θὰ ψευσθῇς, διότι εἶναι πλήρης συνέσεως. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Μέντορ, πῶς νὰ τὸν πλησιάσω, πῶς νὰ τὸν χαιρετήσω; Διότι δὲν ἐγυμνάσθην εἰσέτι εἰς συνετοὺς λόγους, συστέλλεται δὲ πάντοτε ὁ νέος νὰ ἐρωτήσῃ γέροντα ἄνδρα. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ. « Τηλέμαχε, ἄλλα μὲν ὁ ἴδιος θέλεις ἐφεύρει μὲ τὸν νοῦν σου, ἄλλα δὲ καὶ θεός τις θέλει σοὶ ἐμπνεύσει, διότι ὄχι, δὲν πιστεύω οὔτε νὰ ἐγεννήθης, οὔτε νὰ ἀνετράφης ἄνευ τῆς προστασίας τῶν θεῶν. »

Οὕτω δὲ εἰποῦσα, προηγήθη ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ μὲ πολλὴν ταχύτητα. Αὐτὸς δὲ ἠκολούθει τὰ ἴχνη τῆς θεᾶς. Ἔφθασαν δὲ εἰς τὴν ὁμήγυριν καὶ τὰς ἕδρας τῶν Πυλίων ἀνδρῶν, ἐκεῖ ὅπου ἐκάθητο ὁ Νέστωρ μετὰ τῶν υἱῶν του. Πέριξ δὲ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποί του, προετοιμάζοντες τὴν τράπεζαν, ἔψηνον τὰ κρέατα, καὶ ἀλλαὲσούβλιζον. Αὐτοὶ δὲ, ἅμα εἶδον ξένους, ἔδραμον ὅλοι ὁμοῦ, ἠσπάζοντο αὐτοὺς διὰ χειρονομιῶν, καὶ τοὺς προσεκάλουν νὰ καθήσωσι. Πρῶτος δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος Πεισίστρατος, πλησιάσας, ἐπίασε τὴν χεῖρα καὶ τῶν δύο, καὶ τοὺς ἔβαλε νὰ καθήσωσι πλησίον τοῦ συμποσίου, εἰς μαλακὰ δέρματα προβάτων (εἰς μαλακαῖς προβιαῖς), ἐπὶ τοῦ ἄμμου τῆς θαλάσσης, πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του Θρασυμήδους καὶ τοῦ πατρός του. Τοῖς ἔδωκε δὲ μερίδια ἐκ τῶν σπλάγχνων, καὶ ἐκέρασεν οἶνον εἰς χρυσοῦν ποτήριον, ἐνῷ δὲ ἔμελλε νὰ τὸ ἐγχειρίσῃ, ἀπεύθυνε μετὰ σεβασμοῦ τοὺς ἐρεξῆς λόγους πρὸς τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶν, τὴν θυγατέρα τοῦ κρατοῦντος τὴν αἰγίδα (ἀθάνατον ἀσπίδα) Διός.

« Ἀπεύθυνε ἤδη, ὦ ξένε, τὴν δέησίν σου εἰς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα, διότι εἰς τὸ συμπόσιόν του ἐτύχετε ἐλθόντες ἐνταῦθα. Ἀφοῦ δὲ σπείσῃς καὶ δεηθῇς, ὡς πρόσκει, δὸς καὶ εἰς αὐτὸν ἔπειτα τὸ ποτήριον διὰ νὰ σπείσῃ ἐκ τοῦ μελιηδοῦς οἴνου, ἐπειδὴ πιστεύω ὅτι καὶ αὐτὸς ἔχει εὐχήν τινα πρὸς τοὺς θεούς, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι τὴν ἀνάγκην τῶν θεῶν.

Ἀλλ' εἶναι νεώτερός σου, καὶ τῆς αὐτῆς μὲ ἐμὲ ἡλικίας, διὰ τοῦτο εἰς σὲ πρῶτον θὰ δώσω τὸ χρυσοῦν ποτήριον. »

Οὕτως εἰπὼν τῷ ἐνεχείρισε τὸ μὲ γλυκὺν οἶνον γεμάτον ποτήριον. Ἐχάρη δὲ ἡ Ἀθηνᾶ διὰ τὴν σύνεσιν τοῦ σεμνοῦ νεανίσκου, ὅτι εἰς αὐτὴν πρῶτον ἔδωκε τὸ χρυσοῦν ποτήριον. Καὶ εὐθὺς εὐχήθη ἐν ἐκτάσει πρὸς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα.

« Εἰσάκουσόν μου, ὦ τὴν γῆν συνέχων Πόσειδον, καὶ μὴ ἀπαρνηθῇς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν εὐχῶν μας νὰ λάβωσιν αἴσιον πέρας αἱ ἐπιχειρήσεις μας. Πρῶτον μὲν χάρισαι δόξαν εἰς τὸν Νέστορα καὶ τοὺς υἱούς του. Ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς ἄλλους Πυλίους δὸς τὰ καταθύμια εἰς γλυκεῖαν ἀμοιβὴν τῆς λαμπρᾶς των θυσίας. Εὐδόκησον δὲ ἵνα καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ Τηλεμάχου ἐπιστρέψωμεν αἰσίως εἰς τὴν πατρίδα μας, ἀφοῦ κατορθώσωμεν τὸν σκοπόν, δι' ὃν ἤλθομεν ἐνταῦθα μὲ τὸ ταχὺ πλοῖόν μας. »

Οὕτω λοιπὸν ηὔχετο, καὶ ἡ Ἰδία ἐξεπλήρου τὰς εὐχάς της(1). Ἔδωκε δὲ εἰς τὸν Τηλέμαχον τὸ ὡραῖον διπλοῦν ποτήριον. Εὐχήθη δὲ τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀφοῦ δὲ ἔψησαν τὰ ἀνώτερα κρέατα καὶ τὰ ἐξέβαλον ἀπὸ τὸ πῦρ, διαμερίσαντες αὐτὰ εἰς τμήματα, εὐωχοῦντο λαμπρῶς. Ἀφοῦ δὲ ἐχόρτασαν ποτὸν καὶ φαγητόν, ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτοὺς ὁ ἀγαπῶν τοὺς ἵππους Γερήνιος Νέστωρ.

« Ἤδη ἁρμόζει νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἐρωτήσωμεν τοὺς ξένους, τίνες εἶναι, ἀφοῦ ἐτελείωσαν τὴν εὐωχίαν των. Ὦ ξένοι, τίνες εἶσθε; πόθεν ἐρχόμενοι ἐπλεύσατε τὴν ὑγρὰν θάλασσαν;

(1) Συγκινητικὴ δέησις θεότητος πρὸς θεότητα, καὶ ἄριστα προστίθησιν ὁ Ὅμηρος ὅτι αὐτὴ ἡ Ἀθηνᾶ ἐχάριζεν ὅ,τι ἐξητεῖτο παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος, δόξαν μὲν εἰς τὸν Νέστορα καὶ τοὺς υἱούς του, τὰ καταθύμια δὲ εἰς τοὺς Πυλίους καὶ αἰσίαν εἰς τὴν πατρίδα του ἐπιστροφὴν εἰς τὸν Τηλέμαχον.

ἔχετε κανὲν ἔργον, ἢ περιφέρεσθε ὅπου τύχῃ, ὡς οἱ λῃσταί(1), εἰς τὸ πέλαγος, οἱ ὁποῖοι περιπλανῶνται, ῥιψοκινδυνεύοντες τὴν ζωήν των, βλάπτοντες τοὺς ξένους; »

Πρὸς αὐτὸν δὲ τότε ἀπεκρίθη ὁ σεμνὸς Τηλέμαχος θαῤῥαλέως, διότι ἡ Ἰδία Ἀθηνᾶ τῷ ἐνέπνευσε τόλμην εἰς τὰς ῥέναις, διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ ἀπόντος πατρός του, καὶ δοξασθῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

« Ὦ Νέστορ, υἱὲ τοῦ Νηλέως, δόξα καὶ κλέος τῶν Ἑλλήνων, μᾶς ἐρωτᾷς πόθεν εἴμεθα. Ἰδοὺ θὰ σοὶ τὸ εἴπω. Ἤλθομεν ἐκ τῆς Ἰθάκης, ἥτις κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Νήϊου. Ἡ ὑπόθεσις, περὶ ἧς ἤδη σοὶ λέγω, εἶναι ἰδιωτικὴ καὶ οὐχὶ πολιτική. Περιφέρομαι ἴσως ἀκούσω που κἀμμίαν εἴδησιν περὶ τοῦ κοσμοπεριβοήτου πατρός μου, τοῦ εὐγενοῦς πλὴν δυστυχοῦς Ὀδυσσέως, ὅστις ποτὲ λέγουσι πολεμῶν μετὰ σοῦ κατέστρεψε τὴν πόλιν τῆς Τρῳάδος. Διότι περὶ πάντων μὲν τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐπολέμησαν κατὰ τῆς Τρῳάδος, ἠκούσαμεν ποῦ καθείς των ἐχάθη μὲ οἰκτρὸν ὄλεθρον. Ἐκείνου ὅμως καὶ τὸν ὄλεθρον μὲ μυστηριώδη ἐκάλυψε πέπλον ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. Κανεὶς δὲ δὲν δύναται νὰ εἴπῃ φανερὰ ποῦ ἐχάθη, ἤτοι ἐπὶ ξηρᾶς ἐρονεύθη ὑπὸ ἐχθρῶν του ἀνθρώπων, ἢ καὶ εἰς τὸ πέλαγος ἐτάφη εἰς τὰ κύματα τῆς Ἀμφιτρίτης(2). Τούτου ἕνεκα ἤδη ἔρχομαι θερμῶς παρακαλῶν σε ἱκέτης σου, ἂν θέλῃς νὰ μοὶ φανερώσῃς τὸν οἰκτρὸν ὄλεθρον ἐκείνου, ἂν που ἔτυχε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου νὰ ἴδῃς, ἢ παρ' ἄλλου πλανωμένου νὰ ἀκούσῃς. Διότι ἡ μήτηρ του τὸν ἐγέννησε δυστυχέστατον τῶν ἀνθρώπων. Μὴ μετριάσῃς δὲ τοὺς λόγους σου, εἴτε ἐξ αἰδοῦς

(1) Ἀπόδειξις, τὸ μὲν ὅτι ἡ λῃστεία εἰς τοὺς παλαιοτάτους χρόνους δὲν ἦτο τοσοῦτον ἀξιοκατηγόρητον πρᾶγμα, ἐμφατικὸν μάλιστα καὶ ἀνδρίαν τινά· τὸ δὲ ὅτι τοσοῦτον ἦσαν ἱερὰ τὰ τῆς φιλοξενίας καθήκοντα, ὥστε ὁ ξενιζόμενος θὰ ἐφιλοξενεῖτο καὶ ἂν ἦτο αὐτόχρημα λῃστὴς τὸ ἐπάγγελμα.

(2) Ἤτοι τῆς θ α λ ά σ σ η ς.

εἴτε ἐξ ὑποπλαγχνίας πρός με, ἀλλὰ διηγήθητί μοι καλῶς, ὅπως εἶδες μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου. Σὲ ἐξορκίζω, ἂν ποτὲ ὁ πατήρ μου, ὁ γενναῖος Ὀδυσσεύς, ὑποσχεθεὶς σοὶ ἐξετέλεσεν ἢ τι νὰ λόγῃ ἢ ἔργον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ τῶν Τρώων, ὅπου τοσαῦτα ὑπερέρετε οἱ Ἕλληνες, αὐτὰ ἤδη νὰ ἐνθυμηθῇς, καὶ νὰ μοὶ εἰπῇς τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ὡμίλησεν ἔπειτα ὁ ῥῆλος τῆς ἱππηλασίας Γερήνιος Νέστωρ. « Ὦ ἀγαπητέ μου, (ἐπειδὴ) μὲ ἐνθύμισες τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας ὑπερφέρομεν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον οἱ ἀκαταδάμαστοι ἐν τῇ καρτερίᾳ μας Ἕλληνες, καὶ ὅσας ὑπερφέρομεν ὅτε ἐπεριπλανώμεθα μὲ τὰ πλοῖα(1) εἰς τὴν σκοτεινόχρουν θάλασσαν χάριν λαφύρων, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ ὅσας ὑπεμείναμεν πολεμοῦντες περὶς τοῦ μεγάλου ῥουμίου τοῦ βασιλέως Πριάμου. Ἐκεῖ ἐφονεύθησαν οἱ ἀνδρειότεροι τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ ἐτάφη ὁ πολεμικὸς Αἴας, ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Πάτροκλος, ὁ ὁμοιάζων τοὺς θεοὺς εἰς τὴν σύνεσιν. Ἐκεῖ δὲ ἔπεσε καὶ ὁ ἀγαπητός μου υἱός, ὁ γενναῖος καὶ ἀγαθὸς Ἀντίλοχος, ταχὺς εἰς τὸ τρέξιμον, σταθερὸς εἰς τὴν μάχην. Καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα ἐπάθομεν κακά. Τίς τῶν θνητῶν ἀνθρώπων ἠδύνατο νὰ τὰ διηγηθῇ ὅλα; Δὲν θὰ σοῦ ἔρθανον πέντε καὶ ἓξ ἔτη, ἂν ἔμενες ἐνταῦθα διὰ νὰ ἀκούσῃς ἐρωτῶν παρ' ἐμοῦ ὅσα κακὰ ἔπαθον ἐκεῖ οἱ γενναῖοι Ἕλληνες. Θὰ ἐβαρύνεσο πρὶν ἢ τελειώσω, καὶ θὰ ἀνεχώρεις εἰς τὴν πατρίδα σου. Διότι ἐπὶ ἐννέα ὅλα ἔτη μὲ παντοίους δόλους ἐπλέκομεν τὸ δίκτυον τοῦ ὀλέθρου τῶν Τρώων, ἔχοντες αὐτοὺς στενῶς πολιωρκημένους, καὶ μόλις μᾶς ἠξίωσεν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπόν μας. Καθ' ὅλον τοῦτον τὸν καιρὸν οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἀντιπαραβληθῇ μὲ τὸν θεῖον Ὀδυσσέα κατὰ

(1) Διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Τροάδος, οἱ Ἕλληνες στερούμενοι ζωοτροφιῶν ἠναγκάζοντο νὰ κάμνωσι πολλὰς ἐπιδρομὰς κατὰ ξηρὰν τε καὶ θάλασσαν, βλάπτοντες τοὺς πολεμίους των καὶ λαφυραγωγοῦντες πρὸς διατροφήν των.

τὴν φρόνησιν, ἐπειδὴ πλεῖστον ὑπερέβαινε πάντας εἰς τοὺς παντοδαποὺς δόλους ὁ ἰδικός σου πατήρ, ἂν ὄντως ἦσαι ἀπόγονος ἐκείνου. Κυριεύομαι ὑπὸ σεβασμοῦ βλέπων σε, διότι οἱ λόγοι σου ὁμοιάζουσι καθ' ὅλα τοὺς ἰδικούς του, καὶ ποτὲ δὲν ἐπίστευέ τις νὰ ὁμιλῇ ἀνὴρ νέος τόσον ὁμοια μὲ ἐκεῖνον. Καθ' ὅλον λοιπὸν τοῦτον τὸν καιρὸν ἐγὼ καὶ ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς οὔτε εἰς τὰς συνελεύσεις ποτὲ ἐδιχογνωμούσαμεν, οὔτε εἰς τὰ συμβούλια, ἀλλὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντες καὶ οἱ δύο, ἐπενοούσαμεν μὲ φρόνησιν καὶ μὲ συνετὴν βουλὴν ὅσα ἦσαν τὰ μάλιστα συμφέροντα τοῖς Ἕλλησιν. Ἀφοῦ δὲ ἐξεπορθήσαμεν τὴν ὑψηλὴν πόλιν τοῦ Πριάμου καὶ συνήχθημεν εἰς τὰ πλοῖά μας καὶ ὁ θεὸς διεσκόρπισε τοὺς Ἕλληνας, τότε δὰ ὁ Ζεὺς ἑτοίμαζε μὲ τὸν νοῦν του ὀλεθρίαν ἐπάνοδον εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ὅλοι μὲ νοῦν, οὔτε δίκαιοι. Τούτου ἕνεκα πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐνέπεσον εἰς κακὴν μοῖραν, ἐκ ὀργιστῆς ὀργῆς τῆς θεᾶς Γλαυκώπιδος(1), τῆς κόρης τοῦ πολυδυνάμου πατρὸς, ἥτις ἔῤῥιψε διχόνοιαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἀτρέως· αὐτοὶ δὲ, προσκαλέσαντες εἰς συνέλευσιν ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, ἀνοήτως καὶ οὐχὶ ὡς ἔπρεπε, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου(2) —καὶ ἐπομένως οἱ Ἕλληνες ἦλθον βεβαρημένοι ἀπὸ τοῦ οἴνου,— ἔλεγον καὶ οἱ δύο τὴν αἰτίαν δι' ἣν συνεκάλεσαν τὸν λαόν. Καὶ τότε ὁ μὲν Μενέλαος προέτρεπεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους του νὰ ἀρχήσωσι τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν των διὰ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους· ὅπερ διόλου δὲν ἤρεσκεν εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα· διότι ἤθελε νὰ σταματήσῃ τὸν λαὸν, καινὰθυσιάσῃ ἱερὰς

(1) Ἡ Ἀθηνᾶ εἶχεν ὀργισθῇ τοὺς Ἕλληνας, διότι δὲν ἐτιμώρησαν τὸν ἀσεβήσαντα Αἴαντα.

(2) Αἱ συνελεύσεις συνεκαλοῦντο συνήθως τὴν πρωΐαν. Ἐνταῦθα δὲ οἱ Ἀτρεῖδαι συνεκάλεσαν τοὺς Ἕλληνας περὶ τὸ ἑσπέρας, ὅτε ὁ ἤδη δειπνήσας νικηφόρος στρατὸς τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦτο βεβαίως πολὺ νήφων. Ἀλλὰ καὶ πῶς ἠδύναντο νὰ πραξωσι φρόνιμόν τι ἄνθρωποι, οὓς εἶχεν ὀργισθῇ ἡ θεὰ τῆς φρονήσεως Ἀθηνᾶ;

ἑκατόμβας, διὰ νὰ καταπραΰνῃ τὴν δεινὴν ὀργὴν τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς. Ὁ ἄφρων, καὶ δὲν ἐγνώριζεν, ὅτι δὲν θὰ (ἐνέδιδεν, δὲν θὰ τὸν εἰσήκουεν) ἐξιλεόνετο, διότι δὲν ἀλλάσσει τοσοῦτον εὔκολα ἡ ἀπόφασις τῶν αἰωνίων θεῶν(1). Οὕτως αὐτοὶ μὲν οἱ δύο ἔμενον ἔτι ὄρθιοι εἰς τὴν συνέλευσιν, ἀνταλλάσσοντες κατ' ἀλλήλων πικροὺς λόγους, οἱ δὲ εὐκνήμιδες Ἕλληνες ἀνετειναχθησαν μὲ φοβερὰν κραυγήν, διηρημένοι τὰς γνώμας. Ἐπεράσαμεν τὴν νύκτα, ἀναιβοκαταιβάζοντες εἰς τὸν νοῦν μας δυσάρεστα κατ' ἀλλήλων· ἐπειδὴ ὁ Ζεὺς μᾶς προητοίμαζε συμφοράν. Τὴν δὲ αὐγὴν ἄλλοι μὲν ἐρρίπτομεν τὰ πλοῖα εἰς τὴν θεῖαν θάλασσαν καὶ ἐβάλλομεν ἐντὸς αὐτῶν τὰ κτήματα καὶ τὰς βαθυζώνους(2) γυναῖκας. Τὸ ἥμισυ δὲ πάλιν τοῦ στρατοῦ ἐμποδίσθη καὶ ἔμεινεν ὀπίσω μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως Ἀγαμέμνονα, τὸν βασιλέα καὶ δυνάστην. Ἡμεῖς δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἀναβάντες εἰς τὰ πλοῖα ἐξεκινήσαμεν. Αὐτὰ δὲ ἔπλεον ὁρμητικά, καὶ ὁ θεὸς ἐπέχε γαλήνην εἰς τὸ πέλαγος. Φθάσαντες δὲ εἰς τὴν Τένεδον, ἐπροσφέραμεν θυσίας εἰς τοὺς θεούς, σπεύδοντες νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὰς πατρίδας μας. Ἀλλ' ὁ Ζεὺς δὲν εἶχεν ἀκόμη κατὰ νοῦν τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν μας (δὲν μᾶς εἰσήκουεν), ὁ ἄκαμπτος, ὅστις δὰ τότε καὶ δευτέραν πάλιν φορὰν εἰς δεινὴν μᾶς ἔρριψε διχόνοιαν. Ἄλλοι μὲν ἀπέπλευσαν στρέψαντες τὰς πρῴρας τῶν ἑκατέρωθεν κωπηλατουμένων πλοίων μὲ τὸν συνετὸν καὶ πολυμήχανον ἡγεμόνα των Ὀδυσσέα, πράττοντες ἐκ νέου τὰ ἀρεστὰ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως Ἀγαμέμνονα. Ἐγὼ δὲ μὲ ὅλα τὰ πλοῖά μου, ὅσα μὲ εἶχον ἀκολουθήσει, ἔφευγον, ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι κακὴ μᾶς ἐπερίμενε μοῖρα. Ἔφευγε δὲ καὶ ὁ πολε-

(1) Ὁ ποιητὴς θέλει νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι διὰ προσφορῶν μόνον καὶ θυσιῶν δὲν συγχωροῦσιν εὐκόλως οἱ θεοὶ τὰ ἀνομήματα τῶν ἀνθρώπων, ἐξ ὧν πολλοὶ νομίζουσιν, ὅτι τὰ πάντα πωλοῦσιν οἱ θεοί.

(2) Τὰς σφιγκτὰ ἐζωσμένας ὑπὸ τὸ στῆθος.

μικὸς υἱὸς τοῦ Τυδέως, βιάζων καὶ τοὺς συντρόφους του. Τελευταῖος δὲ συνηνώθη μεθ' ἡμῶν καὶ ὁ ξανθὸς Μενέλαος, μᾶς συνήντησε δὲ εἰς τὴν Λέσβον σκεπτομένους περὶ τῆς μακρᾶς θαλασσοπλοΐας μας, ἢ νὰ πλεύσωμεν ἐπάνω τῆς βραγχώδους Χίου, πρὸς τὴν νῆσον τῶν Ψαρῶν, ἀφήνοντες αὐτὴν εἰς τὰ ἀριστερά μας, ἢ κάτω ἀπὸ τὴν Χίον, εἰς τὰ πλάγια τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀνεμώδους Μίμαντος(1). Ἱκετεύσαμεν δὲ τὸν θεὸν (Ποσειδῶνα) νὰ μᾶς δείξῃ σημεῖόν τι. Καὶ ὁ θεὸς μᾶς ἔδειξε σημεῖόν, καὶ μᾶς προσεκάλει νὰ πλεύσωμεν διὰ μέσου τοῦ πελάγους πρὸς τὴν Εὔβοιαν, διὰ νὰ ἀπαλλαγῶμεν ὡς τάχιστα τοῦ κινδύνου. Ἤρχισε νὰ φυσᾷ σφοδρὸς οὖριος ἄνεμος, καὶ τὰ πλοῖά μας διέσχιζον ταχύτατα τὰς ἰχθυοτρόφους ὁδούς, καὶ διὰ νυκτὸς ἔφθασαν εἰς τὴν Γεραιστὸν (ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας). Ἐκεῖ ἐκάυσαμεν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος πολλοὺς μηροὺς ταύρων, διαπλεύσαντες τὸ μέγα πέλαγος. Ἦτο ἡ τετάρτη ἀπὸ τοῦ ἀποπλου μας ἡμέρα, ὅτε εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀνθρωποτρόφου Δαμαστοῦ τῶν ἵππων υἱὸς τοῦ Τυδέως Διομήδους ἀγχυροβόλησαν μὲ τὰ πλοῖά των. Ἐγὼ δὲ διεύθυνον τὸν πλοῦν μου πρὸς τὴν Πύλον. Καὶ δὲν ἔπαυσε διόλου ὁ ἰσχυρὸς ἄνεμος, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ θεὸς μᾶς τὸν ἀπέστειλεν. Οὕτως ἔφθασα, ἀγαπητέ μου, χωρὶς νὰ ἀκούσω τίποτε, καὶ δὲν ἠξεύρω τίποτε περὶ ἐκείνων ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ὅσοι ἐσώθησαν ἢ καὶ ἐχάθησαν. Ὅσα ὅμως διέτριβον ἐν τῇ οἰκίᾳ μου γνωθάνω, εἶναι δίκαιον νὰ τὰ πληροφορηθῇς καὶ δὲν θὰ σοῦ κρύψω τίποτε. Εὐτυχῶς μὲν ἔφθασαν εἰς τὴν πατρίδα των (ἤκουσα) οἱ πολεμικοὶ Μυρμιδόνες, τοὺς ὁποίους ὁδηγεῖ ὁ ἔνδοξος υἱὸς τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἀχιλλέως, εὐτυχῶς δὲ ἐπέστρεψε καὶ ὁ Φιλοκτήτης, ὁ εὐγενὴς υἱὸς τοῦ Ποιάντος, ἅπαντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους του ἔφερεν εἰς Κρήτην ὁ Ἰδομενεύς, ὅσοι ἐσώθησαν ἀπὸ τὸν πόλεμον

(1) Ὁ μὲν ἄνωθεν τῆς Χίου πρὸς τὴν Εὔβοιαν πλοῦς ἦτο ὁ συντομώτερος, ὁ δὲ κάτωθεν τῆς Χίου καὶ διὰ τῶν Κυκλάδων ἦν μακρότερος ἀλλ' ἀσφαλέστερος.

καὶ κανένα δὲν τοῦ ἐστέρησεν ἡ θάλασσα. Περὶ δὲ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως (Ἀγαμέμνονος) ἠκούσατε καὶ σεῖς, ὅσον καὶ ἂν κατοικεῖτε μακρὰν, πῶς ἦλθε, καὶ πῶς ὁ Αἴγισθος τῷ παρεσκεύασεν ἐλεεινὸν ὄλεθρον. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἐλεεινῶς ἐτιμωρήθη. Πόσον εἶναι καλὸν νὰ ἀφήνῃ υἱὸν ὁ ἀποθνήσκων! Ἐπειδὴ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρείδου ἐτιμώρησε τὸν δόλιον φονέα τοῦ πατρός του Αἴγισθον, ὅστις ἐφόνευσε τὸν ἔνδοξόν του πατέρα. Καὶ σὺ, ἀγαπητέ μου, διότι βλέπω ὅτι εἶσαι καθ' ὅλα καλὸς καὶ μέγας, ἔσο γενναῖος, διὰ νὰ σὲ ἐπαινέσωσιν οἱ μεταγενέστεροι. »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ὦ Νέστορ, υἱὲ τοῦ Νηλέως, καύχημα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὄντως ἐκεῖνος μὲν ἐκδικήθη, καὶ οἱ Ἕλληνες θέλουσι τὸν φημίσει, ὥστε ἡ δόξα του νὰ διαμένῃ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὦ! εἴθε οἱ θεοὶ νὰ ἔδιδον καὶ εἰς ἐμὲ δύναμιν νὰ ἐκδικηθῶ τοὺς μνηστῆρας διὰ τὴν θλιβερὰν αὐθάδειάν των, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀδικοῦσι καὶ σκέπτονται ὑβριστικὰ καὶ τυραννικὰ κατ' ἐμοῦ! Ἀλλὰ τοιαύτην εὐτυχίαν δὲν μᾶς ἐχάρισαν οἱ θεοὶ, οὔτε εἰς τὸν πατέρα μου, οὔτε εἰς ἐμὲ, καὶ λοιπὸν εἴμεθα καταδικασμένοι νὰ ὑπομένωμεν. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπεκρίθη εὐθὺς ὁ φίλος τῆς ἱππηλασίας Γερήνιος Νέστωρ. « Τέκνον μου (ἐπειδὴ μοῦ ἀνέφερες καὶ μοῦ εἶπες ταῦτα), ἤκουσα, ὅτι πολλοὶ μνηστῆρες τῆς μητρός σου διατρίβουσιν ἀκουσίως σου εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἐνεργοῦντες τὴν καταστροφήν σου. Εἰπέ μοι, θέλων τὰ ὑποφέρεις, ἢ οἱ συμπολῖταί σου σὲ ἐχθρεύονται, ὑπείκοντες εἰς χρησμόν τινα; (ἵνα πληρωθῇ χρησμός τις;) Διότι ποῖος ἠξεύρει, ἂν δὲν θὰ τοὺς ἐκδικηθῇ ποτε διὰ τὰς βιαιοπραγίας των ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του, ἢ μόνος ἢ μὲ τὴν βοήθειαν ὅλων τῶν Ἑλλήνων; Ἐπειδὴ εἴθε νὰ ἀγαπᾷ καὶ σὲ ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ, ὅσον τότε εὐνόει τὸν ἔνδοξον Ὀδυσσέα, εἰς τὴν γῆν τῆς Τρωάδος, ὅπου ἐτυραννούμεθα (ὑπεφέραμεν τόσα) οἱ Ἕλληνες! Διότι ἀκόμη δὲν εἶδον οὕτω φανερὰ νὰ ἀγαπῶσί τινα οἱ θεοὶ, ὅσον φανερὰ ἐπροστάτευεν ἐκεῖνον ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ. Εἴθε νὰ

σὲ ἀγαπήσῃ ἐπίσης καὶ νὰ φροντίζῃ διὰ τὸ καλόν σου, καὶ τότε πολλοὶ ἐξ ἐκείνων θὰ παύσωσι τοῦ νὰ ὀνειρεύωνται γάμους(1). »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀνταπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ὦ γέρον, δὲν πιστεύω νὰ γείνῃ ὅ,τι λέγεις. Διότι εἶπες καὶ μέγαν λόγον· μὲ κυριεύει θάμβος, δὲν ἐλπίζω τοιαύτην τύχην εἰς ἐμὲ, καὶ ἂν ἡ θέλησις τῶν θεῶν ὑπῆρχε τοιαύτη. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ἡ γλαυκῶπις θεὰ Ἀθηνᾶ. « Τηλέμαχε, τί λόγος σοῦ ἐξέφυγεν ἐκ τῶν χειλέων σου! Ὅταν θεός τις θέλῃ, δύναται εὐκόλως καὶ ἀπὸ μακρὰν νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον. Τὸ κατ' ἐμὲ, θὰ ἐπροτίμων ἔστω καὶ μετὰ πολλὰς ταλαιπωρίας νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ νὰ χαρῶ τὴν ἐπάνοδόν μου, παρὰ νὰ ἔλθω καὶ νὰ χαθῶ εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅπως ὁ Ἀγαμέμνων, θῦμα τῶν δόλων τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς συζύγου του. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν κοινὸν εἰς ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους θάνατον (τὸν φυσικὸν), οὔτε οἱ θεοὶ δύνανται νὰ ἀπαλλάξωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὸν εὐνοουμένον των, ὅταν δὰ ἤθελε τὸν καταλάβῃ ἡ ὀλεθρία μοῖρα τοῦ κατὰ γῆς ἐξαπλόνοντος τοὺς θνητοὺς θανάτου(2). »

Πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ σεμνὸς Τηλέμαχος. « Μέντορ, ἂς ἐκβάλωμεν πλέον ταῦτα ἀπὸ τὸν νοῦν μας (ἂς κόψωμεν πλέον τὴν ὁμιλίαν ταύτην), ὅσον καὶ ἂν μᾶς ἦναι τὸ τοιοῦτον λυπηρόν. Δι' ἐκεῖνον δὲ δὲν ὑπάρχει πλέον νὰ ἀληθεύσῃ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδος, ἀλλ' οἱ θεοὶ ἀπεφάσισαν ἤδη τὸν θάνατόν του καὶ τὴν μαύρην του μοῖραν. Ἤδη ὅμως θέλω νὰ ἐξετάσω καὶ νὰ ἐρωτήσω δι' ἓν ἄλλο τὸν Νέστορα, διότι ὑ-

(1) Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης θὰ ἠσθάνθη βέβαια ὁπόσον συγκινητικοὶ εἰσὶν οἱ λόγοι οὗτοι, προφερόμενοι ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Ἀθηνᾶς ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Μέντορος! Τοιαύτη ἡ Ἑλληνικὴ ποίησις!

(2) Ὁ Τηλέμαχος ἀμφίβαλλε περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐλπίδων, ἃς τῷ ἔδιδεν ὁ Νέστωρ, πιστεύων ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελεύτησεν ἤδη. Πρὸς ταῦτα ἡ Ἀθηνᾶ ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὁ φυσικὸς θάνατος εἶναι τὸ ἄφυκτον εἱμαρμένον ἁπάντων τῶν θνητῶν, συγχρόνως ὅμως ὑπομιμνήσκει ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ θέλει ἐπιστρέψει εἰς τὴν πατρίδα του.

περβαίνει τοὺς ἄλλους εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν φρόνησιν. Ἐπειδὴ λέγουσιν ὅτι ἐβασίλευσεν ἐπὶ τριῶν γενεῶν ἀνθρώπων· βλέπων αὐτὸν μοι φαίνεται ὅτι βλέπω ἕνα ἐκ τῶν ἀθανάτων. Ὦ Νέστορ, υἱὲ τοῦ Νηλέως, εἰπέ μοι, παρακαλῶ, τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, πῶς ἀπέθανεν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως, ὁ ἐπὶ μεγάλου κράτους ἀνάσσων Ἀγαμέμνων; ποῦ ἦτο ὁ Μενέλαος; ποῖον δὲ ὄλεθρον τῷ παρεσκεύασεν ὁ δόλιος Αἴγισθος; ἐπειδὴ ἐφόνευσε πολλῷ ἀνώτερόν του. Ἦ δὲν ἦτο εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν Ἄργος (εἰς τὴν Πελοπόννησον), ἀλλ' ἐπεριπλανᾶτο ἀλλαχοῦ που εἰς ξένην γῆν (ὁ Μενέλαος), ἐκεῖνος δὲ (ὁ Αἴγισθος) λαβὼν ἐκ τούτου θάρρος τὸν ἐφόνευσε; »

Πρὸς αὐτὸν δ' ἀπήντησεν ἔπειτα ὁ φίλος τῆς ἱππηλασίας Γερήνιος Νέστωρ. « Θὰ σοὶ εἴπω λοιπόν, υἱέ μου, πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Βεβαίως καὶ σύ, ὡς βλέπω, φρονεῖς περὶ τούτων οὕτως, ὅπως καὶ ἔγειναν. Ἂν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως εὕρισκε τὸν Αἴγισθον, ζῶντα εἰς τὰ μέγαρά του, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τρῳάδος ὁ ξανθὸς Μενέλαος, τότε δὰ οὐδὲ ταφῆς θὰ ἠξιοῦτο, ἀλλὰ θὰ τὸν κατεσπάρασσον θανόντα οἱ κύνες καὶ τὰ ὄρνεα, φονευμένον καὶ ἐρριμμένον ἄταφον εἰς τοὺς ἀγροὺς, μακρὰν τῆς πόλεως, οὐδ' ἤθελε κλαύσει ἐπὶ τοῦ πτώματός του ὀφθαλμὸς Ἑλληνίδος, ἐπειδὴ μέγιστον ὑπῆρξε τὸ κακούργημά του. Διότι ἡμεῖς μὲν ἐχρονατριβοῦμεν ἐκεῖ (εἰς τὴν Τρῳάδα), ἐκτελοῦντες πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ὑπομένοντες μεγάλας ταλαιπωρίας, αὐτὸς δὲ ζῶν ἐν ἀναπαύσει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἵππους τρέφοντος Ἄργους ἐδελέαζεν ἐπὶ πολὺ μὲ κολακευτικοὺς λόγους τὴν σύζυγον τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐκείνη δὲ τὸ μὲν κατ' ἀρχὰς δὲν συγκατετίθετο εἰς τὸ ἐρύβριστον ἔγκλημα, ἡ εὐγενὴς Κλυταιμνήστρα, διότι εἶχεν εὐγενῆ τὰ αἰσθήματα· ὑπῆρχε δὲ πλησίον αὐτῆς καὶ σοφός τις ἀνὴρ (ἀοιδὸς), εἰς τὸν ὁποῖον ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως, ἀναχωρῶν διὰ τὴν Τρῳάδα, εἶχε παραγγείλει θερμῶς νὰ προσέχῃ τὴν σύζυγόν του. Ὅταν ὅμως ἡ μοῖρα τῶν θεῶν ἀπεφάσισε τὴν πτῶσίν της, τότε τὸν μὲν ἀοιδὸν ὁδηγήσας ὁ Αἴγισθος εἴς τινα ἐρημόνησον ἄφησεν ἐκεῖ νὰ γείνῃ ἅρ-

παγμα καὶ βορὰ τῶν ὀρνέων, αὐτὴν δὲ θέλων καὶ θέλουσαν ἀνεβίβασε (μετέφερεν) εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἔκαυσε πολλοὺς μηροὺς θυμάτων ἐπὶ τῶν ἱερῶν βωμῶν τῶν θεῶν, ἀφιέρωσε δὲ πλούσια δῶρα, ὑφάσματα καὶ χρυσὸν, ἐκτελέσας μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον δὲν ἤλπιζέ ποτε μὲ τὸν νοῦν του. Διότι ἡμεῖς μὲν ἐπλέρομεν ὁμοῦ, ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς Τροίας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως καὶ ἐγὼ, ἐν ἀμοιβαίᾳ φιλίᾳ καὶ ἀγάπῃ. Ἀλλ' ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἱερὸν Σούνιον, τὸ τῶν Ἀθηνῶν ἀκρωτήριον, ἐκεῖ τὸν κυβερνήτην τοῦ Μενελάου ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων, τρώσας μὲ τὰ γλυκέα του βέλη, ἐφόνευσεν(1), ἐνῷ ἐκράτει ἀκόμη εἰς τὰς χεῖράς του τὸ πηδάλιον τοῦ θαλασσοποροῦντος πλοίου, τὸν Φρόντιν Ὀνητορίδην, ὅστις ὑπερέβαινε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν τέχνην τοῦ κυβερνῆσαι πλοῖον ἐν καιρῷ τρικυμίας. Οὕτως ὁ μὲν Μενέλαος ἐμποδίσθη ἐκεῖ, εἰ καὶ βιαζόμενος εἰς τὸν δρόμον του, διὰ νὰ ἐνταφιάσῃ τὸν ἄνθρωπόν του καὶ προσφέρῃ εἰς τὸν νεκρόν του τὰς προσηκούσας τιμάς. Ὅταν δὲ καὶ ἐκεῖνος, πλέων ἐπὶ τὴν σκοτεινόχρουν θάλασσαν μὲ τὰ κοῖλά του πλοῖα, ἔφθασε ταχέως εἰς τὸ ὑψηλὸν ὄρος τοῦ Μαλέα, τότε δὰ τῷ ἀπεφάσισε λυπηρὸν πλοῦν ὁ παντεπόπτης Ζεὺς, ἐπέχεε δὲ πνοὴν σφυριζόντων ἀνέμων, καὶ παχέα κύματα, ὑπερμεγέθη, ὑψηλὰ ὡς βουνά. Ὅπου, χωρίσας εἰς δύο τμήματα τὸν στόλον τοῦ Μενελάου, ἄλλα μὲν πλοῖα ἐπλησίασεν εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου κατῴκουν οἱ Κύδωνες(2), παρὰ τὰ ῥεῖθρα τοῦ Ἰαρδάνου. Ὑπάρχει δὲ (ἐκεῖ) βράχος τις εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπόκρημνος καὶ ὑψηλὸς, εἰς τὸ ἄκρον τῆς Γόρτυνος(3), εἰς τὸ

(1) Δηλαδὴ ὁ πηδαλιοῦχος ἀπέθανεν ἀπὸ αἰφνίδιον καὶ ἄνευ πόνων θάνατον.

(2) Ὅπου τὴν σήμερον κεῖνται τὰ Χανιὰ, ἦκειτο ἡ Κυδωνία, πόλις τῶν Κυδώνων.

(3) Ἡ Γόρτυς ἢ Γόρτυνα ἦν μία τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Κρήτης σχεδὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς φαίνονται πλησίον τοῦ σημερινοῦ πολιχνίου Ἁγιοδέκα ἢ Μεσσαρᾶς.

ἀερόμορφον πέλαγος, ὅπου ὁ Νότος ὠθεῖ μέγα κῦμα πρὸς τὸ ἀριστερόθεν (πρὸς δυσμὰς) ἀκρωτήριον εἰς τὴν Φαιστὸν, μικρὰ δὲ πέτρα ἐμποδίζει μέγα κῦμα. Ταῦτα μὲν αὐτοῦ ἦλθον, μόλις δὲ ἐσώθησαν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου οἱ ἄνθρωποι, τὰ δὲ πλοῖα κατεσυντρίβησαν εἰς τοὺς βράχους ὑπὸ τῶν κυμάτων· τὰ δὲ διασωθέντα πέντε κυανόπρωρα πλοῖα ἔῤῥιψε φέρων ὁ ἄνεμος καὶ τὸ ῥεῦμα εἰς τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου. Οὕτως ἐκεῖνος μὲν (ὁ Μενέλαος), πολὺν βίον καὶ χρυσὸν συναθροίζων, περιεπλανᾶτο μὲ τὰ πλοῖά του εἰς ἀλλογλώσσους ἀνθρώπους. Τότε δὲ ὁ Αἴγισθος ἔβαλλεν εἰς πρᾶξιν εἰς τὸν τόπον του τὰς ὁλεθρίας αὐτοῦ βουλὰς, φονεύσας τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως, καὶ καθυποτάξας τὸν λαόν του. Ἑπτὰ ὅλα ἔτη ἐβασίλευεν εἰς τὴν πολύχρυσον Μυκήνην, τὸ δὲ ὄγδοον ἔτος ἦλθεν εἰς αὐτὸν ἡ συμφορά του, ὁ θεῖος Ὀρέστης, ἐπιστρέψας ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἐφόνευσε τὸν φονέα τοῦ πατρός του(1), τὸν δόλιον Αἴγισθον, ὁποῦ ἐφόνευσε τὸν ἔνδοξόν του πατέρα. Τοῦτον δὲ φονεύσας προσέφερεν ὁ Ὀρέστης νεκρώσιμον εἰς τοὺς Ἀργείους δεῖπνον τῆς ἀποτροπαίου μητρὸς καὶ τοῦ ἀνάνδρου Αἰγίσθου. Αὐθημερὸν δὲ ἔρθασεν ἐκεῖ ὁ πολεμικὸς Μενέλαος, φέρων πολλὰ κτήματα, ὅσα ἠδύναντο νὰ βαστάσωσι τὰ πλοῖά του. Καὶ σὺ, ἀγαπητέ μου, μὴ περιπλανᾶσαι ἐπὶ πολὺ μακρὰν τῆς οἰκίας σου, ἀφήσας τὰ κτήματά σου καὶ ἄνδρας εἰς τὴν οἰκίαν σου τοσοῦτον αὐθάδεις, μήπως καταφάγωσι πάντα, διαμοιράσαντες τὰ κτήματά σου, σὺ δὲ ἀποπερατώσῃς ἀνωφελὲς ταξείδιον. Ἀλλὰ πρὸς τὸν Μενέλαον σὲ προτρέπω καὶ σὲ συμβουλεύω νὰ ὑπάγῃς, διότι ἐκεῖνος ἐπέστρεψε τελευταῖος μακρόθεν ἐξ ἐθνῶν, ἀπὸ ὅπου δὲν θὰ ἤλπιζεν εὐκόλως μὲ τὸν νοῦν του νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον κατὰ πρώτην φορὰν θὰ ἔῤῥιπτον ἐκεῖ ἀπὸ τὸν δρόμον του αἱ τρικυμίαι, εἰς τοσοῦτον μέγα πέλαγος, ὥστε καὶ τὰ ὄρνεα δὲν φθάνουσιν ἐκεῖθεν εἰς ἓν ἔτος, ἐπειδὴ

(1) Ὁ Νέστωρ ἐξ εὐαισθησίας διέρχεται ἐν σιγῇ τὸν φόνον τῆς Κλυταιμνήστρας.

εἶναι ἀχανὲς καὶ φοβερόν. Ἀλλ' ὕπαγε ἤδη μὲ τὸ πλοῖόν σου καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους σου· ἂν ὅμως προτιμᾷς νὰ ὑπάγῃς διὰ ξηρᾶς, εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σου δίφρος καὶ ἵπποι, εἶναι δὲ καὶ οἱ υἱοί μου, οἵτινες θὰ σὲ ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν θείαν Λακεδαίμονα, ὅπου εὑρίσκεται ὁ ξανθὸς Μενέλαος. Νὰ παρακαλέσῃς δὲ αὐτὸν νὰ σοὶ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν. Δὲν θέλει εἴπει ψεῦδος. Ἐπειδὴ εἶναι τὰ μάλιστα συνετός. »

Οὕτως εἶπεν· ἔδυσε δὲ ὁ ἥλιος καὶ ἐσκοτείνιασε. Πρὸς αὐτοὺς δὲ εἶπεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ. « Ὦ γέρον, οἱ λόγοι σου εἶναι ὀρθότατοι. Ἀλλ' ἤδη, κόψατε τὰς γλώσσας, κεράσατε δὲ οἶνον, ἵνα, ἀφοῦ ποιήσωμεν σπονδὰς εἰς τὸν Ποσειδῶνα καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, φροντίσωμεν καὶ περὶ τοῦ ὕπνου· διότι εἶναι ἡ ὥρα του. Ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἔδυσεν ἤδη ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα, καὶ δὲν πρέπει νὰ κάθηταί τις πολὺν καιρὸν εἰς δεῖπνον θυσίας πρὸς τοὺς θεοὺς, ἀλλὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. »

Καὶ εἶπε μὲν ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς, αὐτοὶ δὲ ὑπήκουσαν εἰς τοὺς λόγους της. Οἱ μὲν κήρυκες τότε ἔχεαν ὕδωρ νιψίματος εἰς τὰς χεῖράς των, οἱ δὲ ὑπηρέται ἐγέμισαν μέχρι τῶν χειλέων τοὺς κρατῆρας μὲ ποτὸν, καὶ ἐμοίρασαν εἰς ὅλους ἀντλοῦντες εἰς τὰ ποτήριά των· ἔβαλλον δὲ τὰς γλώσσας εἰς τὸ πῦρ(1), καὶ ἀνιστάμενοι ἔκαμνον τὰς σπονδάς. Ἀφοῦ δὲ ἐποίησαν σπονδὰς καὶ ἔπιον ὅσον εὐχαριστεῖτο ἕκαστος, τότε δὰ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ ὡς θεοῦ μορφὴν ἔχων Τηλέμαχος ἐζήτησαν νὰ ἐπιστρέψωσιν ὁμοῦ εἰς τὸ κοῖλον πλοῖόν των. Ἀλλ' ὁ Νέστωρ τοὺς ἐμπόδιζε λέγων πρὸς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς.

« Ὁ Ζεὺς νὰ φυλάξῃ καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ, νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ ἀναχωρήσητε εἰς τὸ ταχὺ πλοῖόν σας, ὡς νὰ ἦμην κάνεὶς ὅλως διόλου γυμνὸς ἀπὸ σκεπάσματα καὶ πτωχὸς, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν οἰκίαν δὲν εὑρίσκονται πολλὰ οὔτε σκεπάσματα,

(1) Εἰς τὸ τέλος τῆς θυσίας ἐκαίοντο εἰς τιμὴν τῶν θεῶν αἱ γλῶσσαι τῶν θυμάτων.

οὔτε τάπητες, οὔτε δι' αὐτὸν, οὔτε διὰ τοὺς φίλους του, νὰ πλαγιάσωσι μὲ ἀνάπαυσιν. Ἀλλ' ἔχω καὶ σκεπάσματα καὶ ὡραίους τάπητας. Οὐδέποτε λοιπὸν τοῦ ἀγαπητοῦ μου ἐδῶ Ὀδυσσέως ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς θὰ πλαγιάσει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου, ἐφ' ὅσον ζῶ ἐγὼ, ἐπιζῶσι δὲ ἔπειτα καὶ οἱ παῖδές μου εἰς τὰ μέγαρά μου, διὰ νὰ φιλοξενῶσι τοὺς ξένους, ὅστις καὶ ἂν ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν μου. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ἡ θεὰ, ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ. « Καλοὶ εἶναι βέβαια οἱ λόγοι σου οὗτοι, ἀγαπητὲ γέρον. Καὶ πρέπει ὁ Τηλέμαχος νὰ ὑπακούσῃ εἰς τοὺς λόγους σου, ἐπειδὴ οὕτω καὶ τὸ ἁρμόζει ἡ εὐπρέπεια. Ἀλλ' αὐτὸς μὲν θέλει σὲ ἀκολουθήσει τώρα εὐθὺς, διὰ νὰ κοιμηθῇ εἰς τὰ μέγαρά σου· ἐγὼ ὅμως θὰ ὑπάγω εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον, διὰ νὰ καθησυχάσω τοὺς ἀνθρώπους μας καὶ εἴπω εἰς αὐτοὺς τὰ προσήκοντα. Διότι εἶμαι ὁ μόνος γεροντότερός των, οἱ δὲ λοιποὶ ἄνθρωποί μας ἐκ φιλίας καὶ ἀγάπης μᾶς ἠκολούθησαν, συνομίλικες ὅλοι τοῦ γενναιοψύχου Τηλεμάχου. Ὅπου καὶ θὰ πλαγιάσω ἐπὶ τοῦ μελανοχρόου πλοίου ἐπὶ τοῦ παρόντος· τὴν δὲ αὐγὴν θὰ ὑπάγω εἰς τοὺς μεγαλοψύχους Καύκωνας (1), ὅθεν ἔχω ἀπαίτησιν χρέους παλαιοῦ καὶ ὄχι ὀλίγου (ὅπου ἔχω ὑπόθεσιν παλαιὰν καὶ ἱκανῶς σπουδαίαν;). Σὺ δὲ τοῦτον, ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν σου, πέμψε τὸν μὲ δίφρον καὶ μὲ ἕνα τῶν υἱῶν σου· δός του δὲ ἵππους, τοὺς ἐλαφροτέρους εἰς τὸ τρέξιμον καὶ ἀρίστους εἰς τὴν δύναμιν. »

Οὕτως εἰποῦσα, ἀνεχώρησεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ, ὡσὰν νὰ εἶχε τὰ πτερὰ τῆς φήνης, θάμβος δὲ ἐκύριευσε πάντας ἐπὶ τῷ θεάματι τούτῳ. Ἐθαύμαζε δὲ καὶ ὁ γηραιὸς δι' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶδε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του. Καὶ πιάσας τὴν χεῖρα τοῦ Τηλεμάχου εἶπεν αὐτῷ τοὺς ἑξῆς λόγους. « Φίλε μου, πιστεύω ὅτι δὲν θὰ γείνῃς ἀνάξιος καὶ ἄνανδρος, ἀφοῦ δὰ εἰς

(1) Οἱ Καύκωνες οὗτοι κατῴκουν εἰς τὰ νοτιώτατα τῆς Ἠλίδος, εἰς τὴν Τριφυλλίαν.

τηλικαύτην νεότητα εἶναι ὁδηγοί σου οἱ θεοί. Διότι δὲν ἦτο οὗτος κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν κατοικούντων τὰ μέγαρα τοῦ Ὀλύμπου, ἀλλ' αὐτὴ ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς, ἡ πανσέβαστος Τριτογένεια (1), ἥτις ἐτίμα καὶ τὸν ἀγαθόν σου πατέρα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ, δέσποινα, ἔσο ἡμῖν ἵλεως, δός μοι δὲ εὐδοξίαν καὶ εἰς ἐμὲ, καὶ εἰς τοὺς παῖδάς μου καὶ εἰς τὴν σεμνήν μου σύζυγον. Ἐγὼ δὲ θὰ σοὶ προσφέρω θυσίαν βοῦν ἑνὸς ἔτους, εὐρυμέτωπον, ἀδάμαστον, τὴν ὁποίαν δὲν ἐζεύξεν εἰσέτι χεὶρ ἀνθρώπου· αὐτὴν ἐγὼ θὰ σοῦ προσφέρω θυσίαν, περιχρυσώσας τὰ κέρατά της. »

Οὕτως εἶπεν εὐχόμενος· εἰσήκουσε δὲ τὴν δέησίν του ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ· ὁ δὲ Γερήνιος φίλος τῆς ἱππηλασίας Νέστωρ διευθύνθη τότε μετ' αὐτῶν πρὸς τὴν λαμπράν του οἰκίαν, προηγούμενος τῶν υἱῶν καὶ τῶν γαμβρῶν του. Ὅταν δὲ ἔφθασαν εἰς τὰ λαμπρὰ τοῦ βασιλέως μέγαρα, ἐκαθέσθησαν κατὰ τάξιν ἐπὶ τῶν ἀνακλιντηρίων καὶ θρόνων. Εἰς αὐτοὺς δὲ ἀφοῦ ἦλθον ὁ γέρων ἐκέρασεν ἐκ νέου κρατῆρα ἐξαιρέτου οἴνου, τὸν ὁποῖον ἡ ταμία ἤνοιξεν εἰς τὸ ἐνδέκατον ἔτος, λύσασα ἐκ τῶν δεσμῶν τὸ πῶμα τοῦ ἐγκλείοντος αὐτὸν πίθου (2). Ἐκ τούτου ὁ γέρων ἐγέμισε τὸν κρατῆρα, ποιῶν δὲ σπονδὰς ἐξ αὐτοῦ ἀπεύθυνεν ἐκτενεῖς εὐχὰς πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν κόρην τοῦ τὴν αἰγίδα κρατοῦντος Διός.

Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσαν τὰς σπονδὰς, καὶ ἔπιον ὅσον εὐχαριστεῖτο ἕκαστος, οἱ μὲν ἄλλοι ἀνεχώρησαν διὰ νὰ κοιμηθῶσιν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδιά του οἰκήματα. Αὐτὸν δὲ ἐκεῖ ἔβαλε νὰ πλαγιάσῃ ὁ φίλος τῆς ἱππηλασίας Γερήνιος Νέστωρ, τὸν

(1) Ἤτοι ἐκ τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ πλησίον τῶν Ἀλκμηνίδων χειμάρρου Τρίτωνος, ὅπου τὸ πρῶτον ἐλατρεύθη ἡ Ἀθηνᾶ· ἢ ὡς γεννηθεῖσα ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός, διότι τ ρ ι τ ὼ ἔλεγον οἱ Κρῆτες τὸν κεφαλήν.

(2) Ἐννοεῖ ἴσως σκέπασμά τι ἐκ δέρματος, ἢ καὶ σπαρτοῦ ὑφάσματος, ἢ καὶ πηλοῦ, δι' οὗ περιεδένετο τοῦ πίθου τὸ στόμα.

Τηλέμαχον, τὸν ἀγαπητὸν υἱὸν τοῦ θείου Ὀδυσσέως, εἰς κλίνην τορνευτὴν, ἐντὸς εὐρυχώρου αἰθούσης, πλησίον δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν ἀνδρεῖον Πεισίστρατον, ἄρχοντα ἀνδρῶν, ὅστις μόνος ἦν ἔτι ἄγαμος ἐκ τῶν υἱῶν του. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος ἐκοιμᾶτο εἰς τὰ ἐνδότατα τοῦ ὑψηλοῦ μεγάρου του, καὶ ἐκεῖ τῷ ἑτοίμαζε τὴν κλίνην καὶ τὸ στρῶμα ἡ δέσποινα σύζυγός του.

Ὅταν δὲ ἀνέτειλεν ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς, ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κλίνης ὁ ἀγαπῶν τὴν ἱππηλασίαν Γερήνιος Νέστωρ. Ἐξελθὼν δὲ τῶν θαλάμων του ἐκαθέσθη ἐπὶ τῶν πελεκητῶν λίθων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν τοποθετημένοι ἐνώπιον τῶν ὑψηλῶν πυλῶν τοῦ μεγάρου του, λευκοὶ καὶ ἀποστίλβοντες, ὡς νὰ ἦσαν ἀλειμμένοι μὲ ἔλαιον, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε ἐκαθέζετο ὁ Νηλεὺς, ὁ ὅμοιος κατὰ τὴν φρόνησιν μὲ τοὺς θεούς· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐκπληρώσας τὸ πεπρωμένον μετέστη εἰς τὰς αἰωνίους μονάς. Ἐκαθέζετο δὲ τότε ὑπ' αὐτῶν ὁ Γερήνιος Νέστωρ, ἡ ἀσπὶς τῶν Ἑλλήνων, κρατῶν ἐν χειρί του τὸ σκῆπτρον. Πέριξ δὲ αὐτοῦ συνηθροίζοντο ὅλοι οἱ υἱοί του, ἐξελθόντες τῶν θαλάμων των, ὁ Ἐχέφρων, καὶ ὁ Στρατίος, καὶ ὁ Περσεὺς, καὶ ὁ Ἄρητος καὶ ὁ ἰσόθεος Θρασυμήδης, εἰς αὐτοὺς δὲ προσετέθη ἔπειτα ἕκτος ἐλθὼν ὁ ἥρως Πεισίστρατος· ὁδηγήσαντες δὲ ἔπειτα ἐκ τῆς χειρὸς ἔβαλον νὰ καθίσῃ πλησίον του καὶ τὸν κατὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον μὲ τοὺς θεοὺς (ἀγγελόμορφον) Τηλέμαχον. Πρὸς τούτους δὲ ἤρξατο νὰ ὁμιλῇ ὁ ἀγαπῶν τοὺς ἱππικοὺς ἀγῶνας Γερήνιος Νέστωρ.

« Ὀγλίγωρα, ἀγαπητά μου τέκνα, ἐκτελέσατε τὴν ἐπιθυμίαν μου, διὰ νὰ προσφέρω δηλαδὴ ἐξαίρετον λατρείαν πρὸς τὴν θεὰν Ἀθηνᾶν, ἥτις φανερὰ ἦλθεν εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς πρὸς τὸν θεὸν θυσίας μου. Ἀλλ' ὀγλίγωρα εἷς μὲν ἂς ὑπάγῃ εἰς τὴν πεδιάδα διὰ τὴν βοῦν, νὰ ἔλθῃ τὸ ὀγλιγωρότερον, καὶ νὰ τὴν ὁδηγήσῃ ὁ τῶν βοῶν ἐπιβουκόλος ἀνήρ· ἄλλος δὲ ἂς ὑπάγῃ εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον τοῦ γενναίου Τηλεμάχου νὰ φέρῃ ἐνταῦθα ὅλους τοὺς ἀνθρώπους του, μόνον δὲ δύο νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸ πλοῖον· ἄλλος δὲ πάλιν ἂς προσκαλέσῃ ἐνταῦθα

τὸν χρυσοχόον Λαέρκεα, νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ περιχύσῃ χρυσὸν εἰς τὰ κέρατα τοῦ βοός. Οἱ δὲ λοιποὶ μείνατε αὐτοῦ συνηθροισμένοι, εἴπατε δὲ μέσα εἰς τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἑτοιμάσωσιν εἰς τὰ λαμπρὰ δώματά μας συμπόσιον, καθέδρας, καὶ νὰ φέρωσι ξύλα καὶ διαυγὲς ὕδωρ. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ ὅλοι ἔσπευσαν. Ἦλθε λοιπὸν ἡ βοῦς ἐκ τῆς πεδιάδος, ἦλθον δὲ καὶ ἀπὸ τὸ ταχὺ καὶ ἑκατέρωθεν κωπηλατούμενον πλοῖον οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεγαλοψύχου Τηλεμάχου· ἦλθε δὲ καὶ ὁ χαλκεὺς, ἔχων εἰς τὰς χεῖράς του τὰ σκεύη τῆς χρυσοχοϊκῆς, τὴν βάσιν τῆς τέχνης του, ἄκμονα, σφῦραν καὶ καλῶς κατεσκευασμένην πυράγραν, μὲ τὰ ὁποῖα εἰργάζετο τὸν χρυσόν· ἦλθε δὲ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, εὐλογοῦσα τὴν θυσίαν (ἀπολαύουσα τῶν θυμάτων, εἰς τὴν εὐπρόσδεκτον θυσίαν). Ὁ δὲ γέρων ἱππικὸς Νέστωρ ἔδωκε τὸν χρυσὸν, καὶ ὁ χρυσοχόος δουλεύσας αὐτὸν τὸν περιέχεεν εἰς τὰ κέρατα τοῦ βοός, διὰ νὰ χαρῇ ἡ θεά, ἰδοῦσα τὸ λαμπρὸν θῦμα. Τὴν δὲ βοῦν ἐκράτουν ἐκ τῶν κεράτων ὁ Στρατίος καὶ ὁ θεῖος Ἐχέφρων, τὸν δὲ ἱερὸν νιπτῆρα ἦλθε φέρων ἐκ τοῦ θαλάμου ὁ Ἄρητος εἰς λεκάνην κεκοσμημένην μὲ ἐγγεγλυμμένα ἄνθη, μὲ τὴν ἀριστερὰν δὲ χεῖρα ἔφερε τὰς ἱερὰς αὐλὰς εἰς κάνιστρον· ὁ δὲ πολεμικὸς Θρασυμήδης παρίστατο κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του ὀξὺν πέλεκυν, διὰ νὰ κόψῃ τὸ θῦμα· ὁ δὲ Περσεὺς ἐκράτει τὸ ἀμνίον(1)· ὁ δὲ γέρων ἱπποτικὸς Νέστωρ ἐξετέλεσε τὴν ἀρχὴν τῆς ἱεροπραξίας, ἐῤῥάντισε μὲ τὸ ἱερὸν ὕδωρ καὶ ἐσκόρπισε τὰς ἱερὰς κριθὰς, καὶ προσφέρων τὰς ἀπαρχὰς τῆς θυσίας, βάλλων εἰς τὸ πῦρ τρίχας ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος, ἀπεύθυνεν ἐκτενῆ δέησιν πρὸς τὴν θεὰν Ἀθηνᾶν.

Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσαν αἱ εὐχαὶ, καὶ διεσκόρπισαν τὰς ἱερὰς οὐλὰς, εὐθὺς ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος, ὁ γενναιόκαρδος Θρασυμήδης, ἐκτύπησε τὸ θῦμα πλησιάσας, ὁ δὲ πέλεκυς ἀπέκοψε τοὺς τένοντας (τὰ νεῦρα) τοῦ αὐχένος τοῦ θύματος, καὶ παρέλυσε

(1) Φιάλη, εἰς ἣν ἐχύνετο τὸ αἷμα τοῦ θύματος.

τὴν δύναμιν τοῦ βοὸς (ἔπεσε τὸ θῦμα), ἀνωλόλυξαν δὲ εὐχόμεναι αἱ θυγατέρες καὶ αἱ νύμφαι καὶ ἡ σεβασμία σύζυγος τοῦ Νέστορος, ἡ Εὐρυδίκη, ἡ πρεσβυτέρα τῶν θυγατέρων τοῦ Κλυμένου· σηκώσαντες ἔπειτα τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος ἐκ τῆς πλατυστέρνου γῆς τὸ ἀνεβάσταξαν, τὸ ἔσφαξε δὲ ὁ Πεισίστρατος, ὁ ὄργαμος τῶν ἀνδρῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐξέρρευσε τὸ μαῦρον αἷμα, καὶ ἡ ζωὴ ἐγκατέλιπε τὸ θῦμα, τὸ διέσχισαν ταχέως, ἐξέκοψαν δὲ ὅλα τὰ μηρία κατὰ τάξιν, καὶ τὰ ἐκάλυψαν μὲ πάχος, διπλώσαντες αὐτό, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔθεσαν τμήματα ὠμοῦ κρέατος, τὰ ἔκαιε δὲ ἐπάνω εἰς σχίζαν ὁ γέρων, καὶ ἔχεεν ἐπ' αὐτῶν μέλανα οἶνον· νέοι δὲ πλησίον του ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖράς των περιπώβολα. Ἀφοῦ δὲ κατεκάησαν τὰ μηρία, καὶ ἔφαγον τὰ σπλάγχνα, ἔκοψαν τότε εἰς μικρὰ τμήματα τὰ ἄλλα κρέατα, καὶ τὰ ἐπέρασαν εἰς σουβλία, καὶ τὰ ἔψηνον κρατοῦντες μὲ τὰς χεῖράς των τοὺς σουβλεροὺς ὀβελούς (τοὺς περὶ τὰ ἄκρα στρεφομένους ;).

Τότε δὲ ἔλουσε τὸν Τηλέμαχον ἡ ὡραία Πολυκάστη(1), ἡ νεωτάτη θυγάτηρ τοῦ υἱοῦ τοῦ Νηλέως Νέστορος. Ἀφοῦ δὲ ἔλουσεν αὐτὸν, τὸν ἔχρισε μὲ ἔλαιον, καὶ τὸν περιέβαλε μὲ ὡραῖον ἔνδυμα καὶ χιτῶνα· αὐτὸς δὲ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ λουτροῦ, ὅμοιος κατὰ τὸ σῶμα μὲ τοὺς θεούς. Καὶ πορευθεὶς ἐκαθέσθη πλησίον τοῦ Νέστορος, τοῦ ποιμένος τῶν λαῶν.

Ἀφοῦ δὲ ἐκεῖνοι ἔψησαν τὰ ἀνώτερα κρέατα τοῦ θύματος καὶ τὰ ἀπέσυραν ἐκ τοῦ πυρὸς, εὐωχοῦντο καθήσαντες, ἐπεστάτουν δὲ ἄξιοι ἄνδρες, κερνῶντες αὐτοῖς οἶνον μέσα εἰς χρυσᾶ ποτήρια. Ἀφοῦ δὲ ἐκορέσθησαν τρώγοντες καὶ πίνοντες, ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ πρὸς αὐτοὺς ὁ φίλος τῶν ἱππικῶν ἀγώνων Γερήνιος Νέστωρ.

« Τέκνα μου, ἤδη δὲ ζεύξατε διὰ τὸν Τηλέμαχον ἅμαξαν

(1) Ἡ νεωτάτη θυγάτηρ τοῦ οἰκοδεσπότου ἔλουε τὸν φιλοξενούμενον. Λέγεται δὲ ὅτι ἡ Πολυκάστη ἐγένετο μετέπειτα σύζυγος τοῦ Τηλεμάχου.

μὲ καλλίτριχας ἵππους, διὰ νὰ τελειώσῃ ταχέως τὸ ταξείδιόν του. »

Οὕτως εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ προθύμως τὸν ὑπήκουσαν καὶ ἐξετέλεσαν τὴν διαταγήν του· ἔζευξαν εὐθὺς ὑπὸ τὸ ὄχημα ταχεῖς ἵππους, ἔβαλε δὲ εἰς τὸ ὄχημα ἡ γυνὴ ταμία σῖτον καὶ οἶνον καὶ φαγητὰ, ὁποῖα τρώγουσιν εὐγενεῖς βασιλεῖς. Ἀνέβη δὲ ὁ Τηλέμαχος εἰς τὸ ὡραιότατον ὄχημα, πλησίον δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος Πεισίστρατος, ὁ ἀρχηγὸς ἀνδρῶν, ἀνέβη εἰς τὸν δίφρον, καὶ ἔλαβεν εἰς χεῖράς του τὰ ἡνία καὶ ἐμάστιξε τοὺς ἵππους διὰ νὰ τρέξωσιν· ἐκεῖνοι δὲ μετὰ χαρᾶς ἐπέτων εἰς τὴν πεδιάδα, ἄφησαν δὲ ὀπίσω των τὴν ὑψηλὴν πόλιν τῆς Πύλου, καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔσειον σύροντες ἑκατέρωθεν τὸν ζυγόν.

Ἔδυσε δὲ ὁ ἥλιος καὶ ἐσκοτείνιασαν ὅλοι οἱ δρόμοι, ὅτε ἔφθασαν εἰς τὰς Φηρὰς(1), εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Διοκλέους, υἱοῦ τοῦ Ὀρσηλόχου, τὸν ὁποῖον ἐγέννησεν ὁ Ἀλφειός. Ἐκεῖ δὲ ἐκοιμήθησαν τὴν νύκτα, ἐκεῖνος δὲ τοὺς ἐφιλοξένησεν.

Ὅταν δὲ ἀνέτειλεν ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς, ἔζευξαν τοὺς ἵππους καὶ ἀνέβησαν εἰς τὰ τορνευτὰ ὀχήματα, καὶ ἐξῆλθον τοῦ προθύρου καὶ τῆς εὐρυχώρου αἰθούσης· ἐμάστιζε δ' ὁ Πεισίστρατος τοὺς ἵππους διὰ νὰ τρέξωσιν, αὐτοὶ δὲ προθύμως ἐπετοῦσαν. Ἔφθασαν δὲ εἰς σιτοφόρον πεδιάδα· ἐκεῖ δὲ ἔπειτα ἀπεπεράτωσαν τὸν δρόμον των, διότι τοσοῦτον ταχέως ἔφερον αὐτοὺς οἱ ταχεῖς ἵπποι. Ἔδυσε δὲ ὁ ἥλιος καὶ ἐσκοτείνιασαν ὅλοι οἱ δρόμοι.

(1) Πόλις τῆς Μεσσηνίας παρὰ τὸν ποταμὸν Νέδωνα εἰς τὴν βορειοανατολικὴν ἀκτὴν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, πλησίον τῆς σημερινῆς Καλαμάτας.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Δ' ΡΑΨΩΔΙΑΣ

Ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος φθάνουσιν εἰς τὴν Λακεδαίμονα καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Μενέλαος ἑορτάζει τοὺς γάμους τῶν δύο του τέκνων, υἱοῦ καὶ θυγατρός. Ὁ Μενέλαος τοὺς ὑποδέχεται λίαν φιλοφρόνως. Ὁ Τηλέμαχος θαυμάζει τὰ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Μενελάου ἀποστίλβοντα πλούτη. Ὁ Μενέλαος, ἀπαντῶν πρὸς τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην τῆς ἐκπλήξεως τοῦ Τηλεμάχου, ἀναφέρει τὸν Ὀδυσσέα. Ὁ Τελέμαχος δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Ἡ Ἑλένη εἰσέρχεται καὶ νομίζει ὅτι ἀναγνωρίζει τὸν Τηλέμαχον. Ὁ Πεισίστρατος ἐπιμαρτυρεῖ, ὅτι ἡ Ἑλένη δὲν ἠπατήθη. Ὁ Μενέλαος χαίρει, διηγεῖται τὰς ὁποίας εἶχε σχηματίσει ὑπὲρ τοῦ Ὀδυσσέως προθέσεις, καὶ μεθ' ὅλων τῶν περὶ ἑαυτὸν κατανύγεται εἰς δάκρυα. Ὁ Πεισίστρατος προτείνει νὰ ἀναβάλωσι διὰ τὴν ἐπιοῦσαν τὰς λυπηρὰς ταύτας ἀναμνήσεις. Ἀλλ' ἡ Ἑλένη ἀναμιγνύει μὲ τὸν οἶνον φάρμακον, καταπαῦον τὰς λύπας καὶ διεγεῖρον τὴν εὐθυμίαν. Μεθ' ὃ, τε Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη, εἷς μετὰ τὸν ἕτερον, διηγοῦνται δείγματα τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς συνέσεως τοῦ Ὀδυσσέως. Εἶτα δὲ ἕκαστος ἀποσύρονται ἵνα ἀναπαυθῶσι. Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Μενέλαος ἐρωτᾷ τὸν Τηλέμαχον περὶ τῆς αἰτίας τοῦ εἰς τὴν Λακεδαίμονα ταξειδίου του. Ἀπάντησις τοῦ Τηλεμάχου. Ὁ Μενέλαος θρηνεῖ διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ Ὀδυσσέως. Διηγεῖται τίνι τρόπῳ ἐσώθη αὐτὸς τῇ εὐσπλαγχνίᾳ τῆς θυγατρὸς τοῦ Πρωτέως, ἥτις τὸν ἐδίδαξε πῶς νὰ ἐρωτήσῃ τὸν πατέρα της. Ὁδηγίαι τοῦ Πρωτέως πρὸς τὸν Μενέλαον, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν του. Ὁ Πρωτεὺς ἀποκαλύπτει τῷ Μενελάῳ τὸν θάνατον τοῦ Αἴαντος καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Λέγει δὲ αὐτῷ καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτι δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ κωλύεται εἰς τὴν

νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Ὁ Μενέλαος διηγεῖται ἐν ὀλίγοις τὸ πέρας τοῦ ταξειδίου του. Ἀγωνίζεται, ἀλλ' εἰς μάτην, νὰ πείσῃ τὸν Τηλέμαχον νὰ διαμείνῃ παρ' αὐτῷ. Ἐν τοσούτῳ δὲ οἱ μνηστῆρες, μαθόντες τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τηλεμάχου ἐκ τῆς Ἰθάκης, ἀποφασίζουσι νὰ τῷ στήσωσιν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσωσιν ἐπιστρέφοντα. Μέδων, ὁ κῆρυξ, ἀποκαλύπτει εἰς τὴν Πηνελόπην τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχει ὁ υἱός της. Ἀπελπισία, θρῆνος καὶ ὀδυρμὸς τῆς Πηνελόπης. Ἐπιπλήξεις κατὰ τῶν θεραπαινίδων αὐτῆς. Ὁμολογία καὶ συμβουλαὶ τῆς Εὐρυκλείας. Δέησις τῆς Πηνελόπης πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν. Ὁ Ἀντίνοος ἐμβαίνει εἰς πλοῖον μετὰ πληρώματος εἴκοσι πιστῶν ὀπαδῶν του, ἵνα ἐνεδρεύσωσι τὸν Τηλέμαχον. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀποστέλλει εἰς τὴν Πηνελόπην καθ' ὕπνους ὀπτασίαν ἐν ὁμοιώματι τῆς ἀπούσης ἀδελφῆς της, ἵνα παρηγορήσῃ καὶ καθησυχάσῃ αὐτὴν περὶ τῆς τύχης τοῦ Τηλεμάχου. Οἱ μνηστῆρες στήνουσι τὴν ἐνέδραν των ἐν τῇ νήσῳ Ἀστερίδι, μεταξὺ τῆς Ἰθάκης καὶ τοῦ νησιδίου Σάμης. (Ἡμέρα ὀγδόη καὶ ἕκτη).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Δ.

Τὰ ἐν Λακεδαίμονι.

Καὶ αὐτοὶ ἔφθασαν εἰς τὴν κοίλην καὶ φαραγγώδη Λακεδαίμονα(1), ἔτρεχον δὲ πρὸς τὰ δώματα τοῦ ἐνδόξου Μενελάου. Εὗρον δὲ αὐτὸν φιλεύοντα πολλοὺς εἰς τὸν οἶκόν του διὰ τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς περικαλλοῦς θυγατρός του. Τὴν μὲν θυγατέρα του ἔπεμπεν ὡς σύζυγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ πολεμικοῦ Ἀχιλλέως, διότι τὴν εἶχε τὸ πρῶτον ὑποσχεθῆ εἰς τὴν Τρωάδα, συγκατατεθεὶς νὰ τὴν δώσῃ, οἱ δὲ θεοὶ ἐξετέλουν τὸν γάμον τοῦτον. Αὐτὴν λοιπὸν οὗτος (ὁ Μενέλαος) ἔπεμπε τότε μὲ ἵππους καὶ ὀχήματα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν περίφημον πρωτεύουσαν τῶν Μυρμιδόνων, τῶν ὁποίων βασιλεὺς ἦτο ὁ Νεοπτόλεμος. Εἰς δὲ τὸν υἱόν του ἐλάμβανε σύζυγον ἐκ τῆς Σπάρτης τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀλέκτορος, εἰς τὸν υἱόν του τὸν ὁποῖον εἶχε γεννήσει τελευταῖον ἐκ δούλης, τὸν ῥωμαλέον Μεγαπένθην. Εἰς δὲ τὴν Ἑλένην οἱ θεοὶ δὲν ἔδωκαν πλέον τέκνον, ἀφοῦ ἐγέννησε τὸ πρῶτόν της τέκνον, τὴν ἐρασμίαν Ἑρμιόνην, ἥτις εἶχε τὰ κάλλη τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης.

Οὕτως ἐκεῖνοι μὲν εὐωχοῦντο εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ μέγα μέγαρον, οἱ γείτονες καὶ οἱ φίλοι τοῦ ἐνδόξου Μενελάου, διασκε-

(1) Ἡ Λακεδαίμων ἕνεκα δύο σειρῶν ὀρέων, καταφερομένων ἐξ Ἀρκαδίας, ἐσχημάτιζεν εὐρύχωρον κοιλάδα. Περὶ δὲ τὴν Σπάρτην τὰ βραχώδη ὄρη καὶ οἱ γήλοφοι μικρὸν ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε τὸ πᾶν ἦτο πεδιάς, διακοπτομένη ἐν μέρει ὑπὸ γηλόφων καὶ περικυκλουμένη ὑπὸ βραχωδῶν ὀρέων· ἐντεῦθεν λοιπὸν τὰ ἐπίθετα, ἅπερ ἀπονέμει αὐτῇ ὁ ποιητής.

δάζοντες· εὐφραινε δὲ αὐτοὺς διὰ τῶν ἀσμάτων του ἔξοχος μουσικός, παίζων τὴν φόρμιγγα, δύο δὲ χορεύται ἐνώπιόν των σύμφωνα μὲ τὸ μέλος ἐκείνου ἐχόρευον εἰς τὸ μέσον.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ μεγάρου ἐσταμάτησαν αὐτοί τε καὶ οἱ ἵπποι των, ὁ ἥρως Τηλέμαχος καὶ ὁ λαμπρὸς υἱὸς τοῦ Νέστορος. Προκύψας δὲ εἶδεν αὐτοὺς ὁ εὐγενὴς Ἐτεωνεύς, ὁ ἄξιος ὑπηρέτης τοῦ ἐνδόξου Μενελάου, ἔσπευσε δὲ νὰ ἀναγγείλῃ τοῦτο εἰς τὰ δώματα εἰς τὸν ποιμένα τῶν λαῶν, καὶ σταθεὶς πλησίον του τῷ εἶπε πτερωτοὺς λόγους.

« Ἰδοὺ δύο τινὲς ξένοι, ὦ τρόφιμε τοῦ Διὸς Μενέλαε, ἄνδρες εὐγενεῖς, ὡς νὰ ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ μεγάλου Διός. Ἀλλ' εἰπὲ, ἂν πρέπῃ νὰ λύσωμεν ἐνταῦθα τοὺς ταχεῖς ἵππους των, ἢ νὰ τοὺς πέμψωμεν πρός τινα ἄλλον, ὅστις νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ. »

Πρὸς τοῦτον δὲ μεγάλως δυσαρεστηθεὶς εἶπεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος. « Ἄλλοτε μὲν δὲν ἦσο ἀσύνετος, Βοηθοΐδη Ἐτεωνεῦ, ἀλλὰ τώρα, ὡς παιδίον, ὁμιλεῖς ἀσυνέτους λόγους. Διότι δὲν σὲ λανθάνει, ὅτι ἡμεῖς οἱ δύο ἀφοῦ ἐφιλοξενήθημεν μυριάκις παρ' ἄλλων ἀνθρώπων, ἐφθάσαμεν ἐνταῦθα, ἄμποτε δὲ ὁ Ζεὺς τοῦ λοιποῦ τοὐλάχιστον νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ ταλαιπωρίας. Ἀλλὰ λῦσον εὐθὺς τοὺς ἵππους τῶν ξένων, καὶ ὁδήγησέ τους εἰς τὰ ἔσω διὰ νὰ φάγωσιν. »

Οὕτως εἶπεν· ἐκεῖνος δὲ ἐδραμεν ἐκ τοῦ μεγάρου, διέταξε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀξίους ὑπηρέτας νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν. Αὐτοὶ δὲ ἔλυσαν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τοὺς ἱδρωμένους ἵππους, καὶ αὐτοὺς μὲν κατέδησαν εἰς τὰ παχνία τῶν ἵππων, καὶ τοὺς ἔδωκαν νὰ φάγωσιν ζειὰς, ἀναμίξαντες μὲ λευκὴν κριθήν· τὸ δὲ ὄχημα τὸ ἔκλιναν πρὸς τοὺς λαμπροὺς ἐμπροσθινοὺς τοίχους· τοὺς δὲ ξένους εἰσήγαγον εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον. Ἐκεῖνοι δὲ ἰδόντες ἐθαύμαζον τὸ ἀνάκτορον τοῦ διοτρεφοῦς βασιλέως. Διότι ἦν λαμπρὸν ὡς ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης τὸ ὑψηλὸν ἀνάκτορον τοῦ ἐνδόξου Μενελάου. Ἀφοῦ δὲ εὐφράνθησαν βλέποντες μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των, εἰσβάντες εἰς

καλῶς γεγλυμμένους λουτρῶνας ἐλούσθησαν. Αὐτοὺς δὲ ἀφοῦ ἔλουσαν ὑπηρέτριαι, καὶ τοὺς ἔχρισαν μὲ ἔλαιον, καὶ τοὺς περιέβαλον μὲ μαλακὰς χλαίνας καὶ μὲ χιτῶνας, ἐκαθέσθησαν ἐπὶ θρονίων πλησίον τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως Μενελάου. Νίψιμον δὲ ἡ ὑπηρέτρια τοὺς προσέφερε χύνουσα μὲ ὡραίαν, χρυσῆν πρόχοον ἐπὶ ἀργυρᾶς λεκάνης, καὶ ἔπειτα ἔβαλεν ἐνώπιόν των τορνευτὴν τράπεζαν, καὶ ἡ ἀξιότιμος ταμία παρέθηκε φέρουσα ἄρτον, ἐπιθεῖσα ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ πολλὰ φαγητά, προσφέρουσα μετὰ χαρᾶς πᾶν τὸ εὑρισκόμενον· ὁ δὲ τῆς τραπέζης ἐπιστάτης σηκώσας ἔφερε πινάκια παντοίων κρεάτων, ἔβαλε δὲ ἐνώπιόν των χρυσᾶ ποτήρια. Αὐτοὺς δὲ χαιρετήσας διὰ τῆς χειρὸς, εἶπεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος.

« Φάγετε καὶ εὐφράνθητε! Ἔπειτα δὲ ἀφοῦ τελειώσητε τὸ δεῖπνόν σας, σᾶς ἐρωτῶμεν τίνες εἶσθε, διότι βεβαίως δὲν εἶναι ἄσημος ἡ γενεὰ τῶν ἰδικῶν σας γονέων, ἀλλ' εἶσθε ἀπόγονοι εὐγενῶν βασιλέων, σκηπτούχων, ἐπειδὴ ἄσημοι ἄνδρες δὲν γεννῶσι τοιούτους υἱούς. »

Οὕτως εἶπε, καὶ πιάσας μὲ τὰς χεῖράς του παχέα νῶτα βοὸς ἐψημένα, τὰ ὁποῖα εἶχον παραθέσει ἐνώπιόν του πρὸς τιμὴν, τὰ προσέφερεν εἰς αὐτούς· αὐτοὶ δὲ ἅπλωσαν τὰς χεῖράς των εἰς τὰ ἐνώπιόν των προκείμενα μαγειρεύματα. Ἀφοῦ δὲ ἐκορέσθησαν τρώγοντες καὶ πίνοντες, τότε δὰ ὁ Τηλέμαχος εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος, πλησιάσας πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλήν του, διὰ νὰ μὴ ἀκούσωσιν οἱ ἄλλοι.

« Ἴδε Νεστορίδη, φίλτατε τῆς καρδίας μου, ὁποία λάμψις χαλκοῦ εἰς τὰ ἀχανῆ δώματα, καὶ χρυσοῦ, καὶ ἠλέκτρου, καὶ ἀργύρου καὶ ἐλέφαντος! Τοιαύτη βεβαίως εἶναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ αὐλὴ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ὁπόσον ἀναρίθμητος καὶ ἀνεκλάλητος λαμπρότης! Μὲ κυριεύει σεβασμὸς βλέποντα τηλικαύτην μεγαλοπρέπειαν(1). »

(1) Εἶναι ἀμίμητοι καὶ ἀνέφικτοι οἱ πρόγονοι ἡμῶν εἰς τὴν τέχνην τοῦ νὰ ἐκλέγωσι τὸ φυσικώτερον καὶ δραστηριώτερον καὶ συντελεστικώτερον μέσον πρὸς τὸ νὰ ἐκφράσωσιν εὐγενῶς καὶ ἀκριβῶς ἐκεῖνο, ὅπερ θέλουσι νὰ παραστήσωσι. Δύο καὶ τρεῖς σελίδες δὲν θὰ ἤρκουν ἵνα περιγράψῃ ὁ ποιητὴς τὴν λαμπρὰν μεγαλοπρέπειαν τῆς οἰκίας τοῦ συζύγου τῆς ὡραίας Ἑλένης Ἀτρείδου, ὅστις τοσαῦτα ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ πλούτη. Ἀλλ' ὁ Ὅμηρος δι' ὀλίγων λέξεων κατώρθωσε τὸ πᾶν. Ὁ Τηλέμαχος, καίτοι δηλὸς διὰ τὴν ὑπερβολικὴν του ἴσως σεμνότητα, καὶ περ ξενιζόμενος καὶ ἱστάμενος ἐνώπιον τοῦ Μενελάου, καίπερ μὴ ἐρωτήσας εἰσέτι περὶ τοῦ πατρὸς, τοῦ ὁποίου ὁ πόθος καὶ τὸ ἴνδαλμα ἦσαν ἐνσταλαγμένα εἰς τὴν καρδίαν του, τοσοῦτον κυριεύεται ὑπὸ τοῦ θάμβους δι' ὅσας περιξ αὐτοῦ βλέπει λαμπρότητας, ὥστε λησμονῶν τὰ πάντα δὲν δύναται νὰ συνέλθῃ, πρὶν ἡ διακοινώσῃ καὶ εἰς τὸν ἑαυτοῦ φίλον τὸ κυριεῦον ἦθη τὴν καρδίαν του αἴσθημα. Ὁποία λοιπὸν θὰ ἦτο ἡ λαμπρότης τοῦ μεγάρου τοῦ Μενελάου, τοῦ αὐτόχρημα μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς τοῦ Διὸς αὐλῆς ἐξομοιουμένου!

(1) Ἐρεμβοὶ ἐκ τοῦ ἔρα καὶ ἐμβαίνειν, Τρωγλοδύται πιθανῶς οἱ κάτοικοι τῆς πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Αἰγύπτου χώρας, τῆς μετέπειτα Ἀραβίας.

(2) Δηλαδὴ αὐξάνουσι καὶ μεγαλόνουσι ταχέως.

Αὐτοῦ δὲ τοὺς λόγους ἐνόησεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος, καὶ ἀποτείνας πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον, εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἀγαπητὰ τέκνα, πρὸς μὲν τὸν Δία οὐδεὶς τῶν θνητῶν δύναται νὰ ἀντιπαραβληθῇ, διότι εἶναι ἀθάνατα αὐτοῦ καὶ τὰ μέγαρα καὶ τὰ κτήματα· ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅμως ἡ ἐνδέχεται νὰ εὑρεθῇ τις ἱκανὸς νὰ ἀντιφιλοτιμηθῇ πρός με ἢ καὶ οὐχί, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ κτήματα· διότι καὶ ἀφοῦ ἐταλαιπωρήθην πολὺ, καὶ περιεπλανήθην πολλαχοῦ, τὰ ἐσύναξα εἰς τὰ πλοῖά μου καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν πατρίδα μου μετὰ ὀκταετῆ περιπλάνησιν. Περιπλανηθεὶς ἦλθον εἰς τὴν Κύπρον, καὶ τὴν Φοινίκην καὶ τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ εἰς τοὺς Αἰθίοπας ἐπῆγα, καὶ εἰς τοὺς Σιδονίους καὶ εἰς τοὺς Ἐρεμβοὺς(1), καὶ εἰς τὴν Λιβύην ἀκόμη, ὅπου τὰ ἀρνία ἀποκτῶσιν εὐθὺς κέρατα(2)· διότι καὶ τρεῖς φορὰς γεννῶσι τὰ πρόβατα ἐντὸς ἑνὸς ἔτους. Ἐκεῖ οὔτε ὁ ἄρχων οὔτε ὁ ποιμὴν στεροῦνται ποσῶς τυρὸν καὶ κρέατα, οὔτε γλυκὺ γάλα, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους τοῖς δίδουσι τὰ πρόβατα γλυκὺ γάλα νὰ ἀμέλγωσιν. Ἐνῷ

ἐγὼ περιεπλανώμην εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη συναθροίζων πολὺν βίον, τότε εἷς ἄλλος μοὶ ἐφόνευε τὸν ἀδελφόν μου δολίως, ἐξαφνικῶς, τῇ ἐπιβουλῇ καταπραμένης συζύγου· ὥστε ἄνευ εὐφροσύνης εἶμαι κάτοχος τῶν κτημάτων τούτων(1). Καὶ παρὰ τῶν πατέρων σας, οἱοιδήποτε καὶ ἂν ὦσι, θὰ ἠκούσατε ταῦτα, διότι ἔπαθον πλεῖστα καὶ ἔχασα οἰκίαν πλουσιωτάτην, καὶ πλεῖστα ὅσα πολύτιμα ἔχουσαν ἐναποταμιεύματα, τῶν ὁποίων εἴθε μόνον τὸ ἓν τριτημόριον ἔχων νὰ ἔμενα εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ νὰ μοῦ ἔζων οἱ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἐχάθησαν τότε εἰς τὴν εὐρύχωρον Τρωάδα, μακρὰν τοῦ ἵππους τρέφοντος Ἄργους! Καὶ ὅμως δι' ὅλους μὲν ὀδύρομαι καὶ στενάζω· πολλάκις καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ μου ἄλλοτε μὲν ἀνακουφίζω τὴν λύπην μου μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα, ἄλλοτε δὲ πάλιν παύω τὰ δάκρυα, διότι ὀγλίγωρα ναρκόνει τὸν ἄνθρωπον ὁ παγόνων τὸ ζωτικόν του θρῆνος· δι' ὅλους δὲν θρηνῶ τόσον, ὅσον καὶ ἂν λυποῦμαι διὰ τὴν στέρησίν των, ὅσον δι' ἕνα, ὅστις μὲ κάμνει νὰ ἀποστρέφωμαι καὶ τὸν ὕπνον καὶ τὴν τροφὴν, ὁσάκις τὸν ἐνθυμηθῶ, ἐπειδὴ οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἐκοπίασε τόσον, ὅσον ἐκοπίασε καὶ συνετέλεσεν ὁ Ὀδυσσεύς. Ἀλλ' αὐτὸς ἦν φαίνεται γραπτὸν νὰ πάθῃ πολλὰ, ἐγὼ δὲ νὰ κατατήκωμαι ἀεὶ δι' αὐτὸν, ἐπειδὴ λείπει πολὺν καιρὸν, καὶ δὲν ἠξεύρομεν κἂν ζῇ ἢ ἀπέθανε. Θρηνοῦσι δὲ βεβαίως δι' αὐτὸν καὶ ὁ γέρων Λαέρτης καὶ ἡ συνετὴ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχός των, τὸν ὁποῖον ἄφησε βρέφος ἐν τῇ οἰκίᾳ του(2). »

(1) Ὥστε δὲν μὲ τέρπει (δὲν μὲ ὠφελεῖ) ἡ κτῆσις τῶν κτημάτων τούτων.

(2) Ὀπόση συγκίνησις! Πόσον λεπτοφυῆ τὰ αἰσθήματα τοῦ ποιητοῦ! Οὕτως ἐξῳκονόμησε τὸ πρᾶγμα, ὥστε ὁ Μενέλαος πρὶν γνωρίσῃ τὸν Τηλέμαχον νὰ θρηνῇ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μεγάλου Ὀδυσσέως! Ὁ εὐαίσθητος ἀναγνώστης θὰ ὁμολογήσει, ὅτι οὐδεὶς γινώσκει κάλλιον τοῦ Ὁμήρου τὰς πτυχὰς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ὁπόσον δὲ λεπτοφυῶς δι' ὀλίγων μᾶς δίδει κατωτέρω νὰ ἐννοήσωμεν τὴν ἀνέκφραστον συγκίνησιν, ἣν συνῃσθάνθη ὁ Τηλέμαχος ἀκούων τοὺς περὶ τοῦ πατρός του καὶ περὶ ἑαυτοῦ λόγους τοῦ Μενελάου.

Οὕτως εἶπεν· αὐτοῦ δὲ τότε ἠνοίχθησαν εὐθὺς αἱ πηγαὶ τῶν δακρύων ἐκ πόθου τοῦ πατρός του(1), ἔπεσε δὲ χαμαὶ δάκρυ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἀκούσαντος τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του, καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας σηκώσας τὴν πορφυρᾶν του χλαῖναν ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς του. Παρετήρησε δὲ τοῦτο ὁ Μενέλαος, καὶ ἐσκέφθη ἔπειτα μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν του, ἂν πρέπῃ νὰ τὸν ἀφήσῃ μόνος του νὰ ἀναφέρῃ περὶ τοῦ πατρός του, ἢ πρῶτος νὰ τὸν ἐρωτήσῃ καὶ νὰ ἐρευνήσῃ περὶ τῶν πάντων.

Ἐνόσῳ δὲ αὐτὸς ἐσκέπτετο ταῦτα μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν του, ἐξῆλθεν ἡ Ἑλένη ἐκ τοῦ εὐώδους καὶ ὑψηρεφοῦς της θαλάμου, ὁμοία μὲ τὴν Ἄρτεμιν μὲ τὰ χρυσᾶ βέλη. Εἰς αὐτὴν δὲ εὐθὺς ἔθηκεν ἡ Ἀδρήστη ἐξαιρέτου κατασκευῆς θρόνον, ἡ δὲ Ἀλκίπη ἔφερε δι' αὐτὴν τάπητα ἐκ μαλακοῦ ἐρίου. Ἡ δὲ Φυλὼ ἐβάστα ἀργυροῦν κάνιστρον, τὸ ὁποῖον τῇ ἐχάρισεν ἡ Ἀλκάνδρη, ἡ σύζυγος τοῦ Πολύβου, ὅστις κατῴκει εἰς τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου, ὅπου εὑρίσκονται πλουσιώταται οἰκίαι, ὅστις ἐχάρισεν εἰς τὸν Μενέλαον δύο ἀργυροῦς λουτρῆρας, καὶ δύο τρίποδας, καὶ δέκα τάλαντα χρυσοῦ. Χωριστὰ δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἑλένην ἡ σύζυγός του ἔδωκεν ὡραιότατα δῶρα. Χρυσῆν τῇ ἔδωκεν ἠλακάτην καὶ ἀργυροῦν ὑπόκυκλον(2) κάνιστρον, χρυσωμένα δὲ ἦσαν τὰ χείλη του. Τοῦτο ἤδη ἡ θαλαμηπόλος Φυλὼ φέρουσα ἔθηκεν ἐνώπιον τῆς Ἑλένης, πλῆρες λεπτογνεσμένου νήματος. Ἐπὶ δὲ τοῦ κανίστρου ἦτο ἐξηπλωμένη ἡ ἠλακάτη μὲ ἰοβαφὲς μαλλίον. Ἐκαθέσθη δὲ ἐπὶ τοῦ

(1) Ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν ἠδυνήθημεν νὰ μεθερμηνεύσωμεν ἀκριβῶς τὸν ποιητήν. Εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Τηλεμάχου ἐνεσταλάχθη, ἐνεθρονίσθη ὁ ἔρως, ὁ πόθος, ἡ πεῖνα τοῦ γόου καὶ τῶν θρήνων· τὸ δάκρυ ἔπεσεν ὡς βέλος ἐπὶ τῆς γῆς!

(2) Κατά τινας κυκλοτερὲς κάτωθι, ἢ εἰς σχῆμα ἐπίμηκες ἐλλειπτικόν. Κατὰ δὲ Εὐστάθιον καὶ Ἡσύχιον ἔχον ὑποκάτω μικροὺς τροχούς.

θρόνου, στηρίξασα τοὺς πόδας της ἐπὶ τοῦ ὑποποδίου. Καὶ εὐθὺς ἠρώτησε περὶ πάντων τὸν σύζυγόν της λέγουσα.

« Ἠξεύρομεν δὰ, διοτροφὲς Μενέλαε, τίνες ἀράγε λέγουσιν ὅτι εἶναι οὗτοι οἱ ἄνδρες, οἵτινες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν μας; Ἀπατῶμαι, ἢ εἶναι ἀληθὲς ὅπερ θὰ εἴπω; Μοὶ τὸ λέγει ἡ καρδία μου. Διότι φρονῶ ὅτι ἀκόμη δὲν εἶδον νὰ ὁμοιάζῃ τις τόσον, οὔτε ἀνὴρ οὔτε γυνὴ, καὶ μὲ κυριεύει ἔκπληξις βλέπουσαν πόσον οὗτος ὁμοιάζει μὲ τὸν υἱὸν τοῦ γενναιοκάρδου Ὀδυσσέως, τὸν Τηλέμαχον, τὸν ὁποῖον ἄφησε βρέφος ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ, ὅταν δι' ἐμὲ τὴν ἀθλίαν ἦλθετε οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Τρωάδα, κινοῦντες φοβερὸν πόλεμον. »

Πρὸς ταύτην δ' ἀπήντησεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος. « Τῆς αὐτῆς γνώμης εἶμαι τώρα καὶ ἐγὼ, γύναι, ὅπως καὶ σὺ συμπεραίνεις· διότι ἐκείνου εἶναι οἱ τοιοῦτοι πόδες, καὶ αἱ τοιαῦται χεῖρες, καὶ αἱ βολαὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆς κόμη. Καὶ πρὸ ὀλίγου ἐγὼ μὲν διηγούμην ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσέα, ὅσας ἐκεῖνος ὑπέφερε δι' ἐμὲ ταλαιπωρίας, αὐτὸς δὲ ἐδῶ ἔχυνε πικρὸν δάκρυ ὑποκάτωθεν τῶν ὀφρύων του (ἐκ τῶν βλεφάρων του), καλύψας τοὺς ὀφθαλμούς του μὲ τὴν πορφυρᾶν του χλαῖναν. »

Πρὸς τοῦτον δὲ τότε ἀπήντησεν ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος Πεισίστρατος. « Ἀτρείδη Μενέλαε, θείας καταγωγῆς, βασιλεῦ τῶν λαῶν, ἐκείνου τῷ ὄντι υἱὸς εἶναι οὗτος, καὶ οἱ λόγοι σου εἶναι ἀληθεῖς, ἀλλ' εἶναι σεμνὸς, καὶ δὲν τολμᾷ ἡ καρδία του, ἐνῷ πρώτην φορὰν παρουσιάζεται ἐμπρός σου, νὰ ὁμιλήσῃ μὲ θάρρος ἐνώπιον σοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τοὺς λόγους ἀμφότεροι τερπόμεθα, ὡς νὰ ἠκούομεν φωνὴν θεοῦ τινος. Ἐμὲ δὲ ἔπεμψεν ὁ φίλος τῶν ἱππικῶν ἀγώνων Γερήνιος Νέστωρ νὰ τὸν συνοδεύσω ἐνταῦθα, διότι ἐπεθύμει νὰ σὲ ἰδῇ, ἵνα τὸν συμβουλεύσῃς τί νὰ εἴπῃ καὶ τί νὰ πράξῃ. Διότι πολλὰς λύπας ἔχει ὁ υἱὸς, ὅταν λείπῃ ὁ πατήρ του, εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅταν δὲν ἔχῃ ἄλλους ὑπερασπιστὰς, ὅπως τώρα συμβαίνει εἰς τὸν Τηλέμαχον, τοῦ ὁποίου λείπει μὲν ὁ πατὴρ, δὲν ἔχει δὲ ἄλλους

οἵτινες νὰ τὸν προστατεύσωσι κατὰ τῶν ἐν τῇ πατρίδι κακοποιῶν. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἁπάντων εἶπεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος. « Ὦ θεοὶ, τῷ ὄντι λοιπὸν ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου ὁ υἱὸς τοῦ φιλτάτου μοι τῶν ἀνθρώπων, ὅστις χάριν ἐμοῦ ὑπέφερε πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἔταζον νὰ τὸν ἀγαπῶ ἐπιστρέψαντα ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἂν μᾶς ἠξίονε καὶ τοὺς δύο ὁ παντεπόπτης Ὀλύμπιος Ζεὺς νὰ ἐπιστρέψωμεν πέραν τοῦ πελάγους εἰς τὴν πατρίδα μας μὲ τὰ ταχύπλοα πλοῖά μας. Καὶ πόλιν θὰ τῷ ἔκτιζον εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ ἀνάκτορα θὰ τῷ ᾠκοδόμουν, μεταφέρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἰθάκης μαζὶ μὲ τὰ κτήματα καὶ μὲ τὸν υἱόν του καὶ μὲ ὅλους του τοὺς λαοὺς, μίαν ἐκκενῶν πόλιν, ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας κατοικοῦσιν οἱ ὑπ' ἐμοῦ βασιλευόμενοι πλησιόχωροι λαοί. Καὶ τότε θὰ συνανεστρεφόμεθα μετ' ἀλλήλων συχνὰ ζῶντες ἐνταῦθα, οὐδὲ θὰ μᾶς ἐχώριζε πλέον ἕτερόν τι ἀγαπῶντας ἀλλήλους καὶ συνευφραινομένους, πρὶν ἢ τὸ μέλαν νέφος τοῦ θανάτου καλύψῃ τοὺς ὀφθαλμούς μας. Ἀλλ' ἦσαν βεβαίως ταῦτα τοιαῦτα, ὥστε νὰ κινήσωσι τὸν φθόνον καὶ τοῦ θεοῦ, ὅστις μόνον ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ δὲν ἠξίωσε τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου. »

Οὕτω ςεῖπε, συνεκίνησε δὲ πάντας εἰς δάκρυα. Ἔκλαιε μὲν ἡ Ἀργεία Ἑλένη, ἡ ἀπόγονος τοῦ Διὸς (1), ἔκλαιε δὲ καὶ ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Ἀτρείδης Μενέλαος, δὲν ἔμειναν δὲ ἀδάκρυτοι οὔτε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Νέστορος, διότι ἐνθυμήθη καὶ αὐτὸς τὸν ἐν παντὶ ἄριστον Ἀντίλοχον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐφόνευσεν ὁ λαμπρὸς υἱὸς τῆς φωτεινῆς Ἠοῦς(2). Τοῦτον ἐνθυμηθεὶς καὶ αὐτὸς εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἀτρείδη, ἔλεγεν ὅτι ὑπερβαίνεις ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν σύνεσιν ὁ γέρων Νέστωρ, ὁσάκις σὲ ἐνθυμούμεθα

(1) Ἡ Ἑλένη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λήδας, ἀδελφὴ τοῦ Κάστορος καὶ τοῦ Πολυδεύκους.

(2) Ὁ Μέμνων, υἱὸς τοῦ Τιθωνοῦ καὶ τῆς Ἠοῦς.

εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἠρωτοῦσαμεν εἰς τὸν ἄλλον. Ὅθεν καὶ τώρα, ἂν γίνεται, ἄκουσόν μου. Διότι δὲν μὲ εὐχαριστεῖ νὰ ὁδύρωμαι ἐπὶ συμποσίου. Θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς Ἠώς· δὲν κατακρίνω ὅμως τὸ νὰ κλαίωμεν δι' ἐκεῖνον, ὅστις ἐκ τῶν θνητῶν θὰ ἀπέθνησκε καὶ θὰ ἐπλήρου τὸ πεπρωμένον. Τοῦτο δὰ εἶναι ἡ μόνη τιμὴ εἰς τοὺς δυσμοίρους θνητούς, νὰ κόπτωσιν εἰς ἔνδειξιν πένθους τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς καὶ νὰ χύνωσι δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν των. Διότι καὶ ἐμοῦ ἀπέθανεν ἀδελφὸς, ὄχι ὁ ἀναξιώτατος τῶν Ἑλλήνων. Σὺ δὲ θὰ τὸ ἠξεύρεις· διότι ἐγὼ δὲν τὸν ἔφθασα, οὔτε τὸν εἶδον· ἀκούω ὅμως ὅτι ὑπερέβαινε πολλοὺς ἄλλους ὁ Ἀντίλοχος(1), ταχύτατος εἰς τὸ τρέχειν καὶ δεινὸς πολεμιστής.

Ἡρὸς τοῦτον δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος. « Ὦ ἀγαπητέ μου, ἐπειδὴ εἶπες λόγους ὁποίους θὰ ἔλεγε καὶ θὰ ἔπραττεν ἀνὴρ συνετὸς, καὶ γεροντότερός σου· διότι καὶ τοιούτου πατρὸς εἶσαι υἱὸς, θθεν καὶ συνετὰ σκέπτεσαι. Εὐκόλως γνωρίζεται ὁ υἱὸς ἀνδρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου δώσῃ εὐτυχίαν καὶ εἰς τὸν γάμον καὶ εἰς τὴν γέννησίν του, ὅπως τώρα ἔδωκεν εἰς τὸν Νέστορα διαρκῶς καθ' ὅλον του τὸν βίον, αὐτὸς μὲν νὰ ἀπολαμβάνῃ εὐτυχὲς γῆρας εἰς τὰ μέγαρά του, οἱ δὲ υἱοί του πάλιν νὰ ἦναι καὶ συνετοὶ καὶ ἄριστοι εἰς τὸν πόλεμον. Ἡμεῖς λοιπὸν ἂς ἀφήσωμεν τοὺς θρήνους, ὑφ' ὧν ἐκυριεύθημεν καὶ ἂς ἐνθυμηθῶμεν πάλιν τὴν τράπεζάν μας. Ἂς μᾶς φέρωσι νίψιμον διὰ τὰς χεῖράς μας· τοὺς λόγους δὲ εὑρίσκομεν καὶ τὴν αὐγὴν ἐγὼ καὶ ὁ Τηλέμαχος, διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν ὅσα πρέπει μετ' ἀλλήλων. »

Οὕτως εἶπεν· ἔχυσε δ' εἰς τὰς χεῖράς των νίψιμον ὁ Ἀσφαλίων, ὁ ἄξιος ὑπηρέτης τοῦ ἐνδόξου Μενελάου. Αὐτοὶ δὲ ἥπλωσαν τὰς χεῖρας εἰς τὰ προκείμενα φαγητά.

Τότε δὲ νέα τις ἦλθεν ἰδέα εἰς τὴν Ἑλένην, τὴν ἀπόγονον τοῦ Διός· ἔβαλεν εὐθὺς ἰατρικόν τι εἰς τὸν οἶνον, τὸν ὁποῖον

(1) Μόνον τοῦ Ἀχιλλέως ἠλαττοῦτο ὁ Ἀντίλοχος. Ἰλ. Ψ. 756.

ἔπινον, καταπραΰνον τὴν λύπην καὶ τὴν θλῖψιν, καὶ προξενοῦν τὴν λήθην παντὸς κακοῦ. Ὅποιος τὸ κατέπινεν, ἀναμεμιγμένον μὲ οἶνον, εἰς διάρκειαν μιᾶς ὅλης ἡμέρας δὲν θὰ ἔχυνεν οὐδὲ ἓν δάκρυ ἐκ τῶν βλεφάρων του, οὐδ' ἂν ἔπιπτον νεκροὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ του, ἂν ἐνώπιόν του ἀδελφὸν ἢ ἀγαπητὸν υἱὸν κατεσπάρασσον διὰ τοῦ σιδήρου, καὶ τὸ ἔβλεπεν ἰδίοις του ὀφθαλμοῖς. Τοιαῦτα ἰατρικὰ εἶχεν ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς, περίφημα, σπάνια, τὰ ὁποῖα τῇ ἔδωκεν ἡ Πολύδαμνα, ἡ σύζυγος τοῦ Θῶνος, ἡ Αἰγυπτία, ὅπου ἡ γόνιμος γῆ προάγει πλεῖστα ἰατρικὰ(1), πολλὰ μὲν χρήσιμα ἐν τῇ μίξει, πολλὰ δὲ καὶ ὀλέθρια. Ἕκαστος δὲ Αἰγύπτιος εἶναι ἰατρὸς, ὑπερβαίνων ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἰς τὴν ἰατρικὴν τέχνην· διότι ὄντως εἶναι ἀπόγονοι τοῦ Παιῶνος(2). Ἀφοῦ λοιπὸν ἔβαλεν εἰς τὸν οἶνον τὸ ἰατρικὸν, καὶ διέταξε νὰ κεράσωσιν, ἀποτείνασα πάλιν τὸν λόγον εἰς τὸν σύζυγόν της εἶπεν.

« Ἀτρείδη Μενέλαε, ἀπόγονε τοῦ Διὸς, καὶ σεῖς δὲ υἱοὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν—ὁ δὲ θεὸς Ζεὺς δίδει ἄλλοτε εἰς ἄλλον καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, διότι εἶναι παντοδύναμος—τώρα μὲν εὐωχήθητε, καθήμενοι εἰς τὰ μέγαρα, καὶ διασκεδάσατε μὲ τὴν διήγησίν μου, διότι θὰ σᾶς διηγηθῶ πράγματα κατάλληλα εἰς τοὺς εὐωχουμένους. Ὅλα μὲν δὲν δύναμαι νὰ τὰ εἴπω, οὔτε νὰ τὰ ὀνομάσω, ὅσοι εἶναι οἱ ἀγῶνες τοῦ τολμηροκάρδου Ὀδυσσέως, ἀλλ' ὁποῖον ἀπετόλμησε καὶ ἔπραξε τὸ ἐξῆς ὁ γενναιόκαρδος ἀνὴρ, εἰς τὴν πόλιν τῆς Τρῳάδος, ὅπου ἐτυραννεῖσθε οἱ Ἕλληνες. Τὸν ἑαυτόν του καταπληγώσας(3) μὲ φρικτὰς πληγὰς, καὶ περιτυλιχθεὶς μὲ ἐλεεινὰ ῥάκη, ὡς τις δοῦλος ὑπηρέτης, εἰσέδυ εἰς τὴν εὐρυάγυιαν πόλιν, τὴν ἀνδρῶν δυσμενῶν πλήρη, καὶ κρύπτων τὸν ἑαυτόν του ὑπεκρίνετο καὶ

(1) Στράβ. ΙΖ' σελ. 801 Διόδρ. Α, 19, Ἡρόδ. Β, 113.
(2) Ἡρόδ. Β, 77. 84. Ἰλ. Ε, 401. 899.
(3) Ἰλ. Π, 816.

ἐφαίνετο καθ' ὅλα ὅμοιος μὲ ὅλως διάφορον ἐπαίτην ἄνδρα, ὁποῖος διόλου δὲν ἦτο εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων. Μὲ τοιοῦτον ἄνδρα ὁμοιάζων τὸν ἑαυτόν του ἐχώθη εἰς τὴν πόλιν τῆς Τρωάδος. Κανεὶς δὲ δὲν τὸν ἐγνώρισεν, οὐδ' ἔκαμε τὴν παραμικρὰν παρατήρησιν· ἐγὼ δὲ μόνη τὸν ἐγνώρισα καὶ οὕτως ἔχοντα, καὶ τὸν ἐξέταζα· ἐκεῖνος ὅμως ὁ πολύτροπος δὲν ἤθελε νὰ μοὶ φανερωθῇ. Ἀλλ' ὅταν τέλος πάντων τὸν ἔλουσα καὶ τὸν ἔχρισα μὲ ἔλαια, καὶ τὸν ἔνδυσα μὲ φορέματα, καὶ τῷ ὤμοσα φοβερὸν ὅρκον, νὰ μὴ ἀκουσθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέως μεταξὺ τῶν Τρώων, πρὶν ἢ αὐτὸς φθάσῃ εἰς τὰ ταχέα πλοῖα καὶ τὰς σκηνὰς τῶν Ἑλλήνων, τότε μόλις μοὶ ἀπεκάλυψεν ὅλον τὸ σχέδιον τῶν Ἑλλήνων. Φονεύσας δὲ πολλοὺς Τρῶας μὲ τὸ κοπτερόν του ξίφος ἐπανῆλθε μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, φέρων εἰς αὐτοὺς πολλὰς πληροφορίας. Τότε αἱ μὲν ἄλλαι γυναῖκες τῆς Τρῳάδος ἐστέναζον καὶ ἐθρήνουν, ἡ ἰδική μου ὅμως καρδία ἔχαιρεν, ἐπειδὴ ἤδη εἶχεν ἀλλάξει ὁ νοῦς μου νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ ἐθρήνουν διὰ τὴν συμφοράν, εἰς τὴν ὁποίαν μὲ εἶχε ῥίψει ἡ Ἀφροδίτη, ὅταν μὲ ἔφερεν ἐκεῖ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν γῆν τῆς πατρίδος μου, ἀποστερήσασά με τὴν θυγατέρα μου, τὸν θάλαμόν μου, καὶ τὸν σύζυγόν μου, οὐδενὸς κατώτερον οὔτε κατὰ τὸν νοῦν οὔτε κατὰ τὴν μορφήν. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος. « Ναὶ βέβαια, ὅλα ταῦτα ὅσα εἶπες, γύναι, εἶναι ὀρθά. Πολλῶν ἀνδρῶν ἡρώων ἐγνώρισα ἤδη τὴν βουλὴν καὶ τὸν νοῦν, περιῆλθον δὲ καὶ πολλοὺς τόπους, ἀλλ' ἀκόμη δὲν εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τοιοῦτον ἄνθρωπον, ὁποία ἦν ἡ ἀγαπητὴ καρδία τοῦ ὑπομονητικοῦ Ὀδυσσέως. Ὁποῖον ἀπετόλμησε καὶ ἔπραξε καὶ τοῦτο ὁ γενναῖος ἀνὴρ ἐντὸς τοῦ κοίλου ξυλίνου ἵππου(1), ὅπου εἴμεθα ἐγκεκλεισμένοι ὅλοι οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, φέ-

(1) Τοῦ Δουρείου ἵππου.

ροντες εἰς τοὺς Τρῶας ὄλεθρον καὶ θάνατον. Ἦλθες ἔπειτα σὺ ἐκεῖ· ἐφαίνετο δὲ ὅτι σοὶ τὸ διέταττε θεός τις, ὅστις ἐπεθύμει νὰ νικήσωσιν οἱ Τρῶες, καὶ σὲ ἠκολούθει προσερχομένην ὁ θεῖος Δηίφοβος. Τρεῖς φορὰς περιῆλθες τὸ κοῖλον στρατήγημα (μηχάνημα, ἐνέδραν, καρτέρι) ψηλαφῶσα αὐτό, προσεκάλεις δὲ ὀνομαστὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων, μιμουμένη τὰς φωνὰς τῶν συζύγων των. Ἐγὼ δὲ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Τυδέως καὶ ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, καθήμενοι εἰς τὸ μέσον, ἠκούσαμεν ὅταν μᾶς ἔκραζες. Ἡμεῖς μὲν οἱ δύο καταθελχθέντες ἐποθήσαμεν ἢ νὰ ἐξέλθωμεν, ἢ νὰ ἀποκριθῶμεν εὐθὺς εἰς τὴν πρόσκλησίν σου. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς μᾶς ἐμπόδιζε καὶ μᾶς ἐκράτει βιαίως. Ὅτε ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐτήρουν τὴν σιωπήν, μόνος δὲ ὁ Ἀντικλος ἤθελε νὰ σοὶ ἀποκριθῇ· ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς τῷ ἐπίεζε τὸ στόμα ἀδιακόπως μὲ τὰς ἰσχυράς του χεῖρας, καὶ ἔσωσεν ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Τῷ ἐπίεζε δὲ τὸ στόμα, μέχρις ὅτου σὲ ἀπεμάκρυνεν ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ἀτρεΐδη Μενέλαε, διοτρεφὲς, ἄρχων τῶν λαῶν, τόσω χειρότερον, διότι αὐτὰ δὲν τὸν ἔσωσαν ἀπὸ τοῦ καταστρεπτικοῦ ὀλέθρου, οὔτε καὶ ἂν εἶχεν εἰς τὰ ἐντός του σιδηρᾶν καρδίαν. Ἀλλ' ἤδη ἐπιτρέψατέ μας νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν κλίνην, διὰ νὰ λησμονήσωμεν καὶ ταύτην τὴν φορὰν τὰς λύπας μας, κοιμηθέντες γλυκὺν ὕπνον. »

Οὕτως εἶπεν· ἡ δὲ Ἀργεία Ἑλένη διέταξε τὰς ὑπηρετρίας νὰ θέσωσι τὰς κλίνας ὑπὸ τὴν αἴθουσαν καὶ νὰ βάλωσιν ἐπ' αὐτῶν σκεπάσματα ὡραῖα καὶ πορφυρᾶ, καὶ νὰ ἐφαπλώσωσιν ἐπ' αὐτῶν τάπητας (σινδόνας;) καὶ νὰ βάλωσι καὶ ἁπαλὰς χλαίνας ἐπάνωθεν διὰ νὰ σκεπασθῶσιν. Αἱ δὲ ὑπηρέτριαι ἐξῆλθον ἐκ τοῦ μεγάρου, βαστῶσαι εἰς τὰς χεῖράς των λαμπάδα, καὶ ἔστρωσαν τὰς κλίνας, εἷς δὲ κῆρυξ ὡδήγησεν ἐκεῖ τοὺς ξένους. Αὐτοὶ μὲν λοιπὸν ἐκεῖ εἰς τὸν πρόδομον τοῦ δόμου ἐκοιμήθησαν, ὁ ἥρως Τηλέμαχος καὶ ὁ λαμπρὸς υἱὸς τοῦ Νέστορος· ὁ Ἀτρεΐδης δὲ ἐκοιμᾶτο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ

ὑψηλοῦ δόμου, πλησίον του δὲ ἐπλαγίασεν ἡ ταν ύπεπλος(1) Ελένη, ἡ εὐγενὴς γυνή.

Οταν δὲ ἀνέτειλεν ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, ανεπήδησεν ἐκ τῆς κλίνης ὁ ἀνδρεῖος (πολεμικὸς) Μενέλαος, ἐνδυθεὶς τὰ ἐνδύματά του, περιέθετο δὲ καὶ τὸ ὀξὺ ξίφος του, εἰς δὲ τοὺς ὡραίους του πόδας ἐνεδύθη περικαλλῆ πέδιλα. Ἐξῆλθε δ' ἐκ τοῦ θαλάμου, ἀπαράλλακτος ὡς θεός. Ἐκάθησε δὲ πλησίον τοῦ Τηλεμάχου, καὶ εἶπεν αὐτῷ τοὺς ἑξῆς λόγους. « Ἀλλὰ τί σὲ ἀνάγκασε νὰ ἔλθῃς ἐνταῦθα, ἥρως Τηλέμαχε, εἰς τὴν θείαν Λακεδαίμονα, καὶ νὰ περάσῃς τόσον πέλαγος; δημοσία ἢ ἰδιωτική σις ὑπόθεσις; Εἰπέ μοι περὶ τούτου τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ατρείδη Μενέλαε, τρόφιμε τοῦ Διός, δυνάστα λαῶν, ἦλθον, ἂν ἠδύνασο νὰ μοὶ δώσῃς κἀμμίαν εἴδησιν περὶ τοῦ πατρός μου. Μοῦ κατατρώγουσι τὰ ὑπάρχοντά μου, κατεστράφησαν δὲ οἱ εὔφοροί μου ἀγροί, γέμει δὲ ἡ οἰκία μου ἐχθρῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀδιακόπως μοῦ κατασφάζουσι τὰ πυκνά μου πρόβατα καὶ τὰς βραδυκινήτους κυρτοκεράτους βοῦς, οἱ μνηστῆρες τῆς μητρός μου, αὐθάδεις καὶ ὑβρισταί. Τούτου ἕνεκα ἤδη προσπίπτω εἰς τὰ γόνατά σου, ἴσως θελήσῃς νὰ μοὶ πληροφορήσῃς τὴν θλιβερὰν καταστροφὴν ἐκείνου, ἂν ἰδίοις σου ὀφθαλμοῖς εἶδες ποτὲ ἢ ἤκουσας ἄλλον νὰ διηγῆται περὶ τοῦ περιπλανηθέντος· διότι καθ' ὑπερβολὴν δύσμοιρον τὸν ἐγέννησεν ἡ μήτηρ του. Μηδὲ μετριάσῃς κατά τι τὰ πράγματα ἐξ αἰδοῦς πρός με ἢ ἐξ οἴκτου, ἀλλ' ἀκριβῶς διηγήθητί μοι, ὅπως τὸ εἶδες μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου. Σὲ θερμοπαρακαλῶ, ἂν ποτὲ εἰς σὲ τὸ παραμικρὸν ὁ πατήρ μου, ὁ γενναῖος Ὀδυσσεύς, ἢ λόγον ἢ ἔργον ἀναλαβὼν ἐξετέλεσεν, εἰς τὴν πόλιν τῆς Τρωάδος, ὅπου ὑπερέρετε τόσα οἱ Ἕλληνες· ἐκεῖνα τώρα ἐνθυμήσου, καὶ εἰπέ μοι τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. »

(1) Ἡ φοροῦσα ποδῆρες ἔνδυμα, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ὑπηρετριῶν ἀναδενουσῶν τὸ ἔνδυμά των (οὐχὶ δὲ ἡ φοροῦσα μ α λ α κ ώ φ).

Πρὸς τοῦτον δὲ βαθέως στενάξας εἶπεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος. « Ὦ θεοί, τῷ ὄντι λοιπὸν ἤθελον νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὴν κλίνην τοσοῦτον ἡρωϊκοῦ ἀνδρὸς ἄνθρωποι ἀνανδροι καὶ ἀγενεῖς! Καθὼς ὅμως ὅταν εἰς ρωλεὰν ἰσχυροῦ λέοντος ἔλαφος κοιμήσασα τὰ δύο νεογέννητα καὶ ἔτι βυζάνοντα νεογνά της ἐρευνᾷ καὶ περιφέρηται εἰς τὰ ὕψη τῶν ὀρέων καὶ εἰς τὰς χορτοφόρους κοιλάδας βοσκομένη, ἐκεῖνος δὲ κατόπιν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ρωλεάν του, καὶ ἐλεεινῶς κατεσπάραξε τὰ δύο νεογνά, οὕτως ὁ Ὀδυσσεὺς θέλει ἐλεεινῶς κατασπαράξει τοὺς ἀθλίους ἐκείνους. Διότι ἂν ποτέ, Ζεῦ πάτερ, καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄπολλον, τοιοῦτος ὢν, ὁποῖος πάλαι ποτὲ εἰς τὴν εὐδαίμονα Λέσβον φιλονεικήσας ἐπάλαισεν ἀναστὰς μὲ τὸν Φιλομηλείδην, καὶ τὸν ἔρριψε κάτω στιβαρῶς, πρὸς εὐφροσύνην ὅλων τῶν Ἑλλήνων! Τοιοῦτος ὢν νὰ παρουσιάζετο εἰς τοὺς μνηστῆρας ὁ Ὀδυσσεύς, ὅλοι θὰ εὕρισκον ταχὺν θάνατον καὶ πικρὸν γάμον. Ταῦτα ὅμως, τὰ ὁποῖα μὲ ἐρωτᾷς καὶ μὲ θερμοπαρακαλεῖς, δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σοὶ εἴπω ἄλλα, παρεκτὸς τῆς ἀληθείας ὑπεκφεύγων, οὔτε δύναμαι νὰ σὲ ἀπατήσω. Ἀλλ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μοὶ εἶπεν ὁ τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν λέγων θαλάσσιος γέρων (ὁ Πρωτεύς), ἐκ τούτων κἀνένα λόγον δὲν θὰ σοῦ κρύψω, οὔτε θὰ παραλλάξω.

« Εἰς τὴν Αἴγυπτον μὲ ἐμπόδιζον ἀκόμη οἱ θεοί, ποθοῦντα νὰ ἐπιστρέψω ἐνταῦθα, ἐπειδὴ δὲν προσέφερα εἰς αὐτοὺς εὐπροσδέκτους θυσίας. Ἔκπαλαι δὲ οἱ θεοὶ ἤθελον νὰ τηρῶμεν οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐντολάς των. Ὑπάρχει λοιπὸν νῆσός τις εἰς τὴν πολυτάραχον θάλασσαν, εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ Αἰγύπτου(1) (ἐνώπιον τοῦ Νείλου, ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νείλου), τὴν ὀνομάζουσι δὲ Φάρον, τόσον μακρὰν, ὅσον θὰ ἔπλεεν εἰς ὁλόκληρον ἡμέραν κοῖλον πλοῖον, τὸ ὁποῖον θὰ ἔσπρωχνεν ὄπισθεν σφυρίζων οὔριος ἄνεμος(2). Εἰς τὴν νῆσον ταύτην ὑπάρχει ἐ-

(1) Ὁ Αἴγυπτος=ὁ Νεῖλος ποταμὸς τῆς Αἰγύπτου.
(2) Ὁ Ὅμηρος λέγει ὅτι ἡ Φάρος ἀπεῖχε τόσον μακρὰν, ἐνῷ σήμε-

ξαίρετος λιμὴν, ἐξ οὗ ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ ἰσοζύγως ναυπηγούμενα πλοῖα, ἀφοῦ πάρωσι τὸ νερόν. Ἐκεῖ εἴκοσιν ἡμέρας μὲ ἐβάστων οἱ θεοὶ, οὔτε ἐφαίνοντό ποτε νὰ πνεύσωσιν οὔριοι ἄνεμοι φουσκόνοντες τὴν θάλασσαν, οἱ ὁποῖοι δὰ κινοῦσι τὰ πλοῖα ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους. Καὶ θὰ ἐσώνοντο πλέον ἅπασαι αἱ ζωοτροφίαι μας, καὶ τὸ θάρρος τῶν ἀνθρώπων μου, ἐὰν δὲν μὲ εὐσπλαγχνίζετο καὶ δὲν μὲ ἔσωζε θεά τις, ἡ θυγάτηρ, τοῦ κραταιοῦ Πρωτέως, τοῦ θαλασσίου γέροντος, ἡ Εἰδοθέα, διότι αὐτῆς μάλιστα κατένυξα τὴν καρδίαν ὅταν μὲ ἀπήντησε περιπλανώμενον μόνον μακρὰν τῶν ἀνθρώπων μου. Διότι καθ' ἑκάστην περιπλανώμενοι περὶ τὴν νῆσον ἔπιανον ἰχθῦς μὲ τὰ καμπύλα ἀγκίστριά των, διότι ἐβασανίζοντο ὑπὸ τῆς πείνης. Ἐκείνη δὲ πλησιάσασά με μοὶ ὡμίλησε καὶ εἶπε.

« Τόσον πολὺ ἄνους εἶσαι, ὦ ξένε, ἢ ἀσυλλόγιστος, ἢ θέλων χρονοτριβεῖς (ἀμελεῖς) καὶ εὐχαριστεῖσαι βασανιζόμενος, ἐπειδὴ δὰ τόσον πολὺν καιρὸν ἐμποδίζεσαι εἰς τὴν νῆσον ταύτην, καὶ δὲν δύνασαι νὰ εὕρῃς τρόπον νὰ τελειώσουν τὰ παθήματά σου, καὶ ἐλαττόνεται (ἐκλείπει) τὸ θάρρος τῶν ἀνθρώπων σου ; »

« Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ τῇ ἀπήντησα καὶ εἶπον. « Ἰδοὺ σοὶ λέγω, ὅποια θεᾶ καὶ ἂν ἦσαι, ὅτι ἑκουσίως δὲν ἐμποδίζομαι ἐνταῦθα, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι παρώργισα κατά τι τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, τοὺς κατοικοῦντας τὸν μέγαν οὐρανόν. Ἀλλὰ σὺ δὰ εἰπέ μοι, διότι οἱ θεοὶ γνωρίζετε τὰ πάντα, ποῖος ἐκ τῶν ἀθανάτων μὲ ἐμποδίζει καὶ μοῦ κλείει τὸν δρόμον, καὶ πῖνι τρόπῳ δύναμαι νὰ ἀξιωθῶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα μου ἐπιστροφῆς, καὶ νὰ ἐξέλθω εἰς τὸ ἰχθυοτρόφον πέλαγος. »

ρον εἶναι τοσοῦτον πλησίον τῆς γηΐνου γλώσσης τῆς Αἰγύπτου, ἔνθα κεῖται ἡ Ἀλεξάνδρεια. Ἐπίστευαν λοιπὸν οἱ ἀρχαῖοι ἤδη συγγραφεῖς (παρ. χ. ὁ Πλίνιος), ὅτι διὰ τῆς ἄμμου, τὴν ὁποίαν καταβιβάζει ὁ Νεῖλος, ἠλαττώθη τοσοῦτον ἡ μεταξὺ ἀπόστασις.

« Οὕτως εἶπον· αὐτὴ δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπεκρίθη ἡ σεβαστὴ θεά. « Λοιπὸν ἐγὼ, ξένε, θέλω σοὶ εἴπει τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Ἔρχεται συχνάκις ἐνταῦθα θαλάσσιός τις γέρων, λέγων πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, ὁ ἀθάνατος Πρωτεὺς Αἰγύπτιος, ὅστις γινώσκει τὰ βάθη ὅλης τῆς θαλάσσης, ὑπάλληλος τοῦ Ποσειδῶνος· αὐτὸς δὰ λέγουσιν ὅτι εἶναι ὁ γεννήσας με πατήρ. Τοῦτον ἄνπως ἠμπορέσῃς νὰ τὸν πιάσῃς μὲ δόλον, θὰ σοῦ ἔλεγε τὸν δρόμον καὶ τὸ μέτρον τοῦ ταξειδίου σου καὶ τὴν ἐπιστροφήν σου, τίνι τρόπῳ νὰ ἐξέλθῃς εἰς τὴν ἰχθυοτρόφον θάλασσαν. Ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ σὲ πληροφορήσῃ, διοτρεφὲς, ἂν θέλῃς, ὅ,τι δήποτε κακὸν καὶ ἀγαθὸν συνέβη εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἀφότου ἀνεχώρησας εἰς τὸ μακρυνὸν καὶ ἐπικίνδυνον ταξειδιόν σου. »

« Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ ἀπήντησα καὶ τῇ εἶπον. « Σὺ λοιπὸν ἡ ἰδία ὁδήγησόν με τίνι τρόπῳ νὰ συλλάβω μὲ δόλον τὸν θεῖον γέροντα, μήπως προϊδὼν ἡ προνοήσας μοῦ διαφύγῃ, διότι εἶναι πολὺ δύσκολον θεὸς νὰ νικηθῇ ἀπὸ θνητὸν ἄνθρωπον. »

« Οὕτως εἶπον· αὐτὴ δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησεν ἡ σεβαστὴ θεά. « Λοιπὸν ἐγὼ, ξένε, θέλω σοὶ εἴπει τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Ὅταν ὁ ἥλιος διέβῃ τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, τότε δὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὁ θαλασσινὸς γέρων, ὁ λέγων ἀείποτε τὴν ἀλήθειαν, μὲ τὸ φύσημα τοῦ ζεφύρου, καλυφθεὶς ὑπὸ μελανόχρου κυματισμοῦ· ἐξελθὼν δὲ κοιμᾶται ὑπὸ κοῖλα σπήλαια· πέριξ δὲ αὐτοῦ φῶκαι, γόνοι τῆς ὡραίας Ἁλοσύδνης, κοιμῶνται σωρηδὸν, ἐκβαίνουσαι ἀπὸ τὴν λευκοαφρίζουσαν θάλασσαν, ἀποπνέουσαι τὴν βαρεῖαν ὀσμὴν τῆς πολυβαθοῦς θαλάσσης. Ἐκεῖ ἐγὼ φέρουσά σε τὴν χαραυγὴν θέλω σᾶς βάλω νὰ πλαγιάσητε κατὰ τάξιν, σὺ δὲ νὰ διαλέξῃς καλῶς τρεῖς ἐκ τῶν συντρόφων σου, τοὺς ἀρίστους ὁποῦ ἔχεις εἰς τὰ στερεὰ πλοῖά σου. Θὰ σοῦ εἰπῶ δὲ ὅλας τὰς πονηρίας τοῦ γέροντος. Τὰς φώκας του μὲν λοιπὸν πρῶτον θὰ ἀριθμήσει καὶ θὰ ἐπιθεωρήσει. Ἀφοῦ δὲ μετρήσῃ ὅλας καὶ ἐπιθεωρήσῃ, θὰ πλαγιάσει ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, ὡς ὁ βοσκὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποι-

μνίου τῶν προβάτων του. Αὐτὸν λοιπὸν ἅμα τὸν ἴδητε ἀποκοιμηθέντα, εὐθὺς τότε νὰ μεταχειρισθῆτε δύναμιν καὶ βίαν, νὰ τὸν κρατῆτε δὲ ἐκεῖ μὲ ὅλην τὴν ἀντίστασίν του, ὅσον καὶ ἂν βάλλῃ τὰ δυνατά του νὰ σᾶς ἐκφύγῃ. Θὰ προσπαθήσει δὲ τοῦτο λαμβάνων παντοίας μορφὰς (γινόμενος τὰ πάντα), ὅσα ζῶα ὑπάρχουσι καὶ κινοῦνται εἰς τὴν ξηρὰν, θὰ γείνῃ δὲ καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ καταφλέγον. Ἀλλ' ἐσεῖς νὰ τὸν κρατῆτε στερεὰ καὶ νὰ τὸν σφίγγητε ἔτι μᾶλλον. Ὅταν ὅμως ὁ ἴδιος σὲ ἐρωτήσῃ μὲ λόγους, ἔχων τὴν αὐτὴν μορφὴν, ἣν τὸν ἴδετε νὰ ἔχῃ ὅταν ἐπλάγιασε, τότε δὰ νὰ παραιτήσητε τὴν βίαν καὶ νὰ ἀπολύσῃς τὸν γέροντα, ἥρως, καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσῃς, ποῖος ἐκ τῶν θεῶν ὠργίσθη κατὰ σοῦ (σὲ κατατρέχει), καὶ περὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς σου, τίνι τρόπῳ νὰ ἐξέλθῃς εἰς τὸ ἰχθυοτρόφον πέλαγος.»

«Ταῦτα εἰποῦσα ἐβυθίσθη εἰς τὴν κυματιζομένην θάλασσαν. Ἐγὼ δὲ διευθύνθην εἰς τὰ πλοῖα, ὅπου ἔκειντο εἰς τοὺς ἄμμους τῆς θαλάσσης (εἰς τὴν ἀμμουδιὰν), ἐνῷ δὲ ἐπορευόμην, ἀναιβοκαταίβαζα πολλὰ εἰς τὴν καρδίαν μου. Ὅταν δὲ κατέβην εἰς τὸ πλοῖόν μου καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἑτοιμάσαμεν τὸ δεῖπνόν μας, ἐπελθούσης δὲ τῆς θείας νυκτὸς, ἐκοιμήθημεν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς θαλάσσης. Ὅταν δὲ ἀνέτειλεν ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς, περιεφερόμην τότε παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς ἀχανοῦς θαλάσσης, ἀπευθύνων ἐκτενεῖς πρὸς τοὺς θεοὺς δεήσεις· ἔφερον δὲ μαζύ μου τρεῖς συντρόφους μου, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπιστευόμην μάλιστα διὰ πᾶσαν ἐπιχείρησιν.

«Τότε δὲ ἐκείνη, βυθισθεῖσα εἰς τὸν ἀχανῆ κόλπον τῆς θαλάσσης, ἔφερεν ἔξω τῶν κυμάτων τέσσαρα δέρματα φωκῶν, ὅλα νεωστὶ ἐκδεδαρμένα· προπαρεσκεύαζε δὲ τὸν κατὰ τοῦ πατρός της δόλον· καὶ διασχίσασα εἰς τοὺς ἄμμους τοῦ αἰγιαλοῦ λάκκους πρὸς κλίνην μας, ἐκάθησε περιμένουσά μας· ἡμεῖς δὲ ἤλθομεν πολλὰ πλησίον της· μᾶς ἔβαλε δὲ νὰ πλαγιάσωμεν, ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ ἔθεσεν ἐφ' ἑκάστου ἡμῶν δέρμα· Ἐκεῖ δὲ τὸ καρτέρι μας ἦτο ὀχληρότατον· διότι μᾶς κατεβασάνιζεν ἡ φρικτὴ δυσωδία τῶν θαλασσοτρόφων φωκῶν (1). Καὶ τίς θὰ ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ πλησίον θαλασσινοῦ κήτους; Ἀλλ' ἐκείνη μᾶς ἔσωσε, καὶ ἐπενόησε μεγάλην ἀνακούφισιν· ἀμβροσίαν (θεῖον ἔλαιον, μόσχον) ἔβαλε φέρουσα ὑπὸ τὴν ῥῖνα ἑκάστου ἐξ ἡμῶν, γλυκυτάτην μυρωδίαν, καὶ ἠφάνισε τὴν ὀδμὴν τοῦ κήτους. Ἅπασαν δὲ τὴν αὐγὴν περιεμένομεν μὲ σταθερὰν καρδίαν (ἐγκαρτεροῦντες), ἐκβῆκαν δὲ σωρηδὸν αἱ φῶκαι ἐκ τῆς θαλάσσης. Καὶ αὐταὶ μὲν ἐπλάγιαζον ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης. Μεσημερινὸς δὲ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς θαλάσσης ὁ γέρων, εὑρῆκε δὲ τὰς παχείας φώκας, ἐπεσκέφθη δὲ ὅλας, καὶ τὰς ἐμέτρησεν. Ἡμᾶς δὲ πρώτους μᾶς ἠρίθμει ὡς κήτη, οὔτε ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν νοῦν του ὅτι ὑπάρχει τις δόλος, ἔπειτα δὲ ἐπλάγιασε καὶ ὁ ἴδιος. Ἡμεῖς δὲ ἀνακραυγάζοντες ἐπέσαμεν ἐπάνω του, καὶ τὸν περιετυλίξαμεν μὲ τὰς χεῖράς μας· ἀλλὰ καὶ ὁ γέρων δὲν ἐλησμόνησε τὰ δόλιά του τεχνάσματα, καὶ πρῶτον μὲν ἔγεινε λέων μὲ φοβερὰν (βαθύτριχον, ὡραίαν) χαίτην, ἔπειτα δὲ δράκων καὶ πάρδαλις καὶ μέγας ἀγριόχοιρος· ἐγένετο δὲ καὶ ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρον ὑψανόμηκες (μὲ ὑψηλὰ κλαδία καὶ φύλλα). Ἀλλ' ἡμεῖς τὸν ἐκρατοῦμεν σφιγκτὰ μὲ τολμηρὰν καρδίαν. Ἀλλ' ὅταν δὰ ἐβαρέθη(2) ὁ γέρων, ὁ παμπόνηρος, τότε τέλος πάντων ἐρωτῶν με μὲ λόγους μοὶ εἶπε.

« Τίς δὰ τῶν θεῶν, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, σὲ καθωδήγησε τίνι τρόπῳ νὰ μὲ συλλάβῃς ἄκοντα διὰ δόλου; τίνος ἔχεις ἀνάγκην; »

« Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ πρὸς ἀπάντησίν του εἶπον. « Τὸ ἠ-

(1) Περὶ τῆς δυσωδίας τῶν φωκῶν βλέπε καὶ Ἀριστοφ. Εἰρήν. 758.

(2) Ἔχει τι ὑπερφυὲς καὶ κατανυκτικὸν ἡ σκηνὴ αὕτη, θεότητος ἐκβιαζομένης ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ ἐπιμονῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ὄντως δὲ στρεπτοὶ καὶ θεοί αὐτοί. Οὕτω δὲ καὶ ἡ μετάνοια τῶν χριστιανῶν ἀνοίγει καὶ τὰς πύλας τοῦ παραδείσου· ἡ δὲ πίστις του ἔσωσε καὶ τὸν Μενέλαον.

ξεύρεις, γέρον, (διὰ τί μὲ ἐρωτᾷς ὑποκρινόμενος;) ὅτι δὰ ἐπὶ πολὺν ἤδη καιρὸν ἐμποδίζομαι εἰς τὴν νῆσον, καὶ δὲν δύναμαι νὰ εὕρω διέξοδόν τινα, ἡ δὲ καρδία μου κατασπαράσσεται ἐντός μου (μοῦ κατατρώγει δὲ τὰ σπλάγχνα ἡ λύπη). Ἀλλὰ σὺ εἰπέ μοι, παρακαλῶ, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ γινώσκουσι τὰ πάντα, ποῖος ἐκ τῶν θεῶν μὲ ἐμποδίζει καὶ μοῦ ἔκλεισε τὸν δρόμον, καὶ περὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς μου, πῶς νὰ ἐξέλθω εἰς τὴν ἰχθυοτρόφον θάλασσαν. »

« Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ εὐθὺς ἀπαντήσας μοὶ εἶπεν. « Ἀλλὰ βεβαίως ἦτο καθῆκόν σου, ἐκτελέσας πρῶτον πρὸς τὸν Δία καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους θεοὺς εὐπροσδέκτους θυσίας οὕτω νὰ ἐπιβῇς τῶν πλοίων, διὰ νὰ ἤθελες φθάσει τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα σου, διαπλέων τὴν μελανόχρουν θάλασσαν. Διότι δὲν σοὶ τὸ ἐπιτρέπει ἡ μοῖρα νὰ ἴδῃς πρὶν τοὺς φιλτάτους σου καὶ νὰ ρθάσῃς εἰς τὰ πλούσια δώματά σου, καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου, πρὶν ὑπάγῃς πάλιν εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ Αἰγύπτου (Νείλου) ποταμοῦ, καταπίπτοντος ἐκ τοῦ Διὸς (σχηματιζομένου ἐκ τοῦ ὑετοῦ), καὶ προσφέρῃς ἱερὰς ἑκατόμβας εἰς τοὺς ἀθανάτους θεούς, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν ἀχανῆ οὐρανόν. Καὶ τότε οἱ θεοὶ θὰ σοῦ ἀνοίξουσι τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἐπιθυμεῖς. »

« Οὕτως εἶπεν· ἐμοῦ δὲ συνετρίβη ἡ ἀγαπητὴ καρδία, ἐπειδὴ μὲ διέταξε νὰ ἐπιστρέψω πάλιν εἰς τὴν μελανόχρουν θάλασσαν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου, μακρυνὸν καὶ ἐπικίνδυνον ταξείδιον. Ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτως ἀπαντῶν μὲ λόγους τῷ εἶπον. »

« Αὐτὰ μὲν οὕτω θέλω τὰ ἐκτελέσει, γέρον, ὡς μὲ διατάσσεις. Ἀλλὰ παρακαλῶ σε τοῦτο εἰπέ μοι καὶ διηγήσου μοι τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, ἂν ὅλοι ἀβλαβεῖς μὲ τὰ πλοῖά των ἔφθασαν οἱ Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους ὁ Νέστωρ καὶ ἐγὼ ἀφήκαμεν ὀπίσω, ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Τρωάδος, ἢ ἐχάθη κἀνεὶς μὲ θάνατον πικρὸν (πρόωρον) ἐπὶ τοῦ πλοίου του, εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν φίλων του, ἀφοῦ ἀπεπεράτωσε τὸν πόλεμον (ἀφοῦ ἐσώθη ἐκ τοῦ πολέμου). »

« Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ πάραυτα μοὶ ἀπεκρίθη. « Ἀτρείδη, διὰ τί μὲ ἐρωτᾷς περὶ τούτων; δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ μάθῃς ταῦτα, οὐδὲ νὰ γνωρίσῃς ὅσα ἐγὼ γνωρίζω, καὶ σὲ βεβαιῶ δὲν θὰ μείνῃς πολὺν καιρὸν ἄκλαυστος, ὅταν ἐντελῶς γνωρίσῃς τὰ πάντα. Διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐχάθησαν, πολλοὶ δὲ ἔμειναν. Ἡγεμόνες δὲ πάλιν δύο μόνοι ἐχάθησαν κατὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν των ἐκ τῶν θωρακοφόρων Ἑλλήνων, εἰς τοὺς πολέμους δὲ καὶ σὺ ἦσα παρών. Εἷς δ' ἐξ αὐτῶν εἰσέτι ζῶν ἐμποδίζεται εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν· ὁ μὲν Αἴας ἐχάθη κοντὰ εἰς τὰ μακραῖς κώπαις κωπηλατούμενα πλοῖά του. Τὸν ἔρριψε πρῶτον εἰς τὰς Γυρὰς (1) ὁ Ποσειδών, εἰς τὸν μέγαν βράχον, καὶ τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Καὶ θὰ ἀπέφευγεν ἴσως τὸν θάνατον καίτοι παροργίσας τὴν Ἀθηνᾶν, ἂν δὲν ἐπρόφερεν αὐθάδη λόγον καὶ μεγάλην βλασφημίαν (καὶ ἐτιμωρήθη φρικτῶς)· διότι εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ πεῖσμα τῶν θεῶν ἐξέφυγε τὸ μέγα βάραθρον τῆς θαλάσσης. Καὶ ἤκουσεν ὁ Ποσειδὼν τοὺς αὐθάδεις του λόγους, καὶ μὲ στιβαρὰς χεῖρας ἁρπάσας τὴν τρίαινάν του, ἐπάταξε τὸν Γυραῖον βράχον, καὶ ἐσχίσθη εἰς δύο ἡ πέτρα, καὶ μέρος μὲν ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον της, τὸ δὲ ἀπόσπασμα ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκεῖνο δά, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Αἴας καθήσας ἐπρόφερε τὴν βλασφημίαν, τὸν ὁποῖον καὶ ἔφερεν εἰς τὰ βάθη τῆς ἀχανοῦς καὶ κυματοβλήτου θαλάσσης. Οὕτως ἐκεῖνας μὲν ἐχάθη ἐκεῖ, ἀφοῦ ἔπιεν ἁλμυρὸν ὕδωρ. Ὁ δὲ ἰδικός σου ἀδελφὸς ἀπέφυγεν ἐν μέρει τὸ εἱμαρμένον καὶ ἐλυτρώθη μὲ τὰ κοῖλά του πλοῖα, διότι τὸν ἔσωσεν ἡ σεβαστὴ Ἥρα. Ἀλλ' ὅταν δὰ ὁσονούπω ἔμελλε νὰ φθάσῃ εἰς τὰ ὑψηλὸν ὄρος τοῦ Μαλέως, τότε ἀναρπάζασα αὐτὸν θύελλα τὸν ὦθει εἰς τὸ ἰχθυοτρόφον πέλαγος, τὸ φοβερῶς συνταρασσόμενον (πρὸς μεγάλην του λύπην). Ἀλλ' ὅταν δὰ καὶ ἐκειθεν ἡ ἐπάνοδος ἐφαίνετο ἀκίνδυ-

(2) Κατά τινας πλησίον τῆς νήσου Μυκώνου. Κατ' ἄλλους δὲ τὸ Νοτιοανατολικὸν ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας ὁ Καφηρεύς.

νος, πάλιν οἱ θεοὶ ἤλλαξαν τὸν ἄνεμον, καὶ ἄραξαν εἰς ἀπώτατον ἄκρον τῆς ἐξοχῆς, ὅπου κατῴκει τὸ πάλαι ὁ Θυέστης, τότε δὲ εἶχε τὴν κατοικίαν του ὁ υἱός του Αἴγισθος. Καὶ ἐκεῖνος μὲν (ὁ Ἀγαμέμνων) χαίρων ἐπάτησεν εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του, ταὶ ἀπτόμενος ἐφίλει τὸ ἔδαφός της· ἔχεε δ' ἐξ ὀφθαλμῶν του πολλὰ θερμὰ δάκρυα, ἐπειδὴ ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὴν ποθητὴν τῆς πατρίδος του γῆν. Τὸν εἶδεν ὅμως ἐκ τῆς σκοπιᾶς (ἀπὸ τὴν βίγλαν) ὁ κατάσκοπος, τὸν ὁποῖον εἶχε φέρει καὶ τοποθετήσει ἐκεῖ ὁ δόλιος Αἴγισθος, ὑποσχεθεὶς αὐτῷ ρισθὸν δύο τάλαντα χρυσοῦ· παρεμόνευε δὲ οὗτος ἐκεῖ ἐπὶ ἕνα ὁλόκληρον ἐνιαυτὸν (ἡμέραν καὶ νύκτα), μήπως δὲν τὸν ἴδῃ περνῶντα, καὶ ἐκδικηθῇ γενναίως τὴν ὕβριν, ἐκίνησε δὲ νὰ φέρῃ τὴν εἴδησιν εἰς τὸ ἀνάκτορον πρὸς τὸν δυνάστην Αἴγισθον. Εὐθὺς δὲ ὁ Αἴγισθος ἐπενόησε δολερὸν μηχανούργημα. Ἐκλέξας ἐκ τοῦ λαοῦ εἴκοσι τοὺς ἀνδρειοτέρους ἄνδρας τοὺς ἔθεσεν εἰς ἐνέδραν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διέταξε νὰ ἑτοιμάζωσι συμπόσιον· ὁ ἴδιος δὲ ἐπῆγεν αὐτοπροσώπως προσκαλῶν τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν κυρίαρχον τῶν λαῶν, μὲ ἵππους καὶ ὀχήματα, σχεδιάζων κατὰ νοῦν ἀποτρόπαια. Ἐκεῖνον δὲ, ἀγνοοῦντα τὸν ὄλεθρόν του, τὸν ἔφερεν ἐπάνω εἰς τὸ ἀνάκτορόν του καὶ τὸν ἐφόνευσε δειπνήσαντα, ὅπως τις σφάζει τὸν βοῦν ἐν τῇ φάτνῃ. Καὶ δὲν ἔμεινε ζῶν οὐδεὶς ἐκ τῶν συντρόφων τοῦ Ἀτρείδου, ὅσοι τὸν εἶχον συνοδεύσει, οὐδ' ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῦ Αἰγίσθου, ἀλλ' ἐφονεύθησαν εἰς τὰ μέγαρα. »

« Οὕτως εἶπεν· ἐμοῦ δὲ διερράγη ἡ ταλαίπωρός μου (ἀγαπητή μου) καρδία, ἔκλαιον δὲ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἄμμου, οὐδ' ἤθελε πλέον ἡ καρδία μου νὰ ζῶ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἀφοῦ δὲ ἐκορέσθην κλαίων καὶ κυλιόμενος, τότε μοὶ ἀπηύθυνε πάλιν τὸν λόγον ὁ θαλάσσιος γέρων, ὁ τὴν πᾶσαν λέγων ἀλήθειαν (ἀψευδής). « Παῦσον, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, τοῦ νὰ κλαίῃς ἀκαταπαύστως οὕτως ἐπὶ πολὺν καιρὸν, διότι οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν διόρθωσιν, ἀλλὰ τὸ ὀγλιγωρότερον προσπάθησε τίνι τρόπῳ νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου.

Ἐπειδὴ ἡ τὸν εὑρίσκεις ζωντανὸν, ἢ καὶ θὰ σὲ προλάβει ὁ Ὀρέστης φονεύων αὐτὸν, σὺ δὲ μόλις ἴσως φθάσῃς εἰς τὴν κηδείαν του. »

« Οὕτως εἶπεν· ἐμοῦ δὲ πάλιν ἡ καρδία καὶ ἡ γενναιοψυχία ἀνεφλέχθησαν εἰς τὰ στήθη, μὲ ὅλας μου τὰς λύπας. Καὶ ἀπευθύνας τὸν λόγον τῷ ὡμίλησα τοὺς πτερωτοὺς λόγους. »

« Περὶ τούτων μὲν τῶν δύο ἐπληροφορήθην· σὺ ὅμως εἰπέ μοι τὸ ὄνομα τοῦ τρίτου ἀνδρὸς, ὅστις ζῶν εἰσέτι ἐμποδίζεται εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος ἂν καὶ δὲν ἀπέθανεν· ἐπιθυμῶ δὲ νὰ ἀκούσω καὶ περὶ αὐτοῦ, ὅσον καὶ ἂν θλίβωμαι(1). »

« Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησε λέγων. « Εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου, ὁ κατοικῶν τὴν Ἰθάκην. Τὸν εἶδον εἰς νῆσον χύνοντα ἄφθονα δάκρυα, εἰς τὰ μέγαρα τῆς Νύμφης Καλυψοῦς, ἥτις τὸν κρατεῖ μὲ τὴν βίαν, καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του, διότι δὲν ἔχει πλοῖα κωπηλατούμενα καὶ συντρόφους, οἱ ὁποῖοι νὰ ἤθελον τὸν μεταφέρει ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους. Εἰς σὲ δὲ δὲν εἶναι εἱμαρμένον, τρόφιμε τοῦ Διὸς ὦ Μενέλαε, νὰ ἀποθάνῃς καὶ ἐκπληρώσῃς τὸ κοινὸν χρέος εἰς τὸ ἱπποτρόφον Ἄργος, ἀλλ' οἱ ἀθάνατοι θὰ σὲ πέμψωσιν εἰς τὸ Ἠλύσιον πεδίον καὶ εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, ὅπου διατρίβει ὁ ξανθὸς Ῥαδάμανθυς — ἐκεῖ οἱ θνητοὶ ζῶσιν εὐδαίμονα καὶ ἄνετον βίον, δὲν χιονίζει, ὁ χειμὼν δὲν διαρκεῖ, οὔτε βρέχει, ἀλλ' ἐσαεὶ ὁ Ὠκεανὸς ἀναπέμπει αὔρας τοῦ γλυκυπνόου ζεφύρου, πρὸς δροσισμὸν τῶν ἀνθρώπων — ἐπειδὴ ἔχεις (βαστᾷς) τὴν Ἑλένην καὶ εἶσαι διαὐτοὺς γαμβρὸς τοῦ Διός. »

---

(3) Ὁ στίχος οὗτος (553) ἐνομίσθη ὑπό τινων ἐξοβελιστέος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν στίχ. 498 δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ καὶ ὅτι γίνεται λόγος περί τινος, καί τοι μὴ συγκαταλεγομένου εἰς τοὺς ὅσους κατέλιπον ἐν Τροίᾳ ὁ Νέστωρ καὶ ὁ Μενέλαος, οὗτος δὲ ὡς τὰ αὐτὰ πάσχων ὑποθέτει ἴσως, ὅτι ὁ γέρων ἐννοεῖ αὐτὸν, δὲν μᾶς φαίνεται ὁ στίχος τόσον ἄτοπος, ὅπως τὸν μετεφράσαμεν. Διότι ἡ ἐλεεινὴ ζωὴ τοῦ Μενελάου κατὰ τί διέφερεν ἐν τῇ τότε θλίψει του καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου;

Οὕτως εἰπὼν ἐβυθίσθη ὑπὸ τὸ κυματῶδες πέλαγος. Ἐγὼ δὲ διευθύνθην πρὸς τὰ πλοῖά μου ὁμοῦ μὲ τοὺς γενναίους μου συντρόφους· πολλὰ δὲ ἀναιβοκαταίβαζα μὲ τὴν καρδίαν μου ἐνῷ ἐπήγαινα. Ὅταν δὲ κατέβημεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἑτοιμάσαμεν τὸ δεῖπνον, ἐπῆλθεν ἡ ἀμβροσία νύξ, καὶ ἐπλαγιάσαμεν εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης. Ὅταν δὲ ἀνέτειλεν ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς, ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, ἐν πρώτοις μὲν ἐρρίψαμεν τὰ πλοῖα εἰς τὴν θείαν θάλασσαν, καὶ ἐτοποθετήσαμεν τὰ κατάρτια καὶ τὰ πανία εἰς τὰ ἰσοστάθμως νεναυπηγημένα πλοῖα· ἀναβάντες δὲ καὶ αὐτοὶ ἐκαθέσθησαν ἐπὶ τῶν κωπηλατικῶν ἑδρῶν, καὶ ἐν τάξει καθήμενοι ἔτυπτον μὲ τὰς κώπας τὴν λευκοαφρίζουσαν θάλασσαν (γηραιὰν, αἰώνιον;). Ὀπίσω δὲ πάλιν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου, ποταμοῦ διιπετοῦς, ἔστησα τὰ πλοῖα, καὶ προσέφερα εἰς θυσίαν εὐπροσδέκτους ἑκατόμβας. Ἀφοῦ δὲ κατεπράϋνα τὴν ὀργὴν τῶν αἰωνίων θεῶν, ἀνήγειρα κενοτάφιον εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἀγαμέμνονος, εἰς αἰώνιον μνημόσυνόν του. Ταῦτα ἀποπερατώσας ἤρχισα τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν μου (ἐπέσρεφον)· μοὶ ἔδιδον δὲ οὖριον ἄνεμον οἱ ἀθάνατοι, οἵτινες καὶ ταχέως μὲ ἔφερον εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα. Ἀλλὰ μεῖνε ἀκόμη εἰς τὰ μέγαρά μου δέκα δώδεκα ἡμέρας (ἕως ὅτου νὰ περάσῃ ἡ ἑνδεκάτη ἢ δωδεκάτη ἡμέρα), καὶ τότε θὰ σὲ ξεπροβοδήσω ὡς πρέπει, καὶ θὰ σοῦ δώσω λαμπρὰ δῶρα, τρεῖς ἵππους καὶ καλῶς δεδουλευμένον δίφρον· ἔτι δὲ καὶ ὡραῖον ποτήριον (μὲ γλυφὰς, μὲ κοσμήματα), διὰ νὰ κάμῃς τὰς πρὸς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς σπονδάς σου, ἔχων με πάντοτε εἰς τὴν ἐνθύμησίν σου.»

« Πρὸς τοῦτον δὲ τότε ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος. « Ἀτρείδη, μή με ἐμποδίζῃς πολὺ ἐνταῦθα. Διότι καὶ ὁλόκληρον ἔτος εὐχαρίστως θὰ ἔμενα πλησίον σου, καὶ δὲν θὰ ἐπόθουν οὔτε τὸν οἶκον, οὔτε τοὺς γονεῖς μου· διότι καθ' ὑπερβολὴν εὐφραίνομαι ἀκούων τοὺς λόγους καὶ τὰς διηγήσεις σου τώρα ὅμως οἱ σύντροφοί μου στενοχωροῦνται περιμένοντες εἰς τὴν λαμπρὰν Πύλον, σὺ δὲ θέλεις νὰ μὲ ἐμποδίσῃς ἐνταῦθα.

Δῶρον δὲ, ὅποιον καὶ ἂν μοὶ ἤθελες δώσει, ἔστω κειμήλιον· τοὺς ἵππους ὅμως δὲν θὰ τοὺς λάβω εἰς τὴν Ἰθάκην, ἀλλὰ θὰ σοὶ τοὺς ἀφήσω ἐνταῦθα νὰ τοὺς χαίρησαι. Διότι σὺ βασιλεύεις ἐπὶ εὐρυχώρου πεδιάδος, ὅπου αὐξάνει μὲν πολὺς λωτὸς, αὐξάνει δὲ καὶ κύπειρον, καὶ σῖτος καὶ ζειὰ, καὶ ἡ λευκὴ πλατυφύλλη κριθή. Εἰς δὲ τὴν Ἰθάκην οὔτε δρόμους ἔχομεν πλατεῖς, οὔτε κἀνένα λειμῶνα· αἶγας τρέφει ἡ πατρίς μου, ἀλλ' ἀγαπητὴ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γῆν τρέφουσαν ἵππους (καὶ εἶναι μᾶλλον ὀρεινὴ παρὰ ὥστε νὰ τρέφῃ ἵππους;). Διότι καὶ καμμία ἀπὸ τὰς νήσους τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν χαμηλουμένας δὲν εἶναι κατάλληλος εἰς τροφὴν ἵππων, οὔτε ἔχει καλοὺς λειμῶνας, ἡ δὲ Ἰθάκη καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ὑπερβαίνει. »

Οὕτως εἶπεν· ἐμειδίασε δὲ ὁ πολεμικὸς (βροντόφωνος) Μενέλαος, καὶ θωπεύσας αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς τῷ εἶπε λέγων. « Ἡ εὐγενής σου καταγωγὴ, ἀγαπητέ μου, καταμαρτυρεῖται ἐκ τῶν λόγων σου. Λοιπὸν καὶ ἐγὼ θέλω μεταβάλει ταῦτα πρὸς χάριν σου· διότι καὶ δύναμαι. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν δώρων, ὅσα ἔχω κειμήλια ἐν τῷ οἴκῳ μου, θέλω σοὶ δώσει τὸ κάλλιστον καὶ πολυτιμότατον. Θὰ σοὶ δώσω κρατῆρα ἀρίστης κατασκευῆς, εἶναι δὲ ὅλος ἀργυροῦς, τὰ δὲ χείλη του εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ χρυσοῦ. Ἔργον δὲ τοῦ Ἡφαίστου, μοὶ τὸ ἐδώρησε δὲ ὁ ἥρως Φαίδιμος, ὁ βασιλεὺς τῶν Σιδονίων, ὅταν μὲ ἐφιλοξένησεν ἡ οἰκία του περιπλανηθέντα ἐκεῖσε κατὰ τὴν εἰς πατρίδα ἐπάνοδόν μου· τοῦτο θὰ σοὶ προσφέρω καὶ ἐγὼ δῶρον.»

Οὕτως αὐτοὶ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἐλάλουν. Φίλοι δὲ εἰσῆλθον εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ θείου βασιλέως, ὁδηγοῦντες πρόβατα καὶ φέροντες γενναῖον οἶνον· ἄρτον δὲ ἔστελλον πρὸς αὐτοὺς αἱ καλλικρήδεμνοι (περικαλλεῖς, εὐγενεῖς) σύζυγοί των. Οὕτως αὐτοὶ μὲν εἰς τὰ μέγαρα εὐτρέπιζον τὸν δεῖπνον.

Οἱ δὲ μνηστῆρες(1) ἐνώπιον τοῦ μεγάρου τοῦ Ὀδυσσέως

(1) Λίαν εὐστόχως ὁ ποιητὴς, ἀφοῦ μᾶς ἐπληροφόρησε πᾶν ὅτι ἀπῃτεῖτο διὰ νὰ ἠξεύρωμεν περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ ταξειδίου τοῦ Τηλεμάχου,

διεσκέδαζον ρίπτοντες δίσκους καὶ δόρατα ἐπὶ τεχνητῶς κατεσκευασμένου ἐδάφους, ὅπου ἔκπαλαι ἐξετέλουν τὰ νεανιεύματά των. Ὁ Ἀντίνοος ὅμως καὶ ὁ ὡραῖος Εὐρύμαχος ἐκάθηντο, πρόκριτοι μεταξὺ τῶν μνηστήρων, καὶ ὑπερβαίνοντες τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Εἰς τούτους δὲ πλησιάσας ὁ υἱὸς τοῦ Φρονίου Νοήμων, ἐρωτῶν τὸν Ἀντίνοον, εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους.

« Ἀντίνοε, ἆρά γε ἐσκέφθημεν καὶ γνωρίζομεν, ἢ καὶ ὄχι, πότε ἆρα ὁ Τηλέμαχος ἐπιστρέφει ἐκ τῆς ἀμμώδους Πύλου; Ἀνεχώρησε μὲ τὸ πλοῖόν μου, ἐγὼ δὲ τὸ χρειάζομαι ἤδη, νὰ περάσω εἰς τὴν ἐπίπεδον Ἦλιδα, ὅπου ἔχω δώδεκα θηλείας ἵππους, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καρτερικὰς ἡμιόνους, πωλάρια, ἐξ ὧν θέλω νὰ φέρω κἀνὲν ἐνταῦθα ὅπως τὸ δαμάσω. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὺς δὲ ἐκυρίευσεν ἔκπληξις· διότι δὲν ἔβαζον μὲ τὸν νοῦν τους νὰ ὑπῆγεν εἰς τὴν πάλιν τοῦ Νηλέως Πύλον, ἀλλ' ὑπέθετον νὰ ἦναι πλησίον αὐτοῦ πουθενὰ εἰς τοὺς ἀγρούς του, ἢ εἰς τὰ ποίμνιά του, ἢ εἰς τὸν χοιροβοσκόν του.

Πρὸς αὐτὸν λοιπὸν ἀπήντησεν ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους Ἀντίνοος. « Εἰπέ μοι καλά, πότε ἀνεχώρησε, καὶ ποῖοι τὸν συνώδευσαν, ἐκλεκτοὶ τῆς Ἰθάκης, ἢ ἴδιοι ἑαυτοῦ δοῦλοι καὶ ὑπηρέται· διότι ἠδύνατο νὰ πράξῃ καὶ τοῦτο. Καὶ εἰπέ μοι περὶ τούτων τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, διὰ νὰ τὸ ἠξεύρω καλά, ἂν σοῦ ἐπῆρε μὲ βίαν τὸ μελανόχρουν πλοῖον, ἢ ἑκουσίως τὸ ἔδωκας εἰς αὐτόν, ὑποχρεωθεὶς ἀπὸ τοὺς γλυκεῖς του λόγους. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπεκρίθη ὁ υἱὸς τοῦ Φρονίου Νοήμων. « Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἑκουσίως τὸ ἔδωκα· τί ἄλλο θὰ ἔκαμνε καὶ πᾶς ἄλλος, ὅταν τοιοῦτος ἀνὴρ, ἔχων φροντίδας καὶ λύπας εἰς τὴν καρδίαν του, θὰ τὸν παρεκάλει; θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ἀρνηθῇ τις τὴν χάριν. Τὸν συνώδευσαν δὲ νέοι, οἱ μεθ' ἡμᾶς ἄριστοι τῆς πόλεως· κυβερνήτην δὲ εἶδον ἐμβάντα τὸν Μέντορα, ἢ θεόν

ἐπαναφέρει ἤδη ἡμᾶς εἰς Ἰθάκην, ἐξιστορῶν ἡμῖν τὰ κατὰ τοὺς μνηστῆρας.

τινα, αὐτὸν ὅμως ὡμοίαζε κατὰ πάντα. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ μάλιστα ἀπορῶ· εἶδον ἐδῶ τὸν θεῖον Μέντορα χθὲς περὶ τὴν αὐγήν, τότε ὅμως ἐμβῆκεν εἰς τὸ πλοῖον διὰ τὴν Πύλον. »

Οὕτω δὲ εἰπὼν ἀνεχώρησεν ἀπευθυνόμενος εἰς τὴν πατρικήν του οἰκίαν· αὐτῶν δὲ τῶν δύο ἡ γενναία ψυχὴ ἐκυριεύθη ὑπὸ ἐκπλήξεως. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἐκάθησαν ὅλοι καὶ ἔπαυσαν τοὺς ἀγῶνάς των. Μεταξὺ δὲ τούτων ὡμίλησεν ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους Ἀντίνοος, τεθλιμμένος. Ὀργὴ δὲ συνετάραττε τὰ ἄδυτα τῆς καρδίας του, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἤστραπτον ὡς φλόξ.

« Ὦ θεοί, ὁποῖον μέγα ἔργον ἐξετελέσθη παντόλμως, τὸ ταξείδιον τοῦτο τοῦ Τηλεμάχου· ἡμεῖς δὲν ἐπιστεύομεν νὰ τὸ κατορθώσῃ. Ἐκ τοῦ μέσου δὲ ἡμῶν, ὄντων τοσούτων, καὶ εἰς τὸ πεῖσμά μας, νέον παιδίον ἀνεχώρησεν οὕτω, ῥίψας πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκλέξας τοὺς ἀρίστους ἐν τῇ πόλει. Ἀρχὴ κακὴ διὰ τὸ μέλλον· ἀλλ' εἴθε ὁ Ζεὺς αὐτὸν νὰ ἀρανίσῃ, πρὶν ἑτοιμάσῃ τὸν ὀλεθρόν μας. Ἀλλὰ δότε μοι ταχὺ πλοῖον καὶ εἴκοσι συντρόφους, διὰ νὰ τὸν παραμονεύσω ἐπιστρέφοντα καὶ τὸν καρτερέσω εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς ἀπορρήμνου Σάμης στενὸν, ἵνα τῷ εὔγῃ ξυνὴ ἡ χάρις τοῦ πατρός του θαλασσοπορία (διὰ νὰ μετανοήσῃ διὰ τὴν ἕνεκα τοῦ πατρός του ναυτιλίαν). »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ ἅλοι τὸν ἐπῄνεσαν καὶ τὸν προέτρεψαν· εἶτα δὲ ἀναστάντες εὐθὺς εἰσῆλθον εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ὀδυσσέως.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Πηνελόπη δὲν ἤργησε νὰ μάθῃ τοὺς λόγους (τὰ σχέδια), τοὺς ὁποίους οἱ μνηστῆρες ἐσυλλογίζοντο μὲ τὸν νοῦν τους. Διότι ὁ κῆρυξ Μέδων ἀνήγγειλε τὰ πάντα εἰς αὐτὴν, ἀκούσας τὰ διαβούλια τῶν μνηστήρων ἐντὸς τῶν δόμων ἔξωθεν ἐκ τῆς αὐλῆς. Ἦλθε δὲ νὰ ἀναγγείλῃ ταῦτα πρὸς τὴν Πηνελόπην εἰς τὰ δώματά της. Πρὸς τοῦτον δὲ παρουσιασθέντα εἰς τὰ πρόθυρα ὡμίλησεν ἡ Πηνελόπη.

« Κῆρυξ, διὰ τί σὲ ἔπεμψαν οἱ ὑπερήφανοι μνηστῆρες; ἴσως

βέβαια διὰ νὰ διατάξῃς τὰς ὑπηρετρίας τοῦ θείου Ὀδυσσέως νὰ ἀφήσωσι τὰ ἔργα των, καὶ νὰ ἑτοιμάσωσι δι' αὐτοὺς τὸ φαγητόν· ὁποῦ νὰ ἔδιδεν ὁ θεὸς μήτε νὰ μνηστεύσωσι πλέον, μήτε νὰ συνέλθωσιν ἀλλαχοῦ που, ἀλλὰ τὸ σημερινόν τους ἐνταῦθα φαγητὸν νὰ ἦναι τὸ ὕστατον καὶ τελευταῖόν των! διότι ἀδιακόπως συναθροιζόμενοι ἐνταῦθα κατατρώγετε ἀνηλεῶς τὰ ὑπάρχοντα τοῦ σεμνοῦ Τηλεμάχου. Οὐδὲ ἠκούσατε λοιπὸν ποτὲ πρότερον παρὰ τῶν πατέρων σας, ὅταν ἦσθε παῖδες, ὁποῖος ἦτο ὁ Ὀδυσσεὺς μεταξὺ τῶν γονέων σας, μηδένα ποτὲ ἀδικήσας εἰς τὴν πόλιν οὔτε ἔργῳ οὔτε λόγῳ; Ὅπως συνηθίζουσιν οἱ θεῖοι ἐλέῳ βασιλεῖς, τὸν μὲν νὰ ἐχθρεύωνται, ἄλλον δὲ πάλιν νὰ ἀγαπῶσι (ὥστε ἄλλον μὲν νὰ ἤθελεν ἐχθρεύεσθαι, ἄλλον δὲ νὰ ἤθελεν ἀγαπᾷ), ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδέποτε ποσῶς δὲν ἐκακοποίησε κανένα ἄνθρωπον. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἰδική σας ψυχὴ καὶ τὰ ἀπρεπῆ ἔργα (ἄδικα) θριαμβεύουσιν, οὐδεμία δὲ σώζεται εὐγνωμοσύνη διὰ προτέρας εὐεργεσίας. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἔπειτα ἀπεκρίθη ὁ Μέδων, ὁ νουνεχὴς τὰς φρένας. « Ἀλλ' εἴθε, βασίλισσα, τοῦτο νὰ ἦτο τὸ μεγαλήτερον κακόν! Ἀλλὰ πολὺ μεγαλήτερον καὶ φρικτότερον ἄλλο σκέπτονται οἱ μνηστῆρες, τὸ ὁποῖον εἴθε νὰ μὴ ἐκτελέσῃ ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. Τὸν Τηλέμαχον σκέπτονται νὰ φονεύσωσι μὲ κοπτερὸν ξίφος, ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐπειδὴ ἀνεχώρησε διὰ νὰ μάθῃ περὶ τοῦ πατρός του εἰς τὴν ἐξάκουστον Πύλον καὶ εἰς τὴν θείαν Λακεδαίμονα. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτῆς δὲ εὐθὺς ἐλύθησαν καὶ τὰ γόνατα καὶ ἡ ἀγαπητή της καρδία· ἐπὶ πολὺ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ προφέρῃ λόγον, οἱ δὲ ὀφθαλμοί της ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα, καὶ ἐπιάσθη ἡ γλυκεῖά της φωνή. Τέλος πάντων δὲ μόλις ἀρθρώσασα λέξεις τῷ ἀπήντησε καὶ τῷ εἶπε. « Κῆρυξ, διὰ τί νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ υἱός μου; τί τῷ ἐχρειάζετο νὰ ἐπιβῇ εἰς ταχύπλοα πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἱππεύοντες οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν θάλασσαν διαπερῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὰς ἀχανεῖς αὐτῆς ἐκτάσεις (πεδιάδας); Ἢ διὰ νὰ μὴ μείνῃ μηδὲ τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων; »

Πρὸς ταύτην δ' ἀπήντησεν ἔπειτα ὁ Μέδων, ὁ νουνεχὴς τὰς φρένας. « Δὲν ἠξεύρω ἂν θεός τις τὸν παρεκίνησεν, ἢ καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ ψυχή του ἐπεθύμησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Πύλον, διὰ νὰ μάθῃ περὶ τοῦ πατρός του ἂν μέλλῃ νὰ ἐπιστρέψῃ, ἢ ποία συμφορὰ τὸν εὗρε (ἢ ποῖον θάνατον ἔλαβεν). »

Οὕτω λαλήσας ἀνεχώρησεν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ὀδυσσέως. Αὐτὴν δὲ κατεκάλυψε θανατηφόρος λύπη, καὶ δὲν ἐβάσταξε πλέον νὰ καθήσῃ εἰς ἕδραν, μολονότι ἦσαν πολλαὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀλλ' ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ κατωφλοίου τοῦ πολυτελῶς ἐξειργασμένου θαλάμου, οἰκτρῶς ὀλοφυρομένη, πέριξ δὲ αὐτῆς ἔκλαιον ἅπασαι αἱ ὑπηρέτριαι, ὅσαι καὶ ἂν ἦσαν εἰς τὴν οἰκίαν, νέαι καὶ γηραιαί. Μεταξὺ δὲ τούτων γοερῶς θρηνοῦσα ἔλεγεν ἡ Πηνελόπη.

« Ἀκούσατέ μου, ἀγαπηταί· διότι ὁ Ὀλύμπιος μοὶ ἐπεφόρτισεν ἄλγη πλειότερα πασῶν τῶν ἄλλων γυναικῶν, ὅσαι συνανετράφησαν ἢ συνεγεννήθησαν μὲ ἐμέ· ἤτις πρῶτον μὲν ἔχασα χρηστὸν σύζυγον, λεοντόκαρδον, κεκοσμημένον μὲ ὅλας τὰς ἀρετὰς μεταξὺ τῶν Δαναῶν, ἄριστον, τοῦ ὁποίου μεγάλη εἶναι ἡ δόξα καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς τὴν Πελοπόννησον· τώρα δὲ πάλιν τὸν ἀγαπητόν μου υἱὸν ἀνήρπασαν αἱ τρικυμίαι (αἱ μοῖραι, αἱ συμφοραὶ) ἀδόξως ἐκ τῶν μεγάρων (ἔκαμαν ἀφανῆ ἐκ τῆς οἰκίας μου), οὔτε ἤκουσα περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του. Ἀσπλαγχνοι, οὐδὲ σεῖς κἂν ἐφροντίσατε κἀμμία νὰ μὲ ἐξυπνίσητε ἐκ τῆς κλίνης, ἐνῷ τὸ ἠξεύρετε πολὺ καλά, ὅταν ἐκεῖνος ἐπῆγεν εἰς τὸ κοῖλον καὶ μελανόχρουν πλοῖον. Διότι, ἂν τὸ ἐμάθαινα, ὅτι ἐσκέπτετο νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ταξείδιον τοῦτο, βεβαίως τότε ἢ θὰ ἔμενε, ὅσον καὶ ἂν ἐβιάζετο εἰς τὸ ταξείδιόν του, ἢ θὰ μὲ ἄφηνε νεκρὰν εἰς τὰ μέγαρα. Ἀλλ' ἂς ὑπάγῃ τις νὰ προσκαλέσῃ ἐνταῦθα τὸ ὀγλιγωρότερον τὸν γέροντα Δολίον, τὸν ἰδιαίτερόν μου ὑπηρέτην, τὸν ὁποῖον μοὶ ἔδωκεν ὁ πατήρ ὅταν ἐξεκίνησα νὰ ἔλθω ἐνταῦθα, καὶ καλλιεργεῖ τὸν πολυδένδρον μου κῆπον, διὰ νὰ ὑπάγῃ τὸ ὀγλιγωρότερον καὶ καθήσας πλησίον τοῦ Λαέρτου

τῷ διηγηθῇ ταῦτα πάντα, ἴσως νὰ ἐκτείνῃς τοσοῦτον ἐπιγνώσῃ κάμμίαν σωτηρίαν, νὰ ἐξέλθῃ καὶ ὁδυρόμενος κινήσῃ εἰς εὐσπλαγχνίαν ἐκείνους, οἵτινες δὲν νοοῦνται νὰ ἀρνίσωσι τὸν ἀπόγονον αὐτοῦ καὶ τοῦ θείου Ὀδυσσέως. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ τότε εἶπεν ἡ ἀγαπητή της τροφὸς Εὐρύκλεια. « Ἀγαπητή μου δέσποινα, φόνευσέ με ἂν θέλῃς μὲ τὸ ἀσπλαγχνον ξίφος, ἢ ἄφες με νὰ ζῶ εἰς τὸ μέγαρον, θὰ σοὶ εἴπω ὅμως τὴν ἀλήθειαν. Τὰ ἤξευρον ἐγὼ ὅλα ταῦτα, τῷ ἔδωκα δὲ ὅσα μὲ διέταξε, τροφὴν καὶ γλυκὺν οἶνον· μοῦ ἐπῆρε δὲ πρότερον φοβερὸν ὅρκον νὰ μὴ σοὶ τὸ εἴπω προτήτερα, πρὶν περάσωσι δώδεκα ἡμέραι, ἢ μόνη τὸν ζητήσῃς καὶ ἀκούσῃς ὅτι ἀνεχώρησε, διὰ νὰ μὴ ἤθελε βλάπτῃς τὴν ὑγείαν σου κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη. Ἀλλὰ λουσθεῖσα, ἐνδύθητι καθαρὰ φορέματα, καὶ ἀναβᾶσα εἰς τὰ ὑπερῷα μαζὶ μὲ τὰς θαλαμηπόλους σου γυναῖκας, ἀπότεινον τὴν δέησίν σου (προσευχήθητι) πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν κόρην τοῦ αἰγιόχου Διός· διότι ἐκείνη ἔπειτα καὶ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τοῦ θανάτου δύναται νὰ τὸν σώσῃ. Καὶ μὴ βασανίζῃς τὸν ἤδη ἀρκετὰ βασανισμένον γέροντα· διότι δὲν πιστεύω νὰ ἐμισήθη ὁλοτελῶς ὑπὸ τῶν μακάρων θεῶν ἡ γενεὰ τοῦ υἱοῦ(1) τοῦ Ἀρκεισίου· ἀλλὰ θὰ ζήσει καὶ κάνεις, ὅστις νὰ χαρῇ τὰ ὑψηλὰ μέγαρά του καὶ τὰς μεγάλας καὶ εὐόρους του γαίας. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτῆς δὲ κατεπράϋνε τὸν θρῆνον καὶ κατέπαυσε τὰ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν της. Ὅθεν καὶ λουσθεῖσα, καὶ ἐνδυθεῖσα καθαρὰ ἐνδύματα, ἀνέβη εἰς τὰ ὑπερῷα ὁμοῦ μὲ τὰς θαλαμηπόλους της γυναῖκας, ἐνέθηκε δὲ τὰς ἱερὰς κριθὰς εἰς τὸ κάνιστρον, καὶ ἀπεύθυνε τὴν ἐξῆς δέησιν πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν.

« Ἐπάκουσόν μου, τέκνον τοῦ αἰγιόχου Διός, Ἀπροσμάχη-

(1) Δηλαδὴ τοῦ Λαέρτου, διότι ὁ Ἀρκείσιος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυοδίας ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Ἑρμοῦ, ἐγέννησε τὸν Λαέρτην ἐκ τῆς Χαλκομεδούσης.

τε! ἂν ποτὲ πρὸς τιμήν σου εἰς τὰ μέγαρά του ὁ συνετώτατος Ὀδυσσεὺς ἢ βοὸς, ἢ προβάτου ἔκαυσε παχέα μηρία, τούτων μνήσθητι ἤδη, δέρμαι, καὶ σῶσον τὸν ἀγαπητόν μου υἱόν· ἀπομάκρυνε δὲ τοὺς κακὰ βουλευομένους μνηστῆρας. »

Οὕτως εἰποῦσα ἐκ βαθέων ἀνεκραύγασε, καὶ ἡ θεὰ εἰσήκουσε τὴν προσευχήν της.

Οἱ δὲ μνηστῆρες συνεταράχθησαν(1) εἰς τὰ εὐρύχωρα δώματα. Οὕτω δὲ εἶπέ τις ἐκ τῶν αὐθαδῶν (ἐξημμένων) νέων.

« Βεβαίως δὰ τὸν γάμον της προευτρεπίζει εἰς ἡμᾶς ἡ πολυέραστος βασίλισσά μας, οὐδὲ γνωρίζει, ὅτι ἀπεφασίσθη ὁ φόνος τοῦ υἱοῦ της. »

Οὕτω λοιπὸν ἔλεγέ τις, διότι δὲν ἤξευρον διὰ τί ἐγίνοντο ταῦτα. Πρὸς αὐτοὺς δὲ ὁ Ἀντίνοος ἐδημηγόρησε καὶ εἶπεν.

« Ἀσύνετοι, παύσατε ὅλους τούτους τοὺς αὐθάδεις σας λόγους, μήπως ὅλως διόλου κανεὶς μέσα τὴν εἴδησιν. Ἄγετε δὲ, καὶ ἀναστάντες ἀμέσως ἐν σιγῇ ἂς ἐκτελέσωμεν τὴν βουλήν, τὴν ὁποίαν ὅλοι μας ἐπεδοκιμάσαμεν. »

Οὕτως εἰπὼν ἐξέλεξεν εἴκοσι τοὺς ἀρίστους, καὶ ἐξεκίνησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ ταχὺ πλοῖον καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης. Καὶ πρῶτον μὲν ἔσυρον εἰς τὸ πέλαγος τὸ πλοῖον, καὶ ἔθηκαν εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον τὸ κατάρτιον καὶ τὰ πανία, προσήρμοσαν τὰ κωπία εἰς τοὺς δερματίνους τροποὺς (σκαρμούς), τὰ πάντα ὡς ἔπρεπεν, ἀνεπέτασαν τὰ λευκὰ πανία, ζηλωταὶ δὲ ὑπηρέται ἔφερον αὐτοῖς τὰ ὅπλα των. Ἔστησαν δὲ τὸ πλοῖον εἰς βαθὺ μέρος τοῦ αἰγιαλοῦ, ἐπέβησαν

(1) Οἱ μνηστῆρες ἐθορύβησαν, πιστεύοντες ὅ,τι ἐπεθύμουν, ὅτι δηλαδὴ ἡ Πηνελόπη προτιμᾷ θυσίαν, καθικετεύουσα νὰ φωτισθῇ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ καταλληλοτέρου μνηστῆρος. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἐπιφέρων ταῦτα ἀμέσως μετὰ τὸ « θεὰ δέ οἱ ἔκλυεν ἀρᾶς » θέλει νὰ μᾶς δώσῃ συγχρόνως νὰ ἐννοήσωμεν, ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα καὶ οἰωνὸν τῆς εἰσακούσεως τῆς προσευχῆς τὸν θόρυβον τῶν μνηστήρων. Ἰδοὺ διὰ τί ἐπροτιμήσαμεν τὴν λέξιν συνεταράχθησαν.

δὲ καὶ αὐτοί· ἐκεῖ δὲ εὐωχήθησαν, καὶ περιέμενον νὰ νυκτώσῃ.

Ἐκείνη δὲ πάλιν εἰς τὸ ὑπερῷον, ἡ περινουστάτη Πηνελόπη, ἔκειτο τότε ἄσιτος, μηδὲν τρώγουσα, μηδὲν πίνουσα, σκεπτομένη ἂν τάχα ὁ ἄριστος υἱός της ἐκφύγῃ τὸν θάνατον, ἢ πέσῃ δὰ θῦμα τῶν αὐθαδῶν μνηστήρων. Ὅσα δὲ ἀναβαινοκαταιβάζει μὲ τὸν νοῦν του λέων ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου πλήθους ἀνδρῶν, δειλιάσας, ὅταν πέριξ αὐτοῦ τὸν περικυκλώσωσιν ἐπιβούλως, τόσα ἀναβαινοκαταίβαζε καὶ αὐτὴ μὲ τὸν νοῦν της, ὅταν τὴν ἐκυρίευσε γλυκὺς (σωτήριος) ὕπνος· ἐκοιμᾶτο δὲ ἀκουμβήσασα, χαλαρώσασα ὅλα της τὰ μέλη.

Τότε δὲ ἐπενόησε νέον τι ἡ γαλανόρθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ· ἔπλασε φάντασμά τι, καὶ τὸ σῶμα τοῦ φαντάσματος ὡμοίαζε γυναῖκα, τὴν Ἰφθίμην, τὴν θυγατέρα τοῦ μεγαλοψύχου Ἰκαρίου, τὴν ὁποίαν εἶχε σύζυγόν του ὁ Εὔμηλος, ὁ κατοικῶν τὰς Φερράς. Διέταξε δὲ τὸ φάντασμα νὰ πορευθῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ θείου Ὀδυσσέως, καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ παύσῃ τὴν κλαίουσαν καὶ ὀδυρομένην Πηνελόπην ἀπὸ τοὺς θρήνους καὶ ἀπὸ τοὺς μετὰ στεναγμῶν γόους της. Καὶ εἰσῆλθε τὸ φάντασμα εἰς τὸν θάλαμον, περάσαν διὰ τοῦ ἱμάντος τῆς κλειδωνιᾶς, ἐσταμάτησεν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Πηνελόπης, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν τὰ ἑξῆς.

« Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη, καὶ ἡ θλῖψις κυριεύει σου τὴν καρδίαν; Ἀλλὰ βεβαίως οἱ μακάριον βίον ζῶντες θεοὶ δὲν ἐπιτρέπουσί σοι νὰ κλαίῃς καὶ νὰ στενάζῃς· ἐπειδὴ μέλλει βέβαια νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ υἱός σου· διότι δὲν ἥμαρτέ τι πρὸς τοὺς θεούς. »

Πρὸς αὐτὴν δ' ἀπεκρίθη ἔπειτα ἡ περινουστάτη Πηνελόπη, κοιμωμένη γλυκύτατα εἰς τὰς πύλας τῶν ὀνείρων (ὀνειρευομένη). « Τί σὲ ἔφερεν ἐνταῦθα, ἀδελφή μου; διότι δὲν μᾶς παραεπισκέπτεσαι, ὡς κατοικοῦσα πολὺ μακράν. Καὶ λοιπὸν μὲ παρακινεῖς νὰ παύσω τοὺς θρήνους καὶ τὰ πολλὰ δάκρυα, ἐξ ὧν κατασπαράσσεται ὁ νοῦς μου καὶ ἡ καρδία; ἐνῷ πρῶτον μὲν ἔχασα χρηστὸν καὶ λεοντόκαρδον σύζυγον, κεκοσμημένον

μὲ παντοῖα πρωτερήματα μεταξὺ τῶν Δαναῶν, ἄριστον, τοῦ ὁποίου μεγάλη εἶναι ἡ δόξα καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς, τὸ Ἄργος· τώρα δὲ πάλιν ὁ ἀγαπητός μου υἱὸς ἀνεχώρησεν (ἔλειψεν) ἐπὶ κοίλου πλοίου, παιδίον εἰσέτι, μὴ γυμνασμένος οὔτε εἰς ταλαιπωρίας, οὔτε εἰς τὰς ὑποθέσεις (οὔτε εἰς τὰ πολεμικά, οὔτε εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, εἰς δημηγορίας καὶ συμβούλια). Δι' αὐτὸν δὰ ἐγὼ θλίβομαι καὶ περισσότερον παρὰ δι' ἐκεῖνον· δι' αὐτὸν τρέμω καὶ φρίττω μήπως πάθῃ τι ἢ ἐκεῖ ὅπου ἐπῆγεν, ἢ ἐπὶ τοῦ πελάγους. Διότι πολλοὶ ἐχθροὶ τὸν ἐπιβουλεύονται, θέλοντες νὰ τὸν φονεύσωσι, πρὶν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπαντῶν εἶπε τὸ μυστηριῶδες (ἀερῶδες) φάντασμα (εἴδωλον). « Ἔχε θάρρος, καὶ μὴ κυριεύησαι δὰ πολὺ ἀπὸ τὸν φόβον. Διότι τοιαύτη συνοδὸς τὸν ἀκολουθεῖ, ὁποίαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ θὰ ἤυχοντο νὰ ἔχωσιν εἰς τὸ πλευρόν των (προσάτριαν), διότι ἔχει τὴν δύναμιν, ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ· εὐσπλαγχνίζεται δὲ βλέπουσά σε κλαίουσαν, ἤτις καὶ μὲ ἔπεμψεν ἤδη νὰ σοὶ εἴπω ταῦτα. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν ἀπήντησεν ἡ περινουστάτη Πηνελόπη. « Ἂν λοιπὸν ὄντως ἦσαι θεότης, καὶ ἐλάλησέ σοι ἡ θεά, εἰπέ μοι τίποτε καὶ δι' ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ(1), ἂν ἄρα ὑπάρχῃ που ἀκόμη ἐν τοῖς ζῶσι καὶ βλέπῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἢ ἀπέθανε πλέον καὶ μετέβη εἰς τὰς αἰωνίους μονάς. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπαντῶν εἶπε τὸ μυστηριῶδες (ἀερῶδες) φάντασμα. « Δι' ἐκεῖνον δὲν δύναμαι νὰ σοὶ εἴπω ῥητῶς (καταλεπτῶς) ζῇ ἢ ἀπέθανεν· εἶναι κακὸν νὰ λέγωμεν τοῦ ἀέρος πράγματα (μάταια). »

Οὕτως εἰπὸν (τὸ φάντασμα) ἐξέφυγεν (ἐξεγλύστρησε) διὰ τῆς κλειδωνιᾶς τῆς θύρας εἰς τὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων· αὐτὴ δὲ ἐξύπνησεν ἡ κόρη τοῦ Ἰκαρίου (ἡ Πηνελόπη), καὶ ἡ ἀγαπητή

(1) Λίαν κατανυκτικὴ ἐξομολόγησις τοῦ εἰς τὰ ἔγκατα τῆς Πηνελοπείου καρδίας ἐνθρονισμένου συζυγικοῦ ἔρωτος!

της καρδία κατεπραύνθη, ἐπειδὴ τῇ παρουσιάσθη ζωηρὸν ὄνειρον εἰς τὰ σκότη τῆς νυκτὸς (περὶ τὴν χαραυγήν).

Οἱ δὲ μνηστῆρες ἐπὶ τοῦ πλοίου των ἔπλεον τὴν θάλασσαν, σχεδιάζοντες μὲ τὸν νοῦν των σκληρὸν (αἰφνίδιον) φόνον τοῦ Τηλεμάχου. Ὑπάρχει δέ τις νῆσος εἰς τὸ μέσον τοῦ πελάγους πετρώδης, ἀναμέσον τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς βραχώδους Σάμης, ἡ Ἀστερὶς, οὐχὶ μεγάλη· ἔχει ὅμως καλοὺς λιμένας ἑκατέρωθεν προσιτούς. Ἐκεῖ ἐκαρτέρουν αὐτὸν ἐνεδρεύοντες οἱ Ἕλληνες.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Ε΄ ΡΑΨΩΔΙΑΣ

Ἡ Ἀθηνᾶ προσπαθεῖ καὶ δεύτερον ἤδη νὰ διεγείρῃ τὸν οἶκτον τῶν θεῶν ἐπὶ τῇ δυσμοιρίᾳ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τοῦ Τηλεμάχου. Ὁ Ζεὺς ἐξαποστέλλει τὸν Ἑρμῆν εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς διὰ νὰ φέρῃ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν θεῶν διαταγὴν τοῦ νὰ ἀπολύσῃ τὸν Ὀδυσσέα. Ὁ Ἑρμῆς ἀφικνεῖται πρὸς τὴν Καλυψώ, περιγραφὴ τοῦ σπηλαίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ κατοικία τῆς Νύμφης. Μετὰ τὸ φιλοξενηθῆναι ὑπὸ τῆς Καλυψοῦς, ὁ Ἑρμῆς διακοινόνει εἰς τὴν Νύμφην τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν· λύπη καὶ μεμψιμοιρίαι τῆς Καλυψοῦς. Πορευθεῖσα δὲ πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Ὀδυσσέως ἀναγγέλλει αὐτῷ ὅτι εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀπέλθῃ, καὶ ὑποχρεοῦται ὑπ' αὐτοῦ διὰ φοβεροῦ ὅρκου. Εἰς μάτην ἀποπειρᾶται νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ πόθου τῆς εἰς τὴν πατρίδα του ἐπανόδου, ἀναφέρουσα αὐτῷ τοὺς κινδύνους, οὓς μέλλει νὰ ὑποστῇ. Ὁ Ὀδυσσεὺς βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Καλυψοῦς ναυπηγεῖ σχεδίαν εἰς διάστημα τεσσάρων ἡμερῶν. Ἀποπλέει ἐκ τῆς νήσου, καὶ μετὰ 18 ἡμερῶν θαλασσοπλοΐαν πλησιάζει εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ὁ Ποσειδὼν βλέπει αὐτὸν πλέοντα εὐτυχῶς ἐπὶ τοῦ πελάγους, ἐξεγείρει κατ' αὐτοῦ φοβερὰν τρικυμίαν. Ἡ θεὰ Λευκοθέα εὐσπλαγχνίζεται τὸν Ὀδυσσέα, καὶ συμβουλεύει αὐτὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν σχεδίαν καὶ νὰ διασωθῇ κολυμβῶν. Ἐνῷ δὲ αὐτὸς διστάζει, πελώριον κῦμα κατασυντρίβει τὴν σχεδίαν του. Ἡ Ἀθηνᾶ καταπαύει τὸν σάλον τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ἀφοῦ ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐβασανίζετο κολυμβῶν, καταβάλλει εἰς μάτην ἅπασας τὰς δυνατάς του προσπαθείας διὰ νὰ προσπελάσῃ εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιά-

χων (τὴν Κέρκυραν). Τέλος δὲ ἐπικαλεῖται τὴν ἀντίληψιν τοῦ θεοῦ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις καὶ τὸν ὑποδέχεται εἰς τὰς ἐκβολάς του. Πατεῖ ἤδη τὴν ξηράν, ἀλλ' ὑπὸ μυρίων συνεχόμενος φόβων καὶ ὑπονοιῶν. Καὶ τέλος πάντων καταφυγὼν εἰς πλησιόχωρόν τι δάσος διανυκτερεύει ἐκεῖ εἰς κλίνην ξηρῶν φύλλων, μὲ τὰ ὁποῖα σκεπάζεται ἵνα προφυλαχθῇ ἀπὸ τοῦ ψύχους. (Ἡμέρα 7η—32α).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ε.

Ὀδυσσέως σχεδία.

Ἡ Ἠὼς ἐσηκώνετο (ἀνέτειλεν) ἐκ τῆς κλίνης ἀπὸ πλησίον τοῦ πλευροῦ τοῦ εὐγενοῦς Τιθυνοῦ, διὰ νὰ ἤθελε φέρει φῶς εἰς τοὺς ἀθανάτους καὶ εἰς τοὺς θνητούς· οἱ δὲ θεοὶ ἐκαθέζοντο εἰς συνέλευσιν(1), μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὁ φρικτὰ βροντῶν (εἰς τὰ ὑψηλὰ) Ζεύς, τοῦ ὁποίου τὸ κράτος εἶναι μέγιστον (ὑπερβαίνων τοὺς πάντας εἰς τὴν δύναμιν). Πρὸς αὐτοὺς δὲ ἡ Ἀθηνᾶ διηγεῖτο τὰ ἀναρίθμητα παθήματα (βάσανα) τοῦ Ὀδυσσέως, ποιήσασα μνείαν αὐτοῦ· διότι τὸν ἐλυπεῖτο διατρίβοντα εἰς τὰ δώματα τῆς Νύμφης.

« Ζεῦ πάτερ, καὶ σεῖς λοιποὶ αἰώνιοι θεοί. Ἂς μὴ ἦναι τοῦ λοιποῦ μηδεὶς σκῆπτρα ἔχων βασιλεὺς, ἀγαθὸς, εὔσπλαγχνος καὶ πρᾶος, καὶ φίλος τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ κακὸς ἔστω πάντοτε καὶ ἄδικος, ἀφοῦ οὐδεὶς ἐνθυμεῖται τὸν θεῖον Ὀδυσσέα ἐκ τῶν λαῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίλευε, καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους

(1) Ἡ Ἠὼς εἶχεν ἁρπάσει διὰ τὴν ὡραιότητά του τὸν υἱὸν τοῦ Λαομέδοντος καὶ ἀδελφὸν τοῦ Πριάμου Τιθυνόν. Ἐνταῦθα δὲ ἐννοητέον οὐχὶ πανηγυρικήν τινα καὶ ἔκτακτον συνέλευσιν τῶν θεῶν ὡς ἐν Ἰλ. Θ, 2. ἀλλὰ τὴν συνήθη καὶ οἰκιακὴν συνδιατριβήν, διότι τὰ δώματα τοῦ Διὸς ἦσαν διὰ τοὺς θεοὺς ὅ,τι ἡ αἴθουσα διὰ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας.

ἦτο πρᾶος ὡς ἄλλος πατήρ (1). Ἀλλ' αὐτὸς μὲν κατάκειται εἰς τὴν νῆσον βασανιζόμενος φρικτὰ εἰς τὰ μέγαρα τῆς Νύμφης Καλυψοῦς, ἥτις διὰ τῆς βίας τὸν κρατεῖ· καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του, διότι δὲν ἔχει πλοῖα κωπηλατούμενα καὶ συντρόφους, οἱ ὁποῖοι νὰ ἤθελον τὸν μεταφέρει ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους. Τώρα δὲ πάλιν διανοοῦνται νὰ φονεύσωσι τὸν ἀγαπητόν του υἱόν, ἐπειδὴ ἀνεχώρησε διὰ νὰ μάθῃ περὶ τοῦ πατρός του εἰς τὴν ἐξάκουστον Πύλον καὶ εἰς τὴν θείαν Λακεδαίμονα. »

Πρὸς αὐτὴν δ' ἀπαντήσας εἶπεν ὁ συνάγων τὰς νεφέλας Ζεύς. « Τέκνον μου, ὁποῖον λόγον ἐπρόφερες! Δὲν ἐπενόησας σὺ αὐτὴ τὴν ἰδέαν ταύτην (2), ὥστε βεβαίως νὰ τιμωρήσῃ ἐκείνους ὁ Ὀδυσσεὺς ὅταν ἐπιστρέψῃ; Ὅσον διὰ τὸν Τηλέμαχον σὺ συνόδευσέ τον συνετῶς, διότι ἔχεις καὶ τὴν δύναμιν νὰ πράξῃς τοῦτο, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ σῶος καὶ ἀβλαβὴς εἰς τὴν πατρίδα του, οἱ δὲ μνηστῆρες νὰ ἐπιστρέψωσι μὲ τὸ πλοῖόν των εἰς τὰ ὀπίσω (ἄπρακτοι). »

Εἶπε, καὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν ἀγαπητόν του υἱὸν Ἑρμῆν.

« Ἑρμῆ, διότι σὺ δὰ πάλιν καὶ εἰς τὰς ἄλλας μας ὑποθέσεις εἶσαι ὁ ἄγγελός μας, νὰ εἰπῇς πρὸς τὴν ὡραίους ἔχουσαν

(1) Ὁ ποιητὴς θέτει τοὺς λόγους τούτους εἰς τὸ στόμα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ συνετῶν γερόντων, θρηνῶν τὴν δυσμοιρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἱκανότης δὲν ἐκτιμᾶται, τοὐναντίον δὲ μάλιστα παραγκωνίζεται παραγνωριζομένη, βραβεύεται δὲ καὶ ἀναμίσθεται ἡ κακία καὶ ἡ ἀνικανότης, οὕτω δὲ διαφθείρονται καὶ κακοδαιμονοῦσιν αἱ ἀνθρώπιναι κοινωνίαι, διότι ὀλίγιστοι ἐμμένουσι πιστοὶ εἰς τὴν ἀρετὴν, ὑπομένοντες χάριν αὐτῆς πᾶσαν ὕβριν, περιφρόνησιν καὶ ταλαιπωρίαν.

(2) Ὁ Ζεὺς ἐπιπλήττει πῶς τὴν Ἀθηνᾶν, παραπονουμένην διότι ἐπιβουλεύονται τὸν Τηλέμαχον, ἐνῷ αὐτὴ μόνη ἐπενόησε τοῦτο καὶ τὸν ἔπεμψεν εἰς Πύλον καὶ Λακεδαίμονα (Α, 88—95), δύναται δὲ καὶ νὰ τὸν προστατεύσῃ ἐπομένως,

τοὺς τῆς κεφαλῆς πλοκάμους Νύμφην τὴν ἀμετάτρεπτον ἡμῶν βούλησιν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ καρτεροψύχου Ὀδυσσέως εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ μήτε ὑπὸ θεῶν (προστατευόμενος), μήτε ὑπὸ θνητῶν ἀνθρώπων συνοδευόμενος, ἀλλὰ μόνος ἐπὶ παλυδέσμου πλοιαρίου μὲ πολλὰς βασάνους τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν παχύγειον Σχερίαν(1), εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων, τῶν ὁμοίων μὲ τοὺς θεοὺς (ἢ γειτόνων, πλησιοχώρων τοῖς θεοῖς), οἱ ὁποῖοι καὶ θὰ τὸν τιμήσουσι τὰ μάλιστα ἐγκαρδίως ὡς θεὸν, καὶ θὰ τὸν πέμψωσιν ἐπὶ πλοίου εἰς τὴν φιλτάτην πατρίδα του, δωρήσαντες αὐτῷ ἀφθόνως καὶ χαλκὸν καὶ χρυσὸν καὶ ἐνδύματα, πολλὰ, ὅσα οὐδέποτε θὰ ἔφερεν ἐκ τῆς Τρωάδος ὁ Ὀδυσσεὺς, ἂν ἐπέστρεφεν ἀβλαβὴς, μεριδιόν του ἐκ τῶν λαφύρων. Διότι οὕτω θέλει ἡ μοῖρά του νὰ ἴδῃ τοὺς φιλτάτους του καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ὑψηλόν του οἶκον, καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του. »

Οὕτως εἶπε· δὲν παρήκουσε δὲ ὁ ἄγγελος φονεὺς τοῦ Ἄργου. Εὐθὺς δὲ ἔπειτα ὑπεδύθη εἰς τοὺς πόδας του τὰ ὡραῖα πέδιλα, τὰ θεῖα καὶ χρυσᾶ, τὰ ὁποῖα ἔφερον αὐτὸν μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀνέμου καὶ ὑπεράνω τῶν θαλασσῶν καὶ διὰ τῆς ἀχανοῦς γῆς. Ἔλαβε δὲ εἰς τὰς χεῖράς του τὴν βακτηρίαν, δι' ἧς μαγεύει (κλείει) τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων ὅσων θέλει, ἄλλους δὲ πάλιν καὶ κοιμωμένους ἐξυπνᾷ· ταύτην κρατῶν ἀνὰ χεῖρας ἐπέτα (ἔτρεχεν ὡς πτηνὸν) ὁ κρατερὸς φονεὺς τοῦ Ἄργου. Ἐπιβὰς δὲ ἐπὶ τῆς Πιερίας (ὄρους), ἐκ τοῦ αἰθέρος ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν· ἔτρεχεν ἔπειτα ἐπὶ τῶν κυμάτων, ὅμοιος μὲ τὸ πτηνὸν λάρον (κατὰ τὴν ἐλαφρότητα καὶ ταχύτητα), τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς φοβεροὺς (ἀχανεῖς) κόλπους τῆς ἀτρυγήτου θαλάσσης κυνηγοῦν ἰχθῦς βυθίζει συχνὰ εἰς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ τὰ πυκνὰ πτερά του. Μὲ αὐτὸ ὅμοιος ἐπὶ πολλῶν κυμάτων διῆλθεν ὁ Ἑρμῆς. Ἀλλ' ὅταν δὰ ἔφθασεν εἰς τὴν νῆ-

(1) Τὴν Κέρκυραν.

σον τὴν ἀπωτάτην(1), ἐκεῖ ἐκβὰς ἐκ τοῦ ἰοβαφοῦς πελάγους εἰς τὴν ξηράν, ἐπεριπάτει, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ μέγα σπήλαιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατῴκει ἡ ὡραίους ἔχουσα τῆς κεφαλῆς τοὺς πλοκάμους Νύμφη. Ἔτυχε δὲ αὐτὴν οὖσαν ἐντός(2). Πῦρ μὲν μέγα ἐκαίετο ἐπὶ τῆς ἑστίας, μακρόθεν δὲ ἡ τῶν καιομένων ξύλων ὀδμὴ τοῦ εὐκολοσχίστου κέδρου καὶ θύου εἰς ὅλην τὴν νῆσον εὐωδίαζεν· αὐτὴ δὲ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ψάλλουσα μὲ τὴν ὡραίαν φωνήν της κατασκευάζουσα πανίον, μὲ χρυσῆν κερκίδα ὕφαινε. Δάσος δὲ δένδρων καταχλώρων περιεκύκλου τὸ σπήλαιον, κλήθρη καὶ αἴγειρος καὶ εὐώδης κυπάρισσος· ἐκεῖ δὲ εἶχον τὰς φωλεάς των ὄρνιθες τανυσίπτεροι (μὲ πλατέα πτερά), καὶ σκῶπες καὶ ἱέρακες, καὶ τανύγλωσσοι κορῶναι τῆς θαλάσσης, τῶν ὁποίων τροφὴ εἶναι τὸ πέλαγος. Ἐξηπλοῦτο δὲ ἐκεῖ πέριξ τοῦ γλαφυροῦ σπηλαίου καὶ ἄμπελος ἀκμαία καὶ νεαρά, πλήρης σταφυλῶν· κρῆναι δὲ ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης τέσσαρες ἔχυνον διαυγὲς ὕδωρ, πλησίαι ἀλλήλων, ἄλλη πρὸς ἄλλο μέρος (βλέπουσα). Καὶ εἰς τὰ πέριξ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου καὶ σελίνου ἐθάλλον· ὥστε ἐκεῖ καὶ θεός τις ἂν ἤρχετο θὰ ἔβλεπεν ἀξιοθέατον θέαμα καὶ θὰ ἐτέρπετο ἐνδομύχως. Ἐκεῖ σταματήσας ἔβλεπε τὸ θέαμα ὁ ἄγγελος φονεὺς τοῦ Ἄργου. Ἀφοῦ δὲ τὰ πάντα ἐθεώρησε κατὰ τὴν εὐχαριστησίν του, εὐθὺς τότε εἰσῆλθεν εἰς τὸ εὐρύχωρον σπήλαιον. Καὶ τὸν ἐγνώρισεν εὐθύς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἐνώπιόν της ἡ ἔνδοξος μεταξὺ τῶν θεαινῶν Καλυψώ. Διότι δὲν εἶναι ἀγνώριστοι μεταξύ των οἱ ἀθάνατοι θεοί, οὔτε ἂν κανείς των ἔρχηται ἀπὸ πολὺ μακρὰν (ἔχῃ τὴν κατοικίαν του πολὺ μακράν). Δὲν ἔτυχεν ὅμως ἐκεῖ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τὸν μεγαλόψυχον Ὀδυσσέα, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ἔκλαιε καθήμενος, ὅπως ἐσυνείθιζε καὶ πρότερον, μὲ δά-

(1) Ἡ νῆσος τῆς Καλυψοῦς Ὠγυγία ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τῆς Ἰθάκης εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν ἢ βορειοδυτικὸν πέλαγος.

(2) Ὁ Ἑρμῆς καὶ πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὸ σπήλαιον μακρόθεν ἐκ τῶν κατωτέρω σημείων ἐγνώρισεν ὅτι ἡ Καλυψὼ ἦν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου της.

κρυα καὶ στεναγμοὺς καὶ λύπας καταβασανίζων τὴν ψυχήν του, εἶχεν ἐστραμμένα τὰ βλέμματά του πρὸς τὸ ἀτρύγητον πέλαγος, χέων ἄφθονα δάκρυα. Τὸν Ἑρμῆν δὲ ἠρώτησεν ἡ Καλυψώ, ἡ ἔνδοξος μεταξὺ τῶν θεαινῶν, καθίσασα αὐτὸν ἐπὶ φαεινοῦ, μεγαλοπρεποῦς θρόνου.

« Ποία αἰτία σὲ ἔφερεν ἐνταῦθα, ὦ τὴν χρυσῆν κρατῶν ῥάβδον Ἑρμῆ, σεβαστὲ καὶ ἀγαπητὲ θεέ; Διότι ἀπὸ πολλοῦ δὲν μᾶς ἐπεσκέφθης. Εἰπὲ τὸν σκοπόν σου (ὅ,τι ἐπιθυμεῖς)· διότι ἐκ καρδίας ἐπιθυμῶ νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐπιθυμίαν σου, ἀρκεῖ νὰ δύναμαι, καὶ νὰ ἦναι ἐκ τῶν γιγνομένων. Ἀλλ' ἀκολούθησόν μοι, διὰ νὰ σὲ φιλοξενήσω. »

Οὕτως ὁμιλήσασα ἡ θεὰ ἔβαλεν ἔπειτα ἐνώπιόν του τράπεζαν, ἐμπλήσασα αὐτὴν ἀμβροσίας καὶ ἐκέρασεν ἐρυθρὸν νέκταρ. Ἐκεῖνος δὲ ἔπινε καὶ ἔτρωγεν, ὁ ἄγγελος φονεὺς τοῦ Ἄργου. Ἀφοῦ δὲ ἐδείπνησε καὶ εὐφράνθη φαγὼν, ἁπάντων πρὸς αὐτὴν μὲ λόγους τῷ εἶπε.

« Μὲ ἐρωτᾷς διὰ τὴν ἔλευσίν μου, ἐνῷ εἶσαι θεὰ, ἐνῷ εἶμαι θεός. Λοιπὸν καὶ ἐγὼ θὰ σοὶ εἴπω ῥητῶς τὴν παραγγελίαν μου, ἐπειδὴ τὸ ἐπιθυμεῖς. Ὁ Ζεὺς μὲ διέταξε νὰ ἔλθω ἐνταῦθα χωρὶς νὰ θέλω. Διότι τίς θὰ εὐχαριστεῖτο νὰ περάσῃ τηλικαύτην ἔκτασιν τῆς θαλάσσης, ἀπέραντον;(1) οὐδὲ ὑπάρχει τοὐλάχιστον πλησίον καμμία πόλις ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δὰ προσφέρουσιν εἰς τοὺς θεοὺς θυσίας καὶ ἐξαιρέτους ἑκατόμβας. Ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν τὸν νοῦν (ἀπόφασιν, θέλημα) τοῦ Αἰγιόχου Διὸς οὔτε νὰ ἐκφύγῃ οὔτε νὰ ματαιώσῃ ἄλλος θεός. Λέγει ὅτι ἔχεις πλησίον σου ἄνδρα τὸν δυστυχέστερον ἁπάντων τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἐννέα ὁλόκληρα ἔτη ἐμάχοντο πολιορκοῦντες τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, τὸ δέκατον δὲ ἔτος ἐκπορθήσαντες αὐτὴν

(1) Ἐκ τούτου πιθανολογεῖται ἡ γνώμη τῶν ὅσοι ὑποθέτουσιν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχεν ἀποπλανηθῆ εἰς τὸν Ἰκάνον πέραν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ἀνεχώρησαν διὰ τὴν πατρίδα των· ἀλλ' ἐν καιρῷ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου παρώργισαν τὴν Ἀθηνᾶν, ἥτις ἀπέλυσε κατ' αὐτῶν κακὸν ἄνεμον καὶ μακρὰ κύματα (τρικυμίας). Ὅπου οἱ ἄλλοι μὲν ὅλοι ἐχάθησαν καλοί του σύντροφοι· αὐτὸν δὲ μόνον ἐδῶ ὠθῶν ἐπλησίασεν ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα. Αὐτὸν τώρα σὲ παρήγγειλε νὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ ἀναχωρήσῃ τὸ ὀγλιγωράτερον· διότι δὲν τῷ εἶναι εἱμαρμένον νὰ ἀποθάνῃ ἐνταῦθα μακρὰν τῶν φιλτάτων του, ἀλλ' οὕτω θέλει ἡ μοῖρά του, νὰ ἴδῃ τοὺς φιλτάτους του καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ὑψηλόν του οἶκον καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του. »

Οὕτως εἶπε· συνεταράχθη δὲ ἡ Καλυψώ, ἡ περικαλλὴς θεά, καὶ ἀπαντήσασα τῷ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἄπονοι (ἀνεξήγητοι, ἀκατάληπτοι, παράξενοι) εἶσθε, θεοί, ζηλότυποι καθ' ὑπερβολήν, διότι φθονεῖτε, αἱ θεαὶ νὰ συζῶσι φανερὰ εἰς τὰ πλευρὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἄν τις λάβῃ τινὰ εἰς ἀγαπητὸν σύζυγόν της. Οὕτω δά, ὅταν τὸν Ὡρίωνα(1) ἥρπασεν ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, τὴν ἐφθονεῖτε οἱ μακάριον βίον ζῶντες θεοί, ἕως ὅτου εἰς τὴν Ὀρτυγίαν(2) ἡ χρυσόθρονος ἁγνὴ Ἄρτεμις κτυπήσασα αὐτὸν μὲ τὰ γλυκέα της βέλη τὸν ἐθανάτωσεν. Οὕτω δὲ καὶ ὅταν ἡ ὡραίους ἔχουσα τοὺς πλοκάμους Δημήτηρ, νικωμένη ἀπὸ τὸν ἔρωτά της, συνεκοιμήθη μὲ τὸν Ἰασίωνα (3) ἐν ἀγάπῃ καὶ ἐρωτικῇ κλίνῃ, ἐντὸς ἀγροῦ νέου καὶ πρὶς γεωργηθέντος, δὲν ἤργησε νὰ φθάσῃ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Διός, ὅστις τὸν ἐθανάτωσε κτυπήσας μὲ τὸν ἀπαστράπτοντα κεραυνόν του. Οὕτω δὲ καὶ τώρα φθονεῖτέ με νὰ ἔχω πλησίον μου θνητὸν, τὸν ὁποῖον ὅμως ἐγὼ ἔσωσα ἐπικαθήμενον ἐπὶ τῆς τρόπιος μόνον, ἀφοῦ τὸ ταχύ του πλοῖον μὲ τὸν ἀπαστράπτοντά του κεραυνὸν ὁ Ζεὺς κτυπήσας κατεσύν-

(1) Ὁ Ὡρίων ἦτο υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Εὐρυάλης.

(2) Ἡ Ὀρτυγία αὕτη εἶναι ἡ Δῆλος ἢ νησίδιόν τι ἀπέναντι τῶν Συρακουσῶν.

(3) Ἰασίων, ἀδελφὸς τοῦ Δαρδάνου, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἠλέκτρας.

τριψεν εἰς τὸ μέσον τοῦ μελανόχρου πελάγους. Ὅπου οἱ ἄλλοι μὲν ὅλοι ἐχάθησαν καλοί του σύντροφοι· αὐτὸν δὲ μόνον ἐδῶ ὠθῶν ἐπλησίασεν ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα. Αὐτὸν μὲν λοιπὸν ἐγὼ ὑπεδέχθην φιλοφρόνως καὶ τὸν περιποιούμην, καὶ ἐσκόπουν νὰ τὸν καταστήσω ἀθάνατον καὶ ἀγήραον αἰωνίως. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὰ δὲν εἶναι δυνατὸν τὸν νοῦν (ἀπόφασιν, θέλημα) τοῦ Αἰγιόχου Διὸς οὔτε νὰ ἐκφύγῃ οὔτε νὰ ματαιώσῃ ἄλλος θεὸς, ἂς ὑπάγῃ, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τὸν παρακινεῖ καὶ παραγγέλλει, ἐπὶ τοῦ ἀτρυγήτου πελάγους. Ἐγὼ ὅμως δὲν τὸν στέλλω. Διότι δὲν ἔχω πλοῖα κωπηλατούμενα καὶ ναύτας, οἵτινες νὰ ἤθελον τὸν μεταφέρει ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους. Ἀλλὰ προθύμως θέλω τὸν ὁδηγήσει, καὶ δὲν θὰ τοῦ κρύψω τίποτε, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ σῶος καὶ ἀβλαβὴς εἰς τὴν πατρίδα του. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν ὡμίλησεν ὁ ἄγγελος φονεὺς τοῦ Ἄργου. Ὡς λέγεις, ἄφησέ τον νὰ ἀναχωρήσῃ. Φοβοῦ δὲ τὴν ὀργὴν τοῦ Διὸς, μήπως σὲ κακοποιήσῃ ἔπειτα ὀργισθείς. »

Οὕτω τότε εἰπὼν ἀνεχώρησεν ὁ κραταιὸς φονεὺς τοῦ Ἄργου· αὐτὴ δὲ ἡ μακαρία Νύμφη κατευθύνθη πρὸς τὸν μεγαλόψυχον Ὀδυσσέα, ἀφοῦ ἤκουσε τὰς παραγγελίας τοῦ Διός. Εὗρε δὲ αὐτὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ· ποτὲ δὲ οἱ ὀφθαλμοί του δὲν ἐστέγνονον ἀπὸ τὰ δάκρυα· κατετήκετο δὲ ἐν ἡ γλυκεῖά του ζωὴ, ὀδυρομένου διὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν του· ἐπειδὴ δὲν τῷ ἤρεσκε πλέον ἡ Νύμφη (ἐπειδὲ εἰσέτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγαπήσῃ τὴν Καλυψώ). Ἀλλὰ τὰς μὲν νύκτας ἀνεπαύετο ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸ γλαφυρὸν σπήλαιον μὴ ἀγαπῶν αὐτὸς ἔχων εἰς τὸ πλευρόν του ἀγαπῶσαν· τὰς ἡμέρας δὲ καθεζόμενος εἰς πέτρας καὶ αἰγιαλοὺς, μὲ δάκρυα καὶ στεναγμοὺς καὶ λύπας κατατήκων τὴν ψυχήν του εἶχεν ἐσταμμένα τὰ βλέμματά του πρὸς τὸ ἀτρύγητον πέλαγος, χέων ἄφθονα δάκρυα. Σταθεῖσα δὲ πλησίον του τῷ ὡμίλησεν ἡ ἔνδοξος (μεγαλότιμος) μεταξὺ τῶν θεαινῶν.

« Κακόμοιρε (ἄξιε λύπης), παῦσον δὰ πλέον τοὺς ὀδυρμούς,

καὶ μὴ κατατήκῃς τὸν ἄθλιόν σου βίον, διότι ἰδοὺ πλέον συγκατένευσα νὰ σὲ ἐξαποστείλω. Ἀλλ' ἄγε, κόψας μακρὰ ξύλα, προσάρμοσον διὰ χαλκίνων ἐργαλείων εὐρύχωρον σχεδίαν· ἔμπηξαι δ' ἐπ' αὐτῆς ὑψηλὰ παράπλευρα, διὰ νὰ σὲ μεταφέρῃ ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους. Ἐγὼ δὲ θὰ σοῦ βάλω ἐν τῷ πλοιαρίῳ τροφὴν καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν πρὸς ζωογόνησίν σου, καὶ διὰ νὰ σὲ προφυλάττωσιν ἀπὸ τὴν πεῖναν· καὶ ἐνδύματα θὰ σὲ ἐνδύσω· θὰ σοῦ πέμψω δὲ καὶ οὔριον ἄνεμον κατόπιν σου, διὰ νὰ φθάσῃς σῶος καὶ ἀβλαβὴς εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου, ἂν οἱ θεοὶ τὸ θέλωσιν, οἱ κατοικοῦντες τὸν εὐρύχωρον οὐρανόν, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀνώτεροί μου καὶ εἰς τὰς ἐπινοίας καὶ εἰς τὴν πραγματοποίησιν. »

Οὕτως εἶπε· συνεταράχθη δὲ ὁ πολλὰ παθὼν θεῖος Ὀδυσσεύς, καὶ ἀπευθύνας τὸν λόγον πρὸς αὐτὴν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Κάνὲν ἄλλο βέβαια, ὦ θεά, ἔχεις τώρα μὲ τὸν νοῦν σου, καὶ ὄχι νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου, ὅπου μὲ παρακινεῖς νὰ περάσω μὲ μίαν σχεδίαν τὸ μέγα βάραθρον τῆς θαλάσσης, τὸ φοβερὸν καὶ ἐπικίνδυνον· αὐτὸ ὅμως οὐδὲ ἑκατέρωθεν ἰσόσταθμα ταχέα πλοῖα δύνανται νὰ τὸ περάσωσιν, εὐφραινόμενα ἀπὸ τὸν οὔριον τοῦ Διὸς ἄνεμον. Οὔτε δὲ θὰ ἐπέβαινον ἐγὼ εἰς σχεδίαν, ἀκούσῃς σοῦ, ἐὰν δὲν συγκατετίθεσο δά, ὦ θεά, νὰ μοὶ ὀμόσῃς φοβερὸν ὅρκον, ὅτι δὲν θὰ βουλευθῇς κατ' ἐμοῦ κάμμίαν ἄλλην κακὴν συμφοράν. »

Οὕτως εἶπεν· ἐμειδίασε δὲ ἡ Καλυψώ, ἡ περικαλλὴς θεά, καὶ τὸν ἐθώπευσε διὰ τῆς χειρὸς, καὶ ἀπευθύνασα αὐτῷ λόγον, τῷ εἶπε.

« Βεβαίως δὰ εἶσαι παμπόνηρος καὶ ζυγίζεις τὰ πάντα μὲ σύνεσιν· ὁποῖον λόγον ἐπενόησας νὰ εἴπῃς. Μάρτυρές μου λοιπὸν ἔστωσαν ἡ Γῆ καὶ ὁ εὐρύχωρος Οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ τὸ καταῤῥέον ὕδωρ τῆς Στυγὸς, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ μέγιστος καὶ φοβερώτατος ὅρκος τῶν μακάρων θεῶν(1), ὅτι δὲν θὰ βουλευ-

(1) Τρεῖς φέρει μάρτυρας ἡ Καλυψώ, ἐξ ὧν ἡ Στὺξ εἶναι ὁ φοβερώτερος (Ἰλ. Ξ, 271. Ο, 76.) κατὰ δὲ τὸν Ἡσίοδον Θεογ. 783 ὁ τὸν ὅρκον τοῦτον παραβαίνων θεὸς ὠφειλεν ὁλόκληρον ἔτος ἄπνους καὶ ἄφωνος νὰ κατάκηται νοσῶν.

θῶ κατὰ σοῦ κάμμίαν ἄλλην κακὴν συμφοράν. Ἀλλὰ καὶ φρονῶ καὶ θὰ σὲ συμβουλεύσω ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ διενοούμην καὶ ὑπὲρ ἐμαυτῆς, ὅταν ἤθελεν εὑρεθῶ εἰς τοιαύτην ἀνάγκην. Διότι ἡ ψυχή μου εἶναι ἀγαθὴ, καὶ δὲν ἔχω εἰς τὰ στήθη μου σιδηρᾶν ἀλλ' εὔσπλαγχνον καρδίαν. »

Οὕτως εἰποῦσα τότε, ἡ περικαλλὴς θεὰ μὲ ταχὺ προηγήθη βῆμα· ἠκολούθει δ' αὐτὸς κατόπιν εἰς τὰ ἴχνη τῆς θεᾶς, ἔφθασαν δὲ εἰς τὸ γλαφυρὸν σπήλαιον ἡ θεὰ καὶ ὁ θνητός· καὶ λοιπὸν αὐτὸς μὲν ἐκεῖ ἐκαθέζετο ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶχε σηκωθῆ ὁ Ἑρμῆς· ἡ δὲ Νύμφη παρέθηκεν αὐτῷ τροφὴν, φαγητὸν καὶ ποτὸν, μὲ ὁποῖα τρέφονται οἱ θνητοί. Αὐτὴ δὲ ἐκαθέσθη ἀντικρὺ τοῦ θείου Ὀδυσσέως, τῇ παρέθηκαν δὲ αἱ ὑπηρέτριαι ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ. Καὶ ἥπλωσαν τὰς χεῖράς των ἐπὶ τὰ προκείμενα φαγητὰ καὶ παραθέματα. Ἀφοῦ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον κατ' ἀρέσκειαν, ἄρξατο νὰ ὁμιλῇ ἡ περικαλλὴς θεὰ Καλυψώ.

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, τῷ ὄντι λοιπὸν θέλεις εὐθὺς τώρα νὰ ἀναχωρήσῃς διὰ τὸν οἰκόν σου καὶ τὴν ἀγαπητήν πατρίδα σου; ἔστω· καλόν σου κατευόδιον! Ἂν ὅμως ἤξευρεν ὁ νοῦς σου ὁπόσας σοὶ εἶναι εἱμαρμένον νὰ διέλθῃς ταλαιπωρίας, πρὶν νὰ φθάσῃς εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου, ἐδῶ καὶ τοῦ λοιποῦ μένων μαζύ μου δὲν θὰ ἀπεμακρύνεσο ἀπὸ τοῦτο τὸ οἴκημα, καὶ θὰ ἦσο ἀθάνατος, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτο ἡ ἐπιθυμία σου τοῦ νὰ ἐπανίδῃς τὴν σύζυγόν σου, τὴν ὁποίαν ἀδιακόπως πάθεῖς. Καυχῶμαι δὲ καὶ ὅτι δὲν εἶμαι βεβαίως κατωτέρα ἐκείνης οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὰ προτερήματα· ἐπειδὴ οὐδόλως βεβαίως ἁρμόζει νὰ ἀντιπαραβάλλωνται αἱ θνηταὶ πρὸς τὰς θεὰς οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὰ κάλλη. »

Ηρὰς αὐτὴν δὲ ἁπαντῶν εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς.

« Σεβασμία θεά, μή μοι ὀργισθῇς διὰ τοῦτο· γνωρίζω καὶ ἐγὼ κατὰ βάθος ταῦτα, ὅτι ἡ σεμνὴ (σύνετὴ) Πηνελόπη εἶναι σοῦ κατωτέρα καὶ κατὰ τὰ κάλλη καὶ κατὰ τὸ μεγαλεῖον, ὥστε νὰ ἀντιβλέψῃ πρὸς σέ· διότι ἐκείνη μὲν εἶναι θνητή, σὺ δὲ ἀθάνατος καὶ ἀγήρως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν (οὕτως) ἐπιθυμῶ καὶ ποθῶ ἀδιακόπως νὰ ἔλθω εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ νὰ ἀξιωθῶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὴν πατρίδα μου ἐπανόδου. Ἐὰν δὲ πάλιν μὲ κατασυντρίψῃ κάνεὶς τῶν θεῶν εἰς τὴν μελανόχρουν θάλασσαν, θὰ τὸ ὑποφέρω, διότι ἔχω εἰς τὰ στήθη μου βασανισμένην καρδίαν. Διότι μέχρι τοῦδε πολλότατα ἔπαθον καὶ πολλότατα ἐβασανίσθην καὶ εἰς τὰ κύματα καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Κοντὰ εἰς ταῦτα ἂς προστεθῇ καὶ τοῦτο. »

Οὕτως εἶπεν· ἔδυσε δὲ ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός· πορευθέντες δὲ ἀμφότεροι εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ γλαφυροῦ σπηλαίου εὐφραίνοντο ἐρωτικῶς ὁ εἷς εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου.

Ὅταν δὲ ἀνέτειλεν ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, ταχέως ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐνεδύθη τὴν χλαῖνάν του καὶ τὸν χιτῶνα· ἡ δὲ Νύμφη περιέβαλεν ἔνδυμα ἀργυρόλευκον, λεπτὸν καὶ χαρίεν, περὶ δὲ τὴν μέσην της ἐζώσθη περικαλλῆ χρυσῆν ζώνην καὶ εἰς τὴν κεφαλήν της ἐπέθηκε καλύπτραν· καὶ ἔπειτα ἐσκέφθη περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ μεγαλοψύχου Ὀδυσσέως. Τῷ ἔδωκε μέγαν πέλεκυν, καλῶς προσαρμοζόμενον εἰς τὰς παλάμας, χαλκοῦν καὶ δίστομον, ἔχοντα λαβὴν περικαλλῆ ἐκ ξύλου ἐλαίας, καλῶς προσηρμοσμένην· τῷ ἔδωκε δὲ ἔπειτα καὶ καλῶς ἐξεσμένον σκέπαρνον· προηγεῖτο δὲ διευθύνουσα εἰς τὸ ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον τὰ ὑψηλὰ δένδρα, καὶ κλήθρη καὶ ἔγειρος, καὶ οὐρανομήκης ἐλάτη, ἀπὸ πολλῆς ξηρὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατάστεγνα, διὰ νὰ ἤθελον εἶσθαι ἑλαφρὰ εἰς πλοῦν. Ἀφοῦ δὲ τῷ ἔδειξε τὸ μέρος ὅπου εὑρίσκοντο τὰ ὑψηλὰ δένδρα, αὐτὴ μὲν διευθύνθη πρὸς τὸ οἴκημά της, ἡ περικαλλὴς θεά.

Αὐτὸς δὲ ἔκοπτε δοκοὺς (δένδρα) καὶ ἡ ἐργασία του προέβαινε ταχέως. Εἴκοσι δὲ ἦσαν ὅλα τὰ κοπέντα δένδρα, τὰ ἐπελέκησε δὲ διὰ τῆς ἀξίνης καὶ τὰ ἔξεσεν ἐντέχνως, καὶ τὰ ἔκαμεν ἴσια διὰ τῆς στάθμης. Ἐν τοσούτῳ δὲ τῷ ἔφερε τρυπάνια ἡ Καλυψώ, ἡ σεβασμία θεά· αὐτὸς δὲ ἐτρύπησεν ὅλα καὶ τὰ προσήρμοσε τὸ ἓν μὲ τὸ ἄλλο· καὶ μὲ καρφία καὶ ἁρμονίας συνέσφιγξε τὴν σχεδίαν. Ὅσον δὲ ἔδαφος θὰ ἀνοίξει διὰ τοῦ τόρνου (;) εἰς ἓν εὐρύχωρον φορτηγὸν πλοῖον ἀνὴρ, ἔμπειρος τῆς τεκτονικῆς, τόσον εὐρύχωρον ἔκαμε τὴν σχεδίαν του ὁ Ὀδυσσεύς. Στήσας δὲ τὰ πλευρὰ τῆς σχεδίας, καὶ προσαρμόσας αὐτὰς εἰς πυκνὰς διαπλεύρους δοκούς, κατεσκεύαζε τὴν σχεδίαν του, καὶ τέλος ἐπεκάλυπτε μὲ μακρὰς ἐπηγκωνίδας. Ἐτοποθέτησε δὲ καὶ τὸ κατάρτιον, κατασκευάσας καὶ κατάλληλον ἐπίκριον. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ πηδάλιον προσήρμοσε, διὰ νὰ κυβερνᾷ τὴν σχεδίαν. Περιέφραξε δὲ παντοχόθεν τὴν σχεδίαν του καὶ μὲ πλέγματα ἐκ κλάδων οἰσύας (1), διὰ νὰ προφυλάττωσιν αὐτὴν ἀπὸ τῶν κυμάτων, ἐπέχεε δὲ πολλὴν ὕλην. Ἐντοσούτῳ δὲ ἡ σεβασμία θεὰ Καλυψὼ τῷ ἔφερε πανία, διὰ νὰ κατασκευάσῃ ἱστία· αὐτὸς δὲ κατεσκεύασε καὶ ταῦτα ἐπιτηδείως· ἔδησε δὲ καὶ ὑπέρας καὶ κάλους καὶ πόδας (τὰ σχοινία δι' ὧν στηρίζονται τὰ πανία εἰς τὸ κατάρτιον, καὶ ἀναβαινοκαταβάζονται καὶ στρέφονται πρὸς τὸν ἄνεμον) εἰς τὴν σχεδίαν, καὶ διὰ μοχλῶν ἔρριψεν αὐτὴν εἰς τὴν θεῖαν θάλασσαν.

Ἡ τετάρτη ἀνέτειλεν ἡμέρα, καὶ αὐτὸς εἶχε τελειώσει τὰ πάντα. Τὴν πέμπτην δὲ ἡμέραν ἡ θεία Καλυψὼ τὸν ἐξεπροβόδισεν ἐκ τῆς νήσου, ἐνδύσασά τον μὲ εὐώδη ἐνδύματα ἀφοῦ τὸν ἔλουσεν. Ἔβαλε δὲ ἡ θεὰ εἰς τὴν σχεδίαν του καὶ

---

(1) Τὰ πλέγματα τῆς οἰσύας οἱ μὲν φρονοῦσιν ὅτι περιέβαλλον τὸ πηδάλιον μόνον· οἱ δὲ τὰ χείλη τοῦ πλοίου πανταχόθεν, ὑψηλότερον αὐτὸ ἀποκαθιστῶντα. Τὴν ὕλην δὲ οἱ μὲν ἐκλαμβάνουσιν ὡς σαβοῦραν, οἱ δὲ νοοῦσιν ὡς μεταξὺ τῶν πλεγμάτων ἐκτιθεμένην.

ἕνα μὲν ἀσκὸν πλήρη μέλανος οἴνου, ἕτερον δὲ μέγαν πλήρη ὕδατος· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ζωοτροφίας ἐν δερματίνῳ κιβωτίῳ καὶ πολλὰ νόστιμα φαγητά· τῷ ἀπέλυσε δὲ καὶ οὖριον ἄνεμον γλυκὺν καὶ μέτριον. Χαίρων δὲ ἀνεπέτασε τὰ πανία εἰς τὸν οὖριον ἄνεμον ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. Καθήμενος δὲ διεύθυνε τὴν σχεδίαν μὲ τὸ πηδάλιον· δὲν ἤρχετο δὲ ὕπνος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐστραμμένους νὰ βλέπῃ τὰς Πλειάδας(1) καὶ τὸν ἀργὰ δύοντα Βοώτην, καὶ τὴν Ἄρκτον, τὴν ὁποίαν καὶ Ἅμαξαν ὀνομάζουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἥτις στρέφεται περὶ ἑαυτὴν καὶ παρατηρεῖ τὸν Ὠρίωνα, μόνη δὲ δὲν λούεται εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ὠκεανοῦ (δὲν δύει). Διότι αὐτὴν τοῦ εἶχε παραγγείλει ἡ περικαλλὴς θεὰ Καλυψὼ νὰ ἔχῃ πάντοτε εἰς τὰ ἀριστερά(2) εἰς τὴν θαλασσοπορίαν του. Δεκαεπτὰ δὲ ἡμέρας ἐθαλασσοπόρει, τὴν δὲ δεκάτην ὀγδόην ἐφάνησαν τὰ σκοτεινὰ ὄρη τῆς γῆς τῶν Φαιάκων, ὅπου ἦσαν πλησιέστερα εἰς αὐτόν· τῷ ἐφάνη δὲ ὡς νὰ εἶδεν ἀσπίδα ἐπὶ τῆς ἀρρειδοῦς θαλάσσης.

Τοῦτον ὅμως ἐπιστρέφων ἐκ τῆς γῆς τῶν Αἰθιόπων ὁ συνταράσσων τὴν γῆν βασιλεὺς εἶδε μακρόθεν ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν Σολύμων(3) ὀρέων· διότι τὸν ἀνεκάλυψε πλέοντα ἐπὶ τοῦ πελάγους. Ἤναψε δὲ μᾶλλον ἡ κατ' αὐτοῦ ὀργή, καὶ κινήσας τὴν κεφαλήν του εἶπε πρὸς τὴν καρδίαν του.

(1) Ὁ ἀστερισμὸς των Πλειάδων ἀνατέλλων τὸ ἔαρ ἀνήγγελλε τὴν ἔναρξιν τῆς θαλασσοπλοΐας, δύων δὲ τὸ φθινόπωρον τὴν παῦσιν αὐτῆς. Ὁ Βοώτης δύει ὁ τελευταῖος ἐκ τῶν σὺν αὐτῷ ἀνατελλόντων ἀστερισμῶν. Ἡ κεφαλὴ τῆς Ἄρκτου εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν Ὠρίωνα. Οἱ ἀρχαῖοι, φαίνεται, μόνον περὶ τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Ἄρκτου εἶχον παρατηρήσει ὅτι κεῖται ἐσαεὶ ὑπεράνω τοῦ ὁρίζοντος διὰ τοὺς κατοικοῦντας τὸ βόρειον ἡμισφαίριον.

(2) Ἄρα ὁ Ὀδυσσεὺς ἤρχετο ἐκ τῶν Βορειοδυτικῶν.

(3) Ὄρη τῆς Λυκίας καὶ Πισιδίας. Ὠργίσθη δ' ἔτι μᾶλλον ἤδη ὁ Ποσειδὼν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως, διότι ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του ἀπεφάσισαν οἱ θεοὶ καὶ αὐτὸς ἀπετόλμησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν του.

« Βαβαί, βεβαίως οἱ θεοὶ ἤλλαξαν τὴν γνώμην των περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐνῷ ἐγὼ διέτριβον μεταξὺ τῶν Αἰθιόπων· ὅθεν ἰδοὺ αὐτὸς πλησιάζει νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων, ὅπου εἶναι εἱμαρμένον νὰ ἐκφύγῃ τὸ μέγα τῶν δυστυχιῶν του πέλαγος, ὅπερ τὸν καέτλαβεν. Ἀλλ' ἀκόμη πολλὰς δυστυχίας θὰ ὑποφέρει φρονῶ. »

Οὕτως εἰπὼν ἐσύναζε τὰς νεφέλας, ἐτάραξε δὲ τὴν θάλασσαν, λαβὼν εἰς τὰς χεῖράς του τὴν τρίαιναν, διήγειρε δὲ ὅλας τὰς ὁρμὰς τῶν παντοειδῶν ἀνέμων, ἐκάλυψε δὲ συνάμα μὲ νεφέλας καὶ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν· κατέπεσε δὲ νὺξ ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ὅλοι δὲ συνάμα ἐφώρμησαν, καὶ ὁ Εὖρος καὶ ὁ Νότος καὶ ὁ σφοδρὸς Ζέφυρος καὶ ὁ εἰς ἑξάστερον οὐρανὸν γεννώμενος Βορέας, κυλίων μέγα κῦμα. Καὶ τότε τοῦ Ὀδυσσέως κατεκόπησαν τὰ γόνατα καὶ ἡ ἀγαπητὴ καρδία, ἐκ βαθέων δὲ στενάξας εἶπε πρὸς τὴν μεγαλόψυχόν του καρδίαν.

« Δυστυχὴς ἐγώ, τί θὰ πάθω ἀκόμη; Φοβοῦμαι μήπως δὰ ἡ θεὰ μοὶ εἶπε τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, προειποῦσα ὅτι θὰ πάθω πολλὰς ταλαιπωρίας εἰς τὸ πέλαγος, πρὶν φθάσω εἰς τὴν πατρίδα μου. Καὶ ὅσα μοὶ εἶπεν, ἤδη ἐκτελοῦνται. Διότι μὲ φοβερὰ νέφη περιεκάλυψε γύρωθεν τὸν ἀχανῆ οὐρανὸν ὁ Ζεύς, συνετάραξε δὲ τὸ πέλαγος, καὶ ἐφορμῶσιν ὁρμαὶ καὶ τρικυμίαι παντοίων ἀνέμων. Τώρα μοὶ ἐπίκειται φοβερὰ καταστροφή. Τρισευτυχεῖς καὶ τετράκις μακάριοι οἱ Ἕλληνες, ὅσοι ἐφονεύθησαν τότε, εἰς τὴν εὐρύχωρον Τροίαν πολεμοῦντες ὑπὲρ τῶν Ἀτρειδῶν. Εἴθε καὶ ἐγὼ νὰ ἀπέθνησκον καὶ νὰ μὲ εὕρισκεν ἡ μοῖρά μου κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν πλεῖστοι Τρῶες ἐπέρριψαν κατ' ἐμοῦ τὰ χάλκινα δόρατά των περὶξ τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ Πηλείδου Ἀχιλλέως. Διότι θὰ μὲ ἐκήδευον καὶ θὰ μὲ ἐδόξαζον οἱ Ἕλληνες, ἐνῷ τώρα μοὶ εἶναι εἱμαρμένον νὰ ἀποθάνω ὀλέθριον θάνατον. »

Οὕτω τότε εἰπόντος ἐφώρμησε κατ' αὐτοῦ ὑψηλὸν μέγα κῦμα μὲ φοβερὰν ὁρμήν, καὶ περιέστρεψε δεινῶς τὴν σχεδίαν. Μακρὰν δὲ τῆς σχεδίας ἔπεσεν αὐτὸς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ αἱ χεῖ-

ρές του δὲν ἐκράτουν πλέον τὸ πηδάλιον. Εἰς τὴν μέσην δὲ συνέτριψε τὸ κατάρτιον ἡ ἐπελθοῦσα φοβερὰ θύελλα τῶν ἀντιμαχομένων ἀνέμων. Μακρὰν δὲ εἰς τὴν θάλασσαν ἔπεσε καὶ τὸ πανίον καὶ τὸ ἐπίκριον. Αὐτὸν δὲ ἐκράτει ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ἡ ὁρμὴ τοῦ κύματος, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνακύψῃ ὀγλίγωρα ἐκ τῆς θαλάσσης ἕνεκα τῆς ὁρμῆς τοῦ μεγάλου κύματος. Διότι τὸν ἐβάρυνον καὶ τὰ ἐνδύματα, ἅπερ τῷ εἶχε δώσει ἡ θεὰ Καλυψώ. Τέλος πάντων ὅμως ἀνέκυψεν ἐκ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματός του ἐξέπτυσε τὸ πικρὸν θαλάσσιον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἀρθόνως κατέῤῥεεν ἐκ τῆς κεφαλῆς του μὲ ῥοϊσβον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν μὲ ὅλην του τὴν ἀθλίαν κατάστασιν δὲν ἐλησμόνει τὴν σχεδίαν του, ἀλλ' ὥρμησε διὰ τῶν κυμάτων καὶ τὴν ἐπίασεν, ἐκάθησε δὲ εἰς τὸ μέσον τῆς σχεδίας ἀποφεύγων τὸν ἔσχατον θάνατον. Αὐτὴν δὲ μετέφερε τὸ μέγα κῦμα ἐπὶ τοῦ πελάγους τῇδε κἀκεῖσε. Καθὼς δὲ ὅταν ὁ Βορέας τοῦ φθεινοπώρου μεταφέρει ἀκάνθας εἰς πεδιάδα, πυκναὶ δὲ αὐταὶ συσφίγγονται μετ' ἀλλήλων· οὕτως αὐτὴν κατὰ τὸ πέλαγος οἱ ἄνεμοι μετέφερον τῇδε κἀκεῖσε. Ἄλλοτε μὲν ὁ Νότος τὴν ἔῤῥιπτεν εἰς τὸν Βορέαν διὰ νὰ τὴν ὠθήσῃ, ἄλλοτε δὲ πάλιν ὁ Εὖρος τὴν ἄφηνεν εἰς τὸν Ζέφυρον διὰ νὰ τὴν σπρώχνῃ (1).

Αὐτὸν δὲ εἶδεν ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου, ἡ ὡραία Ἰνὼ Λευκοθέα, ἥτις τὸ μὲν κατ' ἀρχὰς ἦν θνητὴ λαλοῦσα, ἤδη δὲ εἰς τὰ πελάγη τῆς θαλλάσσης ἀπολαύει θείων τιμῶν. Ἡ ὁποία καὶ εὐσπλαγχνίσθη τὸν περιπλανώμενον καὶ βασανιζόμενον Ὀδυσσέα· καὶ ὡς τὸ πτηνὸν αἴθυια ἀνέκυψε διὲ μιᾶς ἐκ τῆς θαλλάσσης, καὶ καθήσασα ἐπὶ τῆς πολυδέσμου σχεδίας εἶπε τὰ ἑξῆς.

«Κακόμοιρε, διὰ τί δὰ τόσον μεγάλως σὲ ὠργίσθη ὁ σείων τὴν γῆν Ποσειδών, ὥστε σοὶ προετοιμάζει τηλικαύτην συμφο-

(1) Ὁπόσον ὡραία εἰκών! Ἀνέφικτος ὄντως καὶ ἀμίμητος ἡ Ὁμηρικὴ ποίησις!

ράν; Ἀλλὰ δὲν θὰ σὲ καταστρέψει, μόλονότι φοβερὰ εἶναι ἡ ὀργή του. Ἀλλὰ κάμε ἀπαράλλακτα ὡς θὰ σοῦ εἴπω, μοὶ φαίνεται δὲ ὅτι δὲν εἶσαι ἀσύνετος· ἔκδυσε ταῦτά σου τὰ ἐνδύματα, καὶ ἄφες τὴν σχεδίαν νὰ τὴν φέρωσιν ὅπου οἱ ἄνεμοι θέλουσι, σὺ δὲ κολυμβῶν μὲ τὰς χεῖράς σου, σπεῦδε νὰ φθάσῃς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων, ὅπου εἶναι εἱμαρμένον νὰ σωθῇς. Λάβε δὲ τὸ ἀθάνατον τοῦτο κρήδεμνον, καὶ τάνυσσέ το ὑπὸ τὰ στήθη σου· καὶ δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς νὰ πάθῃς τι ἢ νὰ ἀποθάνῃς. Ὅταν δὲ αἱ χεῖρές σου ἐγγίξωσι τὴν ξηράν, ῥίψε το ὀπίσω εἰς τὴν μελανόχρουν θάλασσαν, μακρὰν ἀπὸ τὴν ξηράν, χωρὶς νὰ στρέψῃς νὰ ἴδῃς μὲ τὸ πρόσωπόν σου.»

Οὕτως εἰποῦσα ἡ θεὰ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ κρήδεμνον, αὐτὴ δὲ ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὴν κυματώδη θάλασσαν, ὡς τὸ πτηνὸν αἴθυα(1)· καὶ τὴν ἐκάλυψε τὸ μέλαν κῦμα. Ὁ δὲ πολλὰ παθὼν θεῖος Ὀδυσσεὺς ἔπεσεν εἰς συλλογισμούς, καὶ ἐκ βαθέων στενάζας εἶπε πρὸς τὴν μεγαλόψυχόν του καρδίαν.

« Ἄθλιος ἐγώ, μήπως πάλιν θεότης τις μοὶ πλέκῃ κανένα δόλον, καὶ μὲ διατάσσει νὰ ἀποβῶ ἐκ τῆς σχεδίας. Ἀλλὰ βεβαίως δὲν θὰ τὸ πράξω ἀκόμη(2), ἐπειδὴ μακρὰν εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τὴν γῆν, ὅπου μοὶ εἶπεν ὅτι εἶναι

(1) Μόνον κατὰ τὴν ταχύτητα, λέγουσι. Φρονοῦμεν, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἀληθὲς, ἀλλ' ἡ θεὰ ὑπὸ τὸ σχῆμα πτηνοῦ ἀνακύπτει τῆς θαλάσσης, ἴσως κρύπτουσα τοὺς σκοπούς της. Πτηνὸν δὲ καὶ γυνὴ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ὡς θεὰ μὲν παρίσταται τῷ Ὀδυσσεῖ, ἀφανοῦς δὲ γιγνομένης, πτηνὸν καταδύεται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐκ τῆς θέας τοῦ πτηνοῦ ἐννοεῖ τὸ θαῦμα θαλασσίου θεότητος.

(2) Φαίνεται, ὅτι ἄνευ τῆς συμβουλῆς καὶ τοῦ κρηδέμνου τῆς Λευκοθέας, ὁ Ὀδυσσεὺς, στερούμενος τοῦ ἀναγκαίου θάῤῥους, καὶ μὴ παραιτούμενος εὐχερῶς τῶν ἐνδυμάτων τῆς Καλυψοῦς, δυσκόλως θὰ ἐσώζετο.

προωρισμένον νὰ σωθῶ. Ἀλλ' οὕτω θὰ πράξω, καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἄριστον· ἐφ' ὅσον μὲν αἱ δοκοὶ τῆς σχεδίας μου μένωσι προσηρμοσμέναι εἰς τὰς ἁρμονίας, ἐπὶ τοσοῦτον θὰ μείνω ἐνταῦθα καὶ θὰ ὑπομείνω ταλαιπωρούμενος· ὅταν δὲ τὸ κῦμα κατασυντρίψῃ τὴν σχεδίαν μου, θὰ κολυμβήσω· ἐπειδὴ ἄλλο τι φρονιμώτερον δὲν δύναμαι νὰ ἐπινοήσω. »

Ἐνῶ αὐτὸς ἐσυλλογίζετο ταῦτα μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν του, ἀνώρθωσε κατ' αὐτοῦ μέγα κῦμα ὁ σείων τὴν γῆν Ποσειδών, φοβερὸν καὶ τρομερόν, ἐπικρεμάμενον, καὶ ἐκτύπησε τὸν ἴδιον. Ὅπως δὲ σφοδρὸς ἄνεμος τεινάξας θημωνίαν ξηρῶν ἀχύρων διασκορπίζει δὰ ταῦτα τῇδε κἀκεῖσε, οὕτω τῆς σχεδίας τὰς μακρὰς διεσκόρπισε δοκούς. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐπέβη μὲ τὰ σκέλη του ἐπὶ μιᾶς δοκοῦ, ὡς νὰ ἵππευεν ἵππον. Ἐξεδύθη δὲ τὰ ἐνδύματα, ἅπερ τῷ ἔδωκεν ἡ θεία Καλυψώ. Καὶ εὐθὺς ἐτάνυσσεν ὑπὸ τὸ στῆθός του τὸ κρήδεμνον. Καὶ ἔπεσε προῦμνητα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξαπλώσας τὰς χεῖράς του, ἐπιθυμῶν νὰ κολυμβήσῃ· τὸν ἴδε δὲ ὁ σείων τὴν γῆν βασιλεύς, καὶ κινήσας τὴν κεφαλήν του εἶπε καθ' ἑαυτόν.

« Οὕτω λοιπόν, βασανισθεὶς ἱκανῶς περιφέρου εἰς τὸ πέλαγος (τυραννούμενος), ἕως οὗ νὰ ἤθελες φθάσει μεταξὺ τῶν διοτρεφῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅμως καὶ τότε ἐλπίζω δὲν θὰ σοῦ παύσουν τὰ δεινά. »

Οὕτω δὲ εἰπὼν ἐμάστιζε τοὺς καλλίτριχας ἵππους του, καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Αἰγὰς(1), ὅπου ἔχει τὰ λαμπρά του ἀνάκτορα.

(1) Οἱ ἵπποι τοῦ Ποσειδῶνος διὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καλπάζουσιν ἐπὶ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης, ὅπως πηδῶσι καὶ ἀπὸ ὄρους εἰς ὄρος πρὸς τὰ ὕψη καὶ ὑπεράνω τῶν νεφελῶν. Αἱ δὲ Αἰγαὶ ἔκειντο κατά τινας μὲν ἐν Ἀχαΐᾳ, ὡς ἔχουσαι καὶ περικαλλῆ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, κατ' ἄλλους δὲ ἐν Εὐβοίᾳ, διότι καὶ ἐκεῖ ἐξόχως ἐτιμᾶτο ὁ Ποσειδών. Κατ' ἄλλους ὅμως ἦν ἀπόκρημνόν τι καὶ βραχῶδες νησίδιον μεταξὺ Χίου καὶ Τήνου, ὡς καταλληλος καὶ ἀληθὴς ἕδρα τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ θεοῦ τῆς θαλάσσης.

Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ Διός, δὲν ἐσκέπτετο ὡς αὐτός. Καὶ λοιπὸν τῶν μὲν λοιπῶν ἀνέμων κατέδησε τὰς ὁρμάς, καὶ τοὺς διέταξε νὰ παύσωσι καὶ νὰ κοιμηθῶσι. Διήγειρε δὲ σφοδρὸν Βορέαν, καὶ κατέστειλε τὰ κύματα ἐνώπιόν του, ἕως οὗ νὰ ἤθελε φθάσει εἰς τὴν γῆν τῶν φίλων τῆς κωπηλασίας Φαιάκων ὁ εὐγενὴς Ὀδυσσεὺς (ἀγαπητὸς τοῦ Διός), ἐκφυγὼν τὸν θάνατον καὶ τὴν κατατρέχουσαν αὐτὸν μοῖραν.

Ἐκεῖ δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας περιεπλανᾶτο εἰς τὸ φοβερὸν κῦμα· πολλάκις δὲ ἡ καρδία του ἔβλεπε προκείμενον τὸν θάνατον. Ἀλλ' ὅταν δὰ ἐγέννησε τὴν τρίτην ἡμέραν ἡ ὡραίους ἔχουσα τοὺς πλοκάμους Ἠώς, τότε ἔπαυσε μὲν ὁ ἄνεμος, γαλήνη δὲ ἔγεινε καὶ νηνεμία· αὐτὸς δὲ εἶδε πλησίον του τὴν ξηράν, ῥίψας μακρὰν ὀξέα βλέμματα, ἀνυψωθεὶς ὑπὸ μεγάλου κύματος. Ὅπως δὲ θὰ ἐχαίροντο τὰ παιδία διὰ τὴν ἀνάῤῥωσιν τοῦ πατρός των, ὅστις θὰ κατέκειτο βασανιζόμενος ἐπὶ πολὺ καὶ πάσχων σκληροὺς πόνους ἐξ ἀσθενείας, τὴν ὁποίαν θὰ τῷ ἐνέβαλλε κακοποιός τις δαίμων, πρὸς μεγίστην δὲ χαράν του θὰ τὸν ἠλευθέρονον οἱ θεοὶ ἀπὸ τὸ κακόν του, οὕτως ἐχάρη ὁ Ὀδυσσεὺς ἰδὼν τὴν ξηρὰν καὶ τὰ δάση. Ἐκολύμβα δὲ σπεύδων νὰ πατήσωσιν οἱ πόδες του εἰς ξηράν. Ὅταν δὲ τοσοῦτον μόνον ἀπεῖχεν, ὅσον δὰ θὰ ἠκούετο ἡ φωνὴ τοῦ βοῶντος, καὶ ἤκουσε τὸν κρότον τῆς εἰς τοὺς βράχους συντριβομένης θαλάσσης. Διότι φοβερῶς ἐβρόντα τὸ κῦμα, φρικτῶς ἐκβραζόμενον εἰς τοὺς βράχους τῶν αἰγιαλῶν, καὶ τὰ πάντα ἐκάλυπτεν ὁ τῆς θαλάσσης ἀφρός. Διότι δὲν ὑπῆρχον λιμένες πρὸς σωτηρίαν τῶν πλοίων, οὔτε ὁρμητήρια, ἀλλ' οἱ αἰγιαλοὶ ἦσαν ἀπόκρημνοι καὶ βραχώδεις, βράχοι καὶ σκόπελοι. Τότε δὰ ἐκόπησαν (ἐνεκρώθησαν) τὰ γόνατα καὶ ἡ ἀγαπητὴ καρδία τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ ἐκ βαθέων στενάξας εἶπε πρὸς τὴν μεγαλόψυχόν του καρδίαν.

« Ἄθλιος ἐγώ, ἐνῷ μὲ ἠξίωσε τέλος πάντων παρ' ἐλπίδα

ὁ Ζεὺς νὰ ἴδω ξηρὰν, καὶ διαπεράσας ἄφησα ὄπισθέν μου τὸ μέγα τῆς θαλάσσης βάραθρον· δὲν βλέπω καμμίαν διέξοδον ἀπὸ τῆς λευκοαρριζούσης θαλάσσης· διότι ἀπὸ ἔξω μὲν ὑψοῦνται ἐναντίον μου ὀξεῖς βράχοι, πέριξ δέ μου βρυχᾶται ὁρμητικὸν κῦμα, γλυστηροὶ δὲ ἀνακύπτουσι βράχοι· εἶναι δὲ ἀμέσως βαθεῖα ἡ θάλασσα, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ σταθῇ τις ὄρθιος ἐπὶ τῶν δύο ποδῶν του καὶ νὰ σωθῇ ἐκ τοῦ κινδύνου (ἐκ τοῦ ὀλέθρου). Φοβοῦμαι μήπως προσπαθοῦντα νὰ ἐξέλθω μὲ κτυπήσῃ εἰς τὸν σουβλερὸν βράχον ἁρπάξαν με τὸ μέγα κῦμα, καὶ καταστήσῃ ὀλεθρίαν τὴν τόλμην μου. Ἂν δὲ πάλιν προχωρήσω μακρύτερα, κολυμβῶν πλησίον τῆς ξηρᾶς, μήπως εὕρω πουθενὰ ἀκτὰς προσβαλλομένας πλαγίως ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ λιμένας τῆς θαλάσσης, φοβοῦμαι μήπως ἐκ νέου μὲ ἁρπάσῃ ἡ τρικυμία καὶ μὲ ὠθήσῃ εἰς τὸ ἰχθυοτρόφον πέλαγος, ἐκ βαθέων στενάζοντα· ἢ πρὸς τούτοις καὶ κάνὲν μέγα κῆτος διεγείρῃ κατεπάνω μου ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ μοῖρά μου, ὁποῖα δὰ πολλὰ τρέφει ἡ φοβερὰ Ἀμφιτρίτη· διότι γνωρίζω ὅτι πολὺ εἶναι κατ' ἐμοῦ ὠργισμένος ὁ τὴν γῆν συνταράσσων θεός.

Ἐνόσῳ αὐτὸς ταῦτα ἐσυλλογίζετο μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν του, μέγα αὐτὸν ὤθησε κῦμα ἐπὶ τῆς τραχείας καὶ πετρώδους ἀκτῆς. Ἐκεῖ δὲ θὰ ἐξεδαίρετο καὶ τὸ δέρμα του (κατεσπαράσσοντο αἱ σάρκες του), θὰ συνετρίβοντο καὶ τὰ ὀστᾶ του, ἂν δὲν τὸν ἐφώτιζεν (ἐνέπνεεν εἰς τὸν νοῦν του) ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ· ὁρμήσας δηλαδὴ ἐπιάσθη ἀπὸ τὸν βράχον μὲ τὰς δύο του χεῖρας, καὶ αὐτὸν ἐκράτει στερεῶς στενάζων, ἕως ὅτου παρῆλθε τὸ μέγα κῦμα. Καὶ αὐτὸ μὲν οὕτως ἐξέφυγε· καὶ ὅμως πάλιν ἀντεπιστρέφον ἐκ τῆς ἀκτῆς τὸν ἐκτύπησε μεθ' ὁρμῆς, καὶ τὸν ἔρριψε μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος. Καθὼς δὲ ὅταν πολύποδος ἐξελκομένου ἐκ τῆς φωλεᾶς του, πολλαὶ πέτραι κρατοῦνται ὑπὸ τῶν κοτυληδόνων του· οὕτως αὐτοῦ τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τοὺς βράχους ἐξεδάρθησαν τὰ δέρματα τῶν στιβαρῶν χειρῶν του· αὐτὸν δὲ ἐσκέπασε τὸ μέγα κῦμα. Καὶ ἐκεῖ δὰ καὶ πρὸ τῆς μοίρας του θὰ ἐχάνετο ὁ δυ-

στυχὴς Ὀδυσσεὺς, ἂν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ δὲν τὸν ἐφώτιζε (δὲν τῷ ἔδιδε φρόνησιν, συνετὸν ἐπινόημα). Ἀνακύψας ἐκ τοῦ κύματος ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκβράζονται εἰς τὴν ξηρὰν, ἐκολύμβα παρέξω, ἔχων ἐστραμμένα τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν ξηρὰν, ἂν πουθενὰ ἤθελεν ἀνακαλύψει αἰγιαλοὺς, πλαγίως προσβαλλομένους ὑπὸ τῶν κυμάτων, καὶ ὁρμητήρια τοῦ πελάγους. Ἀλλ' ὅταν δὰ ἔφθασε κολυμβῶν ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν καλιρρόου ποταμοῦ, ὅπου δὰ τῷ ἐφάνη ἀρίστη ἡ θέσις, ὡς μὴ ἔχουσα βράχους καὶ προστατευομένη ἀπὸ τῶν ἀνέμων, ἀνακαλύψας τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, εὐχήθη ἐκ καρδίας.

«Ἐπάκουσόν μου, πολυδύναμε, ὅστις καὶ ἂν ἦσαι. Προσέρχομαι δὲ ἱκέτης σου εἰς τὰ πολυλάτρευτα ῥεύματά σου, φεύγων ἐκ τῆς θαλάσσης τὰς ἀπειλὰς τοῦ Ποσειδῶνος. Λαμβάνουσι βεβαίως συμπάθειαν καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ πρὸς ἄνδρα, ὅστις ἤθελε καταφύγει πρὸς αὐτοὺς ἱκέτης περιπλανώμενος, ὅπως καὶ ἐγὼ τώρα ἔρχομαι ἱκέτης εἰς τὰ ῥεύματά σου καὶ εἰς τὰ γόνατά σου, ἀφοῦ ἐταλαιπωρήθην πολύ. Ἀλλ' εὐσπλαγχνίσθητι, βασιλεῦ, κηρύττομαι δὲ ἱκέτης σου (1) ».

Οὕτως εἶπεν ἐκεῖνος· δὲ εὐθὺς ἐσταμάτησε τὸ ῥεῦμά του, ἔπαυσε δὲ τὸ κῦμα, καὶ ἐνώπιόν του ἔκαμε γαλήνην, καὶ τὸν ἔσωσεν εἰς τὰς προχοὰς τοῦ ποταμοῦ (καὶ τὸν ἐδέχθη εὐμενῶς εἰς τὰς ἐκβολάς του)· αὐτὸς δὲ ἔκαμψε καὶ τὰ δύο του γόνατα καὶ τὰς στιβαράς του χεῖρας· διότι ἡ θάλασσα εἶχεν ἐκνευρίσει τὰς δυνάμεις του. Ὅλον του δὲ τὸ σῶμα ἦν πρησμένον· πολὺ δὲ ἁλμυρὸν τῆς θαλάσσης ὕδωρ ἐξέῤῥεεν ἐκ τοῦ στόματος καὶ ἐκ τῶν ῥωθώνων του. Ἔκειτο δὲ ἄπνους καὶ ἄφωνος λειποθυμήσας, ἐπειδὴ τὸν εἶχε κυριεύσει φρικτὴ κούρασις. Ἀλλ' ὅταν τέλος πάντων ἀνέπνευσε, καὶ ἡ ζωὴ ἐπαγῆλθεν εἰς τὰ στήθη του (καὶ ἐγνώρισε τὸν ἑαυτόν του), ἔλυσεν

(1) Ἀκαταλήπτος ἡ θεότης, ὅπως αἱ ἐκβολαὶ ποταμοῦ, οὗπερ ἀγνοοῦμεν τὰς πηγάς.

εὐθὺς ἀπὸ τοῦ σώματός του τὸ κρήδεμνον τῆς θεᾶς, τὸ ἀπέλυσεν εἰς τὸ εἰς τὴν θάλασσαν ἐκχεόμενον ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὸ μέγα κῦμα τὸ ἔφερεν ὀπίσω εἰς τὸ πέλαγος. Εὐθὺς δὲ ἡ Ἰνὼ τὸ ἐδέχθη εἰς τὰς ἐρασμίας της χεῖρας. Αὐτὸς δὲ ἀποσυρθεὶς ἐκ τοῦ παταμοῦ ἐπλάγιασεν ὑπὸ σχοῖνον, καὶ ἠσπάσθη τὴν ζωογόνον γῆν. Ἐκ βαθέων δὲ στενάξας εἶπε πρὸς τὴν μεγαλόψυχόν του καρδίαν.

« Δυστυχὴς ἐγὼ, τί θὰ γείνω, τί θὰ ὑποφέρω ἀκόμη; Ἂν μὲν διανυκτερεύσω πλησίον τοῦ ποταμοῦ τὴν ἀνήσυχόν μου νύκτα, φοβοῦμαι μήπως μόλις ἀναπνέοντα μὲ ἀποτελειώσῃ ἡ ψυχρὰ πάχνη καὶ ἡ πολλὴ δρόσος εἰς τὴν λειποθυμίαν μου· διότι περὶ τὴν πρωΐαν ἐκπνέει ὁ ποταμὸς ψυχρὰν αὔραν. Ἂν δὲ πάλιν ἀναβὰς εἰς τὸν λόφον καὶ τὸ πυκνὸν δάσος πλαγιάσω μεταξὺ τῶν πυκνῶν θάμνων, ἂν μὲ ἄφηνε τὸ ῥῖγος καὶ ἡ κούρασις καὶ μοῦ ἔλθῃ γλυκὺς ὕπνος, φοβοῦμαι μήπως γείνω σπάραγμα καὶ βορὰ τῶν ἀγρίων θηρίων. »

Οὕτω δὲ ἔκρινε συλλογιζόμενος, ὅτι εἶναι καλλίτερον. Καὶ λοιπὸν ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δάσος· ἀπήντησε δὲ δάσος τι, πλησίον τοῦ ποταμοῦ, εἰς μέρος ὑψηλόν· ἐχώθη δὲ ὑποκάτω εἰς δύο θάμνους, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἀναβλαστήσαντας· ὁ μὲν ἦτο φυλία, ὁ δὲ, ἐλαία. Αὐτοὺς δὲ οὔτε ἡ δύναμις τῶν ὑγρῶν διεπέρα ἀνέμων, οὔτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ καυστικοῦ ἐκτύπων ἡλίου, οὔτε ἡ βροχὴ τοὺς διεπέρα· διότι τοσοῦτον πυκνοί, καὶ εἷς μετὰ τοῦ ἄλλου συμπεπλεγμένοι ἦσαν οἱ δύο θάμνοι, ὑπὸ κάτωθεν τῶν ὁποίων ἐχώθη ὁ Ὀδυσσεύς· εὐθὺς δὲ ἐπεσώρευσεν εὐρὺ στρῶμα μὲ τὰς ἀγαπητάς του χεῖρας, διότι ὑπῆρχον ἐκεῖ χυμένα κατὰ γῆς πολλὰ φύλλα, ὅσα ἤρκουν διὰ νὰ προφυλάξωσι (σκεπάσωσι) δύο καὶ τρεῖς ἄνδρας ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ὅσον καὶ ἂν ἦναι βαρὺς καὶ χαλεπός. Τὸ στρῶμά του δὲ τοῦτο ἰδὼν, ἐχάρη ὁ πολλὰ παθὼν θεῖος Ὀδυσσεύς· ἐπλάγιασε δὲ κατὰ μεσῆς, καὶ ἐσκεπάσθη μὲ σωρὸν φύλλων. Ὅπως δὲ κατασκεπάζει (παραχώνει) τις, ὅταν χώνῃ εἰς μαύρην τέ-

φραν δαυλὸν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἀγροῦ, πλησίον τοῦ ὁποίου δὲν εὑρίσκονται ἄλλοι γείτονες, φυλάττων τὸ σπέρμα τοῦ πυρὸς, διὰ νὰ μὴ ἀναγκασθῇ νὰ δανεισθῇ ἀλλαχόθεν· οὕτως ἐκαλύφθη καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὰ φύλλα. Ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του δὲ ἐπέχεεν ὕπνον ἡ Ἀθηνᾶ, διὰ νὰ τὸν ἀναπαύσῃ (ὁ ὕπνος) τὸ ὀγλιγωρότερον ἀπὸ τὴν ὀχληρὰν κούρασίν του, καλύψας τὰ ἀγαπητά του βλέφαρα.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΛΕΙΦΘΕΙΣΑΙ.

Σελ. ε. Τὰ ἐν τῇ Α' ῥαψῳδίᾳ ἐτελέσθησαν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τῶν τεσσαράκοντα.

Σελ. 2. Εὐγενῆ Αἴγισθον. Τὸ κείμενον λέγει τὸν Αἴγισθον ἀμύμονα, δηλαδὴ ἀμώμητον, ἄμεμπτον, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν γενεάν του καὶ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸ κάλλος, οὐχὶ δὲ διὰ τὰ ἤθη του.

Σελ. 4. Ὀμφαλὸς τῆς θαλάσσης — τὸ μέσον, τὸ κέντρον τοῦ πελάγους. Οὕτως ἐκαλεῖτο καὶ ἡ πόλις τῶν Δελφῶν (τὸ Καστρί) ὀμφαλὸς τῆς γῆς. — Τὰς ὑψηλὰς στήλας δηλαδὴ τὸ ὄρος Ἄτλαντα, ὅπερ τοσοῦτον ὑψηλὸν ἐλέγετο, ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὰς κορυφάς του, κεκαλυμμένας πάντοτε ὑπὸ τῶν νεφῶν καὶ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, δι' ὃ καὶ οἱ ἐπιχώριοι Φοίνικες ὠνόμαζον αὐτὸ (κατὰ τὸν Ἡρόδοτον Δ, 184) κίονα τοῦ οὐρανοῦ.

Σελ. 6 Ἡ Τάφος εἶναι τὸ σήμερον Μεγανῆσι ἢ Μέγα νησί.

Σελ. 7. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἦσαν λίαν φιλόξενοι. Διότι ἐπίστευον, ὅτι πολλάκις οἱ θεοὶ αὐτοὶ παρουσιάζονται ὑπὸ τὸ σχῆμα ξένων. Πρὶν ἢ δὲ περιποιηθῶσι τὸν ξένον δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς φιλοξενίας, οὐδέποτε ἠρώτων αὐτὸν ποῖος εἶναι καὶ τί ζητεῖ.

Σελ. 8. Ὁ Τηλέμαχος εἰς τὸν νοῦν του ἔχει πάντοτε τὸν πατέρα του, δι' ὃ περὶ αὐτοῦ πρῶτον ὁμιλεῖ πρὸς τὸν ξένον. Τὸ δὲ βεβαίως διὰ ξηρᾶς δὲν ἦλθες ἐνταῦθα ἤτοι ὡς ἀστεῖσμὸς (διότι ἡ Ἰθάκη ἦν νῆσος) ἢ καὶ ὡς νὰ ἔλεγε, δὲν εἶσαι βεβαίως ἐντόπιος ἐκ τῆς νήσου μας. Καὶ ὅμως ἀληθῶς ὁ Μέντης ἦλθεν ἄνευ πλοίου, διότι ἦν αὐτὴ ἡ Ἀθηνᾶ! Πόσον εὐφυῶς καὶ εὐστόχως προανακρούει ὁ ποιητὴς τῆς λύρας του τὰς χορδάς.

Σελ. 9. Ὦ ἀφέλεια καὶ ἁπλότης τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἠθῶν! ὁ βασιλεὺς τῶν Ταφίων (ἄλλος καπιτάνιος τῆς τριάδος τῶν νήσων ἢ ὁπλαρχηγὸς τῆς ξηρᾶς) εἶναι συγχρόνως καὶ ἔμπορος! Καὶ ὁ γέρων Λαέρτης, ἔχων μόνον του σύντροφον γραῖαν ὑπηρέτιαν, διαβιοῖ ἐν τοῖς ἀγροῖς.

Σελ. 14. Λίαν εὐφυῶς ὁ ποιητὴς παριστάνει πάντοτε τοὺς ἀξιουμένους νὰ τιμηθῶσι διὰ τῆς παρουσίας θεοῦ τινος αἰσθανομένους τῆς θείας ἐπιφανείας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς θεότητος, διότι τότε, ἐκλιπούσης τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ὑπερφυσικοῦ, ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καθίσταται ἐπιεικτικώτερος νὰ ἐννοήσῃ τὸ ὑπερφυὲς συμβάν.

Σελ. Οἱ μνηστῆρες δὲν ἦσαν ὅλοι ἐκ τῆς Ἰθάκης· οἱ ἐγχώριοι εἶχον τὰς ἰδίας των, οἱ δὲ ξένοι ἐκοιμῶντο εἰς φιλικὰς οἰκίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Ζ' ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐμφανίζεται καθ' ὕπνους εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων Ναυσικάαν, καὶ προτρέπει αὐτὴν νὰ ὑπάγῃ νὰ πλύνῃ τὰ πλυστικά της εἰς τὸν ποταμόν. Ἡ Ναυσικάα ζητεῖ τὴν περὶ τούτου ἄδειαν τοῦ πατρός της, ἣν καὶ ἐπιτυγχάνει ἄνευ μηδεμιᾶς ἀντιρρήσεως. Ἀναχωρεῖ δὲ μετὰ τῶν θεραπαινίδων της, καὶ μετὰ τὴν πλύσιν συμπαίζει σφαιρίζουσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Αἱ κραυγαὶ τῶν νεανίδων ἐξυπνίζουσι τὸν Ὀδυσσέα. Διστάζει μοὶ αὐτοῦ. Ἀποφασίζει τέλος πάντων νὰ ἐμφανισθῇ. Εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ αἱ νεάνιδες τρέπονται εἰς φυγήν. Μόνη ἡ Ναυσικάα ἐγκαρτερεῖ καὶ ἀκούει τὰς παρακλήσεις του. Ἀποκρίνεται αὐτῷ προσηνῶς, διατάσσει νὰ λούσωσιν αὐτὸν αἱ θεραπαινίδες εἰς τὸν ποταμόν, καὶ τῷ δίδει ἐνδύματα καὶ τροφήν. Συμβουλεύει δὲ αὐτὸν νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ κατόπιν τοῦ ὀχήματός της μέχρι τῆς πόλεως, νὰ σταματήσῃ δὲ πλησίον τῶν τειχῶν τῆς πόλεως μέχρις αὐτὴ φθάσῃ εἰς τὸν οἶκόν της, ἵνα μὴ δοθῇ αἰτία κακολογίας εἰς τοὺς φιλοκατηγόρους. Ἔπειτα δὲ νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀλκινόου, ἐκεῖ δὲ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν οἶκτον τῆς βασιλίσσης μητρός της. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπακούει, καὶ σταματήσας ἔξωθεν τῆς πολεως εἰς τι ἄλσος, ἱερὸν τῇ Ἀθηνᾷ, ἐπικαλεῖται τὴν ἀντίληψιν τῆς θεᾶς. (Ἡμέρα 33η).

459

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ζ.

Ὀδυσσέως ἄφιξις εἰς Φαίακας.

Οὕτως ἐκεῖνος μὲν ἐκοιμᾶτο ἐκεῖ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς, καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς κουράσεως, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἐπῆγεν εἰς τὸν δῆμον καὶ τὴν πόλιν τῶν Φαιάκων· οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε μὲν κατῴκουν εἰς τὴν εὐρύχωρον Ὑπερείαν, γείτονες τῶν Κυκλώπων, ἀνθρώπων βιαίων καὶ αὐθαδῶν, οἵτινες τοὺς ἐκακοποίουν, ὄντες ἰσχυρότεροί των. Ἐκεῖθεν μετοικίσας αὐτοὺς ὁ ἀρχηγός των Ναυσίθοος, ὁ ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς, τοὺς κατῴκισεν εἰς τὴν Σχερίαν, μακρὰν ἐγωϊζῶν καὶ πλεονεκτικῶν ἀνθρώπων· περιέβαλε δὲ τὴν πόλιν μὲ τεῖχος, καὶ ἔκτισεν οἰκίας, καὶ ᾠκοδόμησε ναοὺς τῶν θεῶν, καὶ διένειμε τοὺς ἀγρούς. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ἐκπληρώσας τὸ πεπρωμένον, εἶχε μεταστῆ εἰς τὰς αἰωνίους μονάς· ὁ Ἀλκίνοος δὲ ἐβασίλευε τότε, ὁ παρὰ τῶν θεῶν διδαχθεὶς τὴν σοφίαν (*ὁ ἔχων φρόνησιν θείαν*). Εἰς τὸ δῶμα τούτου ἐπῆγεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ, προπαρασκευάζουσα τὴν εἰς τὴν πατρίδα του ἐπιστροφὴν εἰς τὸν μεγαλόψυχον Ὀδυσσέα. Διευθύνθη δὲ εἰς τὸν μὲ πολλὴν τέχνην κατεσκευασμένον θάλαμον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκοιμᾶτο κόρη, ὁμοία μὲ τὰς θεὰς κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν καλλονὴν, ἡ Ναυσικάα, ἡ θυγάτηρ τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλκινόου· πλησίον δὲ αὐτῆς

δύο ἀμφίπολοι, τὰς ὁποίας αἱ Χάριτες ἐπροίκισαν μὲ καλλονὴν, εἰς τὸν ἕνα καὶ εἰς τὸν ἄλλον σταθμόν· λαμπραὶ δὲ θύραι ἔκλειον τὴν εἴσοδον τοῦ θαλάμου. Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ ὡς πνοὴ ἀνέμου παρέστη εἰς τὴν κλίνην τῆς κόρης, καὶ ἔστη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της καὶ τῇ ὡμίλησε, λαβοῦσα τὸ σχῆμα τῆς θυγατρὸς τοῦ περιφήμου ναύτου Δύμαντος, ἥτις ἦτο συνομήλιξ αὐτῆς καὶ ἀγαπητὴ τῆς καρδίας της. Μὲ αὐτὴν ἐξομοιωθεῖσα εἶπεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ.

« Ναυσικάα, πόσον ἀμελῆ κόρην ἐγέννησέ σε ἡ μήτηρ σου; Κεῖνται παρημελημένα τὰ μεγαλοπρεπῆ σου φορέματα, ἐγγίζει δὲ ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου σου (πλησιάζεις δὲ νὰ γείνῃς νύμφη), ὅτε πρέπει καὶ σὺ νὰ ἐνδυθῇς λαμπρὰ καὶ εἰς τοὺς συμπενθέρους καὶ παρανύμφους νὰ προσφέρῃς. Διότι ἐκ τούτων λαμβάνει τις καλὸν ὄνομα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εὐφραίνονται δὲ ὁ πατὴρ καὶ ἡ σεβασμία μήτηρ. Ἀλλ' ὑπάγωμεν διὰ νὰ πλύνωμεν, ἅμα ἐξημερώσῃ. Θέλω δὲ σὲ συνοδεύσει διὰ νὰ σὲ βοηθήσω νὰ τελειώσῃς ὀγλίγωρα. Ἐπειδὴ δὲν θὰ μείνῃς πλέον πολὺν καιρὸν παρθένος. Διότι ἀπὸ τοῦδε ἤρχισαν νὰ σὲ ζητῶσιν οἱ ἄριστοι τῆς πόλεως τῶν Φαιάκων, εὐγενεῖς ὅσον καὶ σύ. Ἀλλ' ἄγε ζήτησον παρὰ τοῦ πατρός σου εὐθὺς τὴν αὐγὴν νὰ σοῦ ἑτοιμάσῃ ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν, ἥτις νὰ μεταφέρῃ τὰς ζώνας καὶ τοὺς πέπλους καὶ τὰ λαμπρὰ ἐπανωφόριά σου. Καὶ διὰ σὲ δὲ αὐτὴν εἶναι οὕτω καλήτερον παρὰ νὰ ὑπάγῃς πεζή· διότι οἱ πλυνοὶ ἀπέχουσι πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. »

Οὕτως αὐτὴ εἰποῦσα, ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ, ἀνέβη εἰς τὸν Ὄλυμπον, ὅπου λέγουσιν ὅτι εἶναι ἡ αἰώνιος κατοικία τῶν θεῶν· οὔτε ὑπὸ ἀνέμων ἐνοχλεῖται, οὔτε ποτὲ ὑπὸ τῆς βροχῆς βρέχεται, οὔτε χιὼν ἐπιπίπτει (1), ἀλλὰ καθαρὸς αἰ-

(1) Ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσείας φαντάζεται ἐν οὐρανοῖς τὴν κατοικίαν τῶν θεῶν. Ἀλλ' ἐν Ἰλιάδι ὁ Ὄλυμπος ἀποκαλεῖται συνήθως νιφόεις, ἀγάννιφος.

θὴρ ἐφίπταται ἀνέφελος, καὶ λευκὴ τὸν πληροῖ λάμψις, ὅπου εὐφραίνονται ἀϊδίως οἱ μάκαρες θεοί. Ἐκεῖ ἀπῆλθεν ἡ Γλαυκῶπις, ἀφοῦ συνεβούλευσε τὴν κόρην.

Ὀγλίγωρα δὲ ἦλθεν ἡ ἐπὶ λαμπροῦ θρόνου ἐποχουμένη Ἠὼς, καὶ ἐξύπνισε τὴν εὔπεπλον Ναυσικάαν· εὐθὺς δὲ ἐθαύμαζεν ἀποροῦσα διὰ τὸ ὄνειρόν της. Ἐκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ δώματα, διὰ νὰ ἀγγείλῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς γονεῖς της, τὸν ἀγαπητόν της πατέρα καὶ τὴν μητέρα· εὗρε δὲ αὐτοὺς ἐντὸς τῶν δωμάτων. Ἡ μὲν μήτηρ ἐκάθητο πλησίον τῆς ἑστίας μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν της, κλώθουσα διὰ τῆς ἠλακάτης ἔρια κατακόκκινα, τὸν δὲ πατέρα της ἀπήντησεν εἰς τὴν θύραν, ἐξερχόμενον διὰ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τοὺς ἐνδόξους βασιλεῖς εἰς συμβούλιον, ὅπου τὸν προσεκάλουν οἱ εὐγενεῖς τῶν Φαιάκων. Αὐτὴ δὲ σταθεῖσα πολλὰ πλησίον του ὡμίλησε πρὸς τὸν ἀγαπητόν της πατέρα.

« Φίλτατε πάτερ, δὲν θὰ μοῦ κάμῃς τὴν χάριν νὰ διατάξῃς νὰ μοῦ ἑτοιμάσωσιν ὑψηλὸν, εὔτροχον ὄχημα, διὰ νὰ μεταφέρω τὰ διαλεκτά μου φορέματα, νὰ τὰ πλύνω εἰς τὸν ποταμὸν, ὁποῦ κεῖνται καταλερωμένα; Καὶ σὺ μὲν εἶναι πρέπον, ὢν ἐκ τῶν πρώτων, νὰ συνεδριάζῃς εἰς τὰ συμβούλια φορῶν καθαρὰ ἐνδύματα. Ἔχεις δὲ καὶ πέντε υἱοὺς εἰς τὸ ἀνάκτορόν σου, δύο μὲν νυμφευμένους, τρεῖς δὲ ἀγάμους ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας των· αὐτοὶ δὲ ἐπιθυμοῦσι πάντοτε νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὸν χορὸν, φοροῦντες νεόπλυτα ἐνδύματα· δι' αὐτὰ ὅλα ἐγὼ ὀφείλω νὰ φροντίζω. »

Οὕτως εἶπεν· ἐπειδὴ ἐσυστέλλετο νὰ ἀναφέρῃ περὶ τοῦ γάμου της πρὸς τὸν ἀγαπητόν της πατέρα· ἀλλ' αὐτὸς ἐνόει τὰ πάντα καὶ τῇ ἀπήντησε λέγων.

« Εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σου, κόρη μου, καὶ αἱ ἡμίονοι καὶ πᾶν ἄλλο· οἱ δὲ ὑπηρέται θὰ σοῦ ἑτοιμάσωσιν ὄχημα, ὑψηλὸν, εὔκυκλον, καὶ εὐρύχωρον. »

Οὕτως εἰπὼν διέταξε τοὺς ὑπηρέτας· αὐτοὶ δὲ ὑπήκουσαν. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἔξω ἑτοίμαζον ἅμαξαν εὔτροχον, συρομένην

ἀπὸ ἡμιόνους, ἔφεραν δὲ τὰς ἡμιόνους καὶ τὰς ἔζευξαν ὑπὸ τὴν ἀπήνην· ἡ δὲ κόρη ἔφερεν ἐκ τοῦ θαλάμου τὰ λαμπρά της πλυστικὰ, τὰ ὁποῖα καὶ ἔβαλεν ἐπάνω τῆς εὐξέστου ἁμάξης· ἡ δὲ μήτηρ τῇ ἔβαλλεν εἰς κίστην τροφὴν εὐάρεστον, παντοειδῆ, ἔβαλε δὲ καὶ μαγειρεύματα, ἔχεε δὲ καὶ οἶνον εἰς αἴγειον ἀσκόν· ἡ δὲ κόρη ἐπέβη τοῦ ὀχήματος· τῇ ἔδωκε δὲ εἰς χρυσῆν λήκυθον καὶ λαμπρὸν ἔλαιον, διὰ νὰ ἀλειφθῇ λουσθεῖσα μετὰ τῶν ἀμφιπόλων γυναικῶν της. Ἔλαβε δὲ ἡ κόρη εἰς χεῖράς της τὴν μάστιγα καὶ τὰ λαμπρὰ ἡνία, καὶ ἐμάστιζε τὰς ἡμιόνους διὰ νὰ τρέξωσιν· ἐκρότουν δὲ οἱ πόδες τῶν ἡμιόνων, αἵτινες καὶ ἐτανύοντο τρέχουσαι ὁρμητικῶς· ἔφερον δὲ τὰ πλυστικὰ καὶ αὐτὴν· οὐχὶ μόνην, ἀλλὰ συνοδευομένην καὶ ὑπὸ τῶν ἀμφιπόλων της γυναικῶν.

Ὅταν δὲ αὐταὶ ἔφθασαν εἰς τὸ περικαλλὲς ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, ὅπου δὰ ἦσαν πλυνοὶ δι' ὅλου τοῦ ἔτους χρήσιμοι, διότι πολὺ καὶ διαυγὲς ὕδωρ ἀναβλύζει, ὥστε νὰ καθαρίσῃ καὶ τὰ καταλερωμένα, ἐκεῖ αὐταὶ ἔλυσαν ἀπὸ τοῦ ὀχήματος τὰς ἡμιόνους, ἀπολύσασαι αὐτὰς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὁρμητικοῦ ποταμοῦ διὰ νὰ τρώγωσι γλυκυτάτην ἄγρωστιν. Ἔλαβον δὲ ἐκ τοῦ ὀχήματος μὲ τὰς χεῖράς των τὰ φορέματα, καὶ τὰ ἔβαλον εἰς τὸ μέλαν ὕδωρ, καὶ τὰ ἐστοίβαζον εἰς τοὺς βόθρους μὲ ταχύτητα, φιλοτιμούμεναι πρὸς ἀλλήλας. Ἀφοῦ δὲ τὰ ἔπλυναν καὶ τὰ ἐκαθάρισαν ἀπὸ πάντα ῥύπον, τὰ ἅπλωσαν κατὰ τάξιν πλησίον τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς θαλάσσης, ὅπου μάλιστα ἀπέπλυνεν ἡ θάλασσα πρὸς τὴν ξηρὰν τὰ χαλύκια. Λουσθεῖσαι δὲ καὶ ἀλειφθεῖσαι μὲ ἔλαιον, ἐκάθισαν ἔπειτα διὰ νὰ φάγωσι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, περιμένουσαι νὰ στεγνώσωσι τὰ ἐνδύματα αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Ἀφοῦ δὲ εὐφράνθησαν τρώγουσαι αἱ ὑπηρέτριαι καὶ αὐτὴ, ἔπαιζον αὐταὶ τὴν σφαῖραν, ῥίψασαι τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς των. Ἔκαμε δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς διασκεδάσεως ἡ λευκώλενος Ναυσικάα. Ὁποία δὲ διατρέχει εἰς τὸ ὄρος ἡ διασκέδασίν της ἔχουσα τὰ βέλη Ἄρτεμις, ἢ εἰς τὸν ὑψηλὸν Ταΰγετον

ἢ εἰς τὸν Ἐρύμανθον, διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνῆγι τῶν ἀγριοχοίρων καὶ τῶν ταχυκινήτων ἐλάφων. Ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὴν παίζουσιν αἱ ἀγρονόμοι νύμφαι, αἱ θυγατέρες τοῦ αἰγιόχου Διός· καὶ χαίρει ἡ καρδία τῆς Λητοῦς· διότι ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Ἄρτεμις ὑψόνει ὑπεράνω πασῶν τούτων τὴν ἀπαστράπτουσαν κεφαλήν της καὶ τὰ μέτωπα, καὶ εὐκόλως διακρίνεται, μολονότι ὅλαι εἶναι ὡραῖαι. Οὕτω καὶ ἡ νέα παρθένος Ναυσικάα διέπρεπε μεταξὺ τῶν ἀμφιπόλων της.

Ἀλλ' ὅταν δὰ ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν της, ζεύξασα τὰς ἡμιόνους καὶ διπλώσασα τὰ ὡραῖά της πλυστικά, τότε πάλιν νέον τι ἐπενόησεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ, διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἴδῃ τὴν ὡραίους ὀφθαλμοὺς ἔχουσαν κόρην, διὰ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πόλιν τῶν Φαιάκων. Ἔρριψεν ἑπομένως σφαῖραν ἡ βασιλὶς διὰ νὰ κτυπήσῃ μίαν τῶν ἀμφιπόλων, καὶ δὲν ἐπέτυχε τὴν ἀμφίπολον, ἡ δὲ σφαῖρα ἔπεσεν εἰς τὸ βαθὺ τοῦ ποταμοῦ ῥεῦμα· ἀνεκραύγασαν δὲ αἱ γυναῖκες κραυγὴν ὀξεῖαν· ἐκεῖνος δὲ ἐξύπνησεν, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, καὶ καθήσας ἐσυλλογίζετο, λέγων μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν του.

« Ἄθλιος ἐγὼ, εἰς τίνων πάλιν ἀνθρώπων ἔφθασα γῆν; ἆρά γε ὑβρισταὶ εἶναι καὶ ἄγριοι, καὶ ἄδικοι, ἢ φιλόξενοι, καὶ θεοφοβούμενοι; Μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἤκουσα ὀξείας φωνὰς κορασίων· Νυμφῶν, κατοικουσῶν τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ τὰς πηγὰς τῶν ποταμῶν καὶ τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας. Τῳόντι δὰ εὑρίσκομαι πλησίον ἀνθρώπων πεπροικισμένων μὲ φωνήν; Ἀλλ' ἄγε, ἀς ἐξετάσω μόνος μου καὶ ἀς ἴδω.»

Οὕτως εἰπὼν, ἐκ τῶν θάμνων ἐξήρχετο ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς· ἐκ δὲ τοῦ πυκνοῦ δάσους συνέτριψε μὲ τὴν στιβαράν του χεῖρα κλωνάριον φύλλων, διὰ νὰ καλύψῃ περὶ τὸ σῶμά του τὰ γεννητικά του μόρια. Ἐξεκίνησε δὲ, ὡσὰν λέων, τραφεὶς εἰς τὰ ὄρη, στηριζόμενος εἰς τὴν ἀνδρείαν του, ὅστις δὰ ὁρμᾷ καταφρονῶν βροχὴν καὶ ἀνέμους, ἐνῷ σπινθηροβολοῦσιν οἱ ὀφθαλμοί του, ἐπιπίπτει δὲ κατὰ βοῶν ἢ προβάτων ἢ κατὰ ἀγρίων

ἐλάφων, ἡ δὲ πεῖνα τὸν ἀναγκάζει ὅπως εὕρῃ τροφὴν νὰ εἰσδύῃ καὶ εἰς τὸν ὀχυρὸν τοῦ ἀνθρώπου οἶκον. Οὕτως ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμελλε νὰ εἰσχωρήσῃ μεταξὺ τῶν ὡραίους ἐχόντων τοὺς πλοκάμους τῆς κεφαλῆς κορασίων, μολονότι ἦτο γυμνός· διότι τὸν ἐβίαζεν ἡ ἀνάγκη. Φρίκην δὲ ἐπροξένησεν εἰς αὐτὰς, ὅταν ἐφάνη, ῥερυπωμένος ὑπὸ τῆς θαλασσίου ἅλμης. Διεσκορπίσθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ τρόμου ἄλλη πρὸς ἄλλο μέρος εἰς τὰς προεχούσας ἠϊόνας. Μόνη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀλκινόου ἐστάθη· διότι ἡ Ἀθηνᾶ τῇ ἐνέπνευσε θάῤῥος, καὶ ἀφῄρεσεν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα της τὸν φόβον. Ἐχαμάτησε δὲ ἐναντίον αὐτοῦ· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀμφίβαλλεν, ἂν πρέπῃ νὰ πιασθῇ ἀπὸ τὰ γόνατά της καὶ οὕτω νὰ καθικετεύσῃ τὴν ὡραίους ἔχουσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς παρθένον, ἢ μόνον μὲ γλυκεῖς λόγους μακρόθεν νὰ τὴν καθικετεύσῃ, νὰ τῷ δείξῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐνδύματα. Οὕτω λοιπὸν ἔκρινε συμφερώτερον μὲ τὸν νοῦν του, νὰ καθικετεύσῃ αὐτὴν μακρόθεν μὲ γλυκεῖς λόγους, μήπως, ἂν τὴν ἐπίανεν ἐκ τῶν γονάτων, ὀργισθῇ κατ' αὐτοῦ ὁ νοῦς τῆς παρθένου. Εὐθὺς δὲ τῇ εἶπε γλυκὺν καὶ κολακευτικὸν λόγον.

« Προσπίπτω εἰς τὰ γόνατά σου, ὦ βασίλισσα, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦσαι, θεὰ ἢ θνητή. Ἂν μὲν ἦσαι θεά τις ἐκ τῶν κατοικουσῶν τὸν εὐρύχωρον οὐρανὸν, λέγω ὅτι παρομοιάζεις ἀπαράλλακτα μὲ τὴν Ἄρτεμιν, τὴν κόρην τοῦ μεγάλου Διὸς, καὶ εἰς τὸ κάλλος καὶ εἰς τὸ ἀνάστημα καὶ εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν. Ἂν δὲ ἦσαι κάμμια θνητὴ, ἐκ τῶν κατοικουσῶν τὴν γῆν, τρισμάκαρες μὲν εἶναι ὁ πατήρ σου καὶ ἡ σεβασμία μήτηρ, τρισμάκαρες δὲ οἱ αὐτάδελφοί σου· βεβαίως δὲ αὐτῶν ἡ ψυχὴ ἀείποτε κολυμβᾷ εἰς ἀγαλλίασιν ἕνεκα σοῦ, ὅταν σὲ βλέπωσι τοιοῦτον βλαστόν των νὰ προβαίνῃς εἰς τὸν χορόν. Ἐκεῖνος δὲ πάλιν καθ' ὑπερβολὴν ἐγκαρδίως εἶναι εὐτυχέστατος(1) ἁπάντων, ὅστις

(1) Ὁ εὐτυχέστατος οὗτος ἦν κατὰ τὸν Ἑλλάνικον καὶ τὸν Ἀριστοτέλην ὁ τοῦ Ὀδυσσέως υἱὸς Τηλέμαχος.

νικητὴς εἰς τὰ δῶρα σὲ ὁδηγήσῃ σύζυγόν του εἰς τὴν οἰκίαν του. Διότι ἀκόμη δὲν εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τοιοῦτον πλάσμα, οὔτε ἄνδρα οὔτε γυναῖκα· σέβας μὲ κυριεύει, ἐνῷ σὲ βλέπω. Εἰς τὴν Δῆλον ποτὲ πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἶδον τοιοῦτον φοινικος νέον ἀναβλαστάνοντα κλάδον· ἐπειδὴ ἐπῆγα καὶ ἐκεῖ, μὲ ἠκολούθει δὲ πολὺς λαὸς ἀναχωροῦντα διὰ τὸ ταξείδιον, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ μοῦ γεννήσῃ τοσαύτας βασάνους—παρόμοια δὰ καὶ ἐκεῖνο ὅταν εἶδον ἐθαύμαζον μὲ τὴν ψυχήν μου ἐπὶ πολύ· διότι ἀκόμη δὲν ἀνεβλάστησεν ἡ γῆ τοιοῦτον δένδρον. Ὅπως καὶ σέ, γύναι, θαυμάζω, ἐκπλήττομαι καὶ δὲν τολμῶ νὰ ἅψωμαι τῶν γονάτων σου. Καὶ ὅμως μὲ καταπιέζει μέγα κακόν. Χθὲς μόλις ἐλυτρώθην τοῦ ἀφροειδοῦς πελάγους, ἀφοῦ ἐτυραννήθην εἴκοσι ἡμέρας, καθ' ἃς μὲ ἔκρουον πάντοτε τὸ κῦμα καὶ αἱ σφοδραὶ τρικυμίαι, ἀποπλεύσαντα ἐκ τῆς Ὠγυγίας νήσου· τώρα δὲ ἐντεῦθα μὲ ἔρριψεν ἡ μοῖρά μου, διὰ νὰ πάθω που καὶ ἐνταῦθα καὶ ἕτερόν τι κακόν. Διότι δὲν πιστεύω νὰ παύσωσι τὰ δεινά μου, ἀλλ' ἀκόμη πολλὰ θὰ μὲ βασανίσωσι πρωτήτερα οἱ θεοί. Ἀλλὰ, βασίλισσα, λάβε οἶκτον· διότι εἰς σὲ κατέφυγον πρώτην, ἀφοῦ ἔπαθα πολλὰ κακὰ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς δὲ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσιν αὐτὴν τὴν πολιν καὶ τὴν γῆν, κἀνένα δὲν γνωρίζω. Δεῖξόν μοι, παρακαλῶ, τὴν πόλιν, καὶ δόσμοι κἀνέν ῥάκος διὰ νὰ σκεπασθῶ, ἂν τυχὸν ἔλαβες μαζύ σου ἐρχομένη ἐνταῦθα κἀνέν τύλιγμα τῶν ἐνδυμάτων σου. Εἰς σὲ δὲ εἴθε νὰ δώσωσιν οἱ θεοὶ τὰ ἐφετὰ τῆς καρδίας σου, σύζυγον καὶ οἶκον καὶ τὴν ἀγαθὴν ὁμόνοιαν· διότι δὲν ὑπάρχει καλήτερον καὶ ἐπιθυμητότερον τούτου, ὅταν δηλαδὴ ὁμοφρονοῦντες εἰς τὰ νοήματα κυβερνῶσι τὴν οἰκίαν των ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή. Προξενοῦσι μεγάλην λύπην εἰς τοὺς ἐχθρούς των καὶ εὐφροσύνην εἰς τοὺς φίλους των· ἀλλὰ τὴν μεγαλητέραν ὠφέλειαν ἀπολαμβάνουσιν οἱ ἴδιοι. » (1)

(1) Πολύτιμος συμβουλὴ διὰ τὰ ἀνδρόγυνα!

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ἡ λευκώλενος Ναυσικάα. « Φίλε, ἐπειδὴ δὲν ὁμοιάζεις νὰ ἦσαι ἀγενὴς, οὔτε ἀσύνετος ἄνθρωπος —ὁ δὲ Ὀλύμπιος Ζεὺς μόνος του διανέμει τὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κακοὺς, ὅπως θέλῃ εἰς τὸν καθένα. Καὶ φαίνεται εἰς σὲ ἔδωκε ταῦτα, σὺ δὲ πρέπει νὰ τὰ ὑποφέρῃς—τώρα ὅμως, ἐπειδὴ ἔφθασες εἰς τὴν ἰδικήν μας πόλιν καὶ γῆν, δὲν θὰ στερηθῇς οὔτε ἔνδυμα οὔτε ἄλλο τι, ὅσα δικαιοῦται νὰ λάβῃ δυστυχὴς, προσελθὼν ἱκέτης. Θὰ σοῦ δείξω δὲ τὴν πόλιν καὶ θὰ σοὶ εἴπω τὸ ὄνομα τῶν κατοίκων της. Φαίακες μὲν εἶναι οἱ κατέχοντες ταύτην τὴν πόλιν καὶ τὴν γῆν. Ἐγὼ δὲ εἶμαι θυγάτηρ τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλκινόου, ὅστις εἶναι βασιλεὺς καὶ ἡγεμὼν τῶν Φαιάκων. »

Ταῦτα εἶπε, καὶ ἐκραύγασε πρὸς τὰς ὡραίους ἐχούσας τῆς κεφαλῆς τοὺς πλοκάμους ἀμφιπόλους της.

« Σταθῆτε δὰ, ἀμφίπολοι, ποῦ φεύγετε, διότι εἴδετε ἄνθρωπον; Μήπως δὰ νομίζετε ὅτι εἶναι ἐχθρὸς ἄνθρωπος; Δὲν ὑπάρχει οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ θνητὸς ἄνθρωπος, ὅστις νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων, φέρων ἔχθραν καὶ πόλεμον· διότι εἴμεθα ὄντως ἀγαπητοὶ εἰς τοὺς θεούς. Κατοικοῦμεν δὲ πρὸς τούτοις μακρὰν, εἰς τὸ πολυκύμαντον πέλαγος, τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ κἀνὲν ἄλλο ἔθνος δὲν ἔχει συγκοινωνίαν μὲ ἡμᾶς. Ἀλλ' οὗτος ἐδῶ ὁ δυστυχὴς ἔφθασεν ἐνταῦθα περιπλανηθεὶς, τὸν ὁποῖον τώρα πρέπει νὰ περιποιηθῶμεν· διότι τοῦ Διὸς ἄνθρωποι εἶναι ὅλοι οἱ ξένοι καὶ οἱ πτωχοί. Εὐχαριστοῦνται δὲ καὶ εἰς ἐλάχιστον δῶρον. Ἀλλὰ δότε, ἀμφίπολοι, εἰς τὸν ξένον νὰ φάγῃ καὶ νὰ πίῃ. καὶ λούσατέ τον εἰς τὸν ποταμὸν εἰς τόπον προφυλαγμένον ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτὰι δὲ ἐστάθησαν, προσκαλοῦσαι ἡ μία τὴν ἄλλην· καὶ ἐκάθισαν τὸν Ὀδυσσέα εἰς τόπον προφυλαγμένον ἀπὸ τοῦ ἀνέμου, καθὼς εἶχε διατάξει ἡ Ναυσικάα, ἡ θυγάτηρ τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλκινόου· παρέθηκαν δὲ αὐτῷ ἐπανωφόριον καὶ χιτῶνα διὰ νὰ ἐνδυθῇ, τῷ ἔδωκαν δὲ εἰς χρυσῆ λήκυθον διαυγὲς ἔλαιον, καὶ τὸν διέταξαν νὰ λουσθῇ

εἰς τὰ ῥεύματα τοῦ ποταμοῦ. Καὶ τότε εἶπε πρὸς τὰς ἀμφιπόλους ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Ἀμφίπολοι, παραμερίσατε οὕτω, διὰ νὰ ἀπολούσω μόνος μου ἐκ τῶν ὤμων τὴν ἅλμην, καὶ νὰ ἀλειφθῶ μὲ ἔλαιον· διότι εἶναι πολὺς καιρὸς ὁποῦ δὲν ἐχρίσθην μὲ ἔλαιον. Ἐνώπιόν σας δὲν δύναμαι νὰ λουσθῶ· διότι συστέλλομαι νὰ φανῶ γυμνὸς, ἐν τῷ μέσῳ κορασίων ὡραίους ἐχόντων τῆς κεφαλῆς τοὺς πλοκάμους.»

Οὕτως εἶπεν· αὐταὶ δὲ ἀπεμακρύνθησαν, καὶ ἀνήγγειλαν ταῦτα εἰς τὴν Ναυσικάαν. Ὁ δὲ θεῖος Ὀδυσσεὺς ἀπέπλυνεν ἐκ τοῦ σώματός του μὲ τὸ ποτάμιον ὕδωρ τὴν ἅλμην, ἥτις τῷ ἐκάλυπτε τὰ νῶτα καὶ τοὺς πλατεῖς του ὤμους· ἀπεσπόγγιζε δὲ καὶ ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του τὴν ἀχνὴν τῆς ἀτρυγήτου θαλάσσης. Ἀφοῦ δὲ ἐλούσθη παντοῦ καὶ ἠλείφθη μὲ ἔλαιον, καὶ ἐνεδύθη τὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα τῷ ἔδωκεν ἡ ἀπειρόγαμος παρθένος, τὸν ἔκαμεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς, νὰ φαίνηται καὶ μεγαλήτερος καὶ παχύτερος· ἄφησε δὲ νὰ κρέμαται καὶ ἡ ὡραία κόμη τῆς κεφαλῆς του εἰς λαμπροὺς ἰούλους, ὁμοίους μὲ τὰ ἄνθη τοῦ ὑακίνθου. Καθὼς δὲ ὅταν ἄργυρον περιχρυσόνῃ ἔμπειρος τεχνίτης, τὸν ὁποῖον ὁ Ἥφαιστος καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ ἐδίδαξαν παντοίαν τέχνην, καὶ κατασκευάζει ὡραιότατα ἔργα, οὕτω τότε καὶ ἐπ' αὐτοῦ κατέχεεν ἡ Ἀθηνᾶ θέλγητρα, εἴς τε τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τοὺς ὤμους. Ἐκάθησε δὲ ἔπειτα χωριστὰ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης, ἀπαστράπτων μὲ καλλονὴν καὶ θέλγητρα, τὸν ἔβλεπε δὲ ἡ παρθένος, καὶ ἐπομένως εἶπε πρὸς τὰς ὡραίας της ἀμφιπόλους.

« Ἀκούσατέ μου νὰ σᾶς εἴπω, περικαλλεῖς ἀμφίπολοι. Δὲν ἦλθεν ἄνευ τῆς προστασίας θεοῦ τινος ἐκ τῶν κατοικούντων τὸν Ὄλυμπον ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰς τοὺς εὐγενεῖς Φαίακας. Διότι πρὸ ὀλίγου μὲν μοὶ ἐφαίνετο ἄσχημος, τώρα δὲ ὁμοιάζει τοὺς θεοὺς, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐν οὐρανοῖς. Διότι εἴθε νὰ μοὶ ἦτο προωρισμένος εἰς σύζυγον τοιοῦτος ἀνὴρ, κατοικῶν ἐνταῦθα, καὶ

εὐχαριστούμενος νὰ μείνῃ ἐδῶ. Ἀλλὰ δότε, ἀμφίπολοι, εἰς τὸν ξένον νὰ φάγῃ καὶ νὰ πίῃ. »

Οὕτως εἶπεν· αὐταὶ δὲ ὑπήκουσαν προθύμως, καὶ ἐξετέλεσαν τὰς διαταγάς της· παρέθηκαν δηλαδὴ εἰς τὸν Ὀδυσσέα φαγητὸν καὶ ποτόν. Οὕτως ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς ἔπινε καὶ ἔτρωγεν ὀρεκτικά, διότι ἀπὸ πολλῆς δὲν εἶχε φάγει.

Ἡ δὲ λευκώλενος Ναυσικάα ἀλλαχοῦ ἔστρεψε τὴν προσοχήν της. Διπλώσασα δηλαδὴ τὰ φορέματα, ἔβαλεν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ ὡραίου ὀχήματος, ἔζευξε δὲ τὰς δυνατοὺς ὄνυχας ἐχούσας ἡμιόνους, ἀνέβη δὲ καὶ αὐτὴ, προσεκάλεσε δὲ καὶ τὸν Ὀδυσσέα, λέγουσα πρὸς αὐτὸν τοὺς ἑξῆς λόγους.

« Ἀνάστα ἤδη, ξένε, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ σὲ ὁδηγήσω πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐνδόξου πατρός μου, ὅπου σοὶ λέγω ὅτι θὰ ἴδῃς καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Φαιάκων. Ἀλλὰ πρόσεξε νὰ κάμῃς, ὡς σοὶ λέγω, νομίζω δὲ ὅτι δὲν εἶσαι ἀσύνετος. Ἐνόσῳ μὲν διαβαίνομεν τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς καλλιεργουμένας τῶν ἀνθρώπων γαίας, νὰ ἀκολουθῇς ταχέως μετὰ τῶν ἀμφιπόλων, κατόπιν τῶν ἡμιόνων καὶ τῆς ἁμάξης· ἐγὼ δὲ θὰ προηγῶμαι. Ὅταν δὲ φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν περικυκλόνει ὑψηλὸς πύργος, εἶναι δὲ ὡραῖος λιμὴν καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς πόλεως, καὶ στενὴ ἡ εἰς αὐτὴν διάβασις, τὰ δὲ ἑκατέρωθεν κωπηλατούμενα πλοῖα εἶναι συρμένα εἰς τὴν ξηρὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διότι δι' ἓν ἕκαστον εἶναι προσδιωρισμένον μέρος. Ἐκεῖ δὲ εἶναι καὶ ἡ ἀγορά των πέριξ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος, κατεσκευασμένη μὲ μεγάλους πελεκητοὺς καὶ στερεῶς ἐγκεκτισμένους λίθους. Ἐκεῖ δὲ κατασκευάζουσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἐξόπλισιν τῶν μελανοχρόων πλοίων, σχοινία, καὶ πανία, καὶ πελεκῶσι τὰ κωπία. Διότι οἱ Φαίακες δὲν ἀγαπῶσι βέλη καὶ φαρέτραν, ἀλλὰ κατάρτια καὶ κώπας πλοίων καὶ ναῦς ἰσοζάθμως κατεσκευασμένας, μὲ τὰ ὁποῖα χαίροντες διαπερῶσι τὴν πολιὰν θάλασσαν. Τούτων φοβοῦμαι τοὺς πικροὺς λόγους, μήπως τις κατόπιν μου μὲ κατηγορήσῃ· διότι ὑπάρχουσι πολλοὶ

αὐθάδεις εἰς τὴν πόλιν. Καὶ λοιπὸν εἴπῃ τις, ὁ πλέον φιλοκατήγορος ἐκ τῶν συναντησόντων «Καὶ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ μεγαλος καὶ ὡραῖος ξένος, ὅστις ἀκολουθεῖ τὴν Ναυσικάαν; ποῦ ἀρά γε τὸν εὗρηκε; Βεβαίως θὰ ἦναι ὁ μέλλων σύζυγός της. Ἢ κανένα ἐκ τῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν οἰκούντων ἀνθρώπων εὗροῦσα ἀποπλανηθέντα ἐκ τοῦ πλοίου του περιεμάζευσεν· ἐπειδὴ δὲν εὑρίσκονται ἄνδρες ἐδῶ πλησίον· ἢ κανεὶς πολυλάτρευτος θεὸς ἦλθεν εἰς αὐτὴν, καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, εἰσακούσας τὰς προσευχάς της, καὶ θὰ τὸν ἔχει πάντοτε μαζύ της. Ἔκαμε καλὰ, ἂν δὰ αὐτὴ μόνη της ἐπῆγε καὶ εὗρε σύζυγον ἀλλαχόθεν, διότι δὲν καταδέχεται τοὺς συμπολίτας της Φαίακας, οἱ ὁποῖοι πολλοὶ καὶ εὐγενεῖς τὴν ζητοῦσιν εἰς σύζυγον.» Οὕτω θὰ εἴπωσι, καὶ φοβοῦμαι τὰς κατηγορίας των. Καὶ ἐγὼ δὲ θὰ κατηγόρουν πᾶσαν ἄλλην, ἥτις θὰ ἔπραττε τοιοῦτόν τι, καὶ ἡ ὁποία ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν γονέων της, ἐνῷ ζῶσιν εἰσέτι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ της, θὰ συνανεστρέφετο με ἄνδρας, πρὶν ἡ συνάψῃ καὶ ἑορτάσῃ παγκοίνως τοὺς γάμους της. Ξένε, σὺ λοιπὸν ἰδοὺ ἐνόησον καλῶς τοὺς λόγους μου, διὰ νὰ ἐπιτύχῃς τὸ ὀγλιγωρότερον παρὰ τοῦ πατρός μου ἀποστολὴν καὶ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον. Θὰ ἀπαντήσῃς λαμπρὸν ἄλσος τῆς Ἀθηνᾶς πλησίον τῆς ὁδοῦ, δάσος αἰγείρων. Ἐντὸς δ' αὐτοῦ ῥέει κρήνη, πέριξ δὲ αὐτοῦ εἶναι λειμών· ἐκεῖ δὰ εἶναι τὸ ἰδιαίτερον κτῆμα τοῦ πατρός μου, καὶ ἀνθηρὸς κῆπος, τόσον μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν, ὅσον ἀκούεται ἡ φωνὴ ἑνὸς ἀνθρώπου. Ἐκεῖ καθήσας μεῖνε καιρόν τινα, ἕως οὗ ἡμεῖς φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔλθωμεν εἰς τὰ δώματα τοῦ πατρός μου. Ὅταν δὲ συμπεραίνῃς ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας, τότε εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν τῶν Φαιάκων, καὶ ἐρώτησον τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου, τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλκινόου· εἶναι δὲ εὐκολογνώριστος, καὶ βρέφος ἠδύνατο νὰ σοὶ τὴν δείξῃ· διότι δὲν εὑρίσκεται οἰκία Φαιάκων, ὁμοία τῆς τοῦ ἥρωος Ἀλκινόου. Ἀλλ' ὅταν ἦσαι ἐντὸς τῆς οἰκίας τῆς αὐλῆς μας, ταχύτατα νὰ διέλθῃς τὸν ἀνδρωνίτην, ἕως οὗ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν

μητέρα μου· αὕτη δὲ κάθηται πλησίον τῆς ἑστίας εἰς τὴν λάμψιν τοῦ πυρὸς, γνέθουσα μὲ τὴν ἠλακάτην ἔρια κατακόκκινα, θαυμαστὰ, ἀκουμβῶσα εἰς σήλην· ὄπισθεν δὲ αὐτῆς κάθηνται αἱ ὑπηρέτριαί της. Ἐκεῖ δὲ εἶναι ἐστραμμένος πρὸς τὴν λάμψιν τοῦ πυρὸς ὁ θρόνος τοῦ πατρός μου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου αὐτὸς πίνει τὸν οἶνόν του, καθήμενος ὡς τις τῶν ἀθανάτων. Περάσας ἀπὸ πλησίον του νὰ προσπέσῃς γονυπετὴς εἰς τὴν μητέρα μου, διὰ νὰ ἀξιωθῇς ταχύτατα νὰ ἴδῃς χαίρων τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἀποστολῆς σου, ἂν καὶ κῆται πολὺ μακράν. Ἂν δὰ ἐκείνη σὲ λάβῃ εἰς τὴν εὔνοιάν της (αἰσθανθῇ συμπάθειαν πρὸς σὲ ἐν τῇ καρδίᾳ της), δύνασαι νὰ ἐλπίσῃς εὐθὺς νὰ ἐπανίδῃς τοὺς φιλτάτους σου, καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὸν ὡραῖόν σου οἶκον καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου. »

Οὕτως αὐτὴ εἰποῦσα ἐκτύπα διὰ τῆς περικαλλοῦς μάσιγος τὰς ἡμιόνους, αὐταὶ δὲ τάχιστα ἄφησαν ὀπίσω των τὰ ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ· αὐταὶ δὲ καὶ ἔτρεχον καλῶς, καὶ ἐβημάτιζον πρεπόντως μὲ τοὺς πόδας των. Ἐκείνη δὲ προσεκτικῶς ἐκράτει τὰς ἡνίας, διὰ νὰ μὴ μείνωσιν ὀπίσω οἱ πεζοὶ ἀκόλουθοί της, αἱ ἀμφίπολοι καὶ ὁ Ὀδυσσεύς· καὶ μετὰ συνέσεως ἔβαλλεν ἐπὶ τῶν ἡμιόνων τὴν μάστιγα. Ἔδυσε δὲ ὁ ἥλιος, καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ λαμπρὸν ἄλσος, τὸ ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ὅπου δὰ ἐκαθέσθη ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. Καὶ εὐθὺς ἤρξατο προσευχόμενος εἰς τὴν κόρην τοῦ μεγάλου Διός·

« Ἐπάκουσόν μου, θύγατερ τοῦ Αἰγιόχου Διὸς, Ἀπροσμάχητε! Τώρα κἂν ἐπάκουσόν μου, ἀφοῦ πρότερον δὲν μὲ ἐπήκουσας ναυαγοῦντα, ὅτε συνέτριβε τὴν σχεδίαν μου ὁ σεβαστὸς Ποσειδών. Ἀξίωσόν με νὰ παρουσιασθῶ εἰς τοὺς Φαίακας, κινῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὸν οἶκτόν των »

Οὕτως εἶπε προσευχόμενος· αὐτοῦ δὲ ἐπήκουσεν ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ. Εἰς αὐτὸν ὅμως δὲν ἐφανερώθη, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ πατρός της.(1) Ἐκεῖνος δὲ ὑπερβολικῶς ἦτο ὠρ-

(1) Ὁ Ποσειδὼν ἐπηρέαζε πολὺ τὸν Ὀδυσσέα, καὶ εἶχεν αὐτὸν

γισμένος κατὰ τοῦ θείου Ὀδυσσέως, πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του.

κατὰ μέγιστον μέρος εἰς τὴν διάθεσίν του, μέχρις οὗ ἀποτελειώσῃ τὸ εἱμαρμένον κατὰ τὴν θαλασσοπορίαν του. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ἀπαντᾶται καὶ τὸ δόγμα, ὅτι οὐδεὶς τῶν θεῶν ἠδύνατο ἐκ τοῦ φανεροῦ νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν ῥητῶς ἐκδηλωθεῖσαν θέλησιν θεοῦ τινος. Οὐδεὶς ὅμως θεὸς ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλῃ ποινὴν ἐναντίον τῶν ὁρισμῶν τῆς εἱμαρμένης.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Η'. ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἐμφανίζεται εἰς τὸν Ὀδυσσέα ὑπὸ τὸ σχῆμα νέας παρθένου, ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου, καὶ πληροφορεῖ αὐτὸν περὶ τῶν φίλων, οὓς θέλει ἀπαντήσει ἐκεῖ. Ὁ Ὀδυσσεὺς σταματᾷ ὀλίγον, ὅπως θαυμάσῃ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἀνακτόρου καὶ τῶν κήπων τοῦ Ἀλκινόου. Εἰσελθὼν δὲ σπεύδει καὶ προσπίπτει ἱκέτης εἰς τοὺς πόδας τῆς βασιλίσσης. Τῇ προτάσει τοῦ γέροντος Ἐχενήου, ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος προσφέρει τῷ Ὀδυσσεῖ φιλόξενον τράπεζαν. Ὑπόσχεται δὲ καὶ νὰ τὸν πέμψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Δέησις καὶ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ὀδυσσέως. Ἡ βασίλισσα ἐρωτᾷ τὸν Ὀδυσσέα, τίς ἔδωκεν αὐτῷ τὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα φορεῖ. Ὁ Ὀδυσσεὺς διηγεῖται συντόμως τὰ περὶ τοῦ ναυαγίου του καὶ τὴν μετὰ τῆς Ναυσικάας συνέντευξίν του. Ὁ Ἀλκίνοος μέμφεται τὴν θυγατέρα του, ὅτι δὲν ὡδήγησεν αὐτὴ τὸν ξένον εἰς τὴν οἰκίαν του, προτείνει εἰς τὸν Ὀδυσσέα ἂν θέλῃ νὰ μείνῃ καὶ νὰ τὸν κάμῃ γαμβρόν του, καὶ τῷ ἐπαναλαμβάνει τὴν ὑποσχεσιν νὰ τὸν ἐξαποστείλῃ τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὴν πατρίδα του. Ἑτοιμάζουσι τῷ Ὀδυσσεῖ κλίνην ὑπὸ τὴν αἴθουσαν. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος καὶ ἡ βασίλισσα Ἀρήτη ἀποσύρονται εἰς τοὺς θαλάμους των, ἵνα κοιμηθῶσι.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Η.

Ὀδυσσέως εἴσοδος πρὸς Ἀλκίνοον.

Οὕτως αὐτὸς μὲν ἐκεῖ προσηύχετο ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς· τὴν δὲ παρθένον ἔφερεν εἰς τὸ ἄστυ ἡ δύναμις τῶν ἡμιόνων. Ὅταν δὲ αὕτη ἔφθασεν εἰς τὰ ὑπέρλαμπρα δώματα τοῦ πατρός της, ἐσταμάτησεν εἰς τὰ πρόθυρα· οἱ δὲ ἀδελφοί της τὴν ὑπεδέχθησαν, ὅμοιοι μὲ θεούς· οἱ ὁποῖοι καὶ ἔλυσαν τὰς ἡμιόνους ἀπὸ τοῦ ὀχήματος, καὶ ἔφερον μέσα εἰς τὸν οἶκον τὰ φορέματα. Αὐτὴ δὲ διευθύνθη εἰς τὸν θάλαμόν της· ἤναπτε δὲ πῦρ δι' αὐτὴν ἡ γηραιὰ Ἀπειραία(1), ἡ θαλαμηπόλος Εὐρυμέδουσα, τὴν ὁποίαν πάλαι ποτὲ ἔφερον ἑκατέρωθεν κωπηλατούμενα πλοῖα. Τὴν ἔδωκαν δὲ ἐξαίρετον δῶρον εἰς τὸν Ἀλκίνοον, ὡς βασιλέα τῶν Φαιάκων, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπήκουεν ὁ λαὸς, ὡς εἰς θεόν· ἡ ὁποία ἀνέτρεφε τὴν Ναυσικάαν εἰς τὰ μέγαρα, καὶ ἤτις τώρα τῇ ἤναπτε φωτίαν, καὶ τῇ ἑτοίμαζε τὸ δεῖπνον εἰς τοὺς θαλάμους της.

Καὶ τότε ἐξεκίνησεν ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἐπέχεεν ἐπ' αὐτοῦ ἀδιόρατον νέφος, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Ὀδυσσέα, μήπως κανεὶς τῶν Φαιάκων τὸν ἀπαντήσῃ καὶ τὸν εἴπῃ κανένα πικρὸν λόγον, καὶ τὸν ἐρωτήσῃ ποῖος εἶναι. Ἀλλ' ὅταν δὰ ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν λαμπρὰν καὶ ποθητὴν πόλιν, ἐκεῖ τὸν συνήντησεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ, λαβοῦσα τὸ σχῆμα νέας παρθένου, φερούσης στάμνον· ἐστάθη δὲ ἐνώπιόν του· τὴν ἠρώτησε δὲ ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Κόρη μου, δὲν μοῦ δεικνύεις τὸν οἶκον τοῦ Ἀλκινόου, ὅστις εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν ἐνταῦθα οἰκούντων; Διότι ἦλθον ἐνταῦθα ξένος πολυπαθὴς, μακρὰν, ἀπὸ ξένην γῆν· ὅθεν δὲν γνωρίζω κανένα ἄνθρωπον ἐκ τῶν κατοικούντων τὴν πόλιν ταύτην, ἢ ἐκ τῶν ἐνταῦθα γαιοκτημόνων. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὡμίλησεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ « Προθύμως, ξένε πάτερ, θὰ σοῦ δείξω τὴν οἰκίαν ὁποῦ ζητεῖς· ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τῆς οἰκίας τοῦ ἐξαιρέτου πατρός μου(1). Ἀλλὰ ἀκολούθει μοι σιωπῶν, ἐγὼ δὲ θὰ προηγῶμαι. Καὶ μὴ κυττάζῃς κανένα ἄνθρωπον, μήτε νὰ ἐρωτήσῃς τίποτε. Διότι οἱ ἐδῶ ἄνθρωποι δὲν δέχονται προθύμως τοὺς ξένους, οὔτε ἀγαπῶσι καὶ περιποιοῦνται, ἂν τις ἔλθῃ ἀπὸ ξένην γῆν. Ἀλλὰ καυχώμενοι εἰς τα ὀγλίγωρα καὶ ταχύπλοα πλοῖά των διαπερῶσι τὸ μέγα πέλαγος, ἀγαπώμενοι ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, τῶν ὁποίων τὰ πλοῖα εἶναι ταχέα, ὡς τὸ πτερὸν τοῦ πτηνοῦ καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου. »

---

(1) Ἡ ἄπωθεν παροῦσα, ἠπειρωτική, κατά τινας δὲ ἡ ἐξ Ἠπείρου, ἔφερον δὲ αὐτὴν τὰ πλοῖα ἢ ὡς δορυάλωτον ἐν πειρατείᾳ, ἢ ὡς ἀγοραστήν.

(1) Ὁμολογητέον, ὅτι ἡ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων εἶχέ τι κατανυκτικὸν καὶ ψυχοθελκτήριον· ὅθεν καὶ ἐνταῦθα εἶναι συγκινητικωτάτη ἡ σκηνὴ τοῦ Ὀδυσσέως, ἐρωτήσαντος τὴν Ἀθηνᾶν αὐτὴν περὶ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀλκινόου καὶ ὁδηγουμένου ὑπ' αὐτῆς. Ἐπίστευον δὲ οἱ Ἕλληνες, ὅτι οἱ θεοὶ πολλάκις ὑπὸ παντοίας μορφὰς ἐμφανιζόμενοι συναναστρέφονται καὶ συνομιλοῦσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ οὗ καὶ ἡ ἰδιάζουσα αὐτῶν φιλοξενία καὶ ὁ πρὸς τοὺς ξένους καὶ ἀγνώστους ἐν γένει σεβασμός.

Οὕτω δὲ εἰποῦσα προηγήθη ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ μὲ ταχύτητα· αὐτὸς δὲ ἠκολούθει κατόπιν εἰς τὰ ἴχνη τῆς θεᾶς. Δὲν τὸν παρετήρησαν δὲ οἱ περίφημοι εἰς τὰ ναυτικὰ Φαίακες, ἐρχόμενον εἰς τὸ ἄστυ διὰ μέσου αὐτῶν. Διότι δὲν τὸ ἐπέτρεπεν ἡ εὐπλόκαμος Ἀθηνᾶ, θεὰ πολυδύναμος, ἥτις ἐπ' αὐτοῦ ἐπέχεε θεῖον νέφος (πολλὴν ἀφάνειαν), φρονοῦσα εὐνοϊκὰ ὑπὲρ αὐτοῦ. Παρετήρει δὲ μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς λιμένας καὶ τὰ εὐρέα πλοῖα, καὶ τὰς ἀγορὰς τῶν ἡρώων καὶ τὰ μακρὰ τείχη, τὰ ὑψηλὰ, ὠχυρωμένα μὲ σκόλοπας, θαυμαστὰ νὰ τὰ ἴδῃ τις. Ἀλλ' ὅταν δὰ ἔφθασαν εἰς τὰ πολυένδοξα δώματα τοῦ βασιλέως, ἤρξατο τὴν ὁμιλίαν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ.

« Οὗτος ἐδῶ εἶναι, ξένε πάτερ, ὁ οἶκος, τὸν ὁποῖον ζητεῖς νὰ σοῦ δείξω. Θὰ εὕρεις δὲ τοὺς Διοτρεφεῖς βασιλεῖς εἰς τὸ συμπόσιον· σὺ ὅμως προχώρησον, καὶ ἡ καρδία σου ἂς μὴ αἰσθανθῇ φόβον· διότι ὁ θαρραλέος ἄνθρωπος εὐδαιμονεῖ μᾶλλον εἰς ὅλα τὰ ἔργα, ἂν καὶ ἔρχηται ἀπὸ ξένην γῆν. Θὰ ζητήσεις δὲ πρῶτον εἰς τὰ μέγαρα τὴν δέσποιναν. Ὀνομάζεται δὲ Ἀρήτη, καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς αὐτῆς γενεᾶς, ἐξ ἧς καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀλκίνοος. Διότι πρῶτον μὲν ἐγέννησε τὸν Ναυσίθοον ὁ σείων τὴν γῆν Ποσειδὼν, καὶ ἡ ἀρίστη ἁπασῶν τῶν γυναικῶν κατὰ τὸ κάλλος Περίβοια, ἡ νεωτάτη θυγάτηρ τοῦ μεγαλοψύχου Εὐρυμέδοντος, ὁ ὁποῖος ἦτό ποτε βασιλεὺς ἐπὶ τῶν ὑπερηφάνων Γιγάντων. Ἀλλ' αὐτὸς μὲν (ὁ Εὐρυμέδων) ἠφάνισε τὸν ἀσεβῆ τοῦτον λαὸν, ἐχάθη δὲ καὶ αὐτός. Μὲ τὴν Περίβοιαν δὲ ἐμίγη ὁ Ποσειδὼν καὶ ἐγέννησεν υἱὸν, τὸν μεγαλόψυχον Ναυσίθοον, ὅστις ἦτο βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. Ὁ Ναυσίθοος δὲ ἐγέννησε δύο υἱοὺς, τὸν Ῥηξήνορα καὶ τὸν Ἀλκίνοον. Καὶ ἐκεῖνον μὲν μὴ γεννήσαντα υἱὸν ἐφόνευσεν ὁ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων (δηλαδὴ ἀπέθανεν αἴφνης), νεόγαμον εἰς τὸ μέγαρόν του, ἀφήσαντα μίαν μόνην θυγατέρα, τὴν Ἀρήτην· αὐτὴν δὲ ὁ Ἀλκίνοος ἔλαβε σύζυγόν του, καὶ τὴν ἐτίμησεν, ὅσον δὲν τιμᾶται κἀμμία ἄλλη γυνὴ εἰς τὸν κόσμον, ἐξ ὅλων τῶν γυναικῶν, ὅσαι τὴν σήμερον κυβερνῶσιν ὑπανδρευμέναι τὸν οἶκόν των. Τοσοῦτον ἐκείνη ἐκ βαθέων καρδίας ἐτιμήθη, καὶ τιμᾶται, καὶ ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν της τέκνων καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλκινόου καὶ ὑπὸ τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι σεβόμενοι αὐτὴν ὡς θεὰν τὴν ὑποδέχονται μετ' ἐγκωμίων, ὅταν ἐκβαίνῃ εἰς τὴν πόλιν. Διότι δὲν στερεῖται καὶ χρηστοῦ νοὸς καὶ ἀγαθῆς καρδίας, καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀγαπᾷ, καὶ ἄνδρες ἂν ὦσι, διαλύει τὰς ἔριδάς των. Ἂν ἐκείνη αἰσθανθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ της συμπάθειαν πρὸς σὲ, δύνασαι νὰ ἐλπίσῃς εὐθὺς νὰ ἐπανίδῃς τοὺς φιλτάτους σου, καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὸν ὡραῖόν σου οἶκον καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου. »

Οὕτω δὲ εἰποῦσα ἀνεχώρησεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ ὑπεράνω τῆς ἀτρυγήτου θαλάσσης, ἐγκατέλιπε δὲ τὴν ποθητὴν Σχερίαν, ἔφθασε δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν πλατείας ἀγυιὰς ἔχουσαν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ εἰσέδυ εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἐρεχθέως οἰκοδομηθέντα αὐτῇ λαμπρὸν ναόν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐπροχώρησε πρὸς τὰ ἔνδοξα ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου· πολλὰ δὲ ἐσκέπτετο μὲ τὴν καρδίαν του ἱστάμενος, πρὶν νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χαλκοῦν κατώφλιον τῆς πύλης. Διότι ἔλαμπεν, ὡς ὁ ἥλιος ἢ ἡ σελήνη, τὸ ὑψηλὸν δῶμα τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλκινόου. Διότι ἑκατέρωθεν ἐξυψοῦντο χάλκινοι τοῖχοι ἐκ τοῦ κατωφλίου τῆς πόλεως μέχρι τῶν ἐνδοτάτω τῆς οἰκίας, πέριξ δὲ ἐπ' αὐτῶν ὑπῆρχε στεφάνη ἐκ κυανοῦ (χάλυβος;). Χρυσαῖ δὲ θύραι ἔκλειον ἔνδοθεν τὸ στερεὸν οἴκημα· ἀργυροῖ δὲ σταθμοὶ ἵσταντο εἰς τὸ χάλκινον κατώφλιον· ἀργυροῦν δὲ ἦτο ἐπάνω τὸ ὑπερθύριον, καὶ ἡ κορώνη χρυσῆ. Ἦσαν δὲ ἑκατέρωθεν καὶ χρυσοῖ καὶ ἀργυροῖ κύνες (1), τοὺς ὁποίους

(1) Φαίνονται ὑπερβολικὰ τὰ περὶ τοῦ πλούτου τοῦ Ἀλκινόου, ἐπιχρυσωμένα ὅμως κοσμήματα ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων ἐπιμαρτυρεῖ ἡμῖν καὶ ἡ ἱστορία. Βλέπε δὲ καὶ Βασιλ. Α'. 10. τὰ περὶ τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Σολομῶντος καὶ τοῦ θρόνου μὲ τοὺς 12 χρυσοῦς λέοντας.

κατεσκεύασε μὲ τὴν ἐπιστημονικήν του γνώμην ὁ Ἥφαιστος, διὰ νὰ φυλάσσωσι τὸ δῶμα τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλκινόου, ὄντες ἀθάνατοι καὶ ἀγήραστοι διὰ παντός. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ θρόνοι ἦσαν στυλωμένοι περὶ τὸν τοῖχον ἑκατέρωθεν, ἀπὸ τὸ κατώφλοιον τῆς θύρας πέραν καὶ πέραν ἕως εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς οἰκίας, ὅπου ἦσαν ἐστρωμένοι τάπητες, λεπτοὶ καὶ ἐντέχνως ἐξυφασμένοι, τεχνάσματα τῶν γυναικῶν. Ἐκεῖ λοιπὸν οἱ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων ἐκάθηντο πίνοντες καὶ τρώγοντες· διότι δὲν ἐσώνοντο τὰ συμπόσιά των. Πρὸς τούτοις δὲ ἵσαντο καὶ χρυσοῖ νεανίσκοι (ἀνδριάντες) ἐπάνω ἐντέχνως κατεσκευασμένων βάσεων, κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖράς των ἡναμμένας λαμπάδας, φέγγοντες τὴν νύκτα εἰς τοὺς εἰς τὰ δώματα συμποσιάζοντας. Ὑπῆρχον δὲ εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ πεντήκοντα ὑπηρέτριαι, ἐξ ὧν αἱ μὲν ἤλεθον ὑπὸ τὸν μῦλον τὸν χρυσοκίτρινον καρπὸν (σῖτον), αἱ δὲ ὕφαινον πανία καὶ ἔγνεθον μὲ τὴν ἠλακάτην, καθήμεναι, ὡς τὰ φύλλα τῆς εὐμήκους αἰγείρου· ἀπὸ δὲ τῶν πυκνῶς ὑφασμένων πανίων κατέρρεεν ὑγρὸν ἔλαιον (1). Ὅσον οἱ Φαίακες ὑπερβαίνουσι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ κυβερνᾶν ταχὺ πλοῖον εἰς τὸ πέλαγος, τοσοῦτον καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τὸ νὰ ὑφάνωσιν ἐντέχνως πανίον, διότι ἡ Ἀθηνᾶ τὰς ἐκόσμησε διαπρεπόντως μὲ τὴν ἐπιστήμην τῶν περικαλλῶν ἐργοχείρων καὶ μὲ τὴν φρόνησιν. Ἐκτὸς δὲ τῆς αὐλῆς καὶ πλησίον τῶν θυρῶν ἔκειτο μέγας κῆπος τετράγωνος· περιὲ δὲ αὐτοῦ ἦν κατεσκευασμένος φραγμὸς ἀμφοτέρωθεν. Ἐκεῖ δὲ ἦσαν ἐμπεφυτευμένα μακρὰ καὶ ἀνθηρὰ δένδρα, ὄγχναι καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι μὲ ὡραιοτάτους καρπούς, καὶ γλυκύταται συκέαι καὶ χλοερώταται ἐλαῖαι. Τούτων ὁ καρ-

(1) Δηλαδὴ τοσοῦτον πυκνὰ τὰ ὑφαινον ὥστε καὶ τὸ ἔλαιον δὲν τὰ διεπέρα· ἢ τοσοῦτον ἦσαν λαμπρά, ὡς νὰ ἔρρεεν ἀπ' ἐπάνω των ἔλαιον, ἢ τοσοῦτον ἦσαν εὐλύγιστα, ὡς νὰ ἦσαν ποτισμένα μὲ ἔλαιον. Ἕτερος δὲ, γράφων ἀπολείπεται, ἐξηγεῖ, ἀτὸ διαυγὲς ἔλαιον ἔχει κατωτέραν λάμψιν καὶ ςιλπνότητα τῆς τῶν ὑφασμάτων ἐκείνων. »

πὸς οὐδέποτε χάνεται, οὔτε ἐκλείπει, οὔτε τὸν χειμῶνα, οὔτε τὸ θέρος, καθ' ὅλον τὸ ἔτος (διαρκῶν)· ἀλλὰ διὰ παντὸς ἀδιακόπως ζεφύρου πνέουσα αὔρα ἄλλα μὲν κάμνει νὰ φυτρώσωσιν, ἄλλα δὲ ὡριμάζει. Ἀπίδιον κατόπιν ἀπιδίου ὡριμάζει, καὶ μῆλον κατόπιν μήλου, καὶ κατόπιν σταφυλῆς σταφυλὴ, καὶ σῦκον κατόπιν σύκου. Ἐκεῖ δὲ ἦν ἐμπεφυτευμένη καὶ πολύκαρπος ἄμπελος· καὶ αὐτῆς ἓν μὲν μέρος ἡλιόκαυςον μὲ λεῖον ἔδαφος ξηραίνεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου (1), ἄλλας δὲ πάλιν σταφυλὰς τρυγῶσι, καὶ ἄλλας πατοῦσι· παρέκει αἱ σταφυλαὶ εἶναι ἄωροι εἰσέτι, ἐκεῖ μόλις ἀνθοβολοῦσιν, ἄλλαι δὲ πάλιν μόλις ἀρχίζουσι νὰ κοκκινίζωσι. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ κήπου εὑρίσκονται φυτευμέναι παντοῖαι, καλῶς καλλιεργημέναι, πρασιαὶ, καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀνθηραὶ καὶ πρασινίζουσαι. Ἐνυπάρχουσι δὲ καὶ δύο κρῆναι, ἡ μὲν μία ποτίζουσα ὅλον τὸν κῆπον, ἡ δὲ ἄλλη ἐξ ἄλλου μέρους ῥέει τὸ ὕδωρ της ὑποκάτω τοῦ κατωφλοίου τῆς θύρας πρὸς τὸ ὑψηλὸν μέγαρον, ἐξ ἧς ἐλάμβανον ὕδωρ οἱ πολῖται. Τοιαῦτα λαμπρὰ τῶν θεῶν δῶρα ὑπῆρχον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀλκινόου.

Ὅπου σταθεὶς ἔβλεπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς. Ἀφοῦ δὲ τὰ πάντα παρετήρησε μετ' ἐγκαρδίου θαυμασμοῦ, ταχέως διελθὼν τὸ τῆς θύρας κατώφλοιον προέβη ἐντὸς τῆς οἰκίας. Εὗρε δὲ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Φαιάκων, ποιοῦντας διὰ τῶν ποτηρίων σπονδὰς εἰς τὸν εὔζοχον φονέα τοῦ Ἄργου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔκαμνον τὰς τελευταίας σπονδὰς, ὅταν ἤρχετο ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου. Ὁ δὲ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς διέβαινε τὰ δώματα, ἐγκεκαλυμμένος εἰς τὸ παχὺ νέφος, ὅπερ περιέχεεν αὐτῷ ἡ Ἀθηνᾶ, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀρήτην καὶ εἰς τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον. Ἐπελάβετο δὲ τῶν τῆς Ἀρήτης γονάτων διὰ τῶν χειρῶν του ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ

(1) Διὰ νὰ ποιήσωσιν ἡλιασμένον οἶνον ἐξήραινον τὰς σταφυλὰς καὶ ἐπὶ τῶν κλημάτων τῆς ἀμπέλου.

τότε πάλιν διελύθη τὸ περὶ ἑαυτὸν θεῖον νέφος. Οἱ δὲ ἐν τῷ δώματι ἔμειναν ἄφωνοι, ἰδόντες ἐξαίφνης ἄνθρωπον· ἔβλεπον δὲ αὐτὸν μετὰ θαυμασμοῦ, ἐνῷ ὁ Ὀδυσσεὺς καθικέτευε τὴν Ἀρήτην·

« Ἀρήτη, θύγατερ τοῦ ἀοιδίμου Ῥηξήνορος, ἔρχομαι πολυπαθὴς ἱκέτης, εἰς τὸν σύζυγόν σου καὶ εἰς τὰ γόνατά σου, καὶ εἰς τοὺς δαιτυμόνας τούτους, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ θεοὶ εἴθε χαρίσειαν τὰ ἑφετά, νὰ ζῶσιν (εὐτυχῶς) καὶ νὰ ἐγκαταλίπωσιν ἕκαστος, κληρονομίαν εἰς τὰ τέκνα του, τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπάρχοντά των καὶ τὰς τιμάς, δι' ὧν τοὺς ἐβράβευσεν ὁ λαός. Εἰς ἐμὲ δέ, βοηθήσατέ με νὰ ἐπιστρέψω τὸ ὀγλιγωρότερον εἰς τὴν πατρίδα μου, ἐπειδὴ πολὺν ἤδη καιρὸν τυραννοῦμαι μακρὰν τῶν φιλτάτων μου. »

Οὕτως εἰπὼν ἐκάθησε κάτω εἰς τὴν τέφραν τῆς ἑστίας, πλησίον εἰς τὸ πῦρ, αὐτοὶ δ' ὅλοι ἔμειναν σιωπῶντες. Ἀργὰ δὲ μόλις ὡμίλησεν ὁ γέρων ἥρως Ἐχένηος, ὅστις δὰ ἦτο ὁ πρεσβύτερος τῶν Φαιάκων καὶ διέπρεπεν εἰς τοὺς λόγους, διότι ἐγίνωσκε καὶ ἀρχαῖα καὶ πολλά. Ὅστις καὶ μὲ εὔνοιαν ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε.

« Ἀλκίνοε, δὲν σοὶ κάμνει βεβαίως τιμὴν, οὔτε εἶναι πρέπον, ὁ μὲν ξένος νὰ κάθηται χαμαὶ εἰς τὴν τέφραν τῆς ἑστίας, οὗτοι δὲ περιμένοντες σὺ νὰ λαλήσῃς ἐμποδίζονται τοῦ νὰ δεξιωθῶσι τὸν ξένον. Ἀλλ' ἄγε, τὸν μὲν ξένον ἀναστήσας κάθισον ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου, τοὺς δὲ κήρυκας διάταξον νὰ κεράσωσιν οἶνον, διὰ νὰ κάμωμεν σπονδὰς καὶ εἰς τὸν τερπόμενον εἰς τοὺς κεραυνοὺς Δία, ὅστις συνοδεύει καὶ προστατεύει τοὺς σεβασμίους ἱκέτας· ἡ δὲ ταμία ἂς δώσῃ δεῖπνον εἰς τὸν ξένον ἐκ τῶν εὑρισκομένων. »

Ἀφοῦ δὲ ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους ὁ θεῖος Ἀλκίνοος, πιάσας ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν συνετὸν καὶ περινούστατον Ὀδυσσέα, τὸν ἐσήκωσεν ἀπὸ τῆς ἑστίας, καὶ τὸν ἐκάθισεν ἐπὶ λαμπροῦ θρόνου, σηκώσας ἐκεῖθεν τὸν υἱόν του, τὸν φίλον τῆς ἀνδρίας Λαοδάμαντα, ὅστις ἐκάθητο πλησίον του, καὶ τὸν ὁποῖον ἠγάπα

ὑπὲρ πάντας τοὺς υἱούς του. Νίψιμον δὲ ἡ ἀμφίπολος ἔχει φέρουσα μὲ ὡραίαν χρυσῆν πρόχοον ὑπεράνω ἀργυρᾶς λεκάνης, διὰ νὰ νιφθῇ ὁ ξένος, καὶ ἐνώπιόν του ἔστρωσε ξεστὴν τράπεζαν. Σῖτον δὲ ἡ σεβασμία ταμία παρέθηκε φέρουσα, ἐπιθεῖσα πολλὰ φαγητά, προσφέρουσα μετὰ χαρᾶς ἐκ τῶν ἐνα ποτεταμιευμένων. Αὐτὸς δὲ ἔπινε καὶ ἔτρωγεν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς· καὶ τότε εἶπε πρὸς τὸν κήρυκα ὁ εὐγενὴς Ἀλκίνοος.

« Ποντόνοε, γεμίσας κρατῆρα, κέρασον οἶνον εἰς ὅλους μας ἐν τῷ μεγάρῳ, διὰ νὰ προσφέρωμεν σπονδὰς καὶ εἰς τὸν τερπικέραυνον Δία, ὅστις συνοδεύει καὶ προστατεύει τοὺς σεβασμίους ἱκέτας »

Οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Ποντόνοος ἐκέρνα τὸν εὐφραίνοντα τὰς καρδίας οἶνον, ἔδωκε δὲ εἰς ὅλους, ἀρχίσας πάλιν νὰ γεμίζῃ τὰ ποτήρια (ξαναγεμίζων τὰ ποτήρια). Ἀφοῦ δὲ ἐπρόσφερον σπονδὰς, καὶ ἔπιον ὅσον εὐχαριστοῦντο, ἐδημηγόρησε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἀλκίνοος καὶ εἶπε·

« Ἀκούσατέ μου, ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, διὰ νὰ εἴπω ὅ,τι μὲ λέγει ἡ καρδία μου εἰς τὰ στήθη. Τώρα μὲν μετὰ τὸ φαγητὸν πλαγιάσατε, πορευθέντες εἰς τὰς οἰκίας σας. Τὴν αὐγὴν δὲ, προσκαλέσαντες πολλῷ πλειοτέρους γέροντας, θὰ φιλεύσωμεν τὸν ξένον εἰς τὸ ἀνάκτορον, καὶ θὰ προσφέρωμεν λαμπρὰν θυσίαν εἰς τοὺς θεούς· ἔπειτα δὰ θὰ φροντίσωμεν καὶ διὰ τὴν ἐξαποστολήν του, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ξένος χωρὶς κόπους καὶ λύπας, ἐξαποστελλόμενος ὑφ' ἡμῶν εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του, χαίρων καὶ ταχέως, καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι πολὺ μακρόθεν, καὶ ὅπως μὴ πάθῃ ἐν τῷ μεταξὺ κἀνὲν κακὸν καὶ κἀμμίαν βλάβην, πρὶν πατήσῃ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του· ἐκεῖ δὲ ἔπειτα θὰ ὑποφέρει ὅσα τῷ προώρισαν εἰς τὴν γέννησίν του κλώθουσαι τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του ἡ Εἱμαρμένη καὶ αἱ ἄφυκτοι καὶ βαρεῖαι Κατακλῶθες (1), ὅταν

(1) Αἱ Μοῖραι, Κλωθὼ, Λάχεσις, καὶ Ἄτροπος.

τὸν ἐγέννα ἡ μήτηρ του. Ἂν δὲ πάλιν ἦναι θεός τις καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, ἄλλο τι πάλιν βεβαίως εἶναι τοῦτο μηχάνημα τῶν θεῶν. Διότι ἀείποτε μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον μᾶς ἐμφανίζονται φανερὰ οἱ θεοί, ὅταν προσφέρωμεν αὐτοῖς λαμπρὰς ἑκατόμβας, καὶ συντρώγουσι μεθ' ἡμῶν καθήμενοι, ὅπου καθήμεθα καὶ ἡμεῖς. Ἂν δὲ τυχὸν κἀνεὶς ἐξ ἡμῶν καὶ μόνος πορευόμενος τοὺς συναπαντήσῃ εἰς τὸν δρόμον, δὲν κρύπτουσι τὸν ἑαυτόντους· ἐπειδὴ εἴμεθα συγγενεῖς των, ὅπως οἱ Κύκλωπες καὶ αἱ ἄγριαι φυλαὶ τῶν Γιγάντων.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἁπάντων εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς.

« Ἀλκίνοε, μὴ βάλλῃς τοιαῦτα εἰς τὸν νοῦν σου· διότι ἐγὼ δὲν ὁμοιάζω ποσῶς μὲ τοὺς ἀθανάτους θεούς, τοὺς κατοικοῦντας ἐν οὐρανοῖς, οὔτε κατὰ τὸ σῶμα, οὔτε κατὰ τὸ φυσικὸν, ἀλλὰ μὲ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους· ὁποίους γνωρίζετε ὅτι ὑποφέρουσι πλειοτέραν ἀθλιότητα, μὲ τοὺς ὁποίους νὰ ἠδυνάμην νὰ ἀντιπαραβληθῶ εἰς τὰ βάσανα. Καὶ ὅμως καὶ τούτων ἐγὼ πλειότερα κακὰ ἠδυνάμην νὰ σᾶς διηγηθῶ, ὅσα δα ἐγὼ ὑπέφερα ὅλα κατὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν. Ἀλλ' ἀφήσατέ με νὰ δειπνήσω μὲ ὅλας τὰς λύπας μου. Διότι δὲν ὑπάρχει ἕτερόν τι ὀχληρότερον τῆς κατηραμένης κοιλίας, ἡ ὁποία μᾶς διατάσσει τυραννικῶς νὰ φροντίζωμεν δι' αὐτὴν, καὶ ὅταν σκληρῶς βασανιζώμεθα καὶ τὸ πένθος κυριεύῃ τὴν καρδίαν μας. Οὕτω καὶ ἐγὼ, εἰς μὲν τὴν καρδίαν μου ἔχω τὸ πένθος, αὐτὴ δὲ μὲ διατάσσει βιαίως, νὰ φάγω καὶ νὰ πίω· καὶ μὲ κάμνει νὰ λησμονήσω τὰ πάντα, ὅσα καὶ ἂν ἔπαθον, διατασσουσά με νὰ τὴν γεμίσω. Ὑμεῖς δὲ, σπεύσατε (προθυμοποιήθητε) ἅμα ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ ἠθέλετε μὲ ἀξιώσει τὸν δυστυχῆ νὰ πατήσω τὴν γῆν τῆς πατρίδος μου, ὅσον καὶ ἂν ἦμαι πολυπαθής· (καὶ τοι εἰς ἀθλίαν κατάσασιν εὑρισκόμενον). Ἂς ἰδω, καὶ εὐθὺς νὰ ἀποθάνω, τὰ κτήματά μου καὶ τὰς ὑπηρετρίας μου καὶ τὸ ὑψηλόν μου μέγα δῶμα.»

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ ὅλοι ἐπεδοκίμαζον καὶ προέτρεπον νὰ ἐξαποσταλῇ ὁ ξένος, ἐπειδὴ ὡμίλησε τοσοῦτον ἁρμόδια.

Ἀφοῦ δὲ προσέφερον σπονδὰς, καὶ ἔπιον ὅσον εὐχαριστοῦντο, ἐκεῖνοι μὲν ἀνεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ κοιμηθῶσι. Αὐτὸς δὲ ἔμεινεν εἰς τὸ μέγαρον, ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς, πλησίον του δὲ ἡ Ἀρήτη καὶ ὁ μὲ τοὺς θεοὺς ὁμοιάζων Ἀλκίνοος ἐκάθηντο· ὑπηρέτριαι δὲ ἐσήκονον τὰ σκεύη τοῦ συμποσίου. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἤρξατο νὰ ὁμιλήσῃ ἡ λευκοὺς ἔχουσα τοὺς βραχίονας Ἀρήτη· διότι ἐγνώρισε τὸ ἐπανωφόριον καὶ τὸν χιτῶνα, τὰ ὡραῖα ἰδοῦσα φορέματα, τὰ ὁποῖα αὐτὴ δὰ εἶχε κατασκευάσει μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν της. Καὶ ἀπευθύνασα πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον, εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Τοῦτο πρῶτον θὰ σὲ ἐρωτήσω ἐγὼ (ἢ ἐγὼ πρώτη θὰ σὲ ἐρωτήσω). Ποῖος καὶ ἀπὸ ποῦ εἶσαι; ποῖος δὲ σοὶ ἔδωκε τὰ φορέματα ταῦτα; δὲν εἶπες (λέγεις), ὅτι ἦλθες ἐδῶ περιπλανώμενος ἐπὶ τοῦ πελάγους;»

Πρὸς ταύτην δὲ ἁπάντων εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς. « Εἶναι χαλεπώτατον, βασίλισσα, νὰ διηγηθῶ καταλεπτῶς τὰ παθήματά μου, ἐπειδὴ πολλὰ μοὶ ἐπέθηκαν οἱ οὐράνιοι θεοί. Θὰ σοὶ εἴπω δὲ τοῦτο, διὰ τὸ ὁποῖον μὲ ἐξετάζεις καὶ μὲ ἐρωτᾷς. Νῆσός τις Ὠγυγίη ὑπάρχει μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος, ἐκεῖ δὰ κατοικεῖ ἡ ὡραίους ἔχουσα τοὺς πλοκάμους τῆς κεφαλῆς, θυγάτηρ τοῦ Ἄτλαντος, ἡ πανοῦργος(1) Καλυψὼ, φοβερὰ θεά· οὐδὲ κἀνεὶς συναναστρέφεται μὲ αὐτὴν, οὔτε ἐκ τῶν θεῶν οὔτε ἐκ τῶν θνητῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἐμὲ τὸν δυστυχῆ, συγκάτοικον αὐτῆς μὲ ἔφερεν ἡ μοῖρα μόνον, ἀφοῦ τὸ ταχύ μου πλοῖον μὲ τὸν ἀπαστράπτοντα κεραυνόν του ὁ Ζεὺς κτυπήσας συνέτριψεν εἰς τὸ μέσον τῆς μελανοχρόου θαλάσσης. Ὅτε, οἱ μὲν ἄλλοι ὅλοι ἐχάθησαν ἀγαθοί μου σύντροφοι· ἐγὼ ὅμως ἐναγκαλισθεὶς τὴν τρόπιν τοῦ ἑκατέρωθεν κωπηλατουμένου πλοίου μου περιεπλανώμην ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας(2)· τὴν δε-

(1) Πανοῦργον ἀποκαλεῖ τὴν Καλυψὼ, διότι ἐφρόνει ὅτι τὸν ἠπάτα, λέγουσα ὅτι θὰ τὸν κάμῃ ἀθάνατον.

(2) Δηλαδὴ πολλὰς ἡμέρας ἀορίστως.

κάτην δὲ μαύρην νύκτα εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν μὲ ἔρριψαν οἱ θεοί, ὅπου κατοικεῖ ἡ ὡραίους ἔχουσα τοὺς τῆς κεφαλῆς πλοκάμους Καλυψὼ, ἡ φοβερὰ θεά· ἡ ὁποία, δεχθεῖσά με, μὲ περιποιεῖτο μεγάλως καὶ μὲ ἔτρεφε, καὶ ἔλεγεν ὅτι θέλει μὲ κάμει ἀθάνατον καὶ ἀγήραστον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Ἀλλὰ τὴν ἰδικήν μου δὲν ἠδύνατο νὰ πείσῃ καρδίαν εἰς τὰ στήθη. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη ἔμενον εἰς τὸν τόπον, τὰ φορέματά μου δὲ πάντοτε μὲ δάκρυα ἔβρεχον, τὰ ἀθάνατα, τὰ ὁποῖα μοὶ εἶχε δώσει ἡ Καλυψώ. Ἀλλ' ὅτε δὰ τὸ ὄγδοον εἰς τὴν σειρὰν μοὶ ἦλθεν ἔτος, τότε δὰ μὲ διέταξε προτρέπουσα νὰ ἀπέλθω, τῇ διαταγῇ τοῦ Διός, ἢ καὶ ἡ γνώμη της ἤλλαξε. Μὲ ἐξεπροβόδει δὲ ἐπὶ πολυδέσμου σχεδίας· μοὶ ἔδωκε δὲ ἄφθονα, σῖτον καὶ γλυκὺν οἶνον· καὶ ἀθάνατα (λαμπρὰ) ἱμάτια μὲ ἐνέδυσε· ἐσήκωσε δὲ καὶ οὔριον ἄνεμον γλυκὺν καὶ μέτριον. Δεκαεπτὰ δὲ ὅλας ἡμέρας ἔπλεον θαλασσοπορῶν, τὴν δὲ δεκάτην ὀγδόην ἐφάνησαν τὰ σκιώδη ὄρη τῆς ὑμετέρας γῆς· ἐχάρη δὲ ἡ ἀγαπητή μου καρδία, τοῦ ἀθλίου· διότι ὄντως ἔμελλον πολλὴν ἀκόμη νὰ ὑποστῶ ἀθλιότητα (βάσανον), τὴν ὁποίαν διήγειρε κατ' ἐμοῦ ὁ συνταράσσων τὴν γῆν Ποσειδών· ὅστις ῥίψας κατεπάνω μου τοὺς ἀνέμους ἐσταμάτησε τὸν δρόμον μου (μοῦ ἔκλεισε τὸν δρόμον), ἐσήκωσε δὲ φοβερὰν (τεραστίαν) θάλασσαν· καὶ δὲν μὲ ἄφηνε διόλου τὸ κῦμα νὰ σταθῶ ἐπὶ τῆς σχεδίας, βαρέως στενάζων. Καὶ αὐτὴν μὲν μετ' ὀλίγον τὴν διεσκέδασεν ἡ τρικυμία, ἐγὼ δὲ κολυμβῶν διεπέρασα τὸ μέγα τοῦτο τῆς θαλάσσης βάραθρον, ἕως οὗ εἰς τὴν ἰδικήν σας μὲ ἐπλησίασε γῆν μὲ ὁρμὴν ὁ ἄνεμος καὶ τὸ ὕδωρ. Ὅπου καὶ θὰ μὲ ἔρριπτεν ἐκβαίνοντα βιαίως τὸ κῦμα εἰς τὴν ξηράν, κτυπῶν με εἰς τοὺς μεγάλους βράχους καὶ εἰς φρικώδες μέρος· ἀλλ' ἀποσυρθείς (ἀποστρέψας τὸ πρόσωπόν μου) ἐκολύμβων πρὸς τὰ ὄπισθεν, ἕως οὗ ἔφθασα εἰς ποταμὸν, ὅπου ὁ τόπος μοὶ ἐφάνη κατάλληλος, ἐλεύθερος ἀπὸ πέτρας, καὶ προφυλαγμένος ἀπὸ τὸν ἄνεμον. Καὶ ἐρρίφθην ἔξω μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις· ἐπῆλθε δὲ ἡ θεία νύξ· ἐγὼ δὲ ἐκβὰς

μακρὰν τοῦ διιπετοῦς ποταμοῦ ἐπλάγιασα νὰ κοιμηθῶ εἰς τοὺς θάμνους· ἐπεσώρευσα δὲ περὶ τὸ σῶμά μου φύλλα· ὕπνον δὲ ὁ θεὸς μοὶ ἔδωκεν ἀπέραντον. Ἐκεῖ λοιπὸν μέσα εἰς τὰ φύλλα, ἔχων τὴν θλῖψιν εἰς τὴν ἀγαπητήν μου καρδίαν, ἐκοιμώμην ὅλην τὴν νύκτα, καὶ μέχρι τῆς αὐγῆς καὶ ἕως εἰς τὸ μεσημέρι· καὶ ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ὅτε μὲ ἄφησεν ὁ γλυκὺς ὕπνος. Τὰς θαλαμηπόλους δὲ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς ἰδικῆς σου εἶδον θυγατρὸς παιζούσας, μεταξύ των δὲ αὐτὴ ὑπῆρχεν, ὁμοία μὲ τὰς θεάς. Εἰς αὐτὴν ἐπρόσπεσα· αὐτὴ δὲ δὲν ἐστερεῖτο εὐγενῶν αἰσθημάτων, ὅπως δὲν θὰ ἤλπιζες νὰ πράξῃ εἰς τοιαύτην τρυφερὰν ἡλικίαν ἄν τις ἐτύχαινεν ἐμπρός σου· διότι πάντοτε ἡ νεότης ἔχει κάποιαν αὐθάδειαν· ἤτις μοὶ ἔδωκεν ἀρκετὴν τροφὴν καὶ μέλανα οἶνον· καὶ μὲ ἔλουσεν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ μοὶ ἔδωκε τὰ φορέματα ταῦτα. Ἰδού σοι, καὶ μὲ ὅλας τὰς λύπας μου, ἡ πᾶσα περὶ τούτων ἀλήθεια.»

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ Ἀλκίνοος καὶ εἶπε·

«Ξένε, τοῦτο δὰ βεβαίως δὲν τὸ ἐσκέφθη καλὰ, καὶ ὡς ἔπρεπεν, ἡ θυγάτηρ μου, διότι δὲν σὲ ἔφερε μαζὺ μὲ τὰς ὑπηρετρίας της εἰς τὴν οἰκίαν μας· ἐνῶ δὰ σὺ εἰς αὐτὴν πρώτην ἐπρόσπεσες.»

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ πολυνούστατος Ὀδυσσεύς.

«Ἥρως, μὴ κατηγορῇς δὰ διὰ τοῦτο τὴν εὐγενῆ σου θυγατέρα· διότι ἐκείνη μὲν μὲ διέτασσε νὰ τὴν ἀκολουθήσω μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν(1), ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἤθελον, φοβηθείς, καὶ ἐκ συστολῆς, μήπως καὶ ἡ ἰδική σου δυσαρεστηθῇ καρδία διὰ τὸ τοιοῦτον θέαμα· διότι εἴμεθα εὐερέθιστοι οἱ τοῦ κόσμου τούτου ἄνθρωποι.»

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ὁ Ἀλκίνοος ἀπήντησε καὶ εἶπε «Ξέ-

(1) Λέγει μὲν μικρόν τι ψεῦδος ἐνταῦθα ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλλὰ συγχωρητέον, τὸ μὲν ὡς δικαιολογοῦν τὴν Ναυσικάαν, τὸ δὲ καὶ ὡς παριστάνον αὐτὸν εὐγενέστερον καὶ ἀβροφρονοῦντα.

νε, δὲν ἔχω τοιαύτην εἰς τὰ στήθη μου τὴν ἠγαπημένην μου καρδίαν, ὥστε νὰ ὀργίζωμαι ἄνευ λόγου. Εἶναι δὲ πάντοτε καλὰ ὅσα ἔρχονται ἐκ τύχης (καλλίτερον ὅμως εἶναι τὸ πρέπον). Διότι εἴθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄπολλον, τοιοῦτος ὢν, ὁποῖος εἶσαι, φρονῶν (ὅμως) ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα καὶ ἐγὼ, νὰ εἶχες σύζυγον τὴν θυγατέρα μου καὶ νὰ ὀνομάζησαι γαμβρός μου, μένων ἐνταῦθα· οἶκον δὲ ἐγὼ καὶ κτήματα θὰ σοὶ ἔδιδον, ἂν εὐχαρίστως θὰ ἔμενες· ἄκοντα ὅμως οὐδεὶς θὰ σὲ ἐμποδίσει τῶν Φαιάκων· ὁ Ζεὺς ποτὲ νὰ μὴ τὸ ἐπιτρέψῃ. Τὴν ἀποστολήν σου δ' ἐντοσούτῳ προσδιορίζω ἐγὼ, διὰ νὰ ἦσαι βέβαιος, διὰ τὴν αὔριον. Ἐνῷ δὲ σὺ (τότε) βεβαρυμένος ὑπὸ τοῦ ὕπνου θὰ πλαγιάσῃς διὰ νὰ κοιμηθῇς, αὐτοὶ θὰ σχίζωσι μὲ τὰς κώπας των τὴν γαληνιῶσαν θάλασσαν, ἕως οὗ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ὅπου ἀγαπᾷς, ἂν ἦναι καὶ πολὺ μακρύτερα ἀπὸ τὴν Εὔβοιαν, ἡ ὁποία λέγουσιν ὅτι εἶναι πολὺ μακράν, ὅσοι τὴν εἶδον ἐκ τῶν λαῶν μας, ὅταν ἔφερον ἐκεῖ τὸν ξανθὸν Ῥαδάμανθυν, ἐπιθυμοῦντα νὰ ἴδῃ τὸν Τιτυὸν (1), τὸν υἱὸν τῆς Γῆς. Καὶ λοιπὸν αὐτοὶ ἦλθον ἐκεῖ (εἰς τὴν Εὔβοιαν), καὶ χωρὶς κόπον ἐτελείωσαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν (2), καὶ ἔφθασαν ὀπίσω εἰς τὴν πατρίδα των. Θὰ γνωρίσεις δὲ καὶ σὺ σκεπτόμενος πόσον ἄριστοι εἶναι αἱ νῆές μου καὶ οἱ ναῦται των εἰς τὸ νὰ σχίζωσι μὲ τὰ κωπία τὴν θάλασσαν.»

Οὕτως εἶπεν· ἐχάρη δὲ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς· καὶ εὐχόμενος εἶπε, καὶ ἀνεβόησεν ἀπευθύνας τὸν λόγον· «Ζεῦ πάτερ, εἴθε, ὅσα εἶπε, νὰ ἀποτελειώσῃ ὅλα ὁ Ἀλκίνοος· τότε αὐτοῦ μὲν ἡ δόξα θὰ ἦτο ἀθάνατος ἐπὶ τὴν γόνιμον γῆν, ἐγὼ δὲ θὰ ἠξιούμην τῆς εἰς τὴν πατρίδα μου ἐπανόδου.»

(2) Λέγουσιν ὅτι ὁ Ῥαδάμανθυς, διωχθεὶς ἐκ Κρήτης ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Μίνωος, ἦλθε φυγὰς εἰς τὴν Εὔβοιαν.

(1) Εἰς μίαν μόνην ἡμέραν! Οὐδὲν ὅμως θαυμαστόν, ἂν τις ἀναλογισθῇ ὅτι ἡ ταχύτης τῶν πλοίων τῶν Φαιάκων ἦτον ὡς ἡ τοῦ πτηνοῦ, ἢ ὡς ἡ τῆς ἰδέας τῶν ἀνθρώπων.

Οὕτως αὐτοὶ μὲν τοιαῦτα συνωμίλουν. Διέταξε δὲ ἡ περικαλλεῖς ἔχουσα βραχίονας Ἀρήτη τὰς ὑπηρετρίας νὰ τοποθετήσωσι κλίνην εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ νὰ θέσωσιν ἐπ' αὐτῆς ὡραῖα καὶ καταπόρφυρα στρώματα, καὶ νὰ ἐπιστρώσωσι τάπητας, καὶ νὰ βάλωσιν ἐπάνω καὶ ἁπαλὰς χλαίνας διὰ σκέπασμα. Αὐταὶ δὲ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ μεγάρου, κρατοῦσαι λαμπάδα εἰς τὰς χεῖρας. Ἀφοῦ δὲ ἔστρωσαν τὸ παχὺ στρῶμα μετὰ σπουδῆς καὶ ζήλου, προσεκάλουν τὸν Ὀδυσσέα παρουσιασθεῖσαι, λέγουσαι· «Ὅρσε (σήκω) νὰ κοιμηθῇς, ὦ ξένε· τὸ στρῶμά σου εἶναι ἕτοιμον.»

Οὕτως εἶπον, αὐτὸς δὲ ἐχάρη ἀκούσας περὶ ὕπνου.

Οὕτως αὐτὸς μὲν ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς εἰς μεγαλοπρεπῆ κλίνην, εἰς τὴν εὐρύχωρον αἴθουσαν. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος ἐπλάγιασεν εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ ὑψηλοῦ δόμου· πλησίον του δὲ ἡ δέσποινα γυνή του ἔστρωσε καὶ ἑτοίμασε τὴν κλίνην.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Θ΄ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ἀλκίνοος συγκαλεῖ εἰς συμβούλιον τοὺς ἡγεμόνας καὶ προκρίτους τῶν Φαιάκων, καὶ ἐγκρίνεται νὰ ἐξαποστείλωσι τὸν ξένον εἰς τὴν πατρίδα του. Οἱ Φαίακες συνέρχονται εἰς συμπόσιον ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ Ἀλκινόου. Ὁ ἀοιδὸς Δημόδοκος ψάλλει τὴν μεταξὺ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τοῦ Ἀχιλλέως φιλονεικίαν. Μετὰ τὸ συμπόσιον συναπέρχονται εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου οἱ νέοι ἀγωνίζονται διαφόρους ἀγῶνας. Ὁ Εὐρύαλος προσκαλεῖ καὶ τὸν Ὀδυσσέα νὰ συμμετάσχῃ τῶν ἀγώνων, τούτου δὲ ἀρνουμένου, λέγει αὐτῷ λόγους ἐγγικτικούς. Ὁ Ὀδυσσεὺς τῷ ἀνταπαντᾷ μετ' ὀργῆς, τέλος δὲ ῥίπτει τὸν δίσκον πολὺ μακρύτερα παρὰ ὅλους τοὺς Φαίακας, καὶ προκαλεῖ ὅλους ὅσοι θέλουσι νὰ ἀνταγωνισθῶσι πρὸς αὐτόν, ἐξαιρουμένου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλκινόου Λαοδάμαντος, πρὸς τὸν ὁποῖον δὲν δέχεται νὰ ἀνταγωνισθῇ, τιμῶν τὰ καθήκοντα τῆς ξενίας. Ὁ Ἀλκίνοος διαλύει τὴν ἔριδα καὶ προσκαλεῖ τοὺς νέους νὰ χορεύσωσιν. Ὁ Δημόδοκος ψάλλει τοὺς ἔρωτας τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Ἡφαίστου. Δύο νέοι Φαίακες ὀρχοῦνται σφαιρίζοντες. Ὁ Ὀδυσσεὺς θαυμάζει τὴν ἐπιδεξιότητά των. Οἱ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων φιλοδωροῦσι τὸν Ὀδυσσέα, τὸν ὁποῖον ἐξιλεόνει ἤδη καὶ ὁ Εὐρύαλος, δωρούμενος αὐτῷ λαμπρὸν ξίφος. Ὁ Ἀλκίνοος διατάσσει καὶ ἑτοιμάζουσι τῷ Ὀδυσσεῖ λουτρὸν πρὸ τοῦ δείπνου. Ἡ βασίλισσα ἐναποθέτει εἰς κιβώτιον πάντα τὰ εἰς τὸν ξένον δοθέντα φιλοδωρήματα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐγκωμιάζει τὸν ἀοιδὸν Δημόδοκον, καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ ψάλῃ τὸ περὶ τοῦ Δουρείου ἵππου ἆσμα. Ὁ ἀοιδὸς ᾄδει, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς κατανύγεται μέχρι δακρύων καὶ ξεναγμῶν. Τότε ὁ Ἀλκίνοος ἐξαιτεῖται παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ἐξηγηθῇ τίς εἶναι, καὶ νὰ τῷ διηγηθῇ τὰ συμβάντα του.

(Ἡμέρα 34η μέχρι τοῦ στίχου 17 τῆς Ν΄ Ῥαψῳδίας).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Θ.

Σύστασις τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς τοὺς Φαίακας.

Ὅταν δὲ ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης ζωηρὸς ὁ θεῖος Ἀλκίνοος. Ἐσηκώθη δὲ καὶ ὁ Διογενὴς πορθητὴς τῶν πόλεων Ὀδυσσεύς. Προηγήθη δὲ, ὁδηγῶν αὐτὸν, ὁ σεβάσμιος καὶ γενναῖος Ἀλκίνοος, εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν Φαιάκων, ἥτις εἶχε συναχθῆ (1) πλησίον τῶν πλοίων (εἰς τὸν λιμένα). Ἐλθόντες δὲ ἐκάθησαν ἐπὶ ξεστῶν λίθων πλησίον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου. Ἐκείνη δὲ εἰς τὸ ἄγυ περιεφέρετο ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ὑπὸ τὸ σχῆμα κήρυκος τοῦ συνετοῦ Ἀλκινόου, ἔχουσα εἰς τὸν νοῦν της τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφὴν τοῦ μεγαλοψύχου Ὀδυσσέως· καὶ λοιπὸν παρουσιαζομένη εἰς πάντα ἄνδρα τῷ ἔλεγε τοὺς ἑξῆς λόγους.

« Σπεύσατε, ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, νὰ ἔλθητε εἰς τὴν συνέλευσιν, διὰ νὰ ἀκούσητε τὸν ξένον, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἔφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συνετοῦ Ἀλκινόου, πλανηθεὶς εἰς τὸ πέλαγος, ὁμοιάζων κατὰ τὸ σῶμα μὲ τοὺς θεούς. »

Οὕτως εἰποῦσα ἀνεζωπύρωσεν ὅλους καὶ ἐκίνησε τὴν πε-

(1) Εἰς τὸ βουλευτήριον, ὅπερ ἦν εὐτρεπισμένον (κατεσκευασμένον) πλησίον ταῦ λιμένος.

ριέργειάν των. Ταχέως δὲ ἐγεμίσθησαν ὑπὸ ἀνθρώπων καὶ ἀγοραὶ καὶ καθίσματα ὑπὸ τῶν συρρεόντων· πολλοὶ δὲ τότε ἐθαύμασαν ἰδόντες τὸν συνετὸν υἱὸν τοῦ Λαέρτου. Ἐπέχεε δὲ θείαν ἐπ' αὐτοῦ χάριν ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τοὺς ὤμους, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνηται ὑψηλότερος καὶ παχύτερος, διὰ νὰ ἤθελε φανῇ εἰς ὅλους τοὺς Φαίακας ἀγαπητὸς, φοβερὸς καὶ σεβαστὸς, καὶ νὰ ἤθελεν ἐκτελέσει τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας, δι' ὧν ἠθέλησαν οἱ Φαίακες νὰ δοκιμάσωσι τὸν Ὀδυσσέα. Ἀφοῦ δὲ λοιπὸν συνήχθησαν καὶ συνῆλθον εἰς συνέλευσιν, ἐδημηγόρησε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἀλκίνοος καὶ εἶπε·

«Ἀκούσατε, ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων, διὰ νὰ εἴπω ὅσα ἔχω εἰς τὴν καρδίαν μου. Οὗτος ὁ ξένος, ἄγνωστός μοι, περιπλανώμενος ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἢ ἐξ ἀνατολῶν ἢ ἐκ δυσμῶν. Ζητεῖ δὲ καὶ παρακαλεῖ νὰ ἐξαποσταλῇ ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα του. Ἡμεῖς λοιπὸν, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε, ἂς ἐπισπεύσωμεν τὸ ξεπροβόδισμά του. Διότι οὐδὲ ἄλλος τις, ὅστις καταφύγῃ εἰς τὴν οἰκίαν μου, δὲν μένει ἐνταῦθα πολὺν καιρὸν στενάζων δι' ἔλλειψιν ἐξαποστολῆς. Λοιπὸν ἂς σύρωμεν εἰς τὴν θείαν θάλασσαν μελανόχρουν πλοῖον ὁλοκαίνουργον, πρωτοτάξειδον· πεντήκοντα δύο δὲ παλληκάρια ἂς ἐκλεχθῶσιν ἐκ τοῦ λαοῦ, ὅσοι εἶναι ἐκ τῶν προτέρων γνωστοὶ ὡς ἄριστοι. Δέσατε δὲ πάντες καλῶς τὰς κώπας ἐπὶ τῶν ἑδρῶν, (ἔκβητε ἐκ τοῦ πλοίου)· ἔπειτα δὲ προετοιμάσατε ὀγλίγωρον συμπόσιον, ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν μου· ἐγὼ δὲ θὰ ἀνταμείψω καλῶς ὅλους (θὰ σᾶς φιλεύσω ὅλους καλῶς). Εἰς μὲν τὰ παλληκάρια τοῦτο παραγγέλλω· ὑμεῖς δὲ οἱ ἄλλοι σκηπτοῦχοι βασιλεῖς, ἔλθετε (μαζύ μου) πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῆ μου οἰκίαν, διὰ νὰ φιλεύσωμεν τὸν ξένον εἰς τὰ μέγαρα· καὶ μὴ μοῦ τὸ ἀρνηθῇ τις (καὶ μὴ λείψῃ κἀνείς σας)· καλέσατε δὲ τὸν θεῖον ἀοιδὸν, Δημόδοκον, διότι ὁ θεὸς τῷ ἐχάρισε τὸ ᾆσμα (τὴν ποιητικὴν τέχνην), διὰ νὰ τέρπῃ, ὅπως ἡ καρδία του τὸν ἐμπνέει νὰ ψάλλῃ.»

Οὕτω δὲ εἰπὼν ἐξεκίνησεν· αὐτοὶ δὲ εὐθὺς τὸν ἠκολούθησαν οἱ σκηπτοῦχοι· ὁ δὲ κῆρυξ ἐπῆγε νὰ καλέσῃ τὸν θεῖον ἀοιδόν. Πεντήκοντα δὲ καὶ δύο νέοι, ἐκλεχθέντες κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Ἀλκινόου, ἐπορεύθησαν, ὅπως διέταξεν, εἰς τὴν ὄχθην τῆς ἀτρυγήτου θαλάσσης. Ὅταν δὲ κατέβησαν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ μὲν μελανόχρουν πλοῖον αὐτοὶ τὸ ἔσυραν εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης· ἔστησαν δ' ἐν αὐτῷ τὸ κατάρτιον, καὶ ἔβαλον τὰ πανία εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον, προσήρμοσαν δὲ τὰς κώπας εἰς τοὺς δερματίνους τροποὺς, τὰ πάντα ὡς ἔπρεπεν. Ἀνεπέτασαν δὲ τὰ λευκὰ πανία. Ὑψηλὰ δὲ εἰς βαθεῖαν θάλασσαν ἄραξαν τὸ πλοῖον· καὶ ἔπειτα ἐξεκίνησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ μέγα δῶμα τοῦ συνετοῦ Ἀλκινόου. Ἐγέμισαν δὲ καὶ αἴθουσαι καὶ αὐλαὶ καὶ οἰκία ἐκ τῆς συρροῆς τῶν ἀνθρώπων, ἐξ ὧν ἦλθον πολλοὶ καὶ νέοι καὶ γέροντες. Δι' αὐτοὺς δὲ ὁ Ἀλκίνοος ἔσφαξε δώδεκα πρόβατα, καὶ ὀκτὼ λευκόδοντας χοίρους, καὶ δύο βραδυπορούντας βόας. Τὰ ἔδαρον, τὰ ἐμαγείρευσαν καὶ ἑτοίμασαν ἐξαίρετον γεῦμα.

Ἔρθασε δὲ ὁ κῆρυξ, φέρων τὸν πολυηγαπημένον ἀοιδὸν, τὸν ὁποῖον ὑπερηγάπησεν ἡ Μοῦσα, τῷ ἔδωκεν ὅμως ἓν καλὸν καὶ ἓν κακόν· τὸν ἐστέρησε μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τῷ ἐχάρισεν ὅμως γλυκεῖαν ἀοιδήν. Εἰς αὐτὸν δὲ ὁ Πολυτάνορος ἐτοποθέτησεν ἐκεῖ θρόνον ἀργυρόηλον εἰς τὸ μέσον τῶν συμποσιαζόντων, ἀκουμβήσας αὐτὸν εἰς ὑψηλὸν κίονα, καὶ ἐκρέμασε κάτωθεν ἐκ τοῦ πασσάλου τὴν ἐνόργανον τοῦ λύραν (φόρμιγγα), ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, καὶ τὸν ὁδήγησεν ὁ κῆρυξ διὰ νὰ τὴν πάρῃ μὲ τὰς χεῖρας του· παρεθηκε δὲ αὐτῷ κάνιστρον καὶ ὡραίαν τράπεζαν, καὶ πλησίον του ποτήριον οἴνου, διὰ νὰ πίνῃ, ὁσάκις θὰ τῷ ἤρχετο ὄρεξις. Λυτοὶ δὲ εἰς τὰ προκείμενα ἕτοιμα φαγητὰ ἅπλωσαν τὰς χεῖρας. Ὅταν δὲ ἐκορέσθησαν ἀπὸ φαγητὸν καὶ ποτὸν, ἡ Μοῦσα τότε ἐνέπνευσε τὸν ἀοιδὸν νὰ ψάλλῃ τὰ λαμπρὰ κατορθώματα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνου τοῦ ᾄσματος, τοῦ ὁποίου τότε ἡ δόξα ἔφθανεν εἰς τὸν εὐρύχωρον οὐρανόν· τὴν φιλονεικίαν τοῦ

Ὀδυσσέως καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πηλέως, πῶς ἐφιλονείκησάν ποτε εἰς τὸ ἔξοχον συμπόσιον τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς θυσιῶν μὲ πικροὺς λόγους· ὁ δὲ ἄναξ τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων ἔχαιρε(1) μὲ τὸν νοῦν του (τὸ εἶχε κρυφὴν χαράν), διὰ τὸ ὅτι οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων ἐμάχοντο (ἐφιλονείκουν). Διότι οὕτως εἶπεν αὐτῷ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων, διὰ χρησμοῦ εἰς τὴν θείαν Πυθώ, ὅταν ὑπερέβη τὸ λίθινον κατώφλιον, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον· διότι τότε ἤρχιζε νὰ ἀναφαίνηται ἡ ἀρχὴ τῶν παθημάτων καὶ τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὰς βουλὰς τοῦ μεγάλου Διός.

Αὐτὰ λοιπὸν ἔψαλλε τότε ὁ περίφημος ἀοιδός· ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, πιάσας μὲ τὰς στιβαράς του χεῖρας τὸ μέγα πορφυροῦν ἐπανωφόριόν του, τὸ ἔσυρεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἐκάλυψε τὸ ὡραῖόν του πρόσωπον· διότι ἐντρέπετο τοὺς Φαίακας, διότι ἔχυνε θερμὰ δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Καὶ ὁσάκις μὲν ἔπαυε ψάλλων ὁ θεῖος ἀοιδός, σπογγίζων τὰ δάκρυά του κατεβίβαζεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του τὸ ἐπανωφόριον, καὶ λαμβάνων διπλοῦν ποτήριον ἐπρόσφερε σπονδὰς εἰς τοὺς θεούς. Ὁσάκις δὲ πάλιν ἤρχιζεν ἐκ νέου, καὶ τὸν ἐβίαζον νὰ ψάλλῃ οἱ ἄριστοι τῶν Φαιάκων, ἐπειδὴ τοὺς εὔφραινον οἱ στίχοι, πάλιν ὁ Ὀδυσσεὺς κατακαλύπτων τὴν κεφαλήν του ἐθρήνει. Ὅτε τοὺς ἄλλους μὲν ὅλους ἐλάνθανε (δὲν τὸν ἐνόουν) κλαίων, ὁ Ἀλκίνοος δὲ μόνος τὸ παρετήρησε καὶ τὸν ἐνόησε, διότι ἐκά-

(1) Ὁ Ἀγαμέμνων, ἐρωτήσας τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον περὶ τῆς ἐκβάσεως τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἔλαβε χρησμόν, ὅτι τότε θέλει ἁλωθῇ ἡ Τροία, ὅταν ἀρχίσωσιν οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων νὰ μάχωνται (νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὸν πόλεμον). Ὁ χρησμὸς ἔλεγε ὅτι ἡρίσασθαι, τοῦτο δὲ διφορεῖται ἐπί τε τῆς ἐν πολέμῳ μάχης, ἐπί τε τῆς διαλόγων ἔριος. Ἐφιλονείκησαν δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς (κατά τινας ἐν Τενέδῳ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν), διότι ὁ μὲν ἔλεγεν ὅτι διὰ τῆς ἀνδρίας μόνης θέλει ἁλωθῇ ἡ Τρωάς, ὁ δὲ διϊσχυρίζετο, ὅτι μόνον διὰ πανουργίας καὶ δόλου δύνανται οἱ Ἕλληνες νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου.

θητο πλησίον του καὶ ἤκουσε τοὺς βαθεῖς στεναγμούς του. Εὐθὺς δὲ εἶπε πρὸς τοὺς φίλους τῆς κωπηλασίας Φαίακας.

« Ἀκούσατε, ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες τῶν Φαιάκων· ἤδη μὲν ἐχόρτασεν ἡ καρδία μας ἀπὸ τὴν κοινὴν εὐωχίαν καὶ ἀπὸ τὴν φόρμιγγα, ἥτις ἄριστα συνοδεύει τὴν ἐκλεκτὴν τράπεζαν· τώρα δὲ ἂς ἐξέλθωμεν καὶ ἂς ἀγωνισθῶμεν εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας, διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ ξένος εἰς τοὺς φίλους του, ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, πόσον ὑπερβαίνομεν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν πυγμὴν καὶ εἰς τὴν πάλην καὶ εἰς τὸ πήδημα καὶ εἰς τὸν δρόμον. »

Οὕτω δὲ εἰπὼν ἐξεκίνησε (προηγήθη)· αὐτοὶ δὲ εὐθὺς τὸν ἠκολούθουν κατόπιν. Ἐκρέμασε δὲ κάτωθεν ἐκ τοῦ πασσάλου τὴν γλυκεῖαν φόρμιγγα, ἐπίασε διὰ τῆς χειρὸς τὸν Δημόδοκον, καὶ τὸν ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ μεγάρου ὁ κῆρυξ· τὸν ὡδήγει δὲ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἐβάδισαν καὶ οἱ λοιποί, οἱ ἄριστοι τῶν Φαιάκων, διὰ νὰ θαυμάσωσι τοὺς ἀγῶνας. Ἐκίνησαν δὲ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν δημοσίαν πλατεῖαν, ἠκολούθει δὲ κατόπιν πολὺ πλῆθος, ἀναρίθμητοι· ἀνίσταντο δὲ διὰ νὰ ἀγωνισθῶσι πολλοὶ καὶ ἐσθλοὶ νέοι(1). Ἐσηκώθη μὲν ὁ Ἀκρόνεως, καὶ ὁ Ὠκύαλος, καὶ ὁ Ἐλατρεύς, καὶ ὁ Ναυτεύς, καὶ ὁ Πρυμνεύς, καὶ ὁ Ἀγχίαλος, καὶ ὁ Ἐρετμεύς, καὶ ὁ Ποντεύς, καὶ ὁ Πρωρεύς, καὶ ὁ Θόων, καὶ ὁ Ἀναβησίνεως, καὶ ὁ Ἀμφίαλος, ὁ υἱὸς τοῦ Τεκτονίδου Πολυνήου· ἐσηκώθη δὲ καὶ ὁ Εὐρύαλος, ὁ ὅμοιος μὲ τὸν βροτολοιγὸν Ἄρη, καὶ ὁ Ναυβολίδης, ὅστις ὑπερέβαινεν εἰς τὴν καλλονὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα ὅλους τοὺς Φαίακας μετὰ τὸν ἀπαράμιλλον Λαοδάμαντα. Ἐσηκώθησαν

(1) Παρατηρητέον ὅτι τὰ ἑξῆς ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἐλήφθησαν ἅπαντα ἐκ τῆς ναυτιλίας. Ποντεύς = ὁ ἐπιστήμων τῆς θαλάσσης, ὁ ἔχων τὸν νοῦν του εἰς τὸ πέλαγος. Ὠκύαλος = ταχὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐλατρεὺς = κωπηλάτης, ναύκληρος. Ναυτεὺς = ναύτης· ναυτίλος. Ἀγχίαλος = γείτων τῆς θαλάσσης. Ποντεὺς = θαλασσινὸς κλπ. κλπ.

δὲ καὶ τρεῖς υἱοὶ τοῦ ἀπαραμίλλου Ἀλκινόου, ὁ Λαοδάμας καὶ ὁ Ἅλιος, καὶ ὁ ἴσος μὲ τοὺς θεοὺς Κλυτόναος· οἱ ὁποῖοι δὰ πρῶτον μὲν ἠγωνίσθησαν εἰς τὸν δρόμον, τὸ δὲ στάδιον τοῦ δρόμου των ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς νύσσης (ἀπὸ τοῦ σημείου τῆς ἐνάρξεως), αὐτοὶ δὲ πάντες διὰ μιᾶς ταχύτατα ἐπέτων σηκόνοντες κονιορτὸν διὰ τῆς πεδιάδος. Τούτους δὲ ὑπερέβαινεν εἰς τὸν δρόμον ὅλους ὁ ἀπαράμιλλος Κλυτόναος. Ὅσον δὲ διάστημα(1) εἰς ὄργυια χωραφίων προτρέχουσιν οἱ ἡμίονοι, τόσον προτρέχων τῶν ἄλλων ἔρθασεν εἰς τὸ τέρμα, ἐκεῖνοι δὲ ἔμειναν ὀπίσω. Ἠγωνίσθησαν δὲ ἔπειτα εἰς τὴν σκληρὰν πάλην· εἰς αὐτὴν δὲ πάλιν ἐνίκησε πάντας τοὺς ἀρίστους ὁ Εὐρύαλος. Εἰς τὸ πήδημα δὲ ὁ Ἀμφίαλος ὑπερέβαινε τοὺς πάντας· εἰς τὸν δίσκον δὲ πάλιν διέπρεπε πολὺ ὑπὲρ πάντας ὁ Ἐλατρεύς· εἰς τὴν πυγμὴν δὲ πάλιν ὁ Λαοδάμας, ὁ ἐξαίρετος υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου. Ἀφοῦ δὲ πάντες εὐφράνθησαν ἐν τῇ καρδίᾳ των ἐκ τῶν ἀγώνων, εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους ὁ Λαοδάμας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου.

« Ἔλθετε, φίλοι, ἂς ἐρωτήσωμεν τὸν ξένον, ἂν γνωρίζῃ καὶ ἐγυμνάσθη εἴς τινα ἀγῶνα· διότι τὸ ἐξωτερικόν του δὲν τὸν δείχνει ἄνανδρον (καταφρονητέον), οἱ μηροί του καὶ αἱ κνῆμαί του καὶ αἱ δύο του χεῖρες ἐπάνω, καὶ ὁ στιβαρός του αὐχήν, καὶ ἡ μεγάλη του δύναμις· δὲν τοῦ λείπει δὲ καὶ νέου ἀκμή, ἀλλ' εἶναι καταβεβλημένος ὑπὸ τῶν πολλῶν κακοπαθειῶν. Διότι φρονῶ, ὅτι δὲν ὑπάρχει χειρότερόν τι τῆς θαλάσσης, νὰ καταπονέσῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἂν ἦναι ὁ δυνατώτατος. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ τότε ἀπήντησε καὶ εἶπεν ὁ Εὐρύαλος·

« Λαοδάμα, εἶπες φρονιμώτατον λόγον. Μόνος σου λοιπὸν ὕπαγε καὶ προκάλεσαί τον, ἀπευθύνων αὐτῷ τὸν λόγον. » Ἀ-

(1) Κατ' ἄλλους μὲν ὅσον ὑπερτεροῦσι τὸν βοῦν αἱ ἡμίονοι πρὸς τὸ ὀργάνειν· κατ' ἄλλους δὲ, ὅσον διάστημα θὰ ὥργωνον δύο ἡμίονοι εἰς τὸ ἴσον χρονικὸν διάστημα τοῦ δρόμου τοῦ Κλυτονάου.

κούσας δὲ τοῦτο ὁ ἐξαίρετος υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου, ἐπῆγε καὶ σταθεὶς εἰς τὸ μέσον ἀπεύθυνε τὸν λόγον πρὸς τὸν Ὀδυσσέα.

« Ἐλθὲ λοιπὸν καὶ σὺ, ξένε πάτερ, λάβε μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἂν τυχὸν ἐδιδάχθης κανένα· πρέπει δὲ νὰ ἦσαι ἐξησκημένος εἰς τοὺς ἀγῶνας· διότι δὲν εἶναι μεγαλητέρα δόξα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἕως ὅτου ὑπάρχῃ (ἐν τοῖς ζῶσι), παρὰ ὅ,τι θὰ κατορθώσει μὲ τοὺς πόδας καὶ μὲ τὰς χεῖράς του. Ἀλλ' ἐλθὲ, ἀγωνίσου, καὶ ἀποδίωξον ἐκ τῆς ψυχῆς σου τὰς λύπας· διότι τὸ ταξείδιόν σου δὲν ἀργοπορεῖ, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ πλοῖόν σου ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οἱ συμπλωτῆρές σου ἑτοιμάσθησαν. » —

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς. « Λαοδάμα, διὰ τί μὲ προκαλεῖτε εἰς τοιαῦτα, χλευάζοντές με; αἱ λύπαι εἶναι πολλῷ μᾶλλον (πλησιέστεραι) εἰς τὸν νοῦν μου παρὰ οἱ ἀγῶνες, διότι πρότερον μὲν ἔπαθον πολλότατα καὶ πλείστους πόνους ὑπέφερα, τώρα δὲ κάθημαι εἰς τὴν συνέλευσίν σας, ἐπιποθῶν μετὰ στεναγμῶν τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν μου, καθικετεύων τὸν βασιλέα καὶ ὅλον τὸν λαόν. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ τότε ἀπήντησεν ὁ Εὐρύαλος, προσβάλλων αὐτὸν κατὰ πρόσωπον.

« Ναί, ναί, διότι μοὶ φαίνεται νὰ μὴ ὁμοιάζῃς μὲ ἔμπειρον ἀγώνων, ὁποίους πολλοὺς γνωρίζουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ μὲ ἕνα ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι, περιφερόμενοι μὲ τὰ πολύκωπα πλοῖα, ἐπιστατοῦσιν εἰς τοὺς ναύτας, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ πραγματευταί, προσέχουσι τὰ φορτία (καταγράφουσι τὰ φορτία) καὶ ἔχουσι τὸν νοῦν τους εἰς τὰ ἐμπορεύματα καὶ εἰς τὰ ἐναποταμιευόμενα κέρδη· εἶσαι πολὺ μακρὰν τοῦ νὰ ὁμοιάζῃς ἀθλητήν. »

Τοῦτον δὰ τότε στραβοκυττάζας εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς· « Ξένε, δὲν ὡμίλησες καλά· ὁμοιάζεις μὲ ἀσύνετον ἄνθρωπον. Οὕτω, δὲν δίδουσιν οἱ θεοὶ τέλεια τὰ χαρίσματα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε τὸ κάλλος, οὔτε δὰ τὴν σύνεσιν, οὔτε τὴν εὐφράδειαν. Διότι ὁ μὲν εἷς εἶναι πολὺ κατώτερος κατὰ τὴν εὐμορφίαν, ἀλλ' ὁ θεὸς στολίζει τὴν μορφήν του μὲ τὰ

θέλγητρα τοῦ λόγου· οἱ δὲ ἄνθρωποι τέρπονται βλέποντές τον· διότι ὁμιλεῖ ἀταράχως μὲ γλυκυτάτην μετριοφροσύνην, καὶ διαπρέπει εἰς τὰς συνελεύσεις, ὅταν δὲ διαβαίνῃ τὰς ὁδούς, τὸν βλέπουσιν ὡς θεόν. Ἄλλος δὲ πάλιν κατὰ μὲν τὴν μορφὴν εἶναι ὅμοιος μὲ τοὺς θεούς, ἀλλ' οἱ λόγοι του δὲν ἔχουσι θέλγητρον. Οὕτω καὶ σὺ κατὰ μὲν τὴν μορφὴν διαπρέπεις, καὶ οὐδὲ θεός τις θὰ μετέβαλλέ τι εἰς αὐτήν· κατὰ τὸν νοῦν ὅμως εἶσαι ἀτύνετος. Μοῦ ἐρέθιτες τὴν καρδίαν εἰς τὰ ἀγαπητά μου στήθη μὲ τοὺς ἀπρεπεῖς σου λόγους· ἐγὼ δὲ δὲν εἶμαι ἀμαθὴς ἀγώνων, ὡς σὺ δὰ φαντάζεσαι, ἀλλὰ νομίζω ὅτι εἶμαι ἐκ τῶν πρώτων, ἐφ' ὅσον ἐστηριζόμην εἰς τὴν ἀκμήν μου καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῶν χειρῶν μου. Τώρα ὅμως μὲ ἔχουσι καταπονεμένον ἡ ταλαιπωρία καὶ τὰ βάσανα· διότι ὑπέφερα πολλά, διαπερῶν πολέμους ἀνδρῶν καὶ φρικτὰ κύματα θαλάσσης. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων, καὶ μολονότι ὑπέφερα πολλά, θὰ ἀγωνισθῶ· διότι ὁ λόγος σου ἦτον ἐρεθιστικός· καὶ μὲ παρώργισες δι' ὅσων εἶπες. »

Εἶπε· καὶ χωρὶς νὰ ῥίψῃ τὸ ἐπανωφόριόν του, ἁναπηδήσας ἥρπασε δίσκον (λίθον), μεγαλήτερον καὶ παχύτερον καὶ πολὺ βαρύτερον ἐκείνου, μὲ τὸν ὁποῖον ἠγωνίζοντο μεταξύ των οἱ Φαίακες. Τὸν ὁποῖον δὰ περιστρέψας ἔρριψε μὲ τὴν στιβαράν του χεῖρα· ἐβόμβησε δὲ ὁ λίθος· ἔσκυψαν δὲ χαμαὶ ἐκπεπληγμένοι οἱ μὲ μακρὰ κωπία ἐλαύνοντες Φαίακες, οἱ περίφημοι θαλασσοπόροι, ἐκ τῆς ὁρμῆς τοῦ λίθου· αὐτὸς δὲ ἀπέρασεν ὅλα τὰ σημάδια, ὁρμητικῶς τρέχων ὡς ἐρρίφθη ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ὀδυσσέως· ἔβαλε δὲ τὸ σημάδι ἡ Ἀθηνᾶ, λαβοῦσα σῶμα ἀνδρός, καὶ εἶπεν ἀπευθύνασα τὸν λόγον πρὸς αὐτόν.

« Καὶ τυφλὸς δὰ, ξένε, θὰ διέκρινε τὸ σημάδι σου διὰ τῆς ἁφῆς· ἐπειδὴ δὲν εἶναι συγκεχυμένον μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πολὺ μακρύτερα· σὺ δὲ, μὴ σὲ μέλῃ δι' αὐτὸν τοὐλάχιστον τὸν ἀγῶνα· κανεὶς Φαῆξ δὲν θὰ σὲ φθάσει, πολὺ ὀλιγώτερον θὰ σὲ περάσει. »

Οὕτως εἶπεν· εὐφράνθη δὲ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς, χαίρων διότι ἔβλεπεν ὅτι ἔχει καὶ ἕνα, ὅστις τὸν εὐνοεῖ εἰς

τὸν ἀγῶνα. Καὶ λοιπὸν μὲ ἐλαφροτέραν καρδίαν εἶπε πρὸς τοὺς Φαίακας.

« Ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν φθάσατε ἕως ἐκεῖ, παλληκάρια· εὐθὺς δὲ μετ' ὀλίγον ἐλπίζω νὰ ῥίψω καὶ ἄλλον δίσκον, ἢ ἕως ἐκεῖ, ἢ καὶ μακρύτερα. Ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς Φαίακας, ὅποιος αἰσθάνεται ὄρεξιν καὶ καρδίαν, ἂς ἔλθῃ νὰ ἀγωνισθῇ μαζύ μου, ἐπειδὴ μὲ ἐρεθίσατε πολὺ, ἢ εἰς τὴν πυγμὴν, ἢ εἰς τὴν πάλην, ἢ καὶ εἰς τὸ τρέξιμον· δὲν ἀποφεύγω, ἀπὸ ὅλους τοὺς Φαίακας, ἐκτὸς μόνον τοῦ Λαοδάμαντος· διότι αὐτὸς εἶναι ξένος μου· τίς δὲ θὰ ἐπολέμει μὲ φίλον του; Ἄφρων βεβαίως εἶναι δὰ καὶ οὐτιδανὸς ἀνὴρ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις θὰ προεκάλει εἰς ἔριδα ἀγώνων τὸν ξενίζοντα αὐτὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· διότι διὰ τοιαύτης διαγωγῆς θὰ ἐγίνετο εἰς ὅλους μισητὸς (θὰ κατέστρεφε τὸν ἑαυτόν του). Ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ὅμως κανένα δὲν ἀποφεύγω οὔτε περιφρονῶ, ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἴδω καὶ νὰ ἀντιμετρηθῶ πρὸς αὐτόν. Διότι εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας, ὅσους καὶ ἂν μεταχειρίζωνται οἱ ἄνθρωποι, εἶμαι γυμνασμένος. Καλῶς μὲν ἠξεύρω νὰ μεταχειρισθῶ τὸ εὔξεστον τόξον· πρῶτος θὰ ἐπετύγχανον ἂν ἐσημάδευόν τινα μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν ἐχθρῶν, διαπεράσας αὐτὸν μὲ τὸ βέλος μου, καὶ ἂν πολλότατοι σύντροφοί μου ἐκ τοῦ πλησίον μου ἀπεύθυνον κατ' αὐτοῦ τὰ βέλη των. Μόνος δὰ ὁ Φιλοκτήτης μὲ ὑπερέβαινεν εἰς τὸ τόξον, ὅταν ἐρρίπτομεν τὰ βέλημας οἱ Ἀχαιοὶ κατὰ τοῦ πλήθους τῶν Τρώων (εἰς τὴν γῆν τῆς Τρῳάδος). Ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ὅμως ἀνθρώπους, ὅσοι ζῶσιν ἤδη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τρέφονται μὲ ἄρτον, διατείνομαι ὅτι εἶμαι πολὺ ἀνώτερος. Μὲ τοὺς παλαιοὺς ὅμως ἄνδρας δὲν θέλω νὰ ἀντιμετρηθῶ, οὔτε μὲ τὸν Ἡρακλέα, οὔτε μὲ τὸν ἐξ Οἰχαλίας Εὔρυτον, οἱ ὁποῖοι, ὡς γνωστὸν, καὶ μὲ τοὺς θεοὺς ἀντεμετροῦντο εἰς τὸ τοξεύειν· διὰ τὸ ὁποῖον καὶ νέος ἀπέθανεν ὁ μέγας Εὔρυτος, καὶ δὲν ἐγήρασεν εἰς τὰ μέγαρά του· διότι τὸν ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων, ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ, διότι τὸν ἐπροκάλει εἰς τόξου ἀγῶνα. Ῥίπτω δὲ τὸ δόρυ τόσον μακρὰν, ὅσον ἄλλος δὲν

θὰ ἔρριπτε τὸ βέλος. Μόνον εἰς τὸ τρέξιμον φοβοῦμαι μὴ μὲ περάσῃ κάνεὶς ἀπὸ τοὺς Φαίακας· διότι πολὺ μὲ κατέβαλον αἱ φρικταὶ κακοπάθειαι τοῦ πελάγους, καὶ πᾶσα ἀνάπαυσις μοῦ ἔλειπεν εἰς τὸ πλοῖον· ὅθεν τὰ μέλη μου παρέλυσαν. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ ὅλοι ἔμειναν σιωπῶντες. Μόνος δὲ ὁ Ἀλκίνοος ἀπαντήσας τῷ εἶπε.

« Ξένε, ἐπειδὴ δὲν λέγεις ταῦτα διὰ νὰ μᾶς δυσαρεστήσῃς, ἀλλ' ἐπιθυμεῖς νὰ δείξῃς τὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα ἔχεις, ὀρθῶς διότι σὲ προσέβαλεν οὗτος ὁ ἄνθρωπος πλησιάσας σε εἰς τὸν ἀγῶνα, ὥστε κὰ εἰς ἄνθρωπος δὲν θὰ σοῦ κατηγόρει τὴν τόλμην, ὅστις θὰ ἤξευρε νὰ σκέπτηται τὰ πρέποντα μὲ τὸν νοῦν του, δέξου, καὶ ἄκουσον ἤδη τὸν λόγον μου, διὰ νὰ διηγηθῇς καὶ εἰς ἄλλον ἐκ τῶν ἡρώων, ὅταν θὰ εὐωχῆσαι εἰς τὴν οἰκίαν σου πλησίον τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων σου, ἀναφέρων τὰ προτερήματά μας, ποίας ἐπιδεξιότητας ἔδωκε καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Ζεὺς πατροπαραδότους καὶ ἄνευ διακοπῆς κληρονομικάς. Διότι δὲν διαπρέπομεν εἰς τὴν πυγμὴν, οὔτε εἰς τὴν πάλην, ἀλλ' εἴμεθα ἐξαίρετοι εἰς τὸ τρέξιμον καὶ ἀνυπέρβλητοι εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀγαπῶμεν δὲ πάντοτε συμπόσια καὶ κιθάραν καὶ χοροὺς, καὶ νέα καὶ καθαρὰ φορέματα, καὶ θερμὰ λουτρὰ, καὶ ἀναπαυτικὴν κλίνην. Ἀλλ' ἔλθετε, οἱ ἄριστοι χορευταὶ μεταξὺ τῶν Φαιάκων, χορεύσατε, διὰ νὰ εἴπῃ καὶ ὁ ξένος εἰς τοὺς φίλους του, ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, πόσον ὑπερβαίνομεν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὸ τρέξιμον καὶ εἰς τὸν χορὸν καὶ εἰς τὸ ᾆσμα. Εἰς δὲ τὸν Δημόδοκον ἂς τρέξῃ τις ὀγλίγωρα νὰ φέρῃ τὴν γλυκεῖαν φόρμιγγα, ἥτις εὑρίσκεται που εἰς τὸ ἀνάκτορόν μου. »

Οὕτως εἶπεν ὁ ἔμοιος μὲ τοὺς θεοὺς Ἀλκίνοος· ἔδραμε δὲ ὁ κῆρυξ, διὰ νὰ φέρῃ τὴν ὡραίαν (κοίλην) φόρμιγγα ἐκ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Ἐσηκώθησαν δὲ καὶ ἐννέα ἐκλεκτοὶ αἰσυμνῆται (ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλελεγμένοι ἔφοροι, βραβευταὶ, ἀγωνοθέται) τοῦ δημοσίου, οἵτινες ἐτακτοποίουν τὰ πάντα καλῶς εἰς τοὺς ἀγῶνας (ἐπεστάτουν εἰς τὴν εὐταξίαν τῶν ἀγώνων). Καὶ

ἐκαθάρισαν τὸν χορὸν (τὸ διάστημα, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ ὁ χορὸς), καὶ ἐπλάτυναν τὸν ὡραῖον ἀγῶνα (ἔκαμαν εὐρὺν κύκλον διὰ τὸ στάδιον, ἐν ᾧ ἔμελλον νὰ ἀγωνισθῶσιν, ἀφοῦ παρεμέρισαν ἐν τάξει τοὺς θεατάς). Ἔφθασε δὲ καὶ ὁ κῆρυξ, ἐγχειρίζων τὴν γλυκύφωνον φόρμιγγα εἰς τὸν Δημόδοκον, οὗτος δὲ προέβη ἔπειτα εἰς τὸ μέσον, πέριξ δὲ αὐτοῦ ἵσταντο οἱ τρυφεροὶ νέοι, οἱ ἔμπειροι (ἄριστοι) χορευταί· ἐκτύπων δὲ οἱ πόδες των τὸν θεῖον χορόν· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς παρετήρει τὰς λαμπρὰς κινήσεις (τὰς συντόνους, τρεμούσας διὰ ταχύτητα καὶ οἱονεὶ ἀπαστραπτούσας) τῶν ποδῶν των, καὶ ἐθαύμαζεν ἐντός του.

Ἐκεῖνος δὲ παίζων τὴν φόρμιγγά του (ὁ Δημόδοκος) ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ὡραιότατα περὶ τῶν ἐρώτων τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς τρυφερᾶς Ἀφροδίτης(1)· τίνι τρόπῳ συνεκοιμήθησαν τὸ

(1) Πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων (ὡς ὁ Πλάτων ἐν Πολιτ. Γ. σελ 390 ἔκδ. Κασ.) καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ἐσκανδαλίσθησαν ἐκ τοῦ ἐπισυναφθέντος ἐνταῦθα ἐπεισοδίου περὶ τῶν ἐρώτων τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ὑπέθεσαν αὐτὸ ὑποβολιμαῖον, ἢ τεμάχιον ὕμνου τινὸς, κατακρίνοντες αὐτὸ ὡς ἐμφαῖνον ὀλίγον πρὸς τοὺς θεοὺς σεβασμὸν, καὶ ὡς ἀνάξιον ποιήματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξυμνεῖται ἡ συζυγικὴ πίστις τῆς Πηνελόπης καὶ ἡ παρθενικὴ αἰδὼς καὶ ἀθωότης τῆς Ναυσικάας. Ἡμεῖς ὅμως τολμῶμεν νὰ μὴ συμφωνήσωμεν μετὰ τῶν κατακρινόντων ὡς ὑποβολιμαῖον τὸ χωρίον τοῦτο, διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους. Πρῶτον, διότι εἰς Φαίακας ἀκροατὰς, οἵους τοὺς περιέγραψεν ὁ ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς Ἀλκίνοος, οὐδὲν εἶχε τὸ σκανδαλίζον. Δεύτερον, διότι εἰς πάντα μῦθον ἐνυπάρχει ἀλληγορία τις, τοῦ δὲ προκειμένου μύθου τὴν ἀλληγορίαν εὑρίσκομεν εἰς τὰς τοῦ Ὀβιδίου Μεταμορφώσεις Δ, 171—189. Τρίτον, διότι ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία παραδέχεται καὶ πάνδημον Ἀφροδίτην. Τέταρτον, διότι καὶ ἐκ τῶν θεραπαινίδων τῆς Πηνελόπης ἀναφέρονται εἰς τὰς ἐφεξῆς ῥαψῳδίας τινὲς, ἀσελγήσασαι μετὰ τῶν μνηστήρων, διὰ δὲ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἐπαξίως τιμωρηθεῖσαι. Πέμπτον δὲ καὶ κυριώτατον, διότι ὁ ποιητὴς, ἀφοῦ ἐν τῇ Χ' ῥαψῳδίᾳ διὰ τῶν στίχων 182—185 ἐξύμνησε τὴν εὐδαιμονίαν τῶν πιστῶν καὶ ὁμοφρονούντων ἀνδρογύνων, εἶπεν (ἴδε σελ. 8 τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου τῆς Ὀδυσσείας) ὅτι « δὲν ὑπάρχει καλήτερον καὶ ἐπιθυμητότερον

πρῶτον εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἡφαίστου, κρυφίως· τῇ ἔδωκε δὲ πολλὰ (δῶρα ὁ Ἄρης), κατήσχυνε δὲ τὴν κοίτην καὶ τὴν κλίνην τοῦ θαυμαστοῦ Ἡφαίστου· εὐθὺς δὲ τῷ ἔδωκε τὴν εἴδησιν ὁ Ἥλιος, ὅστις τοὺς εἶδε συγκοιμωμένους ἐρωτικῶς. Ὁ δὲ Ἥφαιστος, εὐθύς, ἀκούσας τὸν πληγόντα τὴν καρδίαν λόγον, ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ (ἔδραμεν) εἰς τὸ χαλκεῖόν του, σχεδιάζων κακὰ μὲ τὸν νοῦν του (ἀναιβοκαταιβάζων κακὰ σχέδια μὲ τὸν νοῦν του)· ἔβαλεν εἰς τὸ ἀκμόθετον μέγαν ἄκμονα, ἔκοπτε δὲ (ἐχάλκευε, κατεσκεύαζεν ὡς χαλκεὺς) ἀλύσσεις ἀδιασπάστους, ἀδιαλύτους, διὰ νὰ ἀντέχωσι πρὸς πᾶσαν δύναμιν. Ἀφοῦ δὲ κατεσκεύασε τὴν παγίδα (τὸ δόλιον μηχάνημα), ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ἄρεως, ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀγαπητή του κλίνη· περὶ δὲ τοὺς πόδας τῆς κλίνης περιέχεε τὰς ἀλύσσεις κύκλῳ πρὸς ὅλα τὰ μέρη· πολλαὶ δὲ (ἀλύσσεις, βρόχια) καὶ ἐπάνωθεν ἀπὸ τῆς στέγης ἐξεχύθησαν, ὡς ὑφάσματα ἀράχνης, λεπτά, ὁποῖα δὰ δὲν θὰ ἠδύνατο οὐδὲ νὰ τὰ ἴδῃ τις, οὐδὲ ἐκ τῶν ἀθανάτων θεῶν· διότι ἦσαν κατεσκευασμένα μὲ ἀμίμητον δόλον. Ἀφοῦ δὲ περιέχεεν ὅλην τὴν δολεράν του παγίδα περὶ τὴν κλίνην του, ἐπροσποιήθη ὅτι ὑπάγει εἰς τὴν Λῆμνον, τὴν ὡραίαν πόλιν, ἥτις εἶναι αὐτῷ φιλτάτη ἀπασῶν τῶν πόλεων τῆς οἰκουμένης(1). Ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσᾶς ἔχων ἡνίας Ἄρης δὲν εἶχε κλειστὰ τὰ ὀμμάτιά του. Εὐθὺς ὡς εἶδε τὸν περίφημον τεχνίτην Ἥφαιστον, ἀπομακρυνόμενον, ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ (ἔδραμεν) εἰς τὸ δῶμα (ἀνάκτορον) τοῦ ἐνδόξου Ἡφαίστου, κρατημένος ἀπὸ τὸν πόθον (ἐπιθυμῶν τοὺς ἔρωτας) τῆς τρυφερᾶς Κυθείρας (Ἀφροδίτης). Ἐκείνη δὲ, ἐπιστρέψασα τότε (πρὸ ὀλίγου, ἀπὸ πλησίον τοῦ μεγαλοδυνάμου πατρός της, υἱοῦ τοῦ Κρόνου, ἡτοιμάζετο νὰ καθήσῃ· καὶ αὐτὸς εἰσήρχετο ἐντὸς τοῦ μεγάρου, καὶ προσκολληθεὶς αὐτῇ διὰ τῆς χειρὸς, τὴν ὡμίλησε καὶ τῇ εἶπεν.

« Ἀγαπητή μου, στραφέντες πρὸς τὴν κλίνην ἂς πλαγιάσωμεν· διότι δὲν ὑπάρχει πλέον ἐδῶ ὁ Ἥφαιστος, ἀλλὰ βεβαίως τώρα ὑπῆγεν εἰς τὴν Λῆμνον πρὸς τοὺς βαρβάρους ἔχοντας προφορὰν (γλῶσσαν) Σίντιας. »

Οὕτως εἶπεν· εἰς ἐκείνην δὲ ἐφάνη ἀρεστὸν τὸ νὰ κατακλιθῶσιν· αὐτοὶ δὲ οἱ δύο, πορευθέντες εἰς τὴν κλίνην, ἐκοιμήθησαν· περιεχύθησαν δὲ περὶ τὰ σώματά των αἱ τεχνικαὶ ἀλύσσεις τοῦ πολυγνώμου Ἡφαίστου. Καὶ δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ κινήσωσι κανὲν μέλος των, οὐδὲ νὰ σηκώσωσι· καὶ τότε δὰ ἐνόησαν, ὅτι δὲν ὑπῆρχε πλέον τρόπος ἐκφυγῆς· πλησίον δὲ αὐτῶν προσῆλθεν ὁ περίδοξος Χωλὸς (ὁ Ἥφαιστος), γυρίσας ὀπίσω, πρὶν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γῆν τῆς Λήμνου· διότι παρεφύλαττεν ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἥλιος, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν εἴδησιν. Ἐξεκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν θάλαμόν του, τὴν λύπην ἔχων εἰς τὴν ἀγαπητήν του καρδίαν· καὶ ἐσταμάτησεν εἰς τὰ πρό-

---

» τούτου, ὅταν δηλαδὴ, ὁμοφρονοῦντες εἰς τὰ νοήματα, κυβερνῶσι τὴν » οἰκίαν των ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή. Προξενοῦσι μεγάλην λύπην » εἰς τοὺς ἐχθρούς των καὶ εὐφροσύνην » εἰς τοὺς φίλους των· ἀλλὰ τὴν μεγαλητέραν ὠφέλειαν » ἀπολαμβάνουσιν οἱ ἴδιοι.» οὐδόλως ἤμαρτε, νομίζομεν, κατὰ τῆς χρηστοηθείας, ἐστήριξε δὲ μᾶλλον τοὺς ἀνωτέρους λόγους του, καὶ στερεόνει τοὺς ἀναγνώστας του εἰς τὴν συζυγικὴν πίστιν, ἀποδεικνύων καὶ διὰ τοῦ ἐναντίου τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω λόγων του, καταδεικνύων ἡμῖν ὅτι οἱ τὰ ἐναντία ἀποτολμῶντες σύζυγοι καὶ θεοὶ ἂν ὦσι (καθ' ὅλα δηλαδὴ τὰ ἄλλα ἀμώμητοι) γίνονται κακοδαίμονες καὶ περίγελως τῶν ἁπάντων, τὰ ἐναντία καρπούμενοι, λυποῦντες μὲν τοὺς φίλους των, εὐφραίνοντες δὲ τοὺς ἐχθρούς των, αὐτοὶ δὲ μάλιστα κακοδαιμονοῦντες, ἀδοξοῦντες καὶ ἀτιμαζόμενοι. Οὐδὲν δὲ κρυπτὸν οὐ μὴ γενήσεται φανερὸν, ὅθεν καὶ ὁ Ἥλιος δίδει εὐθὺς τὴν εἴδησιν τῷ Ἡφαίστῳ.

(1) Ἡ Λῆμνος ἦτο ἱερὰ τῷ Ἡφαίστῳ καὶ διὰ τὸ πυρίπνοον ὄρος αὐτῆς, τὸν Μόσυχλον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Ἰλιάδα (Α, 593) εἰς αὐτὴν κατεπέσοντα τὸν Ἥφαιστον, ὅταν αὐτὸν ἔρριψεν ὁ Ζεὺς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὑπεδέχθησαν αὐτὸν φιλοξένως οἱ ἐν αὐτῇ Σίντιες, ὅθεν καὶ δι' αὐτὸν εἰσέτι τὸν λόγον ἡ Λῆμνος ἦν φιλτάτη τῷ Ἡφαίστῳ.

θυρα, καὶ ἀγρία τὸν ἐκυρίευεν ὀργή· φοβερὰν δὲ ἔβγαλε κραυγήν, καὶ ἔκραξε πρὸς ὅλους τοὺς θεούς.

« Ζεῦ πάτερ, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι, αἰώνιοι θεοί, ἔλθετε διὰ νὰ ἴδητε πράξεις ἐρυθρίστους καὶ ἀφορήτους· ὅτι ἐμὲ τὸν χωλὸν ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς Ἀφροδίτη πάντοτε περιφρονεῖ (ἀτιμάζει), ἀγαπᾷ δὲ τὸν ῥοθοροποιὸν Ἄρη· διότι αὐτὸς μὲν εἶναι ὡραῖος καὶ ὑγιὴς τοὺς πόδας, ἐγὼ δὲ ἐγεννήθην ἀσταθὴς (βεβλαμμένος) κατὰ τοὺς πόδας· καὶ ὅμως οὐδεὶς ἄλλος παιδὶ διὰ τὸ ἐλάττωμά μου τοῦτο παρὰ τοὺς δύο μου γονεῖς(1), οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ μὴ μὲ γεννήσωσιν! Ἴδετε δὰ πῶς οἱ δύο των κοιμῶνται ἐρωτικῶς πατήσαντες τὴν κλίνην μου· ἐγὼ δὲ βλέπων αὐτοὺς πικραίνομαι. Δὲν ἐλπίζω ὅμως ἀκόμη μίαν φορὰν, καὶ δι' ὀλίγον κἂν καιρὸν, νὰ πλαγιάσωσιν οὕτως, ὅσον καὶ ἂν ἀγαπῶνται(2)· ὀγλίγωρα καὶ οἱ δύο τους θὰ ἐπιθυμήσωσι νὰ μὴ κοιμῶνται (νὰ μὴ ἦναι εἰς τὴν κλίνην, νὰ ἐξεγερθῶσιν), ἀλλὰ θὰ τοὺς κρατεῖ δεσμευμένους ἡ παγὶς καὶ τὰ βρόχια, μέχρις οὗ ἐντελῶς μοὶ ἀποδώσῃ ὁ πατήρ της ὅλα τὰ προικῶα δῶρα(3), ὅσα τῷ ἔδωκα διὰ τὴν ἀναιδῆ του θυγατέρα· ἐπειδὴ ἐγέννησε θυγατέρα, ἀλλ' οὐχὶ ἐγκρατῆ (κυρίαν τῶν παθῶν της).»

Οὕτως εἶπεν· οἱ δὲ θεοὶ συνηθροίσθησαν πρὸς τὸ χαλκίνας ἔχον τὰς βάσεις δῶμα(4)· ἦλθε δὰ ἐκεῖ ὁ τὴν γῆν συνέχων

(1) Δηλαδὴ ἡ Ἥρα καὶ ὁ Ζεύς. Βλ. Ἰλιάδος Α, 572.

(2) Ἴσως διότι θὰ τοῖς εἶναι πικρὰ ἡ ἐνώπιον τῶν θεῶν ἁπάντων καταισχύνη, ἢ διὰ τοὺς ἀλύτους δεσμούς. Ἀλλὰ κάλλιον ἴσως: « Καὶ ὅμως ἐλπίζω ὅτι καὶ ἐπὶ ὀλίγας ἔτι στιγμὰς δὲν θὰ μείνωσι πλαγιασμένοι οὕτω πλησίον ἀλλήλων, ὅσον καὶ ἂν ἀγαπῶνται.»

(3) Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, τὰ πάντα, διὰ νὰ ἐφαρμόζωνται καὶ ἐπὶ θνητῶν ἀνθρώπων. Εἰς τοὺς ἀρχαίους δὲ χρόνους (ὡς καὶ παρὰ πολλοῖς ἡμιπολιτισμένοις λαοῖς καὶ σήμερον) ὁ γαμβρὸς ἔδιδε προῖκα διὰ τὴν νύμφην εἰς τὸν πενθερόν του.

(4) Βλ. Ἰλ. Α, 426. Κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἐσυνειθίζετο νὰ κοσμῶνται αἱ αἴθουσαι καὶ τὰ δάπεδα τῶν θαλάμων καὶ αἱ στέγαι διὰ ποικίλων χαλκίνων ἤτοι ἐν γένει μεταλλίνων κοσμημάτων.

Ποσειδών· ἦλθε δὲ καὶ ὁ πολὺ τὸ ὄρελος καὶ τὸ κέρδος φέρων Ἑρμῆς(1), ἦλθε δὲ καὶ ὁ μακρόθεν βάλλων τὰ βέλη θεὸς Ἀπόλλων· ἀλλ' αἱ θεαὶ ἐξ αἰδοῦς ἔμειναν ἑκάστη εἰς τὰ ἴδια (δὲν παρουσιάσθησαν)· ἐσταμάτησαν δὲ εἰς τὰ πρόθυρα οἱ τἀγαθὰ δωρούμενοι θεοί· καὶ ἄσβεστος (ἀκατάπαυστος) γέλως ἐξερράγη μεταξὺ τῶν ἀθανάτων θεῶν, βλεπόντων τὰ τεχνάσματα τοῦ πολυγνώμου (πολύφρονος, πολύζευρου) Ἡφαίστου. Οὕτω δὲ ἔλεγέ τις (ἕκαστος) ἐξ αὐτῶν, βλέπων πρὸς τὸν πλησίον του (οὕτω δὲ ἔλεγον εἷς πρὸς τὸν ἄλλον).

« Οὐδέποτε ἐπιτυγχάνουσιν αἱ κακαὶ πράξεις· συλλαμβάνει δὰ (περνᾷ) ὁ βραδυκίνητος τὸν ταχυκίνητον· οὕτω καὶ τώρα ὁ Ἥφαιστος, ὁ βραδυκίνητος, ἐπίασε τὸν Ἄρη, τὸν ταχυκινητότατον ὑπὲρ πάντας τοὺς θεοὺς, τοὺς κατοικοῦντας τὸν Ὄλυμπον, μολονότι εἶναι χωλός, διὰ τῶν τεχνασμάτων του· ὅθεν καὶ ὀφείλει (καταδικάζεται ὁ Ἄρης) νὰ ἀποτίσῃ τὴν εἰς τὸν συλλαμβανόμενον μοιχὸν ἐπιβαλλομένην ποινήν. »

Οὕτως αὐτοὶ μὲν ἔλεγον ταῦτα πρὸς ἀλλήλους· πρὸς τὸν Ἑρμῆν δὲ εἶπεν ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς θεὸς Ἀπόλλων.

« Ἑρμῆ, υἱὲ τοῦ Διός, διαγγελεῦ (ἀπόστολε), διανομεῦ τῶν ἀγαθῶν, ἄρά γε θὰ ἤστεργες, πιεσθεὶς εἰς τοὺς βαρεῖς (ἀδιαῤῥήκτους) τούτους δεσμοὺς, νὰ κοιμᾶσαι ἐν τῇ κλίνῃ εἰς τὸ πλευρὸν τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης; »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ἔπειτα (εὐθὺς) ὁ ἀπόστολος φονεὺς τοῦ Ἄργου.

« Εἴθε νὰ συνέβαινε τοῦτο, θεὲ, μακρόθεν τοξεύων, Ἀπολλον! τριπλάσια δὰ ἄπειρα νὰ μὲ περιέσφιγγον δεσμὰ, ὅλοι δὲ σεῖς οἱ θεοὶ καὶ ὅλαι αἱ θεαὶ(2) νὰ ἤσθε θεαταί, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐκοιμώμην εἰς τὸ πλευρὸν τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης! »

(1) Ὡς ἤδη θὰ ἐνόησεν ὁ ἀναγνώστης, ἐμφαίνεται ἤδη ἡ ἰδέα τοῦ Ἑρμοῦ ὡς προστάτου καὶ θεοῦ τῶν ἐμπόρων.

(2) Ὁ Ἑρμῆς εἶναι ἀρκετὰ εὐγενής, ὥστε αἰσχύνεται μᾶλλον τὰς κυρίας, καὶ θεωρεῖ τοῦτο ἀνώτερον βαθμὸν ποινῆς.

Οὕτως εἶπεν· ἐξερράγη δὲ γέλως μεταξὺ τῶν ἀθανάτων θεῶν. Τὸν Ποσειδῶνα ὅμως δὲν ἐκυρίευσεν ὁ γέλως, ἐξηκολούθει δὲ παρακαλῶν τὸν ἔνδοξον τεχνίτην Ἥφαιστον, διὰ νὰ συγκατένευε νὰ λύσῃ τὸν Ἄρη. Καὶ ἀποτείνας πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον, εἶπε τὰ πτερωτὰ ἔπη.

« Λῦσέ τον· ἐγὼ δὲ σοὶ ὑπόσχομαι, ὅτι αὐτοπροσώπως θέλει ἀποτίσει πᾶν ὅ,τι εἶναι δίκαιον, ὅπως σὺ ζητεῖς, ἐνώπιον τῶν ἀθανάτων θεῶν. »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν εἶπεν ὁ πολυένδοξος κατ' ἀμφοτέρους τοὺς πόδας χωλός.

« Μὴ ζητῇς παρ' ἐμοῦ ταῦτα, ὦ τὴν γῆν συνέχων Πόσειδον! Αἱ ὑπὲρ τῶν κακῶν καὶ δειλῶν διδόμεναι ἐγγυήσεις εἶναι καὶ αὐταὶ ἀνάξιαι καὶ ἐπισφαλεῖς (ἤ, διὰ τοὺς κακοὺς καὶ δειλοὺς δὲν ἁρμόζει νὰ ἐγγυῶνται οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἐνάρετοι). Πῶς ἠδυνάμην ἐγὼ νὰ δέσω σὲ (νὰ καταναγκάσω) ἐνώπιον τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἂν ὁ Ἄρης φύγῃ, ἀποφυγὼν ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ ἐκ τῆς καταδίκης του; »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ τὴν γῆν συνταράσσων Ποσειδών.

« Ἥφαιστε, καὶ ἂν δὰ ὁ Ἄρης, ἀποφυγὼν τὴν καταδίκην (τὸ χρέος) του, δραπετεύσῃ καὶ φύγῃ, ἐγὼ αὐτὸς θέλω σοὶ ἀποτίσει ταῦτα. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ὁ πολυένδοξος κατ' ἀμφοτέρους τοὺς πόδας χωλός.

« Δὲν δύναμαι, οὔτε εἶναι πρέπον νὰ ἀπορρίψω τὴν αἴτησίν σου. »

Οὕτως εἰπὼν ἔλυεν αὐτοὺς ἐκ τῶν δεσμῶν ὁ πολυδύναμος Ἥφαιστος· ἐκεῖνοι δὲ οἱ δύο, εὐθὺς ὁποῦ ἀπηλλάγησαν τῶν χαλεπῶν ἀλύσσεων, πάραυτα ἀνεπήδησαν, καὶ ἐκεῖνος μὲν (ὁ Ἄρης) ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Θράκην, αὐτὴ δὲ εἰς τὴν Κύπρον ἀπῆλθεν, ἡ τοὺς γέλωτας ἀγαπῶσα Ἀφροδίτη, εἰς τὴν Πάφον(1).

(1) Ἡ Θράκη ἦν τὸ ἐνδιαίτημα τοῦ Ἄρεως, κατοικουμένη ὑπὸ ἀγρίων καὶ σκληραγωγημένων καὶ πολεμικῶν φυλῶν· ἡ δὲ περικαλλὴς καὶ ὡραία

Ἐκεῖ δὲ ἦν τὸ ἱερὸν αὐτῆς τέμενος, καὶ βωμὸς πλήρης θυμιαμάτων· ὅπου δὰ καὶ τὴν ἔλουσαν αἱ Χάριτες, καὶ τὴν ἔχρισαν μὲ τὸ ἀθάνατον ἔλαιον, ὁποῖον ἐπιλάμπει ἐπὶ τῶν θεῶν τῶν αἰωνίων· καὶ τὴν ἐνέδυσαν μὲ ἐνδύματα θελκτικώτατα, θαῦμα νὰ τὰ ἴδῃ τις (κινοῦντα τὸν θαυμασμὸν τοῦ ὁρῶντος).

Αὐτὰ δὰ ἔψαλλεν ὁ ἐξάκουστος ἀοιδός· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εὐφραίνετο ἐνδομύχως ἀκούων, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ Φαίακες, οἱ μὲ μακρὰ κωπηλατοῦντες κωπία, οἱ περίφημοι ναῦται.

Ὁ δὲ Ἀλκίνοος(1) διέταξε τὸν Ἄλιον καὶ τὸν Λαοδάμαντα νὰ χορεύσωσι μόνοι των, ἀφοῦ πλέον κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιπαραβληθῇ μὲ αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ ἀφοῦ δὰ ἔλαβον εἰς τὰς χεῖράς των ὡραίαν σφαῖραν, πορφυρᾶν, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει δι' αὐτοὺς ὁ ἀριστοτέχνης Πόλυβος· ταύτην ὁ εἷς ἔρριπτε πρὸς τὰ σκιώδη νέφη, κλίνων πρὸς τὸ ὄπισθεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα· ὁ δὲ ἄλλος, ἀπὸ τῆς γῆς τεινάχθεὶς εἰς τὰ ὕψη, τὴν ἥρπαζεν (ἐδέχετο) εὔκολα εἰς τὰς χεῖράς του, πρὶν ἢ πατήσῃ μὲ τοὺς πόδας του τὸ ἔδαφος· ἀφοῦ δὲ ἠγωνίσθησαν (ἔδειξαν δείγματα τῆς σπανίας ἐπιδεξιότητός των) εἰς τὸ πρὸς τὰ ὕψη πετᾶν τὴν σφαῖραν, ἐχόρευσαν ἔπειτα καὶ ἐπὶ τῆς πολυγονίμου γῆς, ποιοῦντες πολυειδεῖς καὶ πυκνὰς περιστροφάς· οἱ δὲ λοιποὶ νέοι τοὺς ἐπεκρότουν ἐπευφημοῦντες, περιεστῶτες εἰς τὸν ἀγῶνα (θεαταί), πολὺς δὲ διηγέρθη κρότος (ἐπευφημιῶν). Τότε δὲ τέλος πάντων ἀπεύθυνε τὸν λόγον πρὸς τὸν Ἀλκίνοον ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς.

Κύπρος ἦν τὸ ἐνδιαίτημα τῆς Ἀφροδίτης, ἐχούσης ἐν Πάφῳ (εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς νήσου) ναὸν περίφημον καὶ ἐξάκουστον, ὃν τρόπον ἡ Ἀθηνᾶ ἐν ταῖς κλειναῖς Ἀθήναις τὸ Ἐρεχθεῖον καὶ μετέπειτα τὸν περίφημον Παρθενῶνα.

(1) Οἱ ἐξοβελίζοντες τὸ ἀνωτέρω ἐπεισόδιον περὶ τῶν ἐρώτων τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ἀφροδίτης ὑποθέτουσιν, ὅτι ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ συνέχεια τοῦ στίχου 265, δηλαδὴ τοῦ ἐν σελ 41 « τῶν ποδῶν των, καὶ ἐθαύμαζεν ἐντός του.» Ὁμολογητέον δὲ καὶ ὅτι ὁ Δημόδοκος εἶχε λάβει τὴν φόρμιγγα, ὅπως τηρῇ τὸν ῥυθμὸν τῶν χορευόντων, οὐχὶ δὲ καὶ ὅπως ψάλλῃ ᾄσματα.

« Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ἔκλαμπρε μεταξὺ ὅλων τούτων τῶν λαῶν, βεβαίως (ἐνθυμοῦμαι ὅτι) μοῦ ἐκαυχήθης (εὐλόγως) ὅτι εἰσὶν ἄριστοι χορευταί, τὰ πράγματα ἐπεβεβαίωσαν τοὺς λόγους σου· μὲ κυριεύει σεβασμός, θεώμενον τὸ θαῦμα τοῦτο.»

Οὕτως εἶπεν· ἐχάρη δὲ ἡ ἱερὰ καρδία τοῦ Ἀλκινόου (ὁ σεβαστὸς Ἀλκίνοος)· πάραυτα δὲ ἐλάλησε πρὸς τοὺς ἀγαπῶντας τὴν κωπηλασίαν Φαίακας.

« Ἀκούσατε, ἡγεμόνες καὶ δυνάσται τῶν Φαιάκων· ὁ ξένος μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι φρονιμώτατος ἄνθρωπος. Ἀλλ' ἔλθετε, ἂς δώσωμεν αὐτῷ δῶρον φιλοξενίας, οἷον ἁρμόζει· διότι δώδεκα πολυένδοξοι βασιλεῖς ἔχουσι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ κράτος εἰς τὸν δῆμον, καὶ ἐγὼ δέκατος τρίτος (1)· ἐκ τούτων ὁ καθεὶς σας προσφέρετε αὐτῷ στολὴν λαμπρὰν (ἐπὶ λευκότητι) καὶ χιτῶνα καὶ τάλαντον πολυτίμου χρυσοῦ· ἀμέσως δὲ ὅλοι ὁμοῦ (ὡς εἴμεθα συνηγμένοι) ἂς φέρωμεν ταῦτα, ἵνα ὁ ξένος λαβὼν ταῦτα εἰς τὰς χεῖράς του ἔλθῃ εἰς τὸ συμπόσιον χαίρων ἐν τῇ καρδίᾳ του (ἐνδομύχως)· ὁ δὲ Εὐρύαλος ἂς ἐξιλεώσῃ αὐτὸν τὸν ἴδιον (ἰδιαιτέρως) καὶ μὲ λόγον καὶ μὲ δῶρον, διότι τῷ εἶπεν ἀπρεπῆ λόγον.»

Οὕτως εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ ὅλοι ἐπεδοκίμασαν τοὺς λόγους του καὶ ἐπεκύρωσαν, καὶ ἔπεμψαν εὐθὺς (ἐπομένως) κήρυκα ὁ καθεὶς των διὰ νὰ φέρῃ τὰ δῶρα· πρὸς αὐτὸν δὲ ὁ Εὐρύαλος ἀπήντησε καὶ εἶπε.

« Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ἔκλαμπρε παντὸς τοῦ λαοῦ· λοιπὸν ἐγὼ τὸν ξένον θέλω ἐξιλεώσει, ὅπως διατάσσεις· θὰ τῷ προσφέρω τοῦτο τὸ ὁλόχαλκον ξίφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἀργυρᾶ λαβίς, τὸ περικαλύπτει δὲ θήκη ἐκ νεοειργασμένου ἐλεφαντίνου ὀστοῦ· θὰ ἔχει δὲ πολλὴν ἀξίαν παρ' αὐτῷ.»

(1) Ἄρα ἡ Κέρκυρα ἀπήλαυε κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς ἤδη ἐκείνους χρόνους εὐρύθμου πολιτεύματος, ἀριστοκρατικοῦ ἢ δημοκρατικοῦ, κυβερνωμένου ὑπὸ δωδεκάδος ἀρίστων, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου.

Οὕτως εἰπὼν τῷ ἐνεχείρισε τὸ ἀργυροκαρφωμένον ξίφος, καὶ ἀπευθύνας πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον τῷ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Χαῖρε, σεβάσμιε ξένε! ἂν δὲ μοῦ ἐξέρυγε κανεὶς χαλεπὸς λόγος, εὐθὺς ἂς τὸν διασκορπίσωσιν οἱ ἄνεμοι, σὲ δὲ εἴθε νὰ ἀξιώσωσιν οἱ θεοὶ νὰ ἐπανίδῃς τὴν σύζυγόν σου καὶ νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου· διότι πολὺν καιρὸν τυραννεῖσαι μακρὰν τῶν φιλτάτων σου. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἁπάντων εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς.

« Καὶ σύ, φίλε, χαῖρε πολλαπλασίως, καὶ οἱ θεοὶ νὰ σοὶ χαρίσωσιν εὐδαιμονίαν! εἴθε δὲ μηδέποτε νὰ ποθήσῃς τὸ ξίφος τοῦτο, τὸ ὁποῖον τώρα δὰ μοὶ ἐχάρισας, ἀφοῦ μὲ ἐξιλέωσας μὲ τοὺς λόγους σου»(1).

Εἶπε, καὶ περιέζωσε περὶ τοὺς ὤμους του τὸ ἀργυρόηλον ξίφος. Καὶ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ τὰ πολύτιμα δῶρα ἦσαν πλησίον του, τὰ ὁποῖα καὶ μετεκόμισαν οἱ εὐγενεῖς κήρυκες εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου, παραλαβόντες δὲ αὐτὰ ἐκεῖ οἱ υἱοὶ τοῦ ἀμωμήτου Ἀλκινόου, παρεκατέθεσαν πλησίον τῆς σεβαστῆς μητρός των τὰ περικαλλῆ δῶρα· ὁ δὲ σεβαστὸς Ἀλκίνοος ὡδήγει καὶ προηγεῖτο αὐτῶν (τῶν συνδαιτυμόνων), καὶ ἐλθόντες ἐκαθέσθησαν εἰς ὑψηλοὺς θρόνους· καὶ τότε δὰ ἐλάλησε πρὸς τὴν Ἀρήτην ὁ κραταιὸς Ἀλκίνοος.

« Ὕπαγε, γύναι, φέρε κιβώτιον λαμπρότατον, τὸ ἄριστον· ἐντὸς δὲ αὐτοῦ βάλε στολὴν λαμπρὰν καὶ χιτῶνα· εἰς δὲ τὸ πῦρ θερμάνατε(2) δι' αὐτὸν χάλκινον ἀγγεῖον, καὶ βράσα-

(1) Ὁ Εὐρύαλος εἶπε: « θὰ ἔχει ἐ πολλὴν ἀξίαν παρ' αὐτῷ » δηλαδὴ δὲν θὰ τὸ ἀτιμάσει, ἀλλὰ θὰ τὸ δοξάσει μᾶλλον. Ὑπὸ ταύτην τὴν ἔννοιαν λέγει καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς περίπου τὰ ἑξῆς. « Ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ ἀτιμάσω τὸ ξίφος σου, θὰ ἀκούσεις ὅτι εὑρίσκεται εἰς ἀξίας χεῖρας, καὶ ἐπομένως δὲν θὰ μετανοήσεις, ὅτι μοὶ τὸ ἔδωκας.

(2) Ἐνταῦθα πληθυντικῶς, διότι ἀποτείνεται καὶ πρὸς τὰς παρεστηκυίας θεραπαινίδας.

τε ὕδωρ, διὰ νὰ λουσθῇ πρότερον, καὶ ἰδὼν ὅλα του τὰ δῶρα ἐν καλῇ τάξει, τὰ ὁποῖα τῷ ἔφερον ἐνταῦθα οἱ ἀμώμητοι Φαίακες, εὐφραίνηται εὐωχούμενος καὶ ἀκούων τὸ μελῳδικὸν ᾆσμα τοῦ ψάλτου. Καὶ ἐγὼ θὰ τῷ προσφέρω τοῦτο τὸ ὡραιότατον ποτήριόν μου, τὸ χρυσοῦν, διὰ νὰ μὲ ἐνθυμῆται εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν, ποιῶν δι' αὐτοῦ σπονδὰς ἐν τῇ οἰκίᾳ του πρὸς τὸν Δία καὶ τοὺς λοιποὺς θεούς. »

Οὕτως εἶπεν· ἡ δὲ Ἀρήτη διέταξε τὰς ὑπηρετρίας της, νὰ βάλωσι τὸ ὀγλιγωρότερον εἰς τὸ πῦρ μέγαν τρίποδα· ἐκεῖναι δὲ ἔστησαν εἰς τὸ καταφλέγον πῦρ τρίποδα, ἐξ οὗ ἔχυνον ὕδωρ διὰ λούσιμον, καὶ ἔχεαν ἐντὸς αὐτοῦ ὕδωρ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἤναπτον ξύλα λαβοῦσαι. Καὶ τὴν μὲν γαστέρα τοῦ τρίποδος περιεκύκλου τὸ πῦρ, ἐζεστάθη δὲ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐν τοσούτῳ ἡ Ἀρήτη ἐξέφερεν ἐκ τοῦ θαλάμου ὡραιότατον κιβώτιον διὰ τὸν ξένον, ἔθετε δὲ ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ὡραιότατα δῶρα, τὰς στολὰς, καὶ τὸν χρυσὸν, ὅσα τῷ ἐχάρισαν οἱ Φαίακες· ἔβαλε δὲ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ αὐτὴ στολὴν καὶ ὡραῖον χιτῶνα, καὶ προσκαλέσασα αὐτὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Μόνος σου ἤδη παρατήρησον τὸ κλείσιμον τοῦ κιβωτίου(1), κάμε δὲ εὐθὺς τὸν κόμβον ἐπ' αὐτοῦ, μήπως κανεὶς σοῦ ἀποστερήσῃ τι εἰς τὸν δρόμον σου (ταξείδιόν σου), ὅταν δὰ πάλιν κοιμηθῇς τὸν γλυκὺν ὕπνον σου, ποντοπορῶν ἐπὶ τοῦ μελανοχρόου πλοίου. »

Ἀκούσας δὲ τούτους τοὺς λόγους ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς, εὐθὺς προσήρμοσε τὸ κλείσιμον, ταχέως δὲ ἔκαμεν ἐπάνω του τὸν ποικίλον κόμβον, τὸν ὁποῖον τὸν εἶχέ ποτε διδάξει ἡ θαυμασία τεχνίτρια (διὰ τὴν περίνοιάν της) Κίρκη(2)·

(1) Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους δὲν ἦσαν γνωστὰ τὰ κλεῖθρα, ἐφευρεθέντα μετέπειτα κατ' Εὐστάθιον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων· ἔκλειον δὲ τὰ κιβώτια διὰ τεχνηέντων δεσμῶν καὶ κόμβων, πολλάκις λίαν δυσδιαλύτων, ὥσπερ καὶ ὁ Γόρδιος δεσμός.

(2) Ἡ μάγος Νύμφη Κίρκη ἐδίδαξε τὸν Ὀδυσσέα τὸν πολύτεχνον

πάραυτα δὲ ἐλθοῦσα τὸν προσεκάλεσεν ἡ ταμία ἵνα λουσθῇ, ἐμβαίνων εἰς τὸν λουτῆρα· ἐκεῖνος δὲ ἐχάρη ἐκ καρδίας ἰδὼν θερμὸν λουτρὸν, διότι δὲν εἶχε πολυεπιμεληθῇ τὸ σῶμά του ἀφ' ἧς ὥρας ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς κατοικίας τῆς ὡραίαν ἐχούσης τὴν κόμην Καλυψοῦς, ἐκεῖ ὅμως ὅσον δὰ δι' ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος, αὕτη τῷ ἐγίγνετο διαρκὴς, ὅπως ἁρμόζει εἰς θεόν. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἔλουσαν αἱ ὑπηρέτριαι καὶ τὸν ἔχρισαν μὲ ἔλαιον, καὶ τὸν ἐνέδυσαν μὲ ὡραίαν χλαῖναν καὶ χιτῶνα, ἐκβὰς δὰ ἐκ τοῦ λουτῆρος διευθύνετο ὑπάγων πρὸς τοὺς πίνοντας τὸν οἶνόν των ἄνδρας· ἡ δὲ Ναυσικάα, εἰς ἣν οἱ θεοὶ εἶχον δωρήσει τὴν καλλονὴν, ἵστατο παρὰ τὸν σταθμὸν τῆς θύρας τοῦ στερεῶς ᾠκοδομημένου οἰκήματος(1), καὶ ἐθαύμαζε τὸν Ὀδυσσέα, βλέπουσά τον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της(2), καὶ ἀποτείνασα πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον τῷ ἐλάλησε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Χαῖρε, ξένε! καὶ νὰ μὲ ἐνθυμῆσαί ποτε ὢν ἐν τῇ γῇ τῆς πατρίδος σου, διότι εἰς ἐμὲ πρώτην ὀφείλεις εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς σου (πρὸς ἀνταμοιβὴν τῆς διασώσεώς σου). »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς.

« Νασικάα, θύγατερ τοῦ μεγαλοψύχου Ἀλκινόου, εἴθε οὕτω νὰ ἀποφασίσῃ ὁ μεγάλα βροντῶν σύζυγος τῆς Ἥρας Ζεὺς, νὰ φθάσω εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ νὰ ἀξιωθῶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου μου, διότι καὶ ἐκεῖ δὰ θὰ

τοῦτον κόμβον, ἐκ προμηθείας, διότι οἱ συνεταῖροί του, αὐτοῦ κοιμωμένου, εἶχον ἀνοίξει κατὰ τὸν πλοῦν τὸν ἀσκὸν, ἐν ᾧ ὁ Αἴολος εἶχεν ἐγκλείσει τοὺς ἀνέμους, νομίζοντες ὅτι εἶχεν ἐγκεκλεισμένα πολύτιμα κειμήλια, διὰ δὲ τῆς ἐπιβουλῆς των ταύτης ἔρριψαν καὶ πάλιν τὸν Ὀδυσσέα εἰς τρικυμίας καὶ νέα δεινὰ παθήματα.

(1) Αἱ ἄγαμοι παρθένοι δὲν ἐξήρχοντο εἰς τὸν ἀνδρωνίτην.

(2) Τὸ « εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της» σημαίνει συγχρόνως, ὅτι τὸ ἀνκείμενον τῆς θέας κατοπτρίζεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας.

σὲ λατρεύω πάντοτε ὡς θεὸν καθ' ὅλην μου τὴν ζωήν, διότι σὺ μὲ ἀνεκάλεσας εἰς τὴν ζωήν, κόρη. »

Εἶπε καὶ διευθύνετο νὰ καθήσῃ εἰς τὸν δι' αὐτὸν προσδιωρισμένον θρόνον πλησίον τοῦ βασιλέως Ἀλκινόου· ἐκεῖνοι δὲ (οἱ πρὸς τοῦτο ὡρισμένοι ὑπηρέται) ἐμοίραζον ἤδη τὰς μερίδας καὶ ἐκέρνων τὸν οἶνον· κῆρυξ δὲ ἦλθε πλησίον ὁδηγῶν τὸν πολυαγάπητον ἀοιδόν, τὸν Δημόδοκον, τὸν τιμώμενον ὑπὸ τῶν λαῶν· ἔβαλε δὲ αὐτὸν νὰ καθήσῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν εὐωχουμένων, ἀκουμβήσας αὐτὸν εἰς μακρὸν κίονα· καὶ τότε δὰ ἀπέτεινε πρὸς τὸν κήρυκα τὸν λόγον ὁ πολύνους Ὀδυσσεύς, ἐκκόψας τμῆμα ἐκ τοῦ νώτου (ἐπερίσσευε δὲ τὸ μεγαλήτερον μέρος) τοῦ λευκόδοντος χοίρου (χοιρείου κρέατος), περιετυλίσσετο δὲ τὸ προσφερόμενον κρέας ὑπὸ λαμπροῦ πάχους.

« Κῆρυξ, λάβε τοῦτο δὰ τὸ κρέας καὶ πρόσφερέ το εἰς τὸν Δημόδοκον διὰ νὰ τὸ φάγῃ· ἐπιθυμῶ νὰ τὸν φιλοφρονηθῶ καὶ μὲ ὅλας τὰς λύπας μου, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς οἰκουμένης τιμῶσι τοὺς ἀοιδοὺς καὶ σέβονται αὐτούς, διότι δὰ τοὺς ἐδίδαξε τὰ ἄσματα ἡ Μοῦσα, ἡ εὐνοοῦσα τὴν γενεὰν τῶν ἀοιδῶν. »

Οὕτω δὰ εἶπεν· ὁ δὲ κῆρυξ φέρων τὸ κρέας τὸ ἔβαλεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἥρωος (εὐγενοῦς) Δημοδόκου· ἐκεῖνος δὲ τὸ ἐδέχθη, καὶ εὐφραίνετο ἡ καρδία του· ἐκεῖνοι δὲ (οἱ δαιτυμόνες) ἥπλωσαν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν προκειμένων ἑτοίμων φαγητῶν· ἀφοῦ δὲ κατέπαυσαν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ φαγητοῦ καὶ τοῦ ποτοῦ (ἐκορέσθησαν τρώγοντες καὶ πίνοντες), τότε δὰ ἐλάλησε πρὸς τὸν Δημόδοκον ὁ πολύνους Ὀδυσσεύς.

« Δημόδοκε, ἐξαιρέτως ὑπὲρ πάντας τοὺς θνητοὺς μακαρίζω σε (σὲ ἐπαινῶ, σὲ σέβομαι)· διότι δὰ ἢ ἡ Μοῦσα σὲ ἐδίδαξεν, ἡ θυγάτηρ τοῦ Διός, ἢ ὁ θεὸς (τῆς μαντικῆς). Ἀπόλλων· ἐπειδὴ ψάλλεις τόσον δὰ τακτικὰ (ἀκριβῶς καὶ εὐστόχως) τὰς τύχας τῶν Ἑλλήνων, ὅσα ἔπραξαν καὶ ἔπαθον καὶ ἐταλαιπωρήθησαν τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος, ὡσὰν δὰ ἢ ὁ ἴδιος νὰ ἦσο παρών, ἢ νὰ τὰ ἔχῃς ἀκούσει παρ' ἄλλου (αὐτόπτου).

Ἀλλ' ἄγε λοιπὸν μετάβηθι εἰς νέον ἆσμα, καὶ ψάλε μᾶς τὰ περὶ τοῦ Δουρείου ἵππου, τὸν ὁποῖον κατεσκεύασεν ὁ Ἐπειὸς τῇ συμπράξει τῆς Ἀθηνᾶς, τὴν ὁποίαν παγίδα ἔφερέ ποτε εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Τροίας ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, γεμίσας αὐτὴν μὲ ἀνδρείους, οἵτινες ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν τῆς Τρωάδος. Ἂν δὰ ταῦτα μὲ ἤθελες διηγηθῆ πρεπόντως, πάραυτα θὰ διακηρύξω εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι δὰ βεβαίως εὐνοῶν σέ τις θεὸς σοὶ ἐχάρισε τὸ θεῖον τοῦ ἄσματος (τῆς ποιήσεως) προτέρημα (1).

Οὕτως εἶπεν· ἐκεῖνος δὲ, ἐμπνευσθεὶς ὑπὸ θεοῦ (ὑπὸ τῆς Μούσης) ἄρχησεν, ἐπαρουσίασε δὲ τὸ ἆσμά του, ἀρχήσας ἐκεῖθεν, τίνι τρόπῳ ἐκεῖνοι μὲν, ἐπιβάντες ἐπὶ τῶν καλὰς κωπηλατῶν ἕδρας ἐχόντων πλοίων των, ἀπέπλεον οἱ Ἕλληνες· οὗτοι δὲ πάλιν συνηγμένοι περὶ τὸν πολύδοξον Ὀδυσσέα ἐκάθηντο εἰς τὴν ἀγοράν τῶν Τρώων, σκεπασμένοι ὑπὸ τοῦ ἵππου (κεκρυμμένοι εἰς τὸν ἵππον)· διότι οἱ ἴδιοι Τρῶες τὸν εἶχον σύρει εἰς τὴν ἀκρόπολίν των. Οὕτως ἐκεῖνος μὲν (ὁ ἵππος) ἵστατο ἐκεῖ· αὐτοὶ δὲ (οἱ Τρῶες) ἐλάλουν πολλὰ, δίχως νὰ δύνωνται νὰ ἀποφασίσωσι τίποτε, καθήμενοι πέριξ τοῦ ἵππου· περὶ τρεῖς δὲ προτάσεις περιεστρέφετο ἡ συνδιάσκεψίς των, ἢ νὰ διατρυπήσωσι τὸ κοῖλον ξύλον μὲ τὸν σκληρὸν σίδηρον, ἢ νὰ τὸν κατακρημνίσωσιν ἐκ τῶν βράχων, σύραντες αὐτὸν εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς ἀκροπόλεως, ἢ νὰ τὸν διατηρήσωσι διὰ νὰ μενῃ μέγα ἀφιέρωμα πρὸς εὐχαρίστησιν (ἐξιλέωσιν) τῶν θεῶν· εἰς τὴν ὁποίαν ἀπόφασιν καὶ ἔμελλε νὰ ἀπολήξῃ τελευταῖον ἡ συζήτησις· διότι ἦτο εἱμαρμένον νὰ χαθῶσιν, ἀφοῦ ἡ πόλις των περιλάβῃ τὸν μέγαν δούριον ἵππον, ἐν ᾧ ἐκάθηντο ὅλοι οἱ ἄριστοι

---

(1) Καὶ ὄντως εἰς ὅπαντας ἀνεκηρύχθη τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι βασιλικόν τι χρῆμα καὶ θεία ἡ ποίησις τοῦ Ὁμήρου, ἀξιωθέντος πλουσιοπαρόχως τὸ θεόδοτον δῶρον τῆς ποιητικῆς μεγαλοφυΐας! Διότι ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης δύναται νὰ ἐσυμπέρανε ἤδη, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Δημοδόκου ἑαυτὸν ἴσως ἐξεικονίζει ὁ θεῖος Ὅμηρος.

τῶν Ἑλλήνων, φέροντες εἰς τοὺς Τρῶας φόνον καὶ θάνατον. Ἔψαλλε δὲ τίνι τρόπῳ ἔκαυσαν (κατεκυρίευσαν) τὴν ἀκρόπολιν οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐκχυθέντες ἐκ τοῦ ἵππου, ἐξορμήσαντες ἐκ τῆς κοίλης ἐνέδρας των. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἔψαλλε τίνι τρόπῳ ὁ μὲν εἰς ἐνταῦθα, ὁ δὲ ἕτερος ἀλλαχοῦ ἐλαφυραγώγουν καὶ ἐπάρθουν τὴν ὑψηλὴν πόλιν, περὶ δὲ τοῦ Ὀδυσσέως ἔψαλεν ὅτι διευθύνθη εἰς τὰ δώματα τοῦ Δηϊφόβου, ὡς ἄλλος Ἄρης, μετὰ τοῦ ἰσοθέου Μενελάου (1), ἐκεῖ δὰ ῥικτότατον πόλεμον εἶπεν ὅτι ἐτόλμησε, καὶ ὅμως ἐνίκησε τῇ ἀντιλήψει τῆς μεγαθύμου Ἀθηνᾶς.

Αὐτὰ δὰ ἔψαλλεν ὁ πολυένδοξος ἀοιδός· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς κατετήκετο· ἔῤῥεχε δὲ τὸ δάκρυ ὑπὸ τὰ βλέφαρά του τὰς παρειάς. Ὅπως δὲ ἡ γυνὴ ὅταν κλαίῃ τὸν ἀγαπητόν της σύζυγον ῥιφθεῖσα ἐπάνω του, ὁ ὁποῖος θὰ φονευθῇ προμαχόμενος ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν συμπολιτῶν του, ἀποκρούων ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων του τὸν σκληρὸν θάνατον (τὴν σκληρὰν δουλείαν)· αὐτὴ μὲν ἰδοῦσα αὐτὸν θνήσκοντα καὶ ψυχομαχοῦντα, χυμένη ἐπὶ τοῦ νεκροῦ λευφάνου του θρηνεῖ σπαρακτικώτατα· ἐκεῖνοι δὲ (οἱ ἐχθροὶ) κτυπῶντες ὄπισθεν μὲ τὰ δόρατα τὰ νῶτα καὶ τοὺς ὤμους (τῶν πολιτῶν) ἀπάγουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν δουλείαν (συναθροίζουσιν αἰχμαλώτους), διὰ νὰ ἔχωσι ταλαιπωρίας καὶ δυστυχίαν· αὐτῆς δὲ μὲ ἐλεεινότατον στεναγμὸν μαραίνονται αἱ παρειαί· οὕτως ὁ Ὀδυσσεὺς ἔχυνεν ἐλεεινὸν ὑπὸ τὰς ὀῤῥῦς του δάκρυ· ὅτε τοὺς μὲν ἄλλους ὅλους ἐλάνθανε χύνων δάκρυα, μόνος δὲ ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρετήρησε καὶ ἐνόησε, διότι ἐκάθητο πλησίον του καὶ ἤκουσε τοὺς βαθυτάτους του στεναγμούς. Παρευθὺς δὲ εἶπε πρὸς τοὺς φίλους τῆς κωπηλασίας Φαίακας.

(1) Ὁ Δηΐφοβος, εἷς ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων υἱῶν τοῦ Πριάμου, εἶχε λάβει (λέγουσιν) εἰς σύζυγον τὴν Ἑλένην, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πάριδος, δι' ὃ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Μενέλαος πρὸς τοῦτο τὰ δώματα διευθύνθησαν προηγουμένως.

« Ἀκούσατε, ἡγεμόνες καὶ δυνάσται τῶν Φαιάκων, ἂς παύσῃ δὲ καὶ ὁ Δημόδοκος τὴν ὑψιφωνόν του φόρμιγγα· διότι τὸ ᾄσμά του δὲν εὐφραίνει ὅλους. Ἀφότου δειπνοῦμεν, καὶ ἤρχισεν ὁ θεῖος ἀοιδός, ἔκτοτε δὲν ἔπαυσε διόλου θρηνῶν σπαραξικάρδια ὁ ξένος· βεβαίως μέγα πένθος κατέχει τὰς φρένας του· ἀλλ' οὕτως ἂς γείνῃ, ὁ μὲν ἀοιδὸς ἂς παύσῃ, διὰ νὰ εὐφραινώμεθα ὅλοι ὁμοίως, καὶ ξεναδόχοι καὶ ξένος· ἐπειδὴ οὕτως εἶναι πολὺ καλήτερον. Διότι χάριν τοῦ σεβαστοῦ ξένου ἑγειναν ὅλα ταῦτα, ἡ πομπὴ καὶ τὰ ἀγαπητὰ (ἐγκάρδια) δῶρα, τὰ ὁποῖα τῷ προσφέρομεν ἀγαπῶντές τον (ἐξ ὅλης καρδίας). Κατέχει τὸν τόπον ἀδελφοῦ (εἶναι ἄλλος ἀδελφὸς) ὁ ξένος καὶ ὁ ἱκέτης (ὁ πρόσφυξ) εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅστις καὶ ὀλιγίστην νὰ ἔχῃ φρόνησιν. Διὰ τοῦτο τώρα καὶ σὺ (ὦ ξένε) μὴ κρύπτῃς μὲ πλαγίας σκέψεις ὅ,τι καὶ ἂν σὲ ἐρωτήσω· διότι ἁρμόζει καλήτερα νὰ τὸ εἴπῃς· εἰπέ μας τὸ ὄνομά σου, ὅπως σὲ ἔκραζον (ὠνόμαζον) ἐκεῖ (ἐν τῇ πατρίδι σου) ἡ μήτηρ καὶ ὁ πατήρ σου, καὶ οἱ λοιποί, καὶ συμπολῖταί σου καὶ συμπατριῶταί σου. Διότι κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει νὰ μὴ ἔχῃ ὄνομα, εἴτε ἐκ κατωτέρας εἴτε ἐξ εὐγενοῦς γενεᾶς, ἅμα γεννηθῇ· ἀλλ' εἰς ὅλα τὰ τέκνα των ἅμα τὰ γεννήσωσιν οἱ γονεῖς δίδουσι καὶ ἓν ὄνομα. Εἰπέ μοι δὲ καὶ τὴν πατρίδα σου, καὶ τὸν δῆμον, καὶ τὴν πόλιν σου, ὥστε ἐκεῖ νὰ σὲ φέρωσιν εὐθυβολοῦντα τὰ νοητικὰ πλοῖά μας. Διότι οἱ Φαίακες δὲν ἔχουσι πηδαλιούχους, οὔτε πηδάλια, ὅπως τὰ πλοῖα τῶν ἄλλων (λαῶν), ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ πλοῖά των γνωρίζουσι τὰ νοήματα καὶ τοὺς στοχασμοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἠξεύρουσι τὰς πόλεις καὶ τοὺς παχεῖς ἀγροὺς ὅλων τῶν ἀνθρώπων (1)· καὶ τὸ χάσμα τῆς θαλάσσης περνῶσι τάχιστα, ἐπισκεπόμενα μὲ ἀέρα καὶ νεφέλην. Οὔτε ὑπάρχει ποτὲ φόβος εἰς αὐτὰ οὔτε νὰ

(1) Κατά τινας μὲν ταῦτα ἦσαν καύχησις ἁπλῶς τοῦ Ἀλκινόου, κατ' ἄλλους ὅμως οἱ θεοὶ εἶχον χαρίσει τοιαῦτά τινα προτερήματα εἰς τοὺς ἀγαπητούς των καὶ προνομιούχους Φαίακας.

βλαφθῶσι πρσῶς, οὔτε νὰ χαθῶσιν· ἐκτὸς τούτου, καθὼς ἄκουσα ἐγὼ ποτε νὰ τὸ λέγῃ ὁ πατήρ μου Ναυσίθοος, ὅστις εἶπεν, ὅτι ὁ Ποσειδὼν τῷ ἐκακοφάνη, ὅτι ἡμεῖς μόνοι ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων εὑρεθα ἀβλαβεῖς θαλασσοπόροι, εἶπεν ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ κατασυντρίψει εἰς τὸ ἀερόχρουν πέλαγος πλοῖον στερεὸν τῶν Φαιάκων ἐπιστρέφον ἐκ ταξειδίου, καὶ περὶ τὴν πόλιν ἡμῶν θὰ ὑψώσει μέγα ὄρος(1) (καὶ τὴν πόλιν μας θὰ ἐπισκεπάσει ὁλόγυρα μὲ μέγα ὄρος). Οὕτω διηγεῖτο ὁ γέρων (Ναυσίθοος), ταῦτα δὲ ὁ θεὸς ἢ καὶ θὰ τὰ πραγματοποιήσει, ἢ καὶ δὲν θὰ ἐκτελεσθῶσιν, ὅπως αὐτῷ ἤρεσεν. Ἀλλ' ἄγε, τοῦτο εἰπέμοι καὶ διηγήθητί μοι εἰλικρινῶς, ποῦ ἐπλανήθης, καὶ εἰς ποίους ἐπῆγες τόπους ἀνθρώπων· καὶ αὐτοὺς καὶ τὰς καλοκατοικουμένας πόλεις των· καὶ ἐκείνους ὅσοι εἰσὶ χαλεποὶ καὶ ἄγριοι, καὶ ἄδικοι· καὶ ἐκείνους ὅσοι εἶναι φιλόξενοι, καὶ θεοφοβούμενοι· εἰπὲ δὲ καὶ διὰ τί κλαίεις καὶ ὀδύρεσαι ἐνδομύχως, ὁσάκις ἀκούεις τὰς τύχας καὶ τὰ συμβάντα τῶν Ἀργείων, τῶν ἀπογόνων τοῦ Δαναοῦ καὶ τῆς Τρωάδος. Ταῦτα δὲ οἱ θεοὶ τὰ ἔκαμαν, καὶ ἀπεφάσισαν τὸν ὄλεθρον ἀνθρώπων, διὰ νὰ μνημονεύωνται ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. Μήπως δὰ καὶ κανείς σου συγγενὴς ἐχάθη ἐνώπιον τῶν τειχῶν τῆς Τρωάδος, ὢν ἀγαπητὸς (ἀνδρεῖος) γαμβρός σου ἢ πενθερὸς, οἱ ὁποῖοι δὰ εἶναι μᾶλλον πολίτιμοι (συγγενεῖς), μετὰ τὸ αἷμα καὶ τὴν γενεὰν ἡμῶν τῶν ἰδίων· ἢ μήπως ἴσως ἔχασες κανένα φίλον σου, ἀγαπητὸν τῆς καρδίας σου καὶ χρησιμώτατον; διότι βεβαίως δὲν εἶναι κατώτερος τοῦ ἀδελφοῦ ἐκεῖνος, ὅστις, ὢν φίλος μας, εἶναι συνετὸς καὶ φρόνιμος.

(1) Μήπως ὁ Ποσειδὼν ὠργίσθη κατὰ τῶν Φαιάκων, ὅτι κατεχρῶντο τὸ δοθὲν αὐτοῖς χάρισμα, μεταφέροντες ἀσφαλῶς εἰς τὰς πατρίδας των πάντας τοὺς εἰς αὐτοὺς καταφεύγοντας, ἔστω καὶ ὑπὸ τὴν ὀργὴν ὄντας τῶν θεῶν καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, ὡς καὶ ὢν τὸν Ὀδυσσέα, καὶ τούτου ἕνεκα προεῖπεν ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ τοὺς καταστρέψει καὶ τὸ προνόμιον τοῦτο;

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Γ΄ ΡΑΨΩΔΙΑΣ

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἄρχεται τῆς διηγήσεως τῶν ὅσα ὑπέφερε παθημάτων, καὶ ἀποκαλύπτει πρῶτον τὸ ὄνομα καὶ τὴν καταγωγήν του. Ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τρωάδος, καταστρέφει καὶ λεηλατεῖ πόλιν τινὰ τῶν Κικόνων, οἵτινες τὸν ἐκδικοῦνται φονεύοντες 72 συντρόφους του. Ὑποφέρει ἔπειτα τρικυμίαν, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν προσπαθεῖ νὰ γυρίσῃ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Μαλέως, ἐκσφενδονίζεται ὑπὸ τῶν ἀνέμων μακρὰν τῆς διευθύνσεως τοῦ ταξειδίου του. Ἀράζει εἰς τὴν γῆν τῶν Λωτοφάγων, καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποσπάσῃ ἐκεῖθεν διὰ τῆς βίας συντρόφους, οἵτινες δὲν ἤθελον πλέον νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῆς εὐδαίμονος ἐκείνης γῆς. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀφικνεῖται εἰς μικρὰν τινα νῆσον, ἔρημον κατοίκων, γειτονεύουσαν μὲ τὴν γῆν τῶν Κυκλώπων· περιγραφὴ τῆς νήσου· πλουσιοπάροχον κυνήγιον. Ἀναχωρεῖ μὲ ἓν μόνον πλοῖον διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν γῆν τῶν Κυκλώπων! Ἐκλέγει δώδεκα συντρόφους καὶ ἀπέρχεται μετ' αὐτῶν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου· περιγραφὴ τοῦ σπηλαίου. Ἐναντίον ὅλων τῶν παρακλήσεων τῶν συντρόφων του, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιμένει νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Πολυφήμου. Ὁ Κύκλωψ ὁδηγεῖ εἰς τὸ σπήλαιον τὰ ποίμνιά του, ἀλμέγει τὰς αἶγάς του καὶ τὰ πρόβατά του καὶ ἐρωτᾷ τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις τῷ ἀπαντᾷ μὲ περίσκεψιν. Ὁ Πολύφημος καταπρώγει εἰς τὸ δεῖπνόν του δύο ἐκ τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν πρωῒ εἰς τὸ πρόγευμά του ἕτερους δύο. Τὴν δὲ ἡμέραν, ἐνῷ ὁ Πολύφημος λείπει εἰς τὰς βοσκάς, ὁ Ὀδυσσεὺς ὀξύνει ἓν μέγα ῥόπαλον διὰ νὰ τὸν τυφλώσῃ δι' αὐτοῦ. Ἐπανέρχεται ὁ Πολύφημος τὸ ἑσπέρας καὶ εἰς τὸ δεῖπνόν του καταπρώγει ἕτερους δύο ἐκ τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως, δί ὧν αὐτῷ τὴν χαροποιὰν εἴδησιν ὅτι θέλει τὸν καταφάγει τελευταῖον. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν μεθύει δειπνοῦντα, καὶ κοιμώμενον τὸν τυφλόνει. Οἱ Κύκλωπες προσέρχονται ἀκούσαντες τὰς κραυγὰς τοῦ Πολυφήμου εἰς βοήθειάν του, ἀλλ' ἀμέσως ἀποσύρονται ἀκούοντες παρ' αὐτοῦ βοῶντος ὅτι ὁ Οὖτις ἐηλα-

δὴ Οὐδεὶς τὸν βλάπτει μὲ δόλον, ἢ μὲ βίαν. Ἐπελθούσης τῆς πρωΐας, ὁ Πολύφημος καθέζεται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου, ψηλαφῶν μήπως ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ σύντροφοί του διαφύγωσι κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ ποιμνίου· δόλος τοῦ Ὀδυσσέως, φυγόντος μετὰ τῶν συντρόφων του καὶ φέροντος εἰς τὸ πλοῖόν του τὸ ποίμνιον τοῦ Πολυφήμου· Ἅμα ἀναχθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν ὁ Ὀδυσσεὺς, παροξύνει διὰ σαρκασμῶν τὸν Πολύφημον, ὅστις σφενδονίζει μέγαν βράχον κατὰ τοῦ πλοίου καὶ παρ' ὀλίγον νὰ τὸ βυθίσῃ. Νέοι σαρκασμοὶ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἀπάντησις τοῦ Πολυφήμου, ἀραὶ αὐτοῦ καὶ δεήσεις πρὸς τὸν πατέρα του Ποσειδῶνα κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ Ὀδυσσεὺς συνενοῦται μετὰ τοῦ στόλου του καὶ προσφέρει θυσίαν πρὸς τὸν Δία· τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἀποπλέει ἐκεῖθεν.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ι.

Ἀλκίνου ἀπόλογοι. Κυκλωπεία.

Πρὸς τοῦτον δὲ ἁπάντων εἶπεν ὁ πολύνους Ὀδυσσεύς.

« Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, μεγαλοπρεπέστατε ἄνερ! Τοῦτο μὲν βεβαίως εἶναι ὡραῖον νὰ ἀκούῃ τις ἀοιδὸν τοιοῦτον, ὁποῖος εἶναι οὗτος, ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς κατὰ τὴν φωνήν· διότι ἐγὼ δὲν ἠξεύρω κἀνὲν ἄλλο νοστιμώτερον πρᾶγμα, ὡς ὅταν εὐφροσύνη μὲν κυριεύῃ εἰς ὅλην τὴν πόλιν (εἰς ὅλην τὴν συνέλευσιν), οἱ δὲ ὁμοτράπεζοι ἐν τοῖς δώμασιν ἀκροάζωνται ἀοιδὸν, καθήμενοι εἰς τὴν σειράν, καὶ αἱ παρακείμεναι τράπεζαι ὦσι γεμάται ἄρτου καὶ φαγητῶν, ἄκρατον δὲ οἶνον ἐκ τοῦ κρατῆρος ἀντλῶν ὁ οἰνοχόος φέρῃ καὶ ἐγχέῃ εἰς τὰ ποτήρια. Τοῦτο μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ ὡραιότατα πράγματα· ἡ ἰδική σου ὅμως καρδία ἐπεθύμησε νὰ ἐρωτήσῃ διὰ τὰς ἰδικάς μου πολυστενάκτους συμφορὰς, διὰ νὰ στενάζω καὶ νὰ θλίβωμαι ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος· ἀλλὰ βεβαίως ἀπορῶ τί πρῶτον, καὶ τί ὕστατον νὰ σοὶ ἀπαριθμήσω (διηγηθῶ)· διότι συμφορὰς πλείστας μοὶ ἔδωκαν οἱ οὐράνιοι θεοί. Τώρα δὲ θὰ σᾶς εἴπω πρῶτον τὸ ὄνομά μου, διὰ νὰ τὸ γνωρίζητε καὶ σεῖς, ἐγὼ δὲ καὶ τοῦ λοιποῦ, ἀποφυγὼν τὴν σκληρὰν μοῖραν (τὸν θάνατον), εἶμαι ὑμέτερος ξένος, καίτοι μακρὰν κατοικῶν. Εἶμαι ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου, ὅστις ἀπασχολῶ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τοὺς παντοίους μου δόλους (εἶμαι γνωστὸς εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰς παντοίας μηχανορραφίας μου),

καὶ ἡ δόξα μου φθάνει μέχρι τοῦ οὐρανοῦ· κατοικῶ δὲ τὴν μακρόθεν ὁρατὴν (καλῶς πρὸς δυσμὰς κειμένην) Ἰθάκην· ὑψοῦται δὲ ὄρος ἐν αὐτῇ τὸ κινησίφυλλον (κινοῦν τὰ φύλλα του, δηλαδὴ δασῶδες) Νήριτον, μεγαλοπρεπές· πέριξ δὲ αὐτῆς κατοικοῦνται πολλαὶ νῆσοι πολλὰ πλησίον ἀλλήλων, τὸ Δουλίχιον καὶ ἡ Σάμη καὶ ἡ δασώδης Ζάκυνθος· αὐτὴ δὲ (ἡ Ἰθάκη), οὖσα χαμηλὴ (μὲ χαμηλὰς καὶ οὐχὶ ἀποκρήμνους ἀκτὰς), κεῖται μακρύτερα ἀπὸ τὰς ἄλλας εἰς τὸ πέλαγος πρὸς δυσμὰς — αἱ δὲ ἄλλαι χωριστὰ πρὸς ἀνατολὰς — πετρώδης, ἀλλὰ γεννῶσα γενναίους ἄνδρας· τὸ κατ' ἐμέ, βεβαίως δὲν δύναμαι νὰ ἴδω ἄλλο τι γλυκύτερον ἀπὸ τὴν πατρίδα μου. Ναί! ἐκεῖ μὲν ἡ Καλυψὼ ἤθελε νὰ μὲ κρατήσῃ (μὲ ἐμπόδιζεν) ἡ σεβασμία θεά, εἰς τὰ δροσερὰ καὶ εὐρύχωρά της σπήλαια, ἐπιθυμοῦσα νὰ μὲ ἔχῃ σύζυγόν της· παρομοίως δὲ καὶ ἡ Κίρκη μὲ ἐκράτει εἰς τὰ μέγαρά της, ἡ κατοικοῦσα εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, ἡ δολοπλόκος, ἐπιθυμοῦσα νὰ μὲ ἔχῃ σύζυγόν της· ἀλλ' οὐδέποτε ἠδύναντο νὰ μοῦ ἀλλάξωσι τὸν εἰς τὴν καρδίαν μου νοῦν. Ὥστε δὲν ὑπάρχει γλυκύτερόν τι τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων, ἂν καὶ κάνεις ἔχῃ καὶ κατοικῇ πλουσίαν οἰκίαν εἰς γῆν ξένην, χωρισμένος ἀπὸ τοὺς γονεῖς του· ἀλλ' ἂς σοὶ διηγηθῶ δὰ καὶ τὸ πολυστένακτόν μου τῆς ἐπανόδου ταξείδιον, τὸ ὁποῖον μοὶ ἔδωκεν ὁ Ζεὺς ἀναχωροῦντι ἐκ τῆς Τρωάδος. »

« Ἐκ τῆς Τρωάδος λαβών με ὁ ἄνεμος μὲ ἔρριψεν εἰς τὴν γῆν τῶν Κικόνων, εἰς τὴν Ἴσμαρον(1), ὅπου ἐγὼ ἐλαφυραγώγησα τὴν πόλιν, καὶ ἠφάνισα τοὺς κατοίκους(2), ἐκ δὲ τῆς πόλεως λαβόντες τὰς γυναῖκας καὶ πολλὰ κτήματα τὰ ἐμοιράσθημεν, ὥστε κάνεὶς νὰ μὴ παραπονεθῇ ὡς ἀδικημένος· τότε ἐγὼ μὲν ἔβιαζα νὰ φύγωμεν τὸ ὀγλιγωρότερον· ἐκεῖνοι ὅμως (οἱ σύντροφοί μου) οἱ ἀσυνετώτατοι δὲν μὲ ἤκουσαν· ὅτε

(1) Ἡ σήμερον Μαρώνεια. Οἱ Κίκονες κατῴκουν τοὺς πρὸς νότον αἰγιαλοὺς τῆς Θράκης μέχρι τοῦ Λισσοῦ ποταμοῦ.

(2) Διότι ἦσαν ἐχθροὶ καὶ βοηθοὶ τῶν Τρώων.

δὰ πολὺς μὲν ἄκρατος οἶνος ἐπίνετο, πολλὰ δὲ πρόβατα ἔσφαζον εἰς τὸ περιαιγιάλιον καὶ βραδυποροῦντας κυρτοκεράτους βόας. Ἐν τοσούτῳ ὅμως φυγάδες Κίκονες προσεκάλεσαν ἄλλους Κίκονας (ἀνήγγειλαν τὰ γενόμενα εἰς αὐτοὺς), οἵτινες ἦσαν γείτονές των, καὶ πλειότεροι καὶ ἀνδρειότεροι, κατοικοῦντες εἰς τὰ μεσόγεια, ἔμπειροι εἰς τὸ νὰ πολεμῶσιν ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ ὅπου τὸ καλέσῃ ἡ χρεία καὶ πεζοί. Ἦλθον λοιπόν, ὅσα εἶναι τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη τὴν ἄνοιξιν, πρωϊνοί· τότε δὰ λοιπὸν κακὴ ὀργὴ (μοῖρα) τοῦ Διὸς εὗρεν ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς, διὰ νὰ πάθωμεν καὶ ὑποφέρωμεν πολλά· ἀρχήσαντες δὲ τὴν μάχην ἐπολέμουν πλησίον τῶν ταχυπλόων πλοίων, ἐκτυπῶντο δὲ μὲ χάλκινα δόρατα. Καὶ ἑνόσῳ μὲν ἦν πρωΐ καὶ ηὔξανεν ἡ ἡμέρα (ἀνέβαινεν ὁ ἱερὸς ἥλιος), ἡμεῖς ἀποκρούοντές τους καί τοι πλειοτέρους ἐβαστούσαμεν· ὅταν ὅμως ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ κλίνῃ πρὸς τὴν δῦσιν, τότε δὰ οἱ Κίκονες ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τσακίσαντες τοὺς Ἕλληνας· ἐχάσαμεν δὲ ἓξ ἀνθρώπους ἀπὸ κάθε μας πλοῖον (ἓξ δὲ ἀπὸ ἕκαστον πλοῖον ἐχάθησαν ἀνδρεῖοί μου σύντροφοι(1)), οἱ δὲ λοιποὶ ἀπεφύγομεν τὸν θάνατον καὶ τὴν κακὴν μοῖραν.

« Ἐκεῖθεν δὲ ἐπλέομεν (ἠρχίσαμεν νὰ πλέωμεν, μακρύτερα) μὲ λυπημένην καρδίαν, χαίροντες διότι ἐλυτρώθημεν ἐκ τοῦ θανάτου, χάσαντες ὅμως ἀγαπητοὺς συντρόφους· δὲν ἐπροχώρουν δὲ μακρύτερα τὰ ἑκατέρωθεν κωπηλατούμενα (ἢ ἐκ πρώρας καὶ πρύμνης κυρτὰ) πλοῖά μου, πρὶν νὰ καλέσωμεν τρεῖς φορὰς ἕνα ἕκαστον τῶν δυστυχῶν μας συντρόφων, οἵτινες ἐθανατώθησαν εἰς τὴν ξηράν, φονευθέντες ὑπὸ τῶν Κικόνων(2).

(1) Ἐπειδὴ τὰ πλοῖα τοῦ Ὀδυσσέως ἦσαν δώδεκα, 72 δὲ οἱ ἀπολεσθέντες.

(2) Κατὰ Εὐστάθιον ἦν ἔθος νὰ καλῶσι τρεῖς φορὰς τὰς ψυχὰς τῶν εἰς τὰ ξένα ἀποθνησκόντων οἱ διὰ τὴν πατρίδα ἀναχωροῦντες σύντροφοί των. Ἴσως τὸ μὲν κατ' ἀρχὰς διὰ νὰ εὑρίσκηταί τις ἀποπλανηθείς, μετέπειτα δὲ καὶ πιστεύοντες ὅτι οὕτως αἱ ψυχαὶ τοὐλάχιστον τῶν εἰς τὰ ξένα ἀποθνησκόντων συναπέρχονται εἰς τὴν πατρίδα.

Εἰς δὲ τὰ πλοῖά μας διήγειρεν ἄνεμον Βορρᾶν ὁ συνάγων τὰς νεφέλας (ὁ κύριος τῶν νεφελῶν) Ζεὺς μὲ φοβερὰν τρικυμίαν, συνεσκέπασε δὲ μὲ νέφη τὴν γῆν ὁμοῦ καὶ τὸ πέλαγος· ἔπεσε δὲ νύξ (σκότος) ἀπὸ τὸν οὐρανόν· ἐκεῖνα μὲν ἔπειτα ἐφέροντο προῦμυτα (κατὰ κεφαλῆς διὰ τὴν ἐκ τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου πολλὴν ἔντασιν τῶν πανίων), τὰ πανία των δὲ εἰς τρία καὶ τέσσαρα μέρη (τμήματα) τὰ διέσχισεν ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου, καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐμαζώξαμεν (τὰ καταιβάσαμεν) εἰς τὰ πλοῖα, φοβηθέντες τὸν ὄλεθρον, αὐτὰ δὲ (τὰ πλοῖά μας) μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις τὰ ὠθήσαμεν (διὰ τῶν κωπίων;) εἰς τὴν ξηράν. Ὅπου δύο καὶ δύο ἡμέρας κατὰ συνέχειαν πάντοτε ἐκειτόμεθα, κατατηκόμενοι τὴν καρδίαν καὶ ἀπὸ τὴν κούρασιν καὶ ἀπὸ τὴν λύπην μας· ἀλλ' ὅταν δὰ τὴν τρίτην ἡμέραν μᾶς παρουσίασεν ἡ ὡραίους ἔχουσα τοὺς πλοκάμους τῆς κεφαλῆς Ἠὼς, στήσαντες τὰ κατάρτια, καὶ ἀνασύραντες τὰ λευκὰ πανία, ἐκαθήμεθα· αὐτὰ δὲ τὰ διεύθυνεν ὁ ἄνεμος καὶ οἱ κυβερνῆται (πηδαλιοῦχοι), καὶ θὰ ἔφθανα ἴσως ἀβλαβὴς καὶ σῶος εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος μου, ἀλλὰ τὸ κῦμα καὶ τὸ ῥεῦμα, ἐνῷ περιέστρεφον τὸ ἀκρωτήριον Μαλέαν, καὶ ὁ Βορρᾶς μὲ ἀπώθησαν καὶ μὲ ἔῤῥιψαν πέραν ἀπὸ τὰ Κύθηρα (μὲ ἔκαμαν νὰ χάσω ἀπέμπροσθέν μου τὰ Κύθηρα).

« Ἐκεῖθεν δὲ ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ὠθούμην ὑπὸ ὀλεθρίων (ἐναντίων καὶ σφοδρῶν) ἀνέμων εἰς τὸ ἰχθυοτρόφον πέλαγος(1)· τὴν δεκάτην δὲ ἡμέραν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν γῆν τῶν Λωτοφάγων, οἱ ὁποῖοι δὰ τρώγουσι λαμπρὸν καὶ γλυκύτατον καρπόν (2)· ἐκεῖ δὰ ἐκβήκαμεν εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἐπήραμεν νερόν. Εὐθὺς δὲ ἐδείπνησαν εἰς τὰ ταχέα πλοῖα οἱ σύντροφοί μου,

(1) Ὁ Βορρέας ἄνεμος μέχρι μὲν Μαλέως ἦν οὔριος διὰ τὸν Ὀδυσσέα, πέραν ὅμως τῶν Κυθήρων τὸν ὦθει εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος.

(2) Κάλλιον «οἵτινες τρέφονται μὲ ἄνθινον καρπόν.» Βλ. Ἡροδ. Δ, 177. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν Τριπόλει καὶ Τύνιδι καὶ Ἀλγερίῳ τρώγουσι τὴν γλυκυτάτην Γιουγρούβαν ἢ Ζιουγρούβαν.

ἀφοῦ δὲ ἐχορτάσαμεν φαγητὸν καὶ πιοτὸν, τότε δὰ ἐγὼ ἔστειλα συντρόφους μου νὰ ὑπάγωσι καὶ νὰ πληροφορηθῶσιν ἐκλέξας δύο ἄνδρας, καὶ συντροφεύσας αὐτοὺς καὶ μὲ τρίτον τὸν κήρυκα—, ποῖοι νὰ ἦναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου ἐκείνου (οἱ τρώγοντες τοὺς καρποὺς τοῦ τόπου ἐκείνου)· ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς πορευθέντες συνανεμίχθησαν μὲ τοὺς Λωτοφάγους ἄνδρας (μὲ τὰ ἔθνη τῶν Λωτοφάγων), καὶ δὲν ἐσκόπουν οἱ Λωτοφάγοι νὰ βλάψωσι (νὰ ἀφανίσωσι) τοὺς συντρόφους μας, ἀλλὰ τοῖς ἔδωκαν νὰ φάγωσι λωτόν· ἀπ' αὐτοὺς δὲ, ὅστις ἤθελε φάγει τὸν ὡς μέλι γλυκὺν τοῦ λωτοῦ καρπὸν, δὲν ἤθελε πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ νὰ φέρῃ εἴδησιν, οὔτε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλ' αὐτοῦ (εἰς τὸν τόπον) ἐπεθύμουν ὁμοῦ μὲ τὰ ἔθνη τῶν Λωτοφάγων, κόπτοντες ἐκ τῶν δένδρων πρὸς τροφὴν των τὸν καρπὸν τοῦ λωτοῦ, νὰ μένωσι καὶ νὰ λησμονήσωσι τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν· αὐτοὺς μὲν λοιπὸν ἐγὼ τοὺς ἔφερον διὰ τῆς βίας καὶ κλαίοντας εἰς τὰ πλοῖα, εἰς δὲ τὰ κοῖλα πλοῖα σύρας αὐτοὺς τοὺς ἔδησα ὑπὸ τὰς ἕδρας τῶν κωπηλατῶν. Τοὺς λοιποὺς δὲ πολυηγαπημένους μου συντρόφους διέταξα μετὰ σπουδῆς νὰ ἐπιβῶσιν εἰς τὰ ταχύδρομα πλοῖα, μήπως κανεὶς φαγὼν ἐκ τοῦ λωτοῦ λησμονήσῃ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν· αὐτοὶ δὲ προθύμως ἐμβαινον, καὶ εἰς τὰς ἕδρας τῶν κωπηλατῶν (εἰς τὰ κωπία) ἐκάθιζον· κατὰ σειρὰν δὲ καθήμενοι ἔτυπτον μὲ τὰ κωπία των τὴν λευκὴν θάλασσαν (γηραιὰν, ἀερόχρουν).

« Ἐκεῖθεν δὲ ἐπλέομεν παρέκει (μακρύτερα), μὲ πικραμένην καρδίαν(1). Εἰς τὴν γῆν δὲ τῶν Κυκλώπων, ὑπεροπτικῶν καὶ ἀπολιτεύτων ἀνδρῶν, ἐφθάσαμεν, οἵτινες δὰ, περιμένοντες τὰ πάντα ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, οὔτε φυτεύουσι μὲ τὰς χεῖράς των κανὲν φυτὸν, οὔτε ὀργόνουσιν· ἀλλ' αὐτὰ δὰ (μόνα)

(1) Δηλαδὴ ἀποπλανηθέντες πλέον εἰς ἀγνώστους θαλάσσας, ἐπλέομεν, ὅπου μᾶς ἔφερεν ὁ ἄνεμος, μὴ ἠξεύροντες ποῦ διευθυνόμεθα, καὶ ἂν πλησιάζωμεν ἢ ἀπομακρυνώμεθα τῆς Ἰθάκης.

ἄσπαρτα καὶ ἀνόργωτα φυτρόνουσι, καὶ τὸ σιτάρι καὶ ἡ κριθή, καὶ αἱ ἄμπελοι, αἱ ὁποῖαι καρποφοροῦσιν οἶνον μεγαλοστάφυλον, καὶ τὰ ὁποῖα δι' αὐτοὺς τὰ μεγαλόνει ὁ ὄμβρος τοῦ Διός· αὐτοὶ δὲ δὲν ἔχουσιν οὔτε ἀγορὰς βουληφόρους, οὔτε νόμους (πολιτεύματα, πόλεις)· ἀλλὰ κατοικοῦσι δὰ εἰς τὰς κορυφὰς ὑψηλῶν ὀρέων εἰς εὐρύχωρα (κοῖλα) σπήλαια· κυβερνᾷ δ' ἕκαστος κατ' ἀρέσκειάν του τὰ παιδία του καὶ τὰς γυναῖκάς του, καὶ τὸν ἕνα δὲν μέλει διὰ τὸν ἄλλον.

« Νῆσος ἔπειτα μικρὰ εἰς τινα ἀπόστασιν κατὰ μῆκος καὶ ἔξωθεν τοῦ λιμένος ἐξαπλόνεται τῆς γῆς τῶν Κυκλώπων, οὔτε πολλὰ πλησίον οὔτε μακράν, κατάφυτος (δασώδης)· ἐν αὐτῇ δὲ ζῶσιν (ἐνδιαιτῶνται) ἄγριαι αἶγες ἄπειροι (1)· διότι δὲν τὰς διώκουσι πατήματα ἀνθρώπων, οὔτε ἐμβαίνουσιν ἐκεῖ κυνηγοί, οἱ ὁποῖοι δὰ εἰς τὰ δάση κακοπαθοῦσιν, ἀναβαίνοντες τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων· οὔτε λοιπὸν ὑπὸ ποιμνίων κατέχεται, οὔτε μὲ ὀργώματα, ἀλλ' ἄσπαρτος δὰ καὶ ἀνόργωτος εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα εἶναι ἔρημος ἀνδρῶν, βόσκει δὲ μηκωμένας αἶγας. Διότι δὲν ἔχουσιν οἱ Κύκλωπες κοκκινοβαμμένα πλοῖα, οὔτε ὑπάρχουσιν ἐκεῖ ἄνδρες ναυπηγοί, οἵτινες νὰ ἤθελον κατασκευάσει καλοκωπηλατούμενα πλοῖα, τὰ ὁποῖα νὰ ἤθελον ἐκτελεῖ πᾶσαν ὑπηρεσίαν, πλέοντα εἰς πόλεις ἀνθρώπων· ὅπως δὰ, συχνὰ οἱ ἄνθρωποι σχετίζονται μετ' ἀλλήλων πλέοντες μὲ τὰ πλοῖα εἰς τὸ πέλαγος· οἱ ὁποῖοι δὰ νὰ ἤθελον καταστήσει καὶ τὴν νῆσον των καλῶς κατοικουμένην καὶ πλουσίαν· διότι τοὐλάχιστον δὲν εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, καὶ θὰ προῆγε τὰ πάντα εἰς τὸν προσήκοντα καιρόν· διότι ἐν αὐτῇ εὑρίσκονται μὲν λειβάδεια παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λευκῆς (γηραιᾶς, ἀεροειδοῦς) θαλάσσης δροσερὰ (ὑδρηλὰ) καὶ μαλακά· βεβαιότατα αἱ ἄμπελοι θὰ ἦσαν αἰώνιοι· ἐνυπάρχει δὲ γῆ δι' ὄργωμα ὁμαλὴ

(1) Τοιοῦτον νησίδιον, Ἀγούσα (Φαβαγνάνα), εὑρίσκεται καὶ σήμερον εἰς τὰ ὑτικὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Λιλυβαίου, εὔφορον, δασώδες, εὐλίμενον καὶ πλῆρες αἰγῶν!

(ἄνευ πετρῶν)· βεβαίως βαθὺ χωράφιον πάντοτε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θέρους θὰ ἐθέριζον· ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ὑποκάτω εἶναι παχύτατον· ἐνυπάρχει δὲ καὶ λιμὴν ἀσφαλέστατος, εἰς τὸν ὁποῖον τὰ πλοῖα δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην στερεώσεως (στηρίγματος) εἰς τὴν ξηρὰν, οὔτε ἀγκύρας νὰ ῥίψωσιν, οὔτε πρυμνήσια (σχοινία) νὰ δέσωσιν· ἀλλ' ἀφοῦ τὰ ἀράξωσι (τὰ σπρώξωσιν εἰς τὴν ξηρὰν) νὰ μένωσι διὰ πολὺ, ἕως οὗ ἡ θέλησις τῶν ναυτῶν τοὺς ἔλθῃ νὰ ἀναχωρήσωσι, καὶ πνεύσωσιν οἱ ἄνεμοι. Ἀλλ' εἰς τὸ κεφαλάρι (τὴν ἀρχὴν) τοῦ λιμένος ῥέει λαμπρὸν ὕδωρ, κρήνη ὑποκάτωθεν σπηλαίου· πέριξ δὲ εἶναι φυτρωμέναι λεῦκαι· ἐκεῖ κατεπλέομεν, καὶ θεός τις μᾶς ὡδήγει εἰς τὸ βαθὺ τῆς νυκτὸς σκότος· οὔτε ἐβλέπομεν (ἔφεγγε) νὰ ἴδωμεν ἔμπροσθέν μας· διότι βαθεῖα ὁμίχλη ἦτο πλησίον τῶν πλοίων μας, οὔτε ἔφεγγεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἡ Σελήνη, ἦτο δὲ σκεπασμένη μὲ νέφη· ὅταν κάνεις δὲν εἶδε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του τὴν νῆσον· οὔτε δὰ τὰ μακρὰ κύματα ὁποῦ ἐκυλίοντο πρὸς τὴν ξηρὰν διεκρίναμεν, πρὶν τὰ κωπηλατούμενα νὰ ἀράξωσι πλοῖά μας· εἰς ἀραγμένα δὲ τὰ πλοῖά μας κατεβιβάσαμεν ὅλα τὰ πανία· ἐκβήκαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς θαλάσσης· ἐκεῖ δὲ ἀποκοιμηθέντες ἐμείναμεν ἕως εἰς τὴν θείαν χαραυγήν.

« Ὅτε δὲ ἀνέτειλεν ἡ θυγάτηρ τῆς αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, θαυμάζοντες τὴν νῆσον ἐπεριφερόμεθα εἰς αὐτὴν· μᾶς ἔστειλαν δὲ αἱ Νύμφαι, αἱ θυγατέρες τοῦ τὴν αἰγίδα κρατοῦντος Διός, αἶγας τρεφομένας εἰς τὰ ὄρη (ἀγρίας), διὰ νὰ ἤθελον ἑτοιμάσει ἐξ αὐτῶν δεῖπνον οἱ σύντροφοί μου· πάραυτα καμπύλα τόξα καὶ μακροσίδηρα δόρατα ἐπήραμεν ἐκ τῶν πλοίων, καὶ διαμοιρασθέντες εἰς τρία ἐκτυπούσαμεν· εὐθὺς δὲ ὁ θεὸς μᾶς ἔδωκε πλουσιοπάροχον (ποθητὸν) κυνήγιον· δώδεκα μὲν ἦσαν τὰ ἀκολουθήσαντά με πλοῖα, εἰς ἕκαστον δὲ τῶν πλοίων ἔπιπτον ἀνὰ ἐννέα αἶγες· εἰς ἐμὲ δὲ μόνον ἐξεχώρισαν δέκα· οὕτω τότε μὲν ὅλην τὴν ἡμέραν, μέχρις οὗ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἐκαθήμεθα εὐωχούμενοι μὲ ἀναρίθμητα κρέατα καὶ γλυ-

κὺν οἶνον· διότι δὲν εἶχε σωθῆ ἀκόμη ἀπὸ τὰ πλοῖά μας ὁ ἐρυθρὸς οἶνος, ἀλλ' εὑρίσκετο· διότι ἐγεμίσαμεν πολλοὺς ἀμφιφορεῖς (διχείρουρα σταμνία) ἐξ αὐτῶν, ὅταν ἐκυριεύσαμεν τὸ ἱερὸν πολίχνιον τῶν Κικόνων. Ἐκυττάζομεν δὲ τὴν γῆν τῶν Κυκλώπων, ὄντων πλησίον, καὶ τὸν καπνὸν, καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων τὴν φωνὴν (ἠκούομεν) καὶ τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, τότε δὰ ἐκοιμήθημεν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς θαλάσσης· ὅτε ὅμως ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς πρωΐας ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, τότε δὰ ἐγὼ συστήσας συνέλευσιν, εἶπον ἐνώπιον ὅλων.

« Οἱ μὲν ἄλλοι μείνατε ἐπὶ τοῦ παρόντος, πολυηγαπημένοι μου σύντροφοι· ἐγὼ δὲ μὲ τὸ πλοῖόν μου καὶ μὲ τοὺς συντρόφους μου πορευθεὶς, θὰ προσπαθήσω νὰ γνωρίσω τούτους τοὺς ἀνθρώπους, ἂν δὰ ἦναι βίαιοι καὶ ἄγριοι, καὶ ἄδικοι, ἢ φιλόξενοι καὶ θεοφοβούμενοι. »

Οὕτως εἰπὼν, ἀνέβην εἰς τὸ πλοῖον, διέταξα δὲ τοὺς συντρόφους μου νὰ ἐμβώσι καὶ αὐτοὶ, καὶ νὰ λύσωσι τὰ πρυμνήσια· ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς ἐμβαινον καὶ ἐκαθέζοντο εἰς τὰς κωπηλατικὰς θέσεις· κατὰ σειρὰν δὲ καθήμενοι ἔτυπτον μὲ τὰ κωπία τὴν πολιὰν θάλασσαν. Ἀλλ' ὅτε δὰ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ξηρὰν, οὖσαν πλησίον, ἐκεῖ δὲ ἐπὶ τῆς ἀκρογιαλιᾶς εἴδομεν σπήλαιον, παρὰ τὴν θάλασσαν, ὑψηλὸν, κατάφυτον ἀπὸ δάφνας· ἐκεῖ δὲ πολλὰ πρόβατα, προβατίναις καὶ αἶγες ἐκοιμῶντο (διενυκτέρευον)· πέριξ δὲ αὐλὴ ὑψηλὴ ἦτο κατεσκευασμένη μὲ μεγάλας πέτρας χωσμένας εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ μεγάλα πεύκια καὶ δρῦς ὑψικόμους. Ἐκεῖ δὰ διενυκτέρευε (κατῴκει) ἀνὴρ πελώριος, ὅστις δὰ τὰ πρόβατά του μόνος ἔβοσκεν εἰς τὰ πέριξ (μακρὰν), οὔτε ἐκοινώνει (συνανεστρέφετο) μὲ τοὺς ἄλλους Κύκλωπας, ἀλλ' ἀποχωρισμένος ὢν ἐφρόνει βίαια καὶ παράνομα· διότι ἦτο δὰ τέρας πελώριον· οὔτε ὡμοίαζε μὲ ἄνδρα σιτοφάγον, ἀλλὰ μὲ βράχον δασώδη ὑψηλῶν ὀρέων, ὅστις δὰ φαίνεται μεμονωμένος ἀπὸ τῶν ἄλλων.

« Τότε δὰ τοὺς λοιποὺς διέταξα πολυηγαπημένους μου

συντρόφους, νὰ μένωσιν εἰς τὸν τόπον πλησίον τοῦ πλοίου καὶ νὰ τὸ φυλάττωσιν· ἐγὼ δὲ, ἐκλέξας δώδεκα ἐκ τῶν συντρόφων μου τοὺς ἀρίστους, ἀνεχώρησα (ἐξεκίνησα)· εἶχον δὲ αἴγιον ἀσκὸν γεμάτον μαύρου κρασίου γλυκυτάτου, τὸν ὁποῖον μοὶ εἶχε δώσει ὁ Μάρων, ὁ υἱὸς τοῦ Εὐάνθους, ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ πολιούχου (προστάτου) τῆς Ἰσμάρου, ἐπειδὴ τὸν ἐπροστατεύσαμεν καὶ τὸν περιποιήθημεν μαζὺ μὲ τὸν υἱόν του καὶ τὴν γυναῖκα του, ἐκ σεβασμοῦ· διότι κατῴκει εἰς κατάδενδρον ἄλσος, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα. Ἐκεῖνος δὲ μοὶ ἔδωκε λαμπρὰ δῶρα· χρυσοῦ μὲν καθαροῦ μοὶ ἔδωκεν ἑπτὰ τάλαντα· μοὶ ἔδωκε δὲ καὶ κρατῆρα πανάργυρον· κατόπιν δὲ οἶνον εἰς δώδεκα ἀμφιφορεῖς, γεμίσας ὅλους, γλυκὺν, ἄδολον (ἄκρατον), θεῖον ποτόν· δὲν τὸν ἤξευρε δὲ κανεὶς ἐκ τῶν ὑπηρετῶν του, ἢ ἐκ τῶν ὑπηρετριῶν τῆς οἰκίας, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς, καὶ ἡ ἀγαπητή του σύζυγος, καὶ μία ταμία μόνη· αὐτὸν δὲ ὅτε τὸν ἔπιναν τὸν γλυκύτατον ἐρυθρὸν οἶνον, γεμίσας ἓν ποτήριον ἔχυνεν, ἐπάνω εἴκοσι μέτρα ὕδατος· ἡ δὲ γλυκεῖα ὀσμὴ ἀπὸ τὸν κρατῆρα εὐωδίαζε, θαυμαστή· τότε δὰ κανεὶς δὲν θὰ εὐχαριστεῖτο νὰ μὴ γευθῇ ἐκ τούτου τοῦ οἴνου γεμίσας μέγαν ἀσκὸν τὸν ἔφερον μαζύ μου· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ζωοτροφίας εἰς σακκίον, διότι εὐθὺς μοῦ τὸ εἶπεν ἡ γενναία μου καρδία, ὅτι θὰ ἀπαντήσω ἄνδρα, μεγάλην ἔχοντα ῥώμην καὶ δύναμιν, ἄγριον, οὔτε δικαιοσύνην γνωρίζοντα, οὔτε νόμον.

« Ταχέως δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ δὲν τὸν εὕρομεν μέσα, ἀλλ' ἔβοσκεν εἰς τὴν βοσκὴν τὰ παχέα του πρόβατα· ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ σπήλαιον ἐθαυμάζομεν τὰ πάντα· οἱ μὲν ταρσοὶ (τὰ καλάθια) ἦσαν γεμάτα μὲ τυρίον, γεμάται δὲ καὶ αἱ στάναι ἀπὸ ἀρνία καὶ κατσίκια· ἦσαν ὅμως κατὰ χωρίσματα ἐγκεκλεισμένα ἕκαστα· χωριστὰ μὲν τὰ πρωΐμα, χωριστὰ δὲ τὰ μεσαῖα καὶ χωριστὰ τὰ νεογέννητα· ἦσαν δὲ ἕως τὰ χείλη γεμάτα ἀπὸ ὀρὸν (τυρόγαλα) ὅλα τὰ ἀγγεῖα, πιθάρια (βαρέλαι, γαυλοὶ) καὶ σκαφίδες, δουλευμένα, εἰς τὰ ὁ-

ποῖα ἄρμεγε τὸ γάλα· τότε ἐμὲ μὲν οἱ σύντροφοί μου εὐθὺς μὲ παρεκάλουν ζητοῦντες νὰ μὲ πείσωσι μὲ λόγους, νὰ πάρωμεν ἀπὸ τὰ τυρία καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν (εἰς τὸ πλοῖόν μας)· καὶ εὐθὺς ἐκδιώξαντες ἀπὸ ταῖς στάναις καὶ κατσίκια καὶ ἀρνία νὰ τὰ ἐμβάσωμεν εἰς τὸ ταχὺ πλοῖόν μας, καὶ νὰ φύγωμεν πλέοντες ἐπὶ τῆς ἁλμυρᾶς θαλάσσης· ἀλλ' ἐγὼ δὲν συγκατένευον καὶ ὅμως θὰ ἦτο πολὺ συμφερώτερον διὰ νὰ ἤθελον ἴδει (ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω) αὐτὸν τὸν ἴδιον, καὶ ἴσως μοὶ δώσει δῶρα φιλοξενίας. Καὶ ὅμως δὰ φανεὶς ἔμελλε νὰ μὴ φέρῃ χαρὰν (νὰ γείνῃ ὀλέθριος) εἰς τοὺς συντρόφους μου.

« Τότε λοιπὸν ἀνάψαντες πῦρ ἐπροσφέραμεν θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς (ἐξ οὗ ἐμέλλομεν νὰ φάγωμεν, εὐχαριστοῦντες, ἐπροσφέραμεν ἀπαρχάς)· καὶ οἱ ἴδιοι δὲ παίρνοντες ἐκ τῶν τυρίων ἐφάγομεν· καὶ τὸν ἐπρόσμενομεν καθήμενοι εἰς τὰ ἐνδότερα, ἕως ὅτου ἔφθασε βόσκων τὸ ποίμνιόν του· ἐβάστα δὲ τεράστιον φορτίον ξηρῶν ξύλων, διὰ νὰ τῷ ἤθελε χρησιμεύσει μετὰ τὸ δεῖπνόν του (ἵνα δειπνήσας ἀναπαύηται εἰς τὴν λάμψιν τῶν καιομένων ξύλων). Ἀπ' ἐκτὸς(1) δὲ τοῦ σπηλαίου ρίψας αὐτὸ ἔκαμε μέγαν κρότον. Ἡμεῖς δὲ τρομάξαντες ἐτρέξαμεν εἰς τὰ ἐνδότατα τοῦ σπηλαίου· αὐτὸς δὲ εἰς τὸ εὐρύχωρον σπήλαιον ἐδίωξε τὰ παχέα πρόβατα, ὅλα μαζὺ ὅσα ἄρμεγε, τὰ δὲ ἀρσενικὰ ἄφησεν εἰς τὴν θύραν, τὰ ἀρνία καὶ τοὺς τράγους, ἐκτὸς εἰς τὴν βαθεῖαν αὐλὴν (μήπως ὅμως ἐννοεῖ βαθεῖαν αὐλὴν ἐνταῦθα τὸ σπήλαιον;) ἔπειτα δὲ ἐπέθηκε στέγασμα τῆς θύρας μέγαν λίθον σηκώσας ὑψηλά, τεράστιον· αὐτὸν δὰ δὲν θὰ τὸν ἐσήκονον (ἐτάραζον) ἀπὸ τὴν γῆν εἴκοσι δύο ἅμαξαι, γεραί, μὲ τέσσαρας τροχούς· τόσην θεοήλατην πέτραν ἐπέθηκε φραγμὸν εἰς τὰς θύρας του· καθήμενος δὲ ἄρμεγε τὰς προβατίνας καὶ τὰς μηκωμένας αἶγας, ὅλα μὲ τὴν σειράν των, καὶ ὑποκάτωθεν καθεμιᾶς ἀπέλυε τὸ βυζακτάρι της· εὐθὺς δὲ τὸ

(1) Ἄλλοι ἐξηγοῦσιν ὅτι τὸ ἔρριψεν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου καὶ ἔρρηξε μεγάλην κραυγήν· πῶς ὅμως θὰ ἔκλειεν ἔπειτα ἀμέσως τὴν θύραν;

μὲν ἥμισυ τοῦ λευκοῦ γάλακτος τὸ ἔπηξε καὶ τὸ ἔβαλεν ἐπισωρεύσας εἰς πλεκτὰ καλάθια (ταλάρους), τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ τὸ ἔβαλεν εἰς ἀγγεῖα, διὰ νὰ ἤθελεν ἔχει νὰ πίνῃ παίρνωντας, καὶ νὰ ἤθελε τῷ χρησιμεύσει νὰ δροσίζηται μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἀλλ ὅτε δὰ ὀγλίγωρα ἐτελείωσε τὰ ἔργα του, τότε δὰ ἤναπτε φωτίαν, καὶ μᾶς εἶδε καὶ μᾶς ἠρώτησεν.

« Ὦ ξένοι, ποῖοι εἶσθε, πόθεν θαλασσοπορεῖτε ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς θαλάσσης; ἆρά γε διὰ κἀμμίαν ὑπηρεσίαν σας, ἢ διὰ τύχην (τυχαίως) πλανᾶσθε, ὡσὰν δὰ λησταί, ἐπάνω τῆς θαλάσσης, οἱ ὁποῖοι περιφέρονται ῥιψοκινδυνεύοντες τὴν ζωήν των, φέροντες ζημίαν (ὄλεθρον) εἰς τοὺς ἀλλοεθνεῖς (ἀλλοδαπούς;)»

« Οὕτως εἶπεν· ἡμῶν δὲ πάλιν κατεσυντρίβη ἡ ἀγαπητὴ καρδία, φοβηθέντων καὶ τὴν βαρεῖάν του φωνὴν καὶ αὐτὸ τὸ θηριὸ (καὶ τὸ γιγαντῶδες σῶμά του). Ἀλλὰ καὶ πάλιν (μολαταῦτα) ἀπαντῶν αὐτῷ διὰ λόγων τῷ εἶπον.

« Ἡμεῖς ἐδῶ, ἐκ τῆς Τρωάδος ἀποπλανηθέντες Ἕλληνες, ὑπὸ παντοίων ἀνέμων διαπερῶντες τὸ μέγα τῆς θαλάσσης πέλαγος, ἐπιθυμοῦντες νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, ἄλλον δρόμον, ἄλλας διευθύνσεις (ῥιφθέντες) ἤλθομεν· οὕτω βέβαια ἤρεσκεν εἰς τὸν Δία νὰ ἀποφασίσῃ (τοιαύτη βέβαια ἦτο ἡ θέλησις τοῦ Διός)· στρατιῶται δὲ τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος καυχόμεθα ὅτι εἴμεθα, τοῦ ὁποίου δὰ τώρα τοὐλάχιστον μεγίστη εἶναι ὑπ' οὐρανοῖς ἡ δόξα· διότι κατέστρεψε τοσοῦτον ἰσχυρὰν πόλιν, καὶ ἠφάνισε πολλοὺς λαούς (τοὺς συμμάχους τῶν Τρώων)· ἡμεῖς δὲ πάλιν (ἐδῶ) ἀπαντήσαντές σε ἐπροσπέσαμεν εἰς τὰ γόνατά σου, ἂν ἤθελες μᾶς δώσει κἀνὲν φιλοδώρημα φιλοξενίας, ἢ κἂν τοὐλάχιστον προσφοράν τινα (ζητῶν), ἡ ὁποία εἶναι νόμος νὰ δίδηται εἰς τοὺς ξένους· ἀλλὰ σεβάσθητι, γενναιότατε, τοὺς θεούς, διότι εἴμεθα ἱκέται σου· ὁ Ζεὺς δὲ εἶναι (ἔφορος καὶ βοηθὸς) ἐκδικητὴς τῶν ἱκετῶν καὶ τῶν ξένων, ὁ θεὸς τῆς φιλοξενίας, ὅστις συνοδεύει καὶ συνταξειδεύει μὲ τοὺς σεβασμίους ξένους. »

« Οὕτως εἶπον· αὐτὸς δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπεκρίθη μὲ ἀσπλαγ-

νον καρδίαν. «Μωρὸς εἶσαι, ὦ ξένε, ἢ ἀπὸ πολὺ μακρὰν ἔρχεσαι, καὶ μὲ προτείνεις νὰ φοβῶμαι ἢ νὰ προσέχω ἀπὸ τοὺς θεούς; Διότι οἱ Κύκλωπες δὲν ζαλίζονται διὰ τὸν κρατοῦντα τὴν αἰγίδα Δία, οὔτε διὰ τοὺς ἀθανάτους θεούς· ἐπειδὴ εἴμεθα πολὺ ἰσχυρότεροί των, οὐδὲ ἤθελόν ποτε ἐκ φόβου πρὸς τὴν ὀργὴν τοῦ Διὸς φεισθῆ οὔτε σέ, οὔτε τοὺς συντρόφους σου, ἂν δὲν τὸ θέλῃ ἡ ὄρεξίς μου· ἀλλ' εἰπέ μοι ποῦ ἐσταμάτησες ἐρχόμενος τὸ καλῶς κατεσκευασμένον πλοῖόν σου, ἢ εἰς καμμίαν μακρυνὴν ἄκραν, ἢ καὶ ἐδῶ πλησίον, διὰ νὰ τὸ ἠξεύρω.»

« Οὕτως εἶπε, ζητῶν νὰ μὲ γελάσῃ (νὰ μὲ πιάσῃ)· ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε (τὸν ἐνόησα), διότι εἶμαι πολύξευρος· ἀλλὰ τὸν ἐπλήρωσα ἀπατήσας μὲ δολίους λόγους.

« Ὅσον δὰ διὰ τὸ πλοῖόν μου, τὸ ἐσύντριψεν ὁ τὴν γῆν ταράσσων Ποσειδών, κτυπήσας αὐτὸ εἰς τοὺς βράχους, εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς σας, πλησιάσας αὐτὸ εἰς τὸ ἀκρωτήριον· ὁ δὲ ἄνεμος (ἐρχόμενος) ἐκ τοῦ πελάγους τὸ ἔσυρε (τὸ πῆρεν)· ἐγὼ δὲ μαζὺ μὲ αὐτοὺς ἐσώθημεν ἀπὸ τὸν φοβερὸν ὄλεθρον.»

« Οὕτως εἶπον· αὐτὸς δὲ δὲν μὲ ἀπήντησε διόλου μὲ τὴν ἀνελεήμονά του καρδίαν· ἀλλ' εὐθὺς ἀνατείναχθεὶς ἔρριψε τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς τοὺς συντρόφους μου, καὶ ἁρπάσας δύο ὁμοῦ, ὡσὰν κουτάβια (ὡσὰν νὰ ἦσαν μικρὰ σκυλάκια), τοὺς ἐκτύπα κατὰ γῆς· ἐξεχύνετο δὲ ὁ ἐγκέφαλός των εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἐλέρωνε τὴν γῆν· αὐτοὺς δὲ κατακόψας εἰς κομμάτια, ἑτοίμασε τὸ δεῖπνόν του· ἔτρωγε δὲ, ὡς ἄγριος τῶν βουνῶν λέων, καὶ δὲν ἄφησε τίποτε, (καὶ δὲν ἔπαυε), τὰ ἔγκατα (ἔντερα, ἐντόσθια) καὶ τὰς σάρκας καὶ τὰ μὲ μυελὸν γεμάτα ὀστέα· ἡμεῖς δὲ κλαίοντες ὑψώναμεν τὰς χεῖράς μας πρὸς τὸν (οὐρανὸν), τὰ φρικτὰ βλέποντες ἔργα· ἀπελπισία δὲ ἐκυρίευσε τὴν καρδίαν μας· ἀφοῦ δὲ ὁ Κύκλωψ ἐγέμισε τὴν μεγάλην του κοιλιὰν, ἀνθρώπινον τρώγων κρέας, καὶ ἐπάνω ἄδολον πίνων γάλα, ἐκείτετο ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ἐξαπλωθεὶς (τανυσθεὶς) ἐν τῷ μέσῳ τῶν προβάτων (1)· αὐτὸν μὲν ἐγὼ ἔβαλα βουλὴν μὲ

(1) Δηλαδὴ τόσον μακρὺς καὶ μέγας ἦτο.

τὴν γενναίαν μου καρδίαν, πλησιάσας, σύρας τὸ ὀξύτομον ξίφος μου ἀπὸ πλησίον τοῦ μηροῦ μου, νὰ τὸν κτυπήσω εἰς τὸ στῆθος, ἐκεῖ ὅπου τὸ περικάρδιον περικαλύπτει τὸ ἧπαρ (τὸ σηκότι), ψηλαφήσας μὲ τὴν χεῖρά μου· ἀλλ' ἄλλη ἰδέα μὲ ἐμπόδιζε· διότι ἐκεῖ θὰ ἐχανόμεθα καὶ ἡμεῖς μὲ σκληρὸν ὄλεθρον. Ἐπειδὴ δὲν θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ μετακινήσωμεν μὲ τὰς χεῖράς μας ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς θύρας τὸν τεράστιον λίθον, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἔβαλεν· οὕτω τότε μὲν στενάζοντες ἐπροσμείναμεν τὴν θείαν ἀνατολὴν (αὐγὴν Ἠώ).

« Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς Αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, καὶ τότε ἤναψε φωτίαν, καὶ ἄρμεγε τὰ ἐξαίρετα πρόβατά του, ὅλα κατὰ σειρὰν, καὶ ὑποκάτω καθεμιᾶς ἀπέλυσε τὸ βυζακτάρι της· ἀφοῦ δὲ ταχέως ἐξετέλεσε τὰ ἔργα του (ἐτελείωσε τὴν δουλειάν του), μαζὺ πάλιν οὗτος δύο ἁρπάσας ἑτοίμασε τὸ φαγητόν του· ἀφοῦ δὲ ἔφαγεν, ἐξεδίωξεν ἀπὸ τὸ σπήλαιον τὰ παχέα του πρόβατα (σφακτὰ), πολὺ εὔκολα ἀφαιρέσας τὸ μέγα σκέπασμα τῆς θύρας. Ἔπειτα δὲ ἐξοπίσω (πάλιν) τὸ ἔβαλεν, ὡσὰν νὰ ἔβαλλεν εἰς φαρέτραν (πῶμα στούπωμα) τὸ σκέπασμά της. Μὲ πολὺν δὲ συριγμὸν ἔστρεφε πρὸς τὸ ὄρος τὰ παχέα του πρόβατα ὁ Κύκλωψ, ἐγὼ δὲ ἔμεινα ἀναιβοκαταιβάζων κακὰ εἰς τὸν νοῦν μου, πῶς νὰ τὸν ἐκδικηθῶ καὶ νὰ μὲ ἀξιώσῃ τῆς δόξης ταύτης ἡ Ἀθηνᾶ (καὶ εἰσακούσῃ τὴν εὐχήν μου). Ἰδοὺ δὲ ποία σκέψις μοὶ ἐφαίνετο καλειτέρα· ἔκειτο δηλαδὴ ἀκουμβημένον εἰς τὴν στάνην μέγα ῥόπαλον τοῦ Κύκλωπος, χλωρὸν, ἐκ ξύλου ἐλαίας· αὐτὸ τὸ εἶχε κόψει, διὰ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ, ὅταν ἤθελε ξηρανθῇ· αὐτὸ ἡμεῖς βλέποντές το τὸ παρωμοιάζομεν ὡς κατάρτιον μέλανος πλοίου φορτηγοῦ μὲ εἴκοσι κωπηλάτας, εὐρυχώρου, διαπερῶντος τὸ μέγα τῆς θαλάσσης πέλαγος· τόσον ἦτο τὸ μῆκός του, τόσον τὸ πάχος του ὡς μᾶς ἐφαίνετο· αὐτοῦ δὰ ἐγὼ πλησιάσας ἀπέκοψα ὅσον μίαν ὀργυιὰν, καὶ τὸ ἔβαλα πλησίον εἰς τοὺς συντρόφους μου καὶ τοὺς διέταξα νὰ τὸ πελεκήσωσιν (ὀξύνωσιν)· αὐτοὶ δὲ τὸ ἐπελέκησαν· ἐγὼ δὲ τὸ ἔκαμα μυτη-

ρὸν πλησιάσας εἰς τὸ ἄκρον του· καὶ εὐθὺς λαβὼν τὸ περιέστρεφον εἰς τὸ διαφλέγον πῦρ· καὶ αὐτὸ μὲν τὸ ἐτοποθέτησα μετὰ προσοχῆς κατακρύψας ὑποκάτω εἰς σωρὸν κοπριᾶς, ἡ ὁποία δὰ ἦτο χυμένη εἰς ὅλον τὸ σπήλαιον εἰς μέγα πλῆθος (ἄφθονος καὶ πολλή). Τοὺς δὲ συντρόφους μου διέταξα νὰ ρίψωσι κλῆρον, ποῖος θὰ ἤθελε τολμήσει μετ' ἐμοῦ νὰ σηκώσῃ τὸν μοχλὸν (τὸ ῥόπαλον, τὸ παλούκιον) καὶ νὰ τὸν τρίψῃ (περιστρέψῃ) εἰς τὸν ὀφθαλμὸν (τοῦ Κύκλωπος), ὅταν αὐτὸν ἤθελε τὸν κυριεύσει ὁ ὕπνος· ἐκεῖνοι δὲ ἔλαχον, τοὺς ὁποίους θὰ ἤθελον νὰ ἐκλέξω καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος, τέσσαρες, ἐγὼ δὲ πέμπτος μετ' αὐτῶν συγκατελέχθην. Μαζὶ μὲ τὴν ἑσπέραν ἦλθε καὶ ὁ Κύκλωψ, βόσκων τὰ καλλίτριχά του σφακτά· εὐθὺς δὲ εἰς τὸ εὐρύχωρον σπήλαιον ἔμβασε τὰ παχέα πρόβατα, ὅλα ὁμοῦ καὶ δὲν ἄφησε κἀνὲν ἔξω εἰς τὴν βαθεῖαν αὐλήν, ἢ ἐξ οἰκείας σκέψεως (ἔτζι τῷ ἐφάνη), ἢ καὶ ἐκ θείας ἐμπνεύσεως· ἔπειτα δὲ ἔβαλεν ἐπὶ τῆς θύρας τὸ μέγα λίθινον σκέπασμά της, σηκώσας αὐτὸ ὑψηλά· καθήμενος δὲ ἄρμεγε τὰς προβατίνας του καὶ τὰς μηκωμένας αἶγας, ὅλα κατὰ τάξιν, καὶ ὑποκάτω εἰς καθεμίαν ἀπέλυσε καὶ τὸ βυζακτάρι τις. Ἀφοῦ δὲ ταχέως ἐτελείωσε τὴν δουλειάν του, συναρπάσας πάλιν δύο συντρόφους μου ἑτοίμασε τὸ δεῖπνον του· καὶ τότε ἐγὼ ὡμίλησα τὸν Κύκλωπα, πορευθεὶς πλησίον του, κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς μου ποιμενικὸν ποτήριον (πινάκιον), γεμάτον μὲ μαῦρον οἶνον.

« Κύκλωψ, λάβε, πίε οἶνον, ἀφοῦ ἔφαγες ἀνθρώπινον κρέας διὰ νὰ γνωρίσῃς ὁποῖον δὰ ποτὸν σὰν αὐτὸ εἶχε τὸ πλοῖόν μας, εἰς σὲ δὲ πάλιν ἐγὼ τὸ ἔφερον ὡς σπονδήν, ἴσως εὐσπλαγχνισθεὶς ἤθελες μὲ βοηθήσει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου· ἀλλὰ σὺ εἶσαι ὑπὲρ τὸ μέτρον μανιώδης, ἄσπλαγχνε, πῶς εἶναι δυνατὸν τοῦ λοιποῦ νὰ ἔλθῃ πρός σε καὶ ἄλλος τις ἐκ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων; ἐπειδὴ ὅσα ἔπραξες δὲν εἶναι τῆς τάξεως. »

« Οὕτως εἶπον· αὐτὸς δὲ ἐδέχθη καὶ ἔπιεν· εὐφράνθη δὲ φρικτὰ (ὑπέρμετρα) πίνων τὸ γλυκὺ ποτόν· καὶ μοῦ ἐζήτησε καὶ δεύτερον πάλιν ποτήριον.

« Δός μοι ἀκόμη προθύμως, καὶ εἰπέ μοι τὸ ὄνομά σου εὐθὺς τώρα, διὰ νὰ σοὶ δώσω δῶρον φιλοξενίας, μὲ τὸ ὁποῖον νὰ εὐχαριστηθῇς· διότι εἰς τοὺς Κύκλωπας δίδει ἡ γόνιμος γῆ οἶνον μεγαλοστάφυλον, ποτιζομένη ἀπὸ τὸν ὄμβρον τοῦ Διός· ἀλλ' αὐτὸ δὰ τὸ ποτὸν εἶναι φλέβα τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ νέκταρος. »

« Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ τῷ ἔδωκα πάλιν μαῦρον (ἀφρᾶτον) οἶνον· τρεῖς φορὰς τοῦ ἔφερα καὶ τὸν ἐκέρασα, καὶ τὰς τρεῖς τὸ κατέπιεν ὁ ἀσύνετος· ὅταν δὲ τὰς φρένας τοῦ Κύκλωπος ἐζάλισεν ὁ οἶνος, τότε δὰ τὸν ὡμίλησα μὲ γλυκεῖς λόγους.

« Κύκλωψ, μὲ ἐρωτᾷς τὸ περιφημόνυμον ὄνομά; ἰδοὺ ἐγὼ θὰ σοὶ τὸ εἴπω· σὺ ὅμως νὰ μοῦ δώσῃς δῶρον φιλοξενίας, καθὼς τὸ ὑπεσχέθης. Οὖτις(1) εἶναι τὸ ὄνομά μου. Οὖτιν δὲ μὲ ὀνομάζουσι καὶ ἡ μήτηρ μου καὶ ὁ πατήρ μου καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι σύντροφοί μου. »

« Οὕτως εἶπον· αὐτὸς δὲ παρευθὺς μοὶ ἀπεκρίθη μὲ ἀνελεήμονα καρδίαν. Τὸν Οὖτιν ἐγὼ θὰ φάγω τελευταῖον μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους του (δηλαδὴ ὕστερα ἀπὸ τοὺς συντρόφους του), τοὺς δὲ λοιποὺς προτήτερα· αὐτὸ δὰ θὰ εἶναι τὸ δῶρόν σου τῆς φιλοξενίας. »

« Εἶπε, καὶ πλαγιάσας ἔπεσεν ἀνάσκελα· καὶ ἔπειτα ἐκείτετο γυρίσας εἰς τὰ πλάγια τὸν παχὺν αὐχένα του· καὶ τὸν κατεκυρίευεν ὁ τὰ πάντα δαμάζων ὕπνος· ἀπὸ τὸν φάρυγγά του δὲ ἐξετεινάσσετο οἶνος, καὶ κομματάκια ἀνθρωπίνου κρέατος· διότι ἐρεύγετο (τὸ ἐξέρνα) βεβαρημένος ἀπὸ τὸν οἶνον·

---

(1) Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον Ἡφαιστίωνα, Οὖτις ἐλέγετο καὶ τὸ ἀληθὲς ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέως, διότι εἶχε μεγάλα ὦτα (!!), ὡς νὰ μὴ ἦτο φυσικώτατον, πονηρευθεὶς ὁ Ὀδυσσεύς, νὰ ἔλεγεν ἑαυτῷ τὸ ψευδώνυμον τοῦτο (Οὖδείς, Κἀγκανένας) εἰς στιγμήν, ὅτε βέβαια καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἑταῖροί του καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ του καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δικαίως θὰ τὸν ὠνόμαζον οὕτως, ὡς μᾶλλον νεκρόν, παρὰ ζῶντα.

καὶ τότε ἐγὼ τὸν μοχλὸν ἔχωσα ὑποκάτω πολλῆς στάκτης (χόβολης), διὰ νὰ ἤθελε θερμανθῇ· καὶ μὲ λόγους ἐνεθάρρυνον ὅλους τοὺς συντρόφους μου, μήπως κανεὶς δειλιάσας ἀποσυρθῇ· ἀλλ' ὅτε δὰ ὁ ἀπὸ ξύλον ἐλαίας μοχλὸς εἰς τὸ πῦρ ἐπλησίαζε νὰ ἀνάψῃ, μολονότι ἦτο χλωρός, καὶ διέδιδε διὰ τῆς στάκτης ἤδη φρικτὴν λάμψιν, καὶ τότε ἐγὼ τὸν ἔφερον πλησίον, σύρας αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρός, περιξ δὲ παρετάχθησαν οἱ σύντροφοί μου· τόλμην δὲ μεγάλην μᾶς ἐνέπνευσεν ὁ θεός· αὐτοὶ μὲν, πιάσαντες τὸν ἐκ ξύλου ἐλαίας μοχλὸν, τὸν ἐστερέωσαν κεκαυτηριασμένον (ὀξὺν) ἐπάνω τῆς ἄκρας τοῦ ὀφθαλμοῦ του· ἐγὼ δὲ ἀπ' ἐπάνω ὑψωθεὶς τὸν περιέστρεφον· καθὼς ὅταν ἀνὴρ τις θὰ ἐτρύπα δοκόν τινα πλοίου μὲ τρυπάνι, καὶ ἄλλοι κάτωθεν περιστρέφουσι (τὸ τρύπανον) μὲ ἱμάντα πιάσαντές το καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν, ἐκεῖνο δὲ (τὸ τρύπανον) περιστρέφεται (εἰσδύει) μὲ δύναμιν διαρκῶς· οὕτως εἰς αὐτοῦ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν πεπυρακτωμένον κρατοῦντες μοχλὸν τὸν ἐπεριστρέφομεν, αὐτὸν δὲ (τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ τὸν μοχλόν;) θερμὸν ὄντα τὸν περιέρρεε τὸ αἷμα· ὅλα δὲ τὰ περιξ βλέφαρα καὶ ὀφρύας τὰ ἔκαυσεν ὁ καυστικὸς ἀτμὸς (ἡ πύρα) τῆς γλήνης (κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ, μαυράδι), ὁποῦ ἐκαίετο· ἐσύριζον δὲ βράζουσαι ἀπὸ τὸ πῦρ αἱ ῥίζαι τοῦ ὀφθαλμοῦ του. Ὅπως δὲ ὅταν ἀνὴρ χαλκεὺς πέλεκυν μέγαν ἢ σκεπάρνι εἰς ὕδωρ ψυχρὸν τὸ βουτᾷ μεγάλως σφυρίζον, διὰ νὰ τῷ δώσῃ σκλήρυνσιν· διότι τοῦτο δίδει πάλιν τὴν δύναμιν δὰ εἰς τὸ σίδηρον· οὕτως αὐτοῦ ἐσύριζεν ὁ ὀφθαλμὸς περιξ τοῦ ἐκ ξύλου ἐλαίας μοχλοῦ· μεγάλιν δὲ τρομερὰν ἔρριξε κραυγὴν (ὁ Κύκλωψ)· καὶ ἀντήχησαν πέριξ οἱ βράχοι· ἡμεῖς δὲ τρομάξαντες ἐτεινάχθημεν μακράν· αὐτὸς δὲ ἐξέσυρεν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ του τὸν μοχλὸν, καταβρεγμένον μὲ πολὺ αἷμα· αὐτὸν μὲν ἔπειτα ἀπετείναξε μακρὰν ἑαυτοῦ μὲ τὰς χεῖράς του ἐκτὸς φρενῶν (ὑπὸ τοῦ πόνου). Προσεκάλει δὲ μεγαλοφώνως τοὺς Κύκλωπας (εἰς βοήθειάν του), οἱ ὁποῖοι κατῴκουν δὰ πέριξ του εἰς σπήλαια ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἀνέμων τυπτομένων ἀκρωτηρίων· ἐκεῖνοι δὲ ἀκούοντες τὰς κραυγάς του

προσήρχοντο ἄλλος ἀπὸ ἄλλο μέρος· σταματοῦντες δὲ πέριξ τοῦ σπηλαίου ἠρώτων, τί ἀνάγκην ἔχει (τί τὸν ἐνοχλεῖ).

« Διὰ τί τόσον ἐνοχληθεὶς, ὦ Πολύφημε, ἐξέβαλες τόσαν μεγάλην κραυγὴν (τί σὲ ἔφερεν εἰς τόσην ἀνάγκην ὥστε κτλ.) εἰς τὰ μέσα τῆς θείας νυκτὸς, καὶ δὲν μᾶς ἀφήνεις νὰ κοιμηθῶμεν; ἆρά γε μήπως κανεὶς σου τὰ πρόβατα ἄνθρωπος διὰ τῆς βίας σοῦ ἁρπάζει; ἆρά γε μήπως σὲ αὐτὸν κανεὶς φονεύῃ μὲ πανουργίαν, ἢ μὲ βίαν; »

» Αὐτοὺς δὲ πάλιν ἐκ τοῦ σπηλαίου ὡμίλησεν ὁ ῥωμαλέος Πολύφημος.

« Ὦ φίλοι, ὁ Κάγκανένας (Οὖτις) μὲ φονεύει μὲ πανουργίαν, καὶ ὄχι μὲ βίαν. »

» Αὐτοὶ δὲ εἶπαν ἀπάντησιν τῷ ἔλεγον τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἂν δὰ λοιπὸν κανεὶς δὲν μεταχειρίζεται κατὰ σοῦ βίαν (δὲν σὲ βλάπτῃ, δὲν σὲ κακοποιῇ), ἐνῷ εἶσαι μόνος (εἰς τὴν μοναξιάν σου), τότε δὲν εἶναι τρόπος νὰ ἀποφύγῃς νόσον δὰ σταλεῖσαν παρὰ τοῦ μεγάλου Διός, ἀλλὰ τότε ἐπικαλέσθητι τὴν ἀντίληψιν τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις εἶναι πατήρ σου. »

» Οὕτω δὰ εἶπον ἀναχωροῦντες· ἡ δὲ ἰδικήμου ἐγέλασεν ἡ ἀγαπημένη καρδία, ὅτι τὸ ὄνομά μου τοὺς ἀπάτησεν καὶ ἡ εὔστοχος σκέψις (συνετὴ ἐπινόησις).

» Ὁ δὲ Κύκλωψ, στενάζων καὶ βαρυπονῶν μὲ πόνους, ψηλαφῶν μὲ τὰς χεῖράς του, μακρὰν μὲν τὸν λίθον ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὰς θύρας, ὁ ἴδιος δὲ ἐκάθησεν εἰς τὰς θύρας, καὶ τὰς δύο του ἐξαπλώσας (ἀναπετάσας) χεῖρας, ἂν τυχόν που θὰ ἐπίανε κανένα νὰ προχωρῇ πρὸς τὰς θύρας μαζὺ μὲ τὰ πρόβατα· διότι τόσον δὰ μὲ ἐνόμιζε νὰ ἦμαι κουτὸς τὰς φρένας· ἀλλ' ἐγὼ ἐσχεδίαζα πῶς θὰ ἦτο τὸ καλήτερον, ἂν θὰ ἠδυνάμην νὰ εὕρω (ἐπινοήσω) κάμμίαν ἀποφυγὴν τοῦ θανάτου καὶ διὰ τοὺς συντρόφους μου καὶ δι' ἐμὲ τὸν ἴδιον· ἔκοπτα δὲ καὶ ἔῤῥαπτα (ὕφαινον) πᾶσαν πανουργίαν καὶ ἐπινόησιν, ἐπειδὴ δὰ ἐπρόκειτο περὶ τῆς ζωῆς· διότι μέγας ὄλεθρος μᾶς ἐπλησίαζεν· ἡ ἐφεξῆς δὲ ἐπινόησις μοὶ ἐφαίνετο εἰς τὰς σκέψεις μου ἡ ἀρίστη·

ἀρσενικὰ πρόβατα ὑπῆρχον καλοθρεμμένα δασύμαλλα (πολύμαλλα, μαλλιαρὰ), ὡραῖα καὶ μεγάλα, μὲ μαλλίον ὡς τὰ ἄνθη τοῦ ἴου, αὐτὰ σιωπῶν συνέδεον μὲ εὐλύγιστα λυγαριᾶς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Κύκλωψ ἐκοιμᾶτο τὸ θηρίον, ὁ μὴ γνωρίζων νόμον (ὁ παράνομος), πιάνωντας αὐτὰ ἀνὰ τρία· τὸ μεσαῖον μὲν ἔφερεν ἕνα ἄνδρα (ἐκ τῶν συντρόφων μου), τὰ δὲ ἄλλα δύο ἐπήγαινον ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, σώζοντα τοὺς συντρόφους μου· τρία λοιπὸν τὸν καθένα μου σύντροφον ἔφερον πρόβατα (κριάρια, κόντζια)· ἐγὼ δὲ — διότι ὑπῆρχε κριάριον, τὸ ἄριστον ὅλων τῶν προβάτων — ἀπὸ τούτου τὰ νῶτα πιασθεὶς, ὑπὸ τὴν δασύμαλλόν του γαστέρα συστραφεὶς, ἔμενα ἐξαπλωμένος (ἐξηρτημένος)· μὲ τὰς χεῖράς μου δὲ συστρεφθεὶς στερεῶς ἐκρατούμην ἀπὸ τὸ θεῖον (ἐξαίρετον) μαλλίον (χνοῦδι) μὲ γενναίαν (ὑπομονητικὴν, καρτερὰν) καρδίαν(1). Οὕτω τότε μὲν στενάζοντες ἐπροσμείναμεν νὰ φέξῃ ἡ αὐγή.

« Ὅτε δὲ ἔφεξεν ἡ θυγάτηρ τῆς πρωΐας ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, καὶ ἐξώρμησαν δὰ τότε εἰς τὴν βοσκὴν τὰ ἀρσενικὰ πρόβατα, αἱ δὲ προβατίναι ἤρχισαν νὰ βελιάζουν μὴ ἀρμεχθεῖσαι πέριξ εἰς ταῖς στάναις· διότι τὰ βυζία των τὰς ἐβάρυνον (ἦτο νὰ σπάσωσιν) ἀπὸ τὸ πολὺ γάλα. Ὁ δὲ κύριός των, ἀπὸ κακοὺς (ἀφορήτους) πόνους βασανιζόμενος, ἐψηλαφοῦσε τὰ νῶτα ὅλων τῶν κριαρίων, ὀρθῶν ἱσταμένων· ἀλλ' ὁ μωρὸς ἐκεῖνο δὰ δὲν ὑπωπτεύθη, ὅτι ὑποκάτω τῆς κοιλίας τῶν δασυμάλλων κριαρίων του ἦσαν δεδεμένοι· τελευταῖος ὁ κριὸς (τὸ κότσι) ἀπὸ τὰ πρόβατα ἐπροχώρει πρὸς τὴν θύραν (πρὸς τὰ ἔξω), βαρυνόμενος ἀπὸ (φορτωμένος μὲ) τὸ μαλλί του καὶ ἐμένα, τὸν δολόφρονα· αὐτὸν δὲ ψηλαφήσας ὡμίλησεν ὁ κρατερὸς (ῥωμαλέος) Πολύφημος.

« Ἀγαπημένε μου κριὲ, διὰ τί δὰ οὕτω, ὁ τελευταῖος ἀπὸ

(1) Ὁ Ὀδυσσεὺς, μὴ ἔχων τινὰ νὰ τὸν δέσῃ ὑπὸ κριὸν μεταξὺ δύο ἄλλων κριῶν, ἦτο ἀνάγκη πρὸς σωτηρίαν του νὰ ἐκλέξῃ τὸν παχύτατον, ὀγκωδέστατον, πολυμαλλότατον, ἄριστον κριόν.

τὰ πρόβατα σήμερον ἐξώρμησας διὰ τοῦ σπηλαίου; ἄλλοτε δὰ πρωτήτερα οὐδέποτε ἤρχεσο κατόπιν ἀπὸ τοὺς κριοὺς, ἀλλὰ πολὺ περνῶν (ἔμπροσθεν) (1) ἔβοσκες τὰ τρυφερὰ ἄνθη τῆς χλόης, μακροσκελίζων· πρῶτος δὲ φθάνεις εἰς τὰ ῥεύματα τῶν ποταμῶν, πρῶτος δὲ εἰς τὴν στάνην ἐπιθυμεῖς νὰ ἔμβῃς τὸ ἑσπέρας· καὶ τώρα τοὐναντίον ὅλων ὕστατος· τῷ ὄντι δὰ αἰσθάνεσαι τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ κυρίου σου; τὸν ὁποῖον κακοποιὸς ἀνὴρ (ἀνάξιος) τὸν ἐτύφλωσε, μαζὺ μὲ τοὺς ἀθλίους του συντρόφους, καταδαμάσας τὸν νοῦν μου διὰ τοῦ οἴνου, ὁ Οὖτις, τὸν ὁποῖον ἀκόμη δὲν λέγω ἀπαλλαγέντα τοῦ ὀλέθρου, ἂν δὰ ἠδύνασο νὰ σκέπτησαι (νοῇς), ὡς ἐγὼ, καὶ νὰ ἐλάμβανες φωνὴν, διὰ νὰ μοῦ εἰπῇς (φανερώσῃς) πρὸς ποῖον μέρος ἐκρύβη ἐκεῖνος καὶ ἀποφεύγει τὴν δύναμίν μου· τότε, (ἄλλως), ὁ ἐγκέφαλός του, κτυπωμένου κατὰ τοῦ ἐδάφους, θὰ ἐπέτα διὰ τοῦ σπηλαίου πρὸς ὅλα τὰ μέρη· καὶ θὰ ἐλαφρύνετο δὲ καὶ ἡ ἰδική μου καρδία ἀπὸ τὰ κακὰ (ἀπὸ τὴν συμφοράν), τὰ ὁποῖα μοὶ ἐπροξένησεν ὁ οὐτιδανὸς Κάγκανένας (Οὖτις). »

» Οὕτως εἰπὼν, τὸ κριάριον μακρὰν ἑαυτοῦ ἔπεμπεν ἔξω. Φθάσαντες δὲ ὀλίγον μακρὰν καὶ ἀπὸ τὸ σπήλαιον καὶ ἀπὸ τὴν αὐλὴν, πρῶτος ἀπελύθην ἀπὸ τὸ κριάριον, ἔλυσα δ' ἔπειτα καὶ τοὺς συντρόφους μου, μετὰ σπουδῆς δὲ τὰ μακρόποδα καὶ τεταμένοις τοῖς ποσὶ βαδίζοντα πρόβατα, τὰ παχύτατα, πολλὰ περιστρεφόμενοι ἐδιώκομεν, ἕως ὅτου ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πλοῖον· ἐχάρησαν δὲ ἰδόντες μας οἱ ἀγαπητοί μας σύντροφοι, ἡμᾶς ὅσοι ἐξεφύγομεν τὸν θάνατον· διὰ δὲ τοὺς λείψαντας ἐστέναζον καὶ τοὺς ἐθρήνουν· ἀλλ' ἐγὼ δὲν τοῖς ἐπέτρεπον, ἀνένευον δὲ (ἔκαμνα σημεῖον ἀρνήσεως) μὲ τοὺς ὀφρῦς πρὸς ἕνα ἕκαστον, νὰ κλαίωσιν· ἀλλὰ τοὺς διέταξα ὀγλίγωρα νὰ βά-

(1) Παρατηρητέον, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Κύκλωπος ταῦτα ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὸν κριὸν τελευταίου ἐξερχομένου Ὀδυσσέως, ὅστις καὶ αὐτοὺς οὐδέποτε ἄλλοτε ἐν τοῖς κινδύνοις ἐπήγαινε κατόπιν τῶν συντρόφων του, ἀλλὰ πολὺ πρῶτος ἐρρίπτετο εἰς αὐτούς.

λωσιν εἰς τὸ πλοῖον καλλίτριχα πρόβατα πολλὰ, καὶ γὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος· ἐκεῖνοι δὲ ταχέως ἔμβαινον, καὶ ἐκάθηζον εἰς τὰς ἕδρας τῶν κωπηλατῶν· καθήμενοι δὲ κατὰ σειρὰν ἔτυπτον μὲ τὰ κωπία τὴν γηραιὰν (πολιὰν, λευκὴν) θάλασσαν.

» Ἀλλ' ὅτε τόσον ἀπεμακρύνθη τὸ πλοῖον (ἀπὸ τῆς ξηρᾶς), ὅσον ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ κράζοντος, τότε δὰ τὸν Κύκλωπα ἐγὼ ὡμίλησα μὲ σαρκασμούς.

« Κύκλωψ, δὲν σοῦ ἦτο λοιπὸν γραπτὸν ἀνάνδρου ἀνδρὸς τοὺς συντρόφους νὰ τρώγῃς εἰς τὸ εὐρύχωρόν σου σπήλαιον μὲ τὴν ἀκάθεκτόν σου δύναμιν! (1) Καὶ ὄντως δὰ λοιπὸν σὲ τούλάχιστον ἔμελλον νὰ σὲ τύχωσιν (νὰ πιάσωσιν αἱ κακαί σου πράξεις) τὰ κακὰ ἔργα σου, ἄνομε! (ἐλεεινέ!) ἐπειδὴ δὲν ἐφοβεῖσο νὰ τρώγῃς ἐντὸς τοῦ οἴκου σου τοὺς ἐρχομένους ξένους· ὅθεν ὁ Ζεὺς σὲ ἐτιμώρησε καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. »

» Οὕτως εἶπον πρὸς αὐτόν· αὐτὸς δὲ ἐπομένως ἔτι περισσότερον ὠργίσθη εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας του, ἔρριψε (ἀπέλυσε) δὲ ἀποκόψας κορυφὴν μεγάλου ὄρους (βράχου), καὶ ἔπεσεν ἡ πέτρα ἔμπροσθεν ἀπὸ τὸ κυανῆν ἔχον τὴν πρῶραν πλοῖον, ἐκυματίσθη δὲ ἡ θάλασσα (ἐσήκωσε κύματα) ἐκ τῆς βυθιζομένης πέτρας, τὸ δὲ πλοῖον εὐθὺς πρὸς τὴν ξηρὰν ὀπίσω ὠθούμενον τὸ ἔφερε τὸ κῦμα, ἡ ἐκ τοῦ πελάγους πλημμυρὶς, τὸ ἠνάγκασε δὲ νὰ φθάσῃ (ὀλίγον δὲ ἔλειψεν, ἐπλησίασε νὰ φθάσῃ) εἰς τὴν ξηράν· ἀλλ' ἐγὼ μὲ τὰς χεῖράς μου λαβὼν τὸ μακρότατον κοντάριον, τὸ ὤθησα παρέξω (ἀπὸ πλησίον ἐκτὸς, μακράν)· εἰς δὲ τοὺς συντρόφους μου ἐνθαρρύνας αὐτοὺς διέταξα νὰ πιάσωσι τὰ κωπία (βάλωσι δύναμιν εἰς τὰ κωπία), διὰ νὰ ἠθέλομεν ἀπορύγει ἀπὸ τὸ κακὸν, κάμνοντας εἰς αὐτοὺς

(1) Παρατηρητέον ὅτι ἕως ἐδῶ δύο τινὰ συγχρόνως λέγουσιν οἱ λόγοι τοῦ Ὀδυσσέως· δηλαδὴ α'. ὅτι δὲν σοῦ ἦτο γραπτὸν νὰ φάγῃς ὅλους, ὁπόταν ἐνεμέρει τὸ κατώθωσας· β' ὅτι αὐτοὺς ὁπού ἔφαγες δὲν ἦσαν ἀνάνδρου ἀνδρὸς σύντροφοι, διότι ἰδοὺ γενναίως τοὺς ἐκδικήθη.

σημεῖα μὲ τὴν κεφαλήν μου· αὐτοὶ δὲ πεσόντες μὲ ὅλην τὴν δύναμίν των ἐκωπηλάτουν· ἀλλ' ὅταν δὰ διπλάσιον τοῦ προτέρου περάσαντες διάστημα τῆς θαλάσσης εἴχομεν ἀπομακρυνθῆ, καὶ τότε ἐγὼ ἐφώναξα πρὸς τὸν Κύκλωπα· ἀλλ' οἱ σύντροφοί μου διακόψαντές με μὲ ἐμπόδιζον ἄλλος ἀπ' ἄλλο μέρος μὲ γλυκεῖς λόγους(1).

« Ῥιψοκίνδυνε (ἄφοβε), τί θέλεις νὰ ἐρεθίζῃς ἄγριον ἄνθρωπον; ὁ ὁποῖος καὶ πρὸ ὀλίγου εἰς τὸ πέλαγος ῥίψας βόλι, ἔφερε τὸ πλοῖον ὀπίσω εἰς τὴν ξηράν, καὶ εἴπαμεν δὰ ὅτι πλέον ἐχάθημεν, ἂν δὲ ἤκουε κανένα νὰ γρύξῃ ἢ νὰ ὁμιλήσῃ, ἐν τῷ ἅμα θὰ κατεσύντριβε καὶ τὰς κεφαλάς μας καὶ τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου μας, κτυπήσας μὲ ἀπόκρημνον βράχον· διότι τόσον μακρὰν πετᾷ τὰ βέλη του.

» Οὕτως εἶπον (ἔλεγον)· ἀλλὰ δὲν ἔπειθον τὴν τολμηράν μου καρδίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ νέου τῷ ἔκραζα μὲ ὠργισμένην καρδίαν.

« Κύκλωψ, ἂν δὰ κανένας ἀπὸ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους ἤθελε σὲ ἐρωτήσει διὰ τὴν ἐλεεινὴν (οἰκτρὰν) τύφλωσιν τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, νὰ τῷ εἰπῇς (εἰπέ τῳ), ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ πορθητὴς τῶν πόλεων, σὲ ἐτύφλωσεν. ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου, εἰς τὴν Ἰθάκην ἔχων τὴν κατοικίαν του (κατοικῶν). »

» Οὕτως εἶπα· ἀναζενάξας δὲ ἐκεῖνος μοὶ ἀπήντησε μὲ λόγους·

« ὦ θεοί! ὄντως, δὰ βεβαίως ἐπαλήθευσαν ἐπάνω μου αἱ πρὸ πολλοῦ χρησθεῖσαί μοι προφητεῖαι. Ἦτο κάποιος ἐδῶ μάντις ἀνήρ, καλὸς καὶ μέγας, ὁ Τήλεμος, ὁ υἱὸς τοῦ Εὐρύμου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ χάρισμα τῆς μαντικῆς, καὶ λέγων προφητείας ἔζησε μέχρις ἐσχάτου γήρως του μεταξὺ τῶν Κυκλώπων· ὅστις μοὶ εἶπεν ὅλα ταῦτα, ὅτι θὰ μοῦ συμβῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι, ἐκ

(1) Ἠδύνατό τις νὰ ἐρωτήσῃ πῶς ἠκούετο τώρα ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐνῷ ἡ ἀπόστασις ἦν διπλασία. Ἀλλ' ἂς ἀναλογισθῶμεν, ὅτι καὶ τὴν φωνὴν τῶν συνήθων τρανωτέραν ἀποδίδει ὁ ποιητὴς εἰς τὸν Ὀδυσσέα.

τῶν χειρῶν τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτι θὰ στερηθῶ τὸ φῶς μου· ἀλλὰ πάντοτε ἐπερίμενα κανεὶς ἀνὴρ μέγας καὶ μεγαλοπρεπὴς ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐδῶ, μὲ μεγάλην προικισμένος δύναμιν· τώρα ὅμως ἐνῷ ἦτο μικρὸς, καὶ οὐτιδανὸς καὶ ἀδύνατος, μοῦ ἐτύφλωσε τὸν ὀφθαλμόν, ἐπειδὴ μὲ κατεδάμασε μὲ τὸν οἶνον. Ἀλλ' ἐλθὲ πλησίασον, Ὀδυσσεῦ, διὰ νὰ σοὶ προσφέρω δῶρα φιλοξενίας, καὶ παρακαλέσω νὰ σοῦ δώσῃ εὐτυχῆ πλοῦν ὁ ἔνδοξος συνταράσσων τὴν γῆν (Ποσειδών)· διότι ἐκείνου εἶμαι υἱός, καὶ πατήρ μου καυχᾶται ὅτι εἶναι· αὐτὸς δὲ, ἂν δὰ καὶ θέλῃ, θὰ μὲ ἰατρεύσει (τὸν ὀφθαλμόν μου), ὄχι δὲ κανεὶς ἄλλος, οὔτε ἀπὸ τοὺς μάκαρας θεοὺς, οὔτε ἀπὸ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους.»

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ εἰς ἀπάντησιν τῷ εἶπον. « Ἄμποτε δὰ νὰ ἠδυνάμην νὰ σοῦ ἀποστερήσω καὶ τὸ αἷμα καὶ τὴν ζωὴν καὶ νὰ σὲ στείλω εἰς τὰ τάρταρα τοῦ Ἅδου, ὅπως δὲν θὰ σοῦ ἰατρεύσει δὰ (εἶμαι βέβαιος) τὸν ὀφθαλμόν, οὔτε ὁ συνταράσσων τὴν γῆν (Ποσειδών) (1).

« Οὕτως εἶπον· αὐτὸς δὲ ἔπειτα ἀπέτεινε τὴν δέησίν του πρὸς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα, ἀνατείνων τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν ἀστερόεντα οὐρανόν. « Εἰσάκουσόν μου, Πόσειδον, ὦ τὴν γῆν συνέχων (περιπτυσσόμενος), κυανοχαῖτα (διότι κυανῆ εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης)· ἂν ὄντως δὰ ἦμαι ἰδικός σου, (υἱός σου) καὶ καυχᾶσαι (δὲν τὸ ἀρνεῖσαι) ὅτι εἶσαι πατήρ μου, εὐδόκησον ὥστε ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ πορθητὴς τῶν πόλεων, νὰ μὴ ἀξιωθῇ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὁ υἱὸς τοῦ

(1) Τίνι τρόπῳ ἠδύνατο ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ πράξῃ οὕτως ἀσύνετον ἔργον, νὰ περιφρονήσῃ τὴν σύναμιν τοῦ Ποσειδῶνος; Κατά τινας διότι θεὸς τῆς ἰατρικῆς δὲν ἦτο ὁ Ποσειδών, ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων. Κατ' Ἀριστοτέλη, ὁ Ὅμηρος θέλει μόνον νὰ εἴπῃ διὰ τῶν λόγων του τούτων, ὅτι ὁ Ποσειδὼν δὲν θὰ ἰατρεύσει τὸν Πολύφημον διὰ τὸ ἀνοσιούργημά του πρὸς τοὺς ξένους του. Ἀλλὰ καὶ ἐν γένει, οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, χωρὶς νὰ ἀμαρτάνωσιν, ὅτι οἱ θεοὶ οὐδὲν ἰσχύουσι κατὰ τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ τοῦ εἱμαρμένου.

Λαέρτου, ὁ κατοικῶν εἰς τὴν Ἰθάκην· ἀλλ' ἂν τῷ ἦναι εἱμαρμένον νὰ ἐπανίδῃ τοὺς φιλτάτους του, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν καλῶς κατοικούμενον οἶκόν του καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του, ἀργὰ καὶ ἄθλιος νὰ ἤθελεν ἔλθει, ἀπολέσας ὅλους του τοὺς συντρόφους (1), ἐπὶ ξένου πλοίου, καὶ νὰ ἤθελεν εὕρει δυστυχίας εἰς τὴν οἰκίαν του.»

Οὕτως εἶπεν εἰς τὴν δέησίν του· τοῦτον δὲ ἐπήκουσεν ὁ Κυανοχαίτης (Ποσειδών)· αὐτὸς δὲ καὶ δεύτερον πολὺ μεγαλητέραν πέτραν σηκώσας, τὴν ἔρριψε συστρέψας· ἔβαλε δὲ (εἰς τὸ ῥίψιμόν) τεραστίαν δύναμιν (ἄμετρον), τὴν ἔκαμε δὲ νὰ πέσῃ ὄπισθεν ἀπὸ τὸ κυανόπρωρον πλοῖον, ὀλίγον· καὶ σχεδὸν ἐπετύχαινε (ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐπιτύχῃ) νὰ κτυπήσῃ τὴν ἄκραν τοῦ πηδαλίου· ἐκυματίσθη (συντετάρακται) δὲ ἡ θάλασσα ἀπὸ τὴν βίαν τῆς καταῤῥιπτομένης πέτρας, τὸ δὲ πλοῖόν μας τὸ ἔῤῥιψεν ἐμπροστὰ τὸ κῦμα, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ῥιφθῇ (κτυπήσῃ) εἰς τὴν ξηράν (2).

Ἀλλ' ὅταν δὰ ἐῤῥάσαμεν εἰς τὴν νῆσον, ὅπου τὰ ἄλλα μας καλὰς κωπηλατῶν ἕδρας ἔχοντα (ταχύπλοα) πλοῖα ἔμενον συνηγμένα, οἱ δὲ σύντροφοί μας ἐκάθηντο εἰς κύκλον κλαίοντες, περιμένοντές μας (ἀνυπομόνως) νὰ ἐπιστρέψωμεν, τὸ μὲν πλοῖόν μας, φθάσαντες ἐκεῖ, ἐσύραμεν εἰς τὴν ἄμμον· ἐβγήκαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ περιαιγιάλιον τῆς θαλάσσης· τὰ πρό-

(1) Πόσον βαθέως ἐγνώριζεν ἔκτοτε (δηλαδὴ σωστὰ τρεῖς χιλιάδες χρόνια πρὸ τῆς σήμερον) ὁ μέγας ποιητὴς Ὅμηρος τὰς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων· οἱ βασιλεῖς ἁμαρτάνουσι, καὶ οἱ λαοὶ πληρώνουσι, τιμωροῦμενοι καὶ ἀπολλύμενοι· ξένον δὲ πλοῖον εἶναι τὸ τῶν Φαιάκων, ὅπερ θὰ φέρει εἰς τὴν Ἰθάκην τὸν Ὀδυσσέα· αἱ ἐν οἴκῳ δὲ δυστυχίαι, αἱ ὕβρεις καὶ τὰ κακὰ τῶν μνηστήρων, ἐπιβουλευθέντων καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ Τηλεμάχου.

(2) Τῆς νήσου δηλαδή, ἐν ᾗ ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχεν ἀφήσει τὰ λοιπὰ τοῦ στόλου του πλοῖα. Διότι ἡ πέτρα πεσοῦσα ὄπισθεν (βυθισθεῖσα) κατόπισθεν τοῦ πλοίου ἔφερεν ὡς πρὸς τὸ πλοῖον καὶ τὸ ἐναντίον ἢ πρότερον ἀποτέλεσμα, μακρύνασα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Κύκλωπος.

βατα δὲ τοῦ Κύκλωπος, ἐκβαλόντες ἐκ τοῦ εὐρυχώρου πλοίου, τὰ ἐμοιράσθημεν, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ ἀδικηθῇ, τὸν κριὸν δὲ εἰς ἐμὲ μόνον κατὰ τὴν διανομὴν τῶν προβάτων οἱ λαμπρὰς ἔχοντες κνήμας σύντροφοί μου ἔδωκαν ἐξαιρετικὸν δῶρον(1)· αὐτὸν δὲ εἰς τὸ περιαιγιάλιον θυσιάσας εἰς τὸν κύριον τῶν νεφελῶν Δία (ἢ τὸν μαυρίζοντα τὰς νεφέλας), ὅστις εἶναι ὁ τῶν πάντων βασιλεὺς, ἔκαιον τὰ μηρία του (πρὸς θυσίαν). Ἐκεῖνος ὅμως (ὁ Ζεὺς) δὲν ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν θυσίαν(2), ἀλλὰ φαίνεται ἐβουλεύετο τὸν ὄλεθρον ὅλων τῶν ταχυπλόων πλοίων μου καὶ τῶν πολυηγαπημένων συντρόφων μου. Οὕτω τότε μὲν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐκαθήμεθα, τρώγοντες ἄφθονα κρέατα καὶ πίνοντες γλυκὺν οἶνον. Ὅταν δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσε καὶ ἦλθε τὸ σκότος (τῆς νυκτὸς), τότε ἀπεκοιμήθημεν εἰς τὸ περιαιγιάλιον τῆς θαλάσσης. Ὅταν δὲ ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς πρωΐας ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, εὐθὺς τότε ἐγὼ ἐγκαρδιώνων τοὺς συντρόφους μου τοὺς διέταξα καὶ αὐτοὶ νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πλοῖα καὶ τὰ πρυμνήσια νὰ λύσωσι σχοινία. Ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς ἔμβαινον καὶ εἰς τὰς ἕδρας τῶν κωπηλατῶν ἐκαθέζοντο, κατὰ σειρὰν δὲ καθήμενοι τὴν γηραιὰν θάλασσαν ἔτυπτον μὲ τὰ κωπηλατήματά των.

» Ἐκεῖθεν δὲ ἐπλέομεν μακρύτερα, μὲ πικραμένην καρδίαν, χαίροντες διότι ἐξεφύγομεν τὸν θάνατον, ἀφοῦ ἐχάσαμεν ἀγαπητοὺς συντρόφους.

---

(1) Ἦτο δὲ, λέγουσιν οἱ σχολιασταὶ, ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος κριὸς, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τὴν γαστέρα προσκολλημένος διεσώθη ὁ Ὀδυσσεύς.

(2) Ἡ θυσία δὲν ἦν εὐπρόσδεκτος. Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν εὗρε καλὰ τὰ σημεῖα ἐν τῷ θύματι.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Κ΄ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Αἴολον, ὅστις τῷ δίδει ἀσκὸν, ἐν ᾧ εἰσὶν ἐγκεκλεισμένοι ἅπαντες οἱ ἄνεμοι, μείναντος ἐλευθέρου μόνου τοῦ ἀνέμου, ὅστις ἦν οὖριος τῷ Ὀδυσσεῖ, ὅπως φθάσῃ εἰς τὴν Ἰθάκην. Οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως ἀνοίγουσι τὸν ἀσκὸν, αὐτοῦ κοιμωμένου, φοβερὰ δὲ ἀνεμοζάλη ἐπαναφέρει αὐτοὺς πρὸς τὸν Αἴολον, ὅστις δὲν τοὺς δέχεται πλέον. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσορμίζεται εἰς τὴν γῆν τῶν Λαιστρυγόνων, οἵτινες ἐφόνευσαν τοὺς συντρόφους του, καὶ συνέτριψαν τὰ πλοῖά του. Μόνος δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς μετά τινων συντρόφων καὶ ἑνὸς διασωθεὶς πλοίου, ἀποπλεύσας ἐκεῖθεν, ἀφικνεῖται εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, ἐξετάζει τὸν τόπον, φονεύει τεραστίου μεγέθους ἔλαφον, τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν προτείνει εἰς τοὺς συντρόφους του νὰ ἐξέλθωσιν εἰς κατασκόπευσιν τοῦ τόπου. Ὁ κλῆρος πίπτει ἐπὶ τὸν Εὐρύλοχον, ὅστις καὶ διευθύνεται ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἡμίσεως τοῦ λόχου τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς τὸ ἀνάκτορον τῆς Κίρκης, ἥτις μεταμορφόνει ἅπαντας τοὺς ἱκέτας της εἰς χοίρους. Ὁ Εὐρύλοχος, ὑπολειφθεὶς μόνος, ἐπιστρέφει ἀγγέλλων τὴν ἀπώλειαν τῶν συνεταίρων του· προσπαθεῖ δὲ εἰς μάτην νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις καὶ αὐτὸς ἀφικνεῖται πρὸς τὴν Κίρκην. Ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς, ἐμφανισθεὶς τῷ Ὀδυσσεῖ, πληροφορεῖ αὐτὸν περὶ τῶν δόλων καὶ τῶν μαγειῶν τῆς Κίρκης, καὶ τῷ δίδει χόρτον, προφυλάττον αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας καὶ παντὸς κακοῦ. Ὁ Ὀδυσσεὺς, καταθριαμβεύσας ἁπασῶν τῶν μαγγανειῶν τῆς Κίρκης, ἐν φιλότητι συγκοιμᾶται μετ' αὐτῆς. Ἡ Κίρκη χάριν αὐτοῦ μεταμορφόνει καὶ πάλιν εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν μορφὴν τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέως. Κατὰ δὲ πρόσκλησίν της, ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπέρχεται εἰς τὸ πλοῖον διὰ νὰ εὕρῃ καὶ τοὺς λοιπούς του συντρόφους καὶ τοὺς λάβῃ μαζύ του εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς Κίρκης, ὅπερ καὶ πράττει, μ' ὅλην τὴν ἀντίστασιν τοῦ Εὐρυλόχου. Μετὰ ἓν ἔτος οἱ Ἕλληνες ἐνθυμοῦνται τὴν πατρί

δα των, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς παρακαλεῖ τὴν Κίρκην νὰ τοῖς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀποπλεύσωσιν. Ἡ Κίρκη συγκατανεύει, ἀλλὰ διδάσκει αὐτὸν, ὅτι ὀφείλει πρῶτον νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν Ἅδην πρὸς τὸν Πλούτωνα διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ μάντεως Τειρεσίου. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξυπνίζει τοὺς συντρόφους του καὶ ἐπισπεύδει τὸν ἀπόπλουν. Θάνατος τοῦ Ἐλπήνορος, πεσόντος ἐξ ὑψηλῆς στέγης. Ἡ Κίρκη, προδραμοῦσα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῶν συντρόφων του, ἀφανὴς κατέδησε πλησίον τοῦ πλοίου του τὰ θύματα, ἅπερ ὀφείλουσι νὰ προσφέρωσιν εἰς τὰς ἐν τῷ Ἅδῃ ψυχάς.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Κ.

Τὰ περὶ Αἰόλου καὶ Λαιστρυγόνων καὶ Κίρκης.

Ἐφθάσαμεν δὲ εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου(1)· ἐκεῖ δὲ κατῴκει ὁ Αἴολος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἱππότου, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, εἰς πλωτὴν νῆσον· περὶς δὲ ὁλοκλήρου αὐτῆς ὑπάρχει τεῖχος στερεὸν ἀδιάρρηκτον· καὶ βράχος λεῖος ἀνυψοῦται. Καὶ δώδεκα παῖδες ἐγεννήθησαν εἰς τὰ μέγαρά του· ἓξ

(1) Τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου οἱ μὲν ὑποθέτουσιν εἶναι μίαν τῶν εἰς τὸν βόρειον αἰγιαλὸν τῆς Σικελίας προσκειμένων, οἱ δὲ παρὰ τὸ νότιον ἀκρωτήριον τῆς Σικελίας. Γινώσκει δὲ ἡ μυθολογία τρεῖς Αἰόλους, τὸν μέν, υἱὸν τοῦ Ἱππότου καὶ τῆς Μελανίππης, τὸν δὲ, υἱὸν τοῦ Ἕλληνος καὶ πατέρα τοῦ Κρηθέως καὶ τοῦ Σισύφου, τὸν δὲ, υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἄρνης. Κατὰ τὸν ἀρχαιότερον μῦθον, ὁ Αἴολος, ὁ δαμαστὴς τῶν ἀνέμων, ἦτο σοφὸς, εὐδαίμων καὶ φιλάνθρωπος βασιλεὺς, γινώσκων τὴν τέχνην τοῦ διεγείρειν χάριν τῶν προσπλεόντων πρὸς αὐτὸν τοὺς ζητουμένους οὐρίους ἀνέμους, δαμάζειν δὲ τοὺς ἐναντίους. Ἡ νῆσός του λέγεται πλωτὴ, ἢ ὡς κινουμένη (ὡς ἡ Δῆλος) καὶ πλέουσα, ἢ ὡς προσπλεομένη ὑπ' ἀνθρώπων. Ἡ σύζυγός του ἦν ἡ Τηλεπάτρα, θυγάτηρ τοῦ Λαιστρυγῶνος. Ὡς συμβολικὴ εἰκὼν ὁ Αἴολος παριστάνει τὸν ἑαυτὸν, καὶ οἱ μὲν ἓξ υἱοί του τοὺς καλοκαιρινοὺς, αἱ δὲ ἓξ θυγατέρες του τοὺς ἓξ χειμερινοὺς μῆνας, τὸ ὅλον δώδεκα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ χρόνος εἶναι συνεχὴς καὶ οἱονεὶ αἰώνιος, διὰ τοῦτο τὸ ἀδιάρρηκτον τεῖχος.

μὲν θυγατέρες, ἓξ δὲ υἱοὶ ἀνθηροὶ (ῥωμαλέοι). Ἐκεῖ ἐκεῖνος ἔδωκε τὰς θυγατέρας του εἰς τοὺς υἱούς του, νὰ τοῖς ἦναι σύζυγοι (διότι ὄντως οἱ τοῦ χειμῶνος μῆνες, ὡς ἐγκυμονοῦσαι γυναῖκες, δέχονται καὶ κυοφοροῦσι τὰ σπέρματα τῶν καρπῶν, ἐφ' οἷς ἀγάλλονται οἱ μῆνες τοῦ καλοκαιρίου). Αὐτοὶ δὲ εὐωχοῦνται πάντοτε πλησίον ἀγαπητοῦ πατρὸς καὶ σεβαστῆς μητρός· πλησίον των δὲ κεῖνται ἀναρίθμητα φαγητὰ (διότι τὰ πάντα εἶναι προϊόντα τοῦ ἐνιαυτοῦ)· ἡ δὲ πλήρης (θυμιαμάτων) εὐωδίας τῶν θυμάτων αἴθουσα ἀντηχεῖ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐκ τοῦ ἤχου τῶν αὐλῶν· τὰς νύκτας δὲ πάλιν εἰς τὸ πλευρὸν σεβασμίων συζύγων ἀναπαύονται καὶ εἰς τάπητας καὶ εἰς δεδουλευμένας κλίνας. Καὶ ἤλθομεν μὲν ἡμεῖς εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὰ ὡραῖα μέγαρά των, ἕνα δὲ ὁλόκληρον μῆνα μὲ ἐφίλευε (μὲ ἠγάπα, μὲ ἐφιλορρόνει), καὶ μὲ ἠρώτα διὰ κάθε πρᾶγμα (καταλεπτῶς), διὰ τὴν Τρωάδα, διὰ τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, καὶ διὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν των. Καὶ ἐγὼ μὲν εἰς αὐτὸν διηγήθην τὰ πάντα πιστῶς (κατὰ τάξιν)· ἀλλ' ὅτε δὰ καὶ ἐγὼ τοῦ ἐζήτουν ταξείδιον, καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ μὲ ἐκπέμψῃ (ξεπροβοδίσῃ), οὔτε ἐκεῖνος μοὶ τὸ ἠρνήθη, μοὶ προητοίμασε μάλιστα πάντα τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸ ταξείδιόν μου. Μοὶ ἔδωκεν ἐκδάρας ἀσκὸν βοὸς ἐννεαετοῦς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατέδησε τῶν σφοδρῶν (ὁρμητικῶν, βιαίων) ἀνέμων τὰς ὁρμὰς (ὁδούς)· διότι ἐκεῖνον (τὸν Αἴολον) ἔκαμεν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ταμίαν τῶν ἀνέμων(1), καὶ νὰ παύῃ, καὶ νὰ ἀπολύῃ, ὅποιον θὰ ἤθελε. Κατέδησε (προσεκόλλησε) δὲ τὸν ἀσκὸν ἐντὸς τοῦ εὐρυχώρου (ὡραίου) πλοίου μου μὲ λαμπρὸν (ἀπαστράπτοντα) ἀργυροῦν δεσμόν, διὰ νὰ μὴ καὶ ἡ ἐλαχίστη αὔρα παραπνεύσῃ (πνεύσῃ ἐκτὸς τοῦ δρόμου μας, τῆς διευθύνσεώς

(1) Ὁ ἀσκός, ὥστε φυλακτήριον, εἶχε τὴν μαγνητικὴν δύναμιν νὰ προσκολλᾷ εἰς αὐτὸν δεδεμένους τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους. Παρατηρητέον ὅτι μόνον παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ὁ Αἴολος ἀνεγνωρίσθη ἀπόλυτος κύριος τῶν ἀνέμων, διότι παρ' Ὁμήρῳ, καὶ Ἀθηνᾷ, καὶ Καλυψοῖ καὶ Κίρκῃ ἐπιστέλλουσιν οὔριον ἄνεμον.

μας)· εἰς ἐμὲ δὲ τὴν πνοὴν τοῦ Ζεφύρου ἀπέλυσε νὰ φυσᾷ, διὰ νὰ ἤθελε φέρει καὶ τὰ πλοῖά μας καὶ ἡμᾶς αὐτούς. Καὶ ὅμως δὲν ἦτο γραπτὸν νὰ φέρῃ τοῦτο εἰς πέρας· διότι ἡ ἀνοησία μας μᾶς ἠφάνισεν.

» Ἐπὶ ἐννέα μὲν ἡμέρας ἄνευ μηδεμιᾶς διακοπῆς ἐπλέομεν ἡμέραν τε καὶ νύκτα, τὴν δεκάτην δὲ ἡμέραν ἤρχιζεν ἤδη νὰ φαίνηται ἡ γῆ τῆς πατρίδος μας· καὶ ἐβλέπομεν δὰ τοὺς ἀνάπτοντας φωτιάν, ὅσοι ἦσαν πλησίον τῶν αἰγιαλῶν. Τότε ἐμὲ μὲν ἐκυρίευσεν ὁ γλυκὺς ὕπνος ἕνεκα τῆς πολλῆς μου κουράσεως· διότι ἐγὼ πάντοτε ἐκυβέρνων τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου, οὔτε παρεχώρησα τὴν ἐπιστασίαν ταύτην εἰς ἕτερόν τινα, διὰ νὰ ἠθέλομεν φθάσει τὸ ὀγλιγωρότερον εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος μας. Οἱ δὲ σύντροφοί μου ἤρξαντο συνομιλίαν μεταξύ των, διότι ἐνόμιζον, ὅτι ἐγὼ φέρω χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκίαν μου, δῶρα παρὰ τοῦ μεγαλοψύχου Αἰόλου Ἱπποτάδου. Οὕτω δὲ εἶπον ὁ καθείς των, βλέπων εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ γείτονός του.

« Ὦ θεοί, πόσον οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾶται καὶ τιμᾶται ὑφ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων, εἰς ὧν τὴν πόλιν καὶ τὴν γῆν καὶ ἂν ἔλθῃ ! Πολλὰ μὲν ἐκ τῆς Τρωάδος φέρει μαζύ του ὡραῖα χειμήλια ἐκ τῶν λαφύρων· ἡμεῖς δὲ, ἀφοῦ ἀπεπερατώσαμεν τὸν ἴδιον, ὃν καὶ αὐτὸς δρόμον, ἐπεστρέφομεν ὀπίσω εἰς τὰς οἰκίας μας μαζύ του μὲ κενὰς χεῖρας. Καὶ ταῦτα δὲ τώρα τῷ τὰ ἔδωκε δῶρα φιλίας ὁ Αἴολος· ἀλλ' ἔλθετε, ἂς ἴδωμεν τάχιστα, τί εἶναι ; πόσος καὶ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐνυπάρχει εἰς τὸν ἀσκόν; »

» Οὕτως εἶπον· ὑπερενίκησε δὲ καὶ ἡ κακὴ βουλὴ τῶν συντρόφων, καὶ ἔλυσαν μὲν τὸν ἀσκόν, ἐξώρμησαν δ' ἐξ αὐτοῦ ὅλοι οἱ ἄνεμοι. Αὐτοὺς δὲ εὐθὺς ἁρπάξασα ἡ τρικυμία τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ πέλαγος, κλαίοντας, μακρὰν ἀπὸ τὴν γῆν τῆς πατρίδος· ἐγὼ δὲ, ἐξυπνίσας ἐσκεπτόμην μὲ τὸν ἀθῶόν μου καὶ ἄκακον νοῦν (καρδίαν), ἢ νὰ ῥιφθῶ ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸ πέλαγος διὰ νὰ ἀποθάνω, ἢ ἡσυχάζων νὰ ὑποφέρω καὶ τοῦτο

τὸ δεινὸν καὶ νὰ μείνω ἀκόμη ἐν τοῖς ζῶσιν. Ἀλλ' ὑπέφερα (ἐπροτίμησα τὴν ὑπομονὴν) καὶ ἔμεινα· σκεπασθεὶς δὲ (1) ἐκειτόμην εἰς τὸ πλοῖον· τὰ δὲ πλοιάρια ὑπὸ δεινῆς τρικυμίας ἀνέμων ἐφέροντο πάλιν πρὸς τὰ ὄπισθεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου· ἐστέναζον δὲ οἱ σύντροφοί μου.

» Ἐκεῖ δὲ ἐκβήκαμεν εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἐπήραμεν νερόν· εὐθὺς δὲ ἐδείπνησαν πλησίον τῶν ταχυδρόμων πλοίων οἱ σύντροφοί μου· ἀφοῦ δὲ ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν, ἐγὼ δὰ τότε, λαβὼν μαζύ μου κήρυκα καὶ ἕνα ἐκ τῶν συντρόφων μου, ἐπορεύθην εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ Αἰόλου ἀνάκτορον· τὸν ἔτυχον δὲ δειπνοῦντα, εἰς τὸ πλευρὸν τῆς συζύγου του καὶ τῶν τέκνων του· φθάσαντες δὲ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἐκαθέσθημεν χαμαὶ εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας (2)· ἐκεῖνοι δὲ ἐθαύμαζον ἐν τῇ διανοίᾳ των καὶ μᾶς ἠρώτησαν.

« Πῶς ἦλθες, Ὀδυσσεῦ· ποία κακὴ μοῖρα σὲ κύρεψε; Διότι βεβαίως ἡμεῖς τοὐλάχιστον σὲ ἐξεπροβοδήσαμεν μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς (μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα), διὰ νὰ ἤθελες φθάσει εἰς τὴν πατρίδα σου καὶ εἰς τὴν κατοικίαν σου, καὶ ἄν που ἔχῃς δὰ ἀγαπητόν τι (καὶ εἰς τοὺς φιλτάτους σου, ἢ καὶ ὅπου θὰ ἐπεθύμεις). »

» Οὕτως εἶπον· ἐγὼ δὲ τοῖς ἀπήντων μὲ πικραμένην καρδίαν.

« Μὲ ἔβλαψαν (ἠφάνισαν) οἱ κακοὶ σύντροφοι καὶ μαζύ μὲ αὐτοὺς κακότυχος ὕπνος· ἀλλὰ διορθώσατε τὸ λάθος μου (βοηθήσατέ με), φίλοι· διότι εἶναι εἰς τὸ χέρι σας. »

» Οὕτως εἶπον, πιάνωντάς τους μὲ γλυκεῖς λόγους· ἐκεῖνοι ὅμως ἔμειναν σιωπῶντες· ὁ δὲ πατήρ των μοὶ ἀπεκρίθη, λέγων.

« Φύγε (λεῦε) τὸ ὀγλιγωρότερον ἀπὸ τὴν νῆσόν μου, κάκιστε ἄνθρωπε· διότι δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ περιποιῶμαι, οὔτε νὰ ξεπροβοδῶ ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος νὰ ἦναι μισητὸς (εἰς

(1) Ὡς πράττουσι συνήθως οἱ πεγθρύντες καὶ ἀγρυπνοῦντες ἐπί τινι.

(2) Ὡς ἐπαίται, καὶ ἱκέται· συναισθανόμενοι τὸ πταῖσμά μας καὶ φοβούμενοι κακὴν ὑποδοχήν.

τὴν ὀργὴν) τῶν ἀθανάτων θεῶν (1). Μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ, διότι κατέφυγες ἐντεῦθα, ὑπὸ τὸ βάρος ὧν τῆς ὀργῆς τῶν ἀθανάτων θεῶν. »

» Μὲ τοιούτους λόγους μὲ ἀπέπεμπεν ἐκ τῶν μεγάρων του, βαρέως στενάζοντα.

» Ἐκεῖθεν δὲ ἐπλέομεν μακρύτερα, μὲ πικραμένην καρδίαν. Κατεβασανίζετο δὲ ἡ ψυχὴ τῶν συντρόφων μου ἀπὸ τὸ ἐπίπονον κωπηλάτημα, διὰ τὴν ἰδικήν μας (2) μωρίαν· διότι πλέον ἔχνη ἐπιστροφῆς δὲν ἐφαίνοντο.

« Ἐπὶ ἓξ μὲν ἡμέρας ἄνευ διακοπῆς ἐπλέομεν καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν· τὴν ἑβδόμην δὲ ἡμέραν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν τοῦ Λάμου, τὴν Τηλέπυλον τῶν Λαιστρυγόνων, ὅπου ὁ ποιμὴν ἐπαναφέρων ἐκ τῆς βοσκῆς τὸ ποίμνιόν του προσκαλεῖ ἄλλον ποιμένα, ἐκεῖνος δὲ ἀκούων ἐξέρχεται ὀδυγῶν τὸ ποίμνιόν του εἰς τὴν βοσκήν. Ὅπου ἀνὴρ ὅστις δὲν θὰ ἐκοιμᾶτο τὴν νύκτα (μὴ κυριευόμενος ἀπὸ τὸν ὕπνον, βαστῶν εἰς τὴν ἀϋπνίαν) θὰ ἐλάμβανε καὶ δύο μισθοὺς τὸ ἡμερονύκτιον, ἕνα μὲν ὡς ποιμὴν βοῶν, τὸν ἄλλον δὲ ὡς ποιμὴν τῶν λευκῶν προβάτων· διότι εἶναι πλησίον ἀλλήλων αἱ ὁδοὶ τῆς

(1) Ἐπιστεύετο γενικῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς δυστυχίας καταδιωκόμενος διαρκῶς ἦν ὥς τις ἀφωρισμένος ὑπὸ τὴν ὀργὴν θεοῦ τινος, ὥστε τὸν τοιοῦτον νὰ βοηθήσῃ τις ἐθεωρεῖτο ἁμαρτία, ἀπαράλλακτα ὡς νῦν τὸν ἀφωρισμένον.

(2) Δὲν ὑπῆρχε πλέον ὁ εὐεργετικὸς Ζέφυρος. Ὁ Ὀδυσσεὺς λέγει καὶ ἑαυτὸν ἔνοχον, διότι παρὰ καιρὸν κοιμηθεὶς αἴτιος ἐγένετο τοῦ νὰ λάβωσιν εὐκαιρίαν οἱ σύντροφοί του νὰ πράξωσι τὴν μωρὰν των πρᾶξιν. Πρὸς τούτοις δὲ παρατηρητέον, πόσον εὐστόχως ὁ ποιητὴς ὠκονόμησε τὸ πρᾶγμα, ὥστε, ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὸν Ποσειδῶνα εὐχῆς τοῦ Κύκλωπος μέλλων νὰ ἐκτελεσθῇ ὁλέθρος ἁπάντων τῶν πλοίων καὶ τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως, νὰ φανῇ ὡς ἐπελθὼν καὶ ἐκ πταίσματος τῶν συντρόφων.

νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας (1). Ὅπου ἀφοῦ ἐρθάσαμεν εἰς μεγαλοπρεπῆ λιμένα, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐξυψοῦται θεοήλατος πέτρα ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἀκταὶ δὲ προέχουσαι, ἀπέναντι ἡ μία τῆς ἄλλης προχωροῦσι μέχρι τοῦ στόματος τοῦ λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενή, ἐκεῖ ὅλοι αὐτοὶ (οἱ ἑταῖροί μου) διεύθυνον τὰ ἑκατέρωθεν κυρτὰ πλοῖά των· καὶ αὐτὰ μὲν λοιπὸν ἐντὸς τοῦ κοίλου (εὐρυχώρου) λιμένος ἦσαν δεδεμένα πλησίον ἀλλήλων· διότι ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ λιμένος δὲν ὑψόνετο ποτὲ τὸ κῦμα, οὔτε μέ-

(1) Ἐνταῦθα παρατηρητέον ὅτι τινὲς ἐκλαμβάνουσι τὸ Λάμος ὡς ὄνομα τῆς πόλεως, τὸ δὲ Τηλεπύλου ὡς ἐπίθετον=μεγάλην, διότι τῶν μεγαλοπόλεων αἱ πύλαι π ο λ ὺ δ ι ε σ τ ᾶ σ ι ν. Ἡμῖν δὲ ἐπέρχεται κατὰ νοῦν καὶ τὸ λ ά μ ι α, ἁρπακτικόν τι καὶ φοβερὸν θηρίον τῆς συνηθείας. Οἱ Λαιστρυγόνες, λαὸς γιγαντόσωμος, ἀνθρωποφάγος καὶ ἄγριος, ἔζων ἀπὸ τῆς ποιμενικῆς καὶ κατῴκουν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Σικελίας παρὰ τὸ Λεοντῖνον. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐτοποθέτουν αὐτοὺς εἰς τὴν Καμπανίαν παρὰ τὴν σήμερον Μόλαν Γαέτα· οἱ δὲ νεώτεροι ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς ἄκρας τῆς Σικελίας πλησίον τῶν Κυκλώπων, ὅθεν μόλις ἀπέχει ἡμέρας πλοῦν ἡ νῆσος τῆς Κίρκης. Κατὰ Εὐσταθιον, ὁ Λάμος, υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, ἔκτισε τὴν πόλιν (λάμος=φάραγξ, βόθρος, ἄβυσσος, ὁ καταπίνων, καταβροχθίζων). Ἡ αἱ βοσκαὶ τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας ἦσαν πολλὰ πλησίον, ἢ αἱ πύλαι τῆς πόλεως τόσον πλατεῖαι, ὥστε ἐχώρουν τὰ ἐκ τῆς νομῆς ἐπανερχόμενα καὶ τὰ εἰς τὴν νομὴν ἐξερχόμενα ποίμνια συγχρόνως. Ἐγίνοντο δὲ νυκτερινὰι καὶ καθημεριναὶ βοσκαί, διότι πλεῖστα ἦσαν τὰ ποίμνια, διότι τοὺς βόας ἠνώχλουν οἱ καύσωνες καὶ οἱ οἶστροι τὴν ἡμέραν, ὡς λεπτότερον ἔχοντας ἔριον, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ δασύμαλλα πρόβατα· ὅθεν τὴν νύκτα ἔνεμον τοὺς βόας οἱ βουκόλοι. Εἶναι δὲ πλησίον ἀλλήλων αἱ ὁδοὶ τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας, ἢ διότι αἱ βοσκαὶ τῶν τε βοῶν καὶ τῶν προβάτων ἦσαν ἀμφότεραι ἐγγύτατα τῆς πόλεως, ἢ διότι τῆς πόλεως κειμένης εἰς μέγα ὕψος, καὶ μάλιστα οὕτωσὶ πρὸς δυσμάς, οἱ ἀρχαῖοι, οἵτινες ἐγίνωσκον ἐκ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ὡς λόγου χάριν τοῦ Ἄθωνος, ὅτι μόλις δύει πρὸς τὸ ἓν μέρος τοῦ ὄρους ὁ ἥλιος καὶ ἀνατέλλει ἐκ τοῦ ἑτέρου, εὐλόγως ἐφαντάζοντο ὅτι λαὸς δυτικώτατα (κατὰ τὰς τότε γεωγραφικὰς γνώσεις) κατοικῶν καὶ ἐπὶ ὑψηλοῦ μάλιστα μέρους θὰ ἔβλεπεν ἐπὶ πλεῖστον ἔτι τὸν δύοντα ἥλιον, ὥστε αἱ καθ' αὐτὸ νύκτες θὰ ἦσαν ἐκεῖ ἀναλόγως βραχύτατα.

γα, οὔτε σμικρόν· λευκὴ δὲ ἐπεκράτει εἰς τὰ πέριξ (καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν) ἀκτή. Ἐγὼ δὲ μόνος ἐκβάτησα ἔξω τὸ μελανόχρουν πλοῖόν μου, ἐκεῖ εἰς τὴν ἄκραν δήσας ἐκ τοῦ βράχου τὰ στηρίζοντα τὸ πλοῖον σχοινία. Ἐβάτησα δὲ ἀναβὰς εἰς σκοπιὰν (βίγλιαν) ἀπόκρημνον. Ἐκεῖ δὲ, οὔτε βοῶν, οὔτε ἀνθρώπων ἐφάνη τις ἐργασία, καπνὸν δὲ μόνον ἐβλέπομεν, ἀνυψούμενον ἀπὸ τῆς γῆς· τότε δὲ λοιπὸν ἐγὼ ἔστελλα ἐμπροστά σύντροφούς μου νὰ ἐρωτήσωσιν, ἐνῶ ὑπάγουσι, τί λογῆς ἄνθρωποι νὰ ἦσαν εἰς τὸν τόπον σιτοφάγοι, διαλέξας δύο ἄνδρας, τρίτον δούμαζύτων τῶν κήρυκα. Αὐτοὶ δὲ ἐκβάντες ἐβάδισαν ἀδόν ὁμαλήν, διὰ τῆς ὁποίας ἅμαξαι κατέβιβάζον ξύλα εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων· συνήντησαν δὲ κόρην παίρνουσαν ὕδωρ ἐκτὸς τῆς πόλεως τὴν εὐγενῆ θυγατέρα (1) τοῦ Λαιστρυγόνος Ἀντιφάτου· διότι αὐτὴ μὲν εἶχε καταβῆ εἰς τὴν καλόρρειθρον κρήνην Ἀρτακίαν (2), διότι ἐξ αὐτῆς ἔφερον ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν· αὐτοὶ δὲ παριστάμενοι τῇ ἀπεύθυνον τὸν λόγον καὶ τὴν ἠρώτησαν, τίς εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν λαῶν τούτων, καὶ τίνες οἱ λαοί; Ἐκείνη δὲ εὐθὺς προθυμότατα τοῖς ἔδειξε τοῦ πατρός της τὸ ὑψηλὸν μέγαρον· αὐτοὶ δὲ ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ μέγαρα, τὴν δὲ γυναῖκα (τὴν ἀπαδέσποιναν, τὴν δέσποιναν) εὗρον, ὅση εἶναι ἡ ὑψηλὴ τοῦ ὄρους κορυφή, ἐθρόμαζαν ἀπὸ τῆς θέας αὐτῆς, αὐτὴ δὲ τάχιστα ἔπεμψε νὰ προσκαλέσῃ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὸν ἔνδοξον Ἀντιφάτη, τὸν σύζυγόν της, ὅστις δὰ εἰς αὐτοὺς προπαρεσκεύασε ρίκτρον θάνατον. Πάραυτα, ἁρπάσας ἕνα τῶν συντρόφων μου τὸν κατέτρωγεν (ἤρχιζε νὰ δειπνῇ), οἱ δὲ ἄλ-

(1) Θυγάτηρ καὶ αὐτὴ βασιλέως, ὡς καὶ ἡ Ναυσικάα, τόσον ὅμως διαφορος ἐκείνης· ἡ μὲν σώζει, ἡ δὲ ἀπόλλυσι τοὺς ξένους.

(2) Πόθεν ἠξεύρει τὸ ὄνομα τῆς κόρης ὁ Ὀδυσσεύς, ἢ παρά τινος τῶν διασωθέντων ἑταίρων αὐτοῦ παρὰ τῆς κόρης, ἢ καὶ παρὰ τῆς Νύμφης Κίρκης.

λοι δύο ἐξορμήσαντες, φεύγοντες ἔφθασαν εἰς τὰ πλοῖα. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἔβαλε νὰ διαλαλήσωσιν (ἐξέρρηξε μεγάλην βοὴν) διὰ τῆς πόλεως· ἐκεῖνοι δὲ ἀκούοντες ἤρχοντο οἱ ρωμαλέοι Λαιστρυγόνες, ἄλλος ἐξ ἄλλου μέρους, ἀναρίθμητοι, ὁμοιάζοντες οὐχὶ ἄνδρας, ἀλλὰ Γίγαντας· οἱ ὁποῖοι δὰ ἐκ τῶν βράχων (ἀποκόπτοντες) ἐκτύπων μὲ ὑπερμεγέθεις (βαρείας δι' ἕνα ἄνδρα) πέτρας· καὶ πάραυτα φοβερὸς (ἀπαίσιος) θόρυβος ἐξηγέρθη κατὰ τὰ πλοῖα, ἀνδρῶν φονευομένων, καὶ τῶν πλοίων ἐν ταὐτῷ συντριβομένων· ὡς ἰχθῦς δὲ διατρυπῶντες αὐτοὺς (τοὺς συντρόφους μου) τοὺς ἔφερον μαζύ των ἐλεεινὸν συμπόσιον (φαγητόν). Ἐνόσῳ αὐτοὶ αὐτοὺς ἠφάνιζον ἐντὸς τοῦ πολυβαθοῦς λιμένος, ἐγὼ τότε τὸ ὀξύ μου ξίφος σύρας ἀπὸ πλησίον τοῦ μηροῦ μου, μὲ αὐτὸ ἀπέκοψα τὰ πρὸς τὴν ξηρὰν δέματα τοῦ κυανοπρώρου πλοίου μου. Εὐθὺς δὲ ἐνθαῤῥύνας διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὰ κωπία (νὰ βάλωσι δύναμιν εἰς τὰ κωπία), διὰ νὰ ἠθέλομεν ἐκφύγει τὸν ὄλεθρον. Ὅλοι δὲ αὐτοὶ ἔῤῥιψαν ἐπάνω ἀφρὸν τῆς θαλάσσης (διὰ τῶν κωπίων) φοβηθέντες τὸν θάνατον. Τὸ δὲ πλοῖόν μου ἐξέφυγεν ἀσμένως εἰς τὸ πέλαγος τὰς ἐπικρεμαμένας πέτρας (1), ἀλλὰ τὰ λοιπά μας ὅλα ὁμοῦ ἐχάθησαν ἐκεῖ.

» Ἐκεῖθεν δὲ ἐπλέομεν παρέκει, μὲ πικραμένην καρδίαν, ἀσμένως λυτρωθέντες ἐκ τοῦ θανάτου, ἀφοῦ ἐχάσαμεν ἀγαπητοὺς συντρόφους· ἐφθάσαμεν δὲ εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην(2)· ἐκεῖ

(1) Κατ' Εὐστάθιον, τὰς ὑπὸ τῶν Λαιστρυγόνων ἐπιῤῥιπτομένας· κάλλιον ὅμως τὰς ἐπιστεγαζούσας τὸν λιμένα· ἤτοι ἐχάρημεν ἰδόντες ἡμᾶς μακρὰν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης τοῦ λιμένος εἰσόδου.

(2) Διότι κατὰ τὴν μυθολογίαν ἡ Κίρκη ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἐξ Αἴας τῆς ἐν Κολχίδι (τῇ σημερινῇ Μιγγρελίᾳ), ἐπιβαίνουσα τῆς τοῦ Ἡλίου ἁμάξης. Ἔκειτο δὲ πρὸς βορρᾶν τῆς τῶν Λαιστρυγόνων γῆς, πιθανῶς τὸ σήμερον Μόντε Τσιρτσέλη, ἤτοι Κιρκαῖον ἀκρωτήριον, νῆσος ποτὲ ὑπάρξαν. Ὁ δὲ Αἰήτης εἶναι γνωστὸς ἐκ τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν ἐκστρατείας. Τινὲς δὲ μεταφράζουσι τοῦ συνετοῦ, περινοστάτου Αἰήτου.

δὲ κατῴκει ἡ ὡραίους ἔχουσα τοὺς πλοκάμους τῆς κεφαλῆς Κίρκη, ἡ φοβερὰ θεά, μεταχειριζομένη ἀνθρωπίνην φωνήν, αὐταδέλφη τοῦ ἀνοικτίρμονος Αἰήτου. Ἐγεννήθησαν δὲ ἀμφότεροι ἐκ τοῦ φαίνοντος τοῖς ἀνθρώποις Ἡλίου, καὶ μητέρα εἶχον τὴν Πέρσην, τὴν θυγατέρα τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὸν αἰγιαλὸν ῥάξαμεν μὲ τὸ πλοῖον, σιωπῶντες εἰς λιμένα, κατάλληλον εἰς προφύλαξιν πλοίων, ὁδηγούμενοι ὑπὸ θεοῦ τινος. Ὅπου τότε ἐκβάντες ἐμείναμεν δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας, καταβασανιζόμενοι ἐγκαρδίως ὑπὸ τῆς κουράσεως ἐν ταὐτῷ καὶ ὑπὸ τῆς λύπης. Ἀλλ' ὅταν δὲ ἡ εὐπλόκαμος Ἠὼς ἔκαμε τὴν τρίτην ἡμέραν, τότε δὰ ἐγὼ ἐπῆρα τὸ δόρυ μου καὶ τὸ ὀξυτόμον μου φάσγανον(1) ἀνέβαινον μὲ ὁρμὴν ἐκ τοῦ πλοίου εἰς περιωπὴν (βίγλαν), ἂν θὰ ἔμελλον νὰ ἴδω ἐργασίαν ἀνθρώπων ἢ νὰ ἀκούσω φωνήν. Ἐσταμάτησα δὲ, ἀναβὰς εἰς σκοπιὰν ἀπόκρημνον (ἐπομένως πολλὰ ὑψηλὴν), καὶ καπνὸς μοὶ ἐφάνη ἐκ τῆς εὐρυχώρου γῆς, εἰς τὰ μέγαρα τῆς Κίρκης, διὰ μέσου πυκνῶν δασῶν καὶ δένδρων. Ἐσκέφθην δ' ἔπειτα εἰς τὸν νοῦν μου καὶ εἰς τὴν καρδίαν μου, νὰ ἔλθω καὶ νὰ ἐρωτήσω, ἐπειδὴ εἶδον μαῦρον καπνόν. Οὕτω δὲ εἰς τὴν σκέψιν μου μοὶ ἐφάνη νὰ ἦναι ὠφελιμώτερον, ἐλθὼν πρότερον εἰς τὸ ταχύδρομον πλοῖον καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης, νὰ βάλω νὰ δειπνήσωσιν οἱ σύντροφοί μου, καὶ νὰ στείλω νὰ ἐρωτήσωσιν· ἀλλ' ὅτε δὰ ἐπιστρέφων ἤμην πλησίον τοῦ ἑκατέρωθεν κωπηλατουμένου πλοίου μου, τότε δὰ μὲ ἐλυπήθη θεός τις, διότι ἤμην μόνος, ὅστις δὰ ὑψίκερων ἔλαφον μέγαν μοὶ ἀπέλυσεν εἰς αὐτόν μου τὸν δρόμον (ἴσα ἐπάνω εἰς τὸν δρόμον μου)· αὐτὸς μὲν ὁ ἔλαφος κατέβαινεν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκ τῆς ἐν τῷ δάσει βοσκῆς, διὰ νὰ πίῃ· διότι τὸν ἐστενοχώρει δὰ ὁ καύσων τοῦ ἡλίου· τοῦτον λοιπὸν ἐγὼ ἐκβαίνοντα (ἐκ τοῦ δάσους) ἐκτύπησα εἰς τὴν ἄκνηστιν εἰς τὴν μέσην τῆς ῥάχεως· ἐκεῖνο δὲ

(1) Περίεργον ὅτι ἡ λέξις φάσγανον δὲν διαφέρει πολὺ τῆς γ ι α τ α γ ά ν ι.

ἀντικρὺ (εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος) τὸ χαλκοῦν δόρυ ἐξεπέρασε· κατέπεσε δὲ εἰς τὸν κοντινότερον τῆς ὁδοῦ, στενάζον τὸν ὅσπα-τον στεναγμόν, καὶ ἀπέπτη ἀπ' αὐτοῦ ἡ ζωή· πατήσας δ' ἐγὼ ἐπ' αὐτοῦ, ἀνέσυρον τὸ χάλκοῦν μου δόρυ ἐκ τῆς πληγῆς αὐ-τὸ μὲν πάλιν ἐξαπλώσας κατὰ γῆς τὸ ἄφησα· ἐξερίζωσα δὲ θάμνους καὶ λυγαριάν, καὶ πλέξας σχοινίον, ὡς μίαν ὀργυιάν, καλοστριμμένην καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, συνέδεσα τοὺς πόδας τοῦ μεγάλου θηρίου· ἐπῆγα δὲ βαστάσας τὸ φορτίον ἐπὶ τοῦ ὤμου εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ δόρατός μου, διότι δὲν ἦτο μου δυνατὸν νὰ φέρω τηλικοῦτον βάρος ἐπὶ τοῦ ὤμου μου μὲ τὸ ἄλλο (ἕνα) χέρι(1), διότι ἦτο λίαν μέγα τὸ θηρίον· τὸ ἔρριψα δὲ κάτω κατέμπροσθεν τοῦ πλοίου· ἐνε-θάρρυνα δὲ τοὺς συντρόφους μου μὲ γλυκεῖς λόγους πλησιάζων ἕνα ἕκαστον.

« Ὦ φίλοι, διότι βέβαια δὲν θὰ καταβῶμεν δά, μὲ ὅσας καὶ ἂν ἔχωμεν λύπας, εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Πλούτωνος (εἰς τὸν ἄλλον κόσμον), πρὶν ἔλθῃ ἡ εἱμαρμένη μας ἡμέρα, λοιπὸν ἐνόσῳ ἔχομεν εἰς τὸ ταχύδρομον πλοῖον νὰ φάγωμεν καὶ νὰ πίωμεν, ἂς πρόφθωμεν, καὶ ἂς μὴ μᾶς βασανίζῃ ἡ πεῖνα. »

» Οὕτως εἶπον· αὐτοὶ δὲ εὐθὺς ὑπήκουσαν εἰς τοὺς λόγους μου· καὶ ἀναπεινάξαντες ἀπὸ τῶν κεφαλῶν των τὰ σκεπάσμα-τα τῆς λύπης ἀνοίξαντες τοὺς ὀφθαλμούς των) πλησίον τῆς ἀκτῆς σῆς ἀτρυγήτου θαλάσσης εἶδον μὲ ἔκπληξίν των τὸν ἔ-λαφον· διότι ἦτο καθ' ὑπερβολὴν μέγα θηρίον· ἀφοῦ δὲ εὐφρά-θησαν βλέποντες μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των, νίψαντες τὰς χεῖράς των, ἠτοίμαζον ἐξαίρετον συμπόσιον. Τότε μὲν λοιπὸν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἐκαθήμεθα εὐωχού-μενοι πλουσιοπάροχα κρέατα καὶ (πίνοντες) γλυκὺν οἶνον. Ὅ-τε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος (ἐσκοτείνιασε), τότε δὰ ἐκοιμήθημεν εἰς τὸ περιαιγιάλιον τῆς θαλάσσης. Ὅτε

(1) Χωρὶς νὰ ἔχῃ φθλασὴ κἀνὲν ἄλλο στήριγμα εἰς τὸ ἄλλο χέρι.

δὲ ἡ θυγάτηρ τῆς πρωΐας ἐφάνη ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, πότε δὰ ἐγὼ ἔκαμα συνέλευσιν καὶ εἶπον ἐνώπιον ὅλων·

« Ἀκούσατέ μου τοὺς λόγους, καὶ τοὶ ταλαιπωρούμενοι καὶ κακῶς ἔχοντες, σύντροφοί μου. Διότι, φίλοι μου, δὲν ἠξεύρομεν ποῦ εἶναι ἡ Δύσις, οὔτε ποῦ εἶναι ἡ Ἀνατολή, οὔτε πρὸς ποῖον μέρος ὁ εἷς τοὺς ἀνθρώπους φέρων τὸ φῶς Ἥλιος δύει ὑπὸ γῆν, οὔτε πρὸς ποῖον μέρος ἀνατέλλει(1). Λοιπὸν ἂς σκεφθῶ-μεν τὸ ὀγλιγωρότερον, ἂν θὰ μᾶς παρουσιασθῇ ἀκόμη ἄλλη τις ἐπινόησις (σκέψις, ἐκτὸς ἐκείνης δηλαδὴ ἣν θὰ σᾶς εἶπω), ἐγὼ ὅμως πιστεύω, ὄχι. Διότι, ἀναβὰς εἰς ἀπόκρημνον σκο-πιάν, εἶδον νῆσον, περὶ τὴν ὁποίαν ὡς στέφανος ἐκτείνεται πανταχόθεν ἄπειρον πέλαγος· αὐτὴ δὲ (ἡ νῆσος) κεῖται χα-μηλή· καπνὸν δὲ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου διὰ μέσου δασῶν καὶ δένδρων. »

» Οὕτως εἶπον· αὐτῶν δὲ ἐρράγισε (κατεσυντρίβη) ἡ ἀγαπη-τὴ καρδία, ἐνθυμηθέντων(2) τὰς πράξεις τοῦ Λαιστρυγόνος Ἀντιφάτου, καὶ τῆς σκληρότητος τοῦ μεγαλοδυνάμου (βιαίου) Κύκλωπος, τοῦ ἀνθρωποφάγου. Ἔκλαιον δὲ μεγάλῃ τῇ φωνῇ χύνοντες ἄφθονα δάκρυα· ἀλλ' οὐδὲν δὰ κατώρθωνον διὰ τῶν ἀπελπιστικῶν θρήνων των.

» Ἐγὼ δὲ διέρρεσα εἰς δύο στίφη ὅλους τοὺς λαμπρὰς ἔ-χοντας τὰς κνήμας συντρόφους μου, διώρισα δὲ ἀρχηγὸν καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ τοῦ ἑνὸς μὲν στίφους ἦμην ἐγὼ ὁ ἀρχη-

(1) Ταῦτα ἐκ παραλλήλου καὶ ὡς ἐπεξήγησις τῶν ἀνωτέρω. Λέγει δὲ ταῦτα ἐκ πολλῆς συγκινήσεως, οὐχὶ μὴ γινώσκων τὸ μέρος τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, διότι ὁ Ἥλιος ἦν ὁρατός, ἀλλὰ μὴ εἰδὼς εἰς ποῖον μέρος τῆς οἰκουμένης εὑρίσκεται. Προσέτι δὲ καὶ διότι φυ-σικὸν εἶναι εἰς τὸν οὕτως ἀποπλανηθέντα, ὅστις ἠναγκάσθη τὰ σήμερον πρὸς δυσμάς του αὔριον νὰ ἔχῃ πρὸς ἀνατολάς του καὶ οὕτω καθεξῆς, νὰ εἴπῃ καὶ ὅτι δὲν ἠξεύρει πλέον νὰ ὁρίσῃ ποῦ ἡ ἀνατολὴ καὶ ποῦ ἡ δύσις. Προσέτι δὲ καὶ διότι ἐν οὕτω ἀχανεῖ πελάγει ἡ Δύσις καὶ Ἀ-νατολὴ εἶναι κυρίως αὐτὸ πάλιν τὸ πέλαγος.

(2) Διότι καὶ ἐκεῖ κάποιος ἐφαίνετο ἀποθρώσκων.

γὸς, τοῦ δὲ ἄλλου ὁ ὅμοιος μὲ θεὸν Εὐρύλοχις· κλήρους δὲ εἰς χαλκίνην περικεφαλαίαν ἀνεσείσαμεν εὐθὺς, ἐξετεινάχθη δὲ ὁ κλῆρος τοῦ μεγαλοψύχου Εὐρυλόχου. Ἐξεκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ, καὶ μαζύ του εἴκοσι καὶ δύο σύντροφοί μας, κλαίοντες· καὶ ἡμᾶς δὲ θρηνοῦντας ἄφησαν ὀπίσω. Εὗρον δὲ ἐντὸς κοιλάδος τὸ ἀνάκτορον τῆς Κίρκης, κατεσκευασμένον μὲ πελεκητὰς πέτρας, εἰς θέσιν περίοπτον· τὴν περιεκύκλονον δὲ (ἦσαν πέριξ τῆς Κίρκης) λύκοι τῶν ὀρέων καὶ λέοντες, τοὺς ὁποίους αὐτὴ (ἡ ἰδία) εἶχεν ἐξημερώσει (καθυποτάξει εἰς ἑαυτὴν, ἀφοῦ τοὺς ἐπότισε κακὰ (δραστηριώτατα) φάρμακα(1). Οὔτε ὥρμησαν αὐτοὶ ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ δὰ περισαίνοντες αὐτοὺς μὲ τὰς μακρὰς οὐράς των ἐσηκώθησαν. Ὅπως δὲ ὅταν δὰ περὶ τὸν κύριόν των οἱ κύνες, ἐπανερχόμενον ἐκ τοῦ συμποσίου, σείωσι τὰς οὐράς των· διότι πάντοτε δὰ (εἰς τοιαύτην περίπτωσιν) τοῖς φέρει γλυκύσματα τοῦ λαιμοῦ των, οὕτως αὐτοὺς περικυκλώσαντες οἱ κρατεροὺς ὄνυχας ἔχοντες λύκοι καὶ οἱ λέοντες τοὺς ἐκολάκευον σείοντες τὰς οὐράς των· αὐτοὶ δὲ ἐδειλίασαν, ἰδόντες τὰ φοβερὰ θηρία. Ἐσταμάτησαν δὲ εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ὡραίους ἐχούσης τοὺς τῆς κεφαλῆς πλοκάμους θεᾶς· ἤκουον δὲ τὴν Κίρκην ἐντὸς τοῦ μεγάρου της ψάλλουσαν μὲ τὴν ὡραίαν φωνήν της, ἐνῷ ὕφαινε πανίον, μέγα, ἀθάνατον (θεῖον, ἐξαίρετον)· ὁποῖα λεπτὰ καὶ χαρίεντα καὶ λαμπρὰ γίνονται τὰ ἔργα τῶν θεαινῶν. Μεταξὺ δὲ τούτων ἤρχισε νὰ ὁμιλήσῃ ὁ ὁπλαρχηγὸς Πολίτης, ὅστις μοὶ ἦτο ὁ μᾶλλον πεφιλημένος καὶ μᾶλλον περιεσκεμένος ἐκ τῶν συντρόφων μου.

« Ὦ φίλοι, μέσα δὰ γυνή τις ὑφαίνουσα μέγα πανίον(2) ψάλλει ὡραῖα (ὅλον δὲ τὸ οἴκημα ἀντηχεῖ), ἢ θεὰ, ἢ θνητή·

(1) Ἀλλὰ κάλλιον, τοὺς ὁποίους αὐτὴ ἡ ἰδία εἶχε κάμει μὲ τὰς μαγείας της (ὅηλαδὴ τοὺς μεταμορφώσει εἰς λύκους καὶ λέοντας ἐξ ἀνθρώπων).

(2) Ὅτι τὸ σπάνιον ἦτο μέγα ἠδύνατο νὰ συμπεράνῃ ὁ Πολίτης καὶ ἐκ τῆς φωνῆς τῆς ᾠδούσης ἤτις εἰς μέγαν ἐργαλεῖον περιήρχετο.

ἀλλ' ἂς φωνάξωμεν τὸ ὀγλιγωρότερον (ἂς τὴν καλέσωμεν). »

» Οὕτως εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ ἔκραξαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ καλοῦντες αὐτήν. Ἐκείνη δὲ εὐθὺς, ἐξελθοῦσα, ἤνοιξε τὰς ἀπαστραπτούσας (λαμπρὰς) θύρας, καὶ τοὺς προσεκάλει· αὐτοὶ δὲ ὅλοι ὁμοῦ ὡς ἀνόητοι τὴν ἠκολούθησαν. Ὁ Εὐρύλοχος ὅμως ἔμεινεν ὀπίσω (ἐκρατήθη), ὑποπτεύσας ὅτι ὑπάρχει δόλος(1). Τοὺς ἔβαλε δὲ νὰ καθήσωσιν, ἀφοῦ τοὺς εἰσήγαγεν, εἰς ἀνακλιντήρια καὶ θρόνους, ἀνεμίγνυε δὲ δι' αὐτοὺς ἐντὸς Πραμνείου(2) οἴνου καὶ τυρίον καὶ ἄλευρον καὶ νωπὸν μέλι, ἀνεκάτονε δὲ εἰς τὰ φαγητά των ὀλέθρια ἰατρικὰ (χόρτα), διὰ νὰ ἤθελον παντελῶς (ἐξ ὁλοκλήρου) λησμονήσει τὴν γῆν τῆς πατρίδος των. Ἀφοῦ δὲ τοῖς ἔδωκε καὶ ἔπιον, εὐθὺς ἔπειτα κτυπήσας αὐτοὺς ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ διὰ βακτηρίας, τοὺς ἐμπεριέκλεισεν εἰς τοὺς σταύλους τῶν χοίρων. Αὐτοὶ δὲ χοίρων μὲν εἶχον κεφαλὰς, καὶ φωνὴν καὶ τρίχας, καὶ σῶμα, ἀλλ' ὁ νοῦς ἦτο εἰς τὸν τόπον του (ἀμετάβλητος, ἀπαράλλακτος), καθὼς δὰ καὶ τὸ πρῶτον. Οὕτως αὐτοὶ μὲν κλαίοντες ἦσαν ἐγκεκλεισμένοι· ἡ Κίρκη δὲ ἔρριψεν εἰς αὐτοὺς ἄκυλον καὶ βάλανον καὶ τὸν καρπὸν τῆς κρανείας διὰ νὰ τρώγωσιν, ὁποῖα οἱ εἰς τὴν λάσπην πλαγιάζοντες χοῖροι τρώγουσι πάντοτε (συνήθως) φαγητά.

» Ὁ Εὐρύλοχος δὲ εὐθὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ταχύπλουν μελανόχρουν πλοῖον διὰ νὰ διηγηθῇ τὸ εἰς τοὺς συντρόφους συμβὰν καὶ τὴν πικρὰν των μοῖραν. Οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἐκφρασθῇ κἀνένα λόγον, ὅσον καὶ ἂν τὸ ἐπεθύμει, τετρωμένος τὴν καρδίαν ὑπὸ μεγάλης λύπης· οἱ δὲ δύο του ὀφθαλμοὶ ἐπλη-

(1) Συμπεραίνων ἐκ τῆς λίαν προτηνοῦς προσκλήσεως τῆς Κίρκης, καὶ ἐκ τῆς ἀσυνήθους ἡμερότητος τῶν θυρίων.

(2) Κατακόκκινον δυνατὸν οἶνον ἐξηγοῦσιν, ἐκ τοῦ παραμένειν παλαιούμενον ἢ παύειν τὸ μένος. Κάλλιον ὅμως ἐκ τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Ἰκαρίᾳ ὄρους Πράμνης, ἢ ἐξ ὁμωνύμου ὄρους παρὰ τὴν Ἔφεσον ἢ τὴν Σμύρνην.

φοῦντο δακρύων, θρῆνον δὲ ἐφαντάζετο ὁ νοῦς του(1). Ἀλλ' ὅτε δὰ αὐτὸν ὅλοι μετ'ἐκπλήξεως τὸν ἠρωτῶμεν, τότε καὶ αὐτὸς μᾶς ἐξιςόρησε τὸν ὄλεθρον τῶν λοιπῶν συντρόφων του (ἐκτὸς δηλαδὴ αὐτοῦ).

« Ἐπηγαίνομεν,' καθὼς μᾶς διέταξες, ἐπάνω διὰ τοῦ δάσους, ἔνδοξε Ὀδυσσεῦ, εὕρομεν εἰς κοιλάδα οἰκοδομημένα ὡραῖα μέγαρα μὲ πελεκητὰς πέτρας, εἰς περίοπτον θέσιν. Ἐκεῖ δὲ ἐντὸς γυνή τις, μέγα πανίον ὑραίνουσα, ἔψαλλε λιγυρὰ, ἢ θεὰ ἢ θνητή· ἐκεῖνοι δὲ ἐφώναξαν κράζοντες· ἐκείνη δὲ εὐθὺς ἐξελθοῦσα ἤνοιξε τὰς λαμπρὰς θύρας (τοῦ ἀνακτόρου της), καὶ τοὺς ἐκάλει· ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς ὅλοι ὁμοῦ οἱ ἀνόητοι τὴν ἠκολούθησαν (ἔτρεξαν κατόπιν της), ἐγὼ ὅμως ἐκρατήθην (ἔμεινα ἔξω, ὀπίσω), ὑποπτεύσας, ὅτι ὑπάρχει δόλος. Ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς ὅλοι ἠφανίσθησαν (ἔγειναν ἄφαντοι) σύσσωμοι, οὐδὲ ἐφάνη ἔξω κανεὶς ἐξ αὐτῶν· ἐπὶ πολὺν δὲ καιρὸν καθήμενος ἐπρόσμενα. »

« Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ περιέβαλον μὲν τὸ ἀργυρόηλόν μου ξίφος εἰς τοὺς ὤμους, τὸ μέγα, τὸ χάλκινον (ἐκ χάλυβος), περιέβαλον δὲ καὶ τὸ τόξον μου· ἐκεῖνον δὲ (τὸν Εὐρύλοχον) εὐθὺς διέταξα νὰ προηγηθῇ τὸν ἴδιον δρόμον. Ἀλλ'ἐκεῖνος πιάσας με καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας ἀπὸ τὰ γόνατα μὲ καθικέτευε, καὶ ὀλοφυρόμενος μοὶ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Μὴ μὲ σύρῃς ἐκεῖσε ἄκοντα, τρόφιμε τοῦ Διός, ἀλλ'ἄφησέ με ἐνταῦθα· διότι γνωρίζω, ὅτι οὔτε ὁ ἴδιος θὰ ἔλθῃς (θὰ ἐπιστρέψῃς), οὔτε ἄλλον τινὰ θὰ φέρεις ἐκ τῶν συντρόφων σου· ἀλλ' ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς ὁποῦ ἐσώθησαν, ἂς φεύγωμεν τὸ ὀγλιγωρότερον, διότι ἴσως ἀκόμη ἠδυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν τὴν ὀλεθρίαν ἡμέραν(2) (τὴν ἡμέραν τοῦ ὀλέθρου, τὸν ὄλεθρόν μας). »

(1) Δηλαδὴ οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ προνοήσῃ, νὰ νοήσῃ καὶ φαντασθῇ, παρὰ γόον καὶ θρῆνον, νὰ θρηνῇ καὶ νὰ ὀδύρηται. Οὐχὶ δὰ ὅτ. κανένα λόγον δὲν εἶχεν εἰπεῖ, ἀλλ' ἀσυναρτήτους.

(2) Ὁ δυστυχὴς Εὐρύλοχος τὰ ἔχασεν ὄντως, ὑποπτεύων καὶ μακρόθεν ἐνέργειαν τῆς μαγίσσης. Ὕστερον ἀπὸ τόσα δυστυχήματα ἴσως καὶ γλυτώσωμεν!

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ εἰς ἀπάντησιν τῷ εἶπον· « Εὐρύλοχε, ναὶ, σὺ μὲν μένε αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, τρώγων(1) καὶ πίνων πλησίον τοῦ κοίλου μελανόχρου πλοίου· ἐγὼ ὅμως πηγαίνω, δεινὴ δὲ (μεγάλη) μοὶ ἐπῆλθεν ἀνάγκη. »

» Οὕτως εἰπὼν ἀνέβαινον ἀπὸ πλησίον τοῦ πλοίου καὶ τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' ὅτε δὰ ἔμελλον ὁσονούπω, διαβαίνων τὴν ἱερὰν (ἀπάτητον, θαυμασίαν, μυστηριώδη) κοιλάδα, νὰ φθάσω εἰς τὸ μέγα ἀνάκτορον τῆς πολυφαρμάκου Κίρκης, ἐκεῖ μοὶ παρέστη ἀντικρὺ ὁ μὲ τὴν χρυσῆν ῥάβδον Ἑρμῆς, ἐνῷ προέβαινα πρὸς τὸ ἀνάκτορον, λαβὼν τὸ σχῆμα νεανίσκου, τοῦ ὁποίου μόλις ἀρχίζουσι νὰ φυτρόνωσιν αἱ τρίχες, τοῦ ὁποίου χαριεστάτη εἶναι ἡ νεότης, καὶ προσεκολλήθη εἰς τὴν χεῖρά μου (μοῦ ἐπίασε τὴν χεῖρα) καὶ ὡμίλησε καὶ μοὶ εἶπε.

« Ποῦ δὰ πάλιν, ὦ δύστηνε, ὑπάγεις μόνος σου διερχόμενος τὰ ὑψηλὰ ταῦτα (παράμερα) μέρη, χωρὶς νὰ ἔχῃς γνῶσιν τοῦ τόπου τούτου; οἱ δὲ σύντροφοί σου ἰδοὺ εἰσὶν ἐγκεκλεισμένοι εἰς τὰ δώματα τῆς Κίρκης, ὡς χοῖροι, κατοικοῦντες στερεοὺς σταύλους (ἐξ ὧν οὐδέποτε δύνανται νὰ φύγωσι). Τῷ ὄντι (ἢ μήπως) ἔρχεσαι ἐδῶ διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃς; οὐδὲ σὺ αὐτὸς, νομίζω, θὰ ἐπιστρέψεις, ἀλλὰ θὰ μείνῃς καὶ σὺ (ἐκεῖ), ὅπου δὰ καὶ οἱ ἄλλοι. Ἀλλ' ἂς σὲ ἀπαλλάξω ἐκ τῶν ἐπαπειλούντων σε δεινῶν, καὶ σὲ σώσω. Νὰ, μὲ τοῦτο τὸ σωτήριον φάρμακον (ἀντιφάρμακον) πήγαινε εἰς τὰ δώματα τῆς Κίρκης, τὸ ὁποῖον θὰ προφυλάξει τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ τὸν ὄλεθρον. Ὅλους δὲ θὰ σοῦ εἴπω τοὺς ὀλεθρίους δόλους τῆς Κίρκης. Θὰ σοῦ ἑτοιμάσει κυκεῶνα (ζωμὸν, μίγμα), θὰ βάλει δὲ μέσα εἰς τὸ φαγητόν σου φάρμακα· ἀλλ' οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ δυνηθῇ νὰ σὲ μαγεύσῃ· διότι δὲν θὰ ἀφήσει τὸ σωτήριον φάρμακον, ὅπερ θὰ σοὶ δώσω· θὰ σοῦ εἰπῶ δὲ ἓν

(1) Διὰ τῶν λόγων τούτων ἐκδηλοῦται καὶ περιφρόνησίς τις ἐκείνου ὅστις ἐκ φιλοζωΐας δὲν θέλει νὰ ἐκτεθῇ εἰς κίνδυνον, χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἑταίρων του.

πρὸς ἕν. Ὁπόταν ἡ Κίρκη σὲ κτυπήσῃ μὲ τὴν περιμήκη βακτηρίαν της, τότε δὰ σὺ τὸ ὀξύ σου ξίφος σύρας ἀπὸ πλησίον τοῦ μηροῦ σου, ὥρμησε κατὰ τῆς Κίρκης, ὡς ἐπιθυμῶν νὰ τὴν φονεύσῃς. Ἐκείνη δὲ, φοβηθεῖσά σε, θὰ σὲ προσκαλέσει νὰ ἀναπαυθῇς πλησίον της· ὁπότε σὺ νὰ μὴ ἀρνηθῇς πλέον τὸ νὰ συμμετάσχῃς τῆς κλίνης τῆς θεᾶς, διὰ νὰ λύσῃ δὰ καὶ τοὺς συντρόφους σου (ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς τῆς μαγείας) καὶ νὰ φιλοξενήσῃ καὶ σὲ τὸν ἴδιον. Ἀλλὰ νὰ ἀπαιτήσῃς νὰ σοῦ ὀμόσῃ τὸν μέγαν τῶν θεῶν ὅρκον, ὅτι δὲν θὰ βουλευθῇ πλέον κάμμίαν ἄλλην μεγάλην βλάβην κατὰ σοῦ, μήπως ἀφοῦ ἀπογυμνωθῇς(1) σὲ ἀποκαταστήσῃ ἄκαρδον καὶ ἄνανδρον. »

» Οὕτω δὰ εἰπὼν μοὶ ἔδωκε τὸ φάρμακον ὁ φονεὺς τοῦ Ἄργου, λαβὼν (ἐκριζώσας) αὐτὸ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ μοὶ ἔδειξε τὸ φυσικόν του (τὴν δύναμίν του). Ἦτο μαῦρον εἰς τὴν ρίζαν, τὸ δὲ ἄνθος του ὠμοίαζε μὲ γάλα (ἦτο λευκὸν ὡς τὸ γάλα)· μῶλυ δὲ τὸ ὀνομάζουσιν οἱ θεοί· εἶναι δὲ δύσκολον τὸ ἐκρίζωμά του εἰς τοὺς θνητοὺς τοὐλάχιστον ἀνθρώπους· διότι ὅσον δὰ διὰ τοὺς θεοὺς, αὐτοὶ τὰ πάντα δύνανται.

» Ὁ Ἑρμῆς μὲν ἔπειτα ἀπῆλθε πρὸς τὰ ὕψη τοῦ Ὀλύμπου, διαβὰς τὴν δασώδη νῆσον· ἐγὼ δὲ εἰς τὰ μέγαρα τῆς Κίρκης ἐβάδιζα· πολλὰ δὲ ἀναβοκαταίβαζεν ἡ καρδία μου ἐνῷ ἐπήγαινα (εἰς τὸν δρόμον). Ἐσταμάτησα δ' εἰς τὰς θύρας τῆς καλλιπλοκάμου θεᾶς· ὅπου σταθεὶς ἐβόησα· ἡ θεὰ δὲ ἤκουσε τὴν φωνήν μου· ταχέως δὲ ἐξελθοῦσα αὐτὴ ἤνοιξε τὰς λαμπρὰς θύρας, καὶ μὲ ἐπροσκάλει· ἐγὼ δὲ τὴν ἠκολούθουν μὲ πικραμένην καρδίαν. Μὲ ἐκάθισε δὲ εἰσαγαγοῦσά με ἐπὶ θρόνου ἀργυροήλου, ὡραίου, ἐντέχνως δεδουλευμένου· ἦτο δὲ ὑποκάτω καὶ ἀναπαυτήριον διὰ τοὺς πόδας. Μοὶ κατεσκεύασε δὲ ζωμὸν, εἰς χρυσοῦν ποτήριον, διὰ νὰ ἤθελε τὸν πίω· μέσα δὲ εἰς τὸν ζωμὸν ἔῤῥιψεν (ἀπέλυσε) φάρμακον, ἔχουσα κακὸν (κακοὺς σκοποὺς) εἰς τὸν νοῦν της. Ἀφοῦ δὲ μοὶ τὸ ἔδωκε καὶ

(1) Ἐκβλῇς τὸ ξίφος σου.

τὸ κατέπιον, καὶ δὲν ἐνήργησεν ἡ μαγεία της ἐπάνω μου, κτυπήσασά με μὲ τὴν ῥάβδον, μοὶ ὡμίλησε καὶ μοὶ εἶπε.

« Πήγαινε τώρα εἰς τὸν σταῦλον καὶ ἑνώσου μὲ τοὺς ἄλλους συντρόφους σου. »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ τὸ ὀξύ μου ξίφος σύρας ἀπὸ πλησίον τοῦ μηροῦ μου, ὥρμησα κατὰ τῆς Κίρκης, ὡς ἐπιθυμῶν νὰ τὴν φονεύσω. Αὐτὴ δὲ ῥήξασα μεγάλην κραυγὴν ἔδραμε πρός με (σκύπτουσα ὑπὸ τὴν χεῖρα καὶ τὸ ξίφος μου) καὶ μὲ ἐπίασεν ἀπὸ τὰ γόνατα, καὶ ὀδυρομένη μοὶ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ποῖος καὶ πόθεν εἶσαι; ποῦ εἶναι ἡ πατρίς σου καὶ οἱ γονεῖς σου; Μὲ κυριεύει θαυμασμὸς, ὅτι καί τοι πιὼν τὰ φάρμακά μου ταῦτα δὲν ὑπέκυψας εἰς τὴν δύναμιν τῆς μαγείας μου (δὲν μετεμορφώθης). Διότι δὲν, δὲν ὑπέφερε κάνεὶς ἄλλος ἀνὴρ τὰ φάρμακά μου ταῦτα, ὅστις ἤθελε τὰ πίει καὶ μόλις τὰ λάβει μέσα ἀπὸ τοὺς ὀδόντας του. Εἰς τὰ ἰδικά σου ὅμως στήθη ἐνυπάρχει νοῦς τις (δύναμις), ἀντέχων εἰς πᾶσαν μαγείαν. Βεβαίως σὺ δὰ εἶσαι ὁ πολύτροπος Ὀδυσσεὺς, περὶ τοῦ ὁποίου πάντοτε μοὶ ἔλεγεν ὁ μὲ τὴν χρυσῆν βακτηρίαν φονεὺς τοῦ Ἄργου ὅτι θὰ ἔλθῃ πρός με μὲ ταχύδρομον, μελανόχρουν πλοῖον, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τρωάδος. Ἀλλ' ἔλα δὰ εἰς μὲν τὴν θήκην του βάλε πάλιν τὸ ξίφος σου, ἡμεῖς δὲ οἱ δύο ἔπειτα ἀς ἀναβῶμεν εἰς τὴν κλίνην μας, ἵνα συναναπαυθέντες εἰς τὴν αὐτὴν κλίνην ἐρωτικῶς μὴ δυσπιστῶμεν πλέον ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ πρὸς ἀπάντησιν τῇ ἀπεκρίθην. « Ὦ Κίρκη, πῶς δὰ μὲ προσκαλεῖς νὰ τρέφω φιλίας αἰσθήματα πρὸς σὲ, ἥτις χοίρους μὲν μοῦ ἔκαμες εἰς τὸ μέγαρόν σου τοὺς συντρόφους, καὶ ἐμὲ δὲ τὸν ἴδιον κρατοῦσα ἐνταῦθα, δολίους σκοποὺς ἔχουσα εἰς τὸν νοῦν σου, προσκαλεῖς νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν θάλαμον καὶ νὰ ἀναβῶ εἰς τὴν κλίνην σου, ἵνα γυμνωθέντα με (τοῦ ξίφους) ἀποκαταστήσῃς ἄκαρδον καὶ ἄνανδρον; Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ θὰ ἔστεργον νὰ ἀναβῶ εἰς τὴν κλίνην σου, ἂν δὲν

ἐνδώσῃς δὰ, ὦ θεὰ, νὰ μοὶ ὁμόσῃς μέγαν ὅρκον, νὰ μὴ βουλευθῇς πλέον κατ' ἐμοῦ κἀμμίαν ἄλλην μεγάλην βλάβην. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκείνη δὲ εὐθὺς μὲ ἐβεβαίωσε δι' ὅρκου, ὅπως ἐζήτουν. Ἀφοῦ δὰ ὅμως ὤμοσε καὶ ἔκαμε τέλειον τὸν ὅρκον, τότε δὰ καὶ ἐγὼ ἀνέβην εἰς τὴν περικαλλῆ τῆς Κίρκης κλίνην.

« Ὑπηρέτριαι δὲ ἐν τοσούτῳ εἰς τὰ μέγαρα κατεγίνοντο τέσσαρες, αἱ ὁποῖαι εἰς τοὺς θαλάμους της ἦσαν ἐκτελεσταὶ τῶν διαταγμάτων της· ἦσαν δὲ αὗται δὰ θυγατέρες κρηνῶν, καὶ ἀλσέων, καὶ ἱερῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι χύνουσι τὰ ὕδατά των εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν μία ἔβαλλεν εἰς τὰ θρονία ὡραίους τάπητας, πορφυροῦς ἀπ' ἐπάνω, κάτω δὲ ὑπέβαλλε λινᾶ ὑφάσματα· ἡ δὲ ἄλλη ἐνώπιον τῶν θρόνων ἐτοποθέτει τραπέζας (1) ἀργυρᾶς καὶ ἐπ' αὐτῶν χρυσᾶ κάνιστρα· ἡ δὲ τρίτη εἰς ἀργυροῦν κρατῆρα ἐκέρνα οἶνον, τέρποντα τὴν καρδίαν, γλυκύν, διένεμε δὲ χρυσᾶ ποτήρια· ἡ δὲ τετάρτη ὕδωρ ἔφερε, καὶ πῦρ ἤναπτε πολὺ ὑποκάτω μεγάλου τρίποδος· ἐζεσταίνετο δὲ τὸ ὕδωρ. Ἀφοῦ δὲ ἔβρασε τὸ ὕδωρ ἐντὸς τοῦ λαμπροῦ χαλκίνου ἀγγείου, καθίσασά με εἰς λουτῆρα, μὲ ἔλουε, κεράσασα ἐκ τοῦ μεγάλου τρίποδος τερπνὸν ὕδωρ

(1) Κατὰ τοὺς Σχολιαστὰς καὶ τὸν Εὐστάθιον, πολλοὶ ἀνεῦρον εἰς τὰς τέσσαρας ταύτας ὑπηρετρίας τὴν ἀλληγορίαν τῶν τεσσάρων ὡρῶν τοῦ ἔτους, ἐν δὲ τῷ προσώπῳ τῆς Κίρκης τὸ ἔτος. Ἡ πρώτη, ἤτοι τὸ ἔαρ, ἐπεκτείνει θαυμάσιον τάπητα· ἡ δευτέρα, ἤτοι τὸ θέρος, φέρει χρυσᾶ κάνιστρα· ἡ τρίτη κερνᾷ οἶνον καὶ ἡ τετάρτη ἀνάπτει φωτίαν. Διὸ, λέγουσι, καὶ ἐν ὁλόκληρον ἔτος διέμεινεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κίρκης.

(2) Κατ' Εὐστάθιον, ἐτίθεντο πολλαὶ τράπεζαι, ἵνα χρησιμεύσωσιν ἡ μὲν πρὸς οἰνοχοΐαν, ἡ δὲ πρὸς τὰ φαγητὰ, καὶ ἄλλη διὰ τὰς λοιπὰς χρήσεις. Πιθανώτερον ὅμως, ὅτι ὁ ποιητὴς ἀναφέρων πολλὰς, τραπέζας, ὑπαινίττεται καὶ τοὺς ἑταίρους τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀλλ' εἰς μεγάλα συμπόσια παρετίθεντο δι' ἕκαστον δαιτυμόνα ἐκτὸς τῆς ἰδίᾳ ἑκάστῳ τραπέζης καὶ μικρὰ τραπεζάκια πρὸς τὰς διαφόρους χρήσεις.

κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ κατὰ τῶν ὤμων μου (μέχρι κεφαλῆς καὶ ὤμων), μέχρις ὅτου μοῦ ἀφῄρεσεν ἀπὸ τὰ μέλη τὴν κατατήκουσαν τὴν καρδίαν κούρασιν. Ἀφοῦ δὲ μὲ ἔλουσε, καὶ μὲ ἔχρισε μὲ λιπαρὸν ἔλαιον (εὐώδες μῦρον), μοῦ περιέβαλεν ὡραίαν χλαῖναν καὶ χιτῶνα· μὲ ἐκάθισε δὲ, εἰσαγαγοῦσα, ἐπάνω θρόνου ἀργυροήλου, ὡραίου, τεχνικῶς δεδουλευμένου, ὑπέκειτο δὲ καὶ ἀναπαυτήριον διὰ τοὺς πόδας. (Νίψιμον δὲ ἡ ὑπηρέτρια φέρουσα ἐν προχόῃ ὡραίᾳ, χρυσῇ ἐπέχεεν ὑπεράνω ἀργυροῦ λέβητος, διὰ νὰ νιφθῶ· πλησίον μου δὲ ἤπλωσε λείαν τράπεζαν· ἄρτον δὲ ἡ σεβασμία ταμία παρέθηκε φέρουσα, ἐπιθεῖσα πολλὰ φαγητὰ, προθύμως προσφέρουσα ἐκ τῶν ἐναποτεταμιευμένων (1)). Καὶ ἡ θεὰ μὲ παρεκίνει (μὲ προσεκάλεσε) νὰ φάγω· ἀλλ' ἡ καρδία μου δὲν ἤθελεν· ἀλλ' ἐκαθήμην ἔχων ἄλλα εἰς τὸν νοῦν μου (βυθισμένος εἰς σκέψεις), καὶ κακὰ δὲ προέβλεπεν ἡ καρδία μου.

« Ἡ Κίρκη δὲ, παρατηρήσασα, ὅτι κάθημαι, καὶ δὲν ἁπλόνω τὰς χεῖράς μου πρὸς τὸ φαγητὸν, καὶ μὲ κυριεύει βαρὺ πένθος, πλησιάσασά με μοὶ εἶπε πτερωτοὺς λόγους.

« Διὰ τί οὕτως, ὦ Ὀδυσσεῦ, κάθησαι, ὡσὰν βωβὸς, κατατήκων τὴν καρδίαν σου, καὶ δὲν ἁπλώνεις τὰς χεῖράς σου οὔτε εἰς φαγητὸν οὔτε εἰς ποτόν; Βεβαίως ὑποπτεύεις ἄλλον τινὰ ἴσως δόλον· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ φοβῆσαι· διότι σοὶ ὤμοσα δὴ βαρὺν ὅρκον. »

« Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ τῇ ἀπήντησα καὶ τῇ εἶπον· « Ὦ Κίρκη, ποῖος δὰ ἀνὴρ, ὅστις θὰ ἦτο τίμιος, θὰ ὑπέφερε νὰ ἁπλώσῃ πρῶτον τὰς χεῖράς του εἰς φαγητὸν καὶ ποτὸν, πρὶν νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συντρόφους του καὶ νὰ τοὺς ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοί του; ἀλλ' ἂν δὰ εἰλικρινῶς μὲ προσκαλῇς

(1) Τοὺς ἐν παρενθέσει τούτους στίχους οἱ πλεῖστοι καὶ εὐλόγως ἐκλαμβάνουσι κατὰ λάθος τῶν ἀντιγραφέων καὶ ῥαψῳδῶν τεθέντας ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε νιφθῇ εἰς τὸ λουτρὸν κλπ. κλπ.

νὰ φάγω καὶ νὰ πίω, λῦσαί τους, διὰ νὰ ἴδω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τοὺς πολυαγαπημένους μου συντρόφους.»

» Οὕτως εἶπον· ἡ δὲ Κίρκη ἀπῆλθε, διαβᾶσα ἐντὸς τοῦ μεγάρου, κρατοῦσα βακτηρίαν εἰς τὰς χεῖράς της, ἤνοιξε δὲ τὰς θύρας τοῦ σταύλου τῶν χοίρων, ἐξεδίωξε δὲ αὐτοὺς ὁμοιάζοντας μὲ ἐννεαετεῖς χοίρους· αὐτοὶ μὲν ἔπειτα ἐστάθησαν ἄντικρυς· ἐκείνη δέ, διαβαίνουσα δι' αὐτῶν, προσάλειφεν εἰς ἕνα ἕκαστον ἄλλο φάρμακον· τούτων δὲ ἀπὸ μὲν τὰ μέλη κατέρρεον αἱ τρίχες, τὰς ὁποίας ἔκαμε νὰ φυτρώσωσι τὸ προτητερινὸν ὀλέθριον φάρμακον, τὸ ὁποῖον τοὺς εἶχε ποτίσει ἡ σεβασμία Κίρκη· ἄνδρες δὲ ἔγειναν εὐθύς, νεώτεροι παρ' ὅ,τι ἦσαν προτήτερα, καὶ πολὺ ὡραιότεροι καὶ μεγαλήτεροι ἐφαίνοντο. Μὲ ἐγνώρισαν δὲ ἐκεῖνοι, καὶ ἐκόλλησαν ὁ καθείς των εἰς τὰς χεῖράς μου (μοῦ ἔπιαναν μὲ πόθον τὰς χεῖρας)· ὅλους δὲ τοὺς ἐκυρίευσε γλυκὺς θρῆνος (ἔχεον δάκρυα χαρᾶς), καὶ τὸ δῶμα πέριξ ἀντήχει φοβερὰ (ἐκ τῶν χαρᾶς ἐκδηλώσεων καὶ κραυγῶν)· συνεκινήθη δὲ καὶ αὐτὴ ἡ θεὰ (κατενύγη βλέπουσα τὴν χαράν μας).

» Σταθεῖσα δὲ πλησίον μου, μοὶ ὡμίλησεν ἡ ἔνδοξος θεά.

« Εὐγενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, ὕπαγε τώρα εἰς τὸ ταχὺ πλοῖον καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης· τὸ μὲν πλοῖον δὰ πρῶτον σύρατε εἰς τὴν ξηράν, τὰ δὲ ὑπάρχοντά σας ἔπειτα εἰς σπήλαια μεταφέρετε, καὶ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα σκεύη τοῦ πλοίου σας. Νὰ ὑπάγῃς δὲ εὐθὺς μόνος σου (Νὰ ἐπιστρέψῃς δὲ καὶ ὁ ἴδιος), καὶ νὰ φέρῃς τοὺς πολυαγαπημένους σου συντρόφους.»

» Οὕτως εἶπεν· ἐμοῦ δὲ ἡ γενναία καρδία ἐπείθετο εἰς ταῦτα· ἐξεκίνησα δὲ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ ταχὺ πλοῖον καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης. Εὗρον ἔπειτα ἐπὶ τοῦ ταχυδρόμου πλοίου τοὺς πολυαγαπημένους συντρόφους μου, θρηνολογοῦντας οἰκτρῶς, ἄρθονα χύνοντας δάκρυα. Ὅπως δὲ ὅταν δαμάλια, τρεφόμενα εἰς τοὺς ἀγροὺς (εἰς τὴν ἐξοχήν), πέριξ τῶν ἀγελάδων, αἵτινες ἤθελον ἐπιστρέψει εἰς τὸ βουστάσιον, ἀφοῦ

χορτάσωσι βόσκουσαι, ὅλα δὰ ὁμοῦ ἀναπηδῶσιν εἰς προϋπάντησίν των· καὶ δὲν τὰ κρατοῦσι πλέον οἱ φραγμοί, ἀλλὰ πυκνομυκώμενα τρέχουσιν ὁλόγυρα τῶν μητέρων των· οὕτω καὶ εἰς ἐμὲ ἐκεῖνοι ἐχύθησαν δακρύοντες, εὐθὺς ὁποῦ μὲ εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των· ποῖς ἐφάνη δὲ εἰς τὸν νοῦν των (εἰς τὴν καρδίαν των) παρόμοια, ὡς ἐὰν ἤθελον φθάσει εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὴν πόλιν των ἐπὶ τῆς πετρώδους Ἰθάκης, ὅπου ὰ ἀνετράφησαν καὶ ἐγεννήθησαν· καὶ θρηνολογοῦντες μοὶ εἶπον τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Διὰ μὲν τὴν ἐπιστροφήν σου, τρόφιμε τοῦ Διός, τοσοῦτον ἐχάρημεν, ἀπαράλλακτα ὡς νὰ ἐφθάνομεν εἰς τὴν πατρίδα μας Ἰθάκην. Ἀλλ' ἤδη διηγήθητί μας τὸν ὄλεθρον τῶν ἄλλων μας συντρόφων. »

» Οὕτως εἶπον· ἐγὼ δὲ τοῖς ἀπεκρίθην μὲ γλυκεῖς λόγους.

« Τὸ μὲν πλοῖόν μας δὰ πρῶτον ἀπάντων ἀς σύρωμεν εἰς τὴν ξηράν, τὰ δὲ πράγματά μας εἰς σπήλαια ἀς μεταφέρωμεν, καὶ ὅλα τὰ σκεύη τοῦ πλοίου· καὶ οἱ ἴδιοι δὲ ἑτοιμασθῆτε διὰ νὰ μὲ ἀκολουθήσητε ὅλοι ὁμοῦ, διὰ νὰ ἴδητε τοὺς συντρόφους εἰς τὰ ἱερὰ δώματα τῆς Κίρκης, πίνοντας καὶ τρώγοντας· διότι ἔχουσιν ὅλα ἄφθονα (ὅλα τὰ ἀναγκαῖά των, ἀνελλιπῆ, διαρκῆ). »

» Οὕτως εἶπαν· αὐτοὶ δὲ προθύμως ὑπήκουον εἰς τοὺς λόγους μου. Μόνος δὲ ὁ Εὐρύλοχος μοῦ ἐμπόδιζεν (ἀπέτρεπεν) ὅλους τοὺς συντρόφους μου(1). Καὶ λαλήσας (ἀπευθύνας πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον) εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἄ δυστυχεῖς, ποῦ νὰ ὑπάγωμεν; διὰ τί ἐπιθυμεῖτε τὸν

(1) Ὅσον προβαίνομεν, ἐκδηλοῦται σαφέστερον ἡ ἀντιπολίτευσις τοῦ Εὐρυλόχου, ὅστις τέλος πάντων θὰ γίνῃ καὶ ὁ κυριώτερος αἴτιος τοῦ ὀλέθρου τῶν ἑταίρων, πεισθέντων εἰς τοὺς λόγους του καὶ φαγόντων τὰς βοῦς τοῦ Ἡλίου (Βλ. Ὀδυσσ. Μ. στίχ. 398). Ἦν δὲ συγγενὴς τοῦ Ὀδυσσέως ὁ Εὐρύλοχος· συνοδεύσας αὐτὸν καὶ εἰς τὴν εἰς Ἅιδου ἐπίσκεψίν του (Ὀδυσσ. Λ. 23).

ὄλεθρον τοῦτον, νὰ καταβῶμεν εἰς τὸ μέγαρον τῆς Κίρκης; ἡ ὁποία δὰ ὅλους ἢ χοίρους ἢ λύκους θὰ μᾶς κάμει, ἢ λέοντας, ὥστε καὶ ἄκοντες νὰ φυλάσσωμεν τὸ μέγα της δῶμα· καθὼς δὲ τὴν ἐπάθαμεν καὶ εἰς τοῦ Κύκλωπος, ὅταν εἰς τὴν στάνην του (εἰς τὸ σπήλαιον) μέσα ἐπῆγαν οἱ σύντροφοί μας, μαζύ των δὲ ἠκολούθει καὶ ὁ παράτολμος Ὀδυσσεύς· διότι μὲ τοῦτου τὰς παραφορὰς (ἀνοησίας, θρασύτητας) ἐχάθησαν καὶ ἐκεῖνοι. »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ ἀναιβοκαταίβασα μὲ τὸν νοῦν μου (ἐσκέφθην), σύρας τὸ μακρὰν κοπίδα ἔχον (ὀξυτόμον) ξίφος μου ἀπὸ πλησίον τοῦ στιβαροῦ (παχέος) μηροῦ μου, μὲ αὐτὸ νὰ ἀποκόψω τὴν κεφαλήν του καὶ νὰ τὴν ῥίψω χαμαί, καὶ μολονότι ἦτο στενὸς συγγενής μου· ἀλλ' οἱ σύντροφοίμου μὲ ἐμπόδιζον μὲ καταπραϋντικοὺς λόγους, ἄλλος ἀπὸ ἄλλο μέρος.

« Ἀπόγονε τοῦ Διός, τοῦτον μὲν ἂς ἀφήσωμεν, ἂν τὸ ἐπιτρέπῃς, νὰ μένῃ ἐδῶ καὶ νὰ φυλάττῃ τὸ πλοῖόν μας· ἡμᾶς δὲ ὁδήγησον πρὸς τὰ ἱερὰ δώματα τῆς Κίρκης. »

» Οὕτως εἰπόντες ἐξεκίνησαν, ἀπομακρυνόμενοι ἀπὸ τὸ πλοῖον καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' οὐδ' ὁ Εὐρύλοχος ἔμεινε πλησίον τοῦ κοίλου πλοίου, ἀλλ' ἠκολούθει· διότι ἐφοβήθη τὴν φοβεράν μου ἀπειλήν.

» Ἐν τοσούτῳ δὲ ἡ Κίρκη τοὺς ἄλλους συντρόφους μας εἰς τὰ δώματά της ἔλουσε μετὰ προσοχῆς, καὶ τοὺς ἔχρισε μὲ λιπαρὸν (εὐῶδες) ἔλαιον· καὶ τοὺς περιέβαλε μὲ μαλακὰς χλαίνας καὶ χιτῶνας· λαμπρὰ δὲ εὐωχουμένους τοὺς εὕρομεν εἰς τὰ μέγαρα· αὐτοὶ δὲ, ἅμα εἶδον καὶ ἀνεγνώρισαν ἀλλήλους (ἢ, ἅμα εἶδον ἀλλήλους καὶ διηγήθησαν οἱ μὲν εἰς τοὺς δὲ τὰ συμβάντα των, καὶ ἔμαθον τὰ πάντα), ἔκλαιον ὀδυρόμενοι (ἀπὸ τὴν χαράν των)· ἀντήχει δὲ πέραν καὶ πέραν τὸ δῶμα, αὐτὴ δὲ πλησιάσασά με, ὡμίλησεν ἡ σεβασμία θεά.

« Ἀπόγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαερτίου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, μὴ κλαίητε πλέον ἀκατάπαυστον θρῆνον. Γνωρίζω καὶ ἐγὼ καὶ ὅσας ταλαιπωρίας ἐπάθετε εἰς τὸ ἰχθυοτρόφον πέ-

λαγος, καὶ ὅσας βλάβας καὶ δυστυχήματα ἄνθρωποι ἐχθροὶ (μισητοὶ) σᾶς ἐπέφερον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἀλλ' ἤδη τρώγετε φαγητὸν καὶ πίνετε οἶνον, ἕως οὗ νὰ ἠθέλετε λάβει πάλιν εἰς τὰ στήθη σας ἀνδρίαν, ὁποίαν (εἴχετε) ὅτε τὸ πρῶτον ἀφήσατε τὴν ἀγαπητὴν γῆν τῆς πατρίδος σας, τῆς πετρώδους Ἰθάκης· τώρα ὅμως (εἶσθε) κατάξηροι (ἀσθενεῖς) καὶ ἄκαρδοι, πάντοτε τὴν κακήν σας (πολύπονον) περιπλάνησιν ἔχοντες εἰς τὴν ἐνθύμησίν σας· οὔτε εἶναί ποτε ἡ καρδία σας εἰς χαράν, ἐπειδὴ πλεῖστα ἐπάθετε. »

» Οὕτως εἶπεν· ἡμῶν δὲ πάλιν (εὐθὺς) ἐπείθετο ἡ γενναία καρδία· ἐκεῖ μὲν ἀδιακόπως ὅλας τὰς ἡμέρας, ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος, ἐκαθήμεθα, εὐωχούμενοι ἄφθονα κρέατα καὶ γλυκύτατον οἶνον. Ἀλλ' ὅταν δὰ παρῆλθεν ἤδη τὸ ἓν ἔτος, καὶ ἐξετέλεσαν τὴν περιοδόν των αἱ ὧραι (οἱ καιροὶ τοῦ χρόνου), παρερχομένων τῶν μηνῶν, καὶ ἐτελείωσαν μακραὶ ἡμέραι, τότε δὰ καλέσαντές με παράμερα μοὶ εἶπον οἱ πολυαγαπημένοι σύντροφοί μου.

« Εὐλογημένε, ἐνθυμήσου δὰ πλέον τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου, ἂν δὰ σοῦ ἦναι εἱμαρμένον νὰ σωθῇς, καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν ὑψηλήν σου οἰκίαν καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου. »

» Οὕτως εἶπον· ἐμοῦ δὲ ἐπείθετο ἡ γενναία καρδία. Οὕτω τότε μὲν(1) ἐπὶ ὅλην τὴν ἡμέραν, μέχρις οὗ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἐκαθήμεθα, εὐωχούμενοι ἄφθονα κρέατα καὶ γλυκύτατον οἶνον. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ Ἥλιος, καὶ ἐσκοτείνιασεν, αὐτοὶ μὲν ἐκοιμήθησαν εἰς τὰ εὐρύχωρα μέγαρα.

» Ἐγὼ δὲ, ἀναβὰς εἰς τὴν περικαλλῆ κλίνην τῆς Κίρκης, τῇ προσέπεσα εἰς τὰ γόνατα ἱκέτης, ἡ δὲ θεὰ ἤκουε (εὐμενῶς)

---

(1) Οἱ ἑφεξῆς ὀλίγοι στίχοι μέχρι τοῦ « Ἐγὼ δὲ » εἰσὶν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐπαναλαμβάνονται τυπικῶς, μὲ ὀλίγας κατὰ τὰς περιστάσεις μεταβολάς, ὁσάκις τελειόνει ἡ ἡμέρα, ἢ οἱ ἥρωες, ἀποπερατοῦντες τὸ δεῖπνόν των, ἀπέρχονται κοιμηθησόμενοι.

τοὺς λόγους μου. Καὶ λαλήσας πρὸς αὐτὴν εἶπαν τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ὦ Κίρκη, ἐκτέλεσόν μοι τὴν ὑπόσχεσίν σου, ἣν μοὶ ἔδωκας, νὰ μὲ ξεπροβοδίσῃς (ἀποστείλῃς) εἰς τὴν πατρίδα μου· διότι ἡ καρδία μου τὸ ἐπεθύμησεν ἤδη, καὶ ἡ τῶν λοιπῶν συντρόφων μου, οἱ ὁποῖοι μοῦ κατατρώγουσι (μὲ τρώγονται) τὴν ἀγαπητήν μου καρδίαν, ὀδυρόμενοι(1) πέριξ μου, ὁσάκις σὺ δὲν ἦσαι παροῦσα. »

» Οὕτως εἶπον· αὐτὴ δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησεν, ἡ σεβασμία θεά. « Ἀπόγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ. Δὲν ἀπαιτῶ νὰ μένητε πλειότερον ἄκοντες εἰς τὸν οἶκόν μου· ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρῶτον νὰ ἐκτελέσητε ἕνα ἄλλον δρόμον (ταξείδιον), καὶ νὰ ὑπάγητε εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἅδου (Πλούτωνος) καὶ τῆς πανσεβάστου Περσεφόνης, διὰ νὰ ἐρωτήσητε (συμβουλευθῆτε) τὴν ψυχὴν τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου, τοῦ τυφλοῦ μάντεως, τοῦ ὁποίου ὅμως αἱ φρένες εἶναι εἰς τὸν τόπον (ἀπαράλλακτοι, δὲν ἔπαθον τίποτε διὰ τοῦτο, δὲν ἐξησθένησαν). Εἰς τὸν ὁποῖον καὶ θανόντα ἐχάρισε τὸν νοῦν ἡ Περσεφόνη· μόνος νὰ ἔχῃ τὰς φρένας του, ἐκεῖνοι δὲ (οἱ ἄλλοι, οἱ λοιποὶ νεκροὶ) περιπλανῶνται ὡς σκιαὶ (περιφέρονται τῇδε κἀκεῖσε ὡς σκιαί, εἴδωλα). »

» Οὕτως εἶπεν· ἐμοῦ δὲ κατεσυντρίβη ἡ ἀγαπητὴ καρδία· ἔκλαιον δὲ καθήμενος ἐπὶ τῆς κλίνης της, καὶ δὲν ἤθελε πλέον ἡ ψυχή μου νὰ ζῶ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου· ἀλλ' ἀφοῦ δὰ καὶ κλαίων καὶ ὀδυρόμενος ἐχόρτασα, τότε δὰ ἀπαντῶν πρὸς αὐτὴν εἶπον.

« Ὦ Κίρκη, καὶ ποῖος δὰ θὰ μὲ ὁδηγήσει εἰς τὸ ταξείδιον τοῦτο (καὶ τίς δὰ θὰ μοῦ δείξει τὸν ἐκεῖσε δρόμον); Εἰς τὸν Ἅδην δὰ κανεὶς δὲν ἔφθασε μὲ μελανόχρουν (πλέων) πλοῖον. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκείνη δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησεν, ἡ σεβασμία θεά.

(2) Λίαν εὐστόχως καὶ ἀδροφρόνως, ἵνα μὴ προσβάλῃ τὴν Κίρκην, ὁ Ὀδυσσεὺς ῥίπτει τὸ σφάλμα μᾶλλον εἰς τοὺς συντρόφους του.

« Ἀπόγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, καθόλου δὰ μὴ σὲ ἀνησυχήσῃ εἰς τὸ πλοῖόν σου ὁ πόθος ὁδηγοῦ (μὴ φροντίσῃς διόλου δι' εὕρεσιν ὁδηγοῦ, διὰ νὰ σοῦ δείξῃ τὸν δρόμον), στήσας δὲ ὀρθὸν τὸ κατάρτιόν σου, καὶ ἁπλώσας τὰ λευκὰ πανία, νὰ κάθησαι ἥσυχος· αὐτὸ δὲ τὸ πλοῖόν σου θὰ τὸ φέρει (διευθύνει) ἡ πνοὴ τοῦ Βορέου. Ἀλλ' ὁπόταν δὰ μὲ τὸ πλοῖόν σου ἤθελες περάσει διὰ τοῦ Ὠκεανοῦ (ἐκεῖ), ὅπου δὰ (εἶναι) μικρὸς αἰγιαλός, καὶ τὰ ἄλση τῆς Περσεφόνης, καὶ ὑψηλαὶ λεῦκαι (αἴγειροι) καὶ ἰτέαι ῥίπτουσαι τοὺς καρπούς των (ἄκαρποι), τὸ μὲν πλοῖόν σου αὐτοῦ ἄραξέ το ἐπὶ τοῦ βαθυδίνου Ὠκεανοῦ, ὁ ἴδιος δὲ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πλούτωνος(1), τὸ μουχλιασμένον (κατηφὲς, σκοτεινόν). Ἐκεῖ δὰ εἰς τὸν Ἀχέροντα εἰσβάλλουσι καὶ ὁ Πυριφλεγέθων,

(1) Ἀπαντῶνται παρ' Ὁμήρῳ δύο διάφοροι ἰδέαι περὶ τοῦ βασιλείου τοῦ Πλούτωνος. Κατὰ τὴν πάγκοινον πίστιν τῆς παρακμαζούσης ἀρχαιότητος ἡ κυρίως θέσις τοῦ Ἅδου εἶναι ἐ ν τ ὸ ς ἢ ὑ π ο κ ά τ ω τῆς γῆς. (Βλ. Ὀδυσσ. Ε, 185. καὶ Υ, 80· κυρίως δὲ Ἰλδ. Υ, 62. Ψ, 100). Ἀλλ' εἰς τοὺς ἀνὰ χεῖρας στίχους καὶ εἰς τὸ Λ τῆς Ὀδυσσείας εὑρίσκομεν τὴν ἰδέαν, ὅτι τὸ βασίλειον τοῦ Πλούτωνος κεῖται πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ εἰς τὴν ἄ φ ω τ ο ν Δύσιν (ζόφον), ὅπου οὐδέποτε φωτίζει ὁ Ἥλιος, διότι ὁ ἐκ τῆς Αἰαίας πλοῦς φέρει πρὸς τὰ Νοτιο-Δυτικὰ, (διὸ καὶ ἀρκεῖ ἡ πνοὴ τοῦ Βορέου), διὰ τοῦ Ὠκεανοῦ, εἰς τὴν ἀντίπεραν ἀκτὴν, χώραν σκοτεινὴν, εὐρύχωρον, μὲ κοιλάδας, ὄρη, δάση καὶ ὕδατα. Οὐχὶ μακρὰν τῆς ἀκτῆς εὑρηται ἡ νῆσος Ἀσφόδελος, ἡ τῶν νεκρῶν κατοικία, καὶ ὄπισθεν (πέραν) αὐτῆς τὸ βαθύτερον σκότος τοῦ Ἅδου, τὸ Ἔρεβος. Αἱ λεῦκαι καὶ αἱ ἰτέαι εἶναι σύμβολα τῆς ἐξουδενώσεως, τοῦ θανάτου· διὰ τοῦτο ὠλεσίκαρποι, καὶ διότι τοὺς καρπούς των πρὸ τῆς ὡριμάσεως ἀποβάλλουσι. Τὰ ὀνόματα τῶν ποταμῶν, κατάλληλα διὰ τὸν Ἅδην. Ἀχέρων (ἄχεα ῥέειν), ὁ θλίψεις καὶ λύπας χέων. Πυριφλεγέθων = φλόγας πυρὸς ἐκβράζων. Κωκυτὸς=ποταμὸς δακρύων. Σ τ ύ ξ, ἡ στυγερὰ, φοβερά. Κατὰ τὸ Ἰλδ. Ο, 36, ἡ Στὺξ καταῤῥέει εἰς τὰς ἀβύσσους, καὶ πιθανῶς καὶ διὰ τῆς γῆς κάτωθεν, διότι ἐξ αὐτῆς ἐκπηγάζει ὁ Τιταρήσιος (Ἰλδ. Β, 755.). Κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὰ ὀνόματα τῶν ἀνωτέρω ποταμῶν ἐλήφθησαν ἐκ γεωγραφικῶς γνωστῶν ποταμῶν (Παυσαν Α', 17).

καὶ ὁ Κωκυτὸς, ὅστις δὰ εἶναι ἀπόῤῥοια (φλὲψ, βραχίων) τοῦ ὕδατος τῆς Στυγὸς, καὶ βράχος (εἶναι ἐκεῖ) καὶ συῤῥοὴ τῶν δύο(1) πολυβοήτων ποταμῶν. Ἐκεῖ δὲ ἔπειτα, ἥρωά μου, πλησιάσας (συρθεὶς πλησίον), καθὼς σοὶ λέγω, νὰ σκάψῃς βόθρον (λάκκον). ἓως ἕνα πῆχυν πρὸς ἀμφότερα τὰ μέρη (κατὰ μῆκος καὶ πλάτος)· πέριξ δὲ αὐτοῦ χοὴν (σπονδὴν) νὰ χύσῃς δι' ὅλους τοὺς νεκροὺς, πρῶτα μὲ μελίκρητον (γάλα καὶ μέλι), μετέπειτα δὲ μὲ γλυκὺν οἶνον, τὸ τρίτον πάλιν μὲ ὕδωρ· καὶ ἐπάνω των ῥίψε λευκὰ ἄλφιτα (ἄλευρον)· ἀπότεινον δὲ ἔπειτα πολλὰς δεήσεις πρὸς τὰ ἀσθενῆ κρανία τῶν νεκρῶν (πρὸς τὰς σκιὰς τῶν νεκρῶν), ὅτι ῥθάσας εἰς τὴν Ἰθάκην θέλεις θυσιάσει τὴν ἀρίστην στεῖραν βοῦν(2) εἰς τὰ μέγαρά σου, καὶ ὅτι θέλεις ἐμπλήσει τὴν πυρὰν μὲ πολυτίμους προσφορὰς(3). Καὶ ὅτι εἰς τὸν Τειρεσίαν ἰδιαιτέρως θέλεις θυσιάσει, εἰς αὐτὸν μόνον, κατάμαυρον κριὸν, ὅστις διαπρέπει μεταξὺ τῶν προβάτων σας. Ἀφοῦ δὲ μὲ εὐχὰς καθικετεύσῃς τὰ σεβάσμια πλήθη τῶν νεκρῶν, τότε νὰ σφαγιάσῃς ἀρσενικὸν πρόβατον (κριάρι), καὶ μαύρην προβατίναν, στρέψας αὐτὰ πρὸς τὸ Ἔρεβος(4), σὺ ὅμως νὰ στραφῇς πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, ἐκτείνων τὰς χεῖράς σου (βλέπων) πρὸς τὰς ῥοὰς τοῦ ποταμοῦ, τότε δὲ (ἐκεῖ) πολλαὶ ψυχαὶ θὰ ἔλθωσιν ἀποθαμμένων νεκρῶν. Τότε λοιπὸν παρευ-

(1) Κωκυτοῦ καὶ Πυριφλεγέθοντος.

(2) Ἐπειδὴ εἰς τὸν Ἅδην οὐδεὶς καρπὸς καὶ οὐδεμία ὑπάρχει ζωὴ, ἄκαρπα καὶ στεῖρα ὤφειλον εἶναι καὶ τὰ τοῖς νεκροῖς προσφερόμενα θύματα.

(3) Μέλι, ἄνθη, ἐνδύματα, ὅπλα καὶ πᾶν ὅ,τι ἐῤῥίπτετο εἰς τὴν πυρὰν τοῦ νεκροῦ διὰ νὰ καῇ, ὠνομάζοντο μὲ ἓν ὄνομα ἐ σ θ λ ά.

(4) Μαῦρα διελέγοντο τὰ θύματα, ὡς σύμβολον τοῦ ἐν τῷ Ἅδῃ ἐπικρατοῦντος σκότους. Καὶ ἡ στάσις τῶν θυμάτων ἐσήμαινεν. Ἐάν τι θῦμα προσεφέρετο τοῖς οὐρανίοις θεοῖς, ὁ λαιμός του ἐστρέφετο πρὸς τὰ ὄπισθεν, ἵνα βλέπῃ τὸ θῦμα πρὸς οὐρανόν. Ὅθεν ὁ Ὀδυσσεὺς ὀφείλει νὰ στρέψῃ τὰ θύματα πρὸς τὸ Ἔρεβος, ὡς προσφέρων αὐτὰ εἰς τιμὴν τῶν ἐκεῖ ἐνδιαιτωμένων νεκρῶν.

θὺς νὰ παροτρύνῃς τοὺς συντρόφους σου αἰ νὰ τοὺς διατάξῃς, τὰ πρόβατα, τὰ ὁποῖα δὰ κατέκειντο ἐσφαγμένα μὲ τὸν σκληρὸν χαλκὸν, ἀφοῦ τὰ ἐκδάρωσι, νὰ τὰ κατακαύσωσι καὶ νὰ ἀποτείνωσιν εὐχὰς εἰς τοὺς θεοὺς, καὶ εἰς τὸν κραταιὸν Πλούτωνα καὶ εἰς τὴν σεβαστὴν Περσεφόνην· σὺ δὲ, τὸ ὀξύ σου ξίφος σύρας ἀπὸ πλησίον τοῦ μηροῦ σου, νὰ κάθησαι, καὶ μὴ ἀφήνῃς τὰ ἀσθενῆ κρανία τῶν νεκρῶν νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸ αἷμα, πρὶν νὰ ἐρωτήσῃς τὸν Τειρεσίαν. Ὅτε παρευθὺς θὰ σοῦ παρουσιασθῇ ὁ μάντις, κυβερνῆτα λαῶν, ὅστις δὰ νὰ σοῦ εἰπῇ τὴν ὁδὸν καὶ τὰ μέτρα τοῦ ταξειδίου σου (τὸ μῆκος τοῦ δρόμου σου), καὶ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν σου, πῶς θὰ τὴν ἐκτελέσῃς διὰ τοῦ ἰχθυοτρόφου πελάγους. »

» Οὕτως εἶπεν· εὐθὺς δὲ ἡ χρυσόθρονος Ἠὼς ἦλθεν Ἠώς. Μὲ περιέβαλε δὲ μὲ ἐνδύματα, χλαῖναν καὶ χιτῶνα· αὐτὴ δὲ κατάλευκον μέγα ἔνδυμα ἐφόρεσεν ἡ Νύμφη, λεπτὸν καὶ ὡραιότατον, περὶ δὲ τὴν μέσην της ἐζώσθη ὡραίαν χρυσῆν ζώνην· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της δὲ ἐπέθηκε καλύπτραν. Ἐγὼ δὲ, περάσας διὰ τῶν δωμάτων, παρώτρυνον τοὺς συντρόφους μου μὲ γλυκεῖς λόγους ἐκ τοῦ πλησίον τὸν καθένα των.

« Μὴ πλέον πλαγιασμένοι ῥοχαλίζητε τὸν γλυκὺν ὕπνον· ἀλλ' ὑπάγωμεν· διότι αὐτὴ δὰ πλέον μὲ παρακινεῖ ἡ σεβασμία Κίρκη. »

» Οὕτως εἶπον· αὐτῶν δὲ ἐπείσθη ἡ γενναία καρδία. Ἀλλ' ὅμως, οὔτε ἀπ' ἐκεῖ, οὔτε ἀπ' ἐκεῖ ἔφερα ἀβλαβεῖς καὶ σώους τοὺς συντρόφους μου. Ἦτο δὲ κάποιος Ἐλπήνωρ, νεώτατος, οὔτε πολὺ δὰ δυνατὸς εἰς τὸν πόλεμον, οὔτε εἰς τὰς φρένας του σωστὸς, ὅστις δὰ χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους μου συντρόφους εἰς τὰ ἱερὰ δώματα τῆς Κίρκης, κυνηγῶν δροσιὰν (ἐπιθυμῶν νὰ δροσισθῇ διὰ τὴν πολλὴν μέθην), ἐπλάγιασεν οἰνοβαρῶν (φορτωμένος μὲ οἶνον)· τῶν κινουμένων δὲ συντρόφων τὸν θόρυβον καὶ τὸν κτύπον ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐξαίφνης, καὶ ἐλησμόνησε, μὲ τὰ μυαλά του, νὰ καταβῇ πάλιν (ἐξοπίσω),

ἀπευθυνόμενος εἰς τὴν μακρὰν κλίμακα(1), ἀλλ' ἐρρίφθη ἐκ τῆς στέγης ἴσια κάτω· συνετρίβησαν δὲ οἱ ἀστράγαλοι τοῦ λαιμοῦ του, ἡ δὲ ψυχή του κατέβη εἰς τὸν Ἅδην(2).

» Ἐνῷ δὲ ἐπηγαίνομεν, ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς αὐτοὺς (τοὺς συντρόφους μου).

« Νομίζετε (λέγετε πλέον μὲ τὸν νοῦν σας) βέβαια, ὅτι πλέον ὑπάγομεν εἰς τὴν ἀγαπητὴν γῆν τῆς πατρίδος μας· ἄλλην ὅμως εἰς ἡμᾶς ὁδὸν ἔδειξεν ἡ Κίρκη, εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἅδου καὶ τῆς πανσέπτου Περσεφόνης, διὰ νὰ ἐρωτήσωμεν τὴν ψυχὴν τοῦ Θηβαίου μάντεως Τειρεσίου. »

» Οὕτως εἶπον· αὐτῶν δὲ κατεσυντρίβη ἡ ἀγαπητὴ καρδία· καθήσαντες δὲ πάλιν κάτω, ἐθρήνουν, καὶ ἐμάδιζον πὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των. Ἀλλ' ὅμως τίποτε δὲν κατώρθωνον διὰ τῶν μοιρολογημάτων των.

» Ἀλλ' ὅτε δὰ πλέον πρὸς τὸ ταχὺ πλοῖον καὶ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης ἀπευθυνόμεθα μὲ πικραμένην καρδίαν, ἄφθονα χύνοντες δάκρυα, ἐντοσούτῳ δὰ παρευθεῖσα ἡ Κίρκη πλησίον τοῦ μελανοχρόου πλοίου ἄρρενα κατέδησε κριὸν, καὶ μαύρην προβατίναν, εὔκολα διαβᾶσα ἀπὸ πλησίον μας, χωρὶς νὰ τὴν ἴδωμεν. Ποῖος δὰ ἠμποροῦσε νὰ ἴδῃ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του θεὸν, μὴ θέλοντα, ὑπάγοντα ἢ πρὸς τοῦτο ἢ πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος;

(1) Ὡς συνειθίζεται εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, ὁ Ἐλπήνωρ εἶχεν ἀναβῇ εἰς τὸ δῶμα (περάτσαν), διὰ νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν δρόσον. Λησμονήσας δὲ νὰ ξανακαταβῇ, ἐρρίφθη εὐθὺς κάτω εἰς τὴν αὐλήν.

(2) Εἰς πολλὰ καταλληλον ὥραν, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πειστήριον, ὅτι τὰ τῆς μυθολογίας ἦσαν ἀληθῆ. Διότι τὴν ψυχήν του θὰ ἴδῃ ὁ Ὀδυσσεὺς ὀσονούπω.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Λ. ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποπλέει ἐκ τῆς Αἰαίας νήσου καὶ ἀφικνεῖται εἰς τὴν χώραν τῶν Κιμμερίων, εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Κίρκης περιγραφὲν μέρος. Προσφέρει τὰς ὑπὸ τῆς θεᾶς παραγγελθείσας θυσίας. Ἡ σκιὰ τοῦ Ἐλπήνορος ἔρχεται πρώτη εἰς συνάντησίν του. Βλέπει τὴν μητέρα του Ἀντίκλειαν. Ὁ Τειρεσίας προλέγει αὐτῷ τὴν εἰς τὴν Ἰθάκην ἐπάνοδον καὶ τι μετὰ τοῦτο ταξείδιόν του. Τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ Τειρεσίου ὁ Ὀδυσσεὺς κατορθόνει νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ τῆς μητρός του. Αἱ ψυχαὶ τῶν θυγατέρων καὶ τῶν συζύγων τῶν ἡρώων προβαίνουσι κατὰ τάξιν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς ἐρωτᾷ κατὰ σειράν. Ὁ Ἀλκίνοος καὶ οἱ ἄλλοι Φαίακες παρακαλοῦσι τὸν Ὀδυσσέα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν διήγησίν του τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὑποκρίνεται ὅτι θέλει νὰ διακόψῃ, ὅπως κοιμηθῶσιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς συγκατατίθεται. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐμφανίζεται εἰς τὸν Ὀδυσσέα, τῷ διηγεῖται τὸν θάνατόν του καὶ τῷ δίδει διαφόρους συμβουλάς. Συνδιαλέξις τοῦ Ὀδυσσέως μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ Αἴας, προσκαλούμενος ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως δὲν ἀξιοῖ νὰ τῷ ἀπαντήσῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς βλέπει τὸν Μίνωα, τὸν Ὠρίωνα, τὸν Τάνταλον, τὸν Σίσυφον. Ὁ Ἡρακλῆς συνδιαλέγεται μετ' αὐτοῦ. Αἱ σκιαὶ προσεγγίζουσι κατὰ τάγματα. Ὁ Ἥρως, τρόμῳ συσχεθείς, φεύγει πρὸς τὸ πλοῖόν του καὶ ἀποπλέει.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Λ.

Νεκυία(1).

Ἀλλ' ὅταν δὰ κατέβημεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ πλοῖον μὲν πάμπρωτα ἐσύραμεν εἰς τὴν θείαν θάλασσαν, ἐτοποθετήσαμεν δὲ τὸ κατάρτιον καὶ τὰ πανία εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον· εἰσεβιβάσαμεν δὲ καὶ τὰ πρόβατα λαβόντες· ἀνεβαίνομεν δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι μὲ πικραμένην καρδίαν, ἄφθονα (θερμὰ) χύνοντες δάκρυα· εἰς ἡμᾶς δὲ ἐξόπισθεν τοῦ κυανοπρώρου πλοίου οὔριον ἄνεμον μᾶς ἀπέλυσε, γεμίζοντα τὰ πανία, ἀγαθὸν σύντροφον, ἡ ὡραίους ἔχουσα τοὺς τῆς κεφαλῆς πλοκάμους Κίρκη, ἡ φοβερὰ θεά, ἡ ἀνθρωπίνως λαλοῦσα· ἡμεῖς δὲ ἀφοῦ ἐβάλαμεν εἰς τάξιν (εὐτρεπίσαμεν) ἕκαστον σκεῦος τοῦ πλοίου, ἐκαθήμεθα· αὐτὸ δὲ (τὸ πλοῖον) τὸ διεύθυνεν ὁ ἄνεμος καὶ ὁ κυβερνήτης (ναύκληρος). Αὐτοῦ δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἦσαν φουσκωμένα τὰ πανία, ποντοποροῦντος. Καὶ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐσκοτείνιασαν ὅλαι αἱ ἀγυιαί(2).

(1) Οὕτως, ἡ κατ' Εὐστάθιον νέκυια, ἐπιγράφεται ἡ ἑνδεκάτη ῥαψῳδία τῆς Ὀδυσσείας, ἐκ τῆς θυσίας, ἣν ἐτέλεσεν ὁ Ὀδυσσεὺς, ἵνα προσέλθωσιν αἱ ψυχαὶ τῶν κεκοιμημένων καὶ ἐρωτήσῃ αὐτάς.

(2) Συνήθως ἐπὶ τῆς δύσεως του Ἡλίου ἐπαναλαμβανομένη φράσις. Φρονοῦμεν ὅτι ὁ μιᾶς ἡμέρας πλοῦς δὲν ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ τόσον βραχὺ ἦν τὸ μεταξὺ διάστημα· θεία γὰρ δύναμις ὤθει τὸ πλοῖον.

ᵽ Ἡ δὲ ναῦς εἰς τὰ πέρατα(1) ἔρθασε τοῦ βαθυῤῥόου Ὠκεανοῦ. Ἐκεῖ δὲ εἶναι τὸ ἔθνος καὶ ἡ πόλις τῶν Κιμμερίων, περικεκαλυμμένοι μὲ ὁμίχλην καὶ νεφέλην(2). Οὐδέποτε αὐτοὺς βλέπει μὲ τὰς ἀκτῖνάς του ὁ φαεσφόρος Ἥλιος, οὔτε ὅταν προβαίνῃ (ἀναβαίνῃ) πρὸς τὸν ἔναστρον οὐρανόν, οὔτε ὅταν πάλιν πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ στρατῇ (καταβαίνῃ), ἀλλ' ἐπάνω των φθαρροποιὰ νὺξ εἶναι ἐξηπλωμένη εἰς τοὺς δυσμοίρους τούτους ἀνθρώπους. Τὴν μὲν ναῦν, ἐκεῖ φθάσαντες, ἠράξαμεν· ἐκβάλαμεν δὲ ἐξ αὐτῆς τὰ πρόβατα· ἡμεῖς δὲ πάλιν παρὰ τὸ ῥεῖθρον τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπορευόμεθα, ἕως οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον μᾶς εἶπεν ἡ Κίρκη.

ᵽ Ἐκεῖ τὰ μὲν θύματα ὁ Περιμήδης καὶ ὁ Εὐρύλοχος ἐκράτησαν· ἐγὼ δὲ τὸ ὀξύ μου ξίφος σύρας ἀπὸ πλησίον τοῦ μηροῦ μου, ἔσκαψα λάκκον, ἕως ἕνα πῆχυν ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος· περὶς δὲ αὐτοῦ χοὴν ἔχεα εἰς τιμὴν ὅλων τῶν νεκρῶν, πρῶτα μὲ μελίκρατον, μετέπειτα δὲ μὲ γλυκὺν οἶνον, τὸ τρίτον πάλιν μὲ ὕδωρ· ἐπάνω δὲ ἐπασπάλισα λευκὸν ἄλευρον, πολλὰς δὲ δεήσεις ἀπέτεινον πρὸς τὰ ἀσθενῆ κρανία (τὰς σκιὰς) τῶν νεκρῶν, (εὐχόμενος) ὅτι φθάσας εἰς

(1) Δηλαδὴ εἰς τὰ σύνορα, εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην. Οἱ τοῦ μύθου Κιμμέριοι κατοικοῦσι λοιπὸν πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ πρὸς δυσμὰς παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἅδου. Οἱ παλαιοὶ σχολιασταὶ ἐτοποθέτουν αὐτοὺς οἱ μὲν περὶ τὴν λίμνην Λυκρινίαν πλησίον τῆς Βάιας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ, οἱ δὲ καὶ εἰς τὰ δυτικὰ μεθόρια τῆς Ἱσπανίας. Ἆρα διάφοροι ἦσαν οὗτοι τῶν τῆς ἱστορίας Κιμμερίων, φυλῆς Σκυθικῆς, ἐκδιωχθείσης, κατὰ τὸν Ἡρόδοτ. (Α, 15) εἰς Ἀσίαν ὑπὸ τῶν Σκυθῶν. Διὸ ἀρχαῖοί τινες κριτικοὶ ἐπρότειναν νὰ ἀναγινώσκηται παρ' Ὁμήρῳ Κερβερίων ἢ Χειμερίων. Τινὲς δὲ παφάγουσι τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ κέμμερος, ὅπερ καθ' Ἡσύχιον σημαίνει σκότος.

(2) Τὸ ἔθνος καὶ ἡ πόλις τῶν Κιμμερίων=Κιμμέριοι· διὸ περικεκαλυμμένοι λέγει· Ἀλλ' ὃ λέγει ἀριθζει ἄριστα ἐπὶ χωρῶν βορειοτάτων. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι πρὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν ὁ Ὅμηρος εἶχε κάποιαν γνῶσιν περὶ χωρῶν, ἐν αἷς καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ἐπικρατεῖ νύξ.

Ἰθάκην, στεῖραν βοῦν τὴν ἀρίστην θὰ θυσιάσω εἰς τὰ μέγαρά μου, καὶ τὴν πυρὰν θὰ γεμίσω μὲ προσφοράς. Εἰς τὸν Τειρεσίαν δὲ ἰδιαιτέρως κριὸν θὰ θυσιάσω, εἰς αὐτὸν μόνον, κατάμαυρον, ὅστις δὰ διαπρέπει μεταξὺ τῶν προβάτων μας. Αὐτοὺς δὲ ἀφοῦ μὲ εὐχὰς (ταξίματα) καὶ δεήσεις, τὰ τάγματα (στίφη, πλήθη) τῶν νεκρῶν καθικέτευσα, τὰ δὲ πρόβατα λαβὼν ἔκοψα τοὺς λαιμούς των εἰς τὸν λάκκον, ἔρρεε δὲ μαῦρον αἷμα· ἐκεῖναι δὲ συνηθροίζοντο (ἐσωρεύοντο, ἐπλήθυνον) αἱ ψυχαί, πέραν (ἐξερχόμεναι) ἐκ τοῦ Ἐρέβους, τῶν ἀποθαμμένων νεκρῶν. Καὶ νύμφαι, καὶ νεανίσκοι (ἀρραβωνιαστικοί), καὶ γέροντες πολυπαθεῖς, καὶ τρυφεραὶ παρθένοι, νεαρὸν ἔχουσαι τὸ πένθος εἰς τὴν καρδίαν (πρόσφατον φέρουσαι τὴν πληγὴν τῆς καρδίας), καὶ πολλοὶ τρωθέντες μὲ χάλκινα δόρατα ἄνδρες, θύματα τοῦ Ἄρεως, καταιματωμένα φοροῦντες ἅρματα· οἱ ὁποῖοι (νεκροί), πολλοὶ ὁμοῦ (σωρηδὸν), περὶ τὸν λάκκον ἐσωρεύοντο, ἄλλος ἀπ' ἄλλο μέρος μὲ φρικαλέαν ἰαχὴν (ἀλαλαγμόν, βοήν)· ἐμὲ δὲ χλωμὸς (κίτρινος) μὲ ἐκυρίευε τρόμος (1). Τότε δὰ ἔπειτα παροτρύνας τοὺς συντρόφους μου διέταξα, τὰ πρόβατα, τὰ ὁποῖα δὰ κατέκειντο ἐσφαγμένα μὲ τὸν σκληρὸν σίδηρον, ἐκδάραντες νὰ κατακαύσωσι, νὰ ἀποτείνωσι δὲ εὐχὰς καὶ δεήσεις εἰς τὸν Κραταιὸν Πλούτωνα, καὶ εἰς τὴν σεπτὴν Περσεφόνην· ἐγὼ δὲ τὸ ὀξύ μου ξίφος σύρας ἀπὸ πλησίον τοῦ μηροῦ ἐκαθήμην, οὐδὲ ἄφηνα τῶν νεκρῶν τὰ ἀσθενῆ κρανία νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸ αἷμα, πρὶν ἐρωτήσω τὸν Τειρεσίαν.

» Πρώτη δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἐλπήνορος ἦλθε, τοῦ συντρόφου

(1) Ὁποία εἰκών! ἡλίκη συγκίνησις! Νομίζει τις, ἀναγινώσκων, ὅτι βλέπει ἔμπροσθέν του τὰς σκιὰς ταύτας τῶν νεκρῶν, εἴδωλα τῶν κεκοιμημένων, σημεῖα φρονιας τῶν παθημάτων, καὶ τοῦ θανάτου των, ὥστε καὶ τὰ αἵματα βεβαμμένα φέρουσιν ἔτι τὰ ὅπλα των οἱ ὑπὲρ πατρίδος θανόντες καὶ ὑπὲρ τῶν τέκνων προκινδυνεύσαντες μάρτυρες, τοῦ Ἄρεως τὰ ἐλεεινὰ θύματα!!!

μου· διότι ἀκόμη δὲν εἶχεν ἐνταφιασθῆ ὑποκάτω τῆς ἀπεράντου γῆς· διότι τὸ σῶμά του εἰς τὸ μέγαρον τῆς Κίρκης ἀφήσαμεν ἡμεῖς ἄκλαυτον καὶ ἄθαπτον(1)· διότι ἄλλην ἐργασίαν εἴχομεν κατεπείγουσαν(2)· ἐκεῖνον δὰ ἐγὼ ἐδάκρυσα ἰδὼν, καὶ τὸν εὐσπλαγχνίσθη ἡ καρδία μου, καὶ ἀποτείνας πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον εἶπον τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἐλπῆνορ, πῶς ἔφθασες ὑποκάτω τοῦ νυκτερινοῦ σκότους; Ἦλθες προτήτερα, μολονότι πεζὸς, παρ' ἐμὲ μὲ τὸ μελανόχρουν πλοῖον; »

» Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ στενάξας μοὶ ἀπήντησε λέγων.

« Ἀπόγονε τοῦ Διὸς, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, μὲ κατέστρεψε τῆς μοίρας μου τὸ κακὸν γραπτὸν καὶ ὁ ὑπερβολικὸς οἶνος (ἡ ἄμετρος οἰνοποσία). Εἰς τῆς Κίρκης δὲ τὸ μέγαρον ὧν πλαγιασμένος δὲν ἐνόησα (ἐνθυμήθην) νὰ καταβῶ πάλιν (ὅπως ἀνέβην) ὑπάγων εἰς τὴν μακρὰν κλίμακα, ἀλλ' ἐρρίφθην ἐκ τῆς στέγης ἴσια κάτω, συνέτριψα δὲ τὸν αὐχένα μου ἀπὸ τοὺς ἀστραγάλους (συνετρίβησαν δὲ οἱ ἀστράγαλοι τοῦ λαιμοῦ μου), ἡ δὲ ψυχὴ κατέβη εἰς τὸν Ἅδην. Τώρα δὲ, ἐξορκίζων σε εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐχωρίσθης, τοὺς ἀπόντας, προσπίπτω εἰς τὰ γόνατά σου (ἱκέτης), χάριν τῆς συζύγου καὶ τοῦ πατρός σου, ὅστις σὲ ἀνέτρεφεν, ὅταν ἦσο μικρὸς, καὶ τοῦ Τηλεμάχου, τὸν ὁποῖον μονογενῆ ἄφησες εἰς τὴν οἰκίαν σου· διότι γνωρίζω δὰ, ὅτι ἐπιστρέφων ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ βασιλείου (μεγάρου) τοῦ Πλούτωνος, εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν θὰ διευθύνεις τὸ καλῶς ναυπηγημένον πλοῖόν σου· ὅπου σὲ ἔπειτα, ἄναξ, καθικετεύω νὰ μὲ ἐνθυμηθῇς· μή με ἄκλαυστον, ἄθαπτον, ἀναχωρῶν πάλιν μὲ ἀφήσῃς (ὀπίσω), ἀ-

(1) Διὰ τοῦτο ἡ ψυχὴ τοῦ Ἐλπήνορος εὑρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἅδου. Διότι, κατὰ τὴν πάγκοινον πίστιν τῶν ἀρχαίων, οἱ νεκροὶ δὲν ἐγίνοντο παραδεκτοὶ εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων σκιῶν, πρὶν ἢ τὸ σῶμα των ἀξιωθῇ ταφῆς.

(2) Δηλαδὴ τὸ νὰ προετοιμασθῶμεν διὰ τὸ εἰς Ἅδην ταξείδιον.

πομακρυνθεὶς, μήπως καὶ σοὶ γείνω αἰτία τῆς ὀργῆς τῶν θεῶν κατὰ σοῦ· ἀλλὰ νὰ μὲ καύσῃς μαζὺ μὲ τὰ ὅπλα(1), τὰ ὁποῖα ἔχω (εἶναι ἰδικά μου), καὶ νὰ μοῦ ὑψώσῃς μνημεῖον, ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς γηραιᾶς θαλάσσης (λευκῆς, ἀφριζούσης), ἀνθρώπου πολυπαθοῦς, διὰ νὰ μὲ ἀναπαλῇ εἰς τὴν μνήμην καὶ τῶν μεταγενεστέρων. Καὶ ταῦτα νὰ πραγματοποιήσῃς, καὶ νὰ ἐμπήξῃς ἐπὶ τοῦ τύμβου μου τὸ κωπίον, μὲ τὸ ὁποῖον καὶ ἐκωπηλάτουν, ὅταν ἔζων, ὢν ἐν τῷ μέσῳ τῶν συντρόφων μου.»

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ τῷ ἀπήντησα καὶ τῷ εἶπον· «Αὐτὰ δὰ, ὦ δύστηνε, θὰ σοῦ τὰ πραγματοποιήσω καὶ θὰ τὰ πράξω. »

» Ἡμεῖς μὲν οἱ δύο οὕτως ἀνταποκρινόμενοι μὲ λόγους μελαγχολικοὺς ἐκαθήμεθα· ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους κρατῶν ἐπὶ τοῦ αἵματος τὸ φάσγανόν μου, τὸ εἴδωλον δὲ τοῦ συντρόφου μου ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους ἔλεγε πολλά(1).

» Ἦλθε δ' ἐπὶ τοῦ βόθρου ἡ ψυχὴ τῆς ἀποθανούσης (μα-

(1) Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἔθαπτον τὸ ὅλον σῶμα τοῦ νεκροῦ, ἀλλὰ τὸ ἔθετον ἐπὶ πυρᾶς ξύλων καὶ τὸ ἔκαιον μαζὺ μὲ ὅ,τι ἰδιαιτέρως ἀγαπητὸν κτῆμα ἢ ὄργανον εἶχεν ὁ νεκρὸς, διὰ νὰ τὸ μεταχειρίζηται καὶ εἰς τὸν Ἅδην (εἰς τὸν κάτω κόσμον), διότι ὑπετίθετο ὅτι καὶ ἐκεῖ διασώζει τὰς αὐτὰς διαθέσεις, τὰ αὐτὰ φρονήματα καὶ τὰ αὐτὰ ἔργα καὶ ἐπάγγελμα. Εἰς τὴν θέσιν δὲ τῆς πυρᾶς ὑψοῦτο τύμβος (λοφίσκος) ἐκ χώματος, ἀφοῦ ἐθάπτετο ὑποκάτω ἡ τὴν στάκτην τοῦ νεκροῦ περιέχουσα φιάλη. Οὕτως ἀπέφευγον οἱ ἀρχαῖοι τὴν θέαν σκωληκοβρώτων ὀστέων, θέαν, ἥτις σήμερον νομίζεται ὡς ἰσχυρότατον καὶ συντελεστικώτατον μέσον τοῦ διεγείρειν ἐν ἡμῖν τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων.

(1) Καὶ ζῶντα δὲν τὸν ὑπολήπτετο πολὺ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἀποθανὼν τῆς αὐτῆς ἀξιοῦται ὑπολήψεως, ὁ δύστηνος Ἐλπήνωρ. Παρατηρητέον μόνον, ὅτι μόνος ὁ Ἐλπήνωρ, ὡς μηκέτι ταφείς, διὰ δὲ τοῦτο μὴ παραδεχθεὶς εἰσέτι εἰς τὸ τῶν σκιῶν βασίλειον ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ, καὶ πρὶν πίῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος.

καρίτιδος) μητρός μου, ἡ θυγάτηρ τοῦ γενναίου Αὐτολύκου(1) Ἀντίκλεια, τὴν ὁποίαν ἄφησα ζῶσαν ὅτε ἀνεχώρουν διὰ τὴν ἱερὰν (εὐλογημένην) πόλιν τῆς Τρωάδος· αὐτὴν μὲν ἐγὼ ἐδάκρυσα ἰδών, καὶ διερράγη ἡ καρδία μου· ἀλλὰ καὶ μολοντοῦτο δὲν τὴν ἄφηνα, καί τοι βαθέως λυπούμενος (βαρυστενάζων, πυκνοστενάζων), νὰ ἐγγίξῃ προτήτερα τὸ αἷμα, πρὶν ἐρωτήσω τὸν Τειρεσίαν.

» Ἦλθε δὲ ἐπὶ τοῦ λάκκου ἡ ψυχὴ τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου, κρατῶν(2) ἀνὰ χεῖρας χρυσοῦν σκῆπτρον, καὶ μὲ ἐγνώρισε καὶ μοὶ εἶπεν.

« Ἔκγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ. Διὰ τί δὰ πάλιν(3), ὦ δύστηνε, ἀφήσας τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἦλθες (ἐνταῦθα) διὰ νὰ ἴδῃς τοὺς νεκροὺς καὶ τὸν ἀτερπῆ (κρῦον) τοῦτον τόπον; Ἀλλ' ἀπομακρύνθητι ἀπὸ τοῦ λάκκου, καὶ ἀπόσυρε τὸ ὀξύ σου φάσγανον, διὰ νὰ πίω ἐκ τοῦ αἵματος καὶ σοὶ ἀποκαλύψω τὴν ἀλήθειαν. »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ, ἀποσυρθεὶς, τὸ ἀργυρόπλον μου ξίφος εἰς τὴν θήκην του ἐγκατέπηξα· αὐτὸς δὲ, ἀφοῦ ἔπιε μαῦρον αἷμα, τότε δὰ(4) μὲ λόγους μοὶ ὡμίλησεν ὁ ἀλάνθαστος (ἀκατηγόρητος) μάντις.

« Τὴν γλυκεῖαν εἰς τὴν πατρίδα σου ἐπιστροφὴν ἐπιποθεῖς, ἔνδοξε Ὀδυσσεῦ· ἀλλ' αὐτὴν δύσκολον θὰ σοῦ τὴν καταστήσει ὁ θεός· διότι δὲν πιστεύω νὰ γίνῃ αὐτὴ ἐν ἀγνοίᾳ

(1) Ἦν υἱὸς τοῦ Ὑρμοῦ καὶ τῆς Χιόνης ἢ τοῦ Δαιδαλίωνος καὶ τῆς Φιλονίδος, κατῴκει ἐν Φωκίδι παρὰ τὸν Παρνασσὸν, περίφημος ἐπὶ προσποιήσει καὶ ὀλίγου ὁ πάππος οὗτος τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσέως.

(2) Προσπαθοῦμεν νὰ ἀκολουθῶμεν πιστῶς τὸν ποιητήν. Ἐπειδὴ ψ υ χ ὴ Τ ε ι ρ ε σ ί ο υ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ Τ ε ι ρ ε σ ί α ς, λέγομεν καὶ ἡμεῖς κρατῶν καὶ οὐχὶ κ ρ α τ ο ῦ σ α.

(3) Το π ά λ ι ν καταλληλότατον, διότι δεικνύει ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς πρώτην φορὰν δὲν ἐπεχείρησε ῥιψοκίνδυνα καὶ ἀπίθανα πράγματα.

(4) Πρὶν ἢ πίωσιν ἐκ τοῦ αἵματος, αἱ σκιαὶ δὲν ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσιν ἐντελῶς τὸν νοῦν καὶ τὴν γλῶσσάν των.

τοῦ Συνταράσσοντος τὴν γῆν (Ποσειδῶνος), ὅστις σὲ ὠργίσθη, παροξυνθεὶς διότι τοῦ ἐτύφλωσας τὸν ἠγαπημένον υἱόν του (Πολύφημον τὸν Κύκλωπα). Ἀλλ' ὅμως ἀκόμη ἴσως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον (καὶ μ' ὅλα ταῦτα), καὶ τοι κακοπαθοῦντες καὶ ταλαιπωρούμενοι, ἠδύνασθε νὰ φθάσητε (σύ τε καὶ οἱ σύντροφοί σου δηλαδὴ εἰς τὴν Ἰθάκην), ἂν δὲ θελήσῃς νὰ κρατήσῃς καὶ τὴν καρδίαν σου καὶ τῶν συντρόφων σου, ὅταν πρῶτον (εὐθὺς ὁποῦ) ἀράξῃς τὸ καλοναυπηγημένον πλοῖόν σου εἰς τὴν Θρινάκειαν(1) νῆσον, διασωζόμενος (καταφεύγων) ἀπὸ τὸ ἰοειδὲς (κυανόχρουν, μαῦρον) πέλαγος, εὕρητε δὲ βασκομένας τὰς ἀγελάδας καὶ τὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ἡλίου, ὅστις ἐπιβλέπει τὰ πάντα καὶ ἐπακούει ὅλα.(2)· αὐτὰς ἐὰν μὲν ἀρήσῃς ἀβλαβεῖς, καὶ σκέπτησαι διὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν σου (τὴν ἔχεις εἰς τὸν νοῦν), ἴσως καὶ ἠδύνασθε νὰ φθάσητε εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ κακοπαθοῦντες (κακῶς ἔχοντες) (3). Ἂν ὅμως τὰς πειράξῃς (τὰς βλάψῃς), τότε σοὶ προλέγω ὄλεθρον καὶ τοῦ πλοίου σου καὶ τῶν συντρόφων σου, σὺ δὲ ἂν καὶ ποτε διασωθῇς(4), ἀργὰ (μόλις) κακῶς θὰ ἐπιστρέψεις, ἀφοῦ χάσῃς ὅλους τοὺς συντρόφους σου, ἐπὶ ξένου πλοίου· θὰ εὕρῃς δὲ κακὰ (βλάβην, ζημίαν) εἰς τὸν οἶκόν σου, ἄνδρας αὐθάδεις, οἵτινες θὰ κατατρώγωσι τὰ ὑπάρχοντά σου, ζητοῦντες εἰς σύζυγον τὴν ἴσην μὲ θεὰς γυναῖκά σου, καὶ προσφέροντες αὐτῇ δῶρα τοῦ ὑμεναίου (προγαμιαῖα)· ἀλλὰ βεβαίως ἐκείνων δὲ τὰς βίας θὰ τιμωρήσεις (ἐκδικηθῇς), ἀφοῦ φθάσῃς. Ἀφοῦ ὅμως τοὺς μνηστῆρας εἰς τὰ μέγαρά σου φονεύσῃς, ἢ μὲ δόλον ἢ ἐκ τοῦ φανεροῦ μὲ τὸν σκληρὸν χαλκόν, νὰ ὑπάγῃς

(1) Βλ. Ὀδυσσ. Μ, 135.

(2) Ἐπομένως οὐδὲν δύνασθε νὰ κρύψητε ἀπ' αὐτόν.

(3) Μόλις μετὰ ἑπτὰ ἔτη· διότι τοσοῦτον διέτριψεν ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς, πρὶν ἔλθῃ εἰς τοὺς Φαίακας.

(4) Οἱ μάντεις καὶ προλέγοντες ἄφηνον κάποιαν ἀμφιβολίαν.

ἔπειτα, λαβὼν εὐκίνητον (εὐμεταχείριστον) κωπίον, ἕως οὗ νὰ φθάσῃς εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουσι θάλασσαν, οὔτε ἁλατισμένην τρώγουσι τροφήν(1). Καὶ λοιπὸν οὗτοι δὰ οὔτε γνωρίζουσιν ἐρυθρόπλευρα πλοῖα, οὔτε τὰ εὐμεταχείριστα κωπία, τὰ ὁποῖα δὰ εἶναι τὰ πτερὰ τῶν πλοίων(2). Σημεῖον δὲ τούτου θὰ σοῦ εἴπω, πολλὰ φανερὸν, καὶ δὲν θὰ λανθάσεις· ὅταν δὰ, συναπαντήσας σε ἄλλος ὁδοιπόρος εἴπῃ, ὅτι βαστᾷς(3) ἀχυρόφτυαρον (πτύον) ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου ὤμου σου, τότε δὰ, ἐμπήξας εἰς τὴν γῆν τὸ εὐμεταχείριστον κωπίον, θυσιάσας καλὰ σφάγια (εὐπρόσδεκτα) εἰς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα, κριάριον, καὶ ταῦρον, καὶ κάπρον ἀρσενικὸν, νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ νὰ προσφέρῃς ἱερὰς ἑκατόμβας εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, τοὺς κατοικοῦντας τὸν οὐρανὸν, εἰς ὅλους δὰ εὐθὺς κατὰ σειράν· θάνατος δέ σοι μακρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν(4), πολλὰ γλυκὺς εἰς σὲ τὸν ἴδιον, τοιοῦτος θὰ ἔλθῃ, ὅ-

(1) Διὰ νὰ διδάξῃ αὐτοὺς τὸ τοῦ Ποσειδῶνος κράτος καὶ οὕτως ἐξιλεώσῃ τὸν θεόν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ μικρᾷ Ἰθάκῃ δὲν θὰ εὑρίσκοντο βέβαια τοιοῦτοι ἄνθρωποι, πιθανῶς ὁ μάντις ἐννοεῖ τὴν ἀντίπεραν Ἤπειρον, εἰς τὰ μεσόγεια τῆς ὁποίας θὰ ἦσαν βέβαια ἄνθρωποι, μηδεμίαν γνῶσιν ἔχοντες τῆς ναυτικῆς (Παυσαν. Α, 12). Λέγεται δὲ (Παρθεν. Ἐρωτ. Γ'.) καὶ ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του διέβη εἰς τὴν Ἤπειρον, ἵνα ἐρωτήσῃ τὸ ἐν Δωδώνῃ μαντεῖον.

(2) Ἤτοι διὰ τὰ εἰς τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα κλίνοντα πανία, ἢ καὶ διότι οὕτως ἐβάφοντο εἰς τὰ πλάγια. Πτερὰ τοῦ πλοίου ὁ Ἡσίοδος ἀποκαλεῖ τὰ πανία καὶ τὰ σχοινία. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Πολυδεύκη τὰ ἄκρα τῆς κώπης, τὸ πλατὺ μέρος, ὠνομάζοντο πτερά.

(3) Ὁ μὴ γινώσκων θάλασσαν χωρικὸς τὴς ξηρᾶς φτυάρι ἐγνώρισε καὶ φτυάρι μαρτυρεῖ κατὰ τὴν παροιμίαν.

(4) Ὁ ποιητὴς λέγει· « ἐξ ἁλός » ὅπερ σημαίνει μὲν ἔξω τῆς θαλάσσης· ἀλλὰ καὶ « ἐκ τῆς θαλάσσης, ἀπὸ τὴν θάλασσαν ». Πότερον λοιπὸν νὰ προτιμήσωμεν; Ὅσοι προτιμῶσι τὴν ἐξήγησιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν στηρίζονται εἰς τὸν ἑξῆς μῦθον. Ὁ υἱὸς τῆς Κίρκης καὶ τοῦ Ὀδυσσέως Τηλέγονος ἀπεσταλὴ ὑπὸ τῆς μητρός του πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρός. Ναυαγήσας εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης, στερούμενος ζωοτροφιῶν, ἀρ-

στις γὰ σοῦ ἀφαιρέση τὴν ζωήν, βεβαρημένου ὑπὸ ἀναπαυτικοῦ (εὐτυχοῦς) γήρατος· πέριξ δέ σου εὐτυχεῖς θὰ εἶναι λαοί. Αὐτὰ ὁποῦ σοὶ λέγω εἶναι ἀληθῆ (ἀλάνθαστα). »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ εἰς ἀπάντησιν τῷ εἶπον·

« Τειρεσία, ταῦτα μὲν λοιπὸν βεβαίως ἀπεφάσισαν αὐτοὶ οἱ θεοί. Ἀλλ' εἰπέ μοι ἤδη τοῦτο καὶ ἐξήγησόν μοι (διηγήθητί μοι εἰλικρινῶς, καταλεπτῶς)· τῆς μητρός μου βλέπω ταύτην τὴν ψυχὴν τῆς ἀποθανούσης (μακαρίτιδος)· αὐτὴ δὲ σιωπῶσα στέκεται πλησίον τοῦ αἵματος, οὐδ' ἐτόλμησε νὰ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον τὸν υἱόν της, οὔτε νὰ τῷ ὁμιλήσῃ· εἰπὲ, ἄναξ, πῶς ἠδύνατο νὰ μὲ γνωρίσῃ, ὅτι εἶμαι ὁ ἴδιος; »

» Οὕτως εἶπον· αὐτὸς δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησε καὶ μοὶ εἶπε·

« Εὔκολον θὰ σοῦ εἴπω λόγον, καὶ θὰ σοῦ τὸν ἐμβάλω εἰς τὸν νοῦν σου· ὅποιον μὲν θὰ ἤθελες ἀφήνει ἀπὸ τοὺς ἀποθαμένους νεκροὺς νὰ ἐγγίζῃ τὸ αἷμα, αὐτὸς δὰ εἰς σὲ θὰ ὁμιλήσει καταληπτά· ὅποιον δὲ δὲν ἤθελες ἐπιτρέπει, αὐτὸς δὰ πάλιν θὰ σοῦ ἀπομακρύνεται. »

» Οὕτως εἰποῦσα, ἡ ψυχὴ μὲν ἐπέστρεψε μέσα εἰς τὸν Ἅδην, τοῦ ἄνακτος Τειρεσίου, ἀφοῦ μοὶ ἀπεκάλυψε τὰ ὑπὸ τῶν θεῶν ἀποφασισθέντα· ἐγὼ ὅμως ἔμενα εἰς τὸν τόπον ἀκίνητος, ἕως οὗ ἐπῆλθεν (ἐπὶ τοῦ λάκκου) ἡ μήτηρ μου, καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ μαύρου αἵματος· παρευθὺς δὲ μὲ ἀνεγνώρισε, καὶ μοιρολογοῦσα (στενάζουσα) μοὶ ὡμίλησε πτερωτοὺς λόγους·

« Τέκνον μου, πῶς ἦλθες ὑπὸ τὸ ζοφερὸν σκότος, ἐνῶ ζῇς; διότι δύσκολος εἶναι ἡ θέα τούτων (τῶν ἐδῶ) εἰς τοὺς ζῶντας. Διότι ἐν τῷ μεταξὺ (τῶν ζώντων καὶ ἡμῶν τῶν νεκρῶν) ὑπάρχουσι μεγάλοι ποταμοί(1), καὶ φοβερὰ ρεῖθρα, ὁ Ὠκεανὸς

πάζει διαφθείρων τὰ κτήματα τοῦ πατρός του (ἐν ἀγνοίᾳ του βέβαια ὡς μὴ γνωρίζοντος τὴν Ἰθάκην). Πολεμεῖται ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τοῦ Τηλεμάχου, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς φονεύεται, τρωθεὶς ὀράτι, τοῦ ὁποίου ἡ αἰχμὴ ἦτο ἐξ ἀκάνθης θαλασσίου ἰχθύος τοῦ λεγομένου βάτου. Καὶ οὕτως ἐπληρώθη ἡ προφητεία τοῦ Τειρεσίου.

(1) Ὁ Ἀχέρων, ὁ Περιφλεγέθων κλπ.

μὲν πρῶτον, τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περάσῃ τις, πεζὸς, ἂν δὲν ἔχῃ καλοναυπηγημένον πλοῖον. Μήπως τώρα δὰ περιπλανώμενος εἰς τὴν ἐκ τῆς Τρωάδος ἐπιστροφήν σου ἔφθασες ἐνταῦθα μαζὺ μὲ τὸ πλοῖον καὶ μὲ τοὺς συντρόφους σου, ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρόν; καὶ δὲν ἔφθασες ἀκόμη εἰς τὴν Ἰθάκην; καὶ δὲν εἶδες τὴν οἰκίαν σου καὶ τὴν σύζυγόν σου; »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ εἰς ἀπάντησιν τῇ εἶπον.

« Μῆτέρ μου, ἡ ἀνάγκη μὲ ἔκαμε νὰ καταβῶ εἰς τὸν Ἅδην, διὰ νὰ ἐρωτήσω τὴν ψυχὴν τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου. Διότι ἀκόμη δὲν ἐπλησίασα εἰς ἑλληνικὴν γῆν, οὐδὲ ἄραξα εἰς τὴν ἰδικήν μου γῆν, ἀλλ' ὁλονὲν περιπλανῶμαι ταλαιπωρούμενος, ἀφ' ἧς ὥρας τὰ πρώτιστα ἠκολούθησα τὸν θεῖον Ἀγαμέμνονα εἰς τὴν ὡραίους πώλους τρέφουσαν Τρωάδα, διὰ νὰ πολεμήσω κατὰ τῶν Τρώων· ἀλλ' εἰπέ μοι δὰ τοῦτο καὶ καταλεπτῶς ἐξήγησον· ποῖον εἶδος τοῦ κατὰ γῆς ἐξαπλόντος τοὺς ἀνθρώπους θανάτου σὲ κατέβαλε; ἆρά γε μακροχρόνιος νόσος; ἢ ἡ διασκέδασίν της ἔχουσα τὰ βέλη Ἄρτεμις μὲ τὰ γλυκέα της (ἄπονα) βέλη ἐφορμήσασα κατὰ σοῦ σὲ ἐφόνευσε; εἰπὲ δέ μοι καὶ περὶ τοῦ πατρὸς καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ, τὸν ὁποῖον ἄφησα, ἂν ἀκόμη εἰς ἐκείνους ἦναι ἡ ἀξία (ὁ θρόνος) μου, ἢ πλέον ἄλλος τις ἀνὴρ τὴν ἔλαβε, καὶ δὲν πιστεύουσι νὰ ἐπιστρέψω πλέον. Εἰπέ μοι δὲ καὶ τῆς μεμνηστευμένης (νομίμου) συζύγου μου τὴν βουλὴν καὶ τὸν νοῦν, ἂν ἀκόμη μένῃ πλησίον τοῦ υἱοῦ μας καὶ τὰ πάντα φυλάττῃ σῶα καὶ ἀβλαβῆ, ἢ τὴν ἔλαβεν ἤδη σύζυγόν του κανεὶς ἐκ τῶν ἀρίστων μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκείνη δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπεκρίθη ἡ σεβασμία μου μήτηρ.

« Βεβαίως δὰ ἐκείνη μένει μὲ ὅλως ἀκλόνητον καρδίαν εἰς τὰ ἰδικά σου μέγαρα, περνᾷ δὲ πικρὰς πάντοτε καὶ νύκτας καὶ ἡμέρας, χύνουσα δάκρυα· τὴν ἰδικήν σου δὲ ἔνδοξον ἀξίαν κανεὶς εἰσέτι δὲν τὴν ἔλαβεν· ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος ἀνενόχλητος νέμεται τὰ βασιλικὰ (τοῦ στέμματος) κτήματα, καὶ εὐωχεῖται εἰς δημόσια συμπόσια, ὁποῖα πρέπει νὰ συχνάζῃ

ἀνὴρ βασιλεὺς (διανέμων τὴν δικαιοσύνην, δικαστής)· διότι ὅλοι τὸν προσκαλοῦσιν(1). Ὁ δὲ πατήρ σου μένει ἐκεῖ εἰς τὴν ἐξοχήν, καὶ δὲν καταβαίνει εἰς τὴν πόλιν· οὔτε ἔχει ἐκεῖ νὰ πλαγιάζῃ οὔτε κλίνην, οὔτε χλαίνας καὶ λαμπροὺς τάπητας, ἀλλὰ τὸν μὲν χειμῶνα πλαγιάζει κατὰ γῆς πλησίον τοῦ πυρός, ὅπου καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ οἴκου, καὶ φορεῖ πρόσυχα ἐνδύματα· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ θέρος καὶ ὁ λαμπρὸς καιρὸς τῶν ὀπωρικῶν, πανταχοῦ δι' αὐτὸν, ἐπὶ τοῦ καρποφόρου ἐδάφους τοῦ μὲ ἀμπέλους πεφυτευμένου ἀγροῦ ἐκ τῶν πιπτόντων φύλλων χαμηλαὶ εἶναι στρωμέναι κλῖναι· ὅπου δὰ αὐτὸς κεῖται στενάζων, μέγα δὲ εἰς τὸν νοῦν του κρύπτει (τρέφει) πένθος, θρηνολογῶν τὴν μοῖράν σου· βαρὺ δὲ τὸν καταλαμβάνει γῆρας. Οὕτω δὰ ἀπέθανον καὶ ἐγὼ, καὶ ἐτελείωσα τὸ εἱμαρμένον μου· διότι οὔτε εἰς τὰ μέγαρα ἡ εὔζωρος τὰ τόξα ἔχουσα χαρὰν της θεὰ μὲ ἐφόνευσε μὲ τὰ γλυκέα της κτυπήσασά με βέλη, οὔτε δὰ κἀμμία νόσος μὲ ἤδρεν, ἥτις κατ' ἐξοχὴν δὰ ἀφαιρεῖ τὴν ζωὴν ἀπὸ τὰ μέλη μὲ ῥοθερὰν ῥθισιν· ἀλλ' ὁ πόθος σου, καὶ ἡ διὰ τὴν ἀπουσίαν σου λύπη, καὶ ἡ περὶ σοῦ ῥροντὶς, ἔνδοξε Ὀδυσσεῦ, καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀγαθότητός σου (τῆς πρός με φιλοστοργίας σου), ταῦτα μοῦ ἀφῆρεσαν τὴν γλυκεῖαν ζωήν. »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ, συγκινηθεὶς ἐνδομύχως (ἀναιβοκαταιβάσας εἰς τὸν νοῦν μου σκέψεις), ἐπεθύμουν νὰ ῥιφθῶ νὰ συλλάβω τὴν ψυχὴν (τὸ εἴδωλον) τῆς μακαρίτιδος μητρός μου· τρὶς μὲν ἐῤῥύμησα, καὶ ἡ καρδία μου ἐπεθύμει νὰ τὴν συλλάβω (περιπτυχθῶ), ἀλλὰ καὶ τὰς τρεῖς ῥορὰς μοῦ ἐξεγλύστρησεν (ἀπέτασεν) ἀπὸ τὰς χεῖρας, ὡσὰν σκιὰ ἢ καὶ ὄνειρον· καὶ μοῦ ἐγεννᾶτο αὐξάνουσα ἐγκάρδιος λύπη. Καὶ λοιπὸν, ἀποτείνας πρὸς αὐτὴν καὶ πάλιν τὸν λόγον, τῇ εἶπον τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

(1) Κατ' ἀρχαῖον ἔθος οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ δικασταὶ ἐπροσκαλοῦντο εἰς πᾶσαν δημοσίαν εὐωχίαν. Προήδευον δὲ οἱ βασιλεῖς ἐν τοῖς δικαστηρίοις. Ὀῤῥὲν ἄρα θαυμαστὸν ἂν καὶ ὁ Τηλέμαχος, ὡς υἱὸς τοῦ ἀπόντος βασιλέως προσεκαλεῖτο εἰς τὰς εὐωχίας.

« Μητέρα μου, διὰ τί δὰ μοῦ φεύγεις, ἐνῷ ποθῶ νὰ σὲ συλλάβω, ἵνα καὶ ἐν τῷ Ἅδῃ, περιπτύξαντες εἷς περὶ τὸν ἄλλον τὰς ἀγαπητὰς χεῖρας, ἀμφότεροι κορεσθῶμεν ἐκ τῆς λυπηρᾶς χαρᾶς τοῦ πικροῦ θρήνου; Ἢ μήπως κἀνένα φάντασμά σου (ὁμοίωμα, εἴδωλον) μοὶ ἐξαπέστειλε τοῦτο ἡ ἔνδοξος Περσεφόνη, διὰ νὰ στενάζω ἔτι περισσότερον ὀδυρόμενος; »

» Οὕτως εἶπον· ἐκείνη δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπεκρίθη ἡ σεβασμία μου μήτηρ.

« Οἴμοι, τέκνον μου, δυστυχέστατε, ἁπάντων ἀνθρώπων, οὐδόλως ἡ Περσεφόνη, ἡ τοῦ Διὸς θυγάτηρ, σὲ ἐξαπατᾷ, ἀλλ' αὕτη εἶναι ἡ μοῖρα τῶν θνητῶν, ὅτε δὰ ἀποθνήσκωσι· δὲν ἔχουσι δηλαδὴ πλέον σάρκας καὶ ὀστέα αἱ ἶνες (τὰ νεῦρα) τοῦ σώματός των, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ κρατερὰ δύναμις τοῦ καταφλέγοντος πυρὸς καταναλίσκει, ἀφοῦ δὰ τὸ πρῶτον ἐγκαταλίπῃ τὰ λευκὰ ὀστέα ἡ ζωή· ἡ ψυχὴ των δὲ (μόνη) ὡς ὄνειρον δὰ πετάσασα πετᾷ. Ἀλλὰ σπεῦσον (νὰ ἐπιστρέψῃς) εἰς τὸ φῶς τὸ ὀγλιγωρότερον· ἐνθυμοῦ δὲ ταῦτα πάντα (ὅ,τι εἶδες ἐνταῦθα), ἵνα καὶ μετέπειτα τὰ διηγηθῇς εἰς τὴν σύζυγόν σου. »

« Ἡμεῖς μὲν οἱ δύο οὕτω μὲ λόγους συνδιελεγόμεθα· ἦλθον δὲ αἱ γυναῖκες—διότι τὰς ἐξαπέστειλεν ἡ ἔνδοξος Περσεφόνη— ὅσαι καὶ ἂν ὑπῆρχον σύζυγοι ἡρώων καὶ θυγατέρες· αὐταὶ δὲ πέριξ τοῦ μαύρου αἵματος ὅλαι ὁμοῦ συνηθροίζοντο (1). Ἀλλ' ἐγὼ ἐσκεπτόμην, τίνι τρόπῳ νὰ ἐρωτή-

(1) Ὁ θεῖος Ὅμηρος, καὶ σιωπῶν πολλάκις, πλείονα λέγει τινῶν ἐκ τῶν σημερινῶν πολυλάλων στιχουργῶν μας. Μετὰ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἐλπήνορος, ἥτις ὡς μὴ εἰσαχθεῖσα εἰσέτι εἰς τὸ βασίλειον τῶν σκιῶν, δὲν εἶχεν ἀνάγκην τοῦ αἵματος ὅπως λαλήσῃ, καὶ τὴν μητέρα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ Τειρεσίου, ἥτις πρὸ πάντων εἶχε προσκληθῇ διὰ τῶν θυσιῶν καὶ εὐχῶν, ἔρχεται πρῶτος ὁ σωρὸς τῶν γυναικῶν. Διὰ τί ἀράγε; ἢ μήπως αἱ εὐλογημέναι Κυρίαι καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ἀγαπῶσι τὴν πολυλογίαν, καὶ διὰ τῆς ὑπερβολικῆς των φιλοπεριεργείας ἐνασμενίζονται νὰ ἐπιδεικνύωνται γνήσιαι καὶ ἀντάξιαι θυγατέρες τῆς Εὔας;

σω ἑκάστην κατ' ἰδίαν· αὕτη δὲ ἡ βουλὴ μοὶ ἐφάνη ἀρίστη, ἐνῷ ἐσκεπτόμην· σύρας τὸ μὲ μακρὰν κοπίδα ξίφος μου ἀπὸ πλησίον τοῦ παχέως μηροῦ μου, δὲν τὰς ἄφηνα νὰ πίωσιν ὅλαι ὁμοῦ τὸ μαῦρον αἷμα· αὐταὶ δὲ ἀνὰ μίαν κατὰ σειρὰν προσήρχοντο, καὶ ἑκάστη ἐξαγόρευε τὴν γενεάν της (ἔλεγε τίς εἶναι)· ἐγὼ δὲ ἠρώτων ὅλας.

» Ὅτε δὰ πρώτην μὲν εἶδον τὴν εὐγενοῦς πατρὸς θυγατέρα Τυρὼ, ἥτις εἶπεν ὅτι εἶναι ἔκγονος (θυγάτηρ) τοῦ ἀμωμήτου Σαλμωνέως(1), εἶπε δὲ καὶ ὅτι ἦν σύζυγος τοῦ Κρηθέως υἱοῦ τοῦ Αἰόλου, ἥτις δὰ εἶχεν ἐρασθῆ Ποταμὸν, τὸν θεῖον Ἐνιπέα(2), ὁ ὁποῖος ὑπὲρ πάντας τοὺς ποταμοὺς τῆς γῆς ὡραιότερον χύνει ῥεῖθρον. Καὶ λοιπὸν συχνὰ ἔμβαινεν (ἐπήγαινεν) εἰς τὰ ὡραῖα ῥεῖθρα τοῦ Ἐνιπέως. Ἐμφανισθεὶς δὲ ὑπὸ τὸ σχῆμα αὐτοῦ (τοῦ Ἐνιπέως) ὁ συνταράσσων καὶ περιπτυσσόμενος τὴν γῆν Ποσειδὼν, ἐπλάγιασε πλησίον της εἰς τὰς προχοὰς (ἐκβολὰς, ὄχθας) τοῦ ὁρμητικοῦ ποταμοῦ. Κῦμα δὲ τότε σκιερὸν (σκοῦρον), ἴσον μὲ ὄρος, κυρτωθὲν (κυκλωθὲν σφαιροειδῶς) ἐστάθη πέριξ αὐτῶν, ἔκρυψε δὲ τὸν θεὸν καὶ τὴν θνητὴν γυναῖκα. Ἀφοῦ δὰ ὁ θεὸς ἐξετέλεσε τὰ ἔργα τοῦ ἔρωτος, τῆς ἐπίασε τὴν χεῖρα καὶ ὁμιλήσας τῆ εἶπε.

« Χαῖρε, γύναι, διὰ τὸν ἔρωτά μου· συμπληρουμένου δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ (ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου), θὰ γεννήσεις λαμπρὰ τέκνα· διότι αἱ κλίναι τῶν ἀθανάτων δὲν εἶναι ἄγονοι· σὺ δὲ νὰ θρέψῃς ἐπιμελῶς καὶ νὰ ἀναθρέψῃς τοὺς υἱούς μας. Τώρα δὲ ὕπαγε εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ φυλάξου (σιώ-

(1) Ὁ Σαλμωνεὺς κατῴκει τὸ πρῶτον ἐν Θεσσαλίᾳ, μετῴκησε δὲ μετέπειτα εἰς τὴν Ἦλιδα τῆς Πελοποννήσου. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἀλαζονείας ἤθελε νὰ ἐξομοιώνῃ ἑαυτὸν μὲ τὸν Δία (λέγει μεταγενέστερος μῦθος), ὁ Ζεὺς κατεκεραύνωσεν αὐτόν.

(2) Κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα, τὸν ἐν Πελοποννήσῳ, ὅστις εἰσβάλλει εἰς τὸν Ἀλφειόν. Πιθανώτερον ὅμως ἐκληπτέον τὸν ἐν Θασσαλίᾳ, ἀπὸ τοῦ Ὄθρυος ἐκπηγάζοντα καὶ εἰς τὸν Ἀπιδανὸν εἰσβάλλοντα.

πησον) καὶ μὴ εἴπῃς εἴς τινα τὸ ὄνομά μου. Διὰ νὰ τὸ ἠξεύρῃς ὅμως μόνη σου, ἐγὼ εἰμὶ ὁ συνταράσσων τὴν γῆν Ποσειδών.»

» Οὕτως εἰπὼν ἐβυθίσθη εἰς τὴν πολυκύμαντον θάλασσαν· ἐκείνη δὲ, μείνασα ἔγκυος, ἐγέννησε τὸν Πελίαν καὶ τὸν Νηλέα· οὗτοι καὶ οἱ δύο ἐγένοντο ἰσχυροὶ θεράποντες τοῦ μεγάλου Διός(1)· ὁ μὲν Πελίας, πλούσιος εἰς πρόβατα, κατῴκει τὸν εὐρύχωρον Ἰωλκὸν(2), ὁ δὲ Νηλεὺς εἰς τὴν ἀμμώδη Πύλον. Τοὺς ἄλλους δὲ υἱούς της ἐγέννησεν ἐκ τοῦ Κρηθέως ἡ βασίλισσα μεταξὺ τῶν γυναικῶν Τυρὼ, τὸν Αἴωνα καὶ τὸν Φέρητα καὶ τὸν Ἀμυθάονα, τοῦ ὁποίου χαρὰ ἦσαν οἱ ἵπποι καὶ οἱ ἱππικοὶ ἀγῶνες.

» Μετ' αὐτὴν δὲ εἶδον τὴν Ἀντιόπην, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀσωποῦ, ἥτις δὰ καὶ εἰς τοῦ Διὸς ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐκοιμήθη τὰς ἀγκάλας, καὶ ἐκ τούτου ἐγέννησε δύο υἱοὺς τὸν Ἀμφίωνα καὶ τὸν Ζῆθον, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἔκτισαν τὰς ἑπταπύλους Θήβας, καὶ τὰς ὠχύρωσαν μὲ πύργους (περιετείχισαν), διότι δὲν ἠδύναντο δὰ νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὰς Θήβας, ἐὰν δὲν ἦσαν ὠχυρωμέναι, ὅσην δύναμιν καὶ ἂν εἶχον.

» Μετ' αὐτὴν δὲ εἶδον τὴν Ἀλκμήνην, τὴν σύζυγον τοῦ Ἀμφιτρύωνος, ἥτις δὰ ἐγέννησε τὸν ἀκατανίκητον Ἡρακλέα, τὸν λεοντόκαρδον, ἀναπαυθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ μεγάλου Διός. Καὶ τὴν Μεγάρην, τὴν θυγατέρα τοῦ μεγαλόφρονος Κρέοντος, τὴν ὁποίαν εἶχε σύζυγόν του ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμφιτρύωνος, ὁ ἀκαταδάμαστος (ἀκαταπόνητος, Ἡρακλῆς).

» Καὶ τὴν μητέρα τοῦ Οἰδίποδος εἶδον, τὴν ὡραίαν Ἐπικάστην(3), ἥτις ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ νοός της ἔπραξε τὸ μέγα ἔγκλημα, λαβοῦσα εἰς σύζυγον τὸν υἱόν της· αὐτὸς δὲ, φονεύσας τὸν ἴδιόν του πατέρα (ἐν ἀγνοίᾳ), τὴν ἐνυμφεύθη· ἐξαίφνης

(1) Δηλαδὴ δυνάσται, βασιλεῖς. Ὁ Ζεὺς γὰρ ἀπονέμει αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βασιλείαν.

(2) Πόλις ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Θεσσαλίας, τὴν σήμερον Β ῶ λ ο ς.

(3) Παρὰ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς λέγεται Ἰοκάστη.

δὲ οἱ θεοὶ ἀνεκάλυψαν τὴν ἀλήθειαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' αὐτὸς μὲν (ὁ Οἰδίπους) εἰς τὰς τερπνοτάτας Θήβας πάσχων καὶ βασανιζόμενος ἐβασίλευε τῶν ἀπογόνων τοῦ Κάδμου(1), διὰ τὰς ὀλεθρίας βουλὰς τῶν θεῶν· αὐτὴ δὲ μετέβη εἰς τὸ βασίλειον τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰς πύλας ἔχοντος συγκεκλεισμένας Ἅδου(2), ἀναδήσασα ὑψηλὸν βρόχον (σχοινίον) ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν στέγην, κυριευθεῖσα (καταβληθεῖσα) ὑπὸ τῆς λύπης της· εἰς αὐτὸν δὲ βασάνους ἄφησε κληρονομίαν, πολλοτάτας, ὅσας ἐκτελοῦσιν αἱ τῆς μητρὸς ἐκδικήτριαι Ἐριννύες.

» Καὶ τὴν ὡραιοτάτην εἶδον Χλῶριν, τὴν ὁποίαν πάλαι ποτὲ ἐνυμφεύθη ὁ Νηλεὺς διὰ τὴν καλλονήν της, ἀφοῦ τῇ προσέφερεν ἀναρίθμητα δῶρα τοῦ ὑμεναίου, τὴν νεωτάτην κόρην τοῦ Ἀμφίωνος, υἱοῦ τοῦ Ἰάσου, ὁ ὁποῖος πάλαι ποτὲ ἐβασίλευεν ἐνδόξως (κραταιῶς) εἰς τὸν Ὀρχομενὸν, τὴν πόλιν τοῦ Μινύου· αὐτὴ δὲ (ἡ Χλῶρις) ἐβασίλευεν εἰς τὴν Πύλον, ἐγέννησε δ' εἰς αὐτὸν (τὸν Νηλέα) λαμπρὰ τέκνα, τὸν Νέστορα καὶ τὸν Χρομίον, καὶ τὸν ἀγέρωχον Περικλύμενον. Ἐκτὸς δὲ τούτων (ἐγέννησε) καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ Πηρὼ, τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποίαν ἐζήτουν εἰς σύζυγον ὅλοι οἱ τὰ πλησιόχωρα οἰκοῦντες. Ἀλλ' ὁ Νηλεὺς δὲν τὴν ἔδιδεν εἰς οὐδένα, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελεν ἁρπάσει (τῷ φέρει) ἐκ τῆς Φυλάκης τὰς κυρτοκεράτους καὶ εὐρυμετώπους ἀγελάδας τοῦ ἀνδρείου Ἰφίκλου, τὰς ἀκαταδαμάστους· αὐτὰς δὲ μόνος εἷς ὑπεσχέθη (ἀνέλαβε) νὰ ἐκδιώξῃ (ἁρπάσῃ) ὁ ἀλάνθαστος (ἀμώμητος) μάντις· ἀλλὰ φοβερὰ (κακὴ) μοῖρα θεοῦ, καὶ ἄφυκτα δεσμὰ, καὶ βουκόλοι τοῦ ἀγροῦ (χωρικοὶ) τὸν ἐμπόδισαν (τοῦ ἔκοψαν τὴν ὁρμήν). Ἀλλ' ὅτε δὰ(3) μῆνές τε καὶ

(1) Ἄρα καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ὁ παρ' Ὁμήρῳ μῦθος τοῦ παρὰ τοῖς τραγικοῖς.

(2) Διότι οὐδεὶς πλέον δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ζωήν.

(3) Ἐκ τῶν σύζυγον ζητούντων τὴν Πηρὼ ἦτο καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμυθάονος Βίας· ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ λοιπὸν, μάντις Μέλαμπος, ἀνεδέχθη

ἡμέραι παρήρχοντο, τοῦ ἐκ νέου ἐπανερχομένου ἔτους, καὶ ἦλθεν ἡ ὥρα, τότε δὰ τὸν ἀπέλυσεν ὁ κραταιὸς Ἰφικλος, διότι τῷ ἀπεκάλυψεν ἁπάσας τὰς τῶν θεῶν ἀποφάσεις (τῷ ἐξήγησεν ὅλους τοὺς χρησμούς). Ἐγίνετο δὲ τὸ θέλημα τοῦ Διός.

» Καὶ τὴν Λήδαν εἶδον, τὴν σύζυγον τοῦ Τυνδάρεω, ἥτις τῷ ἐγέννησε δύο γενναίους υἱοὺς, τὸν δαμαστὴν τῶν ἵππων Κάστορα, καὶ τὸν εἰς τὴν πάλην τῆς πυγμῆς ἄριστον (πύκτην) Πολυδεύκη, τοὺς ὁποίους καὶ τοὺς δύο ζῶντας κατέχει ἡ ζωὴν χορηγοῦσα γῆ· οἱ ὁποῖοι, καὶ ὑπὸ τὴν γῆν τιμώμενοι ὑπὸ τοῦ Διός(1), ἄλλοτε μὲν εἶναι ἐν τοῖς ζῶσιν — ἡμέραν παρ' ἡμέραν — ἄλλοτε δὲ πάλιν εἶναι νεκροί· ἀπολαύουσι δὲ ἰσόθεον τιμήν.

» Μετ' αὐτὴν δὲ ἐγνώρισα τὴν Ἰφιμέδειαν, τὴν σύζυγον τοῦ Ἀλωέως, ἥτις ἔλεγεν ὅτι συνεκοιμήθη μὲ τὸν Ποσειδῶνα, καὶ ἐγέννησε δὰ δύο υἱοὺς, οἵτινες ὅμως ἔζησαν πολλὰ ὀλίγον,

χάριν αὐτοῦ νὰ φέρῃ τὰς ἀγελάδας, εἰ καὶ προβλέπων ὅτι θὰ συλληφθῇ. Πορευθεὶς λοιπὸν εἰς τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ Φυλάκην ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ὄθρυος, συνελήφθη ὑπὸ τῶν ποιμένων τοῦ Ἰφίκλου. Διαμείνας ἐν δεσμωτηρίῳ ὁλόκληρον ἔτος ἔμαθε παρὰ τῶν τὰ ξύλα βιβρωσκόντων σκωλήκων, ὅτι τὸ ἐν ᾧ ἐφυλάσσετο δεσμωτήριον ὁσονούπω θὰ καταπέσει. Ἠτήσατο λοιπὸν νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς ἕτερον δεσμωτήριον, μόλις δὲ ἐξήγαγον αὐτὸν καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐνῷ ἐφρουρεῖτο πρὸ ὀλίγου, ἐκρημνίσθη. Ἐκ τούτων δὲ πεισθεὶς ὁ τοῦ Ἰφίκλου πατὴρ Φύλακος, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἦτο ἐξαίρετος μάντις, ὑπεσχέθη αὐτῷ νὰ τῷ δώσῃ τὰς ἀγελάδας, ἐὰν τῷ ἐδείκνυε μέσον τι θεραπείας τῆς μὴ γονιμότητος (ἀτεκνίας) τοῦ Ἰφίκλου. Ὁ μάντις ἐθεράπευσε τὸν Ἰφικλον, καὶ λαβὼν τὰς ἀγελάδας ἔφερεν αὐτὰς εἰς τὸν Βίαντα.

(1) Κατὰ τὸν μῦθον, ὃν ὑπαινίττεται ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς, μόνον ὁ Πολυδεύκης, ὡς υἱὸς τοῦ Διὸς, ἦτο ἀθάνατος, ὁ δὲ Κάστωρ, ὡς υἱὸς τοῦ Τυνδάρεω, ἦν θνητός. Ἀλλὰ φονευθέντος τοῦ Κάστορος ὑπὸ τοῦ Ἴδα, ὁ Πολυδεύκης παρεκάλεσε τὸν Δία νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ μοιράσῃ τὴν ἀθανασίαν του μετὰ τοῦ Κάστορος. Καὶ οὕτω μετ' ἀλλήλων τὴν μὲν μίαν ἡμέραν ἔζων ἐν Ὀλύμπῳ, τὴν δὲ ἄλλην ἐν τῷ Ἅδῃ.

τὸν ἰσόθεον Ὦτον καὶ τὸν περίφημον Ἐφιάλτην· τοὺς ὁποίους δὰ ὑψηλοτάτου (μακροτάτου) ἀναστήματος καὶ ὡραιοτάτους ἀνθρώπους ἔθρεψεν ἡ ζωὴν χορηγοῦσα γῆ, τοὐλάχιστον μετὰ τὸν ἔνδοξον Ὠρίωνα· διότι αὐτοὶ δὰ ἐννεαετεῖς εἶχον ἤδη ἐννέα πηχῶν πλάτος, κατὰ τὸ μῆκος δὲ ἐμέτρουν ἐννέα ὀργυιάς(1)· οἱ ὁποῖοι λοιπὸν ἐφοβέριζον καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ ςήσωσιν εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς τὸν ἀλαλαγμὸν τοῦ πολυσυγκρούστου πολέμου. Τὴν Ὄσσαν ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου ἐπροσπάθησαν (ἐπεχείρησαν) νὰ βάλωσιν, ἐπάνω δὲ τῆς Ὄσσης τὸ κατάφυτον Πήλιον, διὰ νὰ ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἤθελον καὶ τὸ κατορθώσει (ἐκτελέσει) ἴσως, ἐὰν ἔφθανον εἰς τὴν ἡβικὴν ἡλικίαν. Ἀλλὰ τοὺς ἐξηφάνισεν ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς, τὸν ὁποῖον ἡ ὡραίαν ἔχουσα τῆς κεφαλῆς τὴν κόμην ἐγέννησε Λητὼ, καὶ τοὺς δύο, πρὶν ἢ ὑπὸ τοὺς κροτάφους των ἀνθήσωσιν αἱ πρῶται τρίχες (φυτρώσῃ τὸ πρῶτον χνοῦδι) καὶ ὁ πώγων των καλυφθῇ ἀπὸ εὐανθὲς γένειον.

» Καὶ τὴν Φαίδραν, καὶ τὴν Πρόκριν εἶδον, καὶ τὴν ὡραίαν Ἀριάδνην, θυγατέρα τοῦ περινουστάτου Μίνωος, τὴν ὁποίαν πάλαι ποτὲ ὁ Θησεὺς ἔφερε μὲν ἐκ Κρήτης εἰς τὸ καλλιεργημένον ἔδαφος τῶν ἱερῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐχάρη· διότι ἐπρόλαβε καὶ τὴν ἐφόνευσεν ἡ Ἄρτεμις εἰς τὴν ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιβρεχομένην νῆσον Δίαν ἐπὶ τῇ καταμηνύσει τοῦ Διονύσου.

» Εἶδον καὶ τὴν Μαῖραν, καὶ τὴν Κλυμένην, καὶ τὴν ἀποτρόπαιον (ἄπιστον) Ἐριφύλην, ἥτις ἐδέχθη χρυσὸν εἰς ἀντάλ-

(1) Ἡ συμμετρία θέλει τριπλάσιον τοῦ πλάτους τὸ μῆκος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Ὁ ποιητὴς δὲ θέλει νὰ εἰπῃ ὅτι ἐν γένει οὗτοι ἦσαν οἱ μακροτέρου ἀναστήματος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· διότι εἰς τὸν γ η γ ε ν ῆ Τιτυὸν ἀποδίδει κατωτέρω μῆκος ἐννεάπλεθρον, ἐκτὸς ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι οὗτοι, ἀφοῦ ἐννεαετεῖς ἦσαν ἐννέα ὀργυιῶν μήκους, ἄνδρες δὰ γενόμενοι θὰ ὑπερέβαινον κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὸν Τιτυόν.

λαγμα τοῦ ἀνδρός της (διὰ νὰ προδώσῃ τὸν σύζυγόν της). Ὅλας ὅμως ἐγὼ δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ τὰς περιγράψω (ἀπαριθμήσω), οὔτε νὰ εἴπω κἂν τὰ ὀνόματά των, ὅσας ἡρώων συζύγους εἶδον καὶ θυγατέρας· διότι καὶ πρὶν τελειώσω θὰ ἐτελείονεν ἡ θεία νύξ. Εἶναι δὲ καὶ ὥρα διὰ νὰ κοιμηθῶ, ἢ εἰς τὸ ταχύπλουν πλοῖον πορευθεὶς μεταξὺ τῶν συμπλωτήρων μου (μεταξὺ τοῦ πληρώματος), ἢ ἐδῶ· οἱ θεοὶ δὲ καὶ σεῖς θὰ φροντίσητε διὰ τὴν ἐξαποστολήν μου. »

Οὕτως εἶπεν (ὁ Ὀδυσσεύς)· ἐκεῖνοι δὲ (οἱ Φαίακες) ἔμενον σιωπῶντες· ἴσταντο δὲ ὡς μαγευμένοι (ἐκρατοῦντο δὲ ὡς ἀπὸ θέλγητρον) εἰς τὰ σκιώδη (εὐρύχωρα καὶ στερεὰ) μέγαρα· πρώτη δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ἀρήτη(1) ἔλυσε τὴν σιωπήν.

« Φαίακες, πῶς σᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ κατὰ τὴν μορφήν, καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὸν ἐντός του εὐθὺν νοῦν; Καὶ τοιοῦτος ὢν εἶναι μὲν ἰδικός μου φιλοξενούμενος (ὅπερ μοὶ περιποιεῖ τιμήν)· ἀλλὰ καὶ ὁ καθεὶς σας συμμετέχει τῆς τιμῆς ταύτης· ὅθεν μὴ τὸν ξεπροβοδίσητε κατεσπευσμένως, μηδὲ νὰ ῥειδωλευθῆτε εἰς δῶρα πρὸς τὸν οὕτως ἀνάγκην(2) ἔχοντα τούτων. Διότι χάριτι θείᾳ ἔχετε ἐναποτεταμιευμένα πολλὰ κτήματα (κειμήλια) εἰς τὰ μέγαρά σας. »

Εἰς τούτους δὲ τοὺς λόγους ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἑξῆς (πρὸς τούτοις δὲ ὡμίλησε μετέπειτα) ὁ γέρων ἥρως Ἐχένηος (ὁ ὁποῖος δὰ ἦτο ὁ γεροντότερος τῶν παρόντων Φαιάκων).

(1) Καὶ αὕτη προσῆκε νὰ λαλήσῃ πρώτη διὰ νὰ εἴπῃ τοὺς ἐπαίνους τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ νὰ καυχηθῇ (ὡς γυνὴ) ὅτι τοιοῦτον ἐφιλοξένησε ξένον. Δὲν ἔπραξεν ὅμως ὁ θεῖος Ὅμηρος ὅ,τι θὰ ἔπραττε πᾶς ἄλλος τῶν κοινῶν ποιητῶν, νὰ διακόψῃ δηλαδὴ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν διήγησιν τοῦ Ὀδυσσέως μὲ ἐπιφωνήματα θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως τῶν Φαιάκων εὐθὺς ὅτε ἤκουσαν αὐτοῦ εἰπόντος ὅτι ξένιαι « εἶμαι ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου » κλπ. κλπ. (σε. Ὠθ. τοῦ ἀνεχείρας Τόμου).

(2) Διότι ὁ ἄλλοτε οὕτως ἰσχυρὸς καὶ κύριος τηλικούτου στόλου καὶ τοσούτων θησαυρῶν καὶ λαφύρων βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ἤδη ἐπὶ ξένου πλοίου μονονουχὶ γυμνὸς ἐπιστρέφει εἰς τὸ βασίλειόν του.

« Ὦ ἀγαπητοί, δὲν μᾶς λέγει δὰ ταῦτα ἡ συνετὴ βασίλισσα ἐναντία τοῦ σκοποῦ μας, οὐδὲ τῆς γνώμης μας (1): λοιπὸν ὑπακούσατε εἰς τοὺς λόγους της. Ἐκ τούτου ὅμως τοῦ Ἀλκινόου ἐξαρτᾶται καὶ ἡ πρᾶξις καὶ ὁ λόγος. (Δηλαδή, καί περ ἡ βασίλισσα τὸ εἶπεν, ἀλλ' ἐπιθυμοῦμεν νὰ μάθωμεν ἂν ἦναι καὶ μὲ τὴν γνώμην τοῦ Ἀλκινόου. Ἤ, ἀφοῦ δὰ ἡ βασίλισσα τὸ εἶπεν, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ τὸ εἶπε καὶ ὁ Ἀλκίνοος). »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ὁ Ἀλκίνοος ἀπήντησε καὶ εἶπε.

« Τοῦτο μὲν τὸ ῥηθὲν οὕτω θὰ ἐκτελεσθῇ, ἂν δὰ ἐγὼ ζῶ καὶ εἶμαι βασιλεὺς τῶν φίλων τῆς κωπηλασίας Φαιάκων. Ὁ δὲ ξένος ἂς συγκατατεθῇ, καὶ μολονότι λίαν ἐπιθυμεῖ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν του (τὸ νὰ ξαναΐδῃ τὴν πατρίδα του), νὰ προσμείνῃ μολαταῦτα μέχρι τῆς αὔριον, ἕως οὗ νὰ συμπληρώσω ὅλαμου τὰ δῶρα· ἡ δὲ ἀποστολή του θέλει εἶσθαι φροντὶς τῶν ἀνδρῶν, ὅλων, μάλιστα δὲ ἐμοῦ· διότι ἐγὼ ἄρχω εἰς τὸν λαόν μου (εἶμαι πρόεδρος τῆς δημοκρατίας). »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ πολύγνωμος Ὀδυσσεύς.

« Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ἔκλαμπρε ὅλου τοῦ λαοῦ σου, ἂν ἠθέλετε μὲ διατάξει καὶ ὁλόκληρον ἔτος νὰ μένω ἐνταῦθα, ἐνῷ ἠθέλετε προετοιμάζει τὴν ἀποστολήν μου καὶ μοὶ δίδει τὰ λαμπρὰ δῶρα, αὐτὸ θὰ ἤθελα καὶ ἐγὼ καὶ θὰ μοὶ ἦτο πολὺ ἐπικερδέστερον, μὲ πλέον γεμάτας χεῖρας νὰ φθάσω εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα, καὶ θὰ ἤμην βέβαια σεβασμιώτερος καὶ ἀγαπητότερος εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι θὰ μὲ ἔβλεπον ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν Ἰθάκην. »

Εἰς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ Ἀλκίνοος ἀπήντησε καὶ εἶπε.

« Τοῦτο μὲν δὲν σὲ παρομοιάζομεν βλέποντές σε(2), νὰ ἦ-

(1) Δηλαδὴ καὶ ἡμεῖς ἐσκοποῦμεν νὰ μὴ ξεπροβοδίσωμεν κατεσπευσμένως καὶ ὡς ἔτυχε τὸν ξένον, τοῦ ὁποίου τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν καὶ ἡμεῖς θεωροῦμεν τιμήν μας, ξένου οὕτωσι γενναίου, εὐγενοῦς καὶ συνετοῦ.

(2) Ἐπειδὴ πρόκειται καὶ περὶ δώρων, ὅσα δὲ τεράστια διηγήθη ὁ

σαι (δηλαδή) ἀπατεὼν ἢ ψεύστης, ὁποίους δὰ πολλοὺς τρέφει ἡ μαύρη γῆ διεσπαρμένους τῇδε κἀκεῖσε (περιπλανωμένους εἰς πολλὰ καὶ διάφορα μέρη, ἀγνώστου κυρίως καταγωγῆς καὶ πατρίδος), οἱ ὁποῖοι δὰ συναρμολογοῦσι ψεύδη, ἐκ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα οὐδ' ἠμποροῦσέ τις νὰ ἴδῃ (ὅλως ἀνύπαρκτα, καὶ περὶ τῶν ὁποίων οὐδεὶς θὰ ὑπωπτεύετο ὅτι εἶναι ψεύδη)· ἀλλ' εἰς σὲ ἐνυπάρχει μὲν τὸ θέλγητρον τῶν λόγων(1), ἔχεις δὲ ἐσθλὰς φρένας (εὐθυφροσύνην, σύνεσιν)· τὴν δὲ ἱστορίαν (διήγησιν), ὡσὰν ἀοιδὸς (ποιητὴς ἐμπνευσμένος ὑπὸ τῶν Μουσῶν καὶ ἑπομένως ἀκριβῶς τὰ πάντα εἰδώς), μὲ τέχνην καὶ ἐπιστήμην μᾶς τὴν διηγήθης, καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων, καὶ σοῦ τοῦ ἰδίου, τὰς ἀξιοθρηνήτους συμφοράς. Ἀλλ' εἰπέ μοι τοῦτο δὰ, καὶ διηγήθητί μοι καταλεπτῶς, ἂν εἶδές τινας τῶν ἴσων μὲ θεοὺς συντρόφων σου (συστρατιωτῶν, κοινωνῶν τοῦ πολέμου), οἱ ὁποῖοι μαζύ σου συνηκολούθησαν εἰς τὴν Τροάδα, καὶ ἐκεῖ ἐπλήρωσαν τὸ πεπρωμένον (ἀπέθανον). Ἡ νὺξ αὖ-

'Οδυσσεὺς, δι' αὐτὸ τοῦτο ἠδύναντο καὶ νὰ ἦναι ἀπίθανα, ἂν τις ἄλλος τὰ ἔλεγεν, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἠδύνατο (καὶ μὴ ὢν ἀληθῶς ὁ Ὀδυσσεὺς) νὰ ἔπλασε ταῦτα καὶ νὰ εἶπεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ὀδυσσεύς, ὅπως ἀπατήσῃ τὸν Ἀλκίνοον καὶ τοὺς Φαίακας καὶ δωρηθῇ πλουσίως παρ' αὐτῶν, ὁ Ἀλκίνοος λέγει τὸν μεγαλήτερον ἔπαινον τοῦ Ὀδυσσέως, εἰπών, ὅτι τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἀναγγέλλουσι καὶ μαρτυροῦσιν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὄντως ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ πάνθ' ὅσα εἶπεν ἀληθῆ εἰσιν. Οὐδὲν δὲ ἐνδιαφέρει ὅτι ἀρχόμενος τοῦ λόγου του Ὀ ὀ υ σ σ έ α τὸν προσεῖπε. Διότι αὐτὸς ἑαυτῷ τοῦτο ἔδωκεν ὄνομα. Ἀλλ' εἶναι ἄρά γε καὶ ὄντως αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς; Ὁ γυμνὸς καὶ δίκην ἀγρίου εὑρεθεὶς εἰς τὸ ὄρος τῶν Φαιάκων, ἦ εἶναι πανοῦργός τις καὶ ἀπαταιὼν, ἀντιποιούμενος τὸ ὄνομα ἐκείνου; Ναὶ (λέγει ὁ Ἀλκίνοος), διότι τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἀναγγέλλουσι τὸν τίμιον καὶ συνετόν.

(1) Οὕτως ἐξηγοῦσι πάντες. Ἀλλ' ὁ Εὐστάθιος λέγει α κάλλος ἢ πιθανότης ». Ἡμεῖς προτιμῶμεν τὸ δεύτερον καὶ θὰ μετεφράζομεν « Εἰς σὲ ὅμως βλέπομεν τὴν ἐνσωμάτωτιν, τὴν ἐνσάρκωσιν τῶν λόγων σου » δηλαδὴ Σὺ αὐτὸς εἶσαι ἡ ἀπόδειξις, ἡ μαρτυρία τῶν λόγων σου.

τη (ἀπόψε) εἶναι πολλὰ μεγάλη, ἀπέραντος· οὔτε εἶναι ἀκόμη ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου εἰς τὸ μέγαρόν μου· ὅθεν διηγήθητί μοι τὰ θαυμάσια ταῦτα πράγματα. Θὰ ὑπέφερα δὲ νὰ μένω ἄγρυπνος καὶ μέχρι τῆς θείας αὐγῆς, ὅταν σὺ θὰ συγκατετίθεσο νὰ μοὶ διηγηθῇς εἰς τὸ μέγαρόν μου τὰ παθήματά σου.»

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ πολύγνωμος Ὀδυσσεύς.

« Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ἔκλαμπρε μεταξὺ ὅλου τοῦ λαοῦ σου, εἶναι μὲν καιρὸς καὶ μακρᾶς διηγήσεως (πολλῶν λόγων), εἶναι δὲ καιρὸς καὶ τοῦ ὕπνου(1)· ἂν δὲ ἀκόμη ἐπιθυμῇς νὰ ἀκροάζησαι, δὲν θὰ ἀπέφευγον (ἐβαρυνόμην) νὰ σοὶ διηγηθῶ καὶ ἄλλα καὶ οἰκτρότερα(2) ἀκόμη, παθήματα τῶν συντρόφων μου (κοινωνῶν τοῦ πολέμου ἡρώων), οἱ ὁποῖοι δὰ ἐχάθησαν ἔπειτα, οἱ ὁποῖοι διεσώθησαν μὲν ἐκ τοῦ πολλῶν στεναγμῶν προξένου πολέμου τῆς Τρωάδος, ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὰς πατρίδας των ἐχάθησαν, διὰ τὴν ὄρεξιν κακῆς γυναικὸς (ἐπὶ τῆς Ἑλένης, ἤ, δι' ἐπιβουλῆς κακῆς γυναικὸς, λόγου χάριν τῆς Κλυταιμνήστρας).

« Ἀφοῦ δὲ ἡ σεπτὴ Περσερόνη διεσκέδασε μὲν ἄλλας πρὸς ἄλλο μέρος τὰς ψυχὰς τῶν γυναικῶν, ἐπῆλθε δὲ εἰς τὸν βόθρον ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως, πικραμένη· περὶς δὲ αὐτῆς ἦσαν ὁμοῦ συνηγμέναι ἄλλαι ψυχαὶ (ἐκείνων), ὅσοι ὁμοῦ μὲ αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Αἰγίσθου ἐφονεύθησαν καὶ ἐτελείωσαν τὸ πεπρωμένον των. Μὲ ἐγνώρισε δὲ εὐθὺς ἐκεῖνος, ἅμα ἔπιε τὸ μαῦρον αἷμα· ἔκλαιε δὲ αὐτὸς λυ-

(1) Δύο ἐξηγήσεις ἐπιδέχεται. Ἤ, εἶναι καὶ τῆς διηγήσεως καιρὸς ἡ ἡμέρα, ἡ δὲ νὺξ τοῦ ὕπνου. Ἤ, ἡ νὺξ εἶναι ὄντως (ὡς εἶπες) μακρὰ, ὥστε ἐξαρκεῖ καὶ νὰ διηγηθῶ πολλὰ καὶ νὰ χορτάσωμεν καὶ τὸν ὕπνον. Τότε δὲ τὸ, « ἂν δὲ ἀκόμη νὰ ἀκούσῃς ἐπιθυμῇς » τὸ λέγει μετριοφρονῶν, ἵνα μὴ φανῇ φανταζόμενος, ὅτι ἡ διήγησίς του εἶναι τόσον ἐξαιρετική.

(2) Λυπηρὰ διὰ τὴν ἀνάγνησιν. Ἤ καὶ ἐκ μετριοφροσύνης, ὡς πρὸς τὴν διήγησιν.

πητερὰ, ἄρθονα δάκρυα χύνων· τείνων πρός με τὰς χεῖρας, ἐπιθυμῶν νὰ μὲ ψηλαφήσῃ· ἀλλὰ δὰ(1) τὰ νεῦρά του δὲν ἦσαν πλέον στερεὰ, οὐδὲ δύναμις (ἐλαστικότης), ὡς τὸ πρῶτον, ἐνυπῆρχεν εἰς τὰ εὐκίνητά του μέλη. Αὐτὸν δὰ ἐγὼ ἐδάκρυσα ἰδὼν, καὶ τὸν ἠλέησεν (ἔκλαυσεν) ἡ καρδία μου, καὶ ἀποτείνας πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον, εἶπον τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἔκλαμπρε υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, βασιλεῦ ἀνδρείων Ἀγάμεμνον, ποῖον εἶδος θανάτου (δρέπανον) σὲ ἐθέρισε, τοῦ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων τανύζοντος θανάτου; Μήπως σὲ ἠφάνισε δὰ ἐπὶ τῶν πλοίων σου ὁ Ποσειδὼν (ἡ θάλασσα), διεγείρας φοβερῶν ἀνέμων οἰκτρὰν (ἀπαισίαν) ἀνεμοζάλην; Ἢ δὰ ἄνδρες ἐχθροὶ σὲ ἠφάνισαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, εὑρόντες σε ἀφαιροῦντα(2) τοὺς βόας των, ἢ τὰ ὡραῖα τῶν προβάτων των ποίμνια, ἢ καὶ μαχόμενον περὶ πόλεώς τινος ἢ καὶ γυναικός; »

» Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ παρευθὺς ἀπαντῶν μοὶ εἶπεν.

« Ἀπόγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, οὔτε ὁ Ποσειδὼν ἐπὶ τῶν πλοίων μου μὲ ἀφάνισε, διεγείρας φοβερῶν ἀνέμων φρικτὴν ἀνεμοζάλην, οὔτε ἐχθροὶ ἄνθρωποι μὲ ἐφόνευσαν ἐπὶ ξηρᾶς, ἀλλ' ὁ Αἴγισθος, προπαρασκευάσας μοι δολίως θάνατον καὶ ὄλεθρον (τὸ εἱμαρμένον), μὲ ἐφόνευσε τῇ συμπράξει τῆς ὀλεθρίας (καταραμένης) συζύγου μου, προσκαλέσας με εἰς τὸν οἶκόν του, ἀφοῦ μὲ προσέφερε νὰ

(1) Πολύτιμον μόριον τῆς Ἑλληνικῆς καθομιλουμένης γλώσσης, τὸ εὐγενὲς τοῦτο Δωρικὸν δά=δή. Καὶ ὅμως σκληροτράχηλοι καὶ ἀσπλαγχνοί τινες σοφοὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν διδάσκαλοι δὲν τὸ κ α τ α δ έ χ ο ν τ α ι! Καὶ ὑπομονὴ διὰ τοὺς νομίζοντας τὰ μέρια π α ρ α π λ η ρ ω μ α τ ι κ ο ὺ ς συνδέσμους. Διότι πρὸς τοιαύτας κούφας κεφαλὰς περιττὸς πᾶς λόγος. Ἀλλ' οἱ ἄλλοι πῶς θὰ ἐκφράσωσιν ἄνευ τοῦ πολυτίμου δ ά τὴν δύναμιν τοῦ δ ή καὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ ῥ α (ὅς ῥα) τοῦ γ ε καὶ τοσούτων ἄλλων; Ὅσον δι' ἡμᾶς, ἰδοὺ ὅτι μᾶς ἐχρησίμευσεν ἐνταῦθα τὸ πολυτίμον δ ά καὶ πρὸς ἔκφρασιν τοῦ σημαινομένου ἐνὸς γ ά ρ.

(2) Ὡς συνέβη τῷ Ὀδυσσεῖ εἰς τοὺς Κίκονας.

δειπνήσω, ὅπως δά τις φρονεύει τὸν βοῦν του ἐπὶ τῆς φάτνης. Οὕτως ἀπέθανον, θάνατον ἐλεεινότατον· πέριξ δέ μου καὶ οἱ ἄλλοι σύντροφοί μου ἐφονεύοντο εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὡς φονεύονται (ἄγριοι) χοῖροι λευκόδοντες ἢ εἰς πλουσίου καὶ πολυδυνάμου ἀνδρὸς γάμον, ἢ εἰς δι' ἑράνου συμπόσιον, ἢ εἰς πανηγυρικὴν εὐωχίαν. Καὶ παρευρέθης μὲν ἤδη εἰς πολλῶν ἀνδρῶν φόνον, ἀνὰ ἕνα φονευομένων, καὶ εἰς ἐκ τοῦ φανεροῦ (ἀνδρείαν, κρατερὰν) μάχην, ἀλλ' ἐκεῖνα ἂν ἔβλεπες θὰ ἐλυπεῖτο πολὺ περισσότερον ἡ καρδία σου, τίνι τρόπῳ πλησίον τῶν ἀγγείων τοῦ οἴνου καὶ πέριξ τῶν ἀπὸ φαγητὰ γεμάτων τραπεζῶν, ἐκειτόμεθα εἰς τὸ μέγαρον (εἰς τὴν αἴθουσαν), ὅλον δὲ τὸ ἔδαφος ἐπλημμύρει ἀπὸ τὸ αἷμα· οἰκτροτάτην δὲ ἤκουσα τὴν φωνὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ Πριάμου Κασσάνδρας, τὴν ὁποίαν ἐφόνευεν ἡ δολιόφρων Κλυταιμνήστρα πλησίον μου· ἐγὼ δὲ κείμενος χαμαί, σηκώσας τὰς χεῖράς μου ἐπίασα καὶ ἀποθησκων τὸ φάσγανόν μου· ἀλλ' ἡ σκύλα (σκυλοπρόσωπος, ἀναιδεστάτη) ἀπεμακρύνθη (ἔφυγε), οὐδ' ἠθέλησε καὶ ἀποθνήσκοντος νὰ μοῦ κλείσῃ μὲ τὰς χεῖράς της τοὺς ὀρθαλμοὺς καὶ τὸ στόμα· ὄντως δὲν εἶναι ἄλλο κάνὲν χειρότερον καὶ ἀναιδέστερον γυναικὸς, ἥτις δὰ ἤθελε βάλῃ εἰς τὸν νοῦν της τοιαῦτα πράγματα· ὁποῖον δὰ καὶ ἐκείνη ἐμελέτησεν (ἐσκέφθη) ἔργον ὀλέθριον (κατάπτυστον), προετοιμάσασα φόνον κατὰ τοῦ νομίμου συζύγου της(1). Καὶ ἐγὼ μὲν ἔλεγον (ἐφρόνουν) ὅτι θὰ ἔλθω εἰς τὴν οἰκίαν μου πεθητὸς εἰς τὰ τέκνα μου καὶ εἰς τοὺς ὑπηρέτας μου· αὐτὴ δὲ, ἔχουσα κατὰ νοῦν οἰκτρότατα πράγματα, καὶ καθ' ἑαυτῆς κατέχεεν αἰσχύνην (καὶ τὸν ἑαυτόν της κατήσχυνε) καὶ εἰς τὰς μετέπειτα γεννησομένας συζύγους γυναῖκας καὶ (κατ' ἐκείνης ἀκόμη) ἥτις εἶναι τιμία (πράττει τὸ καλόν). »

(1) Βλ. καὶ Ἡροδ. Α, 12§. « πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλεύνας παλλακὰς κτῶνται».

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ πρὸς ἀπάντησίν του τῷ εἶπον·

« Ὦ θεοί! (βαβαί!) Βεβαιότατα δὰ τὴν γενεὰν τοῦ Ἀτρέως ὁ τὰ μακρὰν βλέπων (ἢ, βροντώδη τὴν φωνὴν ἔχων) Ζεὺς ἐχθρεύθη (ἐμίσησεν) ὑπερβαλόντως, διὰ τὰς βουλὰς (ἀπιστίας) τῶν γυναικῶν των ἐκ μιᾶς ἀρχῆς. Ἐξ αἰτίας μὲν τῆς Ἑλένης ἐχάθημεν τόσοι (πολλοί)· εἰς σὲ δὲ, ἐνῷ ἦσο εἰσέτι μακρὰν (ἐν τῇ ἀπουσίᾳ σου), σὲ ὕφαινε (συναρμολογοῦσε) δόλον ἡ Κλυταιμνήστρα. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησε καὶ μοὶ εἶπεν·

« Ὅθεν τώρα καὶ σὺ, μηδέποτε νὰ ἦσαι εἰς γυναῖκα δὰ γλυκὺς, μηδὲ νὰ τῇ διακοινώνῃς λόγον τινὰ ὁλόκληρον, τὸν ὁποῖον καὶ καλῶς θὰ ἤξευρες, ἀλλὰ μέρος μὲν νὰ εἴπῃς, μέρος δὲ καὶ νὰ τῇ μένῃ κεκρυμμένον. Ἀλλ' εἰς σὲ τοὐλάχιστον, Ὀδυσσεῦ, δὲν θὰ γείνῃ φόνος, ὅσον δὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς γυναικός σου, διότι εἶναι λίαν συνετὴ, καὶ καλῶς γνωρίζει μὲ τὸν νοῦν της συνετὰς σκέψεις, ἡ κόρη τοῦ Ἰκαρίου, ἡ περίνους Πηνελόπη. Ναὶ μὲν νύμφην εἰσέτι νέαν τὴν ἀφήσαμεν ἡμεῖς, ὅταν ἀνεχωροῦμεν διὰ τὸν πόλεμον, εἶχε δὲ εἰς τὸν μαστόν της μικρὸν υἱόν, ὅστις βεβαίως δὰ τώρα εἶναι (κάθηται) συγκαταριθμημένος μὲ τοὺς ἄνδρας, εὐδαίμων· διότι βεβαίως δὰ αὐτὸν ὁ πολυαγαπημένος του πατὴρ θὰ τὸν ἴδῃ ἐλθὼν, καὶ κεῖνος θὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν πατέρα του, καθὼς εἶναι καὶ τὸ πρέπον (δίκαιον)· ἀλλ' ἡ ἰδική μου σύζυγος οὔτε τὴν εὐχαρίστησιν τῆς θέας τοῦ υἱοῦ μου νὰ ἀπολαύσω μὲ ἄφησεν, ἀλλ' ἐπρόλαβε καὶ ἐφόνευσε καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον· ἓν ἄλλο δὲ θὰ σοὶ εἴπω, σὺ δὲ ἐντύπωσέ το εἰς τὸν νοῦν σου. Κρυφὰ, καὶ ὄχι φανερὰ, νὰ ἀράξῃς μὲ τὸ πλοῖόν σου εἰς τὴν ἀγαπητὴν γῆν τῆς πατρίδος σου· ἐπειδὴ δὲν εἶναι πλέον νὰ ἐμπιστευθῇ τις εἰς τὰς γυναῖκας(1). Ἀλλ' εἰπέ μοι δὰ τοῦτο καὶ διαγήθητί μοι.

(1) Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ἐνταῦθα ὁ Ἀγαμέμνων φαίνεται ἀντιφάσκων εὐθὺς πρὸς τὸν ἑαυτόν του καὶ ἀδικῶν τὴν Πηνελόπην. Ἀλλ' εἶναι

καταλεπτῶς, ἂν ἀκούηταί που εἰσέτι ζῶν ὁ υἱός μου, ἤτοι εἰς τὸν Ὀρχομενόν, ἢ εἰς τὴν ἀμμώδη Πύλον, ἢ ἴσως παρὰ τῷ Μενελάῳ εἰς τὴν εὐρύχωρον Σπάρτην. Διότι δὲν ἀπέθανε δὰ ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς ὁ θεῖος Ὀρέστης.»

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ πρὸς ἀπάντησιν τῷ εἶπον.

« Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, διὰ τί ἐρωτᾷς ἐμὲ περὶ τούτων; Δὲν ἠξεύρω δὰ οὔτε ἂν ζῇ, οὔτε ἂν ἀπέθανε· εἶναι δὲ κακὸν τὸ νὰ λέγῃ τις λόγια τοῦ ἀέρος.»

» Ἡμεῖς μὲν οἱ δύο, συνδιαλεγόμενοι οὕτω περὶ θλιβερῶν ἀντικειμένων, ἱστάμεθα πικραμένοι, ἄρθονα χύνοντες δάκρυα.

« Ἐπῆλθον δὲ ἐπὶ τοῦ βόθρου ἡ ψυχὴ τοῦ Πηλείδου Ἀχιλλέως, καὶ ἡ τοῦ Πατρόκλου, καὶ ἡ τοῦ ἀμωμήτου Ἀντιλόχου, καὶ ἡ τοῦ Αἴαντος, ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ ἄριστος (ὁ πρῶτος) τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μετὰ τὸν ἀμώμητον (παντέλειον) υἱὸν τοῦ Πηλέως καὶ κατὰ τὸ κάλλος καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα. Μὲ ἐγνώρισε δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ ταχύποδος ἐγγόνου τοῦ Αἰακοῦ (Ἀχιλλέως) καὶ ὀλοφυρομένη δὰ μοὶ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἔκγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, κακόμοιρε, ποῖον ἄλλο ἀκόμη μεγαλείτερον ἔργον θὰ ἐπινοήσεις μὲ τὸν νοῦν σου; πῶς ἐβάσταξεν, ἡ καρδία σου (ἐτόλμησας) νὰ καταβῇς εἰς τὸν Ἅδην, ὅπου δὰ κατοικοῦσιν οἱ στερημένοι πλέον αἰσθήσεως (ἀναίσθητοι) νεκροί, εἴδωλα (φαντάσματα) τῶν ἀφανισθέντων (ἀποθανόντων, κεκοιμημένων, ἀποκαμόντων) θνητῶν;

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ ἀπαντήσας πρὸς αὐτὸν εἶπον.

« Ὦ Ἀχιλλεῦ, υἱὲ τοῦ Πηλέως, κατὰ πολὺ ἄριστε τῶν Ἑλλήνων, ἦλθον ἔχων ἀνάγκην τοῦ Τειρεσίου, ἂν θὰ ἠδύνατο νὰ μοὶ δώσῃ κάμμίαν συμβουλήν, διὰ νὰ ἤθελον φθάσει εἰς τὴν ἀπόκρημνον Ἰθάκην. Διότι ἀκόμη δὲν ἐπλησίασα εἰς Ἑλ-

φυσικώτατον. Ὁ τοιαῦτα παθὼν καὶ ἄκων ἐπαναπίπτει εἰς τὴν κυριεύσασαν αὐτὸν ἄπαξ πρόληψιν.

ληνικὴν γῆν (εἰς τὴν Ἀχαΐαν), οὐδὲ ἐπάτησα εἰς τὴν ἰδικήν μου γῆν, ἀλλὰ πάντοτε ὑποφέρω δυστυχίας· ἀπὸ σὲ ὅμως Ἀχιλλεῦ, κάνεις ἄλλος ἄνθρωπος ὑπῆρξε τόσον πολὺ εὐτυχὴς (πανευτυχὴς) οὔτε πρό, οὔτε μετέπειτα· διότι πρὶν μὲν ὅταν ἔζης, σὲ ἐτιμῶμεν ἴσα μὲ τοὺς θεοὺς οἱ Ἕλληνες, τώρα δὲ πάλιν βασιλεύεις εἰς τοὺς νεκροὺς (διαπρέπεις μεταξὺ τῶν νεκρῶν), ὧν ἐνταῦθα· διὰ τοῦτο μὴ λυπῆσαι ὅτι ἀπέθανες (ὁ θάνατός σου ἂς μὴ σὲ λυπῇ), Ἀχιλλεῦ. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπεκρίθη καὶ μοὶ εἶπε.

« Μὴ δὰ μὲ παρηγορῇς διὰ τὸν θάνατόν μου, ἔνδοξε Ὀδυσσεῦ, θὰ ἤθελον (ἐπροτίμων) καὶ γεωργὸς (ἐργάτης) ὢν νὰ ὑπηρετῶ ἄλλον ὡς μισθωτὸς, ἄνδρα πτωχὸν, ὅστις νὰ μὴ ἔχῃ πολλὴν περιουσίαν, παρὰ ὅλων τῶν ἀποθαμμένων νεκρῶν νὰ ἦμαι βασιλεύς. Ἀλλ' εἰπέ μοι δὰ ὅ,τι ἠξεύρεις περὶ τοῦ ἐνδόξου υἱοῦ μου, ἂν μὲ διεδέχθη (ἦλθε καὶ αὐτὸς) εἰς τὸν πόλεμον, διὰ νὰ πρωτεύῃ (νὰ διαπρέπῃ) ἢ καὶ ὄχι. Εἰπέ μοι δὲ, καὶ περὶ τοῦ ἀμωμήτου Πηλέως, ἂν ἤκουσάς τι, ἂν εἰσέτι διέπῃ βασιλεύων τῶν πολλῶν Μυρμιδόνων, ἢ τὸν ἔχουσι παρερριμμένον εἰς τὴν Ἑλλάδα (πόλιν) καὶ τὴν Φθίαν (1), ἐπειδὴ ἐγήρασαν καὶ αἱ χεῖρές του καὶ οἱ πόδες του· διότι δὲν ὑπάρχω ἐγὼ στήριγμά του (βοηθὸς) ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου, τοιοῦτος ὤν, ὁποῖος ποτὲ εἰς τὴν εὐρύχωρον Τροίαν, ἐφόνευον λαὸν ἀνδρεῖον (πλήρη ἀνδρείων), βοηθῶν τοὺς Ἕλληνας. Ἂν τοιοῦτος δὰ ἠρχόμην (ἐπαρουσιαζόμην) καὶ διὰ μίαν στιγμὴν (καὶ δι' ὀλίγον τοὐλάχιστον καιρὸν) εἰς τὸ μέγαρον τοῦ πατρός μου, βεβαίως τότε θὰ ἔκαμνον νὰ φρίξωσι τὴν ἀνδρίαν μου καὶ τὰς ἀκαταμαχήτους μου χεῖρας, ὅσοι τυχὸν

(1) Δύο ἀρχαιόταται πόλεις τῆς Θεσσαλίας, δι' ὧν ὁ Ὅμηρος ὁρίζει τὸ βασίλειον τοῦ Ἀχιλλέως μεταξὺ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τοῦ Σπερχειοῦ.

βιάζωσιν (ἐπιβάλλωσι βίαν) ἐκεῖνον καὶ τοῦ ἀφαιροῦσι τὸ κράτος (τὴν ὀφειλομένην τιμὴν, ἀρχήν).

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ ἀποκριθεὶς τῷ εἶπον.

« Διὰ μὲν τὸν ἀμώμητον Πηλέα οὐδὲν ἤκουσα. Διὰ τὸν ἀγαπητόν σου ὅμως υἱὸν Νεοπτόλεμον θὰ σοὶ εἴπω τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, κατὰ τὴν διαταγήν σου· διότι ἐγὼ αὐτὸς τὸν μετέφερον ἐπὶ καλῶς δεδουλευμένου πλοίου ἐκ τῆς Σκύρου εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ὡραίας κνημῖδας φορούντων Ἑλλήνων. Λοιπὸν, ὁσάκις μὲν πέριξ τῆς πόλεως Τρωάδος συνεκροτοῦμεν συμβούλια, πάντοτε πρῶτος ὡμίλει, καὶ οἱ λόγοι του οὐδέποτε ἦσαν ἀναρμόδιοι (καὶ οὐδέποτε ἐλάθευεν εἰς τοὺς λόγους του). Ὁ ἰσόθεος Νέστωρ καὶ ἐγὼ, τὸν ὑπερβαίνομεν μόνοι (μόνος ἐγὼ καὶ ὁ ἰσόθεος Νέστωρ τῷ ἀντελέγομεν, ἠμιλλώμεθα πρὸς αὐτόν). Ὁσάκις δὲ εἰς τὸ πεδίον τῶν Τρώων ἐπολεμοῦμεν μὲ τὰ ὅπλα, δὲν ἔμενε ποτὲ εἰς τὸ πλῆθος οὔτε εἰς τὰς τάξεις τῶν μαχητῶν, ἀλλὰ προηγεῖτο πολὺ (ἔτρεχε πολὺ ἐμπρὸς), εἰς μηδένα ὑποχωρῶν κατὰ τὴν ἀνδρίαν. Πολλοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐφόνευσεν εἰς τὸν φρικτὸν πόλεμον. Ὅλους ὅμως δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σοὶ τοὺς εἴπω, οὐδὲ νὰ τοὺς ὀνομάσω, ὅσον πλῆθος ἐφόνευσε βοηθῶν τοὺς Ἕλληνας· ἀλλ' ὁποῖον (ἀλλὰ τίνι τρόπῳ) τὸν υἱὸν τοῦ Τηλέφου ἐφόνευσε μὲ τὸ ξίφος, τὸν ἀνδρεῖον Εὐρύπυλον· πολλοὶ δὲ πέριξ αὐτοῦ ἐφονεύοντο σύντροφοί του Κήτειοι, χάριν τῶν εἰς γυναῖκα δωρηθέντων δώρων(1)· ἐκεῖνον δὲ (τὸν Εὐρύπυλον) εἶδον ὡραιότατον μετὰ τὸν θεῖον Μέμνονα. Ἀλλ' ὅταν κατεβαίνομεν (ἐμβαίνομεν) εἰς τὸν ἵππον, τὸν ὁποῖον εἶχε κατασκευάσει ὁ Ἐπειὸς, οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, εἰς ἐμὲ δὲ εἶχον ἐμπιστευθῆ τὰ πάντα, καὶ τὸ νὰ ἀνοίξω δηλαδὴ τὸ πυκνῶς κεκλεισμένον μηχάνημα

(1) Ὁ βασιλεὺς τῶν ἐν Μυσίᾳ Κητείων Εὐρύπυλος κατεπείσθη νὰ ἔλθῃ βοηθὸς τῶν Τρώων κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἕνεκα τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα ὁ Πρίαμος ἔπεμψε κατά τινας μὲν πρὸς τὴν μητέρα, κατ' ἄλλους δὲ πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Εὐρυπύλου.

καὶ τὸ νὰ τὸ κλείω, πότε οἱ μὲν λοιποὶ ἀρχηγοὶ καὶ ὁπλαρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐσφόγγιζον τὰ δάκρυά των, καὶ κρύφιος τρόμος ἐκυρίευε τὰ μέλη ἑνὸς ἑκάστου· ἐκεῖνον ὅμως ὅλως διόλου οὐδέποτε εἶδον ἐγὼ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μήτε νὰ ὠχριάσῃ τὸ ὡραῖόν του χρῶμα, μήτε νὰ σφογγίσῃ ἀπὸ τῶν παρειῶν του δάκρυα· ἀλλ' αὐτὸς τοὐναντίον μὲ παρεκάλει συχνὰ νὰ (ἐξέλθωμεν) τὸν ἀφήσω νὰ ἐκπηδήσῃ ἀπὸ τοῦ ἵππου, πιάνων (φουχτόνων) μὲ τὰς χεῖράς του τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους του καὶ τὸ χαλκοβαρές του δόρυ, σχεδιάζων κακὰ κατὰ τῶν Τρώων. Ἀλλ' ὅταν δὰ ἐξεπορθήσαμεν τὴν ὑψηλὴν πόλιν τοῦ Πριάμου, λαβὼν τὸ μέρος του τῶν λαφύρων καὶ ἐξαίρετον τιμὴν ἀνέβαινεν εἰς τὸ πλοῖόν του σῶος καὶ ἀβλαβὴς, οὔτε δὰ μακρόθεν τρωθεὶς μὲ ὀξὺ βέλος, οὔτε ἐκ τοῦ πλησίον διὰ ξίφους· ὁποῖα δὰ πολλὰ (συχνὰ) συμβαίνουσιν εἰς τὸν πόλεμον, ἄνευ διακρίσεως δὲ ὁτὲ μὲν τοῦτον ὁτὲ δ' ἐκεῖνον κτυπᾷ μανιωδῶς ὁ Ἄρης. »

» Οὕτως εἶπον· ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ ταχύποδος ἐκγόνου τοῦ Αἰακοῦ (τοῦ Ἀχιλλέως) πηγαινοήρχετο, μακροβηματίζουσα κατὰ μῆκος τοῦ ἀσφοδελοῦ λειμῶνος, ἀπὸ τὴν χαράν της, διότι ἤκουσεν ὅτι ὁ υἱός του ἦτο ἔνδοξος πολεμιστής(1).

» Αἱ δὲ λοιπαὶ ψυχαὶ τῶν ἀποθαμμένων νεκρῶν, ἵσταντο πικραμέναι, καὶ ἠρώτων ὅ,τι ἐπόνει τὴν καθεμίαν (καθεμία τὸν πόνον της). Μόνη δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Τελαμῶνος, ἵστατο μακρόθεν (δὲν ἐπλησίαζε), μανισμένη (παρωργισμένη) ἐξ αἰτίας τῆς νίκης, τὴν ὁποίαν τὸν ἐνίκησα, ἀνταγωνιζόμενος (διεκζόμενος) πρὸς αὐτὸν πλησίον τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, διὰ τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλέως, τὰ ὁποῖα ἔθηκε βραβεῖον ἀριστείων ἡ σεπτὴ μή-

(1) Παῖδες Ἑλλήνων; τείνατε μετὰ προσοχῆς καὶ πρόθυμα τὰ ὦτα τῶν καρδιῶν σας! Ὁ πρὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν ζήσας θεῖος πρόγονός σας Ὅ μ η ρ ο ς τριάκοντα ἤδη αἰῶνας ψάλλει καὶ διαβεβαιοῖ ὑμᾶς, ὅτι οἱ πατέρες, οἱ πρόγονοί σας ἀγάλλονται ὁσάκις ἀκούωσιν ὑμᾶς ἀριστεύοντας.

τηρ τοῦ Θέτις· (ἦσαν δὲ δικασταὶ οἱ Τρῶες καὶ ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ). Ὅποῦ εἶθε νὰ μὴ ἐνίκων εἰς τοιοῦτον ἀγῶνα (νὰ μὴ ἐκέρδιζον τοιοῦτον βραβεῖον)· διότι τοιοῦτον ἥρωα ἕνεκα τούτων (τῶν ὅπλων) ἔφαγεν ἡ γῆ, τὸν Αἴαντα ὅστις ὑπερέβαινε μὲν κατὰ τὸ κάλλος, ὑπερέβαινε δὲ κατὰ τὰς πράξεις ὅλους τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἐξαιρουμένου τοῦ ἀμωμήτου (ἀνεφίκτου) υἱοῦ τοῦ Πηλέως.

» Τοῦτον τότε ἐγὼ μὲ λόγους ὡμίλησα γλυκεῖς.

« Αἴαν, υἱὲ τοῦ ἀνεφίκτου Τελαμῶνος, λοιπὸν τῷ ὄντι ἐδὲ ἔμελλες καὶ μετὰ θάνατον νὰ μὴ λησμονήσῃς τὸ κατ' ἐμοῦ μάνισμά σου (νὰ μὴ παύσῃς τὴν κατ' ἐμοῦ ὀργήν σου), διὰ τὰ κατηραμένα (ὁλέθρια) ἐκεῖνα ὅπλα; τὰ ὁποῖα δὰ οἱ θεοὶ ἔθηκαν ὡς βραβεῖον πρὸς ῥθορὰν τῶν Ἑλλήνων (κατέστησαν ὄλεθρον τῶν Ἑλλήνων)· διότι τοιοῦτον τεῖχος (προμαχὼν) ἐχάθης δι' αὐτούς· διὰ σὲ δὲ οἱ Ἕλληνες ἴσα μὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ Πηλείδου Ἀχιλλέως ἀκαταπαύστως πενθοῦμεν διότι σὲ ἐχάσαμεν· οὐδὲ εἶναι κάνενὸς ἄλλου τὸ πταῖσμα, ἀλλὰ ὁ Ζεὺς ἐμίσησεν ὑπερβολικὰ τὸν στρατὸν τῶν ἀνδρείων Ἑλλήνων (ἀπογόνων τοῦ Δαναοῦ) καὶ σοῦ ἐπέβαλε θάνατον (σκληρὰν μοῖραν). Ἀλλ' ἄγε, ἐλθέ, βασιλεῦ, διὰ νὰ ἀκούσῃς λόγον καὶ ὁμιλίαν μου (διὰ νὰ σὲ ὁμιλήσω)· νίκησε (πάτησε) δὲ τὴν ὀργήν σου καὶ τὴν μεγαλόψυχόν σου καρδίαν.»

» Οὕτως εἶπον· ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδὲν μοὶ ἀπεκρίθη, ἀπεσύρθη δὲ πρὸς τὰς λοιπὰς ψυχὰς τῶν ἀποθαμμένων νεκρῶν εἰς τὸ Ἔρεβος. Ὅπου βέβαια καὶ μολονότι μανισμένος ἠθὰ μὲ ὠμίλει, ἢ ἐγὼ θὰ τῷ ἀπεύθυνον ἐκ νέου τὸν λόγον, ἀλλ' ἡ καρδία μου ἐπεθύμει εἰς τὰ ἀγαπητά μου στήθη νὰ ἴδω καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων νεκρῶν (1).

(1) Πολλὰ εὐγενοφρόνως ὁ Ὀδυσσεὺς λέγει ὅτι θὰ ἔκαμνε πάντα τρόπον νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Αἴαντα, περὶ οὗ καὶ τοσούτους λαμπροὺς ἐλάλησεν ἐπαίνους. Μόνην δὲ αἰτίαν τοῦ ὅτι δὲν ἀπεπειράθη καὶ δεύτερον λέγει τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ γνωρίσῃ καὶ ἄλλους τοσούτον ἐνδόξους νεκρούς, ὡς τὸν Μίνωα, τὸν Ὠρίωνα, τὸν Ἡρακλῆ κλπ.

» Ὅτε δὰ, εἶδον τὸν Μίνωα, τὸν ἔκλαμπρον υἱὸν τοῦ Διός, βαστῶντα χρυσοῦν σκῆπτρον, δικάζοντα τοὺς νεκροὺς, καθήμενον· οἱ δὲ περὶζ ἑπτῶπες ἡρώτων διὰ τὰς δίκας (των) τὸν βασιλέα, καὶ καθήμενοι καὶ ὄρθιοι, παρὰ τὸ πλατείας πύλας ἔχον μέγαρον τοῦ Πλούτωνος.

» Μετ' αὐτὸν δὲ εἶδον τὸν πελώριον Ὠρίωνα, κυνηγοῦντα ὁμοῦ κατὰ μῆκος τοῦ ἀσφοδελοῦ λειμῶνος τὰ θηρία, τὰ ὁποῖα αὐτὸς εἶχε φονεύσει εἰς τὰ ἔρημα ὄρη, κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του ῥόπαλον παγχάλκινον, μηδέποτε συντριβόμενον(1).

» Καὶ τὸν Τιτυὸν εἶδον τὸν υἱὸν τῆς πανσέπτου Γῆς, κειτόμενον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐξηπλοῦτο δὲ εἰς ἔκτασιν ἐννέα πλέθρων(2)· δύο δὲ γῦπες καθήμενοι πλησίον του εἰς ἑκάτερον τῶν πλευρῶν τον κατέτρωγον τὸ ἧπαρ αὐτοῦ, εἰσδύοντες μέχρι τῶν ἐντοσθίων του· αὐτὸς δὲ δὲν τοὺς ἀπώθει μὲ τὰς χεῖράς του (δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν μὲ τὰς χεῖράς του), διότι εἶχε βιάσει τὴν Λητὼ, τὴν σεπτὴν σύζυγον τοῦ Διός, ὅταν ἤρχετο εἰς τοὺς Δελφοὺς (εἰς τὴν Πυθὼ), διαβαίνουσα τὴν τερπνὴν Πανόπην(3).

» Εἶδον καὶ τὸν Τάνταλον, ὑποφέροντα φρικτὰς βασάνους, ἱστάμενον (ὄρθιον) εἰς λίμνην· αὐτὴ δὲ ἤρχετο ἕως εἰς τὸ κατασάγωνόν του, ὥρμα δὲ διψῶν, νὰ πίῃ ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ· διότι ὁσάκις ἤθελε σκύψει ὁ γέρων, ἐπιθυμῶν νὰ πίῃ, τοσάκις καὶ τὸ ὕδωρ ἐχάνετο ἀπορροφώμενον (καταβροχθιζόμενον)· περὶ δὲ τοὺς πόδας του ἐφαίνετο ἡ μαύρη γῆ, καὶ θεία τις δύναμις κατεξήραινε τὴν λίμνην. Καὶ δένδρα δὰ μὲ φύλλα εἰς τὰ ὕψη ἐκρέμων τοὺς καρποὺς των ἐπάνω τῆς κεφαλῆς του, ἀπιδίαι καὶ ροιαὶ καὶ μηλέαι μὲ τοὺς λαμπροὺς

(1) Καὶ ὁ Ὠρίων, ὡς καὶ ὁ Μίνως, ὑποτίθενται καὶ ἐν Ἅδῃ περὶ τὰ αὐτὰ ἀσχολούμενοι, περὶ ἃ καὶ ὅταν ἦσαν ἐν τοῖς ζῶσι.

(2) Ἕκαστον πλέθρον ἦν μῆκος ἑκατὸν ποδῶν.

(1) Πόλις τῆς Φωκίδος (ἅγ. Βλάσιος) παρὰ τὸν Κηφισσὸν, ἔνθα ἐβασίλευεν ὁ Τιτυός.

καρπούς, καὶ γλυκύταται συκαῖ καὶ κατάχλωροι ἐλαῖαι, τὰς ὁποίας ὅταν ὁ γέρων ὥρμα διὰ νὰ πιάσῃ μὲ τὰς χεῖρας, ὁ ἄνεμος τὰς ἀνέρριπτεν ἕως ὑψηλὰ εἰς τὰ σκοτεινὰ νέφη.

» Εἶδον ἀκόμη καὶ τὸν Σίσυφον, ὑποφέροντα φοβερὰν ποινήν, βαστάζοντα καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας λίθον τεραστίου μεγέθους· καὶ αὐτὸς μὲν, βάλλων ὅλας του τὰς δυνάμεις καὶ μὲ τὰς χεῖρας καὶ μὲ τοὺς πόδας, τὸν λίθον πρὸς τὰ ἄνω ὤθει πρὸς τὸν λόφον· ἀλλ' ὅτε θὰ ἐπλησίαζε νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν κορυφὴν, τότε τὸν ἐγύριζε μεγάλη δύναμις πάλιν ὀπίσω· καὶ ἔπειτα μέχρι τοῦ ἐπιπέδου ἐκυλίετο ὁ ἀναίσχυντος λίθος· ἀλλ' ἐκεῖνος πάλιν πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν ὤθει ταυζόμενος (βάλλων ὅλα τὰ δυνατά του)· κατέρρεε δὲ ἱδρὼς ἀπὸ τὰ μέλη του, καὶ κονιορτὸς ὑψοῦτο καὶ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του.

» Μετὰ δὲ τοῦτον εἶδον τὸν πολυδύναμον Ἡρακλέα, τὸ εἴδωλόν του· ὁ ἴδιος ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀθανάτων θεῶν τέρπεται ἐν πανηγύρεσι, καὶ ἔχει (σύζυγόν του, βαστᾷ) τὴν καλλίσφυρον Ἥβην, τὴν θυγατέρα τοῦ μεγάλου Διὸς καὶ τῆς χρυσᾶ πέδιλα φορούσης Ἥρας. Περιζ δὲ αὐτοῦ ἠκούετο κλαγγὴ νεκρῶν φευγόντων ἀτάκτως πρὸς ὅλα τὰ μέρη, ὡς νὰ ἦσαν πτηνά· ἐκεῖνος δὲ, ὅμοιος μὲ σκοτεινὴν νύκτα, κρατῶν τὸ τὸ τόξον του γυμνὸν (ἔξω τῆς τοξοθήκης) καὶ βέλος ἐπὶ τῆς τῆς νευρᾶς, ῥίπτων τῇδε κἀκεῖσε φοβερὰ βλέμματα, ἀπαράλλακτα πάντοτε, ὡς νὰ ἔχῃ νὰ ῥίψῃ τὸ βέλος του εἰς τὴν στιγμήν. Φοβερὸς δὲ περὶ τὰ στήθη του, κρεμαστὴρ τοῦ ξίφους, χρυσοῦς ἦτο τελαμών· ἐφ' οὗ ἦσαν ἐξειργασμένα ἐξαίσια ἔργα, καὶ ἄρκτοι καὶ ἀγριόχοιροι, καὶ μὲ ἀστράπτοντα ὀφθαλμοὺς λέοντες, καὶ πόλεμοι καὶ μάχαι, καὶ σφαγαὶ καὶ ἀνδροκτασίαι, ἐκεῖνος ὅστις κατεσκεύασε μὲ τέχνην ἐκεῖνον τὸν τελαμῶνα, δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ τεχνίτης(1) οὐδ' ἠδύνατο νὰ

(1) Δηλαδὴ ἦτο ἀνώτερος τεχνίτου, διότι θαῦμα ἦν ἡ ἐργασία, οὔτε δύναται πλέον νὰ ἐπιτύχῃ καὶ δευτέραν φορὰν οὕτω, ἡ δὲν ἔ-

κατασκευάσῃ καὶ ἄλλο παρόμοιον. Μὲ ἐγνώρισε δὲ εὐθὺς ἐκεῖνος (ὁ Ἡρακλῆς), εὐθὺς ὁποῦ μὲ εἶδε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ στενάζων μοὶ ἀπηύθυνε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἔκγονε τοῦ Διὸς (1), υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχαν Ὀδυσσεῦ, ἆ δυστυχισμένε, ἆρά γε καὶ σὺ ἐκπληροῖς σκληρόν τι εἱμαρμένον, ὡς ἐκεῖνο ὅπερ ἐγὼ ἐξετέλουν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου; Ἤμην μὲν υἱὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ Κρόνου Διὸς, ἀλλ' ὑπέφερα ἀπείρους βασάνους. Διότι ἤμην ὑποκείμενος εἰς ἄνδρα πολὺ κατώτερόν μου(2), αὐτὸς δὲ μοὶ ἐπέτασσε χαλεποὺς ἀγῶνας· καὶ μίαν φορὰν μὲ ἔπεμψεν ἐδῶ διὰ νὰ τῷ φέρω τὸν κύνα· διότι δὲν εὑρισκε πλέον ἄλλον τινὰ χαλεπώτερον δι' ἐμὲ ἀγῶνα νὰ ἐπινοήσῃ· αὐτὸν μὲν ἐγὼ ἀνεβίβασα καὶ ἔφερον αὐτῷ ἐκ τοῦ Ἅδου, μὲ ὡδήγουν δὲ (ἐπροστάτευον) ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ.»

» Οὕτως εἰπὼν, αὐτὸς μὲν πάλιν ἀπεχώρησεν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Πλούτωνος μέσα. Ἐγὼ ὅμως ἔμενον εἰς τὸν τόπον ἀκίνητος, (παρατηρῶν) ἂν κανεὶς ἀκόμη ἤθελεν ἔλθει ἐκ τῶν ἡρώων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον προαποθάνει. Καὶ θὰ ἔβλεπον ἴσως ἀκόμη πρότερον καὶ οὓς ἤθελον ἄνδρας καὶ τὸν Θησέα καὶ τὸν Πειρίθοον, τοὺς ἐνδόξους τῶν θεῶν γόνους (3), ἀλλὰ συνηθροίζοντο πρὶν ἀναρίθμητα πλήθη (τάγματα) νεκρῶν μὲ ἀνέκφραστον βοήν· μὲ ἐκυρίευε δὲ κίτρινος (ἐπιφέρων κιτρινάδα) τρόμος, μήπως κατ' ἐμοῦ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος τοῦ φοβεροῦ θηρίου ἐκ τοῦ Ἅδου μοὶ ἐξαποστείλῃ ἡ σεπτὴ Περ-

χει ἀνάγκην νὰ κατασκευάσῃ ἄλλο, διότι ἱκανῶς ἐδοξάσθη διὰ τούτου.

(1) Ὡς δοτῆρος τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, καὶ προστάτου τῶν βασιλέων.

(2) Τὸν Εὐρυσθέα.

(3) Κατὰ τὸν Πλούταρχον, Βίῳ Θησέως, ὁ στίχος οὗτος παρενεβλήθη ὑπὸ Πεισιστράτου, πρὸς κολακείαν τῶν Ἀθηναίων.

σεφόνη. Εὐθὺς ἐπομένως δραμὼν πρὸς τὸ πλοῖον, διέτασσον τοὺς συντρόφους μου καὶ αὐτοὶ νὰ ἐμβῶσιν ἀμέσως καὶ τὰ ἐκ τῆς ξηρᾶς στηρίζοντα τὸ πλοῖον νὰ λύσωσι σχοινία· ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς ἐμβαινον, καὶ εἰς τὰς τῶν κωπηλατῶν ἕδρας (εἰς τὰ κωπία) ἐκάθιζον. αὐτὸ δὲ (τὸ πλοῖόν μου) τὸ κῦμα τοῦ ῥεύματος τὸ ἔφερε, τὸν ποταμὸν Ὠκεανὸν κάτω· πρῶτα μὲν κωπηλασία, ἔπειτα δὲ ὡραιότατος οὖριος ἄνεμος.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β΄ ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ.

ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Τόμ. Β. σελ. **44** στίχ. **19**, θυγατέρα, ἀλλ' οὐχί, γράφε, θυγατέρα ὡραιοτάτην, ἀλλ' οὐχί. — σελ. **62** στίχ. **11**, Ὅπου δύο καὶ δύο ἡμέρας, γράφε, Ὅπου δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας. = σελ. **109** στίχ. **11** τῆς σημειώσεως, ἡ νῆσος Ἀσφόδελος, γράφε, ὁ λειμὼν Ἀσφόδελος, ἢ μᾶλλον, ὁ ἀσφοδελὸς λειμών. Αὐτόθι στίχ. δώδεκα, καὶ ὄπισθεν (πέραν) αὐτῆς, γρ. καὶ ὄπισθεν (πέραν) αὐτοῦ. —σελ. **116**. στίχ. **3** τῆς σημειώσεως, σημεῖα φέροντας, γράφε, τὰ σημεῖα φέροντας. καὶ στίχ. **4** καὶ τὰ αἵματα βεβαμμένα, γράφε, καὶ αἵματι βεβαμμένα.

Τῇ **17** τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου ἀπευθύναμεν καὶ πρὸς τὸ Σ. Προεδρεῖον τοῦ ἐνταῦθα « Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου » ἐπιστολήν μας μετὰ τῆς ἀγγελίας, ἐπικαλούμενοι τὴν ὑποστήριξιν τοῦ καθαρῶς φιλολογικοῦ τούτου Σωματείου.

Τῇ δὲ **10** Ἰουλίου ἐλάβομεν τὴν ἐφεξῆς ἐνθαρρυντικὴν ἀπάντησιν ἐκ μέρους τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως. Ἐλπίζομεν δὲ καὶ γενναιοτέραν τοῦ λοιποῦ ὑποστήριξιν ἐκ μέρους τοῦ « Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου » ὅπως θέλει καταδείξει καὶ ὁ ἐν τῷ τέλει τοῦ Δ΄ Τόμου τῆς Ὀδυσσείας καταχωρηθησόμενος κατάλογος τῶν γενναίων καὶ φιλομούσων συνδρομητῶν μας.

Τὰ μέλη τῆς ἑταιρίας τῆς « Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης. »

Δ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ

Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ

Χ. ΓΡΗΓΟΡΑΣ.

Ἰδοὺ δὲ ἡ ἐν λόγῳ ἐπιστολή.

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

Ἐν Κωνς[λει τῇ 10 Ἰουλίου 1867.

Κύριε!

Ἡ τῆς 17 Ἰουνίου ε. ε. ἐπιστολὴ ὑμῶν ἀνεγνώσθη ἐν τῇ τῆς 1 Ἰουλίου τακτικῇ συνεδριάσει τοῦ Συλλόγου. Τὸ μέγα καὶ σπουδαῖον ἔργον τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν, ὅπερ ἡ ἑταιρία ὑμῶν ἀνεδέξατο, τεκμηριοῖ πάντως τὸν εὐγενῆ τῶν μελῶν αὐτῆς

ζῆλον πρὸς τὴν ἐντελεστέραν κατάληψιν καὶ μείζονα διάδοσιν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἰδεῶν τῶν περικλεῶν ἡμῶν προγόνων, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἐπιληφθεὶς τοῦ ζητήματος, περὶ τοῦ ἂν δῆλον ὅτι πρέπῃ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐν αὐτῇ πρωτοτυπίας τῶν ἰδεῶν νὰ παραφρασθῶσιν οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς διάλεκτον, δὲν εὗρε δυστυχῶς τὸν ἀποχρῶντα καιρὸν ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης διακοπῆς τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ, ἵνα μετὰ προηγουμένην συζήτησιν ἀποφανθῇ ὁριστικῶς περὶ αὐτοῦ· διὸ καὶ ἀνεβλήθη τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ τὰς πρώτας μετοπωρινὰς συνεδριάσεις.

Ἂν δὲ καὶ προοιωνιζόμενος φρονῶ, ὅτι ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου ἀποβήσεται σύμφωνος πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ὑμῶν, οὐχ ἧττον μετὰ λύπης νῦν φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν, ὅτι πρὸ τῆς λύσεως αὐτοῦ οὐδεμίαν ὁ Σύλλογος δύναται νὰ δώσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑποστήριξιν εἰς τὴν ἐπιχείρισιν ὑμῶν, πρὶν ἢ μάλιστα ταύτην κατ' ἀρχὴν ἀποδεχθῇ.

Ἐπιφυλαττόμενος, Κύριε, ν' ἀναγγείλω ὑμῖν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων τοῦ Συλλόγου ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ἐκφράζω ὑμῖν τὰς προσρήσεις μου.

Τ. Σ. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

Δ. ΜΑΛΙΑΔΗΣ.

Τῷ ἀξιοτίμῳ Κυρίῳ Δ. Νικολαΐδῃ, διευθυντῇ τῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης κλπ.

Ἐνταῦθα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η

Συλλογὴ μεθερμηνεύσεων εἰς ἁπλῆν καὶ εὔληπτον διάλεκτον ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

Ὑπὸ

Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ, Χ. ΓΡΗΓΟΡΑ

καὶ

ΔΗΜ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

1867.

460

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Μεθερμηνευθεῖσα εἰς τὴν καθομιλουμένην πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ.

ὑπὸ

Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ.

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ν. ΕΠΤΑΛΟΦΟΥ».

(Ὁδὸς Φερμελετζίδικα, Ἀρθ. 90).

1867.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Μ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς προσπελάζει τὸ δεύτερον εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, καὶ ἐνταφιάζει τὸν Ἐλπήνορα. Ἡ Κίρκη προμηθεύει μὲ ζωοτροφίας τὸ πλοῖον καὶ πληροφορεῖ τὸν Ὀδυσσέα περὶ τῶν μελλόντων ἐπεισοδίων καὶ κινδύνων τοῦ ταξειδίου του. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπαναλαμβάνει πρὸς τοὺς συντρόφους του τὰς ὁδηγίας τῆς Κίρκης. Χάρις εἰς τὴν σύνεσίν του, διαφεύγει ἀβλαβὴς ἐκ τῶν γοητευμάτων καὶ κελακειῶν τῶν Σειρήνων. Διαπλέει μεταξὺ τῶν σκοπέλων Σκύλλης καὶ Χαρύβδεως, ἀπόλλυσιν ὅμως ἓξ ἐκ τῶν συντρόφων του. Οἱ Ἕλληνες ἀράζουσιν εἰς τὴν νῆσον Θρινάκειαν, ὁμόσαντες ὅτι δὲν θέλουσι βλάψει τὰς βοῦς τοῦ Ἡλίου. Ἀλλ' ἄνεμοι ἐναντίοι τοὺς κρατοῦσιν ἐκεῖ ἐπὶ ἕνα ὁλόκληρον μῆνα, ἐκλιπουσῶν δὲ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ ζωοτροφιῶν, σφάζουσι τὰς ὡραιοτέρας βοῦς ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ Ἥλιος, ὀργισθείς, ζητεῖ παρὰ τοῦ Διὸς τὴν τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν. Τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόλλυται ἐν καιρῷ τρικυμίας, κατακεραυνωθὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ Ἡλίου. Μόνος ὁ Ὀδυσσεὺς διασώζεται ἐπὶ τοῦ λειψάνου τοῦ πλοίου. Διαβαίνει ἐκ νέου ἀπὸ πλησίον τοῦ σκοπέλου τῆς Χαρύβδεως, καὶ μετὰ ἐννέα ἡμερῶν περιπλάνησιν, προσπελάζει εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν (τῆς **Καλυψοῦς**).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Μ

Σειρῆνες, Σκύλλα, Χάρυβδις, βόες Ἡλίου.

» Ἀλλ' ὅτε τὸ πλοῖον ἄφησε (ὀπίσω) τὰ ῥεύματα τοῦ ποταμοῦ Ὠκεανοῦ, ἔρθασε δὲ εἰς τὸ κῦμα τῆς εὐρεῖς πόρους ἐχούσης (εὐρυχώρου) θαλάσσης, καὶ εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, ὅπου ὑπάρχουσιν ἡ οἰκία καὶ οἱ χοροὶ τῆς θυγατρὸς τῆς Αὐγῆς Ἠοῦς, καὶ αἱ ἀνατολαὶ τοῦ Ἡλίου(1), τὸ μὲν πλοῖον, φθάσαντες ἐκεῖ, ὡθήσαμεν (ἀράξαμεν), εἰς τοὺς ἄμμους (τοῦ αἰγιαλοῦ), ἐκβήκαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης. Ἐκεῖ δὰ κοιμηθέντες ἐπροσμείναμεν τὴν θείαν Ἠῶ.

» Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς Αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, τότε δὰ ἐγὼ ἔστειλα τοὺς συντρόφους μου εἰς τὰ δώματα τῆς Κίρκης, διὰ νὰ φέρωσι τὸ λείψανον τοῦ νεκροῦ Ἐλπήνορος. Κόψαντες δὲ ταχέως κορμοὺς δένδρων, ἐκεῖ ὅπου προεῖ-

(1) Δηλαδὴ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἀφωτίστου Δύσεως εἰς τὸν χῶρον, ὅπου ἔβλεπε πάλιν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν Ἥλιον. Κατ' ἄλλους δὲ «Ὡς θεὰ, οὐχὶ δὲ ὡς φῶς τῆς ἡμέρας, ἔχει ἡ Ἠὼς οἰκίαν καὶ χοροὺς (αὐλὰς) εἰς τὴν ἐν τοῖς δυτικοῖς μέρεσι κειμένην Αἰαίαν, ὡς ἡ Νὺξ ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ὁ Ὕπνος ἐν Λήμνῳ, καὶ οἱ Ἄνεμοι παρὰ τῷ Ζεφύρῳ, ἀπαράλλακτα, ὅπως προσωποποιεῖται καὶ ὁ Ὠκεανὸς κλπ. Κατὰ δὲ τὸν Νίτσχιον ὑποτίθεται ἡ οἰκία τῆς Ἠοῦς καὶ τοῦ Ἡλίου εἰς τὰ δυτικὰ μέρη, ἐπειδὴ δύοντος τοῦ Ἡλίου φαίνεται ὅμοιον λυκαυγὲς, οἷον καὶ ἀνατέλλοντος αὐτοῦ· ὅθεν πύλη τῆς εἰσόδου καὶ πύλη τῆς ἐξόδου.

χεν ὑψηλότερα τὸ περιαιγιάλιον τὸν ἐθάπτομεν (ἐπὶ τῆς πυρᾶς) πικραμένοι, χύνοντες ἐνταὐτῷ ἄφθονα δάκρυα. Ἀφοῦ δὲ ἐκάη ὁ νεκρὸς καὶ τὰ ὅπλα τοῦ νεκροῦ, ὑψώσαντες τύμβον (ἐκ χώματος), καὶ στήσαντες ἐπ' αὐτοῦ στήλην (λίθον), ἐμπήξαμεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τύμβου καλῶς δουλευμένον (εὐμεταχείριστον) κωπίον.

» Ἡμεῖς μὲν εἰς ταῦτα ἐνησχολούμεθα (ἐπράττομεν τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο κατὰ τάξιν), δὲν ἔμεινε δὲ κρυπτὸν εἰς τὴν Κίρκην τὸ ὅτι ἐπεστρέψαμεν ἐκ τοῦ Ἅδου, ἀλλὰ ταχύτατα ἦλθεν, ἑτοιμασθεῖσα· τὴν συνώδευον δὲ αἱ ἀμφίπολοί της (ὑπηρέτριαι) φέρουσαι, σῖτον (ἄρτον) καὶ πολλὰ κρέατα καὶ ἀφρατον μαῦρον κρασίον.

» Ἐκείνη δὲ, ἡ σεβασμία θεὰ, σταθεῖσα ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀμφιπόλων της (ἀπέναντί μας) ὡμίλησε.

« Πολυπαθεῖς, οἵτινες ζῶντες κατέβητε εἰς τὸ δῶμα τοῦ Ἅδου, δὶς ἀποθανόντες, ἐνῷ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι μίαν μόνην φορὰν ἀποθνήσκουσιν. Ἀλλ' ἔλθετε, τρώγετε φαγητὸν καὶ πίνετε οἶνον ἐδῶ ὅλην ταύτην τὴν ἡμέραν· ὁμοῦ δὲ μὲ τὴν ἀνατολὴν τῆς Ἠοῦς, θὰ ἀρχήσετε πάλιν τὸν πλοῦν σας· ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς δείξω τὸν δρόμον σας, καὶ θὰ σᾶς γνωστοποιήσω τὰ καθέκαστα, ὅπως μὴ διὰ λυπηρὰν ἀνοησίαν ἢ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἢ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς μετανοήσητε (πικρανθῆτε), παθόντες μεγάλην βλάβην. »

» Οὕτως εἶπεν· ἡμῶν δὲ πάλιν (εὐθὺς, ἐξ ἄλλου μέρους) ἐπείσθη ἡ κρατερόφρων καρδία. Οὕτω τότε μὲν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἐκαθήμεθα (εὐωχούμεθα), τρώγοντες ἄφθονα κρέατα καὶ γλυκὺν οἶνον. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, οἱ μὲν σύντροφοί μου ἐπλάγιασαν (νὰ κοιμηθῶσι) πλησίον τῶν εἰς τὴν ξηρὰν στηριζόντων τὸ πλοῖον σχοινίων· ἐκείνη δὲ, λαβοῦσά με ἀπὸ τῆς χειρὸς, παράμερα τῶν ἀγαπητῶν μου συντρόφων, μὲ ἔβαλε νὰ καθήσω καὶ ἐπλάγιασε κοντά μου, καὶ μὲ ἠρώτησε περὶ πάντων· ἐγὼ δὲ τῇ εἶπον τὰ πάντα κατὰ τάξιν (εἰλικρινῶς), καὶ τότε

λοιπὸν μοι ἀπεύθυνε τοὺς ἐφεξῆς λόγους ἡ σέβασμία (εὐλογημένη) Κίρκη.

« Ταῦτα μὲν (ἡ εἰς Ἅιδου κάθοδος) τοιοῦτον ἔλαβον πέρας· σὺ ὅμως ἄκουσον, καθὼς ἐγὼ θέλω σοὶ τὰ εἴπει, θὰ σοῦ τὰ ἀνακαλέσει δὲ εἰς τὴν μνήμην καὶ θεός τις(1). Πρῶτον μὲν θὰ ῥθάσεις εἰς τὰς Σειρῆνας(2), αἵτινες δὰ μαγεύουσιν (ἐξαπατῶσιν) ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅστις ἤθελε πλησιάσει εἰς αὐτάς. Ὅποιος ἐν τῇ ἀνοησίᾳ του πλησιάσῃ καὶ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τῶν Σειρήνων, εἰς αὐτὸν πλέον δὲν παρουσιάζονται οὐδ' εὐφραίνονται ἡ γυνή του καὶ τὰ τρυφερά του τέκνα, ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν του (δὲν ἀξίζουσιν ὅλα δὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὥστε νὰ γείνωσι ταῦτα)· ἀλλ' αἱ Σειρῆνες τὸν ἐκμαγεύουσι μὲ τὸ λιγυρὸν των ἄσμα καθήμεναι εἰς λειμῶνα (λειβάδιον)· πέριξ των δὲ μέγας ὑπάρχει σωρὸς κρεκάλλων ἀνθρώπων σηπομένων, καὶ περὶ τὰ ὀστᾶ σήπονται καὶ τὰ δέρματα (καταξηραίνονται). Ἀλλὰ παρέξω νὰ ὠθήσῃς τὸ πλοῖόν σου (φρόντισον νὰ διαπλεύσῃς πέραν ἔξω), νὰ ἐπαλείψῃς (ῥαδίως) δὲ τὸ ὦτα τῶν συντρόφων σου, ἀπαλόνας κηρόν, διὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τῶν κάνεις ἐκ τῶν ἄλλων· σὺ ὅμως ἄκουσον (νὰ ἀκούσῃς), ἂν θέλῃς. Νὰ σὲ δέσωσιν εἰς τὸ ταχὺ πλοῖον καὶ χεῖρας καὶ πόδας, ὄρθιον εἰς τὸν πόδα τοῦ καταρτίου,

(1) Κατά τινας μέν, ὁ εὐηνόρων σε θεὸς θέλει σὲ κάμει νὰ μὴ τὰ λησμονήσῃς. Κατ' ἄλλους δέ, ὁ Ποτειδῶν, τιμωρῶν σε, θὰ σὲ κάμει νὰ ἐνθυμηθῇς ὅτι σοὶ ἐλέχθησαν τὴν ἀλήθειαν.

(2) Δύο θεαί, κατὰ Ὅμηρον, κατοικοῦσαι μεταξὺ τῆς Αἰαίας καὶ τοῦ βράχου τῆς Σκύλλης, εἰς τὸν Νοτιοδυτικὸν αἰγιαλὸν τῆς Ἰταλίας. Οἱ ἀρχαῖοι ἐξηγηταὶ ἐξέλαβον κατοικίαν αὐτῶν τρεῖς ἐπικινδύνους σκοπέλους, πλησίον τοῦ νησιδίου Κάπρι, εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως καὶ οὐχὶ τῆς νήσου Καπρεᾶς, τοῦ ἐγκαταστήματος τοῦ πολυπαθοῦς Ὀδυσσέως τῆς συγχρόνου Ἰταλίας, ὅστις θλιβερῶς δυστυχῶς εἶσαι δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξοπλίσῃ τὸν Δούρειόν του ἵππον, ἀπαραίτητον πρὸς ἅλωσιν τῆς αἰωνοβίου πόλεως. Κατὰ τὸν μεταγενέστερον μῦθον, αἱ Σειρῆνες ἦσαν τρεῖς καὶ τέσσαρες δὲ, ἐξεικονίζονται δὲ ὡς πτηνὰ μὲ παρθενικὸν πρόσωπον.

ἀπὸ δὲ τὸ κατάρτιον νὰ ἦναι δεμένα τὰ σχοινία, ἵνα λάβῃς καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἀκούσῃς καὶ τὸ ἆσμα τῶν Σειρήνων· ἂν δὲ παρακαλῇς τοὺς συντρόφους σου, καὶ τοὺς διατάσσῃς νὰ σὲ λύσωσιν, αὐτοὶ δὰ καὶ μὲ πλειότερα τότε νὰ σὲ δέσωσι δεσμά.

« Ἀφοῦ ὅμως αὐτὰς περάσωσι καὶ ἐκδιαπλεύσωσιν οἱ σύντροφοί σου, ἐκεῖ δὲν θὰ σοὶ εἴπω ἔπειτα ἀκριβῶς (κατὰ συνέχειαν) ποία θὰ εἶναι ἡ ὁδός σου, ἀλλὰ καὶ σὺ μόνος σου σκέψου μὲ τὸν νοῦν σου· θὰ σοῦ εἴπω ὅμως τὴν ὁδὸν καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν(1). Διότι ἐξ ἑνὸς μὲν ὑπάρχουσι βράχοι ὑψηλοὶ καὶ ὑπερκείμενοι, πρὸς ταύτας δὲ μυκᾶται τὸ μέγα κῦμα τῆς γαλανῆς Ἀμφιτρίτης (θαλάσσης). Πλαγκτὰς(2) δὲ ὀνομάζουσιν αὐτὰς οἱ πανευδαίμονες θεοί. Ἀπ' ἐκεῖ οὐδὲ πτηνὰ περνῶσιν, οὔτε δειλαὶ περιστεραί, αἵτινες δὰ φέρουσιν ἀμβροσίαν εἰς τὸν πάνσεπτον Δία, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων πάντοτε ἁρπάζει (ἀποκόπτει) κάμμιαν ἡ λεία πέτρα(3)· ἀλλ' ἄλλην (πάλιν) ἀπολύει ὁ τῶν θεῶν πατὴρ (Ζεύς), διὰ νὰ ἀποτελῇ τὸν ἀριθμὸν (νὰ μένῃ σῶος ὁ ἀριθμός). Ἐκεῖθεν οὐδὲν ἀκόμη πλοῖον διέφυγεν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον νὰ ῥθάσῃ εἰς αὐτὰς, ἀλλὰ συγχρόνως

(1) Διὰ τῶν Πλαγκτῶν, καὶ μεταξὺ Σκύλλης καὶ Χαρύβδεως.

(2) Δύο κινητοὶ (πλανῆται) σκόπελοι, αἵτινες, ὁσάκις ἐπλησίαζε πλοῖόν τι, συνεκτυπῶντο καὶ τὸ συνέτριβον. Οἱ ἀχαιοὶ ὑπέθετον τὴν θέσιν αὐτῶν εἰς τὴν δυτικὴν πρόσοψιν τοῦ πορθμοῦ τῆς Σικελίας. Οἱ νεώτεροι δὲ τοποθετοῦσιν αὐτὰς εἰς τὰς πυριπνόους νήσους Λιπάρας. Τὰ αὐτὰ διηγοῦνται καὶ περὶ τῶν Συμπληγάδων εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

(3) Κατὰ τὸν Ἀθήναιον ΙΔ', κεφ. 79—82. περιστεραὶ ἔφερον ἐξ Ὠκεανοῦ ἀμβροσίαν πρὸς τροφὴν τοῦ Διός, ὅτε ἡ Ἥρα, ζώζα σα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Κρόνου, εἶχε παραδώσει αὐτὸν εἰς τὰς Νύμφας, ὅπως τὸν ἀναθρέψωσι. Κατ' ἄλλους ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὁ Ὅμηρος τὰς Πλειάδας (τὸν ἀστερισμὸν τῆς Πούλιας), ἐξ ὧν ἡ μία φαίνεται κλαπεῖσα, διότι ἓξ πάντοτε φαίνονται ἀστέρες. Ἀλλ' οἱ ταῦτα ὑποθέτοντες ἀποδίδουσι τῷ Ὁμήρῳ περίνοιαν καὶ ἐπιτήδευσιν τὴν ὁποίαν ὄεν, ἐξήλωτε, διηγούμενος ἁπλῶς τὰς δοξασίας τῶν συγχρόνων του.

καὶ τὰ σανίδια τοῦ πλοίου καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζουσι τὰ κύματα τῆς θαλάσσης καὶ αἱ θύελλαι (ἐκρήξεις) τοῦ πανολέθρου πυρός(1). Μόνον δὰ ἐκεῖνο παρέπλευσε τὸ πανταπόρον πλοῖον, ἡ τοῖς πᾶσιν ἐξάκουστος Ἀργὼ, πλέον ἀπὸ πλησίον τοῦ Αἰήτου, καὶ αὐτὸ δὰ ἐκεῖ ταχέως τὸ κῦμα θὰ τὸ ὤθει (ἐκτύπα) εἰς τὰς μεγάλας πέτρας(2), ἀλλ' ἡ Ἥρα τὸ ἔκαμε νὰ περάσῃ (τὸ ἐπέρασεν), ἐπειδὴ εὐνόει τὸν Ἰάσονα.

« Οὗτοι δὲ(3) εἶναι δύο σκόπελοι· ὁ μὲν εἷς φθάνει εἰς τὸν εὐρύχωρον οὐρανὸν μὲ τὴν ὀξεῖάν του κορυφήν· νεφέλη δὲ σκοτεινὴ τὴν περικαλύπτει, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε λείπει (τὸ νέφος, ἤ, τὸ νὰ καλύπτηται ὑπὸ νεφέλης), οὔτε ποτὲ ἐξαστεριὰ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν κορυφήν του, οὔτε τὸ θέρος, οὔτε τὸ φθινόπωρον, οὔτε ἠδύνατο θνητὸς ἄνθρωπος νὰ ἀναβῇ εἰς αὐτὴν, οὔτε νὰ καταβῇ ἀπ' αὐτῆς, οὔτε ἂν εἶχεν εἴκοσι χεῖρας καὶ εἴκοσι πόδας· διότι εἶναι πέτρα γλυστερὴ, ὁμοιάζουσα μὲ πανταχόθεν πελεκημένην. Εἰς τὴν μέσην δὲ τοῦ σκοπέλου εἶναι σπήλαιον σκοτεινὸν, βλέπον πρὸς (δυσμὰς καὶ πρὸς) τὸ Ἔρεβος· πρὸς τὴν ὁποίαν πέτραν ἂν σεῖς διευθύνητε πλησίον τὸ καλῶς δεδουλευμένον πλοῖόν σας, ἔνδοξε Ὀδυσσεῦ· οὐδὲ νέος (ῥωμαλέος) ἀνὴρ, ἂν ἔῤῥιπτε διὰ τοῦ τόξου τὸ βέλος του ἐκ τοῦ καλῶς δεδουλευμένου πλοίου, θὰ ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς τὸ κοῖλον σπήλαιον. Ἐκεῖ δὲ μέσα κατοικεῖ ἡ Σκύλλα(4), φρικτὰ

(1) Ἐκ τούτων τῶν λόγων πιθανολογεῖται ὑπό τινων ἡ εἰς τὰς Λιπάρας νήσους θέσις τῶν Πλαγκτῶν.

(2) Κατὰ τὸν μῦθον, ἡ Ἀργὼ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν ἦλθε καὶ πρὸς τὴν Κίρκην, εἰς τὰς Σειρῆνας, εἰς τὴν Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν, ὅθεν οὐδὲν θαυμαστὸν νὰ διεπέρασε καὶ τὰς πλαγκτὰς πέτρας.

(3) Ἀντὶ ἐκ τοῦ ἄλλου δὲ μέρους, ἀπόδυσις εἰς τὰ ἀνωτέρω.

(4) Ἐκ τοῦ σ κ ύ λ λ ω, δηλαδὴ ἡ ξεσχίζουσα, ἡ διασπαράσσουσα. Κατὰ δὲ μεταγενέστερον μῦθον, ἡ Σκύλλα ἦτο κατ' ἀρχὰς ὡραῖον κοράσιον, ἀλλ' ἡ Κίρκη ζηλοτυπήσασα διότι ἠράτο αὐτοῦ ὁ θαλασσιος θεὸς Γλαῦκος, τὸ μετεμόρφωσεν εἰς τέρας, τοῦ ὁποίου τὸ κάτωθεν τῆς μέσης μέρος τοῦ σώματος μὲ ἓξ θαλασσίους κύνας ἀπεπερατοῦτο εἰς

γαυγίζουσα· τῆς ὁποίας ἡ μὲν φωνὴ γίνεται (εἶναι), ὅση ἡ τῆς νεογεννημένης λεαίνης, ἡ ἰδία ὅμως εἶναι φοβερὸν τέρας. οὐδ' ἠδύνατο νὰ χαρῇ τις ἰδὼν αὐτὴν, οὐδὲ θεὸς ἂν τὴν ἔβλεπεν (καὶ θεὸς θὰ ἐτρόμαζεν ἐκ τῆς θέας της)· αὐτῆς οἱ μὲν πόδες εἶναι δώδεκα, ὅλοι ἐμπροσθινοί (ἤ, ἄμορφοι, φοβεροὶ, ἢ ἀνωφελεῖς εἰς κίνησιν), ἓξ δὲ περιμήκεις λαιμοὶ, καὶ εἰς τὸν καθένα φρικαλέα κεφαλὴ, καὶ ἐντὸς εἰς τρεῖς σειρὰς ὀδόντες πυκνοὶ καὶ πολλοὶ, πλήρεις μαύρου θανάτου. Ἕως δὲ εἰς τὴν μέσην εἶναι χωσμένη εἰς τὸ κοῖλον σπήλαιον· ἔξω δὲ τοῦ φοβεροῦ βαράθρου ἐκβάλλει τὰς κεφαλάς της· ἐκεῖθεν δὲ κυνηγᾷ (ὠφαρεύει), ἐρευνῶσα λαιμάργως περὶ τὸν σκόπελον, καὶ δελφῖνας καὶ κύνας (θαλασσίους), καὶ ἂν ἀπὸ κανὲν μέρος καὶ μεγαλήτερον ἁρπάσῃ κῆτος, ἐκ τῶν ὁποίων μυρία (ἀναρίθμητα) τρέφει ἡ βαρέως (μεγάλως, φρικτῶς) στενάζουσα Ἀμφιτρίτη (θάλασσα)· εἰς αὐτὴν δὲ οὐδέποτε ἀκόμη οἱ ναῦται καυχῶνται ὅτι ἐξέφυγον ἀβλαβεῖς (σῶοι, ἀκέραιοι) παραπλεύσαντες μὲ τὸ πλοῖον, ἐκφέρει δὲ μὲ ἑκάστην κεφαλήν της ἕνα ἄνδρα, ἐξαρπάξασα ἐκ τοῦ κυανοπρώρου πλοίου.

« Τὸν δὲ ἄλλον σκόπελον χαμηλότερον θὰ τὸν ἴδῃς, ὦ Ὀδυσσεῦ, εἶναι πλησίον ὁ εἷς τοῦ ἄλλου· ἠμποροῦσες καὶ νὰ φθάσῃς μὲ βέλος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον(1). Ἐν αὐτῷ δὲ εἶναι μεγάλη συκῆ, μὲ κατάχλωρα φύλλα· ὑποκάτω δὲ ἡ φοβερὰ (θεία) Χάρυβδις καταπίνει τὸ μαῦρον νερόν· διότι τρεῖς μὲν φορὰς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκβράζει (ξερνᾷ τὸ ὕδωρ), τρεῖς

οὐρὰν ἰχθύος. Οἱ δὲ δύο σκόπελοι τῆς Σκύλλης καὶ τῆς Χαρύβδεως κεῖνται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Σικελίας πορθμοῦ, ὁ εἷς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου· ὁ μὲν τῆς Σκύλλης πλὸς τὴν Ἰταλίαν, ὁ δὲ τῆς Χαρύβδεως πρὸς τὴν Σικελίαν· ὁ μὲν πρῶτος καλεῖται καὶ σήμερον Σ τ σ ί λ α ἀντικρὺ τοῦ Κ ά π ο δι Φ ά ρ ο· ὁ δὲ δεύτερος (ἐπικίνδυνός τις θαλασσία δίνη, θαλασσίου ὕ α τ ος περιστροφὴ) Κ α ρ ί λ λ α ἢ Κ α ρ ό φ α λ ο.

(1) Ἡ, τόσον εἶναι χαμηλότερος, ὥστε ῥίπτων διὰ τοῦ τόξου τὸ βέλος σου ἐκ τοῦ πλοίου ἠδύνασο νὰ φθάσῃς εἰς τὴν κορυφήν του.

δὲ φορὰς καταπίνει (ἀποῤῥοφᾷ) φρικαλέως· νὰ μὴ ἤθελες δὰ τύχει ἐκεῖ, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἤθελεν ἀποῤῥοφᾷ (καταπίνει)! διότι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σὲ σώσῃ (ἐκ τοῦ ὀλέθρου) οὐδ' ὁ συντα-ράσσων τὴν γῆν Ποσειδών(1). Ἀλλὰ πολὺ (ὅθεν μᾶλλον, καλήτερα) πλησιάσας εἰς τὸν σκόπελον τῆς Σκύλλης, τάχι-στα νὰ ὠθήσῃς τὸ πλοῖόν σου παρέξω (ἀπὸ πλησίον πέραν)· ἐπειδὴ εἶναι πολὺ προκριτότερον νὰ στερηθῇς ἓξ συντρόφους ἐκ τοῦ πλοίου σου, παρὰ ὅλους μαζύ. »

» Οὕτως εἶπεν· ἐγὼ δὲ τῇ ἀπεκρίθην καὶ τῇ εἶπον.

« Ἀλλ' εἰπέ μοι δὰ τοῦτο εἰλικρινῶς, ὦ θεά, ἂν ἠτό πως δυνατὸν νὰ ἀποφύγω μὲν τὴν ὀλεθρίαν Χάρυβδιν, ἐκείνην δὲ (τὴν Σκύλλαν) νὰ ἀπωθήσω (ἐκδικηθῶ), καθ' ἣν στιγμὴν ἤθε-λε μοῦ βλάπτει (ἁρπάζει) τοὺς συντρόφους. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκείνη δὲ εὐθὺς μοὶ ἀπήντησεν ἡ σεβα-σμία θεά.

« Κακόμοιρε (ῥιψοκίνδυνε), ἀκόμη πάλιν πολέμους ἔχεις εἰς τὸν νοῦν σου καὶ ταλαιπωρίας (ἀντιστάσεις), καὶ ὄχι νὰ ὑποκύψῃς εἰς τοὺς ἀθανάτους θεούς (καὶ οὔτε εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς θὰ ὑποκύψεις;) Διότι αὐτὴ δὲν εἶναι θνητή, ἀλλ' εἶναι ἀθάνα-τον τέρας, φοβερὸν καὶ ὀλέθριον καὶ ἄγριον, καὶ ἀπροσμάχη-τον· οὔτε ὑπάρχει τρόπος ἀντιστάσεως (οὐδὲν ἰσχύει κατ' αὐ-τῆς)· τὸ καλήτερον εἶναι νὰ φύγῃ τις μακρὰν ἀπ' αὐτήν· διό-τι ἂν βραδύνῃς ἀντιμαχόμενος πλησίον τῆς πέτρας, φοβοῦ-μαι, μήπως καὶ δεύτερον ἐφορμήσασα σὲ ῥθάσῃ μὲ τὰς τόσας της κεφαλὰς, καὶ σοῦ ἁρπαπάσῃ πάλιν καὶ ἄλλους τόσους ἄν-δρας. Ἀλλὰ πρόσεξε νὰ ὠθήσῃς σφοδρότατα τὸ πλοῖόν σου, νὰ ἐπικαλεσθῇς δὲ εἰς βοήθειάν σου τὴν Κραταιΐν, τὴν μητέ-

(1) Τὴν σήμερον ἡ συμπεριστροφὴ αὕτη τοῦ θαλασσίου ὕδατος δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπικίνδυνος, οὐδὲν οὖσα πλειότερον, παρὰ σφοδρὰ φορὰ τῶν κυμάτων ἐκ βορρᾶ πρὸς δυσμὰς, ἐνίοτε ὅμως ἐν τῇ πλημμυρίδι ἡ θάλασσα ἀνυψουμένη εἰς τὰς ἀκτὰς διαπᾶται (κάμνει χάσμα, χαμη-όνεται) ἐν τῷ μέσῳ.

ρα τῆς Σκύλλης, ἥτις τὴν ἐγέννησεν, ὄλεθρον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἥτις θὰ τὴν κωλύσει τοῦ νὰ ἐφορμήσῃ καὶ δεύτερον.

« Θὰ ῥθάσεις δὲ (ἐπομένως) εἰς τὴν Θρινάκειαν νῆσον, ἐκεῖ δὲ βόσκουσι πολλαὶ ἀγελάδες καὶ παχέα πρόβατα τοῦ Ἡ-λίου(1), ἑπτὰ ἀγέλαι βοῶν(2) καὶ ἰσάριθμα ὡραῖα ποίμνια προβάτων· ἐκ πεντήκοντα σύγκειται ἑκάστη ἀγέλη καὶ ἕκα-στον ποίμνιον· δὲν γεννῶσι δὲ, οὔτε ὀλιγοστεύουσι (ῥθείρον-ται, ἀποθνήσκουσι) ποτέ· θεαὶ δὲ εἶναι οἱ εἰς αὐτὰ ἐπιστατοῦν-τες ποιμένες, Νύμφαι μὲ περικαλλεῖς πλοκάμους τῆς κεφαλῆς, ἡ Φαέθουσα καὶ ἡ Λαμπετία, τὰς ὁποίας ἐγέννησεν εἰς τὸν Ὑπερίονα Ἥλιον ἡ θεία Νέαιρα(3)· αὐτὰς δὲ μεγαλώσασα καὶ γεννήσασα(4) ἡ σεβασμία μήτηρ των, τὰς ἀπῴκισεν εἰς τὴν Θρινάκειαν νῆσον, νὰ ζῶσι μακρὰν(5), τὰ πρόβατα νὰ φυ-λάσσωσι τοῦ πατρός των καὶ τὰς κυρτοκεράτους (ἢ βραδυκι-νήτους) βοῦς. Ταύτας, ἂν μὲν τὰς ἀφήσῃς ἀβλαβεῖς καὶ ἔχῃς εἰς τὸν νοῦν σου τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν σου(6), βεβαίως

(1) Κατὰ Θουκυδίδην καὶ Στράβωνα ἡ Θρινάκεια εἶναι αὐτὴ ἡ Σι-κελία, πατρὶς τῶν Κυκλώπων, Λαιστρυγόνων καὶ Σικανῶν. Ἐπειδὴ ὅ-μως παρ' Ὁμήρῳ ἡ νῆσος Θρινάκεια ὑποτίθεται ἐρημόνησον, ὅπου μόνον τὰ ποίμνια τοῦ Ἡλίου βόσκουσιν, οἱ νεώτεροι ἐκλαμβάνουσι Θρινάκειαν μικροτέραν τινὰ νῆσον ἀφιερωμένην τῷ Ἡλίῳ καὶ κειμέ-νην εἰς τὴν ἀνατολικὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ εὐθὺς μετὰ τὴν Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν. Κατὰ Ἀριστοτέλην τὰ ποίμνια τοῦ Ἡλίου ἀλληγοροῦν-ται εἰς τὸ σεληνιακὸν ἔτος τῶν ἀρχαίων, διότι 7 ἐπὶ 50=350. Το-σαῦται δὲ ἦταν αἱ ἡμέραι τοῦ σεληνιακοῦ ἔτους.

(2) Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ὅπαντα τὰ ὀνόματα ἔχουσι τὴν σημα-σίαν των. Νέαιρα, ἡ γεννῶσα νέα, νεαρά. Ἡ φέγγουσα, ἡ λάμπουσα, ὁ ὑπεράνω τῆς γῆς (εἰς τὸν αἰθέρα) διατρέχων Ἥλιος.

(3) Πρωϊδότερον. Φυσικώτατα ὅμως, διότι εἰς τὸν λέγοντα εἶναι πλησιέστερον (πρῶτον) τὸ θρέψαι, καὶ ἔπειτα τὸ γεννῆσαι.

(4) Ὡς φέγγουσα καὶ λάμπουσα, διότι τὸ φῶς μακρόθεν φέγγει.

(5) Αἱ βόες ἐξηλαύνοντο εἰς βόσκησιν τὰς νύκτας (Ὀδυσσ. Κ, 85].

(6) Χάριν τοῦ Ἀριστοτέλους, νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν ἀλληγορίαν, καὶ νὰ ἐννοήσωμεν « ἂν καλῶς μεταχειρίζησαι, ὦ ἄνθρωπε, τὰς ἡμέ-ρας σου καὶ τὰς νύκτας, ὅηλα ἡ τοῦ χρόνου φειδόμενος, διὰ κακοπα-

καὶ εἰς τὴν Ἰθάκην θὰ ἠδύνασθε νὰ φθάσητε, καὶ κακῶς ἔχοντες· ἂν ὅμως τὰς βλάψῃς, σοὶ προλέγω τὸν ὄλεθρον, εἰς σέ τε καὶ εἰς τοὺς συντρόφους σου· μόνος σου δὲ ἂν καὶ ἤθελες διασωθῇ, ἀργὰ νὰ κακοεπιστρέψῃς, ἀφοῦ χάσῃς ὅλους σου τοὺς συντρόφους. »

» Οὕτως εἶπεν· εὐθὺς δὲ ἦλθε καὶ ἡ χρυσόθρονος Ἠώς. Ἐκείνη μὲν ἐπομένως κατὰ τὴν νῆσον ἀπεμακρύνθη, ἡ θεία Νύμφη· ἐγὼ δέ, πορευθεὶς εἰς τὸ πλοῖον, προέτρεπον τοὺς συντρόφους μου, καὶ αὐτοὶ νὰ ἔμβωσι καὶ τὰ εἰς τὴν ξηρὰν στηρίζοντα τὸ πλοῖον νὰ λύσωσι σχοινία. Ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς ἐμβαίνουν καὶ ἑτοποθετοῦντο εἰς τὰς κωπηλατικὰς ἕδρας των· καθήμενοι δὲ κατὰ τάξιν ἔτυπτον τὴν γηραιὰν θάλασσαν μὲ τὰ κωπία των. Εἰς ἡμᾶς δὲ τότε ἐξόπισθεν τοῦ κυανοπρώρου πλοίου οὔριον ἀπέλυσεν ἄνεμον, φουσκόνοντα τὰ πανία, καλὸν (εὐάρεστον) σύντροφον, ἡ περικαλλεῖς ἔχουσα τοὺς πλοκάμους τῆς κεραλῆς Κίρκη, ἡ φοβερὰ θεά, ἡ ἀνθρωπίνως λαλοῦσα. Εὐθὺς δὲ ἀφοῦ ἐβάλαμεν εἰς τάξιν (εὐτρεπίσαμεν) ἕκαστον σκεῦος τοῦ πλοίου, ἐκαθήμεθα· αὐτὸ δὲ τὸ διεύθυνεν ὁ ἄνεμος καὶ ὁ κυβερνήτης. Τότε δὲ ἐγὼ ὡμίλησα πρὸς τοὺς συντρόφους μου, τὴν λύπην ἔχων εἰς τὴν καρδίαν (μὲ πικραμένην καρδίαν).

« Ὦ ἀγαπητοί μου, δὲν πρέπει δὰ εἷς ἢ δύο μόνον νὰ ἠξεύρωμεν τὰς προφητείας, τὰς ὁποίας μοὶ εἶπεν ἡ Κίρκη, ἡ σεβασμία μεταξὺ τῶν θεαινῶν· ἀλλὰ θὰ σᾶς τὰς εἰπῶ βέβαια, διὰ νὰ τὰς γνωρίζωμεν, καὶ ἢ νὰ ἀποθάνωμεν, ἢ καὶ ἀποφυγόν-

θειῶν μὲν ἐν τῷ προτκαίῳ τούτῳ βίῳ, ἀλλ' ὅμως θὰ ἐπιστρέψεις, σῶος καὶ ἀβλαβὴς τῷ πνεύματι, καὶ μὴ βεβηλώσας τὴν ὑπὸ τοῦ πλάστου δωρηθεῖσάν σοι ψυχὴν εἰς τὴν ἄνω πατρίδα, τὴν κραναὴν Ἰθάκην, τὴν ἄνω ταύτην Ἱερουσαλὴμ καὶ Σιὼν τῆς πολυθείας;» κλπ. κλπ. Θὰ ἦσαν ταῦτα εὐφυέστατα, καὶ ἰδιαιτέρα μάλιστα ἡμῶν γνώμη, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοσοῦτον κατάλληλα εἰς τὴν Ὁμηρικὴν ἀφέλειαν. Τὸ καθ' ἡμᾶς, μὴ ἀρνούμενοι ὅλως τὸ ἐνίοτε ἀλληγορικὸν παρ' Ὁμήρῳ, δὲν παραδεχόμεθα ὅμως ὅτι καὶ πάντοτε τὸ τ ή ν κ λ η τ ή γ κ λ η σημαίνει « Τὴν κληρονομίαν σου ».

τες τὸν θάνατον καὶ τὸ εἱμαρμένον νὰ διασωθῶμεν. Τῶν Σειρήνων μὲν πρῶτον τῶν φοβερῶν (εὐλογημένων, ἢ μὲ θεῖα περοικισμένων χαρίσματα) μᾶς παρήγγειλε τὴν φωνὴν νὰ ἀποφύγωμεν καὶ τὸν ἀνθῶδη λειμῶνα. Μόνος ἐγὼ, παρήγγειλε, νὰ ἀκούσω τὴν φωνὴν των (τὸ ᾆσμά των), ἀλλὰ μὲ δεσμὸν νὰ μὲ δέσητε φοβερὸν, διὰ νὰ μὴ ἠμπορῶ νὰ ταραχθῶ (νὰ μὴ σᾶς φύγω, νὰ μένω ἀκίνητος εἰς τὸν τόπον μου), ὀρθὸν εἰς τὸν πόδα τοῦ καταρτίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου νὰ ἦναι δεμένα τὰ ἄκρα τῶν σχοινίων. Ἂν δὲ καὶ σᾶς καθικετεύω, καὶ σᾶς διατάσσω νὰ μὲ λύσητε, σεῖς ὅμως μὲ περισσότερα τότε νὰ μὲ δένητε δεσμά. »

» Ἐγὼ μὲν λοιπὸν ἐξηγῶν αὐτὰ τὰ καθέκαστα ἐκοινοποίουν εἰς τοὺς συντρόφους μου· ἐν τοσούτῳ δὲ μὲ ταχύτητα ἔρθασε τὸ καλῶς δεδουλευμένον πλοῖον εἰς τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων· διότι τὸ ὤθει σφοδρῶς ὁ οὔριος ἄνεμος· διὰ μιᾶς ἔπειτα ἔπαυσε μὲν ὁ ἄνεμος, γαλήνη δὲ ἔγεινεν ἐλλείποντος ἀνέμου· θεὸς δέ τις ἀπεκοίμησε τὰ κύματα(1)· οἱ δὲ σύντροφοί μου, ἀναστάντες, ἐμάζωξαν τὰ πανία τοῦ πλοίου, καὶ αὐτὰ μὲν τὰ ἔβαλαν εἰς τὸ κοῖλον πλοῖον· αὐτοὶ δὲ, καθήμενοι εἰς τὰ κωπία, ἐλεύκαινον τὸ ὕδωρ (τὸ ἔκαμναν νὰ ἀφρίζῃ, ἐκωπηλάτουν ὁρμητικῶς) μὲ τὰ πελεκητά των κωπία· ἐγὼ δὲ ἐξ ἄλλου μέρους, κηρίου μέγαν δίσκον (τροχὸν) μὲ κοπτερὰν μάχαιραν εἰς μικρὰ κόψας τεμάχια, τὸ ἐπίεζον (ἐζύμονα) μὲ τὰς στιβαράς μου χεῖρας· εὐθὺς δὲ ἁπάλυνε τὸ κηρίον, βιαζόμενον ὑπὸ τῆς δεινῆς πιέσεως, καὶ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἡλίου, τοῦ βασιλικοῦ (θείου) υἱοῦ τοῦ Ὑπερίονος· κατὰ σειρὰν δὲ ὅλων τῶν συντρόφων μου ἐπάλειψα (ἐστούπωσα) τὰ ὦτα. Αὐτοὶ δὲ μὲ ἔδεσαν εἰς τὸ πλοῖον στερεὰ καὶ τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὀρθὸν εἰς τὸν πόδα τοῦ καταρτίου, καὶ

(1) Κατ' ἐπιβουλὴν τοῦ Ποσειδῶνος, λέγουσιν οἱ σχολιασταί, διὰ νὰ ἀκούσῃ καλήτερα ὁ Ὀδυσσεὺς τὸ ἐμβάλλον εἰς πειρασμοὺς ᾆσμα τῶν Σειρήνων.

ἔδενον ἀπ' αὐτοῦ τὰ ἄκρα τῶν σχοινίων· αὐτοὶ δὲ καθήμενοι ἔτυπτον μὲ τὰ κωπία των τὴν ἀρρίζουσαν θάλασσαν· ἀλλ' ὅτε τόσον ἀπείχομεν, ὅσον δὰ ἀκούεται τις φωνάζων, ὁρμητικῶς ἐλαύνοντες(1) (τὸ πλοῖον, κωπηλατοῦντες), αὐταὶ ἐνόησαν δὰ (δὲν τὰς ἔμεινεν ἄγνωστος, δὲν τὰς ἐλάνθασε) τὴν ταχυθάλασσον ναῦν, τὴν ἐγγύθεν διαπερῶσαν ὁρμητικῶς, ἤρχισαν(2) δὲ τὸ λιγυρὸν ἆσμά των.

« Δράμε, ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, ἐνδοξότατε Ὀδυσσεῦ, μέγα καύχημα τῶν Ἑλλήνων! σταμάτησον τὸ πλοῖόν σου, διὰ νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνήν μας (τὸ ἆσμά μας). Διότι ἀκόμη κανεὶς δὲν παρῆλθεν ἐντεῦθεν μὲ τὸ μελανόχρουν πλοῖον, πρὶν δὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν γλυκυτέραν μέλιτος ἐκ τῶν ἰδικῶν μας στομάτων φωνήν· ἀλλ' ἕκαστος (διαπλέων) περνᾷ ἀφοῦ τερφθῇ καὶ αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του (καὶ μάθῃ πλειότερα)· διότι ἡμεῖς γνωρίζομεν δὰ καλῶς πάντα, ὅσα εἰς τὴν εὐρύχωρον Τροίαν καὶ Ἕλληνες καὶ Τρῶες τῇ τῶν θεῶν βουλήσει ὑπέρεραν. Γνωρίζομεν δὲ καὶ ὅσα καὶ ἂν δύνανται νὰ συμβῶσιν εἰς τὴν πολυτρόφον γῆν. »

» Οὕτως εἶπον, ἀνατινάσσουσαι γλυκυτάτην φωνὴν (ψάλλουσαι ὡραιότατον ἆσμα)· καὶ ἡ καρδία μου εὐηρεστεῖτο νὰ ἀκούῃ, καὶ νὰ μὲ λύσωσι παρεκάλουν (διέτασσον) τοὺς συντρόφους μου, κάμνωντάς τους νεύματα μὲ τὰς ὀρρῦς(3)· ἀλλ' αὐτοί, βάλλοντες πλειότερον τὰ δυνατά των (σκύπτοντες περισσότερον), ἐκωπηλάτουν. Καὶ εὐθὺς, ἀναστάντες ὁ Περιμήδης καὶ ὁ Εὐρύλοχος, μὲ περισσότερα μὲ ἔδενον δεσμὰ, καὶ πλειότερον μὲ

(1) Δὲν ἠξεύρομεν ἂν καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Καστορίας, παῖδες ὄντες ἠκούομεν τὴν λέξιν λ ά μ ν ω (ἐλαύνω) κοινῶς ἐν χρήσει ἀντὶ τοῦ κωπηλατῶ.

(2) Τὸ πρωτότυπον ἔχει ἔντυνον=ἐκούρδησαν. Ἆρα τὸ ἐ ν τ ύ ν ω εἶναι λέξις καταλληλοτάτη ἐπὶ κουρδιζομένων μουσικῶν ὀργάνων.

(3) Διότι στουπωμένα ἔχοντες τὰ αὐτία, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀκούσωσι τοὺς λόγους τοῦ Ὀδυσσέως.

ἐπίεζον. Ἀφοῦ ὅμως ἐπέρασαν αὐτὰς δὰ (τὰς Σειρῆνας) πλέοντες, καὶ δὲν ἠκούομεν πλέον φωνὴν τῶν Σειρήνων καὶ ἆσμα, εὐθὺς ἀφῄρεσαν ἀπὸ τῶν ὠτῶν οἱ πολυαγαπημένοι σύντροφοί μου τὸ κηρίον, μὲ τὸ ὁποῖον τοὺς εἶχον ἐπαλείψει τὰ ὦτα, καὶ ἔλυσαν καὶ ἐμὲ ἀπὸ τὰ δεσμά.

» Ἀλλ' ὅτε δὰ ἀπεμακρύνθημεν ἀπὸ τὴν νῆσον, παρευθὺς ἔπειτα καπνὸν καὶ μέγα κῦμα εἶδον (1) καὶ ἤκουσα πάταγον· αὐτῶν δὲ τότε κυριευθέντων ὑπὸ τρόμου, ἐξέφυγον τὰ κωπία ἀπὸ τὰς χεῖρας, ἐβόμβησαν (ἔκαμαν ῥόχθον, φλοῖσβον) δὲ ὅλα κατὰ τὸ ῥεῦμα· ἐσταμάτησε δὲ εἰς τὸν τόπον του τὸ πλοῖον, ἀφοῦ δὰ πλέον τὰ μακρὰ κωπία δὲν ἐπίεζον μὲ τὰς χεῖράς των (διὰ τῶν χειρῶν δὲν ὤθουν τὸ πλοῖον). Ἀλλ' ἐγὼ τρέχων διὰ τοῦ πλοίου, ἐγκαρδίονον τοὺς συντρόφους μου, μὲ τοὺς ὡς μέλι γλυκεῖς λόγους, πλησιάζων τὸν καθένα των.

« Ὦ ἀγαπητοί μου, δὲν εἴμεθα δὰ ἄπειροι τῶν κινδύνων (δὲν εἶναι δὰ ἡ πρώτη φορὰ ὁποῦ ἀντιπαλαίομεν κατὰ κινδύνων). Βεβαίως δὰ καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μεγαλήτερον κακὸν, ὅσον ὅτε ὁ Κύκλωψ μᾶς εἶχε κλεισμένους εἰς τὸ εὐρύχωρον σπήλαιόν του μὲ τὴν ἀκάθεκτόν του ῥώμην. Καὶ ὅμως καὶ ἐκεῖθεν χάρις εἰς τὴν γενναιότητά μου, καὶ εἰς τὴν βουλὴν (σκέψιν) καὶ εἰς τὴν σύνεσιν, ἐλυτρώθημεν· καὶ ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἐκβάλητε τῆς μνήμης σας καὶ ἐκεῖνα (καὶ φρονῶ ἀναγκαῖον νὰ σᾶς ἀναμνήσω ἤδη καὶ ἐκεῖνα). Ἤδη λοιπόν, ἔλθετε, ἂς πεισθῶμεν ὅλοι (ἂς πράξωμεν) ὅπως θὰ εἴπω ἐγώ· σεῖς μὲν μὲ τὰ κωπία τὰ βαθέα κύματα τῆς θαλάσσης τύπτετε, καθήμενοι εἰς τὰς κωπηλατικάς σας ἕδρας, ἴσως καὶ ὁ Ζεὺς ἤθελεν εὐδοκήσει νὰ ἐκφύγωμεν ἐκ τούτου τοῦ ὀλέθρου καὶ νὰ σωθῶμεν· εἰς σὲ δὲ, οἰακοστρόφε (πηδαλιοῦχε), οὕτω σοὶ παραγγέλλω· ἀλλ' ἐντύπωσέ το εἰς τὸν νοῦν σου, διότι σὺ διευ-

(1) Δηλαδὴ τὸν ἀχνὸν καὶ τὸν πάταγον τῶν Πλαγκτῶν πετρῶν.

θύνεις τὸ πηδάλιον τοῦ κοίλου πλοίου μας. Ἀπὸ τοῦτον μὲν τὸν καπνὸν καὶ τὸ κῦμα ἔξω (μακρὰν) κράτει τὸ πλοῖόν σου· ἔχε δὲ τὸ 'μμάτι σου εἰς τὸν σκόπελον (προσπάθει νὰ πιάσωμεν τὸν σκόπελον), μήπως ἐκτειναχθὲν ἐκεῖσε σοῦ ἐκφύγῃ τὸ πλοῖον (μήπως χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃς ἐκτειναχθῇ ἐκεῖσε), καὶ μᾶς ῥίψῃς εἰς τὸ κακόν (εἰς τὸν ὄλεθρον, τὸν κίνδυνον).»

» Οὕτως εἶπον· αὐτοὶ δὲ προθύμως ὑπήκουσαν εἰς τοὺς λόγους μου. Περὶ τῆς Σκύλλης ὅμως τίποτε δὲν ἀνέφερα, τοῦ ἀναποφεύκτου βασάνου (κακοῦ), μήπως δειλιάσαντες παύσωσιν οἱ σύντροφοί μου ἀπὸ τὴν κωπηλασίαν, κρυπτόμενοι μέσα εἰς τὸ πλοῖον (ἀπὸ τοῦ κινδύνου, καὶ μαζωχθῶσι μέσα ἀπὸ τὸν ρόθον τοῦ κινδύνου). Καὶ τότε δὰ ἐλησμόνησα μὲν τὴν λυπηρὰν συμβουλὴν (παραγγελίαν) τῆς Κίρκης, ἐπειδὴ δὲν μοὶ παρήγγειλε νὰ ὁπλισθῶ (μὲ ἀπέτρεψε τοῦ νὰ ὁπλισθῶ)· ἐνδυθεὶς δὲ τὰ ἔνδοξά μου ὅπλα, καὶ λαβὼν δύο μακρὰ δόρατα εἰς τὰς χεῖράς μου, προέβην εἰς τὸ ἐπὶ τῆς πρώρας κατάστρωμα τοῦ πλοίου· διότι ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους ἐπρόσμενα (ἐνόμιζον) νὰ πρωτοφανῇ ἡ Σκύλλα τῶν βράχων, ἥτις μοὶ ἔφερεν ὄλεθρον εἰς τοὺς συντρόφους μου· οὐδὲ ἠδυνάμην νὰ τὴν ἴδω πουθενά. Ἐκουράσθησαν δὲ οἱ ὀφθαλμοί μου, τοὺς ὁποίους ἐπροσήλωνον πρὸς τὴν ἀερόχρουν (ζοφώδη, σκοτεινὴν) πέτραν.

» Ἠμεῖς δὲ τὸ στενὸν ἀνεπλέομεν, στενάζοντες (θρηνοῦντες, ῥίττοντες)· διότι ἐκ τοῦ ἑνὸς μὲν μέρους ἦτο ἡ Σκύλλα, ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ ἡ φοβερὰ Χάρυβδις ἀπερρόφησε φρικτὰ τὸ ἁλμυρὸν τῆς θαλάσσης ὕδωρ· τὸ ὁποῖον δὰ ὁσάκις ἤθελε τὸ ἐξεμέσει, ἀπαράλλακτα, καθὼς λέβης ἐκ τοῦ πολλοῦ πυρὸς, ὁλόκληρος ἀνέβραζε κοχλάζουσα (συγκυκωμένη, συνταρασσομένη)· πρὸς τὰ ὕψη δὲ ὁ ἀχνὸς (ἀτμὸς καὶ ἀρρὸς) ἐπὶ τῶν κορυφῶν καὶ τῶν δύο ἔπιπτε σκοπέλων· ἀλλ' ὁσάκις δὰ πάλιν θὰ ἀπερρόφα τὸ ἁλμυρὸν τῆς θαλάσσης ὕδωρ, ὅλη ἐσωτερικῶς ἐφαίνετο συγκυκωμένη· καὶ περὶ τὸν βράχον φρικώδης ἦν βρυγμὸς καὶ πάταγος κυμάτων καὶ θαλάσσης· ὑποκάτωθεν δὲ ἡ γῆ ἐφαίνετο (ἀπεκαλύπτετο) μαύρη ἀπὸ ἄμμου· αὐτοὺς

δὲ (τοὺς συντρόφους μου) κύτιρνος (κατάχλωμος) τοὺς ἐκυρίευε τρόμος. Ἠμεῖς πρὸς αὐτὴν ἐστρέψαμεν τὰ βλέμματά μας, φοβηθέντες ὄλεθρον· ἐν τοσούτῳ (τότε) δὲ ἡ Σκύλλα ἐκ τοῦ κοίλου μου πλοίου ἐξ μοῦ ἁφήρεσε συντρόφους, οἱ ὁποῖοι καὶ εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τὴν ῥώμην ἦσαν οἱ ἀριστεύοντες. Ἀπευθύνας δὲ τὸ βλέμμα μου εἰς τὸ ταχὺ πλοῖόν μου καὶ εἰς τοὺς συντρόφους μου, τὴν αὐτὴν στιγμὴν αὐτῶν εἶδον τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ὑπεράνωθεν, ἁρπαζομένων εἰς τὰ ὕψη· πρὸς ἐμὲ δὲ ἀπέτεινον λόγον, κράζοντές με ὀνομαστί, τὴν ἐσχάτην ταύτην πρόσκλησιν, μὲ κατάπικρον καρδίαν. Ὅπως δὲ ὅταν ἐπὶ ἐξεχούσης ἀκτῆς ἁλιεὺς μὲ μακρὸν ῥαβδίον εἰς τοὺς σμικροὺς ἰχθῦς δόλωμα καταβάλλων τὸ φαγητὸν ἀπολύει εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κέρας βοὸς διαιτωμένου εἰς τοὺς ἀγροὺς (1), σπαρταρῶν δὲ ἔπειτα πιάσας τὸ ὀψάριον τὸ ἔῤῥιψεν ἔξω πέραν τῆς θαλάσσης, οὕτω καὶ αὐτοὶ σπαρταρῶντες ἀνυψόνοντο πρὸς τοὺς βράχους· ἐκεῖ δὲ εἰς τὰς θύρας (εἰσόδους) τοῦ σπηλαίου της κατέτρωγεν αὐτοὺς ἐλεεινῶς κραυγάζοντας, ἐκτείνοντας πρός με τὰς χεῖράς των εἰς τὸ φοβερόν των μαρτύριον (εἰς τὴν τρομερὰν των ἀγωνίαν, ἐν τῷ δεινῷ σπαραγμῷ των). Οἰκτρότατον δὰ ἐκεῖνο εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἐξ ἁπάντων, ὅσα ὑπέστην, ἀναδιφῶν τὰς ὁδοὺς τῆς θαλάσσης (περιπλανώμενος εἰς ἀγνώστους θαλάσσας).

»Ἀφοῦ δὲ διεπλεύσαμεν (ἀπηλλάγημεν ἀπὸ) τοὺς δύο σκοπέλους, καὶ τὴν Χάρυβδιν καὶ τὴν Σκύλλαν, εὐθὺς ἔπειτα εἰς τὴν ἐξαίρετον τοῦ θεοῦ (Ἡλίου) ἐρθάσαμεν νῆσον· ἐκεῖ δὲ ἐνυπῆρχον ὡραῖαι ἀγελάδες εὐρυμέτωποι, καὶ πολλὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ὑπερίονος Ἡλίου. Καὶ τότε ἐγὼ, ὢν ἀκόμη εἰς τὸ πέλαγος εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον, καὶ τὸν μυκηθμὸν ἤκουσα τῶν συναγελαζομένων βοῶν καὶ τὸ βέλιασμα τῶν προβάτων· καὶ μοὶ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ὁ λόγος καὶ τοῦ τυφλοῦ μάντεως Θηβαίου Τειρεσίου, καὶ τῆς Αἰαίας Κίρκης, ἥτις πολὺ στενῶς μὲ παρήγγειλε, νὰ ἀποφύγω τὴν νῆσον τοῦ εὐ-

(1) Μεταξὺ τοῦ ἀγελαίτρου καὶ τῆς κλωστῆς ἐτίθετο κέρας βοός.

φραίνοντος τοὺς ἀνθρώπους Ἡλίου. Τότε λοιπὸν ἐγὼ εἶπον πρὸς τοὺς συντρόφους μου μὲ πικραμένην καρδίαν.

« Ἀκούσατε τοὺς λόγους, σύντροφοί μου, καί τοι καταβεβλημένοι ὑπὸ τῶν δυστυχημάτων, διὰ νὰ σᾶς εἴπω τὰς προφητείας τοῦ Τειρεσίου καὶ τῆς Αἰαίας Κίρκης, ἥτις πολὺ στενῶς μοὶ παρήγγειλε, νὰ ἀποφύγωμεν τὴν νῆσον τοῦ εὐφραίνοντος τοὺς ἀνθρώπους Ἡλίου· διότι ἐδῶ ἔλεγε μᾶς περιμένει μέγιστον δυστύχημα. Ἀλλὰ (λοιπὸν) παρέξω τῆς νήσου ἐλαύνετε τὸ μελανόχρουν πλοῖον».

» Οὕτως εἶπον· αὐτῶν δὲ συνετρίβη ἡ ἀγαπητὴ καρδία· εὐθὺς δὲ ὁ Εὐρύλοχος μὲ πικροὺς μοὶ ἀπήντησε λόγους.

« Ἀνυπόφορος (παράξενος, σκληρὸς) εἶσαι, Ὀδυσσεῦ· ἡ ὁρμή σου (ὀργὴ, βιαιότης, πεῖσμα, ἐπιμονὴ) εἶναι ὑπερβολική, οὐδὲ κουράζονται διόλου τὰ μέλη σου· χωρὶς ἄλλο δὰ (βεβαίως) σὺ τοὐλάχιστον ἔχεις τὰ πάντα ἐκ σιδήρου, καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν τοὺς συντρόφους σου, καταβασανιζομένους ὑπὸ τῆς κουράσεως καὶ τοῦ ὕπνου, δὲν ἀφήνεις νὰ ἐκβῶσιν εἰς τὴν ξηράν· ὅπου θὰ ἠδυνάμεθα πάλιν νὰ ἑτοιμάσωμεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πελάγους περιβρεχομένην νῆσον ἀναπαυτικὸν (ἀνακουφιστικὸν) δεῖπνον· ἀλλ' οὕτως ἔχοντας μᾶς διατάσσεις νὰ περιπλανώμεθα διὰ τῆς ταχείας νυκτὸς, ἀπομακρυνθέντες τῆς νήσου, εἰς τὸ μελανόχρουν πέλαγος. Ἀλλ' ἅμα ἀρχήσωσιν αἱ νύκτες (τὰς νύκτας) συμβαίνουσι βίαιοι ἄνεμοι, φθορὰ τῶν πλοίων· ποῦ θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐκφύγῃ φοβερὸν (ἐξαφνον) ὄλεθρον, ἂν πως ἐξ ἀπροόπτου ἐφορμήσῃ θύελλα τῶν ἀνέμων, ἢ Νότου ἢ τοῦ φοβεροῦ Ζεφύρου, οἱ ὁποῖοι δὰ πρὸ πάντων καταστρέφουσι πλοῖόν τι καὶ ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν ἀθανάτων θεῶν (καὶ παρὰ τὸ πεπρωμένον); ἀλλὰ βεβαίως τώρα μὲν ἀς ὑπακούσωμεν (ὑποχωρήσωμεν) εἰς τὴν σκοτεινὴν νύκτα, καὶ δεῖπνον θὰ ἑτοιμάσωμεν, μένοντες πλησιοντοῦ ταχυκινήτου πλοίου μας, εὐθὺς δὲ τὴν αὐγὴν ἀναβάντες εἰς τὸ πλοῖον, θὰ τὸ ἀπολύσωμεν εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος. »

» Οὕτως εἶπεν ὁ Εὐρύλοχος· ἐπευφήμησαν δὲ καὶ οἱ λοι-

ποὶ σύντροφοί μου· καὶ τότε δὰ ἐπείσθην, ὅτι κακὰ μᾶς προητοίμαζε τὸ εἱμαρμένον. Καὶ ἀποτείνας πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον τῷ εἶπον τοὺς πτερωτοὺς λόγους(1).

« Εὐρύλοχε, βεβαίως δὰ (ἠξεύρετε καλῶς ὅτι, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι, βλέπω ὅτι) μὲ ἀναγκάζετε νὰ ὑποκύψω, ἐπειδὴ εἶμαι μόνος· ἀλλ' ἔλθετε, τώρα ὁμόσατέ μοι ὅλοι σας φοβερὸν ὅρκον, ἀνίσως ἠθέλομεν ἀπαντήσει (αὐτοῦ) ἤ τινα βοῶν ἀγέλην, ἢ μέγα ποίμνιον προβάτων, νὰ μὴ φονεύσῃ τις μηδαμοῦ μὲ ὀλεθρίαν ἀσυνεσίαν ἢ βοῦν ἢ καὶ κἀνὲν πρόβατον· ἀλλὰ μὲ πᾶσαν ὑπομονὴν (ἡσυχάζοντες, μὴ πειράζοντές τι) νὰ τρώγητε τὰς ζωοτροφίας (τὸν ἄρτον), ὁποῦ μᾶς ἔδωκεν ἡ ἀθάνατος Κίρκη. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνοι δὲ παρευθὺς ὑπεχρεώθησαν δι' ὅρκου νὰ μὴ πράξωσί τι τῶν ἀπηγορευμένων, ὅπως τὸ εἶχον ἀπαιτήσει. Ἀφοῦ δὲ ὤμοσαν καὶ ἀπεπεράτωσαν τὸν ὅρκον των, ἀράξαμεν (ἐστήσαμεν) εἰς τὸν ἐξαίρετον (κοῖλον, χωρητικὸν) λιμένα τὸ καλοναυπηγημένον πλοῖόν μας, πλησίον γλυκοῦ νεροῦ· καὶ ἐκβῆκαν οἱ σύντροφοί μου ἀπὸ τὸ πλοῖον, ἔπειτα δὲ μετὰ προσοχῆς ἑτοίμασαν τὸ δεῖπνόν μας. Ἀλλ' ἀφοῦ κατέπαυσαν τὴν πεῖναν καὶ τὴν δίψαν των, ἐνθυμηθέντες δὰ ἔπειτα ἔκλαιον τοὺς ἀγαπητοὺς συντρόφους των, τοὺς ὁποίους κατέφαγεν ἡ Σκύλλα, ἁρπάσασα ἐκ τοῦ κοίλου πλοίου· κλαίοντας δὲ αὐτοὺς κατέλαβεν ὁ γλυκὺς ὕπνος· ὅτε δὲ ἦτο τὸ τρίτον μέρος τῆς νυκτὸς(2), καὶ τὰ ἄστρα ἤρχισαν νὰ κλίνωσιν (εἶχον δηλαδὴ διαβῆ τὰ μέσα τοῦ οὐρανοῦ), διήγειρε σφοδρὸν ἄ-

(1) Ἐκρίνομεν καλὸν νὰ εἴπωμεν ὀλίγους γραπτοὺς λόγους περὶ τῆς φράσεως ταύτης. Πτερωτοὺς [λέγουσιν] ὀνομάζει τοὺς λόγους ὁ ποιητὴς, διότι ὡς ἔχοντες πτερὰ πετῶσι καὶ δὲν ἐπανέρχονται. Ἴσως ὅμως καὶ διότι ἐπ' αὐτῶν ἐποχοῦνται αἱ ἰδέαι. Ἴσως δὲ ἐννοεῖ καὶ τοὺς προθύμως ἐκφερομένους, ζωηρῶς, ἀπὸ ἔξαψιν, προθύμους, ὀργίλους, ὁρμητικοὺς, κούφους, ἀπερισκέπτους, κατὰ τὰς περιστάσεις.

(2) Τὴν νύκτα διήρουν εἰς τρία μέρη.

νεμον ὁ κύριος τῶν νεφελῶν Ζεὺς μὲ φοβερὰν κακοκαιρίαν, κατεκάλυψε δὲ μὲ νέφη τὴν γῆν ὁμοῦ καὶ τὴν θάλασσαν, σκότος δὲ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ(1). Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς Αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, τὸ μὲν πλοῖον ἀράξαμεν, σύραντες αὐτὸ εἰς κοῖλον σπήλαιον· ὅπου δὰ ἦσαν ὡραῖοι χοροὶ καὶ ἕδραι Νυμφῶν(2)· καὶ τότε ἐγὼ, συγκροτήσας συνέλευσιν, εἶπον ἐνώπιον ὅλων.

« Ὦ ἀγαπητοί μου, εἰς τὸ πλοῖον ἔχομεν δὰ καὶ φαγητὸν καὶ πιοτὸν, ἀπὸ τὰς ἀγελάδας λοιπὸν ἂς ἀπέχωμεν, μήπως μᾶς ἔλθῃ κἀνὲν μέγα κακόν· διότι αἱ ἀγελάδες αὗται καὶ τὰ παχέα πρόβατα ἀνήκουσιν εἰς μέγαν θεὸν, τὸν Ἥλιον, ὅστις τὰ πάντα ἐφορεύει καὶ τὰ πάντα ἀκούει. »

» Οὕτως εἶπον· αὐτῶν δὲ ὑπήκουεν ἡ γενναία καρδία· ἐπὶ ἕνα δὲ ὁλόκληρον μῆνα ἀκατάπαυστος ἔπνεε Νότος(3), καὶ κἀνεὶς ἄλλος πλέον δὲν ἐφύσα ἄνεμος, εἰμὴ ὁ Νοτιοανατολικὸς καὶ ὁ Νότος· αὐτοὶ δὲ (οἱ σύντροφοί μου), ἕως οὗ μὲν εἶχον σῖτον καὶ ἐρυθρὸν οἶνον, ἕως τότε ἀπεῖχον ἀπὸ τὰς ἀγελάδας (δὲν τὰς ἐπείραζον), ἐπιθυμοῦντες νὰ σώσωσιν (ἀγαπῶντες) τὴν ζωήν των(4)· ἀλλ' ὅτε δὰ ἐκ τοῦ πλοίου ἐξέλιπον (ἐσώθησαν) ὅλαι αἱ προμήθειαι (αἱ ζωοτροφίαι), καὶ λοιπὸν ἔτρεχον εἰς κυνήγιον (διὰ νὰ πιάσωσί τι), περιπλανώμενοι ἐξ ἀνάγκης, ἰχθῦς, καὶ ὄρνιθας, ὅ,τι ἔπεφτεν εἰς τὰς ἀγαπητάς των χεῖρας, μὲ τὰ κυρτὰ ἄγκιστρα, κατεβασάνιζε δὲ τὴν κοιλίαν

(1) Ἀνεμοζάλη, τρικυμία μετὰ βροχῆς, μάλιστα δὲ βροχὴ συνεπάγουσα μαῦρα νέφη καὶ σκότος.

(2) Κατὰ τὴν πίστιν τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων τὰ σπήλαια ἦταν ἐνδιαίτημα Νυμφῶν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἦσαν πολλάκις βωμοὶ Νυμφῶν, ἐφ' ὧν προσεφέροντο θυσίαι ταῖς Νύμφαις.

(3) Ὁ νότιος ἄνεμος, ἢ μᾶλλον ὁ Νοτιοανατολικὸς, ὡς οἱονεὶ ἐπεξηγῶν ἐπιφέρει ὁ ποιητὴς «Εὖρός τε Νότος τε», ἢν ἐναντίος τοῖς ἐκ Θρινακείας εἰς Ἰθάκην πλέουσι.

(4) Δηλαδὴ ἐνθυμούμενοι τὴν παραγγελίαν μου καὶ τὸν ὅρκον των, καὶ φοβούμενοι ὅτι τότε βέβαιος ἔσται ὁ ὄλεθρός των.

των ἡ πεῖνα· τότε λοιπὸν ἐγὼ ἀπεμακρύνθην εἰς τὴν νῆσον (εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου), διὰ νὰ ἤθελον καθικετεύσει τοὺς θεοὺς, ἂν κἀνείς θὰ μοὶ ἐδείκνυε κἀμμίαν ὁδὸν διὰ νὰ ἀπέλθω (ἀπόπλου). Ἀλλ' ὅτε δὰ, διὰ τῆς νήσου διερχόμενος, ἀπεμακρύνθην ἐκ τῆς ὄψεως τῶν συντρόφων μου, νίψας τὰς χεῖράς μου, εἰς μέρος ὅπου ἦν προφύλαξις ἀπὸ τὸν ἄνεμον(1), ἀπέτεινα τὰς εὐχάς μου πρὸς ὅλους τοὺς θεοὺς, ὅσοι κατοικοῦσι τὸν οὐρανὸν, οἱ ὁποῖοι δὰ καὶ γλυκὺν ὕπνον ἐπέχεάν μοι ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν· ὁ δὲ Εὐρύλοχος τότε ἤρξατο νὰ δίδῃ πρῶτος τὴν κακὴν βουλὴν εἰς τοὺς συντρόφους μου (ἐγένετο πρόεδρος κακοῦ συμβουλίου τῶν συντρόφων μου).

« Ἀκούσατέ μου τοὺς λόγους, σύντροφοί μου, καὶ τοι εἰς κακὴν κατάστασιν εὑρισκόμενοι· ὅλοι μὲν οἱ θάνατοι (οἱ τρόποι τοῦ θανάτου) εἶναι μισητοὶ καὶ ἀποτρόπαιοι εἰς τοὺς ταλαιπώρους θνητοὺς, ἀπὸ τὴν πεῖναν ὅμως εἶναι τὸ οἰκτρότερον νὰ ἀποθάνῃ τις καὶ νὰ τελειώσῃ. Ἀλλ' ἔλθετε (λοιπὸν), ἐκ τῶν βοῶν τοῦ Ἡλίου διώξαντες ἔμπροσθέν μας τὰς ἀρίστας, ἂς τὰς θυσιάσωμεν εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς(2), οἵτινες κατοικοῦσι τὸν εὐρύχωρον οὐρανόν. Ἂν δὲ ἴσως ἠθέλομεν ῥθάσει εἰς τὴν Ἰθάκην, τὴν γῆν τῆς πατρίδος μας, εὐθὺς τότε (τάζομεν ὅτι) ἂς ἀνεγείρωμεν πλούσιον ναὸν εἰς τιμὴν τοῦ Ὑπερίονος Ἡλίου, καὶ ἐν αὐτῷ ἂς ἐγκαταθέσωμεν πολλὰ καὶ ἐσθλὰ (πολύτιμα) ἀφιερώματα· ἂν δὲ καὶ, ὀργισθεὶς τυχὸν ἕνεκα τῶν ὀρθὰ κέρατα ἐχουσῶν ἀγελάδων του, θέλῃ νὰ ἀφανίσῃ τὸ πλοῖόν μας, καὶ συμφωνήσωσι μετ' αὐτοῦ (καὶ ἐνδώ-

(1) Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπίτηδες (κατ' Εὐστάθιον) ἀνεζήτει τόπον, ὅπου ἦν νηνεμία) ἵνα μὴ ἡ ἕνεκα οὐρίου ἀνέμου δέησίς του γίγνηται παίγνιον τῶν ἀνέμων διατρωπιζομένη εἰς τὸν αἰθέρα.

(2) Ἂς τὰ σφάξωμεν καὶ ἂς εὐχηθῶμεν· διότι μετὰ τῶν θυσιῶν ἐγίνοντο καὶ εὐωχίαι, τοῦ μείζονος μέρους τῶν θυμάτων χρησιμεύοντος εἰς τροφὴν τῶν παρεστώτων ἐν τῇ θυσίᾳ· καὶ ἐκ παντὸς δὲ ζώου, ὅπερ εὐωχοῦντο, μέρη τινὰ ἀφωσιοῦντο τοῖς θεοῖς.

σωσιν εἰς τὴν θέλησίν του) καὶ οἱ λοιποὶ θεοί, προτιμῶ διὰ μιᾶς ἀνοίγων τὸ στόμα μου πρὸς τὸ κῦμα (καταπίνων τὸ κῦμα) νὰ χάσω τὴν ζωήν μου, παρὰ νὰ μαραίνωμαι (στραγγίζω, σώνωμαι, κατατήκωμαι) ἐπὶ πολὺν καιρόν, ἐνδιαμένων εἰς ἔρημον νῆσον.

» Οὕτως εἶπεν ὁ Εὐρύλοχος· ἐπευφήμουν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ σύντροφοί μου. Εὐθὺς δὲ συνάξαντες τὰς ἀρίστας ἐκ τῶν βοῶν τοῦ Ἡλίου ἐκ τοῦ πλησίον· διότι δὲν ἔβοσκον μακρὰν τοῦ κυανοπρώρου πλοίου αἱ βραδυκίνητοι (λοξοὺς πόδας ἔχουσαι) ὠραῖαι καὶ εὐρυμέτωποι ἀγελάδες· αὐτὰς δὲ τὰς περιεκύκλωσαν, καὶ ἀπέτειναν πρὸς τοὺς θεοὺς τὰς εὐχάς των (καὶ τὰς ἀφωσίουν εἰς τοὺς θεοὺς), κόψαντες χλωρὰ (μαλακὰ) φύλλα δρυὸς ὑψικόμου (1)· διότι δὲν εἶχον λευκὴν κριθὴν ἐπὶ τοῦ ὡραίας κωπηλατῶν ἕδρας ἔχοντος πλοίου. Ἀφοῦ δὲ ἀπεύθυνον τὰς εὐχάς των, καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔκδαραν τὰ θύματα, ἐξέτεμον τοὺς μηροὺς, καὶ τοὺς ἐκάλυψαν μὲ πάχος, διπλώσαντες αὐτὸ, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔβαλον τμήματα (ὠμοῦ) κρέατος (2)· οὐδὲ εἶχον ἄκρατον οἶνον διὰ νὰ ἐπιχέωσιν ἐπὶ τῶν καιομένων θυμάτων (ὁλοκαυτωμάτων), ἀλλὰ μὲ ὕδωρ κάμνοντες σπονδὰς ἔψηνον ἐπάνω ὅλα τὰ ἐντόσθια· ἀφοῦ δὲ κατεκάησαν τὰ μηρία, καὶ ἐγεύθησαν τὰ σπλάγχνα (3), ἔτεμον εἰς μικρὰ τεμάχια τὰ λοιπὰ κρέατα τῶν θυμάτων, καὶ τὰ ἐπέρασαν εἰς σουβλία.

» Καὶ τότε ἐκ τῶν βλεφάρων μου ἀπέπτη ὁ γλυκὺς (ὕ,

(1) Ἀντὶ τῶν ἱερῶν φύλλων περιέχεον ὡς ἀπαρχὴν καὶ ἀφοσίωσιν τῆς θυσίας ἐπὶ τῶν θυμάτων καὶ τοῦ βωμοῦ φύλλα δρυός.

(2) Ἵνα μαρτυρηθῇ ὡς εὐπρόσδεκτος ἡ θυσία, κατακαιομένων ἐξ ὁλοκλήρου τῶν μηρίων, ἐκάλυπτον αὐτὰ ἄνωθεν καὶ ὑποκάτωθεν μὲ πάχος, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτίθεντο μικρὰ τμήματα ἐξ ἁπάντων τῶν μελῶν.

(3) Καρδίαν, ἧπαρ, νεφρὰ, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐτρώγοντο εὐθὺς ὡς ἀπαρχαὶ τῶν θυσιῶν.

ἐκ τοῦ νη στερητικοῦ καὶ δύω, ὁ βαθὺς, βαρὺς, ὃν δὲν δύναταί τις εὐχερῶς νὰ ἀποτεινάξῃ) ὕπνος· ἐξεκίνησα δὲ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ τάχυ μου πλοῖον καὶ εἰς τὸ περιαιγιάλιον τῆς θαλάσσης· ἀλλ' ὅτε δὰ προχωρήσας ἤμην πλησίον τοῦ ἑκατέρωθεν κωπηλατουμένου πλοίου, καὶ τότε μοῦ ἦλθεν (μὲ προσέβαλεν) ἡ γλυκεῖα ὀσμὴ τοῦ καιομένου πάχους, ἀναστενάξας ἐκ βαθέων καρδίας ἀνέκραξα πρὸς τοὺς ἀθανάτους θεούς.

« Ζεῦ πάτερ, καὶ λοιποὶ μακάριοι καὶ αἰώνιοι θεοί, βεβαίως δὰ πρὸς κακόν μου (πρὸς ὄλεθρόν μου) μὲ ἀπεκοιμήσατε μὲ δυστυχῆ (σκληρὸν) ὕπνον, οἱ δὲ σύντροφοί μου μείναντες μόνοι (μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ) ἐσκέφθησαν μέγα πρᾶγμα (ὀλέθριον ἀνοσιούργημα). »

» Ὀγλίγωρος δὲ εἰς τὸν Ὑπερίονα Ἥλιον ἦλθε μηνυτὴς, ἡ ποδήρη φοροῦσα χιτῶνα Νύμφη Λαμπετία, ὅτι δὰ ἡμεῖς ἐσφάξαμεν τὰς ἀγελάδας του. Εὐθὺς δὲ ἐλάλησε πρὸς τοὺς ἀθανάτους (ὁ Ἥλιος) μὲ ὠργισμένην καρδίαν.

« Ζεῦ πάτερ, καὶ λοιποὶ μακάριοι αἰώνιοι θεοί, τιμώρησον δὰ τοὺς συντρόφους τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως, οἵτινες μοῦ ἔσφαξαν τὰς βοῦς μὲ ὑπερβάλλουσαν βίαν (ἀσεβῶς)· εἰς τὴν θέαν τῶν ὁποίων ἐγὼ εὐφραινόμην καὶ ὅταν ἀνέβαινον εἰς τὸν ἔναστρον οὐρανὸν καὶ ὅταν πάλιν (ἐξοπίσω) πρὸς τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐτρεπόμην, ἐὰν δὲ αὐτοὶ δὲν ἀποτίσωσι τὴν δικαίαν ποινὴν διὰ τὰς βόας μου (δὲν τιμωρηθῶσιν ἀξίως) θὰ χωθῶ εἰς τὸν Ἅδην, καὶ θὰ φέγγω εἰς τοὺς νεκρούς(1). »

» Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ κύριος τῶν νεφελῶν Ζεύς.

« Ἥλιε, σὺ μὲν φέγγε (ἐξακολούθει νὰ φωτίζῃς) εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς καὶ εἰς τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γονιμωτάτης (τροφοδότου) γῆς· αὐτῶν δὲ ἐγὼ ταχέως τὸ ὀγλίγωρον πλοῖόν των μὲ ἀπαστράπτοντα κτυπήσας κεραυνὸν εἰς

(1) Ὡς εἷς ὢν τῶν θεῶν, ὁ Ἥλιος ἠδύνατο καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν ἑαυτοῦ κατοικίαν καὶ διαμονήν.

σμικρὰ θρύμματα θὰ συντρίψω εἰς τὸ μέσον τοῦ μαύρου πελάγους. »

» Ταῦτα δὲ ἐγὼ τὰ ἔμαθον παρὰ τῆς ὡραίαν ἐχούσης τὴν κόμην Καλυψοῦς· αὐτὴ δὲ εἶπέ μοι, ὅτι τὰ ἤκουσε μόνη της παρὰ τοῦ διαγγελέως τῶν θεῶν Ἑρμοῦ(1).

» Ἀλλ' ὅτε λοιπὸν κατέβην εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἐπέπληττον ἕνα ἕκαστον πλησιάζων εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ κἀμμίαν θεραπείαν (τοῦ κακοῦ) δὲν ἠδυνάμεθα νὰ εὕρωμεν (ἐπινοήσωμεν)· διότι αἱ ἀγελάδες εἶχον ἤδη σφαγῆ. Εἰς αὐτοὺς δὲ παρευθὺς ἔπειτα οἱ θεοὶ σημεῖα ἐφανέρονον· εἶρπον μὲν τὰ δέρματα, τὰ δὲ κρέατα εἰς τὰ σουβλία ἐμυκῶντο καὶ τὰ ἐψημένα καὶ τὰ ὠμά· καὶ ἦν ἀπαράλλακτα ὡς νὰ ἐμυκῶντο βέες.

» Ἐπὶ ἓξ μὲν κατὰ σειρὰν ἡμέρας οἱ ἰδικοί μου περιπόθητοι σύντροφοι ἔτρωγον (εὐωχοῦντο) διώξαντες ἐνώπιόν των (διαλέξαντες) τὰς ἀρίστας ἐκ τῶν βοῶν τοῦ Ἡλίου· ἀλλ' ὅτε δὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀπέστειλεν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου Ζεὺς(2), καὶ τότε ἐπαμένως ἔπαυσε μὲν ὁ ἄνεμος φυσῶν μὲ τρικυμίαν (κακοκαιρίαν, βροχὴν καὶ σκότος)· ἡμεῖς δὲ εὐθὺς ἀναβάντες ἀπελύσαμεν τὸ πλοῖον εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος, στήσαντες ὀρθὸν τὸ κατάρτιον καὶ ἀνασύραντες ἐπ' αὐτοῦ τὰ λευκὰ πανία.

» Ἀλλ' ὅτε δὰ ἀπεμακρύνθημεν ἐκ τῆς νήσου, οὐδέ τις ἄλλη ἐφαίνετο ξηρὰ, ἀλλὰ μόνον οὐρανὸς καὶ θάλασσα· τότε δὰ ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ἔστησεν (ἐστοποθέτησε) κυανῆν νεφέλην ὑπεράνω τοῦ κοίλου πλοίου μας· ἐσκοτείνιασε δὲ τὸ πέλαγος ὑποκάτω τῆς νεφέλης· τὸ δὲ πλοῖον ἐποντοπόρει ὀλίγον ἀκόμη

(1) Ὡς εἶναι τῶρα γνωστὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὁ μὲν ποιητὴς παρὰ τῆς Μούσης ἔχει τὴν πᾶσαν διήγησίν του. Ὑποτίθεται δὲ διηγούμενος ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς τοὺς Φαίακας τί εἶπεν ὁ Ἥλιος καὶ τί ἀπεκρίθη ὁ Ζεὺς, ὥφειλε νὰ δείξῃ πόθεν ἔχει μαθὼν ταῦτα.

(2) Ἐκ τοῦ Διός, πατρὸς τῶν Ὡρῶν, ἐρχόνται αἱ ἡμέραι καὶ τὰ ἔτη.

καιρόν· διότι παρευθὺς ἦλθε φοβερῶς σφυρίζων ὁ Ζέφυρος μὲ μεγάλην φυσῶν τρικυμίαν· τοῦ καταρτίου δὲ τὰ μεγάλα σχοινία (τοὺς πρότονους) διέρρηξεν (ἔσπασε) καὶ τα δύο ἡ μανιώδης ἀνεμοζάλη τοῦ ἀνέμου· ἔπεσε δ' ὀπίσω τὸ κατάρτιον, καὶ ὅλα τὰ σύνεργα τοῦ πλοίου ἐχύθησαν εἰς τὸ βάθος τοῦ πλοίου· τὸ δὲ πεσὸν κατάρτιον εἰς τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου ἐκτύπησε τὴν κεφαλὴν τοῦ πηδαλιούχου, καὶ τοῦ κατεσύντριψε ὅλα διὰ μιᾶς τὰ ὀστᾶ τῆς κεφαλῆς· αὐτὸς δὲ λοιπὸν ἀπαράλλακτα, ὡς ὁ βουτηκτὴς, ἔπεσε κάτω ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου, ἐγκατέλιπε δὲ τὰ μέλη του ἡ γενναία ψυχή (ἐνεκρώθησαν δὲ τὰ μέλη του). Ὁ δὲ Ζεὺς ἐβρόντησε διὰ μιᾶς ὁμοῦ καὶ ἔρριψεν εἰς τὸ πλοῖον μέσα τὸν κεραυνόν του(1), τὸ δὲ πλοῖον συνετρίσθη ἐξ ὁλοκλήρου, κτυπηθὲν ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ τοῦ Διός, ἐγέμισε δὲ ἀπὸ ὀσμὴν θείου, ἔπεσον δ' ἐκ τοῦ πλοίου οἱ σύντροφοί μου· καὶ ὅμοιοι μὲ κορώνας πέριξ τοῦ μαύρου πλοίου ἀναιβοκατέβαινον εἰς τὰ κύματα (ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων· ὁ δὲ θεὸς(2) τοὺς ἀπεστέρει τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον.

» Ἐγὼ δὲ πηγαινοπερχόμην ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἕως ὅτου ἡ ταραχὴ τῆς θαλάσσης (ἡ τρικυμία) παρέλυσε τὰ πλευρὰ ἀπὸ τὴν τρόπιν τοῦ πλοίου· αὐτὴν δὲ γυμνὴν (μόνην ἄνευ σκευῶν) ἔφερε τὸ κῦμα· ἐξέβαλε δὲ συντρίψαν τὸ κατάρτιον μέχρι τῆς τρόπιος(3)· ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ εἶχε μείνει ἓν μέγα σχοι-

(1) Πρὸ τριάκοντα πέντε ἐτῶν ἐκδοὺς νεανίσκος, ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξωνίας, βιογραφίαν ἀτρομήτου τινὸς ποντοπόρου τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον N. A. Μαραθώνιος, ὑπὸ νεανικοῦ οἴστρου ἀγόμενος, πολλοὺς ἐκ τῶν στίχων τούτων καὶ ἄλλων τοῦ Ὁμήρου παρένειρα, ἐφαρμόσας ἐπὶ νεωτέρων συμβάντων.

(2) Τὸ εἱμαρμένον, ἢ ὁ Ζεύς.

(3) Τὸ κατάρτιον δὲν ἦτο στηριγμένον ἐπὶ τῆς τρόπιος, ἀλλ' εἰς πλαγίαν δοκὸν τοῦ πλοίου (μεσόβμην). Ἐκ ταύτης ἤδη ἐξετείναξεν αὐτὸ τὸ κῦμα καὶ τὸ συνέτριψε πρὸς τὴν τρόπιν.

νίον (ἐπίτονος), κατεσκευασμένον ἐκ δέρματος βοός· διὰ τούτου λοιπὸν (τοῦ ἐπιτόνου, σχοινίου) συγέδεσα ὁμοῦ καὶ τὰ δύο, καὶ τὴν τρόπιν καὶ τὸ κατάρτιον, καὶ καθήμενος ἐπ' αὐτῶν ἐφερόμην ὑπὸ τῶν ὀλεθρίων ἀνέμων (ἀφεθην εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων).

» Ὅτε δὰ ὁ μὲν Ζέφυρος ἔπαυσε πνέων μὲ τρικυμίαν (μανιωδῶς), ἐπῆλθε δὲ ὁ Νότος(1), φέρων λύπας (βάσανα) εἰς τὴν καρδίαν μου, διὰ νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐπιστρέψω ἀκόμη μίαν φορὰν εἰς τὴν ὀλεθρίαν Χάρυβδιν. Δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐφερόμην ὑπὸ τῶν κυμάτων, συγχρόνως δὲ μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἔφθασα εἰς τὸν ὀκόπελον τῆς Σκύλλης καὶ εἰς τὴν φοβερὰν Χάρυβδιν. Αὐτὴ μὲν ἀπερρόφησε τὸ ἁλμυρὸν ὕδωρ τῆς θαλάσσης· ἐγὼ δὲ πρὸς τὴν ὑψηλὴν συκῆν εἰς τὰ ὕψη ἐναέριος ὑψωθείς, πασθεὶς σφιγκτὰ ἀπ' αὐτῆς ἔμενα κολλημένος, ὡς νυκτερίς(2). Οὐδ' ἠδυνάμην εἰς κανὲν μέρος οὔτε νὰ στηριχθῶ μὲ τοὺς πόδας μου (πατῶν) στερεῶς, οὔτε νὰ καθήσω ἐπάνω· διότι αἱ μὲν ῥίζαι ἦσαν μακρὰν, τὰ δὲ κλωνάρια ἦσαν πολὺ ὑψηλὰ, καὶ μακρὰ (ἐκτεταμένα, ὑψηλὰ) καὶ μεγάλα (εὐτραφῆ, χονδρὰ), κατεκάλυπτον δὲ μὲ τὴν σκιάν των τὴν Χάρυβδιν· ἐκρατούμην δὲ κρατερῶς, μέχρις οὗ νὰ ἤθελεν ἐξεμέσει πάλιν τὸ κατάρτιον καὶ τὴν τρόπιν (τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀπορρόφησει ἡ Χάρυβδις ὁμοῦ μὲ τὸ ὕδωρ). Ἐνῷ δὲ ἐπερίμενα ἐλπίζων, μοὶ ἦλθον τέλος πάντων (ἀνεφάνησαν) πολὺ ἀργά. Ὅτε δὲ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δεῖπνόν του σηκόνεται ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀνὴρ (δικαστὴς), δικάζων πολλὰς διαφορὰς νέων ἀνδρῶν ἐχόντων φιλονεικίας(3), τότε δὰ αὐτὰ τὰ σύνεργα ἀνε-

(1) Ὁ Νοτιοανατολικός.

(2) Αἱ νυκτερίδες δὲν κάθηνται ἐπὶ τῶν κλάδων, ἀλλὰ προσκολλώμεναι ἐξαρτῶνται, κρέμανται ἀπ' αὐτῶν.

(3) Τὰ πάντα παρ' Ὁμήρῳ ἀναγγέλλουσι τὴν ἁπλοϊκότητα καὶ ἀφέλειαν τῶν ἡρωϊκῶν αἰώνων ἡ καὶ τοῦ δημοσίου, πρὸς ὃ ἀποτείνεται κυρίως ὁ Ὅμηρος, δηλαδὴ τοῦ λαοῦ. Καθ' ἣν ἐποχὴν δὲν ἐγίνωσκον οἱ ἄνθρωποι τεχνικὰς διαιρέσεις τοῦ καιροῦ, αἱ ὧραι τῆς ἡμέρας

φάνησαν ἐκ τοῦ βάθους τῆς Χαρύβδεος· ἀπέλυσα δὲ ἐγὼ ἐκ τοῦ ὕψους (ἀπ' ἐπάνω, ἴσα δηλονότι πρὸς τὸ κατάρτιον καὶ τὴν τρόπιν) καὶ τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας διὰ νὰ ῥιφθῶ κάτω· εἰς τὸ μέσον δὲ ἔπεσα μετὰ κρότου παρέξω (πλησίον) τῶν πολὺ μακρῶν τούτων τοῦ πλοίου σκευῶν (ξύλων), καθήσας δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐκωπηλάτησα μὲ τὰς χεῖράς μου. Ἀλλὰ τὴν Σκύλλαν δὲν ἐπέτρεψε πλέον ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν Ζεὺς νὰ ἴδω (ἤ, νὰ μὲ ἴδῃ)· διότι βεβαίως δὲν θὰ ἀπέφευγον τὸν φοβερὸν ὄλεθρον.

» Ἐκεῖθεν δὲ ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας(1) ἐφερόμην ὑπὸ τῶν κυμάτων· τὴν νύκτα δὲ τῆς δεκάτης μὲ ἐπλησίασαν οἱ θεοὶ εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, ὅπου κατοικεῖ ἡ Καλυψὼ, ἡ ὡραίους ἔχουσα τῆς κεφαλῆς τοὺς πλοκάμους, ἡ φοβερὰ θεὰ, μὲ ἀνθρωπίνην φωνὴν, ἥτις καὶ μὲ ἐφιλοξένησε καὶ μὲ ἐπεριποιεῖτο. Τί νὰ σοῦ τὰ λέγω ταῦτα ἓν πρὸς ἕν; διότι χθὲς ἤδη τὰ διηγούμην εἰς τὸ μέγαρόν σου πρὸς σὲ καὶ τὴν εὐγενῆ σύζυγόν σου. Μοὶ εἶναι δὲ μισητὸν (ἀποστρέφομαι δὲ) τὸ νὰ ἐπαναλέγω πάλιν τὰ μὲ ἄκραν ἀκρίβειαν καὶ σαφήνειαν ἅπαξ διηγηθέντα.

ἐδηλοῦντο διά τινων τακτικῶς καὶ περιοδικῶς εἰς τινα ὥραν γιγνομένων καὶ ἐπαναλαμβανομένων ἐργασιῶν τοῦ καθημερινοῦ βίου· οὕτω δηλοῦται ἐνταῦθα τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἡμέρας, τὸ συμπίπτον μὲ τὴν 3—4 ὥραν μετὰ μεσημβρίαν διὰ τῆς εἰς τὴν οἰκίαν του ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐπανόδου τοῦ δικαστοῦ. Καὶ μεθ' Ὅμηρον δὲ ἀπαντῶνται τοιαῦτα παραδείγματα, ὡς πα.' Ἡροδ. Β', 173 «μέχρι πληθώρης ἀγορῆς», καὶ παρὰ Θουκυδ. Η', 92. «ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ» = 9—11 πρὸ μεσημβρίας. Ἐνταῦθα δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ὤφειλεν ἐκ βαθείας αὐγῆς νὰ περιμένῃ μέχρι τῆς 4 ὥρας Μ. Μ. τὴν ὑπὸ τῆς Χαρύβδεως ἐξέμεσιν τοῦ καταρτίου καὶ τῆς τρόπιος!! Καὶ οὐδὲν μὲν ἀπίθανον ἀπέναντι τῆς καυτερικότητος τοῦ Ὀδυσσέως, παρ' ᾧ ὄντως τὰ πάντα ἦσαν σιδηρᾶ, εὑρέθησαν ὅμως καὶ τινες ἀμφιβάλλοντες περὶ τῆς γνησιότητος τῶν ἀνωτέρω ὁμηρικῶν στίχων.

(1) Οὐδὲν ἀδύνατον τοῖς θεοῖς. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ (Ὀδυσσ. Γ. στίχ. 47) ὁμολογεῖ, ὅτι πάντοτε ἦν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Ὀδυσσέως φυλάσσουσα αὐτόν.

ΠΕΡΙΔΗΨΙΣ ΤΗΣ Ν ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ἀλκίνοος προτείνει νὰ δωρηθῶσι τῷ Ὀδυσσεῖ παρὰ τῶν Φαιάκων καὶ ἕτερα δῶρα. Μετὰ θυσίαν καὶ συμπόσιον ὁ Ὀδυσσεὺς, μέλλων νὰ ἀποπλεύσῃ, ἀποχαιρετᾷ τοὺς φιλοξενήσαντας αὐτόν. Ἀποκοιμηθέντα ἐν τῷ πλοίῳ, οἱ Φαίακες ναῦται ἀποβιβάζουσιν αὐτὸν, χωρὶς νὰ τὸν ἐξυπνήσωσιν, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰθάκης μετὰ τῶν κειμηλίων, ἅπερ ἐδώρησαν αὐτῷ ὁ Ἀλκίνοος καὶ οἱ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων. Ὁ Ποσειδῶν, ὀργισθεὶς διὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσσέως, παραπονεῖται πρὸς τὸν Δία, οὗτος δὲ ἐπιτρέπει αὐτῷ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Φαίακας. Ὁ Ποσειδῶν μεταβάλλει εἰς βράχον τὸ πλοῖον, ὅπερ μετέφερε τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὴν Ἰθάκην. Ὁ Ἀλκίνοος προσφέρει θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι πρὸς ἐξιλέωσιν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξυπνήσας καὶ μὴ ἀναγνωρίζων τὸ μέρος εἰς ὃ τὸν ἀπεβίβασαν παραπονεῖται διὰ τὴν ὑποτιθεμένην ἀπιστίαν τῶν Φαιάκων. Ἡ Ἀθηνᾶ τῷ ἐμφανίζεται ὑπὸ τὸ σχῆμα νέου βοσκοῦ, καὶ τῷ ἀναγγέλλει ὅτι εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς Ἰθάκης. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιχειρεῖ νὰ τὴν ἐξαπατήσῃ διὰ μύθου ὃν ἐπενόησε. Ἡ θεὰ ἀναλαμβάνει τὴν ἀληθῆ της μορφὴν καὶ κάμνει τὸν ἥρωα νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν γῆν τῆς πατρίδος του. Βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐγκρύπτει εἰς τὸ σπήλαιον τῶν Νυμφῶν τὰ ἅπερ μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερε κειμήλια. Συσκέπτονται περὶ τῶν μέσων ἅπερ ὀφείλει νὰ μεταχειρισθῇ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὅπως τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρας. Ἡ Ἀθηνᾶ μεταβάλλει τὸν Ὀδυσσέα εἰς γεραιὸν ἐπαίτην, ὅπως εὐχερίστερον ἐξαπατήσῃ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ ἀπέρχεται εἰς Σπάρτην, ἵνα μεταφέρῃ ἐκεῖθεν τὸν Τηλέμαχον.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ν

Ὀδυσσέως ἀπόπλους παρὰ Φαιάκων καὶ ἄφιξις εἰς Ἰθάκην.

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ ὅλοι (οἱ Φαίακες) ἔμενον σιωπῶντες(1). κυριευμένοι ὑπὸ τοῦ θελγήτρου εἰς τὰ εὐρύχωρα μέγαρα. Ἀλλ' ὁ Ἀλκίνοος τέλος πάντων τῷ ἀπεκρίθη καὶ τῷ εἶπε.

« Ὦ Ὀδυσσεῦ, ἀροῦ (ἄπαξ) ἦλθες εἰς τὸ ἰδικόν μου μέγαρον, τὸ χαλκόστρωτον καὶ ὑψηλόν, φρονῶ ὅτι θὰ ἐπιστρέψεις εἰς τὴν πατρίδα σου, χωρὶς περαιτέρω περιπλανήσεις, εἰ καὶ μέχρι τοῦδε ὑπέφερες τόσον πολλὰ κακά. Εἰς ἕνα δὲ ἕκαστον ἐξ ὑμῶν παραγγέλλων λέγω ταῦτα (τὰ ἑξῆς), ὅστοι εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς τιμῆς τὸν (βασιλικὸν) μαῦρον οἶνον μου πίνετε πάντοτε, καὶ ἀκροάζεσθε τὸν ἀοιδόν. Τὰ ἐνδύματα μὲν εὑρίσκονται ἐγκεκλεισμένα εἰς τὸ καλῶς δεδουλευμένον κιβώτιον εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ξένου, καὶ ὁ μὲ πολλὴν τέχνην εἰργασμένος χρυσὸς, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα δῶρα, ὅσα ἔφερον ἐδῶ

(1) Ἡ ραψῳδία Ν ἄρχεται ἀπὸ τῆς τρίτης νυκτὸς μετὰ τὴν εἰς Φαίακας ἄφιξιν τοῦ Ὀδυσσέως, ὅστις μετὴν νύκτα, ἣν διεκυβέρνησεν ἐν τῷ ὕδατι, διέτριψε, πρὸς νύκτας καὶ πρὸς ἡμέρας ἐν τῇ νήσῳ τῶν Φαιάκων, δηλαδὴ, Ἡμέρα α' (Ῥαψῳδ. 2, 48.), Νὺξ β' (Ι, 342.· Ἡμέρα δ' (Θ, 1.). Νὺξ γ' (καὶ Ἡμέρα γ' (Ν, 17—35.). Τὴν ἄμεσος δὲ ἐπερχομένην νύκτα (δ') ἀποπλέει ἐκ τῆς νήσου Σχερίας (τῶν Φ.ακων).

οἱ βουληφόροι (πρόκριτοι) τῶν Φαιάκων· ἀλλ' ἔλθετε ἀς τῷ δώσωμεν ὁ καθείς μας ἀνὰ ἕνα μέγαν τρίποδα καὶ λέβητα (μὲ τὸν λέβητά του)· ἡμεῖς δὲ ἔπειτα συνελθόντες εἰς συνέλευσιν τοῦ λαοῦ λαμβάνομεν τὸ ἀντίτιμόν των· διότι εἶναι βαρὺ εἷς νὰ χαρίσῃ τοσαῦτα ἄνευ ἀποζημιώσεως. »

Οὕτως εἶπεν ὁ Ἀλκίνοος(1)· εἰς αὐτοὺς δὲ ἤρεσε τὸ λεχθέν. Ἐκεῖνοι μὲν ἀνεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ κοιμηθῶσιν· ὅταν δὲ ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς Αὐγῆς ροδοδάκτυλος Ἠώς, ἐπὶ τὸ πλοῖον αὐτοὶ ἔσπευσαν, ἔφερον δὲ τὸν τιμῶντα τοὺς ἄνδρας χαλκὸν(2)· καὶ αὐτὰ μὲν(τὰ δῶρα) καλῶς ἐτοποθέτησεν ὁ θεῖος Ἀλκίνοος, μόνος ἐμβὰς καὶ περιελθὼν τὸ πλοῖον, ὑπὸ τὰς τῶν κωπηλατῶν ἕδρας, διὰ νὰ μὴ ἤθελον ἐνοχλεῖ (παρεμποδίζει) κανένα ἐκ τῶν ναυτῶν λάμνοντα, ὅτε ἤθελον ζωηρῶς κινεῖ τὰ κωπία. Ἐκεῖνοι δὲ (οἱ πρόκριτοι τῶν Φαιάκων) ἐπῆγαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ παρεσκεύαζον τὸ συμπόσιον (δεῖπνον).

Εἰς τιμὴν δὲ αὐτῶν βοῦν ἐθυσίασεν ὁ θεῖος Ἀλκίνοος πρὸς τὸν Διὰ υἱὸν τοῦ Κρόνου, τὸν ἐπισωρεύοντα μαῦρα νέφη καὶ κύριον τῶν ἁπάντων. Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἔκαυσαν τὰ μηρία, εὐωχοῦντο ἐξαίρετον εὐωχίαν, τερπόμενοι· ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν ἔψαλλεν ὁ θεῖος ἀοιδὸς ὁ Δημόδοκος, ὁ ὑφ' ἁπάντων τιμώμενος (ὁ ἀγαπητὸς τοῦ λαοῦ). Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς συχνάκις πρὸς τὸν ἥλιον ἔστρεφε τὴν κεφαλήν του, τὸν τὰ πάντα φωτίζοντα (ἀπαστράπτοντα), ἐπιθυμῶν ἀνυπομόνως νὰ τὸν ἴδῃ δύοντα· διότι ἤδη τὸν εἶχε κατακυριεύσει ἡ ἐπιθυμία τῆς

(1) Ἐνόμισάν τινες, ὅτι ὁ Ἀλκίνοος ἐξεφράσθη οὐχὶ τοσοῦτον εὐγενῶς, εἰπών, ὅτι θὰ ἀποζημιωθῶσιν ἔπειτα ἀπὸ τοῦ δημοσίου διὰ τὰ δῶρα, ἅπερ θὰ δώσωσι τῷ Ὀδυσσεῖ. Ἀλλὰ τοιοῦτον ἦτο τὸ ἔθος τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, καὶ τὸ δίκαιον δὲ προστέτι, διότι τὸ δημόσιον ὀφείλει νὰ συντελῇ εἰς τοιαύτας εὐγενεῖς δαπάνας. (Βλ. Ὀδυσσ. Β, 77. Γ, 197. Γ, 55.)

(2) Τιμῶν ἢ κοσμῶν τοὺς ἄνδρας λέγεται ὁ χαλκός, ἐπειδὴ κατ' ἐξοχὴν πρὸς κατασκευὴν ὅπλων ἐχρησίμευεν.

εἰς τὴν πατρίδα ἀποχωρήσεως. Ὅπως δὲ ὅτε ἀνὴρ (ἐργάτης, γεωργὸς) ποθεῖ τὸν δεῖπνον (καὶ τὴν ἀνάπαυσιν) τῆς ἑσπέρας, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τὴν ὁδηγίαν ὅλην δὰ τὴν ἡμέραν εἰς νεοοργονόμενον χωράφιον σύρουσιν οἱ δύο οἰνοχρώματοι βόες του στερεῶς συνηρμολογημένον ἄροτρον, πρὸς μεγάλην δὲ χαρὰν του δύει δι' αὐτὸν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ ὑπάγῃ διὰ τὸ δεῖπνον, (ἢ διὰ νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ δεῖπνόν του), σαλεύονται δὲ ἀπὸ τὴν κούρασιν (τὸν πονοῦσι) τὰ γόνατα ἐν ᾧ ὑπάγει· οὕτω καὶ εἰς τὸν Ὀδυσσέα πρὸς μεγάλην του χαρὰν ἔδυσε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου (μεγάλως ἐχάρη ἰδὼν δύοντα τὸν ἥλιον). Εὐθὺς δὲ ὡμίλησε πρὸς τοὺς φίλους τῆς κωπηλασίας Φαίακας, πρὸς τὸν Ἀλκίνοον δὲ κατ' ἐξοχὴν ἀποτεινόμενος (δεικνύων) εἶπε τὸν λόγον.

« Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ἐκλαμπρε ὅλου τοῦ λαοῦ σου, (ἢ, φημισμένε εἰς ὅλον τὸν κόσμον), ἀποπέμψατέ με ποιήσαντες σπονδὰς (εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ) ἀβλαβῆ (χαίροντα), χαίρετε(1) δὲ καὶ ὑμεῖς (σᾶς ἀφήνω τὴν ὑγιείαν) διότι ἰδοὺ πλέον

(1) Οἱ πρόγονοί μας καὶ προσερχόμενοι (παρουσιαζόμενοι) καὶ ἀναχωροῦντες (ἀποσυρόμενοι) ἔλεγον τὸ χαῖρε ἢ χαίρετε, ὅπερ ἔμεινε καὶ εἰς τὴν καθομιλουμένην τὸ χαιρετῶ καὶ χαιρετήματα καὶ τὸ ἀρχαῖον χαιρετίζω, χαιρετισμός. Τὴν γνησίως Ἑλληνικὴν, τὴν εὐγενεστάτην καὶ λογικωτάτην συγχρόνως ταύτην πρόσρησιν, τὸ ὡραιότατον τοῦτο κομπλιμέντον, ἀναστήσατε καὶ τιμήσατε πάλιν, ὦ φίλοι ὁμογενεῖς! Μὴ καταδέχησθε πιθηκίζοντες, νὰ λέγητε καλὴν ἡμέραν, καλὴ ἑσπέρα, καλὴν νύκτα καὶ αὐτὸν τὸν χειμῶνα ἐνῷ βρέχει καὶ χιονίζει καὶ φυσᾷ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ τρικυμία μαίνεται καὶ αἱ λάσπαι φθάνουσιν ἕως εἰς τὰ γόνατα. Αἴσχος δὲ καὶ ὁ οὐλιον ἢ μαρτὰ «Δοῦλός σας ταπεινὸς, σᾶς προσκυνῶ ταπεινῶς, φιλῶ τὰ κράσπεδα τοῦ ἱματίου σας, τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν σας.» Χαῖρε καὶ χαίρετε! ἰδοὺ ἡ λογικωτάτη εὐχή· διότι τὴν χαρὰν ποθοῦσι πάντες· ἐν δὲ τῇ χαρᾷ ἐμπεριέχονται πάντα τὰ ἐφετὰ καὶ ὑγιεία, καὶ πλοῦτος, καὶ ὑπόληψις, καὶ τὸ πολυτιμότατον, χρηστὴ συνείδησις. Ὅποις τις χαίρῃ, ἀπαιτεῖται καὶ ὑγιεία καὶ πλούτος καὶ πάντα τὰ ἀγαθά. Χαίρετε λοιπὸν, καὶ πάλιν ἐρῶ χαίρετε!

ἔλαβον πέρας, ὅσα ἐπεθύμει ἡ ἀγαπητή μου καρδία, ἡ προετοιμασία καὶ τὰ ἀξιέραστα (πολύτιμα) δῶρα, τὰ ὁποῖα οἱ ἐπουράνιοι θεοὶ εἴθε νὰ μοὶ τὰ καταστήσωσιν εὐτυχῆ (νὰ μὲ ἀξιώσωσι νὰ τὰ χαρῶ) (1)· κατὰ πάντα δὲ ἐπαινετὴν (ἀκατηγόρητον) εἰς τὴν οἰκίαν μου τὴν σύζυγόν μου ἐπιστρέψας νὰ ἤθελον εὕρει, καὶ σώους τοὺς φιλτάτους μου· σεῖς δὲ πάλιν οἱ μένοντες ἐδῶ νὰ ἤσθε ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐφροσύνη τῶν νομίμων σας γυναικῶν καὶ τέκνων· οἱ δὲ θεοὶ δώσαν ὑμῖν παντοίαν ἀρετὴν (πᾶσαν εὐδαιμονίαν, πάντα τὰ ἐφετὰ) καὶ ἀπαλλάξειαν τὸν λαὸν τοῦτον παντὸς κακοῦ! »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ λοιπὸν ὅλοι ἐπευφήμουν, καὶ ἐνέκρινον νὰ προπέμψωσι τὸν ξένον (νὰ προπεμφθῇ ὁ ξένος), ἀφοῦ τοσοῦτον εὐπρεπῶς (εὐγενῶς) ὡμίλησε. Καὶ τότε πρὸς τὸν κήρυκα ἐλάλησεν ὁ κραταιὸς Ἀλκίνοος.

« Ποντόνοε, γεμίσας οἴνου τὸν κρατῆρα, πρόσφερε ἄκρατον οἶνον εἰς ὅλους τοὺς ἐν τῷ μεγάρῳ παρόντας, διὰ νὰ εὐχηθῶμεν πρῶτον εἰς τὸν Πατέρα Δία καὶ προπέμψωμεν τὸν ξένον εἰς τὴν πατρίδα του. »

Οὕτως εἶπεν· ὁ Ποντόνοος δὲ τὸν τὰς φρένας εὐφραίνοντα ἐκέρνα οἶνον καὶ ἐπρόσφερε δὰ εἰς ὅλους κατὰ σειράν· αὐτοὶ δὲ ἔκαμον σπονδὰς εἰς τοὺς μάκαρας θεούς, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν εὐρύχωρον οὐρανόν, ἐκεῖθεν ἀπὸ τὰς ἕδρας των(1)· ὄρθιος δὲ ἐσηκώθη ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, εἰς τὴν Ἀρήτην δὲ ἐνεχείρισε τὸ διπλοῦν ποτήριον (ἄνωθεν καὶ κάτωθεν συγχρόνως ποτήριον), καὶ προσφωνήσας αὐτὴν τῇ ἀπεύθυνε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

(1) Τὸ πρωτότυπον ἔχει ὄ λ β ι α, καὶ οἱ σχολιασταὶ καταδεικνύουσι τὴν μεταξὺ τοῦ π λ ο ῦ τ ο ς (ἀφθονία) καὶ τοῦ ὄ λ β ο ς (εὐλογία, εὐδαιμονία) διαφοράν. Διότι ὄντως ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι πάντοτε εὐδαιμονίας πατήρ.

(2) Οἱ μὲν μένοντες ἔκαμνον τὰς σπονδάς, καθήμενοι, ὁ δὲ ἀπελευσόμενος, ὄρθιος ἱστάμενος.

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασίλισσα, δι' ὅλου τοῦ βίου σου (εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα), ἕως οὗ νὰ γηράσῃς καὶ νὰ σοῦ ἔλθῃ ὁ θάνατος, τὰ ὁποῖα περιμένουσι τοὺς ἀνθρώπους· ἐγὼ δὲ ἀναχωρῶ· σὺ δὲ εὐφραίνου εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, μὲ τὰ τέκνα σου καὶ μὲ τοὺς λαούς σου καὶ μὲ τὸν Ἀλκίνοόν σου τὸν βασιλέα. »

Οὕτως εἰπὼν, τὸ κατώφλιον ὑπερέβη ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς· μαζύ του δὲ κήρυκα προέπεμψεν ὁ κραταιὸς Ἀλκίνοος, νὰ προηγῆται αὐτοῦ (νὰ τὸν ὁδηγήσῃ) εἰς τὸ ταχὺ πλοῖον καὶ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης· ἡ Ἀρήτη δὲ πάλιν πρὸς αὐτὸν ὑπηρετρίας ὁμοῦ ἔπεμπε γυναῖκας· τὴν μὲν μίαν φέρουσαν λαμπρὸν ἔνδυμα καὶ χιτῶνα τὴν δὲ ἄλλην κομίζουσαν τὸ σφαλισμένον κιβώτιον· καὶ ἡ τρίτη ἐβάστα τὸν ἄρτον καὶ οἶνον ἐρυθρόν.

Ἀφοῦ δὲ κατέβησαν δὰ εἰς τὸ πλοῖον καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, εὐθὺς αὐτὰ εἰς τὸ κοῖλον πλοῖον οἱ ἔνδοξοι (ἐκλεκτοὶ) συμπλωτῆρες (ναῦται) δεξάμενοι ἐτοποθέτησαν, τὸ ποτὸν καὶ ὅλας τὰς ζωοτροφίας· κατέστρωσαν δὲ τότε διὰ τὸν Ὀδυσσέα τάπητα καὶ λινοῦν σκέπασμα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ καλῶς δεδουλευμένου (πελεκημένου) πλοίου, διὰ νὰ ἤθελε κοιμηθῇ ἀνενόχλητος, εἰς τὸ μέρος τῆς πρύμνης· ἐπάνω δὲ ἀνέβη καὶ ὁ ἴδιος καὶ ἐπλάγιασεν ἥσυχα (σιωπῶν)· αὐτοὶ δὲ ἐκάθιζον εἰς τὰς κωπηλατικὰς ἕδρας των, ὁ καθεὶς κατὰ σειράν, τὸ δὲ εἰς τὴν γῆν στηρίζον τὸ πλοῖον σχοινίον ἔλυσαν ἀπὸ τὴν τρυπημένην πέτραν(1). Τότε αὐτοὶ κλίνοντες πρὸς τὰ ὀπίσω (βάλλοντες τὰ δυνατά των) ἀνέῤῥιπτον τὴν θάλασσαν μὲ τὰ κωπία· καὶ εἰς αὐτὸν ἀναπαυτικὸς ὕπνος ἔπιπτεν ἐπὶ τῶν βλεφάρων του, βαθὺς, γλυκύτατος (ἀτάραχος), πολὺ ὁμοιάζων μὲ τὸν θάνατον. Αὐτὸ δὲ (τὸ πλοῖον), ὅπως δὰ εἰς πεδιάδα ἵπποι ἀρσενικοὶ τέσσαρες ὁμοῦ συνεζευγμένοι, ὅλοι συγχρόνως παροξυνθέντες ὑπὸ τῶν πληγῶν τῆς μάστιγος, ῥί-

(1) Ἐσυνείθιζον νὰ ἀγκυροβολῶσι τὰ πλοῖα δένοντες σχοινίον διὰ τρυπημένου λίθου, στηριγμένου εἰς τὴν ξηράν.

πτόμενοι ὑψηλὰ (ἀναπηδῶντες, τοὺς ὀπισθίους πόδας ὑψοῦντες), ὁρμητικῶς τρέχουσι τὸν δρόμον των· οὕτω λοιπὸν καὶ αὐτοῦ (τοῦ πλοίου) ἡ μὲν πρώνη ἀνεσηκόνετο, τὸ κῦμα δὲ ὄπισθεν μελανόχρουν καὶ μέγα ἔβραζε τῆς πολυθορύβου θαλάσσης. Αὐτὸ δὲ ἔτρεχεν ἀδιακόπως ἀσφαλέστατα· οὔτε ὁ ἱέραξ ὁ κυκλοειδῶς (μὲ περιστροφὰς) πετῶν, τὸ ἐλαφρότατον πτηνόν, θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ φθάσῃ· τόσον αὐτὸ (τὸ πλοῖον) πλέον ἐλαφρὰ (τρέχον ὁρμητικὰ) διέσχιζε τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, φέρον ἄνδρα ἔχοντα νοήματα ὅμοια μὲ τοὺς θεούς(1)· ὅστις πρὶν μὲν ὑπέστη πολλοτάτας λύπας καὶ βασάνους εἰς τὴν ψυχήν του, διαπεράσας καὶ πολέμους ἀνδρῶν, καὶ πικρὰ κύματα (πικρὰν θάλασσαν), αὐτὸς δὰ τότε ταὐλάχιστον ἀτάραχος ἐκοιμᾶτο, λησμονήσας ὅσα καὶ ἂν εἶχε πάθει(2).

Ὅτε ὁ ἀστὴρ ὑψώθη (ἐστάθη ἐπάνω τοῦ πλοίου) φωτεινότατος (ἀστραπηβόλος), ὅστις δὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔρχεται

(1) α Ἔχοντα μήδεα θεοῖς ἐναλίγκια », λέγει τὸ πρωτότυπον. Καὶ πολύμητιν δὲ ἀποκαλεῖ ὁ Ὅμηρος τὸν Ὀδυσσέα. Μῆτις δὲ θὰ εἴπῃ νοῦς, σκέψις, γνώμη, ἐπινόησις, φρόνησις, ἐπιδεξιότης. Ἰδοὺ διατί καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ Α τῆς Ὀδυσσείας πολύτροπον μεταφράσαμεν διὰ τοῦ πολύγνωμον, δηλαδὴ τὸν πολύμητιν, τὸν πολλὰς γνώμας ἔχοντα, ἐφευρίσκοντα. Ἐνῷ τὸ πολύτροπον ὁ λαὸς ἢ δὲν θὰ ἐνόει, ἢ θὰ ἐξελάμβανεν ἀντὶ τοῦ πολὺ μετοβαλλόμενον, ποικίλον τοὺς τρόπους, τὴν διαγωγήν, τὰ φερσίματα, τὸν τρεπόμενον εἰς πολλά, μετατρεπόμενον, ἄστατον, παλίμβολον. Προσέτι δὲ καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ πολύτροπον ἐκεῖ πολλοὶ σχολιασταὶ ἐξήγησαν πολυπλάνητον, εἰς πολλὰς χώρας περιπλανηθέντα, ἐκλαμβάνοντες ὡς ἐπεξήγησιν αὐτοῦ τὸ «ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη», ὅπερ ἡμεῖς δὲν παραδεχόμεθα.

(2) Ὅπως ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος ζωγράφος ἐθαυμάσθη διὰ αὐτὸ τοῦτο διότι ἔγραψε τὸν Ἀγαμέμνονα, καλύπτοντα τὸ πρόσωπόν του μὲ τὴν χλαμύδα του, θυσιαζομένης τῆς Ἰφιγενείας, οὕτω λίαν εὐσταχῶς καὶ ὁ Ὅμηρος ἀποκομίζων τὸν Ὀδυσσέα ἀποφεύγει τὸ νὰ ἐπιχειρισθῇ τὴν ὅλως ἀνέφικτον καὶ ἀκατόρθωτον ἐπιχείρησιν, τοῦ νὰ περιγράψῃ καὶ παραστήσῃ ἡμῖν ἐπαξίως τε καὶ ἀρτίβως τὰ αἰσθήματα τοῦ μετὰ τοσαῦτα παθήματα εἰς τὴν πατρίδα ἐπανακάμπτοντος ἥρωός του.

ἀγγέλων (προάγγελος) τὸ φῶς τῆς τὴν πρωΐαν γεννωμένης (ἢ, γεννώσης Ἠοῦς· τότε δὰ εἰς τὴν νῆσον ἄραξε τὸ ποντοπόρον πλοῖον.

Ὑπάρχει δέ τις λιμὴν (καλούμενος) τοῦ Φόρκυνος(1), τοῦ θαλασσίου γέροντος, εἰς τὸν δῆμον τῆς Ἰθάκης· ἐν αὐτῷ δὲ δύο ἐξέχουσαι ἀκταὶ ἀπόκρημνοι, πρὸς τὸν λιμένα κλίνουσαι, αἱ ὁποῖαι δὰ κρατοῦσιν (ἐμποδίζουσιν) ἔξω τὰ μέγα κῦμα τῶν σφοδρῶν καὶ ὀλεθρίων ἀνέμων· εἰς τὰ ἐντὸς δὲ χωρὶς δεσμὰ μένουσι τὰ καλῶς ναυπηγημένα πλοῖα, ἀφοῦ δὰ ἅπαξ φθάσωσιν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λιμένος. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ λιμένος εἶναι τανύφυλλος (τανυσμένα ἔχουσα τὰ φύλλα, δηλαδὴ μακρουλὰ) ἐλαία· πλησίον δὲ αὐτῆς ἄντρον ὡραιότατον, δροσερώτατον (ἀερόχρουν, κατάσκιον), ἀφιερωμένον εἰς τὰς Νύμφας, αἵτινες ὀνομάζονται Ναϊάδες (τῶν ὑδάτων, τῶν πηγῶν, τῶν ῥυάκων καὶ ποταμῶν θεαί) ἐνυπάρχουσι δὲ κρατῆρες καὶ ἀμφιφορεῖς λίθινοι· ὅπου δὰ ἐναποθέτουσι τὸ μέλι των αἱ μέλισσαι· ἐνυπάρχουσι δὲ καὶ ἐργαλειοὶ (ὑφαντήρια) λίθινοι περιμήκεις, ὅπου λοιπὸν αἱ Νύμφαι ὑφάσματα ὑφαίνουσι πορφυρᾶ, θαῦμα νὰ τὰ ἰδῇ τις (διεγείροντα τὸν θαυμασμὸν τοῦ θεατοῦ)· ἐνυπάρχουσι δὲ ὕδατα ἀέννααν· δύο δὲ θύρας (εἰσόδους) ἔχει τὸ ἄντρον· ἡ μὲν πρὸς τὸν Βορρᾶν βλέπουσα πατεῖται ὑπὸ ἀνθρώπων· ἀλλ' ἡ πρὸς Νότον, ἀνήκει εἰς τοὺς θεοὺς μᾶλλον· οὐδ' εἰσέρχονται δι' αὐτῆς ἄνθρωποι, ἀλλ' εἶναι ὁδὸς τῶν ἀθανάτων(2).

Ἐκεῖ αὐτοὶ (οἱ Φαίακες ναῦται) εἰσέπλευσαν, γνωρίζοντες ἐκ τοῦ προτέρου (τὸν λιμένα)· τὸ μὲν πλοῖον ἔπειτα ἐπροχώ-

(1) Θεοῦ θαλασσίου, υἱοῦ τοῦ Πόντου καὶ τῆς γῆς.

(2) Κατὰ Στράβωνα καὶ Πορφύριον τοιοῦτον σπήλαιον οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐν Ἰθάκῃ. Ἀλλὰ νεώτεροι περιηγηταὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀνεῦρον τὰ ἔγγυς τοῦ πλησίον τοῦ λιμένος Βαθέως, φρονοῦντες ὅτι ἐκ σεισμοῦ ἢ ἄλλης αἰτίας κατεστράφη ἡ πρὸς Βορρᾶν εἴσοδος καὶ ἡ στέγη τοῦ ἄντρου. Ἀλλ' οἱ φίλοι τῶν ἀλληγοριῶν ἐφαντάσθησαν ὅτι ἐνταῦθα ὁ Ὅμηρος μᾶς διδάσκει τὴν Κοσμογονίαν.

ρησε τειναχθὲν εἰς τὴν ξηρὰν σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου, ὑπὸ τῶν χειρῶν τοιούτων ὠθούμενον κωπηλατῶν· αὐτοὶ δὲ ἐκβάντες ἐκ τοῦ στερεῶς ναυπηγημένου πλοίου εἰς τὴν ξηράν, πρῶτον τὸν Ὀδυσσέα ἐκ τοῦ κοίλου πλοίου ἐξήγαγον σηκώσαντες, ὁμοῦ καὶ μὲ τὸ λινὸν σκέπασμά του καὶ μὲ τὸ λαμπρὸν στρῶμά του· κάτω δὲ ἐπὶ τοῦ ἄμμου τὸν κατέθεσαν, βυθισμένον εἰς τὸν ὕπνον, ἐξέβαλον δὲ καὶ τὰ κειμήλια, τὰ ὁποῖα τῷ ἐδώρησαν ἐπανερχομένῳ εἰς τὴν οἰκίαν του οἱ μεγαλοπρεπεῖς Φαίακες, ἐμπνευσθέντες ὑπὸ τῆς μεγαθύμου Ἀθηνᾶς (χάρις εἰς τὴν μεγ. Ἀθηνᾶν). Καὶ αὐτὰ μὲν λοιπὸν πλησίον τῆς ῥίζης (τοῦ κορμοῦ) τῆς ἐλαίας ὅλα ὁμοῦ (σωρὸν) τὰ ἔβαλαν, παράμερα ἀπὸ τὴν ὁδόν, μήπως κανεὶς τῶν διαβαινόντων ἀνθρώπων, πρὶν δὰ ἐξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐπελθὼν τὰ βλάψῃ (ἀφαιρέσῃ) αὐτοὶ δὲ πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των ἐπέστρεφον (ἐμίσευσαν) (1). Ἀλλ' οὔτε ὁ συνταράσσων τὴν γῆν Ποσειδῶν ἐλησμόνησε τὰς ἀπειλὰς, τὰς ὁποίας πρότερον ἠπείλησεν ἅπαξ τὸν ἰσόθεον Ὀδυσσέα, τοῦ Διὸς δὲ ἐρεύνησε τὴν θέλησιν (ἠρώτησε νὰ μάθῃ τὴν θέλησιν τοῦ Διός).

« Ζεῦ πάτερ, οὐδεμίαν λοιπὸν ἐγὼ θα ἔχω εἰς τὸ ἑξῆς τιμὴν μεταξὺ τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἀφοῦ οἱ θνητοὶ δὲν μὲ τιμῶσι Φαίακες, οἵτινες δὰ κατάγονται μάλιστα ἀπ' ἐμοῦ(2). Διότι, ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπίστευα ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς, ἀφοῦ πάθῃ πολλὰ εἰσέτι δεινὰ, θὰ ἐπιστρέψει εἰς τὴν πατρίδα του· διότι τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν του δὲν τὴν κατέστρεφον ὅλως διόλου, ἐπειδὴ σὺ ἔφθασες ἅπαξ νὰ τὴν ὑποσχεθῇς καὶ νὰ συγκατανεύσῃς· αὐτοὶ ὅμως (οἱ Φαίακες) κομμώμενον ἀ-

(1) Πλεῖστα ὅσα εἶπον οἱ ἐξηγηταὶ διὰ νὰ δικαιολογήσωσι τὸν πάντῃ ἀπίθανον οὕτωσὶ δὰ βαθὺν ὕπνον τοῦ Ὀδυσσέως, λησμονοῦντες, ὅτι οὕτως ἦτο ἡ θέλησις τῆς Ἀθηνᾶς, οὕτως ὤφειλε νὰ γείνῃ καὶ οὕτως ἐγένετο, ἵνα ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ Θεοῦ Ὕπνου καὶ ἐπὶ μυστηριωδους πλοίου Φαιάκων διαλάθῃ τὸν Ποσειδῶνα.

(2) Διὰ τοῦ Ναυσιθόου οἱ Φαίακες κατήγοντο ἀπὸ τοῦ Ποσειδῶνος [Βλ. Ὀδυσσ. Η, 75,]

ναπαυτικὰ ἐπὶ ταχέως πλοίου μεταφέροντες αὐτὸν διὰ τοῦ πελάγους τὸν ἀπεβίβασαν (τὸν ἐτοποθέτησαν κάτω) εἰς τὴν Ἰθάκην, τῷ ἔδωκαν δὲ καὶ ἀναρίθμητα δῶρα, καὶ χαλκὸν, πλουσιοπάροχον καὶ χρυσὸν, καὶ ὑφαντὰ φορέματα, πολλὰ, ὅσα οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ φέρῃ ἐκ τῆς Τρωάδος ὁ Ὀδυσσεὺς, ἂν σῶος καὶ ἀβλαβὴς ἤρχετο, λαβὼν τὸ μέρος του ἐκ τῶν λαφύρων. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντήσας εἶπεν ὁ τὰς νεφέλας συνάγων Ζεύς.

« Ὦ θεοί! (βαβαί!), συνταράκτα τῆς γῆς πολυδύναμε, ὁποῖον εἶπες λόγον! Οὐδόλως ἀρνοῦνταί σοι τιμὴν οἱ θεοί· θὰ ἦτο δὲ δεινὸν πρᾶγμα, ἐντιμότατον καὶ ἄριστον νὰ πληγόνῃ τις μὲ περιφρόνησιν. Ἐκ τῶν ἀνθρώπων ὅμως ἄν τίς σε, παραφερόμενος ἐκ τῆς ῥώμης καὶ ἐκ τοῦ κράτους του, δέν σε τιμᾷ, εἰς τὰς χεῖράς σου εἶναι πάντοτε καὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃς κατόπιν. Κάμε, ὅπως θέλεις, καὶ ὅπως εὐαρεστεῖται ἡ καρδία σου. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ἔπειτα ὁ συνταράσσων τὴν γῆν Ποσειδῶν.

« Εὐθὺς καὶ ἐγὼ θὰ τὸ ἐπραγματοποίουν, κύριε τῶν νεφελῶν Ζεῦ, ὅπως τὸ λέγεις· ἀλλὰ τὸν ἰδικόν σου πάντοτε θυμὸν(1) φοβοῦμαι καὶ ἀποφεύγω. Τώρα λοιπὸν θέλω, τῶν Φαιάκων τὸ περικαλλὲς πλοῖον, ἐπιστρέφον ἐκ τοῦ ταξειδίου, εἰς τὸ ἀερόχρουν πέλαγος, νὰ συντριφθῇ (καταστραφῇ)· διὰ νὰ ἀπέχωσι πλέον, καὶ νὰ παύσωσι διασώζοντες (εἰς τὴν πατρίδα των μεταφέροντες) ἀνθρώπους· μέγα δὲ αὐτῶν ὄρος τὴν πόλιν νὰ κατακαλύψῃ.

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπαντῶν ὡμίλησεν ὁ τὰς νεφέλας συνάγων Ζεύς.

(1) Ἀπαράλλακτα, ὡς καὶ ἡ καθομιλουμένη θυμὸν λέγει ἐνταῦθα, πρὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν ὁ Ὅμηρος ἀντὶ ὀργήν. Καὶ ὅμως τινὲς νομίζουσιν ὅτι βεβηλόνονται, καὶ ξεπίπτουσιν ἐὰν εἴπωσι θυμόνω ἀντὶ ὀργίζομαι, καὶ μὲ θυμὸν ἀντὶ, μὲ ὀργὴν, ἢ ἐν ὀργῇ!!

« Φίλε μου! (ἀδελφέ!), οὕτω μὲν φαίνεταί μοι καλήτερον (προτιμητότερον) εἰς τὸν νοῦν μου, καθ' ἣν στιγμὴν δὰ ὅλοι ἐλαυνόμενον θὰ τὸ ἔβλεπον οἱ κάτοικοι ἐκ τῆς πόλεως, νὰ τὸ μεταμορφώσῃς εἰς λίθον πλησίον τῆς γῆς, ὅμοιον μὲ ταχυκίνητον πλοῖον(1)· διὰ νὰ ἀπορῶσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μέγα δὲ αὐτῶν ὄρος τὴν πόλιν νὰ κατακαλύψῃ. »

Ἀφοῦ δὲ ἤκουσε τοῦτο ὁ συνταράσσων τὴν γῆν Ποσειδῶν, ἐξεκίνησεν εὐθὺς εἰς τὴν Σχερίαν, ὅπου εἶναι οἱ Φαίακες! ὅπου ἐστάθη· ἐκεῖνα δὲ παλλὰ πλησίον ἦλθε τὸ ποντοπόρον πλοῖον, ὁρμητικῶς ἐλαυνόμενον· τούτου δὲ πλησίον ἦλθεν ὁ τὴν γῆν συνταράσσων, ὅστις τὸ ἔκαμε (μετεμόρφωσεν εἰς) λίθον, καὶ τὸ ἐστήριξε μὲ ῥίζας ὑποκάτωθεν (ἐκ τῶν ἀβύσσων), κτυπήσας αὐτὸ μὲ τὴν παλάμην του· αὐτὸς δὲ ἦτο ἤδη ἀναχωρημένος μακράν(2).

Ἐκεῖνοι δὲ συνωμίλουν πρὸς ἀλλήλους μὲ λόγους πτερωτούς, οἱ μὲ μακρὰ κωπία ἐλαύνοντες τὰ πλοῖα Φαίακες, οἱ περίφημοι θαλασσοπόροι. Οὕτω δέ τις (ὁ καθείς των) ἔλεγεν, ἀπευθύνων τὰ βλέμματα πρὸς τὸν πλησίον του.

« Φεῦ (βαβαί! θαῦμα!), ποῖος δὰ ἀλυσόδεσεν (ἐσταμάτησε) τὸ ταχυκίνητον πλοῖον ἐντὸς τοῦ πελάγους, ἐνῷ ὁρμητικῶς ἐλαύνετο πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἤδη ἐβλέπομεν αὐτὸ ὁλόκληρον (δηλαδὴ τοσοῦτον εἶχε πλησιάσει, ὥστε ἐφαίνετο ὅλον ὅσον μέρος καὶ ἂν ὑπερεῖχε τῆς θαλάσσης μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων μερῶν του καταλεπτῶς καὶ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς). »

Οὕτως ἔλεγε καθείς των· ἐκεῖνα δὲ δὲν τὰ ἐγνώριζον, ὅπως ἔγειναν (καὶ ποῦ νὰ ἠξεύρωσι τί συνέβη). Πρὸς αὐτοὺς

(1) Ὁ μῦθος οὗτος ἐπλάσθη, κατ' Εὐστάθιον, ἐκ βράχου παρὰ τὴν Κέρκυραν, ὁμοιάζοντος μὲ πλοῖον (ἔχοντος σχῆμα πλοίου).

(2) Διὰ μιᾶς ὁ Ποσειδῶν μεταβάλλει τὸ πλοῖον εἰς λίθον. Μόλις τὸ κτυπᾷ (τῷ δίδει μίαν μ α ν τ ζ α ν) καὶ τὸ πλοῖον ἀπολιθοῦται, ἀνεγείρεται ὄρος ἐκ τῆς ἀβύσσου, πρὸς ῥίζωσιν τοῦ λιθίνου πλοίου, καὶ ὁ Ποσειδῶν ἤδη εἶναι μακράν, διότι οὐθ' ἔχει χρείαν νὰ ἴδῃ ἂν ὅπερ ἤθελεν ἐγένετο, βέβαιος ὢν περὶ τῆς θείας αὐτοῦ δυνάμεως.

δὲ ὁ Ἀλκίνοος ἐδημηγόρησε καὶ εἶπεν (ἄρα, ὡς φαίνεται, οἱ Φαίακες ἔτυχον ὄντες ἐν συνελεύσει, ἐκ τοῦ βουλευτηρίου δὲ ἐφαίνετο ὁ λιμὴν καὶ ἐν ταῖς συνδιαλέξεσί των ἔβλεπον τὸ ἐπιστρέφον πλοῖον).

» Ὦ θεοί! ὄντως βεβαιότατα δὰ μὲ ἐφθασαν οἱ παλαιοὶ (πάλαι ῥηθέντες) χρησμοὶ τοῦ πατρός μου, ὅστις ἔλεγεν ὅτι ὁ Ποσειδῶν εἶναι ὠργισμένος καθ' ἡμῶν, διότι μεταφέρομεν ἀβλαβεῖς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους (ὁποιον τύχῃ). Εἶπεν ὅτι μίαν ἡμέραν μεγαλοπρεπὲς πλοῖον τῶν Φαιάκων, ἐπιστρέφον ἐκ τοῦ ταξειδίου του, εἰς τὸ ἀεροχρουν πέλαγος θὰ τὸ κατασυντρίψει, μέγα δὲ ἡμῶν ὄρος τὴν πόλιν θὰ κατακαλύψει· οὕτως ἔλεγεν ὁ γέρων· αὐτὰ δὲ ἰδοὺ τώρα ὅλα λαμβάνουσι πέρας (πραγματοποιοῦνται). Ἀλλ' ἔλθετε, ὅπως θὰ σᾶς εἰπω, νὰ ὑπακούσωμεν ὅλοι. Ἀπὸ μὲν τὴν μεταφορὰν (ξεπροβόδημα, ἀποστολὴν εἰς τὴν πατρίδα) παύσατε τῶν ἀνθρώπων, ὅτε δὰ κανεὶς θὰ ἤθελεν ἔλθει εἰς τὴν πόλιν μας. Εἰς τιμὴν δὲ τοῦ Ποσειδῶνος ταύρους δώδεκα ἐκλεκτοὺς θὰ θυσιάσωμεν, ἴσως (διὰ νὰ ἤθελε) μᾶς εὐσπλαγχνισθῇ, καὶ μὴ μὲ περίμηκες ὄρος τὴν πόλιν ἡμῶν κατακαλύψῃ(1). »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ ἐφοβήθησαν, καὶ ἑτοίμασαν τοὺς ταύρους. Οὕτως αὐτοὶ μὲν δὰ ἀπεύθυνον εὐχὰς εἰς τὸν θεὸν Ποσειδῶνα, τοῦ δήμου τῶν Φαιάκων οἱ πρόκριτοι καὶ ἡγεμόνες, παριστάμενοι εἰς τὸν βωμόν.—

Αὐτὸς δὲ ἐξύπνησεν (ἀνετεινάχθη ἐκ τοῦ ὕπνου) ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς(1), κοιμώμενος (κοιτόμενος, κοιταζόμενος, πλαγιασμένος) ἐπὶ τῆς γῆς τῆς πατρί-

(1) Τὸ μὲν πλοῖον ἀπελιθώθη· ἀλλ' ὁ Ἀλκίνοος ἐλπίζει νὰ μὴ ἐκπληρωθῇ καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς προφητείας, τοὐλάχιστον πανταχόθεν τῆς πόλεως (περίμηκες).

(2) Καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων μεγαλείων καὶ ὕψος ἀντλεῖ ὁ θεῖος Ὅμηρος. Ἐνῷ διατρίβει εἰς τοὺς Φαίακας, εἰς τὴν θυσίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τὴν αὐτὴν στιγμήν, καθ' ἣν ὁ ποντομέδων παρίσταται εἰς

δος του· καὶ δὲν τὴν ἀνεγνώρισε, μετὰ οὕτωσὶ πολυχρόνιον ἀποδημίαν· διότι πέριξ αὐτοῦ εἶχε χύσει ὁμίχλην ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ ἡ κόρη τοῦ Διός· ὅπως αὐτὸν τὸν ἴδιον καταστήσῃ ἀγνώριστον (ἀόρατον), καὶ τῷ ἤθελεν εἶπει τὰ καθέκαστα (τὰ πάντα), διὰ νὰ μὴ ἤθελε τὸν γνωρίσει πρὶν ἡ σύζυγός του, καὶ οἱ ἀγαπητοί του συμπολῖται, πρὶν οἱ μνηστῆρες πληρώσωσι, (τιμωρηθῶσι διὰ) ὅλας των τὰς κακὰς (ἀνοσίους) πράξεις. Διὰ τοῦτο δὰ ὑπὸ ἄλλην μορφὴν (ἀλλοιώτικα) ἐφαίνοντο τὰ πάντα εἰς τὸν ἥρωα, καὶ οἱ δρόμοι (μονοπάτια) μακροσχοινεῖς (ἀτελεύτητοι), καὶ οἱ λιμένες εὐρυχωρότατοι πρὸς πανταχόσε προστόρμισιν τῶν πλοίων· καὶ οἱ βράχοι θεοήλατοι, καὶ τὰ δένδρα χλοερώτατα (ἀνθηρότατα). Ἐστάθη δὲ ὀρθὸς, ἀναπηδήσας καὶ ἔρριψε λοιπὸν τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του, καὶ ἀνεστέναξε δὰ ἔπειτα, καὶ ἐκτύπα τοὺς μηρούς του μὲ τὰς παλάμας τῶν χειρῶν του· καὶ θρηνολογῶν εἶπε λόγον.

« Ἀλλοίμονον εἰς ἐμὲ, εἰς τίνων πάλιν ἀνθρώπων γῆν ἔφθασα; Ἆρά γε δὰ καὶ οὗτοι ὑβρισταί τινες εἶναι καὶ ἄγριοι καὶ ἄδικοι, ἢ φιλόξενοι καὶ θεοφοβούμενοι; ποῦ δὰ τὰ πολλὰ κειμήλια φέρω αὐτά; ποῦ δὲ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ῥίπτομαι (περιπλανῶμαι); Εἴθε νὰ ἔμενον (ταῦτα τὰ κειμήλια) πλησίον τῶν Φαιάκων ἐκεῖ· ἐγὼ δὲ νὰ ἤθελον καταφύγει πρός τινα ἄλλον ἐκ τῶν πολυδυνάμων βασιλέων, ὅστις νὰ ἤθελε μὲ φιλοξενήσει καὶ μὲ ξεπροβοδίσει (διὰ νὰ ἐπιστρέψω) εἰς τὴν πατρίδα μου· τώρα δὲ οὔτε δὰ νὰ τὰ ἐναποθέσω που ἠξεύρω, οὔτε ὅμως βεβαίως ἐδῶ θὰ τὰ ἐγκαταλίπω, μήπως μοῦ τὰ ἁρπάσωσιν ἄλλοι· βαβαί! δὲν ἦσαν λοιπὸν καθ' ὅλα (ἐντελῶς) συνετοὶ καὶ

τὴν εὐπρόσδεκτον θυσίαν, ὀσφραινόμενος τῆς γλυκείας κνίσσης τῶν θυμάτων, ἐν τῷ μέσῳ τέμνει τὸν στίχον ὁ ποιητὴς, καὶ πηδᾷ εἰς Ἰθάκην, διότι ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὴν καταλληλοτάτην ταύτην στιγμὴν ἐνέκρινε νὰ ἐξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς. Τοῦτο θέλων νὰ ἐξεικονίσῃ καὶ ὁ ἡμέτερος τυπογράφος ἔκοψε τὸν στίχον ὡς ἀνωτέρω καὶ ἤρξατο ἐκ τοῦ λοιποῦ ἡμίσεως τὸν ἕτερον.

δίκαιοι τῶν Φαιάκων οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ ἄρχοντες, οἱ ὁποῖοι μὲ μετετόπισαν εἰς ξένην γῆν(1)! Καὶ ὅμως ἂν (δὲν λανθάνωμαι) βεβαίως μοὶ ὑπεσχέθησαν νὰ μὲ φέρωσιν εἰς τὴν μακρόθεν τοῖς πᾶσι ὁρατὴν Ἰθάκην, ἀλλὰ δὲν ἐξεπλήρωσαν (παρέβησαν) τὴν ὑπόσχεσίν των. Ὁ Ζεὺς αὐτοὺς νὰ τιμωρήσῃ, ὁ προστάτης τῶν ἱκετῶν, ὅστις δὰ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἐπιστατεῖ, καὶ τιμωρεῖ τοὺς ἁμαρτάνοντας (δηλαδὴ καὶ σμικρότερα ἁμαρτήματα). Ἀλλ' ἂς μετρήσω δὰ τὰ κειμήλια, καὶ ἂς ἴδω, μήπως κἀνὲν φεύγοντες μοῦ ἐκράτησαν ἐπὶ τοῦ κοίλου πλοίου.»

Οὕτως εἰπὼν, τοὺς τρίποδας τοὺς περικαλλεῖς καὶ τοὺς λέβητας ἠρίθμει καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὰ ὡραῖα ὑφασμένα φορέματα· καὶ ἐκ τούτων μὲν οὐδὲν ἔλειπεν (ἐστερήθη)· αὐτὸς ὅμως ἐθρήνει (ἐζήτει θρηνολογῶν) τὴν γῆν τῆς πατρίδος του(2), περιφερόμενος (συρόμενος) παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς πολυφλοίσβου θαλάσσης, ἐλεεινολογῶν τὸν ἑαυτόν του μεγάλως· πλησίον του δὲ τῷ παρουσιάσθη ἡ Ἀθηνᾶ, ἀνδρὸς σῶμα ἔχουσα νέου, ποιμένος (πρωτοποιμένος) προβάτων, τρυφερωτάτου (εὐγενοῦς, λεπτοφυοῦς), ὁποῖοι δὰ εἶναι οἱ παῖδες τῶν βασιλέων, δίπτυχον (διπλωμένην, διπλῆν) περὶ τοὺς ὤμους της ἔχουσα λεπτοΰφαντον λώπην (ἤτοι ἐκ δέρματος προβάτου, ἢ μάλλινον ἐπανωφόριον, οἷον φοροῦσιν οἱ βοσκοί)· ὑπὸ δὲ τοὺς τρυφεροὺς πόδας ἐφόρει πέδιλα, καὶ εἰς τὰς χεῖρας ἐκράτει ἀκόντιον (μικρὸν δόρυ, ἢ ἁπλῶς ποιμενικὴν ῥάβδον;). Αὐτὴν δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη ἰδὼν, καὶ ἐπροχώρησεν εἰς συναπάντησίν της, καὶ ἀπευθύνας πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

(1) Ἐν τῇ λύπῃ αὐτοῦ, ὁ Ὀδυσσεὺς ὑποθέτει, ὅτι τὸν ἐξηπάτησαν οἱ Φαίακες.

(2) Καί τοι τὰ πάντα σῶα εὑρών, οὐχὶ μόνον δὲν ἐπείσθη ὅτι ἔφθασεν ἤδη εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ καὶ πλειότερον ἤδη αὐτὴν ἐπιπαθῶν ἐθρηνολόγει.

« Ὦ ἀγαπητέ, ἐπειδὴ σὲ πρῶτον ἀπαντῶ εἰς τοῦτον τὸν τόπον, χαῖρε, καὶ μήμοι προσφερθῇς (παρακαλῶ) μὲ κακὴν διάθεσιν (ἐπιβούλως, ἐχθρικῶς), ἀλλὰ σῶσον μὲν ταῦτα (τὰ κειμήλια), σῶσον δὲ καὶ ἐμέ· διότι πρὸς σὲ ἐγὼ δὰ ἀπευθύνω τὰς εὐχάς μου (δεήσεις), ὡς πρὸς θεὸν (ἀπαράλλακτα), καὶ προσπίπτω (καταφεύγω) εἰς τὰ ἀγαπητά σου γόνατα. Καὶ λοιπὸν τοῦτο εἰπέ μοι ἀληθῶς (εἰλικρινῶς, μὲ ὅλην τὴν ἀλήθειαν), διὰ νὰ τὸ ἠξεύρω καλῶς· τίς εἶναι αὐτὴ ἡ γῆ, τίς ὁ δῆμος, τίνες δὲ ἄνθρωποι κατοικοῦσιν; ἆρά γε κάμμία τις νῆσος εἶναι, μακρόθεν (πάντοθεν) καταφανής, ἢ κάμμία ἀκτὴ παχεῖα καὶ εὐόροφον ἠπείρου κεῖται χαμηλωμένη (καταβαίνουσα) εἰς τὴν θάλασσαν; »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν (τότε) ἀπήντησεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ.

« Παράφρων (ἠλίθιος, παιδίον) εἶσαι, ὦ ξένε, ἢ ἀπὸ πολὺ μακρὰν ἦλθες, ἂν δὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν γῆν ἐρωτᾷς. Οὐδὲ εἶναι δὰ τόσον χωρὶς ὄνομα· τὴν γνωρίζουσι δὲ πολλότατοι ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ἐκείνων δὰ οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσι πρὸς τὴν Ἠὼ καὶ τὸν Ἥλιον (ἀνατολάς), καὶ ἐκ τῶν ὅσοι ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους πρὸς τὴν σκοτεινὴν δύσιν. Καὶ ναὶ μὲν εἶναι τραχεῖα, καὶ ὄχι καταλλήλως εἰς ἱππηλασίας, ἀλλὰ δὲν εἶναι δὰ καὶ πολὺ ἀξιοκαταφρόνητος (εὐτελής), ἀλλὰ δὲν εἶναι εὐρύχωρος (στερεῖται πεδιάδων). Διότι ἐν αὐτῇ παράγεται σῖτος ἀσθονος (ἀνεξάντλητος), γίνεται δὲ ἐν αὐτῇ καὶ οἶνος· πάντοτε δὲ βροχὴ τὴν κυριεύει (τὴν δροσίζει, ποτίζει) καὶ ἀναψυκτικὴ δρόσος· εἶναι δὲ καταλλήλως εἰς τροφὴν αἰγῶν καὶ εἰς τροφὴν βοῶν· δένδρα παντοῖα (κάθε λογῆς) ἐνυπάρχουσιν εἰς αὐτήν, καὶ πλησίον αὐτῶν ἀστείρευτα (αἰώνια) ποτιστήρια (ὕδατα πρὸς πότισμα τῶν κτηνῶν καὶ ἀγρῶν). Ὅθεν δὰ, ξένε μου, τῆς Ἰθάκης λοιπὸν τὸ ὄνομα καὶ εἰς τὴν Τρωάδα ἠδύνατο νὰ σὲ φθάσῃ (νὰ τὸ ἀκούσῃς), περὶ τῆς ὁποίας λέγουσιν ὅτι ἀπέχει πλειότερον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. »

Οὕτως εἶπεν· εὐφράνθη δὲ ὁ πολυπάθης θεῖος Ὀδυσσεύς,

χαίρων διὰ τὴν γῆν τῆς πατρίδος του, καθὼς τῷ τὴν εἶπεν ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ (τὴν αἰγίδα κρατοῦντος) αἰγιόχου Διός. Καὶ ἀποτείνας πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον, ὡμίλησε τοὺς πτεροῤῥυτοὺς λόγους· οὐδ' εἶπε δὲ αὐτὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ διέστρεψε (μετέστρεψεν εἰς τὸ ἐναντίον, εἰς τὸ ψεῦδος) τὸν λόγον, πάντοτε εἰς τὰ στήθη του γνώμην(1) πολυκερδῆ ἀναιβοκαταβάζων.

« Ἤκουσα τὸ ὄνομα δὰ τῆς Ἰθάκης καὶ εἰς τὴν εὐρύχωρον Κρήτην(2), μακρὰν πέραν τοῦ πελάγους· τώρα δὲ ἦλθον καὶ ὁ ἴδιος, ὁμοῦ μὲ αὐτὰ τὰ πλούτη· ἀφήσας δὲ ἄλλα τόσα εἰς τὰ παιδία μου, φεύγω, ἐπειδὴ τὸν ἀγαπητὸν υἱὸν ἐφόνευσα τοῦ Ἰδομενέως, τὸν ταχύπουν Ὀρσίλοχον, ὅστις εἰς τὴν εὐρύχωρον Κρήτην τοὺς ἐπινοητικοὺς ἀνθρώπους ἐνίκα εἰς τῶν ποδῶν τὴν ταχύτητα· ἐπειδὴ νὰ μὲ ἀποστερήσῃ ἤθελεν ὅλων τῶν ἐκ τῆς Τρωάδος λαφύρων, χάριν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐτυραννήθην εἰς τὰ ἐντός μου, καὶ πολέμους ἀνδρῶν, καὶ φοβερὰ κύματα θαλάσσης διαπερῶν· διὰ τὸν λόγον δὰ ὅτι ἐγὼ οὐχὶ εἰς τὸν πατέρα του ὑπακούων (ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πατρός του) ὑπηρέτουν εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἀλλ' εἶχον τὴν ἀρχηγίαν ἄλλων στρατιωτῶν· αὐτὸν μὲν ἐγὼ ἐπλήγωσα μὲ τὸ χάλκινόν μου δόρυ, καταβαίνοντα (εἰς τὴν πόλιν) ἐκ τῶν ἀγρῶν, πλησίον τῆς ὁδοῦ ἐνεδρεύσας, μαζὶ μὲ τὸν σύντροφόν μου(3)·

(1) Καὶ ἄλλη ἀπόδειξις ὅτι τὸ π ο λ ύ τ ρ ο π ο ν καλῶς μεταφρασμένον διὰ τοῦ π ο λ ύ γ ν ω μ ο ν.

(2) Ἐν Ἰλιὰδ. Β, 649 ἐκατόμπολιν ἀποκαλεῖ τὴν Κρήτην ὁ Ὅμηρος· ἐν δὲ Ὀδυσσ. Τ, 174, ὁμιλῶν ἐν ἐκτάσει περὶ Κρήτης λέγει « ἐν δ' ἀνθρωποι πολλοί, ἀπειρέσιοι, καὶ ἐννενήκοντα πόληες ». Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀείποτε εἰς τὰς πλαστὰς διηγήσεις του λέγει, ὅτι εἶναι ἐκ τῆς Κρήτης, διότι οἱ Κρῆτες ἔκπαλαι ἦσαν ναυτικοὶ καὶ ἐπιχειρηματίαι, Οὕτως Ὀδυσσ. Ξ, 199. Π, 61. Τ, 172. μόνον ἐν Ὀδυσσ. Ω, 304. λέγει ὅτι εἶναι ἐξ Ἀλυβάντος.

(3) Ἀπαλλήσαμεν νὰ δώσωμεν ἐνταῦθα ἰδίαν ἐξήγησιν, ὅτι θελαδὴ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν ἦτο μόνος, ἀλλὰ μεθ' ἑνὸς συντρόφου· διότι τὸ ἡ μ έ ν α ς τὸ ἀπαιτεῖ, νομίζομεν. Τὸ δὲ ἀ ν θ ρ ώ π ω ν, ἐξελάβομεν αὐθαιρέτως, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης.

νὺξ δὲ σκοτεινοτάτη ἐπεκράτει εἰς τὸν οὐρανόν, οὐδὲ κάνεὶς ἡμᾶς ἐνόησεν ἐκ τῶν ἀνθρώπων του· καὶ αὐτὸς δὲ δὲν ἐνόησε τίς τὸν ἐφόνευσε (πόθεν τοῦ ἦλθεν ὁ θάνατος). Ἀλλ' ἀφοῦ αὐτὸν δὰ ἐφόνευσα μὲ τὸν ὀξυτόμον χαλκὸν, εὐθὺς ἐγὼ εἰς πλοῖον καταβὰς τοὺς περιφήμους Φοίνικας παρεκάλουν (πρὸς αὐτοὺς κατέφυγον), καὶ τοῖς ἔδωκα πλουσιοπάροχα ἐκ τῶν λαφύρων μου· αὐτοὺς παρεκάλεσα εἰς τὴν Πύλον νὰ μὲ μεταφέρωσι καὶ ἀποβιβάσωσιν, ἢ εἰς τὴν θείαν Ἦλιδα, ὅπου ἔχουσι τὸ κράτος οἱ Ἐπειοί(1)· ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ἐκεῖθεν τοὺς ἀπώθησεν ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου μὲ πολλὴν δυσαρέσκειάν των (πρὸς πολλὴν λύπην των)· διότι δὲν ἤθελον νὰ μὲ ἀπατήσωσιν· ἐκεῖθεν δὲ ἀποπλανηθέντες ἐρθάσαμεν ἐνταῦθα τὴν νύκτα· μὲ πολὺν δὲ κόπον (μόλις) εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα, κωπηλατοῦντες, οὐδὲ ἐνθυμήθημεν (ἐφροντίσαμεν) νὰ δειπνήσωμεν, μολονότι πολλὴν εἴχομεν ὄρεξιν (ἀνάγκην) νὰ φάγωμεν· ἀλλ' ὡς ἔτυχεν ἀποβάντες (ἐκ τοῦ πλοίου) ἐκοιτόμεθα ὅλοι (τοσοῦτον ἤμεθα κουρασμένοι)· ὅτε ἐμὲ μὲν ἐκυρίευσε γλυκὺς ὕπνος, ἐπειδὴ ἤμην κουρασμένος (εἶχον ἀποκάμει ἀπὸ τὴν κούρασιν)· αὐτοὶ δὲ τὰ πλούτη μου ἐκβιβάσαντες ἐκ τοῦ κοίλου πλοίου, τὰ κατέθεσαν ὅπου καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐπὶ τοῦ ἄμμου ἐκοιτόμην· αὐτοὶ δὲ ἀναβάντες εἰς τὸ πλοῖόν των εἰς τὴν καλῶς κατοικουμένην Σιδονίην ἀπέπλευσαν· ἐγὼ δὲ ἔμεινα ἐδῶ, λυπημένος κατάκαρδα. »

Οὕτως εἶπεν· ἐμειδίασε δὲ ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ, καὶ μὲ τὴν χειρά της τὸν ἐθώπευσεν· εἶχε λάβει δὲ τὸ σχῆμα γυναικὸς, ὡραίας καὶ ὑψηλῆς, καὶ ἐξαισίας ἐπισταμένης ἐργασίας(2). Καὶ ἀποτείνασα πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον, τῷ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

(1) Ἦλις ἦν τὸ γνωστὸν δυτικὸν μέρος τῆς Πελοποννήσου, τοῦ ὁποίου μόνον τὸ μεσημβρινὸν μέρος ὑπήκουε τῷ Νέστορι. Ἡ Πύλος ἔκειτο πιθανῶς ἐν Μεσσηνίᾳ.

(2) Διότι ἡ Ἀθηνᾶ, ὡς ἐφευρέτρια τῶν ἐξαισίων γυναικείων ἐργασιῶν, τὰς τοιαύτας γυναῖκας εὐνοεῖ καὶ προστατεύει.

« Πανοῦργος θὰ ἦτο καὶ παμπόνηρος, ὅστις θὰ σὲ ὑπερέβαινε εἰς τὰς παντοειδεῖς δολιότητας, καὶ ἂν θεός τις παρουσιάζετο ἐμπρός σου (ἀντηγωνίζετο πρός σε). Τολμηρὲ (ἰσχυρογνῶμον, ἐπίμονε, πολύγνωμε, ποικιλομῆτα), ἀχόρταγε εἰς τοὺς δόλους, δὲν ἔμελλες λοιπὸν, οὐδὲ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου ὢν, νὰ παύσῃς ἀπὸ τὰς ἀπάτας, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι ῥιζηδὸν σοὶ εἶναι ἀγαπητοί; Ἀλλ' ἂς μὴ λέγωμεν μεταξύ μας(1) τοὺς τοιούτους λόγους, ἀφοῦ καὶ

(1) Αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ μακρηγορήσωμεν ἐνταῦθα. Μέγιστον θὰ ἐνομίζομεν δυστύχημα, ἐὰν οἱ ἀναγνῶσται τῆς Ὀδυσσείας παρεγνώριζον τὸν Ἥρωα αὐτῆς, τὸν πολυπαθῆ καὶ συνετώτατον Ὀδυσσέα, ὅστις ὅμως εἶχε τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν νὰ ἦναι πιστότατος καὶ εὐεργετικώτατος πρὸς τοὺς φίλους, προφυλακτικὸς δὲ, ποικιλόμητις καὶ πολύγνωμος ἢ πολύτροπος καὶ κερδαλεόφρων μόνον πρὸς τοὺς ἐχθρούς του. Μὴ γένοιτο! ἄπαγε καὶ μυριάκις ἄπαγε τῆς βλασφημίας, νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ δόλιοι καὶ κακοὶ τὴν καρδίαν, οἱ καταδολιευόμενοι καὶ καταχρώμενοι τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν φίλων των, οἱ μὴ καθομολογοῦντες καὶ μὴ ἀναγνωρίζοντες τὴν ὑπὲρ χρυσίον καὶ πολυτίμους λίθους τιμαλφεστέραν εὐθυφροσύνην καὶ τιμιότητα, εὗρον δὰ νέον ἑαυτῶν ἔνδοξον ἀρχηγὸν ὑπὸ τοῦ ὁποίου νὰ ταχθῶσι τὰς σημαίας! Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ προστατευόμενος καὶ ἀγαπητὸς τῆς θεᾶς τῆς σοφίας καὶ τῆς φρονήσεως Ἀθηνᾶς, ἐκπρυσωπεῖ τὸν ἐν γένει χαρακτῆρα τοῦ Ἕλληνος. Ὁ δὲ Ἕλλην δὲν εἶναι, ὡς ἠθέλησαν νὰ τὸν παραστήσωσιν εἰς τὸν κόσμον οἱ ἀρχαῖοι αὐτοῦ ἄσπονδοι ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι Ῥωμαῖοι, διὰ νὰ δικαιολογήσωσι καὶ συγκαλύψωσιν ἑαυτῶν τὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας δολιότητα καὶ ἀπάτην καὶ ἀπιστίαν, μυρίας διχονοίας καὶ διαιρέσεις ἐνσπειράντων καὶ καλλιεργησαμένων ἐν τῇ εὐγενόφρονι Ἑλλάδι, ἵνα τῶν Ἑλλήνων καταδυναστεύσωσιν, οὐδ' εἶναι τοιοῦτος ὁ Ἕλλην, οἷον καί τινες σημερινοί του πολέμιοι θέλουσι νὰ τὸν διακωμωνίσωσιν. Ὁ Ἕλλην εἶχε καὶ ἔχει ἱερώτατον ἀξίωμά του καὶ πάλαι καὶ νῦν τὸ ἑξῆς. Γλυκὺς καὶ πιστὸς νὰ ἦναι πρὸς τοὺς φίλους, δόλιος δὲ καὶ πικρὸς πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Κ ρ ε ῖ τ τ ο ν ἀ δ ι κ ε ῖ σ θ α ι ἢ ἀ δ ι κ ε ῖ ν. Ἕλληνος καὶ οὐχὶ Ῥωμαίου χείλη εἶπον τοὺς ἱεροὺς τούτους λόγους. Ἀλλ' οἱ Πολύφημοι τῆς Ἑλλάδος Κύκλωπες, οἱ καὶ πάλαι καὶ νῦν διακωδωνίσαντες εἰς τὰ τετραπέρατα τοῦ κόσμου *Greca fides nulla fides* (ὁλόγος τοῦ Ἕλληνος οὐδεμιᾶς πίστεως εἶναι ἄξιος) καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ, ἵνα ἁρπάζοντες σήμερον τοῦτον

οἱ δύο μας (ἀμφότεροι) γνωρίζομεν συνετὰς βουλὰς (νὰ ὠφελώμεθα, πανουργίας)· διότι σὺ μὲν εἶσαι ὁ ἄριστος ἁπάντων (ὑπερτερεῖς ὅλους) τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς βουλὰς (σκέψεις, ἐπινοήσεις) καὶ εἰς τοὺς λόγους, ἐγὼ δὲ μεταξὺ ὅλων τῶν θεῶν φημίζομαι διὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σοφίαν μου. Καὶ δὲν ἐγνώρισας (καὶ οὔτε σὺ αὐτὸς ἐγνώρισας) τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶν, τὴν κόρην τοῦ Διός, ἥτις δὰ πάντοτε εἰς ὅλους σου τοὺς πόνους (εἰς τὰς παντοίας σου δυσχερείας καὶ δεινὰς περιστάσεις) σοὶ παρασταίνομαι, καὶ σὲ φυλάττω, καὶ εἶς τε τοὺς Φαίακας ὅλους (τέλευταῖον) σὲ ἔκαμα ἀγαπητόν. Τώρα δὲ πάλιν ἐδῶ ἦλθον (παρουσιάσθην), διὰ νὰ ὑφάνω (ἐπινοήσω) μαζύ σου συνετὴν βουλὴν (σκέψιν), καὶ τὰ πλούτη νὰ κρύψω, ὅσα σοὶ ἐδώρησαν οἱ ἔνδοξοι Φαίακες, ἀναχωροῦντι διὰ τὴν πατρίδα σου, ἐμῇ βουλήσει καὶ ἐμπνεύσει (ὅπως ἐγὼ ἐσκέφθην καὶ τοὺς ἐνέπνευσα), καὶ νὰ σοὶ εἴπω (πρὸς τούτοις), ὅσα σοὶ εἶναι εἱμαρμένον εἰς τὰ δώματα τὰ ὁποῖα ἔκτισας (ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ σου) νὰ ὑποφέρῃς βάσανα· ἀλλὰ νὰ ὑπομείνῃς, ὅσον καὶ ἂν σοὶ φαίνηται βαρύ (σὲ ἐνοχλῇ δηλαδὴ βιάζω τὸν ἑαυτόν σου), μήτε νὰ φανερωθῇς εἰς τινα, μήτε ἄνδρα, μήτε γυναῖκα, ὅλως διόλου εἰς μηδένα, ὅτι δὰ ἔφθασες μετὰ τοσαύτην περιπλάνησιν· ἀλλὰ σιωπῶν νὰ ὑποφέρῃς τὰς πολλὰς λύπας,

τον Ἕλληνα καὶ αὔριον ἐκεῖνον καταζεσχίζωσιν, ἂς ἦναι βέβαιοι ὅτι, ὅπως μέχρι τοῦδε οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ, ἀποτυφλούμενοι τὸν μόνον ἑαυτῶν ὀφθαλμὸν διὰ χειρὸς Ἑλληνικῆς, θέλουσιν ἀκούσει (ἀλλὰ πολὺ ἀργὰ πρὸς μεταμέλειαν καὶ σωτηρίαν των) τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους λόγους, οὓς καὶ ὁ ἡμέτερος προ τῶν χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ἀκμάσας πρόγονος Ὀδυσσεὺς εἶπεν ἐκ τῆς θαλάσσης πρὸς τὸν νόμους μὴ εἰδότα καὶ βίαιον καὶ ἀνόσιον ἀνθρωποφάγον Κύκλωπα. «Κύκλωψ, οὐκ ἄρ' ἔμελλες ἀνάλκιδος ἀνδρὸς ἑταίρους ἔδμεναι ἐν σπῆϊ γλαφυρῷ κρατερῇσι βίῃ φι! καὶ λίην σεῦ ἔμελλε κιχήσεσθαι κακὰ ἔργα, σχέτλι'! ἐπεὶ ξείνους οὐχ ἅζεο σῷ ἐνὶ οἴκῳ ἐσθέμεναι· τῷ σε Ζεὺς τίσατο καὶ θεοὶ ἄλλοι.» ὀφθαλμὸν δ' οὐκ ἔτ' ἔσεται οὐδ' ἐνοσίχθων.» (Βλ. καὶ Τόμ. Β σελ. 78 καὶ 80 τῆς ἀνὰ χεῖρας μεταφράσεως,

ὑποκύπτων (ὑφιστάμενος, ὑπομένων) τὰς βιαιοπραγίας καὶ προσβολὰς τῶν ἀνθρώπων.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἁπάντων εἶπεν ὁ πολύμητις (πολύγνωμος, πολύβουλος) Ὀδυσσεύς·

«Εἶναι πολὺ δύσκολον, ὦ θεά, νὰ σὲ γνωρίσῃ ἄνθρωπος ἀπαντήσας σε, ὅσον ἐπιδέξιος καὶ ἂν ἦναι (συνετώτατος)· διότι ὑφ' ὅλας παρουσιάζεσαι τὰς μορφάς(1)· τοῦτο ὅμως ἐγὼ ἄριστα γινώσκω, ὅτι εἰς ἐμὲ προπέρυσι (τὸ πάλαι) ἦπια (εὐνοϊκὴ) ἦσο, ἐνόσῳ εἰς τὴν Τρωάδα ἐπολεμοῦμεν οἱ Ἕλληνες· ἀλλ' ἀφοῦ τοῦ Πριάμου τὴν πόλιν ἐξεπορθήσαμεν (κατεστρέψαμεν) τὴν ὑψηλὴν (ὑπερήφανον), ἐμβήκαμεν δ' εἰς τὰ πλοῖα θεός δέ τις διεσκόρπισε τοὺς Ἕλληνας (τὸν Ἑλληνικὸν στόλον) δὲν σὲ εἶδον πλέον, κόρη τοῦ Διός, οὐδ' ἐνόησα νὰ ἐπιφανῇς εἰς τὸ πλοῖόν μου, διὰ νὰ μὲ προφυλάξῃς ἀπὸ κάνεν δεινόν. Ἀλλ' ἔχων πάντοτε εἰς τὰ ἐντός μου κατεσπαραγμένην καρδίαν, ἐπεριπλανώμην, ἕως ὅτου οἱ θεοὶ νὰ ἤθελον μὲ ἀπαλλάξει τῶν βασάνων καὶ τῶν δυστυχημάτων, πρὶν ἢ τοὐλάχιστον μεταξὺ τοῦ πλουσίου λαοῦ τῶν Φαιάκων καὶ μὲ ἐνθάρρυνας μὲ λόγους καὶ μὲ ὡδήγησας μόνη σου εἰς τὴν πόλιν(2). Ἤδη δὲ ἐξορκίζων σε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός σου(3) καθικετεύω σε— διότι δὲν πιστεύω νὰ ἔρθασα (νὰ ἦμαι) εἰς τὴν πάντοθεν

(1) Ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις γίνεται τὰ πάντα τοῖς πᾶσιν, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ.

(2) Ἐκ τοῦ «Ἀλλ' ἔχων» ἕως ἐνταῦθα οἱ σχολιασταὶ δὲν παραδέχονται ὡς γνησίους τοῦ Ὁμήρου τοὺς τέσσαρας τούτους στίχους· τὸν μὲν πρῶτον διότι λέγει ἦ σ ι ν ἀντὶ ἐ μ ῆ σ ι ν τὸν δὲ δεύτερον διότι ἦν ἄτοπον δῆθεν ἐνώπιον τῆς Ἀθηνᾶς νὰ ἀποδίδῃ τὴν σωτηρίαν του ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς ὅλους τοὺς θεούς!) τὸν δὲ τρίτον καὶ τέταρτον, διότι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν εἶχε γνωρίσει ἐν Φαίαξι τὴν ὑπὸ τὸ σχῆμα τρυφερᾶς κόρης ἐμφανισθεῖσαν αὐτῷ θεάν(Βλ. Τόμ. Β. σελ. 13, 17 καὶ 38 τῆς ἀνὰ χεῖρας μεταφράσεως).

(3) Ὡς ἱκέτης δηλαδή, προσπίπτων εἰς τὰ γόνατα τῆς Ἀθηνᾶς, ὤφειλεν οὐδένα ἕτερον ἀλλ' ἢ τὸν ἱκετήσιον Δία νὰ ἐπικαλεσθῇ.

καταφανῆ Ἰθάκην, ἀλλ' εἰς ἄλλην τινὰ γῆν περιστρέφομαι, σὲ δὲ νομίζω, ὅτι ἐμπαίζουσά με λέγεις ταῦτα, διὰ νὰ ἀπατήσῃς (χλευάσῃς) τὰς φρένας μου(1). —Εἰπέ μοι ἂν ὄντως δὲ ἔρθασα (εἶμαι) εἰς τὴν φιλτάτην πατρίδα μου(2). »

Πρὸς τοῦτον δ' ἀπεκρίθη εὐθὺς ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ.

« Πάντοτε τοιοῦτον νοῦν ἔχεις εἰς τὰ στήθη σου(3)· ὅθεν καὶ δὲν δύναμαι νὰ σὲ ἐγκαταλίπω (ἀπροστάτευτον) δυστυχοῦντα (ἀναξιοπαθοῦντα), ἐπειδὴ εἶσαι μὲ λόγον (συνετὸς, σκεπτικὸς) καὶ ἀγχίνους καὶ φρόνιμος (σώφρων). Διότι ἄλλος μὲν ἄνθρωπος, περιπλανηθεὶς (ἐπιστρέψας ἐκ τῆς περιπλανήσεώς του) θὰ ἐπεθύμει (θὰ ἔσπευδε) νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα του καὶ τὴν σύζυγόν του· σὺ ὅμως ἀκόμη δὲν θέλεις νὰ τοὺς γνωρίσῃς καὶ νὰ ἀκούσωσιν (ὅτι ἦλθες, ἢ νὰ ἀκούσῃς τοὺς λόγους των), πρὶν ἀκόμη καὶ τὴν σύζυγόν σου νὰ δοκιμάσῃς, ἥτις διὰ σὲ ἀκόμη κάθηται οὕτως (ἢ, ἀμετάβλητος πιστὴ) εἰς τὰ μέγαρά σου· πικραὶ δὲ εἰς αὐτὴν πάντοτε παρέρχονται αἱ νύκτες καὶ αἱ ἡμέραι, δάκρυα χύνουσαν. Ἀλλ' ἐγὼ τοῦτο δὰ οὐδέποτε ἠγνόουν (ἀμφίβαλλον), ἀλλὰ τὸ ἐγνώριζεν ἡ καρδία (ὁ νοῦς) μου, ὅτι θὰ ἐπιστρέψεις εἰς τὴν πατρίδα σου, ἀλλ' ἀφοῦ ἀπολέσῃς ὅλους σου τοὺς συντρόφους· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησα δὰ νὰ ἀντιπράξω (καταπολεμήσω τὸν, τὰ χαλάσω μὲ τὸν) εἰς τὸν Ποσειδῶνα, τὸν ἀδελφὸν τοῦ πατρός

(1) Δικαιοῦται κατά τι ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ λέγῃ ταῦτα πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν, διότι ὄντως ἡ θεὰ ὁμίχλης περιχέασα νέφος ἐχλεύαζε τρόπον τινὰ τὰς φρένας τοῦ Ὀδυσσέως δεικνύουσα αὐτῷ ἀλλοίαν τινὰ γῆν καὶ οὐχὶ τὴν Ἰθάκην.

(2) Εἰπέ μοι, καὶ θὰ τὸ πιστεύσω, ἂν καὶ ὅσα βλέπω μοὶ λέγωσι τὸ ἐναντίον! Ἆρα ἱκανῶς ἐπιμαρτυρεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν πρὸς τὴν θεὰν τῆς σοφίας πίστιν ἑαυτοῦ.

(3) Καταφανὲς ἐκ τῶν κατωτέρω, ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ, ἐνασμενιζομένη καὶ χαίρουσα λέγει φιλικῶς ἀστεϊζομένη ταῦτα πρὸς τὸν συνετὸν Ὀδυσσέα, δηλαδὴ νοῦν προμηθῆ καὶ συνετὸν, μὴ ἐπιλανθανόμενον, ὅτι «πανεὶ ὑπὸ λίθῳ σκορπίος εὕδει».

μου, ὅστις σὲ ἐχθρεύθη (σὲ ἐμάχετο) ἐν τῇ καρδίᾳ του (ἐνδομύχως), ὀργισθεὶς διότι τὸν ἀγαπητόν του υἱὸν ἐξετύφλωσας. Ἀλλ' ἰδοὺ ἂς σοὶ δείξω τὸ ἔδαφος (τὸ ἀληθὲς) τῆς Ἰθάκης διὰ νὰ πεισθῇ ἡ ψυχή σου. Τοῦ Φόρκυνος μὲν(1) εἶναι οὗτος ὁ λιμὴν τοῦ θαλασσίου γέροντος (θεοῦ). Ἰδοὺ δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς (κορυφῆς, ἄκρας) τοῦ λιμένος τανύφυλλος ἐλαία· — πλησιέστατα δὲ αὐτῆς τὸ πάντερπνον ἄντρον, τὸ εὐρύχωρον (αἐρόχρουν, δροσερὸν) τὸ ἱερὸν (ἀφιερωμένον) τῶν Νυμφῶν, αἵτινες ὀνομάζονται Ναϊάδες—(2)· ἰδοὺ δέ σοι καὶ τὸ θολωτὸν σπήλαιον, ὅπου σὺ πολλὰς ἐθυσίαζες εἰς τὰς Νύμφας τελείας ἑκατόμβας· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ Νήριτον, τὸ μὲ δένδρα ἐνδεδυμένον (κατάφυτον) ὄρος(3). »

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ θεὰ, διέλυσε τὸ νέφος τῆς ὁμίχλης παρουσιάσθη δὲ εἰς τὴν ἀληθινήν του μορφὴν ὁ τόπος· εὐφράνθη δὲ ἐπομένως ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς, ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς πατρίδος του· καὶ ἠσπάσθη τὴν τροφοδότιδα γῆν· εὐθὺς δὲ (ἀμέσως) ἀπέτεινε πρὸς τὰς Νύμφας τὰς εὐχάς του (δεήσεις), ἀνατείνας τὰς χεῖρας.

« Νύμφαι ναϊάδες, κόραι τοῦ Διὸς, ποτὲ δὲν ἐπίστευον νὰ σᾶς ξαναΐδω· ἀλλ' ἤδη, διὰ τὰς εὐπροσδέκτους μου (μὲ ἐγκαρδίους) εὐχάς, χαίρετε(4), ἀλλὰ καὶ δῶρα θὰ σᾶς προσφέρωμεν, ὅπως δὰ καὶ προτήτερα (ἄλλοτε, τὸ πάλαι), ἂν ἤθε-

(1) Ταῦτα λέγουσα ἡ Ἀθηνᾶ διαλύει τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ὀδυσσέως νέφος τῆς ὁμίχλης.

(2) Οἱ μεταξὺ τῶν κεραιῶν οὗτοι στίχοι θεωροῦνται περιττοὶ, καὶ ἕνεκα τῶν ἀμέσως ἑπομένων.

(3) Κατὰ τοὺς ἀρχαίους σχολιαστὰς ἔκειτο εἰς τὸν ἀνατολικὸν αἰγιαλὸν τῆς Ἰθάκης· ἀλλὰ νεώτεροί τινες τοποθετοῦσιν αὐτὸ ἐν τῇ δυτικῇ πλευρᾷ τῆς νήσου, καὶ οἱ πρόποδες αὐτοῦ ἐσχημάτιζον (δῆθεν) τὸν λιμένα τοῦ Φόρκυνος.

(4) Ἤ, τώρα μὲν ἀντὶ πάσης ἄλλης εὐχῆς σᾶς προσφέρω μόνον τὸν ἀσπασμόν μου· ἢ καὶ, διότι εἰσηκούσατε τὰς εὐχάς μου, ὅπως ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ σᾶς ξαναΐδω.

λε μὲ ἀφήνει εὔνους πρός με (πρόθυμος, φιλόφρων) ἡ τοῦ Διὸς θυγάτηρ ἡ ὁδηγήτρια τῶν λαῶν (Ἀθηνᾶ, ἢ ἡ ἐκδικήτρια, ἡ λαφυραγωγὸς) καὶ ἐγὼ νὰ ζῶ, καὶ τὸν ἀγαπητόν μου υἱὸν νὰ μεγαλώνῃ (ἐνισχύῃ, προοδεύῃ). »

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ὡμίλησεν ἡ γλαυκῶπις θεὰ Ἀθηνᾶ.

« Θάῤῥει (ἔχε θάῤῥος), περὶ τούτων μὴ φροντίζῃς σὺ μὲ τὸν νοῦν σου (ἔσο ἀμέριμνος, εἶναι ἰδική μου φροντίς)· ἀλλὰ τὰ πλούτη σου μὲν εἰς τὰ ἐνδότατα τοῦ θείου ἄντρου ἂς καταθέσωμεν εὐθὺς τώρα, διὰ νὰ σοὶ μένωσι ταῦτα ἐξησφαλισμένα· ἡμεῖς δὲ ἂς συσκεφθῶμεν, τίνι τρόπῳ νὰ γείνωσι τὰ πράγματα ἄριστα. »

Οὕτως εἰποῦσα ἡ θεὰ εἰσῆλθεν εἰς τὸ εὐρύχωρον (ἀπόκρυφον) σπήλαιον, ἐρευνῶσα (ἀναζητοῦσα) κρυψῶνας εἰς τὸ σπήλαιον· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἤρχισε νὰ μεταφέρῃ τὰ πάντα (πολλὰ πλησίον), καὶ χρυσὸν καὶ τὸν μὴ τριβόμενον (σκληρὸν) χαλκόν, καὶ τὰ τεχνικῶς καὶ λεπτῶς κατεσκευασμένα ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα τῷ ἔδωκαν οἱ Φαίακες· καὶ αὐτὰ μὲν ἐτοποθέτησε καλῶς· λίθον δὲ ἐπέβαλεν εἰς τὰς θύρας (εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ σπηλαίου) ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ αἰγιόχου Διός. »

Αὐτοὶ δὲ οἱ δύο καθήμενοι πλησίον τῶν ῥιζωμάτων τῆς εὐλογημένης (ἱερᾶς) ἐλαίας, συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ ὀλέθρου τῶν βιαίων καὶ αὐθαδῶν μνηστήρων· εἰς ταύτην δὲ τὴν σύσκεψιν πρώτη ὡμίλησεν ἡ θεὰ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ.

« Ἔκγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, σκέψου τίνι τρόπῳ θὰ τιμωρήσεις (ἐπιπέσεις κατ' αὐτῶν) τοὺς ἀναιδεῖς μνηστῆρας, οἵτινες δὰ τρία ἤδη ἔτη κυριεύουσιν (πράττουσιν ὅ,τι θέλουσιν) εἰς τὸ μέγαρόν σου, ζητοῦντες εἰς σύζυγον τὴν σεβασμίαν (ἴσην μὲ θεὰν) σου σύζυγον, καὶ προσφέροντες αὐτῇ δῶρα τοῦ ὑμεναίου· αὐτὴ ὅμως κλαίουσα πάντοτε διὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν σου ἐγκαρδίως, εἰς ὅλους μὲν δίδει ἐλπίδας, καὶ ὑπόσχεται εἰς τὸν καθένα, στέλλουσα μηνύματα, ἀλλ' ὁ νοῦς της ἄλλα φρονεῖ. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ πολύγνωμος Ὀδυσσεύς.

« Ὦ θεοί! βεβαιότατα δὰ, τοῦ Ἀγαμέμνονος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως τὴν κακὴν μοῖραν, νὰ καταστραφῶ (νὰ πάθω) ἔμελλον εἰς τὰ μέγαρά μου, ἂν μὴ εἰς ἐμὲ σὺ τὰ καθέκαστα. ὦ θεὰ, ἐπληροφόρεις μὲ ἀκρίβειαν. Ἀλλ' εὐδόκησον καὶ ἐπινόησον γνώμην (τρόπον, σχέδιον), τίνι τρόπῳ θὰ τοὺς ἐκδικηθῶ· πλησίον μου δὲ καὶ σὺ νὰ μένῃς, ἐμπνέουσά μοι ὀργὴν γενναίαν (ὑπερβάλλουσαν γενναιότητα), ὁποίαν καὶ ὅτε τῆς Τρωάδος τὰ ὑπερήφανα κατεστρέφομεν πυργώματα. Ἂν εὐδόκεις μὲ τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον ζῆλον νὰ μοὶ παρασταθῇς, Γλαυκῶπι (γαλανόφθαλμε), καὶ ἐναντίον τριακοσίων ἐγὼ θὰ ἐπολέμουν ἀνδρῶν, μαζύ σου, πάνσεπτε θεὰ, ὅτε πρόθυμος (εὔνους) θὰ μὲ ἐβοήθεις. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ἔπειτα ἡ θεὰ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ.

« Καὶ βεβαιότατα θέλω σοὶ παρασταθῇ, οὐδὲ θὰ σὲ χάσω ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὅτε δὰ ταῦτα θὰ βάλλωμεν εἰς πρᾶξιν, καὶ φρονῶ κἄμποσοι μὲ τὸ αἷμά των καὶ μὲ τὸν ἐγκέφαλόν των νὰ μιάνωσι μέγα (πέραν καὶ πέραν) ἔδαφος ἐκ τῶν μνηστήρων, οἱ ὁποῖοι σοῦ κατατρώγουσι τὰ ὑπάρχοντα. Ἀλλ' ἰδού, ἀγνώριστον θέλω σὲ καταστήσει εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· θὰ σοῦ καταξηράνω μὲν τὸ ὡραῖόν σου σῶμα εἰς τὰ εὐλύγιστα μέλη σου(1), τὰς ξανθάς σου δὲ ἐκ τῆς κεφαλῆς σου θὰ ἐξαλείψω τρίχας, θὰ σὲ ἐνδύσω δὲ ῥάκος (κάπαν), τὸ ὁποῖον νὰ αἰσθάνηται ἀποστροφὴν (συγχαίνηται) βλέπων σε ὁ ἄνθρωπος φοροῦντα· θὰ σοῦ ἀπανεκρώσω δὲ τοὺς δύο σου ὀφθαλμούς, τοὺς ἀλλοτε τοσοῦτον περικαλλεῖς· διὰ νὰ ἤθελες φανῇ ἄσχημος (δυσειδὴς) εἰς ὅλους τοὺς μνηστῆρας, καὶ εἰς τὴν ἰδικήν σου σύζυγον καὶ εἰς τὸν υἱόν σου, τὸν ὁποῖον κατέλιπες

(1) Εἴπομεν, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκπροσωπεῖ ἐν ἑαυτῷ τὰς τύχας ταῦ Ἕλληνος, τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ταπεινουμένη καὶ περιφρονουμένη ἐγκρύπτει μεγαλοφυᾶ νοῦν ἐν εὐτελεῖ ἐξωτερικῷ. Ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννωμένη φωτίζει πάλιν τὸν κόσμον.

εἰς τὸν οἶκόν σου. Σὺ δὲ (οὕτως ἔχων) πρώτιστά εἰς τὸν χοιροβοσκὸν νὰ ὑπάγῃς, ὅστις εἶναι τῶν χοίρων σου ἐπιστάτης, ἐπίσης δὲ (συγχρόνως ἢ καὶ ἄνευ μεταβολῆς τινος) καὶ πρὸς σὲ εἶναι πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος, καὶ τὸν υἱόν σου ἀγαπᾷ καὶ τὴν συνετὴν Πηνελόπην· θὰ τὸν εὕρῃς ἐπιστατοῦντα εἰς τοὺς χοίρους (καθήμενον πλησίον τῶν χοίρων)· αὐτοὶ δὲ βόσκουσι πλησίον τοῦ βράχου τοῦ Κόρακος, καὶ τῆς κρήνης Ἀρεθούσης, τρώγοντες θρεπτικὴν (ἢ, ἄφθονον, ἢ, ὀρεκτικὴν, νόστιμην) βάλανον, καὶ πίνοντες μέλαν (θολὸν) ὕδωρ, τὰ ὁποῖα δὰ τρέφουσιν εἰς τοὺς χοίρους ἄφθονον πάχος (ἄλειμμα). Ἐκεῖ νὰ μένῃς (προσμένῃς), καὶ τὰ πάντα καθήμενος πλησίον του νὰ τὸν ἐρωτᾷς (νὰ πληροφορῆσαι), ἐνόσῳ ἐγὼ νὰ φθάσω εἰς τὴν καλλιγύναικα Σπάρτην, διὰ νὰ καλέσω τὸν Τηλέμαχον, τὸν ἰδικόν σου ἀγαπημένον υἱόν, Ὀδυσσεῦ· ὁ ὁποῖος δὰ εἰς τὴν εὐρυχώρους χοροὺς ἔχουσαν Λακεδαίμονα πρὸς τὸν Μενέλαον ἀπῆλθε, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ μάθῃ τὰ περὶ σοῦ (τὴν περὶ σοῦ φήμην), ἄν που ἀκόμη ὑπάρχῃς (ἐν τοῖς ζῶσι). »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπαντῶν ὡμίλησεν ὁ πολύγνωμος Ὀδυσσεύς.

« Διὰ τί λοιπὸν δὲν τῷ ἔλεγες, ἐνῷ ἤξευρες τὰ πάντα μὲ τὸν νοῦν σου; ἄραγε (ἢ) διὰ νὰ ταλαιπωρῆται (δυστυχῇ, κακοπαθῇ) καὶ ἐκεῖνος περιπλανώμενος ἐπὶ τοῦ ἀγόνου πελάγους, τὰ ὑπάρχοντά του δὲ ἄλλοι νὰ τρώγωσιν (ἐνῷ τὰ ὑπάρχοντά του κατατρώγουσιν ἄλλοι). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ἔπειτα ἡ θεὰ γλαυκῶπις Ἀθηνᾶ.

« Μὴ ἀνησυχῇς (μὴ μεριμνᾷς, μὴ σὲ μέλῃ) δι' ἐκεῖνον δὰ πολύ· ἐγὼ ἡ ἰδία τὸν συνώδευον (ὡδήγουν), διὰ νὰ ἤθελε δοξασθῇ, ἐλθὼν ἐκεῖ· ἀλλ' (ἑπομένως) οὐδένα ἔχει κόπον, ἀλλὰ ἥσυχος κάθηται εἰς τὰ μέγαρα τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως· καὶ τὰ πάντα ἄφθονα ἔχει (καὶ δὲν τὸν λείπει τίποτε) Ναὶ μὲν τὸν ἐνεδρεύουσιν οἱ νεανίσκοι (οἱ μνηστῆρες) μὲ μελανόχρουν πλοῖον, ἐπιθυμοῦντες νὰ τὸν φονεύσωσι πρὶν φθάσῃ (ἐπανέλθῃ) εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του· ἀλλὰ ταῦτα δὲν τὰ φρονῶ (δὲν τὰ βλέπω, δὲν φρονῶ νὰ γείνωσι), πρὶν καὶ κάμποσους θὰ καλύ-

ψει ἡ γῆ ἐκ τῶν μνηστήρων, οἱ ὁποῖοι τὰ ὑπάρχοντά σου κατατρώγουσι. »

Οὕτως αὐτὸν εἰποῦσα μὲ ῥάβδον τὸν ἔγγιζεν ἡ Ἀθηνᾶ· τῷ ἐξήρανε μὲν τὸ ὡραῖόν του σῶμα εἰς τὰ εὐλύγιςα (εὔσροφα) μέλη του, τὰς ξανθὰς δ' ἐκ τῆς κεφαλῆς του ἐξήλειψε τρίχας, πέριξ δὲ δέρμα εἰς ὅλα του τὰ μέλη ἐσχατογήρου (παλαιοῦ) ἔβαλε γέροντος· ἀπενέκρωσε δὲ (τσυμπλιασμένους ἔκαμε, τοὺς δύο του ὀφθαλμοὺς, τοὺς ἄλλοτε (πρότερον) τοσοῦτον περικαλλεῖς· τὸν περιέβαλε δὲ μὲ ἄλλο (ἀλλοῖον, πρόστυχον) ῥάκος πανάθλιον καὶ χιτῶνα, ξεσχισμένα, ῥυπαρὰ, μὲ βρωμερὸν ἀσχημισμένα καπνὸν (δυσωδίαν). Τὸν ἐπανωφόρεσε (περιετύλιξε) δὲ μὲ μέγα (μακρὸν) δέρμα ταχείας ἐλάφου, ἄτριχον (τριμμένον)· τῷ ἔδωκε δὲ στήριγμα (πτωχικὴν ῥάβδον) καὶ ἄσχημον δισάκιον (πήραν), εἰς πολλὰ μέρη καταξεσχισμένον· χονδρόσχοινον δὲ ἦτο τὸ κράτημά του (τὸ λωρίον, δι' οὗ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῶν ὤμων.

Οὗτοι οἱ δύο, οὕτω συσκεφθέντες ἀπεχωρίσθησαν· καὶ ἐκείνη μὲν ἔπειτα ἀπῆλθεν εἰς τὴν θείαν Λακεδαίμονα πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ὀδυσσέως.

ΠΕΡΙΔΗΨΙΣ ΤΗΣ Ξ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀφικνεῖται εἰς τὴν καλύβην τοῦ χοιροβοσκοῦ Εὐμαίου. Ὁ Εὔμαιος τὸν προστατεύει ἀπὸ τῶν κυνῶν καὶ τὸν φιλοξενεῖ. Εὐχαριστίαι τοῦ Ὀδυσσέως. Ἐπὶ τοῦ δείπνου, ὁ βοσκὸς παραπονεῖται κατὰ τῆς αὐθαδείας τῶν μνηστήρων, καὶ στενάζει (θρηνολογεῖ) διὰ τὸ δυστυχὲς εἱμαρμένον τοῦ κυρίου του. Ὁ Ὀδυσσεὺς διαβεβαιοῖ τὸν Εὔμαιον ἐνόρκως ὅτι ὁ κύριός του θὰ ἐπιστρέψει· ἀλλ' ὁ τοσάκις ἤδη ὑπὸ τῶν ξένων ἀπατηθεὶς Εὔμαιος, εἰς οὐδένα πλέον δίδει πίστιν. Ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ξενιζόμενόν του τὴν ἀνησυχίαν του περὶ τῆς τύχης τοῦ Τηλεμάχου. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐμαίου περὶ τῶν ἑαυτοῦ συμβάντων, ὁ Ὀδυσσεὺς τῷ διηγεῖται μακροσχοινῶς ἱστορίαν, πλαστὴν καὶ ἐπὶ τῆς στιγμῆς ἐπινοηθεῖσαν, καὶ ἀποπερατοῖ αὐτήν, διαβεβαιῶν ὅτι ἤκουσε περὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης πράγματα, ἐξ ὧν συμπεραίνει ἀφευκτον καὶ ἐγγίζουσαν τὴν ἐπάνοδόν του. Ὁ Εὔμαιος δὲν πιστεύει. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀγωνίζεται εἰς μάτην νὰ τὸν πείσῃ. Οἱ ὑπὸ τὸν Εὔμαιον βοσκοὶ ἐπανάκαμπτουσι μετὰ τῶν ποιμνίων. Προπαρασκευάζουσιν ὁμοῦ τὸ δεῖπνον τῆς ἑσπέρας. Ἡ νὺξ εἶναι ψυχρά. Ὁ Ὀδυσσεὺς διηγεῖται εὐφυεστάτην ἱστορίαν, διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς φιλοξενοῦντας αὐτὸν τὴν ἰδέαν νὰ τῷ δανείσωσιν ἐπανωφόριον. Ὁ Εὔμαιος δίδωσιν ἐπανωφόριον τῷ Ὀδυσσεῖ, καὶ ἀφήνων τοὺς ἄλλους βοσκοὺς νὰ κοιμηθῶσιν ἐν τῇ καλύβῃ, ἐξέρχεται διὰ νὰ πλαγιάσῃ φρουρῶν πλησίον τῆς τῶν χοίρων του κοιτίδος ὑπὸ κοίλωμα βράχου.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ξ.

Ὀδυσσέως πρὸς Εὔμαιον ὁμιλία.

Αὐτὸς δὲ (ὁ Ὀδυσσεὺς) ἀπομακρυνόμενος τοῦ λιμένος ἐμβῆκεν εἰς τραχὺ (πετρῶδες) ρονοπάτιον διὰ τόπου δασώδους καὶ διὰ τῶν ὑψηλῶν μερῶν (λόφων), ὅπου ἡ Ἀθηνᾶ τῷ εἶχεν εἰπεῖ ὅτι εὑρίσκεται ὁ θεῖος (ἐξαίρετος χοιροβοσκὸς)(1), ὅστις ὑπὲρ πάντας τοὺς ὑπηρέτας του, τοὺς ὑποίους εἶχεν ἀποκτήσει ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, ἐμερίμνα καὶ ἐφρόντιζε διὰ τὸ συμφέρον (τὰ ὑπάρχοντα) τοῦ κυρίου του.

Αὐτὸν δὲ λοιπὸν εἰς τὸν πρόδομον εὗρε καθήμενον, ὅπου ἦτο δὰ κτισμένη ὑψηλὴ αὐλὴ εἰς τόπον ἀνοικτὸν (πανταχόσε ἐλεύθερον, πανταχόθεν βλεπόμενον, ὑψηλόν), καὶ ὡραία καὶ μεγάλη, πανταχόθεν ὑπὸ δρόμου περικυκλουμένη (ἄνευ γειτόνων), τὴν ὁποίαν δὰ ὁ χοιροβοσκὸς ὁ ἴδιος εἶχεν οἰκοδομήσει διὰ τοὺς χοίρους, μετὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ κυρίου του, (ἄνευ) τῆς συμπράξεως τῆς δεσποίνης του καὶ τοῦ γεροντος Λαέρτου

(1) Τὸ ἐπίθετον δ ῖ ο ς = θεῖος ἀπονέμει ὁ Ὅμηρος οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς ἐνδόξους ἥρωας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους τ ι μ ί ο υ ς ἄνδρας, ὡς εἰς τὸν βουκόλον Φιλοίτιον (Ὀδυσ. Ψ. 240) καὶ εἰς τὸν χοιροβοσκὸν Εὔμαιον ἐνταῦθα, ἕνεκα τῶν εὐγενῶν ὄντως αἰσθημάτων πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τοὺς ἑαυτῶν κυρίους, διότι ὅπως ἡ ἀνδρία, οὕτω καὶ πᾶσα ἀρετὴ θεία εἶναι.

μὲ μεγάλας (πελεκητὰς) πέτρας, καὶ τὴν εἶχε περιφράξει μὲ ἄχερδον (ἀκανθώδεις θάμνους)· πάλους δὲ (παλούκια) ἐκτὸς ἔχωσε πέραν καὶ πέραν ἐκ διαστημάτων (ἐδῶ καὶ ἐκεῖ), πυκνοὺς καὶ πολλοὺς τὸ μέλαν τῆς δρυὸς περικόψας· εἰς τὰ ἐντὸς δὲ τῆς αὐλῆς εἶχε κατασκευάσει δώδεκα συφειοὺς (σταύλους τῶν χοίρων) πλησίον ἀλλήλων, δι' ἀνάπαυσιν τῶν χοίρων· εἰς ἕκαστον δὲ αὐτῶν πεντήκοντα χοῖροι κατὰ γῆς κοιτόμενοι ἐνεκλείοντο, θηλυκὰ βαρημένα (ἤδη γεννήσαντα, ἢ ὁσονούπω μέλλοντα νὰ γεννήσωσι), τὰ δὲ ἀρσενικὰ ἐκτὸς ἐκοιμῶντο, πολὺ ὀλιγώτερα· διότι οἱ ὅμοιοι μὲ τοὺς θεοὺς (εὐγενεῖς) μνηστῆρες ὠλιγόστευον τὸν ἀριθμόν των, τρώγοντές τους. Ἐπειδὴ ὁ χοιροβοσκὸς τοῖς ἔστελνε πάντοτε ἐκ τῶν παχυτέρων (καλοθρεμμένων) χοίρων τὸν ἄριστον ὅλων· αὐτοὶ δὲ ἦσαν τριακόσιοι ἑξήκοντα· πλησίον των δὲ κύνες, ὡσὰν θηρία, πάντοτε ἐπλάγιαζον (ἐκοιμῶντο) τέσσαρες, τοὺς ὁποίους ἐμεγάλωσεν ὁ χοιροβοσκὸς, ὁ ἔχων ἄλλους ὑπὸ τὰς διαταγάς του(1)· ὁ ἴδιος δὲ περὶ τοὺς πόδας του προσήρμοζεν ὑποδήματα (κατεσκεύαζε τσαρούχια), κόπτων δέρμα βοὸς καλοχρώματον(2)· οἱ δὲ λοιποὶ δὰ (χοιροβοσκοί του) ἔλειπον (εἶχον ὑπάγει) ἄλλος εἰς ἄλλο μέρος, ὁμοῦ μὲ τὰς ἀγέλας τῶν χοίρων, οἱ τρεῖς· τὸν δὲ τέταρτον εἶχεν ἀποστείλει εἰς τὴν πόλιν, χοῖρον νὰ φέρῃ εἰς τοὺς ὑπερηράνους μνηστῆρας ἐξ ἀνάγκης (κατὰ τὴν διαταγήν των), διὰ νὰ ἤθελον, σράξαντές τον, χορτάσει ἀπὸ τὰ κρεάτά του.

Ἐξαίφνης δὲ τὸν Ὀδυσσέα εἶδον οἱ προθύμως γαυγίζοντες κύνες (μανδρόσκυλοι)· αὐτοὶ μὲν γαυγίζοντες ὥρμησαν ἐπάνω

(1) Ὄρχαμον ἀνδρῶν, δηλαδὴ ἄρχοντα ἀνθρώπων, ἀρχηγὸν ἀνθρώπων, ἀποκαλεῖ ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς τὸν Εὔμαιον, ὡς ἔχοντα ὑπὸ τὰς διαταγάς του τοὺς ἄλλους βοσκοὺς τοῦ Ὀδυσσέως, ἀλλ' ἦτο ὁ Εὔμαιος καὶ βασιλέως υἱός (Ὀδυσσ. Ο, 413.).

(2) Κατά τινας μὲν, διότι ἦτο ἐκ ζώου ὑγιοῦς καὶ ἐπομένως καλὸν, στερεὸν, πυκνόν. Κατὰ δὲ τὸν Εὐστάθιον μὴ ἐργασμένον, μὲ τὸ φυσικόν του μαλλίον εἰσέτι.

του· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐκάθησεν ἐπίτηδες (ἐκ προμηθείας, συνετῶς), καὶ ἡ βακτηρία τῷ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν χεῖρα(1). Ὅτε καὶ ἴσως πλησίον τῆς ἰδικῆς του μάνδρας θὰ ἐπάθαινεν ἀναζιοπάθημα· ἀλλ' ὁ χοιροβοσκὸς ταχέως μὲ τοὺς ταχυκινήτους του πόδας τρέξας κατόπιν τῶν κυνῶν ἐξώρμησεν εἰς τὸ πρόθυρον, καὶ τὸ δέρμα τῷ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν χεῖρα· αὐτοὺς μὲν φοβερίσας ἀπεδίωξε, τοὺς σκύλους, ἄλλον πρὸς ἄλλο μέρος, πολλοὺς ῥίπτων λίθους· αὐτὸς δὲ εἶπε πρὸς τὸν κύριόν του.

« Ὦ γέρον, παρ' ὀλίγον δὰ θὰ σὲ κατεσπάρασσον οἱ κύνες ἔξαφνα (ἐξ ἀπροόπτου)· καὶ θὰ μοῦ ἐπροξένεις μέγα ὄνειδος. Καὶ ὅμως καὶ ἄλλα (ἐνῷ δὰ καὶ τόσα ἄλλα) οἱ θεοὶ μοὶ ἔδωκαν βάσανα καὶ στεναγμούς· διότι διὰ τὸν ὅμοιον μὲ τοὺς θεοὺς κύριόν μου θρηνολογῶν καὶ στενάζων κάθημαι (ἐδῶ, δὲν παύω), δι' ἄλλους δὲ τοὺς παχεῖς χοίρους τρέφω, νὰ τοὺς τρώγωσιν. Ἐκεῖνος δὲ, ἐπιθυμῶν (στερούμενος) ἴσως πουθενὰ (βέβαια) τροφὴν περιπλανᾶται εἰς ἀλλογλώσσων ἀνθρώπων δῆμον καὶ πόλιν, ἂν πουθενὰ ἀκόμη ζῇ καὶ βλέπῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου· ἀλλ' ἀκολούθησόν μοι, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν καλύβην, γέρον, ἵνα φαγὼν καὶ πιὼν οἶνον κατ' ἀρέσκειάν σου, μοὶ εἴπῃς καὶ σὺ, πόθεν εἶσαι καὶ πόσα βάσανα ὑπέφερες. »

Οὕτως εἰπὼν εἰς τὴν καλύβην προσηγάγετο ὁ θεῖος χοιροβοσκός· τὸν ἔβαλε δὲ νὰ καθήσῃ, εἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς τὴν καλύβην, ἀφοῦ τῷ ἔστρωσε πυκνὰ χαμόκλαδα, καὶ ἅπλωσεν ἐπάνω των δέρμα μαλλιαρῆς (γραμμένης, πολυστίκτου;) ἀγρίας αἰγὸς (κάπρου;) ὅπερ τῷ ἐχρησίμευε διὰ νὰ κοιμᾶται, μέγα καὶ μαλλιαρόν· ἔχαιρε δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς, ἐπειδὴ τὸν ὑπεδέχθη τοιουτοτρόπως· καὶ ὁμιλήσας τῷ εἶπεν.

(1) Οὐχὶ ἐκ φόβου (λέγουσιν) ἀλλ' ἐκ τῆς βίας ἢ σπουδῆς του. Ἴσως ὅμως καὶ ἐκ προνοίας, διὰ νὰ μὴ ἐξαγριόνῃ τοὺς κύνας, δι' ὃν λόγον καὶ ἐκάθησεν, ὅπως πράττουσι καὶ αὐτοὶ οἱ κύνες, ὅτε μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς πλείονας καὶ ῥωμαλεοτάτους ἄλλους κύνας, καταπραΰνουσι σχεδὸν αὐτοὺς, καθήμενοι.

« Ὁ Ζεὺς εἴθε νὰ σοὶ δώσῃ, ξένε, καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοί, ὅ,τι ἐπιποθεῖ πλειότερον ἡ καρδία σου, διότι μὲ πρόθυμίαν τόσον φιλόξενος μὲ ὑπεδέχθης. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπες, Εὐμαιέ μου(1), χοιροβοσκέ·

« Ξένε, τὸ νομίζω ἁμαρτίαν (ὁ θεὸς νὰ μὲ συλλάξῃ, νὰ μὴ τὸ δώσῃ ὁ θεὸς), καὶ ἂν κατώτερός σου μοῦ ἤθελεν ἐμφανισθῇ, νὰ μὴ τιμήσω (νὰ περιφρονήσω) ξένον διότι ἐκ μέρους τοῦ Διὸς εἶναι (ἔρχονται) ὅλοι οἱ ξένοι καὶ οἱ πτωχοί(2). ὅ,τι δὲ ἡμεῖς δυνάμεθα εἶναι καὶ ὀλίγον καὶ ἀρεστόν(3)· διότι αὕτη εἶναι ἡ συνήθεια (ἡ μοῖρα) ὑπηρετῶν, οἱ ὁποῖοι πάντοτε φοβοῦνται, ὅταν νέοι κυβερνῶσι (τοὺς ἐξουσιάζουσι) κύριοι· διότι βεβαίως ἐκεῖνοι δὲ οἱ θεοὶ ἀλυσόδεσαν τὴν ἐπιστροφήν, ὁ ὁποῖος ἐγκαρδίως (μὲ ζῆλον) θὰ μὲ ἠγάπα, καὶ θὰ μοὶ ἔδιδε κτῆμα (θὰ μὲ ἔκαμνε νοικοκύρην), ὅπως δὲ εἰς τὸν ὑπηρέτην του καλόκαρδος θὰ ἔδιδε κύριος καὶ οἰκίαν καὶ ὑποστατικόν (χωράφιον, γῆν), καὶ πολυζήτητον σύζυγον, ὁ ὁποῖος (ὑπηρέτης) θὰ τὸν ὑπηρέτει πολὺν καιρόν, καὶ ὁ θεὸς θὰ εὐλογοῦσε τὰς ἐργασίας του, καθὼς καὶ εἰς ἐμὲ αὕτη ἡ ἐργασία προκόπτει (ἔχει τοῦ θεοῦ τὴν εὐλογίαν), εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιστατῶ· ὅθεν καὶ πολὺ θὰ μὲ ὠφέλει (θὰ μὲ ἀντάμειβεν) ὁ κύριός μου, ἂν ἐδῶ ἐπέρνα τὸ γῆράς του(4)· ἀλλ' ἐχάθη . . . ὅπως εἴθε

(1) Ὁ ποιητὴς μετὰ πλείστου ὅσου φίλτρου καὶ μεϊδιάζουσαν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην, περιγράφει καὶ ἐξυμνεῖ τὸν ὄντως σπανιώτατον καὶ πιστότατον χαρακτῆρα τοῦ εὐαισθήτου χοιροβοσκοῦ Εὐμαίου, ὡς θέλει φανῇ καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω, καὶ ἐκ ταύτης δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀποστροφῆς (ζήτει ἀποτάσεως τοῦ λόγου), δι' ἣν ἐπροσθέσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸ καὶ ἄλλως ὑπεννοούμενον μ ο υ.

(2) Βλέπε καὶ Ψαλμ. 145, 9 (ρμέ, θ.)

(3) Ὀλίγον ἀλλ' ἐκ καρδίας· ἢ κάλλιον, καί τοι ὀλίγον, πιάνει τόπον, διότι δὲν δύναταί τις νὰ ἀπαιτήσῃ πολλὰ παρὰ δούλου.

(4) Καὶ τοι τούτων ἁπάντων στερηθεὶς ἦδη, οὕτως πάλιν πιστὸς διαμένει ὁ Εὔμαιος.

τῆς Ἑλένης ἡ γενεὰ νὰ ἐχάνετο ριζηδὸν (ἐκ μιᾶς ἀρχῆς), ἐπειδὴ πολλοὺς ἀνθρώπους κατέστρεψε διότι ἐκεῖνος (ὁ Ὀδυσσεὺς) ἐπῆγε διὰ τὴν τιμὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς τὴν ὡραίους τρέφουσαν ἵππους Τρωάδα, διὰ νὰ πολεμῇ κατὰ τῶν Τρώων. »

Οὕτως εἰπὼν συνέσφιγξεν ὀγλίγωρα μὲ τὸν ζωστῆρα τὸν χιτῶνά του, ἐκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς σταύλους τῶν χοίρων, ὅπου τὰ πλήθος τῶν χοίρων ἦσαν κλεισμένοι· ἐκεῖθεν λαβὼν δύο ἐφέρας, καὶ θυσάζεν ἀμφοτέρους· τοὺς ἐκαψάλισεν (ἐκαυσε τὰς τρίχας των ἐπὶ τοῦ πυρός), καὶ τοὺς ἔκοψεν εἰς μικρά, καὶ τοὺς ἐπέρασεν εἰς τὰ σουβλία, ψήσας δὲ καλῶς ὁλοκλήρα σφέρα τὰ ἔβαλεν ἐνώπιον τοῦ Ὀδυσσέως, θερμὰ μαζὺ μὲ τὰ σουβλία, καὶ ἐπασπάλισεν ἐπάνω των λευκὰ ἀλφίτα, ἐκέρνα δὲ εἰς κισσύβιον (ἀγροτικὸν ποτήριον) οἶνον ὡς τὸ μέλι γλυκύν, ἐκάθησε δὲ καὶ αὐτὸς ἀντικρύ, καὶ προσκαλῶν αὐτὸν νὰ φάγῃ τῷ εἶπε.

« Τρῶγε λοιπόν, ὦ ξένε, ὅ,τι εὑρίσκεται εἰς ὑπηρέτας, χοιρινὰ κρέατα· τὰ διαλεκτὰ ὅμως οἱ μνηστῆρες τὰ τρώγουσιν, οὔτε θεῶν ἐκδίκησιν (τιμωρίαν) βάλλοντες κατὰ νοῦν (οὔτε θεοὺς φοβούμενοι), οὔτε εὐσπλαγχνιζόμενοι. Καὶ ὅμως (διότι βεβαίως) τὰ ἄδικα (ἀνόσια, βίαια) ἔργα δὲν ἀγαπῶσιν οἱ μάκαρες θεοί, ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην τιμῶσι καὶ τὰς δικαίας τῶν ἀνθρώπων πράξεις. Καὶ βεβαίως δὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι, οἵτινες εἰσβάλωσιν ἐπὶ ξένης γῆς, καὶ ὁ Ζεὺς εἰς αὐτοὺς λάφυρα δώσῃ, καὶ λοιπὸν γεμίσαντες τὰ πλοῖά των ἀπέπλευσαν διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ εἰς αὐτοὺς δὰ ἐμπίπτει εἰς τὰς φρένας δεινὸς (μέγας) φόβος τῆς τῶν θεῶν τιμωρίας(1). Οὗτοι ὅμως (οἱ μνηστῆρες) κάτι θὰ ἠξεύρουσι, θεοῦ δέ τινος θὰ ἤκουσαν χρησμὸν (προφητείαν), τὸν θλιβερὸν ὄλεθρον (θάνατον) ἐκείνου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλουσι

(1) Δηλαδὴ καὶ ἐχθροὶ καὶ λῃσταί, οἱ λῃστεύσαντες ξένους αἰγιαλοὺς, καὶ ἂν εὐτυχῶς ἐπιστρέψωσι μετὰ τῶν λαφύρων εἰς τὰς πατρίδας των, αἰσθάνονται μολαταῦτα τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος.

νὰ ζητήσωσιν ὡς σύζυγον, ὅπως εἶναι τὸ δίκαιον (δηλαδὴ παρὰ τοῦ πατρός της), οὔτε νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰς οἰκίας των· ἀλλ' ἀμέριμνοι κατατρώγουσι τὰ κτήματά του βιαίως (αὐθαδῶς), οὐδ' ὑπάρχει τις φειδὼ (ἀλύπητα)· διότι ὅσαι νύκτες καὶ ἡμέραι εἶναι τοῦ θεοῦ, οὐδέποτε ἓν σφάζουσι θῦμα, οὔτε δύο μόνον· φθείρουσι δὲ τὸν οἶνον ἀντλοῦντες (τραβοῦντες) ἀλύπητα· διότι τῷ ὄντι εἶχεν ἄπειρον βιὸ (ὑπάρχοντα)· εἰς κανενὸς οἰκίαν τόσος ἐνυπάρχει πλοῦτος, ἐκ τῶν ἡρώων ἀνδρῶν, οὔτε τῆς μελανόχρου (σκοτεινῆς, σκιώδους, ἐκτεταμένης) ξηρᾶς, οὔτε καὶ τῆς Ἰθάκης, οὔτε εἴκοσι μαζὶ ἀνθρώπων ὑπάρχει τόσον πολὺς ὁ πλοῦτος· ἐγὼ δὲ θὰ σοὶ τὸν ἀπαριθμήσω. Δώδεκα εἰς τὴν ξηρὰν ἀγέλας· ἄλλα τόσα ποίμνια προβάτων, ἄλλας τόσας ἀγέλας χοίρων, ἄλλα τόσα εὐρύχωρα ποίμνια αἰγῶν βόσκουσι ξένοι (μισθωτοὶ) καὶ ἰδικοί του ποιμένες· καὶ ἐδῶ δὲ πλατέα (εὐρύχωρα) ποίμνια αἰγῶν ἕνδεκα ὅλα βόσκονται εἰς τὴν ἐξοχὴν (εἰς τὴν ἄκραν), πιστοὶ δὲ ἄνθρωποι ἐπιστατοῦσιν, ἐκ τῶν ὁποίων πάντοτε πρὸς αὐτοὺς ὁ καθεὶς τὴν ἡμέραν ἕνα φέρει σφακτόν, ἐκ τῶν καλοθρεμμένων αἰγῶν, τὸ καλήτερον· ἐγὼ δὲ αὐτοὺς τοὺς χοίρους ἐπιστατῶ καὶ φυλάττω (ἐπιμελοῦμαι), καὶ πρὸς αὐτοὺς τὸν ἄριστον καλοδιαλέξας χοῖρον ἀποστέλλω. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτὸς δὲ μετὰ ζήλου καὶ κρέας ἔτρωγε καὶ ἔπινεν οἶνον ἁρπακτικὰ, σιωπῶν· κακὰ δὲ ἐφύτευεν (ἐσκέπτετο) διὰ τοὺς μνηστῆρας (κακαῖς ἔρραπτε γούναις). Ἀφοῦ δὲ ἐδείπνησε καὶ ἀνέπαυσε τὴν ὄρεξίν του μὲ τὸ φαγητὸν, καὶ εἰς αὐτὸν γεμίσας ἔδωκεν (ὁ Εὔμαιος) τὸ ποτήριον μὲ τὸ ὁποῖον ἔπινεν (ὁ ἴδιος), γεμάτον οἴνου· αὐτὸς δὲ τὸ ἔλαβεν (ὁ Ὀδυσσεὺς), καὶ ἔχαιρεν ἐν τῇ καρδίᾳ του, καὶ ὁμιλήσας πρὸς αὐτὸν εἶπε πτερωτοὺς λόγους.

« Ὦ φίλε, τίς δὰ εἶναι αὐτὸς, ὅστις σὲ ἠγόρασε μὲ τὰ χρήματά του (ἢ, ἐπιστάτην τῶν κτημάτων του), ὁ τοσοῦτον πολλὰ πλούσιος καὶ δυνατὸς (ἰσχυρὸς διὰ τὰ πλούτη του), ὅπως εἶπες, καὶ λέγεις ὅτι ἐχάθη διὰ τὴν τιμὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος;

Εἰπέ μοι, (διὰ νὰ ἴδω) ἂν τυχὸν πουθενὰ τὸν γνωρίζω ἀφοῦ εἶναι τοιοῦτος. Διότι ὁ Ζεὺς βέβαια ἠξεύρει τοῦτο καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοί, ἂν θὰ σοὶ ἔδιδα κάμμίαν εἴδησιν ὅτι τὸν εἶδον· διότι εἰς πολλοὺς τόπους ἐγύρισα (περιεπλανήθην)».

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ὁ χοιροβοσκὸς, ὁ ἔχων ἄλλους ὑπὸ διαταγήν του.

» Ὦ γέρον, περὶ ἐκείνου κανεὶς ἄνθρωπος κοσμογυρισμένος ἐλθὼν (καὶ ἂν ἤρχετο) φέρων εἴδησιν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πείσῃ (δὲν θὰ ἔπειθε) τὴν γυναῖκά του καὶ τὸν ἀγαπητόν του υἱόν(1), ἀλλὰ τοῦ κάκου (εἰς μάτην, πλαστὰ) ἔχοντες ἀνάγκην περιποιήσεως πλάνητες ἄνθρωποι λέγουσι ψεύματα, καὶ δὲν θέλουσι νὰ εἴπωσι τὴν ἀλήθειαν· ὅποιος δὲ καὶ ἂν φθάσῃ εἰς τὸν δῆμον τῆς Ἰθάκης ἐπαίτης, πορεύεται εἰς τὴν δέσποιναν μου, καὶ τῇ λέγει ψεύματα· αὐτὴ δὲ τὸν ὑποδέχεται καλῶς καὶ τὸν περιποιεῖται, καὶ τὸν ἐρωτᾷ διὰ τὸ κάθε ἓν κατὰ λεπτῶς· καὶ ὀδύρεται καὶ τρέχουσι τὰ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της, καθὼς καὶ ἁρμόζει εἰς γυναῖκα, ὅταν ὁ σύζυγός της ἀποθάνῃ εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Εὔκολα ἠδύνασο καὶ σὺ, γέρον, νὰ ἔπλαττες κάνὲν διήγημα (ἴσως κανεὶς σοὶ δώσῃ φορέματα χλαῖναν καὶ χιτῶνα), αὐτοῦ ὅμως (ἐκείνου τοῦ Ὀδυσσέως) ἕως τώρα οἱ κύνες καὶ τὰ ἁρπακτικὰ ὄρνεα καὶ τὸ δέρμα θὰ κατέφαγον ἐκ τῶν ὀστῶν του (ἀφοῦ ἀπέθανεν), ἡ ζωή του δὲ πρὸ πολλοῦ ἐτελείωσε· ἢ καὶ τὰ ὀψάρια τὸν ἔφαγον εἰς τὸ πέλαγος, τὰ δὲ κόκκαλά του κεῖτονται ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ ἄμμον πλακωμένα πολλήν. Οὕτως αὐτὸς μὲν ἐκεῖ (μακρὰν) ἐχάθη· τοὺς δὲ φίλους του λύπαι τοὺς περιμένουν, ὅλους καὶ πρὸ πάντων ἐμέ· διότι δὲν θὰ εὕρω πλέον ἄλλον τοιοῦτον ἤ-

(1) Κάλλιον, Περὶ ἐκείνου κανεὶς δὲν θὰ ὑπῆρξεν (ὄντως) κοσμογυρισμένος ἀνὴρ, ὅστις θὰ ἤρχετο καὶ θὰ ἔφερεν εἴδησιν, ὥστε νὰ ἠθέλησε πείσει τὴν γυναῖκά του καὶ τὸν ἀγαπητόν του υἱόν· δηλαδὴ ὁ Εὔμαιος θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ αὐτὸς ἔχασε πλέον πᾶσαν ἐλπίδα περὶ τῆς εἰσέτι μεταξὺ τῶν ζώντων ὑπάρξεως τοῦ Ὀδυσσέως.

πιον κύρμον, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω· οὔτε καὶ ἂν εἰς τοῦ πατρός μου καὶ εἰς τῆς μητρός μου ἐπέστρεφον πάλιν τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐγεννήθην, καὶ μὲ ἀνέτρεφον αὐτοπροσώπως (οἱ ἴδιοι ὡς γνήσιον υἱόν των). Οὐδὲ στενάζω δὰ πλέον τόσον δι' αὐτούς, ὅσον καὶ ἂν ἐπεθύμουν νὰ τοὺς ἴδω μὲ τοὺς ὀρθαλμούς μου, ζῶν εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος μου, ἀλλὰ τοῦ Ὀδυσσέως μὲ κυριεύει ὁ πόθος (ἡ λύπη) ὁποῦ ἐχάθη (ὁποῦ λείπει). Αὐτὸν δὰ ἐγώ, ὦ ξένε, καὶ ὅτε δὲν εἶναι παρὼν συστέλλομαι νὰ εἴπω τὸ ὄνομά του (μόνον)· διότι ὑπερβολικὰ μὲ ἠγάπα καὶ (μὲ εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του) ἐφρόντιζεν ἐγκαρδίως περὶ ἐμοῦ· ἀλλ' ἀφεντικό μου (ἀδελφὸν καὶ πατέρα, πολυαγαπημένον) τὸν κράζω καὶ ὅταν ἦναι μακράν.»

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

«Ὦ ἀγαπητέ, ἐπειδὴ ὅλως ὁλόκληρα τὰ ἀρνεῖσαι οὐδὲ πιστεύεις πλέον νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἡ δὲ καρδία σου εἶναι πάντοτε δύσπιστος· ἀλλ' ἐγὼ οὐχὶ τοῦ κάκου (ἁπλῶς) θὰ σοῦ εἴπω, ἀλλ' ἐνόρκως, ὅτι ἐπιστρέφει ὁ Ὀδυσσεύς(1)· καὶ ἡ διὰ τὴν καλήν μου εἴδησιν ἀμοιβὴ ἂς μοῦ ἑτοιμασθῇ (παρευθὺς) μετ' ὀλίγον, ὅταν αὐτὸς ἐρχόμενος φθάσῃ εἰς τὰ δώματά του· (νὰ μὲ ἐνδύσῃς καὶ μὲ χλαῖναν καὶ μὲ χιτῶνα, τὴν ὡραίαν ἐνδυμασίαν)· προτήτερα ὅμως, καὶ μολονότι ἔχω πλείστην ἀνάγκην, δὲν θὰ τὰ ἐδεχόμουν(2)· διότι μισητὸς δὰ εἶναι εἰς ἐμὲ ἐκεῖνος καὶ ὡς τοῦ ᾅδου αἱ πύλαι, ὅστις ἕνεκα τῆς πενίας του πλάττει ψεύματα. Μάρτυς μου ἔστω πρὸ πάντων τῶν θεῶν ὁ Ζεὺς καὶ ἡ φιλόξενος τράπεζα, καὶ ἡ ἑστία τοῦ ἀρίστου Ὀδυσσέως, εἰς ἣν ἦλθον· ναὶ βέβαια, ταῦτα ὅλα λαμβάνουσι τέλος, ὅπως τὰ λέγω· τὸν ἴδιον τοῦτον δρόμον τοῦ ἡλίου

(1) Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης, καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ, συνδέων τὰ λεγόμενα μετὰ τῶν πραγματικῶς ὑπαρχόντων, θὰ αἰσθανθῇ τὸ θέλγητρον τῆς Ὁμηρικῆς ποιήσεως.

(2) Καὶ ὄντως ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἐσύμφερε τῷ Ὀδυσσεῖ νὰ ἐνδυθῇ καλήτερα, παρ' ὅπως τὸν ἐνέδυσεν ἡ Ἀθηνᾶ.

(περίοδον, ἐνιαυτόν) θὰ ἔλθῃ ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεύς· τούτου μὲν τοῦ μηνὸς φθίνοντος τοῦ δὲ ἄλλου ἀρχομένου, θὰ ἐπανέλθει εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ θὰ τιμωρήσει (ἐκεῖνον) ὅστις ἐκείνου ἐδῶ(1) ἀτιμάζει τὴν σύζυγον καὶ τὸν ἔνδοξον υἱόν του.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπαντήσας εἶπες, Εὔμαιέ μου χοιροβοσκέ!

«Ὦ γέρον, οὔτε λοιπὸν ἐγὼ θὰ σοὶ δώσω αὐτὴν τὴν ἀμοιβὴν (τῆς χρηστῆς εἰδήσεως), οὔτε ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἔλθῃ ἀκόμη μίαν φορὰν εἰς τὴν οἰκίαν του(2)· ἀλλὰ ἥσυχος πίνε (τὸν οἶνόν σου), καὶ ἂς ἀλλάξωμεν τὴν ὁμιλίαν, καὶ μὴ μὲ ἐνθυμίζῃς αὐτά· διότι ὄντως ἡ καρδία μου εἰς τὰ στήθη μου λυπεῖται ὅταν τις ἀναφέρῃ (μὲ ἐνθυμίζῃ) τὸν σεβαστόν μου κύριον. Ἀλλ' ὄντως τὸν ὅρκον ἂς ἀφήσωμεν (μὴ δῶμεν προσοχήν), ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, εἴθε νὰ ἤρχετο, ὅπως ἐγὼ τὸν ἐπιθυμῶ καὶ ἡ Πηνελόπη, καὶ ὁ Λαέρτης ὁ γέρων καὶ ὁ θεῖον ὁμοιάζων Τηλέμαχος. Τώρα δὲ πάλιν διὰ τὸν υἱὸν ἀκαταπαύστως θρηνολογῶ, τὸν ὁποῖον ἐγέννησεν ὁ Ὀδυσσεύς, τὸν Τηλέμαχον· τὸν ὁποῖον ἀφοῦ ἐμεγάλωσαν οἱ θεοί, ἴσον μὲ βλαστὸν δένδρου (ὅμοιον μὲ τρυφερὸν δένδρον), καὶ ἤλπιζον ὅτι θὰ ἦναι μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν οὐχὶ κατώτερος τοῦ πολυαγαπημένου μοι πατρός του θαυμάσιος καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν μορφήν· θεός τις τοῦ ἐτάραξε τὸν συνετόν του νοῦν, ἢ καὶ ἄνθρωπος· καὶ ἀπῆλθε διὰ νὰ μάθῃ περὶ τοῦ πατρός του εἰς τὴν ἔνδοξον Πύλον· αὐτὸν δὲ οἱ εὐγενεῖς μνηστῆρες ἐνεδρεύουσιν ἐπιστρέφοντα, διὰ νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τῆς Ἰθάκης καὶ νὰ μὴ μείνῃ τὸ ὄνομα τῆς γενεᾶς τοῦ Ἴσου μὲ τοὺς θεοὺς Ἀρκεισίου. Ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνον μὲν ἂς ἀφήσωμεν, ἂν τυχὸν ἤθελε πιασθῆ, καὶ ἂν τυχὸν ἤθελεν ἐκφύγει, καὶ εἴθε ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου νὰ ἔχῃ τὸ χέρι του ἐπάνω του· ἀλλ' ἤδη σὺ εἰς ἐμέ, γη-

(1) Ἐκείνου (δηλαδὴ τοῦ Ὀδυσσέως) ἐδῶ (εἰς τὴν Ἰθάκην)· ἀλλὰ καὶ, τούτου (τοῦ Ὀδυσσέως) ὃν ἐδῶ βλέπεις.

(2) Καὶ ὄντως, διότι ἤδη ἦλθεν.

ραιὲ, τὰ ἰδικά σου διηγήθητί μοι βάσανα, καὶ εἰπέ μοι τοῦτο εἰλικρινῶς, διὰ νὰ τὸ ἠξεύρω καλῶς (διὰ νὰ σὲ ἐνθυμοῦμαι)· τίς; πόθεν εἶσαι; ποῦ εἶναι ἡ πατρὶς καὶ οἱ γονεῖς σου; ἐπὶ τίνος δὲ πλοίου ἦλθες; πῶς δὲ σὲ ἔφερον οἱ ναῦται εἰς τὴν Ἰθάκην; τίνες λέγουσιν ὅτι εἶναι; διότι δὲν πιστεύω βέβαια νὰ ἦλθες ἐνταῦθα πεζός.»

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντήσας εἶπεν ὁ πολύγνωμος Ὀδυσσεύς.

« Λοιπὸν ἐγὼ ταῦτα ἀκριβέστατα θέλω σοὶ τὰ εἴπει· (θὰ σοῦ εἴπω τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν περὶ τούτων)· νὰ εἴχομεν (ὑποτεθέντος ὅτι εἴχομεν) καὶ οἱ δύο τῆς χρονιᾶς μας καὶ τὸ φαγητὸν καὶ τὸν γλυκὺν οἶνον, ὥστε μένοντες ἐντὸς τῆς καλύβης νὰ εὐωχώμεθα ἐν ἀναπαύσει, (οἱ) ἄλλοι δὲ νὰ ἐπεμελοῦντο τὰ ἔργα, εὔκολα ἔπειτα καὶ εἰς τοῦ ὁλοκλήρου ἐνιαυτοῦ τὸ διάστημα δὲν θὰ ἐτελείονα διηγούμενος τὰ βάσανα τῆς ψυχῆς μου, ὅλα δὰ ὅσα τῇ βουλήσει τῶν θεῶν ὑπέφερα.

» Καυχῶμαι μὲν ὅτι κατάγομαι ἐκ τῆς εὐρυχώρου Κρήτης, πλουσίου ἀνθρώπου παῖς· πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι εἰς τὴν πατρικήν μου οἰκίαν ἀνετράφησαν καὶ ἐγεννήθησαν υἱοί, ἐκ νομίμου συζύγου· ἐμὲ δὲ ἀγοραστὴ ἐγέννησε μήτηρ παλλακὶς, ἀλλ' ὅμως ἴσα μὲ τοὺς νομίμους υἱούς του μὲ ἐτίμα ὁ Κάστωρ ὁ υἱὸς τοῦ Ὕλακος, τοῦ ὁποίου καυχῶμαι ὅτι εἶμαι υἱός· ὁ ὁποῖος (Κάστωρ) τότε μεταξὺ τῶν Κρητῶν ὡς θεὸς ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ διὰ τοὺς ἐνδόξους υἱούς του. Ἀλλ' αὐτὸν μὲν αἱ θεαὶ τοῦ θανάτου (ὁ φυσικὸς, εἱμαρμένος θάνατος) ἀνήρπασαν καὶ τὸν ἔφερον εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Πλούτωνος· ἐκεῖνοι δὲ τὴν περιουσίαν του ἐμοιράσθησαν, οἱ γενναιόψυχοί του υἱοὶ, καὶ ἔβαλον κλήρους. Εἰς ἐμὲ δὲ ὀλίγιστα ἔδωκαν καὶ μοῦ ἐπῆραν (τὴν) οἰκίαν(1)· ἔλαβον δὲ εἰς

(1) Ἄλλοι μὲν, γράφοντες ἔ ν ε ι μ α ν, ἐξηγοῦσι, μοὶ ἔδωκαν οἰκίαν. Ἄλλοι ὅμως, γράφοντες ἔ ν ε ι κ α ν, ἐξηγοῦσι, μὲ ἄφησαν χωρὶς οἰκίαν.

σύζυγόν μου θυγατέρα πλουσίων ἀνθρώπων ἕνεκα τῶν προτερημάτων μου (τῆς ἀνδρίας μου)· διότι δὲν ἤμην διὰ ῥίψημον (ἀξιοκαταφρόνητος) οὐδὲ ἄνανδρος· τώρα ὅμως ὅλα μὲ ἄφησαν (ἐξέλιπον)(1). Ἀλλὰ καὶ μολονοτοῦτο πιστεύω, ὅτι βλέπων (παρατηρῶν) τὸ καλάμι(2) γνωρίζεις (τὸν στάχυν)· διότι τῷ ὄντι μεγάλη ἀθλιότης μὲ κατέχει. Ἀλλὰ βεβαίως δὰ θάρρος μοὶ ἔδωκαν ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ ἀνδρίαν (διὰ νὰ σχίζω τάξεις ἀνθρώπων) ὁσάκις ἐξέλεγον πρὸς ἐνέδραν τοὺς ἀρίστους ἄνδρας, ἑτοιμάζων ὄλεθρον εἰς τοὺς ἐχθροὺς, οὐδέποτε τὸν θάνατον ἀνελογίζετο ἡ γενναία μου καρδία, ἀλλὰ πολὺ πρώτιστος (τῶν ἀρίστων) ἐπιπηδῶν μὲ τὸ δόρυ μου ἐφόνευον (κατέβαλλον) ἐκ τῶν ἐχθρῶν πάντα, ὅστις ἦτο κατώτερός μου εἰς τὴν ταχυποδίαν(3)· τοιοῦτος ἤμην εἰς τὸν πόλεμον· τὴν καλλιέργειαν ὅμως τῶν ἀγρῶν δὲν ἠγάπων, οὔτε τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ οἴκου (τὸ οἰκουρεῖν, τὴν νοικοκυροσύνην), ἥτις τρέφει (αὐξάνει) λαμπρὰ τέκνα. Ἀλλὰ πάντοτε ἠγάπων κωπηλατούμενα (ποντοπόρα) πλοῖα, καὶ πολέμους, καὶ καλῶς πελεκημένα ἀκόντια καὶ βέλη, θανατηφόρα (λυπηρὰ, ἐπικίνδυνα, δυσάρεστα, πράγματα), τὰ ὁποῖα δὰ εἰς ἄλλους εἶναι πολὺ μισητὰ, ἀλλ' εἰς ἐμὲ αὐτὰ ἦσαν ἀγαπητὰ, τὰ ὁποῖα βεβαίως θεός τις μοὶ ἐνέπνευσε· διότι ἄλλος εἰς ἄλλα εὐχαριστεῖται πράγματα (ὁ εἷς εἰς ταῦτα καὶ ὁ ἄλλος εἰς ἄλλα)· διότι πρὶν μὲν εἰς τὴν Τροίαν νὰ ἐκπλεύσωσιν (εἰσβάλωσιν) οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐννέα φο-

(1) Διότι ἡ Ἀθηνᾶ τὸν εἶχε μεταβάλει εἰς ἄσχημον καὶ ἀσθενὲς γερόντιον.

(2) Ἦτο παροιμία, ὡς καὶ ἡ «ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα». Καὶ οὕτω μὲν οἱ τῆς Εὐρώπης φιλολόγοι. Ἀλλ' ἡ καθομιλουμένη λέγει καὶ κ α λ ά μ ι τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδός. Λοιπόν. . . . .—

(3) Δὲν εἶχε δηλαδὴ μόνον γενναιότητα, ὥστε νὰ ἐκπηδᾷ πρῶτος, ἀλλὰ καὶ ῥώμην καὶ ἀνδρίαν, ὥστε νὰ καταβάλλῃ τοὺς ἐχθροὺς, οὐχὶ μόνον ἡ ταχύτης τῶν ποδῶν θὰ ἠδύνατο νὰ σώσῃ ἀπ' αὐτοῦ, διότι βεβαίως ὁ φεύγων ἐχθρὸς ἀνθίστατο βεβαίως καὶ ἀντεμάχετο μόνος πρὸς μόνον, καταφθανόμενος.

ρὰς ὡδήγησα μαχητὰς καὶ ταχυκίνητα πλοῖα κατὰ ἀλλοδαπῶν ἀνθρώπων· καὶ μοῦ ἐτύχαινον πολλότατα (ἐπιχειρήματα, ἢ ἀντικείμενα λείας, ἢ, ὅλα μοῦ ἐπετύχαινον ἄριστα, εὐδοκίμουν) ἐκ τῶν ὁποίων ἐξέλεγον τὰ ἀρέσκοντά μοι, πολλὰ δὲ (λάφυρα) καὶ κατόπιν μοῦ ἔπιπτον διὰ τοῦ κλήρου· ταχέως δὲ ἡ οἰκία μου ἐπλούτησε, καὶ λοιπὸν ἐπομένως φοβερὸς καὶ σεβαστὸς μεταξὺ τῶν Κρητῶν ἐγενόμην· ἀλλ' ὅτε δὰ αὐτὴν τὴν ὁλεθρίαν ἐκστρατείαν ὁ κραταιὸς τὴν φωνὴν (ὁ τὰ ἀπώτατα βλέπων) Ζεὺς ἀπεφάσισεν, ἥτις πολλῶν ἀνθρώπων κατέστρεψε τὴν ζωήν, τότε δὰ ἐμὲ διέταξαν (οἱ Κρῆτες, ὁ τῶν Κρητῶν δῆμος) καὶ τὸν πολυένδοξον Ἰδομενέα νὰ γείνωμεν ἀρχηγοὶ τῶν πλοίων εἰς τὴν Τρωάδα· οὐδ' ὑπῆρχέ τις τρόπος νὰ τὸ ἀρνηθῇ τις (ἀποφυγῆς), διότι μᾶς ἐκώλυεν ἡ κακὴ τοῦ λαοῦ ὑστεροφημία (καταλαλιὰ τοῦ λαοῦ, ἢ, μᾶς ἐβίαζεν ἡ ἀκαταμάχητος διαταγὴ τοῦ λαοῦ)(1). Ἐκεῖ λοιπὸν ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἐπολεμοῦμεν οἱ Ἕλληνες, τὸ δέκατον δὲ ἔτος ἐκπορθήσαντες τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν πατρίδα μας μὲ τὰ πλοῖα· ἀλλὰ θεός τις διεσκέδασε τοὺς Ἕλληνας (τὸν Ἑλληνικὸν στόλον), εἰς ἐμὲ δὲ τὸν δυστυχῆ κακὰ ἐφρόνει (εἶχε κατὰ νοῦν, εἶχεν ἀποφασίσει) ὁ πάνσοφος Ζεύς· διότι ἕνα μόνον μῆνα ἔμεινα, εὐφραινόμενος μὲ τὰ τέκνα μου, καὶ μὲ τὴν νόμιμον σύζυγόν μου καὶ μὲ τὰ κτήματά μου· ἀλλ' ἔπειτα διὰ τὴν Αἴγυπτον ἡ καρδία μου ἐπεθύμησε νὰ ταξειδεύσω μὲ πλοῖα, ἐξοπλίσας (ἑτοιμάσας) καλῶς πλοῖα μὲ ἰσοθέους (ἀνδρείους ἐκλεκτοὺς) συντρόφους· ἐννέα πλοῖα ἁρμάτωσα, ὀγλίγωρα δὲ ἐσυνάζοντο εἰς αὐτὰ ἄνδρες (πλῆθος, παλληκάρια, λαός).

» Ἐννέα μὲν ἔπειτα ἡμέρας οἱ πολυαγαπημένοι μου (ἀξιό-

(1) Ὁ φόβος ἀπὸ τῆς κακῆς ὑπολήψεως παρὰ τῷ λαῷ ἦν εἰς τοὺς Ὁμηρικοὺς χρόνους ἀκαταμάχητος ἠθικὴ δύναμις, εἰς μεγάλα ἔργα καταναγκάζουσα τοὺς πάντας. Καὶ πλειότερον δὲ παρὰ τὸν ἀπὸ τῶν θεῶν φόβον ἐκώλυε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ἀνοσιουργημάτων (Βλ. Ἰλδ, I, 466).

τιμοι) σύντροφοι εὐωχοῦντο· ἐγὼ δὲ θύματα πολλὰ ποῖς ἔδιδον, καὶ εἰς τοὺς θεοὺς νὰ προσφέρωσι, καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν τους εὐωχίαν νὰ ἑτοιμάζωσι· τὴν ἑβδόμην δὲ ἡμέραν ἀναβάντες (εἰς τὰ πλοῖα) μακρὰν ἀπὸ τὴν εὐρύχωρον Κρήτην ἐπλέομεν μὲ βορέαν ἄνεμον δυνατόν, οὔριον, εὔκολα (ἐλαφρὰ), ὡς εἰς τὸ ῥεῦμα (ποταμοῦ)· οὐδὲ κανέν μου πλοῖον λοιπὸν ἔβλάβη (ἔπαθεν), ἀλλ' ἀβλαβεῖς καὶ ὑγιεῖς ἐκαθήμεθα· τὰ πλοῖά μας δὲ ὁ ἄνεμος καὶ οἱ κυβερνῆται τὰ διεύθυνον. Τὴν πέμπτην δὲ ἡμέραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν καλίῤῥοον Νεῖλον· ἐσαμάτησα δὲ εἰς τὸν (Αἴγυπτον) ποταμὸν τὰ ἀμφοτέρωθεν κυρτωμένα πλοῖά μου· ὅπου ἐγὼ μὲν παρήγγελλον εἰς τοὺς πολυαγαπημένους μου συντρόφους νὰ μένωσιν εἰς τὸν τόπον πλησίον τῶν πλοίων καὶ νὰ φρουρῶσιν αὐτά· διέτασσον δὲ κατασκόπους νὰ ὑπάγωσιν εἰς μέρη κατάλληλα πρὸς κατασκόπευσιν· ἀλλ' αὐτοὶ (οἱ σύντροφοί μου), παρασυρθέντες ὑπὸ τοῦ ὑπερβολικοῦ θάῤῥους των, καὶ ὑπείκοντες εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς καρδίας των, εὐθὺς ἤρχισαν νὰ καταστρέφωσι κατὰ κράτους (λεηλατῶσι) τὰς περικαλλεῖς ἐξοχὰς τῶν Αἰγυπτίων, ἥρπαζον δ' ἐξ αὐτῶν γυναῖκας καὶ νήπια τέκνα, αὐτοὺς δὲ (τοὺς ἄνδρας) ἐφόνευον! ταχέως δὲ (ἕως) εἰς τὴν πόλιν ἐφθασεν ὁ ἀλαλαγμὸς (εἴδησις) τοῦ πολέμου· οἱ δ' ἐν τῇ πόλει (Αἰγύπτιοι), ἀκούοντες τὸν ἀλαλαγμόν, ἦλθον ὁμοῦ μὲ τὴν ἀνατολὴν τῆς Ἠοῦς· ἐγέμισε δὲ ὅλη ἡ πεδιὰς ἀπὸ πεζοὺς καὶ ἱππικόν, καὶ ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν ὅπλων· ἐνέβαλε δὲ ὁ τοὺς κεραυνοὺς ἔχων διασκέδασίν του Ζεὺς κακὴν εἰς τοὺς συντρόφους μου φυγήν, οὐδ' ἐτόλμησε κανείς των νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν· διότι πανταχόθεν τοὺς περιεκύκλωσαν κακὰ (ὄλεθρος)· ὅτε ἀπὸ ἡμᾶς πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν μὲ τὸν ὀξυτόμον χαλκόν, τοὺς δὲ ἄλλους ἠχμαλώτισαν ζωντανούς, διὰ νὰ ὑπηρετῶσιν (ἐργάζωνται) αὐτοὺς βεβιασμένοι (ὡς δοῦλοι). Ἀλλ' εἰς ἐμὲ ὁ Ζεὺς αὐτὸς (πάλιν) μοὶ ἐνέπνευσε τὸν ἐξῆς στοχασμὸν—ὅποῦ εἴθε νὰ ἀπέθνησκον καὶ νὰ ὑποστῶ τὸ πεπρωμένον μου ἐκεῖ εἰς τὴν Αἴγυπτον! διότι καὶ ἄλλαι δυστυχίαι μὲ ἐπερίμενον

(διότι καὶ πάλιν εἰς δυστυχίας ἔπεσον)—εὐθὺς ἀφήρεσα ἀπὸ τὴν κεφαλήν μου τὴν καλῶς δεδουλευμένην περικεφαλαίαν μου καὶ τὴν ἀσπίδα ἀπὸ τοὺς ὤμους μου· ἔρριψα δὲ τὸ δόρυ ἀπὸ τὴν χεῖρά μου· ἐγὼ δὲ παρουσιάσθην ἀπέναντι τῶν ἵππων τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ἐφίλησα τὰ γόνατα, πιάσας αὐτὰ μὲ τὰς χεῖράς μου(1)· αὐτὸς δὲ μὲ ἔσωσε (μοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν) καὶ μὲ εὐσπλαγχνίσθη· καθίσας δέ με (διατάξας με νὰ ἀναβῶ) εἰς τὸν δίφρον του (εἰς τὸ ὄχημά του) μὲ ἔφερεν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του κλαίοντα. Καὶ ὄντως πλεῖστοι εἶχον ἐφορμήσει κατεπάνω μου μὲ τὰ δόρατά των, ἐπιθυμοῦντες νὰ μὲ φονεύσωσι —διότι ἦσαν πολλὺ ὠργισμένοι—ἀλλ' ἐκεῖνος τοὺς ἐμπόδιζε, φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ Διός, τοῦ προστάτου τῶν ξένων, ὅστις τὰ μάλιστα ὀργίζεται διὰ τὰς κακὰς πράξεις· ὅτε ἐπὶ ἑπτὰ μὲν ἔτη ἔμενον ἐκεῖ, πολλὰ δὲ ἐσύναζα χρήματα μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων· διότι ὅλοι μοὶ ἔδιδον· ἀλλ' ὅτε δὰ τὸ ὄγδοον εἰς ἐμὲ ἐκπληρούμενον (εἰς τὴν σειρὰν) ἦλθεν ἔτος, τότε λοιπὸν ἦλθε Φοῖνιξ(2) ἀνὴρ, ἀπατεὼν (ἐξεύρων νὰ ἀπατᾷ), ἅρπαξ (φαγᾶς, ζητῶν νὰ φάγῃ, καταχραστὴς), ὅστις δὰ εἶχε πράξει πολλὰ κακὰ εἰς τὸν κόσμον, ὅστις μὲ ἐπῆρε (μαζύ του), ἀπατήσας με μὲ τὸν πονηρόν του νοῦν, ἕως οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Φοινίκην, ὅπου αὐτοῦ ἡ οἰκία καὶ τὰ κτήματα ἦσαν· ὅπου πλησίον του ἔμεινα μέχρι τέλους τοῦ ἔτους· ἀλλ' ὅτε δὰ καὶ οἱ μῆνες καὶ αἱ ἡμέραι ἐτελείωναν, ἐπερχομένου νέου ἔτους, καὶ ἐπανῆλθον οἱ καιροὶ τοῦ ἔτους, διὰ τὴν Λιβύαν μὲ ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ θαλασσοπόρου πλοίου, σκεφθεὶς ψευδῆ (συμβουλεύων με ψεύματα, λέγων πρόφασιν), διὰ νὰ ἤθελον μεταφέρει μαζύ του φορτίον (πραγματείας), (τὸ δὲ ἀληθὲς) διὰ νὰ μὲ πωλήσῃ δὲ

(1) Ταῦτα πάντα εἶναι ψεύδη, διότι ὅλη αὕτη ἡ διήγησις εἶναι πλαστὴ, διὰ νὰ φανῇ ὅτι διηγεῖται τὴν ἱστορίαν του εἰς τὸν Εὔμαιον.

(2) Βλ. καὶ Ὀδυσ. Δ, 84. Ἦσαν δὲ οἱ Φοίνικες περίφημοι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν των· κατηγοροῦντο δὲ ὡς πονηροὶ, δόλιοι καὶ πανοῦργοι, καὶ πολλάκις ἐξήσκουν καὶ τὴν ἀνθρωπεμπορίαν. Βλ. καὶ Ὀδυσσ. Ο, 416.

ἐκεῖ, καὶ μεγάλην δι' ἐμὲ λάβῃ τιμὴν (νὰ μὲ πωλήσῃ ἀντὶ πολλῶν χρημάτων)· αὐτὸν ἠκολούθησα εἰς τὸ πλοῖον, καίτοι ὑποπτεύων, ἐξ ἀνάγκης· αὐτὸ δὲ ἔτρεχε μὲ βαρέαν ἄνεμον, δυνατὸν, οὖριον, εἰς τὸ μέσον τοῦ πελάγους πέραν ὑπεράνω τῆς Κρήτης· ἀλλ' ὁ Ζεὺς τοῖς προητοίμαζε τὸν ὄλεθρόν των(1).

» Ἀλλ' ὅτε λοιπὸν ἀφήνομεν μὲν τὴν Κρήτην (τὴν εἴχομεν περάσει), καὶ δὲν ἐφαίνετο ἄλλη τις ξηρὰ, παρὰ οὐρανὸς μόνον καὶ θάλασσα, τότε δὰ σκοτεινὴν νεφέλην ἔστησεν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ὑπεράνω τοῦ κοίλου πλοίου, ἐσκοτείνιασε δὲ ὑποκάτω αὐτῆς ἡ θάλασσα· ὁ Ζεὺς δὲ συγχρόνως ἐβρόντησε, καὶ ἔρριψεν εἰς τὸ πλοῖον τὸν κεραυνόν του, τὸ ὁποῖον καὶ ὁλόκληρον κατεσείσθη (συνετρίβη), κτυπηθὲν ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ τοῦ Διὸς, καὶ ἐγέμισεν ἀπὸ ὀσμὴν θείου· ἔπεσον δὲ ὅλοι ἐκτὸς τοῦ πλοίου, καὶ ὅμοιοι μὲ κορώνας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων πέριξ τοῦ μελανόχρου πλοίου· ὁ θεὸς δὲ τοὺς ἀπεστέρει τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον. Ἀλλ' εἰς ἐμὲ αὐτὸς ὁ Ζεὺς, καίτοι βάσανα ἔχοντα εἰς τὸν νοῦν μου, τὸ ὑπερμέγεθες κατάρτιον τοῦ κυανοπρώρου πλοίου ἔθηκεν εἰς τὰς χεῖρας, διὰ νὰ ἤθελον σωθῇ καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν ὄλεθρον. Εἰς αὐτὸ δὲ περιπλεχθεὶς (τοῦτο ἐναγκαλισθεὶς) ἐφερόμην ὑπὸ τῶν ὀλεθρίων ἀνέμων, ἐννέα ἡμέρας ἐφερόμην (ὑπὸ τῶν ἀνέμων), τὴν δεκάτην δὲ (ἡμέραν) ἐν καιρῷ μαύρης νυκτὸς εἰς τὴν γῆν τῶν Θεσπρωτῶν μὲ ἐπλησίασε κυλίον με τὸ μέγα κῦμα, ὅπου ὁ βασιλεὺς τῶν Θεσπρωτῶν ἥρως Φείδων μὲ ἔλαβε δῶρον· διότι τούτου ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς ἐπελθὼν, ὑπὸ τῆς πρωϊνῆς πάχνης καὶ τῆς κουράσεως καταβεβλημένον (ἡμιθανῆ) μὲ ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν του, σηκώσας με ἀπὸ τὸ χέρι, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὰ μέγαρα τοῦ πατρός του· μὲ περιέβαλε δὲ ἐνδύματα χλαῖναν καὶ χιτῶνα.

» Ὅπου περὶ τοῦ Ὀδυσσέως ἐγὼ ἤκουσα· διότι ἐκεῖνος μοὶ ἔλεγεν ὅτι τὸν ἐφιλοξένησε καὶ τὸν ἠγάπησεν, ἐνῷ ἐπανήρχετο εἰς τὴν πατρίδα του· καὶ μοὶ ἔδειξε τὰ κτήματα, ὅσα συ-

(1) Διότι παρέβησαν τὰ καθήκοντα τῆς φιλοξενίας.

νέλεξεν ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ χαλκὸν καὶ χρυσὸν, καὶ ἐπιπόνως εἰργασμένον σίδηρον· καὶ λοιπὸν ἴσως καὶ μέχρι δεκάτης γενεᾶς θὰ ἤρκουν νὰ θρέψωσεν ἄλλον τινα (τόση δηλαδὴ ἦτο ἡ ἀξία των)· τόσα αὐτοῦ (τοῦ Ὀδυσσέως) εἰς τὰ μέγαρα τοῦ βασιλέως ἔκειντο κειμήλια· περὶ αὐτοῦ δὲ διηγεῖτο (ὁ Φείδων) ὅτι εἶχεν ἀπέλθει εἰς τὴν Δωδώνην(1), διὰ νὰ ἤθελεν ἀκούσει τοῦ θεοῦ Διὸς τὴν βουλὴν (τὸν χρησμὸν) ἐκ τῆς ὑψικόμου δρυὸς, τίνι τρόπῳ θὰ ἐπιστρέψει εἰς τῆς Ἰθάκης τὸν πλούσιον λαὸν, ἐνῷ τοσοῦτον ἤδη καιρὸν λείπει ἐκεῖθεν, ἢ φανερὰ, ἢ καὶ κρυφίως. Ἐβεβαίωσε δὲ μεθ' ὅρκου πρὸς ἐμὲ τὸν ἴδιον, ἐκχέων σπονδὰς εἰς τὸ μέγαρόν του (πρὸς βεβαίωσιν τοῦ ὅρκου), ὅτι εἶναι ἤδη τραβηγμένον (καταιβασμένον εἰς τὴν θάλασσαν) τὸ πλοῖον, καὶ εἶναι ἕτοιμοι οἱ σύντροφοι (ναῦται), οἱ ὁποῖοι δὰ αὐτὸν (τὸν Ὀδυσσέα) θὰ μεταφέρωσιν εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του. Ἀλλ' ἐμὲ ἀπέστειλε πρῶτον· διότι ἔτυχεν (ἐκεῖ) νὰ ἔρχηται πλοῖον τῶν Θεσπρωτῶν ἀνδρῶν εἰς τὸ πλούσιον εἰς σῖτον Δουλίχιον. Ὅτε αὐτὸς διέταξε (τοὺς παρήγγειλε) νὰ μὲ φέρωσιν εἰς τὸν βασιλέα Ἄκαστον μετὰ πολλῆς τῆς περιποιήσεως· ἀλλ' αὐτοὶ (οἱ ναῦται) κακὰ ἐβουλεύθησαν μὲ τὸν νοῦν πρὸς περὶ ἐμοῦ, διὰ νὰ ἤθελον γείνει ἐντελῶς καὶ ἄλλων ἀκόμη βασάνων ἔρμαιον. Ἀλλ' ὅτε ἀπὸ τῆς ξηρᾶς πολὺ ἀπεμακρύνθη τὸ θαλασσοπόρον πλοῖον, ἐξαίφνης (παρευθὺς) δουλείαν (σκλαβιὰν), ἀνδραποδισμὸν, ἀνθρωπεμπορίαν) μοὶ ἐμαγείρευον (προητοίμαζον ἐπιβούλως ὡς δίκτυον ὀλόγυρά μου)· μὲ ἐξέδυσαν μὲν τὰ φορέματά μου τὴν χλαῖναν καὶ τὸν χιτῶνα, μὲ περιέβαλον δὲ ἄλλο παλιόρουχον ἔνδυμα καὶ χιτῶνα, καταξεσχισμένα, τὰ ὁποῖα καὶ σὺ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου βλέπεις. Τὴν ἑσπέραν δὲ ἔφθασαν εἰς τὰς καλλιεργημένας γαίας τῆς μακρόθεν κατα-

(1) Δωδώνη, πόλις Ἠπείρου, ἐπὶ τοῦ ὄρους Τομάρου (Τμάρου), ἐν ᾗ ἦτο τὸ ἀρχαιότατον μαντεῖον τῆς Ἑλλάδος τὴν σήμερον καλεῖται Προσκύνησις. [Παράβλ. Ἰλδ. Β. 750. Ἡροδ. Β, 52 καὶ 55. Στράβ. Ζ, σελ. 470.].

φανοῦς Ἰθάκης· ὅτε ἐμὲ μὲν κατέδεσαν εἰς τὸ καλὰς κωπηλατῶν ἕδρας ἔχον πλοῖον μὲ καλῶς στρυμμένον σχοινίον στερεά· αὐτοὶ δὲ, ἀποβάντες κατεσπευσμένως, παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης ἑκάθησαν νὰ δειπνήσωσιν· ἐμοῦ δὲ τὸν μὲν δεσμὸν ἔλυσαν οἱ θεοὶ αὐτοὶ εὔκολα (χωρὶς κόπον)· κατακαλύψας δὲ πανταχόθεν τὴν κεφαλήν μου μὲ τὸ ῥάκος, καταβὰς τὸ πελεκητὸν πηδάλιον, ἐπλησίασα εἰς τὴν θάλασσαν τὸ στῆθός μου· ἔπειτα δὲ μὲ τὰς δύο μου χεῖρας ἔσχιζον τὸ ὕδωρ (ἐκωπηλάτουν) κολυμβῶν, πολλὰ δὲ ὀγλίγωρα ἔξω ἦμην μακρὰν ἐκείνων. Ὅτε ἀναβὰς (εἰς τὴν ἀκτὴν), ὅπου δὰ δάσος ἦτο πολυφύλλων δένδρων (θάμνων), ἐκοιτόμην ζαρωμένος· ἐκεῖνοι δὲ μεγάλως στενάζοντες (διότι τοὺς ἔφυγον) πηγαινοήρχοντο· ἀλλ' ἐπειδὴ δὰ δὲν τοῖς ἐφαίνετο φρονιμώτερον (ἐπικερδέστερον) νὰ ζητῶσι μακρύτερα (περισσότερον), αὐτοὶ μὲν ἐξοπίσω πάλιν ἐπέστρεφον ἐπὶ τοῦ κοίλου πλοίου· ἐμὲ δὲ ἀπέκρυψαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν των αὐτοὶ οἱ θεοὶ εὐχερῶς, καὶ μὲ ἔκαμον νὰ πλησιάσω οἰκοδηγοῦντές με εἰς ἔπαυλιν ἀνθρώπου φρονίμου· διότι ἔχω ἀκόμη ἡμέρας ζωῆς (μοὶ ἦτο εἱμαρμένον νὰ ζήσω ἀκόμη). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν ὡμίλησας, Εὔμαιέ μου χοιροβοσκέ. α Ἄ δυστυχισμένε (ἀξιολύπητε) ξένε, ὄντως λίαν σφοδρῶς μὲ συνεκίνησες (μὲ ἔῤῥιψες εἰς κατάνυξιν), αὐτὰ ἓν πρὸς ἓν διηγούμενος, ὅσα δὰ ἔπαθες, καὶ ὅσα περιεπλανήθης, ἀλλ' αὐτὰ δὰ δὲν τὰ εὑρίσκω τακτικὰ (δὲν πιστεύω νὰ ἦναι ἀληθῆ), οὔτε θὰ μὲ πείσεις, ὅσα εἶπες περὶ τοῦ Ὀδυσσέως (τὰ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως διηγήματά σου)· τίς σὲ ἐβίαζεν ἀνάγκη (τίνος ἕνεκεν), εἰς τοιαύτην ἡλικίαν, νὰ ψεύδησαι εἰς τὰ χαμένα(1); ἐγὼ ὅμως καὶ μόνος μου ἠξεύρω καλῶς τὰ κατὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ κυρίου μου, ὅτι (δηλαδὴ) ἐμισήθη τὰ μάλιστα ὑπὸ πάντων τῶν θεῶν, διότι δὲν τὸν ἠφάνισαν μεταξὺ τῶν

(1) Διότι βεβαίως ὁ δύσπιστος Εὔμαιος οὐδέποτε θὰ τὸν ἀντα-μείψει.

Τρώων (ἐν τῷ πολέμῳ εἰς τὴν χώραν τῆς Τρωάδος) ἢ εἰς τὰς χεῖρας τῶν οἴλων του, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸν πόλεμον. Καθ' ὃν χρόνον (καθ' ἣν περίπτωσιν) τυμβον μεν ἤθελον τῷ ἀνεγείρει οἱ Πανέλληνες καὶ εἰς τὸν υἱόν του δε μεγάλην δόξαν θὰ ἐγκατελίμπανε κληρονομίαν. Τώρα ὅμως ἀφόβως (χωρὶς νὰ ἀκουσθῇ) αἱ Ἅρπυιαι (αἱ Ἀνεμικαὶ) τὸν ἁρπάσαν (τὸν ἐκάμαν ἀφαντον)· ἐγὼ δὲ κοντα εἰς τοὺς χοίρους μένω ἀφιλωμένος (ἀκοινώνητος, μακρὰν τῶν ἀνθρώπων)· οὔτε ὑπάγω εἰς τὴν πόλιν, ἐντὸς ἐὰν τύχῃ (ὅσακις) ἡ λίαν συνετὴ (περινοουσα τὰ) Πηνελόπη με παραγγειλῃ νὰ ὑπάγω, ὁσάκις τὴ ἤθελεν ἔλθει ἀπὸ κανεν μέρος ἀγγελία τις· ἀλλ' αὐτοὶ μεν ἐν πορε ἐν (τὰ καθέκαστα) καθήμενοι πλησίον (τοῦ ξένου, ὅστις φερει τὴν ἀγγελίαν) ἐρωτῶσι, καὶ ὅσοι ἀπεναντίας θὰ (μακροχρονίσῃ τὴν) ἀπουσίαν τοῦ κυρίου μας, καὶ ὅσοι χαίρουσι καταφρονοῦντες ἀπρονοήτως τὰ ὑπάρχοντα του· ἀλλ' ἐμε δεν με βαστᾶ ἡ καρδία μου (δεν ἐγὼ πλέον ὀρέξει) νὰ ἐρευνήσω καὶ νὰ ἐρωτήσω, ἀφοῦ μὲ ἀπατηλὸς ἀνὴρ με ἐξαπάτησε μὲ τοὺς λόγους του, ὅστις θὰ γονεύσας (ὡς ἐλέγετο ἄνθρωπος) περιπλανηθεὶς εἰς πολλοὺς τόπους, ἦλθεν εἰς τὴν καλύβην μου· ἐγὼ δὲ φιλοξένως τὸν περιποιούμην· μοὶ εἶπε δὲ ὅτι κάποτε εἶδεν εἰς τὴν Κρήτην πλησίον τοῦ Ἰδομενέως ἐπισκευάζοντα τὰ πλοῖα του, τὰ ὁποῖα τοῦ εἶχον κατασυντρίψει αἱ τρικυμίαι. Καὶ μοῦ ἔλεγεν (εἶπεν) ὅτι θὰ φθάσει, ἢ τὸ θέρος ἢ εἰς τὰ ὀπωρικὰ (τὸ φθινόπωρον ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι μέσων Σεπτεμβρίου), πολλὰ φέρων κτήματα, ὁμοῦ μὲ τοὺς ἰσους μὲ θεοὺς (ἐκλεκτοὺς) συντρόφους του. Καὶ σύ, γέρον, πολυτραγουδισμένε, ἐπειδὴ σὲ ἔφερεν εἰς ἐμὲ (εἰς τὴν καλύβην) ὁ θεός, μήτε νὰ μὲ ἐξαπατᾷς (νὰ μὲ κάμῃς νὰ γελασθῶ εἰς μάτην)· διότι οὐχὶ τούτων ἕνεκα ἐγὼ θὰ σὲ σεβασθῶ, οὐδὲ θὰ σὲ φιλοξενήσω καὶ περιποιηθῶ (τούτων ἕνεκα), ἀλλὰ διότι φοβοῦμαι τὸν προστάτην τῶν ξένων (θεὸν τῆς φιλοξενίας) Δία, καὶ λυποῦμαι (εὐσπλαγχνίζομαι) σὲ τὸν ἴδιον. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπαντήσας εἶπεν ὁ πολύτροπος Ὀδυσσεύς·

« Ἀ βεβαίως πολὺ ἄπιστον ἔχεις εἰς τὰ στήθη σου καρδίαν, ὅτε δὰ οὐδὲ ἀφοῦ σοὶ ἔκαμα ὅρκον κατώθωσά τι, καὶ δὲν σὲ πείθω· ἀλλ' ἴδου ἂς κάμωμεν μίαν συμφωνίαν (ἂς στοιχηματίσωμεν)· διὰ τὰ περαιτέρω δὲ ἂς ἦνε μάρτυρες καὶ τῶν δύο μας οἱ θεοί, οἵτινες κατοικοῦσιν ἐν οὐρανοῖς· ἂν μὲν δὰ ἐπιστρέψῃ ὁ κύριός σου εἰς ταύτην τὴν καλύβην, ἐνδύσας μὲ στολὴν χλαιναν καὶ χιτῶνα νὰ μὲ ἀποστείλῃς νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Δουλίχιον, ὅπου ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία μου· ἂν δὲ δὲν ἤθελεν ἔλθει ὁ κύριός σου, ὅπως λέγω, νὰ διατάξῃς τοὺς ὑπηρέτας νὰ μὲ ῥίψωσι (κατακρημνίσωσι) κάτω ἀπὸ μέγαν βράχον, ἵνα καὶ ἄλλος πτωχὸς φοβῆται νὰ σὲ ἐξαπατήσῃ. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ θεῖος χοιροβοσκός.

« Ξένε, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὰ θὰ ἀπέκτων καὶ δόξαν καὶ καλὴν ὑπόληψιν διὰ τὴν ἀρετήν μου μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τώρα εὐθὺς καὶ εἰς τὸ μετέπειτα (καὶ εἰς τοὺς σύγχρονους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους), ὅστις ἀφοῦ σὲ ἔφερα εἰς τὴν καλύβην μου καὶ σὲ ἐφιλοξένησα ἤθελον ἔπειτα σὲ φονεύσει, καὶ σοῦ στερήσει τὴν ἀγαπητήν σου ζωήν. Μὲ πολλὴν δὰ προθυμίαν (ὄρεξιν, μὲ τί πρόσωπον) θὰ ἀπέτεινα ἔπειτα εὐχὰς καὶ δεήσεις πρὸς τὸν Δία, τὸν υἱὸν τοῦ Κρόνου (1). Ἀλλὰ τώρα ἦλθεν ὁ καιρὸς τοῦ δείπνου· νὰ ἤρχοντο μίαν ὥραν προτήτερα οἱ σύντροφοί μου, διὰ νὰ ἤθελομεν ἑτοιμάσει εἰς τὴν καλύβην τὸ φαγητόν μας. »

Οὕτως αὐτοὶ μὲν τοιαῦτα συνωμίλουν πρὸς ἀλλήλους· ἔφθασαν δὲ πλησίον των (ἢ, μετ' ὀλίγον) οἱ χοῖροι καὶ οἱ χοιρο-

(1) Ταῦτα πάντα εἰρωνικῶς, ἐν δὲ τῇ ἀνεπιτηδεύτῳ ταύτῃ εἰρωνείᾳ καταφαίνεται θριαμβευτικῶς ἡ ἀγαθότης καὶ τιμιότης τοῦ Εὐμαίου. Ὡραίαν πρότασιν μοῦ κάμεις! ἐξαίρετον στοίχημα! ὁποία δόξα θὰ μὲ ἐπερίμενεν ἂν ἐδεχόμην τὴν πρότασίν σου! Διότι ὅσον δὰ διὰ νὰ τὸ κερδήσῃς εἶναι ἀδύνατον, οὐδέποτε πιστεύω. Ἐνῷ δὲ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θὰ κακοποιήσω ξένον, πῶς νὰ δεχθῶ μάρτυρα τοιούτου στοιχήματος καὶ τοιούτου ὅρκου τὸν ἔφορον τῆς φιλοξενίας υἱὸν τοῦ Κρόνου

βοσκοί· καὶ τὰ μὲν θηλυκὰ δὰ τὰ ἐνέκλεισαν εἰς τοὺς προδιωρισμένους σταύλους των διὰ νὰ κοιμηθῶσιν· ἀπερίγραπτος δὲ κλαγγὴ διηγέρθη ἐκ τῶν μανδριζομένων χοίρων· αὐτὸς δὲ πρὸς τοὺς συντρόφους του ἐφώναζεν ὁ θεῖος χοιροβοσκός.

« Φέρετε (ἐδῶ) τὸν ἄριστον χοῖρον, διὰ νὰ τὸν θυσιάσω εἰς τιμὴν τοῦ ξένου, ὁποῦ μᾶς ἦλθε μακρόθεν· πλησίον δὲ εἰς αὐτὸν θὰ καλοπεράσωμεν (εὐφρανθῶμεν) καὶ ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι πάντοτε τυραννούμεθα, κοπιάζοντες (προσπαθοῦντες) διὰ τοὺς λευκόδοντας χοίρους, ἄλλοι δὲ τοὺς ἰδικούς μας ἰδρῶτας (τοὺς κόπους μας) ἀτιμωρητὶ κατατρώγουσιν. »

Οὕτω δὲ φωνάξας, ἔκοψε ξύλα μὲ τὸν ἀκονημένον σίδηρον· αὐτοὶ δὲ χοῖρον ἔφερον μέσα παχύτατον πενταετῆ· αὐτὸν μὲν ἐπομένως τὸν ἔστησαν παρὰ τὴν ἑστίαν(1), διότι ὁ χοιροβοσκὸς δὲν ἐλησμόνησε δὰ τοὺς ἀθανάτους θεούς, διότι εἶχεν εὐσεβεῖς τὰς φρένας· καὶ λοιπὸν προσφέρων ἀπαρχὰς τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας εἰς τὸ πῦρ ἔρριψε τοῦ λευκοὺς ἔχοντος τοὺς ὀδόντας χοίρου, καὶ ηὔχετο εἰς ὅλους τοὺς θεούς, νὰ ἐπανέλθῃ ὁ πολύγνωμος (περίνους) Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐκτύπησε δὲ (τὴν κεφαλὴν τοῦ χοίρου, τὸν χοῖρον) σηκώσας ὑψηλὰ (τὴν χεῖρα, τὸ σῶμά του) μὲ σχίζαν δρυός, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀφήσει (ἀκεραίαν) ὅτε ἔκοπτεν (ἔσχιζε τὰ ξύλα)· αὐτὸν δὲ ἄφησεν ἡ ζωή· αὐτοὶ δὲ τὸν ἔσφαξαν καὶ τὸν ἐκαψάλισαν· καὶ εὐθὺς τὸν διέτεμον (τὸν ἔκοψαν εἰς μεγάλα κομμάτια)· ὁ δὲ χοιροβοσκὸς ἔθετε τὰ ὠμὰ κρέατα, ἀπὸ ὅλα κάμνων ἀπαρχὰς (κατὰ σειρὰν) τὰ μέλη εἰς τὸ παχὺ ἄλειμμα, καὶ αὐτὰ μὲν τὰ ἔβαλλεν εἰς· τὸ πῦρ πασπαλίσας μὲ ἀθέρα ἀλεύρου, εἰς μικρὰ δὲ κομμάτια κατέκοψαν τὰ λοιπὰ, καὶ τὰ ἐπέρασαν εἰς σουβλία, καὶ τὰ ἔψησαν μετὰ προσοχῆς (ἐπιτήδεια), καὶ ἀπέσυραν ὅλα (ἀπὸ τοῦ πυρός)· τὰ ἔβαλον δὲ εἰς(2) πινάκια (τε-

(1) Ὡς ἐπὶ βωμοῦ, διότι ὁ Εὔμαιος ἐτοιμάζεται νὰ εὐχηθῇ ὑπὲρ τῆς εὐτυχοῦς ἐπανόδου τοῦ Ὀδυσσέως.

(2) Εἰς μαγειρικὰς τραπέζας. Τὰς ξυλίνας ἁπλάδας (πινάκια ἁπλω-

λέρια) σωρηδὸν (ὅλα μαζύ)· ἐπάνω (ὄρθιος) δὲ ἐσηκώθη ὁ χοιροβοσκὸς διὰ νὰ τὰ λιανίσῃ· διότι κάλλιστα ἐγίνωσκε μὲ τὸν νοῦν του τὰ πρέποντα (δηλαδὴ πῶς νὰ τὰ λιανίσῃ, εἰς πόσα μερίδια, καὶ ποῖον κομμάτι νὰ δώσῃ (προσδιορίσῃ) εἰς τὸν καθένα)· καὶ αὐτὰ μὲν εἰς ἑπτὰ μερίδια ὅλα ἐμοίρασε λιανίζων· τὸ ἓν μὲν (τὸ πρῶτον καὶ χωριστὸν μερίδιον) διὰ τὰς Νύμφας καὶ διὰ τὸν Ἑρμῆν τὸν υἱὸν τῆς Μαίας(1) ἔβαλε κατὰ μέρος εἰπὼν τὴν προσήκουσαν εὐχὴν (δέησιν), τὰ δὲ λοιπὰ ἀπένειμεν ἀνὰ ἓν εἰς ἕκαστον(2)· μὲ ὁλόκληρον δὲ τὴν ὠμοπλάτην τοῦ λευκοὺς ἔχοντος τοὺς ὀδόντας χοίρου ἐτίμησε τὸν Ὀδυσσέα. Εὔφραινε δὲ τὴν καρδίαν τοῦ κυρίου του· καὶ ἀποτείνας πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον τῷ εἶπεν ὁ πολύγνωμος Ὀδυσσεύς.

« Εἴθε οὕτως (ἐπίσης, παρομοίως), ὦ Εὔμαιε, νὰ ἤθελες γείνει ἀγαπητὸς εἰς τὸν πάνσεπτον (πατέρα) Δία, ὅπως (ὅσον) εἰς ἐμὲ, διότι εἰς τοιαύτην ὄντα κατάστασιν μὲ ἀγαθὰ (δῶρα καὶ εὐεργεσίας) μὲ τιμᾷς. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν εἶπες, ὦ Εὔμαιέ μου χοιροβοσκέ.

« Τρῶγε, κακόμοιρε (δυστυχισμένε, ἀγαπητὲ, εὐλογημένε) ξένε, καὶ εὐφραίνου (εὐχαριστήσου) μὲ ταῦτα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μας· ὁ δὲ θεὸς ἄλλο μὲν θὰ μᾶς δώσει, ἄλλο δὲ θὰ μᾶς ἀρνηθῇ, ὅ,τι εὐδοκεῖ (θέλει ἡ καρδία του), διότι εἶναι παντοδύναμος. »

Εἶπε λοιπὸν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς ἐθυσίασεν(3) εἰς τοὺς αἰω-

τά), τὰς ὁποίας ἐν τῇ πατρίδι μου Μακεδονίᾳ ἀντὶ παροψίδων εἰς τὰς καθημερινὰς τραπέζας μετεχειριζόμεθα, ὠνομάζομεν, ἂν καλῶς ἐνθυμῶμαι, τ ε λ ε ρ ί α, ἢ ταλέρια· ὁ δὲ Ὅμηρος λέγει ἐν ἐλεοῖς (εἰς τοὺς ἐλεούς, εἰς τὰ ἐλεά). Εἶναι λοιπὸν ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ἄρα χρόνων λείψανον τὸ τ ε λ έ ρ ι α,

(1) Εἰς μὲν τὰς Νύμφας, ὡς θεὰς τῆς γονιμοποιούσης ὑγρασίας καὶ ἐπομένως τροφοὺς τῶν ἀγελῶν καὶ ποιμνίων· εἰς δὲ τὸν υἱὸν τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἄτλαντος Μαίας καὶ τοῦ Διὸς Ἑρμῆν, ὡς προστάτην καὶ συντηρητὴν τῶν ποιμνίων (Ἰλιάδ. Ο, 490 καὶ Ησιόδ. Θεογον. 444.)

(2) Τῷ Ὀδυσσεῖ, ἑαυτῷ, καὶ τοῖς τέσσαρσι χοιροβοσκοῖς.

(3) Ἐθυμίασε (λέγει ὁ Εὐστάθιος ὁ τῆς Θεσσαλονίκης σοφὸς Ἀρχιεπίσκοπος) καίων τὰ τοῖς θεοῖς ἀφιερωμένα τμήματα τοῦ θύματος.

νίους θεούς, καὶ ποιήσας σπονδὴν μὲ ἀῤῥάτον (ἄκρατον) οἶνον, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πορθητοῦ τῶν πόλεων Ὀδυσσέως ἔθηκε τὸ ποτήριον· αὐτὸς δὲ ἐκάθητο ἐνώπιον τοῦ μεριδίου του (ἔχων ἔμπροσθέν του τὸ μερίδιόν του)· ἄρτον δὲ εἰς αὐτοὺς διένεμεν ὁ Μεσαύλιος (ὁ τῶν σταύλων κοσμήτης, ἐπιστάτης), τὸν ὁποῖον δὲ ὁ χοιροβοσκὸς (ὁ Εὔμαιος) ἐξ ἰδίων του εἶχεν ἀγοράσει (λάβει ὡς ὑπηρέτην) μόνος του ἐπὶ τῆς ἀποδημίας τοῦ κυρίου του, χωρὶς τῆς συμπράξεως τῆς δεσποίνης του καὶ τοῦ γέροντος Λαέρτου (χωρὶς νὰ βαρύνῃ αὐτούς)· τὸν ἠγόρασε δὲ παρὰ τῶν Ταφίων μὲ τὰ χρήματά του. Αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τὰ προκείμενα ἔτοιμα φαγητὰ ἅπλωσαν τὰς χεῖρας· ἀφοῦ δὲ ἔπιον καὶ ἐχόρτασαν (ἱκανῶς), τὰ τμήματα μὲν τοῦ ἄρτου ἀφήρεσεν ἀπ' αὐτοὺς (ἐσήκωσεν) ὁ Μεσαύλιος· αὐτοὶ δὲ πρὸς τὴν κλίνην, ἀπὸ ἄρτον καὶ κρέατα χορτάτοι, ἔσπευδον (νὰ πλαγιάσωσιν ἐπεθύμουν, ἑτοιμάζοντο).

Νὺξ δὲ τότε ἐπῆλθε κακὴ ἀσέληνος(1) καὶ σκοτεινή· διότι ὅλην τὴν νύκτα ἔβρεχεν ὁ Ζεύς, ἔφυσα δὲ σφοδρὸς Ζέφυρος, ὁ πάντοτε βροχερὸς(2). Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὡμίλησεν ὁ Ὀδυσσεύς, θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὸν χοιροβοσκὸν, ἂν δὰ ἐνδυθεὶς τὴν χλαῖνάν του τὴν δώσῃ εἰς αὐτὸν, ἢ κἀνένα τῶν ἄλλων συντρόφων του παρακινήσῃ εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ ἐλάμβανε (ὁ Εὔμαιος) πολλὴν πρόνοιαν(3) αὐτοῦ (τοῦ Ὀδυσσέως).

« Ἄκουσον ἤδη, Εὔμαιε, καὶ σεῖς οἱ λοιποὶ σύντροφοι,

(1) Ἢ διότι ἡ σελήνη ὑπὸ νεφῶν ἐκαλύπτετο, ἢ καὶ διότι ἦτο πρὸ τῆς νέας σελήνης.

(2) Ὅτι ὁ Ζέφυρος εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἰωνίας ἔφερε πάντοτε βροχερὸν καιρὸν καὶ τοιοῦτον βλ. καὶ Ἰλιὰδ. Λ. 305. καὶ Ὀδυσ. Μ. 426.

(3) Οὕτως ἐννοοῦσιν οἱ πάντες σχεδὸν. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν τί παθόντες, νομίζομεν, ὅτι ἐν τῷ ἔοικήδετο ἐγκρύπτεται ἡ ἰδέα, ὅτι περὶ τῆς χλαίνης ἐγίνετο μεγάλη φροντὶς, ἢ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως, χρήζοντος διὰ τὸ ψῦχος ἢ καὶ ὅπως κατορθώσῃ νὰ καταφέρῃ τὸν ἀγαθὸν Εὔμαιον νὰ τῷ δώσῃ τέλος πάντων (ἔστω καὶ πρὸς καιρὸν) χλαῖ-

καυχώμενος(1) θὰ εἴπω λόγον τινὰ (πρὸς καύχησίν μου)· διότι μὲ παρακινεῖ (μὲ παραφέρει) ὁ ζαλίζων τὰς φρένας οἶνος, ὅστις δὰ καὶ τὸν πολλὰ φρόνιμον (σοβαρὸν) τὸν κάμνει νὰ παραφερθῇ νὰ ψάλλῃ μεγαλοφώνως ὥστε καὶ νὰ ἐνοχλῇ τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ γελάσῃ μὲ ταραφερότητα (ἐκ καρδίας), καὶ νὰ χορεύσῃ ἀκόμη τὸν καταφέρνει, καὶ τὸν κάμνει νὰ εἴπῃ καὶ κάνενα λόγον, ὁ ὁποῖος ἂν ἦν ἐλέγετο θὰ ἦτο καλύτερον· ἀλλ' ἀφοῦ δὰ ἅπαξ τὸ ἐξεφώνησα, δὲν θὰ τὸ κρύψω (δὲν θὰ τὸ σφαλίσω πέρα). εἴθε νὰ εἶχον ἀκόμη τὰ νιάτα, καὶ ἐκείνην τὴν σπερεάν δύναμιν, καθὼς ὅταν, ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Τροίας ἐνεδρεύομεν κατατρυσάγντες, ἦσαν δὲ ἀρχηγοὶ μας ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἀκόμη ὁ Ἀτρέως Μενέλαος, μαζὶ δὲ μὲ αὐτοὺς καὶ ἐγὼ ἀρχηγὸς ἐγώ· ἀλλὰ ταῦτα οἱ θεοὶ τὰ ἀπεφάσισαν· ἀλλ' ὅτε δὰ ἐφθάσαμεν πλησίον τῆς πόλεως καὶ τοῦ ὑψηλοῦ τους τείχους, ἐμπήκαμεν περὶ τὸ ὀρυχεῖον μεταξὺ πυκνῶν θάμνων, εἰς καλαμιὰς καὶ βάλτον, ὑπὸ τὰ ὅπλα ἐνεδρεύοντες· ἐκεῖ ὁμοῦ μας ἐπλάκωσε δὲ κακὴ νὺξ παγετώδης· ἐπάνω μας δὲ χιὼν ἐφύσα ὡς πάχνη ψυχρὰ, καὶ περὶ τῶν ἀσπίδων μας ἐσχημάτιζετο κρύσταλλος. Ὅτε ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι χλαίνας εἶχον

ναν, ἢ ὑπὸ τοῦ Εὐμαίου, ὅστις προλαβὼν εἶχεν εἰπεῖ (στίχ. 60) ὅτι ὡς ὑπάκουος γέρων ὡρίων μόνον φαγητὸν καὶ τροφὸν ἦναι νὰ τῷ δώσῃ, καὶ (στίχ. 434), ὅτι καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δὰ θὰ ἔσῃ κἀμμίαν χαροποιὰν εἴδησιν, μήπως ἀπάσῃ κἀμμίαν χλαῖναν καὶ χιτῶνα, καὶ (στίχ. 512 καὶ 515) ὅτι θὰ ὑπῆν πάλιν μὲ τὰ ἴδικά του ῥοῦχα ὀφείλει νὰ μείνῃ, διότι χλαῖναι περιττὰι δὲν ὑπάρχουσι. Τούτου ἕνεκα θὰ ἐπροτίμων τὴν ἐξῆς μετάφρασιν πεπεισθεὶς εἰς τοῦτο ἐνδιαφερόντως πολύ». Ὁπωσδήποτε ὁ προαιρετικὸς ἀναγνώσης θὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἐν τούτοις πᾶσιν ἐνυπάρχει καὶ εὐτραπελία καὶ μαρτιολὰ τοῦ πανούργου Ὀδυσσέως.

(1) Διὰ τί κ α υ χ ῶ μ ε θ ο ς καὶ οὐχὶ ἀποτείνων δέησιν πρὸς θεὸν ἴσως ἐπιτύχω ὅ,τι ἐπιποθῶ καὶ σκοπῶ, καὶ αἰνεῖ ὡς ἂν εἴποι χριστιανὸς ἀνὴρ «κάμνων τὸν σταυρόν μου, θὰ κάμω τὸν σταυρόν μου καὶ θὰ τολμήσω νὰ εἴπω» Ἡμεῖς πάλιν θὰ ἐπροτιμῶμεν τοιαύτην τινὰ ἔννοιαν.

καὶ χιτῶνας, ἐκοιμῶντο δὲ ἥσυχοι (ἐν ἀναπαύσει), σκεπασμένοι εἰς τοὺς ὤμους μὲ τὰς ἀσπίδας των· ἀλλ' ἐγὼ τὴν μὲν χλαῖνάν μου ὅτε ἀνεχώρουν εἰς τοὺς συντρόφους μου εἶχον ἀφήσει ἐξ ἀνοησίας (ἀπρονοησίας), ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευον καὶ οὕτω νὰ κρυώσω· ἀλλ' ἠκολούθησα τοὺς ἄλλους, ἔχων μόνον τὴν ἀσπίδα μου καὶ τὸ ἀπαστράπτον ζωνάριόν μου. Ἀλλ' ὅτε δὰ ἤμεθα εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς νυκτὸς, καὶ τὰ ἄστρα εἶχον περάσει (τὸ μεσουράνημά των, ἤρχισαν νὰ κλίνωσι, νὰ δύωσι), τότε ἐγὼ πρὸς τὸν Ὀδυσσέα ὡμίλησα, ὄντα πλησίον μου, σείσας μὲ τὸν ἀγκῶνά μου(1)· αὐτὸς δὲ ἀμέσως μὲ ἤκουσε (μὲ ἐνόησε, μοὶ ἀπεκρίθη, μοὶ ἔδωκε σημεῖα ὅτι μὲ ἐνόησεν).

« Ἔκλαμπρε υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, δὲν θὰ εἶμαι (δὲν θὰ μὲ ἔχεις) δὰ πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων, διότι τὸ φοβερὸν ψῦχος μὲ ἀπέθανεν, ἐπειδὴ δὲν ἔχω χλαῖναν· θεός τις μὲ ἐξηπάτησε (τῆς τύχης μου ἦτο νὰ ἀπατηθῶ) νὰ κινήσω μὲ μόνον τὸν χιτῶνά μου· καὶ τώρα δὲν ὑπάρχει σωτηρία. »

» Οὕτως εἶπον· ἐκεῖνος δὲ παρευθὺς συνέλαβεν εἰς τὸν νοῦν του τὴν ἐξῆς ἰδέαν· ὁποῖος δὰ (ἐπιδέξιος) ἦτο ἐκεῖνος καὶ εἰς τὸ νὰ ἐφευρίσκῃ βουλὰς (ἐπινοῇ) καὶ εἰς τὸ μάχεσθαι· ὁμιλήσας μοι δὲ μὲ σιγανὴν φωνὴν μοὶ εἶπε.

« Σιώπα τώρα, μήπως κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν (συντρόφων μας) Ἑλλήνων σὲ ἀκούσῃ. »

» Εἶπε, καὶ ἐστήριξε τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος καὶ εἶπε λόγον.

» Ἀκούσατε, φίλοι, θεία ἔμπνευσις (ὁ θεὸς ὄνειρος) μοὶ ἦλθεν εἰς τὸν ὕπνον μου, διότι (δηλαδὴ) πολὺ ἀπεμακρύνθημεν ἀπὸ τὰ πλοῖα, ἀλλὰ νὰ ἦτο κανεὶς νὰ εἴπῃ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως Ἀγαμέμνονα, τὸν ποιμένα τῶν λαῶν, ἂν ἦτο δυ-

(1) Ὅλα ταῦτα τὰ καθέκαστα, διὰ νὰ ἐξαπατηθῇ εὐκολώτερον ὁ δυστυχὴς Εὔμαιος! Πῶς νὰ μὴ περιποιηθῇ ἄνθρωπον, κοιμηθέντα εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ποθεινοῦ κυρίου του;

νατὸν νὰ ἐστ... περισσοτέρους ἐκ τῶν πλοίων νὰ ἔλθωσιν (ἐνταῦθα). »

» Οὕτως εἶπεν· ἀνεπήδησε δ' ἔπειτα ὁ Θόας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδραίμονος, ταχέως (εὐθὺς), ἄφησε δὲ (ἔρριψεν ἀπ' ἐπάνω του) τὴν πορφυρόχρουν χλαῖναν (φλοκάταν) του, καὶ ἐξεκίνησε σπεύδων πρὸς τὸν στόλον· ἐγὼ δὲ ὑπὸ τὸ σκέπασμα ἐκείνου ἐκοιτόμην ἀναπαυτικὰ (χαίρων)· ἀνέτειλε δὲ ἡ χρυσόθρονος Ἠὼς (Αὐγή).

» Ἐκεῖνα τὰ νιάτα νὰ εἶχα τώρα, καὶ ἐκείνην τὴν στερεὰν δύναμιν, θὰ μοὶ ἔδιδεν ἴσως χλαῖναν εἰς τὴν καλύβην κανεὶς ἐκ τῶν χοιροβοσκῶν, καὶ ἀπὸ φιλίαν καὶ ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς γενναῖον (ἀξιότιμον) ἄνθρωπον· τώρα ὅμως μὲ ἔχουσιν ἀπερριμμένον, διότι φορῶ ἐπάνω μου ἄθλια ῥάκη. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἁπάντων ὡμίλησας, χοιροβοσκὲ Εὔμαιέ μου.

« Ὦ γέρον, τὸ παραμύθι σου (ἡ ἐπινόησίς σου, ἡ ἐν μέρει πλαστὴ διήγησίς σου) ἦτο ἐξαίρετον, ὅπερ μᾶς διηγήθης(1) καὶ δὲν εἶπες εἰσέτι κανένα λόγον ἀνωφελῆ ἐκτὸς τοῦ πρέποντος· ὅθεν οὔτε φόρεμα (σκέπασμα) θὰ στερηθῇς, οὔτε τινὸς ἄλλου, ὅσα ἁρμόζει νὰ δίδωνται εἰς δυστυχῆ (πολυπαθῆ) παρουσιασθέντα ὡς ἱκέτην, ἐπὶ τοῦ παρόντος(2). Αὔριον ὅμως πολλὰ αὐγὴν θὰ τεινάξῃς πάλιν (θὰ βάλῃς εἰς τάξιν) τὰ ἰδικά σου ῥάκη· διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα πολλαὶ (περιτταὶ) χλαῖναι, καὶ διπλοῖ (δι'ἄλλαγμα) χιτῶνες διὰ νὰ ἐνδύωμεν (καὶ ἄλλους)· μία δὲ μόνη (χλαῖνα, φορεσιὰ) δι' ἕνα ἕκαστον. —Ὅταν ὅμως ἔλθῃ τοῦ Ὀδυσσέως ὁ ἀγαπητὸς υἱός, αὐτὸς θὰ σοῦ δώσει ἐνδύματα καὶ χλαῖναν καὶ χιτῶνα, καὶ θὰ σὲ ἀποστείλει, ὅπου θέλει ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχή σου—(3). »

(1) Ὁ Εὔμαιος ἐννοεῖ ἤδη τὸν πονηρὸν σκοπὸν τοῦ Ὀδυσσέως καὶ δικαιολογεῖ αὐτόν. Ἦτο ὁηλαδὴ ἱστορία ἔχουσα καί τι πλαστόν, διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς ἓν ὁ μ ῦ θ ο ς ὁ ῃ λ ο ῖ.

(2) Ὦ τὸν σκληρὸν Εὔμαιον! πόσον προνοεῖ περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ κυρίου του, οὐδὲν ῥίπτει εἰς μάτην!

(3) Οἱ μεταξὺ τῶν κεραιῶν οὗτοι στίχοι λείπουσιν ἐκ πολλῶν κω-

Οὕτως εἰπὼν ἐσηκώθη· τῷ ἔβαλε δὲ κλίνην πλησίον τοῦ πυρὸς, καὶ ἔστρωσεν ἐν αὐτῇ δέρματα προβάτων καὶ αἰγῶν· ὅπου καὶ ἐπλάγιασεν ὁ Ὀδυσσεὺς, ἔρριψε δὲ (ὁ Εὔμαιος) ἐπάνω του (τοῦ Ὀδυσσέως) χλαῖναν, πυκνὴν (χονδρὴν) καὶ μεγάλην, τὴν ὁποίαν εἶχε φυλαγμένην πρὸς ἀλλαγὴν, νὰ τὴν ἐνδύηται, ὅταν κάμμία ὀρκτὴ κακοκαιρία συνέβαινεν.

Οὕτως αὐτὸς μὲν ἐκεῖ ἐπλάγιασεν ὁ Ὀδυσσεὺς, αὐτοὶ δὲ πλησίον του ἐπλάγιασαν οἱ νέοι βοσκοί· ἀλλ' εἰς τὸν χοιροβοσκὸν (Εὔμαιον) δὲν τῷ ἤρεσκε (δὲν τῷ ἤρχετο) νὰ πλαγιάσῃ ἐκεῖ, νὰ κοιμηθῇ μακρὰν τῶν χοίρων, ἀλλ' αὐτὸς διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἔξω ὡπλίζετο. Εὐφραίνετο δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς, (βλέπων αὐτὸν) ὅτι μεγάλως ἐφρόντιζε διὰ τὰ ὑπάρχοντά του, ἐν καιρῷ τῆς ἀποδημίας του. Πρῶτον μὲν τὸ ὀξὺ ξίφος του ἔβαλε περὶ τοὺς στιβαροὺς ὤμους του, ἐνεδύθη δὲ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τοὺς ἀνέμους (προφυλάττουσαν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους) χλαῖνάν του, πυκνοτάτην· ἔλαβε δὲ ἐπάνω του καὶ δασύμαλλον δέρμα αἰγὸς καλοθρεμμένης, μεγάλης· ἐπῆρε δὲ καὶ ὀξὺ ἀκόντιον (βακτηρίαν), διὰ νὰ προστατεύηται (ἀπωθῇ) ἐν καιρῷ ἀνάγκης καὶ κατὰ κυνῶν καὶ κατὰ ἀνθρώπων· ἐξεκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ διὰ νὰ πλαγιάσῃ (κοιμηθῇ), ἐκεῖ ὅπου οἱ λευκοὺς ἔχοντες τοὺς ὀδόντας χοῖροι ὑποκάτω θολωτῆς (κοίλης) πέτρας ἐκοιμῶντο εἰς τόπον, προφυλαγμένον ἀπὸ τὸν βορέαν (τὸν ὁποῖον δὲν ἔπερνεν ὁ βορέας ἄνεμος).

δήκων· εἰς δὲ τὰ ὑπομνήματα τοῦ Εὐσταθίου ἴσως παρελήφθησαν ἐκ τῆς ἐφεξῆς ῥαψῳδίας Ο, στίχ. 337.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Ο ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἀφικνεῖται εἰς τὴν Σπάρτην καὶ προτρέπει τὸν Τηλέμαχον νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐπάνοδόν του. Ἀφοῦ ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα, ἀποχαιρετᾷ τὸν Μενέλαον, ὅστις τῷ δίδει πλούσια δῶρα, εἰς τὰ ὁποῖα προστίθετει καὶ ἡ Ἑλένη μεγαλοπρεπῆ πέπλον. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Μενέλαος μετὰ τοῦ Πεισιστράτου ἐξέρχονται τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου, ὁ Ζεὺς ἐπιστέλλει αὐτῷ οἰωνὸν, ὃν τῷ ἐξηγεῖ ἡ Ἑλένη. Ὁ Τηλέμαχος ἀποχωρίζεται τοῦ Πεισιστράτου ἐν Πύλῳ, πλησίον τοῦ αἰγιαλοῦ, καὶ βιάζει τοὺς συντρόφους του νὰ ἐπισπεύσωσι τὸν ἀπόπλουν. Ἐνῷ προσφέρει θυσίαν τῇ Ἀθηνᾷ, φυγάς τις, ὁ μάντις Θεοκλύμενος, προσέρχεται αὐτῷ ἱκέτης, καὶ ἐξαιτούμενος νὰ τὸν συμπεριλάβῃ εἰς τὸ πλοῖόν του. Ὁ Τηλέμαχος συγκατατίθεται καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Ἰθάκην. Ἐν τοσούτῳ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναγγέλλει πρὸς τὸν Εὔμαιον τὴν ἀπόφασίν του νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν· ὁ χοιροβοσκὸς ἀποτρέπει αὐτὸν καὶ τὸν συμβουλεύει νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Τηλεμάχου. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐρωτᾷ τὸν Εὔμαιον περὶ τοῦ Λαέρτου, μεθ' ὃ ἐξαιτεῖται παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ διηγηθῇ καὶ τὰ ἴδιά του συμβάντα. Ὁ Εὔμαιος συγκατατίθεται. Ὁ Τηλέμαχος ἀποβαίνει ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς Ἰθάκης, διατάσσει τοὺς ἑταίρους του νὰ φέρωσι τὸ πλοῖον εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀποστέλλει τὸν Θεοκλύμενον πρὸς τὸν Εὐρύμαχον. Ὁ μάντις ἐξηγεῖ νέον οἰωνὸν ἐπιπεμφθέντα ὑπὸ τῶν θεῶν. Οἱ ναῦται τοῦ Τηλεμάχου ἀμφικνοῦνται εἰς τὴν πόλιν, ὁ δὲ Τηλέμαχος εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Εὐμαίου. (Ἡμέρα 36η καὶ 37η).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ο.

Τηλεμάχου πρὸς Εὔμαιον ἄφιξις

Ἐκείνη δὲ, ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, εἰς τὴν εὐρύχωρον εἶχεν ὑπάγει(1) Λακεδαίμονα, διὰ νὰ ἀναμνήσῃ τὸν ἔνδοξον υἱὸν τοῦ γενναιοψύχου Ὀδυσσέως περὶ τῆς ἐπανόδου του, καὶ νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ. Εὗρε δὲ τὸν Τηλέμαχον καὶ τὸν λαμπρὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος κοιμωμένους εἰς τὸν πρόδομον τοῦ ἐνδόξου Μενελάου· τὸν μὲν υἱὸν τοῦ Νέστορος βυθισμένον εἰς ἀναπαυτικὸν ὕπνον· τὸν Τηλέμαχον ὅμως δὲν εἶχε τὸν κυριεύσει ὁ γλυκὺς ὕπνος, ἀλλ' εἰς τὴν καρδίαν του διὰ τῆς θείας νυκτὸς αἱ περὶ τοῦ πατρός του φροντίδες καὶ σκέψεις διεγει-

(1) Ὁ ποιητὴς διηγηθεὶς ἡμῖν ἐν τῇ προλαβούσῃ ραψῳδίᾳ τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐμαίου ὑποδοχὴν τοῦ Ὀδυσσέως, ἐπιστρέφει ἤδη εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἥτις ἤδη εἶχεν ἀπέλθει ἐκεῖσε μετὰ τὸν ἐν τῷ τέλει τῆς ραψῳδίας Ν ἀποχωρισμόν της ἀπὸ τοῦ Ὀδυσσέως. Ἡ ἀρχὴ λοιπὸν τῆς ἀνὰ χεῖρας ραψῳδίας Ο μᾶς δεικνύει τίνι τρόπῳ ἡ Ἀθηνᾶ ἐκτελεῖ τὴν ἀπόφασίν της ἐκείνην, καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1—300 στίχου, τὸ περιλαμβάνον τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Τηλεμάχου, συμπίπτει μὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐγένοντο καὶ τὰ ἐν τῇ ραψῳδίᾳ Ξ ἐκτεθέντα, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 301 στίχου καὶ ἑξῆς εἱμεθα πάλιν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ὁ ποιητὴς μᾶς διηγεῖται τήν τε περαιτέρω διαμονὴν τοῦ Ὀδυσσέως παρὰ τῷ Εὐμαίῳ καὶ τὴν ἀπόβασιν τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Ἰθάκην.

ροντο (τὸν ἐξύπνων, τὸν ἑτήρουν ἄγρυπνον)· σταθεῖσα δὲ πλησίον του τῷ ὡμίλησεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ.

« Τηλέμαχε, δὲν κάμνεις πλέον καλὰ περιπλανώμενος μακρὰν τῆς οἰκίας σου, ἀφήσας καὶ τὰ κτήματά σου καὶ ἄνδρας ἐν τῇ οἰκίᾳ σου τοσοῦτον βιαίους καὶ παρανόμους· μήπως σοῦ καταφάγωσι πάντα τὰ κτήματά σου μοιράσαντες, σὺ δὲ ματαίως κάμῃς τὸ ταξείδιον τοῦτο, (μηδὲν ὠφεληθῇς, σοι ἔβγῃ ξυνόν). Ἀλλὰ βίασε τὸ ὀγλιγωρότερον τὸν ἀνδρεῖον Μενέλαον νὰ σὲ ἐξαποστείλῃ, διὰ νὰ εὕρῃς ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν σου τὴν ἀρίστην μητέρα σου. Διότι ἤδη πλέον ὁ πατήρ της καὶ οἱ ἀδελφοί της παρακινοῦσι νὰ συζευχθῇ τὸν Εὐρύμαχον· διότι αὐτὸς ἀπερνᾷ ὅλους τοὺς μνηστῆρας εἰς τὰ δῶρα, καὶ αὔξησε πολὺ τὴν προῖκα(1), μήπως παρὰ τὴν θέλησίν σου σοῦ ἀφαιρέσῃ καὶ κἀνὲν κειμήλιον ἐκ τῆς οἰκίας σου. Διότι ἠξεύρεις ὁποίαν καρδίαν ἔχει ἡ γυνή· ἐκείνου θέλει τὴν οἰκίαν νὰ αὐξάνῃ, ὅστις τὴν συζεύγνυται, τὰ προτέτερινά της δὲ τέκνα καὶ τὸν ἐκ νεότητός της ἀγαπητὸν σύζυγον, ὅστις ἀπέθανε πλέον δὲν ἐνθυμεῖται, οὔτε φροντίζει διόλου δι' αὐτόν. Ἀλλὰ (ὅθεν) σὺ μόνος σου ἐλθὼν νὰ ἤθελες ἐμπιστευθῇ τὸ καθὲν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ὑπηρετρίας, ἥτις σοὶ φαίνεται νὰ ἦναι ἡ ἀρίστη, ἕως οὗ οἱ θεοὶ νὰ ἤθελον δείξει καὶ εἰς σὲ ἔνδοξόν τινα σύζυγον. Ἄλλον δὲ ἕνα λόγον θὰ σοὶ εἴπω· σὺ δὲ βάλλε τον εἰς τὸν νοῦν σου. Ἐκ τῶν μνηστήρων ἐπίτηδες (μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς) οἱ ἄριστοι σὲ ἐνεδρεύουσιν εἰς τὸν μεταξὺ τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς πετρώδους Σάμης πορθμόν, ἐπιθυμοῦντες νὰ σὲ φονεύσωσι, πρὶν φθάσῃς εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου. Ἀλλ' αὐτὰ δὲν τὰ βλέπω (δὲν πιστεύω νὰ γείνωσι), προτήτερα κἄμποσους θὰ φάγει ἡ γῆ ἐκ τῶν μνηστήρων, οἱ ὁποῖοι σοῦ κατατρώγουσι τὰ ὑπάρχοντα. Ἀλλὰ μακρὰν τῶν νήσων νὰ κρατῇς τὸ

(1) Εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ὁ ἀνὴρ ἔδιδε προῖκα καὶ οὐχὶ ἡ γυνή. Μὲ ἄλλους λόγους τρόπον τινὰ ἠγόραζε τὴν θυγατέρα παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν συγγενῶν της.

καλῶς εἰργασμένον πλοῖόν σου, ἄμα δὲ μὲ τὴν νύκτα νὰ ξεκινήσῃς (νὰ πλεύσῃς)· θὰ σοὶ ἐξαποστείλει δὲ οὖριον ἄνεμον ἐκ τῶν ὄπισθεν ἐκεῖνος ἐκ τῶν θεῶν, ὅστις σὲ φυλάττει καὶ σὲ διασώζει. Ἅμα δὲ φθάσῃς εἰς τὴν πρώτην (πλησιεστέραν) ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης, τὸ μὲν πλοῖόν σου καὶ ὅλους τοὺς συντρόφους σου εἰς τὴν πόλιν νὰ πέμψῃς (δίχ' ἀναβολῆς)· σὺ δὲ πρῶτα πρῶτα (πρώτιστα) νὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν χοιροβοσκόν, ὁ ὁποῖος δὰ ἐπιστατεῖ εἰς τοὺς χοίρους σου, φρονεῖ δὲ πάντοτε εὐνοϊκὰ (εἶναι πάντοτε πιστὸς) πρὸς σέ. Ἐκεῖ δὲ τὴν νύκτα νὰ κοιμηθῇς (νὰ περάσῃς)· αὐτὸν δὲ (τὸν χοιροβοσκόν) νὰ ἐξαποστείλῃς μέσα εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ φέρῃ τὴν εἴδησιν εἰς τὴν πάνσοφον Πηνελόπην, ὅτι ἐσώθης (εἶσαι καλὰ) καὶ ἐκ τῆς Πύλου ἐπέστρεψας.»

Αὐτὴ μὲν οὕτως εἰποῦσα ἀνεχώρησεν εἰς τὸν ὑψηλὸν (ἀπέραντον) Ὄλυμπον· αὐτὸς δὲ τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος ἀπὸ τὸν γλυκὺν ὕπνον ἐξύπνησε, κινήσας αὐτὸν μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ποδός του, καὶ τῷ ὡμίλησεν ἀπευθύνας πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον.

« Σήκου, υἱὲ τοῦ Νέστορος Πεισίστρατε, τοὺς συνεχῆ (ἀδιάτμητα) ἔχοντας τὰ ὀνύχια ἵππους ζεῦξον ὁδηγῶν ὑπὸ τὸ ὄχημα, διὰ νὰ κάμωμεν δρόμον (ἀναχωρήσωμεν).»

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος Πεισίστρατος ἀπήντησε·

« Τηλέμαχε, δὲν εἶναι δυνατὸν (δὲν πρέπει), ὅσον καὶ ἂν βιαζώμεθα εἰς τὸν δρόμον μας, εἰς τὴν σκοτεινὴν νύκτα νὰ ταξειδεύσωμεν· ὀλίγωρα δὲ θὰ ἀνατείλει ἡ Αὐγή· ὄθεν πρόσμενε, ἕως οὗ τὰ δῶρά του φέρων βάλῃ εἰς τὸ ὄχημα ὁ εὐγενὴς υἱὸς τοῦ Ἀτρέως, ὁ εἰς τὸ δόρυ περίφημος (πολεμικὸς) Μενέλαος, καὶ προσειπὼν ἡμᾶς μὲ γλυκεῖς λόγους ἐξαποστείλῃ. Διότι ἐκεῖνον ὁ ξένος ἐνθυμεῖται διὰ παντὸς τὸν φιλοξενήσαντα αὐτόν, ὅστις δὰ ἤθελε τὸν περιποιηθῇ.»

Οὕτως εἶπεν· εὐθὺς δὲ ἡ χρυσόθρονος ἀνέτειλεν Ἠὼς καὶ πλησίον αὐτῶν ἦλθεν ὁ λαμπρόφωνος (ἡρωϊκὸς, ἀνδρεῖος) Μενέλαος, σηκωθεὶς ἀπὸ τὴν κλίνην του, ἀπὸ πλησίον τῆς περικαλλῆ ἐχούσης τὴν κόμην (ὡραίας) Ἑλένης. Τοῦτον δὲ ἐννοήσας ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ὀδυσσέως υἱός, κατεσπευσμένως δὰ τὸν λαμπρόν του ἐνεδύθη χιτῶνα, καὶ μέγα ἐπανωφόριον ἐπὶ τῶν στιβαρῶν του ἔβαλεν ὤμων ὁ ἥρως· ἐξῆλθε δὲ τῶν θυρῶν καὶ σταθεὶς πλησίον του τὸν προσεῖπεν, ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως.

« Γίὲ τοῦ Ἀτρέως, Μενέλαε, τρόφιμε τοῦ Διός, λαῶν δυνάστα, τάρα δὰ ἐξαπόστειλόν με εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα· διότι πλέον ἡ καρδία μου ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἔπειτα ὁ λαμπρόφωνος Μενέλαος·

« Τηλέμαχε, δὲν θὰ σὲ ἐμποδίσω ἐδῶ πολὺν καιρὸν (ὑπὲρ τὸ δέον), ἐπιθυμοῦντα νὰ ἐπιστρέψῃς· κατακρίνω δὲ καὶ πάντα ἄλλον φιλοξενοῦντα, ὅστις ὑπερβολικὰ θὰ ἦτο φιλόφρων, ἢ ὑπερβολικὰ ψυχρός· τὸ καλήτερον δὲ εἶναι πάντοτε τὸ πρέπον, ἐπίσης εἶναι κακὸν καὶ ὅστις μὴ θέλοντα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του παρακινεῖ τὸν ξένον του (διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ), καὶ ὅστις βιαζόμενον τὸν ἐμποδίζει.— Πρέπει τὸν ξένον(1) νὰ τὸν ἀγαπῶμεν (περιποιώμεθα) ἐνόσῳ μένει, καὶ ὅταν θέλῃ νὰ τὸν ξεπροβοδῶμεν.— Ἀλλὰ πρόσμεινε, ἕως οὗ φέρων τὰ δῶρα τὰ καταθέσω εἰς τὸ ὄχημα, τὰ ὡραῖα (τὰ πρέποντα), καὶ τὰ ἴδῃς μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου· εἶπω δὲ εἰς τὰς γυναῖκας νὰ μᾶς ἑτοιμάσωσι μέσα (ἐν τοῖς ἀνακτόροις) γεῦμα ἐκ τῶν πλουσίων προμηθειῶν μας. Εἶναι συγχρόνως καὶ τιμὴ καὶ εὐχαρίστησις καὶ ὄφελος (ἐνίσχυσις), ἀφοῦ δειπνήσῃ τις, νὰ ἐκβαίνῃ εἰς μακρὰν ὁδοιπορίαν· ἂν δὲ θέλῃς νὰ περιήγηθῇς (στραφῇς πρὸς, λάβῃς διεύθυνσιν) πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τὰ ἐνδότερα

(1) Τὴν λέξιν ξένος ἐκλαμβάνει ὁ ποιητὴς καὶ ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ φιλοξενούμενος (τὸ ἀλλογλώσσως λεγόμενον μουσαφίρης). Ἀλλ' ἐνομίσαμεν περιττὸν νὰ μεταφράσωμεν αὐτὴν, ὡς ἐν τοῖς συνθέτοις φιλοξενία καὶ φιλοξενῶ χρήσιμον, καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ.

τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ σὲ συνοδεύσω καὶ ἐγὼ, (πρόσμενε) καὶ νὰ ζεύξω ἵππους ὑπὸ τὸ ὄχημά σου, καὶ προηγηθῶ σου εἰς τὰς πόλεις τῶν ἀνθρώπων, κανεὶς δὲ ἡμᾶς δὲν θέλει μᾶς ξεπροβοδήσει οὕτως (ὡς ἤλθομεν, ἄδειους, ἀφιλοδωρήτους), ἀλλὰ θὰ μᾶς δώσει κάτι τι δῶρον, ἢ κάνένα εὔχαλκον τρίποδα ἢ λέβητα, ἢ ζεῦγος ἡμιόνων(1), ἢ χρυσοῦν ποτήριον. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς ἀπεκρίθη Τηλέμαχος.

« Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, Μενέλαε, τρόφιμε τοῦ Διός, δυνάστα λαῶν, ἡ ἰδική μου βουλὴ εἶναι νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὰ ἰδικά μου, διότι δὲν ἄφησα ἐξοπίσω μου, ἀναχωρήσας, ἐπιστάτην εἰς τὰ ὑπάρχοντά μου· μήπως, τὸν ἴσον μὲ τοὺς θεοὺς πατέρα μου ἀναζητῶν, ὁ ἴδιος χαθῶ (καταστραφῶ), ἢ κάνὲν πολύτιμον κειμήλιον μοῦ χαθῇ ἐκ τῆς οἰκίας. »

Ἀφοῦ δὲ τοῦτο ἄκουσεν ὁ λαμπρόφωνος Μενέλαος, εὐθὺς δὰ τὴν σύζυγόν του καὶ τὰς ὑπηρετρίας παρήγγειλε γεῦμα νὰ ἔχωσιν ἕτοιμον πλουσιοπάροχον μέσα εἰς τὸ ἀνάκτορον ἐκ τῶν προμηθειῶν τῆς οἰκίας (ἐναποτεταμιευμένων). Πλησίον του (πάρωτα) δὲ ἦλθεν ὁ τοῦ Βοήθου υἱὸς Ἐτεωνεύς, ἀναστὰς ἐκ τῆς κλίνης του, ἐπειδὴ κατῴκει οὐχὶ μακρὰν καὶ τὸν διέταξε νὰ ἀνάψῃ φωτίαν ὁ λαμπρόφωνος Μενέλαος, καὶ νὰ ψήσῃ κρέατα· αὐτὸς δὲ ὑπήκουσεν εἰς τὸ λεχθέν. Ὁ ἴδιος δὲ (ὁ Μενέλαος) εἰς τὸν θάλαμον κατέβη τὸν εὐωδιάζοντα, οὐχὶ μόνος, ὁμοῦ μὲ αὐτὸν ἡ Ἑλένη ἐπήγαινε καὶ ὁ Μεγαπένθης(2). Ἀλλ' ὅταν δὰ λοιπὸν ἔφθασαν (ἐκεῖ), ὅπου ἦσαν κατατεθειμένα τὰ πολύτιμα πράγματά του, ὁ μὲν υἱὸς τοῦ Ἀτρέως ἐπῆρεν ἓν διπλοῦν ποτήριον, τὸν υἱόν του δὲ Μεγαπένθη διέταξε νὰ μεταφέρῃ κρατῆρα ἀπὸ ἄργυρον, ἡ Ἑλένη δὲ ἦλθε πλησίον τῶν κιβωτίων, ἐν οἷς ἐνυπῆρχον πέπλοι παμποίκιλοι (ὁλοκέντητοι), τοὺς ὁποίους ἡ ἰδία εἶχεν ἐργασθῆ. Ἐκ τούτων

(1) Διότι περὶ τῶν ἵππων εἶχεν εἴπει ὁ Τηλέμαχος, ὅτι δὲν δύνανται νὰ τῷ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν πετρώδη Ἰθάκην.

(2) Υἱὸς τοῦ Μενελάου ἐκ δούλης.

ἕνα σηκώσασα ἡ Ἑλένη ἐξέφερεν ἡ θεία γυνή, ὅστις ἦτο ὡραιότατος εἰς τὰ ποικίλματα καὶ μέγιστος ἐν ταυτῷ, ὡς ἄστρον δὲ ἤστραπτεν· ἔκειτο δὲ τελευταῖος (ἢ πλέον ὑποκάτω) ὅλων· ἐξεκίνησαν δὲ νὰ ἐξέλθωσι διὰ τῶν δωμάτων, ἕως οὗ ἔφθασαν εἰς τὸν Τηλέμαχον· αὐτὸν δὲ ὡμίλησεν ὁ ξανθὸς Μενέλαος.

« Τηλέμαχε, τὴν μὲν ἐπάνοδόν σου, ὅπως ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία σου, οὕτως εἴθε νὰ ἐκτελέσῃ (πραγματοποιήσῃ) ὁ Ζεύς, ὁ μεγάλως βροντῶν σύζυγος τῆς Ἥρας, ἐκ τῶν δώρων δὲ, ὅσα εὑρίσκονται εἰς τὴν οἰκίαν μου πολύτιμα, θὰ σοὶ δώσω τὸ ὡραιότερον καὶ τιμιώτερον. Σοὶ δίδω κρατῆρα δουλευμένον, ἀργυροῦς εἶναι ὁλόκληρος, μὲ χρυσὸν δὲ εἶναι κατεσκευασμένα τὰ χείλη του· εἶναι δὲ ἔργον τοῦ Ἡφαίστου· μοὶ τὸ προσέφερε δὲ ὁ ἥρως Φαίδιμος, τῶν Σιδονίων ὁ βασιλεύς, ὅτε ἡ οἰκία του μὲ ἐφιλοξένησεν, ὅτε εἰς τὴν ἐπιστροφήν μου ἔφθασα ἐκεῖ· εἰς σὲ δὲ ἐπιθυμῶν (εὐχαρίστως) νὰ τὸ προσφέρω. »

Οὕτως εἰπὼν, εἰς τὰς χεῖράς του ἔδωκε τὸ διπλοῦν ποτήριον ὁ ἥρως Ἀτρεΐδης· ἐκεῖνος δὲ λοιπὸν τὸν λαμπρὸν κρατῆρα ἐνώπιόν του κατέθηκε φέρων ὁ ῥωμαλέος Μεγαπένθης, ὅλον ἐξ ἀργύρου, παρίστατο δὲ ἡ ὡραία (περικαλλεῖς ἔχουσα τὰς παρειὰς) Ἑλένη, πέπλον κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖράς της, καὶ εἶπε λόγον καὶ ὡμίλησε.

« Δῶρόν σοι καὶ ἐγὼ, ἀγαπητὸν τέκνον, δίδω τοῦτο, ἐνθύμημα τῶν χειρῶν τῆς Ἑλένης(1), εἰς τοῦ πολυποθήτου γάμου τὴν ὥραν νὰ τὸ φορῇ ἡ σύζυγός σου· ἕως τότε δὲ νὰ τὸ φυλάσσῃ ἡ ἀγαπητή σου μήτηρ εἰς τὸ μέγαρον· σὺ δὲ εὔχομαι χαίρων νὰ φθάσῃς εἰς τὴν καλοκτισμένην οἰκίαν σου καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος σου(2). »

(1) Καὶ ὡς ἰδιοχείρως δεδοῦσα αὐτὸ, καὶ ὡς ἰδιοχείρως ἐργασθεῖσα·

(2) Καὶ Εὐριπίδης καὶ Βιργίλιος καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι ἐπεχείρησαν νὰ μιμηθῶσι καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ὡς καὶ ἅπαντα τὰ τοῦ Ὁμήρου, Ἀλλ' ὁ Γάλλος Μοντεσκιέ εἶπε· *Rien n' est plus touchant que ce dis-*

Οὕτως εἰποῦσα, τὸ ἐνεχείρισε (τὸ δῶρον), αὐτὸς δὲ τὸ ἐδέχθη μετ' εὐφροσύνης. Καὶ αὐτὰ μὲν εἰς τὴν πείρινθα (τὸ καλάθιον τῆς ἁμάξης, τὸ ἄνω τοῦ ἄξονος φορτοφόρον πλινθίον κατὰ Εὐστάθιον) ἐτοποθέτησε λαβὼν ὁ ἥρως Πεισίστρατος, καὶ τὰ ἐθαύμασεν ὅλα ἐνδομύχως του. Αὐτοὺς δὲ ὡδήγησε πρὸς τὸ δῶμα ὁ τὴν κεραλὴν ξανθὸς Μενέλαος· ἐκαθέσθησαν δὲ κατὰ σειρὰν εἰς καθέδρας καὶ εἰς θρονία. Νερὸν δὲ διὰ νίψιμον ἡ ὑπηρέτρια ἔχυσε φέρουσα μὲ πρόχοον, ὡραίαν, καὶ χρυσῆν, ἐπὶ ἀργυρᾶς λεκάνης, διὰ νὰ νιφθῶσιν· ἤπλωσε δὲ πλησίον των πελεκητὴν τράπεζαν· ἄρτον δὲ ἡ σεβασμία κλειδοῦχος παρέθηκε φέρουσα, φαγητὰ πολλὰ ἐπιθεῖσα, προσφέρουσα μετὰ χαρᾶς ἐκ τῶν ἐναποτεταμιευμένων. Πλησίον των δὲ ὁ Βοηθοίδης ἐλιάνιζε τὰ κρέατα, καὶ διενειμε τὰ μερίδια· ἐκέρνα δὲ τὸν οἶνον ὁ υἱὸς τοῦ ἐνδόξου Μενελάου. Αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τὰ ἑτοίμα προκείμενα φαγητὰ ἤπλωνον τὰς χεῖρας· ἀφοῦ δὲ ἀπὸ πιοτὸν καὶ φαγητὸν ἐκορέσθησαν, τότε δὰ ὁ Τηλέμαχος καὶ τοῦ Νέστορος ὁ ἐξαίρετος υἱὸς τοὺς ἵππους ἔζευγανεις τὸ ὄχημα καὶ ἀνέβαινονεις τὴν ποικίλην (μὲ κοσμήματα) ἅμαξαν· ἐξεδίωξαν δὲ τοὺς ἵππους (ἐκβῆκαν) ἀπὸ τὸ πρόθυρον καὶ ἀπὸ τὴν ἀντηχοῦσαν σοὰν (αὐλήν)· κατόπιν των δὲ ἤρχετο ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρέως ξανθὸς Μενέλαος, κρατῶν τὰς ὀρέναις εὐφραίνοντα οἶνον εἰς τὴν δεξιάν του χεῖρα(1) εἰς χρυσοῦν ποτήριον, ἵνα ποιήσαντες τὰς σπονδὰς ἀναχωρήσωσιν. Ἐστάθη δὲ ἐνώπιον τῶν ἵππων, καὶ χαιρετῶν αὐτοὺς τοῖς εἶπε.

« Χαίρετε καὶ οἱ δύο, νέοι μου (παλληκάρια), καὶ τὸν ἀσπασμόν μου νὰ φέρητε καὶ εἰς τὸν Νέστορα, τὸν ποιμένα τῶν λαῶν· διότι ὄντως μοὶ ἦτο εὐνοϊκὸς (μὲ ἠγάπα) ὡς πατὴρ

---

cours d' Hélène à Télemapue. Rien n' égale la belle simplicite des paroles d' Hélène; ce sont les âges héroïpues dans toute leur naiveté.

(1) Ὁ Μενέλαος τοὺς συνοδεύει μέχρι τῶν προθύρων, ἵνα καὶ ἐκεῖ ξεπροβοδίση αὐτούς.

πρὸς υἱόν, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὴν Τρωάδα ἐπολεμοῦμεν οἱ Ἕλληνες. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπεκρίθη.

« Προθυμότατα βέβαια εἰς ἐκεῖναν, ὦ τρόφιμε τοῦ Διός, ὅπως τὰ εἶπες, ἐλθόντες θὰ ἀναγγείλωμεν ταῦτα πάντα· διότι εἴθε οὕτω καὶ ἐγὼ ἐπιστρέψας εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ πορευθεὶς εἰς τὸν Ὀδυσσέα νὰ ἤθελον εἴπει ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ὅτι παρὰ σοῦ τυχὼν πάσης φιλοφροσύνης καὶ περιποιήσεως ἔρχομαι, φέρω δὲ κειμήλια πολλὰ καὶ καλά. »

Οὕτως εἰς αὐτὸν εἰπόντα ἐπέτασεν ἐπάνω του δεξιόθεν (ἐξ ἀνατολῶν) πτηνὸν(1), ἀετὸς λευκὴν χῆνα βαστῶν εἰς τοὺς ὄνυχάς του ὑπερμεγέθη, ἥμερον, ἁρπαγμένην, ἀπὸ αὐλήν· αὐτοὶ δὲ ἰύζοντες(2) ἠκολούθουν (ἔτρεχον κατόπιν) ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες· ὁ δὲ (ἀετὸς) ὅτε ἐφθασε πλησίον αὐτῶν(3) δεξιὸς ἐπέταξεν ἔμπροσθεν τῶν ἵππων αὐτοὶ δὲ ἰδόντες ἐχάρησαν, καὶ ὅλων ἡ καρδία ἐνδομύχως εὐφράνθη. Μεταξὺ δὲ τούτων ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος ἤρχισε νὰ λέγῃ.

« Σκέψου δὰ (εἰπέ μας), Μενέλαε, τρόφιμε τοῦ Διός, δυνάστα λαῶν, ἢ εἰς ἡμᾶς καὶ τοὺς δύο(4) ἐδειξε τοῦτο τὸ σημεῖον ὁ θεὸς, ἢ εἰς σὲ μόνον. »

Οὕτως εἶπεν· ἐσκέφθη δὲ ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ἄρεως (πολεμικὸς) Μενέλαος, πῶς νὰ ἤθελε τῷ ἐξηγήσει ἐπιτυχῶς νοήσας τὸ σημεῖν. Αὐτὸν ὅμως προλαβοῦσα ἡ τανύπεπλος Ἑλένη ὡμίλησε καὶ εἶπεν.

---

(1) Αἴσιος οἰωνός. Ὁ οἰωνοσκόπος ἔβλεπε πρὸς ἄρκτον ὥστε εἰς τὰ δεξιὰ μὲν εἶχε τὴν ἀνατολὴν, εἰς τὰ ἀριστερὰ δὲ τὴν δύσιν. Καὶ ἡ μὲν Ἀνατολὴ ὡς ἡ πηγὴ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς θερμότητος ἐσήμαινε σωτηρίαν καὶ εὐδαιμονίαν, ἡ δὲ Δύσις, ὡς χώρα τοῦ σκότους καὶ τοῦ ψύχους, τἀναντία.

(2) Ξιοῦ, ξιὸν κράζοντες διὰ νὰ φοβίσωσι τὸν ἀετὸν καὶ ἀφήσῃ τὸ θῦμα.

(3) Τῶν περὶ Τηλέμαχον δηλονότι.

(4) Δηλαδὴ καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἐσέ.

« Ἀκούσατέ μου, ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς ἐξηγήσω τὴν μαντείαν (θὰ σᾶς προφητεύσω), ὅπως μὲ ἐμπνέουσιν οἱ θεοί, καὶ καθὼς φρονῶ ὅτι θὰ γείνει· ὅπως οὗτος (ὁ ἀετὸς) χῆνα ἥρπαξε, τρεφομένην ἐν οἴκῳ, ἐλθὼν ἐκ τοῦ ὄρους ὅπου ἔχει τὴν γενεὰν καὶ τὴν φωλεάν του· οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, κακοπαθήσας πολλὰ καὶ πολλὰ περιπλανηθείς, θὰ ἐπανέλθει εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ θὰ ἐκδικηθῇ· ἢ καὶ ἤδη εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς ὅλους τοὺς μνηστῆρας προετοιμάζει (μελετᾷ) ὄλεθρον. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπήντησε καὶ εἶπεν. « Οὕτως εἴθε νὰ πράξῃ ταῦτα ὁ φοβερὰ βροντῶν Ζεὺς, ὁ σύζυγος τῆς Ἥρας· τούτου ἕνεκα (ἐφ' ᾧ, τότε) καὶ ἐκεῖ θὰ σὲ λατρεύω ὡς θεὰν (θὰ ἀποτείνω σοι εὐχὰς ὡς πρὸς θεάν τινα). »

Εἶπε καὶ ἔσεισε τὴν μάστιγα ἐπὶ τῶν ἵππων· αὐτοὶ δὲ πολλὰ ὀγλίγωρα ὥρμησαν εἰς τὴν πεδιάδα διὰ μέσου τῆς πόλεως μὲ πολλὴν ὁρμήν· ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν αὐτοὶ (οἱ ἵπποι) ἔτρεχον (ἢ ἔσειον) βαστάζοντες τὸν ζυγὸν ἑκατέρωθεν.

Καὶ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐσκοτείνιασαν ὅλοι οἱ δρόμοι· ἔφθασαν δὲ εἰς τὰς Φηρὰς, εἰς τὸν οἶκον τοῦ Διοκλέους, υἱοῦ τοῦ Ὀρσιλόχου, τὸν ὁποῖον ἐγέννησεν υἱόν του ὁ Ἀλφειός. Ἐκεῖ δὲ τὴν νύκτα ἐκοιμήθησαν· αὐτὸς δὲ τοὺς ἐφιλοξένησεν.

Ὅταν δὲ ἡ τῆς Αὐγῆς θυγάτηρ ἀνέτειλεν, ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς, τοὺς ἵππους ἔζευγον εἰς τὸ ὄχημα, καὶ ἀνέβαινον εἰς τὴν μὲ κοσμήματα ποικίλην ἅμαξαν· ἐκβῆκαν δὲ ἐλαύνοντες ἐκ τῶν προθύρων καὶ ἐκτὸς τῆς σφοδρῶς ἀντηχούσης στοᾶς (αὐλῆς), ἐμάστιζε δὲ τοὺς ἵππους διὰ νὰ τεθῶσιν εἰς κίνησιν, αὐτοὶ δὲ προθύμως ἐπετοῦσαν. Εὐθὺς δὲ ἔπειτα ἔφθασαν εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν τῆς Πύλου, καὶ τότε ὁ Τηλέμαχος ὡμίλησε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος.

« Νεστορίδη, πῶς νὰ ἤθελες ὑποσχεθῇ καὶ νὰ μοὶ ἐκτελέσῃς τὸν λόγον μου; (πῶς νὰ γείνῃ, πῶς νὰ κάμωμεν ὥστε νὰ μοὶ ὑποσχεθῇς καὶ νὰ μοὶ κάμῃς ὅ,τι θὰ σοῦ εἴπω;)· ξένοι δὲ (φίλοι) αἰώνιοι (ἔκπαλαι) καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα ἐκ τῆς φιλίας τῶν πατέρων μας, εἴμεθα δὲ καὶ συνομήλικες· τοῦτο δὲ τὸ

ταξείδιον καὶ ἀκόμη περισσότερον θὰ μᾶς συνδέσει μὲ τοὺς δεσμοὺς τῆς φιλίας καὶ ὁμοφροσύνης (καὶ τῶν αὐτῶν φρονημάτων)(1). Μή με φέρῃς πέραν τοῦ πλοίου (παρέκει, μακρύτερα) τρόφιμε τοῦ Διὸς, ἀλλ' ἄφησέ με αὐτοῦ· μήπως ὁ γέροντας (ὁ Νέστωρ) μὲ κρατήσῃ (ἐμποδίσῃ, ἀργοπορήσῃ) παρὰ τὴν θέλησίν μου (μὲ τὸ στανιὸ) εἰς τὴν οἰκίαν σας, ἐπιθυμῶν νὰ μὲ περιποιηθῇ· ἐγὼ δὲ ἔχω ἀνάγκην τὸ ὀγλιγωρότερον (μίαν ὥραν προτήτερα) νὰ φθάσω. »

Οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Νέστορος ἐσκέφθη καθ' ἑαυτὸν, τίνι τρόπῳ κατὰ τὸ δίκαιον καὶ πρέπον ὑποσχεθεὶς εἰς αὐτὸν νὰ ἤθελε κάμει τὸ θέλημά του· οὕτω δὲ εἰς αὐτὸν σκεπτόμενον ἐφάνη ὅτι εἶναι καλήτερον· ἔστρεψε τοὺς ἵππους πρὸς τὸ ταχυκίνητον πλοῖον καὶ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης· εἰς τὸ πλοῖον εἰς τὴν πρύμνην ἐξέβαλλε τὰ ὡραιότατα δῶρα, καὶ τὰ ἐνδύματα, καὶ τὸν χρυσὸν, τὰ ὁποῖα τῷ εἶχε δωρήσει ὁ Μενέλαος· καὶ προτρέπων αὐτὸν τῷ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ταχέως λοιπὸν ἔμβαινε, καὶ παρακίνησε καὶ ὅλους σου τοὺς συντρόφους (νὰ ἀναβῶσι κατεσπευσμένως), πρὶν νὰ φθάσω εἰς τὴν οἰκίαν μας καὶ νὰ δώσω τὴν εἴδησιν εἰς τὸν γέροντα· διότι καλῶς ἐγὼ τοῦτο ἠξεύρω μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὴν καρδίαν μου, ὅπως εἶναι σφοδρᾶς ἐκεῖνος διαθέσεως, δὲν θὰ σὲ ἀφήσει, ἀλλὰ μόνος του διὰ νὰ σὲ καλέσῃ θέλει ἔλθει ἐδῶ· οὔτε φρονῶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος (ἄδειος)· ἀλλὰ καὶ οὕτω πολὺ θὰ ὀργισθῇ. »

Οὕτω τότε εἰπὼν ἐκτύπησε τοὺς καλλίτριχας ἵππους ὀπίσω εἰς τὴν πόλιν τῶν Πυλίων, ταχέως δὲ (ἐντὸς ὀλίγου) ἔφθανε δὰ εἰς τὴν οἰκίαν του· ὁ Τηλέμαχος δὲ παροτρύνων τοὺς συντρόφους τού τοῖς ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διαταγάς.

« Βάλλετε εἰς τάξιν τὰ ἐργαλεῖα, σύντροφοί μου, εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖον· καὶ ἂς ἔμβωμεν καὶ οἱ ἴδιοι, διὰ νὰ πάρωμεν δρόμον. »

---

(1) Ὅλα ταῦτα δηλαδὴ εἶναι τόσα αἴτια ἵνα πείσωσί σε νὰ μοὶ ὑποσχεθῇς ὅ,τι θὰ σοὶ εἴπω καὶ νὰ μοὶ τὸ ἐκτελέσῃς.

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ προθύμως τὸν ἤκουσαν καὶ ἐπείσθησαν· ταχέως δὲ ἔμβαινον, καὶ ἐπὶ τῶν κωπηλατικῶν ἑδρῶν ἐκαθέζοντο· αὐτὸς μὲν λοιπὸν ταῦτα ἐνήργει, καὶ ἀπεύθυνε τὰς εὐχάς του καὶ ἐπρόσφερε θυσίαν (σπονδήν) εἰς τὴν Ἀθηνᾶν πλησίον τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου· πλησίον δὲ αὐτοῦ ἦλθεν ἀνὴρ ἀπὸ μακρυνὸν τόπον, φυγὰς ἐκ τοῦ Ἄργους, ἄνδρα φονεύσας, μάντις· κατὰ δὲ τὸ γένος ἦν ἀπόγονος τοῦ Μελάμποδος(1), ὅστις (Μελάμπους) πρότερον μὲν τὸ πάλαι κατῴκει εἰς τὴν Πύλον, τὴν μητέρα προβάτων (πλουσίαν εἰς πρόβατα), πλούσιος μεταξὺ τῶν Πυλίων τὰ πλέον ἐξαίρετα κατοικῶν μέγαρα· τότε ὅμως εἰς ἄλλων δῆμον (τὴν Φυλάκην) εἶχεν ἐλθει, τὴν πατρίδα του φεύγων καὶ τὸν μεγάθυμον Νηλέα, τὸν ἐκλαμπρότατον τῶν ζώντων, ὁ ὁποῖος αὐτοῦ πλούτη μεγάλα ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος εἶχε κατάσχει διὰ τῆς βίας(2)· αὐτὸς δὲ ἐντοσούτῳ μὲν εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Φυλάκου εἰς σκληροὺς καὶ ἀδιασπάστους δεσμοὺς ἦτο δεδεμένος, τυραννούμενος πολύ, ἕνεκα τῆς θυγατρὸς τοῦ Νηλέως, καὶ τοῦ μεγάλου του λάθους (τῆς ἀληθρίας του τόλμης(3)), τὸ ὁποῖον τῷ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν νοῦν θεὰ φοβερὰ (δυσπλησίαστος) Ἐριννύς· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἀπέφυγε τὸν θάνατον, καὶ ἔφερε τὰς πολὺ μουγγριζούσας βοῦς εἰς τὴν Πύλον ἐκ τῆς Φυλάκης, καὶ ἐκδικήθη δι' ἀνόσιον πρᾶξιν τὸν ἰσόθεον Νηλέα(4), εἰς δὲ τὸν ἀδελφόν του ἔφερε τὴν (ποθητὴν) γυναῖκα εἰς τὰ δώματα· αὐτὸς δὲ εἰς ἄλλων με-

(1) Τοῦ ἀρχαιοτάτου μάντεως (Βλ. Τόμ. Β' ἐν σελ. 128 τὴν σημείωσιν).

(2) Ἐνόσῳ δηλαδὴ ὁ Μελάμπους ἦτο δέσμιος παρὰ Φυλάκῳ, ὁ Νηλεὺς εἶχε δημεύσει τὰ κτήματά του.

(3) Ὑποχεθέντος νὰ ἁρπάσῃ τὰς βοῦς τοῦ Ἰφίκλου.

(4) Κατὰ τοὺς σχολιαστὰς ὁ Νηλεὺς καὶ τὰς βοῦς ἔλαβε καὶ τὴν θυγατέρα του δὲν ἔδιδεν εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Μελάμποδος. Μέχρις οὗ ἠναγκάσθη διὰ τῆς βίας,

τώκησε δῆμον(1), εἰς τὸ ἵππους τρέφον Ἄργος· διότι ἐκεῖ ἦτο ἡ μοῖρά του νὰ κατοικῇ, βασιλεύων εἰς μέγα μέρος τοῦ Ἄργους· ἐκεῖ δὲ ἐνυμφεύθη, καὶ ἔκτισεν ὑψηλὸν μέγαρον, ἐγέννησε δὲ τὸν Ἀντιφάτην καὶ τὸν Μάντιον δύο ῥωμαλέους υἱούς· ὁ μὲν Ἀντιφάτης ἐγέννησε τὸν μεγάθυμον Ὀϊκλέα, ὁ δὲ Ὀϊκλεὺς τὸν διεγέρτην (κυβερνήτην) λαῶν Ἀμφιάραον, τὸν ὁποῖον ἐγκαρδίως ὑπερηγάπα ὁ αἰγίοχος Ζεὺς καὶ ὁ Ἀπόλλων μὲ παντοίαν ἀγάπην(2)· οὐδ' ἔφθασε νὰ γηράσῃ, ἀλλ' ἐχάθη εἰς τὰς Θήβας, διὰ δῶρα δοθέντα εἰς γυναῖκα(3)· αὐτοῦ δὲ υἱοὶ ἐγεννήθησαν ὁ Ἀλκμαίων καὶ ὁ Ἀμφίλοχος· ὁ Μάντιος δὲ ἐγέννησε τὸν Πολυφείδη καὶ τὸν Κλεῖτον. Καὶ τὸν μὲν Κλεῖτον ἡ χρυσόθρονος ἥρπασεν Ἠὼς διὰ τὴν καλλονήν του, διὰ νὰ ἦθελεν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἀθανάτων· τὸν δὲ μεγαλόψυχον Πολυφείδη μάντιν ὁ Ἀπόλλων κατέστησεν ἐξαιρετότατον μεταξὺ τῶν θνητῶν, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ Ἀμφιάραος· ὁ ὁποῖος δὰ (Πολυφείδης) εἰς τὴν Ὑπερησίαν ἦλθεν ἄποικος, ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ πατρός του, ὅπου λοιπὸν αὐτὸς κατοικῶν ἐπρόλεγε τὰ μέλλοντα εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Αὐτοῦ δὰ λοιπὸν ὁ υἱὸς ἔφθασε, Θεοκλύμενος δὲ ὠνομάζετο, ὁ ὁποῖος τότε πλησίον τοῦ Τηλεμάχου ἐστάθη ἐλθών· αὐτὸν δὲ ἔτυχε σπονδὰς ποιοῦντα, καὶ εὐχὰς ἀπευθύνοντα, πλησίον τοῦ ταχυκινήτου μελανόχρου πλοίου, καὶ ἀποτείνας αὐτῷ τὸν λόγον πτερωτοὺς τῷ εἶπε λόγους.

« Ὦ ἀγαπητέ μου (φίλε μου!) ἐπειδὴ σὲ ἔτυχον θυσιάζοντα

(1) Ὁ Μελάμπους θεραπεύσας τὰς θυγατέρας τοῦ Προίτου ἀπὸ τῆς μανίας, ἔλαβεν εἰς δῶρον μέρος τοῦ Ἄργους.

(2) Ὁ μὲν Ζεὺς, ὡς βασιλέα, ὁ δὲ Ἀπόλλων ὡς μάντιν.

(3) Βλ. Τόμ. Β' σελ. 131. Ἡ σύζυγος τοῦ Ἀμφιαράου Ἐριφύλη, λαβοῦσα δῶρον παρὰ τοῦ Πολυνείκους χρυσοῦν περιδέραιον, δῶρον πάλαι ποτὲ τῆς Ἀφροδίτης πρὸς τὴν Ἁρμονίαν, ὅτε συνεζεύχθη τὸν Κάδμον, κατέδειξεν αὐτῷ τὸ μέρος ὅπου ὁ Ἀμφιάραος εἶχε κρυφθῇ μὴ θέλων νὰ συνεκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Θηβῶν, προβλέπων (ὡς μάντις) τὸν ἐκεῖ θάνατόν του·

εἰς τοῦτον τὸν τόπον, σὲ παρακαλῶ χάριν τῶν θυμάτων καὶ τῆς θεότητος, ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ προσώπου σου καὶ τῶν συντρόφων σου, οἱ ὁποῖοι σὲ ἀκολουθοῦσιν, εἰπέ μοι τὸ ἐρωτώμενον εἰλικρινῶς, καὶ μή μοι ἀποκρύψῃς τίποτε. Τίς; καὶ πόθεν εἶσαι; καὶ ποῦ εἶναι ἡ πατρὶς καὶ οἱ γεννήτορές σου; »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπεκρίθη.

« Λοιπὸν θὰ σοὶ εἴπω, ὦ ξένε, τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Ἐκ τῆς Ἰθάκης κατάγομαι (Ἰθακήσιος εἶμαι), πατὴρ δὲ μου εἶναι ὁ Ὀδυσσεύς· φεῦ! ἦτο! τώρα ὅμως δὰ ἐχάθη μὲ ἀξιοθρήνητον θάνατον· ὅθεν τώρα λαβὼν συντρόφους καὶ μελανόχρουν πλοῖον ἦλθον διὰ νὰ ἐρωτήσω περὶ τοῦ πολὺν ἤδη καιρὸν λείποντος πατρός μου. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ ὁμοιάζων θεὸν Θεοκλύμενος.

« Ἀπαράλλακτα καὶ ἐγὼ (ἦλθον) ἐκ τῆς πατρίδος μου, ἄνδρα φονεύσας ὁμοεθνῆ (συντοπίτην)· πολλοὶ δὲ οἱ ἀδελφοί του καὶ οἱ συγγενεῖς του εἰς τὸ ἱπποτρόφον Ἄργος, ἰσχυρότατοι μεταξὺ τῶν Ἀχαιῶν· τὸν ἐκ τούτων θάνατον καὶ τὴν μαύρην μοῖραν ἐκφυγών, φεύγω· ἐπειδὴ ἡ μοῖρά μου εἶναι νὰ περιπλανῶμαι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐμὲ ἐπὶ τοῦ πλοίου σου κάθισον (βάλε νὰ καθήσω, δέξου), ἐπειδὴ φυγὰς ἐπρόσπεσα εἰς σέ· μήπως μὲ φονεύσωσι· διότι νομίζω ὅτι ἔρχονται κατόπιν μου. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπήντησε.

« Βεβαίως δὲν θὰ σὲ ἀπωθήσω, ἀφοῦ θέλεις, ἀπὸ τὸ ἰσοστάθμως ναυπηγημένον πλοῖον· ἀλλ' ἀκολούθει μοι, καὶ θέλεις ἐκεῖ φιλοξενηθῆ μὲ τὸ εὑρισκόμενον (μὲ ὅ,τι δυνάμεθα). »

Οὕτω δὲ εἰπὼν ἔλαβε τὸ χάλκινον δόρυ του, καὶ τὸ κατέθεσεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ ἑκατέρωθεν κυρτοῦ πλοίου, εἰς τὴν πρύμνην(1) δὲ ἔπειτα ἐκαθέσθη· πλησίον του δὲ ἔβα-

(1) Εἰς σημεῖον ὑποδοχῆς τοῦ φιλοξενουμένου ἀφηροῦντο ἀπ' αὐτοῦ τὰ ὅπλα του. Ἡ δὲ πρύμνη ἦν τὸ τιμιώτερον μέρος τοῦ πλοίου.

λε νὰ καθήσῃ ὁ Θεοκλύμενος· αὐτοὶ δὲ τὰ εἰς τὴν γῆν στηρίζοντα τὸ πλοῖον ἔλυσαν σχοινία· ὁ δὲ Τηλέμαχος τοὺς συντρόφους του προτρέπων διέταξε νὰ βάλωσι χέρι εἰς τὰ ἐργαλεῖα (ἄρμενα) τοῦ πλοίου, αὐτοὶ δὲ προθυμότατα ὑπήκουσαν· τὸ ἐκ ξύλου ἐλάτης δὲ κατάρτιον ὑψώσαντες ἔστησαν ἐντὸς τῆς κοίλης μεσόδμης, τὸ ἐστερέωσαν δὲ μὲ τὰ χονδρὰ σχοινία (ἐξάρτια, προτόνους), ἐξάπλωσαν δὲ τὰ λευκὰ πανία μὲ τὰ καλῶς στρυμμένα ἐκ δέρματος βοὸς λωρία· εἰς αὐτοὺς δὲ οὔριον ἄνεμον ἀπέλυεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ, ὁρμητικῶς περῶντα διὰ τοῦ αἰθέρος, ἵνα τὸ ὀγλιγωρότερον ἡ ναῦς ἀπεράσῃ πλέουσα τὸ ἁλμυρὸν τῆς θαλάσσης ὕδωρ. Διῆλθον δὲ πλησίον τῶν Κρουνῶν καὶ τοῦ ὡραίου ἔχοντος τὸ ῥεῖθρον Χάλκιδος(1).

Καὶ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐσκοτείνιασαν ὅλαι αἱ ἀγυιαί· αὐτὸ δὲ (τὸ πλοῖον), ὠθούμενον ὑπὸ τοῦ οὐρίου ἀνέμου τοῦ Διός, ἔπλεεν ἴσα πρὸς τὰς Φεὰς(2) καὶ παρὰ τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς θείας Ἤλιδος, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐπικρατοῦσιν (ἄρχουσιν) οἱ Ἐπειοί. Ἐκεῖθεν δὲ πάλιν τὸ διεύθυνε (τὸ ἀπέλυσεν ὁ Τηλέμαχος) πρὸς τὰς ὀξείας νήσους, σκεπτόμενος ἢ νὰ ἀποφύγῃ τὸν θάνατον, ἢ νὰ χαθῇ.

Αὐτοὶ δὲ πάλιν οἱ δύο(3) εἰς τὴν καλύβην ἐδείπνουν ὁ Ὀ-

(1) Πρὸς τὰ ἄνω τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Οἱ δὲ Κρουνοὶ κατὰ Στράβωνα ἦσαν πηγή τις πλησίον τοῦ ποταμίσκου Χάλκιδος εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἦλιν μὲ ὁμώνυμον χωρίον.

(2) Αἱ Φεαί (Ἰλ. Β, 135 Φειά). Ἦτο κατὰ Στράβωνα πολίχνιον ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ἀκρωτηρίου παρὰ τὸν Ἰαρδάνην ἐν τῇ βορείῳ Ἤλιδι, ὅπερ ἤδη οἱ Εὐρωπαῖοι ναῦται καλοῦσι Καστέλλο Τορνέσο. Αἱ ὀξεῖαι ἢ μυτηραὶ νῆσοι εἰσὶν ἐκ τῶν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελώου Ἐχινάδων (Κουρσολάρι), διότι ὁ Τηλέμαχος διὰ τὸν φόβον τῶν μνηστήρων ἔλαβεν οὐχὶ τὸν συντομώτερον δρόμον, ἀλλὰ τὸν ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας, προσορμισθεὶς εἰς τὸν βόρειον αἰγιαλὸν τῆς Ἰθάκης.

(3) Ὁ ποιητὴς ἐπιστρέφει πάλιν εἰς τὸν Ὀδυσσέα, τὸν ὁποῖον ἀφήσαμεν εἰς τὴν προηγουμένην ῥαψῳδίαν πλαγιάσαντα νὰ κοιμηθῇ, ἤδη δὲ εὑρίσκομεν αὐτὸν δειπνοῦντα τὸ ἑσπέρας τῆς ἐπιούσης.

δυσσεὺς καὶ ὁ θεῖος χοιροβοσκός· πλησίον των δὲ ἐδείπνουν καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποί του (τοῦ χοιροβοσκοῦ). Ἀφοῦ δὲ κατέπαυσαν τὴν πεῖναν καὶ τὴν δίψαν των, μεταξὺ τούτων ἐλάλησεν ὁ Ὀδυσσεὺς, δοκιμάζων τὸν Εὔμαιον, ἂν ἀκόμη τὸν ἀγαπᾷ φιλοφρόνως (ἂν ἤθελεν ἀκόμη τὸν φιλοφρονηθῇ), καὶ νὰ μείνῃ ἤθελε τὸν προτρέψει ἐκεῖ εἰς τὴν ἔπαυλιν, ἢ τὸν ἐξαποστείλει εἰς τὴν πόλιν.

« Ἄκουσον τώρα, Εὔμαιε, καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ σύντροφοι· μὲ τὴν αὐγὴν ἐπιθυμῶ νὰ ὑπάγω πρὸς τὴν πόλιν πρὸς ἐπαιτείαν, διὰ νὰ μὴ (ἐνοχλῶ) ἦμαι φόρτωμα εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς συντρόφους σου· ἀλλὰ παρακαλῶ σε καὶ νὰ μοὶ δώσῃς τὰς ἀναγκαίας συμβουλὰς, καὶ μαζύμου στεῖλε ἕνα ὁδηγὸν, ὅστις νὰ μὲ ἤθελε φέρει πρὸς τὰ ἐκεῖ· εἰς δὲ τὴν πόλιν ἐγὼ μόνος, ὅπως καὶ εἶναι ἀνάγκη, θὰ περιπλανηθῶ, ἂν κάνεις μοὶ προσφέρῃ (δώσῃ) κάνὲν ποτηράκι καὶ ψωμάκι· καὶ ἴσως φθάσας εἰς (ἂν ἤθελε πέσω πρὸς) τὰ μέγαρα τοῦ θείου Ὀδυσέως ἠμποροῦσα νὰ εἴπω τὴν εἴδησιν εἰς τὴν πάνσοφον Πηνελόπην· καὶ ἴσως χωθῶ καὶ μεταξὺ τῶν ὑπερηφάνων μνηστήρων, (νὰ ἴδω) ἂν ἤθελον μοὶ δώσει νὰ δειπνήσω, ἐνῷ ἔχουσι μυρία φαγητά· πολὺ εὔκολα καὶ θὰ καλοέκαμνον (ὑπηρέτουν) μεταξύ των(1), ὅ,τι ἠδύναντο νὰ θελήσωσι (νὰ μοῦ ζητήσωσι, θὰ ἐπεθύμουν). Διότι ἰδοὺ θὰ σοὶ τὸ εἴπω, σὺ δὲ βάλε το καλὰ εἰς τὸν νοῦν σου (πρόσεξε) καὶ ἄκουσόν με. Μὲ τὴν χάριν τοῦ διαγγελέως (τῶν θεῶν) Ἑρμοῦ, ὅστις δὰ εἰς τὰς ὑπηρεσίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων χάριν καὶ δόξαν (εὐδοκίμησιν) χορηγεῖ, εἰς ταῖς δουλειαῖς δὲν θὰ μοῦ ἀντίκρυζεν (δὲν θὰ μὲ ἔφθανεν ἀντιφιλοτιμούμενος) ἄλλος ἄνθρωπος, καὶ φωτίαν νὰ καλοανάψω, καὶ ξηρὰ ξύλα νὰ σχίσω, καὶ νὰ λιανίσω, καὶ νὰ ψήσω καὶ νὰ κερά-

(1) Εἶναι περιττὸν νὰ ἀναμνήσωμεν, ὅτι ταῦτα ἔχουσι καὶ ὑπαινιγμὸν, ὅτι, Ἀρκεῖ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ νὰ πλησιάσω εἰς τοὺς μνηστῆρας καὶ θὰ τοὺς δώσω τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας των, θὰ τοὺς δουλεύσω καθ' ὅλους τοὺς τρόπους.

σω (δώσω νὰ πίουν)(1). Ὁποίας δὰ ὑπηρεσίας εἰς τοὺς ἀνωτέρους των ἐκτελοῦσιν οἱ κατώτεροι(2).

Πρὸς αὐτὸν ὅμως, μεγάλως ἀναστενάξας, εἶπες, Εὔμαιέ μου χοιροβοσκέ.

« Φεῦ! ξένε, διατί σοῦ ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν ἡ τοιαύτη ἰδέα; μὰ τὴν ἀλήθειαν μεγάλη σου δὰ εἶναι ἡ ἐπιθυμία νὰ χαθῇς εἰς τὸν τόπον (ἐκεῖ, κατὰ κράτος, εὐθὺς), ἂν δὰ ἐπιθυμῇς νὰ εἰσδύσῃς εἰς τὸ πλῆθος τῶν μνηστήρων, τῶν ὁποίων ἡ ἀτασθαλία καὶ ἡ βιαιότης φθάνουσιν εἰς τὸν ἀπέραντον οὐρανὸν (σιδηροῦν, αἰώνιον, εἰς τὸ ἔπακρον)· δὲν εἶναι δὰ τοιοῦτοι (δὲν σὲ ὁμοιάζουν) οἱ ὑπηρέται ἐκείνων, ἀλλὰ νέοι καλοενδυμένοι καὶ μὲ χλαίνας καὶ μὲ χιτῶνας, πάντοτε δὲ λάμποντες (σταφνισμένοι μυρωμένοι) εἰς τὰς κεφαλάς των καὶ τὰ ὡραῖά των πρόσωπα· οἵτινες καὶ τοὺς ὑπηρετοῦσι· καλογυαλισμέναι δὲ τράπεζαι ἄρτου καὶ κρεάτων καὶ οἴνου εἰσὶ καταγεμάται. Ἀλλὰ μεῖνε· διότι κάνένα δὲν βαρύνεις μὲ τὴν παρουσίαν σου οὔτε ἐμὲ, οὔτε κάνένα ἄλλον τῶν συντρόφων μου, τοὺς ὁποίους ἔχω· ὅταν δὲ ἔλθῃ τοῦ Ὀδυσσέως ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς, ἐκεῖνος καὶ μὲ χλαῖναν καὶ μὲ χιτῶνα θὰ σὲ ἐνδύσει (φιλοξενήσει), καὶ θὰ σὲ ἐξαποστείλει, ὅπου ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία σου καὶ ἡ ψυχή σου. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ἔπειτα ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Εἴθε οὕτως, Εὔμαιε, νὰ σὲ ἤθελεν ἀγαπήσει ὁ πατὴρ (πάνσεπτος) Ζεὺς, ὅπως εἰς ἐμὲ κατέστης ἀγαπητὸς, διότι μὲ ἀπήλλαξας ἀπὸ τὴν περιπλάνησιν καὶ τὴν φρικτὴν δυστυχίαν· ἀπὸ τὴν περιπλάνησιν (ἐπαιτίαν) δὲν εἶναι κάνὲν χειρότερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς κατηραμένης κοιλίας κατατυραννοῦνται (ὑποφέρουσιν ἀθλιότητας) οἱ ἄνθρωποι, (πᾶς) ὄντινα ἤθελε καταλάβει περιπλάνησις (βίος περιπλανώμενος)

(1) Καὶ θὰ ἴδουν τί γλυκὺν οἶνον θὰ τοὺς κεράσω ἀφοῦ τοὺς λιανίσω καὶ τοὺς ψήσω.

(2) Δηλαδὴ ὡς ἀσθενέστερός των καὶ μὲ δόλον, ἂν τύχῃ.

καὶ δυστυχία καὶ λύπη (καὶ τὸ κακὸ καὶ τὰ βάσανα). Τώρα ὅμως ἐπειδὴ μὲ κρατεῖς, καὶ μὲ διέταξες νὰ προσμείνω ἐκεῖνον, εἰπέ μοι παρακαλῶ περὶ τῆς μητρὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως(1) καὶ περὶ τοῦ πατρός του, τὸν ὁποῖον ἄφησεν ἀναχωρήσας εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ γήρατος (ἀρχόμενον νὰ γηράσκῃ), ἂν δὰ ἀκόμη ζῶσιν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἢ ἀπέθανον πλέον, καὶ εἶναι εἰς τὸν ἄλλον κόσμον (εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Πλούτωνος). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ εὐγενοῦς καταγωγῆς χοιροβοσκός.

« Λοιπὸν τὴν πᾶσαν, ξένε, θὰ σοῦ εἴπω ἀλήθειαν· ὁ μὲν Λαέρτης ζῇ ἀκόμη, τὸν Δία δὲ πάντοτε παρακαλεῖ νὰ τοῦ πάρῃ τὴν ζωὴν εἰς τὸ κατοικητήριόν (ἐρημητήριόν του) του· διότι πέραν τοῦ μέτρου (ὑπὲρ λόγον) λυπεῖται διὰ τὴν στέρησιν τοῦ υἱοῦ του, καὶ τῆς ἐκ νεότητος (νομίμου) συνετῆς συζύγου του, ἥτις θανοῦσα (ὁ θάνατος τῆς ὁποίας) τὸν κατελύπησε καὶ τὸν ἐρρίψεν εἰς πρόωρον γῆρας. Ἐκείνη δὲ ἔλυωσεν (ἀπέθανεν) ἀπὸ τὴν λύπην τοῦ ἐνδόξου υἱοῦ της μὲ πικρὸν θάνατον, ὁποῖον νὰ μὴ ἤθελεν ἴδει (δὲν εὔχομαι) ὅποιος ἐκ τῶν ἐνταῦθα γνωρίμων (κατοίκων) ἤθελε μοῦ εἶσθαι ἀγαπητός, καὶ προσφέρεταί μοι ὡς φίλος. Ἐνόσῳ λοιπὸν ἐκείνη ἔζη, μὲ ὅλην τὴν λύπην της, μοῦ ἤρχετο (ἐπεθύμουν, ἐβάστα ἡ καρδία μου) νὰ ἐρωτῶ καὶ νὰ ἐξετάζω, διότι ἡ ἰδία μὲ εἶχεν ἀναθρέψει ὁμοῦ μὲ τὴν ταν ύπεπλον Κτιμένην, τὴν εὐγενῆ της θυγατέρα, τὴν ὁποίαν τελευταίαν τῶν τέκνων της(2) εἶχε γεννήσει· ὁμοῦ μὲ αὐτὴν ἐμεγάλωσα (μὲ ἀνέθρεψαν), καὶ σχεδὸν ἴσα μὲ ἀγαποῦσεν· ὅτε δὲ εἰς τὴν ἀπὸ ὅλους ἐπιθυμητὴν νεανικὴν

(1) Διὰ νὰ μὴ ξεμάθῃ (λησμονήσῃ) συγχρόνως τὴν τέχνην του ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς καὶ περὶ τῆς μητρός του (καὶ πρότερον μάλιστα) ἐρωτᾷ, μολονότι τὴν εἶδεν εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Πλούτωνος.

(2) Δηλαδὴ τῶν θηλυκῶν, διότι ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτο ὁ μόνος υἱός της. Ἡ δὲ ἀδελφὴ αὕτη τοῦ Ὀδυσσέως ἦν ἡ σύζυγος τοῦ Εὐρυλόχου.

ἐφθάσαμεν ἀμφότεροι ἡλικίαν, αὐτὴν μὲν ὑπάνδρευσαν εἰς τὴν Σάμην(1), καὶ ἀναρίθμητα (προικῶα δῶρα, προῖκα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς) ἐπῆραν· ἐμὲ δὲ καὶ χλαῖναν καὶ χιτῶνα ἐνδύσασά με ἐκείνη (ἡ Ἀντίκλεια) ὡραιότατα, καὶ εἰς τοὺς πόδας μου ὑποδήματα δωρήσασά με, εἰς τὴν ἐξοχὴν (εἰς τοὺς ἀγροὺς, εἰς τὰ ὑποστατικὰ) μὲ ἀπέλυσε· μὲ ἠγάπα ὅμως καθ' ὑπερβολὴν ἐγκαρδίως· τώρα ὅμως αὐτὰ μοῦ ἔλειψαν (ἀποθανούσης)· ἀλλ' εἰς ἐμὲ (τὸν ἴδιον) μολονοῦτο οἱ μάκαρες θεοὶ μοῦ εὐλογοῦσιν (αὐξάνουσι) τὸ εἰς τὸ ὁποῖον καταγίνομαι ἔργον· ὥστε (ἐκ τούτου) καὶ ἔφαγον, καὶ ἔπιον καὶ εἰς τοὺς ἀξιοτίμους (ἐπαίτας, πτωχοὺς, ἢ, ἐκεῖ ὅπου πρέπει) ἔδωκα· ἐκ μέρους ὅμως τῆς δεσποίνης (μου) δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀκούσῃ τις εὐάρεστόν τι οὔτε λόγον, οὔτε κἀνὲν ἔργον (νὰ ἴδῃ, περιμείνῃ, ἐλπίσῃ)· ἐπειδὴ (ἀφοῦ) τὸ μέγα κακὸν ἔπεσεν εἰς τὸν οἶκον, ἄνδρες ἀλαζόνες καὶ βίαιοι· πολὺ δὲ ἐπιθυμοῦσιν (χάσκουσιν, ἢ πολὺ αἰσθάνονται ἤδη τὴν ἔλλειψιν) οἱ ὑπηρέται νὰ ὁμιλήσωσιν αὐτοπροσώπως πρὸς τὴν δέσποιναν, καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ καθὲν (ἢ νὰ ἐρωτήσωσι περὶ τοῦ καθενὸς), καὶ νὰ φάγωσι καὶ νὰ πίωσι, κατόπιν δὲ καὶ νὰ πάρωσι μαζύ των καὶ τίποτε (κἀνὲν δῶρον) διὰ τὴν ἐξοχὴν, (ἐξ ἐκείνων) τὰ ὁποῖα δὰ τὴν καρδίαν πάντοτε τῶν ὑπηρετῶν εὐφραίνουσι (ζεσταίνουσιν, αὐξάνουσι τὴν προθυμίαν). »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς.

« Ὦ θεοί! πῶς δὰ παιδίον ὢν(2), Εὔμαιε χοιροβοσκὲ, μακρὰν ἀπεπλανήθης ἀπὸ τὴν πατρίδα σου καὶ ἀπὸ τοὺς γονεῖς σου; Ἀλλ' εἰπέμου (λοιπὸν) παρακαλῶ τοῦτο καὶ διηγήθητί μοι τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, ἂν κατεστράφη ἡ εἰς τὰς πλατείας ἀγυιάς της κατοίκους ἔχουσα πόλις, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατῴκουν ὁ πατήρ σου καὶ ἡ σεβασμία μήτηρ, ἢ σὲ, εὑρόντες ἀπομονωμέ-

(1) Τὴν μετέπειτα Κεφαλληνίαν.

(2) Διότι ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Εὔμαιος, ὅτι τὸν ἀνέθρεψε καὶ τὸν ἐμεγάλωσεν ἡ Ἀντίκλεια.

νον εἰς τὰ πρόβατα ἢ εἰς τοὺς βόας, ἐχθροὶ (κακοὶ) ἄνθρωποι ἥρπασαν καὶ σὲ ἐπέρασαν (σὲ ἐπώλησαν) εἰς τὴν οἰκίαν τούτου τοῦ κυρίου σου, αὐτὸς δὲ τοῖς ἔδωκε τὸ πρὸς ἐξαγοράν σου ἀντίτιμον. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ ὑπὸ τὰς διαταγάς του ἔχων ἄλλους χοιροβοσκός.

« Ξένε, ἐπειδὴ λοιπὸν ταῦτα δὰ μοὶ ἐρωτᾷς καὶ μὲ ἐξετάζεις, σιωπῶν ἤδη ἄκουε καὶ εὐφραίνου, καὶ πίε οἶνον, καθήμενος· αἱ τωριναὶ δὲ νύκτες(1) εἶναν ἀπέραντοι· εἶναι καιρὸς καὶ νὰ κοιμηθῶμεν, καὶ νὰ ἀκούωμεν εὐάρεστα πράγματα (καὶ νὰ διασκεδάζωμεν ἀκούοντες)· οὐδὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ πλαγιάσῃς, πρὶν ἔλθῃ ἡ ὥρα (πρώρα)· καὶ ὁ πολὺς ὕπνος δὲν εἶναι καλόν· ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς, ὅποιου ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ ἐπιθυμεῖ, ἂς ἔβγῃ καὶ ἂς κοιμηθῇ· ἅμα δὲ φέξῃ ἡ αὐγή, προγευθείς, ἂς ὑπάγῃ ὁμοῦ μὲ τοὺς χοίρους τοῦ κυρίου μας· ἡμεῖς δὲ οἱ δύο εἰς τὴν καλύβην, πίνοντες καὶ εὐωχούμενοι, ἂς διασκεδάζωμεν μὲ τὰ λυπηρὰ παθήματά μας, ἐνθυμίζοντές τα (διηγούμενοι) ὁ εἷς εἰς τὸν ἄλλον· διότι καὶ εἰς τὰ παρελθόντα βάσανά του εὑρίσκει εὐχαρίστησιν ὁ ἄνθρωπος, ὅποιος δὰ ὑποφέρῃ πολλὰ καὶ περιπλανηθῇ εἰς πολλὰ μέρη· τοῦτο λοιπὸν θὰ σοὶ εἴπω (διηγηθῶ), τὸ ὁποῖον μὲ ἐρωτᾷς (ἠρώτησας) καὶ θέλεις νὰ μάθῃς.

» Ὑπάρχει τις νῆσος, καλουμένη Συρία, ἂν τυχὸν ἤκουσες τὸ ὄνομά της, ἀπάνω (πέραν) ἀπὸ τὴν Ὀρτυγίαν, ὅπου εἶναι αἱ τροπαὶ τοῦ ἡλίου(2), οὔτε δὰ πολυάνθρωπος τόσον, ἀλλὰ

(1) Ἐκ τούτων καταφαίνεται, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Εὐσταθίου, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἰθάκην τὸ φθινόπωρον ἢ τὸν χειμῶνα.

(2) Πολλὰ ἐλέχθησαν περὶ τοῦ χωρίου τούτου, ἀλλ' ἅπασαι αἱ δυσχέρειαι δὲν δικαιολογοῦσι, νομίζομεν, τοὺς παραδεχομένους τὴν θέσιν τῆς νήσου Συρίας παρὰ τὴν Σικελίαν καὶ Ὀρτυγίαν, τὴν μετέπειτα μὲ τὰς Συρακούσας συνενωθεῖσαν νῆσον, διότι ὁ Ὅμηρος ὡς οὐχὶ τοσοῦτον γνωστὴν, θὰ προσδιώριζεν ἀκριβέστερον καὶ τῆς Ὀρτυγίας ταύτης τὴν θέσιν, ἐνῶ, ὡς βλέπομεν, τοὐναντίον θεωρῶν αὐτὴν ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὴν, ὠφελεῖται πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς Συρίας νήσου. Εἶναι λοιπὸν ὄντως ἡ Σῦρος ἢ Σῦρα, ἡ πατρὶς τοῦ Φερεκύδου, ἡ τὴν σήμερον τὴν Ἑρμούπολιν ἔχουσα πρωτεύουσαν. Τὸ δὲ τροπαὶ ἡλίου, ἢ διότι ἡ Σῦρος κεῖται τῷ ὄντι μᾶλλον εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ Ἀρχιπελάγους μέρη, ἢ διότι ἡ Δῆλος κεῖται πρὸς δυσμὰς τῆς Σύρου, ἢ διότι εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἰωνίας τῆς πατρίδος τοῦ Ὁμήρου κατὰ τὸ φαινόμενον ἐκεῖσε ἦν τὸ ἡλιοστάσιον ἕως ἐκεῖ νοτιώτερον ἀνατελλοδύοντος τοῦ ἡλίου, ἢ διότι ἦν ὄντως σπήλαιον ἐν Σύρῳ, ἐν ᾧ ἦν ἀπεικονισμένη ἡ ἐκλειπτική, ἡ φαινομένη τροχιὰ τοῦ ἡλίου καὶ ἐπισεσημειωμένη ἡ ἐποχὴ καὶ ἡ θέσις τῶν ἰσημερινῶν καὶ τῶν ἡλιοστασίων, τῶν χειμερινῶν καὶ θερινῶν τροπῶν τοῦ ἡλίου, ὑπὸ τῶν Φοινίκων καὶ τοῦ Φερεκύδου.

καλὴ (εὔφορος), μὲ καλὰς βοσκὰς, μὲ ὡραῖα πρόβατα, μὲ πολὺν οἶνον, καὶ μὲ πολὺν σῖτον· πεῖνα δὲ οὐδέποτε βασανίζει τοὺς κατοίκους, οὐδὲ κάμμία ἄλλη ἀσθένεια (νόσος) ὀλεθρία συμβαίνει εἰς τοὺς βασανισμένους ἀνθρώπους· ἀλλ' ὅταν γηράσκωσιν εἰς τὴν πόλιν αἱ γεννεαὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐλθὼν ὁ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων(1) μετὰ τῆς Ἀρτέμιδος μὲ τὰ γλυκέα του βέλη κτυπήσας τοὺς φονεύει (ἀποθνήσκουσιν ἀπόνως τὸν φυσικὸν θάνατον). Ὅπου (εἰς τὴν Συρίαν νῆσον) δύο πόλεις ὑπάρχουσιν(2), εἰς δύο δὲ μέρη εἶναι τὰ πάντα μοιρασμένα· καὶ εἰς τὰς δύο δὲ αὐτὰς ἐβασίλευεν ὁ πατήρ μου Κτήσιος, ὁ υἱὸς τοῦ Ὀρμένου, ὅμοιος μὲ τοὺς θεούς.

» Ἐκεῖ δὲ Φοίνικες, περίφημοι θαλασσοπόροι ἦλθον ἄνδρες πανοῦργοι (ἀπατεῶνες), ἀναρίθμητα παίγνια (πρὸς διασκέδασιν πράγματα, κοσμήματα, ψιλαῖς πραγματείαις) φέροντες εἰς τὸ μελανόχρουν πλοῖόν των· ὑπῆρχε δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου γυνὴ τις Φοίνισσα, καὶ ὡραία καὶ μεγάλη, καὶ ἔμπειρος εἰς λαμπρὰς ἐργασίας· αὐτὴν λοιπὸν οἱ παμπόνηροι Φοίνικες εἶχον ἐξαπατήσει (ξεμαυλίσει)· ἐνῶ ἔπλυνε πρῶτα συν-

(1) Καὶ ἄλλη ἴσως ἀπόδειξις ὅτι Ὀρτυγία ἦν ἡ Δῆλος.

(2) Τὸ περίεργον, ὅτι καὶ τὴν σήμερον δύο πόλεις ἔχει ἡ Σύρος.

ευρέθη τις μετ' αὐτῆς, πλησίον τοῦ κοίλου πλοίου, μὲ φιλίαν καὶ ἐρωτικὴν κλίνην· τὰ ὁποῖα δὰ ξεμαυλίζουσι τὸν νοῦν τῶν ἀσθενῶν γυναικῶν, καὶ ἐκείνης ἀκόμη, ἤτις νὰ ἦναι φρόνιμος (τιμία) εὔτακτος, νὰ μὴ πράττῃ κακόν· τὴν ἠρώτα δὲ ἔπειτα ποία εἶναι (τὴν καταγωγήν της) καὶ πόθεν ἦλθεν· αὐτὴ δὲ παρευθὺς τῷ εἶπεν (ἐμαρτύρησε τοῦ πατρός της) τὴν ὑψηλὴν οἰκίαν.

« Κατάγομαι μὲν ἀπὸ τὴν μὲ πολὺν χαλκὸν κεκοσμημένην Σιδῶνα, εἶμαι δὲ κόρη τοῦ Ἀρύβαντος τοῦ πολλὰ πλουσίου· ἀλλὰ μὲ ἥρπασαν Τάφιοι, λῃσταὶ ἄνθρωποι, ἐρχομένην ἐκ τῆς ἐξοχῆς· μὲ ἐπώλησαν δὲ κομίσαντές με ἐνταῦθα εἰς τὰ δώματα τοῦ ἤδη κυρίου μου· αὐτὸς δὲ ἔδωκε τὸ συμφωνηθὲν ἀντίτιμον τῆς ἐξαγορᾶς μου.»

» Πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν ὡμίλησεν ὁ ἀνήρ, ὅστις κυρίως συνευρίσκετο μετ' αὐτῆς.

« Ἆρά γε καὶ θὰ ἠκολούθεις πάλιν μαζύ μας εἰς τὴν πατρίδα σου, διὰ νὰ ἴδῃς τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός σου τὴν ὑψηλὴν οἰκίαν, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους; διότι ὄντως ὑπάρχουσιν ἀκόμη, καὶ πλουσίους τοὺς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι.»

» Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὡμίλησεν ἡ γυνὴ, καὶ ἀπήντησε λέγουσα.

« Ἠμποροῦσε νὰ γείνῃ (γίνεται) καὶ τοῦτο, ἂν ὅμως θὰ ἐδέχεσθε, ναῦται, νὰ μοὶ ἐγγυηθῆτε ἐνόρκως, ἀβλαβῆ νὰ μὲ μεταφέρητε εἰς τὴν οἰκίαν (πατρίδα) μου.»

» Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ λοιπὸν ὅλοι τῇ ἐβεβαίωσαν ἐνόρκως ὅ,τι ἐζήτει· ἀφοῦ δὲ ὡρκίσθησαν, καὶ ἐτελείωσαν τὸν ὅρκον των, μεταξὺ τούτων πάλιν ὡμίλησεν ἡ γυνὴ, καὶ τοῖς ἀπήντησε λέγουσα.

« Μὲ σιωπὴν τώρα, ἂς μὴ μὲ χαιρετᾷ πλέον μὲ λόγους κἀνεὶς ἐκ τῶν συντρόφων σας, συναντήσας με ἢ εἰς τὴν ἀγυιὰν, ἢ καὶ εἰς τὴν βρύσιν· μήπως κἀνεὶς εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθὼν τὸ εἴπῃ εἰς τὸν γέροντα· αὐτὸς δὲ ὑποπτευθεὶς (τὸ πρᾶγμα) μὲ ῥίψῃ εἰς σκληρὰ δεσμὰ, εἰς σᾶς δὲ σκεφθῇ ὄλεθρον (προπαρασκευάσῃ δὲ καθ' ὑμῶν ὄλεθρον)· ἀλλὰ κρατεῖτε μυστικὸν εἰς τὴν καρδίαν σας τὸν λόγον (τὴν συμφωνίαν μας), ἐπισπεύσατε δὲ τὴν ἀγορὰν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸ ταξείδιόν μας ζωοτροφιῶν· ἀλλ' ὅταν δὰ ἤθελε γεμίσει ἀπὸ τὰς (πραγματείας) ἀναγκαίας ζωοτροφίας τὸ πλοῖον, μήνυμα τότε ἂς μοὶ ἔλθῃ ὀγλίγωρα (ἐγκαίρως) εἰς τὴν οἰκίαν· διότι θὰ φέρω μαζύ μου καὶ χρυσὸν, ὅσος θὰ μοὶ ἔπιπτεν εἰς τὰς χεῖρας· ἀλλὰ καὶ ἄλλον ναῦλον προθύμως ἤθελον ἐγὼ σᾶς δώσει· διότι τὸν υἱὸν τοῦ καλοῦ (πλουσίου, εὐγενοῦς) αὐτοῦ ἀνθρώπου ἀνατρέφω εἰς τὴν οἰκίαν, ἀρκετὰ ἔξυπνον καὶ πανοῦργον (ἢ, ὠφέλιμον, ὁποῦ κάμνει χρήματα), τρέχοντα μαζύ μου ἔξω· αὐτὸν θὰ ἔφερνα μαζύ μου εἰς τὸ πλοῖον· αὐτὸς δὲ θὰ σᾶς ἔφερνε (ἔκαμνε νὰ πάρητε) ἀναρίθμητον ποσὸν ἐξαγορᾶς, ὅπου καὶ ἂν ἠθέλετε τὸν πωλήσει εἰς ξένους (ἀλλογλώσσους, ἄλλης διαλέκτου ἢ προφορᾶς) ἀνθρώπους. »

» Αὐτὴ μὲν τότε οὕτως εἰποῦσα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ λαμπρὸν μέγαρον· ἐκεῖνοι δὲ ὁλόκληρον ἔτος μένοντες ἐκεῖ εἰς ἡμᾶς, εἰς τὸ κοῖλόν των πλοῖον ζωοτροφίας πολλὰς ἐφόρτονον· ἀλλ' ὅτε δὰ τὸ κοῖλον πλοῖόν των ἐφορτώθη διὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, τότε δὰ ἀπέστειλαν μηνυτὴν, διὰ νὰ ἤθελε φέρει τὴν εἴδησιν εἰς τὴν γυναῖκα. Ἦλθεν ἄνθρωπος πολύξερος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου, κρατῶν χρυσοῦν περιδέραιον, ἦτο δὲ ἐγκεκλεισμένον μὲ ἤλεκτρον (ἤ, ἐν τῷ μεταξὺ ἔχον κοράλλια ἀπὸ ἤλεκτρον)· αὐτὸ μὲν λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν μας αἱ ὑπηρέτριαι καὶ ἡ σεβαστή μου μήτηρ τὸ ἔπαιρνον (τὸ ἐψηλάφουν) εἰς τὰς χεῖράς των καὶ τὸ παρετήρουν μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των, προσφέρουσαι τιμὴν, ἐκεῖνος δὲ πρὸς αὐτὴν ἔκαμε νεῦμα σιωπῶν. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀφοῦ τῇ ἔκαμε τὸ νεῦμα, ἀνεχώρησε προηγούμενος εἰς τὸ κοῖλον πλοῖον· ἐκείνη δὲ ἐμὲ ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ μὲ ἔβγαλεν ἔξω τῆς θύρας (οἰκίας)· εὗρε δὲ εἰς τὸν πρόδομον καὶ τὰ ποτήρια καὶ τὰς τραπέζας τῶν εὐωχουμένων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πάντοτε μα-

ζὺ μετὰ τοῦ πατρός μου (ἦσαν οἱ παντοτεινοὶ σύντροφοι καὶ φίλοι του, ὁμοτράπεζοί του)· — αὐτοὶ μὲν τότε εἶχον ὑπάγει εἰς τὴν συνέλευσιν καὶ εἰς τὴν συνάθροισιν τοῦ λαοῦ,—αὐτὴ δὲ εὐθὺς τρία πολύτιμα ποτήρια κατακρύψασα εἰς τὸν κόλπον της τὰ ἐπῆρε μαζύ της· ἐγὼ δὲ τὴν ἠκολούθουν ἐξ ἀπερισκεψίας. Καὶ ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐσκοτείνιασαν ὅλαι αἱ ἀγυιαί· ἡμεῖς δὲ εἰς τὸν λαμπρὸν λιμένα ἤλθομεν ταχέως βαδίζοντες, ὅπου δὰ τῶν Φοινίκων ἀνδρῶν ἦτο τὸ πλοῖον· αὐτοὶ μὲν ἔπειτα ἀναβάντες (εἰς τὸ πλοῖον) ἔπλεον ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀφοῦ ἀνεβίβασαν καὶ ἡμᾶς εἰς τὸ πλοῖον· ἐπάνω μας δὲ ὁ Ζεὺς οὔριον ἀπέλυσεν ἄνεμον· ἐπὶ ἓξ μὲν ἡμέρας ἀδιακόπως ἐπλέομεν καὶ τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας· ἀλλ' ὅτε δὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἔκαμεν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου Ζεύς, τὴν μὲν γυναῖκα δὰ ἐκτύπησεν ἡ τὰ βέλη ἔχουσα διασκέδασίν της Ἄρτεμις, εἰς τὸ ἄντλον (ἀμπάρι, συντίναν) δὲ ἐδούπησεν (ἔκαμε κρότον) πεσοῦσα, ὡσὰν(1) θαλασσία κὴξ (λάρος, κορώνη, αἴθυια)· καὶ αὐτὴν μὲν τῶν φωκῶν καὶ τῶν ἰχθύων νὰ γείνῃ βορὰ τὴν ἔρριψαν·—ἐγὼ δὲ ἔμενα μόνος, μὲ πικραμένην καρδίαν· — αὐτοὺς δὲ εἰς τὴν Ἰθάκην ἔρριψε φέρων ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα· ὅπου ὁ Λαέρτης μὲ ἠγόρασε μὲ τὰ χρήματά του, οὕτω καὶ αὐτὴν τὴν γῆν εἶδον ἐγὼ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου.»

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ ἔκγονος τοῦ Διὸς Ὀδυσσεὺς εἶπεν εἰς ἀπάντησιν τοὺς ἑξῆς λόγους.

« Εὔμαιε, ὄντως κατὰ πολλὰ συνεκίνησας τὴν καρδίαν μου εἰς τὸν νοῦν μου, ταῦτα διηγούμενος ἓν πρὸς ἕν, ὅσα δὰ ἔπαθες βάσανα εἰς τὴν καρδίαν σου· ἀλλ' ὅμως εἰς σὲ μὲν κοντὰ εἰς τὸ κακὸν ἔβαλε καὶ ἓν καλὸν ὁ Ζεύς, ἐπειδὴ εἰς ἀνθρώπου οἰκίαν ἔρθασες μετὰ πολλὰ βάσανα ἀγαθοῦ, ὅστις σοὶ χορηγεῖ καὶ νὰ φάγῃς καὶ νὰ πίῃς ἀνελλιπῶς (μετὰ προσοχῆς), ζῇς δὲ εὐάρεστον (εὐτυχισμένην) ζωήν· ἐγὼ ὅμως μετὰ

(1) Διότι ἔπεσε κατακέφαλα.

πολλὰς περιπλανήσεις εἰς πόλεις ἀνθρώπων κατήντησα (ἔφθασα) ἐνταῦθα. »

Οὕτως αὐτοὶ μὲν τοιαῦτα συνδιελέγοντο μετ' ἀλλήλων, ἐκοιμήθησαν δὲ οὐχὶ ἐπὶ μακρὸν, ἀλλ' ὀλίγον· διότι εὐθὺς ἔφεξεν ἡ ἐπὶ περικαλλοῦς θρόνου καθημένη Ἠώς.—

Οἱ δὲ σύντροφοι τοῦ Τηλεμάχου φθάσαντες πλησίον εἰς τὴν ξηρὰν ἔλυον (καταίβασαν) τὰ πανία, κατεβίβασαν δὲ καὶ τὸ κατάρτιον μετὰ σπουδῆς· τὸ δὲ πλοῖον εἰς ὅρμον (τόπον ἀράξεως) τὸ ὤθησαν μὲ τὰ κωπία, ἔρριψαν δὲ τὰς ἀγκύρας, καὶ ἔδεσαν τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηρὰν μὲ τὰ πρυμνήσια σχοινία· ἐκβῆκαν δὲ καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης, καὶ ἡτοίμαζον τὸ δεῖπνον, καὶ ἐκέρνων ἀφράτον κρασίον. Ἀφοῦ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον ἱκανῶς, πρὸς τούτους ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὁ συνετὸς Τηλέμαχος.

« Σεῖς μὲν τώρα εἰς τὴν πόλιν ὠθήσατε τὸ μελανόχρουν πλοῖον· ἐγὼ δὲ θὰ ὑπάγω εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τοὺς ποιμένας μου· τὸ ἑσπέρας δὲ καταβαίνω εἰς τὴν πόλιν, ἀφοῦ ἐπιθεωρήσω τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων μου· αὔριον δὲ τὴν αὐγὴν θὰ σᾶς παραθέσω (σὺν θεῷ) εἰς ἀμοιβὴν διὰ τοὺς κόπους τοῦ ταξειδίου καλὸν συμπόσιον μὲ κρέατα καὶ μὲ γλυκόπιοτον οἶνον. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς(1) Θεοκλύμενος.

« Ἀλλ' ἐγὼ ποῦ νὰ ὑπάγω, ἀγαπητόν μου τέκνον; εἰς τίνος οἰκίαν νὰ προσδράμω ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κυριεύουσιν (εἶναι οἱ πρόκριτοι) εἰς τὴν πετρώδη Ἰθάκην; ἢ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν μητέρα σου νὰ ὑπάγω καὶ εἰς τὸν οἶκόν σους;»

(1) Θὰ παραξενευθῶσί τινες ἐκ τῶν τιμητικῶν τούτων φράσεων ὅμοιος μὲ θεοὺς καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς λέγωμεν ὁ σοφὸς, ὁ σεβαστὸς, ὁ σεβασμιώτατος, ὁ μεγαλειότατος, ὁ γαληνότατος. κλπ. κλπ;

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἁπαντῶν ἔλεγεν ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος.

« Εἰς ἄλλην περίστασιν (ἐὰν ἄλλως εἶχον τὰ πράγματα) ἐγὼ θὰ σὲ ἐπροσκάλουν εἰς τὴν ἰδικήν μας οἰκίαν νὰ ἔλθῃς· διότι δὲν πάσχομεν ἔλλειψιν τῶν πρὸς ξένων ὑποδοχὴν ἀναγκαίων· ἀλλὰ διὰ σὲ δὲν εἶναι τόσον καλόν· ἐπειδὴ δὰ ἐγὼ μὲν θὰ λείπω, ἡ δὲ μήτηρ μου δὲν θὰ σὲ ἴδῃ· διότι δὲν συνειθίζει νὰ ἐμφανίζηται εἰς τοὺς μνηστῆρας ἐν τῇ οἰκίᾳ μας, ἀλλὰ μερακρυσμένη ἀπ' αὐτοὺς εἰς τὸ (ἀνώτατον μέρος τοῦ οἴκου) ὑπερῷον ὑραίνει πανίον. Ἀλλ' ἄλλον ἄνθρωπον σοὶ δεικνύω, πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ ὑπάγῃς, τὸν Εὐρύμαχον, τοῦ συνετοῦ Πολύβου τὸν ἔνδοξον υἱόν, τὸν ὁποῖον τώρα ὡς θεὸν σέβονται οἱ Ἰθακήσιοι· διότι εἶναι πολὺ ἄριστος (ὑπέρτερος) πάντων, καὶ ἐπιμένει πλειότερον (ἔχει τὰς πλειοτέρας ἀπαιτήσεις) νὰ συζευχθῇ τὴν μητέρα μου καὶ νὰ διαδεχθῇ τὸν Ὀδυσσέα (νὰ λάβῃ τὴν τιμὴν, τὴν βασιλικὴν ἀξίαν τοῦ Ὀδυσσέως). Ἀλλ' αὐτὰ μὲν τὰ γνωρίζει ὁ Ζεὺς ὁ Ὀλύμπιος, ὁ κατοικῶν τὸν αἰθέρα, ἂν καὶ ἴσως πρὸ τοῦ νὰ κατορθώσωσι τὸν γάμον τοὺς εὕρῃ ἡ ἡμέρα τοῦ ὀλέθρου των. »

Οὕτως εἰς αὐτὸν εἰπόντα ἐπέτασεν ἐπάνωθέν του δεξιόθεν πτηνόν, κίρκος, τοῦ Ἀπόλλωνος(1) ὁ ὀγλίγωρος μηνυτὴς (ἄγγελος)· εἰς δὲ τοὺς πόδας του κρατῶν ἐμαδοῦσε περιστερὰν, ἐσκόρπιζε δὲ τὰ πτερά της κατὰ γῆς, ἀναμέσου τοῦ πλοίου καὶ αὐτοῦ τοῦ Τηλεμάχου. Αὐτὸν λοιπὸν ὁ Θεοκλύμενος καλέσας παράμερα ἀπὸ τοὺς συντρόφους του, προσεκολλήθη εἰς τὴν χεῖρά του (τὸν ἐπίασεν ἀπὸ τοῦ βραχίονος) καὶ τὸν ὡμίλησε καὶ τῷ εἶπε.

« Τηλέμαχε, βεβαίως τὸ πτηνὸν τοῦτο δὲν ἐπέτασε δεξιόθεν ἄνευ τῆς ἐπινεύσεως θεοῦ τινος, διότι τὸ ἐγνώρισα παρατηρήσας τὸ, ὅτι εἶναι οἰωνός (σημεῖον). Ἀπὸ τὴν ἰδικήν σας λοιπὸν γενεὰν δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀξιωτέρα νὰ βασιλεύῃ εἰς τὴν Ἰθάκην, ἀλλὰ σεῖς θέλετε ἔχει πάντοτε τὸ κράτος. »

(1) Οἱ ἱέρακες ὡς ταχυπετεῖς ἦσαν ἱεροὶ τοῦ Ἀπόλλωνος· οἱ δὲ ἀετοὶ, ὡς ὑψιπέται, τοῦ Διός.

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπαντήσας εἶπεν.

« Εἴθε δὰ, ὦ ξένε, ὁ λόγος σου οὗτος νὰ ἦναι ἀποφασισμένον ὑπὸ τῶν θεῶν πρᾶγμα· διότι (τότε) ταχέως θὰ ἐγνώριζες καὶ τὴν φιλοφροσύνην καὶ τὰ πολλὰ δῶρα ἐκ μέρους μου, ὥστε κάνεις συναπαντῶν σε νὰ ἤθελε σὲ μακαρίζει. »

Εἶπε καὶ πρὸς τὸν Πείραιον ὡμίλησε, τὸν πιστόν του σύντροφον.

« Πείραιε Κλυτίδη, σὺ δὰ καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ περισσότερον πάντων τῶν συντρόφων μου μὲ ὑπακούεις, (εἰς σὲ δὰ ἔδιδα καὶ τὰς πλειοτέρας τῶν λοιπῶν παραγγελιῶν) ὅσοι μαζύ μου ἠκολούθησαν εἰς τὴν Πύλον, καὶ τώρα (παρακαλῶ) τὸν ξένον μου τοῦτον λαβὼν εἰς τὴν οἰκίαν σου νὰ τὸν φιλοξενήσῃς καὶ νὰ τὸν τιμᾷς μετὰ προσοχῆς, ἕως οὗ νὰ ἔλθω.

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἁπαντῶν εἶπεν ὁ περίφημος εἰς τὸ δόρυ Πείραιος.

« Τηλέμαχε, καὶ ἂν σὺ ἐπὶ πολὺν καιρὸν διατρίψῃς ἐνταῦθα, αὐτὸν δὰ ἐγὼ καὶ θὰ τὸν περιποιηθῶ, καὶ δὲν θὰ ποθήσει κάνεν τῶν ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ὑποδοχὴν ξένων. »

Οὕτως εἰπὼν ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, διέταξε δὲ καὶ τοὺς συντρόφους του καὶ μόνοι των νὰ ἐμβώσι καὶ τὰ πρυμνήσια σχοινία νὰ λύσωσιν· αὐτοὶ δὲ ταχέως ἐμβαινον καὶ ἐκαθέζοντο εἰς τὰς κωπηλατικὰς ἕδρας των. Ὁ δὲ Τηλέμαχος ὑπεδύθη εἰς τοὺς πόδας του τὰ ὡραῖά του πέδιλα· ἐπῆρε δὲ γερὸν δόρυ, ἀκονημένον μὲ ὀξυτόμον χαλκὸν, ἐκ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου· αὐτοὶ δὲ ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια. Αὐτοὶ μὲν ὠθήσαντες πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὸ πέλαγος) τὸ πλοῖον ἔπλεον πρὸς τὴν πόλιν, καθὼς τοὺς διέταξεν ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως· αὐτὸν δὲ ταχέως προβαίνοντα ἔφερον οἱ πόδες του, ἕως οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν αὐλὴν (ἔπαυλιν), ὅπου ἦσαν οἱ ἀναρίθμητοι χοῖροί του, πλησίον τῶν ὁποίων χοιροβοσκὸς, ἀρετῆς ἄνθρωπος, ἐκοιμᾶτο (διέτριβεν, ἐπεστάτει), πρὸς τοὺς κυρίους του εὐνοϊκὰ φρονῶν καὶ πιστός.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Π ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Τηλέμαχος ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Εὔμαιον, ὅστις τὸν ὑποδέχεται ἀγαλλόμενος. Μετὰ τὸ κοινὸν δεῖπνον, ὁ Τηλέμαχος λαμβάνει πρόνοιαν περὶ τοῦ ξένου, ὃν ἐφιλοξένησεν ὁ Εὔμαιος, καὶ ὑπόσχεται νὰ τῷ παράσχῃ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, μὴ τολμῶν ὅμως νὰ τὸν ὑποδεχθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ Ὀδυσσεὺς (ὁ ξένος) ἀπορεῖ, πῶς ὁ Τηλέμαχος εἶσέτι δὲν ἐτιμώρησε τοὺς μνηστῆρας. Ἀπάντησις τοῦ Τηλεμάχου. Ἐνῷ δὲ ὁ Εὔμαιος ἀπέρχεται ἵνα προαναγγείλῃ εἰς τὴν Πηνελόπην τὴν ἐπάνοδον τοῦ Τηλεμάχου, ἡ Ἀθηνᾶ ἀποδίδει πάλιν τῷ Ὀδυσσεῖ τὴν προτέραν αὐτοῦ μορφήν. Ἀνακαλύπτει δὲ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν Τηλέμαχον ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ἀμφότεροι χαρᾶς χύνουσι δάκρυα. Διηγηθεὶς δὲ τῷ Τηλεμάχῳ τὴν εἰς Ἰθάκην ἄφιξίν του καὶ πληροφορηθεὶς παρ' αὐτοῦ περὶ τοῦ πλήθους τῶν μνηστήρων, ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν προτρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἀνάκτορον, διδοὺς αὐτῷ καὶ τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας, ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς ἐκδικήσεως. Τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου ἀναγγέλλουσιν εἰς τὴν Πηνελόπην τὴν ἐπάνοδον τοῦ Τηλεμάχου. Οἱ μνηστῆρες συσκέπτονται ἂν πρέπῃ νὰ φονεύσωσι τὸν υἱὸν τοῦ Ὀδυσσέως. Ἐπιπλήξεις τῆς Πηνελόπης πρὸς τοὺς μνηστῆρας. Ὁ Εὐρύμαχος τὴν καθησυχάζει διὰ λόγων πανούργων καὶ ὑποκριτικῶν. Ὁ Εὔμαιος ἐπιστρέφει, καὶ ἐπανευρίσκει τὸν Ὀδυσσέα μετὰ τοῦ Τηλεμάχου, ἐκ νέου πάλιν εἰς γηραιὸν ἐπαίτην μεταμορφωθέντα ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. (Ἡμέρα 31η).

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Π.

Τηλεμάχου ἀναγνωρισμὸς Ὀδυσσέως.

Αὐτοὶ δὲ πάλιν οἱ δύο τους εἰς τὴν καλύβην ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς ἑτοίμαζον τὸ πρόγευμά των εὐθὺς μὲ τὴν αὐγήν, ἀφοῦ ἤναψαν φωτίαν, καὶ ἐξαπέστειλαν τοὺς βοσκοὺς ὁμοῦ μὲ τὰς ἀγέλας τῶν χοίρων. Τὸν Τηλέμαχον δὲ (καθ' ἣν στιγμὴν τὸν Τηλέμαχον) ὑπεδέχοντο σείοντες τὰς οὐρὰς των οἱ πρόθυμοι εἰς γαυγίσματα κύνες, ἀλλὰ δὲν ἐγαύγιζον αὐτοῦ πλησιάζοντος (ἐμφανισθέντος). Ἐνόησε δὲ (παρετήρησεν) ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς καὶ τοὺς κύνας ὁποῦ ἔσειον τὰς οὐράς των, καὶ κτύπος ἠκούσθη ποδῶν(1). Εὐθὺς δὲ πρὸς τὸν Εὔμαιον εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Εὔμαιε, βεβαιότατα σοῦ ἔρχεται ἐδῶ κανεὶς σύντροφός

(1) Εἶναι περιττὸν νὰ ἀναμνήσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας τὸ συγκινητικώτατον θέλγητρον τῆς θείας ταύτης περιγραφῆς. Τίνος δὲν συγκινεῖται ἡ καρδία, καθ' ἣν στιγμὴν πολυστένακτος πατὴρ πολυπόθητον υἱὸν μέλλει πρόσωπον πρὸς πρόσωπον νὰ ἴδῃ!! Τὸ προορατικὸν τῆς ψυχῆς τάχιστα ἔκρουσεν εἰς τὴν πολυπαθῆ καρδίαν τοῦ Ὀδυσσέως τὸ ἐναρμόνιον μέλος! Ὁπόσον δὲ ἀφελῶς καὶ θελκτικώτατα περιγράφει τὰ τοιαῦτα ὁ Ὅμηρος πραγμάτια λιτὰ καὶ βιωτικὰ ἡρμηνευμένα ὑπέρευ, ὡς παρετήρησε Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεύς!

σου, ἢ καὶ ἄλλος ἐκ τῶν γνωρίμων σου(1)· ἐπειδὴ οἱ κύνες δὲν ὑλακτοῦσιν, ἀλλὰ σείουσι τὰς οὐράς των· ἀκούω δὲ καὶ κτύπημα ποδῶν. »

Ὅλον του δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀποτελειώσει τὸν λόγον .... καὶ ὁ ἀγαπητός του υἱὸς παρουσιάσθη εἰς τὴν πρόθυραν· ἔκθαμβος δὲ (ἐκτὸς ἑαυτοῦ ὑπὸ θάμβους καὶ ἐκπλήξεως) ἀνεπήδησεν (ἐσηκώθη ὄρθιος) ὁ χοιροβοσκός· κάτω δὲ ἀπὸ τὰς χεῖράς του ἔπεσον τὰ ἀγγεῖα, εἰς (μὲ) τὰ ὁποῖα κατεγίνετο κερνῶν τὸν ἀφράτον οἶνον(2)· αὐτὸς δὲ ἦλθεν (ἔδραμεν) εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου του· τοῦ ἠσπάσθη δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς δύο του ὡραίους ὀφθαλμούς· καὶ τὰς δύο του χεῖρας· ἄφθονα δὲ ἐξέπεσον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του τὰ δάκρυα. Ὅπως δὲ πατὴρ τὸν ἴδιόν του υἱὸν φιλοστόργως περιπτύσσεται, ἐλθόντα ἐκ μεμακρυσμένης ξένης γῆς μετὰ δέκα ἐνιαυτῶν ἀποδημίαν, μονογενῆ γεννημένον εἰς τὰ ἔσχατα ἔτη τῆς ἡλικίας του, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον (ὑπὲρ τοῦ ὁποίου) ὑπέφερε καὶ ἐβασανίσθη πολύ· οὕτω τότε τὸν ὅμοιον μὲ τοὺς θεοὺς Τηλέμαχον ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς, ὁλόκληρον ἐναγκαλισθεὶς κατεφίλει, ὡς λυτρωθέντα ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ θανάτου(3). Καὶ λοιπὸν μὲ θρήνους καὶ λυγμοὺς τῷ ἀπεύθυνε(4) τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

(1) Σοῦ δ' ἀρά γε οὐχί, πολυπαθέστατε Ὀδυσσεῦ;

(2) Προσέλθετε, λάλοι καὶ ἀκριτόμυθοι χοιροβοσκοί, οἵτινες θὰ ἰδρώνετε ἐλεεινῶς καὶ θὰ ἐταράσσετε γῆν καὶ οὐρανόν, ἵνα δι' ἐπιτετηδευμένων καὶ ῥομαντικωτάτων ἐκφράσεων καὶ παντοειδῶν εἰκόνων καὶ κοσμημάτων παραστήσητε τὴν ἐνδόμυχον ἀγαλλίασιν τοῦ Εὐμαίου, ἐπαναβλέποντος τὸν ἀγαπητόν του κύριον, τὸν υἱὸν πολυδακρύτου κυρίου, καὶ εἰπατέ μοι ὑπάρχει τι ἁπλούστερον καὶ λιτώτερον καὶ φυσικώτερον καὶ συνηθέστερον παρὰ τὸ νὰ πίπτωσιν ἀγγεῖα ἀπὸ τῶν χειρῶν ἀνθρώπου κυριευομένου ὑπὸ ἐκπλήξεως; Ὑμεῖς δὲν ἠθέλετε καταδεχθῆ τοιαύτην εἰκόνα, καὶ ὅμως ὁ Ὅμηρος δι' αὐτῆς καὶ μόνης κατώρθωσε τὸ πᾶν!!

(3) Ὁ Εὔμαιος τοσοῦτον εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ὁ Τηλέμαχος διατρέχει τὸν ἔσχατον ἄφευκτον τῶν κινδύνων ἐκ μέρους τῶν μνηστήρων, ὥστε ἡ ὑπερβάλλουσά του χαρὰ καὶ ἐκ τούτου οὐχὶ ὀλίγον προέκυπτεν.

(4) Τίς ἀριστοτέχνης ζωγράφος θὰ ἠδύνατο ἐπαξίως νὰ σκιαγραφήσῃ τὴν εἰκόνα τῶν τριῶν τῆς σκηνῆς ταύτης προσώπων ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Τηλεμάχου! Τί νὰ ἠσθάνετο ἀρά γε ἡ πατρικὴ καρδία τοῦ πολυπαθοῦς Ὀδυσσέως; Καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, δι' αὐτὸ τοῦτο διότι εἶναι Ὅμηρος καὶ τῶν ποιητῶν ὕπατος, οὐδὲ λέξιν, οὐδὲ συλλαβὴν ἀπετόλμησε νὰ διαρθρώσῃ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως κατὰ τὰς πρώτας ταύτας ὑπὲρ λόγον καὶ ἔκφρασιν στιγμάς. Ἀπητεῖτο ἡ κραταιὰ τῆς πολυδυνάμου Ἀθηνᾶς ἀντίληψις, καὶ σύνεσις καὶ περίσκεψις πολυτρόπου καὶ πολυμηχάνου ἥρωος, οἷος ὁ Ὀδυσσεύς, ἵνα μὴ καταπροδοθῇ εἰς τὸ ἀκαταμάχητον θέλγητρον ἀναγνωρίσεως υἱοῦ φιλτάτου καὶ πολυστενάκτου.

« Ἦλθες, Τηλέμαχε, γλυκύ μου φῶς! δὲν ἐπίστευον πλέον νὰ σὲ ξαναΐδω, ἀφοῦ ἀνεχώρησες μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Πύλον· ἀλλ' ἄγε τώρα εἴσελθε, ἀγαπητὸν τέκνον, διὰ νὰ χαρῶ ὁλοψύχως (χαρῇ ἡ ψυχή μου) βλέπων σε, νεωστὶ (ἐκ τῆς ξένης) μακράθεν εἰς τὴν καλύβην ἐλθόντα· διότι δὲν ἔρχεσαι συχνὰ εἰς τὴν ἐξοχὴν (διὰ νὰ ἴδῃς τὰ κτήματά σου), οὐδὲ τοὺς βοσκούς σου, ἀλλὰ μένεις εἰς τὴν πόλιν· διότι οὕτως ἤρεσεν εἰς τὴν καρδίαν σου, τῶν μνηστήρων ἀνδρῶν νὰ βλέπῃς (νὰ παραφυλάττῃς) τὸν ὀλέθριον σύλλογον (τὸ κατηραμένον πλῆθος). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἀνταπήντησεν ὁ σεμνὸς Τηλέμαχος.

« Οὕτω θὰ γείνῃ, γέροντά (πατέρα) μου· διότι διὰ σὲ ἦλθον ἐνταῦθα, καὶ διὰ νὰ σὲ ἴδω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ διὰ νὰ μάθω παρὰ σοῦ, ἂν ἀκόμη ἡ μήτηρ μου μένῃ εἰς τὰ μέγαρα, ἢ κάνεις ἄλλος πλέον ἀνὴρ τὴν συνεζεύχθη, τοῦ Ὀδυσσέως δὲ ἡ κλίνη (ὁ κοιτὼν) δι' ἔλλειψιν ἐγκοιμωμένων (ἢ στρωμάτων, ἐπικαλυμμάτων) κατάκειται ἠσχημισμένη ἀπὸ παμπάλαια ὑφάσματα ἀράχνης. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ εὐγενοῦς καταγωγῆς (ἔχων ἄλλους ὑπὸ τὰς διαταγάς του) χοιροβοσκός.

« Καὶ βεβαιότατα ἐκείνη δὰ μένει μὲ ὑπομονητικὴν καρδίαν εἰς τὰ μέγαρά σου· δυστυχισμένας δὲ πάντοτε περνᾷ καὶ τὰς νύκτας της καὶ τὰς ἡμέρας χύνουσα δάκρυα. »

Οὕτω λοιπὸν εἰπὼν ἔλαβεν ἀπὸ τὰς χεῖράς του τὸ χαλκοῦν του δόρυ· ἐκεῖνος δὲ εἰσῆλθε καὶ ἐπέρασε τὸ πέτρινον κατώφλιον.

Εἰς αὐτὸν δὲ προβαίνοντα ἐγκατέλιπε τὴν ἕδραν του, ὑποχωρήσας ὁ πατήρ του Ὀδυσσεύς(1)· ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος ἀρ' ἑτέρου τὸν ἐμπόδιζε, καὶ τῷ εἶπε.

« Κάθησε, ὦ ξένε· ἡμεῖς δὲ καὶ ἀλλοῦ εὑρίσκομεν θέσιν εἰς τὴν ἰδικήν μας καλύβην· ὑπάρχει δὲ ἄνθρωπος, ὅστις θὰ μοῦ ἑτοιμάσει θέσιν (κάθισμα). »

Οὕτως εἶπεν· ἐκεῖνος δὲ (ὁ Ὀδυσσεὺς) ἐπιστρέψας πάλιν εἰς τὴν θέσιν του ἐκαθέσθη· δι' αὐτὸν δὲ (τὸν Τηλέμαχον) ὁ χοιροβοσκὸς ἐσκόρπισεν ὑποκάτω χλωρὰ κλωνάρια καὶ δέρμα ἥπλωσεν ἐπάνω· ὅπου καὶ ἐκάθησεν ἔπειτα τοῦ Ὀδυσσέως ὁ ἀγαπητὸς υἱός· εἰς αὐτοὺς δὲ πάλιν κρεάτων πινάκια ἔβαλεν ἔμπροσθέν των ὁ χοιροβοσκὸς ἐψημένων, τὰ ὁποῖα δὰ τὴν παρελθοῦσαν εἶχον ἀφήσει εὐωχούμενοι· ἄρτον δὲ κατεσπευσμένως ἐπεσώρευον εἰς τὰ κάνιστρα, καὶ εἰς τὸ ἀγροτικόν του ποτήριον ἐκέρνα τὸν ὡς μέλι γλυκαίνοντα οἶνον· ὁ ἴδιος δὲ ἐκάθησεν ἀπέναντι τοῦ θείου Ὀδυσσέως· αὐτοὶ δὲ ἐπὶ τὰ προκείμενα ἕτοιμα ἥπλωναν τὰς χεῖρας φαγητά· ἀφοῦ δὲ ἔπιον καὶ ἔφαγον ἀρκετά, τότε δὰ ὁ Τηλέμαχος ἀπετάθη πρὸς τὸν θεῖον χοιροβοσκόν.

« Πατέρα, πόθεν σοῦ ἦλθεν οὗτος ὁ ξένος(2)· πῶς δὲ τὸν

(1) Καὶ ἑτέρα συγκινητικωτάτη σκηνή! Ὁ ὡς ἐπαίτης ἠσχημισμένος Ὀδυσσεὺς παραχωρῶν τὴν ἕδραν τῷ υἱῷ του. Ἀλλ' ἁπλούστατα πράγματα, λέγουσί τινες, καὶ ἡμεῖς ἂν ἤμεθα, τὰ αὐτὰ θὰ ἐλέγομεν. Ναί! ναί! ἡ μόνη διαφορὰ θὰ νὰ ἦτο, ὅτι ἡ ἐξημμένη φαντασία σας ποτὲ δὲν ἤθελεν ἐπινοήσει νὰ μεταμορφώσητε εἰς ἐπαίτην τὸν Ὀδυσσέα, καὶ τίς ἠξεύρει μὲ πόσας καὶ ἡλίκας στρατιωτικὰς δυνάμεις, καὶ μετὰ πόσας μάχας θὰ τὸν εἰσήγετε εἰς τὸ ἀνάκτορόν του!

(2) Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐρωτᾷ τὸν ξένον, διότι δὲν εἶναι ἑαυτοῦ· πιθανῶς μόνον τοῦ Εὐμαίου νὰ ἦτο ξένος καὶ γνώριμος ἴσως.

ἔφερον οἱ ναῦται εἰς τὴν Ἰθάκην; τίνες λέγουσιν ὅτι εἶναι; διότι δὲν πιστεύω δὰ νὰ ἦλθεν ἐνταῦθα πεζός.

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀνταπαντῶν εἶπες, Εὔμαιέ μου χοιροβοσκέ! « Λοιπὸν ἐγώ, ὦ τέκνον, θὰ σοὶ εἴπω τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν καυχᾶται μὲν ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν εὐρύχωρον Κρήτην· λέγει δὲ ὅτι ἐγύρισεν εἰς πολλὰς πόλεις ἀνθρώπων, περιπλανώμενος· διότι οὕτω προσδιώρισε ταῦτα εἰς αὐτὸν ἡ θεότης (ἡ τύχη)· τώρα δὲ πάλιν ἐκ πλοίου Θεσπρωτῶν ἀνδρῶν δραπετεύσας ἦλθεν εἰς τὴν καλύβην μου, ἐγὼ δὲ θὰ σοῦ τον παραδώσω· κάμε ὅπως θέλεις(1)· ἱκέτης σου δὲ καυχᾶται ὅτι εἶναι (τὸ ἔχει δὲ διὰ τιμήν του νὰ γείνῃ ἱκέτης σου). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπαντῶν εἶπεν.

« Εὔμαιε, τὰ μάλιστα σπαραξικάρδιον μοὶ εἶπες λόγον· διότι πῶς θὰ δεχθῶ τὸν ξένον ἐγὼ εἰς τὴν οἰκίαν μου; ἐγὼ μὲν εἰμὶ (πολλὰ) νέος ἀκόμη, καὶ δὲν ἐμπιστεύομαι ἀκόμη εἰς τὰς χεῖράς μου νὰ ἐκδικηθῶ (ἀπωθήσω) ἄνδρα, ὅτε κανεὶς πρότερος φερθῇ πρός με ἐχθρικῶς· εἰς δὲ τὴν μητέρα μου δύο εἰδῶν γνώμας ἀναιβοκαταιβάζει ἀκόμη ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία της, ἢ ὅπου εὑρίσκεται πλησίον μου νὰ μένῃ, καὶ νὰ προσέχῃ (περιποιῆται) τὴν οἰκίαν μας, ἐκ σεβασμοῦ καὶ πρὸς τὴν κλίνην τοῦ συζύγου της καὶ πρὸς τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων, ἢ τέλος πάντων νὰ ὑπάγῃ μαζὺ μὲ (νὰ συζευχθῇ) ἐκεῖνον ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ὅστις θὰ ἦτο ὁ ἄριστος ἀνὴρ ἐκ τῶν εἰς τὰ μέγαρά μας ζητούντων αὐτὴν εἰς σύζυγον, καὶ θὰ τῇ ἐπρόσφερε τὰ πλειότερα (προικῷα δῶρα)· ἀλλὰ βεβαίως τὸν ξένον, ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδικήν σου καλύβην, θὰ τὸν ἐνδύσω μὲ ὡραῖα φορέματα καὶ μὲ χλαῖναν καὶ μὲ χιτῶνα, θὰ τῷ δώσω δὲ καὶ δίστομον ξίφος, καὶ εἰς τοὺς πόδας του πέδιλα, θὰ τὸν ἐξα-

(1) Οὐδὲν ἀπρεπὲς ἐν τούτοις. Ὁ Εὔμαιος τιμῆς χάριν λέγει ὅτι παραχωρεῖ τῷ Τηλεμάχῳ τὸν ξένον του, τὸν ὁποῖον (λέγει) ὅπως θέλῃς, ἢ δηλαδὴ λάβε τον εἰς τὸ μέγαρόν σου, ἢ ἄφησέ τον ἐδῶ παρ' ἐμοί.

ποστείλω δὲ, ὅπου ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία του καὶ ἡ ψυχή του· ἂν δὲ πάλιν θέλῃς, σὺ περιποιήσου τον, κρατήσας αὐτὸν εἰς τὴν καλύβην σου· τὰ φορέματα δὲ ἐνταῦθα ἐγὼ θὰ στείλω καὶ ὅλας τὰς ἀναγκαίας ζωοτροφίας του, νὰ τρώγῃ, διὰ νὰ μὴ ἤθελεν ἐνοχλῇ σὲ καὶ τοὺς συντρόφους σου. Ἐκεῖσε ὅμως δὲν θὰ τὸ ἐπέτρεπον ἐγὼ μεταξὺ τῶν μνηστήρων νὰ ἔλθῃ· διότι κατὰ πολλὰ ἀτάσθαλον (ἀνυπόφορον) ὕβριν ἔχουσι· μήπως τὸν περιγελῶσιν, εἰς ἐμὲ δὲ μεγίστη (πικρὰ) θέλει εἶσθαι τοῦτο λύπη· νὰ κατορθώσῃ δέ τι ὁ εἷς μεταξὺ τῶν πολλῶν, καὶ ἂν ἦναι καὶ ἀνδρεῖος ἀνὴρ, εἶναι πολὺ δύσκολον· ἐπειδὴ (οἱ πολλοὶ) εἶναι πολὺ ἰσχυρότεροί του. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἀπεύθυνε τὸν λόγον ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Ὦ (ἀγαπητέ μου) φίλε, ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ νὰ ἀπαντήσω εἰς τοὺς λόγους σου μοὶ ἐπιτρέπεται(1), βεβαιότατα κατὰ πολλὰ κατασπαράσσεται ἡ ἀγαπητή μου καρδία ἀκούοντος, ὁποίας κακοπραγίας καὶ ἀνυποφόρους ὕβρεις λέγετε ὅτι ἀποτολμῶσιν οἱ μνηστῆρες εἰς τὰ μέγαρά σου, ἐναντίον τῆς θελήσεώς σου(2), ἐνῷ εἶσαι τοιοῦτος (ἡβῶν νέος καὶ εὐγενής). Εἰπέ μοι, θέλεις καὶ τὰ ἀνέχεσαι, ἢ σὲ ἐχθρεύονται οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ (τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ), ὑποκύπτοντες εἴς τινος θεοῦ τὴν φωνὴν (χρησμόν)· ἢ ἔχεις κἀνὲν παράπονον κατὰ τῶν ἀδελφῶν σου (δηλαδὴ δὲν σὲ βοηθοῦσιν ὅπως πρέπει), εἰς τοὺς

(1) Τίς δὲν αἰσθάνεται ἐνταῦθα τὴν διπλῆν ἔννοιαν, ἣν ἔχουσιν οἱ λόγοι οὗτοι, ὡς ἐπαίτου, καὶ ὡς Ὀδυσσέως. Ἠξιώθην τέλος πάντων νὰ σὲ ἴδω καὶ νὰ ἀκούσω τοὺς λόγους σου καὶ νὰ συνδιαλεχθῶ μαζύ σου, ὡς Ὀδυσσεύς. Μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ σοὶ ὁμιλήσω, ἀφοῦ μὲ ἐδέχθης ὡς φιλοξενούμενόν σου, καὶ ἐλάλησας περὶ ἐμοῦ, ὡς ἐπαίτου.

(2) Παρατηρητέον, ὅτι ἐνταῦθα παρασυρόμενος σχεδὸν ὑπὸ τοῦ γνησίου προσώπου του ὁ Ὀδυσσεὺς, οὐδόλως διστάζει ὅτι υἱὸς Ὀδυσσέως ἐκὼν οὐδέποτε θὰ ὑπέφερε τὰ τοιαῦτα. Ἔπειτα ὅμως, οἱονεὶ μόλις συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν, ἄρχεται τοὺς ὑποκριτικοὺς λόγους, καὶ λέγει ὅπερ κατωτέρω λέγει.

ὁποίους δὰ ὁ ἄνθρωπος ὡς συμμάχους ἐπιστηρίζεται, καὶ ἂν μεγάλη μάχη (ἀντίστασις) ἐξεγερθῇ (ἢ καὶ ἂν μεταξύ των ἔχωσιν ἔριδα, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου ἐλπίζει νὰ τὸν βοηθήσωσι). Διότι εἴθε ἐγὼ νὰ ἤμην οὕτω νέος (ὡς σὺ), μὲ ταύτην μου τὴν ὁρμὴν (ἢ μὲ ταῦτα ἅπερ ἔχω τώρα φρονήματα), ἢ υἱὸς τοῦ ἀμωμήτου Ὀδυσσέως, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος(1) ὅστις νὰ ἤθελεν ἔλθει περιπλανώμενος· (διότι εἰσέτι ἐπιτρέπεται νὰ τὸ ἐλπίσωμεν, μένει εἰσέτι κἄποια ἐλπὶς), εὐθὺς ἔπειτα ἀπ' ἐπάνωθέν μου νὰ ἤθελε κόψει τὴν κεφαλήν μου ξένος ἄνθρωπος(2), ἂν ἐγὼ δὲν θὰ ἤθελον γείνει κακὸν (ὄλεθρος) εἰς ἐκείνους ὅλους ἐλθὼν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως· ἂν δὲ πάλιν ἤθελον διὰ τῆς πληθύος των μὲ καταβάλει (καταδαμάσει), διότι θὰ ἤμην μόνος, θὰ ἐπροτίμων εἰς τὰ ἰδικά μου φονευθεὶς μέγαρα νὰ ἀποθάνω (ἤμαι νεκρὸς), παρὰ ταῦτα δὰ πάντοτε τὰ ἀνόσια (ἀνάξια ἐμοῦ, ἀπρεπῆ) ἔργα νὰ βλέπω, καὶ τοὺς ξένους μου ἀμπωχνομένους (περιϋβριζομένους, κακομεταχειριζομένους, τῇδε κἀκεῖσε ὠθουμένους), καὶ τὰς ὑπηρετρίας μου γυναῖκας νὰ τὰς σύρωσι κατὰ γῆς (νὰ τὰς κυλίωσι καὶ νὰ τὰς ἀτιμάζωσιν οἱ μνηστῆρες) ἀπρεπῶς εἰς τὰ ὡραῖά μου δώματα, καὶ τὸν οἶνόν μου κακὴν κακῶς χυνόμενον (ἐξαντλούμενον), καὶ τὰς ζωοτροφίας μου (τὰ φαγητά μου) κατατρώγοντας κακὴν κακῶς καὶ ὡς ἔτυχεν (ἀδίκως), αἰωνίως, καὶ χωρὶς νὰ τελειόνῃ ποτὲ ἡ ἐργασία αὕτη(3). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ φρόνιμος ἀπήντησε Τηλέμαχος.

« Λοιπὸν ἐγώ σοι, ξένε, τὴν πᾶσαν θὰ εἴπω ἀλήθειαν. Οὔτε δὰ διόλου ὅλος ὁ λαὸς ἐχθρικῶς (ὡς ἐχθρός μου) μὲ κατα-

(1) Οἱονεὶ καὶ ἄκων παρασυρόμενος μονονουχὶ ὑπαινίττεται τὴν ἔλευσίν του.

(2) Οὕτως ἄρά γε, ἦ, θὰ ἤθελε μοῦ κόψει τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλως ξένος ἄνθρωπος, ἀγανακτῶν διὰ τὴν ἀνικανότητά μου;

(3) Οἱ τὴν τοῦ περιπαθοῦς λόγου ὑφὴν παραγνωρίζοντες, ταὐτολογίας καὶ ἀσυνάρτητα εὑρίσκουσιν ἐνταῦθα.

τρέχει (εἶναι ὠργισμένος κατ' ἐμοῦ) οὔτε κατὰ ἀδελφῶν ἔχω παράπονα, εἰς τοὺς ὁποίους δὰ ὁ ἄνθρωπος ἐν καιρῷ πολέμου στηρίζεται, καὶ ἂν μεγάλη διαμάχη ἐξεγερθῇ, διότι οὕτω τὴν γενεάν μας δι' ἑνὸς μόνου υἱοῦ διετήρησεν (ἐπὶ ἑνὸς μόνου υἱοῦ ἐστήριζεν) ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. Μονογενῆ ἐγέννησε τὸν Λαέρτην ὁ Ἀρκείσιος, μονογενῆ δὲ πάλιν τὸν Ὀδυσσέα ἐγέννησεν ὁ πατήρ του· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς μονογενῆ με γεννήσας εἰς τὰ μέγαρά του μὲ ἐγκατέλιπεν, οὔτε τῷ ἐχρησίμευσα τίποτε (οὔτε μὲ ἐχάρη)· ὅθεν (διὰ τὴν τοιαύτην μόνωσιν, ἢ καὶ, εἰς τὸν ὁποῖον [μάλιστα τὸν Τηλέμαχον] τώρα κτλ.) τώρα ἐχθροὶ ἀναρίθμητοι εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν (μας)· διότι ὅσοι ἄριστοι ἔχουσι τὸ κράτος εἰς τὰς νήσους, καὶ εἰς τὸ Δουλίχιον καὶ εἰς τὴν Σάμην καὶ εἰς τὴν κατάφυτον Ζάκυνθον, καὶ ὅσοι εἰς τὴν πετρώδη Ἰθάκην ἔχουσι τὴν ἰσχύν, τόσοι ζητοῦσιν εἰς σύζυγον τὴν μητέρα μου, καὶ καταδαπανῶσι τὴν οἰκίαν μου· αὐτὴ δὲ οὔτε ἀρνεῖται τὸν μισητὸν γάμον οὔτε νὰ δώσῃ τέλος ἠμπορεῖ· αὐτοὶ δὲ καταστρέφουσι κατατρώγοντες τὴν οἰκίαν μου· ὀγλίγωρα βέβαια (ἴσως δὲν ἀργεῖ) καὶ ἐμὲ θὰ κατασπαράξωσι τὸν ἴδιον· ἀλλ' ἔστω ταῦτα μὲν εἰς τὰ γόνατα κεῖνται τῶν θεῶν.—Πατέρα, (γέρο-Εὔμαιε), σὺ λοιπὸν ὕπαγε τὸ ὀγλιγωρότερον, εἰς τὴν συνετὴν Πηνελόπην εἰπὲ, ὅτι εἶμαι καλὰ, καὶ ἐκ τῆς Πύλου ἐπέστρεψα(1)· ἐγὼ δὲ θὰ μείνω ἐδῶ, σὺ ὅμως νὰ ἐπιστρέψῃς κατ' εὐθεῖαν ἐνταῦθα, ἀφοῦ εἰς αὐτὴν μόνην φέρῃς τὴν εἴδησιν ταύτην· ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲ κανεὶς τῶν Ἑλλήνων μὴ τὸ μάθῃ· διότι πολλοὶ μηχανῶνται κακὰ ἐναντίον μου. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν τῷ ὡμίλησες, Εὔμαιέ μου χοιροβοσκέ.

« Καταλαμβάνω, ἠξεύρω· αὐτὰς μὲν τὰς διαταγάς σου ἐννοῶ· ἀλλ' ἄγε τοῦτό μοι εἰπὲ, καὶ καταλεπτῶς ἐξηγήθητι

(1) Ὁ Τηλέμαχος ἐκτελεῖ ἐνταῦθα τὴν ἐν Ὀδυσσ. Ο, 41 δοθεῖσαν αὐτῷ διαταγὴν τῆς Ἀθηνᾶς.

ἄραγε (ἀν) καὶ πρὸς τὸν Λαέρτην μὲ τὸν ἴδιον δρόμον νὰ ὑπάγω μηνυτὴς, τὸν δύστυχον, ὅστις μέχρι μέν τινος μολονότι μεγάλως στενάζων διὰ τὸν Ὀδυσσέα, καὶ τὰς ἐργασίας (τὴν τῶν γαιῶν καλλιέργειαν) ἐπεστατοῦσε (ἐπεθεώρει), καὶ μετὰ τῶν ὑπηρετῶν εἰς τὸν οἶκον ἔπινε καὶ ἔτρωγεν, ὅτι ἡ καρδία του εἰς τὰ στήθη ἤθελε τὸ ζητήσει· ἀλλὰ τώρα, ἀφοῦ σὺ δὰ ἀνεχώρησες μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Πύλον, ἀκόμη λέγουσι δὲν ἔφαγε καὶ δὲν ἔπιεν ὡς ἄλλοτε (ἢ, τὸ παραμικρὸν) οὔτε εἰς τὰς ἐργασίας ἔρριψε μάτι (τὰς ἐπεθεώρησεν)· ἀλλὰ μὲ στεναγμοὺς καὶ μὲ θρῆνον, κάθηται ὀδυρόμενος, σώνεται δὲ περὶ τὰ ὀστᾶ του τὸ κρέας του. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπήντησε λέγων.

« Εἶναι πολὺ λυπηρὸν, ἀλλ' ὅμως ἂς τὸν ἀφήσωμεν, ὅσον καὶ ἂν λυπώμεθα· διότι ἂν ἤθελεν εἶσθαι δυνατὸν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐκλέγωσι τὰ πάντα κατὰ τὴν θέλησίν των, πρῶτον ἀπάντων θὰ ἐπροτιμῶμεν νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ πατήρ μου (εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν ἐφετῶν τῆς καρδίας μου θὰ ἔθετον τὸ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν τῆς ἐπανόδου τοῦ πατρός μου)· ὅθεν ἀφοῦ εἰδοποιήσῃς τὴν ἐλευσίν μου (εἰς τὴν μητέρα μου), ἐπίστρεψον ὀπίσω, καὶ ὄχι εἰς τὰς ἐξοχὰς νὰ γυρίζῃς (περιπλανᾶσαι) ζητῶν ἐκεῖνον (τὸν Λαέρτην)· ἀλλὰ νὰ εἴπῃς πρὸς τὴν μητέρα μου, μίαν ἐκ τῶν ταμιῶν θαλαμηπόλων της νὰ ἐξαποστείλῃ τὸ γλιγωρότερον κρυφίως· διότι ἐκείνη ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ τὴν εἴδησιν εἰς τὸν γέροντα. »

Εἶπε καὶ ἔβαλεν εἰς κίνησιν τὸν χοιροβοσκόν· ἐκεῖνος δὲ ἐπῆρεν εἰς τὰς χεῖράς του τὰ πέδιλα (ὑποδήματά) του, καὶ ὑποδήσας αὐτὰ ὑπὸ τοὺς πόδας του ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν. Δὲν ἐξέφυγε δὲ τὴν προσοχὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἐκ τῆς ἐπαύλεως ἀναχωρῶν (ἀπομακρυνθεὶς) ὁ Εὔμαιος ὁ χοιροβοσκός· ἀλλ' αὐτὴ δὰ ἐπλησίασε κατὰ τὸ σῶμα δὲ ἐξωμοιώθη μὲ γυναῖκα, καὶ ὡραίαν καὶ μεγάλην, καὶ λεπτοφυεῖς ἐργασίας ἐπισταμένην· ἐσταμάτησε δὲ ἀντικρὺ τῆς θύρας τῆς καλύβης εἰς τὸν Ὀδυσσέα (μόνον) ἐμφανισθεῖσα· οὐδὲ τὴν εἶδε λοιπὸν ἀπέναν-

τί του ὁ Τηλέμαχος, οὐδὲ τὴν ἐνόησε, διότι εἰς ὅλους δὰ οἱ θεοὶ δὲν ἐμφανίζονται φανερὰ (ὥστε νὰ τοὺς βλέπωσι)— ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ κύνες τὴν εἶδον, καὶ λοιπὸν δὲν ὑλακτοῦσαν (δὲν ἐγαύγιζον), ἀλλὰ μὲ κνυζηθμὸν (μὲ ποιόν τινα κλαυθμὸν, οὐρλιάζοντες) πρὸς τὸ ἀντίστροφον μέρος διὰ τῆς καλύβης περιεμαζώχθησαν(1) ὑπὸ φόβου (κατάτρομοι)· αὐτὴ δὲ λοιπὸν ἔκαμε νεῦμα μὲ τὰς ὀφρῦς της (ὡς πράττουσιν οἱ κρυφίως προσκαλοῦντές τινα νὰ ἐξέλθῃ παράμερα)· ἐνόησε δὲ ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς καλύβης παράμερα πρὸς τὸν μέγαν τοῖχον τῆς αὐλῆς· καὶ ἐστάθη ἐνώπιόν της· πρὸς αὐτὸν δὲ ὡμίλησεν ἡ Ἀθηνᾶ.

« Ἔκγονε τοῦ Διὸς, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ, τώρα πλέον μὲ τὸν υἱόν σου συνδιαλέχθητι (εἰπέτε τα· φανέρωσέ του τὸν λόγον, τὴν ἀλήθειαν, τὸ πᾶν), καὶ μὴ τῷ κρύπτῃς (τίποτε, μὴ κρύπτησαι), διὰ νὰ ἠθέλετε προσυμφωνήσαντες (μαγειρεύσαντες) τὸν θάνατον καὶ τὸν ὄλεθρον τῶν μνηστήρων ἔλθει (ὑπάγει) εἰς τὴν πόλιν (εἰς τὸ λαμπρὸν ἄστυ)· οὐδὲ θὰ λείψω καὶ ἐγὼ ἡ ἰδία διὰ πολὺν καιρὸν ἀπὸ πλησίον σας, ἐπιθυμοῦσα τὴν μάχην (διὰ νὰ συμπολεμήσω προθύμως)· »

Εἶπε, καὶ μὲ τὴν χρυσῆν της ῥάβδον τὸν ἔγγιζεν ἡ Ἀθηνᾶ· ἐπανωφόριον μὲν εἰς αὐτὸν πρῶτον κατάλευκον καὶ χιτῶνα ἔθηκε περὶ τὰ στήθη του· τὸ σῶμά του δὲ ἐκαλλώπισε (ἐμεγάλυνε) καὶ τὴν νεότητητά του· πάλιν δὲ μελαγχροινὸς ἔγεινεν, αἱ παρειαί του δὲ ἐτεντώθησαν (αἱ ῥυτίδες ἐξέλιπον, καὶ ἐφάνη παχύτερος)· κυαναῖ δὲ ἔγειναν αἱ τρίχες τῶν γενειάδων του περὶ τὸ κατασάγωνον· αὐτὴ μὲν λοιπὸν οὕτω μεταβαλοῦσα αὐτὸν ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εἰσήρχετο εἰς τὴν καλύβην· τὸν εἶδε δὲ ἔκθαμβος ὁ ἀγαπητός

(1) Εὐλόγως ὁ ποιητὴς ὡς ἐναργεστάτην ἀπόδειξιν τῆς παρουσίας θεότητος μᾶς παρουσιάζει τὸν φόβον καὶ τὴν ταραχὴν καὶ τὸν κλαυθμυρισμὸν κτηνῶν ἀλόγων, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ συναισθανόμενα τὸ ὑπερφυσικὸν τρέμουσι, καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς θεότητος κρύπτονται.

του υἱός· καὶ φοβηθεὶς (τρόμῳ συσχεθεὶς) πρὸς τὸ ἄλλο μέρος (κάτω) ἔστρεψε τὰ ὄμματά του, (φοβούμενος) μήπως εἶναι θεός τις· καὶ λαλήσας πρὸς αὐτὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἄλλοῖος (ὅλως διαφορετικὸς) εἰς ἐμὲ, ξένε, ἐφάνης (φαίνεσαι) τώρα ἀπὸ (παρὰ) προτήτερα· ἄλλα δὲν εἶσαι ἐνδυμένος (φορεῖς) ἐνδύματα, καὶ τὸ σῶμά (χρῶμά) σου δὲν εἶναι πλέον τὸ ἴδιον· ὄντως βέβαια εἶσαι θεός τις, ἐκ τῶν ἐπουρανίων, ἀλλ' ἔσο ἵλεως, διὰ νὰ σοὶ προσφέρωμεν εὐπροσδέκτους σοι θυσίας, καὶ χρυσᾶ ἀφιερώματα, ἐντέχνως δεδουλευμένα· οἴκτειρον δὲ ἡμᾶς(1). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπεκρίθη ἔπειτα ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Ὄχι δὲν εἶμαι θεός τις· διὰ τί μὲ παρομοιάζεις μὲ τοὺς ἀθανάτους; ἀλλ' ὁ πατήρ σου εἶμαι, διὰ τὸν ὁποῖον σὺ στενάζων ὑποφέρεις τὰ πολλὰ (ἀναρίθμητα) βάσανα, ὑποφέρων (ὑποκύπτων εἰς) τὰς βιαιοπραγίας τῶν ἀνθρώπων (τῶν μνηστήρων). »

Οὕτω λοιπὸν (τότε) εἰπὼν τὸν υἱόν του ἠσπάσθη (ἐφίλησε), ἐκ δὲ τῶν παρειῶν του δάκρυον ἔπεσε κατὰ γῆς· πρότερον δὲ τὸ ἐβάστα ἀδιακόπως (καρτερικῶς) πάντοτε· ὁ Τηλέμαχος δὲ—διότι ἀκόμη δὲν ἐπείθετο (δὲν ἐπίστευεν) ὅτι εἶναι ὁ πατήρ του—ἐκ νέου πάλιν αὐτὸν μὲ λόγους ἀπαντῶν τῷ ὡμίλησε.

« Δὲν εἶσαι σὺ ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ ἰδικός μου πατήρ· ἀλλὰ θεός τις μὲ γοητεύει (μὲ ἐξαπατᾷ, μοῦ παριστάνει τὸ ποθητὸν τοῦτο ἴνδαλμα), διὰ νὰ καὶ περισσότερον ἀκόμη (μετὰ ταῦτα) ὀδυρόμενος, στενάζω(2)· διότι οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἤθε-

(1) Εὐσπλαγχνίσθητί μας! ἐλέησόν μας! μὴ μᾶς καταστρέψῃς. Διότι ἡ θέα θεότητος ἐπιστεύετο ὡς δυναμένη καὶ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐξόντωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον Βλ. Ὕμν. εἰς Ἀφροδ. στίχ. 181.

(2) Διότι καὶ ὁ ὀνειρευθεὶς, ὅτι ἔχει καὶ ἀπολαμβάνει τι, ὅπερ ἐπιθυμεῖται καὶ ἀδυνατεῖ νὰ ἀπολαύσῃ, πολὺ πλειότερον παρὰ πρότερον λυ-

λε θνητὸς ἀνὴρ κατορθόνῃ (μηχανᾶται) ταῦτα, μὲ μόνον τὸν νοῦν του, ἂν μὴ θεὸς αὐτόχρημα ἐπελθὼν εὐχερῶς ὅταν βούλῃται ἤθελε τὸν κάμει νέον ἢ γέροντα· διότι φανερὰ πρὸ ὀλίγου ἦσο γέρων, καὶ ἐφόρεις εὐτελῆ (ῥάκη)· τώρα δὲ μὲ τοὺς θεοὺς ἐμριάζεις, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν ἀπέραντον (εὐρύχωρον) οὐρανόν. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν ὡμίλησεν ὁ περινοΰστατος Ὀδυσσεύς.

« Τηλέμαχε, δὲν σὲ πρέπει τὸν ἀγαπητόν σου πατέρα ὄντα ἐν τῇ οἰκίᾳ του (ἐντὸς τῆς καλύβης ταύτης, ἢ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μὲ σὲ στέγην) οὔτε μὲ ὑπερβάλλοντα· νὰ τὸν θεωρῇς θαυμασμὸν, οὔτε νὰ ἐκπλήττησαι διότι βεβαίως δὲν θὰ σοῦ ἔλθει πλέον ἄλλος ἐνταῦθα Ὀδυσσεύς· ἀλλ' οὗτος ἐγὼ ἐδῶ ὡς μὲ βλέπεις, κακοπαθήσας, καὶ πολλὰ πλαγχθεὶς ἦλθον μετὰ εἰκοσιν ἔτη εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος μου. Ὅ,τι δὲ βλέπεις (ὅπερ δὲ εἶπες) ἐδῶ εἶναι ἔργον τῆς (λαφυραγωγοῦ, πολεμικῆς, ἢ) λαῶν ὁδηγητρίας Ἀθηνᾶς, ἥτις μὲ ἔκαμε τοιοῦτον, ὅπως θέλει, διότι τὴν δύναμιν ἔχει· ἄλλοτε μὲν μὲ πτωχὸν παρόμοιον, ἄλλοτε δὲ πάλιν μὲ ἄνδρα νέον, καὶ ὡραῖα περὶ τὸ σῶμά του φοροῦντα ἐνδύματα· εὔκολον δὲ εἶναι εἰς τοὺς θεοὺς, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν μέγαν οὐρανὸν, καὶ νὰ λαμπρύνωσι θνητὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ ταπεινώσωσιν. »

Οὕτως εἰπὼν τότε ἐκάθησε κάτω· ὁ Τηλέμαχος δὲ χυθεὶς περὶ τὸν ἔνδοξον (γενναῖον) πατέρα του ἔκλαιε δάκρυα χύνων· καὶ εἰς τοὺς δύο δὲ αὐτοὺς ἐξηγέρθη ἡ ἐπιθυμία (ὁ ἔρως) τῶν θρήνων (τῶν δακρύων, χαθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνακουφίσωσι τὸ στῆθός των μὲ θρήνους καὶ δάκρυα χαρᾶς)· ἔκλαιον λοιπὸν λιγυρὰ (ἐνθυμούμενοι τὴν πολυχρόνιον στέρησίν των), πλέον λυπητερὰ παρ' ὅσον τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, αἱ φῆναι (ἀετοὶ τῆς θαλάσσης) ἢ οἱ αἰγυπιοὶ (γύπες) οἱ κυρτονυχιασμέ-

πεῖται διὰ τὴν στέρησιν ταύτην, δι' αὐτὸ τοῦτο διότι ἐπιστιγμὴν ἐπίστευεν ὅτι ἔχει ὅπερ δὲν ἔχει οὐδὲ δύναται νὰ ἀπολαύσῃ.

νοι (μὲ τοὺς κυρτοὺς ὄνυχας), τῶν ὁποίων δὰ τὰ νεογνὰ ἀφῆρεσαν (ἐκ τῆς φωλεᾶς) χωρικοὶ, πρὸ τοῦ νὰ δύνωνται νὰ πετάσωσιν· οὕτω τότε αὐτοὶ ἐκεῖ ἐλεεινὸν (λύπην προξενοῦν) κάτωθεν τῶν ὀφρύων των ἔχυνον δάκρυον· καὶ λοιπὸν θρηνούντων καὶ θὰ ἔδυε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἂν μὴ ὁ Τηλέμαχος ἀπεύθυνεν ἐξαίφνης τὸν λόγον πρὸς τὸν πατέρα του.

« Ἀλλὰ μὲ ποῖον τώρα ἐδῶ, ἀγαπητὲ πάτερ, πλοῖον σὲ ἔφερον οἱ ναῦται εἰς τὴν Ἰθάκην; ποῖοι καυχῶνται ὅτι εἶναι; διότι δὲν φρονῶ νὰ ἦλθες βέβαια ἐνταῦθα πεζός(1). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Λοιπὸν ἐγὼ, τέκνον μου, θὰ σοὶ εἴπω τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Φαίακες μὲ ἔφερον οἱ περίφημοι ναῦται, οἵτινες δὰ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἐξαποστέλλουσιν, ὅστις καταφύγῃ εἰς αὐτούς· καὶ κοιμώμενόν με εἰς τὸ ταχὺ πλοῖον διαπερῶντές με ἐπὶ τοῦ πελάγους μὲ κατέθεσαν εἰς τὴν Ἰθάκην· μοὶ εἶχον δώσει δὲ λαμπρὰ δῶρα, καὶ χαλκὸν καὶ χρυσὸν πλῆθος καὶ ὑραντὴν ἐσθῆτα· καὶ αὐτὰ μὲν εἰς σπήλαια κατὰ θείαν συμβουλὴν εὑρίσκονται κατατεθειμένα· τώρα δὲ πάλιν ἐδῶ ἦλθον, κατὰ συμβουλὴν τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ νὰ ἤθελον μὲν κατὰ τῶν ἐχθρῶν μας περὶ τοῦ φόνου των συσκεφθῶ. Ἀλλ' ἄγε ἕνα πρὸς ἕνα εἰπέ μοι τὸν ἀριθμὸν τῶν μνηστήρων, διὰ νὰ ἠξεύρω, καὶ πόσοι καὶ ὁποῖοι ἄνδρες εἶναι, καὶ νὰ ἤθελον μὲ τὸν γενναῖόν μου νοῦν σκεφθεὶς ἀποφασίσει (κρίνει) ἂν οἱ δύο μας θέλωμεν δυνηθῆ νὰ τοὺς ἀντισταθῶμεν (καταφέρωμεν) μόνοι χωρὶς βοήθειαν ἄλλων, ἢ θὰ χρειασθῶμεν (προσκαλέσωμεν καὶ ἄλλους. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπεκρίθη.

« Ὦ πάτερ, ναὶ μὲν τὴν ἰδικήν σου μεγάλην δόξαν (φήμην)

(1) Ὁ ποιητὴς συμφώνως μὲ τὴν ἀφέλειαν τῶν ἡρωϊκῶν αἰώνων ἐκφραζόμενος ἐκπλήττει ἐνίοτε τοὺς ἀναγνώστας δι' ἐπαναλήψεως ὡρισμένων τινῶν καὶ στερεοτύπων ἐκφράσεων, ὥστε πολλοὺς τῶν εὐλογημένων φιλολόγων ἐμβάλλει εἰς πειρασμούς.

πάντοτε ἤκουον, ὅτι καὶ μὲ τὰς χεῖράς σου εἶσαι πολεμικὸς (ἀνδρεῖος, ῥωμαλέος), καὶ συνετὸς (βαθὺς) εἰς τὰς συμβουλάς σου· ἀλλὰ πολὺ μεγάλον πρᾶγμα εἶπες· θαυμασμὸς (ἀπορία) μὲ κατέχει· οὐδὲ θὰ ἦτο δυνατόν, δύο ἄνδρες νὰ πολεμήσωσι μὲ πολλοὺς καὶ ἀνδρείους· τῶν μνηστήρων δὲ οὔτε λοιπὸν μία μόνη δεκὰς (ἀκριβῶς) εἶναι, οὔτε δύο μόναι, ἀλλὰ πολὺ περισσότεραι· εὐθὺς θὰ γνωρίσῃς ἐδῶ (ὡς ἐρεξῆς) τὸν ἀριθμόν των, ἀπὸ μὲν τὸ Δουλίχιον πεντήκοντα καὶ δύο νέοι ἐκλεκτοί), ἓξ δὲ ὑπηρέται τοὺς ἀκολουθοῦσιν (εἶναι μαζύ των) ἀπὸ δὲ τὴν Σάμην εἴκοσι καὶ τέσσαρες ἄνδρες εἶναι, ἀπὸ δὲ τὴν Ζάκυνθον εἶναι εἴκοσι νέοι Ἀχαιοί, ἀπὸ δὲ τὴν ἰδίαν Ἰθάκην δώδεκα ὅλοι ἐκλεκτοί, καὶ μὲ αὐτοὺς μαζὺ εἶναι ὁ κῆρυξ Μέδων, καὶ ὁ θεῖος ἀοιδός, καὶ δύο ὑπηρέται, ἔμπειροι εἰς τὸ λιάνισμα τῶν κρεάτων· τοὺς ὁποίους ἂν ἠθέλομεν ὅλους συναντήσει (ἀντικρύσει, ἐπιτεθῇ) ὄντας μέσα (ἐν τῇ οἰκίᾳ μας) συνηγμένους, (φοβοῦμαι) μήπως πολὺ πικρὰ καὶ ἐξολοθρευτικὰ ἐκδικηθῇς τὰς βιαιοπραγίας φθάσας (εἰς τὴν πατρίδα σου, ἢ ἐπελθὼν κατὰ τῶν μνηστήρων)· ἀλλὰ σὺ τοὐλάχιστον, ἂν ἠμπορῇς κανένα βοηθόν μας νὰ σκεφθῇς (ἐπινοήσῃς) συλλογίσθητι, ὅστις νὰ ἤθελε μᾶς βοηθήσει μὲ ζῆλον καὶ προθυμίαν (μὲ εὐνοϊκὴν καρδίαν). »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Λοιπὸν ἐγὼ θὰ σοὶ εἴπω, σὺ δὲ πρόσεξε καὶ ἄκουσόν μου· καὶ στοχάσου, ἂν δὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς δύω ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ πατὴρ Ζεὺς θὰ ἀρκέσωσι (θὰ φθάσωσι, θὰ ἦναι ἀρκετοί), ἢ δὰ ἄλλον τινὰ βοηθὸν νὰ ἐπινοήσω. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπεκρίθη.

« Καλοὶ εἶναι βέβαια οἱ δύο οὗτοι βοηθοὶ τοὺς ὁποίους λέγεις, μολονότι (ἂν καὶ) ὑψηλὰ εἰς τὰ νέφη κάθηνται· οἱ ὁποῖοι δὰ ἔχουσι τὸ κράτος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἀνδρῶν τε καὶ ἀθανάτων θεῶν. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν εἶπεν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Δὲν θὰ μείνωσιν ὅμως ἐκεῖνοι δὰ οἱ δύο πολὺν καιρὸν μακρὰν (ἀδιάφοροι) τῆς κρατερᾶς μάχης (μας), ὅτε μεταξὺ τῶν μνηστήρων καὶ ἡμῶν ὁ Ἄρης θὰ πρόκειται νὰ ἀποφασίσῃ (ἀρχήσῃ, συναφθῇ ἡ μάχη), ἀλλὰ σὺ μὲν τώρα ὕπαγε ἅμα ἐξημερώσῃ ἡ αὐγὴ εἰς τὴν οἰκίαν μας, καὶ συναναστρέφου (ἀναμίχθητι) μὲ τοὺς ἀλαζόνας μνηστῆρας· ἐμὲ δὲ εἰς τὸ ἄστυ ὁ χοιροβοσκὸς θὰ φέρει μετέπειτα, μὲ πτωχὸν πανάθλιον παρουσιάζοντα καὶ μὲ γέροντα· ἂν δὲ θὰ μὲ περιφρονήσωσιν (κακομεταχειρισθῶσιν) ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἡ ἀγαπητή σου καρδία ἂς τὸ ὑποφέρῃ εἰς τὰ στήθη σου, ἐνῷ μὲ κακομεταχειρίζονται· καὶ ἂν ἀκόμη διὰ τοῦ δώματος, (τῆς αἰθούσης) ἀπὸ τοὺς πόδας μὲ ἕλκωσιν (σβαρνίζωσιν) ἔξω τῆς θύρας, ἢ καὶ μὲ τόξα μὲ πλήγώνωσι (μὲ κτυπήματα μὲ κτυπῶσι)· σὺ πάλιν βλέπων καὶ ταῦτα νὰ ὑποφέρῃς· ἀλλὰ ναὶ μὲν (μόνον) νὰ παύσωσι νὰ τοὺς λέγῃς ἀπὸ τὰς τοιαύτας ἀνοησίας, μὲ γλυκὰ ὁμιλῶν αὐτοὺς λόγια· αὐτοὶ ὅμως δὲν θὰ σὲ ἀκούσωσι· διότι βεβαίως ἤδη ἐγγίζει (εἰς τὸ πλευρόν των εἶναι) ἡ ἡμέρα τοῦ ὀλέθρου (ἡ εἱμαρμένη ἡμέρα) των· ἓν ἄλλο δὲ θὰ σοὶ εἴπω, σὺ δὲ ἐντύπωσέ το εἰς τὸν νοῦν σου· ὅτε ἡ πολύβουλος (ἡ πολλὰς βουλὰς γινώσκουσα, ἐπινοοῦσα, ἡ γόνιμος εἰς συμβουλὰς) Ἀθηνᾶ ἤθελε μοὶ ἐμπνεύσει εἰς τὸν νοῦν μου, θὰ σοῦ κάμω μὲν ἐγὼ νεῦμα μὲ τὴν κεφαλήν μου, σὺ δὲ ἀμέσως (εὐθὺς) νοήσας με, ὅσα ἔχεις κείμενα εἰς τὰ μέγαρα πολεμικὰ (τοῦ πολέμου) ἐργαλεῖα (ὅπλα), εἰς τὰ ἐνδότατα τοῦ ὑψηλοῦ θαλάμου νὰ τὰ καταθέσῃς σηκώσας, ὅλα ἀκριβῶς· τοὺς δὲ μνηστῆρας μὲ μαλακοὺς λόγους νὰ ἐξαπατήσῃς (γελάσῃς, καταπείσῃς) ὅταν ποθοῦντές τα (παρατηρήσαντες τὴν ἔλλειψίν των) ἤθελον σὲ ἐρωτήσει... Ἀπὸ τὸν καπνὸν (ἢ μακρὰν τοῦ καπνοῦ) τὰ μετετόπισα (ἐφύλαξα παρεμέρισα)· ἐπειδὴ δὲν ὡμοίαζον μὲ ἐκεῖνα, ὁποῖά ποτε εἰς τὴν Τροῖάδα ἀναχωρήσας εἶχε τὰ ἀφήσει ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ εἶχον καταλερωθῇ, ἐφ' ὅσον μέρος τὰ εἶχε φθάσει ὁ καπνός. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοῦτο τὸ μεγαλείτερον (κυριώτερον) μοὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν νοῦν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, μήπως βεβαρυμένοι (παροξυνθέντες) ὑπὸ

τοῦ οἴνου, ἔλθητε εἰς ἔριδα μεταξύ σας, καὶ πληγώσητε ἀλλήλους (πληγωθῆτε μεταξύ σας), καὶ ἀτιμάσητε (καταισχύνητε) τὸ συμπόσιον καὶ τὴν μνηστείαν (ζήτησιν συζύγου)· διότι καὶ μόνη ἡ θέα τῶν ὅπλων ἐνθουσιάζει τὸν ἄνθρωπον· —δι' ἡμᾶς δὲ μόνον τοὺς δύο δύο φάσγανα καὶ δύο δόρατα νὰ ἀφήσῃς (κρατήσῃς), καὶ δύο ἐκ δέρματος βοῶν ἀσπίδας διὰ νὰ τὰς κρατῶσιν αἱ χεῖρές μας, ὥστε ὁρμήσαντες κατὰ τῶν μνηστήρων νὰ τὰς πάρωμεν εἰς τὰς χεῖράς μας(1) — αὐτοὺς δὲ ἴσως ἔπειτα ἡ Παλλὰς Ἀθηνὰ θὰ τοὺς γοητεύσει (ἐξαπατήσει, τυφλώσει ὥστε νὰ σὲ πιστεύσωσι) καὶ ὁ πάνσοφος (προνοητικὸς) Ζεύς· ἓν ἄλλο δὲ θὰ σοῦ εἴπω, σὺ δὲ ἐντύπωσέ το εἰς τὸν νοῦν σου· ἂν τῷ ὄντι ἦσαι υἱός μου καὶ αἷμά μου (δηλαδὴ ἰδικόν μου ῥέῃ αἷμα εἰς τὰς φλέβας σου), κανεὶς τότε μὴ ἀκούσῃ, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέστρεψεν (εἶναι ἐδῶ εἰς τὰ ἰδικά του), μήτε λοιπὸν ὁ Λαέρτης νὰ τὸ ἠξεύρῃ, μήτε ὁ χοιροβοσκὸς, μήτε κανεὶς ἐκ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ (ὑπηρετῶν), μήτε κἂν ἡ ἰδία Πηνελόπη· ἀλλὰ μόνοι, σὺ καὶ ἐγὼ, ἂς κατανοήσωμεν τὸν δρόμον (τὴν γνώμην, τὴν διάθεσιν, τὰ φρονήματα) τῶν γυναικῶν (ὑπηρετριῶν), καὶ τυχὸν νὰ δοκιμάσωμεν ἀκόμη καὶ κανένα τῶν ἀῤῥένων ὑπηρετῶν μας, δηλαδὴ καὶ εἴτε κανεὶς τοὺς δύο μᾶς τιμᾷ καὶ μᾶς φοβεῖται (σέβεται) ἐνδομύχως, καὶ εἴτε ἀδιαφορεῖ, καὶ σὲ περιφρονεῖ, τοιοῦτον ὄντα.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπαντῶν ἔλεγεν ὁ εὐγενὴς (ἔνδοξος) υἱός του. «Ὦ πάτερ, ὅσον δὰ διὰ τὴν ἰδικήν μου καρδίαν (γνώμην, διάνοιαν), καὶ ἔπειτα ἀκόμη, νομίζω, θὰ τὴν γνωρίσεις· διότι δὲν μὲ κυριεύει δὰ κουφόνοια (ἀστάθεια τῆς καρδίας)· ἀλλὰ δὲν πιστεύω δὰ ἐγὼ τοὐλάχιστον νὰ ὠφελήσῃ τοῦτο ἡμᾶς

(1) Οἱ μεταξὺ τῶν κεραιῶν στίχοι ἀντίκεινται πρὸς τὰ γενόμενα ἐν ῥαψῳδίᾳ Τ, 31. ὅτε οὐχὶ μόνον ὁ Ὀδυσσεὺς συνεργάζεται μετὰ τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ὅπλων, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ὅλως ἐγκαταλιμπάνεται ὅπλον, ἀλλ' ὅλα ἀπομακρύνονται.

τοὺς δύο· σοὶ προτείνω δὲ νὰ τὸ σκεφθῇς· διότι πολὺν καιρὸν εἰς μάτην θὰ τρέχῃς δοκιμάζων τὸν καθένα τρέχων εἰς τοὺς ἀγροὺς(1)· ἐκεῖνοι δὲ (οἱ μνηστῆρες) εἰς τὴν οἰκίαν μας (ἐνῷ ἐκεῖνοι) ἐν ἀναπαύσει κατατρώγουσι τὴν περιουσίαν μας αὐθαδῶς, ἀλύπητα (οὐδ' ἔχουσι φειδώ)· ἀλλ' ὅσον μὲν τὰς γυναῖκας (ὑπηρετρίας) σὲ παρακινῶ νὰ τὰς γνωρίσῃς (δοκιμάσῃς), καὶ ποῖαι σὲ ἀτιμάζουσι, καὶ ποῖαι δὲν παρεκτρέπονται (ἐμμένουσιν εἰς τὰ καθήκοντά των)· τοὺς ἄνδρας ὅμως ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν θὰ ἐνέκρινον νὰ δοκιμάζωμεν (τρέχοντες) εἰς τὰς ἐπαύλεις (ἐξοχὰς, ἀγροὺς), ἀλλ' ὕστερον εἰς ταῦτα νὰ ἐνασχοληθῶμεν, ἂν ὄντως δὰ ἠξεύρῃς (ἔχῃς, γνωρίζῃς) κανὲν (αἴσιον) σημεῖον τοῦ αἰγιόχου Διός(2). »

Οὕτως αὐτοὶ μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους συνδιελέγοντο. Ἐκεῖνο δὲ λοιπὸν ἔπειτα εἰς τὴν Ἰθάκην προσέπλεε τὸ στερεῶς εἰργασμένον πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἔφερεν ἐκ τῆς Πύλου τὸν Τηλέμαχον καὶ ὅλους τοὺς συντρόφους του· αὐτοὶ δὲ ὅτε δὰ ἐντὸς τοῦ πολυβαθοῦς λιμένος ἔρθασαν, τὸ μὲν μελανόχρουν πλοῖον οἱ ἴδιοι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἔσυραν, τὰ δὲ ἅρμενα (ἤ, τὰ ὅπλα των) μετέφερον οἱ δραστήριοι ὑπηρέται των· εὐθὺς δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κλυτίου(3) ἔφερον τὰ περικαλλῆ δῶρα(4)· ἐξαπέ-

(1) Ἡμεῖς θὰ ἐπροτιμῶμεν ἴσως τὴν ἑξῆς ἐξήγησιν: διότι μόλις μετὰ πολὺν καιρὸν θὰ γνωρίσῃς (ἑκάστου τὰς διαθέσεις καὶ τὰ ἔργα) δοκιμάζων τὸν καθένα, τρέχων κατόπιν του (εἰς τὰ ἔργα του).

(2) Δηλαδὴ, ἂν ὄντως ὁ τὴν αἰγίδα ἔχων ἀσπίδα του Ζεὺς σοὶ ὑπεσχέθη ἰδιά τινος σημείου τὴν τιμωρίαν τῶν μνηστήρων (ὡς εἶπες δηλαδὴ πρότερον, ὅτι καὶ ἡ Παλλὰς καὶ ὁ Ζεὺς θὰ μᾶς βοηθήσωσι). Δικαιοῦται δὲ ὁ Τηλέμαχος κρίνας ὡς δειλίαν τινὰ καὶ φόβον ἀποτυχίας τοῦ Ὀδυσσέως τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ νὰ ἐξετάσῃ πρῶτον τὰς διαθέσεις τῶν ἀνδρῶν ὑπηρετῶν του, οἱονεὶ ὡς χρήζων τῆς ἀντιλήψεών των, δικαιοῦται λέγομεν νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτὸν τὸ ἂν ὄντως κλπ.

(3) Τοῦ πατρὸς τοῦ Πειραίου, εἰς ὃν εἶχε συστήσει ὁ Τηλέμαχος τὸν Θεοκλύμενον.

(4) Τὰ ὁποῖα ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη εἶχον δωρήσει τῷ Τηλεμάχῳ, καὶ τὰ ὁποῖα ὁ Πείραιος ἤθελεν ἔπειτα νὰ τὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν Τηλέμαχον. (Βλ. Ρ, 75 καὶ ἐφ.)

στειλαν δὲ καὶ κήρυκα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσέως διὰ νὰ εἴπῃ τὴν εἴδησιν εἰς τὴν συνετὴν Πηνελόπην· ἐπειδὴ ὁ Τηλέμαχος μὲν ἔμεινεν εἰς τὴν ἐξοχήν, τὸ πλοῖον δὲ διέταξε νὰ ἀποπλεύσῃ εἰς τὴν πόλιν· ἵνα μὴ φοβηθεῖσα ἐνδομύχως ἡ εὐγενὴς βασίλισσα χύνῃ τὰ εὐγενῆ της δάκρυα· οἱ δύο δὲ συναπαντήθησαν ὁ κῆρυξ καὶ ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς, διὰ τὴν ἰδίαν εἴδησιν (πηγαίνοντες), νὰ εἴπωσιν εἰς τὴν γυναῖκα· ἀλλ' ὅτε δὰ λοιπὸν ἔφθασαν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ θείου βασιλέως, ὁ μὲν κῆρυξ λοιπὸν ἀναμέσον (ἐπὶ παρουσίᾳ) ἁπασῶν τῶν ὑπηρετριῶν εἶπε.

« Ταύτην δὰ τὴν ὥραν, βασίλισσα, ἔφθασεν ὁ ἀγαπητός σου υἱός »

Εἰς τὴν Πηνελόπην δὲ (μόνην) εἶπε (μυστικῶς) ὁ χοιροβοσκὸς πλησιάσας εἰς αὐτὴν, ὅλα, ὅσα εἰς αὐτὴν ὁ ἀγαπητὸς υἱός της τὸν εἶχε παραγγείλει νὰ εἴπῃ(1)· ἀφοῦ δὲ ὅλα ὅσα τὸν εἶχον παραγγείλει ἐξεῖπεν (ἐξέφρασεν), ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς χοίρους, ἀφήσας τὴν αὐλὴν καὶ τὸ μέγαρον· (διαβὰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐξελθὼν τῆς οἰκίας).

Οἱ μνηστῆρες δὲ ἐθλίβησαν (τὰ καταίβασαν), καὶ κατήφεια ἐκυρίευσε τὴν ψυχήν των· ἐξῆλθον δὲ τῆς οἰκίας (ἤ, εἰς τὴν αὐλὴν) ἔξω κατὰ μῆκος πλησίον τοῦ μεγάλου τοίχου τῆς αὐλῆς, ἐκεῖ δὲ ἔμπροσθεν τῶν θυρῶν συνεδρίασαν (ἐκάθησαν). Μεταξὺ δὲ τούτων ὁ Εὐρύμαχος, ὁ υἱὸς τοῦ Πολύβου, ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ.

« Ὄντως μέγα ἔργον ὑπερηφάνως ἐτελείωσεν ὁ Τηλέμαχος, τὸ ταξείδιον τοῦτο· ἐνομίζομεν ὅμως ὅτι δὲν θὰ τὸ κατορθώσει (ἀποτελειώσει)· ἀλλ' ἤδη, μελανόχρουν πλοῖον ἂς καταιβάσωμεν (ξεκινήσωμεν), τὸ ἄριστον, καὶ ἐν αὐτῷ κωπηλάτας θαλασσινοὺς (ἁλιεῖς) ἂς συνάξωμεν, οἱ ὁποῖοι τὸ ὀχλιγώτερον νὰ ἤθελον φέρει τὴν εἴδησιν εἰς ἐκείνους ἅπως ἐπιστρέψωσι ταχέως εἰς τὴν πόλιν. »

(1) Καὶ οὕτως ἔπρεπε καὶ ἀπῃτεῖτο νὰ γείνῃ· ὁ μὲν κῆρυξ καὶ ὡς ξένος καὶ ὡς φέρων ἁπλῶς εἴδησιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἔβλαπτε νὰ μάθωσιν ὅλοι· ὁ δὲ Εὔμαιος καὶ ὡς οἰκεῖος καὶ ὡς ἀναγγέλλων καὶ τὸν τόπον τῆς διατριβῆς τοῦ Τηλεμάχου κλπ.

Δὲν εἶχε τελειώσει τὸν λόγον του, καὶ ὁ Ἀμφίνομος ἰδὲ πλοῖον, γυρίσας πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, ἐντὸς τοῦ πολυβαθοῦς λιμένος, καὶ τοὺς ναύτας καταιβάζοντας τὰ πανία, καὶ ἄλλους ἔχοντας τὰ κωπία εἰς τὰς χεῖράς των (διὰ νὰ τὰ μεταφέρωσι). Γλυκογελάσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς συντρόφους του.

« Μὴ στέλλωμεν πλέον εἴδησιν· διότι ἰδοὺ αὐτοὶ ἔφθασαν· ἢ κάνεὶς τοῖς τὸ εἶπε θεὸς, ἢ εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των τὸ πλοῖον περάσαν, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ φθάσωσι. »

Οὕτως εἶπεν· αὐτοὶ δὲ ἐσηκώθησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ παραθαλάσσιον· εὐθὺς δὲ τὸ μελανόχρουν πλοῖον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἔσυραν, τὰ δὲ σκεύη των μετέφερον οἱ δραστήριοί των ὑπηρέται· οἱ ἴδιοι δὲ εἰς τὴν συνέλευσιν ἐπῆγαν ὅλοι ὁμοῦ, οὔτε ἄλλον δέ τινα ἄφηνον οὔτε ἐκ τῶν νέων νὰ καθήσῃ μεταξύ των οὔτε ἐκ τῶν γερόντων. Μεταξὺ δὲ τούτων ὁ Ἀντίνοος ὡμίλησεν, ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους.

« Ὦ θεοί! πῶς οἱ θεοὶ ἐγλύτωσαν τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἐκ τοῦ ὀλέθρου του! τὰς μὲν ἡμέρας σκοποὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἀνέμων προσβαλλομένων κορυφῶν (ὑψηλῶν λόφων), πάντοτε εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου (τόσον πυκνοὶ, καὶ ἀλλήλους διαδεχόμενοι)· ἅμα δὲ ἔδυεν ὁ ἥλιος, οὐδέποτε ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τὴν νύκτα ἐκοιμήθημεν, ἀλλ' εἰς τὸ πέλαγος μὲ τὸ ταχὺ πλοῖον πλέοντες ἐπροσμένομεν τὴν θείαν ἀνατολὴν (αὐγήν), τὸν Τηλέμαχον ἐνεδρεύοντες διὰ νὰ τὸν θυσιάσωμεν πιάνοντές τον· αὐτὸν ὅμως ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν (ἐντοσούτῳ) τὸν ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν θεός τις. Ἡμεῖς ὅμως ἐνταῦθα κατ' αὐτοῦ ἂς σκεφθῶμεν πικρὸν ὄλεθρον κατὰ τοῦ Τηλεμάχου· καὶ (προσέξωμεν) μήπως ἐκφύγῃ· διότι δὲν πιστεύω ἐνόσῳ δὰ ζῇ αὐτὸς νὰ κατορθωθοῦν αὐτὰ τὰ πράγματα. Διότι αὐτὸς μὲν εἶναι γνωστικὸς (φρόνιμος, πονηρὸς) καὶ μὲ βουλὴν καὶ μὲ νοῦν· οἱ δὲ λαοὶ (ὁ δὲ λαὸς) δὲν μᾶς εἶναι πλέον ὅλως διόλου εὐ-

νοϊκός· ἀλλ' ἔλθετε, πρὶν ἐκεῖνος συγκαλέσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς συνέλευσιν,—διότι δὲν πιστεύω νὰ μᾶς τὸ χαρίσῃ, ἀλλὰ θὰ βαστάξει τὸ πάθος του, θὰ εἴπῃ δὲ δημοσίᾳ πρὸς ὅλους (ἐν γενικῇ συνελεύσει) ἀναστὰς, ὅτι ἐπιβούλως καὶ δολίως τῷ προητοιμάζομεν αἰφνίδιον φόνον, ὅμως δὲν τὸν ἤρομεν (δὲν τὸν ἐπιάσαμεν, ἢ δὲν τὸν ἐπετύχομεν)· αὐτοὶ δὲ (οἱ λαοὶ) δὲν θὰ μᾶς ἐπαινέσωσιν ἀκούοντες τὰ κακὰ ἔργα (δὲν θὰ ἐπιδοκιμάσωσι κακὰς πράξεις ἀκούοντες), μήπως μᾶς κάμωσι κανένα κακὸν, καὶ μᾶς ἐκδιώξωσιν (ἐξορίσωσιν) ἀπὸ τὸν τόπον μας, καὶ τρέχωμεν εἰς ἄλλας πόλεις·—ἀλλ' ἂς προλάβωμεν νὰ τὸν φονεύσωμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν μακρὰν τῆς πόλεως ἢ εἰς τὸν δρόμον (ἐρχόμενον εἰς τὴν πόλιν)· τὴν περιουσίαν του δὲ καὶ τὰ κτήματα νὰ κάμωμεν ἰδικά μας, μοιράσαντές τα κατὰ τὸ δίκαιον (ἀναλόγως) μεταξύ μας, τὰ ὀσπήτια δὲ ἔπειτα εἰς τὴν μητέρα του ἠδυνάμεθα νὰ δώσωμεν· ὡς ἰδιοκτησίαν της καὶ εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἤθελε τὴν συζευχθῇ· ἂν ὅμως εἰς ἐσᾶς οὗτος ὁ λόγος δὲν ἀρέσκῃ, ἀλλὰ θέλετε καὶ αὐτὸς νὰ ζῇ καὶ ὅλα τὰ πατρικά του νὰ ἔχῃ (νέμηται), μὴ τὰ χρήματά του (τὴν περιουσίαν του) λοιπὸν τὰ ἱκανῶς ἐπιθυμητὰ κατατρώγωμεν, ἐδῶ συναθροιζόμενοι, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκίας του ἕκαστος ἂς τὴν ζητῇ σύζυγον (τὴν Πηνελόπην), προσπαθῶν νὰ τὴν ἀπολαύσῃ μὲ δῶρα (μὲ πλειοτέραν προῖκα)· καὶ αὐτὴ δὲ ἑπομένως νὰ ἤθελε συζευχθῇ μὲ ὅποιον ἤθελε τῇ προσφέρει τὰ περισσότερα, καὶ ὁποίου θὰ ἦτο τυχηρόν.»

Οὕτως εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ ὅλοι ἔμενον σιωπῶντες (ἐτήκουν σιωπήν). Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὁ Ἀμφίνομος ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε, τοῦ Νίσου ὁ εὐγενὴς υἱός, τοῦ βασιλέως Ἀρητιάδου (υἱοῦ τοῦ Ἀρητίου), ὅστις δὰ ἐκ τῆς πλουσίας εἰς σῖτον καὶ χλοερᾶς νήσου Δουλιχίου διέπρεπε μεταξὺ τῶν μνηστήρων, τὰ μάλιστα δὲ εἰς τὴν Πηνελόπην ἤρεσκε διὰ τῶν δημηγοριῶν του (τῆς εὐγλωττίας του)· διότι εἶχε καλὰ αἰσθήματα (χρηστὰ φρονήματα)· ὅστις εὔνους ὢν πρὸς αὐτοὺς (διὰ τὸ καλόν τους) ἐδημηγόρησε καὶ εἶπεν.

« Ὦ φίλοι, ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν θὰ (ἀνελάμβανον νὰ φονεύσω) ἐνέκρινον νὰ φονεύσωμεν τὸν Τηλέμαχον· εἶναι δὲ δεινὸν πρᾶγμα βασιλικὸν αἷμα νὰ χυθῇ (διότι βασιλικὴ γενεὰ εἶναι δύσκολον, [βαρὺ, φοβερὸν πρᾶγμα] νὰ φονευθῇ)· ἀλλὰ πρῶτον ἂς ἐρωτήσωμεν τῶν θεῶν τὰς βουλὰς (τοὺς χρησμοὺς, τὸ θέλημα)· ἂν μὲν καὶ ἤθελον ἐγκρίνει (τὸ πρᾶγμα, τὸν σκοπόν μας) τοῦ μεγάλου Διὸς οἱ γνωμοδόται (αἱ διατάξεις, οἱ νόμοι, οἱ χρησμοὶ, τὰ προστάγματα), καὶ μόνος μου θὰ τὸν ἐφόνευον, καὶ τοὺς ἄλλους ὅλους θὰ προέτρεπον· ἂν ὅμως τὰ κατακρίνωσιν οἱ θεοὶ, παύσατε σᾶς λέγω (σᾶς εἶπα). »

Οὕτως εἶπεν ὁ Ἀμφίνομος· εἰς αὐτοὺς δὲ ἤρεσεν ὁ λόγος του. Εὐθὺς δὲ ἔπειτα ἀναστάντες ἐπῆγαν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ὀδυσσέως· ἐλθόντες δὲ ἐκαθέζοντο ἐπὶ γλυμμένων (πελεκητῶν) θρονίων.

Ἐκείνη δὲ ἀφ' ἑτέρου ἄλλο τι ἐπενόησεν ἡ περίνους Πηνελόπη, εἰς τοὺς μνηστῆρας νὰ ἐμφανισθῇ τοὺς ὑπερήφανον αὐθάδειαν (βιαιοπραγίαν) ἔχοντας. Διότι ἤκουε (ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοάς της) τοῦ υἱοῦ της ἐντὸς τῶν μεγάρων του φόνον (ὄλεθρον)· διότι τῇ τὸ εἶχεν εἰπεῖ ὁ κῆρυξ Μέδων, ἀκούσας τὰ συμβούλιά των· ἐκίνησε δὲ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων της γυναικῶν· ἀλλ' ὅτε δὰ εἰς τοὺς μνηστῆρας ἔφθασεν ἡ ὡς θεὰ μεταξὺ τῶν γυναικῶν, ἐστάθη λοιπὸν ὀρθὴ παρὰ τὴν στήλην τῆς εἰσόδου (θύρας) τοῦ στερεῶς ᾠκοδομημένου μεγάρου, κρατοῦσα πρὸ τῶν παρειῶν της λαμπρὰν σκέπην. Τὸν Ἀντίνοον δὲ ἐπέπληττε, καὶ ὡμίλησε καὶ εἶπεν.

« Ἀντίνοε, αὐθάδη, κακότροπε! καὶ σὲ λέγουσι δὰ εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἰθάκης μεταξὺ τῶν συνομηλίκων σου ὅτι εἶσαι ὁ ἄριστος εἰς τὴν γνώμην καὶ εἰς τὴν εὐγλωττίαν· σὺ ὅμως δὲν ἦσο λοιπὸν τοιοῦτος. Μαινόμενε (μανιώδη), διὰ τί δὰ σὺ κατὰ τοῦ Τηλεμάχου θάνατον καὶ φόνον (ὄλεθρον) μηχανᾶσαι, οὐδὲ σέβεσαι ἱκέτας, τῶν ὁποίων δὰ ὁ Ζεὺς εἶναι μάρτυρας; εἶναι δὲ ἀνόσιον (ἔργον) ἱκέτης νὰ ἐπιβουλεύηται ἱκέτην· ἢ δὲν ἠ-

ξεύρεις, ὅτε ἐδῶ ὁ ἰδικός σου πατὴρ ἔφθασε (κατέφυγεν ἱκέτης) φεύγων (τοὺς Ἰθακησίους), φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ; διότι εἶχον ὀργισθῆ φοβερὰ κατ' αὐτοῦ, διότι λησταὶς ἀκολουθήσας Ταφίους ἔβλαψε τοὺς Θεσπρωτούς· αὐτοὶ δὲ ἦσαν φίλοι (σύμμαχοί) μας· αὐτὸν λοιπὸν ἤθελον νὰ τὸν φονεύσωσι, καὶ νὰ τοῦ διασπαράξωσι τὴν ἀγαπητήν του καρδίαν καὶ τὴν πολλὴν καὶ ἀγαπητήν του περιουσίαν νὰ καταφάγωσι (νὰ δημεύσωσιν)· ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν τοὺς ἄφησε καὶ τοὺς ἐμπόδισεν ὁρμῶντας (ἐνῷ ἦσαν ἀποφασισμένοι νὰ τὸ πράξωσι)· τούτου τώρα τὸν οἶκον ἀτίμως (ἀτιμωρητὶ) κατατρώγεις, καὶ ζητεῖς εἰς σύζυγόν τὴν γυναῖκά του, καὶ τὸν υἱόν του φονεύεις καὶ ἐμὲ μεγάλως βασανίζεις (καταθλίβεις)· ἀλλὰ νὰ παύσῃς(1) σοὶ λέγω (σὲ διατάσσω, σὲ παρατρύνω) καὶ νὰ διατάξῃς καὶ τοὺς ἄλλους. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν ὁ Εὐρύμαχος, ὁ υἱὸς τοῦ Πολύβου, ἀπήντησε.

« Θύγατερ τοῦ Ἰκαρίου, ἐπὶ συνέσει ἔνδοξε Πηνελόπη, ἔχε θάρρος (ἡσύχασε), μὴ βάζῃς τοιαῦτα μὲ τὸν νοῦν σου· δὲν ὑπάρχει οὔτος ὁ ἄνθρωπος, οὔτε θὰ ὑπάρξει, οὔτε ὑπῆρξεν, ὅστις ἐπὶ τοῦ υἱοῦ σου Τηλεμάχου θὰ ἔβαζε χέρι, ἐνόσῳ τοὐλάχιστον ἐγὼ εἰμὶ ζωντανὸς καὶ μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς βλέπω τὴν γῆν ταύτην· διότι ἐδῶ θὰ τὸ ἐκφράσω (ξεστομίσω), καὶ βέβαια θὰ τὸ βάλω εἰς πρᾶξιν· εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνου θὰ τὸ αἷμα τὸ μαῦρον θὰ ῥεύσει (χυθῇ) περὶ τὸ δόρυ τὸ ἰδικόν μου· ἐπειδὴ καὶ ἐμὲ ὁ τὰς πόλεις πορθῶν Ὀδυσσεὺς πολλαῖς φοραῖς εἰς τὰ ἰδικά του γόνατα καθίσας με, κρέας ψητὸν εἰς τὰς χεῖράς μου ἔβαλε, καὶ μοῦ ἐπρόσφερε καὶ οἶνον ἐρυθρόν (νὰ πίω μὲ ἐκέρασε)· δι' αὐτὸ εἰς ἐμὲ ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ ὅλους πολὺ πολυαγάπητος εἶναι τοὺς ἀνθρώπους· οὐδὲ καθόλου αὐτὸς θάνατον νὰ φοβῆται τὸν πρατρέπω (τῷ λέγω) ὅσον ἀφορᾷ τοὐλάχιστον τοὺς μνηστῆρας (ἐκ μέρους τοὐλάχιστον τῶν μνηστήρων)· ἀπὸ τοὺς θεοὺς ὅμως (ἂν ἔλθῃ) κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸν ἀποφύγῃ. »

Οὕτως εἶπε διὰ νὰ τῇ δώσῃ θάρρος (νὰ τὴν καθησυχάσῃ, ἀποκοιμίσῃ)· εἰς ἐκεῖνον δὲ (τὸν Τηλέμαχον)· αὐτὸς ἐμηχανᾶτο θάνατον· ἐκείνη μὲν λοιπὸν εἰσελθοῦσα καὶ ἀναβᾶσα εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ὑπερῷα, ἔκλαιεν (ἐκεῖ) ἔπειτα τὸν Ὀδυσσέα, τὸν ἀγαπητόν της σύζυγον, μέχρις οὗ εἰς αὐτὴν ὕπνον γλυκὺν ἐπὶ τῶν βλεφάρων της ἔβαλεν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ.

Τὴν ἑσπέραν δὲ εἰς τὸν Ὀδυσσέα καὶ εἰς τὸν υἱόν του ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς ἦλθεν· αὐτοὶ δὲ τότε τὸ δεῖπνον παρασκευάζοντες ἑτοίμαζον, χοῖρον θυσιάσαντες πρωτόχρονον (ἑνὸς ἔτους)· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ, παραστεκομένη, τὸν υἱὸν τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέα ἐγγίξασα μὲ τὴν ῥάβδον της, τὸν ξαναέκαμε γέροντα, ἄθλια δὲ (παληόρουχα) φορέματα τὸν ἔνδυσεν εἰς τὸ σῶμά του· μήπως αὐτὸν ὁ χοιροβοσκὸς ἤθελε γνωρίσει, ἰδὼν κατὰ πρόσωπον, καὶ εἰς τὴν συνετὴν Πηνελόπην τρέξει νὰ φέρῃ τὴν εἴδησιν, καὶ δὲν τὸ κρύψῃ (τηρήσῃ μυστικὸν) εἰς τὸν νοῦν του.

Τὸν ὁποῖον καὶ πρῶτος ὁ Τηλέμαχος ὡμίλησε καὶ εἶπε.

« Ἦλθες, ἀγαθὲ Εὔμαιε. Λοιπὸν τί νέα ἀπὸ τὴν πόλιν; Ἀρά γε δὰ οἱ ὑπερήφανοι μνηστῆρες ἐπέστρεψαν ἐκ τῆς ἐνέδρας· ἢ ἀκόμη δὰ πάλιν (ἐκ νέου, ἀκόμη μιὰ φορὰ) μὲ παραφυλάττουν, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου (εἰς τὴν ἐπιστροφήν μου); »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἁπάντων εἶπες, Εὔμαιέ μου χοιροβοσκέ(1).

(1) Ὄντως καυστικοὶ καὶ φοβεροὶ λόγοι βασιλίσσης μητρὸς παρωργισμένης κατὰ αὐθάδους καὶ ἀνοσίου νεανίσκου! Εὐλόγως δὲ παρὰ τῷ ποιητῇ οὐδὲ νὰ ἀντείπῃ τι εἶχεν ὁ Ἀντίνοος, δι' ὃ καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Εὐρύμαχος ἐλάλησε.

(1) Δὲν διστάζομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν χαρακτήρων τῆς Ὀδυσσείας εὐγενέστερος εἶναι ὁ τοῦ χοιροβοσκοῦ Εὐμαίου, τὸν ὁποῖον καὶ τούτου ἕνεκα τοσοῦτον διακρίνει ὁ ποιητής, ἢ ἀληθέ-

« Δὲν ἐφρόντισα νὰ ἐξετάσω ταῦτα καὶ νὰ ἐρωτήσω περιφερόμενος εἰς τὴν πόλιν· τὸ ὀγλιγωρότερον μὲ διέτασσεν ἡ καρδία μου (ἐπεθύμει ἡ ψυχή μου) τὴν εἴδησιν ἀφοῦ εἶπω, πάλιν ἐδῶ νὰ ἐπιστρέψω. Μὲ συνήντησεν ὅμως ἐκ μέρους τῶν συντρόφων σου ταχυμηνυτὴς (πεζοδρόμος), κῆρυξ, ὅστις δὰ πρῶτος τὸν λόγον εἰς τὴν μητέρα σου εἶπεν· ἄλλο ὅμως δὰ τοῦτο ἠξεύρω· διότι αὐτὸ εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ἤδη ὑπεράνω τῆς πόλεως, ὅπου ὁ Ἑρμαῖος λόφος εἶναι, ἐπήγαινα τὸν δρόμον μου (ἐπιστρέφων), ὅτε ταχὺ πλοῖον εἶδον καταπλέον εἰς τὸν λιμένα μας· πολλοὶ δὲ ἄνθρωποι ἦσαν ἐντὸς αὐτοῦ· ἦτο δὲ γεμάτον ἀσπίδων καὶ διστόμων δοράτων (πλῆθος ἀσπίδες καὶ δόρατα)· καὶ τοὺς ἐξέλαβα ὅτι εἶναι αὐτοί· ἀλλὰ δὲν τὸ ἠξεύρω. »

Οὕτως εἶπεν· ἐμειδίασε δὲ ὁ εὐγενὴς Τηλέμαχος, κυττάξας τὸν πατέρα του εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· ἀπέφευγε δὲ τὸ βλέμμα τοῦ χοιροβοσκοῦ (χωρὶς ὅμως νὰ προδοθῇ εἰς τὸν χοιροβοσκόν).

Αὐτοὶ δὲ ἀφοῦ λοιπὸν ἐτελείωσαν τὴν δουλειάν των, καὶ ἑτοίμασαν τὸ δεῖπνον, ἐδείπνησαν· οὐδὲ ἡ ψυχή των (ἡ καρδία των) ἐστερεῖτο ἐκ τῶν ὅσα δύναται νὰ προσφέρῃ ἡ ἐξίσου δι' ὅλους (φιλικὴ) τράπεζα. Ἀφοῦ δὲ ἐχόρτασαν καὶ ἔπιον ἀρ-

στερον εἰπεῖν! ἡ Μοῦσα, ὥστε μόνον αὐτὸν εἰς ὅλον του τὸ ποίημα ἔκρινεν ἄξιον τῆς πρὸς αὐτὸν ἀποστροφῆς ἢ ἀποτάσεως τοῦ λόγου, καὶ μάλιστα συχνότατα. Υἱὸς βασιλέως ἢ τοὐλάχιστον εὐγενοῦς πατρὸς, τοσοῦτον πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος νὰ διαμείνῃ πρὸς τοὺς ἐξαγοράσαντας καὶ λυτρώσαντας τῆς δουλείας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν, ὥστε οὐδὲ νὰ ἐπιθυμήσῃ κἂν νὰ ἐπανίδῃ τοὺς κατὰ τύχην καὶ θείαν μοῖραν οὐχὶ δὲ κατὰ προαίρεσιν γεννήσαντας αὐτὸν, εἶναι οὕτωσὶ δὴ ὁ γνησιώτατος τοῦ τοῖς φίλοις πιστοῦ καὶ τὴν δουλείαν μισοῦντος Ἕλληνος χαρακτὴρ, ὥστε δικαίως μετὰ πλείστης ὅσης στοργῆς καὶ περιπαθείας ἀποκαλύπτεται ἐναργέστατα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας διὰ τῆς θείας καὶ ἀριστοτέχνου τοῦ Ὁμήρου γραφίδος.

Χαῖρέ μοι λοιπὸν, Εὔμαιε! καὶ εἴη ἀϊδαο δόμοισιν!

κετὰ, ἐνθυμήθησαν τὴν κλίνην (τοὺς ἦλθεν ἡ ὄρεξις νὰ πλαγιάσωσι) καὶ ἀπήλαυσαν τὴν εὐχαρίστησιν (ἡδονὴν) τοῦ ὕπνου.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Γ' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ.

ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Στίχ. 2 ἄνωθεν βλέπωσι γρ βλέπωσιν σελ 120 στίχ. 10 κάτωθεν τὴν νεότητά του σελ. 119 στίχ. 5 ὅτι γράφε ὅτε σελ. 116 στίχ. 14 Ὦ γράφε Ὦ σελ. 115 στίχ. 4 ἀλήθιαν γρ. ἀλήθειαν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἡ

Συλλογὴ μεθερμηνεύσεων εἰς ἁπλῆν καὶ εὔληπτον διάλεκτον ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

Ὑπὸ

Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ, Χ. ΓΡΗΓΟΡΑ

καὶ

ΔΗΜ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

1867.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Μεθερμηνευθεῖσα εἰς τὴν καθομιλουμένην πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ.

ὑπὸ

Ν. ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ.

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ.

ΤΟΜΟΣ Δ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ν. ΕΠΤΑΛΟΦΟΥ».
(Ὁδὸς Πεμπτοπαζάρου, Ἀρθ. 25).

1867.

461

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Ρ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Τηλέμαχος ἀπέρχεται εἰς τὴν πόλιν, καὶ διατάσσει τὸν Εὔμαιον νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἐπαίτην εἰς τὸ ἀνάκτορον. Ἀγαλλίασις τῆς Πηνελόπης καὶ τῶν θαλαμηπόλων της γυναικῶν ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τοῦ Τηλεμάχου. Ἐξέρχεται καὶ ὑπάγει εἰς τὴν ἀγορὰν ἵνα εὕρῃ τὸν ξένον του Θεοκλύμενον, ὃν καὶ λαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰς τὴν τράπεζαν ὁ Τηλέμαχος διηγεῖται συντόμως εἰς τὴν μητέρα του τὸ ταξείδιόν του. Ὁ Θεοκλύμενος ἐπαναλαμβάνει τὴν πεποίθησίν του περὶ τῆς προσεχοῦς ἐπανόδου τοῦ Ὀδυσσέως. Οἱ μνηστῆρες διασκεδάζουσι παίζοντες ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ των. Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὔμαιος ἀφικνοῦνται παρὰ τὴν κρήνην τῶν Νυμφῶν· ὁ βοσκὸς Μελανθεὺς διὰ σαρκασμῶν ὑβρίζει αὐτοὺς καὶ λακτίζει τὸν Ὀδυσσέα. Μετ' ὀλίγον ὅμως φθάνουσι πρὸ τῶν θυρῶν τῶν ἀνακτόρων, ὅπου ὁ εἰς ἑξαχατον γῆρας κατακείμενος παλαιὸς τῆς οἰκίας κύων, Ἄργος τοὔνομα, ἀναγνωρίσας τὸν κύριόν του ἐκπνέει. Εἰσέρχονται εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐν ᾗ εὑρίσκουσι τοὺς μνηστῆρας εὐωχουμένους. Ὁ Τηλέμαχος δίδει ἄρτον καὶ κρέατα τῷ ἐπαίτῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξαιτεῖται ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν μνηστήρων. Ἔρις μεταξὺ Εὐμαίου καὶ Ἀντινόου. Ὁ Ὀδυσσεὺς διηγεῖται τὰ παθήματά του ὅπως κινήσῃ τὸν οἶκτον τοῦ Ἀντινόου, ἀλλ' ἐκεῖνος τὸν τιτρώσκει εἰς τὸν ὦμον ῥίπτων κατ' αὐτοῦ ὑποπόδιον (τὸ παρὰ τὴν τράπεζαν στήριγμα τῶν ποδῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν καταρᾶται· καὶ αὐτοὶ οἱ μνηστῆρες μέμφονται τὸν Ἀντίνοον. Ἡ Πηνελόπη ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ τὸν ξένον διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως· ἐφ' ᾧ καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ Εὐμαίου. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς, φοβούμενος τὴν ὀργὴν τῶν μνηστήρων, ἀναβάλλεται τὴν συνδιάλεξιν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ὁ Εὔμαιος ἐπιστρέφει εἰς τὰ ποίμνιά του.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ρ.

Τηλεμάχου επάνοδος εις Ιθάκην.

Ὅτε δὲ(1) ἐφάνη ἡ θυγάτηρ τῆς Αὐγῆς ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, τότε δὰ ἔπειτα ὑπεδύθη (εἰς τοὺς πόδας του) τὰ ὡραῖά του πέδιλα ὁ Τηλέμαχος, ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως· ἐπῆρε δὲ στερεὸν δόρυ, τὸ ὁποῖον προσηρμόζετο (καλῶς) εἰς τὴν παλάμην του, κινῶν διὰ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὸν ἰδικόν του εἶπε χοιροβοσκόν.

« Πατέρα, ἰδοὺ ἐγὼ μὲν ὑπάγω εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ μὲ ἴδῃ ἡ μήτηρ μου· διότι αὐτὴ πρωτύτερα δὲν θὰ παύσει, νομίζω, καὶ τοῦ μετὰ στεναγμῶν κλαυθμοῦ καὶ τοῦ μετὰ δακρύων θρήνου, πρὶν ἐμὲ τὸν ἴδιον ἴδῃ· εἰς σὲ δὲ ἰδοὺ τί παραγγέλλω. Τὸν ξένον δυστυχῆ(2) φέρε τον εἰς τὴν πόλιν, διὰ

(1) Αἱ ῥαψῳδίαι Ρ, Σ καὶ Τ περιλαμβάνουσι κατὰ Νίτσχιον τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ᾄσματος περὶ τοῦ ἐκδίκησιν μελετῶντος Ὀδυσσέως, χρονικὸν δὲ διάστημα μιᾶς ἑσπέρας καὶ μιᾶς ἡμέρας.

(2) Οὕτως ἔθεσε τὰς λέξεις ὁ Ὅμηρος καὶ δὲν εἶπε «τὸν δύστηνον ξένον» ὅπερ ἐνέβαλεν εἰς ἀπορίαν τὸν ἀοίδιμον τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχιεπίσκοπον Εὐστάθιον. Ἀλλ' ἡμεῖς τολμῶμεν νὰ γνωμοδοτήσωμεν, ὅτι ἐπίτηδες αἱ λέξεις ἐτέθησαν οὕτω, διότι ὁ Τηλέμαχος ἐγίνωσκεν ἤδη τίς ἦν ὁ ξένος, καὶ τρόπον τινὰ ἤθελε νὰ ἐννοήσῃ «Τὸν ξένον εἰς μορφὴν καὶ σχῆμα δυστυχοῦς, ὡς ἄθλιον ἐπαίτην φέρε τον εἰς τὴν πόλιν. »

νὰ ἤθελεν ἐκεῖ ἐπαιτῶν κερδίζῃ τὴν τροφήν του (διατρέφηται), θὰ τῷ δώσει δὲ ὅστις καὶ ἂν θέλῃ, τμῆμα ἄρτου καὶ ποτήριον οἴνου· διότι ἐγὼ δὲν δύναμαι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ παίρνω ἐπάνω μου (νὰ ἐπιφορτίζωμαι), ἐνῷ δὰ βασανίζεται ἡ καρδία μου (μὲ φθάνουν τὰ βάσανά μου). Ὁ ξένος δὲ ἂν δὰ πολὺ τῷ κακοφανῇ, τόσον χειρότερα δι' αὐτόν· διότι ὄντως ἐγὼ ἀγαπῶ νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν.»

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπαντῶν εἶπεν ὁ πολύγνωμος Ὀδυσσεύς.

« Ὦ ἀγαπητέ, οὔτε ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ ἐμποδίζωμαι· διὰ τὸν πτωχὸν εἶναι καλήτερον νὰ ἐπαιτῇ τὴν ζωοτροφίαν του εἰς τὴν πόλιν παρὰ εἰς τοὺς ἀγρούς. θὰ μοὶ δώσει δὲ, ὅποιος καὶ ἂν θέλῃ· διότι δὲν τὸ συγχωρεῖ πλέον ἡ ἡλικία μου νὰ μένω εἰς τὰς καλύβας καὶ νὰ ὑπακούω καθ' ὅλα εἰς τὰς διαταγὰς ἐπιστάτου κυρίου· ἀλλ' ὕπαγε· ἐμὲ δὲ θὰ φέρει οὗτος ἐδῶ, τὸν ὁποῖον σὺ διατάσσεις, εὐθὺς ὅπου ζεσταθῶ εἰς τὴν φωτίαν καὶ ζεστάνῃ ἡ ἡμέρα (πυρώσῃ ὁ ἥλιος)· διότι πολὺ ἄθλια εἶναι τὰ ἐνδύματά μου· φοβοῦμαι μὴ μὲ βλάψῃ ἡ δρόσος τῆς αὐγῆς· μακρὰν δὲ λέγετε ὅτι εἶναι ἡ πόλις.»

Οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Τηλέμαχος διέβη τὴν ἔπαυλιν ταχυβημάτων μὲ τοὺς πόδας του· ὄλεθρον δὲ κατὰ τῶν μνηστήρων ἐσκέπτετο. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασεν εἰς τὰ καλῶς οἰκούμενα μέγαρά του, τὸ μὲν δόρυ ἔστησεν ἀκουμβίσας εἰς ὑψηλὴν στήλην, αὐτὸς δὲ μέσα ἐπήγαινε καὶ ὑπερέβη τὸ λίθινον κατώφλιον.

Αὐτὸν δὲ πολὺ πρώτη (πρώτη ἁπάντων) εἶδεν ἡ τροφὸς Εὐρύκλεια, ἐφαπλώνουσα δέρματα εἰς τὰ τεχνικῶς κατεσκευασμένα θρονία· δακρύσασα δ' ἔπειτα ἔδραμε κατ' εὐθεῖαν εἰς ἀπάντησίν του· περὶς δὲ αὐτῶν λοιπὸν αἱ ἄλλαι ὑπηρέτριαι τοῦ πολυπαθοῦς Ὀδυσσέως συνηθροίζοντο, καὶ τοῦ ἐφίλουν ἐναγκαλιζόμεναι τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους(1).

Αὐτὴ δὲ ἐξήρχετο ἐκ τοῦ θαλάμου ἡ συνετὴ Πηνελόπη, μὲ

(1) Ὡς θέμις ὑπηρέταις πρὸς κυρίους, ἐνῷ ἡ Πηνελόπη τὸν φιλεῖ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὡραίους ὀφθαλμούς.

τὴν Ἄρτεμιν ὁμοιάζουσα ἢ μὲ τὴν χρυσῆν Ἀφροδίτην· περὶ τὸ ἀγαπητόν της δὲ τέκνον ἔρριψε τοὺς δύο βραχίονάς της δακρύσασα· τοῦ ἠσπάσθη δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὡραίους του ὀφθαλμούς, καὶ λοιπὸν θρηνολογοῦσα τῷ ἀπεύθυνε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἦλθες, Τηλέμαχε, γλυκύ μου φῶς! δὲν ἐπίστευα νὰ σὲ ξαναΐδω πλέον, ἀφοῦ ἀνεχώρησας μὲ πλοῖον εἰς τὴν Πύλον κρυφίως, χωρὶς τὴν θέλησίν μου, τρέχων νὰ μάθῃς διὰ τὸν ἀγαπητόν σου πατέρα. Ἀλλ' ἄγε, εἰπέ μοι πῶς εἶδες τὰ πράγματα(1). »

Πρὸς αὐτὴν δὲ πάλιν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος ἀπήντησεν.

Μῆτερ ἐμή, μὴ μοῦ διεγείρῃς τὸν θρῆνον μηδὲ τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ στήθη ἐρεθίζε, ἀφοῦ δὰ μάλιστα ἐλυτρώθην ἀπὸ φοβερὸν ὄλεθρον· ἀλλὰ λουσθεῖσα, καθαρὰ εἰς τὸ σῶμα σου ἐνδυθεῖσα ἐνδύματα, εἰς τὰ ὑπερῷα ἀναβᾶσα μετὰ τῶν θαλαμηπόλων σου γυναικῶν τάξε εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς τελείας ἑκατόμβας νὰ θυσιάσῃς, ἂν ἴσως ποτὲ ὁ Ζεὺς τὰ ἔργα τῆς ἐκδικήσεως πραγματοποιήσῃ. Ἐγὼ δὲ θὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἀγορὰν (θὰ ἀπέλθω εἰς τὴν συνέλευσιν), διὰ νὰ καλέσω τὸν ξένον, ὅστις μαζύ μου ἦλθεν ἀπ' ἐκεῖ ὅταν ἐδῶ ἤρχόμην. Αὐτὸν μὲν ἐγὼ ἐπεμψα ἔμπροστὰ μαζὺ μὲ τοὺς ἰσοθέους συντρόφους μου. Τὸν Πείραιον δὲ παρήγγειλα εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ τὸν λάβῃ, καὶ μετὰ ζήλου νὰ τὸν φιλοξενήσῃ καὶ νὰ τὸν περιποιηθῇ, ἕως οὗ νὰ φθάσω. »

Οὕτω λοιπὸν εἶπεν· εἰς αὐτὴν δὲ ὁ λόγος δὲν εἶχε πτερά(2)· λουσθεῖσα δέ, καθαρὰ ἐνδύματα εἰς τὸ σῶμα της ἐν-

(1) Οὕτως ἵνα ἐνυπάρχῃ ἡ ἰδέα ὅτι μᾶλλον ἐρωτᾷ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ οὐχὶ «διηγήθητί μοι τί εἶδες» ὡς οἱ πάντες μεταφράζουσι τὸ χωρίον τοῦτο.

(2) Δηλαδὴ ἐπισθήκεν ἡ φωνή της, οὐδὲν ἀπεκρίθη. Αὕτη εἶναι ἡ καλητέρα, καὶ φυσικωτέρα, ἡ ἀφελεστέρα καὶ μᾶλλον τῷ χαρακτῆρι τῆς Πηνελόπης ἁρμόζουσα ἐξήγησις, καὶ ἐν Ὀδυσσ. Α, 360 μηδὲν ἀ-

δυθεῖσα, ἔταζεν εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς τελείας (ἐκλεκτὰς) ἑκατόμβας νὰ θυσιάσῃ, ἂν ἴσως ποτὲ ὁ Ζεὺς τὰ ἔργα τῆς ἐκδικήσεως πραγματοποιήσῃ.

Ὁ δὲ Τηλέμαχος ἔπειτα διέβη διὰ τοῦ μεγάρου, κρατῶν δόρυ· μαζύ του δὲ κύνες εὐκίνητοι τοὺς πόδας ἠκολούθουν· θαυμασίαν δὲ λοιπὸν ἐπ' αὐτοῦ χάριν ἐπέχεεν ἡ Ἀθηνᾶ· αὐτὸν δὲ τότε ὅλοι οἱ λαοὶ ἐπερχόμενον ἔβλεπον μετὰ θαυμασμοῦ (σεβασμοῦ)· περιξ δὲ αὐτοῦ οἱ εὐγενεῖς μνηστῆρες συνηθροίζοντο, γλυκεῖς μὲν λέγοντές τῳ λόγους, ὄλεθρον δὲ (τὰ κακὰ δὲ) εἰς τὸν νοῦν τους ἔκρυπτον· αὐτὸς δὲ ἐκείνων μέν ἔπειτα ἀπέφυγε τὸ πολὺ πλῆθος, ὅπου δὲ ὁ Μέντωρ ἐκάθητο καὶ ὁ Ἄντιφος καὶ ὁ Ἁλιθέρσης, οἱ ὁποῖοι δὰ εἰς αὐτὸν ἔκπαλαι πατρικοὶ ἦσαν φίλοι, ἐκεῖ ἐκάθησε πορευθείς· αὐτοὶ τὸν ἠρώτων τὰς λεπτομερείας. Ἐν τούτοις(1) δὲ ὁ διὰ τὴν τοῦ δόρατος εὐθυβολίαν ἐξακουστὸς Πείραιος, ὁδηγῶν τὸν ξένον διὰ μέσου τῆς πόλεως εἰς τὴν ἀγορὰν, ἦλθε πλησίον τούτων. Δὲν ἔφυγε δὲ μακρὰν τοῦ ξένου ὁ Τηλέμαχος, ἀλλὰ πλησιάσας ἔστη· ὁ δὲ Πείραιος πρῶτος λαβὼν τὸν λόγον εἶπε.

« Τηλέμαχε, πέμψον ταχέως εἰς τὸν οἶκόν μου γυναῖκας ὅπως σοὶ ἀποστείλω τὰ δῶρα, ἅτινα σοὶ ἔδωκεν ὁ Μενέλαος. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος.

παντησάσης εἰς τὸν ἀγαπητόν της Τηλέμαχον. Χαίρομεν δὲ δυνάμενοι νὰ καυχηθῶμεν, ὅτι πρῶτος ὁ ἡμέτερος ἀοίδιμος Ἀδαμάντιος Κοραῆς ἐδίδαξε ταύτην εἰς τοὺς Εὐρωπαίους φιλολόγους. Αἱ ἀρχαιότεραι δὲ ἐξηγήσεις ἦσαν «Ἐνετύπωσε καλῶς τὸν λόγον τοῦ Τηλεμάχου». καὶ (=ἰσόπτερος ἐκλαμβάνοντες τὸ α οὐχὶ στερητικὸν) «Ταχέως εἰσῆλθεν εἰς τὴν καρδίαν της».

(1) Ἡ Ἑταιρία τῆς «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης», διὸ τοὺς γνωστοὺς ἤδη εἰς τὸ σεβαστὸν δημόσιον λόγους, εἰδοποιεῖ ὅτι ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου καὶ ἑξῆς ἡ μεθερμήνευσις τοῦ Ὁμηρικοῦ κειμένου ἀνετέθη εἰς ἕτερον δόκιμον κάλαμον ἀνδρὸς φιλολόγου καὶ γνωστοῦ ἤδη διὰ τὴν ἱκανότητα· αὐτὸς, ὁ νέος μεθερμηνευτὴς, ὑπὸ εὐγενοῦς μετριοφροσύνης ἐμπνεόμενος ἀπήτησεν ὅπως ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ ὄνομα αὐτοῦ μείνῃ ἄγνωστον.

« Πείραιε· ἐπειδὴ ἄγνωστον εἶναι ὁποία τις ἔσται ἡ ἔκβασις τῶν πραγμάτων· ἐὰν δηλαδὴ οἱ θρασεῖς μνηστῆρες φονεύοντές με λαθραίως ἐντὸς τῶν μεγάρων τὴν πατρικήν μου πᾶσαν περιουσίαν θὰ καταφάγωσιν, ἐπιθυμῶ ὅπως κρατῶν ταῦτα τὰ ἀπολαύσῃς (ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει) σὺ μᾶλλον ἢ τις ἐκ τούτων (τῶν μνηστήρων). Ἐὰν δὲ ἐγὼ δυνηθῶ νὰ φονεύσω καὶ ἐξολοθρεύσω τούτους, τότε μόνον, χαίρων σὺ νὰ φέρῃς τὰ δῶρα ταῦτα πρός με χαίροντα εἰς τὸν οἶκόν μου. »

Ταῦτα εἰπών, ὡδήγησε τὸν ταλαιπωρημένον ξένον εἰς τὸν οἶκον· φθάσαντες δὲ εἰς τὸν καλῶς οἰκούμενον οἶκον, τοὺς μὲν ἐριούχους αὐτῶν ἐπενδύτας ἀπέθηκαν ἐπὶ τῶν θρανίων καὶ τῶν ἑδρῶν· εἰς τοὺς καλλιξέστους δὲ λουτῆρας εἰσελθόντες ἐλούσθησαν· ἀφοῦ δὲ αἱ δοῦλαι ἔλουσαν καὶ ἤλειψαν αὐτοὺς δι' ἐλαίου, περιεβλήθησαν ὑποκάμισα καὶ οὐλότριχας ἐπενδύτας καὶ τῶν λουτήρων ἐξελθόντες ἐκαθέσθησαν ἐπὶ ἑδρῶν. Ὑπηρέτρια δὲ φέρουσα τὰ πρὸς νίψιμον ἔχυνεν ὕδωρ ἐκ χρυσῆς ὡραίας πρόχου ὑπεράνω ἀργυρᾶς λεκάνης ὅπως νιφθῶσιν· ἐτάνυσεν ἔπειτα ἐνώπιον αὐτῶν καλῶς ἐξεσμένην τράπεζαν· ἡ δὲ τιμία ταμία ἔθηκε παρὰ τὴν τράπεζαν τοὺς ἄρτους, θεῖσα ἐπ' αὐτῆς φαγητὰ πολλά, εὐχαρίστως χορηγοῦσα ἐκ τῶν ἐναποτεταμιευμένων· ἡ δὲ μήτηρ (τοῦ Τηλεμάχου) πλησίον τῆς παραστάδος τῆς θύρας τοῦ μεγάρου ἐκάθητο κεκλιμένη ἐπὶ καθέδρας καὶ κλώθουσα λεπτὰ νήματα. Οὗτοι δὲ ἤπλουν τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὰ ἐνώπιον αὐτῶν φαγητά· καὶ ἀφοῦ ἐχόρτασαν τρώγοντες καὶ πίνοντες, ἡ συνετὴ Πηνελόπη ἔλαβε πρώτη τὸν λόγον, καὶ εἶπε.

« Τηλέμαχε! Ἐγὼ μὲν ἤδη εἰς τὸ ὑπερῷον ἀναβᾶσα κατακλιθήσομαι εἰς τὴν πολυστένακτον καταστᾶσαν κλίνην μου, τὴν πάντοτε βρεχομένην ὑπὸ τῶν δακρύων μου, ἀφ' ὅτου ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπῆλθε μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀτρέως εἰς τὴν Τροάδα· σὺ δὲ οὐδ' ἠξίωσας κἂν πρὸς χάριν μου νὰ μοὶ εἴπῃς σαφῶς ἂν ἤκουσές τι περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πατρός σου, πρὶν τῆς εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην ἐλεύσεως τῶν μνηστήρων. »

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπεκρίθη ὁ συνετὸς Τηλέμαχος.

« Λοιπὸν θὰ σοὶ ἐξιστορήσω, ὦ μῆτερ, πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Διηυθύνθημεν εἰς Πύλον πρὸς τὸν ἄρχοντα λαῶν τὸν Νέστορα. Ὑποδεχθείς με δὲ ἐκεῖνος εἰς τὰ ὑψηλὰ μέγαρά του προθύμως ἐξένισεν, ὡς πατὴρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐλθόντα ἄλλοθεν μετὰ πολλοῦ χρόνου ἀπουσίαν. Οὕτως ἐκεῖνος μετὰ τῶν ἐντίμων υἱῶν του ὑπεδέξατό με. Περὶ δὲ τοῦ καρτερικοῦ Ὀδυσσέως εἶπεν ὅτι δὲν ἤκουσέ ποτε παρ' ἀνθρώπου τινος ἂν ζῇ ἢ ἀπέθανεν. Ἔπεμψέ με ὅμως μεθ' ἵππων καὶ καλῶς ἡρμοσμένων ὀχημάτων πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως, τὸν ἐξακουστὸν διὰ τὴν τοῦ ὁράτος εὐθυβολίαν Μενέλαον. Ἐκεῖσε εἶδον τὴν ἐξ Ἄργους Ἑλένην, ἧς ἕνεκα, κατὰ θέλησιν τῶν θεῶν, πολλὰ ὑπέστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τρῶες. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξίν μου ἠρώτησέ με ὁ βροντόφωνος Μενέλαος τίνος πράγματος ἀνάγκην ἔχων διηυθύνθην εἰς τὴν ἱερὰν Λακεδαίμονα. Ἐγὼ δὲ πᾶσαν ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν εἶπον πρὸς ἐκεῖνον. Καὶ τότε (ὁ Μενέλαος) ἀποκρινόμενος εἶπέ μοι. « Ὦ θεοί, τῷ ὄντι λοιπὸν ἄνθρωποι ἄνανδροι ἤθελον νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὴν κλίνην ἀνδρὸς τοσοῦτον ἡρωϊκοῦ! Καθὼς ὅμως ὅταν εἰς φωλεὰν ἰσχυροῦ λέοντος ἔλαφος κοιμήσασα τὰ δύο ἀρτιγέννητα καὶ ἔτι θηλάζοντα νεογνά της διερευνᾷ καὶ περιφέρηται βοσκομένη εἰς τὰ ὕψη τῶν ὀρέων καὶ τὰς γονίμους κοιλάδας, ἐκεῖνος δὲ κατόπιν εἰσελθὼν εἰς τὴν φωλεὰν του κατασπαράζει τὰ δύο νεογνά, οὕτως ὁ Ὀδυσσεὺς θέλει ἐλεεινῶς κατασπαράζει τοὺς ἀνάνδρους ἐκείνους. Διότι, ἂν ποτέ, Ζεῦ πάτερ, καὶ Ἀθηνᾶ, καὶ Ἀπόλλον τοιοῦτος ὤν, ὁποῖος πάλαι ποτὲ εἰς τὴν εὐδαίμονα Λέσβον φιλονεικήσας ἐπάλαισεν ἀναστὰς μετὰ τοῦ Φιλομηλείδου καὶ κατέβαλεν αὐτὸν κρατερῶς πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν Ἑλλήνων, ἂν λέγω τοιοῦτος ὢν ὁ Ὀδυσσεὺς ἤθελε παρουσιασθῇ μεταξὺ τῶν μνηστήρων, πάντες ἤθελον τύχει ταχέως θανάτου καὶ πικροῦ γάμου. Διὰ ταῦτα δέ, δι' ὅσα μὲ ἐρωτᾷς καὶ θερμῶς παρακαλεῖς με, δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σοὶ εἴπω ἄλλα, ὑπεκφεύγων τὴν ἀλήθειαν, οὔτε δὲ κάμνει νὰ σὲ ἀπατήσω. Ἀλλ' ὅ-

σα μοὶ εἶπεν ὁ τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν λέγων θαλάσσιος γέρων (Πρωτεὺς) ἐκ τούτων οὐδὲν θὰ σοὶ ἀποκρύψω ἢ θὰ σοὶ παραλλάξω λόγον. Μοὶ εἶπε λοιπὸν οὗτος ὅτι εἶδεν αὐτὸν (τὸν Ὀδυσσέα) δεινῶς πάσχοντα ἐν τῇ νήσῳ καὶ τοῖς μεγάροις τῆς Καλυψοῦς, ἥτις διὰ βίας τὸν ἐμποδίζει· ἐκεῖνος δὲ δὲν δύναται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γῆν τῆς πατρίδος του, διότι οὐδὲ πλοῖα διὰ κωπῶν κινούμενα ἔχει οὐδὲ συντρόφους δυναμένους νὰ τὸν φέρωσι κωπηλατοῦντες ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἀχανοῦς πελάγους.» Οὕτως ἐλάλησε πρός με ὁ διὰ τὴν εὐθυβολίαν τοῦ δόρατος ἐξακουστὸς Μενέλαος. Ταῦτα κατορθώσας ἐπέστρεφον· οἱ δὲ ἀθάνατοι θεοὶ ἔδωσάν μοι οὖριον ἄνεμον καὶ ταχέως μὲ ἐπανήγαγον εἰς τὴν φίλην πατρίδα.»

Ταῦτα εἶπε· συνεκίνησε δὲ τὴν καρδίαν αὐτῆς ἐντὸς τοῦ στήθους. Ὁ δὲ θεῖος Θεοκλύμενος εἶπε μεταξὺ τάδε.

« Ὦ σεμνὴ γύναι, τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως· οὗτος μὲν δὲν γινώσκει σαφῶς· τὸν λόγον μου δέ, σὺ, ἄκουσον καλῶς· μάρτυς ἔστω νῦν ὁ Ζεὺς πρῶτον μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ ἡ διὰ τοὺς ξένους ὡρισμένη τράπεζα τοῦ ἀμέμπτου Ὀδυσσέως εἰς ἣν προσῆλθον ἤδη, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ πατρίδι γῇ καθήμενος ἢ πρὸς ταύτην ἐρχόμενος καὶ μανθάνων τὰς κακὰς ταύτας πράξεις (τῶν μνηστήρων) προετοιμάζει δι' ἅπαντας τοὺς μνηστῆρας ὄλεθρον. Τοιαύτην μαντείαν ἐγὼ ἐμάντευσα καὶ προεῖπον καὶ εἰς τὸν Τηλέμαχον ἐντὸς τοῦ ἰσοπλεύρου πλοίου καθήμενος.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπευθύνθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Εἴθε, ὦ ξένε, νὰ τελεσθῇ ὁ λόγος οὗτος καὶ διὰ πολλῆς φιλίας καὶ πολλῶν δώρων ἐκ μέρους μου θέλεις ἀμειφθῆ, ὅπως μακαρίζοι σε πᾶς ὅστις ἤθελε σὲ συναντήσει.»

Οὗτοι μὲν λοιπὸν ταῦτα πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον. Οἱ δὲ μνηστῆρες πρὸ τοῦ μεγάρου τοῦ Ὀδυσσέως διὰ τῆς δισκοβολίας καὶ τῆς ἀκοντιοβολίας ἐτέρποντο ἐπὶ ἐρωμένης αὐλῆς ἔνθα καὶ πρότερον ἐτέλουν τὰ ὄργια αὐτῶν. Ἀλλ' ὁπόταν ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ δείπνου καὶ πανταχόθεν ἐκ τῶν ἀγρῶν ἔφθασαν τὰ σφακτά,

ἀγόμενα ὑφ' ὧν συνήθως ἤγοντο, τότε πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Μεδων, διότι οὗτος μάλιστα μεταξὺ τῶν κηρύκων ἤρεσκεν αὐτοῖς καὶ μετ' αὐτῶν συνέτρωγε.

« Νέοι· ἀφοῦ πάντες ἐτέρψατε τὸ ἦθικὸν ἡμῶν δι' ἀγώνων, προσέλθετε εἰς τὸν αἶκον ἵνα παρασκευάσωμεν τὸ φαγητόν, διότι δὲν ἤθελεν εἶσθαι κακὸν τοῦ νὰ δειπνήσῃ τις ἐγκαίρως.»

Οὕτως εἶπεν· οὗτοι δὲ εἰσήκουσαν τὸν λόγον καὶ εἰσήρχοντο ἐγερθέντες· εἰσελθόντες δὲ εἰς τὸν καλῶς οἰκούμενον οἶκον, τοὺς μὲν ἐπενδύτας αὐτῶν ἀπέθεσαν ἐπὶ τῶν καθισμάτων καὶ ἑδρῶν· ἔσφαζον δὲ μεγάλα πρόβατα καὶ παχείας αἶγας· ἔσφαζον δὲ εὐτραφεῖς χοίρους καὶ βοῦν ἐκ τῶν κατ' ἀγέλην βοσκομένων, προετοιμάζοντες φαγητόν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, καὶ ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς, ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, προετοιμάζοντο νὰ διευθυνθῶσιν εἰς τὴν πόλιν ἐκ τοῦ ἀγροῦ. Πρῶτος δὲ ὁ χοιροβοσκὸς ὁ ἐξαίρετος ἀνὴρ, ἐποιήσατο ἀρχὴν τῆς ὁμιλίας.

« Ξένε, ἐπειδὴ πολὺ ἐπιθυμεῖς νὰ ὑπάγῃς σήμερον εἰς τὴν πόλιν, ὡς διέταξεν ὁ αὐθέντης μου (διότι τὸ κατ' ἐμὲ εἶχον ἐπιθυμίαν νὰ σὲ ἀφήσω ἐνταῦθα φύλακα τοῦ σταθμοῦ· φοβοῦμαι ὅμως τὸν αὐθέντην μου, μὴ μὲ ἐπιπλήξῃ κατόπιν καὶ ὡς γνωρίζεις δειναὶ εἰσιν αἱ τῶν αὐθεντῶν ἐπιπλήξεις)· δεῦρο ἄγωμεν· διότι ἄλλως τε ἤρξατο νὰ κλίνῃ ἡ ἡμέρα· δυσκολώτερος δὲ ἔσται διὰ σὲ (ὁ δρόμος) τὸ ἑσπέρας.»

Πρὸς τοῦτον ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Γνωρίζω καὶ φρονῶ οὕτως· εἰς ἐμὲ δὲ τὰ αὐτὰ ἔχοντα κατὰ νοῦν συμβουλεύεις ταῦτα. Ἀλλ' ἄγωμεν. Σὺ δὲ προηγοῦ πάντοτε τῆς ὁδοῦ· δὸς δὲ εἰς ἐμὲ, ἐὰν σοὶ εὑρίσκηται, τετμημένην τινὰ βάκτηρίαν ὅπως ἐπακουμβῶ, ἐπειδὴ λέγετε ὅτι ἡ ὁδὸς εἶναι δύσκολος.»

Εἶπε καὶ περὶ τοὺς ὤμους ἐπέρασε ποταπὴν καὶ κατατρυπημένην πήραν, ἔχουσαν λωρίον ἀντὶ ἀορτῆρος· ἔδωκε δὲ αὐτῷ ὁ Εὔμαιος τὴν ποθητὴν βακτηρίαν. Καὶ οὗτοι μὲν ἐβάδισαν, τὸν δὲ σταθμὸν ἐφύλασσον ἀπολειφθέντες οἱ κύνες καὶ ἄνδρες

βοσκοί· ὡδήγει δὲ ὁ Εὔμαιος εἰς τὴν πόλιν τὸν ὑποκρυπτόμενον ἄνακτα (Ὀδυσσέα) ὅμοιον ἐντελῶς πρὸς ἄθλιον ἐπαίτην καὶ γέροντα· ἐρόρει δὲ τὰ ἐλεεινὰ φορέματα τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁπόταν διατρέχοντες τὴν σκολιὰν καὶ ὀρεινὴν ὁδὸν προσήγγισαν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν καλλίρροον καὶ καλῶς ἐκτισμένην κρήνην, ἐξ ἧς ἐλάμβανον ὕδωρ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ἣν ἔκτισεν ὁ Ἰθακος καὶ ὁ Νήριτος καὶ ὁ Πολύκτωρ καὶ περὶ ἣν ἦτο δάσος ὑδατοτρεφῶν αἰγείρων καθ' ὅλου κυκλοτερές, ἐκ δὲ τοῦ ὕψους ἐκ πέτρας κατέρρεε ψυχρὸν ὕδωρ, καὶ βωμὸς Νυμφῶν ἐπάνωθεν ἦτο κατεσκευασμένος, ἐφ' οὗ ἔθυον ἅπαντες οἱ διαβάται, τότε συνήντησεν αὐτοὺς ὁ υἱὸς τοῦ Δολίου Μελανθεὺς ὁδηγῶν αἶγας, διαπρεπούσας μεταξὺ τῶν ἀγελῶν, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς δεῖπνον εἰς τοὺς μνηστῆρας· ἠκολούθουν δὲ τοῦτον δύο βοσκοί. Ἰδὼν δὲ τούτους (τὸν Εὔμαιον καὶ Ὀδυσσέα) ἐλοιδόρησε καὶ λόγους εἶπε καὶ ἀπέτεινε βαρεῖς καὶ ἐγγικτικοὺς, ἐρεθίσαντας τὴν καρδίαν τοῦ Ὀδυσσέως.

« Ἰδοὺ δὰ ἄθλιος ἄθλιον ὁδηγεῖ· ἐπειδὴ πάντοτε ὁ θεὸς τὸν ὅμοιον ὁδηγεῖ πρὸς τὸν ὅμοιον. Ἄθλιε χοιροβοσκὲ, ποῦ ὁδηγεῖς τὸν ψωμοζήτην τοῦτον, τὸν ὀχληρὸν τοῦτον καὶ ἀδδηφάγον ἐπαίτην, ὅστις, εἰς πολλὰς φλιὰς παριστάμενος, θέλει τρίψει τοὺς ὤμους τριῆμα ἐπαιτῶν ἄρτου οὐχὶ δὲ τρίποδας ἢ λέβητας. Ἐὰν ἠδύνασο νὰ μοὶ τὸν δώσῃς ὅπως τὸν κρήνω φύλακα τῶν σταθμῶν, τὴν στάνην ὑπηρετοῦντα καὶ τρυφεροὺς κλόνους διὰ τὰ ἐρίφια κομίζοντα, βεβαίως ἤθελεν ἀποκτήσει παχεῖς μηροὺς πίνων ὀρὸν τοῦ γάλακτος. Ἐπειδὴ ὅμως κακῶς ἐσυνείθισεν δὲν θὰ θελήσῃ νὰ ἐργασθῇ· ἀλλὰ κύπτων ἐν τῇ πόλει θέλει νὰ τρέφῃ τὴν ἀχάρταστον κοιλίαν διὰ τῆς ἐπαιτείας. Ἀλλ' ὅμως λόγον ἐγὼ θὰ εἴπω· καὶ τελεσθήσεται· ἐὰν τυχὸν ὑπάγῃ εἰς τὰ δώματα τοῦ θεογενοῦς Ὀδυσσέως, πολλὰς σκάμνους βαλλομμένας κατὰ κεφαλῆς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν θέλουσιν ἀποτρίψει αἱ πλευραὶ του διωκωμένου ἐκ τοῦ οἴκου.

Οὕτως εἶπε· καὶ ὁ ἄρρων καὶ ἐλθὼν ἐκ τοῦ πλησίον, ἐλάκτισε (τὸν Ὀδυσσέα) κατὰ τοὺς γλουτούς. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως ν'ἀ-

πωθήσῃ αὐτὸν ἐκτὸς τῆς ἀτράπου, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἔμεινεν ἀκλόνητος ὁ Ὀδυσσεὺς σκεπτόμενος ἂν ἔπρεπεν ὁρμήσας καὶ κτυπῶν αὐτὸν (τὸν Μελάνθιον) διὰ τοῦ ῥοπάλου νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν ἢ νὰ κλίνῃ τὸν αὐχένα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀλλ' ἐνεκαρτέρησεν ὑπομονητικῶς καὶ ἡ φρόνησις τὸν ἀνεχαίτισεν. Ἐπέπληξε δὲ τὸν Μελάνθιον ἀπ' εὐθείας ἀτενίζων ὁ χοιροβοσκὸς καὶ τὰς χεῖρας ὑψῶν ηὐχήθη μεγάλην εὐχήν.

« Ὦ νύμφαι τῶν κρηνῶν, θυγατέρες τοῦ Διός! ἂν ποτὲ ὁ Ὀδυσσεὺς προσήνεγκεν ὑμῖν θυσίαν καύσας μηροὺς ἀρνίων καὶ ἐριφίων κεκαλυμμένους διὰ παχέος ὑμένος, εἰσακούσατε τὴν θερμήν μου ταύτην εὐχὴν, εἴθε νὰ ἔλθῃ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν ὁ θεός· ἡ ἄφιξίς του θέλει διαλύσει ἀπάσας τὰς ὑψηλοφροσύνας ὑφ' ὧν κατέχεσαι ὑβρίζων καὶ περιφερόμενος εἰς τὴν πόλιν· ἐνῷ οἱ κακοὶ βοσκοὶ ἀφανίζουσι τὰ βοσκήματα. »

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπεκρίθη ὁ αἰγαβοσκὸς Μελάνθιος!

« Ὦ πωπώ! τίνα λόγον ἐξήνεγκεν ὁ ὀλέθριος οὗτος κύων, τὸν ὁποῖον ἐγὼ θέλω ὁδηγήσει μακρὰν τῆς Ἰθάκης, ἐπὶ μέλανος ἰσοπλεύρου πλοίου, ὅπως ἀντὶ πολλῶν χρημάτων τὸν πωλήσω καὶ ὠφεληθῶ. Εἴθε τὸν Τηλέμαχον νὰ πλήξῃ σήμερον ἐντὸς τῶν μεγάρων ὁ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων, ἢ νὰ φονευθῇ ὑπὸ τῶν μνηστήρων, ὅπως μακρὰν λίαν ἀπολεσθεὶς ὁ Ὀδυσσεὺς συναπώλεσε καὶ τὴν γλυκεῖαν ἡμέραν τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς.

Οὕτω λαλήσας, τούτους μὲν βραδυποροῦντας ἐγκατέλειψεν ἐκεῖ· προέβη δὲ αὐτὸς καὶ ταχέως ἔφθανεν εἰς τὰ βασιλικὰ δώματα. Παρευθὺς δὲ ἐπορεύθη ἐντὸς καὶ μεταξὺ τῶν μνηστήρων ἐκάθησεν ἀπέναντι τοῦ Εὐρυμάχου· διότι τοῦτον ἐξαιρετικῶς ἠγάπα· μερίδα δὲ κρεάτων ἔθηκαν πρὸ αὐτοῦ οἱ ταῦτα μαγειρεύοντες καὶ ἄρτον φέρουσα ἔθηκε παρ' αὐτῷ ἡ ἐντιμος ταμία, ὅπως φάγῃ. Πλησίον δὲ τοῦ μεγάρου ἐρχόμενοι ἐκράτησαν τὸ βῆμα ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ θεῖος χοιροβοσκός· ἔρθασαν δὲ μέχρις αὐτῶν οἱ φθόγγοι τῆς κοίλης κιθάρας· διότι ὁ Φήμιος προητοιμάζετο διὰ προανακρούσματος νὰ ψάλῃ χά-

ριν τῶν μνηστήρων. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, ἐκ τῆς χειρὸς λαβὼν τὸν χοιροβοσκὸν, εἶπεν.

« Εὔμαιε, βεβαίως τοῦτο εἶναι τὸ λαμπρὸν μέγαρον τοῦ Ὀδυσσέως· εὐκόλως δύναταί τις νὰ τὸ διακρίνῃ μεταξὺ πολλῶν, διότι πολὺ τῶν ἄλλων διαφέρει· φράσσεται δὲ ἡ αὐλὴ αὐτοῦ διὰ τοίχου ἔχοντος ἐπικόσμημα· καὶ αἱ στερεαὶ θύραι δίφυλλοί εἰσι καὶ διὰ διπλοῦ κλείονται κλείθρου. Δὲν δύναταί τις νὰ τὰς παραβιάσῃ εὐκόλως. Ἐννοῶ δὲ ὅτι πολλοὶ εὐωχοῦνται ἐντὸς ἄνδρες, ἐπειδὴ πολὺς μὲν καπνὸς εὐώδης κρεάτων ἀνέρχεται, ἀντηχεῖ δὲ ἐντὸς ἡ κιθάρα, ἣν οἱ θεοὶ ὥρισαν τῆς εὐωχίας σύντροφον. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπες, Εὔμαιε χοιροβοσκέ(1).

« Καλῶς ταῦτα ἐννόησας· ἐπειδὴ ἄλλως τε καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐπίλοιπα δὲν εἶσαι δύσνους. Ἀλλ' ἂς σκεφθῶμεν τί πρέπει νὰ πράξωμεν ἡμεῖς· ἢ πρῶτος σὺ εἴσελθε εἰς τὸ καλῶς οἰκούμενον μέγαρον καὶ εἰσχώρησον μεταξὺ τῶν μνηστήρων καὶ ἐγὼ ἐνταῦθα μένω· ἢ, ἂν ἐπιθυμῇς, προπορεύομαι ἐγὼ καὶ σὺ μὴ ἀργοπορήσῃς νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς· μήπως τις ἰδὼν σε ἔξωθεν σὲ κτυπήσῃ ἢ σὲ ἀποδιώξῃ. Τοῦτο σκέφθητι τίνι τρόπῳ θέλει γίνῃ.

Πρὸς τοῦτον ἀποκρινόμενος ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς εἶπε.

« Γνωρίζω καὶ φρονῶ ταῦτα· εἰς ἐμὲ δὲ ταῦτα ἀναλογιζόμενον ἀπευθύνεις τοὺς λόγους τούτους. Ἀλλὰ προπορεύθητι σύ· ἐγὼ δὲ ἐνταῦθα θέλω μείνει διότι ἐσυνείθισα εἰς τοὺς ῥαβδισμοὺς καὶ τὰ πετροβολήματα πολλὰ παθὼν ἐν πολέμῳ

(1) Κυρίως ὁ ποιητὴς ὤφειλε νὰ ἐκφρασθῇ δι' ὀνομαστικῆς· θέλων ὅμως νὰ εἰσέλθῃ τὴν πρὸς τὸν καλὸν καὶ πιστὸν γέροντα χοιροβοσκὸν συμπάθειαν καὶ ὑπόληψιν, ἐκφέρει ταῦτα κλητικῶς. Τὸ αὐτὸ ποιεῖ ἐν Ἰλιάδι καὶ διὰ τὸν Πάτροκλον. Τοῦτο προέρχεται ἐκ ψυχολογικῆς αἰτίας. Διότι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἐπλάσθη φύσει εὐαίσθητος· καὶ ἐν αὐτοῖς ταῖς ἰδανικοῖς προσώποις δι' ὧν κοσμεῖ τὸ ποίημα αὐτοῦ ἕκαστος ποιητὴς, εὑρίσκεται πάντοτε τὸ μᾶλλον ἕλκον τὰς τοῦ ποιητοῦ συμπαθείας.

καὶ τῇ θαλάσσῃ. Ἂς προστεθῇ εἰς ταῦτα καὶ ὅ,τι μοὶ πέπρωται νὰ πάθω τώρα. Ἀδυνατῶ δὲ ν' ἀποκρύψω τὴν πεῖναν τῆς ὀλεθρίας κοιλίας, ἥτις πολλῶν κακῶν αἰτία καθίσταται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ἕνεκα δὲ ταύτης ἐξαρτύονται καὶ πλέουσι τὸν βαθὺν πόντον κακὰ ἐπιφέροντες τοῖς ἐχθροῖς. » Τοιαῦτα μὲν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους ἐλάλουν· κύων δέ τις τοῦ ἡρωϊκοῦ Ὀδυσσέως, Ἄργος ὀνόματι (ὃν αὐτὸς ποτε ἰδίαις χερσὶν ἀνέθρεψε πρὸ τῆς εἰς Τρωάδα ἀναχωρήσεώς του χωρὶς ποσῶς ν' ἀπολαύσῃ τι ἐξ αὐτοῦ), ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὦτα. Τὸν κύνα τοῦτον ὠδήγουν συνεχῶς πρότερον ἀκμαῖοι ἄνδρες εἰς κυνήγιον αἰγῶν ἀγρίων, μικρῶν δορκάδων καὶ λαγωῶν· μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κυρίου του ἔκειτο ἀπερρίμενος ἐν μέσῳ πολλῆς κοπρίας ἡμιόνων καὶ βοῶν κεχυμένης ἀφθόνως πρὸ τῶν προθύρων, ὅπως οἱ δοῦλοι τοῦ Ὀδυσσέως μετακομίζοντες αὐτὴν κοπρίζωσι τὸ καλλιεργήσιμον καὶ περίφρακτον μέρος τῆς αὐλῆς. Αὐτοῦ ἔκειτο ὁ Ἄργος πλήρης κυνοραιστῶν (τσιμουρίων)· τώρα δὲ ἅμα ἀνεγνώρισε τὸν πλησιάσαντα Ὀδυσσέα ἔσεισε μὲν τὴν οὐρὰν του καὶ κατέβαλε τὰ ὦτα· δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ πλησιάσῃ τὸν κύριόν του. Λάθρα δὲ ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσπόγγισε δάκρυον, εὐκόλως διαφυγὸν τὴν προσοχὴν τοῦ Εὐμαίου, ἀμέσως δὲ ἠρώτησεν αὐτόν.

« Εὔμαιε· θαυμαστὸς εἶναι ὁ ἐν τῇ κοπρίᾳ κείμενος κύων, οὗτος· ὡραῖος μὲν τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀγνοῶ ἂν σὺν τῇ ὡραιότητι εἶναι καὶ ταχὺς περὶ τὸ τρέχειν ἢ ἂν εἶναι ἐκ τῶν παρασίτων ἐκείνων κυνῶν, οὓς οἱ κύριοι αὐτῶν τρέφουσι μόνον πρὸς ἰδίαν αὐτῶν εὐχαρίστησιν. »

Πρὸς τοῦτον ἀποκρινόμενος εἶπες, Εὔμαιε χοιροβοσκέ.

« Ὁ κύων οὗτος εἶναι τοῦ μακρὰν θανόντος ἀνδρός. Ἐὰν δὲ κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἔργα ἤθελεν εἶσθαι τοιοῦτος, οἷον ἄφησεν αὐτὸν ἀπερχόμενος εἰς Τρωάδα ὁ Ὀδυσσεύς, ἀμέσως ἤθελες θαυμάσει βλέπων τὴν ἀκμαιότητα καὶ τὴν ταχύτητα αὐτοῦ. Διότι οὐδὲν ζῶον κυνηγέσιμον ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ εἰς τὰ πυκνότατα βάθη τοῦ δάσους, καταδιωκόμενον ὑπ' αὐτοῦ

ἄλλως τε δὲ καὶ ἰχνηλάτης ἦτο ἄριστος. Σήμερον εὑρίσκεται εἰς ἐλεεινότητα, ὁ κύριος αὐτοῦ ἀπώλετο ἀλλαχοῦ καὶ ἐκτὸς τῆς πατρίδος, αἱ δὲ ὀκνηραὶ γυναῖκες δὲν περιποιοῦνται αὐτόν· οἱ δοῦλοι δὲ ἅμα οἱ κύριοι αὐτῶν δὲν εἶναι ἰσχυροὶ ἀρναῦνται τὴν δικαιοπραγίαν· διότι ἄλλως τε ὁ μέγας Ζεὺς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ἀφαιρεῖ, καθ' ἣν ἡμέραν ἤθελεν ἀπολέσει τὴν ἐλευθερίαν του.

Οὕτως εἰπὼν εἰσῆλθεν εἰς τὸν καλῶς οἰκούμενον οἶκον· ἐβάδισε δ' εὐθέως ἔνθα οἱ θρασεῖς μνηστῆρες· τὸν Ἄργον δὲ μέλαινα πτέρυξ θανάτου ἐκάλυψεν ἅμα ἐπανιδόντα τὸν Ὀδυσσέα μετὰ εἴκοσιν ἔτη.

Τὸν χοιροβοσκὸν δὲ εἰσερχόμενον, παρατηρήσας πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ὁ εὐγενὴς Τηλέμαχος, ἔνευσεν ἀμέσως αὐτῷ, ὅπως ἔλθῃ πλησίον του· ὁ δὲ στρέψας πέριξ τὰ βλέμματα ἔλαβε κάθισμά τι, ἐφ' ὧν ὁ μάγειρος ἀπέθετε συνήθως κρέατα πολλὰ διαμοιράζων ταῦτα εἰς τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ τρώγοντας μνηστῆρας. Τοῦτο φέρων πρὸς τὴν τοῦ Τηλεμάχου τράπεζαν ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτοῦ· ὁ δὲ κῆρυξ ἐκ τοῦ κανίστρου λαβὼν μερίδα καὶ ἄρτον ἔδωκεν αὐτῷ.

Ἀμέσως δὲ μετὰ τὸν χοιροβοσκὸν εἰσῆλθεν εἰς τὸ μέγαρον ὁ Ὀδυσσεὺς μετημφιεσμένος καὶ ὅμοιος πρὸς ἐλεεινὸν ἐπαίτην καὶ γέροντα· ἐφόρει δὲ περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ τὰ ἄθλια ῥάκη. Ἐκάθισε δὲ ἐπὶ τῆς ἐκ μελίας φλιᾶς, ἀκουμβήσας ἐπὶ τοῦ κυπαρισσίνου σταθμοῦ τὸν ὁποῖον ἔξεσέ ποτε ὁ τέκτων τεχνιέντως, τὴν στάθμην ἐπ' αὐτοῦ εὐθύνας. Ὁ δὲ Τηλέμαχος προσκαλέσας σιμὰ τὸν χοιροβοσκὸν, ἔλαβεν ἄρτον ἐκ τοῦ ὡραίου κανίστρου καὶ κρέας τοσοῦτον, ὅσον ἐχώρουν αἱ δύω του παλάμαι, καὶ εἶπε.

« Φέρε καὶ δὸς ταῦτα εἰς τὸν ξένον· εἰπὲ δὲ πρὸς αὐτὸν, νὰ ἐπαιτήσῃ κατὰ σειρὰν λαμβάνων, ἅπαντας τοὺς μνηστῆρας. Δὲν ἁρμόζει δὲ οὐδὲ συμφέρει εἰς ἄνθρωπον πτωχὸν ἡ ἐντροπή. »

Οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ χοιροβοσκὸς ἀφοῦ ἤκουσε τὸν λόγον ἔσπευσε καὶ πλησίον τοῦ ἐπαίτου στὰς λόγους εἶπε τοιούτους.

« Ὁ Τηλέμαχος, ὦ ξένε, πρὸς σὲ δίδωσι ταῦτα καὶ σὲ παρακινεῖ κατὰ σειρὰν λαμβάνων πάντας τοὺς ἄλλους μνηστῆρας νὰ ἐπαιτήσῃς λέγων ὅτι δὲν ἁρμόζει οὐδὲ συμφέρει ἡ ἐντροπὴ εἰς ἐπαίτην ἄνθρωπον. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Ζεῦ βασιλεῦ! Εἴθε ὁ Τηλέμαχός μου νὰ ἦ εὐδαίμων πάντοτε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ ν' ἀπολαύσῃ ὅσα ποθεῖ. »

Ταῦτα εἰπὼν, ἐδέχθη (τὰ φαγητὰ) δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν καὶ κατέθηκεν ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ποταπῆς πήρας· ἔτρωγε δὲ ἐνόσῳ ὁ τραγῳδιστὴς ἐτραγῴδει· ἅμα δὲ ἐδείπνησεν, ἔπαυσεν ἄδων καὶ ὁ τραγῳδιστής, ἐθορυβήθησαν δὲ ἐντὸς τῆς αἰθούσης οἱ μνηστῆρες. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ πλησίον τοῦ Ὀδυσσέως ἱσταμένη τὸν παρεκίνει ὅπως ἔλεος κατὰ σειρὰν παρὰ τῶν μνηστήρων αἰτήσῃ· μάθῃ δὲ τίνες εἰσὶ καλοὶ τὴν ψυχὴν καὶ τίνες ἄσπλαγχνοι, καίτοι οὐδ' οὗτως, ἔμελλε νὰ φεισθῇ τινος ἐν τῇ ἐκδικήσει· ἐκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ ὅπως ἐπαιτήσῃ εὐπροσηγόρως παρ' ἑκάστου ἀνδρὸς, τείνων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπαιτικῶς, ὡς ἂν πρὸ πολλοῦ νὰ ἦτο ἐπαίτης τὸ ἐπάγγελμα. Οἱ δὲ μνηστῆρες οἰκτείροντες ἔδιδον αὐτῷ, ἐξιστάμενοι καὶ ἀλλήλους ἐρωτῶντες τίς ἆρά γε νὰ ἦτο καὶ πόθεν νὰ εἶχεν ἔλθῃ.

Πρὸς τούτους δὲ εἶπεν ὁ αἰγοβοσκὸς Μελάνθιος.

« Ἀκούσατέ μου, μνηστῆρες τῆς περιδόξου ἀνάσσης, περὶ τοῦ ξένου τούτου· εἶδον αὐτὸν πρότερον, ὁδηγούμενον ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ χοιροβοσκοῦ· ἀγνοῶ ὅμως ποῖός τις εἶναι καὶ πόθεν κατάγεται. »

Εἶπε ταῦτα· ὁ δὲ Ἀντίνοος ἐπέπληξε τὸν χοιροβοσκὸν εἰπών.

« Ὦ μοναδικὲ χοιροβοσκέ· πρὸς τί μὲ ὡδήγησας ἐδῶ τὸν ἄθλιον τοῦτον; ἢ μήπως δὲν ἀρκοῦσιν εἰς ἡμᾶς τοσοῦτοι ἄλλοι ἐπαῖται, πλάνητες, ὀχληροὶ καὶ καταβροχθισταὶ τῶν φαγητῶν. Μέμφεσαι τοὺς ἄλλους ὅτι σοῦ τρώγουσι τὴν περιουσίαν, καὶ σὺ μοῦ ἐπροσκάλεσες αὐτὸν ἐδῶ; »

Πρὸς τοῦτον δ' ἀποκρινόμενος εἶπες Εὔμαιε χοιροβοσκέ.

« Ἀντίνοε, καλὸς ὢν δὲν λαλεῖς καλῶς· διότι ποῖος ποτὲ προσκαλεῖ ἄλλοθεν ξένον τινά, πρέχων αὐτὸς εἰς ἀναζήτησίν του, ἐὰν μὴ ὁ ξένος οὗτος δὲν ἐπαγγέλλεται τὸν μάντιν, τὸν ἰατρὸν τῶν ἀσθενειῶν, ἢ τὸν ξυλουργόν, ἢ καὶ τὸν διὰ τῶν ἀσμάτων του τέρποντα θεῖον ἀοιδόν; Τούτους μόνους ἐκ τῶν ἀνθρώπων τρέχομεν καὶ ἀναζητοῦμεν· ἐπαίτην δὲ οὐδεὶς προσκαλεῖ πρὸς βλάβην του. Ἀλλὰ πάντοτε σὺ ὑπὲρ πάντας τοὺς λοιποὺς μνηστῆρας εἶσαι ἀπότομος πρὸς τοὺς δούλους τοῦ Ὀδυσσέως ἐξαιρέτως δὲ πρὸς ἐμέ· ἐγὼ ὅμως οὐδόλως μεριμνῶ διὰ τοῦτο, ἐνόσῳ ἐντὸς τοῦ οἴκου τούτου μοῦ ζῇ ἡ συνετὴ Πηνελόπη καὶ ὁ εὐγενὴς Τηλέμαχος. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ὁ συνετὸς Τηλέμαχος εἶπε.

« Σίγησον· μὴ ἀνταλλάσσῃς μετ' αὐτοῦ πολλοὺς λόγους· διότι ὁ Ἀντίνοος συνειθίζει ν' ἀπευθύνεται πάντοτε δι' ἀποτόμων φράσεων παρακινῶν καὶ τοὺς λοιποὺς, ὅπως πράττωσι τὸ αὐτό. »

Εἶπε καὶ πρὸς τὸν Ἀντίνοον ἀπηύθυνε τάδε.

« Ἀντίνοε· κηδόμενος τῶν συμφερόντων μου ἴσως, ὡς πατὴρ τῶν τοῦ υἱοῦ, τὸν ξένον τοῦτον δι' ἀπειλητικοῦ λόγου προσκαλεῖς νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦτον· ὁ θεὸς νὰ τὸ δώσῃ· Δὸς πρὸς αὐτὸν ἔλεος· δὲν δυσαρεστοῦμαι διὰ τοῦτο κατὰ σοῦ, ἀφοῦ ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸ θέλω· ἄλλως τε δὲ ἀφοῦ οὔτε τὴν μητέρα μου οὔτε τινὰ τῶν ἄλλων δούλων εὐλαβούμενος τοῦτο ποιεῖς· οὐδὲ χάριν οἰκονομίας σκέπτεσαι οὕτω· ἀλλὰ σὺ ὁ ἴδιος θέλεις νὰ φάγῃς πολλὰ εἰς ἄλλον δὲ νὰ μὴ δώσῃς. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος ὁ Ἀντίνοος εἶπε.

« Τηλέμαχε, μεγαληγόρα καὶ ἄρρον, τί εἶπες· ἐὰν ἅπαντες οἱ μνηστῆρες ἤθελον εἶσθαι τοσούτῳ ἐλευθέριοι, ὅσῳ σὺ, πρὸ τριῶν ἤδη μηνῶν ἤθελεν ἴσως καταρρεύσῃ ὁ οἶκος. »

Οὕτως εἰπὼν ἔσυρε θρανίδιον ὑπὸ τὴν τράπεζαν κείμενον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστήριζε τοὺς καθαροὺς πόδας εὐωχούμενος. Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ μνηστῆρες ἔδιδον καὶ ἐπλήρωσαν τὴν πήραν τοῦ ἐπαίτου ἄρτου καὶ κρεάτων· προυτίθετο δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν φλιὰν τῆς θύρας διευθυνόμενος πάλιν νὰ γευθῇ ἐκ τῶν δώρων τῶν μνη-

στήρων· ἔστη δὲ πλησίον τοῦ Ἀντινόου καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν.

« Δός μοι νὰ ζῇς φίλε! Διότι δὲν μοὶ φαίνεται νὰ ἦσαι ὁ κάκιστος τῶν Ἑλλήνων· ἀλλ' ὁ ἄριστος ὁμοιάζων πρὸς βασιλέα. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἄρτον πλειότερον, ἀφ' ὅτι μᾶς ἔδωσαν οἱ ἄλλοι, δὸς, ὅπως ἐπαινῶ τὸ ὄνομά σου καθ' ὅλην τὴν γῆν. Διότι ἐγὼ, εὐτυχὴς ἄλλοτέ ποτε τῶν ἀνθρώπων, κατώκουν οἶκον πλούσιον καὶ πολλάκις ἔδιδον εἰς πλάνητα ἐπαίτην, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ἦτο καὶ πᾶν ὅ,τι ἐζήτει. Ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου Ζεὺς κατέστρεψέ με (διότι οὕτως ἤθελε) ὁ ἐμπνεύσας μοι εἰς Αἴγυπτον μετὰ λῃστῶν ἀνδρῶν μακρὰν ὁδὸν νὰ πορευθῶ, ὅπως ἀπολεσθῶ. Ἠγκυροβόλησα δὲ τὰ ἰσόπλευρα πλοῖα ἐν τῷ ποταμῷ Αἰγύπτῳ (Νείλῳ). Καὶ τοὺς μὲν ἀγαπητούς μου συντρόφους διέταξα νὰ μένωσιν ἐκεῖ καὶ νὰ φυλάττωσι τὰ πλοῖα, προσκόπους δὲ ἔπεμψα νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰς διαφόρους σκοπιάς· Οὗτοι δὲ ἐνδόντες εἰς τὰς κακὰς σκέψεις καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἐλεηλάτουν τοὺς περικαλλεῖς ἀγροὺς τῶν Αἰγυπτίων, ἁρπάζοντες γυναῖκας καὶ ἀνήλικα παιδία καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους φονεύοντες· ἔφθασε δὲ εἰς τὴν πόλιν ἡ φήμη καὶ τὴν βοὴν ἀκούσαντες ἦλθον ἅμα τῇ αὐγῇ· ἐπληρώθη δὲ ἅπασα ἡ πεδιὰς ὅπλων λαμπόντων, φυγὴν δὲ ὁ κεραυνοβόλος Ζεὺς ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς συντρόφους μου καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐτόλμησε ν' ἀντισταθῇ· διότι πάντοθεν ἦσαν περικυκλωμένοι ὑπὸ ἐχθρῶν. Τότε πολλοὺς μὲν τῶν ἡμετέρων ἀπέκτεινον (οἱ Αἰγύπτιοι) διὰ τῶν ὀξέων χαλκίνων ὅπλων, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἀπῆγον, ὅπως ὡς δοῦλοι τοὺς δουλεύσωσιν. Ἐμὲ δὲ ἔδωσαν πρὸς τὸν παρευρεθέντα καὶ ἐν Κύπρῳ οἰκοῦντα, ἐκεῖσε δὲ καὶ ἀνάσσοντα κραταιῶς Δμήτορα Ἰασίδην. Ἐκεῖθεν δὲ τώρα ἔρχομαι ἐνταῦθα πολυπαθὴς ὤν. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ὁ Ἀντίνοος ἀπεκρίθη καὶ ἀντεφώνησε.

« Τίς δαίμων καθωδήγησεν ἐνταῦθα, πρὸς διατάραξιν τοῦ δείπνου τὸν ὀχληρὸν τοῦτον; Ἄκουσον· ἀποσύρθητι εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης καὶ φύγε μακρὰν τῆς τραπέζης μου, διὰ νὰ μὴ σὲ στείλω κακὴν κακῶς εἰς τὴν Αἴγυπτόν σου καὶ τὴν Κύπρον σου. Τί θρασὺς καὶ ἀναιδὴς ἐπαίτης εἶσαι! Κατὰ σει-

ρὰν ἅπαντας ἐνοχλεῖς· οὗτοι δὲ δίδουσί σοι παραλόγως· ἐπειδὴ ἕκαστος, ἔχων πολλὰ ὑπὲρ αὐτῶν, οὐδόλως λυπεῖται ἢ φείδεται νὰ χαρίσῃ ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς ξένους.

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπομακρυνομένος εἶπεν ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Ὦ πωπῶ ! Οὐδόλως λοιπὸν αἱ διαθέσεις σου συμφωνοῦσι πρὸς τὴν καλλονήν σου· οὐδὲ νερὸν τῆς θαλάσσης σὺ δὲν ἤθελες δώσει εἰς τὸν ὑπηρέτην σου, ἀφοῦ ξένα ἤδη τρώγων εἰς ξένον οἶκον δὲν ἠξίωσας ἐκ τῶν πολλῶν νὰ δώσῃς καὶ εἰς ἐμὲ λαμβάνων, ὀλίγον ἄρτον. »

Οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Ἀντίνοος ὠργίσθη κατάκαρδα· καὶ λοξὸν πρὸς αὐτὸν βλέμμα ῥίψας εἶπε λαλῶν·

« Τόρα δὰ νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἐξέλθῃς τοῦ οἴκου τούτου ὅπως ἦλθες, ἀφοῦ καὶ ὕβρεις ἀποτείνεις. »

Εἶπε· καὶ σκάμνον ἁρπάσας ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον κατὰ μέσον νῶτον· ἐστάθη δὲ ἀκλόνητος ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς βράχος, καί τοι κτυπηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀντινόου· ἀκουσίως ὅμως ἔσεισε τὴν κεφαλήν, ὄλεθρον μελετῶν. Ἐπέστρεψε δὲ περιπατῶν εἰς τὴν ὁλιὰν τῆς θύρας· ἔθηκε δὲ χαμαὶ τὴν πεπληρωμένην πήραν του, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας.

« Ἀκούσατέ μου, μνηστῆρες τῆς περιδόξου ἀνάσσης. Θέλω λαλήσει πᾶν ὅ,τι ἡ ψυχή μου αἰσθάνεται. Δὲν λυπεῖται οὐδὲ θλίβεταί τις ποσῶς, ὁπόταν κτυπᾶται ὑπερασπιζόμενος τοὺς βόας ἢ τὰ πρόβατά του· ἐμὲ ὅμως ἐκτύπησεν ὁ Ἀντίνοος ἕνεκα τῆς πεινώσης καὶ ὀλεθρίας κοιλίας, ἥτις πολλὰ παρέχει κακὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχωσι θεότητες προστάτιδες τῶν ἀδίκως πάσχόντων ἐπαιτῶν· ὁ θάνατος εἴθε νὰ εὕρῃ τὸν Ἀντίνοον πρὸ τοῦ γάμου. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ὁ Ἀντίνοος, ὁ τοῦ Εὐπείθους υἱός, εἶπε.

« Τρῶγε καθήμενος αὐτοῦ κάτω, ξένε, ἢ φύγε, μὴ ἄλλως δι' ὅσα λέγεις, σὲ σύρωσιν οἱ νέοι ἀπὸ τοῦ ποδὸς ἢ τῆς χειρὸς καὶ σὲ καθαιματώσωσι σύροντες. »

Οὕτως εἶπε· δυσηρεστήθησαν δὲ εἰς ἄκρον πάντες· εἷς δὲ τῶν ὑπερηφάνων μνηστήρων εἶπε τοιαῦτα, ἐκ μέρους αὐτῶν.

« Ἀντίνοε, δὲν ἔπραξες καλῶς κτυπήσας τὸν ταλαίπωρον ἐπαίτην. Ἄθλιε ! ὑπάρχει βέβαια θεὸς ἐν οὐρανοῖς· καὶ οἱ θεοὶ διέρχονται ὑπὸ διαφόρους μορφὰς τὰς πόλεις τῶν ἀνθρώπων, ὑπὸ τὸ σχῆμα ἀλλοδαπῶν ξένων, ἐπιβλέποντες τὰς κακὰς καὶ ἀγαθὰς πράξεις. »

Οὕτως εἶπον οἱ μνηστῆρες· ὁ δὲ Ἀντίνοος οὐδόλως συνεκινήθη· ὁ Τηλέμαχος δὲ ἐλυπήθη μὲν ἐγκαρδίως διὰ τὸν κτυπηθέντα (πατέρα του), ἀλλὰ δὲν ἐδάκρυσεν· ἀκουσίως ὅμως ἐκίνησε τὴν κεφαλήν, ὄλεθρον μελετῶν κατὰ τῶν μνηστήρων.

Ἡ δὲ Πηνελόπη, ἅμα ὡς ἤκουσεν ὅτι αὐτὸς (ὁ ἐπαίτης) ἐκτυπήθη ἐντὸς τοῦ οἴκου, εἶπε μεταξὺ τῶν δούλων γυναικῶν, ἀποτεινομένη πρὸς τὸν κτυπήσαντα.

« Εἴθε οὕτω πως νὰ σὲ κτυπήσῃ καὶ ὁ ἔνδοξος περὶ τὸ ῥίπτειν βέλος Ἀπόλλων ! »

Πρὸς ταύτην δὲ ἡ ταμία Εὐρυνόμη εἶπεν.

« Ἐὰν αἱ εὐχαὶ ἡμῶν ἐκπληρωθῶσιν, οὐδεὶς ἐκ τούτων (τῶν μνηστήρων) θέλει ἴδει τὸ φῶς τῆς χρυσοθρόνου αὐγῆς. »

Εἶπε δὲ πρὸς ταύτην ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Γραῖα ! ἐχθροὶ μὲν εἰσὶ πάντες οὗτοι, ἐπειδὴ κακὰ μηχανεύονται· μαύρη ὅμως, ὡς τὴν μαύρην μοῖραν, εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀντινόου. Ταλαίπωρός τις ξένος ἐπαιτεῖ παρὰ τῶν ἀνδρῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ περιστρεφόμενος, ὠθούμενος ὑπὸ τῆς ἐνδείας· καὶ πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἔδωκαν αὐτῷ καὶ τὸν ἐπλήρωσαν ἐλεοῦντες, ὁ δὲ Ἀντίνοος διὰ σκάμνου τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὰ νῶτα κατὰ τὸν δεξιὸν ὦμον. »

Ταῦτα μὲν αὕτη ἔλεγε πρὸς τὰς δούλας γυναῖκας ἐντὸς τοῦ θαλάμου καθημένη· ἐδείπνει δὲ ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. Καλέσασα δὲ (ἡ Πηνελόπη) παρ' αὐτῇ τὸν καλὸν χοιροβοσκὸν εἶπεν.

« Δεῦρο ὕπαγε, καλέ μου Εὔμαιε, καὶ εἰπὲ εἰς τὸν ξένον ἐκεῖνον νὰ ἔλθῃ, ὅπως ἐξετάσω καὶ ἐρωτήσω αὐτόν, ἐὰν ἤκουσε παρ' ἄλλου τι περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ἢ ἴδεν αὐτὸν ἰδίοις ὀφθαλμοῖς· διότι μοὶ φαίνεται πολυπλάνητος ἄνθρωπος. »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπες, Εὔμαιε χοιροβοσκέ.

« Εἴθε νὰ ἐσιώπων, ὦ βασίλισσά μου, οἱ μνηστῆρες· τοσούτῳ θαυμαστὰ πράγματα διηγεῖται οὗτος, ὥστε ἤθελες εὐχαριστηθῆ ἐγκαρδίως· ἐγὼ τρεῖς νύκτας καὶ τρεῖς ἡμέρας ἐξένιζον αὐτόν· διότι δραπετεύσας ἀπὸ τοῦ πλοίου ἦλθε πρός με· ἀλλ' εἰσέτι δὲν μοὶ διηγήθη ὁμιλῶν ἅπαντα αὐτοῦ τὰ δυστυχήματα. Ὅπως δὲ παρατηρεῖ τις χάσκων τὸν τραγῳδιστήν, ὅστις ὑπὸ τῶν θεῶν ἐμπνεόμενος καὶ διδαχθεὶς τραγῳδεῖ ᾄσματα εὐάρεστα εἰς τοὺς θνητούς, καὶ πάντες ἐπιθυμοῦμεν νὰ μὴ παύωμεν ἀκροώμενοι, ὁσάκις ψάλλει· οὕτω κατέθελγε καὶ ἐμὲ ψάλλων ὁ ξένος οὗτος εἰς τὴν κατοικίαν μου καθήμενος. Λέγει δὲ ὅτι εἶναι πατρικὸς φίλος τοῦ Ὀδυσσέως, ἐκ Κρήτης καταγόμενος, ὅπου κατοικεῖ ἡ γενεὰ τοῦ Μίνωος. Ἐκεῖθεν λοιπὸν λέγει, ὅτι ταλαιπωρούμενος καὶ κατατρωθούμενος φθάνει ἐνταῦθα· διατείνεται δὲ νὰ ἤκουσε περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτι ζῇ καὶ εὑρίσκεται ἐδῶ πλησίον ἐν τῇ πλουσίᾳ τῶν Θεσπρωτῶν πόλει, φέρων εἰς τὸν οἶκόν του πολλὰ πολύτιμα δῶρα. »

Πρὸς ταῦτον δὲ εἶπεν ἡ σύνετὴ Πηνελόπη.

« Σπεῦσον κάλεσον λοιπὸν αὐτὸν ἐδῶ· ὅπως μοὶ λαλήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον· οὗτοι δὲ οἱ μνηστῆρες παρὰ τὰς θύρας καθήμενοι ἢ ἐντὸς τῆς αἰθούσης ἂς εὐωχοῦνται, εὔθυμοι ὄντες ἐπειδὴ τὰ κτήματα αὐτῶν, ὁ σῖτος καὶ ὁ οἶνος, ἄθικτα κεῖνται ἐν τῷ οἴκῳ των, καὶ τρώγουσιν αὐτὰ οἱ οἰκεῖοί των· ἐνῷ οὗτοι ἀναστρεφόμενοι καθ' ἑκάστην εἰς τὸν οἶκον ἡμῶν καὶ θύοντες βόας καὶ πρόβατα καὶ παχείας αἶγας εὐωχοῦνται καὶ ἀμερίμνως πίνουσιν οἶνον γλυκύν. Τὰ δὲ πολλὰ ἡμῶν κτήματα καταστρέφονται, διότι δὲν ὑπάρχει ἀνὴρ, ὡς τὸν Ὀδυσσέα, δυνάμενος νὰ ἐκδιώξῃ τὴν κατάραν ἀπὸ τοῦ οἴκου ἡμῶν. Ἐὰν δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς φθάσῃ καὶ ἔλθῃ εἰς τὴν πατρίδα γῆν, ταχέως θέλει τιμωρήσει τὰς βιαιοπραγίας τῶν μνηστήρων. »

Οὕτως εἶπεν· ἐπταρνίσθη δὲ ἰσχυρῶς ὁ Τηλέμαχος, ἀντήχησε δὲ εἰς τὸν πταρμὸν αὐτοῦ ἡ αἴθουσα φοβερῶς· ἐγέλασε δὲ ἡ Πηνελόπη καὶ πρὸς τὸν Εὔμαιον εἶπεν.

« Ὕπαγε καὶ προσκάλεσόν μοι τὸν ξένον ἐδῶ· δὲν βλέπεις

ὅτι εἰς τοὺς λόγους μου ἐπάνω ἐπταρμίσθη ὁ υἱός μου ; (1) Εἴθε συνεπῶς νὰ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος τῶν μνηστήρων ἁπάντων καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν τὸν θάνατον καὶ τὸν ὄλεθρον νὰ διαφύγῃ. Ἄλλο δέ τι θὰ εἴπω, σὺ δὲ πρόσεξον· ἐὰν ἐννοήσω ὅτι θὰ μοὶ εἴπῃ ἀληθῆ πράγματα, θέλω τὸν ἐνδύσει μὲ ὡραῖα ἐνδύματα· μὲ ἐριοῦχον ἐπενδύτην καὶ μὲ ὑποκάμισον. »

Ταῦτα εἶπεν· ἐκίνησε δὲ ὁ χοιροβοσκὸς ἀκούσας τὸν λόγον καὶ πλησίον (τοῦ Ὀδυσσέως) στὰς εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους.

« Ξένε πάτερ! Σὲ προσκαλεῖ ἡ συνετὴ Πηνελόπη, ἡ μήτηρ τοῦ Τηλεμάχου· ὠθεῖ τὴν ταλαίπωρον ἡ ψυχή της νὰ σὲ ἐρωτήσῃ τι περὶ τοῦ συζύγου της· ἐὰν δὲ ἐννοήσῃ σε λέγοντα τὴν ἀλήθειαν θέλει σὲ ἐνδύσει μὲ ἐριοῦχον ἐπενδύτην καὶ μὲ ὑποκάμισον, ὧν σὺ ἔχεις πολλὴν ἀνάγκην· ἄρτον δὲ ἐπαιτῶν ἐν τῇ πόλει θέλεις χορταίνει τὴν κοιλίαν σου· πᾶς δὲ ὁ ἐπιθυμῶν θέλει δώσει εἰς σὲ τὴν ἐλεημοσύνην. »

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἀποκρινόμενος ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς.

« Ἀμέσως ἐγὼ τώρα ἤθελον διηγηθῆ τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν τῇ θυγατρὶ τοῦ Ἰκαρίου, τῇ συνετῇ Πηνελόπῃ, διότι πολλὰ περὶ ἐκείνου (τοῦ Ὀδυσσέως) ἠξεύρω καὶ τὴν αὐτὴν ὑπέστημεν ἀτυχίαν· ἀλλὰ φοβοῦμαι τοὺς θρασεῖς μνηστῆρας, ὧν ἡ θρασύτης καὶ τὸ βίαιον φθάνει μέχρι τοῦ αἰωνίου οὐρανοῦ· διότι ἰδοὺ καὶ τώρα, ἐμὲ περιερχόμενον ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ οὐδὲν κακὸν πράξαντα κτυπήσας οὗτος ὁ ἀνὴρ (ὁ Ἀντίνοος) μοὶ ἐπροξένησεν ὀδύνας, χωρὶς ποσῶς οὔτε ὁ Τηλέμαχος οὔτε τις ἄλλος νὰ δυνηθῇ νὰ τὸν περεμποδίσῃ. Τούτου ἕνεκα λοιπὸν, εἰπὲ πρὸς τὴν Πηνελόπην (καίτοι ἀνυπόμονον οὖσαν) νὰ περιμείνῃ ἐντὸς

(1) Τὸν πταρμὸν ἐθεώρουν οἱ ἀρχαῖοι ὡς καλὸν μὲν οἰωνὸν, ὁπόταν τις ἐπταρμίζετο ἐνῷ ἐλέγοντο αἴσιοι λόγοι, ὡς κακὸν δὲ οἰωνὸν, ὁπόταν τοὐναντίον συνέβαινε. Σήμερον καὶ ἡμεῖς, γνήσιοι ἀπόγονοι ἐκείνων, ὁπόταν πταρμιζώμεθα λέγομεν, ὅτι γίνεται λόγος περὶ ἡμῶν μακρὰν ὑπὸ οἰκείου ἢ φίλου, ἢ ὅτι ἀπειλούμεθα ὑπὸ κακῶν (νόσων κυρίως), διὸ καὶ συνήθως ἐπευχόμεθα τῷ πταρμιζομένῳ ὑ γ ε ί α ν.

μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου καὶ τότε, ἂς μὲ ἐρωτᾷ περὶ τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆς τοῦ συζύγου της θέτουσά με νὰ καθήσω πλησίον τῆς ἑστίας· διότι, ὡς καὶ σὺ γνωρίζεις, ὃν πρῶτον καθικέτευσα, ἔχω ἐλεεινὰ ἐνδύματα.»

Ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ χοιροβοσκὸς τὸν λόγον ἀκούσας ἀπῆλθε· διαβάντα δὲ τὴν ὁλιὰν τὸν προσηγόρευσεν ἡ Πηνελόπη.

« Πῶς; δὲν τὸν φέρεις Εὔμαιε; τίνος ἕνεκα νὰ προσενεχθῇ οὕτω πως ὁ πλάνης ἐπαίτης; Μή ἆρά γε ἐφοβήθη τινὰ ἀνώτερον ἢ μὴ ἁπλῶς ἐντρέπεται ἐν τῷ οἴκῳ; Δυστυχὴς εἶναι πᾶς δειλὸς ἐπαίτης.»

Πρὸς αὐτὴν ἀπαντῶν εἶπες, Εὔμαιε χοιροβοσκέ.

« Ὀρθῶς λαλεῖ, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος ἤθελε σκεφθῇ, φοβούμενος τὴν θρασύτητα τῶν ὑπερηφάνων μνηστήρων. Ἀλλὰ νὰ ὑπομείνῃς μὲ εἶπε μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἄλλως τε καὶ διὰ σέ, ὦ βασίλισσά μου, κάλλιον εἶναι, νὰ ἦσαι μόνη ὁπόταν θὰ τῷ λαλήσῃς καὶ θὰ τὸν ἀκούσῃς διηγούμενον.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Δὲν φαίνεται ἄφρων ὁ ξένος οὗτος, ὁστισδήποτε καὶ ἂν ᾖ· διότι ἐνταῦθα, ἐντὸς τοῦ θαλάμου τούτου, δὲν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι θρασεῖς μηχανευόμενοι κακὰς πράξεις.»

Ταῦτα μὲν αὕτη εἶπεν· ἀπῆλθε δὲ ὁ καλὸς χοιροβοσκὸς πρὸς τὴν ὁμήγυριν τῶν μνηστήρων, ἀφοῦ πρότερον εἶπεν ὅσα ὤφειλε νὰ εἴπῃ· ἀμέσως δὲ εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον, κλίνας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πλησίον τῆς κεφαλῆς ἐκείνου, ὅπως μὴ ἀκούσωσιν οἱ λοιποί.

« Ὦ ἀγαπητέ μοι· ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι ὅπως φυλάξω τοὺς χοίρους καὶ τὰ λοιπά, τὴν σὴν καὶ ἐμὴν περιουσίαν· σὺ δὲ φρόντιζε περὶ τῶν ἐδῶ πραγμάτων, προφύλαττε μὲν πρῶτον τὸν ἑαυτόν σου καὶ πρόσεχε μὴ πάθῃς τι· διότι πολλοὶ τῶν μνηστήρων κακὰ βουλεύονται καὶ, εἴθε πρὶν ἢ ἐπέλθῃ κακόν τι εἰς ἡμᾶς, νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ ὁ Ζεύς.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος.

« Ἀγαπητέ μοι γέρον· θὰ πράξω ὅπως λέγεις· σὺ δὲ ἄπελθε ἀφοῦ πρότερον φάγῃς τὸ δειλινόν· ἀπὸ πρωΐας δὲ νὰ ἔλθῃς φέρων σφακτὰ καὶ ἐκλεκτά· τῶν δὲ λοιπῶν τὴν φροντίδα ἄφες εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς ἀθανάτους θεούς.»

Οὕτως εἶπεν· ἐκάθησε δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ καλῶς ἐξεσμένου θρανίου· φαγὼν δὲ καὶ πιὼν καὶ χορτάσας ἐκίνησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν στάνην τῶν χοίρων· ἄφησε δὲ ὀπίσω τὴν αὐλὴν καὶ τὸν οἶκον, πλήρη συνδαιτυμόνων· οὗτοι δὲ (οἱ μνηστῆρες) ἐτέροντο ἄδοντες καὶ χορεύοντες. Ἐπῆλθε δὲ ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὸ δειλινόν.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Σ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ἐπαιτοῦντος τοῦ Ὀδυσσέως παρὰ τοῖς μνηστῆρσιν, ἕτερος ἐκ τῆς πόλεως ἐπέρχεται ἐπαίτης, ὀνόματι Ἶρος, ὅπως ἀποδιώξῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας τοῦ οἴκου, ἔνθα ἐκάθητο. Τῶν μνηστήρων παραθυρύνοντων ὁ Ἶρος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς πυγμαχοῦσι. Νικητὴς ἐξελθὼν τῆς πυγμαχίας ὁ Ὀδυσσεὺς ἔξω τῆς θύρας ἐκβάλλει τὸν Ἶρον ἠμεθανῆ. Τῷ Ἀμφινόμῳ, ἑνὶ τῶν μνηστήρων, προλέγει ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν τοὺς μνηστῆρας ἐπαπειλοῦσαν καταστροφήν. Ἐκ τοῦ θαλάμου ἐξερχομένη ἡ Πηνελόπη ἐπιπλήττει τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ἐν τῷ μεγάρῳ συμβᾶσαν μεταξὺ τῶν ἐπαιτῶν πάλην· διὰ καταλλήλου δὲ προσλαλιᾶς, τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὰς περὶ γάμου ἐλπίδας τῶν μνηστήρων ἀναπερώσασα, αἰτεῖ καὶ δέχεται παρ' αὐτῶν δῶρα. Ἐν τούτοις ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τῶν μνηστήρων εὐωχουμένων τὴν νύκτα διαμένων ὑβρίζεται μὲν πάλιν ὑπὸ τοῦ αἰγοβοσκοῦ Μελανθίου καὶ ἐμπαίζεται καὶ τύπτεται διὰ σκάμνου, ὑπὸ τοῦ Εὐρυμάχου. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ προτροπῇ τοῦ Τηλεμάχου, οἱ μνηστῆρες ἀπέρχονται εἰς τὰ ἴδια ἕκαστος.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Σ.

Ὀδυσσέως καὶ Ἴρου πυγμαχία.

Ἐπῆλθε δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπαίτης γνωστὸς τοῖς πᾶσιν, ἐπαιτῶν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἰθάκης καὶ διακρινόμενος διὰ τὴν ἀδηφαγίαν τῆς ἀπλήστου κοιλίας του· ἰσχύος δὲ καὶ γενναιότητος στερούμενος, ἦτὸ μόνον μεγαλόσωμος. Καὶ ἡ μὲν μήτηρ αὐτοῦ, κατὰ τὴν γενετὴν, τὸν ὠνόμασεν Ἀρναῖον· οἱ δὲ νέοι συνήθως τὸν ἐκάλουν Ἶρον, ἐπειδὴ ἐφλυάρει τρέχων ὅπου δήποτε προσεκαλεῖτο. Οὗτος λοιπὸν ἐπελθὼν ἀπεδίωκε τὸν Ὀδυσσέα ἐκ τοῦ ἰδίου του οἴκου, καὶ ὀνειδίζων αὐτὸν ἔλεγε τοιαῦτα.

« Κάμνε τόπον, γέρον· ἀπὸ τοῦ προθύρου ἀποσύρθητι, ἵνα μὴ σὲ ἐκβάλω σύρων σε ἀπὸ τοῦ ποδός. Δὲν βλέπεις ὅτι ἅπαντες νεύουσι πρός με καὶ μὲ παρακινοῦσι νὰ σὲ σύρω; Ἐγὼ ὅμως πάλιν ἐντρέπομαι. Ἀλλ' ἐγείρου ὅπως μὴ ἔλθωμεν εἰς χεῖρας. »

Λοξῶς δὲ τοῦτον ἰδὼν εἶπεν ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ· οὔτε κακόν τι σοὶ κάμνω οὔτε σὲ κακολογῶ· ἀλλ' οὐδὲ ζηλοφθονῶ ἄν τις· σοὶ δώσῃ λαβὼν ἔστω καὶ πολλά. Ἡ φλιὰ αὕτη χωρεῖ ἀμφοτέρους ἡμᾶς καὶ δὲν βλέπω τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ζηλεύῃς τὰ ξένα· ἄλλως τε δὲ μοὶ φαίνεται ὅτι καὶ σὺ, ὡς ἐγὼ εἶσαι ἐπαίτης, πρὸς ὃν οἱ θεοὶ καθυστεροῦσι τὴν εὐτυχίαν. Μὴ μὲ προκαλῇς δὲ πολὺ πολὺ μὲ χειρονομίας μὴ τυχὸν μὲ φουσκώσῃς τὴν χολὴν καὶ σοὶ καθαιματώσω, καίτοι γέρων ὤν, τὸ στῆθος καὶ τὰ χείλη· τότε δὲ

καὶ ἡσυχίαν πλειοτέραν θὰ ἔχω, ἐπειδὴ νομίζω ὅτι δευτέραν φορὰν τότε δὲν θὰ βάλῃς τὸν πόδα σου εἰς τὸν οἶκον τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ὀργισθεὶς βαρέως ἀπεκρίθη φωνάζων ὁ ἐπαίτης Ἶρος.

« Πωπώ! ἰδὲ ἐκεῖ, τί γλῶσσαν ἔχει ὁ ψωμοζήτης, ὅμοιος μὲ γραΐδιον πολύλογον! Κτυπῶν αὐτὸν ἐγὼ μὲ τὰς δύω μου χεῖρας θὰ τὸν διορθώσω καὶ ἀπὸ τὰς γνάθους τοὺς ὀδόντας του θὰ πετάξω, ὡς τοὺς ὀδόντας ἀγριοχοίρου, κατατρώγοντος τὰ σπαρτά! Ἔλα! ζώσθητι τώρα· ὅπως τοὐλάχιστον περιεργασθῶσιν ἡμᾶς μαχομένους καὶ οὗτοι ἐδώ. Καὶ πῶς θὰ τὰ καταφέρῃς δὰ παλαίων πρὸς ἄνδρα ὡς ἐμὲ ἀκμαῖον;»

Οὕτω μὲν λοιπὸν οἱ δύω οὗτοι ἔμπροσθεν τῶν ὑψηλῶν θυρῶν καὶ ἐπὶ τῆς καλλιξέστου φλιᾶς ἐρεθίζοντο ἀμοιβαίως. Αὐτοὺς δὲ ἐπηρέθιζε μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁ γενναῖος Ἀντίνοος· ἀπὸ καρδίας δὲ γελάσας, εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας.

«Ὦ φίλοι! Μέχρι τοῦδε ἀληθῶς δὲν συνέβη παρόμοιον γεγονός· ἴδετε ἐκεῖ· τί εἴδους τερπνὸν θέαμα οὐρανόθεν ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ οἴκου τούτου! Ὁ ξένος καὶ ὁ Ἶρος πρόκειται φιλονεικοῦντες νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας· ἀλλ' ἂς συνεξέλθωμεν ἅπαντες ἀμέσως.»

Οὕτως εἶπεν· ἠγέρθησαν δὲ πάντες γελῶντες, καὶ κύκλῳ τῶν ῥακοενδεδυμένων ἐπαιτῶν συνηθροίσθησαν. Πρὸς τούτους δὲ εἶπεν ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους Ἀντίνοος.

«Ἀκούσατέ μου, ἔνδοξοι μνηστῆρες· θὰ εἴπω πρὸς ὑμᾶς λόγον τινά. Αἱ κοιλίαι αὗται τῶν αἰγῶν ψήνονται ἐπὶ τοῦ πυρός· ταύτας δὲ πλήρεις εὐώδους ὁσμῆς καὶ αἵματος ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐθέσαμεν ὅπως γευθῶμεν τὸ ἑσπέρας. Ὅστις ἐκ τῶν δύω λοιπὸν τούτων νικήσῃ καὶ ἀναδειχθῇ ἀνώτερος, ἂς ἐγερθῇ καὶ ἂς ἐκλέξῃ ὁποιανδήποτε ἐκ τούτων θέλει· καὶ ἂς τρώγῃ εἰς τὸ ἑξῆς παρ' ἡμῖν· ἡμεῖς δὲ οὐδένα ἄλλον ἐπαίτην ἂς ἀφήσωμεν εἰς τὸ μέλλον νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἐπαιτήσῃ ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ.»

Οὕτως εἶπεν ὁ Ἀντίνοος· ἤρεσε δὲ εἰς τοὺς μνηστῆρας ὁ λόγος. Πρὸς αὐτοὺς δὲ ὑποκρινόμενος, εἶπεν ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Ὦ φίλοι! Ἄνθρωπος γέρων καὶ ὑπὸ ἐνδείας πάσχων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παλαίσῃ πρὸς νεώτερον· ἀλλ' ἡ ἀναθεματισμένη κοιλία μὲ παρορμᾷ ὅπως κτυπηθῶ. Ὀμόσατε ὅμως πάντες φοβερὸν ὅρκον· ὅτι οὐδεὶς ἡμῶν χαριζόμενος εἰς τὸν Ἶρον καὶ κακῶς ποιῶν θέλει μὲ κτυπήσει διὰ τῆς στιβαρᾶς χειρός του· καὶ μὲ ῥίψῃ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐδῶ (τοῦ ἀντιπάλου μου)».

Εἶπε ταῦτα· οἱ δὲ μνηστῆρες ὤμνυον κατὰ τὴν θέλησίν του, ἀφοῦ δὲ ὤμοσαν καὶ ἐδόθη ὁ ὅρκος εἶπε τότε ὁ Τηλέμαχος μεταξὺ αὐτῶν.

« Ξένε, ἂν ἡ ὑπερήφανος ψυχή σου καὶ ἡ καρδία σου σοὶ ὑπαγορεύῃ ν' ἀποκρούσῃς τοῦτον μὴ φοβοῦ οὐδένα ἄλλον ἐκ τῶν παρισταμένων Ἑλλήνων· ἐπειδὴ μὲ πολλοὺς θὰ τὰ βάλῃ ὁ ἐγγίσας σε, διότι ἐγὼ μὲν σὲ ξενίζω ἐν τῷ οἴκῳ μου, τὴν γνώμην μου δὲ παραδέχονται οἱ ἄνακτες Ἀντίνοος καὶ Εὐρύμαχος, συνετοὶ ὄντες καὶ οἱ δύω.»

Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Τηλεμάχου πάντες τὰ ἐπεδοκίμασαν, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐζώσθη μὲν περὶ τὰ κρύφια μέρη μὲ τὰ ῥάκη του, ἐξεκάλυψε δὲ τοὺς ὡραίους καὶ εὐρώστους μηροὺς αὐτοῦ· ἐφάνησαν δὲ οἱ εὐρεῖς ὦμοί του καὶ τὰ στήθη αὐτοῦ καὶ οἱ στιβαροὶ βραχίονες. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ πλησίον ἐλθοῦσα καθωράϊζε τὰ μέλη τοῦ Ὀδυσσέως. Ἐθαύμαζον δὲ καθ' ὑπερβολὴν βλέποντες τὰ μέλη αὐτοῦ πάντες οἱ μνηστῆρες· εἷς δὲ ἔλεγε λαλῶν καὶ ἀτενίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἱστάμενον.

« Ἴρε Ἄϊρε! Τί κακὸν ἔφερες εἰς τὴν κεφαλήν σου. Ἰδὲ ὁποίους μηροὺς ὁ γέρων ἐφανέρωσεν ὑπὸ τὰ ῥάκη!»

Οὕτως εἶπον· ὁ Ἶρος δὲ τὰ ἐχρειάσθη. Ἀλλ' ὅμως καίτοι φοβηθέντα οἱ ὑπηρέται τὸν ἔζωσαν ἑκόντα ἄκοντα· ἔτρεμον δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματός του ἐκ τοῦ φόβου. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀποτεινόμενος ὁ Ἀντίνοος.

«Τώρα καλλίτερα νὰ μὴ ἔζης καὶ νὰ μὴ εἶχες γεννηθῇ, χονδροβούβαλε, ἀφοῦ τόσον πολὺ τρέμεις καὶ ἐφοβήθης αὐτὸ τὸ γερόντιον, ὑπὸ τῆς καταλαβούσης αὐτὸ ἐνδείας κατεχόμενον. Ἄκουσον τί θὰ σοὶ εἴπω· καὶ θὰ τὸ ἐκτελέσω. Ἐὰν οὗ-

τος σὲ νικήσῃ καὶ ὑπέρτερός σου ἀναδειχθῇ θὰ σὲ στείλω πέραν εἰς τὴν μεγάλην ξηράν, (εἰσβιβάζων σὲ εἰς πλοῖον)· πρὸς τὸν ἀγριώτατον τῶν ἀνθρώπων καὶ βασιλέα Ἔχετον, ὅστις ἀφοῦ κόψῃ τὴν ῥῖνά σου καὶ τά ὦτά σου διὰ τῆς σπάθης, τὰ κρύφια μέλη σου θὰ σοὶ ἀφαιρέσῃ καὶ θὰ τὰ βίψῃ νὰ τὰ φάγωσιν οἱ κύνες.»

Οὕτως εἶπε· σπασμῳδικῶς δὲ ἔτι μᾶλλον ἐκινοῦντο ἐκ τοῦ τρόμου τὰ μέλη αὐτοῦ (τοῦ Ἴρου) ὥθησαν δὲ αὐτὸν εἰς τὸ μέσον· ὕψωσαν δὲ ἀμφότεροι τὰς χεῖρας. Τότε δὲ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς ἐσυλλογίζετο τί νὰ πράξῃ· νὰ κτυπήσῃ τὸν Ἴρον οὕτως, ὥστε νὰ τὸν θανατώσῃ ἐκεῖ πίπτοντα ἢ ἁπλῶς νὰ τὸν κτυπήσῃ ἐλαφρῶς καὶ νὰ τὸν ἐξαπλώσῃ κατὰ γῆς· ταῦτα συλλογιζόμενος ἐνόμισεν ὅτι κάλλιον θὰ ἦτο ἂν ἔπληττεν αὐτὸν ἐλαφρῶς, ὅπως μὴ μεμψιμοιρήσωσιν οἱ παριστάμενοι· καὶ τότε λοιπὸν συμπλακέντων ὁ μὲν Ἴρος ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐκτύπησε τοῦτον εἰς τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸ οὖς· ἔθραυσε δὲ τὰ ἐντὸς ὀστᾶ· αἵματος δ' ἐρυθροῦ ἀμέσως ἐπλημμύρησε τὸ στόμα (τοῦ Ἴρου)· κατέπεσε δὲ μετὰ μηκυθμοῦ εἰς τὰ χώματα καὶ ἐκτύπησε καὶ τοὺς ὀδόντας, λακτίζων διὰ τῶν ποδῶν τὴν γῆν. Τὰς χεῖρας ὑψώσαντες οἱ μνηστῆρες ἀπέθανον ἀπὸ τὸν γέλωτα (1)· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς λαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ποδὸς τὸν ἔσυρεν ἔξω τοῦ προθύρου μέχρις ὅτου τὸν ἔφερεν εἰς τὴν αὐλὴν πέραν τῶν θυρῶν τῆς αἰθούσης· τὸν ἀπέθεσε δὲ ἀναστυλώσας αὐτὸν

(1) Εἶναι περίεργος ἡ ὁμοιότης τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῆς ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφομένης ἐποχῆς πρὸς τὰ σημερινὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν μὴ ἐχόντων πολλὰς τὰς μετὰ τῶν ξένων συναλλαγὰς Ἑλλήνων! Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αἱ φράσεις τῆς Ὁμηρικῆς ἐποχῆς συμπίπτουσι πρὸς τὰς ἡμετέρας. Τοῦτο πρὸς γνῶσιν τοῦ Κ. Ἐδμόνδου Ἀβούτ. Σήμερον ἀκόμη καὶ ἡμεῖς, ὁπόταν θέλωμεν νὰ παρασπήσωμεν τὸν ὑπερβολικὸν γέλωτα λέγομεν ἀ π έ θ α ν ε ’ς τ ὰ γ έ λ ι α, ἔ σ κ α σ ε ἀ π ὸ τ ὰ γ έ λ ι α ἐπαναλαμβάνοντες ἐν ἀγνοίᾳ τὸ προγονικόν, γ έ λ ω ἔ κ θ α ν ο ν κτλ.

ὀλίγον παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς· ἐνέβαλε δὲ τὴν ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρα (τοῦ Ἴρου), καὶ πρὸς τοῦτον ἀπευθυνόμενος εἶπεν·

« Ἐνταῦθα τώρα καθήμενος ἀποδίωκε τοὺς χοίρους καὶ τοὺς κύνας, καὶ μὴ τυραννῇς τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἐνδεεῖς, ἐλεεινὸς ὤν, μὴ πάθῃς ἐπὶ τέλους μεγαλήτερον κακόν. »

Εἶπε καὶ περὶ τοὺς ὤμους ἀπέρασε τὴν ποταπὴν καὶ κετεσχισμένην πήραντου, ἔχουσαν λωρίον ἀντὶ ἀορτῆρος· διευθυνθεὶς δὲ ἐκάθησεν ἐκ νέου εἰς τὴν φλιὰν τῆς θύρας· ἐντὸς δὲ εἰσερχόμενοι οἱ μνηστῆρες ἀπὸ καρδίας ἐγέλων καὶ συνέχαιρον αὐτὸν λέγοντες.

« Εἴθε, ὦ ξένε, ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ σοὶ δώσωσιν ὅ,τι θέλεις καὶ ὅ,τι ποθεῖ ἡ ψυχή σου, ἀφοῦ τὸν ἀδηφάγον τοῦτον κατέστησας ἀνίκανον νὰ ἐπαιτῇ εἰς τὴν πόλιν· ἡμεῖς δὲ θ' ἀποπέμψωμεν αὐτὸν πέραν εἰς τὴν μεγάλην ξηρὰν πρὸς τὸν ἀγριώτατον τῶν ἀνθρώπων τὸν βασιλέα Ἔχετον.»

Οὕτως εἶπον· ἔχαιρε δὲ ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς ἀκούσας ταῦτα. Ὁ δὲ Ἀντίνοος κοιλίαν πλήρη εὐώδους ὁσμῆς καὶ αἵματος ἔθηκε πλησίον αὐτοῦ· καὶ ὁ Ἀμφίνομος δύω ἄρτους ἐκ τοῦ κανίστρου τοὺς ἔθηκε παρ' αὐτὸν καὶ διὰ χρυσοῦ ποτηρίου φιλεύων αὐτὸν εἶπεν.

« Ὦ ξένε πάτερ, χαῖρε! εἴθε νὰ εὐτυχήσῃς εἰς τὸ μέλλον, ἀφοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπὸ πολλῆς δυστυχίας κατέχεσαι.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Ἀμφίνομε· φρόνιμος λίαν μοὶ φαίνεται ὅτι εἶσαι, διότι τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ πατήρ σου καὶ, ὡς τοιοῦτον καὶ ἐγὼ ἤκουον φημιζόμενον τὸν Νῖσον τὸν ἐκ Δουλιχίου, ὅτι καὶ ἀγαθὸς καὶ καλὸς ἦτο. Τούτου δὲ υἱὸς λέγεται ὅτι εἶσαι· καὶ εὐπροσήγορος ἄνθρωπος φαίνεσαι. Τούτου δὲ ἕνεκα θέλω σοὶ εἰπεῖ λόγον τινά, καὶ σὺ ἐντύπωσον αὐτὸν καλῶς εἰς τὸν νοῦν σου. Οὐδὲν ἄλλο ζῶον, ἐξ ὅσων πνέουσι καὶ ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς εὐτελέστερον τοῦ ἀνθρώπου τρέφει ἡ γῆ, διότι ἐνόσῳ οἱ θεοὶ παρέχωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀκμαιότητα καὶ εὔρωστοί εἰσιν οἱ πόδες του, οὐδέποτε πιστεύει ὅτι θέλει πάθει εἰς τὸ μέλλον

δυστύχημά τι· ἀλλ' ἅμα οἱ μακάριοι θεοὶ ἀθλιώσωσι τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν εὐεξίαν, καὶ τοῦτο ὑποφέρει ὑπομονητικῶς καὶ ἀλγῶν τὴν καρδίαν· τοιοῦτον εἶναι τὸ πνεῦμα τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων, νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὰς καλὰς ἢ κακὰς ἡμέρας, ἃς ὁ θεὸς ἀποστέλλει. Διότι ἔμελλον καὶ ἐγὼ ποτὲ νὰ ἦμαι εὐτυχὴς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ὅμως πολλὰς ἀνοησίας ἔπραξα ἐνδιδων εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ῥώμην καὶ πειθόμενος εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μου. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ ἄνθρωπος ἂς μὴ ἦναι ποσῶς ἄδικος· ἀλλὰ μετριοφρονῶν (σιωπηλὸς) ἂς καρποῦται, ὅσα δῶρα οἱ θεοὶ ἤθελον τῷ δώσει. Τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ἄστινα, μηχανεύονται οἱ μνηστῆρες φθείροντες τὰ κτήματα καὶ ὑβρίζοντες τὴν νομίμου σύζυγον ἀνδρὸς, ὅστις νομίζω ὅτι δὲν θέλει ἀργοπορήσει πολὺ νὰ ἐπιστρέψῃ μεταξὺ τῶν φίλων του καὶ εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' εὑρίσκεται πολλὰ πλησίον. Ἀλλ' εἴθε ὁ θεὸς νὰ σὲ διασώσῃ καὶ νὰ σὲ φέρῃ εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ νὰ μὴ εὑρεθῇς ἀντιμέτωπος πρὸς ἐκεῖνον (τὸν Ὀδυσσέα), ὁπόταν ἤθελεν ἐπανέλθει εἰς τὴν φίλην του πατρίδα, διότι νομίζω ὅτι ἄνευ χύσεως αἵματος δὲν θέλουσιν ἀποχωρισθῇ οἱ μνηστῆρες καὶ ἐκεῖνος, ὁπόταν εἰσέλθῃ ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ οἴκου του.»

Οὕτως εἶπε καὶ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν χύσας ἐκ τοῦ ἐν τῷ ποτηρίῳ γλυκυτάτου οἴνου (σπονδὴν ποιήσας), ἔπιε τὸ ὑπόλοιπον καὶ ἔθεσε πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἄνακτος τὸ ποτήριον. Ἐκεῖνος δὲ (ὁ Ἀμφίνομος) διέτρεξε τὴν αἰθουσαν τεταραγμένος καὶ νεύων τὴν κεφαλὴν, ἐπειδὴ τὴν συμφορὰν προῃσθάνετο ἡ ψυχή του. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτω διέφυγε τὸν ὄλεθρον· παρημπόδισε δὲ καὶ τοῦτον τὴν φυγὴν ἡ Ἀθηνᾶ, ὅπως φονευθῇ διὰ τῆς χειρὸς καὶ τοῦ δόρατος τοῦ Τηλεμάχου. Ἐκαθέσθη δὲ οὗτος ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ἕδρας ἐκεῖ, ἀφ' ἧς εἶχεν ἀνεγερθῇ.

Ἐνέπνευσε δὲ εἰς τὰς φρένας τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰκαρίου τῆς συνετῆς Πηνελόπης ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ νὰ φανῇ μεταξὺ τῶν μνηστήρων, ὅπως ἀναπτερώσῃ μὲν τὰ αἰσθήματα τῶν μνηστήρων καὶ πλέον πυλύτιμος φανῇ (ἀφ' ὅ,τι ἦτο πρὶν)

εἰς τε τὸν σύζυγον καὶ τὸν υἱόν της. Καγχάσασα δὲ βεβιασμένως εἶπεν.

« Εὐρυνόμη, ἡ ψυχή μου τώρα ἐπιθυμεῖ ὅπως παρουσιασθῶ εἰς τοὺς μνηστῆρας (καίτοι ἀπεχθεῖς ὄντας εἰς ἐμέ). Πρὸς τὸν υἱόν μου δὲ θὰ εἴπω λόγον ὠφέλιμον ἴσως, ὅπως μὴ συναναστρέφηται πάντοτε μετὰ τῶν ὑβριστῶν καὶ ἀνόμων μνηστήρων, οἵτινες καλῶς μὲν κατὰ πρόσωπον λαλοῦσι, ὀλέθρια δὲ σκέπτονται ὄπισθεν πράγματα.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίθη ἡ ταμία Εὐρυνόμη ταῦτα.

« Ναὶ κόρη μου· ταῦτα πάντα ὀρθῶς ἐλάλησες· ἀλλὰ δεῦρο καὶ πρὸς τὸν υἱόν σου συμβουλὴν δὸς (καὶ μὴ τὴν ἀποκρύπτῃς) ἀφοῦ πρῶτον νίψῃς τὸ πρόσωπον καὶ ἀλείψῃς (1) τὰς παρειὰς· μηδὲ νὰ ὑπάγῃς οὕτω πλήρη δακρύων ἔχουσα τὴν μορφήν· διότι κακὸν εἶναι τὸ νὰ πενθῇ τις ἀπαύστως ἐξ ἴσου (ἀδιακρίτως), τώρα μάλιστα ὁπόταν ὁ υἱός σου εἶναι ἤδη τοσοῦτος τὴν ἡλικίαν, ὁποῖον ηὔχεσο εἰς τοὺς ἀθανάτους, νὰ τὸν ἴδῃς ἡβῶντα».

Πρὸς ταύτην δὲ εἶπεν ἀποκριθεῖσα ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Εὐρυνόμη, μὴ μὲ προτρέπῃς, καίτοι μεριμνῶσα δι' ἐμὲ, ὅπως τὸ πρόσωπόν μου νίψω καὶ ἀλείψω δι' ἀλοιφῆς. Διότι τὴν χαρὰν μου καὶ τὴν διάθεσίν μου κατέστρεψαν οἱ τὸν Ὄλυμπον κατοικοῦντες θεοί, ἀφ' ὅτου ἐκεῖνος (ὁ Ὀδυσσεὺς) ἀνεχώρησεν ἐπιβὰς τὰ κοῖλα πλοῖα. Ἀλλὰ προσκάλεσόν μοι τὴν Αὐτονόην καὶ τὴν Ἱπποδάμειαν, ὅπως ἔλθωσι καὶ σταθῶσι παρ' ἐμοὶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης, διότι μόνη δὲν εἰσέρχομαι μεταξὺ ἀνδρῶν· ἐντρέπομαι.»

Οὕτως εἶπεν· ἡ γραῖα δὲ ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου, ὅπως εἰδοποιήσῃ τὰς γυναῖκας καὶ προτρέψῃ αὐτὰς νὰ σπεύσωσιν ὅπως ὑπάγωσιν.

Ἐν τούτοις δὲ ἄλλο διενοήθη ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθη-

(1) Ἡ χρῆσις τῶν ψιμυθίων ἀρχαιοτάτη, ὡς βλέπει πᾶς τις.

νᾶ ὕπνον γλυκὺν ἐπέχυσεν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰκαρίου· ἐκοιμήθη δὲ αὐτὴ (ἡ Πηνελόπη) ἀνακλινθεῖσα ἐπὶ τῆς κλίνης ἐκεῖ· τὰ δὲ ἔναρθρα μέλη τοῦ σώματός της ἐλύθησαν· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τοῦτο ἡ σεμνὴ θεὰ ἀθάνατα δῶρα τῇ ἐχάριζεν, ὅπως θαυμάσωσιν αὐτὴν ἔτι μᾶλλον οἱ μνηστῆρες· καὶ πρῶτον μὲν δι' ἀθανάτου καλλονῆς ἐκαθάρισε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καλλονῆς δι' ἧς χρίεται ἡ καλλιστέφανος Ἀφροδίτη, ὁπόταν ὑπάγῃ εἰς τὸν ἐρατεινὸν χορὸν τῶν χαρίτων· ἀνέδειξε δὲ αὐτὴν ὑψηλοτέραν τὸ ἀνάστημα καὶ παχυτέραν καὶ λευκοτέραν (εἰς τὸν ἀτενίζοντα αὐτὴν) τοῦ λευκοῦ ἐλεφαντόδοντος. Καὶ ἡ μὲν λοιπὸν σεμνὴ θεὰ ταῦτα πράξασα ἀπῆλθεν· ἦλθον δὲ αἱ θαλαμηπόλοι ἐκ τοῦ δωματίου των μετὰ φωνῶν κινήσασαι ὁ γλυκὺς δὲ ὕπνος ἐγκατέλειψεν αὐτὴν (τὴν Πηνελόπην) καὶ τὰς παρειὰς διὰ τῶν χειρῶν ἀποδρύψασα ἀνέκραξε.

«Πράγματι ὕπνος κατέλαβε τὴν δύστηνον ἐμέ. Εἴθε ἡ ἁγνὴ Ἄρτεμις νὰ μοὶ ἔδιδε τώρα γλυκὺν καὶ ἀνεπαίσθητον θάνατον, ὅπως μὴ φθείρω τὴν ζωήν μου ὀδυρομένη, ἐπιποθοῦσα τὰς ποικίλας ἀρετὰς τοῦ ἀγαπητοῦ μου συζύγου, ὅστις ἔξοχος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἦτο.»

Οὕτως εἰποῦσα κατέβη ἀπὸ τὸ λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς ἄνω πάτωμα τοῦ οἴκου, οὐχὶ μόνη· ταύτην ἠκολούθουν καὶ δύω θαλαμηπόλοι. Ὁπόταν δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν μνηστήρων, ἔστη πλησίον τῆς στήλης τῆς καλῶς κατεσκευασμένης στέγης, τὴν λαμπρὰν καλύπτραν αὐτῆς πρὸς τὰς παρειὰς κρατοῦσα· ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτῆς ἔστη ἀνὰ μία θαλαμηπόλος (ἐκ τῶν δύω). Τῶν μνηστήρων δὲ ἐλύθησαν τὰ γόνατα(1) καὶ ἔρως ἔθελξε τὴν ψυχὴν αὐτῶν. Πάντες δὲ ηὐχήθησαν, ὅπως ἀξιωθῶσι νὰ κατακλιθῶσι παρ' αὐτῇ.

Αὕτη δὲ εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον τὸν ἀγαπητὸν υἱόν της.

« Τηλέμαχε, ἀκόμη ὁ νοῦς σου καὶ τὸ πνεῦμά σου δὲν ἐρ-

(1) Σήμερον λέγομεν ἡμεῖς συνήθως « ἐ κ ό π η σ α ν τ ὰ ἢ π α τ ά τ ο υ.

ρυθμίσθη· παῖς ὢν ἔτι ἦσο φρονιμώτερος, τώρα δὲ ἔφηβος ὢν καὶ αὐξηθεὶς τὴν ἡλικίαν (διότι, ἄν τις σὲ ἴδῃ ἐκ τῶν ξένων οὕτως ὡραῖον καὶ τοιοῦτον ἀνάστημα ἔχοντα, θὰ εἴπῃ ὅτι εἶσαι γόνος ἀνδρὸς εὐδαίμονος) ἄφρων εἶσαι καὶ ἀρρύθμιστος τὸν νοῦν. Τί εἶναι τοῦτο τὸ ὁποῖον διεπράχθη ἐντὸς τοῦ οἴκου; Διατί νὰ ἀφήσῃς νὰ κακοπάθῃ ὁ ξένος ἐντὸς τοῦ οἴκου ἡμῶν οὕτως, ὅπως τώρα· ἐάν ξένος καθήμενος ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἤθελε κακοπάθει οὕτως, ὅπως αὐτὸς ὁ δυστυχής, τὸ αἶσχος καὶ τὸ ὄνειδος σὺ θὰ τὸ ἔχεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.»

Πρὸς ταύτην δὲ ὁ συνετὸς Τηλέμαχος εἶπε.

« Μῆτέρ μου· δὲν σὲ μέμφομαι διότι ὠργίσθης· ἐγὼ ὅμως γνωρίζω καὶ ἐννοῶ τί εἶναι καλὸν καὶ τί εἶναι κακόν· πρότερον δὲ ἦμην μικρὸς τὴν ἡλικίαν. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ προσενεχθῶ πάντοτε σωφρόνως, διότι μὲ πιέζουσιν οὗτοι, οἱ ὀλέθρια φρονοῦντες, προσερχόμενοι ἄλλοθεν ἄλλος καὶ οὐδένα ἔχω τὸν βοηθοῦντα. Ἀλλ' ὅμως ἡ σύγκρουσις τοῦ ξένου καὶ τοῦ Ἴρου δὲν προῆλθεν ἕνεκα τῆς κακοβουλίας τῶν μνηστήρων, ἀλλ' οὗτος ἦν ὑπέρτερος κατὰ τὴν θρασύτητα. Διότι εἴθε, ὅπως τώρα ὁ Ἶρος πρὸ τῶν θυρῶν τῆς αὐλῆς κάθηται νεύων τὴν κεφαλὴν καὶ ὅμοιος πρὸς μεθύοντα, μὴ δυνάμενος νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας του (ἀφοῦ τὰ ἄρθρα του παρελύθησαν) καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου εἶναι ὁ οἶκός του, οὕτω καὶ οἱ μνηστῆρες νὰ ἔνευον χαμαὶ τὰς κεφαλὰς φρονευμένοι οἱ μὲν ἐν τῇ αὐλῇ, οἱ δὲ ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ νὰ ἦσαν λελυμέναι αἱ ἁρθρώσεις ἑκάστου ἐξ αὐτῶν.»

Οὗτοι μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· πρὸς τὴν Πηνελόπην δὲ ἀπηυθύνθη ὁ Εὐρύμαχος λέγων.

« Θύγατερ τοῦ Ἰκαρίου, συνετὴ Πηνελόπη· ἐὰν πάντες οἱ εἰς τὴν μέσην Ἑλλάδα οἰκοῦντες Ἕλληνες ἤθελον σὲ ἴδει, πλειότεροι ἡμῶν μνηστῆρες ἤθελον εὐωχεῖσθαι ἀπὸ πρωΐας ἐν τῷ οἴκῳ σου, ἐπειδὴ ὑπερέχεις τῶν γυναικῶν κατά τε τὴν μορφὴν τὸ ἀνάστημα καὶ τὰς ἀκεραίους φρένας.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Τὴν μὲν καλλονήν μου καὶ τὴν ὡραιότητα τοῦ σώματός μου ἔρθειραν οἱ ἀθάνατοι θεοί, ὁπόταν οἱ Ἕλληνες ἀπῆρχοντο εἰς τὴν Τρωάδα καὶ μετ' αὐτῶν συναπῆρχετο καὶ ὁ σύζυγός μου Ὀδυσσεύς. Ἐὰν ἐκεῖνος ἐπανελθὼν ἤθελε καθιστᾷ εὐάρεστον τὴν ζωήν μου, ἡ φήμη μου μεγαλητέρα ἤθελεν εἶσθαι καὶ τὰ πράγματα ἤθελον διάκεισθαι κάλλιον. Τώρα δὲ, ἀφοῦ ὁ θεὸς τοσαῦτα μοὶ ὥρισε νά ὑποστῶ, βαρέως λυποῦμαι. Οὕτω λοιπὸν, ὁπόταν ἐκεῖνος ἀνεχώρει ἀφίνων τὴν πατρίδα του, τὴν δεξιάν μου χεῖρα δράξας μοὶ εἶπεν· « ὦ σύζυγος, πιστεύω ὅτι ἅπαντες οἱ καλὰς κνημῖδας φοροῦντες Ἕλληνες δὲν θέλουσιν ἐπιστρέψει αἰσίως εἰς τὴν πατρίδα των, διότι λέγεται ὅτι οἱ Τρῶες εἰσιν ἀρειμάνιοι μαχηταὶ καὶ ἀκοντισταὶ δεινοὶ καὶ περὶ τὸ ῥίπτειν βέλος κάλλιστοι καὶ ἀναβάται ἄριστοι τῶν ἵππων, οἵτινες εἰς ἐξίσου μάχην ἀποφασίζουσι περὶ τῆς νίκης. Τούτου ἕνεκα ἀγνοῶ ἂν θὰ ἐπανέλθω ἢ θὰ φονευθῶ ἐκεῖ ἐν τῇ Τρωάδι· σὺ δὲ φρόντιζε ἐδὼ περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων· ἐνθυμοῦ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα ὅπως καὶ νῦν ἢ καὶ πλειότερον ὁπόταν ἐγὼ θὰ εἶμαι μακρὰν· σὺ δὲ ἀφοῦ θὰ ἴδῃς τὸν υἱὸν ἡμῶν ὅτι θὰ φθάσῃ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ὑπανδρεύου τότε, ὄντινα θέλεις, ἐγκαταλείπουσα αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον σου. Οὕτως ἐλάλησεν ἐκεῖνος, ταῦτα δὲ ἅπαντα ὅσα εἶπε πραγματοποιοῦνται ἤδη. Νὺξ δὲ θὰ εἶναι ὁπόταν θὰ τελεσθῇ ὁ γάμος ἐμοῦ τῆς δυστυχοῦς, ἀφ' ἧς ὁ Ζεὺς ἀφῆρεσε τὴν εὐτυχίαν. Ἀλλ' ὅμως τοῦτο εἶναι λύπης μεγάλης πρόξενον εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχήν μου, δὲν ἐφέροντο οὕτω πως πρότερον οἱ μνηστῆρες, οἵτινες θέλουσι νὰ μνηστευθῶσι γυναῖκα καλὴν καὶ θυγατέρα πλουσίου καὶ ἀμιλλῶνται πρὸς ἀλλήλους. Αὐτοὶ φέρουσι βόας καὶ παχέα πρόβατα πρὸς εὐωχίαν τῶν φίλων χάριν τῆς κόρης καὶ τῇ προσφέρουσι λαμπρὰ δῶρα. Δὲν τρώγουσιν ὅμως δωρεὰν τὴν ξένην περιουσίαν. »

Οὕτως εἶπεν· ἐχάρη δὲ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς, διότι προὐκάλεσε μὲν τὰ δῶρα τῶν μνηστήρων διὰ γλυκέων λόγων, ἐνῷ ἄλλα ἐμελέτα καὶ ἐπόθει νοερῶς.

Πρὸς ταύτην δὲ εἶπεν ὁ Ἀντίνοος, ὁ τοῦ Εὐπείθους υἱός.

« Θύγατερ τοῦ Ἰκαρίου, συνετὴ Πηνελόπη· ὅστις μὲν ἐκ τῶν Ἑλλήνων θέλει νὰ φέρῃ ἐνταῦθα δῶρα, νὰ τὰ δεχθῇς· διότι δὲν εἶναι καλὸν ν' ἀρνῆταί τις τὴν παραδοχὴν δωρημάτων. Ἡμεῖς δὲ πρὶν ἡ ὑπανδρευθῇς τὸν ἄριστον ἐκ τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων, οὔτε εἰς τὰ ἔργα ἡμῶν θὰ ὑπάγωμεν, οὔτε εἰς ἄλλο μέρος. »

Εἶπε ταῦτα ὁ Ἀντίνοος· ἤρεσε δὲ εἰς τοὺς λοιποὺς ὁ λόγος. Ἕκαστος δὲ ἔπεμψε τὸν κήρυκα ὅπως τῷ φέρῃ δῶρα. Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἀντίνοον ἔφερε ποικιλόχρουν καὶ μεγαλοπρεπῆ πέπλον, ἔχοντα δώδεκα πόρπας χρυσᾶς ἁρμοζομένας διὰ καλῶς ἐστραμμένων ἀρμῶν· εἰς δὲ τὸν Εὐρύμαχον ἔφερε χρυσοῦν καὶ ἐντέχνως κατεσκευασμένον περιδέραιον δ' ἠλέκτρων ἐπικεκοσμημένον καὶ ὡς ἥλιον λάμπον· ψέλλια δὲ δυσκόλου κατασκευῆς καὶ τρεῖς πολυτίμους ἔχοντα λίθους ἕκαστον, ἐξ ὧν χάρις ἐφωσφόριζε πολλὴ, ἔφερον εἰς τὸν Εὐρυδάμαντα· ὁ δὲ ὑπηρέτης τοῦ ἄνακτος Πεισάνδρου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Πολυκτορίδου, ἔφερε περιλαίμιον, λαμπρὸν ἀριστοτέχνημα. Καὶ ἕκαστος ἐκ τῶν μνηστήρων λαμπρὸν ἔφερε δῶρον.

Καὶ ἡ μὲν θεία γυνὴ Πηνελόπη ἀνέβη τότε εἰς τοὺς ἄνω θαλάμους· αἱ δὲ θαλαμηπόλοι ἐκόμισαν αὐτῇ τὰ λαμπρὰ δῶρα.

Οἱ δὲ μνηστῆρες ἀρχίσαντες τὸν χορὸν καὶ τὰ ἄσματα ἐτέρποντο καὶ ἐπερίμενον τὴν ἑσπέραν. Ἐνῷ δὲ ἐτέρποντο ἡ σκοτεινὴ ἑσπέρα ἦλθεν. Ἀμέσως δὲ ἔστησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τρεῖς λαμπτῆρας ὅπως φωτίζωσιν· περιξ δὲ ἔθεσαν ξηρὰ καὶ πρὸ πολλοῦ κοπέντα ξύλα διὰ τοῦ πελέκεως, καταξήρα· δᾷδας δὲ ἀνῆπτον μετ' αὐτῶν· κατὰ σειρὰν δὲ ἔρριπτον ξύλα καὶ ἐφώτιζόν αἱ ὑπηρέτριαι τοῦ πολλὰ παθόντος Ὀδυσσέως· πρὸς ταύτας δὲ εἶπεν ὁ θεῖος καὶ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Δοῦλαι τοῦ μακρὰν ἀπελθόντος Ὀδυσσέως, ὑπάγετε εἰς τοὺς θαλάμους τῆς σεμνῆς ἀνάσσης καὶ παρ' αὐτῇ καθήμεναι στρέφετε καὶ κλώθετε καὶ τέρπετε αὐτὴν καθήμεναι ἐν τῷ θαλάμῳ ἢ, νήθετε ἔρια διὰ τῶν χειρῶν· εἰς τούτους δὲ ἐγὼ θὰ

φέγγω πάντας. Διότι καὶ μέχρι τῆς πρωΐας ἂν μείνωσι δὲν θ' ἀποκάμω ἐγώ. Πολλὰ ἄλλως τε ὑπέστην.»

Οὕτως εἶπον· ἐγέλασαν δ' ἐκεῖναι καὶ ἀλλήλας ἠτένισαν. Πρὸς τοῦτον δὲ περιφρονητικῶς εἶπεν ἡ καλλιπάρῃος Μελανθώ, ἣν ἐγέννησε μὲν ὁ Δολίος, ἀνέθρεψε δὲ παιδιόθεν τρυφερῶς ἡ Πηνελόπη· ἀλλ' οὐδ' οὕτως συνεμερίζετο τὸ πένθος τῆς Πηνελόπης· ἀλλ' εἶχεν ἀθεμίτους σχέσεις καὶ ἔρωτα μετὰ τοῦ Εὐρυμάχου. Αὕτη λοιπὸν ὀνειδίζουσα τὸν Ὀδυσσέα εἶπε.

« Τρισάθλιε ξένε· ἀπεμωράνθης φαίνεται καὶ δὲν θέλεις νὰ κοιμηθῇς τὸν ἀξύπνητον ἢ εἰς δωμάτιον ἢ εἰς τὸν ἀχυρῶνα ἐλθών· πολλὰ δὲ ἄῤῥητ' ἀθέμιτα ψάλλεις ἀφόβως καὶ ἀναιδῶς μεταξὺ τοσούτων ἀνδρῶν· ἢ βέβαια μεθυσμένος εἶσαι, ἢ αἰωνίως τοιοῦτος εἶσαι καὶ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων κοπανίζεις· ἢ κομπάζεις διότι ἐνίκησες τὸν ἐπαίτην Ἶρον; Πρόσεχε μὴ ἐγερθῇ ἄλλος τις καλήτερος τοῦ Ἴρου καὶ σοῦ κόψῃ μὲ τὰς στιβαρὰς χεῖρας κτύπημά τι κατακέφαλα· σὲ διώξῃ δὲ κακὴν κακῶς τοῦ οἴκου καὶ σὲ καθαιματώσῃ.»

Ταύτην δὲ λοξῶς ἰδὼν εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Σκύλα! Πρὸς τὸν Τηλέμαχον ὑπάγω καὶ λέγω ὅσα μοῦ λέγεις, διὰ νὰ σὲ κόψῃ εἰς μύρια τεμάχια(1).»

Οὕτως εἰπὼν ἐπτόησε τὰς γυναῖκας· ἀπῆλθον δὲ φεύγουσαι διὰ τῆς αἰθούσης· ἐλύθησαν δὲ τὰ γόνατα ἑκάστης ἀπὸ τὸν φόβον, διότι ἐνόμισαν ὅτι ὡμίλει σπουδάζων. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἱστάμενος πλησίον τῶν ἀνημμένων λαμπτήρων ἐφρόντιζεν ὅπως φέγγῃ, ὑφ' ὅλων βλεπόμενος καὶ ἄλλα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ σκεπτόμενος, ἅτινα δὲν ἔμειναν ἀνεκτέλεστα.

Τοὺς θρασεῖς δὲ μνηστῆρας δὲν ἄφινεν ἡ Ἀθηνᾶ ὅπως παύσωσι τὰς δακεθύμους ὕβρεις, ὅπως ἔτι μᾶλλον ἐξάψῃ τὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως ἡ ὀργή. Πρὸς τούτους

(1) Ἡ ὁμηρικὴ φράσις σώζεται καὶ εἰς τὴν σημερινὴν « νὰ σὲ κάμῃ κομμάτια» μελετᾶται μῆσιν.

δὲ εἶπε πρῶτος ὀνειδίζων τὸν Ὀδυσσέα, ὁ υἱὸς τοῦ Πολύβου Εὐρύμαχος, κινήσας τὸν γέλωτα αὐτῶν.

« Ἀκούσατέ μου, μνηστῆρες τῆς περιδόξου ἀνάσσης· θὰ εἴπω ὅσα μὲ ὑπαγορεύει ἡ ψυχή μου. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως ἄνευ τῆς θελήσεως θεοῦ τινος· ἄλλως τε δὲ νομίζω ὅτι αἱ δᾷδες καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ θέλουσι φωτίζει ἡμᾶς· διότι ἄλλως τε ἡ κεφαλή του εἶναι φαλακρά(1).»

Εἶπε ταῦτα καὶ συνάμα ἀπηύθυνε τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν ἐκπορθητὴν πόλεων Ὀδυσσέα.

« Ξένε, ἄρα γε θέλεις νὰ ἐργασθῇς, ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης, ἐὰν ἤθελαν σὲ παραλάβει, εἰς τὸν μακρὰν καὶ ἐν τῇ ἐξοχῇ εὑρισκόμενον ἀγρόν μου, συλλέγων ἀκάνθας δι' αἱμασιὰς καὶ ὑψηλὰ δένδρα φυτεύων; Ἐκεῖ ἐγὼ ἤθελον σοὶ παρέχει ἀπαύστως ἄρτον, καὶ φορέματα ἤθελον σὲ ἐνδύει καὶ ὑποδήματα ἤθελον σοὶ δώσει. Ἀλλ' ἐπειδὴ κακῶς ἐσυνείθισας, δὲν θὰ θελήσῃς νὰ ὑπάγῃς καὶ νὰ ἐργασθῇς, ἀλλὰ νὰ ἐπαιτῇς θέλεις ἴσως ἐν τῇ πόλει, ὅπως τρέφῃς τὴν ἄπληστον κοιλίαν σου.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς τὸν νοῦν Ὀδυσσεύς.

« Εὐρύμαχε, εἴθε ἐν τῷ λειμῶνι νὰ ἤθελεν ὑπάρξει ἀμιλλα φιλεργίας μεταξὺ ἡμῶν, ἐν ἐποχῇ ἔαρος ὁπόταν αἱ ἡμέραι εἰσὶ μακραὶ, καὶ δρέπανον ἤθελον ἔχει ἐγὼ ἀνὰ χεῖρας καὶ σὺ τοιοῦτον, ὅπως δοκιμάσωμεν νὰ ἐργασθῶμεν ἀμιλλώμενοι μέχρις ἑσπέρας νήστεις, ἔχοντες μόνον πλησίον ἡμῶν χόρτον. Εἴθε δὲ πάλιν νὰ ἐπρόκειτο περὶ ποδηγητήσεως βοῶν, ἐκ τῶν ἀρίστων, καρτερικῶν, μεγαλοσώμων καὶ κεκορτεσμένων ἀπὸ χόρτον, ὁμηλίκων καὶ ἰσοδυνάμων καὶ τῶν ὁποίων ἡ δύ-

(1) Τὴν φράσιν ταύτην διατηρεῖ εἰσέτι ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Προκειμένου περὶ ἀνθρώπων φαλακρῶν ἢ ἐξυρισμένην ἐχόντων τὴν κεφαλὴν λέγομεν· « ἡ κεφαλή του φέγγει·» ἢ « ἡ κεφαλή του εἶναι φανάριον.»

ναμις νὰ μὴ ἦτο ἐλαχίστη, ἀλλ' ἱκανὴ νὰ καλλιεργήσῃ τοσοῦτον ὅσῳ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀροτριάσῃ τις ἐντὸς ἡμέρας· ὑπὸ τὸ ἄροτρον δὲ αἱ βῶλοι τῆς γῆς θὰ ὑπεχώρουν· ἐντοιαύτῃ περιπτώσει ἤθελον νὰ μὲ ἔβλεπες, ἐὰν νὰ αὐλακίζω διηνεκῶς ἠδυνάμην. Καὶ σήμερον δὲ, ἐὰν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ἤθελε διεγείρει πόλεμον, καὶ ἀσπίδα ἠδυνάμην νὰ ἔχω καὶ δύω δόρατα καὶ περικεφαλαίαν πάγχαλκον ἐπὶ τῶν κροτάφων ἡρμοσμένην· ἤθελες τότε μὲ ἴδει μεταξὺ τῶν προμάχων, ὁποῖος ἤθελον εἶσθαι καὶ δὲν ἤθελες περιπαίζει ὑβριστικῶς τὴν κοιλίαν μου. Ἀλλὰ δεινὸς ὑβριστὴς εἶσαι καὶ τὸ φρόνημά σου εἶναι σκληρὸν, ἐπειδὴ ὀλίγους καὶ οὐχὶ γενναίους συναναστρέφεσαι. Ἐὰν δὲ τυχὸν ὁ Ὀδυσσεὺς ἤθελεν ἔλθει καὶ φθάσει εἰς τὴν πατρίδα του, ἀμέσως τότε αἱ θύραι τοῦ οἴκου του καίτοι εὐρεῖαι ἤθελον φανῇ εἰς σὲ, φεύγοντα ἔξω τοῦ προθύρου, στεναί.»

Οὕτως εἶπεν· ὁ Εὐρύμαχος δὲ, ἐνδομύχως ὀργισθεὶς, ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν λοξὸν βλέμμα καὶ εἶπεν.

« Ἆ! τρισάθλιε· κακὸν θὰ σοὶ προξενήσω δι' ὅσα ἀναιδῶς λέγεις μεταξὺ τοσούτων ἀνδρῶν, καὶ δὲν φοβεῖσαι ποσῶς. Ἢ βεβαίως μεθυσμένος εἶσαι ἢ, τοιαῦται εἰσὶν αἱ φρένες σου πάντοτε καὶ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων ψάλλεις. Ἢ μήπως κομπάζεις διότι ἐνίκησες τὸν ἐπαίτην Ἶρον;»

Οὕτω λαλήσας ἔδραξε σκάμνον· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς παρὰ τοὺς πόδας ἐκάθησε τοῦ ἐκ Δουλιχίου Ἀμφινόμου, φοβηθεὶς τὸν Εὐρύμαχον· οὗτος δὲ (ὁ Εὐρύμαχος) ἐκτύπησε τὸν οἰνοχόον εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα· μετὰ βόμβου δὲ ἡ πρόχοος ἔπεσε χαμαί· οὗτος δὲ γογγύσας ἔπεσεν ὕπτιος ἐπὶ τοῦ κονιορτοῦ. Ἐταράχθησαν δὲ ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν μεγάρων οἱ μνηστῆρες· οὕτω δὲ εἶπεν ἕκαστος τῶν μνηστήρων πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἱστάμενον.

« Εἴθε ὁ ξένος πλανώμενος ἀλλοῦ νὰ ἐχάνετο πρὶν ἔλθῃ ἐδῶ, διότι τοσαύτην ταραχὴν δὲν ἤθελεν ἐπενέγκει. Τώρα δὲ περὶ ἐπαιτῶν φιλονεικοῦμεν καὶ δὲν αἰσθανόμεθα γλυκύτητα τοῦ φαγητοῦ· ἀθλιότης δὲ ὑπερτερεῖ.»

Πρὸς τούτους δὲ εἶπεν ὁ εὐγενὴς Τηλέμαχος·

« Εὐλογημένοι ἄνθρωποι· παραφρονεῖτε καὶ δὲν δύνασθε πλέον νὰ κρατηθῆτε ἀπὸ τὸ πολὺ φαγητὸν καὶ τὴν πόσιν (καὶ τὸ πιοτὸν)· θεός τις βέβαια διερεθίζει ὑμᾶς· ἀλλὰ φάγετε καὶ κινήσατε νὰ ὑπάγητε οἴκαδε, ὁπόταν φανῇ εἰς ὑμᾶς καλόν· ἐγὼ δὲ δὲν ἀποδιώκω τινὰ τοῦ οἴκου μου.»

Οὕτως εἶπεν· ἅπαντες δὲ δήξαντες τὰ χείλη αὐτῶν ἐθαύμαζον τὸν Τηλέμαχον διὰ τὸ θάρρος, μεθ' οὗ ἐλάλησε. Πρὸς αὐτοὺς δὲ ὁ Ἀμφίνομος ὡμίλησε καὶ εἶπεν.

« Ὦ φίλοι! Δὲν πρέπει τις ν' ἀντικρούῃ διὰ λόγων ἀντιρρητικῶν τὰ δικαίως λεχθέντα· μήτε τὸν ξένον πατάσσετε, μήτε τινὰ ἐκ τῶν ἄλλων δούλων τοῦ οἴκου τοῦ θείου Ὀδυσσέως. Ἀλλὰ δεῦτε· ὁ μὲν οἰνοχόος ἂς κεράσῃ ἡμᾶς διὰ τῶν ποτηρίων, ὅπως εὐχηθέντες (σπείσαντες) εἰς τοὺς θεοὺς ἀπέλθωμεν οἴκαδε πορευόμενοι· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ὀδυσσέως ἂς φροντίσῃ περὶ τοῦ ξένου, διότι εἰς τὸν οἶκόν του ἦλθε.»

Οὕτως εἶπεν· εἰς τοὺς μνηστῆρας δὲ πάντας εἶπε λόγον εὐχάριστον· ἀνέμιξε δὲ εἰς ἀγγεῖον οἶνον μετὰ ὕδατος ὁ οἰνοχόος Μούλιος, ὁ ἐκ Δουλιχίου, ὅστις ἦτο ὑπηρέτης τοῦ Ἀμφινόμου· ἐμοίρασε δὲ κατὰ σειρὰν εἰς ὅλους, οὗτοι δὲ εὐχηθέντες εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς ἔπιον γλυκὺν οἶνον· ἀφοῦ δὲ εὐχήθησαν καὶ ἔπιον ὅσον ἐπόθουν, ἐκίνησαν νὰ ὑπάγωσι διευθυνόμενος ἕκαστος εἰς τὸν οἶκόν του.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Τ.

Συνομιλία Ὀδυσσέως καὶ Πηνελόπης, Ἀναγνωρισμὸς τοῦ Ὀδυσσέως ὑπὸ τῆς Εὐρυκλείας.

Ἔμεινε δὲ μόνος ἐν τῇ αἰθούσῃ ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, διαλογιζόμενος τῇ ἐμπνεύσει τῆς Ἀθηνᾶς, τίνι τρόπῳ νὰ φονεύσῃ τοὺς μνηστῆρας· ἀμέσως δὲ ἐκάλεσε τὸν Τηλέμαχον καὶ τῷ εἶπε·

« Τηλέμαχε· δέον ὅπως καταθέσωμεν ἐντὸς ἅπαντα τὰ ἐνταῦθα εὑρισκόμενα πολεμικὰ ὅπλα· τοὺς μνηστῆρας δὲ νὰ ἐξαπατήσῃς διὰ κολακευτικῶν λόγων, ὁπόταν περὶ τούτων ἤθελον σὲ ἐρωτήσει, λέγων. « Ἕνεκα τοῦ καπνοῦ τὰ ἐξήγαγον ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ κατήντησαν πλέον ἀγνώριστα καὶ δὲν ὡμοίαζον πρὸς ἐκεῖνα, ἅτινα ἄφησεν ἀναχωρῶν εἰς τὴν Τρωάδα ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλλ' ἐρθάρησαν ἀπὸ τὴν κάπνην καὶ τὴν ἐπιβροὴν τοῦ πυρός. Πρὸς τούτοις δὲ θεός τις μοὶ ἔβαλε κατὰ νοῦν, ὅπως τὰ ἐκβάλω ἐντεῦθεν, μήπως μεθύσαντες ποτὲ συγκρουσθῆτε καὶ πληγώσητε ἀλλήλους, βεβηλοῦντες τὴν εὐωχίαν καὶ τὰ τῶν μνηστήρων καθήκοντα· διότι ὁ σίδηρος ἑλκεῖ τὸν ἄνθρωπον. »

Οὕτως εἶπεν· ἐπείθετο δὲ ὁ Τηλέμαχος εἰς τὸν ἀγαπητόν του πατέρα· καλέσας δὲ ἐκτὸς τὴν τροφὸν Εὐρύκλειαν τῇ εἶπε.

« Καλή μου· κράτησον ἐντὸς τὰς δούλας γυναῖκας, ἕως ὅτου μεταφέρω καὶ θέσω ἐντὸς τοῦ θαλάμου τὰ ὡραῖα ὅπλα

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Τ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Τὴν νύκτα ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος, τῆς Ἀθηνᾶς φεγγούσης, ἅπαντα τὰ ὅπλα μεταφέρουσι καὶ καταθέτουσιν εἰς τὸν ἐσώτερον θαλαμον τοῦ οἴκου, ὅπως μὴ ἔχωσιν ἀνὰ χεῖρας οἱ μνηστῆρες τοιαῦτα, ὁπόταν θὰ περιέλθωσιν εἰς ἀνάγκην. Ἐν τούτοις αὐτὸς μόνος μετὰ τῆς Πηνελόπης συνομιλεῖ καὶ ἐπαναλαμβάνει ὅσα σχεδὸν καὶ πρὸς τὸν Εὔμαιον εἶπεν, ὅτι δηλαδὴ τὸν Ὀδυσσέα εἰς Κρήτην ἐλθόντα ἐφιλοξένησεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του· πρὸς δὲ περιγράφει τὴν ἐνδυμασίαν του καὶ ἄλλα, δυνάμενα νὰ καταστήσωσι πιστευτὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα· ἐπὶ τέλους δὲ ὁρκίζεται ὅτι παρὰ τοῖς Θεσπρώτοις ἤκουσε περὶ τῆς ταχείας του ἐπιστροφῆς. Εὐχαριστηθεῖσα ἐκ τῶν ἀγγελιῶν τούτων ἡ Πηνελόπη διατάσσει νὰ πλύνωσι τοὺς πόδας του. Ἐνῷ δὲ πλύνουσι τοὺς πόδας του, ἡ τροφὸς Εὐρύκλεια ἀναγνωρίζει τὸν Ὀδυσσέα ἐκ τινος πληγῆς, τὴν ὁποίαν ἔλαβε κηνυγῶν ποτε ἐν Παρνασσῷ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς παρεμποδίζει τὴν γραῖαν του ν' ἀποκαλύψῃ τὸ μυστικόν. Κατόπιν ἡ Πηνελόπη, ἀγνοοῦσα τὸ πρᾶγμα, διηγεῖται ὄνειρον ζωηρόν, ἀφορῶν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ συζύγου της· ἀλλ' ὅμως δυσπιστοῦσα εἰς τὰ ὄνειρα λέγει ὅτι τῇ ἐπαύριον προτίθεται νὰ θέσῃ ἀγῶνα τοῖς μνηστῆρσι καὶ, ὅστις ἤθελε ῥίψει μακρότερον τὸ τόξον τοῦ Ὀδυσσέως, αὐτὸς ἤθελεν εἶσθαι ὁ μέλλων αὐτῆς σύζυγος· τὴν πρότασιν ἐπιδοκιμάζει ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ αὖθις ἀπέρχεται νὰ κοιμηθῇ.

τοῦ πατρός μου, ἅτινα παρημελημένα φθείρει ὁ καπνὸς μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του· τότε μὲν ἤμην μικρὸς τὴν ἡλικίαν, τώρα δὲ θέλω νὰ τὰ φυλάξω ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ὅπου ἡ κάπνη καὶ ἡ ἐπιῤῥοὴ τοῦ πυρὸς δὲν φθάνει.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ ἀγαπητή του τροφὸς Εὐρύκλεια.

« Εἴθε τέλος, τέκνον μου, νὰ ἀνελάμβανες τὴν φροντίδα τῆς μερίμνης τοῦ οἴκου καὶ τῆς προφυλάξεως τῶν κτημάτων. Ἀλλὰ ποία ἐρχομένη μετὰ σοῦ θὰ σοὶ φέξῃ κρατοῦσα φῶς; Δὲν ἄφηνες νὰ ἐξέλθωσιν αἱ δοῦλαι, αἵτινες θὰ σοὶ ἔφεγγον.»

Πρὸς ταύτην δὲ εἶπεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος.

« Ὁ ξένος οὗτος θὰ μοὶ φέξῃ· διότι δὲν ἀνέχομαι νὰ κάθηται ἄεργος ὁ τρώγων τὸν ἄρτον μου, ἔστω καὶ μακρόθεν ἂν ἔρχηται.»

Οὕτως εἶπεν· ὑπήκουσε δὲ εἰς τὸν λόγον ἐκείνην· ἔκλεισε δὲ τὰς θύρας τοῦ καλῶς οἰκουμένου οἴκου. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ εὐφυὴς υἱός του ἐγερθέντες μετεκόμιζον ἐντὸς περικεφαλαίας καὶ ὁμφαλοειδεῖς ἀσπίδας καὶ αἰχμηρὰ ὅπλα· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ, κρατοῦσα πρὸ αὐτῶν χρυσοῦν λύχνον, λάμψιν παρεῖχεν ἐξαισίαν· καὶ ὁ Τηλέμαχος εἶπεν ἀμέσως πρὸς τὸν πατέρα του.

« Ὦ πάτερ! Μέγα θαῦμα βλέπω διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μου· οἱ τοῖχοι τοῦ οἴκου καὶ τὰ μεσαῖα ὑποστηρίγματα τῆς στέγης καὶ αἱ ἐλάτιναι δοκοὶ καὶ αἱ κρατοῦσαι αὐτὰς ἄνω στῆλαι φαίνονται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ὡς πύρινα (ὡς πῦρ καῖον). Βεβαίως θεός τις οὐράνιος εἶναι ἐντὸς τοῦ οἴκου.»

Εἶπε δὲ πρὸς τοῦτον ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Σιωπή· μὴ ἐκφράζῃς τὸ φρόνημά σου· τοῦτο εἶναι προσὸν τῶν ἐν Ὀλύμπῳ κατοικούντων θεῶν. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὕπαγε νὰ κατακλιθῇς, ἐγὼ δὲ ἐδῶ μένω ὅπως διεγείρω τὰς δούλας καὶ τὴν μητέρα σου ἔτι μᾶλλον· ἡ δὲ μήτηρ σου ὀδυρομένη θέλει μοὶ εἴπει καὶ ἐρωτήσει τὰ καθέκαστα.»

Οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης, πορευόμενος ὑπὸ τὸ φῶς τῶν λαμπουσῶν δᾴδων εἰς τὸ δωμάτιον ὅ-

που συνήθως (πρότερον) ἐκοιμᾶτο, ὁσάκις γλυκὺς ὕπνος τὸν κατελάμβανεν. Ἐκεῖ λοιπὸν καὶ τώρα κατεκλίθη καὶ ἀνέμενε τὴν θείαν αὐγήν, ἐνῶ ὁ Ὀδυσσεὺς μόνος ἀπολειφθεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ διελογίζετο, τῇ ἐμπνεύσει τῆς Ἀθηνᾶς, τίνι τρόπῳ νὰ φονεύσῃ τοὺς μνηστῆρας.

Ἐξῆλθε δὲ τοῦ θαλάμου της ἡ συνετὴ Πηνελόπη ὁμοία πρὸς τὴν Ἀρτέμιδα ἢ τὴν χρυσῆν Ἀφροδίτην. Ἔθηκαν δὲ δι' αὐτὴν παρὰ τὴν πυρὰν ἕδραν, ἐφ' ἧς ἐκάθησε, πεποικιλμένην δι' ἐλεφαντόδοντος καὶ ἀργύρου, τὴν ὁποίαν κατεσκεύασέ ποτε ὁ τέκτων Ἰκμάλιος καὶ θρονίδιον προσκεκολλημένον ἐπ' αὐτῆς ἀντὶ ὑποποδίου προσέθηκεν, ἐφ' οὗ ἔθετον τάπητα· ἐκεῖ ἐκαθέσθη τότε ἡ συνετὴ Πηνελόπη· αἱ δὲ λευκοὺς βραχίονας ἔχουσαι δοῦλαι ἐξῆλθον τῶν θαλάμων, καὶ ἄλλαι μὲν ἐξ αὐτῶν ἀφῄρουν τοὺς ἀφθόνους ἄρτους, ἄλλαι δὲ τὰς τραπέζας καὶ τὰ ποτήρια ἐκεῖθεν, ἔνθα ἔπινον οἱ θρασεῖς μνηστῆρες. Ἔῤῥιψαν δὲ χαμαὶ ἀπὸ τῶν λαμπτήρων τὸ πῦρ, καὶ ἄλλα ἄφθονα ξύλα θέσασαι ἐπ' αὐτῶν ἤναψαν, ὅπως λάμψις καὶ θέρμη διαχυθῇ. Ἡ δὲ Μελανθὼ δευτέραν φορὰν πάλιν εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα.

« Ξένε· ἀκόμη καὶ τώρα ἐδῶ ἐντὸς τοῦ οἴκου θ' ἀναστρέφεσαι διερχόμενος τὴν νύκτα καὶ θὰ παρατηρῇς τὰς γυναῖκας; ἔξω! φύγε ἐκτός, ταλαίπωρε, καὶ εὐχαριστήθητι ἀπὸ τὸ φαγητόν· εἰ δὲ ἄλλως θὰ διωχθῇς ἔξω τῆς θύρας κτυπώμενος διὰ δαυλοῦ.»

Ταύτην δὲ λοξῶς ἰδών, εἶπεν ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Εὐλογημένη! Πρὸς τί μοὶ φέρεσαι τοσούτῳ ὀργίλως; Ἢ μήπως διότι εἶμαι ῥυπαρὸς καὶ φορῶ πενιχρὰ ἐνδύματα, ἐπαιτῶν ἐν τῇ πόλει; Ἀνάγκη μὲ πιέζει. Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ ἐπαῖται καὶ πλάνητες ἄνθρωποι. Καὶ ἐγώ ποτε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εὐτυχὴς κατῴκουν οἶκον πλούσιον καὶ συνεχῶς ἠλέουν πλάνητα, ὅστις δήποτε καὶ ἂν ἦτο, καὶ καθ' ὅτι εἶχε χρείαν ἐρχόμενος. Ἀπείρους δὲ εἶχον δούλους καὶ τόσα ἄλ-

λα, δι' ὧν ἀνέτως ζῶσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ πλούσιοι ὀνομάζονται. Ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου Ζεὺς ἤθελε φαίνεται καὶ μὲ κατέστρεψε· διὰ τοῦτο δὲ, καὶ σὺ γύναι, μὴ θελήσῃς νὰ καταστρέψῃς τὴν χάριν ἐκείνην, ἣν μεταξὺ τοσούτων δούλων γυναικῶν ἔχεις, μήπως ὀργισθῇ θυμωθεῖσα ἡ δέσποινα, ἢ ἔλθῃ ὁ Ὀδυσσεύς· διότι ἀκόμη ἐλπὶς ὑπάρχει καὶ φήμη περὶ τῆς ἐπιστροφῆς του. Ἐὰν δὲ καὶ ἐκεῖνος ἀπωλέσθη καὶ δὲν μέλλει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του· υἱὸν ἔχει, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ οὗτος εἶναι ὁ Τηλέμαχος· τοῦτον οὐδεμία τῶν ἐν τῷ οἴκῳ γυναικῶν λανθάνει πράττουσα ἀνοησίας, ἐπειδὴ ἄλλως τε δὲν εἶναι καὶ τοσούτῳ μικρός.»

Ταῦτα εἶπεν· ἤκουσε δὲ αὐτὸν ἡ συνετὴ Πηνελόπη, καὶ πρὸς τὴν θαλαμηπόλον ἀποτεινομένη εἶπεν.

« Βεβαίως ἀναιδὴς σὺ καὶ, ὡς σκύλα, αὐθάδης δὲν μὲ λανθάνεις φερομένη διὰ τρόπου, ὅστις θὰ σπάσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου. Διότι τὰ πάντα ἐγίνωσκες καλῶς, ἀφοῦ ἐμὲ τὴν ἰδίαν ἤκουσας λέγουσαν ὅτι ἔμελλον νὰ ἐρωτήσω τὸν ξένον ἐντὸς τοῦ οἴκου μου περὶ τοῦ συζύγου μου, ἀφοῦ δι' αὐτὸν τοσούτῳ βαρέως πενθῶ.»

Εἶπε καὶ πρὸς τὴν Εὐρυνόμην ἀπηύθυνε τὸν λόγον.

« Φέρε ἕδραν καὶ στρῶσε ἐπ' αὐτῆς τάπητας, ὅπως καθεσθεὶς ὁ ξένος μοὶ ὁμιλήσῃ καὶ ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου· ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ τὸν ἐρωτήσω.»

Εἶπε ταῦτα· ἡ δὲ Εὐρυνόμη προθύμως φέρουσα κατέθηκε ἕδραν καὶ τάπητας ἔστρωσεν ἐπ' αὐτῆς· ἐκεῖ δὲ ἐκάθησεν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς· πρώτη δὲ ἡ Πηνελόπη ἔλαβε τὸν λόγον.

« Ξένε· πρῶτον μὲν ἐγὼ θὰ σὲ ἐρωτήσω· τίς καὶ ποῖος ἄνθρωπος εἶσαι; ποία εἶναι ἡ πόλις σου καὶ ποῖοι οἱ γονεῖς σου;»

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Ὦ γύναι· οὐδεὶς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπων νὰ σὲ μεμθῇ ποτε, διότι ἡ δόξα σου φθάνει μέχρι τοῦ ἀπεράντου οὐρα-

νοῦ, ὡς τὴν δόξαν ἀμέμπτου βασιλέως, ὅστις ἰσόθεος βασιλεύων μεταξὺ πολλῶν ἀνθρώπων τὴν δικαιοσύνην ἀπονέμει, ἐνῷ ἡ μέλαινα γῆ τῷ δωρεῖ σῖτον καὶ κριθὴν ἀφθόνως, βριθοῦσι δὲ ἐκ τῶν πολλῶν καρπῶν τὰ δένδρα καὶ τὰ πρόβατα τῷ γεννῶσιν ἀπαύστως, καὶ ἡ θάλασσα τῷ παρέχει ἰχθῦς ἕνεκα τῆς εὐταξίας, οἱ δὲ λαοὶ ἀκμάζουσιν ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του. Τούτου ἕνεκα περὶ παντὸς μὲν ἄλλου ἐρώτησόν με ἐν τῷ οἴκῳ σου, ἀλλὰ μὴ ζητῇς νὰ μάθῃς τὸ γένος καὶ τὴν πατρίδα μου· ὅπως μὴ μὲ πληρώσῃς ὀδύνης τὴν ψυχήν μου, ἐνθυμουμένου ταῦτα. Ἄλλως πολυπαθὴς λίαν εἰμί· οὐδ' ἁρμόζει ἐν ξένῳ οἴκῳ νὰ κάθηται κλαίων καὶ ὀδυρόμενος, ἐπειδὴ κακὸν εἶναι τὸ νὰ πενθῇ τις ἀπαύστως ἐξ ἴσου, ὅπως μὴ ὀργισθῇ τις τῶν δούλων ἢ καὶ σὺ ἡ ἰδία εἴπῃ δὲ ὅτι λούομαι εἰς τὰ δάκρυα βεβαρημένας ἔχων ἐκ τοῦ οἴνου τὰς φρένας.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινομένη εἶπεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Ξένε, τὴν μὲν ὡραιότητα τοῦ σώματος καὶ καλλονήν μου κατέστρεψαν οἱ ἀθάνατοι θεοί, ὁπόταν οἱ Ἕλληνες συνεπήρχοντο εἰς τὴν Τρωάδα καὶ μετ' αὐτῶν ὁ σύζυγός μου Ὀδυσσεὺς ἀνεχώρησεν. Ἐὰν ἐκεῖνος ἐλθὼν ἤθελε φαιδρύνει τὴν ζωήν μου, ἐντιμώτερον καὶ προτιμώτερον ἤθελεν εἶσθαι δι' ἐμέ. Τώρα δὲ πενθῶ λυπουμένη· δι' ὅσα κακὰ μοὶ ἐπεσώρευσεν ὁ θεός. Διότι ὅσοι προεξάρχουσι καὶ εἰσὶ πρόκριτοι εἰς τὰς νήσους Δουλίχιον, Κεφαλληνίαν, τὴν δασώδη Ζάκυνθον καὶ τὴν πρὸς δυσμὰς κειμένην Ἰθάκην, οὗτοι πάντες εἰσὶ μνηστῆρες ἐμοῦ τῆς δυστήνου καὶ ἀφανίζουσι τὸν οἶκόν μου. Τούτου ἕνεκα οὔτε περὶ τῶν ξένων φροντίζω, οὔτε περὶ τῶν ἱκετῶν, οὔτε περὶ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος κηρύκων. Ἀλλὰ τὸν Ὀδυσσέα ποθοῦσα κατατρώγω τὴν καρδίαν μου· οὗτοι δὲ ἐπισπεύδουσι τὸν γάμον, ἐνῷ ἐγὼ πλέκω δόλια τεχνάσματα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ θεὸς μὲ ἐφώτισε νὰ ὑφάνω σινδόνην λεπτὴν καὶ μακρὰν στήνουσα μέγαν ἱστὸν ἐκτὸς τοῦ οἴκου· πρὸς αὐτοὺς δὲ ἰδιαιτέρως εἶπον. « Νέοι μνηστῆρές μου· ἀφοῦ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπέθανε κάμετε ὑπομονὴν καίτοι ἐπισπεύδοντες τὸν γάμον μου, ἕως ὅ,του

τελειώσω μεγάλην ἐντάφιον σινδόνην (διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῶσι κακὴν κακῶς τὰ νήματα), διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν γέροντα Λαέρτην, ὁπόταν ἡ ἀπαισία μοῖρα τοῦ ἀπλουτήσαντος τὰ μέλη θανάτου τὸν καταλάβῃ, ὅπως μὴ μὲ μεμφθῇ τις ἐκ τῶν Ἑλληνίδων, ἐὰν οὗτος (ὁ Λαέρτης) ταφῇ ἄνευ νεκρικῆς σινδόνης ἀφοῦ τοσαῦτα συνήθροισε πλούτη. Οὕτως ἐλάλησα· ἡ δὲ σκληρὰ αὐτῶν ψυχὴ ἐπείσθη. Τότε δὲ καθ' ὅλον μὲν τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ὕφαινον εἰς τὸν μέγαν ἱστὸν, τὰς νύκτας δὲ διέλυον τὸ ὑφαινόμενον παραθέτουσα δᾷδας ἀνημμένας. Οὕτω δὲ παρῆλθε τρίτον ἔτος· διῆλθον δὲ ὧραι καὶ ἡμέραι καὶ μῆνες πολλοί. Τότε δὲ διὰ μέσου τῶν δούλων γυναικῶν (κυνῶν ἀπίστων) κατώρθωσαν νὰ μὲ ἀνακαλύψωσι καὶ νὰ μὲ παρεμποδίσωσιν. Οὕτω δὲ τὴν μὲν σινδόνην ἐτελείωσα ἀκουσίως καὶ ὑπ' ἀνάγκης· τώρα δὲ οὔτε τὸν γάμον νὰ διαφύγω δύναμαι, οὔτε ἄλλο τι τέχνασμα νὰ ἐφεύρω· οἱ δὲ γονεῖς μὲ βιάζουσι στενῶς νὰ ὑπανδρευθῶ καὶ ὁ υἱός μου βλέπων τοὺς μνηστῆρας κατατρώγοντας τὴν περιουσίαν του δυσανασχετεῖ· διότι ἤδη πλέον εἶναι σχεδὸν ἀνὴρ ἱκανὸς νὰ φροντίζῃ περὶ τοῦ οἴκου του καὶ ὁ Ζεὺς δόξαν παρέχει εἰς αὐτὸν διὰ τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ οὕτως εἰπέ μοι τὴν καταγωγήν σου, πόθεν εἶσαι· διότι βεβαίως δὲν κατάγεσαι ἐκ παλαιᾶς δρυὸς οὔτε ἀπὸ πέτρας.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὔφρης Ὀδυσσεύς.

«Ὦ σεμνὴ σύζυγος τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως, ἐπιμένεις λοιπὸν νὰ μάθῃς τὴν καταγωγήν μου; Ἀλλὰ σοὶ λέγω λοιπόν· καὶ ναὶ μὲν θέλεις ἐπαυξήσει τὰς παρούσας θλίψεις μου, (διότι οὕτως ἔχει, ὁπόταν ἀνήρ τις λείπῃ τοσοῦτον χρόνον ἐκ τῆς πατρίδος του, ὅσον ἐγὼ τώρα, εἰς πολλὰς ἀνθρώπων πόλεις πλανώμενος καὶ πολλὰς λύπας ὑποφέρων) ἀλλὰ καὶ οὕτω θέλω σοὶ εἰπεῖ αὐτὸ τὸ ὁποῖον μὲ ἐρωτᾷς καὶ μὲ ἐξετάζεις. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κυανοῦ πελάγους ὑπάρχει νῆσός τις Κρήτη εὔφορος γόνιμος καὶ κατάρρυτος ἀπὸ ὕδατα· ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι πολλοὶ καὶ ἀναρίθμητοι, καὶ ἐννενήκοντα ὑπάρχουσι πόλεις· ποικίλαι δὲ διάλεκτοι λαλοῦνται ἐν αὐτῇ διότι

κατοικοῦσιν αὐτὴν Ἀχαιοὶ καὶ Δωριεῖς εἰς τρεῖς φυλὰς διαιρούμενοι καὶ θεογενεῖς Πελασγοί. Ἔχουσι δὲ οὗτοι πρωτεύουσαν τὴν μεγάλην πόλιν Κνωσὸν, ἔνθα ἐπὶ πολὺ ἐβασίλευεν ὁ φίλος τοῦ μεγάλου Διὸς Μίνως, πατὴρ τοῦ πατρός μου Δευκαλίονος. Ὁ Δευκαλίων δὲ δύο ἔσχεν υἱοὺς ἐμὲ καὶ τὸν Ἰδομενέα· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν (ὁ Ἰδομενεὺς) διὰ τῶν ὑψηλῶν πλοίων ἀπῆλθεν εἰς τὴν Τρωάδα μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀτρέως· ἐγὼ δὲ ὀνομάζομαι Αἴθων, μικρότερος κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνου· ἐκεῖνος δὲ καὶ μεγαλήτερος καὶ ἀνδρειότερος ἦτο. Ἐκεῖσε (ἐν Κρήτῃ) λοιπὸν εἶδον ἐγὼ καὶ ἐφιλοξένησα τὸν Ὀδυσσέα· τοῦτον δὲ εἰς Κρήτην ἔφερε σφοδρὸς ἄνεμος ἀποπλανήσας αὐτὸν τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα· ἤραξε δὲ εἰς Ἀμησὸν, ὅπου εἶναι τὸ σπήλαιον τῆς προστατευούσης τοὺς τοκετοὺς Ἀφροδίτης εἰς δυσκόλους λιμένας· καὶ μόλις διέφυγε τὴν θύελλαν. Ἀμέσως δὲ ἀνελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἠρώτα περὶ τοῦ Ἰδομενέως, λέγων ὅτι ἦτο φίλος του ἀγαπητὸς καὶ πολύτιμος. Ἐκεῖνος δὲ πρὸ δέκα ἢ ἕνδεκα περίπου ἡμερῶν εἶχεν ἀναχωρήσει διὰ τῶν ὑψηλῶν πλοίων εἰς τὴν Τρωάδα. Τὸν Ὀδυσσέα λοιπὸν εἰς τὸν οἶκον μου ὁδηγήσας καλῶς ἐφιλοξένησα (καὶ περιπαθῶς ἠγάπησα) πολλὴν περιουσίαν ἔχων ἐν τῷ οἴκῳ· πρὸς δὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους συντρόφους του, τοὺς παρακολουθοῦντας αὐτὸν, ἀπὸ τοῦ δήμου λαβὼν τοὺς ἔδωκα ἄρτους καὶ οἶνον μέλανα καὶ βόας νὰ σφάξωσι καὶ χορτάσωσι τὴν ἐπιθυμίαν των. Ἐκεῖσε λοιπὸν δώδεκα ἡμέρας ἔμενον οἱ Ἕλληνες. Διότι σφοδρότατος βορρᾶς παρεμπόδιζε καὶ οὐδ' ἐπὶ τῆς γῆς νὰ ἵστανταί τις ἄφινεν· ὀργίλος τις θεὸς φαίνεται κατέπεμψεν αὐτόν. Τὴν δεκάτην τρίτην δὲ ἡμέραν ἔπεσεν ὁ ἄνεμος(1), αὐτοὶ δὲ ἐξῆλθον εἰς τὸ πέλαγος.»

Ψεύδη πολλὰ λέγων ὁ Ὀδυσσεὺς καθίστα αὐτὰ ὅμοια πρὸς ἀληθῆ. Τῆς δὲ Πηνελόπης ἀκροωμένης ἔῤῥεον τὰ δάκρυα καὶ

(1) Οὕτω λέγομεν καὶ ἡμεῖς σήμερον «Ἔπεσεν ὁ ἄνεμος.»

ἡ ἐπιδερμὶς ἐτήκετο· ὅπως δὲ ἀναλύεται ἐπὶ τῶν ἄκρων κορυφῶν τῶν ὀρέων ἡ χιὼν (ἣν ἔρριψε μὲν ὁ Ζέφυρος ὁ νοτιοανατολικὸς ἄνεμος διαλύει), αὐτῆς δὲ ἀναλυομένης οἱ ποταμοὶ ἐξογκοῦνται ῥέοντες· οὕτω πως καὶ αὐτῆς ἐτήκοντο αἱ ὡραῖαι παρειαί, ἐνῶ ἔχυνε δάκρυα καὶ ἔκλαιε τὸν πλησίον της καθήμενον ἄνδρα της (1). Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐσωτερικῶς μὲν ἐλυπεῖτο τὴν θρηνοῦσαν γοερῶς γυναῖκά του, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐστυλώθησαν ἀπρόσιτοι ὡς νὰ ἦσαν σιδηροῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον· καὶ ἐπιτηδείως ἔκρυψε τὰ δάκρυά του.

Ἐκείνη δὲ ἀφοῦ ἀπέκαμε κλαίουσα γοερῶς καὶ δακρύουσα, ἠρώτα αὐτὸν πάλιν λέγουσα·

« Ξένε, τώρα θὰ σὲ ἐξετάσω, ὅπως κατανοήσω, ἂν ἀληθῶς ἐκεῖ ἐν τῷ οἴκῳ σου ἐφιλοξένησας τὸν σύζυγόν μου μετὰ τῶν συντρόφων του, ὡς λέγεις. Εἰπέ μοι λοιπόν, ὁποῖά τινα ῥούχα ἦτο ἐνδεδυμένος καὶ ὁποῖός τις ἦν αὐτὸς καὶ οἱ παρακολουθοῦντες αὐτὸν φίλοι του. »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς·

« Γύναι, δύσκολον εἶναι μετὰ τοσοῦτον χρόνον νὰ ἐνθυμηθῶ· διότι ἤδη εἴκοσιν ἔτη παρῆλθον, ἀφ' ὅ, τοῦ ἐκεῖνος ἀνεχώρησε τῆς πατρίδος μου· ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ σοὶ εἴπω ὅπως μοὶ πὸν ἀναπαριστᾷ ἡ μνήμη. Ἐροῦχον ἐπένδυτὸν διπλοῦν καὶ πορφυροῦν ἐφόρει ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, ἔχοντα πόρπην χρυσῆν καὶ ὀπὰς διπλᾶς καὶ πεποικιλμένον εἰς τὰ ἔμπροσθεν οὕτω πως· κύων τις κρατῶν διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν μικρὰν ἔλαφον ἠπείλιζεν αὐτὴν σπαράττουσαν, τοῦτο δὲ ἐθαύμαζον ἅπαντες, ὅτι καίτοι ἐκ χρυσοῦ ὄντες κατεσκευασμένοι, ὁ μὲν τὴν μικρὰν ἔλαφον πνίγων τὴν ἠπείλιζεν, ἡ δὲ μικρὰ ἔλαφος προσπαθοῦσα νὰ διαφύγῃ ἐσπάρασσε διὰ τῶν ποδῶν. Ὑποκάτωσον δὲ ἐνθυμοῦμαι ἐφόρει λαμπρόν, ἔχον τὸ χρῶμα τοῦ ξηροῦ φλοιοῦ

(1) Καὶ παρ' ἡμῖν αἱ γυναῖκες λέγουσιν « ἄ ν δ ρ α » ἀντὶ νὰ εἴπωσι σύζυγον.

τοῦ κρομμύου· καὶ μαλακὸν θὰ καὶ λάμπον ὡς τὸν ἥλιον. Ἄλλο δὲ δὲν εἶπω καὶ βάλε το καλῶς εἰς τὸν νοῦν σου. Ἀγνοῶ ἂν ἐκ τῆς οἰκίας του ἀναχωρῶν ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφερε τὰ ἐνδύματα ταῦτα, ἄτινα φέρει ἢ ἔκαμε τὰ ἐχάρισεν αὐτῷ διαρκοῦντος τοῦ ταξειδίου κανεὶς ἐκ τῶν συντρόφων· ἢ ξένος τις φίλος· ἐπειδὴ πολλοὺς τοιούτους ἔσχεν ὁ Ὀδυσσεύς· καὶ ὀλίγοι Ἕλληνες ἦσαν ὁμοιόν του. Καὶ εἰς αὐτὸν ἐγὼ ἔδωκα ἀτλοῦν ὕφασμα πορφυροῦν τὸ χρῶμα καὶ χιτῶνα καλοσυμπεπλεγμένον μὲ φάσας εἰς τὰς γωνίας· μετὰ σεβασμοῦ δὲ ἐπροπέμψαμεν αὐτὸν ἐπιβαίνοντα τοῦ πλοίου· ἠκολούθει δὲ αὐτὸν κῆρυξ ὀλίγον τι μεγαλήτερος αὐτοῦ κατὰ τὰ ἔτη· καὶ τοῦτον δὲ θὰ σοὶ περιγράψω· κυρτὸς μὲν ἦν κατὰ τοὺς ὤμους, μελάγχρους καὶ οὐλην κόμην εἶχεν· ἐκαλεῖτο δὲ Εὐρυβάτης· ἐτίμα δὲ αὐτὸν ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους συντρόφους του, ὡς γνώσκοντα πολλὰ καὶ καλά. »

Οὕτως εἶπεν· ἐκίνησε δὲ πάλιν εἰς δάκρυα αὐτὴν (τὴν Πηνελόπην) ἀναγνωρίσασαν τὰ σημεῖα, ὅσα τῇ περιέγραψεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἀκριβῶς. Ἀφοῦ δὲ ἐπλήρωσε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νοεροῦ θρήνου καὶ τῶν δακρύων, εἶπεν ἀποτεινομένη πρὸς αὐτόν·

« Τώρα μέν, ξένε μου, καίτοι ἀξιοδάκρυτος ἦσαν ἐντὸς τοῦ οἴκου μου θὰ εἶσαι φίλος καὶ θὰ τιμηθῇς· διότι τὰ φορέματα τοῦ Ὀδυσσέως, ὅπως μοὶ τὰ περιέγραψες, ἐγὼ ἰδία τὰ ἔδωκα εἰς ἐκεῖνον λαβοῦσα αὐτὰ ἐκ τοῦ θαλάμου καὶ διπλώσασα, καὶ τὴν λαμπρὰν πόρπην ἔθηκα ἐπ' αὐτοῦ πρὸς στολισμόν του· ἐκεῖνον δὲ (φεῦ) δὲν θέλω ὑποδεχθῇ πλέον ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν πατρίδα του, διότι κακῇ μοίρᾳ ἐπέβη εἰς τὸ πλοῖον, ὅπως ὑπάγῃ εἰς τὴν δυσώνυμον καὶ μιαρὰν Τροάδα. »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Ὦ σεμνὴ γύναι τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως, μὴ φθείρῃς τὰς παρειὰς καὶ ἀναλύῃς τὴν καρδίαν σου πικρῶς θρηνοῦσα τὸν σύζυγόν σου· ναὶ μὲν δὲν σὲ μέμφομαι ἐπ' ὀλίγον· διότι ἂν ἄλλη τις θρηνῇ τὸν νόμιμόν της ἄνδρα, μεθ' οὗ ἀπέκτησεν ἐρατεινῶς συζῶσα τέκνα, πόσῳ μᾶλλον σὺ τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις

λέγεται ὅτι εἶναι ἰσόθεος ἄνθρωπος. Ἀλλὰ τοὺς μὲν θρήνους παῦσε· ἄκουσον δὲ τοὺς λόγους μου καλῶς ἀληθῶς καὶ χωρὶς νὰ σοὶ ἀποκρύψω τι· θὰ σοὶ εἴπω ὅ,τι ἤκουσα, ἐδῶ πλησίον εἰς τῶν Θεσπρωτῶν τὴν πλουσίαν πόλιν, περὶ τῆς ταχείας ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσέως καὶ περὶ τοῦ ὅτι ζῇ· φέρει δὲ πολλὰ πολύτιμα πράγματα αἰτῶν παρ' ὅλων τῶν ἐκεῖ πολιτῶν, τοὺς δὲ ἀγαπητοὺς συντρόφους του καὶ τὸ πλοῖον του ἀπώλεσε κατὰ θάλασσαν, ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς Θρινακίας νήσου, διότι ὠργίσθησαν κατ' αὐτοῦ ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἥλιος, ἐπειδὴ τοὺς βόας τοῦ τελευταίου ἐφόνευσαν οἱ σύντροφοί του· καὶ οἱ μὲν σύντροφοί του ἅπαντες ἀπωλέσθησαν ἐν τῇ κυανῇ θαλάσσῃ. Τοῦτον δὲ ἐπὶ τῆς τρόπιδος τοῦ πλοίου κρατούμενον ἐξέβαλε τὸ κῦμα ἐπὶ ξηρᾶς, εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων, οἵτινές εἰσι θεῖοι ἄνθρωποι καὶ ὡς θεὸν τὸν ἐτίμησαν ἐκ καρδίας, καὶ πολλὰ δῶρα τῷ προσήνεγκον, καὶ καὶ νὰ τὸν φέρωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἰς τὴν πατρίδα του σῶον ἤθελον, καὶ δὴ πρὸ πολλοῦ ἤθελεν εἶσθαι ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλλ' ὅμως ἐνόμισε καλὸν νὰ ζητῇ χρήματα περιερχόμενος εἰς πολλὰ μέρη, ἐπειδὴ πολὺ ὑπερέχει τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὁ Ὀδυσσεὺς ὡς πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ συμφέροντος, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξισωθῇ, ὡς πρὸς τοῦτο, πρὸς ἐκεῖνον. Ταῦτα μοὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν Θεσπρωτῶν Φείδων· μοὶ ὡρκίσθη δέ, εὐχόμενος εἰς τοὺς θεοὺς ἐντὸς τοῦ οἴκου του, ὅτι εἱλκύσθη τὸ πλοῖον καὶ ἑτοιμάσθησαν οἱ ναῦται οἱ μέλλοντες νὰ τὸν ἐπαναγάγωσιν ἐδῶ εἰς τὴν φίλην του πατρίδα· ἀλλ' ἐμὲ πρῶτον ἀπέστειλε, διότι ἔτυχε ν' ἀναχωρῇ Θεσπρωτικὸν πλοῖον εἰς τὸ πολὺ παρέχον σῖτον Δουλίχιον. Μοὶ ἔδειξε δὲ τὰ πράγματα ὅσα συνάζει ὁ Ὀδυσσεύς· καὶ ἦσαν τοσαῦτα, τὰ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἡγεμόνος, ὅσα ἀρκοῦσι νὰ ζήσωσι καὶ ἕτερον μέχρι δεκάτης γενεᾶς. Εἶπε δὲ εἰς ἐμὲ ὅτι ἐκεῖνος ἀπῆλθεν εἰς Δωδώνην, ὅπως ἀκούσῃ τὸ θέλημα τοῦ Διὸς ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς Δρυὸς περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν φίλην του πατρίδα κρυφίως ἢ φανερῶς. Οὕτω λοιπὸν ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς εἶναι σῶος καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ ἔλθῃ, μακρὰν δὲ πλέον δὲν θὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺ

τῶν ἀγαπητῶν του καὶ τῆς φίλης του πατρίδος. Ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτω θὰ σοὶ ὁρκισθῶ (ὅπως πεισθῇς). Μάρτυς ἔστω πρῶτον ὁ Ζεὺς ὁ τῶν θεῶν ὑπέρτατος καὶ ἡ ἑστία τοῦ ἀμέμπτου Ὀδυσσέως, εἰς ἣν ἦλθον, ὅτι ταῦτα θὰ γείνωσιν ὅπως σοὶ λέγω. Τὸ ἔτος δὲ τοῦτο θὰ φθάσῃ ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἢ τὸν λήγοντα τοῦτον μῆνα ἢ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

«Εἴθε νὰ ἐξετελοῦντο ταῦτα, ὦ ξένε· ἤθελες γνωρίσει τότε φιλίαν καὶ δῶρα πολλὰ ἐκ μέρους μου, ὅπως συναπαντῶν σέ τις μακαρίζῃ. Ἀλλ' οὕτω νομίζω ἐν τῇ ψυχῇ μου καὶ οὕτω θὰ γείνῃ· οὔτε ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἔλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του, οὔτε τὴν περιποίησιν καὶ φιλοδωρίαν ἐκείνην θ' ἀπολαύσῃς· ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἐν τῷ οἴκῳ ἄνθρωποι τοιοῦτοι, ὁποῖος ἦτο ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸ νὰ ὑποδεχθῇ καὶ νὰ προπέμψῃ φίλους καλούς. Ἀλλὰ νίψατε αὐτὸν, ὦ θαλαμηπόλοι στρώσατε δὲ στρῶμα καὶ βάλετε σινδόνας καὶ ἐριοῦχα καλύμματα καὶ καθαρὰ σκεπάσματα, ὅπως εὐχαριστηθῇ θαλπόμενος ἐντὸς αὐτῶν μέχρι τῆς αὐγῆς· ἀπὸ πρωΐας δὲ ἅμα φέξῃ λούσατε καὶ ἀλείψατε αὐτὸν, ὅπως ἐντὸς τοῦ θαλάμου παρὰ τὸν Τηλέμαχον καθήμενος τρώγῃ· τόσῳ δὲ τὸ χειρότερον δι' ἐκεῖνον, ὅστις ἐγγικτικὸς ὢν, ἤθελε πειράζει τοῦτον· δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ πράξῃ τι (κατ' αὐτοῦ) ἐδῶ· ἔστω καὶ ἂν ὀργισθῇ σφοδρῶς διὰ τοῦτο. Διότι πῶς θὰ ἐννοήσῃς, ὦ ξένε, ὅτι ὑπερτερῶ τὰς ἄλλας γυναῖκας κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν φρόνησιν, ἐὰν ἐλεεινὸς καὶ πάσχων ἐν τῷ οἴκῳ μου θὰ τρώγῃς; Οἱ ἄνθρωποι ὀλίγον καιρὸν ζῶσι καὶ, ὅστις μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι σκληρὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ σκληρότητας φρονῇ, τοῦτον ἐξοπίσω ζῶντα καταρῶνται οἱ ἄνθρωποι νὰ πάθῃ· ἀποθανόντα δὲ τὸν ἀναθεματίζουσιν ἅπαντες· ὅστις δὲ εἶναι ἄμεμπτος καὶ ἄμεμπτα φρονῇ, τούτου τὴν μὲν δόξαν τὴν μεγάλην διαδίδουσιν οἱ ξένοι μεταξὺ πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ πολλοὶ τὸν ὀνομάζουσιν ἀγαθὸν καὶ ἐνάρετον.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ πολλὰ γινώσκων Ὀδυσσεύς.

« Ὦ σεμνὴ γύναι τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως· τὰ μὲν ἐριοῦχα σκεπάσματα καὶ τὰ καθαρὰ καλύμματα μοὶ ἐλλείπουσιν, ἀφ' ὅτου τὸ πρῶτον ἀπεμακρύνθην ἀπὸ τὰ χιονώδη τῆς Κρήτης ὄρη διὰ τοῦ πολυκώπου πλοίου· πολλὰς δὲ νύκτας ἀγρύπνησα καὶ πολλὰς νύκτας ἐν τῇ ἐλεεινῇ στρωμνῇ μοῦ ἄγρυπνος ἀνέμεινα τὴν χρυσόθρονον αὐγήν· οὐδ' εὐχαριστησιν προξενεῖ εἰς τὴν ψυχήν μου τὸ πλύσιμον τῶν ποδῶν· οὐδὲ γυνή τις ἐκ τῶν εὑρισκομένων καὶ ἐργαζομένων ἐν τῷ οἴκῳ σου θὰ ἐγγίσῃ τοὺς πόδας μου· ἐκτὸς ἂν γραῖά τις παλαιά, φρόνιμος, ἥτις ὑπέστη τόσα, ὅσα καὶ ἐγώ· διὰ τὴν ὁποίαν δὲν θὰ δυσαρεστηθῶ ἂν ἐγγίσῃ τοὺς πόδας μου. »

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Ξένε φίλε, (διότι οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἀνὴρ ἀλλοδαπὸς ἐκ τῶν ξένων καὶ φίλων τῶν ἐλθόντων εἰς τὸν οἶκόν μου ἦτο τοσοῦτῳ φρόνιμος καὶ ἐλάλει, ὅπως σὺ, τοσοῦτῳ ἐσκεμμένως)· ἔχω γραῖάν τινα πολλὴν ἔχουσαν φρόνησιν, ἥτις τὸν δύστηνον ἐκεῖνον ἀνέθρεψε καὶ ἐγαλούχησεν· αὕτη θὰ σοὶ πλύνῃ τοὺς πόδας, καίτοι ὀλίγην ἔχουσα δύναμιν· ἀλλὰ δεῦρο, ἐγερθεῖσα, συνετή μου Εὐρύκλεια, πλύνον τὸν συνομήλικα τοῦ κυρίου σου· καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ περίπου τοιοῦτος εἶναι καὶ κατὰ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας· διότι ἄλλως τε ταχέως οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ δυστυχίᾳ γηράσκουσιν. »

Οὕτως εἶπεν· ἡ δὲ γραῖα καλύψασα διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπόν της ἔχυσε θερμὰ δάκρυα καὶ θρηνητικὸν λόγον εἶπεν.

« Ὦ ἐμὲ τὴν δυστυχῆ, τέκνον μου· πολὺ σὲ ἐχθρεύθη ὁ Ζεύς, καίτοι ἔχοντα ἄγγελον ψυχήν· διότι εἰς τὸν εὐχαρίστως κεραυνοβολοῦντα Δία οὐδεὶς ἀκόμη ἕως σήμερον ἐθυσίασε τοσαῦτα παχέα μηρία καὶ ἑκατόμβας, ὅσας σὺ τῷ προσήνεγκες, εὐχόμενος, ὅπως φθάσῃς εἰς βαθὺ καὶ εὐτυχὲς γῆρας, καὶ ἀναθρέψῃς τὸν υἱόν σου. Τώρα δὲ νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃς πλέον εἰς τὴν πατρίδα σου. Οὕτως ὕβριζον ἴσως καὶ ἐκεῖνον αἱ γυναῖκες τῶν ξένων ἀνθρώπων, ὁπόταν ἦλθεν εἰς τὸν

ἔνδοξον οἶκόν σου, ὅπως αἱ κύνες αὗται ἅπασαι σὲ ὕβριζον, καὶ ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἴσως, ἀποφεύγων τὴν βιαιοπραγίαν καὶ τὸν κακὸν τρόπον των, δὲν θέλεις νὰ τὰς ἀφήσῃς, ὅπως πλύνωσι τοὺς πόδας σου. Ἐμὲ δὲ πρόθυμον οὖσαν διέταξεν ἡ συνετὴ θυγάτηρ τοῦ Ἰκαρίου Πηνελόπη. Τούτου ἕνεκα καὶ χάριν αὐτῆς τῆς Πηνελόπης καὶ χάριν σοῦ θέλω πλύνει τοὺς πόδας σου, ἐπειδὴ ἡ ψυχή μου ἔσωθεν μὲ παρακινεῖ εἰς περιποιήσεις. Ἀλλ' ἄκουσον τί λόγον θέλω σοὶ εἴπει. Πολλοὶ ταλαίπωροι ξένοι ἦλθον ἐδῶ, ἀλλ' οὐδένα ἐκ τούτων εἶδον ὡς σὲ, οὕτω πως ὁμοιάζοντα καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν φωνὴν καὶ τοὺς πόδας πρὸς τὸν Ὀδυσσέα. »

Πρὸς ταύτην δ' ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Οὕτως, ὦ γραῖα, λέγουσιν ὅσοι εἶδον ἡμᾶς ἀμφοτέρους ἰδίοις ὀφθαλμοῖς, ὅτι ὁμοιάζομεν πολὺ πρὸς ἀλλήλους, ὅπως καὶ σὺ τώρα ὀρθῶς τὸ λέγεις. »

Οὕτως εἶπεν· ἡ γραῖα δὲ ἔλαβε λαμπρὸν λέβητα· τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔπλυνε· καὶ ὕδωρ ψυχρὸν ἔχυνε πολὺ καὶ ἔπειτα ἔχυσεν ἐντὸς θερμόν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐκάθησεν ἐπὶ τετραγώνου θρονίου καὶ πρὸς τὸ σκοτεινὸν μέρος τοῦ θαλάμου ἐστράφη, διότι ἀμέσως ἐσκέφθη κατὰ νοῦν μὴ τυχὸν (ἡ γραῖα) τὴν πληγήν, ἣν ποτε κατήνεγκεν αὐτῷ ἀγριόχοιρός τις διὰ τοῦ λευκοῦ ὀδόντος, ἐν Παρνασσῷ, ὁπόταν εἶχεν ὑπάγῃ πρὸς τὸν καλὸν πατέρα τῆς μητρός του Αὐτόλυκον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, τὸν Αὐτόλυκον, ὅστις κατὰ τὴν πανουργίαν καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῶν θεῶν ὑπερεῖχε τοὺς ἀνθρώπους· τοῦτο δὲ τὸ προσὸν ἐχάρισεν αὐτῷ ὁ Ἑρμῆς· διότι εὐπρόσδεκτα ἔκαιε πρὸς αὐτὸν μηρία ἀρνίων καὶ ἐριφίων, οὗτος δὲ (ὁ Ἑρμῆς) προθύμως τὸν συνέτρεχεν. Ὁ Αὐτόλυκος δὲ ἐλθὼν εἰς τὸν πλούσιον δῆμον τῆς Ἰθάκης εὗρεν ἐκεῖ τὸν νεωστὶ γεννηθέντα υἱὸν τῆς θυγατρός του· τοῦτον δὲ ἡ Εὐρύκλεια μετὰ τὸ δεῖπνον θέσασα ἐπὶ τῶν γονάτων του τῷ εἶπεν·

« Αὐτόλυκε· σὺ αὐτὸς τώρα εὑρε καὶ δὸς ὄνομά τι εἰς τῆς θυγατρός σου τὸ ἀγαπητὸν τέκνον· πολυαγάπητός σου δὲ εἶναι. »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ Αὐτόλυκος.

α Γαμβρέμου καὶ θύγατερ· δότε (εἰς τὸν παῖδα) τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον θὰ εἴπω. Ἐπειδὴ εἰς πολλοὺς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ἐπὶ τῆς πολυτρόφου γῆς μισητὸς ὢν κατήντησα ἐδῶ· Ὀδυσσεὺς(1) ἔστω τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ὁπόταν δὲ οὗτος, φθάσας τὴν νεανικὴν ἡλικίαν εἰς τὸν μητρικόν του οἶκον, ἔλθῃ εἰς Παρνασσόν, ὅπου ἔχω πολλὴν περιουσίαν, ἐκ ταύτης ἐγὼ θὰ τῷ δώσω καὶ χαίροντα θὰ πέμψω αὐτὸν ὀπίσω.»

Τούτου ἕνεκα διηυθύνθη ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅπως τῷ δώσῃ λαμπρὰ δῶρα. Αὐτὸν μὲν λοιπὸν ὁ Αὐτόλυκος καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ θλίβοντες τὴν χεῖρά του διὰ τῶν χειρῶν των καὶ γλυκερούς λόγους ἀποτείνοντες ὑπεδέχοντο· ἡ δὲ Ἀμφιθέα ἡ μήτηρ τῆς μητρός του περιπτυχθεῖσα τὸν Ὀδυσσέα ἠσπάσθη αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς δύω ὡραίους ὀφθαλμούς του. Ὁ δὲ Αὐτόλυκος εἰς τοὺς ἐντίμους υἱούς του προέτρεψε νὰ ἑτοιμάσωσι δεῖπνον· αὐτοὶ δὲ εἰσήκουσαν τὴν προτροπήν του· ἀμέσως δὲ εἰσήγαγον βοῦν πενταετῆ, ὃν ἔδειρον(2) καὶ προητοίμαζον, καὶ διαμελίσαντες ἔκοψαν εἰς λεπτὰ τεμάχια καὶ ἀπέρασαν εἰς τοὺς ὀβελούς· ἔψησαν δὲ προσεκτικῶς καὶ ἐχώρισαν εἰς μερίδας. Οὕτω λοιπὸν τότε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἔτρωγον, οὐδ' ἐστερεῖτο ἡ ὄρεξις αὐτῶν φαγητοῦ ἐξίσου διαμοιραζομένου· ὁπόταν δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσε καὶ σκότος ἐπῆλθε· τότε ἐκοιμήθησαν καὶ τοῦ ὕπνου τὰ δῶρα ἀπήλαυον.

Ὁπόταν δὲ ἐφάνη ἡ δροσερὰ καὶ ῥοδοδάκτυλος Αὐγή, ἐκίνησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ κυνήγιον οἱ κύνες καὶ αὐτοὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Αὐτολύκου· μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς· ἀνέβησαν δὲ εἰς τὸ ἀπότομον καὶ πλῆρες δασῶν ὄρος τοῦ Παρ-

(1) Τὸ ὄνομα Ὀ δ υ σ σ ε ὺ ς εἶναι συγγενὲς τοῦ ῥήματος Ὀδύσσομαι=Καθίσταμαι μισητός, ἐπισύρω τὴν ὀργήν. Ἁρμόζει δὲ τὸ ὄνομα Ὀδυσσεὺς εἰς τὸν σύζυγον τῆς Πηνελόπης τὸν ἕνεκα τῆς ὀργῆς τῶν θεῶν τοσαῦτα ὑποστάντα.

(2) Δὲν ἠθελήσαμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ τῆς καθομιλουμένης ῥῆμα γ ο έ ρ ν ω, ὡς λίαν τραχύ.

νασσοῦ καὶ εἰς ἀνεμώδη κοιλώματα τῆς ὀρρύος τοῦ ὄρους ἔφθασαν, ὁ δὲ ἥλιος τότε πρὸ μικροῦ ἀνατείλας ἐκ τοῦ ἠρέμα ῥέοντος καὶ βαθυῤῥόου Ὠκεανοῦ ἐφώτισε τὰς γαίας καὶ εἰς σύδενδρον δρυμῶνα ἔφθασαν οἱ κυνηγοί, πρὸ αὐτῶν δὲ ἰχνηλατοῦντες ἐπορεύοντο οἱ κύνες· ἤρχοντο κατόπιν οἱ υἱοὶ τοῦ Αὐτολύκου καὶ μετ' αὐτῶν, πλησίον τῶν κυνῶν, ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς ἐπισείων τὸ μακρὸν δόρυ. Ἐκεῖ δὲ κατέκειτο μέγας ἀγριόχοιρος, ἐκεῖ εἰς τὰ πυκνὰ χαμόδενδρα, τὰ ὁποῖα οὔτε ἡ πνοὴ τῶν ὑγρῶς πνεόντων ἀνέμων διεπέρα ὁλοτελῶς, τοσούτῳ πυκνὰ ἦσαν· πτῶσις δὲ φύλλων διαρκὴς καὶ ποδόκυπος τῶν ἐπερχομένων ἀνδρῶν καὶ κυνῶν ἠκούετο· ὁ δὲ ἀγριόχοιρος, ἀνορθώσας τὴν χαίτην του καὶ ἐκ τῆς κοίτης του ἐγερθεὶς καὶ ὁρμήσας μετὰ πυριπνόων ὀφθαλμῶν, ἔστη πλησίον αὐτῶν· ὥρμησε δὲ πρῶτος πάντων ὁ Ὀδυσσεὺς ὑψώσας τὸ μακρὸν δόρυ διὰ τῆς εὐρώστου χειρός του καὶ ζητῶν νὰ τὸν πληγώσῃ, ὁ δὲ ἀγριόχοιρος προφθάσας τὸν ἔπληξε ἄνω τοῦ γόνατος, πολὺ δὲ μέρος τῆς σαρκὸς ἔσχισε διὰ τοῦ ὀδόντος πλαγίως ὁρμήσας· ἀλλὰ δὲν ἔφθασε μέχρι τοῦ ὀστοῦ τοῦ ἀνδρός. Τοῦτον δὲ (τὸν ἀγριόχοιρον) ἐπλήγωσεν ἐπιτυχὼν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον· ἀντίπεραν δ' ἐπέρασε ἡ αἰχμὴ τοῦ λαμπροῦ δόρατος· μετὰ μυκηθμοῦ δὲ ἔπεσε χαμαὶ καὶ ἡ ζωή του ἀπέπτη. Καὶ διὰ μὲν τὸν ἀγριόχοιρον οἱ ἀγαπητοὶ παῖδες τοῦ Αὐτολύκου ἐνησχολήθησαν· προσεκτικῶς δὲ ἔδεσαν τὴν πληγὴν τοῦ ἰσοθέου καὶ ἀμέμπτου Ὀδυσσέως· διὰ γοητείας δὲ κατόπιν (1) ἐκράτησαν τὸ μέλαν αἷμα καὶ ταχέως ἔφθασαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῶν πατρός.

Τοῦτον μὲν λοιπὸν καλῶς θεραπεύσαντες ὁ Αὐτόλυκος καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Αὐτολύκου καὶ, δόντες αὐτῷ λαμπρὰ δῶρα, ταχέως ἔπεμπον χαίροντες αὐτὸν εὐχαριστημένον εἰς τὴν ἀγαπητήν

(1) Καὶ σήμερον ἀκόμη ἔχομεν εἰς χρῆσιν τὰ τοιαῦτα, διὰ γοητείας προσπαθοῦντες νὰ ἰατρεύσωμεν τοὺς πάσχοντας. Καλοῦμεν δὲ τὰς ὑπὸ τῶν γοητῶν ψιθυριζομένας ἐπῳδὰς γ ή τ ε υ μ α.

τοῦ Ὀδυσσέως. αὐτοῦ δὲ ἐπιστρέψαντος εἰς τὴν πατρίδα, ἔχαιρεν ὅλη ἡ πατρὶς καὶ ἡ σεβαστὴ μήτηρ καὶ τὸν ἐξήτασεν νὰ μάθῃ τί νέα ἔφερε καὶ ἐπλήγωθη. Ὁ δὲ (Ὀδυσσεὺς) μετὰ ἀφηγήσεως ὑπῆγεν εἰς αὐτοὺς τίνι τρόπῳ τὸν ἐπλήγωσε διὰ τοῦ λευκοῦ ὀδόντος ὁ ἀγριόχοιρος εἰς Παρνασσὸν ἐλθὼν παρὰ τοῖς υἱοῖς τοῦ Αὐτολύκου.

Τὴν πληγὴν διὰ τῶν παλαμῶν θίξασα ἀρνὶ ἐπιφανοῦσα ἐγνώρισε ἡ γραῖα· ἄφησε δὲ τὸν πόδα του νὰ πέσῃ κατέπεσε δὲ ἡ λεκάνη· ἐκύλισε τοῦ λέβητος, ἐβράβησε δὲ τὸ χαλκοῦν ἀγγεῖον· ὀπτία δὲ ἐξεπλώθη αὐτὴ ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, τὸ δὲ ὕδωρ ἐχύθη (ἐκ τοῦ λέβητος) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· χαρὰ δὲ καὶ λύπη κατέλαβε τὰς φρένας της καὶ αἱ ὀφθαλμοί της δακρύων ἐπλημμύρησαν καὶ ἡ λιγυρὰ φωνή της ἐκόπη· τὸν κάτω δὲ σαγόνα τοῦ Ὀδυσσέως ψαύουσα διὰ τῆς χειρὸς τῷ εἶπεν·

«Δυστυχὲς πρόγονε τοῦ Ὀδυσσεύς, εἶσαι ἀγαπητὸν χῶμα ἐκεῖνον· οὐδὲ σὲ ἐγνώρισα ἐγὼ πρίν, καὶ πρωτοῦ λερτσομερῶς ψηλαφήσω τὸν αὐθέντην μου.»

Ἐπανεστάθησαν τὴν Πηνελόπην εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἠπόλεσεν ἐπιθυμοῦσα νοητὴ εἰπῇ, ὅτι ὁ ἀγαπητός της σύζυγος ἦτο ἐντὸς τῆς οἰκίας· ἀμείνη δὲ οὔτε νὰ ἀντιληφθῇ οὔτε νὰ ἐννοήσῃ τὸ τοῦ ἀνακτὸς ἠθύνθη, ὅτι τὸν νοῦν αὐτῆς ἀπησχόλησεν ἡ Ἀθηνᾶ· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς ἐσφιξε θράξας τὸν καρπὸν αὐτῆς, διὰ δὲ τῆς ἄλλης ἔσυρεν αὐτὴν πλησιέστερον καὶ τῇ εἶπε·

«Φρόνιμα διατί θέλεις νὰ μὲ ἀφανίσῃς; μὲ ἀνέθρεψες ἐπὶ τοῦ μαστοῦ σου· τώρα δὲ πολλὰς λύπας καὶ ταλαιπωρίας ὑποστὰς ἐτράβηξα κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἔτος εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλ' ἀφοῦ μὲ ἐγνώρισες καὶ ὁ θεὸς σὲ ἐνέπνευσε, σώπησον· Θέλω νὰ μάθῃ ἄλλος τις ἐντὸς τοῦ οἴκου. Διότι ἄλλως θὰ εἶπω τι, καὶ θὰ πραγματοποιηθῇ. Ἐὰν ὁ θεὸς δαμάσῃ ὑπ' ἐμὲ τοὺς ὑβριστὰς μνηστῆρας οὔτε σοῦ θέλω φεισθῇ (ἂν μάθῃ τις ὅτι ἦλθον) καίτοι τροφοῦ μου οὖσης, ὁπόταν θὰ φονεύω τὰς ἐν τῷ οἴκῳ μου ἄλλας δούλας.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ σύνετη Εὐρύκλεια.

«Τέκνον μου, ποῖος λόγος ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειλέων σου· γινώσκεις καλῶς πόσον σταθερὰ εἶμαι καὶ πόσον δυσκόλως ἐνδίδω. Θὰ μαρτυρήσω δὲ τὸ μυστικόν, ὡς πέτρα στερεά, ἢ ὡς σίδηρος. Ἄλλο δὲ θὰ σοὶ εἴπω, καὶ σὺ ἐντύπωσον αὐτὸ εἰς τὸν νοῦν σου. Εἴθε ὁ θεὸς γὰ δαμάσῃ ὑπὸ σὲ τοὺς θρασεῖς μνηστῆρας. Τότε ἐγὼ θέλω σοὶ ἀπαριθμήσει τὰς γυναῖκας, ὅσαι σὲ ἀτιμάζουσιν ἐντὸς οἴκου καὶ ὅσαι εἶναι ἀθῶαι.»

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

«Μῆτερ γραῦα, πρὸς τί νὰ μοὶ τὰς εἴπῃς; Δὲν εἶναι χρεία. Καλῶς καὶ ἐγὼ θέλω κατάσταση καὶ ἐννοήσει ἑκάστην ἐξ αὐτῶν· ἀλλὰ σιώπησον καὶ ἐμπιστεύθητι εἰς τοὺς θεούς.»

Οὕτως εἶπεν· ἐξῆλθε δὲ τῆς αἰθούσης ἡ γραῖα, ὅπως φέρῃ ὕδωρ διὰ τὴν πλύσιν τῶν ποδῶν· διότι τὸ προηγούμενον (ἐν τῷ λέβητι) ὕδωρ ἐχύθη ἐκτὸς ὅλον. Ἀφοῦ δὲ ἔπλυνε καὶ ἤλειψεν αὐτὸν διὰ ἐλαίου, ἔσυρεν ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν ἕδραν του πλησιέστερον τοῦ πυρός, ὅπως θερμανθῇ· τὴν δὲ πληγήν του ἐκάλυψε διὰ τῶν ἐλεεινῶν καὶ κατεσχισμένων ἐνδυμάτων του.

Πρώτη δὲ ἡ Πηνελόπη εἶπε μεταξὺ αὐτῶν.

«Ξένε, ὀλίγον τι ἀπόμεινθά σε ἐρωτήσω τι· διότι τῆς γλυκείας κλίνης εἶναι ὥρα, δι' ὁποιανδήποτε ἤθελε καταλάβει ὁ γλυκὺς ὕπνος ἔστω καὶ πλήρη μερίμνων. Εἰς ἐμὲ δὲ ἄμετρον πένθος ἔδωκεν ὁ θεός· διότι τὴν μὲν ἡμέραν τέρπομαι ὀδυρομένη, γοερῶς θρηνοῦσα καὶ εἰς τὰ ἔργα μου καὶ τὰ τῶν θαλαμηπόλων προσέχουσα, ὁπόταν δ' ἐνὺξ ἔλθῃ καὶ ἅπαντες πέσωσι νὰ κοιμηθῶσι, κεῖμαι ἐν τῇ κλίνῃ μου καὶ περὶ τὴν κοιλίνουν καρδίακμου λυπταραὶ μέριμναι (συσσωρευόμεναι) μὲ ἐρεθίζουσιν ὀδυρομένην. Ὡς δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Πανδάρου, ἡ ὡραία τῆς χλωρᾶς ἀηδόνος, καθίζουσα εἰς τὰ πυκνὰ φύλλα τῶν δένδρων, ψάλλει ἡδέως ἀρχομένου τοῦ ἔαρος καὶ συνεχῶς στρεφομένη χύνει φωνὴν εὔηχον κλαίουσα τὸν ἀγαπητὸν Ἴτυλον, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνακτος Ζήθου, ὃν ποτε ἐφόνευσεν ἀκουσίως διὰ τοῦ χαλκοῦ· οὕτω καὶ ἐμοῦ ἡ ψυχὴ ταλαντεύεται ἔνθεν καὶ

ἔνθεν· ἢ νὰ μένω πάντοτε παρὰ τῷ υἱῷ μου καὶ νὰ φυλάσσω ἀπαύστως τὰ κτήματα, τοὺς δούλους, τὸν ὑψηλὸν οἶκον καὶ τὴν κλίνην σεβομένη τοῦ συζύγου μου καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως· ἢ ν' ἀκολουθήσω ἤδη τὸν ἄριστον ἐκ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ μνηστήρων, δόντα πρότερον εἰς ἐμὲ πλούσια δῶρα προγαμιαῖα· ὁ δὲ υἱός μου, ἐνόσῳ μὲν ἦτο μικρὸς καὶ ἀνίδεος, δὲν μὲ ἄφινε νὰ ὑπανδρευθῶ ἀφίνουσα τὸν οἶκον τοῦ συζύγου μου, τώρα δὲ, ὁπότε προέβη εἰς τὰ ἔτη καὶ ἔγεινε πλέον νέος, μὲ βιάζει ὅπως ἐξέλθω τοῦ οἴκου, μεμψιμοιρῶν διὰ τὰ κτήματά του, ἅτινα κατατρώγουσιν οἱ μνηστῆρες. Ἀλλὰ δεῦρο ἐξήγησόν μοι καὶ ἄκουσον τὸ ὄνειρον τοῦτο. Χῆνες ἐν τῷ οἴκῳ μου εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν σῖτον βεβρεγμένον τρώγουσι, καὶ αὐτὰς βλέπουσα ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι. Ἐκ τοῦ ὄρους δὲ ἐλθὼν μέγας ἀετὸς μὲ κυρτὸν ῥάμφος ἔπληξεν ὅλας εἰς τὸν αὐχένα καὶ τὰς ἐφόνευσεν· αἱ δὲ Χῆνες ἔκειντο ἀθρόαι ἐν τῷ οἴκῳ καὶ εἰς τὸν θεῖον αἰθέρα ὑψώθη ἐκεῖνος· ἐγὼ δὲ ἔκλαιον καὶ ὑπὸ λυγμῶν κατειχόμην, καίτοι ἐν ὀνείρῳ· συνηθροίζοντο δὲ πέριξ μου αἱ ὡραίας πλεξίδας ἔχουσαι Ἑλληνίδες, ἐνῷ ἐγὼ πικρῶς ἐθρήνουν διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ φόνον τῶν χηνῶν οὗτος δὲ ἐπανελθὼν ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ἐξοχῆς τοῦ οἴκου καὶ δι' ἀνθρωπίνης φωνῆς μοὶ εἶπε, «θάῤῥος, κόρη τοῦ ἐνδόξου Ἰκαρίου· δὲν βλέπεις ὄνειρον, ἀλλ' ὀπτασίαν πραγματικὴν καὶ αἰσίαν, ἥτις θέλει πραγματοποιηθῆ· ἐγὼ δὲ ὁ ἀετός σου εἶχον ἀπέλθει πρὸ καιροῦ, καὶ τώρα πάλιν ἐπανῆλθον σύζυγός σου, ἐγὼ, ὅστις ἅπαντας τοὺς μνηστῆρας θέλω φονεύσει. Οὕτως εἶπεν· ἐμὲ δὲ ἄφησεν ὁ γλυκὺς ὕπνος, στραφεῖσα δὲ εἶδον τὰς χῆνας ἐντὸς τοῦ οἴκου, σῖτον τρωγούσας, παρὰ τὸ σκαφίδιον, ἔνθα καὶ πρότερον.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

555 — « Ὦ γύναι· δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγήσῃ τις ἄλλως πως τὸ ὄνειρον τοῦτο· ἀφοῦ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς σοὶ ἐξήγησε τίνι τρόπῳ θὰ ἐκτελέσῃ τὰ πράγματα· τοὺς μνηστῆρας δὲ ἐπαπειλεῖ ὄλεθρον, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν θ' ἀποφύγῃ τὸν θάνατον καὶ τὴν καταςροφήν.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Ξένε, τὰ μὲν ὄνειρα δύσκολα καὶ συγκεχυμένα εἰσὶν, οὐδὲ πάντα ὅσα βλέπει τις προγματοποιοῦνται, διότι δύω εἰσὶν αἱ θύραι τῶν μὴ ἐνδαλματωδῶν ὀνείρων· αἱ μὲν ἐκ κεράτων εἰσὶ κατεσκευασμέναι, αἱ δὲ ἐξ ἐλεφαντόδοντος· ἐκ τῶν ὀνείρων λοιπὸν, ὅσα μὲν ἔλθωσι διὰ τῆς ἐλεφαντίνης θύρας, ἐξαφανίζονται ἄλυτα ἀποβαίνοντα· ὅσα δὲ διὰ τῆς θύρας τῶν ἐξεσμένων κεράτων, ταῦτα ἀληθῆ λέγουσιν, εἰς τὸν βλέποντα αὐτά. Ἀλλὰ τὸ ἰδικόν μου ὄνειρον νομίζω ὅτι δὲν ἦλθε δι' αὐτῆς τῆς κερατίνης θύρας· εἰ δὲ μεγάλης χαρᾶς πρόξενον εἴθε νὰ γείνῃ εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν μου. Ἄλλο δέ τι θὰ εἴπω καὶ σὺ ἐντύπωσον αὐτὸ εἰς τὸν νοῦν σου. Ἡ ἀπαισία αὕριον αὐγὴ αὕτη ἔρχεται, ἡ μέλλουσα νὰ μὲ ἀποχωρίσῃ τοῦ οἴκου τοῦ Ὀδυσσέως· διότι ἀγώνισμα θὰ θέσω τοὺς πελέκεις, οὓς ἐκεῖνος κατὰ σειρὰν θέτων ὡς τὰ πρὸς κατασκευὴν πλοίου ξύλα, ἐντὸς τοῦ οἴκου του (δώδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντας ἅπαντας) καὶ μακρὰν πολὺ ἱστάμενος ἔῤῥιπτε βέλος. Τοῦτο τὸ ἀγώνισμα θὰ θέσω μεταξὺ τῶν μνηστήρων· ὅστις δὲ εὐκολώτερον τῶν ἄλλων τανύσει τὸ τόξον διὰ τῶν χειρῶν καὶ διατοξεύσει καὶ τοὺς δώδεκα πελέκεις, ἐκεῖνον ἐγὼ θέλω ἀκολουθήσει, ἀφίνουσα τὸν οἶκον τοῦτον τοῦ πρώτου μου ἀνδρὸς, τὸν καλὸν καὶ πλήρη πλούτου καὶ τὸν ὁποῖόν ποτε θὰ ἐνθυμοῦμαι καὶ εἰς τὰ ὀνειρά μου αὐτὰ νομίζω.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς.

« Ὦ γύναι τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως· μὴ ἀναβάλλῃς πλέον τὸ ἀγώνισμα τοῦτο ἐντὸς τοῦ οἴκου, διότι πρὶν ἢ οὗτοι μεταχειρισθῶσι τὸ καλῶς ἐξεσμένον τόξον, τανύσωσι τὴν χορδὴν αὐτοῦ καὶ τὸ σιδηροῦν περάσωσι βέλος των ἀνάμεσα τῶν πελέκεων, ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεὺς θὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα.

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Ἐὰν θέλῃς, ξένε μου, καθήμενος πλησίον μου ἐν τῷ οἴκῳ νὰ μὲ τέρπῃς, ὕπνος δὲν ἤθελε χυθῇ ἐπὶ τῶν βλεφάρων μου. Ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μένωσιν ἀπαύστως ἄϋ-

πνοι οἱ ἄνθρωποι· διότι ἕκαστα διεμοίρασαν ἐπὶ τῆς πολυτρόπου γῆς οἱ ἀθάνατοι θεοί. Ἐγὼ μὲν λοιπὸν εἰς τὸν ἄνω θάλαμον ἀναβᾶσα θὰ πέσω εἰς τὴν πολυστέναχτον κλίνην μου, τὴν ἀείποτε βρεχομένην διὰ τῶν δακρύων μου, ἀφότου ὁ Ὀδυσεὺς ἀπῆλθε νὰ ἴδῃ τὴν δυσώνυμον καὶ μαύρην Τρωάδα· σὺ δὲ κοιμήθητι ἐντὸς τοῦ οἴκου τούτου· ἢ χαμαὶ στρώσας ἢ καὶ στρωμάτων κάτωθεν τιθεμένων.»

Οὕτως εἰποῦσα ἀνέβη εἰς τοὺς ἄνω λαμπροὺς θαλάμους, οὐχὶ μόνη· μετ' αὐτῆς καὶ ἄλλαι θαλαμηπόλοι ἐπορεύοντο. Εἰς τὸ ἄνω δὲ πάτωμα ἀναβᾶσα μετὰ τῶν θαλαμηπόλων, ἔκλαιεν ἔπειτα τὸν ἀγαπητόν της σύζυγον Ὀδυσσέα, ἕως ὅτου ὕπνον γλυκὺν ἐπὶ τῶν βλεφάρων της ἔχυσεν ἡ γλαυκόφθαλμος Ἀθηνᾶ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Υ΄ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ προδόμῳ κατακλιθεὶς μελετᾷ ἀγρυπνῶν ὀλεθρον κατὰ τῶν μνηστήρων καὶ κατὰ τῶν ἀπίστων δούλων γυναικῶν, τῶν ἀθεμίτους ἐχουσῶν σχέσεις μετ' ἐκείνων. Ἡ Ἀθηνᾶ οὐρανόθεν καταβᾶσα τὸν ἐνθαρρύνει καὶ τὸν προτρέπει νὰ κοιμηθῇ. Ἀπὸ τὸν ὕπνον ἐγειρόμενος ἀκούει τοὺς θρήνους τῆς Πηνελόπης καὶ παρὰ τοῦ Διὸς σημεῖα εὐνοίας αἰτεῖ, ἅτινα καὶ λαμβάνει. Τῆς οἰκίας κοσμουμένης διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς νουμηνίας, ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν ἀγορὰν πορεύεται. Ἵρος θυσίαν κομίζουσι σφακτὰ ὁ Εὔμαιος, ὁ Μελάνθιος καὶ ὁ Φιλοίτιος, τοῦ ὁποίου τὴν πιστὴν ἀφοσίωσιν δοκιμάζει ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐν τῷ μεταξὺ, οἱ τὸν ὄλεθρον τοῦ Τηλεμάχου μηχανώμενοι μνηστῆρες ὑπὸ κακοῦ οἰωνοῦ ἀποθαρρυνθέντες ἐκ τῆς ὁμηγύρεως εἰς τὸ συμπόσιον συναθροίζονται· ἐν τῷ συμποσίῳ δὲ παρευρίσκεται καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς περιποιούμενος ὑπὸ τοῦ Τηλεμάχου. Εἷς ἐκ τῶν μνηστήρων κτυπᾷ αὐτὸν διὰ βοδείου ποδός· Ὁ Θεοκλύμενος προμαντεύει εἰς τοὺς μνηστῆρας τὴν καταστροφὴν καὶ διωκόμενος ἀπέρχεται τοῦ οἴκου. Ταῦτα δὲ πάντα πλησίον οὖσα ἀκούει καὶ μανθάνει ἡ Πηνελόπη.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Υ.

Τὰ πρὸ τῆς μνηστηροφονίας.

Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς κατεκλίνετο ἐντὸς τοῦ προδόμου· καὶ κάτωθεν μὲν ἔστρωσεν ἀκατέργαστον δέρμα βοός· ἄνωθεν δὲ πολλὰς δορὰς προβάτων ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. Αὐτοῦ δὲ κατακλιθέντος, ἡ Εὐρυνόμη ἔρριψεν ἄνωθεν ἐριοῦχον κάλυμμα· ἐκεῖ δὲ ἔκειτο ὁ Ὀδυσσεὺς ἄγρυπνος καὶ κακὰ διαλογιζόμενος ἐν τῇ ψυχῇ του κατὰ τῶν μνηστήρων· ἐξήρχοντο δὲ ἐκ τῶν θαλάμων αἱ δοῦλαι γυναῖκες, αἵτινες μετὰ τῶν μνηστήρων καὶ πρότερον εἶχον ἀθεμίτους σχέσεις, καὶ ἐρέθιζον ἀλλήλας εἰς γέλωτα καὶ χαράν. Τοῦ δὲ Ὀδυσσέως ἡ ψυχὴ ἐξήπτετο ἐντὸς τοῦ (ἀγαπητοῦ) στήθους του, καὶ πολλὰ διελογίζετο νοερῶς καὶ ἐνδομύχως, ἢ ἐφορμῶν νὰ θανατώσῃ ἑκάστην τούτων, ἢ ν' ἀφήσῃ ἀκόμη αὐτὰς, ὅπως συνευνασθῶσιν δι' ἐσχάτην καὶ τελευταίαν φορὰν μετὰ τῶν θρασέων μνηστήρων· ἐμυκᾶτο δὲ ἔνδοθεν ἡ καρδία του. Ὡς δὲ ἡ κύων περὶξ τῶν νεογνῶν της στρεφομένη καὶ ἄνδρα ἐννοήσασα προσερχόμενον ὑλακτεῖ καὶ θέλει νὰ ἐπιτεθῇ, οὕτως αὐτοῦ ὠρύετο ἐνδομύχως ἡ καρδία βλέποντος τὰ κακὰ ἔργα· κτυπήσας δὲ τὸ στῆθος του παρώτρυνε διὰ λόγου.

« Ὑπόμεινον, καρδία· καὶ ἄλλο μεγαλήτερον ὑπέστης τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ ἀκατάσχετος τὴν ἰσχὺν Κύκλωψ

τοὺς γενναίους συντρόφους ἔτρωγε! Σὺ δὲ, καρδία, εἶχες θάρρος, ἕως οὗ ἡ φρόνησις σὲ ἐξήγαγε τοῦ σπηλαίου νομίζουσαν ὅτι θ' ἀποθάνῃς.»

Οὕτως εἶπεν ἐνδομύχως, ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν καρδίαν του· ἡ δὲ καρδία του ὑπέμεινεν ἐν ὑποταγῇ διαρκῶς ὑρισταμένη, αὐτὸς δὲ ἐσρέφετο ἐντὸς τῆς κλίνης ἔνθεν καὶ ἔνθεν. Ὡς δὲ, ὅταν ἀνήρ τις σρέφῃ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κοιλίαν πλήρη ὀσμῆς καὶ αἵματος ψηνομένην ἐπὶ ἀφθόνου πυρὸς, καὶ ταχέως ἐπιθυμεῖ νὰ ψηθῇ αὐτή· οὕτω καὶ αὐτὸς ἐστρέφετο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, διαλογιζόμενος τίνι τρόπῳ θὰ ἐπιτεθῇ μόνος κατὰ τῶν μνηστήρων ὄντων πολλῶν. Πλησίον δὲ αὐτοῦ ἦλθεν ἡ Ἀθηνᾶ ἐξ οὐρανοῦ καταβᾶσα, ὡμοίαζε δὲ κατὰ τὴν μορφὴν πρὸς γυναῖκα, ἔστη δὲ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του καὶ τῷ εἶπεν.

« Πρὸς τί ἄγρυπνος μένεις, πολυπαθέστατε πάντων τῶν ἀνθρώπων; Ἰδοὺ αὐτὸς εἶναι ὁ οἶκός σου· ἰδοὺ αὐτὴ εἶναι ἡ γυνή σου καὶ ὁ υἱός σου τοιοῦτος, ὁποῖον εὔχεταί τις νὰ ἔχῃ τὸν υἱόν του.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐρυὺς Ὀδυσσεύς.

« Ναὶ, ὦ θεὰ· ταῦτα μὲν πάντα πρεπόντως εἶπες· ἀλλὰ τοῦτο συλλογίζομαι κατὰ νοῦν καὶ ἐνδομύχως· τίνι τρόπῳ μόνος ὢν θὰ ἐπιτεθῶ κατὰ τῶν ἀναιδῶν μνηστήρων, ὄντων πάντοτε ἐντὸς τοῦ οἴκου πολλῶν· πρὸς δὲ διαλογίζομαι ἐνδομύχως καὶ τοῦτο, ὅπερ εἶναι σπουδαιότερον· ἐὰν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Διὸς καὶ σοῦ ἤθελον φονεύσει αὐτοὺς, ποῦ ἤθελον διασωθῆ φεύγων; ταῦτα σὲ παρακαλῶ νὰ μοὶ εἴπῃς.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ.

« Τλήμων· καὶ εἰς κατώτερόν τις φίλον, θνητὸν ὄντα καὶ μὴ γινώσκοντα τοσοῦτῳ σοφὰ μέσα πείθεται· ἐγὼ δὲ ἡ προστατεύουσά σε ἀπαύστως ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν θεὰ εἶμαι· φανερῶς δὲ θὰ σοὶ εἴπω τι· καὶ πεντήκοντα λόχοι θνητῶν ἀνθρώπων ἂν ἤθελον περικυκλώσει ἡμᾶς, ἐπιθυμοῦντες ἵνα σὲ φονεύσωσι, τούτων πάντων ἤθελες λάβει τοὺς βοᾶς καὶ τὰ πρόβατα (νικῶν). Ἀλλὰ κοιμήθητι· ἀνιαρὸν εἶναι νὰ μένῃ τις ἄγρυ-

πνος δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, θ' ἁπαλλαγῇς δὲ ἤδη ἀπὸ τῶν δεινῶν.»

Εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ· καὶ ὕπνον ἐπὶ τῶν βλεφάρων του ἔχυσεν, αὐτὴ δὲ ἡ σεμνὴ θεὰ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ὄλυμπον. Ἐνόσῳ δὲ αὐτὸν ἐδάμαζεν ὁ λύων τὰ μέλη καὶ διαλύων τὰς φροντίδας τῆς ψυχῆς ὕπνος, ἡ σώφρων σύζυγός του ἀφυπνισθεῖσα καὶ ἀναπαθίσασα ἐπὶ τῆς μαλακῆς κλίνης της, ἔκλαιεν· ἀφοῦ δὲ κλαίουσα ψυχικῶς ἐκορέσθη, ὑχήθη εἰς τὴν Ἀρτέμιδα πρῶτον ἡ θεία γυνή.

« Ἄρτεμις, σεβαστὴ θεά, θύγατερ τοῦ Διός, εἴθε βέλος εἰς τὰ στήθη μου ρίπτουσα νὰ μοὶ ἁρπάσῃς τὴν ζωὴν ἀμέσως τώρα· ἢ ἔπειτα θύελλα ἀναρπάζουσά με καὶ διὰ μέσου τοῦ αἰθέρος φέρουσά με νὰ μὲ ἔφερε καὶ νὰ μὲ ἔρριπτεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὑπὸ παλλιρροίας κινουμένου Ὠκεανοῦ. Ὡς δ' ὅτε τὰς θυγατέρας τοῦ Πανδαρέου ἀνήρπασαν αἱ θύελλαι, καὶ τοὺς μὲν γονεῖς αὐτῶν κατέστρεψαν οἱ θεοί, αὐταὶ δὲ ἔμειναν ὀρφαναὶ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τὰς ἀνέθρεψεν ἡ θεία Ἀφροδίτη διὰ τυροῦ καὶ γλυκεροῦ μέλιτος καὶ ἡδέος οἴνου· καὶ ἡ μὲν Ἥρα ἐχάρισεν εἰς αὐτὰς καλλονὴν καὶ φρόνησιν ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας γυναῖκας, ἀνάστημα δὲ ἡ ἁγνὴ Ἄρτεμις, ἐργόχειρα δὲ νὰ ἐργάζωνται λαμπρὰ ἐδίδαξεν αὐτὰς ἡ Ἀθηνᾶ· καὶ ἐνῷ ἡ θεία Ἀφροδίτη ἐπορεύετο εἰς τὸν ὑψηλὸν Ὄλυμπον, ὅπως ζητήσῃ καὶ μάθῃ ἀπὸ τὸν τερπόμενον εἰς τοὺς κεραυνοὺς Δία τὸ τέλος τοῦ γλυκεροῦ γάμου (διότι ὁ Ζεὺς γινώσκει τὰ πάντα καλῶς, τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν τῶν θνητῶν ἀνθρώπων·) τῶν θυγατέρων τούτων, αἱ Ἅρπυιαι ἀνήρπασαν αὐτὰς καὶ τὰς παρέδωκαν εἰς τὰς ἀπαισίας Ἐριννύας, ὅπως τὰς φυλάσσωσιν· οὕτω καὶ ἐμὲ εἴθε νὰ τοξεύσωσιν οἱ τὸν Ὄλυμπον κατοικοῦντες θεοί, ἢ καὶ ἡ ὡραίους πλοκάμους ἔχουσα Ἄρτεμις εἴθε νὰ κτυπήσῃ· ὅπως καὶ ὑπὸ τὰ στυγερὰ βάθη τῆς γῆς ἔλθω καὶ ἴδω τὸν Ὀδυσσέα, τοὺς στοχασμοὺς συζύγου κατωτέρου ἐκείνου μὴ εὐχαριστήσω. Ἀλλ' ὅμως εἶναι μὲν ὑποφερτὸν κακὸν, ὁπόταν τις ὑπὲρ τὸ δέον τεθλιμμένος κλαίῃ μὲν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, τὰς δὲ νύκτας καταλαμβάνεται ἀπὸ ὕπνον

(διότι οὗτος φέρειλήθην πάντων καλῶν τε καὶ κακῶν, ἀφοῦ κλείσῃ τὰ βλέφαρα). Εἰς ἐμὲ δὲ ὁ θεὸς καὶ κακὰ ὄνειρα πέμπει, διότι κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν νύκτα μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐκοιμᾶτο πλησίον μου, τοιοῦτος ὢν, ὁποῖος ὁπόταν ἀπῆρχετο μετὰ τοῦ στρατοῦ· ἡ δὲ καρδία μου ἔχαιρεν, ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἦτο ὄνειρον, ἀλλὰ πραγματικὴ ὀπτασία.»

Οὕτως εἶπε· παρευθὺς δὲ ἔφθασεν ἡ χρυσοῦν θρόνον ἔχουσα αὐγή· αὐτῆς δὲ κλαιούσης ἤκουσε τὴν φωνὴν ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς· ἐσυλλογίζετο δὲ ἐνδομύχως· ἐνόμισε δὲ ὅτι γινώσκουσα ἤδη ἤθελε σταθῇ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του. Πτύξας δὲ τὸ ἐριοῦχον κάλυμμα καὶ τὰς δορὰς, ἐφ' ὧν ἐκοιμᾶτο, ἔθηκεν αὐτὰ ἐπὶ ἕδρας· ἐκτὸς δὲ τῆς θύρας φέρων ἔθηκε τὸ δέρμα τοῦ βοὸς καὶ ὑχήθη εἰς τὸν Δία ἀνυψῶν τὰς χεῖρας.

« Ζεῦ πάτερ! Ἐὰν, ἀφοῦ μὲ ἐβασανίσατε ἐπὶ γῆς καὶ θαλάσσης τῇ οἰκείᾳ ὑμῶν βουλήσει, μὲ ἐπαναγάγετε εἰς τὴν πατρίδα μου, λόγον δηλωτικὸν τοῦ μέλλοντος ἂς εἴπῃ τις ἐκ τῶν ἐγειρομένων ἀνθρώπων ἐντὸς τοῦ οἴκου, ἔξωθεν δὲ σημεῖον τοῦ θεοῦ ἂς φανῇ.»

Οὕτως εἶπεν εὐχόμενος· εἰσήκουσε δὲ αὐτὸν ὁ πάνσοφος Ζεύς· ἀμέσως δὲ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν νεφῶν ἐβρόντησεν· ἐχάρη δὲ ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς· λόγον δὲ προδηλωτικὸν τοῦ μέλλοντος εἶπε γυνή τις ἐκ τοῦ οἴκου ἀλέτρια πλησίον ἐκεῖ, ὅπου ἔκειντο οἱ χειρόμυλοι τοῦ ἄνακτος ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους μὲ δύναμιν περιέστρεφον ἄλευρον σίτου καὶ κριθῆς, τροφὴν ἀνδρῶν· καὶ αἱ μὲν ἄλλαι ἐκοιμήθησαν ἀφοῦ ἄλεσαν τὸν σῖτον· ἡ δὲ μία εἰσέτι δὲν εἶχε τελειώσει, διότι ἦτο ἀδυνάτου κράσεως· αὕτη τὸν χειρόμυλον κρατήσασα εἶπε λόγον, ὅστις εὐνοϊκὸν σημεῖον διὰ τὸν αὐθέντην της ἦτον.

« Ζεῦ πάτερ, ὁ βασιλεὺς τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων· ἰσχυρῶς ἐβρόντησας ἀπὸ τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ· οὐδὲ φαίνεταί που νέφος· σημεῖον παρέχεις εἴς τινα ἄνθρωπον. Εἰσάκουσον καὶ τῆς ταπεινῆς ἐμοῦ τὸν λόγον ὃν θὰ εἴπω. « Εἴθε τελευταίαν καὶ ἐσχάτην ταύτην ἡμέραν νὰ ἔτρωγον τὸ ποθητὸν φα-

γητὸν ἐντὸς τοῦ οἴκου τοῦ Ὀδυσσέως οἱ μνηστῆρες, οἵτινες ἀπὸ τὸν κόπον τὸν τυραννοῦντα τὴν ψυχὴν ἔλυσαν τὰ γόνατά μου, ἐνῷ ἀλέθω τὴν κριθήν, εἴθε τελευταίαν φορὰν νὰ δειπνήσωσι σήμερον.»

Οὕτως εἶπεν· ἔχαιρε δὲ διὰ τὸν μαντικὸν λόγον καὶ τὴν βροντὴν τοῦ Διὸς ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, διότι εἶπεν ὅτι θὰ ἐκδικηθῇ τοὺς μνηστῆρας.

Αἱ ἄλλαι δὲ δοῦλαι εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως συναθροισθεῖσαι ἔκαιον ἐπὶ τῆς ἑστίας ἀένναον πῦρ· ὁ δὲ ἰσόθεος νέος Τηλέμαχος ἐκ τῆς κλίνης ἐγείρετο, ἐνεδύθη δὲ τὰ φορέματά του· ἐκρέμασε δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου του τὸ ὀξὺ ξίφος· ἔδησε δὲ εἰς τοὺς πόδας τὰ ὑποδήματά καλὰ του· κινήσας δὲ ἔστη ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ πρὸς τὴν Εὐρύκλειαν εἶπεν·

« Ἀγαπητή μοι γραῖα, περιποιήθητε ἄρά γε τὸν ξένον διὰ φαγητοῦ καὶ κλίνης, ἢ οὕτω πως κεῖται παρημελημένος; Διότι τοιαύτη εἶναι ἡμήτηρ μου· ἐξαίφνης τὸν χειρότερον τῶν ἀνθρώπων τιμᾷ καὶ τὸν κάλλιστον περιφρονοῦσα ἀποπέμπει.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ συνετὴ Εὐρύκλεια.

« Μὴ μέμφησαι ποσῶς τώρα αὐτὴν ἀναιτίως, τέκνον μου· διότι οἶνον μὲν ἔπιε καθήμενος, ἐνόσῳ ἤθελεν αὐτός, ὄρεξιν δὲ φαγητοῦ δὲν εἶπεν ὅτι εἶχε περισσοτέραν· ἐπειδὴ (ἡ μήτηρ σου) τὸν ἠρώτησεν. Ἀλλ' ὁπόταν ἤθελε νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν ὕπνον, ἐκείνη μὲν εἶπεν εἰς τὰς δούλας νὰ τῷ στρώσωσι στρώματα· οὗτος δέ, ὡς λίαν δυστυχὴς καὶ ἀτυχής, δὲν ἤθελε νὰ κοιμηθῇ εἰς κλίνην ἐστρωμμένην, ἀλλ' εἰς ἀκατέργαστον δέρμα βοὸς καὶ ἐπὶ δορῶν προβάτων ὕπνωσεν ἐντὸς τοῦ προδόμου· κάλυμμα δὲ ἐριοῦχον ἠμεῖς τῷ ἐρρίψαμεν ἄνωθεν.»

Οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Τηλέμαχος κρατῶν δόρυ ἐξῆλθε τοῦ οἴκου· ἠκολούθουν δὲ αὐτὸν καὶ κύνες ταχύποδες· ἐκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς τοὺς καλὰς κνημῖδας ἔχοντας Ἕλληνας· πρὸς τὰς δούλας δὲ ἀπηύθυνε τὸν λόγον ἡ σεμνὴ γυνὴ Εὐρύκλεια, θυγάτηρ τοῦ Ὦπος τοῦ Πεισιορίδου.

« Σπεύσατε, καὶ αἱ μὲν ταχέως σαρώσατε καὶ βρέξατε

τὸν οἶκον, καὶ ἐντὸς τῶν καλῶς κατεσκευασμένων ἐδρῶν θέσατε τάπητας πορφυροῦς· αἱ δὲ διὰ τῶν σπόγγων καθαρίζετε τὰς τραπέζας καὶ τοὺς κρατῆρας καὶ τὰ ποτήρια, ἅτινά εἰσι κατεσκευασμένα διπλᾶ· ἄλλαι δὲ ὑπάγετε εἰς τὴν κρήνην διὰ νερὸν καὶ φέρετε αὐτὸ τὸ ταχύτερον· διότι δὲν θ' ἀργάσωσιν οἱ μνηστῆρες πολὺ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν οἶκον· ἀπὸ πρωΐας μάλιστα θὰ ὁρίσωσιν, ἐπειδὴ σήμερον εἶναι κοινὴ ἑορτή.»

Οὕτως εἶπεν· αὗται δὲ ὑπήκουον καὶ ἐπείθοντο εἰς αὐτήν· καὶ αἱ μὲν εἴκοσιν ὑπῆγον εἰς τὴν μέλαν ὕδωρ ἔχουσαν κρήνην, αἱ δὲ ἄλλαι κατεγίνοντο ἐντὸς τοῦ οἴκου ἀόκνως. Εἰσῆλθον δὲ οἱ ὑπηρέται τῶν μνηστήρων· καὶ οὗτοι μὲν ἔπειτα ἔκαιον ξύλα καλῶς καὶ ἀόκνως· ἦλθον δὲ αἱ γυναῖκες ἀπὸ τῆς κρήνης· μετ' αὐτὰς δὲ ἦλθε καὶ ὁ χοιροβοσκὸς τρεῖς παχεῖς χοίρους φέρων, διαπρέποντας μεταξὺ τῶν ἄλλων (τοῦ ποιμνίου)· καὶ τούτους μὲν ἄφησεν ἐντὸς τῆς αὐλῆς νὰ βόσκωνται· αὐτὸς δὲ εὐπροσηγόρως εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα.

« Ξένε· σὲ βλέπουσιν ἆρά γε μὲ καλήτερον ὄμμα οἱ μνηστῆρες ἢ, ὡς πρότερον σὲ περιφρονοῦσιν ἐντὸς τοῦ οἴκου;»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Εἴθε, ὦ Εὔμαιε, νὰ ἐτιμώρουν οἱ θεοὶ τὴν βλάβην, ἣν διαπράττουσιν ἐν τῷ ξένῳ οἴκῳ οἱ ἀπονενοημένοι οὗτοι ὑβρισταί, οἱ οὐδ' ἐλαχίστην δόσιν αἰδοῦς ἔχοντες.»

Οὗτοι μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· πλησίον δὲ αὐτῶν ἦλθεν ὁ αἰγοβοσκὸς Μελάνθιος, αἶγας φέρων, αἵτινες διεκρίνοντο μεταξὺ τῶν λοιπῶν, χάριν τοῦ δείπνου τῶν μνηστήρων, δύω δὲ βοσκοὶ ἠκολούθουν αὐτόν. Καὶ τὰς μὲν αἶγας ἔδεσαν ὑπὸ τὴν ἀντήχητικὴν αἴθουσαν, αὐτὸς δὲ (ὁ Μελάνθιος) τὸν Ὀδυσσέα δι' ἐγγικτικῶν προσηγόρευε λόγων.

« Ξένε· ἀκόμη καὶ τώρα θὰ στενοχωρῇς τοὺς ἄνδρας ἐδῶ ἐντὸς τοῦ οἴκου ἐπαιτῶν καὶ δὲν θὰ ἐξέλθῃς τῆς θύρας; Βεβαίως δὲν θ' ἀποχωρισθῶμεν, νομίζω, πρὶν γευθῇς κτυπήματα· ἐπειδὴ σὺ δὲν ἐπαιτεῖς κοσμίως, ἄλλως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἔχουσι φαγητά.»

Οὕτως εἶπε· πρὸς αὐτὸν δὲ οὐδὲν ἀπήντησεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ σιωπηλὸς ἐκίνησε τὴν κεφαλήν, ὄλεθρον μελετῶν.

Τρίτος δὲ μεταξὺ αὐτῶν ἦλθεν ὁ Φιλοίτιος, ἐξαίρετος ἀνήρ, βοῦν στεῖραν φέρων καὶ παχείας αἶγας· εἰς τοὺς μνηστῆρας· διεβίβασαν δὲ τὰ σφακτὰ ταῦτα πορθμεῖς, οἵτινες καὶ ἄλλους ἀνθρώπους ἐκ τῶν ἐρχομένων πρὸς αὐτοὺς διαβιβάζουσι· καὶ ταῦτα μὲν ἔδεσε καλῶς ὑπὸ τὴν ἀντηχητικὴν αἴθουσαν· πλησίον δὲ σταθεὶς ἠρώτησε τὸν χοιροβοσκόν.

« Ποῖος εἶναι ὁ ξένος οὗτος; νεωστὶ ἦλθε, χοιροβοσκέ, εἰς τὸν οἶκον ἡμῶν; Πόθεν κατάγεται; Ποῦ δὲ οἱ συγγενεῖς καὶ ποῦ ἡ πατρίς του; Κακότυχος! ὁμοιάζει κατὰ τὸ σχῆμα πρὸς βασιλέα αὐθέντην· ἀλλ' οἱ θεοὶ βασανίζουσι καὶ πολυπλανήτους καθιστῶσι τοὺς ἀνθρώπους, ὁπόταν καὶ βασιλεῖς ὄντας τοῖς ὁρίσωσι δυστυχίαν. »

Εἶπε· καὶ πλησιάσας ἐχαιρέτησεν αὐτὸν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ λαλήσας εἶπε πρὸς αὐτόν.

« Χαῖρε, ὦ πάτερ ξένε· εἴθε εἰς τὸ μέλλον νὰ εὐτυχήσῃς· τώρα δὲ ὑπὸ πολλῆς δυστυχίας κατέχεσαι. Ζεῦ πάτερ, οὐδεὶς φοβερώτερός σου ὑπάρχει θεός· οὐδόλως λυπεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ σὺ δώσῃς τὴν ζωὴν εἰς αὐτούς, πάσχοντας καὶ ὑπὸ μεγάλων συμφορῶν κατεχομένους. Παράδοξον, ἆρα σὲ εἶδον· ἐδάκρυσαν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐνθυμηθέντος τὸν Ἄμεμπτον Ὀδυσσέα, ὅστις μὲ ἔθηκε βοσκὸν τῶν βοῶν, μικρὸν ἔτι ὄντα, ἐν τῷ δήμῳ τῶν Κεφαλλήνων. Τώρα δὲ αἱ μὲν βόες ἀμέτρητοι γεννῶνται, καὶ οὐδ' ἄλλως πως ὑπὸ πάντα ἄνδρα ἤθελεν αὐξάνει καὶ πληθύνεσθαι τῶν εὐρυμετώπων βοῶν τὸ γένος· ταύτας δὲ (τὰς βοῦς) ἄλλοι μὲ προστάζουσιν ὅπως τὰς φέρω καὶ τὰς τρώγωσιν· οὐδὲ σέβονται τὸν υἱὸν (τοῦ Ὀδυσσέως) ἐν τῷ οἴκῳ, οὐδὲ τὴν ἀνταπόδοσιν φοβοῦνται τῶν θεῶν· ζητοῦσι δὲ ἤδη νὰ φάγωσι τὰ κτήματα τοῦ μακρὰν ἀπελθόντος αὐθέντου. Τοῦτο δὲ πολλαχῶς σκέπτομαι ἐνδομύχως· πολὺ κακὸν ἤθελεν εἶσθαι, τοῦ υἱοῦ του ὑπάρχοντος εἰς ἄλλην πό-

λιν, νὰ ὑπάγω παραλαβὼν τὰς βοῦς, χειρότερον δὲ τὸ νὰ κάθημαι καὶ νὰ βόσκω ξένας βοῦς.

Καὶ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἤθελον ὑπάγει, ἀναχωρῶν ἐντεῦθεν, παρ' ἄλλῳ τινὶ ἐκ τῶν γενναίων ἀνάκτων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀνεκτὰ τὰ γινόμενα· ἀλλὰ τὸν δύστηνον ἐκεῖνον περιμένω, ἐὰν ἐλθὼν ἀπό τι μέρος τοὺς μνηστῆρας διασκορπίσῃ ἀπὸ τὸν οἶκον. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ εὐφυὴς Ὀδυσσεύς.

« Βοσκὲ τῶν βοῶν· ἐπειδὴ δὲν δμοιάζεις πρὸς κακὸν καὶ ἄφρονα ἄνδρα· ἐννοῶ καὶ ἐγὼ ὁποία φρόνησις κατέχει τὸν νοῦν σου· τοῦτον δὲ ἕνεκα θὰ εἴπω πρὸς σέ τι καὶ ὅρκον θὰ ὀμόσω. Μάρτυς ἔστω ὁ Ζεὺς καὶ ἡ φιλόξενος τράπεζα (ἡ διὰ τοὺς ξένους) καὶ ἡ ἑστία τοῦ ἀμέμπτου Ὀδυσσέως, εἰς ἣν ἦλθον καὶ εὑρίσκομαι· βεβαίως, σοῦ ἐνταῦθα εὑρισκομένου, θὰ ἐλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του ὁ Ὀδυσσεύς· διὰ τῶν ἰδίων σου δὲ ὀφθαλμῶν θέλεις ἴδει, ἂν τὸ ἐπιθυμῇς, τοὺς ἐνταῦθα βιαιοπραγοῦντας μνηστῆρας φονευομένους. »

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ὁ προϊστάμενος βοσκὸς τῶν βοῶν.

« Εἴθε, ὦ ξένε, τὸν λόγον τοῦτον νὰ ἐξετέλει ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· καὶ ἤθελες ἴδει τότε ποίαν δύναμιν ἔχω καὶ τίνι τρόπῳ αἱ χεῖρές μου πλήσσουσι. »

Ηὐχήθη δ' ἐπίσης καὶ ὁ Εὔμαιος εἰς τοὺς θεοὺς ἅπαντας νὰ ἐπανακάμψῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸν οἶκόν του.

Οὗτοι μὲν τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· οἱ δὲ μνηστῆρες παρεσκεύαζον θάνατον διὰ τὸν Τηλέμαχον· οἰωνὸς δὲ ἀπαίσιος ἐφάνη ἀριστερόθεν αὐτῶν· ἦτο δὲ οὗτος ὑψιπέτης ἀετὸς κρατῶν περιστεράν.

Πρὸς τούτους δὲ ὁ Ἀμφίνομος ἐλάλησε καὶ εἶπεν·

« Δὲν θέλει ἀποβῆ τελεσφόρος ἡ ἀπόφασις ἡμῶν αὕτη, ὁ φόνος τοῦ Τηλεμάχου· ἀλλ' ἂς ἐνθυμηθῶμεν τὴν εὐωχίαν. »

Οὕτως εἶπεν ὁ Ἀντίνοος, ἤρεσε δὲ ὁ λόγος εἰς αὐτούς· ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θείου Ὀδυσσέως, τοὺς μὲν ἐριούχους ἐπενδύτας τῶν ἔθηκαν ἐπὶ τῶν ἑδρῶν καὶ τῶν θρονίων· ἐκεῖνοι δὲ ἔσφαζον μεγάλα πρόβατα καὶ παχείας αἶγας, ἔσφα-

ζον δὲ παχεῖς χοίρους καὶ βοῦν ἐκ τῆς ἀγέλης· τὰ σπλάγχνα δὲ ψήσαντες διεμοίραζον καὶ ἀνεμίγνυον οἶνον καὶ ὕδωρ ἐντὸς τῶν κρατήρων· τὰ ποτήρια δὲ διένειμεν ὁ χοιροβοσκός· ἄρτον δὲ ἐμοίραζεν εἰς αὐτοὺς ὁ ἐξαίρετος ἀνὴρ Φιλοίτιος ἐντὸς καλῶν κανίστρων· οἰνοχόει δὲ ὁ Μελάνθιος· οὗτοι δὲ ἦπλουν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἑτοίμων φαγητῶν.

Ὁ δὲ Τηλέμαχος καλῶς σκεπτόμενος, ἔβαλε τὸν Ὀδυσσέα νὰ καθίσῃ ἐντὸς τοῦ καλῶς κατεσκευασμένου θαλάμου πλησίον τῆς μαρμαρίνης φλιᾶς, θεὶς ταπεινὴν ἕδραν καὶ μικρὰν τράπεζαν πρὸ αὐτοῦ· παρέθηκε δὲ μερίδα σπλάγχνων, ἔχυσε δὲ οἶνον ἐντὸς χρυσοῦ ποτηρίου καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν.

« Ἐνταῦθα τώρα μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν κάθησον πίνων οἶνον, ἀπὸ τοὺς ἐγγικτικοὺς δὲ λόγους καὶ τὰς διὰ χειρῶν ἐπιθέσεις πάντων τῶν μνηστήρων ἐγὼ θὰ σὲ ἀπαλλάξω, ἐπειδὴ ὁ οἶκος οὗτος δὲν ἀνήκει εἰς τὸν τυχόντα, ἀλλ' εἰς τὸν Ὀδυσσέα· καὶ χάριν ἐμοῦ ἐκεῖνος τὸν ἀπέκτησεν. Ὑμεῖς δὲ μνηστῆρες, ἀναχαιτίσατε τὴν ἐπιθυμίαν τῶν λοιδοριῶν καὶ τῶν χειρονομιῶν, ὅπως μὴ ἐγερθῇ ἔρις καὶ φιλονεικία. »

Οὕτως εἶπεν· ἅπαντες δὲ δήξαντες τὰ χείλη, ἐθαύμαζον τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν θαῤῥαλέαν ὁμιλίαν του. Μεταξὺ δὲ τούτων εἶπεν ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους Ἀντίνοος.

« Καίτοι ἀπότομον ὄντα, ἂς δεχθῶμεν τὸν λόγον τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες· ἀπειλὰς δὲ μεγάλας ἀπευθύνων εἰς ἡμᾶς λαλεῖ· διότι δὲν ἐπέτρεψεν ὁ Ζεύς· ἄλλως δέ, καίτοι λιγυρῶς ἀγορεύοντα, ἠθέλομεν κατασιγάσει αὐτὸν ἐντὸς τοῦ οἴκου. »

Οὕτως εἶπεν ὁ Ἀντίνοος· οὗτος δὲ δὲν ἔδιδε προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους· οἱ δὲ κήρυκες ἐν τῇ πόλει θυσίαν ἱερὰν καὶ μεγάλην ἐτέλουν· συνηθροίζοντο δὲ οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸ σκιερὸν καὶ ἱερὸν δάσος τοῦ μακρὰν ῥίπτοντος τὰ βέλη του Ἀπόλλωνος.

Οὗτοι δέ, ἀφοῦ ἔψησαν καὶ ἀπέσυραν τὰ κρέατα, διαμοιράσαντες αὐτὰ εἰς μερίδας, ἔτρωγον τὸ μεγαλοπρεπὲς φαγητόν· ἔθεσαν δὲ οἱ ἐπιστατοῦντες μερίδιον ἴσον πρὸς ὅσον καὶ αὐτοὶ

ἐλάμβανον κατὰ διαταγὴν τοῦ Τηλεμάχου τοῦ ἀγαπητοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀδυσσέως.

Τοὺς θρασεῖς μνηστῆρας δὲ οὐδόλως ἄρινεν ἡ Ἀθηνᾶ ὅπως παύσωσιν ὑβρίζοντες ἐγγικτικῶς, ὅπως λύπη μεγαλειτέρα εἰσδύσῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως. Εὑρίσκετο δὲ μεταξὺ τῶν μνηστήρων ἀνήρ τις κακεντρεχής, Κτήσιππος τὸ ὄνομα καὶ ἐν Σάμῃ ἔχων τὴν κατοικίαν του, ὅστις εἰς τὰ πολλὰ αὐτοῦ κτήματα βασιζόμενος, ἦτο μνηστὴρ τῆς συζύγου τοῦ μακρὰν ἀπελθόντος Ὀδυσσέως καὶ, ὅστις εἶπεν ἤδη πρὸς τοὺς θρασεῖς μνηστῆρας.

« Ἀκούσατέ μου, ἔνδοξοι μνηστῆρες, θὰ εἴπω λόγον τινά· μερίδιον μὲν ἴσον τῷ ἡμετέρῳ ἔχει ἤδη ὁ ξένος κατὰ τὸ πρέπον· δὲν εἶναι δὲ καλὸν νὰ περιφρονῇ τις πάντας τοὺς ξένους τοὺς εἰς τὸν οἶκον τοῦ Τηλεμάχου ἐρχομένους. Ἀλλ' ἰδοὺ ἂς δώσω καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτὸν φιλοξενίας δῶρον, ὅπως καὶ αὐτὸς τὸ δώσῃ δῶρον πρὸς τὸν ὑπηρέτην τοῦ λουτροῦ ἢ καὶ εἰς οἱονδήποτε ἄλλον ἐκ τῶν ὑπηρετῶν, τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θείου Ὀδυσσέως εὑρισκομένων. »

Οὕτως εἰπὼν ἐσφενδόνησε κατ' αὐτοῦ διὰ τῆς παχείας χειρός του πόδα βοὸς λαβὼν αὐτὸν ἐκ τοῦ ὡραίου κανίστρου, ἔνθα ἦτο τεθειμένος· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς, ὀλίγον κλίνας πλαγίως ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἐγέλασε δὲ σαρδώνιον πικρὸν γέλωτα· ὁ δὲ ποῦς τοῦ βοὸς ἐκτύπησε τὸν καλῶς κατεσκευασμένον τοῖχον. Τὸν Κτήσιππον δὲ διὰ λόγου ἐπέπληξεν ὁ Τηλέμαχος.

« Κτήσιππε, τοῦτο ἦτο διὰ σὲ καλήτερον· δὲν ἐκτύπησες τὸν ξένον, διότι οὗτος ἀπέφυγε τὸ κτύπημα· ἄλλως δὲ ἤθελον κατὰ μέσον σὲ κτυπήσει διὰ τοῦ ὀξέος δόρατος καὶ ἀντὶ γάμου, τάφον ἤθελε καταγίνεσθαι νὰ σοὶ ἑτοιμάσῃ ὁ πατήρ σου. Διὰ τοῦτο δὲ ἂς μὴ διαπράττῃ τις ἐνταῦθα βιαιπραγίας· διότι τώρα πλέον γνωρίζω καὶ κατανοῶν τὸν κόσμον, καὶ τὰς καλὰς καὶ τὰς κακὰς πράξεις, πρότερον ἀνήλικος ὤν. Καὶ ὑποφέρω μὲν βλέπων τὰ σφαζόμενα πρόβατα, τὸν πινόμενον οἶνον καὶ τὸν κατατρωγόμενον ἄρτον, διότι δύσκολον εἶς νὰ παρεμ-

παδίση πολλούς. Ἀλλ' ὅμως μὴ πλέον βλαισοπραγῆτε χαιρεκακοῦντες· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἐπιθυμῆτε νὰ φονεύσητε διὰ τῶν ὅπλων ἤθελον προτιμήσει τοῦτο ἐπειδὴ προτιμώτερον ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀποθάνω, ἢ νὰ βλέπω ἀδιακόπως τὰς κακὰς πρᾶξεις ταύτας, τοὺς κακῶς μεταχειριζομένους ξένους καὶ τοὺς δούλους καὶ τὰς δούλας περιφρονουμένους ἐντὸς τοῦ ὡραίου οἴκου.»

Οὕτως εἶπεν· ἐσιώπησαν δὲ πάντες· κατόπιν δὲ εἶπεν ὁ υἱὸς τοῦ Δαμάστορος Ἀγέλαος.

« Ὦ φίλοι, δὲν ἤθελεν εἶσθαι καλὸν τὸν νὰ ὀργίζηταί τις καὶ νὰ λαλῇ ἀντιῤῥητικῶς, ἕνεκα λόγων δικαίως λεχθέντων. Μήτε τὸν ξένον μεταχειρίζεσθε κακῶς, μήτε ἄλλον τινὰ ἐκ τῶν οἰκιακῶν δούλων τοῦ θείου Ὀδυσσέως. Πρὸς τὸν Τηλέμαχον δὲ ἐγὼ καὶ τὴν μητέρα του λόγον ἥπιον θὰ εἴπω, ἂν ἀμφοτέρων ἡ καρδία ἤθελε συμφάσκει. Ἐνόσῳ μὲν ἐλπὶς ὑπῆρχεν ἐν τοῖς στήθεσι καὶ τῇ ψυχῇ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ εὐφυοῦς Ὀδυσσέως εἰς τὸν οἶκόν του, δὲν ἦτο μεμπτέα ἡ διαμονὴ καὶ ἡ διατριβὴ τῶν μνηστήρων ἐν τῷ οἴκῳ του, ἐπειδὴ καλήτερον ἦτο τὸ τοιοῦτον, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸν οἶκόν του. Τώρα δὲ πλέον τοῦτο εἶναι φανερὸν, ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀλλὰ δεῦρο, σὺ παρὰ τῇ μητρὶ σπεῦσον. καὶ καθεσθεὶς εἰπὲ αὐτῇ ὁριστικῶς νὰ ὑπανδρευθῇ ἐκεῖνον, ὅστις ἄριστος ἤθελεν εἶσθαι τῶν μνηστήρων καὶ πλειότερα δῶρα ἤθελε δώσει· ὅπως σὺ μὲν ἀπολαύσῃς τὴν πατρικήν σου περιουσίαν εὐχαριστημένος· ἐκείνη δὲ ἄλλον οἶκον εὐπρεπίζῃ.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ὁ συνετὸς Τηλέμαχος εἶπεν.

« Ὄχι! μὰ τὸν Δία, καὶ τὰς ταλαιπωρίας τοῦ πατρός μου, (ὅστις ἢ ἀπεβίωσεν· ἢ πλανᾶται μακρὰν τῆς Ἰθάκης), Ἀγέλαε, δὲν ἀναβάλλω ἐγὼ τὸν γάμον τῆς μητρός μου, ἀλλὰ παρακινῶ αὐτὴν νὰ ὑπανδρευθῇ, ὄντινα θέλῃ καὶ λαμπρὰ δῶρα τῇ δίδω· ἀλλ' ὅμως αἰσχύνομαι ἀναγκαστικῶς νὰ παροτρύνω αὐτὴν ὅπως ἐξέλθῃ τοῦ οἴκου· ὁ θεὸς νὰ μὴ τὸ δώσῃ!»

Οὕτως εἶπεν ὁ Τηλέμαχος· ἡ δὲ Παλλὰς Ἀθηνᾶ ἄσβεστον

γέλωτα διήγειρε, καὶ ἀπησχόλησεν αὐτοὺς, ὅπως μὴ νοήσωσί τι. Οὗτοι δὲ ἐγέλων παράδοξον γέλωτα καὶ τὰ πλήρη αἵματος ἔτρωγον κρέατα· οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ αὐτῶν δακρύων ἐπλήσθησαν· τὰς γοερὰς δὲ κραυγὰς προῃσθάνετο ἡ ψυχή των. Πρὸς τούτους δὲ εἶπεν ὁ θεοειδὴς Θεοκλύμενος.

« Ἆ ἄθλιοι, τί κακὸν πάσχετε; Ὑπὸ ζόφου μὲν καλύπτεται ἡ κεφαλή, τὸ πρόσωπον καὶ τὰ γόνατα ὑμῶν κάτω ὁμοίως. Γοεροὶ δὲ στεναγμοὶ ἀντηχοῦσι, δακρύουσαι δὲ εἰσὶν αἱ παρειαὶ καὶ οἱ τοῖχοι καὶ αἱ ὀροφαὶ ἐῤῥαντίσθησαν· τὰ πρόθυρα δὲ ἐπλήρωθησαν νεκρῶν πορευομένων εἰς τὸν Ἅιδην ὑπὸ τὸ σκότος καὶ ἐγέμισεν ἀϋλὴ, ὁ ἥλιος ἐξηφανίσθη ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀκτὶς διεχύθη.»

Οὕτως εἶπεν· ἐγέλασαν δὲ ἡδέως δι' αὐτὸν πάντες, καὶ πρὸς τούτους εἶπεν ὁ υἱὸς τοῦ Πολύβου Εὐρύμαχος!

« Παραφρονεῖ ὁ νεωστὶ ἐξ ἄλλου τόπου ἐλθὼν ἐνταῦθα ξένος· ἀλλὰ ταχέως ὁδηγήσατε αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ οἴκου εἰς τὴν θύραν, ἐπειδὴ σκοτεινὰ ταῦτα τῷ φαίνονται.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ὁ θεοειδὴς Θεοκλύμενος.

« Εὐρύμαχε, δὲν σὲ εἶπον νὰ μοὶ δώσῃς ὁδηγούς· ἔχω τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὰ ὦτα καὶ ἀμφοτέρους τοὺς πόδας καὶ νοῦν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ἔχω ἐντός μου· ὑπὸ τούτων ὁδηγούμενος θὰ ἐξέλθω τῶν θυρῶν, ἐπειδὴ προβλέπω ὄλεθρον ἐπερχόμενον καθ' ὑμῶν, ὃν οὐδεὶς θ' ἀποφύγῃ ἐξ ὑμῶν ἀπομακρύνῃ ἐκ τῶν μνηστήρων, ὅσοι ἐντὸς τοῦ οἴκου τοῦ Ὀδυσσέως κακὰ διαπράττετε ὑβρίζοντες τοὺς ἀνθρώπους.»

Οὕτως εἰπὼν ἐξῆλθε τοῦ καλῶς οἰκουμένου οἴκου· ἦλθε δὲ πρὸς τὸν Πείραιον, ὅστις προθύμως τὸν ὑπεδέχθη. Οἱ δὲ μνηστῆρες ἀλλήλους ἀτενίζοντες ἔσκωπτον τὸν Τηλέμαχον, γελῶντες διὰ τοὺς ξένους του. Οὕτω δέ πως ἔλεγέ τις τῶν ὑπερηφάνων νέων.

« Τηλέμαχε, οὐδεὶς ἄλλος εἶναι δυστυχέστερός σου, ὡς πρὸς τοὺς ξένους, οὓς φιλοξενεῖς· ποῦ ἐπέτυχες τὸν ἐπαίτην τοῦτον, τὸν στερούμενον ἄρτου καὶ οἴνου, τὸ ἀνίκανον καὶ ὀκνηρὸν τοῦτο

βάρος τῆς γῆς· ἀλλ' ἐὰν πεισθῇς εἰς ἐμὲ, τόσῳ καλήτερον εἰς σέ· τοὺς ξένους εἰς πλοῖον πολύζυγον νὰ πέμψωμεν εἰς Σικελίαν, ὅπως καὶ σὺ ὄφελος ἔχῃς ἀντίτιμον.»

Οὕτως εἶπον οἱ μνηστῆρες· αὐτὸς δὲ δὲν ἔδιδε προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους (των), ἀλλὰ σιωπηλὸς ἠτένιζε τὸν πατέρα του, ἀναμένων πάντοτε, πότε ἤθελεν ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν ἀναιδῶν μνηστήρων.

Ἀπέναντι δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐντὸς τοῦ θαλάμου, θεῖσα ὡραίαν ἕδραν (καὶ καθήσασα) ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰκαρίου, ἡ συνετὴ Πηνελόπη, ἤκουε τοὺς λόγους ἑκάστου. Καὶ τὸ μὲν νεῦμα τῶν μνηστήρων ἦτο γλυκὺ καὶ εὔθυμον καὶ πλῆρες γελώτων, ἐπειδὴ πολλὰ σφακτὰ ἐθυσίασαν, τοῦ δὲ δείπνου (τοιούτου, ὁποῖον ἤθελε προετοιμάσει αὐτοῖς ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ γενναῖος ἀνὴρ Ὀδυσσεὺς) οὐδὲν ἄλλο θλιβερώτερον ἤθελεν εἶσθαι, ἐπειδὴ πρῶτοι αὐτοὶ κακὰ ἐμηχανῶντο.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Φ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ἡ Πηνελόπη τίθησιν ἀγώνισμα μεταξὺ τῶν μνηστήρων τὴν διὰ τοῦ τόξου τοῦ Ὀδυσσέως διατόξευσιν τῶν πελέκεων. Ἐκ τοῦ πόθου τοῦ Ὀδυσσέως συγκινηθέντες κλαίουσιν οἱ βοσκοὶ Εὔμαιος καὶ Φιλοίτιος. Ὁ Τηλέμαχος στήνει εἰς τὸ ὡρισμένον σημεῖον τοὺς δώδεκα πελέκεις καὶ δοκιμάζει νὰ ῥίψῃ τὸ βέλος. Οἱ μνηστῆρες κατόπιν τὸ αὐτὸ πράττουσι, καὶ πρῶτος ὁ μάντις Λειώδης, ὅστις μαντεύων πως τὴν καταστροφὴν παραιτεῖται. Ὁ Ἀντίνοος ὅμως προτρέπει, ὅπως δι' ἀλείμματος εὐκινητότερον καταστήσωσι τὸ τόξον. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔξω τῆς αὐλῆς ἀποκαλύπτεται εἰς τὸν χοιροβοσκὸν Εὔμαιον καὶ τὸν βουκόλον Φιλοίτιον καὶ τὴν φυλακὴν τῶν θυρῶν ἐμπιστεύεται αὐτοῖς. Ἐπανερχομένου μεταξὺ τῶν μνηστήρων τοῦ Ὀδυσσέως, ὁ Εὐρύμαχος ματαίως προσπαθεῖ νὰ τανύσῃ τὸ τόξον· ὁ δὲ Ἀντίνοος προφασιζόμενος τὴν ἑορτὴν ἀναβάλλει τὸ ἀγώνισμα διὰ τὴν ἐπαύριον. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρακαλεῖ, ὅπως τῷ ἐπιτρέψωσι, καίτοι γηραιῷ νὰ δοκιμάσῃ· οἱ δὲ μνηστῆρες ἀρνοῦνται καὶ τὸν ὀνειδίζουσιν. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ διαβεβαιώσει τῆς Πηνελόπης καὶ τοῖς λόγοις τοῦ Τηλεμάχου, τὸ τόξον δίδεται εἰς τὸν Ὀδυσσέα ὑπὸ τοῦ Εὐμαίου, ὅστις διατάττει τὴν Εὐρύκλειαν νὰ κλείσῃ τὰς ἐντὸς θύρας. Εἶτα ὁ Ὀδυσσεὺς ἐντείνων τὸ τόξον διατοξεύει τοὺς πελέκεις.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α Σ Φ.

Τόξου ἀγώνισμα.

Ἡ δὲ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν τῆς συνετῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰκαρίου Πηνελόπης νὰ θέσῃ τὸ τόξον καὶ τοὺς πελέκεις ἐντὸς τοῦ οἴκου τοῦ Ὀδυσσέως, ἀγώνισμα καὶ ἀφετηρίαν τοῦ φόνου τῶν μνηστήρων. Ἀνέβη δὲ τὴν ὑψηλὴν κλίμακα τοῦ οἴκου της, ἔλαβε δὲ διὰ τῆς παχείας χειρός της κλεῖδα ὡραίαν καὶ χαλκίνην, ἔχουσαν λαβὴν ἐλεφαντίνην. Ἐκίνησε δὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ἐνδότατον τοῦ οἴκου θάλαμον (μετὰ τῶν θαλαμηπόλων γυναικῶν)ρ ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦσαν ἐναποτεθειμένα τοῦ ἄνακτος (Ὀδυσσέως) τὰ πολύτιμα πράγματα, χαλκὸς καὶ χρυσὸς καὶ καλῶς εἰργασμένος σίδηρος. Ἐκεῖ δὲ εὑρίσκετο ἀποτεθηκευμένον τόξον καλῶς ἐντεινόμενον καὶ φαρέτρα δεχομένη τὰ βέλη· πολλὰ δὲ βέλη συρίζοντα ἦσαν ἐντὸς, δῶρα, ἄτινα ἔδωκε συναπαντήσας αὐτὸν ἐν Λακεδαίμονι φίλος ξενικὸς, ὁ τοῦ Εὐρίτου υἱὸς Ἴφιτος, ὅμοιος πρὸς τοὺς ἀθανάτους θεούς. Συνηντήθησαν δὲ ἐν Μεσσήνῃ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ φρονίμου Ὀρσιλόχου, καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἦλθεν ἐκεῖσε ἕνεκα χρέους, ὅπερ ἐχρεώστει αὐτῷ ἅπας ὁ δῆμος. Διότι πρόβατα τριακόσια καὶ βοσκοὺς ἐξ Ἰθάκης ἔλαβον Μεσσήνιοι ἄνδρες. Τούτου δὲ ἕνεκα ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ παῖς ὢν ἔτι, μακρὸν ταξίδειον ἔκαμε, διότι ἔπεμψεν αὐτὸν ὁ πατήρ του καὶ ἄλλοι γέ-

ροντες. Ὁ Ἴφιτος δὲ πάλιν ἦλθεν ἀναζητῶν θήλεις ἵππους δώδεκα ἀπολεσθείσας, καὶ μετ' αὐτῶν καρτερικὰς ἡμιόνους, ὧν ἕνεκα ἐφονεύθη καὶ κατεστράφη κατόπιν, ἀφοῦ ἐπῆγε πρὸς τὸν ῥωμαλέον υἱὸν τοῦ Διὸς, τὸν Ἡρακλέα, τὸν κατορθώσαντα μεγάλα κατορθώματα· ὅστις καὶ ξενίζων ἐφόνευσεν αὐτὸν (ὁ ἄθλιος) οὔτε τῶν θεῶν τὴν ἀνταπόδοσιν σεβασθείς, οὔτε τὴν φιλόξενον τράπεζαν, ἣν τῷ παρέθηκεν. Ἔπειτα δὲ τὸν ἐφόνευσε καὶ τὰς ἀκμαίας ἵππους του αὐτὸς ἐκράτησεν ἐν τῷ οἴκῳ του. Τὰς ἵππους ταύτας ἀναζητῶν συνηντήθη μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ἔδωκε δὲ εἰς αὐτὸν τόξον, ὅπερ πρότερον μὲν ἔφερεν ὁ μεγαλόσωμος ἥρως Εὔρυτος, ἀποθνήσκων δὲ ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ οἴκῳ του τὸ ἄφησεν εἰς τὸν υἱόν του. Πρὸς αὐτὸν δὲ (τὸν Ἴφιτον) ὁ Ὀδυσσεὺς ἔδωκε ξίφος ὀξὺ καὶ πολεμικὸν δόρυ ὡς ἀπαρχὴν τῆς ἐν τῇ ξενιτείᾳ τιμιτικῆς φιλίας· οὐδὲ ἀλληλοφιλοξενούμενοι ἐγνώρισαν ἀλλήλους, διότι πρότερον ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς ἐφόνευσε τὸν υἱὸν τοῦ Εὐρύτου Ἴφιτον, τὸν ὅμοιον μὲ τοὺς ἀθανάτους (θεοὺς), ὁ ὁποῖος (Ἴφιτος) εἶχε δώσει τὸ τόξον αὐτῷ· τοῦτο δὲ ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς, ὁσάκις ἀπήρχετο εἰς πόλεμον ἐπὶ τῶν μελαινῶν νηῶν, οὐδέποτε ἐλάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔμενε τὸ τόξον ἐκεῖ εἰς τὰ μέγαρά του, ἐνθύμιον τῆς φιλίας τοῦ ξένου (φιλοξενηθέντος παρ' αὐτῷ Ἰφίτου)· ἐν δὲ τῇ πατρίδι του (διατριβων) ἔφερεν αὐτό.

Ὅτε λοιπὸν ἔφθασεν εἰς τοῦτον τὸν θάλαμον ἡ θεία γυνὴ, καὶ ἐπέρασε τὸ δρύϊνον κατώφλιον (τῆς θύρας), τὸν ὁποῖον ποτὲ ὁ τέκτων κατεσκεύασεν ἐντέχνως (ἐπισταμένως) καὶ ἐφήρμοσεν αὐτῷ τὴν στάθμην (τὸν ἰσοπέδωσε, τὸν ἔκαμεν ὁριζόντιον), προσήρμοσε δὲ παραστάδας, καὶ (ἐπ' αὐτῶν) ἐπέθηκε λαμπρὰς θύρας, παρευθὺς αὐτὴ ἔλυσεν ἀπὸ τοῦ κρίκου (1) τὸ λωρίον, ἐνέβαλε δὲ τὴν κλεῖν, καὶ σταθεῖσα (παρασκευασθεῖ-

(1). Ὁ ποιητὴς λέγει κορώνη, κορώνη δ' ἐστὶ τὸ κοινῶς ῥόπτρον (κρικέλλα)· ὠνομάσθη δὲ οὕτω ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ ῥάμφος τῆς κορώνης ἀναλογίας αὐτοῦ δηλ: τῆς κυρτότητός του

σα) κατέναντι, περιέστρεψε τοὺς (ἔνδοθεν) σύρτας· αὐτοὶ δὲ ἀντήχησαν, ὡς φωνὴ ταύρου, ὅσοι βάσκονται εἰς τὰ λειβάδια, τοσοῦτον ἀντήχησαν αἱ ὡραῖαι θύραι, προσβληθεῖσαι ἀπὸ τὴν κλεῖδα, παρευθὺς δὲ ἠνεῴχθησαν (ἀνεπετάσθησαν). Ἀνέβη δ' ἔπειτα ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς σανίδος (1), ὅπου ἔκειντο τὰ κιβώτια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἦσαν ἐναποτεθειμένα τὰ εὐώδη φορέματά της. Ἐκεῖθεν, ἀφοῦ ἅπλωσε τὴν χεῖρά (της), ἔλαβε τὸ τόξον μετὰ τῆς θήκης (2), ἥτις περιέβαλλε λαμπρὰ τὸ τόξον· ἐκεῖ δὲ καθεζομένη καὶ λαβοῦσα αὐτὸ ἐπὶ τῶν γονάτων της, ἔκλαιε λιγυρώτατα, ἀφοῦ ἐξῆλκυσεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς θήκης του. Ἀφοῦ δὲ τέλος ἐκορέσθη (εὐχαριστήθη) ἀπὸ τὸν πολυδάκρυτον θρῆνον, ὥρμησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ μέγαρον πρὸς τοὺς περιφανεῖς μνηστῆρας, κρατοῦσ' ἀνὰ χεῖρας τὸ κυρτούμενον (ὀπίσω) τόξον μετὰ τῆς βελοδόχου φαρέτρας, ἐνυπῆρχον δὲ εἰς ταύτην πολλὰ παραίτια στεναγμῶν βέλη· ἠκολούθουν δὲ τὴν Πηνελόπην ὑπηρέτριαι φέρουσαι δοχεῖον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον πολλὰ χάλκινα καὶ σιδηρᾶ βέλη, δι' ὧν ἤθλει ὁ ἄναξ Ὀδυσσεύς. Ὅτε δὲ ἔρθασεν εἰς τοὺς μνηστῆρας ἡ θεία γυνή, παρευθὺς ἔστη καὶ ἐκράτησε πρὸ τῶν παρειῶν της τὸ πολυτελὲς αὐτῆς κεφαλόδεμα· — ἑκατέρωθεν δὲ αὐτῆς παρέστη μία τῶν ἐντίμων ὑπηρετριῶν της. — (3). Πάραυτα δὲ ὡμίλησε πρὸς τοὺς μνηστῆρας καὶ εἶπεν·

(1) Σανὶς συνεκδοχικῶς ὀνομάζεται πᾶν τὸ ἀπὸ σανίδας κατεσκευασμένον, ὅθεν ἐνταῦθα τὴν λέξιν σανὶς ἐκληπτέον ἀντὶ σανιδώματος, πατώματος, σοφᾶ, ὡς ἠθέλομεν εἰπεῖ βαρβαρίζοντες σήμερον.

(2) Ἄλλο θήκη τοῦ τόξου καὶ ἄλλο φαρέτρα· ἡ μὲν ἐχρησίμευε πρὸς ἀποθήκευσιν τοῦ τόξου ἐν εἰρήνῃ, ἡ δὲ φαρέτρα φερομένη ἐπὶ τῶν ὤμων συνώδευε τοὺς πολεμιστὰς εἰς τὸν πόλεμον.

(3) Ὁ στίχος οὗτος θεωρεῖται ὑπὸ πολλῶν περιττὸς, διὸ καὶ διαγράφεται. Ἂς μὴ ἐξαφνισθῶσι δέ τινες διὰ τὴν εἰς ὑπηρετρίας ἀπονεμομένην ἐπωνυμίαν «κεδνὴ» = σεβαστὴ ἔντιμος· ἐπειδὴ αἱ ἀμφίπολοι, ὡς ἀποκαλεῖ ὁ Ὅμηρος τὰς ἐπισήμους ὑπηρετρίας, εἶναι αὗται αἵτινες παρ' ἡμῖν Κυρίαι τῆς τιμῆς.

α Ἀκούσατέ μου, μνηστῆρες ὑπερήφανοι (ἢ μᾶλλον αὐθάδεις), οἵτινες καταχράσθε τὴν οἰκίαν ταύτην τρώγοντες καὶ πίνοντες ἀδιαλείπτως (τὴν περιουσίαν) τοῦ πρὸ πολλοῦ καιροῦ ἀποδημοῦντος κυρίου της, οὐδεμίαν ἄλλην ἠδύνασθε (μέχρι τοῦδε) νὰ προβάλητε πρόφασιν, ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες νὰ μὲ νυμφευθῆτε καὶ νὰ μὲ λάβητε σύζυγον (1). Ἀλλ' ὦ μνηστῆρες, ἔλθετε, ἰδοὺ τώρα θέλω σᾶς προβάλει ἀγώνισμα, καὶ ὡς τοιοῦτον πρόκειται ὑμῖν τὸ τόξον τοῦ θείου Ὀδυσσέως· ὅστις ἐξ ὑμῶν ἤθελε τανύσει εὐχερέστατα τὴν νευρὰν εἰς τὰς παλάμας του καὶ διαπεράσει διὰ τοὺς βέλους τοὺς πελέκεις, οἵτινες ἕλοι ὁμοῦ εἶναι δώδεκα, τοῦτον ἐγὼ ἤθελον ἀκολουθήσει, ἀφοῦ ἀποχωρισθῶ αὐτὸ τὸ ὡραιότατον καὶ πλουσιώτατον συζυγικόν μου δῶμα, τὸ ὁποῖον νομίζω ὅτι θέλω ποτὲ ἐνθυμοῦμαι καὶ εἰς τὰ ὄνειρά μου.»

Οὕτως εἶπε, καὶ εὐθὺς διέταξε τὸν θεῖον χοιροβοσκὸν Εὔμαιον (2), νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς μνηστῆρας τὸ τόξον καὶ τὸν λαμπρὸν (λευκὸν) σίδηρον. Δακρύσας δὲ ὁ Εὔμαιος ἔλαβεν αὐτὸ καὶ τὸ παρέθηκεν (εἰς τοὺς μνηστῆρας), ἔκλαιε δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ βουκόλος (Φιλοίτιος), ὅτε εἶδε τὸ τόξον τοῦ κυρίου του. Ὁ δὲ Ἀντίνοος ἐπέπληξεν αὐτοὺς εἰπὼν τὰ ἑξῆς.

α Μωροὶ ἀγροῖκοι, ἀνόητοι τὰς φρένας, τί χύνετε δάκρυα παροτρύνοντες καὶ τὴν καρδίαν τῆς γυναικὸς (Πηνελόπης) εἰς τὰ στήθη της; ἡ ὁποία ὁπωσδήποτε ἔχει θλῖψιν εἰς τὴν ψυχήν, ἐπειδὴ ἀπώλεσε τὸν (φίλον) σύζυγόν της. Ἀλλ' ἢ καθίσατε σιωπηλοὶ ἐνταῦθα καὶ ἐσθίετε, ἢ ἐξέλθετε καὶ κλαίετε πρὸ τῶν θυρῶν, ἀφοῦ ἀφήσητε ἐδῶ τὸ τόξον, τὸ ὁποῖον εἶναι

(1) Ὁ Ὅμηρος λέγει, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἤθη, γυναῖκα.

(2) Ἰδοὺ λεπτότης εὐγενείας, ἐπαξία τοῦ Ὁμήρου· διότι ἤθελεν εἶναι βεβαίως ἀπρεπὲς, ἢ ὡς τὸν θάνατον βδελυσσομένη τοὺς μνηστῆρας Πηνελόπη, νὰ προσφέρῃ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν τὸ τόξον εἰς τοὺς βιαίους καὶ ἀσελγεῖς μνηστῆρας· ὅθεν μεταχειρίζεται πρὸς τοῦτο τὸν Εὔμαιον.

ἀθλοθὲς (ἢ ἀνελπίστου ἐπιτυχίας) ἀγώνισμα διὰ τοὺς μνηστῆρας, ἐπειδὴ νομίζω ὅτι δὲν θέλει τανυσθῆ εὐκόλως τὸ καλῶς ἐξεσμένον τοῦτο τόξον· διότι δὲν ὑπάρχει μεταξὺ ὅλων ἡμῶν οὐδεὶς τοιοῦτος ἀνὴρ, ὁποῖος ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς· καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸν ἔχω ἰδεῖ, ἐνῷ ἤμην ἀκόμη παιδίον, καὶ τὸν ἐνθυμοῦμαι.»

Οὕτως εἶπεν, ἤλπιζεν ὅμως καθ' ἑαυτὸν νὰ τανύσῃ τὴν νευρὰν καὶ νὰ διαπεράσῃ τοὺς πελέκεις. Ἀλλὰ βεβαίως (δὲν ἐγνώριζεν ὅμως ὅτι) πρῶτος αὐτὸς ἔμελλε νὰ γευθῇ τὸ βέλος ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἀμωμήτου Ὀδυσσέως, τὸν ὁποῖον τότε ἀτίμαζε καθήμενος εἰς τὰ μέγαρά του καὶ παροτρύνων ὅλους τοὺς ἄλλους (εἰς τοῦτο).

Πρὸς τούτους δὲ εἶπεν ὁ γενναῖος Τηλέμαχος·

« Ὤ πωπώ ! βεβαίως ἄρρονα μὲ κατέστησεν ὁ Κρονίδης Ζεύς· ἡ μὲν ἀγαπητή μου μήτηρ, μολονότι εἶναι φρόνιμος, λέγει ὅτι θέλει ἀκολουθήσει ἄλλον, ἀφοῦ ἀποχωρισθῇ τὸν οἶκον τοῦτον· ἐγὼ δὲ γελῶ καὶ τέρπομαι ἐν τῇ ἀφροσύνῃ μου. Ἀλλ', ὦ μνηστῆρες, ἄγετε, ἐπειδὴ πρόκειται ἡμῖν τοιοῦτον ἀριστεῖον (γυνὴ) (1), τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει δευτέρα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μας, καθ' ἅπασαν τὴν γῆν τῶν Ἀχαιῶν, οὔτε εἰς τὴν ἱερὰν Πύλον, οὔτε εἰς τὸ Ἄργος, οὔτε εἰς τὰς Μυκήνας,—οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν Ἰθάκην, οὔτε εἰς τὴν μελανὴν Ἤπειρον — καὶ αὐτοὶ δὲ γνωρίζετε· τίς ἡ χρεία νὰ ἐπαινῶ τὴν μητέρα μου; Ἀλλ' ἄγετε, μὴ χάνετε καιρὸν εἰς προφάσεις, μηδὲ ἀπομακρύνεσθε ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν ἀπὸ τοῦ νὰ τανύσητε τὸ τόξον, διὰ νὰ ἴδωμεν (τὸ ἀποτέλεσμα). Μάλιστα δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἤθελον δοκιμάσει τὸ τόξον· ἐὰν δὲ τανύσω αὐτὸ καὶ διαπεράσω τοὺς πελέκεις (2), δὲν θέλει

(1) Βραβεῖον δηλονότι πρόκειται εἰς τὸν ἀριστεύσοντα ἡ Πηνελόπη. Κατ' ἄλλους ὅμως «προτείνει τὸ ἀγώνισμα γυνή, τῆς ὁποίας δευτέρα δὲν ὑπάρχει κλπ.»

(2) Τὸ κείμενον λέγει σ ί δ η ρ ο ν, σίδηρον δὲ γενικῶς ἀποκαλεῖ ὁ Ὅμηρος πᾶν τὸ κατασκευαζόμενον ἐκ σιδήρου· ὅθεν καὶ τὸ ξίφος σίδηρος. Αὐτὸ τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ τὸν χαλκόν. Ὅθεν ὅταν

ἐγκαταλείψει τὰ δώματα ταῦτα ἡ σεβασμία μου μήτηρ, ἐμοῦ θλιβομένου, ὅπως ἀναχωρήσῃ μετ' ἄλλου, ἐνῷ ἐγὼ θέλω μείνει οἴκαδε ἱκανὸς πλέον ὅπως ἀποκτήσω τὰ καλὰ τοῦ πατρός μου ἀριστεῖα (ἱκανὸς πλέον νὰ ἀποκτήσω δόξαν ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ πατρός μου ἐν τοῖς ἄθλοις).»

Εἶπε καὶ ἀναπηδήσας ὄρθιος ἔρριψεν ἀπὸ τῶν ὤμων τὴν φοινικόχρουν χλαῖναν καὶ τὸ ξίφος. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἔστησε τοὺς πελέκεις, ἀφοῦ ἀνώρυξε δι' ὅλους τάφρον μίαν μακράν, καὶ ἐξίσωσεν αὐτοὺς κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, περιεσώρευσε δὲ τριγύρω χῶμα, ἐθαύμασαν δὲ πάντες ἰδόντες μέ πόσην εὐταξίαν τοὺς ἔστησεν· ἐπειδὴ οὐδέποτε προηγουμένως εἶχεν ἰδεῖ (ἐξασκηθῆ εἰς τὰ) τοιαῦτα· ὀπισθοχωρήσας δὲ ἐστάθη ἐπὶ τῆς φλιᾶς καὶ ἐδοκίμαζε (νὰ τεντώσῃ) τὸ τόξον, καὶ τρὶς μὲν ἐπροσπάθησεν ἐπιθυμῶν νὰ ἀνασύρῃ (νὰ ἑλκύσῃ) τὴν νευρὰν, τρὶς δὲ ὑπεχώρησεν εἰς τὴν βίαν (τῆς νευρᾶς), καὶ ἤλπιζεν ἐνδομύχως νὰ τανύσῃ αὐτὸ καὶ νὰ διατοξεύσῃ τοὺς πελέκεις. Καὶ ἤθελεν ἴσως τὸ τανύσῃ τὴν τετάρτην διὰ τῆς βίας, ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνένευεν αὐτῷ καὶ τὸν ἐμπόδισε, μολονότι ἐπεθύμει. Ἐν τούτοις δὲ εἶπεν ὁ γενναῖος Τηλέμαχος.

« Ὤ πωπώ! Λοιπὸν καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ ἦμαι ἀνίκανος καὶ ἀνίσχυρος, ἢ νεώτερος εἶμαι καὶ δὲν ἔχω πεποίθησιν ἀκόμη εἰς τὰς χεῖράς μου ὥστε ν' ἀποκρούσω ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε μὲ προσβάλει πρότερος. Ἀλλ' ἄγετε, δοκιμάσατε τὸ τόξον καὶ σεῖς, οἵτινες εἶσθε ὑπέρτεροι ἐμοῦ κατὰ τὴν ῥώμην καὶ ἂς ἀποτελειώσωμεν τὸ ἀγώνισμα.»

Οὕτως εἰπὼν κατέθηκε μὲν τὸ τόξον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκουμβίσας αὐτὸ ἐπὶ τῶν καλῶς προσηρμοσμένων λείων σανίδων, τὸ δὲ ὀξὺ βέλος ἐστήριξεν ἐπὶ τῆς καμπύλης ἄκρας του, ἐπιστρέψας δ' ἐκάθησε πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου ὅθεν ἐσηκώθη. Ἀκολούθως εἶπε πρὸς αὐτοὺς Ἀντίνοος ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους·

ἀλλαχοῦ λέγῃ «χαλκόν τε χρυσόν τε πολύκμητόν τε σίδηρον» ἐννοεῖ βεβαίως τὰ ἐκ τῶν μετάλλων τούτων κατασκευαζόμενα διάφορα σκεύη.

« Ἐγέρθητε κατὰ σειρὰν ὅλοι οἱ ἑταῖροι, ἀπὸ τὰ δεξιά, ὅθεν ἄρχεται νὰ οἰνοχοῇ (ὁ οἰνοχόος). »

Οὕτως εἶπεν ὁ Ἀντίνοος, καὶ ἤρεσεν εἰς αὐτοὺς ὁ λόγος. Ἀνίστατο δὲ πρῶτος ὁ Λειώδης, ὁ υἱὸς τοῦ Οἰνόπος, ὅστις ἦτο μεταξὺ αὐτῶν μάντις, ἐκάθησε δὲ εἰς τὸ βάθος πλησίον εἰς τὸν ὡραῖον κρατῆρα· οὗτος δὲ μόνος ἀπεστρέφετο τὰς ἀτασθαλίας (1) (ὕβρεις, ὑπερβολὰς), ὠργίζετο δὲ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων μνηστήρων (δι' αὐτὰς) ὅλων· οὗτος λοιπὸν τότε πρῶτος ἔλαβε τὸ τόξον μετὰ τοῦ ὀξέος βέλους· ἐπῆγε δὲ καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου καὶ ἐδοκίμαζε νὰ τὸ τανύσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐτάνυσε· διότι πρότερον ἀπέκαμον αἱ ἀνάσκητοι καὶ ἁπαλαὶ χεῖρές του· εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μνηστῆρας·

« Ὦ φίλοι, ἐγὼ μὲν δὲν δύναμαι νὰ τὸ τανύσω, ἂς τὸ λάβῃ ὅμως καὶ ἄλλος· ἐπειδὴ τὸ τόξον τοῦτο πολλῶν ἀνδρείων θέλει ἀφαιρέσει τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχὰς (2), διότι προτιμότερον εἶναι ν' ἀποθάνωμεν ἢ ζῶντες ν' ἀποτύχωμεν τοῦ σκοποῦ (3), δι' ὃν πάντοτε ἀναστρεφόμεθα ἐνταῦθα, τρεφόμενοι ὅλας τὰς ἡμέρας μὲ ἐλπίδας. Διότι ἕκαστος τώρα ἐλπίζει καὶ ἐπιθυμεῖ ἐν ἑαυτῷ νὰ νυμφευθῇ τὴν Πηνελόπην, τὴν σύζυγον τοῦ Ὀδυσσέως· ἀλλ' ἀφοῦ δοκιμάσῃ τὸ τόξον καὶ ἰδῇ (τὸ ἀποτέλεσμα), ἂς ζητήσῃ ἔπειτα διὰ τῶν δώρων (τὰ ὁποῖα ἤθελε δώσει εἰς τὴν νύμφην) νὰ μνηστευθῇ ἄλλην τινὰ τῶν εὐπέπλων Ἑλληνίδων (4)· αὐτὴ δὲ (ἡ Πηνελόπη) ἂς

(1) Ἡ ἐν τῇ χυδαίᾳ ἄτσαλος συγγενεύει ἆραγε πρὸς τὸ ἀτάσθαλος; Εἰς ἡμᾶς μὲν ἡ ἀναλογία τῆς ἐννοίας ἀμφοτέρων τῶν λέξεων δίδει ἐνδόσιμον νὰ τὸ πιστεύσωμεν . . .

(2) Ὁ λέγων ταῦτα εἶναι μάντις. Ἀλλ' ἐνταῦθα μαντεύεται ταῦτα μᾶλλον δι' ἄλλους ἢ δι' ἑαυτόν. Πλὴν ἰδὲ τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἐν τῇ διαφορουμένῃ ταύτῃ προμαντεύει ἐννοεῖ βεβαίως αὐτοὺς τοὺς μνηστῆρας, ὧν τὸ τέλος οὐκ εἰς μακράν.

(3) Τίς δὲν διορᾷ ἐνταῦθα τὴν ἀνανάκλασιν τοῦ ἀρχαίου Ἕλληνος πρὸς τὸν Ἕλληνα τοῦ αἰῶνός μας;

(4) Τὸ κείμενον λέγει Ἀχαϊάδων· ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν τὴν ὁποίαν περιγράφει ὁ Ὅμηρος, ἀκόμη δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐποχήν του, τὸ

νυμφευθῇ ἔπειτα ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε τῇ δωρήσει περισσότερα, καὶ ἐκ μοίρας ἤθελε τῇ ἔλθει (σύζυγος). »

Οὕτως εἶπε καὶ κατέθηκε τὸ τόξον ἀκουμβίσας αὐτὸ ἐπὶ τῶν καλῶς συνηρμοσμένων λείων σανίδων, τὸ δὲ ὀξὺ βέλος ἐστήριξεν ἐπὶ τῆς ὡραίας του κυρτῆς ἄκρας, ἐπιστρέψας δ' ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ θρόνου ὅθεν ἐσηκώθη.

Ὁ Ἀντίνοος δὲ τὸν ἐπέπληξεν εἰπὼν τοὺς ἑξῆς λόγους.

« Δειῶδες, ποῖος λόγος ἔφυγε τὸ περίφραγμα τῶν ὀδόντων σου, δεινὸς καὶ χαλεπὸς—ὀργίζομαι δὲ σὲ ἀκούων—ὅτι δὰ τὸ τόξον τοῦτο θέλει ἀφαιρέσει πολλῶν ἀνδρείων τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχήν, ἐπειδὴ σὺ δὲν δύνασαι νὰ τὸ τανύσῃς. Διότι δὲν σ' ἐγέννησεν ἡ σεβαστὴ μήτηρ σου ἐπιτήδειον νὰ μεταχειρίζησαι τὰ βέλη· οἱ ἄλλοι ὅμως εὐγενεῖς μνηστῆρες εὐκόλως τὸ (τόξον) ἐντείνουσιν. »

Οὕτως εἶπε καὶ διέταξεν εὐθὺς τὸν αἰγοβοσκὸν Μελάνθιον (εἰπὼν) « Ἄγε δή, ὦ Μελανθεῦ, ἄναψον πῦρ ἐντὸς τῶν μεγάρων, παράθεσον δὲ θρόνον καὶ ἐπ' αὐτοῦ δορὰν, ἔκφερε δὲ ἔξω καὶ μέγαν τροχὸν ἀλείμματος (στέαρτος), τὸ ὁποῖον εἶναι ἔνδον, ὅπως οἱ νέοι θερμαίνοντες αὐτὸ, καὶ ἐπιχρίοντες δι' ἀλοιφῆς τὸ τόξον δοκιμάσωμεν καὶ ἀποτελειώσωμεν τὸν ἄθλον. »

Οὕτως εἶπεν, ὁ δὲ Μελάνθιος ἤναψε παρευθὺς ζωηρὸν πῦρ, παρέθηκε δὲ φέρων δίφρον καὶ ἔβαλεν ἐπ' αὐτοῦ δορὰν, ἐξέφερε δὲ ἀπὸ τοῦ ἐνυπάρχοντος εἰς τὴν οἰκίαν στέατος μέγαν τροχὸν, τὸ ὁποῖον θερμαίνοντες οἱ νέοι ἐπειρῶντο (νὰ τανύσωσι τὸ τόξον)· πλὴν δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ τανύσωσι, πολὺ δὲ ὑπε-

ὄνομα Ἕλληνες ἀπεδίδετο μόνον εἰς τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκστρατεύσαντας εἰς Τρωάδα. Κοινότερον ἦτο τὸ ὄνομα Ἀχαιοί, (ὅθεν καὶ αἱ γυναῖκες Ἀχαιΐ(ά)δες) καὶ Δαναοί. Ὅτε δὲ τὸ ὄνομα Ἕλληνες ἐγενικεύθη διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Ἕλληνος ἐπὶ τῶν λοιπῶν φυλῶν, τότε τὰ πρότερον γενικὰ ὀνόματα Ἀχαιῶν καὶ Δαναῶν εἰς φυλάς τινας μόνον περιωρίσθησαν.

λείπετο ἡ ἰσχύς των· ἀκόμη δὲ καὶ ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ θεοειδὴς Εὐρύμαχος, οἱ ἀρχηγοὶ (πρῶτοι, οἱ ἔχοντες τὰς μεγαλειτέρας ἀπαιτήσεις) τῶν μνηστήρων, οἵτινες ἦσαν πολὺ ὑπέρτεροι (τῶν ἄλλων) κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἔμενον κατὰ παλλὰ ὀπίσω.

Ἐξῆλθον δὲ τῆς οἰκίας ὁ βουκόλος ὁμοῦ καὶ ὁ χοιροβοσκὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως· συνεξῆλθε δὲ κατόπιν αὐτῶν τῆς οἰκίας καὶ ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. Ὅτε δὲ λοιπὸν ἦσαν ἐκτὸς τῆς αὐλῆς καὶ τῶν θυρῶν, ὡμίλησεν αὐτοὺς (ὁ Ὀδυσσεὺς) μὲ φιλοφρονητικοὺς (γλυκεῖς, ἡπίους) λόγους καὶ εἶπεν·

« Βουκόλε καὶ σὺ χοιροβοσκέ, νὰ σᾶς διακοινώσω ἕνα λόγον, ἢ νὰ τὸν κρύψω (γνωρίζω) μόνος μου; ἀλλ' ἡ ψυχή μου μὲ διατάσσει νὰ ὁμιλήσω· πῶς ἠθέλετε ὑπερασπισθῆ τὸν Ὀδυσσέα ἐὰν τυχὸν ἤθελεν ἔλθει οὕτω πως ἐξ ἀπροόπτου (αἰφνιδίως) καὶ ἤθελε φέρει αὐτὸν κανεὶς θεός; ἄρά γε ἠθέλετε βοηθήσει τοὺς μνηστῆρας μᾶλλον ἢ τὸν Ὀδυσσέα, (1) εἰπατέ μοι ὅπως ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ ὑμῶν σᾶς διατάσσει (παροτρύνει).»

Πρὸς τοῦτον δὲ ὁ βουκόλος εἶπε·

« Ζεῦ πάτερ! εἴθε νὰ ἐξετέλεις ταύτην (ἡμῶν) τὴν ἐπιθυμίαν (εὐχήν). νὰ ἤρχετο ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, νὰ τὸν ἔφερε δὲ ὁ θεός· καὶ ἤθελες γνωρίσει (ὦ ξένε, τότε) ὁποία εἶναι ἡ δύναμίς μου καὶ οἱ βραχίονές μου ὁποῖοι.»

Τὰ αὐτὰ δ' ἐπηύχετο καὶ ὁ Εὔμαιος εἰς ὅλους τοὺς θεούς, νὰ ἐπιστρέψῃ (δηλαδὴ) ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀφοῦ

(1) Ὁ Ὀδυσσεὺς θεωρῶν τὴν στιγμὴν ἐπιστᾶσαν, καὶ συναισθανόμενος τὴν ἀνάγκην ἐξωτερικοῦ τινος ἐπικούρου προσέρχεται ἵνα δοκιμάσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς δύω μέχρι τῆς στιγμῆς φανέντας πιστοὺς καὶ ἀφωσιωμένους εἰς τὸν κατ' αὐτοὺς ἀπόντα κύριόν των. Ὅθεν καὶ ἀφαιρῶν τὸ προσωπεῖον τοῦ ἐπαίτου δείκνυσιν αὐτοῖς τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ πρόσωπον· Ἂν δὲ καὶ διὰ μόνης τῆς θείας (τῆς Ἀθηνᾶς) ἐπικουρίας ὁ ποιητὴς ἠδύνατο νὰ ἐξοικονομήσῃ τὸν φόνον τῶν μνηστήρων, δὲν παρεκβαίνει ὅμως, ὅσον τὸ δυνατόν, καὶ τὰ ὅρια τοῦ πιθανοῦ, ἀποκαθιστῶν οὕτω τὴν τοῦ μύθου πλοκὴν ἐπαγωγοτέραν.

λοιπὸν ἐγνώρισεν οὕτως ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν ἀγριότητα (ἀλήθειαν, εὐστάθειαν) τοῦ φρονήματός των, λαβὼν καὶ πάλιν τὸν λόγον ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν.

« Ἰδοὺ λοιπὸν ἐγὼ εἰμι (ἐδὼ) ἐντὸς (τῆς οἰκίας μου), ἀφοῦ ὑπέμεινα πολλὰς ταλαιπωρίας, ἦλθον μετὰ εἴκοσιν (1) ἔτη εἰς τὴν πατρίδα (μου) γῆν· γνωρίζω ὅτι εἰς μόνους ὑμᾶς ἐκ τῶν ὑπηρετῶν ἦλθον ἐπιθυμητὸς (μόνοι ὑμεῖς ἐξ ὅλων τῶν ὑπηρετῶν μου ἐπιθυμεῖτε [χαίρετε] τὴν ἐπάνοδόν μου)· οὐδένα ὅμως ἄλλον (ἐκτὸς ὑμῶν) ἤκουσα νὰ εὔχηται νὰ ἐπανέλθω πάλιν ὀπίσω εἰς τὴν οἰκίαν (πατρίδα) μου. Εἰς ὑμᾶς δὲ τί θέλει γείνει (πῶς δὲ θέλω σᾶς ἀνταμείψει) θὰ σᾶς εἴπω τὴν ἀλήθειαν· ἂν (2) ἤθελε δώσει ὁ θεὸς νὰ καταδαμάσω τοὺς περιφανεῖς μνηστῆρας, θέλω δώσει (φέρει) καὶ εἰς τοὺς δύω γυναῖκας καὶ θέλω σᾶς χαρίσει κτήματα καὶ οἰκίας ᾠκοδομημένας πλησίον εἰς τὴν ἰδικήν μου· εἰς δὲ τὸ μέλλον θά με εἴσθε (θέλετε θεωρεῖσθαι) ἀδελφοὶ καὶ φίλοι τοῦ Τηλεμάχου (μου)· ἀλλ' ἔλθετε δά, νὰ σᾶς δείξω καὶ ἄλλο τι σημεῖον ἐπιμαρτυροῦν (ἀρίδηλον), διὰ νὰ μὲ γνωρίσητε καλῶς καὶ πιστεύσητε (πιστωθῆτε) ἐνδομύ-

(1) Δέκα ἔτη διήρκεσεν ἡ πολιορκία τῆς Τρωάδος, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας ὁ Ὀδυσσεὺς πρωτηγωνίστει εἰς ὅλας τὰς μάχας, ὡς βλέπουσιν ἴδει οἱ ἀναγινώσται ἐν Ἰλιάδι, ὅπου πολλάκις εἰς πολλὰς περιστάσεις θέλουσιν ἀπαντήσει ἀριστεύοντα τὸν ἥρωα τῆς Ὀδυσσείας· μετὰ δὲ τὴν ἐκπόρθησιν ταύτης, ἧς κύριον πρωτενεργὸν αἴτιον ἦτον ὁ Ὀδυσσεὺς ὅσα ὑπέφερε βλέπει τις ἐν ἑκάστῃ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Ῥαψῳδίας μέχρι τοῦ τέλους τῆς Ν τὰ μὲν αὐτοῦ τοῦ Ὀδυσσέως (ἐντοῖς πρὸς Ἀντίνοον διαλόγοις) διηγουμένου, τὰ δὲ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ περιγραφόμενα· τὸ δὲ τέλος τῶν παθημάτων αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν χοιροβοσκὸν Εὔμαιον ἀφίξεώς του. Ἐπειδὴ εἰς τὰς τελευταίας ταύτας ῥαψῳδίας εἶναι κυρίως ἡ κρίσις τῆς τύχης αὐτοῦ, ἥτις προοιωνίζεται εὐτυχὴς ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐνδείξεων τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς.

(2) Ἐκφέρει τοῦτο διστακτικῶς, ἐπειδὴ τὸν ἠγάπα μὲν καὶ τὸν ἐπροστάτευεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἄλλοι ὅμως θεὸν τὸν ἐμίσουν, ὁ καὶ ἐδίστασζεν ἀκόμη, μήπως κλίνῃ ἡ ἀμφιταλαντευομένη πλάστιγξ τῆς εἱμαρμένης.

χως, (ἴδετε) τὴν πληγήν, ἣν ποτέ μοι κατέφερεν ἀγριόχοιρος (δακών με) διὰ τοῦ λευκοῦ ὀδόντος (του), ὅτε ἀπῆλθον εἰς τὸν Παρνασσὸν μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Αὐτολύκου (1).»

Οὕτως εἰπὼν ἐσήκωσε τὰ ῥάκη (παλαιόρουχα) ἀπὸ τῆς πληγῆς. Ἐκεῖνοι δὲ ἀφοῦ παρετήρησαν (αὐτὴν) καὶ ἐννόησαν καλῶς τὰ καθέκαστα, ἔκλαιον (ὑπὸ χαρᾶς) περιβαλόντες τοὺς χεῖρας περὶ τὸν πολύπειρον (συνετὸν, περίφρονα) Ὀδυσσέα, καὶ κατεφίλουν αὐτὸν θωπεύοντες (περιπτυσσόμενοι) τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς κατεφίλησε τὰς κεφαλὰς καὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν· καὶ ἤθελε βεβαίως καταλάβει αὐτοὺς ἡ δύσις τοῦ ἡλίου κλαίοντας, ἐὰν αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν καθησύχαζε αὐτοὺς (δὲν κατέπαυε τὸν θρῆνον) εἰπών·

« Παύσατε τοὺς κλαυθμοὺς καὶ τοὺς γόους, μήπως τις ἐξελθὼν τοῦ μεγάρου μᾶς ἴδῃ, καὶ τὸ ἀναγγείλῃ ἐντός· ἀλλ' εἰσέλθετε κατὰ σειρὰν (ἕνας ἕνας) καὶ ὄχι ὅλοι ὁμοῦ, ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἐγὼ, κατόπιν δὲ σεῖς, τοῦτο δὲ ἔςω τὸ σύνθημα(2)(ἡμῶν)· Ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι περιφανεῖς μνηστῆρες δὲν θέλουσι βεβαίως ἀφήσει νὰ δώσητε καὶ εἰς ἐμὲ τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν, ἀλλὰ σὺ, θεῖε Εὔμαιε, περιφέρων εἰς τὰ δώματα (τριγυρίζων εἰς ἕνα ἕκαστον) τὸ τόξον νὰ θέσῃς (τέλος) εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ νὰ εἴπῃς εἰς τὰς γυναῖκας νὰ κλείσωσι καλῶς τὰς σεσιδηρωμένας θύρας τοῦ μεγάρου, ἐὰν δέ τις ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀκούσῃ ἔνδον ἢ στεναγμὸν ἢ κτύπον ἔνδοθεν τῶν τοίχων, νὰ μὴ προκύψῃ ποσῶς τῶν θυρῶν, ἀλλ' αὐτοῦ νὰ κάθηται σιωπηλῶς πλησίον εἰς τὴν ἐργασίαν του, σὲ δὲ παραγγέλω, θεῖε Φιλοίτιε, νὰ κλείσῃς διὰ τῆς κλειδὸς τὰς θύρας τῆς αὐλῆς, καὶ παρευθὺς νὰ ἐπιβάλῃς δεσμὸν εἰς αὐτάς.»

(1) Βλέπε Ὀδυσσείας Τ στίχ. 430—460, ἔνθα ἐκτίθησι τὰ περὶ τῆς πληγῆς πλατύτερον.

(2) Κατ' ἄλλους « εἰς τοῦτο δὲ πρὸ πάντων νὰ ἐπιστήσητε τὴν προσοχήν σας»· ἀλλὰ σῆμα=σημεῖον καὶ σύνθημα, ὅθεν προετιμήσαμεν τὴν ἀνωτέρω ἐξήγησιν, ὡς ἐμφαντικωτέραν.

Οὕτως εἰπὼν εἰσῆλθεν εἰς τὸν καλοκατοικημένον οἶκον· ἔπειτα δὲ ἐλθὼν ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ θρόνου ὅθεν εἶχε σκωθῆ· εἰσῆλθον δὲ κατόπιν καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ θείου Ὀδυσσέως.

Ὁ Εὐρύμαχος δὲ ἤδη κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ τόξον ἐθαλπεν (ἐθέρμαινεν) αὐτὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τῆς φλογὸς (φωτίας) τοῦ πυρός· ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἐδύνατο νὰ τὸ ἐντείνῃ, μεγάλως δ' ἐθλίβετο ἐνδομύχως ἡ κρατερὰ καρδία του· βαρυστενάξας δ' ἐφώναξε καὶ εἶπεν.

« Ὦ ἀλλοίμονον! βεβαίως θλίβομαι καὶ δι' ἐμαυτὸν καὶ δι' ὅλους τοὺς ἄλλους· δὲν λυποῦμαι τόσον διὰ τὸν γάμον μολονότι δυσθυμῶν (καὶ δι' αὐτόν)· ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι πολλαὶ Ἀχαιΐδες καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης κυκλουμένῃ Ἰθάκῃ (1) καὶ ἄλλαι εἰς ἄλλας πόλεις· ἀλλ' ἂν τοσοῦτον ὑπολειπώμεθα κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἰσοθέου Ὀδυσσέως, ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα νὰ τό τανύσωμεν· βεβαίως εἶναι αἴσχος (ἡμῶν) καὶ οἱ μεταγενέστεροι νὰ τὸ ἀκούσωσιν.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη Ἀντίνοος ὁ υἱὸς τοῦ Εὐπείθους.

« Εὐρύμαχε, δὲν θέλει γείνει τοῦτο· ἐπειδὴ τώρα μὲν ὁ λαὸς ἑορτάζει ἑορτὴν ἱερὰν τοῦ θεοῦ, ποῖος θὰ (κάθηται νὰ) τανύῃ τόξα; ἀλλ' ἀφήσατε αὐτὰ ἥσυχα· τοὺς δὲ πελέκεις ἂς ἀφήσωμεν ὅλους νὰ ἵστανται (ὄρθιοι)· διότι δὲν πιστεύω ὅτι κάνεις ἐλθὼν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου, τοῦ θείου Ὀδυσσέως ἤθελε τοὺς ὑφαιρέσει. Ἀλλ' ἔλθετε, ἂς ἀρχίσῃ μὲν ὁ οἰνοχόος μὲ τὰ ποτήρια, διὰ νὰ κάμωμεν σπονδὴν καὶ νὰ καταθέσωμεν τὰ καμπύλα τόξα· ἀπὸ πρωΐας δὲ διατάξατε τὸν αἰγοβοσκὸν Μελάνθιον νὰ μᾶς φέρῃ αἶγας, αἱ ὁποῖαι νὰ ἐξέχωσι κατὰ πολλὰ ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων, ὅπως ἀφοῦ προσενέγκωμεν μηρία εἰς τὸν κλυτότοξον, (περιφανῆ [εἰς τὰ τόξα] τοξότην) Ἀπόλλωνα, δοκιμάσωμεν τὸ τόξον καὶ ἀποτελειώσωμεν τὸ ἀγώνισμα.»

(1) Τὸ κείμενον λέγει ἀμφίαλος· ἀλλὰ πρέπει τις νὰ κλίνῃ τὸν αὐχένα ἀπέναντι τῆς δυσκολίας τῶν ἀναλόγων παρ' Ὁμήρῳ λεξεων· αἱ λεξεις αὗται, καθ' ἡμᾶς, εἶναι ἀμετάφραστοι.

Οὕτως εἶπεν ὁ Ἀντίνοος, εἰς αὐτοὺς δὲ ἤρεσεν ὁ λόγος. Ἐν τούτοις οἱ μὲν κήρυκες ἔχυνον ἐπὶ τῶν χειρῶν (των) ὕδωρ, οἱ δὲ ὑπηρέται ἐπλήρωσαν τοὺς κρατῆρας (μέχρι τῆς στεράνης) ἀπὸ ποτὸν (1), ἐμοίρασαν δὲ εἰς ὅλους κατὰ σειρὰν ἀρχίσαντες (ἀπὸ τὰ δεξιὰ), (2) διὰ τῶν ποτηρίων. Ἀφοῦ δὲ ἔκαμον σπονδὴν καὶ ἔπιον, ὅσον ἤθελεν ἡ ψυχή των, πρὸς τούτους τότε ὄμλια φρονῶν ὡμίλησεν ὁ περίνους Ὀδυσσεύς.

« Ἀκούσατέ μου, μνηστῆρες τῆς περιφήμου ἀνάσσης—ὅπως εἴπω (καὶ ἐγὼ) ὅσα ἡ ψυχή μὲ διατάσσει—παρακαλῶ δὲ μάλιστα τὸν Εὐρύμαχον καὶ τὸν θεοειδῆ Ἀντίνοον, ἐπειδὴ καὶ εἶπε τὸν λόγον τοῦτον καθὼς πρέπει, (δηλαδὴ) τώρα μὲν νὰ παύσωμεν τὸ τόξον, ν' ἀριερωθῶμεν δὲ εἰς τοὺς θεοὺς(3). ἀπὸ πρωΐας δὲ ὁ θεὸς θέλει ἐγχειρίσει τὴν νίκην εἰς ὁποιον εὐδοκήσῃ. Ἀλλὰ δότε καὶ εἰς ἐμὲ τὸ καλῶς ἐξεσμένον τόξον, ὅπως δοκιμάσω μεταξὺ ὑμῶν τὴν ῥώμην τῶν βραχιόνων μου, ἀρά γε ἡ δύναμις μου εἶναι ἀκόμη τοιαύτη, ὁποία ἦτο πρότερον εἰς τὰ εὐκίνητά μου μέλη, ἢ πλέον μὲ κατέστρεψαν αἱ περιπλανήσεις καὶ αἱ ταλαιπωρίαι (ἡ ἔλλειψις καλῆς περιποιήσεως). »

Οὕτως εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ ὠργίσθησαν ὑπερηφάνως, φοβηθέντες μὴ ἐντείνῃ τὸ καλῶς ἐξεσμένον τόξον. Ὁ δὲ Ἀντίνους ἐπιπλήττων (ὑβρίζων) αὐτὸν εἶπε τὰ ἑξῆς·

« Ἄ! ἄθλιε ξένε, ἀρκετὸν νοῦν ἔχεις· δὲν εἶσαι εὐχαριστημένος ὅτι σὺ συναγείσαι μεταξὺ ἡμῶν τῶν ἀνδρείων, καὶ οὐδέποτε στερεῖσαι φαγητοῦ, πρὸς τούτοις δὲ ἀκούεις καὶ τοὺς λό-

(1) Δὲν λέγει οἶνον ἁπλῶς, ἀλλὰ ποτόν, διότι, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ (κεράννυμι=ἀνακατόνω), οἱ κρατῆρες ἐχρησίμευον πρὸς τὸ συγχιρᾶν τὸν καθαρὸν (ἄκρατον) οἶνον μετὰ τοῦ ὕδατος.

(2) Βλέπε ἀνωτέρω στίχ. 441.

(3) Ἐπειδή, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Ἀντίνοος, ἡ ἔριδι τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦτο, λέγει ὁ Ὀδυσσεύς, εἶναι καλὴν ὥραν νὰ ἀριερώσωμεν τὰς ὥρας μας εἰς τοὺς θεούς.

γους καὶ τὴν συνομιλίαν μας; ἐνῷ οὐδεὶς ἄλλος ξένος καὶ πτωχὸς ἀκούει (εἰς οὐδένα ἄλλον εἶναι συγκεχωρημένον νὰ ἀκροάζεται) τοὺς λόγους μας· ὁ (ὡς τὸ μέλι ὅμως) γλυκὺς οἶνος σὲ προσέβαλεν, ὅστις καὶ ἄλλους ἀνθρώπους βλάπτει, ὁστισδήποτε ἤθελε τὸν ῥοφᾷ ἁπλήστως (μὲ ἀνοικτὸν στόμα) οὐδὲ πίνῃ μετρίως (ὅπως πρέπει). Ὁ οἶνος καὶ τὸν Κένταυρον, καὶ τὸν περιδόξαν Εὐρυτίωνα κατέστρεψεν ἐλθόντας εἰς τοὺς Λαπίθας (1) ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ γενναιοψύχου Πειριθόου· ἐπειδὴ ἅμα τοῦ (Κενταύρου) ἀρῆρεσεν ὁ οἶνος τὰς φρένας ἐμάνη καὶ ἠτύχησεν ἔκαμνε κακά, ταραχὰς) ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Πειριθόου· τοὺς ἥρωας δὲ ἐκυρίευσε θλῖψις, ἀναπηδήσαντες δὲ ἔσυρον αὐτὸν (τὸν Κένταυρον) διὰ τοῦ προθύρου ἔξω, ἀποκόψαντες διὰ τοῦ ἀνηλεοῦς (σκληροῦ) χαλκοῦ (2) τὰ ὦτα καὶ τὴν ῥῖνά του· ἐκεῖνος δὲ βλαρωθεὶς τὰς φρένας ἀνεχώρησεν. ἐδυσφόρει δὲ ἡ ἀσύνετος αὐτοῦ ψυχὴ διὰ τὸ πάθος του· καὶ ἔκτοτε διηγέρθη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Κενταύρων(3) φιλονεικία (διαμάχη, ἔρις), ἀλλ' αὐτὸς πρῶτος (ὁ Κενταύρος) οἰνοβαρῶν εὗρε τὸν ὀλεθρόν του· τοιουτοτρόπως καὶ εἰς σὲ προαναγγέλω μέγα κακόν, ἐὰν (τυχὸν) ἐντείνῃς τὸ τόξον· διότι οὐδεμίαν πλέον περιποίησιν θέλεις εὕρει μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου λαοῦ, ἀλλὰ παρευθὺς θέλα-

(1) Ἔθνος μάχιμον, τὸ ὁποῖον κατῴκει παρὰ τὸν Πηνειὸν ποταμὸν τῆς Θεσσαλίας· περίφημοι διὰ τὴν κατὰ τῶν Κενταύρων νίκην των. Ἀξία δὲ παρατηρήσεως εἶναι ἡ φράσις αὕτη τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἔλεγον πάντοτε « εἰς Ἕλληνας » ἀντὶ τοῦ σήμερον ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἑλλάδα « εἰς Πέρσας »=εἰς Περσίαν κλπ.

(2) Δηλαδὴ μαχαίρας. Βλέπε τῆς ἀνὰ χεῖρας μεταφράσεως Τόμ. Δ' Σελ. 84 σημ. 2.

(3) Ἐκ τῆς ἀντιθέσεως φαίνεται ὅτι ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ ὑπάρχουσαν διαφορὰν μεταξὺ Κενταύρων καὶ ἀνθρώπων. Καὶ πραγματικῶς ἡ Μυθολογία πλάττει τοὺς Κενταύρους κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνθρώπους, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἵππους· τὸ ὁποῖον ἀλληγορικῶς ὑπεμφαίνει ὅτι πάντοτε παρουσιάζοντο εἰς τὰς μάχας ἱππεῖς. Ἡ δὲ μνημονευομένη ἐνταῦθα ἔρις συνέβη κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Πειριθόου, ἣτις κατέληξεν ἔπειτα εἰς γενικὸν μεταξὺ Κενταύρων καὶ Λαπίθων πόλεμον.

μεν σὲ πέμψει διὰ μελανοχρόου πλοίου εἰς τὸν ἀγριώτατον τῶν ἀνθρώπων Ἔχετον, ὅθεν (ἀπὸ τὸν ὁποῖον) κατ' οὐδένα τρόπον θέλεις σωθῆ. Ἄλλ πῖνε (ἐδὼ) ἥσυχος, καὶ μὴ διαγωνίζεσα (ἐρίζῃς) μὲ ἄνδρας νεωτέρους (σου).»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Ἀντίνοε, δὲν εἶναι καλὸν οὔτε δίκαιον νὰ λοιδορῇς (ὑβρίζῃς) τοὺς ξένους τοῦ Τηλεμάχου, ὁστισδήποτε ἤθελεν ἔλθει εἰς τὸν οἶκον τοῦτον. Ἐλπίζεις (τάχα) ὅτι ἂν ὁ ξένος, πεποιθὼς εἰς τὴν ῥώμην τῶν χειρῶν του, ἤθελε τανύσει τὸ μέγα τόξον τοῦ Ὀδυσσέως, θὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ θὰ μὲ λάβῃ σύζυγόν του; ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς νομίζω ἐλπίζει τοῦτο καὶ ἐνδομύχως· καὶ ἂς μὴ εὐωχῆται κανεὶς ἐξ ὑμῶν ἐνταῦθα θλιβόμενος δι' αὐτό· ἐπειδὴ οὐδὲ κὰν ἁρμόζει (εἶναι ἀνάρμοστον, γελοῖον καὶ νὰ ὑποθέσῃ τις) τὸ τοιοῦτον.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπήντησεν Εὐρύμαχος, ὁ υἱὸς τοῦ Πολύβου.

« Ὦ κόρη τοῦ Ἰκαρίου, νουνεχὴς Πηνελόπη, δὲν πιστεύομεν (βέβαια) ὅτι θὰ σὲ λάβῃ (νυμφευθῇ) οὗτος, διότι δὲν εἶναι πρέπον· ἀλλ' αἰσχυνόμεθα (ἐντρεπόμεθα) τοὺς μετέπειτα λόγους τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, μήπως εἴπῃ ποτὲ κανεὶς ἀναξιώτερος (ποταπώτερος) ἐκ τῶν Ἑλλήνων «ὦ! πολὺ μηδαμινοὶ (ἀσήμαντοι, ἄνανδροι) ἄνδρες μνηστεύονται τὴν σύζυγον ἀνδρὸς ἀμωμήτου (ἐπιτηδείου καθ' ὅλα)· οἵτινες οὐδὲ ἓν τόξον δύνανται νὰ ἐντείνωσιν· ἀλλὰ κάποιος ξένος πτωχὸς πολυπλάνητος ἐλθὼν ἐτάνυσεν εὐκόλως τὸν βιὸν (δοξάρι τοῦ τόξου), διεπέρασε δὲ τοὺς πελέκεις». Οὕτω θὰ εἴπωσι, αἰσχύνην δὲ ταῦτα θέλουσι προσάπτει εἰς ἡμᾶς. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἡ περινουστάτη Πηνελόπη.

« Εὐρύμαχε, διατὶ τοῦτο μόνον θεωρεῖτε αἰσχύνην σας; δὲν εἶναι (ἐπίσης) δυτατὸν ν' ἀπολαμβάνωσιν εὔκλειαν παρὰ τῷ λαῷ καὶ ὅσοι κατατρώγουσι τὸν οἶκον (περιουσίαν) ἀνδρὸς γενναίου· αὐτὸς δὲ ὁ ξένος εἶναι μὲν ἀρκετὰ ῥωμαλέος καὶ εὐπαγὴς (εὔρωστος), καυχᾶται (λέγει) δὲ ὅτι κατάγεται ἀπὸ (καλὴν) γενεὰν καὶ εἶναι υἱὸς πατρὸς ἀγαθοῦ (εὐγενοῦς ἀνδρείου)·

Ἀλλ' ἄγε, δότε εἰς αὐτὸν τὸ καλῶς ἐξεσμένον τόξον, ὅπως ἴδωμεν (τὸ ἀποβησόμενον). Διότι θὰ εἴπω τι τὸ ὁποῖον καὶ θέλω τὸ ἐκτελέσει· ἐὰν ἐπιτύχῃ καὶ τανύσῃ αὐτό, δώσῃ δὲ κλέος εἰς αὐτὸν ὁ Ἀπόλλων, θέλω τὸν ἐνδύσει ὡραῖα φορέματα, ἐπανωφόρεμα καὶ χιτῶνα, θέλω δὲ τῷ χαρίσει καὶ ὀξὺ ἀκόντιον, ἀλεξιτήριον (προφύλαγμα) ἐναντίον τῶν κυνῶν καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀμφίστομον ξίφος, θὰ βάλω δὲ ὑπὸ τοὺς πόδας του ὡραῖα ὑποδήματα, καὶ θὰ τὸν στείλω, ὅπου ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδία του τὸν διατάσσει (ὅπου ἐπιθυμεῖ).»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπήντησεν ὁ εὐφυὴς Τηλέμαχος.

« Μῆτερ μου, οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων εἶναι καταλληλότερος ἐμοῦ νὰ δώσῃ ἢ ν' ἀρνηθῇ τὸ τόξον, εἰς ὅντινα θέλῃ, οὔτε ὅσοι εἶναι ἔξοχοι ἐν τῇ βραχώδει Ἰθάκῃ οὔτε οἱ κατοικοῦντες τὰς πρὸ τῆς ἱπποτρόφου Ἤλιδος νήσους· ἐκ τῶν ὁποίων οὐδεὶς δύναται νὰ μὲ βιάσῃ (ἐμποδίσῃ), ὁπόταν θέλω καὶ διαπαντὸς νὰ χαρίσω αὐτῷ τὸ τόξον τοῦτο. Ἀλλὰ πήγαινε εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ ἐνασχολοῦ εἰς τὴν ἐργασίαν σου, (ἐργαζομένη) εἰς τὸν ἱστὸν καὶ εἰς τὴν ἠλακάτην· διάταξον δὲ καὶ τὰς ὑπηρετρίας (σου) νὰ κυττάζωσι τὰ ἔργα των, περὶ δὲ τοῦ τόξου θέλουσι φροντίσει ὅλοι οἱ ἄνδρες, μάλιστα δ' ἐγώ· διότι ἐγὼ ἐξουσιάζω εἰς τὴν οἰκίαν (1).»

Ἐκείνη μὲν θαυμάσασα (τὸν υἱόν της) ἀνεχώρησεν ὀπίσω εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ ἤκουσεν (ἐκ ψυχῆς) τὸν φρόνιμον λόγον τοῦ υἱοῦ της, ἀναβᾶσα δὲ μετὰ τῶν θαλαμηπόλων εἰς τὸ ὑπερῷον ἔκλαιε τὸν ἀγαπητόν (της) σύζυγον Ὀδυσσέα, μέχρις οὗ ἔβαλεν ἐπὶ τῶν βλεφάρων αὐτῆς γλυκὺν ὕπνον ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ.

---

(1) Ὁ Τηλέμαχος διὰ νὰ κάμῃ ἐκποδὼν τὰς γυναῖκας, ὅπως μὴ παρευρεθῶσιν εἰς τὸ προπαρασκευαζόμενον δρᾶμα προφέρει τὸν ὑβριν τοῦτον λόγον, καὶ δὲν διστάζει νὰ φερθῇ θεσποτικῶς καὶ πρὸς αὐτὴν ἀκόμη τὴν περιλημένην μητέρα του. Ἤδη δὲ, ὅτε ἐκεῖναι ἀναχωροῦσιν, ἀρχίζει ἡ κρίσιμος τῆς τοῦ δράματος λύσεως στιγμή.

Ἐν τούτοις ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς λαβὼν τὸ καμπύλον τόξον περιέφερεν αὐτό· ὅλοι δὲ οἱ μνηστῆρες ἐκραύγαζον (ἐθορύβουν) ἐντὸς τῶν μεγάρων· ἔλεγε δὲ ἕκαστος τῶν ὑπερηφάνων νέων.

« Ποῦ τάχα φέρεις τὸ καμπύλον τόξον, μωρὲ καὶ ἄθλιε χοιροβοσκέ; ταχέως θὰ σὲ καταφάγουν πλησίον εἰς τοὺς χοίρους σου οἱ κύνες, τοὺς ὁποίους ἔτρεφες, ἐὰν ὁ Ἀπόλλων καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ συγκαταβῶσιν εἰς τὰς εὐχάς μας (μᾶς γείνωσιν ἵλεῳ). »

Οὕτως εἶπον, ἐκεῖνος δὲ κατέθηκε τὸ τόξον αὐτοῦ (ὅπου ἴστατο) εἰς τὸ μέσον φοβηθείς, ἐπειδὴ πολλοὶ ἐθορύβουν ἐντὸς τῶν μεγάρων. Ὁ Τηλέμαχος δὲ ἀφ' ἑτέρου τὸν ἐρροβέρισεν εἰπών.

« Πατέρα, ῥέρε πλησίον τὸ τόξον· δὲν θὰ ὑπακούσῃ βεβαίως ἐξίσου εἰς ὅλους, (πρόσεχε) μήπως καὶ ἐνῷ εἶμαι νεώτερος σὲ ἀποπέμψω εἰς τοὺς ἀγροὺς τύπτων σε διὰ πεταδίων· εἶμαι δὲ ὑπέρτερός σου κατὰ τὴν ῥώμην· διότι εἴθε νὰ ἦμην τοσοῦτον (ὅσον εἶμαι ὑπέρτερός σου) ὑπέρτερος κατὰ τὴν δύναμιν τῶν βραχιόνων, ὅλων τούτων τῶν μνηστήρων, ὅσοι εἶναι ἐντὸς τῆς οἰκίας, ταχέως τότε ἤθελον ἀποπέμψει οἰκτρῶς ἕνα ἕκαστον(1) αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου οἴκου, ἐπειδὴ μηχανῶνται (πάντοτε) ὀλέθρια πράγματα. »

Οὕτως εἶπεν, οἱ δὲ μνηστῆρες ὅλοι ἐγέλασαν ἱλαρῶς δι' αὐτὸν, οὐδ' ὠργίσθησαν κατὰ τοῦ Τηλεμάχου· ὁ δὲ χοιροβοσκὸς ἀναλαβὼν τὸ τόξον καὶ φέρων αὐτὸ ἐντὸς θαλαμου πλησιάσας ἔθηκεν αὐτὸ ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ περινοουστάτου Ὀδυσσέως, καὶ προσκαλέσας ἔξω τὴν τροφὸν Εὐρύκλειαν εἶπε πρὸς αὐτήν.

(1) Ἴσως καλλίτερον, ἀντὶ τοῦ «ταχέως ἤθελον ἀποπέμψει τινὰ ἐκ τῶν μνηστήρων κλπ.» ὅπως ἐξηγοῦσιν ἄλλοι τινὲς ἐνταῦθα τὸ τ ι ν ά. Ἀλλ' ὁ Ὅμηρος μεταχειρίζεται τὸ τ ὶ ς καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἕκαστος· ὡς π. χ. εἰς τὸν στίχον.

Ὧδέ δέ τις εἶπεσκε νεῶν ὑπερηνορεόντων

καὶ

Ὧδε δέ τις εἶπεσκεν ἰδὼν ἐς πλησίον ἄλλον·

τὸ ὁποῖον σημαίνει «τοιουτοτρόπως δὲ ἔλεγεν ὁ καθεὶς πρὸς τὸν παρ' αὐτῷ ἱστάμενον.»

« Ὁ Τηλέμαχος σὲ προστάζει, ὦ συνετὴ Εὐρύκλεια, νὰ κλείσῃς τὰς στερεῶς κατεσκευασμένας θύρας τοῦ μεγάρου, ἂν δὲ κάνεις ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀκούσῃ ἔνδον στεναγμὸν ἢ κτύπον ἐνδόθεν τῶν τοίχων, νὰ μὴ προκύψῃ (διὰ νὰ ἐξετάσῃ), ἀλλὰ σιωπηλοὶ νὰ ἐξακολουθῆτε τὸ ἔργον σας. »

Οὕτως εἶπεν, ἐκείνη δὲ τίποτε δὲν ἀπήντησεν (ὁ λόγος της ἦτο ἄπτερος), ἔκλεισε δὲ τὰς θύρας τῶν καλοκατοικημένων μεγάρων.

Ὁ δὲ Φιλοίτιος ἔφυγε (ἐπήδησε) σιγηλῶς ἀπὸ τὸν θάλαμον ἔξω, ἔκλεισε δὲ παρευθὺς τὰς θύρας τῆς περιφράκτου αὐλῆς· ὑπῆρχε δὲ ὑπὸ τὴν αἴθουσαν σχοινίον (κάλως) εὐπεριστρόφου πλοίου βύβλινον(1), δι' αὐτοῦ λοιπὸν ἔδεσε στερεὰ τὰς θύρας, ὁ ἴδιος δὲ εἰσῆλθεν ἐντός· ἔπειτα δὲ ἐλθὼν ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ἕδρας, ὅθεν εἶχε σκωθῆ, παρατηρῶν τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις ἤδη παρετήρει τὸ τόξον περιστρέφων αὐτὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, μήτις ἀποδημοῦντος τοῦ κυρίου του, διέτρησαν (ἔφαγον) αὐτὸ οἱ σκώληκες· ἔλεγε δὲ ὁ καθεὶς παρατηρῶν τὸν πλησίον του.

« Μήπως ἆρά γε ὑπῆρξεν οὕτος κἀνεὶς ἐραστὴς καὶ ἔμπειρος τῶν τόξων· ἢ μήπως ἴσως ὑπάρχουσι τοιαῦτα καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του· ἢ ἔχει σκοπὸν νὰ κατασκευάσῃ, καὶ (δι' αὐτὸ) τὸ παρατηρεῖ τοσουτοτρόπως πανταχόθεν ὁ κάκιστος ἀλήτης (ἀκατάστατος ἄνθρωπος). »

Ἄλλος πάλιν ἔλεγεν ἐκ τῶν ὑπερηφάνων νέων.

« Εἴθε νὰ ἐπιτύχῃ καὶ αὐτὸς τόσην ὠφέλειαν, ἐπειδὴ θέλει δυνηθῆ τάχα νὰ τανύσῃ τοῦτο. »

Οὕτως ἔλεγον οἱ μνηστῆρες, ἀλλ' ὁ πανοῦργος Ὀδυσσεὺς, εὐθὺς ἅμα ἔλαβε τὸ μέγα τόξον εἰς τὰς χεῖράς του καὶ τὸ παρετήρησε πανταχόθεν, καθὼς ὅταν ἀνὴρ τραγῳδιστὴς γνωρίζων νὰ παίζῃ τὴν φόρμιγγα ἤθελε τανύσει εὐκόλως τὴν χορ-

(1) Β ύ β λ ο ς φυτὸν τῆς Αἰγύπτου, τοῦ ὁποίου τὸν φλοιὸν μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι ὑπὸ τὸ ὄνομα π ά π υ ρ ο ς ἀντὶ χάρτου. Πρὸς τούτοις δὲ κατεσκεύαζον ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ τούτου καὶ σχοινία ὅμοια πρὸς τὰ φ λ α μ ο υ ρ ό σ χ ο ι ν α.

δὴν τριγύρω εἰς τὸ κυρτὸν ξύλον(1) (ἐφ' οὗ αἱ χορδαὶ ἐπιγομφίζονται) προσαρμόσας ἑκατέρωθεν ἐλαστικὸν ἔντερον προβάτου, οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀκόπως ἐπάνυσε (παρευθὺς) τὸ μέγα τόξον· πιάσας δὲ τὴν νευρὰν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἔπληξεν (ἐδοκίμασεν) αὐτήν, ἐκείνη δὲ ἐκελάδησεν ὡραίαν, ὁμοίαν μὲ χελιδόνα τὴν φωνήν· οἱ μνηστῆρες δὲ ἐθλίβησαν (ἐν ἑαυτοῖς) μεγάλως καὶ ἄλλαξεν ἡ χροιὰ ὅλων. Ὁ δὲ Ζεὺς ἔβροντα δυνατὰ δίδων (φανερόνων) σημεῖα· εὐφράνθη δὲ τότε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς, διότι ἔδειξεν αὐτῷ σημεῖον (σύρανόθεν) ὁ υἱὸς τοῦ ποικιλόφρονος (στρυφνοῦ, πανούργου) Κρόνου· ἔλαβε δὲ τὸ ταχὺ βέλος, τὸ ὁποῖον ἔκειτο μόνον πλησίον ἐπὶ τῆς τραπέζης· τὰ δὲ ἄλλα ἔκειντο ἐντὸς τῆς φαρέτρας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἔμελλον νὰ τὰ γευθῶσιν οἱ Ἀχαιοὶ (μνηστῆρες)· (τὸ βέλος λοιπὸν) τοῦτο σηκώσας ἐπὶ τοῦ πήχεως τῆς χειρός του ἔσυρε τὴν νευρὰν ὑπὸ τὰς γλυφίδας (τῶν βελῶν), ἐκ τοῦ μέρους ἔνθα ἐκάθητο, ἔρριψε δὲ τὸ βέλος ἀπ' ἀντικρὺ σημαδεύων, διεπέρασε δὲ διὰ μέσου (τῶν πελέκεων) τὸ χάλκινον βέλος· ἔπειτα δὲ εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον.

« Τηλέμαχε, δὲν σὲ κατήσχυνεν (δὲν σ' ἐντροπιάζει) ὁ ξένος (σου) καθήμενος ἐντὸς τῶν μεγάρων, διότι οὐδὲ ἀρκετὸν καιρὸν ἠργοπόρησα (ὥστε) νὰ τανύσω τὸ τόξον οὔτε τοῦ σκοποῦ ἀπέτυχον, ἡ δὲ ἰσχύς μου ἀκόμη μένει ἀκλόνητος· καὶ δὲν εἶναι καθὼς οἱ μνηστῆρες οὗτοι ἀτιμάζοντες με ὀνειδίζουσιν. Ἀλλ' εἶναι πλέον ὥρα νὰ προετοιμάσωμεν καὶ δεῖπνον διὰ τοὺς (ἐντεῦθεν συνηγμένους) Ἕλληνας, ἐνόσῳ φέγγει (ἀκόμη), ἀκολούθως δὲ πάλιν θέλομεν διασκεδάσει (1) (τερφθῆ) διὰ τῶν ἀσμάτων καὶ

(1) Τὸ ἐν τῷ κειμένῳ καλούμενον κ ό λ λ ο ψ ἴσως τὸ ξυλίδιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου τεντόνουσιν εἰς τὴν λύραν τὴν κιθάραν κλπ. τὰς χορδάς.

(2) Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐνταῦθα εἰρωνεύεται τοὺς μνηστῆρας δεῖπνον αἰνιττόμενος τὴν μελετωμένην ἐπὶ τῆς παρούσης στιγμῆς μνησικακίαν.

τῆς φόρμιγγος· διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ στολίσματα (1) τῆς εὐωχίας.»

Εἶπε καὶ ἔνευσε διὰ τῶν ὀφρύων αὐτοῦ. Ὁ δὲ Τηλέμαχος, ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως, περιεζώσθη τὸ ὀξὺ (κοπτερὸν) ξίφος, ἐνέβαλε δὲ εἰς τὴν (φίλην) χεῖρά του τὴν λόγχην, ἐστάθη δὲ παρ' αὐτῷ (τῷ Ὀδυσσεῖ) πλησίον εἰς τὸν θρόνον ὡπλισμένος μὲ χαλκὸν (ὅπλα χάλκινα) ἀπαστράπτοντα.

(1) Ἀ ν α θ ή μ α τ α δηλ. ἀ φ ι ε ρ ώ μ α τ α ἀπὸ τὸ ἀνατίθημι—ἀφιερῶ. Ἐξηγήσαμεν δὲ σ τ ο λ ί σ μ α τ α διότι ἀναμφιβόλως τ' ἀναθήματα χρησιμεύουσι πρὸς στολισμὸν τῶν οἷς ἀνατίθενται.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Χ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ τοῦ τόξου του φονεύει πρῶτον τον Ἀντίνοον, κα γνωρίζει τὸν ἑαυτόν του εἰς τοὺς ἄλλους μνηστῆρας. Ὁ Εὐρύμαχος προσπαθεῖ ματαίως νὰ τὸν ἐξιλεώσῃ. Ὁ Ὀδυσσεὺς φονεύει καὶ τοῦτον καὶ ὁ Τηλέμαχος δὲ φονεύει τὸν Ἀμφίνομον. Ἐντεῦθεν βλέποντες οἱ μνηστῆρες ὅτι ἀδύνατον νὰ κάμψωσι τὸν Ὀδυσσέα, προπαρασκευάζονται εἰς ἄμυναν· καὶ ὁ μὲν Εὔμαιος καὶ Φιλοίτιος ἐπιβοηθοῦσι τὸν Ὀδυσσέα, ὁ δὲ Μελάνθιος φέρει ὅπλα εἰς τοὺς μνηστῆρας. Τοῦτον οἱ δοσκοὶ συλλαβόντες προσέδεσαν εἰς κίονα. Ἐν τούτοις ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Μέντορος ἐμψυχόνει τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸ υἱόν του. Ἐντεῦθεν ἐγείρεται σφοδροτέρα μάχη. Καὶ τελευταῖον διὰ τῆς θείας τῆς Ἀθηνᾶς ἐπικουρίας, ἥτις ἀπέστρεφε τὰ βέλη τῶν μνηστήρων εἰς τὸ κενὸν, φονεύονται ἅπαντες οἱ μνηστῆρες. Ἐκ τούτων φείδεται ὁ Ὀδυσσεὺς τῆ ἐπεμβάσει τοῦ Τηλεμάχου τὸν κιθαρῳδὸν Φήμιον καθὼς καὶ τὸν κήρυκα Μέδοντα. Ἀκολούθως προσκαλέσας ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν Εὐρύκλειαν τῆ διακοινοῖ τὴν χαρὰν του καὶ διατάσσει νὰ ἐκφέρωσι τὰ πτώματα καὶ νὰ καθαρίσωσι τὸν θάλαμον καθὼς καὶ τὰ ἔπιπλα. Ἔπειτα δὲ ἐτιμώρησαν δώδεκα ἐκ τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἐξύβρισαν τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσέως· Τιμωρησάμενοι δὲ καὶ τὸν Μελάνθιον ἐξήγνιζον τὴν οἰκίαν ἀπὸ τοῦ μιάσματος τοῦ φόνου.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Χ.

Μνηστηροφονία.

Ὁ δὲ περίνους Ὀδυσσεὺς ἀποτινάξας τὰ παλαιόρρυχα ἐπήδησεν ἐπὶ τὸ μέγα κατώφλιον, κρατῶν (ἀνὰ χεῖρας) τὸ τόξον καὶ τὴν πλήρη βελῶν φαρέτραν, ἐξέχεε δὲ τὰ ὀξέα τοῦ βέλη αὐτοῦ πρὸ τῶν ποδῶν(1), καὶ εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας.

«Ὁ μὲν ἀγὼν οὗτος εἰς μάτην ἐξετελέσθη· ἤδη δὲ θέλω δοκιμάσει ἕτερον σκοπὸν (σημάδι), τὸν ὁποῖον οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἀνὴρ ἐκτύπησεν, ἴσως (ἐὰν) ἐπιτύχω, καὶ μὲ δοξάσῃ ὁ Ἀπόλλων.»

Εἶπε καὶ δτηύθυνε κατὰ τοῦ Ἀντινόου τὸ πικρὸν βέλος. Ἐκεῖνος μὲν ἔμελλε νὰ σηκώσῃ τὸ χρυσοῦν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἔχον λαβὰς ποτήριον, διὰ νὰ πίῃ οἶνον, καὶ ἤδη τὸ ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς του· οὐδὲ κἂν ἐστοχάζετο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὸν φόνον· καὶ τίς ἤθελε πιστεύσει ὅτι εἷς καὶ μόνος μεταξὺ τῶν συνδαιτυμόνων, ἔστω καὶ ἂν ἦτο καὶ ἰσχυρότατος, ἤθελεν ἐπιχειρήσει κατ' αὐτοῦ θάνατον κακὸν καὶ μαύρην μοῖραν, ἀλλ' ὁ Ὀδυσ-

(1) Τὸ ὕψος τοῦ χωρίου τούτου θαυμάζει Γάλλος τις σοφὸς ἑλληνιστής. Πόσον αἰφνιδίως μεταβαίνει ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τῆς τύχης τοῦ ταπεινοῦ καὶ εὐτελοῦς ἐπαίτου εἰς τὴν τοῦ τρομεροῦ μαχητοῦ, ἐνοικητοῦ τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς.

σεὺς σημαδεύσας αὐτὸν τὸν ἐκτύπησε διὰ τοῦ βέλους, διεπέρασε δὲ ἡ αἰχμὴ τὸν ἀπαλὸν αὐχένα του, ἔγειρε δὲ πλαγίως, καὶ ἔπεσε τὸ ποτήριον ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ κτυπηθέντος, καὶ ῥεῦμα παχὺ αἵματος ἀνθρωπίνου τοῦ ἦλθεν ἀπὸ τοὺς ῥώθωνας· κτυπήσας δὲ τὴν τράπεζαν διὰ τοῦ ποδὸς τὴν ἀπώθησε μακράν του, καὶ ἔῤῥιψε κάτω τὰ ἐπ' αὐτῆς κείμενα· τὰ δὲ φαγητὰ καὶ τὰ ἐψημένα κρέατα ἐκυλίοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οἱ δὲ μνηστῆρες ὅλοι ἐθορύβησαν ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ὅτε εἶδον πεσόντα (φονευθέντα) τὸν ἄνδρα, ἠγέρθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἑδρῶν καὶ ὥρμησαν ἐντὸς τοῦ θαλάμου παρατηροῦντες πρὸς τοὺς καλοκτισμένους τοίχους· ἀλλ' οὐδαμοῦ ὑπῆρχεν ἀσπὶς ἢ ἄλλο τι στιβαρὸν ὅπλον. Ὑβριζον (ἠπείλουν) δὲ τὸν Ὀδυσσέα μὲ πικρούς (ὀργίλους) λόγους.

« Ξένε, κακῶς (ἢ ἀνεπιτηδείως) κατατοξεύεις τοὺς ἄνδρας· ἀλλ' ὄχι, δὲν θὰ ἐπιτύχῃς καὶ ἄλλον ἀγῶνα· ἀλλὰ τώρα δεινὸς (οἰκτρὸς) ὄλεθρος καὶ σὲ θὰ εὕρῃ (τώρα θὰ τιμωρηθῇς καὶ σύ)· διότι (μᾶς) ἐφόνευσες ἄνδρα, ὅστις ἠρίστευε κατὰ πολλὰ μεταξὺ τῶν νέων ἐν Ἰθάκῃ· διὰ τοῦτο ἐδῶ τώρα θὰ σὲ καταφάγωσιν οἱ γῦπες. »

Ἔλεγεν ἕκαστος αὐτῶν (πρὸς τὸν Ὀδυσσέα), ἐπειδὴ εἶπαν (ἐνόμισαν τάχα) ὅτι χωρὶς νὰ θέλῃ (ἐξ ἀπροσεξίας) ἐφόνευσε τὸν ἄνδρα· οὐδ' ἐννόησαν οἱ ἄφρονες, ὅτι πλέον καὶ εἰς αὐτοὺς ὅλους ἐπέκειτο τὸ τέρμα τοῦ ὀλέθρου (των). »

Πρὸς τούτους δὲ ἀγριοκυτάξας εἶπεν ὁ περίνους Ὀδυσσεύς.

« Σκύλοι, δὲν ἠλπίζετε νὰ ἐπιστρέψω πλέον εἰς τὴν οἰκίαν μου ἀπὸ τὴν Τρῳάδα καὶ δι' αὐτὸ μοῦ κατετρώγετε τὴν περιουσίαν, συνευρίσκεσθε δὲ μὲ τὰς ὑπηρετρίας μου βιαίως, καὶ ἐνῷ ἐγὼ ἔζων ἀκόμη ἐζητεῖτε τὴν γυναῖκά μου εἰς γάμον, χωρὶς οὔτε τοὺς θεοὺς οἵτινες κατοικοῦσι τὸν εὐρὺν οὐρανὸν νὰ φοβηθῆτε, οὔτε τινὰ τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐντραπῆτε διὰ τὸ μέλλον· τώρα εἰς ὅλους ὑμᾶς ἐπίκειται τὸ τέρμα τῆς ζωῆς (τὸ τέλος τῶν κακῶν σας, ὁ χείριστος ὄλεθρος). »

Οὕτως εἶπε, ψυχρὸς (ζωηρὸς (1)) δὲ τρόμος κατέλαβεν ἅπαντας· — ἕκαστος δ' ἐκύτταζε πῶς νὰ φύγῃ τὸν δεινὸν ὄλεθρον· — ὁ Εὐρύμαχος δὲ μόνος ἀποκρινόμενος τῷ εἶπεν·

« Ἐὰν μὲν σὺ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεὺς (ὢν) ἦλθες, ταῦτα μὲν ἀληθῶς εἶπες, ὅσα ἔπραττον οἱ (μνηστῆρες) Ἕλληνες, πολλὰ μὲν ἔργα κακὰ ἐν τοῖς μεγάροις, πολλὰ δὲ καὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν (τρώγοντες δηλ. τὰ βοσκόμενα). Ἀλλ' ὁ μὲν αἴτιος ὅλων τούτων Ἀντίνοος κεῖται (φονευθείς)· διότι οὗτος μᾶς παρώτρυνεν εἰς αὐτά, ὄχι τόσον ἐπειδὴ ἐφρόντιζε καὶ εἶχεν ἀνάγκην τοῦ γάμου (τῆς Πηνελόπης)· ἀλλ' ἔχων κατὰ νοῦν ἄλλα (πράγματα), τὰ ὁποῖα δὲν τῷ ἐξετέλεσεν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, νὰ βασιλεύῃ ἐπὶ τοῦ λαοῦ τῆς καλοκατοικημένης Ἰθάκης αὐτός, τὸν δὲ υἱόν σου νὰ φονεύσῃ παραμονεύσας, τώρα δὲ ἐκεῖνος μὲν ἐφονεύθη πρεπόντως, σὺ δὲ φείσθητι τῶν (ἄλλων) ὑπηκόων σου· ὑμεῖς δὲ πάλιν ἀφοῦ συμπληρώσωμεν (διορθώσωμεν) ἕκαστος, ὅσα σοῦ ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν εἰς τὰ μέγαρά σου, θέλομεν τ' ἀποδώσει ἀφοῦ σοι φέρομεν πρὸς ἀποζημίωσιν χαλκόν τε καὶ χρυσὸν ἀξίας εἴκοσι βοῶν ἕκαστος, ἕως ὅτου ἐξιλεωθῇ ἡ ψυχή σου· ἄλλως δὲν εἶναι πρέπον νὰ ὀργισθῇς. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀγριοκυττάξας εἶπεν ὁ περινούστατος Ὀδυσσεύς.

« Εὐρύμαχε, οὐδ' ἐὰν μοι ἀποδώσητε ὅλα, καὶ ὅσα τώρα ὑπάρχουσι παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλα ἀκόμη ἂν ἤθελον μὲ προστεθῇ, οὐδὲ οὕτως ἀκόμη ἤθελον παύσει αἱ χεῖρές μου τὸν φόνον πρὶν τιμωρήσω ὅλην τὴν (πρὸς ἐμὲ) ὕβριν τῶν μνηστήρων· τώρα δὲ παράκειται ἐνώπιον ὑμῶν ἢ νὰ πολεμήσητε ἢ νὰ φύγητε, ὅστις ἂν ἤθελεν ὑπεκφύγει τὸν θάνατον καὶ τὴν μοῖραν· ἀλλὰ

(1) Τὸ κείμενον λέγει χ λ ω ρ ὸ ν δ έ ο ς, δηλαδὴ φ ό β ο ς κ ι τ ρ ι ν ω π ό ς, ὅστις κάμνει τοὺς ἀνθρώπους νὰ κιτρινίζωσιν. Ἂν δὲ καὶ ἐπιτυχέστερον ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἐκφρασθῇ ὁ τρόμος οὗτος, τὸ τοιοῦτον ὅμως εἰς μόνην τὴν γλῶσσαν τοῦ Ὁμήρου ἐπιτυγχάνεται.

νομίζω ὅτι κάνεις δὲν θέλει (δυνηθῆ νὰ) ἀποφύγῃ τὸν δεινὸν ὄλεθρον.»

Οὕτως εἶπεν, αὐτῶν δ' ἐλύθησαν ἐκεῖ τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία. Πρὸς τούτους δὲ ὁ Εὐρύμαχος ἀπεκρίθη καὶ δεύτερον αὖθις·

«Ὦ φίλοι, ὁ ἀνὴρ οὗτος δὲν θέλει ἐπισχήσει τὰς φοβερὰς χεῖράς του, ἀλλ', ἀφοῦ ἅπαξ ἔλαβε τὸ καλῶς ἐξεσμένον τόξον καὶ τὴν φαρέτραν, θὰ τοξεύῃ ἀπὸ τῆς φλιᾶς μέχρις οὗ μᾶς ἀποκτείνῃ ὅλους· ἀλλ' ἂς ἐνθυμηθῶμεν τὴν μάχην, σπασάμενοι δὲ τὰ ξίφη ἀντιτάξατε κατὰ τῶν θανατηφόρων βελῶν τὰς τραπέζας· ἂς ἐπέλθωμεν δὲ κατ' αὐτοῦ ὅλοι μαζευμένοι, ἴσως ἀπὸ τῆς φλιᾶς τὸν ἀπωθήσωμεν ἐκτὸς τῶν θυρῶν, ἐξέλθωμεν δὲ εἰς τὴν πόλιν, ὅπου τάχιστα θέλουσι μᾶς βοηθήσει, καὶ τότε ὁ ἀνὴρ οὗτος θέλει τοξεύσει τὸ τελευταῖον.»

Οὕτως εἰπὼν ἔσυρε τὸ κοπτερόν του χάλκινον ξίφος, τὸ ἀμφοτέρωθεν ἠκονισμένον, ὥρμησε δὲ κατ' αὐτοῦ (τοῦ Ὀδυσσέως) τρομερῶς ἀλαλάζων· ταὐτοχρόνως δὲ καὶ ὁ θεῖος Ὀδυσσεὺς ἐπαφεὶς τὸ βέλος ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τὸ στῆθος πλησίον εἰς τὸν μαζόν, ἐνέπηξε δὲ τὸ ταχὺ βέλος εἰς τὸ ἧπαρ (τοῦ Εὐρυμάχου), αὐτὸς δὲ περιδινηθεὶς ἔπεσεν ὕπτιος ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἔχυσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ ἐδέσματα (φαγητὰ) μετὰ τοῦ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν κοίλου ποτηρίου· ἔτυπτε δὲ τὴν γῆν διὰ τοῦ μετώπου λυσσῶν ἐνδομύχως, ἐτίναξε δὲ λακπίζων διὰ τῶν ποδῶν τὴν ἕδραν (του)· καὶ σκότος (ζόφος) ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἐχύθη.

Ἀναπηδήσας δὲ ὁ Ἀμφίνομος ἐράνη ἀπέναντι τοῦ ἐνδόξου Ὀδυσσέως, ἥλκυσε δὲ τὸ κοπτερὸν ξίφος, (δοκιμάζων) ἂν ἤθελέ πως τὸν ἀποκρούσει ἀπὸ τῶν θυρῶν, ἀλλὰ παρευθὺς τὸν ἔφθασεν ὁ Τηλέμαχος ὄπισθεν καὶ τὸν ἐκτύπησε μὲ τὸ χαλκήλατον δόρυ (ἀκριβῶς) εἰς τὸ μέσον τῶν ὤμων, διεπέρασε δὲ τὰ στῆθη του· ἐβρόντησε δὲ πεσὼν καὶ ἐκτύπησε τὴν γῆν διὰ τοῦ μετώπου· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἀνεπήδησεν ἀφήσας τὸ μακρόσκιον ἀκόντιον αὐτοῦ ἐπάνω εἰς τὸν Ἀμφίνομον, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο μή-

πως ἐνῷ ἤθελεν ἐξέλκει τὸ μακρόσκιον ἀκόντιον ἐφορμήσας τις ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἤθελε τὸν διαπεράσει διὰ τοῦ ξίφους ἢ πως ἄλλως ἤθελε τοῦ καταφέρει (κάμμιαν)· ἔδραμε δ' εὐθὺς καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἀγαπητὸν πατέρα του, καὶ σταθεὶς πλησίον τῷ εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

«Ὦ πάτερ, τώρα θὰ σὲ φέρω ἀσπίδα καὶ δύω δόρατα, καὶ πάγχαλκον περικεφαλαίαν, καλῶς ἡρμοσμένην ἐπὶ τῶν κροτάφων, καὶ ἐγὼ δὲ παρευθὺς θέλω περιβληθῆ, θὰ δώσω δὲ ἄλλα καὶ εἰς τὸν χοιροβοσκὸν καὶ εἰς τὸν βουκόλον· διότι καλλίτερον εἶναι νὰ ἤμεθα ὡπλισμένοι.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περίνους Ὀδυσσεύς·

«Τρέξε καὶ φέρε, ἐνόσῳ ἔχω βέλη πρὸς ἄμυναν, μήπως μὲ ἀπωθήσωσιν ἀπὸ τῆς εἰσόδου ὄντα μόνον.»

Οὕτως εἶπεν, ὁ δὲ Τηλέμαχος ὑπήκουσεν εἰς τὸν πατέρα του, ὥρμησε δὲ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν θάλαμον, ἔνθα ὑπῆρχον τὰ λαμπρὰ ὅπλα. Ἐντεῦθεν ἐπῆρε μὲν τέσσαρας ἀσπίδας, ὀκτὼ ἀκόντια καὶ τέσσαρας χαλκηλάτους περικεφαλαίας μὲ θυσάνους ἀπὸ ἀλογότριχας· ἔδραμε δὲ παρευθὺς πρὸς τὸν πατέρα του φέρων ταῦτα· αὐτὸς δὲ κατὰ πρῶτον μὲν ἐνεδύθη περὶ τὸ σῶμα τὰ χάλκινα ὅπλα· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ὑπηρέται ἐνεδύθησαν τὰ λαμπρὰ ὅπλα, ἐστάθησαν δὲ περὶ τὸν ἐμπειροπόλεμον Ὀδυσσέα τὸν ποικίλα σχέδια γνωρίζοντα.

Αὐτὸς δέ, ἐνόσῳ μὲν εἶχε βέλη πρὸς ἄμυναν, στοχαζόμενος ἐφόνευε πάντοτε ἓν τῇ οἰκίᾳ του ἕνα ἐκ τῶν μνηστήρων, αὐτοὶ δ' ἔπιπτον ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου· ἀφοῦ δ' ἐτελείωσαν τὰ βέλη εἰς τὸν ἄνακτα (Ὀδυσέα) τοξεύοντα, τὸ μὲν τόξον ἐστήριζε πλησίον εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ στερεῶς κατασκευασμένου μεγάρου, κατέναντι λάμπον, αὐτὸς δ' ἔλαβε περὶ τοὺς ὤμους του τὴν ἐκ τεσσάρων ἀλλεπαλλήλων βοείων δερμάτων ἀσπίδα, ἐπὶ δὲ τῆς γενναίας κεφαλῆς ἔθηκε τὴν στερεῶς κατεσκευασμένην περικεφαλαίαν, ἥτις ἦτο ἀπὸ ἀλογότριχας, δεινῶς δὲ ὑπερανωθεν ἐκυμάτιζεν ὁ λόφος της· ἥρπασε δὲ καὶ δύω ἀκόντια ἐστομωμένα διὰ χαλκοῦ.

Ὑπῆρχε δὲ μία μικρὰ θύρα εἰς τὸν καλοκτισμένον τοῖχον, εἰς δὲ τὸ τελευταῖον κατώφλιον τοῦ στερεοῦ μεγάρου ὑπῆρχεν ἔξοδος διὰ τὸν δρόμον τῆς πόλεως, τὸν ὁποῖον ἐκάλυπτον καλῶς ἡρμοσμέναι σανίδες· ταύτην ὁ Ὀδυσσεὺς διέταξε τὸν θεῖον χοιροβοσκὸν νὰ προσέχῃ ἱστάμενος πλησίαν αὐτῆς, εἰς δὲ καὶ μόνος ἠδύνατο νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς· ἐν τούτοις δὲ ὁ Ἀγέλαος ἀποτείνων τὸν λόγον πρὸς ἅπαντας εἶπεν·

« Ὦ φίλοι, δὲν δύναται κανεὶς ν' ἀναβῇ ἐπὶ τῆς θυρίδος νὰ φωνάξῃ δὲ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μᾶς βοηθήσωσι τὸ ὀγλιγωρότερον; καὶ τότε ὁ ἀνὴρ οὗτος νὰ ἤθελε τοξεύσῃ τὸ τελευταῖον. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ὁ αἰγοβοσκὸς Μελάνθιος·

« Δὲν εἶναι διόλου δυνατόν, διοτροφὲς Ἀγέλαε· εἶναι πολὺ στενὴ ἡ θύρα καὶ δύσκολον τὸ στόμιον τῆς ἐξόδου, ὥστε εἷς καὶ μόνος ἀνὴρ δύναται ν' ἀποκρούσῃ ὅλους, ὅταν ἦναι γενναῖος. Ἀλλ' ἄγετε, νὰ σᾶς φέρω ἀπὸ τὸν θάλαμον ὅπλα ὥστε νὰ ὁπλισθῆτε· διότι νομίζω ὅτι μέσα οὐδὲ ἄλλοῦ, που κατέθεσαν τὰ ὅπλα (πανοπλίας) ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ ἔνδοξος αὐτοῦ υἱός. »

Οὕτως εἰπὼν ὁ αἰγοβοσκὸς Μελάνθιος ἀνέβαινεν εἰς τοὺς θαλάμους τοῦ Ὀδυσσέως πρὸς τοὺς διαδρόμους τῆς μεγαλοπρεποῦς οἰκίας, ἔνθεν ἔλαβε δώδεκα μὲν ἀσπίδας, ἄλλα δὲ τόσα ἀκόντια, καὶ ἰσαρίθμους χαλκηλάτους περικεφαλαίας μὲ κόμας ἱππείων τριχῶν· ἔδραμε δὲ παρευθὺς καὶ ἔφερεν αὐτὰ πρὸς τοὺς μνηστῆρας· καὶ τότε ἐλύθησαν τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία τοῦ θείου Ὀδυσσέως, ὅτε εἶδεν αὐτοὺς περιβαλλομένους ὅπλα καὶ ταφάσσοντας διὰ τῶν χειρῶν ἀκόντια μακρὰ, μέγα (δύσκολον) δὲ τῷ ἐφαίνετο τὸ ἔργον (ἡ περίστασις, ἡ ἄμυνα). Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Τηλέμαχον εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους·

« Τηλέμαχε, ἀναμφιβόλως ἡ καμμία γυνὴ ἐκ τῶν ἐν τῷ μεγάρῳ ὑποτρέφει (ἐμψυχόνει) τὸν κακὸν πόλεμον ἢ ὁ Μελάνθιος. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος·

« Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔκαμα ταύτην τὴν ἀπροσεξίαν — οὐδεὶς ἄλλος αἴτιος — ἐπειδὴ ἀνοίξας ὀλίγον τὴν καλῶς ἡρμοσμένην θύραν τῆς αἰθούσης τὴν ἄφησα· ὁ δὲ σκοπὸς (ὁ προέχων) τούτων ἦτο καλλίτερος (προσεκτικώτερος)· ἀλλὰ δεῦτε, θεῖε Εὔμαιε, κλεῖσον τὴν θύραν τοῦ θαλάμου καὶ πρόσεχε καλῶς μήπως τυχὸν ὑπάρχει καμμία γυνὴ, ἡ ὁποία κάμνει ταῦτα, ἢ ὁ υἱὸς τοῦ Δολίου Μελάνθιος, τὸν ὁποῖον καὶ ὑποπτεύομαι. »

Τοιουτοτρόπως μὲν οὗτοι μεταξὺ των ὡμίλουν, ὥρμησε δὲ πάλιν πρὸς τὸν θάλαμον ὁ αἰγοβοσκὸς Μελάνθιος διὰ νὰ φέρῃ (καλὰ) ὅπλα, παρετήρησε δὲ αὐτὸν ὁ θεῖος χοιροβοσκὸς καὶ παρευθὺς εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις ἦτο πλησίον.

« Ἔκγονε τοῦ Διός, υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, ἰδοὺ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, τὸν ὁποῖον ὑποπτευόμεθα, πηγαίνει φανερὰ εἰς τὸν θάλαμον· σὺ δὲ εἰπέ μοι καθαρὰ (σαφῶς, παστρικὰ) ἢ νὰ τὸν ἀποκτείνω, ἐὰν γείνω καθυπέρτερος αὐτοῦ (ἐὰν τὸν καταβάλω), ἢ νὰ σοὶ τὸν φέρω ἐδῶ, ὅπως τιμωρηθῇ διὰ τὰ πολλὰ κακουργήματα, ὅσα οὗτος μηχανᾶται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περίφρων Ὀδυσσεύς.

« Ἐγὼ μὲν καὶ ὁ Τηλέμαχος θέλομεν ἐμποδίσει (κρατήσει) τοὺς εὐγενεῖς μνηστῆρας ἐντὸς τῶν μεγάρων, μολονότι πολὺ ἐπιθυμοῦσι (νὰ ἐκφύγωσιν)· ὑμεῖς δὲ ἀφοῦ συστρέψητε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐξωπίσω (ὑπεράνω) ῥίψατέ τον εἰς τὸν θάλαμον, δέσατε ὄπισθεν αὐτοῦ σανίδας καὶ ἀφοῦ περάσητε δι' αὐτῶν σχοινίον πλεκτὸν νὰ τὸν ἀναρτήσητε εἰς τὸν ὑψηλὸν κίονα καὶ νὰ τὸν προσπελάσητε αὐτοῦ μὲ ζύλα, ὅπως ζῶν οὕτως ἐπὶ ἱκανὸν καιρὸν ὑποφέρῃ τρομεροὺς πόνους. »

Οὕτως εἶπεν, ἐκεῖνοι δ' (Εὔμαιος καὶ Φιλοίτιος) ὑπήκουσαν παρευθὺς εἰς τοὺς λόγους του, ὥρμησαν δὲ εἰς τὸν θάλαμον, οὐδ' ἐννόησεν αὐτοὺς (ὁ Μελάνθιος), ἐνῷ ἦτο μέσα, καὶ οὗτος μὲν διηρεύνα κατὰ τὸ βάθος τοῦ θαλάμου νὰ εὕρῃ ὅπλα, αὐτοὶ δὲ παρέστησαν ἑκατέρωθεν ἱστάμενοι παρὰ τοὺς σταθμούς· ὅτε δὲ ἐπερνοῦσε τὸ κατώφλιον ὁ αἰγοβοσκὸς Μελάνθιος, φέρων εἰς μὲν τὴν μίαν του χεῖρα καλὴν περικεφαλαίαν, εἰς δὲ τὴν ἄλ-

λην μεγάλην ἀσπίδα παλαιὰν βουτηγμένην εἰς τὴν σκόνην, τὴν ὁποίαν ὁ ἥρως Λαέρτης ἐρόρει ὅτε ἦτο νέος· τότε δὲ πλέον ἔμενεν (ἐκεῖ), ἐλύθησαν δὲ (ὑπὸ τῆς παλαιότητος) αἱ ῥαφαὶ τῶν λωρίων (1)· ἐκεῖνοι δ' ἐπιπηδήσαντες συνέλαβον καὶ ἔσυρον αὐτὸν ἀπὸ τῶν τριχῶν μέσα, τὸν ἄφησαν δὲ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους θλιβόμενον ἐνδομύχως, καὶ ἔλεγαν αὐτὸν μὲ θλιβερὸν δεσμὸν ἀροῦ τὸν συνέστρεψαν καλῶς ὀπίσω, καθὼς τοὺς διέταξεν ὁ τοῦ Λαέρτου υἱός, πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς· ἀφοῦ δ' ἐπέρασαν σχοινίον πλεκτὸν ἐξ αὐτοῦ, τὸν ἀνήγαγαν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ κίονος καὶ τὸν προσήρμοσαν μὲ ξύλα.

Πρὸς τοῦτον δὲ ἐπιχαιρεκακῶν (ὀνειδίζων) εἶπες, Εὔμαιε χοιροβοσκέ.

« Τώρα μὲν λοιπόν, Μελάνθιε, πολὺ καλὰ θὰ φυλάξῃς (ἐκεῖ) τὴν νύκτα, ὡσανεὶ ἐκοιμᾶσο ἐντὸς μαλακῆς κλίνης καθὼς σὲ πρέπει· οὐδὲ θέλει σὲ λησμονήσει ἡ ὀρθρεριὰ (Αὐγὴ) ἐγειρομένη χρυσόθρονος ἀπὸ τῶν ῥείθρων τοῦ Ὠκεανοῦ, ὁπόταν θέλῃς φέρει αἶγας εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τοὺς μνηστῆρας διὰ νὰ προετοιμάσωσι δεῖπνον. »

Οὕτω λοιπὸν ἐκεῖνος μὲν ἀρέθη ἐκεῖ τεντωμένος ἐπὶτοῦ ἐπαράτου δεσμοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἀροῦ ἐνεδύθησαν τὰ ὅπλα καὶ ἐπέβαλον λαμπρὰν θύραν (εἰς τὴν ἔξοδον), ἐπροχώρησαν πλησίον τοῦ ἐμπειροπολέμου καὶ πολυμηχάνου Ὀδυσσέως, ὅπου ἐστάθησαν μένεα πνέοντες (ἢ πλήρεις ἀνδρείας), οἱ μὲν τέσσαρες ἐπὶ τῆς φλιᾶς, οἱ δὲ (μνηστῆρες) ἐντὸς τοῦ θαλάμου πολλοὶ καὶ καλοὶ (γενναῖοι)· πλησίον δὲ τούτων ἦλθεν ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς Ἀθηνᾶ, ὁμοία μὲ τὸν Μέντορα κατά τε τὸ σῶμα

(1) Ὁ ποιητὴς ἐπιτηδείως παρεκβαίνει τοῦ ἀνικειμένου του, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου, καθιστῶν οὕτως αὐτὸν ἐπὶ μᾶλλον ἀνυπόμονον ὅπως ἴδῃ τὸ τέλος. Τοιαύτας παρεκβάσεις καὶ περιγραφὰς θὰ παρατήρησεν ἤδη ὁ ἀναγνώστης καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας ἀνυπολόγους περιστάσεις.

καὶ τὴν φωνὴν, ἰδὼν δὲ ταύτην ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν·

« Μέντωρ, βοήθησον (ἡμῖν) εἰς τοῦτο τὸ δεινόν, ἐνθυμήθητι δὲ τοῦ φίλου σου ἑταίρου, ὅστις ἄλλοτε σ' εὐεργέτουν· εἶσαι δὲ καὶ συνομήλικός μου. »

Οὕτως εἶπεν, ὑποπτεύων ὅτι εἶναι ἡ λαοσόος Ἀθηνᾶ, οἱ δὲ μνηστῆρές ἀφ ἑτέρου ἐκαρδίσονα διὰ τῶν ἀλαλαγμῶν ἀλλήλους ἐντὸς τῶν μεγάρων· πρῶτος δὲ ταύτην (τὴν Ἀθηνᾶν) ὠνείδισεν ὁ Δαμαστορίδης Ἀγέλαος·

« Μέντορ, (πρόσεχε) μήπως διὰ τῶν λόγων σὲ παραπείσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ πολεμήσῃς, ὑπερασπιζόμενος αὐτόν, διότι τοιουτοτρόπως νομίζω (1) θέλομεν ἐκτελέσει τὸν σκοπὸν (τὸ σχέδιόν) μας· Ὁπόταν ἀποκτείνωμεν τούτους, τὸν πατέρα (δηλονότι), καὶ τὸν υἱὸν κατόπιν τούτων θέλεις φονευθῆ καὶ σύ, διὰ ὅσα ἐπιχειρεῖς (ἐπιθυμεῖς, ὁρμᾶσαι) νὰ πράξῃς ἐντὸς τῶν μεγάρων· καὶ θέλεις τὰ πληρώσει διὰ τῆς κεφαλῆς σου. Ἀφοῦ καταβάλωμεν τὴν ἀντίστασιν ὑμῶν διὰ τῶν ὅπλων, ὅσα κτήματα ἔχεις καὶ ἐντὸς (τῆς οἰκίας σου) καὶ ἔξω, θέλομεν τ' ἀναμίξει μετὰ τῶν κτημάτων τοῦ Ὀδυσσέως· οὐδὲ θέλομεν ἀφήσει τοὺς υἱούς σου ζωντανοὺς εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ σου δώματα, ἀλλ' οὐδὲ τὰς θυγατέρας σου, οὐδὲ τὴν ἔντιμον σύζυγόν σου νὰ περιέρχωνται πλέον εἰς τὸ ἄστυ τῆς Ἰθάκης. »

Οὕτως εἶπε· παρωξύνθη δὲ περισσότερον ἡ Ἀθηνᾶ ἐνδομύχως, καὶ ὠνείδισε τὸν Ὀδυσσέα μὲ πικροὺς (ὀργίλους) λόγους.

« Δὲν εἶναι πλέον, Ὀδυσσεῦ, ἡ δύναμίς σου ἀκμαία, οὐδ' ἡ γενναιότης σου εἶναι, ὁποία ἦτον (ἄλλοτε), ὁπότε ἐπολέμεις εὐγαθῶς ὑπὲρ τῆς λευκωλένου (ὡραίας) Ἑλένης, τῆς ἐχούσης καλοὺς προγόνους ἐπὶ ἐννέα ἔτη, πολλοὺς δ' ἐφόνευσας ἄνδρας ἐν τῷ δεινῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τῆς συμβουλῆς (τοῦ σχεδίου) σου ἐκυριεύθη ἡ εὐρεῖα ἔχουσα τὰς ἀγυιὰς πόλις τοῦ Πριάμου.

(1) Καὶ ἔχει δίκαιον ὁ Ἀγέλαος νὰ λέγῃ ὑ ο μ ί ζ ω· διότι πραγματικῶς οὐδὲν πλέον τῆς ὑποθέσεως οἱ μνηστῆρες ἐπραγματοποίησαν.

Πῶς λοιπὸν τώρα, ὅτε ἦλθες εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ εἰς τὰ κτήματά σου, διστάζεις νὰ φανῇς γενναῖος ἀπέναντι τῶν μνηστήρων; ἀλλ' ἄγε ἐλθέ, ἄνανδρε, στῆθι παρ' ἐμέ, καὶ ἰδὲ τὸν πόλεμον, ὅπως γνωρίσῃς ὁποῖος τις εἶναι ὁ Μέντωρ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκίμου, ὅταν πρόκηται νὰ ἀποδώσῃ τὰς (πρὸς αὐτὸν) εὐεργεσίας, (ὑπερασπιζόμενος τοὺς φίλους) ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν.»

Εἶπεν ἀλλὰ δὲν ἔδωκε πάλιν (εἰς τὸν Ὀδυσσέα) τὴν ἀμφίρροπον νίκην, ἀλλ' ἐδοκίμαζεν ἀκόμη τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ τε Ὀδυσσέως καὶ τοῦ ἐνδόξου υἱοῦ του· αὐτὴ δὲ πετάξασα ἐκάθησεν ἀντικρὺ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τοῦ μελανοῦ (μαυρισμένου ὑπὸ τῆς αἰθάλης, σκόνης) μεγάρου, ὁμοία μὲ χελιδόνα.

Τοὺς μνηστῆρας δὲ παρώτρυνεν ὁ υἱὸς τοῦ Δαμάστορος Ἀγέλαος καὶ ὁ Εὐρύνομος ὁ Ἀμφιθέδων καὶ ὁ Δημοπτόλεμος, Πείσανδρος ὁ υἱὸς τοῦ Πολύκτορος καὶ ὁ ἐμπειροπόλεμος Πόλυβος· διότι οὗτοι μεταξὺ τῶν μνηστήρων ἐξεῖχον κατὰ πολλὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν, ἐξ ὅσων ἔζων καὶ ἐμάχοντο ἀκόμη περὶ τῶν ψυχῶν· τοὺς ἄλλους δὲ εἶχε δαμάσει τὸ τόξον καὶ τὰ ἀλλεπάλληλα βέλη· πρὸς τούτους δὲ ὁ Ἀγέλαος ἀπευθύνων τὸν λόγον πρὸς ὅλους εἶπεν.

«Ὦ φίλοι, τώρα ὁ ἀνὴρ οὗτος θὰ κρατήσῃ τὰς ἀκαταδαμάστους χεῖράς του! καὶ δὴ ὁ Μέντωρ μὲν ἀνεχώρησεν (ἀφήσας αὐτόν)· ἀφοῦ ἐκαυχήθη μόνον ματαίως (κενῶς)· οὗτοι δὲ μένουσι πάλιν μόνοι εἰς τὰ πρόθυρα· διὸ μὴ ῥίπτετε ὅλοι ὁμοῦ τώρα τὰ μακρὰ ἀκόντια, ἀλλὰ δεῦτε ἀκοντίσατε πρῶτον οἱ ἕξ, καὶ ἴσως δώσῃ πως ὁ θεὸς νὰ πέσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἀπολαύσωμεν εὔκλειαν, ἀφοῦ δὲ πέσῃ οὗτος, περὶ τῶν ἄλλων (συμμάχων τοῦ Ὀδυσσέως) δὲν μᾶς μέλει (πολύ).»

Οὕτως εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ ἐπιθυμοῦντες ἠκόντισαν ὅλοι καθὼς τοὺς διέταζεν· ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ τὰ (ἀκόντια) κατέστησεν ὅλα ἀβλαβῆ (μάταια, τὰ διεύθυνεν εἰς τὸ κενόν)· ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν μνηστήρων ἄλλος μὲν ἐκτύπησε τὸν σταθμὸν τοῦ στερεοῦ μεγάρου, ἄλλος δὲ τὴν στερεῶς κατεσκευασμένην θύραν·

καὶ ἄλλου τὸ χαλκήλατον ἀκόντιον ἔπεσε κατὰ τοῦ τοίχου. Ἀφοῦ δ' ἐκεῖνοι ἀπέφυγον τ' ἀκόντια τῶν μνηστήρων, ἔλαβε τότε τὸν λόγον ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς (καὶ εἶπεν)·

«Ὦ φίλοι, τώρα μὲν (εἶναι ἡ σειρά μου) καὶ ἐγὼ νὰ εἴπω πρὸς ὑμᾶς ν' ἀκοντίσητε εἰς τὸ πλῆθος τῶν μνηστήρων· οἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ μᾶς ἀναιρέσωσι πρὸς ἐπίμετρον τῶν προτέρων των κακουργημάτων.»

Οὕτως εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ πάντες σημαδεύοντες ἀπ' ἀντικρὺ ἠκόντισαν τὰ ὀξέα των ἀκόντια καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐφόνευσε τὸν Δημοπτόλεμον, τὸν Εὐρυάδην δὲ ὁ Τηλέμαχος, ὁ δὲ χοιροβοσκὸς τὸν Ἔλατον, ὁ δὲ νομεὺς τῶν βοῶν ἐφόνευσε τὸν Πείσανδρον· καὶ οὗτοι μὲν ὅλοι ἀμέσως ἐδάγκασαν διὰ τῶν ὀδόντων τὸ μέγα (τῆς γῆς) ἔδαφος, οἱ δὲ ἄλλοι μνηστῆρες ὠπισθοχώρησαν εἰς τὸ βάθος τοῦ μεγάρου· οὗτοι δ' ἐφώρμησαν καὶ ἀφῄρεσαν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς τὰ ὅπλα.

Ἐκ νέου δὲ οἱ μνηστῆρες ἔρριψεν κατ' αὐτῶν τ' ἀκόντια, ἀλλὰ πάλιν ἡ Ἀθηνᾶ τὰ ἐματαίωσεν· καὶ ἄλλος μὲν ἐκτύπησε τὸν σταθμὸν τοῦ στερεῶς ᾠκοδομημένου μεγάρου, ἄλλος δὲ τὴν ἐντέχνως ἡρμοσμένην θύραν, καὶ ἄλλου τὸ χαλκήλατον ἀκόντιον ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ὁ Ἀμφιμέδων δὲ μόνος ἐκτύπησεν ἀκριβῶς τὴν χεῖρα τοῦ Τηλεμάχου ἐπὶ τοῦ καρποῦ, ἐπείραξε δὲ ὁ χαλκὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἐπιδερμίδος. Ὁ δὲ Κτήσιππος ἔνυξε διὰ τοῦ μακροῦ ἀκοντίου τὸν ὦμον τοῦ Εὐμαίου ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀσπίδα, ἐκεῖνο δὲ ἐπέταξεν ὑπεράνωθεν καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Οἱ δὲ περὶ τὸν συνετὸν καὶ πολυμήχανον Ὀδυσσέα, ἀκόντισαν τὰ ὀξέα των ἀκόντια εἰς τὸν ὅμιλον τῶν μνηστήρων· καὶ τότε πάλιν ὁ μὲν πολιορκητὴς Ὀδυσσεὺς ἐκτύπησε τὸν Εὐρυδάμαντα, ὁ δὲ Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδοντα, τὸν Πόλυβον ὁ χοιροβοσκός, ὁ δὲ βουκόλος ἐκτύπησε τὸν Κτήσιππον ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ χλευάζων (ἢ καυχώμενος) εἶπε πρὸς αὐτόν.

«Ὦ φίλερι υἱὲ τοῦ Πολυθέρσου, μηδέποτε ὑποχωρῶν εἰς

τὴν ἀσυνεσίαν σου εἴπῃς μέγαν λόγον(1), ἀλλὰ νὰ παραχωρῇς τὸν λόγον εἰς τοὺς θεούς, οἵτινες εἶναι πολὺ ὑπέρτεροι (τῶν ἀνθρώπων)· τοῦτο δὲ (τὸ κτύπημα) εἶναι ἀνταπόδοσις τοῦ ποδὸς(2), ὃν ἔδωκες ἄλλοτε εἰς τὸν ἰσόθεον Ὀδυσσέα περιφερόμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ ὡς ἀλήτην.»

Εἶπεν ὁ νομεὺς τῶν ἑλικοπόδων βοῶν· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐπλήγωσεν ἐκ τοῦ πλησίον διὰ του μακροῦ ἀκοντίου τὸν υἱὸν τοῦ Δαμάστορος· ὁ δὲ Τηλέμαχος τὸν υἱὸν τοῦ Εὐήνορος Λεώκριτον διὰ τοῦ δόρατος κατὰ μέσον εἰς τοὺς λαγόνας· διεπέρασε δὲ τὸν χαλκὸν δι' αὐτοῦ· ἔπεσε δὲ κατὰ μέτωπον (πρόμματα), καὶ ἐκτύπησε τὴν γῆν διὰ τοῦ μετώπου· τότε δὲ ἡ Ἀθηνᾶ ἐσήκωσε τὴν ἀνθρωποφόρον αἰγίδα της ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκ τῆς ὀροφῆς, ἐπτοήθησαν δὲ αἱ καρδίαι αὐτῶν· καὶ ἔφευγον ἐντὸς τῶν μεγάρων ὡς βόες ἀγελαῖαι· τὰς ὁποίας ἤθελε παροξύνει (οἰστρηλατεῖ) ἐφορμήσας ἐλαφρὸς οἶστρος, ἐν καιρῷ τοῦ ἔαρος, ὁπότε αἱ ἡμέραι εἶναι μακραί· ἐκεῖνοι δὲ ὡς γῦπες γαμψώνυχες ἀγκυλοχείλαι (κυρτόρραμφοι) ἀπὸ τὰ ὄρη ἐλθόντες ὁρμῶσι κατὰ τῶν πτηνῶν, τὰ ὁποῖα ἔντρομα ῥίπτονται εἰς τὰς πεδιάδας ἀπὸ τὰ νέφη· οἱ δὲ (γῦπες) ἐπιπηδῶντες ταξιολοθρεύουσιν, οὐδὲ δύνανται (ταῦτα) ν' ἀντισταθῶσιν ἢ νὰ φύγωσι· χαίρουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι διὰ τὴν (τυγαίαν) ἄγραν· οὕτω καὶ οὗτοι ἐρόνευον ἐντὸς τοῦ θαλάμου τοὺς μνηστῆρας στρεφομένους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· αὐτοὶ δ' ἐστέναζον ὀδυνηρῶς τετρωσκόμενοι τὰς κεφαλάς, ἐμολύνετο δὲ τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὸ αἷμα.

Δρασμὸν δὲ ὁ Λειώδης ἐπίασε τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἱκετεύων αὐτὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

«Σὲ καθικετεύω Ὀδυσσεῦ· σὺ δὲ φείσθητί μου καὶ κάμε μου ἔλεος (συγχώρησόν μοι)· διότι σὲ βεβαιῶ καμμίαν γυ-

(1) Καυχησῇς. Ἀπαραλλάκτως πρὸς τὸ τῆς ὁμιλουμένης, μ ὴ ἀ π ῇ ς π ο τ έ σ ο υ μ ε γ ά λ α ν λ ό γ ο ν· λόγον ὅλ. ὑπερηφάνων.

(2) Βλέπε τοῦ παρόντος Τόμου Σελ. 75 στίχ. 19—21 ἔνθα ὁ Κτήσιππος κτυπᾷ τὸν Ὀδυσσέα μὲ πόδα βοός.

ναῖκα μέχρι τοῦδε οὔτε εἶπα οὔτε ἔκαμα τίποτε ἀπρεπὲς ἐντὸς τῶν μεγάρων· ἀλλὰ καὶ ὁστισδήποτε τῶν ἄλλων μνηστήρων ἔκαμνε τοιαῦτα πράγματα τὸν παρεκίνουν νὰ παύσῃ. Ἀλλὰ δὲν ὑπήκουον εἰς ἐμὲ νὰ ἀπομακρύνωσι τὰς χεῖράς των ἀπὸ τῶν κακῶν· διὸ καὶ ἐφείλκυσαν εἰς ἑαυτοὺς διὰ τῶν κακουργιῶν των ὀδυνηρὸν θάνατον· ἐγὼ δὲ ὅστις ἤμην μεταξὺ αὐτῶν μάντις οὐδ' ἔκαμνον τίποτε (κακὸν) ν' ἀπόθάνω· ὦ πῶς οἱ ἄνθρωποι εἶναι πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς ἀχάριστοι!»

Τοῦτον ὅμως ἀγριοκυττάξας εἶπεν ὁ περίφρων Ὀδυσσεύς.

«Ἐὰν μὲν καυχᾶσαι ὅτι ἦσο μεταξὺ τούτων μάντις, θὰ μὴχήθης βεβαίως πολλάκις εἰς τὰ μεγαρά μου μακρὰν μὲν τῆς πατρίδος μου νὰ μὴ ἔρχῃ τὸ τέλος τῆς γλυκείας μου ἐπιστροφῆς, σὺ δὲ νὰ νυμφευθῇς τὴν σύζυγόν μου καὶ νὰ γεννήσῃς ἐξ αὐτῆς τέκνα· διὸ καὶ δὲν θέλεις ἀποφύγει τὸν ὀδυνηρὸν θάνατον».

Οὕτως εἰπὼν ἥρπασε διὰ τῆς παχείας του χειρὸς τὸ καταγῆς κείμενον ξίφος, τὸ ὁποῖον ὁ Ἀγέλαος φρονευθεὶς ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· δι' αὐτοῦ δὲ τοῦ ξίφους διεπέρασε καταμεσῆς τὸν λαιμόν του, ὁμιλοῦντος δὲ αὐτοῦ ἡ κεφαλὴ κατέπεσε καὶ συνεμίχθη μὲ τὴν κόνιν. Πλὴν ἀπέφυγε τὴν σκληρὰν μοῖραν Φήμιος ὁ Τερπιάδης, ὅστις ἐτραγῴδει μεταξὺ τῶν μνηστήρων ἐξ ἀνάγκης· ἐστάθη δὲ πλησίον εἰς τὴν θυρίδα (πορτὶ) κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὴν λιγυρὰν φόρμιγγα σκεπτόμενος διττῶς, ἢ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ μέγαρον καὶ νὰ καθήσῃ ἱκέτης παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ μεγάλου Διὸς ἑρκείου (προστάτου τῶν οἰκιῶν, τῶν κτημάτων), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε ἔκαυσαν ὁ Λαέρτης καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς πολλὰ μηρία, ἢ νὰ τρέξῃ παρὰ τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ· ἐνῷ δ' ἐσκέπτετο τοιουτοτρόπως τὸν ἐφάνη ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ ψαύσῃ τὰ γόνατα τοῦ υἱοῦ τοῦ Λαέρτου Ὀδυσσέως, τότε λοιπὸν ἄφησε κάτω τὴν γλαφυρὰν (ἐντέχνως κατεσκευασμένην) φόρμιγγα ἀναμέσον τοῦ κρατῆρος καὶ τοῦ ἀργυροήλου θρόνου, αὐτὸς δὲ δραμὼν ἔψαυσε τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ παρακαλῶν αὐτὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Σὲ καθικετεύω, Ὀδυσσεῦ, ἀλλὰ φείσθητί μου καὶ κάμε μου ἔλεος· καὶ σὺ αὐτὸς μετέπειτα θέλεις μεταμεληθῆ, ἐὰν φονεύσῃς ἐμὲ τὸν ἀοιδόν, ὅστις ψάλλω εἰς τοὺς θεοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Εἶμαι δὲ αὐτοδίδακτος, ὁ θεὸς (1) δὲ μοὶ ἐνεφύτευσε τὰ διάφορα ᾄσματα (τὴν μουσικὴν δηλ. τέχνην) καὶ θέλω ψάλλει πλησίον σου ὡς εἰς θεόν· διὰ τοῦτο μὴ βιάζησαι νὰ μὲ ξολοθρεύσῃς· ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγαπητός σου υἱὸς Τηλέμαχος δύναται νὰ σοὶ εἴπῃ ταῦτα, ὅτι ἐγὼ παρὰ τὴν θέλησίν μου καὶ χωρὶς νὰ ἔχω καμμίαν ἀνάγκην τῶν μνηστήρων συναστρεφόμην μετ' αὐτῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ὅπως τραγῳδῶ εἰς τὰ συμπόσιά των· ἀλλ' αὐτοὶ ὄντες πολὺ περισσότεροι καὶ καλλίτεροί (μου) μὲ ἠνάγκαζον διὰ τῆς βίας. »

Οὕτως εἶπεν, ἤκουσε δὲ αὐτὸν ὁ γενναῖος Τηλέμαχος, εὐθὺς δ' ἐφώναξε πρὸς τὸν παρ' αὐτῷ ἱστάμενον πατέρα του·

« Στάσου, καὶ μὴ κτυπᾷς τοῦτον ὅστις οὐδενὸς ἐγένετο παραίτιος· ἂς σώσωμεν δὲ καὶ τὸν κήρυκα Μέδοντα, ὁ ὁποῖος πάντοτε μ' ἐπεριποιεῖτο εἰς τὴν οἰκίαν μας ὅτε ἤμην παιδίον· ἐκτὸς ἂν τὸν ἐφόνευσεν ὁ Φιλοίτιος ἢ ὁ χοιροβοσκός, ἢ σὲ ἀντίκρυσεν ὁρμῶντα (ἐγειρόμενον μεθ' ὁρμῆς) ἐντὸς τῆς αἰθούσης. »

Οὕτως εἶπεν, ἤκουσε δὲ αὐτὸν ὁ φρόνιμος Μέδων· ὅστις ἔκειτο καταγῆς (πεσμένος) ὑπό τινα ἕδραν, περιβεβλημένος νεόδαρτον (νωπὸν) δέρμα βοὸς καὶ ἀποφεύγων οὕτω τὸν ψαῦρον θάνατον. Παρευθὺς δὲ ἀνετινάχθη (ὑποκάτω) ἀπὸ τὴν ἕδραν, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἀπεξεδύθη τὸ δέρμα τοῦ βοός· δραμὼν δὲ πρὸς τὸν Τηλέμαχον ἔψαυσε τὰ γόνατά του, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ὦ φίλε, ἐγὼ μὲν ἰδού, σὺ δὲ κράτησαι τὰς χεῖράς (σου)

(1) Ὁ Ἀπόλλων· διότι οὗτος ἦτο προστάτης τῶν ὡραίων τεχνῶν καὶ πρὸ πάντων τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ποιήσεως· ὅθεν ἐθεωρεῖτο καὶ ὡς ἀρχηγέτης τῶν Μουσῶν, ἐξ οὗ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτοῦ Μουσηγέτης Μουσικός κλπ.

εἶπε δὲ καὶ εἰς τὸν πατέρα σου μήπως ἤδη ἐν τῇ ὁρμῇ του (ὅτε ἤδη ἐνίκησε) μὲ φονεύσῃ διὰ τοῦ κοπτεροῦ χαλκοῦ, ἅτε παρωργισμένος κατὰ τῶν μνηστήρων, οἵτινες τοῦ ἠφάνιζον τὰ κτήματα ἐντὸς τῶν μεγάρων του, σὲ δὲ οἱ ἄρρονες οὐδόλως ἐτίμων. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ὑπομειδιάσας εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς.

« Ἔχε θάρρος, ἐπειδὴ σ' ἐλύτρωσεν αὐτὸς καὶ ἐσώθης, διὰ νὰ γνωρίζῃ ἡ ψυχή σου, νὰ εἴπῃς δὲ καὶ εἰς κάθε ἄλλον ὅτε ἡ ἀγαθοεργία εἶναι πολὺ καλλιτέρα τῶν κακουργημάτων· ἀλλ' ἔξελθε ἀπὸ τὸν φόνον ἔξω εἰς τὰς θύρας τῆς αὐλῆς καὶ κάθησον ἐκεῖ μετὰ τοῦ περιφήμου ἀοιδοῦ, ὅπως ἐγὼ τελειώσω ἐντὸς τοῦ θαλάμου, ὅ,τι μὲ χρειάζεται. »

Οὕτως εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ ἐξῆλθον ἀναχωρήσαντες τοῦ θαλάμου, ἐκαθέζοντο δὲ παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ μεγάλου Διός, θεωροῦντες πανταχόθεν, καὶ περιμένοντες ἀδιαλείπτως τὸν φόνον.

Παρετήρησε δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ του μήπως τις ἐκ τῶν μνηστήρων σώζεται κεκρυμμένος, καὶ ἀπομακρόνων (οὕτω) τὸν μαῦρον θάνατον· καὶ εἶδεν ὅλους αὐτοὺς πεσμένους ἐντὸς τῆς κόνεως καὶ τῶν αἱμάτων, ὡς ἰχθύας, τοὺς ὁποίους οἱ ἁλιεῖς σύρουσιν ἐκτὸς τῆς πολιᾶς (λευκῆς, ἀρρώδους) θαλάσσης εἰς τὸ καμπύλον παραθαλάσσιον μὲ τὸ πολυόμματον (πολλὰς τρύπας ἔχον) δίκτυον· ἐκεῖνοι δὲ ὅλοι μένουσι χυμένοι ἐπὶ τῆς ἄμμου ποθοῦντες τὰ κύματα τῆς θαλάσσης· ἀλλ' ὁ φλέγων Ἥλιος τοὺς ἀφαιρεῖ τὴν ζωήν· οὕτω τότε καὶ οἱ μνηστῆρες ἦσαν κεχυμένοι ὁ εἷς ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον· τότε δὲ ὁ περίφρων Ὀδυσσεὺς εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον.

« Τηλέμαχε, πήγαινε φώναξον τὴν τροφὸν Εὐρύκλειαν, ἐπιθυμῶ νὰ τὴν εἴπω ἕνα λόγον. »

Οὕτως εἶπεν, ὁ δὲ Τηλέμαχος ὑπήκουσεν εἰς τὸν πατέρα του καὶ ἀνοίξας τὴν θύραν εἶπε πρὸς τὴν τροφὸν Εὐρύκλειαν·

« Ἔλα λοιπὸν τρέξε, γραῖα ἀρχαία, ἥτις εἶσαι ἐπιστάτρια τῶν ἡμετέρων ὑπηρετριῶν ἐντὸς τῆς οἰκίας, τρέξε· σὲ προσκαλεῖ ὁ πατήρ μου διὰ νὰ σὲ εἴπῃ κάτι τί. »

Οὕτως εἶπεν (ὁ Τηλέμαχος), ἐκείνη δὲ οὐδὲν ἀπεκρίθη, καὶ ἀφοῦ ἤνοιξε δὲ τὰς θύρας τῶν καλοκατοικημένων μεγάρων, ὥρμησε νὰ ὑπάγῃ· προηγεῖτο δὲ ὁ Τηλέμαχος. Εὗρε δὲ τὸν Ὀδυσσέα ἐν μέσῳ τῶν ρευομένων νεκρῶν βουτηγμένον εἰς τὰ αἵματα καὶ εἰς τὴν σκόνην ὡς λέων, ὅστις προβαίνει ἀφοῦ κατέφαγε βοῦν διανυκτερεύοντα ἐν τῇ ἐξοχῇ, ὅλον δὲ τὸ ἔῃθος καὶ ἀμφότεραι αἱ παρειαί του εἶναι καθημαγμένα, εἶναι δὲ τρομερὸς νὰ τὸν ὑδῃ κάνεις (τὴν ὄψιν) κατὰ πρόσωπον οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμολύνθη καὶ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ὑπεράνω· ἐκείνη δὲ ἅμα εἶδε τοὺς νεκροὺς καὶ τὸ ἄφθονον αἷμα, ἔκαμε νὰ φωνάξῃ, ὅτε εἶδε τὸ μέγα ἔργον· ἀλλὰ τὴν ἐμπόδισεν ὁ Ὀδυσσεὺς μόλον ὅτι ἐπεθύμει, καὶ ἀπευθύνας αὐτῇ τὸν λόγον τῇ εἶπε·

« Γραῖα, χαῖρε μὲν ἐνδομύχως, ἀλλὰ κράτησαι τὸν ἑαυτόν σου καὶ μὴ φωνάζῃς· δὲν εἶναι ὅσιον (καλὸν, πρέπον) νὰ ἐπιχαίρῃ (ἐπιλέγῃ κακά) τις διὰ τοὺς φονευθέντας ἐχθρούς(1)· τούτους δὲ κατεδάμασεν ἡ βούλησις τῶν θεῶν καὶ τὰ βιαιά των ἔργα, ἐπειδὴ οὐδένα τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων ἐσέβοντο, οὔτε κακὸν ἀλλ' οὔτε καλὸν, ὅσοις ἤθελεν ἔλθει πρὸς αὐτούς, διὸ καὶ ἐπέσυραν διὰ τῶν ὕβρεων (κακουργημάτων) των θάνατον ἀπρεπῆ· πλὴν ἔλα τώρα σὺ, ἀρίθμησόν μοι τὰς ἐν τῇ οἰκίᾳ γυναῖκας, ποῖαι μὲ ἀτιμάζουσι καὶ ποῖαι εἶναι ἀνεπίληπτοι (ἀθῶαι).»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ἡ ἀγαπητὴ τροφὸς Εὐρύκλεια

« Λοιπὸν ἐγὼ, τέκνον μου, θὰ σοὶ εἴπω τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν· ὑπάρχουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ πεντήκοντα δοῦλαι γυναῖκες, τὰς ὁποίας

(1) Ἰδοὺ ὁποίας ἰδέας εἶχον καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἀρχαιοτάτους ἀκόμη χρόνους οἱ Ἕλληνες. Ὁ πολυπαθὴς ἥρως τῆς Ὀδυσσείας ὁ τοσαῦτα ὑπὸ τῶν μνηστήρων ἀδικηθείς, ὃν καὶ φονεύσας ἤδη αὐτούς, οὐχ μόνον αὐτὸς δὲν ἐπιχαίρει, ἀλλὰ καὶ τὴν γραῖαν αὐτήν, ἥτις ὑπέκυψε εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας, ποθεῖ νὰ ἐκτυξεύσῃ μίαν ἀρὰν κατὰ τῶν ἀνηρημένων, ἐμποδίζει· καὶ μ' ὅλα ταῦτα οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οὔτε τῶν πολιτισμῶν εἶχον ἀκόμη, οὔτε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου ἐγνώριζον. Ὢ γεραρὰ ἀρχαιότης!

ἐδιδάξαμεν νὰ ἐργάζωνται ἐργασίας νὰ ξέωσιν ἔρια καὶ νὰ ὑποφέρωσι τὴν δουλείαν· ἐκ τούτων εἴκοσι δώδεκα ὅλαι ὅσαι ἔγειναν ἀναιδεῖς καὶ δὲν ἐσέβοντο οὔτ' ἐμὲ οὔτε τὴν Πηνελόπην· ὁμὲν Τηλέμαχος προσφάτως (ἀκόμη τώρα) ἐμεγάλωσε, καὶ δὲν τῷ ἐπέτρεπεν ἡ μήτηρ του αὐτὸς νὰ διατάττῃ (διοικῇ διευθύνῃ) εἰς τὰς δούλας . . . . Ἀλλ' ἐγὼ ἂς ἀναβῶ εἰς τὸ λαμπρὸν (λεῖον, ὑαλιστερόν) ὑπερῷον, ὅπως ἀναγγείλω ταῦτα εἰς τὴν σύζυγόν σου, εἰς τὴν ὁποίαν κάνεις θεὸς θὰ ἐπέστειλεν ὕπνον.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περίφρων Ὀδυσσεύς·

« Μὴ ἐξυπνήσῃς αὐτήν· ἀλλ' εἰπὲ νὰ ἔλθωσιν ἐδῶ αἱ γυναῖκες, ὅσαι πρότερον ἐμηχανῶντο (εἰργάζοντο) ἀπρεπῆ ἔργα.»

Οὕτως εἶπεν, ἡ δὲ γραῖα ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ θαλάμου ὅπως ἀναγγείλῃ ταῦτα εἰς τὰς γυναῖκας καὶ τὰς παρακινήσῃ νὰ ἔλθωσιν· ἐκεῖνος δὲ καλέσας παρ' ἑαυτῷ τὸν Τηλέμαχον τὸν βουκόλον καὶ τὸν χοιροβοσκὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἀρχίσατε τώρα σεῖς προστάξατε δὲ καὶ τὰς γυναῖκας νὰ ἐκφέρωσι τοὺς νεκροὺς, ἔπειτα δὲ καθαρίζετε διὰ τοῦ ὕδατος τοὺς περικαλλεῖς θρόνους καὶ τὰς τραπέζας μὲ σπόγγους γεμάτους ἀπὸ πόρους· ἀφοῦ δὲ διακοσμήσητε (βάλητε εἰς τάξιν) ὅλην τὴν οἰκίαν, ἐξαγαγόντες τότε ἀπὸ τοῦ ςερεοῦ μεγάρου τὰς δούλας μεταξὺ τοῦ θόλου καὶ τοῦ ὡραίου περιφράγματος τῆς αὐλῆς νὰ τὰς κτυπᾶτε μὲ τὰ ἐπιμήκη ξίφη, ἕως ὅτου ἀφαιρέσητε τὰς ψυχὰς ὅλων καὶ λησμονήσωσι (παύσωσι) τὰς ἀσελγείας, τὰς ὁποίας ἔπραττον μετὰ τῶν μνηστήρων κρυφίως αὐτῆς συνευρισκόμεναι.»

Οὕτως εἶπε, καὶ ἦλθον αἱ γυναῖκες ὅλαι μαζωμέναι πικρῶς ὀλοφυρόμεναι, δάκρυα θερμὰ χύνουσαι· κατὰ πρῶτον μὲν λοιπὸν ἐξέφερον τοὺς ἀποθανόντας νεκροὺς καὶ ἐτοποθέτουν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν αἴθουσαν τῆς περιφράκτου αὐλῆς· ἐπιθέτουσαι αὐτοὺς τὸν ἕνα ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον· διέταττε δὲ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς παροτρύνων αὐτὰς (εἰς τὸ ἔργον)· αὗται δὲ τοὺς ἐξέφερον καὶ ἐξ ἀνάγκης· ἔπειτα δὲ ἐκαθάριζον διὰ τοῦ ὕδατος τοὺς περικαλλεῖς θρόνους καὶ τὰς τραπέζας μὲ σπόγγους

γεμάτους ἀπὸ πόρους. Ὁ δὲ Τηλέμαχος ὁ βουκόλος καὶ ὁ χοιροβοσκὸς ἔξυον μὲ τὰς ξύστρας τὸ ἐντέχνως κατεσκευασμένον ἔδαφος τῆς οἰκίας· αἱ δὲ ὑπηρέτριαι φέρουσαι ἐτοποθέτουν (τοὺς νεκροὺς) ἔξω ἀπὸ τὰς θύρας. Ἀφοῦ δὲ τέλος διεκόσμησαν ὅλον τὸ μέγαρον, ἐξαγαγόντες τὰς ὑπηρετρίας ἐκτὸς τοῦ στερεοῦ μεγάρου ἀναμέσον τοῦ θαλάμου καὶ τοῦ περιφράγματος τῆς ὡραίας αὐλῆς, τὰς περιέκλειον ἐντὸς στενωποῦ, ὅθεν ἦτο ἀδύνατον νὰ δραπετεύσωσιν. Τότε δὲ ὁ συνετὸς Τηλέμαχος λαβὼν τὸν λόγον πρῶτος (εἶπεν).

« Ἂς μὴ ἀναιρέσω διὰ καθαροῦ (μετρίου) θανάτου αὐτὰς, αἵτινες κατέχεαν τοσούτους ὀνειδισμοὺς (ἐξύβρισαν) ἐναντίον ἐμοῦ καὶ ἐναντίον τῆς μητρός μου, ἐκοιμῶντο δὲ πλησίον εἰς τοὺς μνηστῆρας. »

Οὕτως εἶπε, καὶ προσαρμόσας εἰς τὸν μέγαν κίονα σχοινίον (κάλων) κυανοπρώρου πλοίου περιέβαλεν αὐτὰς (ἀπὸ τὸν λαιμὸν) τανύσας αὐτὸ ὑψηλὰ ἐπάνω εἰς τὸν θόλον, διὰ νὰ μὴ φθάνῃ καμμία τὸ ἔδαφος μὲ τοὺς πόδας (της)· καθὼς δὲ ὅταν κίχλαι μακροπτέρυγες ἢ περιστεραὶ ἀπερχόμεναι εἰς τὴν φωλεὰν των ἐμπέσωσιν εἰς δίκτυον, τὸ ὁποῖον ἤθελέ τις στήσει εἰς τὸν θάμνον, οἰκτρὰ δὲ τὰς ὑποδέχεται κλίνη· οὕτω καὶ αὐτῶν αἱ κεφαλαὶ ἐκρέμαντο κατὰ σειράν, περὶ δὲ τοὺς λαιμούς των ἦσαν βρόχοι (θηλεῖαι), διὰ νὰ ἤθελον ἀποθάνει ὀδυνηρότατα· ἦσπαιρον δὲ οἱ πόδες των ἐπὶ ὀλίγας μόνον ὥρας.

Ἐξήγαγον δὲ καὶ τὸν Μελάνθιον εἰς τὰ πρόθυρα τῆς αὐλῆς· καὶ ἀπέτεμον μὲν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀνηλεοῦς χαλκοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, ἐκκόψαντες δὲ καὶ τὰ αἰδοῖα ἔῤῥιψαν αὐτὰ εἰς τοὺς κύνας διὰ νὰ τὰ φάγωσιν· ἔκοπτον δὲ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας (του) παρωργισμένοι.

Ἐκεῖνοι μὲν ἔπειτα ἀπονίψαντες τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας των διευθύνοντο πρὸς τὸν Ὀδυσσέα ἐντὸς τῆς οἰκίας, εἶχε δὲ πλέον ἀποτελειώσει τὸ ἔργον (1).

(1) Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἐπισφαγίζει ὁ ποιητὴς τὴν μνηστη-

« Γραῖα, φέρε θεῖον (θειάφι), ἰατρικὸν τῶν κακῶν (ἴσως ἀκαθαρσιῶν), φέρε με δὲ καὶ πῦρ, ὅπως ἐξαγνίσω δι' αὐτοῦ τὸ μέγαρον· εἰπὲ δὲ καὶ τὴν Πηνελόπην νὰ ἔλθῃ ἐδὼ μετὰ τῶν θαλαμηπόλων της· παρακίνησαι δὲ καὶ τὰς (ἄλλας) ὑπηρετρίας εἰς τὴν οἰκίαν νὰ ἔλθωσι. »

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ ἀγαπητὴ τροφὸς Εὐρύκλεια·

« Ναὶ μὲν ταῦτα, τέκνον μου, τὰ εἶπες βέβαια καθὼς πρέπει (ἐν καιρῷ τῷ δέοντι)· ἀλλ' ἔλα πρῶτον νὰ σὲ φέρω ἐπανωφόρεμα καὶ χιτῶνα, μηδὲ νὰ στέκῃς οὕτως ἐντὸς τῶν μεγάρων φέρων τὰ ῥάκη ταῦτα ἐπὶ τῶν εὐρέων ὤμων σου· διότι εἶναι ἄπρεπον (πρᾶγμα). »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περινοούστατος Ὀδυσσεύς.

« Πρῶτα πρῶτα ἂς ἀναρθῇ πῦρ ἐντὸς τῶν μεγάρων. »

Οὕτως εἶπεν, ὑπήκουσε δὲ ἡ τροφὸς αὐτοῦ (1) Εὐρύκλεια, παρευθὺς δ' ἔφερε πῦρ καὶ θεῖον.

Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐκάπνισε καλῶς δι' αὐτοῦ τὸ μέγαρον τὸ δωμάτιον καὶ τὴν αὐλήν.

Ἡ δὲ γραῖα πάλιν ἀπεχώρησεν εἰς τὰ καλὰ δωμάτα τοῦ Ὀδυσσέως ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ παρακινήσῃ αὐτὰς νὰ ὑπάγωσιν· αὐταὶ δὲ ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ μέγαρον κρατοῦσαι δᾷδας ἀνὰ χεῖρας· καὶ αὗται μὲν ἐχύνοντο περὶ τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν ἠσπάζοντο, καὶ κατεφίλουν αὐτὸν θωπεύοντες τὴν κεφαλὴν τοὺς ὤμους καὶ τὰς χεῖράς του· αὐτὸν δὲ κατέλαβε γλυκὺς πόθος κλαυθμοῦ καὶ στεναγμῶν, ἀνεγνώριζε δὲ πάσας (ἐνδομύχως).

φρνίαν, τὴν ἐσχάτην καὶ ὑπερτάτην ταύτην δοκιμασίαν τοῦ Ὀδυσσέως· ἐντεῦθεν δὲ πλέον ἄρχεται ἡ ἐπούλωσις τῶν πολυετῶν πληγῶν του.

(1) Ὁ ποιητὴς λέγει φ ί λ η. Ἀλλ', ὡς ἁπανταχοῦ δύναται νὰ ἴδῃ τις, εἰς πολλὰς περιστάσεις μεταχειρίζεται τὸ φ ί λ ο ς ἀντὶ κτητικῆς ἀντωνυμίας. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τοῦτο εἶναί πως ἀναμφιβόλως θωπευτικώτερον καὶ κολακευτικώτερον τοῦ ἐ μ ὸ ς σὸ ς τ ο υ κλπ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΤΗΣ Ψ ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ἡ Εὐρύκλεια τρέχει καὶ ἀναγγέλλει χαίρουσα εἰς τὴν Πηνελόπην κοιμωμένην εἰσέτι τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὀδυσσέως. Ἡ Πηνελόπη κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπιστεῖ καὶ ἐπιπλήττει τὴν Εὐρύκλειαν ὡς ἀνόητον· ἀκολούθως ὅμως καταλαμβάνεται ὑπὸ χαρᾶς ἐκτάκτου, ἀλλὰ συνελθοῦσα πάλιν εἰς ἑαυτὴν ἐρωτᾷ λεπτομερέστερον αὐτὴν τὰ κατὰ τὴν μνηστηροφονίαν. Καταβᾶσα δὲ τέλος καὶ ἰδοῦσα, παρατηρεῖ τὸν Ὀδυσσέα μετ' ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ· πλὴν καὶ μεθ' ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Τηλεμάχου αὐτὴ μένει μετέωρος καὶ κατέχεται ἀπὸ ἀμφιβολίαν. Ἐν τούτοις ὁ Ὀδυσσεὺς διατάσσει νὰ ἐνδυθῶσιν ὅλοι οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ πολυτελῶς, καὶ τοῦ Φημίου ᾄδοντος καὶ παίζοντος τὴν φόρμιγγα νὰ τελεσθῶσιν εὐφρόσυνοι ἑορταὶ χαρᾶς χοροί τε καὶ μολπαί. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς λούεται ὑπὸ τῆς ταμίας καὶ περιβάλλεται μὲ λαμπρὰ φορέματα· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τὸν ἀποκαθιστᾷ ὡραῖον, ὡς ὅτε ἦτο νέος. Τέλος ἡ περιγραφὴ τῆς αὐτοῦ συζυγικῆς καὶ τῶν πρώτων αὐτῶν ἐρώτων κοίτης ἀφαιρεῖ πάντα ἐνδοιασμὸν ἀπὸ τὸ τῆς Πηνελόπης πνεῦμα, ἥτις περιχυθεῖσα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς χύνει δάκρυα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως. Ὁ Ὀδυσσεὺς κατὰ παρακίνησιν αὐτῆς διηγεῖται ἐν ὀλίγοις ἐν τῇ εὐῇ τὰ κατὰ ξηρὰν τε καὶ θάλασσαν παθήματά του· καὶ αὐτὴ δὲ ἐκτίθησιν, ὅσα ὑπέφερεν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του. Ἅμα δὲ τῇ αὐγῇ ἐγερθεὶς ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁπλισθεὶς μετὰ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τῶν οἰκετῶν ἐξέρχεται ὡς ἐν θριάμβῳ εἰς τοὺς ἀγροὺς πρὸς τὸν πατέρα του Λαέρτην, ἕνεκα ἡ Ἀθηνᾶ περικαλύπτει διὰ νέφους σκιεροῦ τὴν συνοδίαν.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ψ.

Ὀδυσσέως ὑπὸ Πηνελόπης ἀναγνωρισμός.

Ἀνέβη δὲ ἡ γραῖα μετὰ χαρᾶς εἰς τὸ ὑπερῷον, ὅπως ἀναγγείλῃ εἰς τὴν δέσποιναν αὐτῆς ὅτι ὁ ἀγαπητός της σύζυγος εἶναι μέσα· ἐνδυναμώθησαν δὲ οἱ πόδες, καὶ ἐκινοῦντο (ἐτρεμούλιαζον ὑπὸ τῆς χαρᾶς) καθ' ὑπερβολὴν τὰ γόνατά της· ἐστάθη δὲ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς (τῆς Πηνελόπης) καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν·

« Σήκω, Πηνελόπη, ἀγαπητὸν τέκνον, διὰ νὰ ἴδῃς μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου ὅσα καθ' ἡμέραν ἐπιθυμεῖς. Ἦλθεν(1) ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶναι (ἤδη) εἰς τὴν οἰκίαν, ἂν καὶ ἔφθασεν ἀργά· ἀπέκτεινε δὲ τοὺς ὑβριστὰς μνηστῆρας, οἱ ὁποῖοι τοῦ κακομεταχειρίζοντο τὴν οἰκίαν, κατέτρωγον τὰ κτήματά του καὶ ἐξύβριζον τὸν παῖδά του. »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη·

(1) Ἡ Εὐρύκλεια, κατεχομένη ὑπὸ ὑπερτάτης χαρᾶς, πρῶτον πάντων λέγει τὸ Ἦ λ θ ε ν. Αὐτὸ δὲ εἶναι ὅπερ ἡ Πηνελόπη ἤ μ α τ α π ά ν τ α ἐπεθύμει. Τὸ δὲ π ο τ ὸ ς, ἦ λ θ ε ν ἐκείνη τὸ ἐπερίμενεν, ἐπειδὴ ἡ καθημερινὴ αὐτῆς φροντὶς ἦτο π ό τ ε θ ὰ ἔ λ θ ῃ; π ό τ ε ὁ ἔ λ θ ῃ;

« Μάννα μου, παράφρονα (ξαναμωραμμένην) σ' ἔκαμανόἱ θεοί, οἱ ὁποῖοι ἠμποροῦν νὰ κάμουν τὸν ἄνθρωπον ἄφρονα καὶ ἂν ἦναι καὶ πολὺ φρόνιμος, καὶ εἰς τὸν ἄφρονα πάλιν νἀποδώσωσι τὴν φρόνησιν· αὐτοὶ θὰ σ' ἔβλαψαν· πρότερον δὲ ἦσο συνετή· πρὸς τί μὲ θλίβεις τὴν πολυπαθῆ ψυχήν καὶ διὰ τί δὲν νὰ μὲ εἴπῃς αὐτὰ μὲ ἀνεγείρεις ἀπὸ τὸν γλυκὺν ὕπνον, ὅστις συνέκλεισε περικαλύψας τὰ βλέφαρά μου; διότι οὐδέποτε ἐκοιμήθην τόσον γλυκά), ἀφ' ὅτου ὁ Ὀδυσσεὺς ἀνεχώρησεν ὅπως ἴδῃ τὸ δυσώνυμον (ἐπάρατον) Κακοΐλιον· ἀλλ' ἄγε τώρα κατάβα καὶ πήγαινε ὀπίσω εἰς τὸ μέγαρον· διότι, ἂν καμμία ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν ἐλθοῦσα μ' ἐξυπνοῦσε καὶ μὲ ἀνέφερεν αὐτά, παραυτα ἐλεεινῶς ἤθελα τὴν ἀποπέμψει νὰ ὑπάγῃ ὀπίσω εἰς τὸ μέγαρον· ἀλλὰ σὲ θέλει ὠφελήσει τὸ γῆράς σου τοῦτο.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπήντησεν ἡ ἀγαπητὴ τροφὸς Εὐρύκλεια·

« Δὲν σὲ περιπαίζω, ἀγαπητόν μου τέκνον, ἀλλὰ τῷόντι (ἀληθῶς) ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν, καθὼς σὲ λέγω, (εἶν') ὁ ξένος τὸν ὁποῖον ὅλοι ἀτίμαζον ἐντὸς τῶν μεγάρων. Ὁ Τηλέμαχος δὲ πρὸ πολλοῦ ἐγνώριζεν ὅτι εἶν' ἐδῶ, ἀλλ' ἔκρυπτε τὰ σχέδια τοῦ πατρὸς ἀπὸ φρόνησιν, ἕως οὗ ἀποτίσῃ (πληρώσῃ, τιμωρήσῃ) τὴν ὕβριν τῶν ὑπερηφάνων ἀνδρῶν.»

Οὕτως εἶπεν, ἐκείνη δ' ἐχάρη καὶ ἀνατιναχθεῖσα ἀπὸ τῆς κλίνης ἐνηγκαλίσθη τὴν γραῖαν, δάκρυ θαλερὸν ἀπὸ τῶν βλεφάρων (αὐτῆς) ἀφήσασα (νὰ πέσῃ)· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ἔλα δά εἰπέ μοι, μάννα μου, τὴν ἀλήθειαν, ἂν πραγματικῶς ἦλθε, καθὼς λέγεις, εἰς τὴν οἰκίαν, πῶς ἐνῷ ἦτο μόνος ἐπέβαλε τὰς χεῖρας εἰς τοὺς ἀναιδεῖς μνηστῆρας, ἐκεῖνοι δὲ πάντοτε πολλοὶ διέτριβον ἐνταῦθα.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίθη ἡ ἀγαπητὴ τροφὸς Εὐρύκλεια·

« Δὲν εἶδα, δὲν ἔμαθα, ἀλλὰ τὸν στεναγμὸν μόνον ἤκουσα τῶν φονευομένων· ἡμεῖς δ' ἐκαθήμεθα εἰς τὸ βάθος τῶν καλοκαμωμένων θαλάμων πεφοβισμέναι· ἐμπόδιζον δὲ (τὴν ὅρα-

σιν) αἱ καλῶς συντριμμισμέναι σανίδες, ἐκτὸς ὅτε μὲ πρόσεκαλεσεν ὁ υἱός σου Τηλέμαχος ἀπὸ τοῦ μεγάρου· τὸν ὁποῖον εἶχε στείλει ὁ πατήρ του νὰ μὲ φωνάξῃ. Εὗρον ἔπειτα τὸν Ὀδυσσέα ἱστάμενον ἐν μέσῳ τῶν φονευθέντων νεκρῶν· αὐτοὶ δὲ ἔκειντο ἀλλεπάλληλοι κατέχοντες τὸ σκληρὸν ἔδαφος· καὶ ἤθελε τερφθῇ (παρηγορηθῇ) ἡ ψυχή σου, ἐὰν ἔβλεπες αὐτὸν ὡς λέοντα —βουτηγμένον εἰς τὰ αἵματα καὶ τὰς ἀκαθαρσίας— τώρα δὲ οὗτοι μὲν ὅλοι ὁμοῦ εἶναι (ἔξω) εἰς τὰς θύρας τῆς αὐλῆς· αὐτὸς δὲ ἀνάψας μεγάλην φωτίαν καπνίζει τὸ περικαλλὲς δωμάτιόν του· ἔστειλε δ' ἐμὲ νὰ σὲ φωνάξω. Ἀλλὰ ἀκολούθει, ὅπως ἀμφοτέρων ἡ καρδία εὐφρανθῇ, ἀφοῦ πολλὰ ἐπάθετε κακά· ἤδη δὲ ἐξεπληρώθη ἡ μακρὰ (πολυετὴς ἡ μεγάλη) ὑμῶν ἐπιθυμία· ἦλθε μὲν αὐτὸς ζωντανὸς εἰς τὴν οἰκίαν του· εὗρε δὲ καὶ σὲ καὶ τὸν υἱόν του (ζῶντας) εἰς τὰ μέγαρα· τοὺς δὲ μνηστῆρας, οἵτινες κακομετεχειρίζοντο αὐτὸν, τούτους ὅλους ἐτιμώρησεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Μάννα μου, μὴ καυχᾶσαι χαίρουσα μεγάλως (δι' αὐτό) διότι γνωρίζεις πόσον ἐπιθυμητὸς ἦθελε φανῇ εἰς ὅλους ἐντὸς τῆς οἰκίας, μάλιστα δὲ εἰς τὸν υἱόν, τὸν ὁποῖον ἐγεννήσαμεν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος δὲν εἶναι ἀληθὴς, καθὼς λέγεις, ἀλλὰ κάποιος θεὸς θὰ ἐφόνευσε τοὺς περιφανεῖς μνηστῆρας, ἀγανακτήσας (κατ' αὐτῶν) διὰ τὴν θλιβερὰν ὕβριν καὶ τὰ κακουργήματα των, ἐπειδὴ οὐδένα τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων ἐτίμων (ἐσέβοντο) οὔτε κακὸν ἀλλ' οὔτε καλὸν, ὅστις ἤθελεν ἔλθει πρὸς αὐτούς· ὅθεν καὶ κακῶς διὰ τὰς κακουργίας των ἀπωλέσθησαν· ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς μακρὰν που θὰ ἀπώλεσε τὴν ἐπάνοδόν του, ἀπωλέσθη δὲ καὶ αὐτός.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίθη ἡ ἀγαπητὴ τροφὸς Εὐρύκλεια·

« Τέκνον μου, ποῖος λόγος διέφυγε τὸ περίφραγμα τῶν ὀδόντων σου, καὶ ἐνῷ ὁ σύζυγός σου εἶναι μέσα παρὰ τὴν ἑστίαν λέγεις ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του· ἀλλὰ πάντοτε ἡ ψυχή σου ἀπιστεῖ· πλὴν ἔλα νὰ σοῦ εἴπω καὶ ἄλλο

τι σημεῖον ἐπιμαρτυροῦν, τὴν πληγὴν (δηλαδή), τὴν ὁποίαν ἄλλοτε τοῦ κατέφερεν ἀγριόχοιρος διὰ τοῦ λευκοῦ ὀδόντος (του)· τὴν ὁποίαν πλύνουσα (τοὺς πόδας του) παρετήρησα, ἤθελον δὲ νὰ τὸ εἴπω καὶ πρὸς σὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλ' ἐκεῖνος πιάσας με ἀπὸ τὴν σιαγόνα δὲν μὲ ἄφινε νὰ τὸ εἴπω διὰ τὴν φρόνησιν (διὰ τὰ σχέδια τὰ ὁποῖα εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του) τοῦ νοός του· ἀλλ' ἀκολούθει· ἐγὼ δὲ θέλω συμφωνήσει μετά σοῦ, ἐὰν σ' ἐξαπατήσω, νὰ μὲ φονεύσῃς μὲ οἰκτρότατον θάνατον.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Μητέρα μου, εἶναι δύσκολον νὰ γνωρίζῃς τὰ βουλεύματα τῶν αἰωνίων θεῶν, μ' ὅλον ὅτι εἶσαι πολύπειρος· ἀλλ' ὅμως ἂς ὑπάγωμεν πρὸς τὸν υἱόν μου, διὰ νὰ ἴδω τοὺς φονευθέντας μνηστῆρας, καὶ ποῖος τοὺς ἐφόνευσεν.»

Οὕτως εἰποῦσα κατέβαινεν ἀπὸ τὸ ὑπερῷον· πολλὰ δὲ ἐσυλλογίζετο ἐνδομύχως ἢ (σταθεῖσα) μακρόθεν νὰ ἐξετάζῃ (ἐρευνᾷ) τὸν ἀγαπητόν της σύζυγον, ἢ πλησιάσασα νὰ λάβῃ καὶ νὰ τοῦ φιλήσῃ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀφ' οὗ δὲ εἰσῆλθε καὶ ἀπέρασε τὸ πέτρινον κατώφλιον, ἐκάθησεν ἔπειτα ἀπέναντι τοῦ Ὀδυσσέως, εἰς τὴν λάμψιν τοῦ πυρός, παρὰ τὸν ἄλλον τοῖχον, ἐκεῖνος δ' ἐκάθητο πλησίον εἰς τὸν ὑψηλὸν κίονα ῥίψας τὸ βλέμμα κάτω, καὶ περιμένων ἂν θὰ τῷ εἴπῃ τι ἡ εὐγενής του σύζυγος, ἀφοῦ τὸν εἶδε μὲ τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἀλλ' αὐτὴ ἐκάθητο ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν σιωπῶσα, θάμβος δὲ κατελάμβανε τὴν ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἄλλοτε μὲν τὸν παρετήρει προσεκτικῶς κατὰ πρόσωπον, ἄλλοτε δὲ τὸν παρεγνώριζε (ἐδυσκολεύετο νὰ τὸν γνωρίσῃ) διότι ἦτο κακοφορεμένος· Ὁ Τηλέμαχος δὲ τὴν ἐξέπληξε καὶ εἶπεν·

« Μῆτερ, δύσκολε (ἰσχυρόγνωμον) μῆτερ, ἥτις ἔχεις σκληρὰν ψυχήν, διατί ἀπομακρύνεσαι οὕτω μακρὰν τοῦ πατρός, καὶ δὲν κάθησαι πλησίον του διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃς καὶ τὸν ἐξετάσῃς μὲ λόγους; καμμία ἄλλη γυνὴ βεβαίως ἀφοῦ ὑπέφερε ἡ ψυχή της δὲν ἤθελε στέκει οὕτω μακρὰν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὅστις ἤθελε τῇ ἔλθει μετὰ εἴκοσιν ἔτη εἰς τὴν πατρίδα, ἀφοῦ

ἔπαθε πολλὰς ταλαιπωρίας· ἡ δὲ ἰδική σου καρδία εἶναι πάντοτε σκληροτέρα λίθου.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Τέκνον μου, ἡ ψυχή μου συνέχεται ἀπὸ θάμβος, καὶ οὔτε δύναμαι νὰ εἴπω κανένα λόγον οὔτε νὰ ἐρωτήσω, ἀλλ' οὔτε νὰ τὸν ἴδω κατὰ πρόσωπον. Ἂν δὲ πραγματικῶς οὗτος εἶναι ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του, πολὺ εὐκολώτερα θέλομεν γνωρισθῆ ἀναμεταξύ μας, ἐπειδὴ ὑπάρχουσιν εἰς ἡμᾶς σημεῖα (σημάδια (1), τὰ ὁποῖα ἡμεῖς τὰ γνωρίζομεν μόνοι ὡς κεκρυμμένα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.»

Οὕτως εἶπεν· ἐμειδίασε δὲ ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον τοὺς πτερωτοὺς λόγους·

« Τηλέμαχε, τὴν μὲν μητέρα σου ἄφες ἐντὸς τῶν μεγάρων νὰ μὲ δοκιμάζῃ (πειράζῃ)· ταχέως δὲ θέλει σκεφθῆ (γνωρίσει) καλλίτερον. Τώρα δέ, ἐπειδὴ εἶμαι βρωμισμένος καὶ φορῶ κακὰ φορέματα περὶ τὸ σῶμά μου, δὲν μὲ ὑπολήπεται καὶ λέγει ὅτι δὲν εἶμαι αὐτός· ἡμεῖς δὲ ἂς σκεφθῶμεν μὲ ποῖον τρόπον θὰ γείνωσι τὰ λοιπὰ ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερα (κατ' εὐχήν)· διότι κάνεις ὅταν ἀποκτείνῃ καὶ ἕνα ἄνθρωπον ἀκόμη ἐκ τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἔχῃ καὶ πολλοὺς ἐκδικητὰς (ὑπερασπιστὰς) μετέπειτα, φεύγει ἀφήσας τοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν πατρίδα του· ἡμεῖς δ' ἐφονεύσαμεν τοὺς καλλιτέρους (2) τῶν

(1) « Ἂν ἦσαι σὺ ὁ ἄνδρας μου ἂν ἦσαι ὁ καλός μου
»πές με σημάδια τοῦ σπητιοῦ σημάδια τοῦ κορμιοῦ μου·»
Λέγει καὶ δημοτικόν τι ᾆσμα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Καὶ πολλοὶ μὲν τῶν φιλολόγων ἐκάκισαν τὴν ἐπιμονὴν τῆς Πηνελόπης καὶ ἐκατηγόρησαν τὸν ποιητὴν διὰ ψυχρότητα· ἀλλὰ τί ποιητέον ὅταν αἱ σύζυγοι τῶν Ἑλλήνων ἦναι οὕτως αὐστηραί, ὥστε νὰ μὴ πείθωνται τυφλοῖς ὄμμασιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν λέγοντα ὅτι εἶναι σύζυγός των. Ἄλλως τε ἡ Πηνελόπη ἐπειδὴ καὶ ἄλλοτε εἶχεν ἐξαπατηθῆ ὑπὸ πολλῶν τοιοδιωκτῶν λεγόντων ὅτι εἶδον τὸν Ὀδυσσέα (Βλέπε Ὀδυσ. Τομ. Γ' Σελ. 63 στιχ. 10-18. ἐδυσκολεύετο καὶ ἤθη νὰ πείσῃ ἑαυτήν.

(2) Τὸ κείμενον λέγει ἔρμα=σαβούρα πλοίου· δηλαδή, οὕτως εἰπεῖν, τὴν βαρύτητα, τὴν εὐγένειαν τὸ ἄνθος τῶν πολιτῶν.

πολιτῶν, οἵτινες ἦσαν οἱ ἐξοχότεροι τῶν νέων ἐν Ἰθάκῃ· αὐτὰ λοιπὸν σὲ προτρέπω νὰ τὰ σκεφθῶμεν.»

Πρὸς αὐτὸν δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος·

« Σὺ ὁ ἴδιος, ἀγαπητέ μου πάτερ, κύτταξε αὐτὰ τὰ πράγματα· διότι, καθὼς λέγουσι, σὺ εἶσαι ἀνώτερος ὅλων τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν σύνεσιν, οὐδὲ δύναται κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν θνητῶν ν' ἀνθαμιλληθῇ (συναγωνισθῇ, φιλονεικήσῃ, ἢ ἐξισωθῇ) κατὰ τοῦτο μὲ σέ·—ἡμεῖς δὲ εὐχαρίστως (μετὰ προθυμίας) θέλομεν σὲ ἀκολουθήσει, καὶ σὲ βεβαιῶ οὐδόλως θέλομεν ὑπολειφθῇ κατὰ τὴν ῥώμην, ἀλλὰ θὰ πολεμήσωμεν μὲ ὅλην τὴν ὑπάρχουσαν εἰς ὑμᾶς δύναμιν.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περίφρων Ὀδυσσεύς·

« Λοιπὸν ἐγὼ θὰ εἴπω καθώς μοι φαίνεται ὅτι εἶναι κάλλιστα (ὅσα νομίζω καλλίτερα). Ἐν πρώτοις μὲν λοιπὸν λουσθῆτε καὶ ἐνδυθῆτε χιτῶνας, διατάξατε δὲ καὶ τὰς θεραπαινίδας νὰ ἐνδυθῶσιν· ὁ δὲ θεῖος ἀοιδὸς κρατῶν τὴν μελῳδικήν του φόρμιγγα ἂς γείνῃ ἀρχηγὸς (προπορεύηται) τοῦ διασκεδαστικοῦ χοροῦ σας, ὅπως ἀκούων ἔξωθεν κανεὶς ἐκ τῶν διαβατῶν ἢ τῶν γειτόνων λέγῃ ὅτι γίνεται γάμος· καὶ νὰ μὴ διαδοθῇ εἰς τὴν πόλιν ἡ τρομερὰ φήμη (τὸ μέγα ἀνδραγάθημα) τοῦ φόνου τῶν μνηστήρων, πρὶν ἢ ἡμεῖς ὑπάγωμεν ἔξω εἰς τὸν πολύδενδρον ἀγρόν μας· ἐκεῖ δ' ἔπειτα ἐφεύρωμεν (σκεφθῶμεν), ὁ,τιδήποτε στρατήγημα ἤθελε μᾶς χορηγήσει ὁ Ὀλύμπιος Ζεύς.»

Οὕτως εἶπον, ἐκεῖνοι δὲ παρευθὺς ὑπήκουσαν εἰς τοὺς λόγους του. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν λοιπὸν ἐλούσθησαν καὶ ἐνεδύθησαν τοὺς χιτῶνας· ἑτοιμάσθησαν δὲ καὶ αἱ γυναῖκες· ἔλαβε δὲ ὁ θεῖος ἀοιδὸς τὴν γλαφυρὰν (του) φόρμιγγα, καὶ διήγειρεν αὐτοῖς τὴν ἐπιθυμίαν ἁσμάτων γλυκερῶν καὶ ἐκλεκτοῦ χοροῦ· ἀντήχει δὲ τὸ μέγα δῶμα ἀπὸ τὸν ποδόκτυπον τῶν χορευόντων ἀνδρῶν καὶ τῶν καλλιζώνων γυναικῶν. Τοιουτοτρόπως δ' ἔλεγεν ἕκαστος ἀκούων ἐκτὸς τῆς οἰκίας.

« Ἀναμφιβόλως κανεὶς θὰ ἐνυμφεύθη τὴν πολυζήτητον βα-

σίλισσαν· ἡ ἀθλία δὲν ἠμπόρεσε νὰ φυλάξῃ (περιμείνῃ) διαπαντὸς τὴν μεγάλην οἰκίαν τοῦ συζύγου της, ἕως ὅτου ἔλθῃ.»

Τοιουτοτρόπως ἔλεγόν μὴ γνωρίζοντες τὰ γενόμενα· τὸν δὲ μεγαλόκαρδον Ὀδυσσέα ἔλουσεν ἡ ταμία Εὐρυνόμη καὶ τὸν ἔχρισε δι' ἐλαίου, περιέβαλε δὲ αὐτὸν μὲ ὡραῖον χιτῶνα καὶ ἐπανωφόρεμα· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἔχυσεν ἄφθονον ὡραιότητα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ὥστε (τὸν ἔκαμε) νὰ ἦναι—μεγαλείτερος τὴν ὄψιν καὶ θαυμαστότερος (λιπαρώτερος)· ἔρριψε δ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του σγουρὰ βαλλία, ὁμοία πρὸς τὰ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου (1) (κατὰ τὸ χρῶμα). Καθὼς δὲ ὁπόταν περιχρίῃ τὸν ἄργυρον διὰ χρυσοῦ ἀνὴρ ἐπιστήμων, τὸν ὁποῖον ἐδίδαξε παντοειδῆς ἐργασίας ὁ Ἥφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ (2)· ἐκτελεῖ δὲ χαρίεν᾽ ἔργα· οὕτως ἡ Ἀθηνᾶ περιέβαλε μὲ χάριν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τοὺς ὤμους.—Ἐξῆλθε δὲ τοῦ λουτροῦ ὅμοιος μὲ τοὺς θεοὺς κατὰ τὸ σῶμα· ἐπιστρέψας δὲ καθέζετο ἐπὶ τῆς ἕδρας ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσηκώθη, ἀπέναντι τῆς συζύγου του· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὡς ἀκολούθως.

« Εὐλογημένη, μάνην τὴν ἰδικήν σου καρδίαν ἐξ ὅλων τῶν γυναικῶν ἀποκατέστησαν καθ' ὑπερβολὴν σκληρὰν οἱ τὸν Ὄλυμπον κατοικοῦντες θεοί· βεβαίως καμμία γυνὴ ἀφοῦ ὑπέμεινε πολλὰ (ἢ τόσον ἐπιμόνως) δὲν ἤθελεν ἀπομακρύνεσθαι τοῦ συζύγου (αὐτῆς), ὅστις ἀφοῦ ὑπέφερε πλεῖσα ἤθελεν ἐπιστρέψει εἰς αὐτὴν μετὰ εἴκοσιν ἔτη εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλ' ἄγε μητέρα μου (Εὐρύκλεια), ἑτοίμασαι τὴν κλίνην, διὰ νὰ κοιμηθῶ καὶ μόνος· διότι βεβαίως αὕτη ἔχει σιδηρᾶν καρδίαν εἰς τὰ στήθη της.»

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Εὐλογημένε, οὔτε σὲ μεγαλοπιάνομαι οὔτε σὲ περιφρονῶ

(1) Ὁ κυανοῦς κρίνος ἢ ἡ παπαροῦνα κατ' ἄλλους· πρὸς τὸ χρῶμα τοῦ ὁποίου παραβάλλει ὁ ποιητὴς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως.

(2) Ὁ μὲν Ἥφαιστος καθὸ θεὸς τῆς χαλκευτικῆς, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ καθὸ ἐπιστάτρια ἅπασῶν τῶν φρενῶν τῶν τεχνῶν.

οὔτε πολὺ σὲ θαυμάζω (ἀπορῶ σε βλέπουσα), ἀλλὰ πολὺ καλὰ γνωρίζω ὁποῖος τις ἦσο ὅτε ἀνεχώρεις μὲ πολύκωπον (ἔχον μακρυὰ κωπία, ταχύπλουν) πλοῖον. Ἀλλὰ πήγαινε, Εὐρύκλεια, στρώσαι του, παχὺ στρῶμα ἐκτὸς τοῦ στερεοῦ θαλάμου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς εἶχε κατασκευάσει· ἐκεῖ λοιπὸν νὰ ἐκθέσητε τὴν παχεῖαν του κλίνην, καὶ νὰ βάλητε εἰς αὐτὴν στρῶμα καὶ δέρματα καὶ σινδόνια καὶ χλαῖνας (ἐραπλώματα ἐπ' αὐτῶν).»

Οὕτως εἶπε δοκιμάζουσα τὸν σύζυγόν της· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς στενάξας (ἀχθεσθείς, δυσχεράνας) εἶπε πρὸς τὴν φρόνιμόν του σύζυγον.

«Ὦ γύναι, βεβαίως εἶναι πολὺ πειρακτικὸς ὁ λόγος οὗτος ὅπου εἶπες· καὶ ποῖος μετέθεσε τὴν κλίνην μου εἰς ἄλλο μέρος; δυσάρεστον δὲ ἤθελεν εἶναι καὶ ἂν ἐγνώριζον πολὺ καλά, ἐκτὸς ἂν θεός τις ἐλθὼν μετέθεσεν αὐτὴν μὲ εὐκολίαν εἰς ἄλλο μέρος· ἀλλὰ κάνεις ἐκ τῶν ζώντων, καὶ νεώτατος ἐάν ἦτο, δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ τὴν μετακινήσῃ εὐκόλως, ἐπειδὴ ὑπάρχει μέγα σημεῖον εἰς τὴν καλοδουλευμένην κλίνην· τὸ ὁποῖον ἐγὼ τὸ ἔκαμα καὶ ὄχι κάνεις ἄλλος· εἰς τὸ περίφραγμα ὑπάρχει θάμνος (κορμὸς) ταυυφύλλου ἐλαίας ἀκμαίας θαλερᾶς, ἔχει δὲ τὸ πάχος κίονος (κολώννας)· δι' αὐτοῦ ἐγὼ περιβαλὼν (περιτριγυρίσας τὸν τοῖχον) κατεσκεύασα καὶ ἐτελείωσα τὸν θάλαμον διὰ πυκνῶν λίθων, καὶ τὸν ἐπεσέγασα καλῶς ὑπεράνω· ἐπέθηκα δὲ καὶ θύρας στερεὰς καλῶς συνηρμοσμένας. Καὶ τότ' ἔπειτα ἔκοψα τὴν κόμην (τὸ φύλλωμα) τῆς ταυυφύλλου ἐλαίας, κόψας δὲ καὶ τὸν κορμὸν ἀπὸ τὴν ῥίζαν τὸν περιέξεσα ἐντέχνως καὶ καλῶς διὰ χαλκοῦ (μαχαίρας, ἀξίνης) καὶ ἐξισάσας αὐτὸν μὲ τὴν στάθμην κατεσκεύασα (ἐξ αὐτοῦ) τοὺς πόδας τῆς (κλίνης), ἐτρύπησα δὲ ὅλα μὲ τὸ τρυπάνιον. Ἀπὸ δὲ τούτου ἀρχίσας ἔξεον (κατεσκεύαζον) τὴν κλίνην, ἕως ὅτου τὴν ἐτελείωσα, ποικίλλων (καλλωπίζων, στολίζων) αὐτὴν μὲ χρυσὸν καὶ μὲ ἄργυρον καὶ μὲ ἐλεφαντόδοντα· ἐτάνυσα δὲ ἐπάνω δέρμα βοὸς φοινικόχρουν, ταῦτο λοιπὸν τὸ σημεῖον σοὶ λέγω (φέρω εἰς ἀπόδειξιν)· ἀλλὰ δὲν γνωρίζω, ἂν

ἡ κλίνη μου ἀκόμη μένῃ διηνεκῶς ἐκεῖ, ἢ ἂν κάνεις ἤδη κόψας ὑποκάτω τὸν κορμὸν τῆς ἐλαίας τὴν μετέφερεν εἰς ἄλλο μέρος.»

Οὕτως εἶπεν, αὐτῆς δ' ἐλύθησαν ἐκεῖ τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία, ἀφοῦ ἀνεγνώρισε τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα τῇ ἐξέθηκε καθὼς ἦσαν ὁ Ὀδυσσεύς· ἔπειτα δὲ δακρύσασα ἔδραμεν εὐθὺς πρὸς αὐτὸν, καὶ περιπτυχθεῖσα τοῦ Ὀδυσσέως τὸν λαιμὸν κατεφίλησεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε·

«Μὴ κακοκαρδῇς κατ' ἐμοῦ, Ὀδυσσεῦ, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα ὑπερτερεῖς τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν φρόνησιν· οἱ θεοὶ δὲ μᾶς ἔδιδον τὰς ταλαιπωρίας, οἵτινες μᾶς ἐφθόνησαν ν' ἀπολαύσωμεν τὴν νεανικήν μας ἡλικίαν μένοντες πλησίον ἀλλήλων καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς ἔσχατον γῆρας, λοιπὸν μὴ ἀγανακτῇς δι' αὐτὰ καὶ ὀργίζεσαι κατ' ἐμοῦ, διότι ὅτε κατὰ πρῶτον σὲ εἶδον (μετὰ τὴν ἐπάνοδόν σου) δὲν σὲ ὑπεδέχθην (ἐκαλοδέχθηκα) τοιουτοτρόπως, διότι πάντοτε ἡ ψυχή μου ἐφοβεῖτο ἐνδομύχως μήπως ἐλθὼν κάνεις (ξένος) ἄνθρωπος μ' ἐξαπατήσῃ διὰ τῶν λόγων· διότι πολλοὶ (τῶν ἀνθρώπων) ἐπιζητοῦσι κακὰ κέρδη· οὐδὲ ἡ ἀπὸ τοῦ Διὸς καταγομένη Ἀργεία Ἑλένη, ἤθελε συγκοιμηθῇ μετὰ ξένου ἀνδρὸς ἐν ἐρωτικῇ εὐνῇ, ἐὰν ἐγνώριζεν ὅτι μετ' ὀλίγον οἱ ἀρειμάνιοι παῖδες τῶν Ἑλλήνων ἔμελλον νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὴν οἴκαδε εἰς τὴν πατρίδα της· ἀλλὰ ταύτην μὲν θεός τις παρεκίνησε νὰ πράξῃ ἀπρεπὲς ἔργον· δὲν ἐνέβαλε δὲ προηγουμένως εἰς τὸν νοῦν της τὴν ζημίαν ἐκείνην, ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ ἡμᾶς ἐκυρίευσε πρώτην φορὰν τὸ πένθος (θλίψις, δυστυχία). Τώρα ὅμως, ὅτε μὲ ἀπαρίθμησες ἤδη τὰ ἀρίδηλα σημεῖα τῆς (συζυγικῆς) κλίνης μας, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀνθρώπων εἶδε μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ μόνον σὺ καὶ ἐγὼ καὶ μία μόνη θαλαμηπόλος ἡ Ἀκτορὶς, τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ μοὶ ἔδωκεν, ὅτε ἤρχόμην ἀκόμη ἐδῶ, ἥτις ἔκλειε τὰς θύρας τοῦ καλοδουλευμένου θαλάμου, πείθεις τὴν ψυχήν μου, μᾶλλον ὅτι εἶναι καὶ πολὺ σκληρά.»

Οὕτως εἶπεν, εἰς αὐτὸν δὲ διήγειρεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κλαυθμοῦ, ἔκλαιε δ' ἔχων τὴν γλυκεῖαν σύζυγόν του,

τὴν συνετήν. Καθὼς δὲ ὅταν φανῇ ἐπιθυμητὴ ἡ γῆ εἰς τοὺς κολυμβῶντας (ναυαγοὺς), τῶν ὁποίων τὸ κραδοδουλευμένον πλοῖον ὠθούμενον ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ τὰ λευκὰ κύματα ἤθελε συντρίψει ὁ Ποσειδῶν εἰς τὸ πέλαγος, ὀλίγοι δὲ ἤθελαν ἐκφύγει ἀπὸ τὴν ἀφρώδη θάλασσαν εἰς τὴν ξηρὰν κολυμβῶντες, ἔχοντες τὸ σῶμα περικεκαλυμμένον ἀπὸ τὸ θαλάσσιον ὕδωρ, μετ' ἀγαλλιάσεως δὲ ἀποβιβάζονται εἰς τὴν χέρσον διαφυγόντες τὸν ὄλεθρον· οὕτω καὶ αὐτὴ εὐθὺς ἤθελε μετ' εὐχαριστήσεως (ἡδονῆς ἀνεκφράστου) τὸν σύζυγόν της (ἐλθόντα), καὶ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποσύρῃ τοὺς λευκοὺς αὐτῆς βραχίονας ἀπὸ τὸν λαιμόν του. Καὶ ἤθελε δὲ τοὺς καταλάβει θρηνοῦντας (ὑπὸ χαρᾶς) ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς, ἐὰν δὲν εἶχεν ἀποφασίσει ἄλλα ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ. Καὶ τὴν μὲν πρωΐαν νύκτα ἐκράτησεν (εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ αὐτῆς (τοῦ ὁρίζοντος, δηλ. τὴν ἠνάγκασε νὰ σταματήσῃ), τὴν δὲ χρυσόθρονον Ἠὼ ἐμπόδισεν ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ δὲν ἄφηνεν αὐτὴν νὰ ζεύξῃ τοὺς ταχύποδας αὐτῆς ἵππους τὸν Λάμπον καὶ τὸν Φαέθοντα, οἵτινες σύρουσι τὴν λαμπάδα τῆς Ἠοῦς φέρουσι τὸ φῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τότε εἶπε πρὸς τὴν σύζυγόν του ὁ περίνους Ὀδυσσεύς.

« Ὦ γύναι, ἀκόμη δὲν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πέρας τῶν ἀγώνων μας, ἀλλ' ἔχομεν ἀκόμη ὑπερμεγέθη βάσανα καὶ διὰ τὸ μέλλον, πολλὰ καὶ δύσκολα· τὰ ὁποῖα πρέπει ἐγὼ ὅλα νὰ ἐκτελέσω· διότι καθὼς μὲ προεφήτευσεν ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίου, καθ' ἣν ἡμέραν κατέβην ἐντὸς τοῦ οἰκήματος τοῦ Ἅδου ἐπιζητῶν τὴν ἐπάνοδον τῶν συντρόφων μου καὶ ἐμοῦ τοῦ ἰδίου. . . ἀλλ' ἔλα νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν κλίνην, ὅπως κοιμηθέντες τέλεον εὐφρανθῶμεν ἀπὸ τὸν γλυκὺν ὕπνον.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Ἡ μὲν εὐνὴ βεβαίως θὰ σὲ ἑτοιμασθῇ παρευθὺς, ὁπόταν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, ἀφοῦ σὲ ἔκαμαν οἱ θεοὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὸν καλοκτισμένον οἶκον καὶ εἰς τὴν πατρίδα σου· ἀλλ' ἀφοῦ τὸ ἐθυμήθης καὶ ὁ θεὸς τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν σου,

ἔλα εἰπέ μοι τὸν ἀγῶνα· δὲν εἶναι δὲ, νομίζω κακὸν νὰ τὸν μάθω τώρα, ἀφοῦ καὶ μετέπειτα θέλω τὸ ἀκούσει.»

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος ὁ περίνους Ὀδυσσεὺς εἶπεν·

« Εὐλογημένη, πρὸς τί τάχα πάλιν μὲ παρακινεῖς κατὰ πολλὰ καὶ μὲ προστάζεις νὰ εἴπω; λοιπὸν ἐγὼ θὰ τὸ εἴπω καὶ δὲν θὰ κρύψω τίποτε· ἀλλὰ δὲν θέλει εὐχαριστηθῇ ἡ ψυχή σου· ἀλλ' οὐδ ἐγὼ ὁ ἴδιος χαίρω (γνωρίζων ταῦτα)· ἐπειδὴ μὲ ἐπρόσταξε νὰ περιέλθω εἰς πολλοτάτας πόλεις ἀνθρώπων, κρατῶν ἀνὰ χεῖρας καλοκαμωμένον (ἢ εὐμεταχείριστον) κωπίον, ἕως οὗ φθάσω εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες δὲν γνωρίζουσι θάλασσαν, οὐδὲ τρώγουσιν ἁλατισμένα φαγητά· οὔτε γνωρίζουσιν οὗτοι τὰ φοινικοπάρεια (ἐρυθρόπλευρα) πλοῖα, οὐδὲ τὰ εὐμεταχείριστα κωπία, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ πτερὰ τῶν πλοίων· γνώρισμα δὲ τούτων μὲ εἶπε τὸ ἑξῆς,— καὶ δὲν θέλω σὲ τὸ κρύψει· — ὁπόταν ἀπαντήσας με ἄλλος ὁδοιπόρος εἴπῃ ὅτι κρατῶ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου μου ὤμου πτύον (φτυάρι, λιχνιστήρι), τότε μὲ εἶπε νὰ ἐμπήξω εἰς τὴν γῆν τὸ κωπίον, καὶ ἀφοῦ θυσιάσω σφάγια καλὰ εἰς τὸν ἄνακτα Ποσειδῶνα, κριάριον καὶ ταῦρον καὶ κάπρον ἀρσενικόν, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ νὰ θυσιάσω ἱερὰς ἑκατόμβας εἰς τοὺς ἀθανάτους θεοὺς, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν εὐρὺν οὐρανὸν, εἰς ὅλους κατὰ σειράν· ὁ δὲ θάνατος θὰ μοὶ ἐπέλθῃ μακρὰν τῆς θαλάσσης πολὺ γαληναῖος (ἥσυχος, γλυκὺς) ὁ ὁποῖος θὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν εἰς βαθὺ (γεμάτον, καὶ εὐτυχὲς) γῆρας εὐλογούμενον (ὑπὸ πάντων)· τριγύρω μου δὲ οἱ λαοὶ θὰ εὐδαιμονοῦσι· ταῦτα δὲ ὅλα εἶπεν ὅτι θὰ μοὶ ἐκτελεσθῶσι.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίθη ἡ συνετὴ Πηνελόπη.

« Ἐὰν μὲν λοιπὸν οἱ θεοὶ θὰ τελειώσωσιν εὐτυχὲς (καλλίτερον) τὸ γῆράς σου, ὑπάρχει ἔπειτα ἐλπὶς (ν' ἀποφύγωμεν (ἢ νὰ λησμονήσωμεν) τὰ δυστυχήματα.»

Τοιουτοτρόπως μὲν οὗτοι συνδιελέγοντο πρὸς ἀλλήλους. Ἐν τούτοις δ' εὐθὺς ἡ Εὐρυνόμη μετὰ τῆς τροφοῦ παρεσκεύαζον τὴν εὐνὴν μὲ μαλακὰ ὑφάσματα, ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν δᾴδων

Ἀφοῦ δὲ ἔστρωσαν τὸ παχὺ στρῶμα μετὰ σπουδῆς, ἡ μὲν γραῖα ἀπῆλθεν οἴκαδε διὰ νὰ κοιμηθῇ, αὐτοὺς δὲ ἐρχομένους εἰς τὴν κλίνην ὡδήγει ἡ θαλαμηπόλος Εὐρυνόμη, κρατοῦσα εἰς τὴν χεῖρά της δᾷδα· εἰσαγαγοῦσα δὲ αὐτοὺς εἰς τὸν θάλαμον ἐπέστρεψεν ὀπίσω. Ἐκεῖνοι μὲν ἔπειτα μετ' ἐπιθυμίας ἀνέβησαν εἰς τὴν κλίνην κατὰ τὴν παλαιὰν αὐτῶν συνήθειαν· ὁ δὲ Τηλέμαχος ὁ βουκόλος καὶ ὁ χοιροβοσκὸς ἔπαυσαν τοὺς πόδας ἀπὸ τὸν χορόν, ἔπαυσαν δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ αὐτοὶ δ' ἐκοιμήθησαν εἰς τὰ εὐρύχωρά των μέγαρα.

Ἀφοῦ δὲ λοιπὸν οὗτοι εὐφράνθησαν (εὐχαριστήθησαν) ἀπὸ τὸν γλυκὺν ἔρωτα, ἐτέρποντο συνομιλοῦντες πρὸς ἀλλήλους διὰ λόγων, ἐκείνη μὲν ἡ θεία γυνὴ λέγουσα ὅσα ὑπέρεεν ἐντὸς τῆς οἰκίας βλέπουσα τὸ ὀλέθριον πλῆθος τῶν μνηστήρων, οἵτινες δι' αὐτὴν κατέσφαζον πολλοὺς βόας καὶ καλοθρεμμένα πρόβατα, πολὺς δὲ οἶνος ἐκενοῦτο ἀπὸ τοὺς πίθους· ὁ δὲ διογενὴς Ὀδυσσεὺς διηγεῖτο ὅλα τὰ κακὰ ὅσα ἐπροξένησεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅσα ὁ ἴδιος ταλαιπωρούμενος ὑπέφερεν· ἐκείνη δ' εὐφραίνετο ἀκούουσα, οὐδὲ τῇ ἤρχετο πλέον ὕπνος ἐπὶ τῶν βλεφάρων πρὶν ἢ τῇ ἀπαριθμήσῃ, ὅλα.

Ἤρχισε δὲ πρῶτον (ἀναφέρων) πῶς κατελάμασε τοὺς Κίκονας, ἔπειτα δὲ ἦλθεν εἰς τὴν παχεῖαν χώραν τῶν Λωτοφάγων· καὶ ὅσα ἔκαμεν εἰς τὸν Κύκλωπα, καὶ πῶς ἀντεκδικήθη αὐτὸν διὰ τὸν θάνατον τῶν γενναίων του συντρόφων, τοὺς ὁποίους ἔτρωγεν ἐκεῖνος (ὁ Κύκλωψ) ἀνηλεῶς· καὶ πῶς ἦλθεν εἰς τὸν Αἴολον, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη καὶ τὸν ἐξεπροπόμπευσεν ἔπειτα προθύμως, πλὴν δὲν τῷ ἦτο ἀκόμη πεπρωμένον νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀγαπητήν του πατρίδα, ἀλλ' ἀφοῦ καὶ πάλιν τὸν ἀνήρπασεν ἡ ἀνεμοζάλη τὸν περιέφερεν ἐπὶ τοῦ ἰχθυοτρόφου πελάγους μεγάλως στενάζοντα· καὶ πῶς ὑπῆγεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Λαιστρυγόνων Τηλέπυλον, οἵτινες τοῦ ἐξωλόθρευσαν τὰ πλοῖα καὶ τοὺς καλλωπισμένους του συντρόφους— ὅλους· μόνος δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐδραπέτευσε μὲ πλοῖον μελανόχρουν· —τῇ ἀνέφερε δὲ καὶ τῆς Κίρκης τοὺς δόλους καὶ τὰς πανουργίας

(γοητείας), καὶ ὅτι κατέβη διὰ τοῦ πολυστρόφου πλοίου καὶ εἰς τὸ ζοφερὸν (ἀπαίσιον) οἴκημα τοῦ Πλούτωνος, ὅπως λάβῃ χρησμὸν παρὰ τῆς ψυχῆς τοῦ Θηβαίου Τειρεσίου, καὶ εἶδεν ἐκεῖ ὅλους τοὺς (προαποθανόντας) συντρόφους του· καὶ τὴν μητέρα, ἡ ὁποία τὸν ἐγέννησε καὶ τὸν ἀνέθρεψεν ὅτε ἦτο μικρός, καὶ ὅτι ἤκουσε τὸ ᾄσμα τῶν γλυκυφώνων Σειρήνων, καὶ πῶς εἶχε φθάσει εἰς τὰς Πλαγκτὰς πέτρας καὶ τὴν τρομερὰν Χάρυβδιν καὶ τὴν Σκύλλαν, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ποτε τῶν ἀνθρώπων σῶος ἐξέφυγε· καὶ πῶς οἱ συντροφοί του ἐφόνευσαν τὰς βοῦς τοῦ Ἡλίου, καὶ πῶς ὁ ὑψιβρόντης Ζεὺς ἐκτύπησε τὸ πλοῖόν του μὲ καίοντα (καπνώδη) κεραυνόν, ἀπέθανον δὲ ὅλοι οἱ γενναῖοι συμπλωτῆρές του, αὐτὸς δὲ μόνος διέφυγε τὴν μαύρην μοῖραν· καὶ πῶς ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον τῆς νύμφης Καλυψοῦς Ὠγυγίαν, αὐτὴ δὲ τὸν ἐκράτει παρ' ἑαυτὴν ἐντὸς τῶν γλαφυρῶν σπηλαίων ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸν ἔχῃ σύζυγόν της, καὶ διέτρεφεν αὐτὸν λέγουσα ὅτι θὰ τὸν ἀποκατάστήσει ἀθάνατον καὶ αἰωνίως νεάζοντα, ἀλλ' οὐδόλως ἔπειθετὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τὰστήθη του· καὶ ὅτι πολλὰ ταλαιπωρηθεὶς ἔφθασε τέλος εἰς τοὺςΦαίακας, οἱ ὁποῖοι δὰ καὶ τὸν ἐτίμησαν ἐγκαρδίως ὡς θεὸν καὶ ἔπεμψαν αὐτὸν διὰ πλοίου εἰς τὴν πατρίδα του, ἀφοῦ τῷ ἐδώρησαν χαλκόν τε καὶ χρυσὸν καὶ ἱκανὰ φορέματα. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἶπεν τελευταῖον, ὅτε ἐπῆλθεν αὐτῷ ὁ λυσιμελὴς ὕπνος, ὅστις καταπαύει τὰς φροντίδας τῆς ψυχῆς.

Ἐν τούτοις δὲ ἡ γαλανόφθαλμος θεὰ Ἀθηνᾶ ἄλλα ἐσυλλογίσθη· ὁπότε πλέον ἐνόμιζεν ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς εὐφράνθη ἀπὸ τὸν ὕπνον καὶ τὴν εὐνὴν τῆς συζύγου του, διήγειρε παρευθὺς ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ τὴν χρυσόθρονον δροσερὰν (Αὐγὴν) διὰ νὰ φέρῃ φῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἐσηκώθη δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπὸ τὴν μαλακήν του κλίνην καὶ ἐπρόφερε τὰ ἑξῆς εἰς τὴν σύζυγόν του·

« Ὦ γύναι, ἕως τώρα μὲν πολλοὺς ἐδοκιμάσαμεν ἀγῶνας (συμφορὰς) καὶ οἱ δύω, σὺ μὲν ἐδὼ κλαίουσα τὴν πλήρη ταλαιπωριῶν ἐπάνοδόν μου· ἐμὲ δὲ πάλιν ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ μὲ ἐκράτουν μακρὰν τῆς πατρίδος μου· τώρα δὲ

ὅτε ἀμφότεροι ἀπηλαύσαμεν τὴν πολυπόθητόν μας κλίνην, τὰ μὲν κτήματα ὅσα μοὶ ὑπάρχουσι νὰ τὰ περιποιηθῶμεν εἰς τὰ μέγαρα, ὅσον δὲ διὰ τὰ πρόβατα τὰ ὁποῖα μοῦ ἠφάνισαν οἱ ὑβρισταὶ (ὑπερήφανοι) μνηστῆρες, πολλὰ μὲν ἐγὼ θέλω ἀναπληρώσει διὰ τῆς λείας, ἄλλα δὲ οἱ Ἀχαιοὶ θέλουσι μὲ δωρήσει, ἕως ὅτου γεμίσωμεν ὅλας τὰς ἐπαύλεις. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν θέλω ἀπέλθει (πρὸς τὸ παρὸν) εἰς τὴν πολύδενδρον ἐξοχήν, διὰ νὰ ἴδω τὸν καλὸν (εὐγενῆ, γενναῖόν) μου πατέρα, ὅστις θλίβεται κατὰ πολλὰ δι' ἐμέ· εἰς σὲ δὲ, γύναι, παραγγέλλω ταῦτα, μόλονότι καὶ αὐτὴ εἶσαι συνετή· ἐπειδὴ σήμερον εὐθὺς μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου θέλει διαδοθῆ ἡ φήμη (τοῦ φόνου) τῶν μνηστήρων, τοὺς ὁποίους ἀπέκτεινα εἰς τὰ μέγαρά μου, ἀναβᾶσα σὺ μετὰ τῶν ἀμφιπόλων σου εἰς τὸ ὑπερῷον νὰ κάθησαι ἐκεῖ, καὶ νὰ μὴ βλέπῃς (ὑποδέχησαι) μήτε νὰ ὁμιλῇς (συνδιαλέγησαι) κἀνένα.»

Εἶπε καὶ παρευθὺς ἐφόρεσεν εἰς τοὺς ὤμους του τὰ ὡραῖά του ὅπλα, ἐξύπνισε δὲ καὶ τὸν Τηλέμαχον καὶ τὸν βουκόλον καὶ τὸν χοιροβοσκὸν καὶ διέταξεν ὅλους νὰ λάβωσιν εἰς τὰς χεῖράς των ὅπλα πολεμικά· ἐκεῖνοι δὲ ὑπήκουσαν εὐθὺς, καὶ ὡπλίσθησαν διὰ χαλκοῦ, καὶ ἀνοίξαντες τὰς θύρας ἐξῆλθον· ἐπροπορεύετο δὲ ὁ Ὀδυσσεύς. Καὶ ἤδη μὲν ἡ ὑφήλιος ἐφωτίζετο, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ καλύψασα αὐτοὺς διὰ νυκτὸς (σκιερᾶς νεφέλης) τοὺς ὡδήγει ἐκτὸς τῆς πόλεως.

Η ΕΓΙΔΗΨΙΣ ΤΗΣ Ω ΡΑΨΩΔΙΑΣ.

Ὁ ψυχοπομπὸς Ἑρμῆς κατάγει τὰς τῶν μνηστήρων ψυχὰς εἰς τὸν Ἅδην. Διάλογος μεταξὺ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως, ἐν ᾧ ὁ Ἀγαμέμνων διηγεῖται εἰς τὸν Ἀχιλλέα τὰς γενομένας αὐτῷ κατὰ τὴν Τροίαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπικηδείους τιμάς. Ἐν τούτοις φθάνει καὶ ὁ Ἑρμῆς φέρων τὰς ψυχὰς τῶν μνηστήρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ Ἀγαμέμνων ἀναγνωρίζει τὸν Ἀμφιμέδοντα καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν τὰ γενόμενα, ἐκεῖνος δὲ τῷ διηγεῖται καταλεπτῶς πῶς διεβουκολοῦντο ὑπὸ τῆς Πηνελόπης μὲ κενὰς περὶ γάμων ὑποσχέσεις, καὶ πῶς τελευταῖον ἐλθὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπὸ τὸ σχῆμα ἐπαίτου ἐφόνευσεν ἅπαντας. Ὁ Ἀγαμέμνων μακαρίζει τὸν Ὀδυσσέα διὰ τὴν συζυγικὴν πίστιν τῆς Πηνελόπης. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ Ἅδῃ· ὁ δὲ πολύτροπος Ὀδυσσεὺς φθάσας εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ πατρός του, τοὺς μὲν ἄλλους στέλλει νὰ προετοιμάσωσι τράπεζαν, αὐτὸς δὲ εἰσέρχεται μόνος εἰς τὸν πατέρα του, ὅπου εὑρίσκει καὶ αὐτὸν μόνον ἐργαζόμενον ἐκεῖ καὶ ἀπαρηγόρητον διὰ τὴν στέρησιν τοῦ υἱοῦ του. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑποκρίνεται τὸν ξένον καὶ τὸν ἐρωτᾷ ἂν πραγματικῶς ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ἡ Ἰθάκη, ὅπου κατοικεῖ ὁ Λαέρτης πατὴρ Ὀδυσσέως τινός· ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς τίς εἶναι, ἀφηγεῖται αὐτῷ πλατεῖαν ἱστορίαν μιγνύων ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσέως, ἀλλὰ βλέπων αὐτὸν θλιβερῶς συγκινηθέντα τῷ ἐκθέτει τέλος τὴν ἀλήθειαν ἐν ὀλίγοις, φέρων πρὸς ἐπιμαρτυρίαν τὴν πληγὴν τοῦ ποδός του. Ἀφοῦ δὲ ἔφαγον ἔπειτα, ἐλούσθη ὁ Λαέρτης, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τὸν ἀποκατέστησεν ὡραῖον. Ἐν τούτοις ἡ φήμη τοῦ φόνου τῶν μνηστήρων διαδίδεται εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δὲ πατὴρ τοῦ Ἀντινόου Εὐπείθης συγκινήσας

μέρος τι τῶν Ἰθακησίων διὰ τῶν λόγων του ἐπέρχεται μετ' αὐτῶν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Οἱ κήρυκες Μέδων καὶ Ἀλιθέρσης προσπαθοῦσι νὰ καθησυχάσωσι τὸν λαόν· καὶ εὐθὺς μετὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀλιθέρσου ὁρμήσαντες πολλοὶ συνηνώθησαν μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅστις ἐνισχυθεὶς οὕτως ἀντεπεξέρχεται μετὰ τῶν ὀλίγων του ἀφωσιωμένων· καὶ φονεύει μὲν ὁ Λαέρτης τὸν Εὐπείθη, φονεύουσι δὲ πολλοὺς καὶ οἱ ἄλλοι· ἀλλὰ τέλος παρεμβᾶσα ἡ Ἀθηνᾶ διακωλύει αὐτοὺς νὰ ὠθήσωσιν ἐπὶ πλεῖον τὴν ἀλληλοσφαγίαν, οὗτοι δὲ καταθέτουσι τὰ ὅπλα καὶ γίνεται εἰρήνη.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Ω.

Σπονδαί.

Ὁ δὲ Κυλλήνιος (1) Ἑρμῆς προσκάλει τὰς ψυχὰς τῶν μνηστήρων, ἐκράτει δὲ ἀνὰ χεῖρας ὡραίαν χρυσῆν ῥάβδον, δι' ἧς ἀποκοιμίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων τῶν ὁποίων θέλει, ἄλλους δὲ καὶ κοιμωμένους ἀνεγείρει· ταύτην λοιπὸν κινήσας ὡδήγει τὰς ψυχάς, αὐταὶ δὲ τρίζουσαι (τσιρίζουσαι) ἠκολούθουν· καθὼς δὲ ὅταν τρίζουσαι πετῶσιν εἰς τὸν μυχὸν θείου ἄντρου νυκτερίδες, ὁπόταν κάνείς ἤθελεν ἀποσπάσει ταύτας ἀπὸ τοῦ σπηλαίου, καὶ περιτριγυρίζουσιν ἀλλήλας, οὕτως αὗται (αἱ ψυχαὶ) ἐπορεύοντο ὁμοῦ τρίζουσαι· προηγεῖτο δὲ αὐτῶν ὁ εὐεργετικὸς Ἑρμῆς εἰς τὰς ζοφερὰς ὁδοὺς (τοῦ ἅδου). Ἐπέρασαν δὲ τὰ ῥεῖθρα τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τὴν Λευκάδα(2) πέτραν

(1) Ὁ Ἑρμῆς ἐμυθεύετο ὅτι ἐγεννήθη εἰς τὴν Κυλλήνην, ὄρος τῆς Ἀρκαδίας, ὅθεν καὶ ἐπωνομάζετο Κ υ λ λ ή ν ι ο ς, καθὼς καὶ ὁ Ἀπόλλων Δ ή λ ι ο ς. Ἐκαλεῖτο δὲ εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ Ψ υ χ ο π ό μ π ὸ ς καὶ Π ο μ π α ῖ ο ς, ὡς ὁδηγῶν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸν ᾅδην.

(2) Ἴσως τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπῆρχέ τις βράχος ὑψηλὸς ἐν Ἠπείρῳ ἢ ἐν Λευκάδι· ἀλλ' ἡ ἐνταῦθα ἀναφερομένη Λευκὰς πέτρα, ὡς εἰς τὰ κατὰ τὸν ᾅδην ἀναγομένη, εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Ὀδυσσείας ἀναφέρεται.

καὶ πλησίον ἀπὸ τὰς πύλας τοῦ Ἡλίου, ἐπέρασαν δὲ καὶ τὸ ἔθνος τῶν Ὀνείρων· παρευθὺς δὲ ἔφθασαν εἰς τὸν ἀσφοδελὸν λειμῶνα, ὅπου κατοικοῦσιν αἱ ψυχαί, τὰ εἴδωλα τῶν ἀποθανόντων.

Εὗρον δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Πηλέως Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Πατρόκλου καὶ τοῦ ἀμέμπτου Ἀντιλόχου καὶ τοῦ Αἴαντος, ὅστις ἦτο κάλλιστος κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὴν μορφὴν ἀπὸ ὅλους τοὺς Δαναοὺς ὕστερον ἀπὸ τὸν ἀνέφικτον υἱὸν τοῦ Πηλέως Ἀχιλλέα· οὕτως ἐκεῖνοι μὲν συνεστρέφοντο τριγύρω εἰς ἐκεῖνον· ἦλθε δὲ πλησίον ἐκεῖ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος θλιβομένη, συνηθροίζοντο δὲ πέριξ καὶ ὅσοι ἄλλοι συναπέθανον μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Αἰγίσθου. Πρὸς τοῦτον δὲ πρώτη εἶπεν ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πηλέως.

« Ἀτρείδη, ἐλέγομεν (τότε) ὅτι σὺ εἶσαι πάντοτε περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἥρωας ἀγαπητὸς εἰς τὸν τερπόμενον εἰς τοὺς κεραυνοὺς Δία, ἐπειδὴ εἰς πολλοὺς καὶ γενναίους ἐξουσίαζες (ὅτε ἤμεθα) εἰς τὴν Τρωάδα, ὅπου τόσας συμφορὰς ὑπεφέρομεν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ βεβαίως καὶ σὺ πρῶτος ἔμελλες νὰ δοκιμάσῃς τὴν ὀλεθρίαν εἱμαρμένην, τὴν ὁποίαν κανεὶς τῶν γεννωμένων δὲν ἀποφεύγει. Εἴθε πλὴν ν' ἀπέθνησκες εἰς τὴν Τρωάδα ἀπολαύων (καὶ ἐν τῷ θανάτῳ) τὴν ὁποίαν (ζῶν καὶ) βασιλεύων ἀπελάμβανες τιμήν· βεβαίως τότε ἅπαντες οἱ Ἕλληνες θὰ σοὶ ἀνήγειρον τάφον, καὶ ἤθελες ἀφήσει καὶ εἰς τὸν υἱόν σου εὔκλειαν διὰ τὸ μέλλον· ἀλλ' ὡς φαίνεται σοὶ ἦτο πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃς ἀπὸ θάνατον οἰκτρόν.»

Πρὸς τοῦτον δὲ πάλιν ἀπήντησεν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀτρείδου Ἀγαμέμνονος.

« Ὦ μακάριε υἱὲ τοῦ Πηλέως, ὅμοιε μὲ τοὺς θεούς Ἀχιλλεῦ, ὅστις ἀπέθανες ἐν τῇ Τρωάδι μακρὰν τῆς Ἑλλάδος· τριγύρω σου δὲ ἄλλοι ἀνδρειωμένοι Ἕλληνες καὶ Τρῶες ἐφονεύοντο μαχόμενοι περὶ τοῦ σώματός σου· σὺ δὲ ἐκεῖσο ἐξαπλωμένος ἐντὸς τοῦ κονιορτοῦ, λησμονήσας πλέον τὴν ἱππικήν. Ἡμεῖς δ' ἐπολεμοῦμεν ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν, οὐδὲ θὰ κα-

τεπαύομεν τὸν πόλεμον, ἐὰν δὲν ἔπαυεν αὐτὸν ὁ Ζεὺς διὰ καταιγίδος· ἀφοῦ δὲ σὲ ἐφέρομεν ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὸν πόλεμον εἰς τὰ πλοῖα, σὲ κατεθέσαμεν εἰς στρῶμα, πλύναντες τὸ ὡραῖον σῶμα σου μὲ χλιαρὸν ὕδωρ καὶ ἀλείψαντες αὐτό· πολλὰ δὲ δάκρυα θερμὰ ἔχυνον τριγύρω σου οἱ Ἕλληνες καὶ ἔκειρον τὰς κόμας των· ἡ μήτηρ σου δ' ἐξῆλθε τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν ἐναλίων θεαινῶν ἀκούουσα τὴν εἴδησιν ταύτην, φοβερὰ δὲ (μεγάλη) βοὴ εἶχε διεγερθῇ ὑπεράνω τοῦ πόντου, τρόμος δὲ κατέλαβεν ὅλους τοὺς Ἀχαιούς· καὶ ἴσως πηδήσαντες ἤθελον ἐπιβῇ εἰς τὰ κοῖλα πλοῖα, ἐὰν δὲν τοὺς ἐμπόδιζεν ἀνήρ, ὅστις ἐγνώριζε καὶ παλαιὰ καὶ πολλὰ πράγματα, ὁ Νέστωρ, τοῦ ὁποίου ἡ γνώμη καὶ πρότερον ἠρίστευεν· οὗτος εὐνοῶν αὐτοὺς ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε· σταθῆτε, Ἀργεῖοι, μὴ φεύγετε παῖδες Ἀχαιῶν· ἰδοὺ ἔρχεται ἡ μήτηρ του (1) μετὰ τῶν θαλασσίων θεαινῶν, ὅπως ἀπολαύσῃ (ἴδῃ, ἀντικρύσῃ τὸ ἔσχατον) τὸν ἀποθαμμένον υἱόν της. Οὕτως εἶπεν, ἀπηλλάγησαν δὲ τοῦ φόβου οἱ μεγαλόκαρδοι Ἕλληνες· πέριξ δέ σου ἐστάθησαν αἱ κόραι τοῦ θαλασσίου γέροντος καὶ ἐμοιρολόγουν θλιβερά, σὲ ἐνέδυσαν δὲ μὲ θαυμάσια φορέματα· ὅλαι δὲ αἱ ἐννέα Μοῦσαι ἐθρήνουν ἐκ διαδοχῆς λιγυφώνως· καὶ τότε πλέον κανένα δὲν ἔβλεπες, ὅστις νὰ μὴ ἐδάκρυεν, διότι τόσον τοὺς συνεκίνησε ἡ λιγυρὰ Μοῦσα. Καὶ δεκαεπτὰ μὲν νύκτας καὶ ἡμέρας σ' ἐκλαίομεν ἀθάνατοι θεοὶ καὶ θνητοὶ ἄνθρωποι ἐξίσου· τὴν δὲ δεκάτην ὀγδόην παρεδώκαμεν τὸ σῶμα εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλὰ ποίμνια πρόβατα καὶ ἑλικόποδας βοῦς ἐσφαγιάσαμεν ἐπὶ σέ· σὺ δ' ἐκαίεσο ἐντὸς τῶν θείων ἐνδυμάτων καὶ πολλοῦ πάχους καὶ γλυκεροῦ μέλιτος· πολλοὶ δὲ τῶν ἡρώων πεζοί τε καὶ ἱππεῖς ἐκίνησαν ὡπλισμένοι περὶ τὴν πυράν σου καιομένου· διηγέρθη δὲ μέγας θόρυβος (κρότος). Καὶ λοιπὸν ἀφοῦ σὲ κατέ-

(1) Μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως ἦτο ἡ Θέτις· πρώτη τῶν πεντήκοντα θυγατέρων τοῦ Νηρέως (θεοῦ θαλασσίου) καὶ τῆς Δωρίδος, αἵτινες ἐπωνομάζοντο ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς αὐτῶν Νηρηΐδες.

καυσεν ἡ φλὸξ τοῦ Ἡραίστου, ἀπὸ πρωΐας εὐθὺς συνηθροίζομεν τὰ ὀστᾶ σου, Ἀχιλλεῦ, ἐντὸς ἀκράτου οἴνου καὶ πάχους· ἔδωκε δὲ ἡ μήτηρ σοῦ χρυσοῦν ὀρχεῖον λέγουσα ὅτι εἶναι δῶρον μὲν τοῦ Διονύσου, ἔργον δὲ τοῦ περιφήμου Ἡραίστου. Ἐν τούτῳ δὲ κεῖνται τὰ ὀστᾶ σου, Ἀχιλλεῦ, μετὰ τῶν τοῦ Πατρόκλου (1) τοῦ υἱοῦ τοῦ Μενοιτίου, χωρὶς τὰ δὲ καὶ τοῦ Ἀντιλόχου, τὸν ὁποῖον ὑπολήπτεσο περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους συστρατιώτας μετὰ τὸν τοῦ Πατρόκλου θάνατον. Ἀνηρέσαμεν δὲ ἐπὶ τούτων ἔπειτα μέγαν καὶ θαυμάσιον τάφον, ὡς ἱερὸς ὑπὸ τῶν θεῶν προστατευόμενος στρατὸς τῶν πολεμιστῶν Ἑλλήνων, ἐπὶ προβεβλημένης ἄκρης τοῦ Ἑλλησπόντου, διὰ νὰ ἤθελεν εἶναι ὁρατὸς καὶ μακρόθεν εἰς τοὺς ἀπὸ θαλάσσης κατερχομένους καὶ εἰς τοὺς ὑπάρχοντας τώρα καὶ διὰ τοὺς μεταγενεστέρους (2). Ἡ μήτηρ σου δὲ ζητήσασα παρὰ τῶν θεῶν περικαλλῆ βραβεῖα τὰ ἔθηκεν εἰς τὸ μέσον ἀγώνισμα εἰς τοὺς ἀνδρειοτάτους τῶν Ἑλλήνων. Καὶ θὰ παρευρέθης μὲν ἕως τώρα εἰς ἐπιταφίους ἀγῶνας πολλῶν ἡρώων, ὁπότε, ἀποθανόντος βασιλέως, ἀγωνίζονται (ἢ προπαρασκευάζονται διὰ τοὺς ἀγῶνας) οἱ νέοι (ἀθληταὶ) καὶ προετοιμάζονται τὰ βραβεῖα· ἀλλ' ἐὰν ἔβλεπες τὰ περικαλλῆ βραβεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔστησε διὰ σὲ ἡ ἀργυρόπους (λευκόπους) θεὰ Θέτις, ἤθελε θαυμάσει ἡ ψυχή σου· ἐπειδὴ ἦσο λίαν ἀγαπητὸς εἰς τοὺς θεούς. Οὕτω σὺ μὲν οὐδὲ ἀποθανὼν ἀπώλεσας τὸ ὄνομά σου, ἀλλὰ πάντοτε τὸ κλέος σου θὰ ἦναι μέγα με-

(1) Ὁ Πάτροκλος ἦτον ὁ φίλτατος τοῦ Ἀχιλλέως, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ὁποίου φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, ὁ Ἀχιλλεὺς ἔμεινεν ἀπαρηγόρητος. Οὗτος λοιπὸν ἐπιφανείς (ὡς θέλουσιν ἰδεῖ οἱ ἀναγνώσται ἐν Ἰλιάδ. Ψ. Στίχ. 8ο) κατ' ὄναρ εἰς τὸν Ἀχιλλέα προεῖπεν εἰς αὐτὸν τὴν μοῖραν του, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ διατάξῃ νὰ βαλωσι μετὰ θάνατον τὰ ὀστᾶ του ἐντὸς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φορείου.

(2) Μετὰ ἐννέα σχεδὸν αἰῶνας ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐπερχόμενος κατὰ τῆς Ἀσίας εὗρεν εἰσέτι τὸν τάφον τοῦτον τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ ἀφοῦ ἀπέδωκεν αὐτῷ μεγαλοπρεπεῖς τιμὰς τὸν ἐμακάρισε, διότι ἔτυχεν Ὁμήρου ἐπαινέτην τῶν ἀνδραγαθημάτων του.

ταξὺ τῶν ἀνθρώπων, Ἀχιλλεῦ, ἐγὼ δὲ τί ἀπέλαυσα; ἀφοῦ (ὡς ἀρχιστράτηγος) διεξήγαγον τὸν πόλεμον ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐπανόδῳ μου ὁ Ζεὺς προπαίρασε (ἐμελέτησε) τὸν ὄλεθρόν μου διὰ τῶν χειρῶν τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς καταραμένης μου συζύγου.

Τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι τοιαῦτα συνδιελέγοντο πρὸς ἀλλήλους· ἔφθασε δὲ πλησίον αὐτῶν ὁ διάγγελος (τῶν θεῶν) φονεὺς τοῦ Ἄργου (Ἑρμῆς), κατάγων τὰς ψυχὰς τῶν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως φονευθέντων μνηστήρων. Ὅτε εἶδεν (Ἀμφιμέδοντα καὶ Ἀγχιάλην) δὲ νεὶδόντας ἐπροχώρησαν πρὸς αὐτὰς ἐκθαμβοι. Ἐπλησίασε δὲ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀτρεΐδου Ἀγαμέμνονος τὸν ἀμπωνυμίαν τοῦ Μελανέως, τὸν ἔνδοξον Ἀμφιμέδοντα διότι ἦτο ξεναγήσας (ξένος) του κατοικῶν ἐν Ἰθάκῃ. Τοῦτον πρώτη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀτρεΐδου προσαγορεύσασα εἶπεν·

«Ἀμφιμέδοντα τί ἐπάθετε καὶ κατέβητε ὑπὸ τὴν σκοτεινὴν γῆν οἱ ἐπίλεκτοι (διαλεκτοὶ) καὶ συνηλικιῶται οὐδὲ ἤθελε κάνεις δυνηθῇ νὰ διαλέξῃ ἄλλως ἐντὸς μιᾶς πόλεως τοὺς καλλιτέρους ἄνδρας. Ἢ μήπως θὰ σᾶς κατέστρεψεν εἰς τὰ πλοῖα ὁ Ποσειδῶν, διεγείρας ἀνέμους τρομεροὺς καὶ κύματα μεγάλα; ἢ ἴσως ἄνδρες πολέμιοι σᾶς ἐχάλασαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐλθόντας εἰς διαρπαγὴν βοῶν καὶ ὡραίων προβάτων, ἢ (ἐφονεύθητε) μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τῶν γυναικῶν σας; Εἰπέ τα εἰς ἐμέ, ὅσις ὢν ξένος σου σὲ ἐρωτῶ ταῦτα. Ἢ δὲν ἐνθυμεῖσαι ὅτι ἦλθον ἐκεῖ εἰς τὴν οἰκίαν σας διὰ νὰ παρακινήσω τὸν Ὀδυσσέα μετὰ τοῦ ἰσοθέου Μενελάου νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ εἰς τὸ Ἴλιον ἐπὶ τῶν ὡραίας κωπηλατῶν ἕδρας ἐχόντων πλοίων; εἰς διάστημα δὲ ὁλοκλήρου μηνὸς ἀπεράσαμεν τὴν εὐρεῖαν θάλασσαν, ἀφοῦ κατεπείσαμεν εὐθὺς τὸν πολιορκητὴν Ὀδυσσέα.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν εὐθὺς ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀμφιμέδοντος·

«Ἐνδοξότατε Ἀτρεΐδη, βασιλεῦ τῶν ἀνδρῶν Ἀγάμεμνον, ἐνθυμοῦμαι ὅλα ταῦτα, ὦ τρόφιμε τοῦ Διός, καθὼς λέγεις.

ἐγὼ δὲ θέλω σὲ διηγηθῆ καταλεπτῶς, πῶς ἔγεινε τὸ κακὸν τέλος τοῦ θανάτου μας. Ἐζητοῦμεν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἐπὶ πολυετίαν ἀποδημοῦντος Ὀδυσσέως· ἐκείνη δὲ τὸν θάνατον καὶ τὸν ὄλεθρον ἡμῶν προμελετῶσα οὔτε μᾶς ἠρνεῖτο τὸν ἀπαίσιον γάμον οὔτε τὸν ἀπεφάσιζεν· ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἄλλην πανουργίαν ἐμηχανεύθη ἐνδομύχως· ἀφοῦ ἔστησε μέγα πανίον εἰς τὰ μέγαρά της ὕφαινεν αὐτό, ἦτο δὲ λεπτὸν καὶ ὑπερμέγεθες· εἶπε δὲ τότε πρὸς ἡμᾶς, ὦ νέοι μνηστῆρές μου, ἐπειδὴ πλέον ἀπέθανεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, περιμείνατε καὶ μὴ ἐπισπεύδετε τὸν γάμον μου, ἕως ὅτου ἀποτελειώσω ἐνταφιον σινδόνην διὰ τὸν ἥρωα Λαέρτην, —διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθοῦν ἀνωφελῶς τὰ νήματά μου, — ὁπόταν τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν ἡ ὀλεθρία μοῖρα τοῦ κατὰ γῆς ἁπλοῦντος τοὺς ἀνθρώπους θανάτου, διὰ νὰ μὴ μὲ κατηγορήσῃ κάμμία ἐκ τῶν συμπολιτίδων μου Ἑλληνίδων, ἐὰν ἐνταφιασθῇ χωρὶς σάβανον, ἐνῷ τοσαύτην εἶχεν ἀποκτήσει περιουσίαν· οὕτως εἶπε, κατεπείσθη δὲ ἡ ὑψηλόφρων ἡμῶν ψυχή. Καὶ τότε τὴν μὲν ἡμέραν ὕφαινε τὸ μέγα της πανίον, τὰς νύκτας ὅμως τὸ διέλυεν ὑπὸ τὸ φῶς τῶν δᾳδων. Οὕτως ἐπὶ τρία ἔτη ἀνεπαισθήτως ἠπάτα τοὺς Ἕλληνας μὲ δόλον· ἀλλ' ὅτε ἦλθε τὸ τέταρτον ἔτος καὶ ἔφθασεν ἡ ὥρα, — καὶ πολλαὶ ἐτελείωσαν ἡμέραι τῶν μηνῶν ἀποτελειουμένων, — καὶ τότε δὰ τὸ εἶπε μία ἐκ τῶν γυναικῶν, ἥτις ἐγνώριζε καλῶς τὰ γινόμενα, καὶ κατεφωράσαμεν (ἐπιάσαμεν) αὐτὴν διαλύουσαν τὸ ὡραῖόν της ὕφασμα. Τοιουτοτρόπως τὸ μὲν ὕφασμα τὸ ἐτελείωσε καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ ἐξ ἀνάγκης· ὅτε δὲ τέλος ὑφάνασα τὸ μέγα πανίον καὶ πλύνασα τὸ ὕφασμα μᾶς ἔδειξεν αὐτὸ λαμπρὸν ὡς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἢ τῆς σελήνης, ἔξαφνα τότε κακός τις δαίμων ἔφερε τὸν Ὀδυσσέα ἀπὸ κάνεν μέρος εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς ἐξοχῆς, ὅπου διέτριβεν ὁ χοιροβοσκός· ἐκεῖ δὲ ἦλθεν ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ θείου Ὀδυσσέως, ἐπιστρέφων μὲ μελανόχρουν πλοῖον ἀπὸ τὴν ἀμμώδη Πύλον, οὗτοι δὲ προσχεδιάσαντες κακὸν κατὰ τῶν μνηστήρων θάνατον, ἦλθον εἰς τὸ περίφημον ἄστυ πρῶτα πρῶτα ὁ Τηλέμαχος,

τελευταῖος δὲ ὁ Ὀδυσσεύς, τοῦτον δὲ τὸν ἔφερεν ὁ χοιροβοσκὸς περιβεβλημένον ἄσχημα φορέματα καὶ ὅμοιον μὲ ἄθλιον πτωχὸν — κεκυφότα· ἐφόρει δὲ ἄθλια φορέματα περὶ τὸ σῶμά του— οὐδὲ κανεὶς ἐξ ἡμῶν ἠδύνατο νὰ τὸν γνωρίσῃ ποῖος εἶναι, ὅτε μᾶς παρουσιάσθη ἐξαίφνης, οὐδ' αὐτοὶ οἱ γεροντότεροι, ἀλλὰ τὸν προσεβάλλομεν μὲ λόγους κακοὺς καὶ μὲ κτυπήματα· αὐτὸς δὲ μέχρι μέν τινος ὑπέφερεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του τὰς προσβολὰς καὶ τὴν κακομεταχείρισιν μὲ ὑπομονητικὴν καρδίαν· ἀλλ' ὅτε πλέον διήγειρεν αὐτὸν ἡ βουλὴ τοῦ αἰγιόχου Διός, ἐσήκωσε μετὰ τοῦ Τηλεμάχου τὰ περικαλλῆ ὅπλα, τὰ ἔβαλεν εἰς τὸν θάλαμον καὶ ἐκλείδωσεν αὐτὸν ἀσφαλῶς, διέταξε δὲ ἀπὸ πανουργίαν τὴν σύζυγόν του νὰ προτείνῃ ἀγώνισμα εἰς τοὺς μνηστῆρας τὸ τόξον καὶ τοὺς λαμπροὺς πελέκεις, ἀφετηρίαν καὶ ἀρχὴν τοῦ φόνου τῶν δυσμοίρων ἡμῶν. Ἐπειδὴ κανεὶς ἐξ ἡμῶν δὲν ἠδύνατο νὰ τανύσῃ τὴν νευρὰν τοῦ ἀραιεροῦ τόξου, ἀλλὰ πολὺ ὑπελειπόμεθα. Ἀλλ' ὁπότε τὸ μέγα τόξον περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ὀδυσσέως, ἡμεῖς μὲν ὅλοι ἐφωνάξαμεν νὰ μὴ δώσωσι τὸ τόξον εἰς αὐτὸν, οὐδ' ἐὰν καὶ πολλὰ ὁμιλῇ· ὁ Τηλέμαχος δὲ μόνος παρεκίνει τὸ ἐναντίον. Τότε δὲ τὸ ἔλαβεν εἰς χεῖράς του ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς, ἐτάνυσε δ' εὐκόλως τὴν νευρὰν, καὶ διεπέρασε τὸν σίδηρον, ἐλθὼν δὲ ἐστάθη ἐπὶ τῆς εἰσόδου, ἔχυσε δὲ (πρὸ τῶν ποδῶν του) τὰ ὀγλίγωρα βέλη ῥίψας τρομερὸν βλέμμα (πρὸς ὅλους), ἐκτύπησε δὲ τὸν Ἀντίνοον· καὶ ἔπειτα σημαδεύων ἀπ' ἀντικρὺ ἐρρίπτε καὶ κατὰ τῶν ἄλλων τὰ παραίτια στεναγγῶν βέλη του· αὐτοὶ δ' ἔπιπτον ἀλλεπάλληλοι. Φανερὸν ὅμως ὅτι τις ἐκ τῶν θεῶν παρεῖχεν αὐτοῖς τὴν ἐπικουρίαν του (τοῖς ἦτο ὑπερασπιστὴς, βοηθός). Ἐπειδὴ πάραυτα πεποιθότες εἰς τὴν ἑαυτῶν ῥώμην ἐρόνευον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, διηγείρετο δὲ ὀδυνηρὸς στεναγμὸς ἡμῶν τυπτομένων κατὰ κεφαλῆς, ἐμολύνετο δὲ τὸ ἔδαφος ὅλον ἀπὸ αἷμα. Τοιουτοτρόπως μὲν ἡμεῖς, ὦ Ἀγάμεμνον, ἀπωλέσθημεν, τὰ δὲ σώματά μας μένουσιν ἀκόμη παρημελημένα ἐντὸς τῶν μεγάρων τοῦ Ὀδυσσέως· διότι δὲν

τὸ γνωρίζουσιν ἀκόμη οἱ φίλοι (ἢ συγγενεῖς) τοῦ καθενὸς εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπως ἀποπλύναντες τὰ βρωμερὰ μαῦρα αἵματα ἀπὸ τῶν πληγῶν καὶ ἐξαπλώσαντες νὰ μᾶς μοιρολογήσωσιν· διότι τοῦτο εἶναι ἡ τιμὴ τῶν ἀποθανόντων.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀτρέως.

« Εὐδαίμων υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, βεβαίως ἀπέκτησας σύζυγον μετὰ μεγάλης ἀρετῆς· πόσον ἀγαθαὶ εἶναι αἱ φρένες τῆς ἀμωμήτου θυγατρὸς τοῦ Ἰκαρίου Πηνελόπης! πόσον καλῶς ἐνθυμεῖται τὸν νόμιμόν της ἄνδρα Ὀδυσσέα! τῆς ὁποίας τῆς συζυγικῆς καθαρότητος τὸ κλέος δὲν θέλει τῷ ἀπολεσθῆ (1) αἰωνίως, διότι θέλουσι κάμει διὰ τὴν σώφρονα Πηνελόπην οἱ ἀθάνατοι (θεοὶ) χαρίεσσαν ᾠδήν, ὄχι καθὼς ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρεω (2) ἐμηχανεύθη κακούργημα καὶ ἐφόνευσε τὸν νόμιμόν της σύζυγον, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι θὰ ψάλλωσι στυγερὰ δι' αὐτὴν ἄσματα, κακὴν δὲ ὑπόληψιν ἐχορήγησεν εἰς τὰς γυναῖκας, ἔστω καὶ ἂν ἦναι κάμμία σώφρων.»

Τοιουτοτρόπως μὲν ἐκεῖνοι συνδιελέγοντο πρὸς ἀλλήλους, ἱστάμενοι εἰς τὰ δώματα τοῦ Ἅιδου, ὑποκάτω εἰς τοὺς κευθμῶνας (χάσματα σπήλαια) τῆς γῆς. . . Ἐκεῖνοι δὲ (ἡ συνοδία τοῦ Ὀδυσσέως) ἐξελθόντες τῆς πόλεως ἔρθασαν εὐθὺς εἰς τὴν ὡραῖαν κατεσκευασμένην ἐπαυλιν τοῦ Λαέρτου, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Λαέρτης ποτὲ ἀπέκτησεν ἀφοῦ ἐκοπίασε κατὰ πολλά· ἐνταῦθα λοιπὸν ἦτο ἡ οἰκία του πανταχόθεν δὲ περιεστοιχίζετο ἀπὸ οἰκήματα, ὅπου ἐκάθηντο ἔτρωγον καὶ ἐκοιμῶντο οἱ ἀπαιτούμενοι ὑπηρέται, οἵτινες εἰργάζοντο (ὑπηρέτουν αὐτὸν εἰς) ὅ,τι ἐπεθύμει· εἶχε δὲ ἐν αὐτῇ καὶ μίαν γραῖαν ἀπὸ τὴν Σικελίαν

(1) Ὄντως ὁ Ὅμηρος ἀπαθανατίσας διὰ τῶν μεγαλοφυῶν του ποιημάτων τὸ ὄνομά του, συνδιαιωνίζει καὶ σώζει μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ὀ δ υ σ σ ε ί ᾳ τὸ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῆς Πηνελόπης, καθὼς ἐπίσης καὶ ὄνομα τοῦ ἥρωος τῆς Ἰ λ ι ά δ ο ς του Ἀχιλλέως.

(2) Κλυταιμνήστρα, σύζυγος τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἥτις συμφωνήσασα μετὰ τοῦ Αἰγίσθου ἀπέκτεινε δι' ἐπιβουλῆς τὸν σύζυγόν της ἐν τῇ ἀπὸ Τροίας ἐπανόδῳ του.

ἡ ὁποία ἐπεριποιεῖτο ἐπιμελῶς τὸν γέροντα (Λαέρτην) εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐκεῖ, μακρὰν τῆς πόλεως. Ἐνταῦθα εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν υἱόν του καὶ τοὺς ὑπηρέτας τὰ ἑξῆς.

« Τώρα, σεῖς μὲν εἰσέλθετε ἐντὸς τοῦ καλοκτισμένου οἴκου, καὶ προετοιμάσατε παρευθὺς τὸν καλλίτερον ἀπὸ τοὺς χοίρους· ἐγὼ δὲ θέλω δοκιμάσει τὸν πατέρα μου ἂν θὰ μὲ γνωρίσῃ καὶ θὰ μὲ καταλάβῃ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἢ ἴσως δὲν θὰ μὲ γνωρίσῃ, ὡς ἀπόντα ἐπὶ πολυετίαν (ἢ μεταβληθέντα ὑπὸ τοῦ χρόνου).»

Οὕτως εἰπὼν παρέδωκε τὰ πολεμικὰ ὅπλα εἰς τοὺς ὑπηρέτας του· ἐκεῖνοι μὲν ἔπειτα παρευθὺς εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς οἰκίας, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐπλησίαζεν εἰς τὸν πολύκαρπον κῆπον δοκιμάζων (παρατηρῶν ἂν θὰ ἴδῃ κἀνένα)· πλὴν οὔτε τὸν Δολίον εὗρεν, ἐνῶ κατέβαινε διὰ μέσου τοῦ περιβολίου, οὐδὲ κἀνένα ἄλλον ἐκ τῶν δούλων οὔτε τῶν υἱῶν (τοῦ Δολίου) ἀλλ' οὗτοι ὅλοι εἶχον ὑπάγει διὰ νὰ συνάξωσι λίθους (ἢ ξύλα, ἢ ἄλλο τι) πρὸς ἐπισκευὴν τῆς φραγῆς, ἵνα τις νὰ ἦναι προφύλαγμα τοῦ κήπου, ὁ δὲ γέρων (Δόλιος) ὡδήγει μαὐτοὺς εἰς τὴν ὁδόν. Εὗρε δὲ τὸν πατέρα του μόνον ἐντὸς τοῦ κήπου περισκάπτοντα, (ξελαχλίζοντα) φυτόν τι· ἐφόρει δὲ ἱμάτιον βρωμισμένον ἄθλιον καὶ ῥαμμένον ἀπὸ πολλὰ κομμάτια, ἐφόρει δὲ καὶ εἰς τὰς κνήμας του περικνημίδας ἐμβαλλωμένας διὰ νὰ προφυλάττηται ἀπὸ τὴν ἐπήρειαν (τσουγγρανιματιᾶς) τῶν ἀκανθῶν, καὶ χειρίδας εἰς τὰς χεῖρας του διὰ τὰς βάτους· εἰς δὲ τὴν κεφαλὴν εἶχε κάλυμμα ἀπὸ δορὰν αἰγός, αὐξάνων οὕτω τὴν θλῖψιν του. Καθὼς λοιπὸν παρετήρησεν αὐτὸν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς βασανιζόμενον ἀπὸ τὸ γῆρας, μεγίστην δὲ θλῖψιν ἐνδομύχως τρέφοντα, σταθεὶς ὑποκάτω εἰς μίαν ὑψηλὴν ἀγριαπιδιὰν ἔχυνε δάκρυα (συγκινήσεως). Ἔπειτα δὲ διττῶς ἐσυλλογίσθη ἐν τῇ ψυχῇ του, ἢ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν πατέρα του καὶ νὰ τὸν φιλήσῃ, καὶ νὰ τῷ ἐκθέσῃ τὰ καθέκαστα, πῶς δηλαδὴ ἐπέστρεψε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἢ κατὰ πρῶτον νὰ τὸν δοκιμάσῃ καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ καταλεπτῶς τὰ πάντα-

Ἐνῷ δ' ἐσυλλογίζετο ταῦτα, τῷ ἐφάνη ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ τὸν δοκιμάσῃ πρῶτον μὲ λόγους ἐγγικτικούς. Τοῦτο δὲ καὶ ἔχων κατὰ νοῦν διευθύνθη πρὸς αὐτὸν ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς. Καὶ ἐκεῖνος μὲν νεύων κάτω τὴν κεφαλήν του ἐπεριποιεῖτο (περιέσκαπτε, περιεκλάδευε) φυτόν τι· ἐν τούτοις δὲ πλησιάσας ὁ ἔνδοξός του υἱὸς εἶπε πρὸς αὐτόν·

«Ὦ γέρον, μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα καλλιεργεῖς τὸ περιβόλι σου, ὥστε δὲν ὑπάρχει κάνὲν φυτόν, οὔτε συκῆ, οὔτε ἄμπελος, οὔτε ἐλαία, οὔτε ἀπιδιά, οὔτε καμμία πρασιὰ ἐντὸς τοῦ κήπου παρημελημένη· ἀλλὰ κάτι ἄλλο θὰ σοὶ εἴπω, ὅμως ἂς μὴ σὲ κακοφανῇ· σὺ ὁ ἴδιος εἶσαι πολὺ παρημελημένος, καὶ ταὐτοχρόνως μὲν ἔχεις ἄθλιον γῆρας καὶ εἶσαι καταβρωμισμένος (μὲς τὴ σκόνη) καὶ φορεῖς ἄθλια φορέματα. Δὲν ἠμπορῶ βέβαια νὰ εἴπω ὅτι ὁ δεσπότης σου σὲ παραμελεῖ διὰ τὴν ὀκνηρίαν σου, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται νὰ ἦσαι ὑπηρέτης ἀπὸ τὸ μέγεθος καὶ τὴν μορφήν σου· ἐπειδὴ ὁμοιάζεις μὲ βασιλέα. Ὡς τοιοῦτος δὲ πρέπει, ἀφοῦ λουσθῇς καὶ φάγῃς, νὰ κοιμᾶσαι μαλακά, καθὼς καὶ ἁρμόζει εἰς τοὺς γέροντας. Ἀλλ' ἔλα εἰπέ μοι τοῦτο καὶ καταλεπτῶς ἐξηγήθητι, τίνος δοῦλος εἶσαι; καὶ τίνος περιβόλι καλλιεργεῖς; πρὸς τούτοις δὲ εἰπέ μοι καὶ τοῦτο ἀληθῶς, διὰ νὰ γνωρίσω καλῶς, ἂν πραγματικῶς ἡ νῆσος αὕτη ὅπου ἤλθομεν εἶναι ἡ Ἰθάκη, καθὼς πρὸ ὀλίγου, ἐν ᾧ ἠρχόμην ἐδῶ, κάποιος συναπαντήσας με, εἶπεν· ὅστις ὅμως δὲν εἶχεν ὅλως διόλου σώας τὰς φρένας, διότι δὲν ἠμπόρεσε νὰ ὑπομείνῃ, ὥστε ν' ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου καὶ νὰ μὲ ἀποκριθῇ, ὅτε τὸν ἠρώτων περὶ τοῦ ξένου μου, ἐὰν ζῇ καὶ ἦναι ἀκόμη, ἢ ἂν ἀπέθανε καὶ κατέβη εἰς τὰ οἰκήματα τοῦ Ἅδου. Διότι θὰ σοὶ εἴπω κάτι τι, σὺ δὲ πρόσεξε καὶ ἄκουσέ με. Μίαν φορὰν εἰς τὴν πατρίδα μου ἐφιλοξένησα ἕναν ἄνθρωπον, ὅστις ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου· καὶ ποτὲ τοιοῦτος ἄλλος ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν μου φίλων δὲν εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν οἰκίαν μου· ἐκαυχᾶτο δὲ ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν Ἰθάκην, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἔχει πατέρα τὸν υἱὸν τοῦ Ἀρκεισίου

Λαέρτην. Τοῦτον μὲν ἐγὼ ἀφοῦ τὸν ἔφερα εἰς τὴν οἰκίαν μου, τὸν ἐφιλοξένησα καὶ τὸν ἐπεριποιήθην ἐγκαρδίως, ἐπειδὴ εἶχον πολλὰ κτήματα εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ τῷ ἔδωκα φιλικὰ δῶρα, ὁποῖα ἔπρεπε. Τὸν ἔδωκα πρῶτον ἑπτὰ τάλαντα χρυσοῦ καλοδουλευμένου, τὸν ἔδωκα δὲ καὶ κρατῆρα ὁλοάργυρον δουλευμένον μὲ ἄνθη· δώδεκα δὲ χλαίνας ἁπλᾶς, καὶ ἄλλους τόσους τάπητας, ἰσάριθμα δὲ ἐπανωφόρια καὶ πρὸς τούτοις ἄλλους τόσους χιτῶνας, καὶ χωριστὰ πάλιν τέσσαρας εὐειδεῖς γυναῖκας, αἵτινες ἐγνώριζον ἐξαίρετα ἔργα, ὁποιασδήποτε ἤθελεν αὐτὸς νὰ ἐκλέξῃ.»

Πρὸς τοῦτον δὲ δακρυρρόων ἀπήντησεν ὁ πατήρ του.

«Ξένε, πραγματικῶς ἦλθες μὲν εἰς τὴν γῆν, διὰ τὴν ὁποίαν μ' ἐρωτᾷς, ἀλλ' ἄνδρες ὑβρισταὶ καὶ βίαιοι τὴν ἐξουσιάζουσι· ματαίως δὲ ἐχάριζες εἰς τὸν ξένον μύρια δῶρα, ἐπειδὴ ἀνωφελῶς τοῦ τὰ ἐδώρησες· διότι ἂν τὸν ἐτύχαινες ζωντανὸν εἰς τὴν Ἰθάκην, τότε ἀφοῦ ἤθελε σὲ φιλοξενήσει καθὼς πρέπει καὶ σὲ ἀνταμείψει μὲ καλὰ δῶρα, ἤθελε σ' ἐξαποστείλει, διότι οὕτω πρέπει τις νὰ θεραπεύσῃ ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελεν ὑπάρξει ξένος του. Ἀλλ' ἔλα εἰπέ μοι τοῦτο καὶ διηγήσου με καταλεπτῶς, ἕως πόσα ἔτη νὰ ἦναι, ἀφ' ὅτου ἐφιλοξένησες τὸν δύστηνον ἐκεῖνον ξένον τὸν κακόμοιρον υἱόν μου, ἐὰν ὑπῆρξέ ποτε; τὸν ὁποῖον (ὅμως) μακρὰν ποὺ τῆς πατρίδος του καὶ τῶν φίλων ἢ ποὺθενὰ εἰς τὴν θάλασσαν θὰ τὸν ἔφαγον οἱ ἰχθῦες, ἢ ἐπάνω εἰς τὴν ξηρὰν ἔγεινε βορὰ τῶν θηρίων καὶ τῶν σαρκοφάγων ὀρνέων· οὐδὲ καλύψασα (σαβανώσασα) αὐτὸν ἡ μήτηρ του τὸν ἔκλαυσεν οὔτε ὁ πατήρ του, οἵτινες τὸν ἐγεννήσαμεν, οὔτε ἡ πλουσιοπαρόχως προικισθεῖσα σύζυγός του, ἡ συνετὴ Πηνελόπη, κλείσασα, καθὼς ἔπρεπε, τοὺς ὀφθαλμούς του ἐθρήνησεν ἐπὶ τῆς κλίνης τὸν σύζυγόν της· τὸ ὁποῖον καὶ εἶναι ἡ τιμὴ τῶν ἀποθανόντων. Ἀλλ' εἰπέ μοι τοῦτο ἀληθῶς, διὰ νὰ γνωρίζω καλῶς· τίς εἶσαι; πόθεν εἶσαι; ποῦ εἶναι ἡ πατρίς σου καὶ οἱ γονεῖς σου; ποῦ δὲ σὲ ἐκεῖ ἀραγμένον τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον σ' ἔφερεν ἐδῶ μετὰ ἰσοθέων σου συντρό-

ρων; ἢ μήπως ἦλθες ἐπιβάτης μὲ ἀλλότριον (ξένον) πλοῖον, ἐκεῖνοι (οἱ ναῦται) δὲ ἀποβιβάσαντές σε ἀνεχώρησαν;»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περινόστατος Ὀδυσσεύς:

«Λοιπὸν ἐγὼ θὰ σοὶ τὰ εἶπω ὅλα καταλεπτῶς· εἶμαι μὲν ἀπὸ τὴν Ἀλυβαντα, ὅπου ἔχω τὴν ἐξακουσμένην οἰκίαν μου (τὰ ὑποστατικά μου)· εἶμαι δὲ υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀφειδαντος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Πολυπήμονος· ὀνομάζομαι δὲ Ἐπήριτος· ἀλλὰ ἡ τύχη μὲ ἀπεπλάνησε (μ' ἔκαμε) νὰ ἔλθω ἐδῶ ἀπὸ τὴν Σικανίαν χωρὶς νὰ θέλω· τὸ πλοῖόν μου εἶναι ἀραγμένον ἐπὶ τῶν ἐσχατιῶν τῆς νήσου μακρὰν τῆς πόλεως· εἶναι δὲ τώρα πέντε ἔτη, ἀφότου ὁ δύσμοιρος Ὀδυσσεὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν πατρίδα μου· ἀναχωρῶν δὲ εἶχε καλοὺς βιωνούς, πτηνὰ πετῶντα δεξιόθεν, ἐφ' οἷς μετὰ χαρᾶς μὲν ἐγὼ τὸν ἐξεπροβόδιζα, ἔχαιρε δὲ καὶ ἐκεῖνος ἀπερχόμενος· ἠλπίζομεν δὲ ἐνδομύχως πάλιν νὰ ἐνταμωθῶμεν, νὰ φιλοξενηθῶμεν καὶ ν' ἀνταλλάξωμεν μεταξὺ ἀλλήλων ὡραῖα δῶρα.»

Οὕτως εἶπεν, αὐτὸν δὲ σκοτεινὴ νεφέλη θλίψεως ἐκάλυψε· λαβὼν δὲ σκόνην μαύρην μὲ τὰς δύω χεῖράς του ἔχυσεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς πολιᾶς του κεφαλῆς πυκνοστενάζων, τοῦ Ὀδυσσέως δὲ συνεκινεῖτο ἡ ψυχὴ, δρμύτης δὲ τότε διέδραμε (ὥρμησεν εἰς) τοὺς ῥώθωνάς του, ἐνῷ παρετήρει τὸν ἀγαπητόν του πατέρα, καὶ παρευθὺς δραμὼν ἐναγκαλίσθη καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν, καὶ εἶπε.

«Ἐκεῖνος μὲν, περὶ τοῦ ὁποίου σὺ, πάτερ, ἐξετάζεις, ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι αὐτὸς, ἦλθον μετὰ εἴκοσιν ἔτη εἰς τὴν πατρίδα μου· ἀλλὰ κράτησαι τὸν θρῆνον καὶ τὸν δακρυόεντά σου στεναγμόν· ἰδοὺ δὲ ἀκριβῶς θὰ σοὶ τὰ εἶπω· ἀλλὰ πρέπει νὰ σπεύσωμεν πολύ· ἐφόνευσα τοὺς μνηστῆρας εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἐκδικούμενος τὰς ὀδυνηρὰς ὕβρεις καὶ τὰ κακουργήματά των.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ὁ Λαέρτης ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν·

«Ἐὰν μὲν πραγματικὸς σὺ ὢν ὁ υἱός μου Ὀδυσσεὺς ἦλθες

ἐδῶ, εἰπέ μοι κἀνὲν ἀριδήλον (γνωστὸν, ἐπιμαρτυροῦν) σημεῖον, διὰ νὰ πιστεύσω.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περίνους Ὀδυσσεύς.

«Τὴν πληγὴν ταύτην ἰδὲ πρῶτον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου, τὴν ὁποίαν, ὅτε ἀπῆλθον εἰς τὸν Παρνασσὸν, μοῦ κατέφερεν ἀγριόχοιρος διὰ τοῦ λευκοῦ ὀδόντος του· μὲ εἶχες δὲ ἀποστείλει σὺ καὶ ἡ σεβαστή μου μήτηρ εἰς τὸν ἀγαπητὸν πατέρα της Αὐτόλυκον, διὰ νὰ ἤθελον λάβει παρ' αὐτοῦ τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα, ὅτε ἦλθεν ἐδῶ, συγκατένευσε καὶ μὲ ὑπεσχέθη· πλὴν ἔλα νὰ σὲ εἴπω καὶ τὰ δένδρα, τὰ ὁποῖα ποτὲ μὲ εἶχες χαρίσει μέσα εἰς τὸ καλλιεργημένον περιβόλιον, ὁπότε κατὰ τὴν μικράν μου ἡλικίαν συνοδεύων σε ἐντὸς τοῦ κήπου σὲ ἐζήτουν τὸ καθὲν ἀπὸ αὐτά· ἐπεριπατοῦμεν δὲ μέσα εἰς αὐτὰ, καὶ σὺ μὲ εἶπες τοῦ καθενὸς τὸ ὄνομα. Μὲ εἶχες δώσει δεκατρεῖς ἀπιδηὰς, δέκα μηλέας καὶ τεσσαράκοντα συκέας· μὲ ὑπεσχέθης δὲ νὰ μοὶ δώσῃς καὶ πεντήκοντα σειρὰς κληματάων (ἀμπέλου), τῶν ὁποίων τὸ καθὲν ἐτρυγᾶτο κατὰ διαφόρους καιρούς· ἔφερον δὲ παντὸς εἴδους σταφυλὰς, ὁσάκις ἤθελον φθάσει ἄνωθεν ἐκ θεοῦ αἱ ὧραι (τοῦ ἔτους).»

Οὕτως εἶπεν, αὐτοῦ δ' ἐλύθησαν ἐκεῖ τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία, ὅτε ἀνεγνώρισε τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα καθὼς ἦσαν τῷ ἐξέθεσεν ὁ Ὀδυσσεύς· περιέβαλε δὲ τὸν υἱόν του μὲ τὰς χεῖράς του· ὁ δὲ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς τὸν ἐκράτησεν εἰς τὰς ἀγκάλας του λειποψυχοῦντα. Ἀφοῦ δὲ ἀνέπνευσεν ἐκ νέου καὶ τοῦ ἦλθεν ἡ ψυχὴ, λαβὼν τὸν λόγον καὶ πάλιν εἶπε.

«Ζεῦ πάτερ, βεβαίως λοιπὸν ὑπάρχουσιν ἀκόμη θεοὶ εἰς τὸν ἐκτεταμένον Ὄλυμπον, ἐὰν τῳόντι οἱ μνηστῆρες ἐτιμωρήθησαν διὰ τὴν αὐθάδειαν καὶ τὰς ὕβρεις των· τώρα ὅμως φοβοῦμαι τρομερὰ ἐνδομύχως, μήπως ἔλθωσιν ἐδῶ εὐθὺς ὅλοι οἱ Ἰθακήσιοι, καὶ διαδώσωσι πρὸς τούτοις τὰς εἰδήσεις ταύτας εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῶν Κεφαλλήνων.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περινόστατος Ὀδυσσεύς.

« Ἔγε θάῤῥος, ἂς μὴ φροντίζῃ περὶ τούτων ἡ ψυχή σου· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς τὴν οἰκίαν, ἡ ὁποία κεῖται πλησίον εἰς τὸ περιβόλιον· ἐκεῖ ἔστειλα προηγουμένως ἐγὼ τὸν Τηλέμαχον καὶ τὸν βουκόλον καὶ τὸν χοιροβοσκὸν, διὰ νὰ μᾶς προετοιμάσωσι τράπεζαν ὅσον τὸ δυνατὸν ὀγλίγωρα. »

Ἀφοῦ δὲ εἶπαν ταῦτα, ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ὡραῖον οἴκημα· ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν εἰς τὰ καλοκατοικημένα δώματα, εὗρον τὸν Τηλέμαχον μετὰ τοῦ βουκόλου καὶ τοῦ χοιροβοσκοῦ, οἵτινες ἔκοπτον πολλὰ κρέατα καὶ ἀνεμίγνυον (μὲ ὕδωρ) μαῦρον οἶνον.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἡ Σικελὴ ὑπηρέτρια ἔλουσε τὸν Λαέρτην ἐν τῇ οἰκίᾳ του καὶ τὸν ἔχρισε μὲ ἔλαιον, τὸν περιέβαλε δὲ παρευθὺς μὲ ὡραίαν χλαῖναν· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἰσαμένη πλησίον του ἐνεδυνάμωνε (ἐπάχυνεν, ἔτρεφε) τὰ μέλη τοῦ βασιλέως (Λαέρτου), καὶ τὸν ἔκαμε καλλίτερον καὶ εὐτραφέστερον τὴν ὄψιν παρ' ὅ,τι ἦτο πρότερον· ἐξῆλθε δὲ τοῦ λουτροῦ· τὸν ἐθαύμαζε δὲ ὁ ἀγαπητός του υἱός· ὅτε εἶδεν αὐτὸν ὅμοιον σχεδὸν μὲ τοὺς ἀθανάτους θεούς· καὶ ἀπευθυνθεὶς πρὸς αὐτὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους.

« Ὦ πάτερ, βεβαίως κάνεὶς ἐκ τῶν αἰωνίων θεῶν θὰ σὲ κατέστησε καλλίτερον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὴν μορφήν. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Λαέρτης.

« Εἴθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄπολλον, νὰ ἦμην καὶ ἐγὼ τοιοῦτος, ὁποῖος ὅταν βασιλεύων εἰς τοὺς Κεφαλλῆνας ἐκυρίευσα τὴν ἐπὶ τῆς ἠπείρου καλοκτισμένην πόλιν Νήρικον, ἂν τοιοῦτος ὢν χθὲς εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὰ ὅπλα ἀντιπαρετασσόμην κατὰ τῶν μνηστήρων, ταχέως τότε πολλῶν ἐξ αὐτῶν τὰ γόνατα ἤθελον παραλύσει ἐντὸς τῶν μεγάρων μου, σὺ δὲ ἤθελες ἐξιλεωθῆ ἐνδομύχως. »

Τοιουτοτρόπως μὲν οὗτοι συνδιελέγοντο πρὸς ἀλλήλους, ἀφοῦ δὲ πλέον ἔπαυσαν τὴν ἐργασίαν καὶ ἑτοίμασαν τὴν τράπεζαν, ἐκάθησαν κατὰ σειρὰν ἐπάνω εἰς θρονία καὶ εἰς ἕδρας· καὶ αὐτοὶ μὲν ἐνησχολοῦντο εἰς τὸ δεῖπνον, ἦλθε δὲ πλησίον

καὶ ὁ γέρων Δολίος μετὰ τῶν υἱῶν του κεκοπιακότες ἐκ τῆς ἐργασίας, ὑπῆγε δὲ καὶ τοὺς προσεκάλεσεν, ἡ ἐκ Σικελίας γραῖα μητέρα, ἡ ὁποία τοὺς ἔτρεφε καὶ τὸν γέροντα ἐπιμελῶς ἐπεριποιεῖτο, ἐπειδὴ τὸν εἶχε καταλάβει πλέον τὸ γῆρας. Αὐτοὶ λοιπὸν καθὼς εἶδον τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν παρετήρησαν καλῶς, ἐστάθησαν ἐκεῖ ἐκπεπληγμένοι· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς προσαγορεύσας αὐτοὺς μὲ θωπευτικοὺς λόγους εἶπεν.

« Ὦ γέρον, κάθησαι εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ἄφησε τὴν ἔκπληξιν, διότι ἐνῷ πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀρχίσωμεν τὸ φαγητὸν, καθήμεθα ἐδῶ καὶ σᾶς περιμένομεν τόσην ὥραν ».

Οὕτως εἶπεν, ὁ δὲ Δολίος ἐσήκωσε τὰς δύω του χεῖρας καὶ ἔδραμε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Ὀδυσσέα, ἐκεῖνος δὲ λαβὼν τὴν χεῖρά του ἐφίλησεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ καρποῦ, καὶ προσφωνήσας αὐτὸν εἶπε τοὺς πτερωτοὺς λόγους·

« Ὦ ἀγαπητὲ, ἀφοῦ ἐπανῆλθες εἰς ἡμᾶς, οἵτινες κατὰ πολλὰ ἐπεθυμοῦμεν οὐδὲ πλέον ἠλπίζομεν (νὰ σὲ ἴδωμεν); ἀλλ' αὐτοὶ οἱ θεοὶ σὲ ἐπανέφερον, ὑγίαινε καὶ χαῖρε μεγάλως (καλῶς ὥρισας), οἱ θεοὶ δὲ νά σοι χαρίσωσιν εὐδαιμονίαν. Ἀλλ' εἰπέ μοι τοῦτο ἀληθινὰ, διὰ νὰ τὸ γνωρίζω καλῶς, ἐὰν γνωρίζῃ ἤδη καθαρὰ καὶ ἡ συνετὴ Πηνελόπη, ὅτι σὺ ἐπανῆλθες εἰς τὴν Ἰθάκην, ἢ νὰ ζείλωμεν ἕνα μηνυτήν. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ περίνους Ὀδυσσεύς.

« Ὦ γέρον, ἐκείνη τὰ ἔμαθεν πλέον, τί ἀνάγκη νὰ στενοχωρῆσαι δι' αὐτά; »

Οὕτως εἶπεν, ἐκεῖνος δ' ἐκάθησε πάλιν ἐπὶ τῆς καλῶς ἐξεσμένης ἕδρας, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Δολίου, λαμβάνοντες καὶ φιλοῦντες τὴν χεῖρα τοῦ ἐνδόξου Ὀδυσσέως ἐδεξιοῦντο αὐτὸν διὰ λόγων, ἔπειτα δ' ἐκάθησαν κατὰ σειρὰν πλησίον εἰς τὸν πατέρα των Δολίον.

Οὕτω μὲν ἐκεῖνοι εἰς τὰ μέγαρα ἐνησχολοῦντο περὶ τὴν εὐωχίαν, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἡ Ὄσσα διέτρεξεν εὐθὺς ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως μηνυτὴς, ἀναγγέλουσα πανταχοῦ τὴν ἀπαισίαν μοῖραν καὶ τὸν θάνατον τῶν μνηστήρων· οἱ δὲ πολῖ-

ται ἀκρύοντες ταῦτα ἔτρεχον ὁμοίως ἀπὸ κάθε μέρος στενάζοντες καὶ ὀδυρόμενοι ἐμπρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀδυσσέως, ἐξέφερον δὲ τοὺς νεκρούς των ὁ καθεὶς καὶ τοὺς ἔθαπτον, τὰ δὲ πτώματα ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ ἄλλας πόλεις τὰ ἔβαλλον εἰς τὰ ὀγλίγωρα τῶν ἁλιέων πλοῖα καὶ ἔστελλον τὸν καθένα εἰς τὴν οἰκίαν του· αὐτοὶ δὲ μαζευμένοι συνηθροίσθησαν εἰς τὴν ἀγοράν, πικραμένοι τὴν καρδίαν· ἀφοῦ δὲ συνηθροίσθησαν καὶ ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτό, ἐσηκώθη μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὡμίλησεν ὁ Εὐπείθης· διότι εἶχεν ἐσωτερικῶς ἀπαρηγόρητον θλῖψιν διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀντινόου, τὸν ὁποῖον πρῶτον ἐφόνευσεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς· καὶ δακρυρροῶν δι' αὐτὸν (ὁ Εὐπείθης) ἐδημηγόρησε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.

« Ὦ φίλοι, ἀναμφιβόλως μέγα ἔργον ἐμηχανεύθη ὁ ἄνθρωπος οὗτος κατὰ τῶν Ἀχαιῶν· ἄλλους μὲν τῶν ὑπηκόων του ὁδηγῶν ἐπὶ τῶν πλοίων, πολλοὺς καὶ γενναίους, ἀπολέσας τὰ καλοδουλευμένα πλοῖα συνεπώλεσε καὶ τούτους· αὐτοὺς δὲ πάλιν τοὺς ἐξοχωτέρους ἐκ τῶν Κεφαλλήνων ἐπιστρέψας ἐρόνευσεν· ἀλλ' ἔλθετε, ὀγλίγωρα, πρωτοῦ νὰ ὑπάγῃ αὐτὸς ἢ εἰς τὴν Πύλον ἢ εἰς τὴν θείαν Ἦλιδα, ὅπου ἐξουσιάζουσιν οἱ Ἐπειοί, ἂς ἐπέλθωμεν κατ' αὐτοῦ· εἰδὲ μὴ καὶ μετέπειτα θέλομεν εἶσθαι κατησχυμμένοι πάντοτε· διότι πραγματικῶς εἶναι ἄτιμία νὰ μάθωσι ταῦτα καὶ οἱ μεταγενέστεροι, ὅτι δὲν ἐξεδικήθημεν τοὺς φονεῖς τῶν υἱῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν μας· οὐδὲ θέλει εἶναι πλέον εὐχάριστον εἰς τὴν ψυχήν μου νὰ ζῶ, ἀλλ' ἂς ἀποθάνω καὶ ἂς καταβῶ τὸ ὀγλιγωρότερον εἰς τοὺς νεκρούς. Ἀλλ' ἄγωμεν, μήπως προλάβωσιν ἐκεῖνοι καὶ ἀποπλεύσωσιν (ἐκ τῆς νήσου). »

Ταῦτα εἶπε δακρυρροῶν, συγκίνησις δὲ ἐκυρίευσεν ὅλους τοὺς Ἀχαιούς· πλησίον δὲ αὐτῶν ἦλθεν ὁ Μέδων καὶ ὁ θεῖος ἀοιδὸς (Φήμιος) ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως, ἀφοῦ τοὺς ἄφησεν ὁ ὕπνος, ἐστάθησαν δὲ μέσα εἰς αὐτούς· ἐξεπλάγησαν δὲ ὅλοι οἱ περιεστῶτες. Πρὸς τούτους δὲ ἐδημηγόρησεν ὁ συνετὰ φρονήματα γνωρίζων Μέδων.

« Ἀκούσατε τώρα καὶ ἐμέ, Ἰθακήσιοι, ἐπειδὴ ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐμηχανεύθη τὸ ἔργον τοῦτο ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν θεῶν· ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶδα τὸν ἀθάνατον θεόν, ὅστις εἶχε σταθῆ πλησίον τοῦ Ὀδυσσέως, καὶ ὡμοίαζε κατὰ πάντα μὲ τὸν Μέντορα· ὁ δὲ θεὸς οὗτος ὁτὲ μὲν ἐφαίνετο ἐνώπιον τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὸν ἐνεθάρρυνεν, ὁτὲ δὲ διεγείρων τοὺς μνηστῆρας παρώρμα αὐτοὺς ἐντὸς τῶν μεγάρων, αὐτοὶ δὲ ἔπιπτον ἀλλεπάλληλοι. »

Οὕτως εἶπε, ψυχρὸς δὲ τρόμος ἅπαντας κατεκυρίευσεν. Ἐν τούτοις δὲ ἠγόρευσε καὶ ὁ γέρων ἥρως Ἀλιθέρσης, ὁ υἱὸς τοῦ Μάστορος· διότι αὐτὸς μόνος ἐσκέπτετο τὰ παρελθόντα καὶ προέβλεπε τὰ μέλλοντα· οὗτος εὐνοῶν αὐτοὺς ἐδημηγόρησε καὶ εἶπεν.

« Ἀκούσατε καὶ ἐμὲ τώρα, Ἰθακήσιοι, τί θὰ σᾶς εἴπω· διὰ τὴν κακίαν σας, φίλοι, ἔγειναν αὐτὰ τὰ πράγματα· διότι δὲν ἐπείθεσθε εἰς ἐμέ, οὔτε εἰς τὸν Μέντορα τὸν ἄρχοντα τῶν λαῶν, νὰ καταπαύσητε τοὺς υἱούς σας ἀπὸ τὰς παραλυσίας των, οἵτινες ἔπραξαν μέγα κακούργημα φθείροντες τὰ κτήματα καὶ ἐξυβρίζοντες τὴν γυναῖκα ἀνδρὸς εὐγενοῦς (γενναίου)· ἀλλ' ὑπέθετον ὅτι αὐτὸς δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον· τώρα δὲ ἂς γείνῃ τοιουτοτρόπως καθὼς σᾶς λέγω· ἀκούσατε τὰς συμβουλάς μου, ἂς μὴ ἐπέλθωμεν κατ' αὐτοῦ, μήπως τις ἐπισύρῃ καὶ καθ' ἑαυτοῦ τὸν ὄλεθρον. »

Οὕτως εἶπε, καὶ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἡμίσεις ἀνεχώρησαν μετὰ μεγάλου θορύβου· οἱ δὲ ἄλλοι ἔμενον αὐτοῦ συνηθροισμένοι· διότι δὲν τοὺς ἤρεσεν ὁ λόγος οὗτος, ἀλλ' ὑπήκουσαν εἰς τὸν Εὐπείθη, ἔπειτα δὲ ὥρμησαν παρευθὺς εἰς τὰ ὅπλα. Ἀφοῦ δὲ ἐνεδύθησαν περὶ τὸ σῶμα τὸν ἁρμόζοντα εἰς τοὺς ἄνδρας χαλκόν, ὅλοι ὁμοῦ συνηθροίσθησαν ἐμπρὸς εἰς τὸ εὐρύχωρον ἄστυ. Ἀρχηγὸς δὲ τῶν ἀνοήτων τούτων ἔγεινεν ὁ Εὐπείθης· καὶ ἤλπιζε τάχα οὗτος ὅτι θὰ ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ του, ἀλλὰ δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω, ἐπειδὴ αὐτοῦ ἤθελε τὸν εὕρει ὁ θάνατος. Ἐν τούτοις ἡ Ἀθηνᾶ εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Κρόνου Δία.

« Ὦ πάτερ ἡμῶν, υἱὲ τοῦ Κρόνου, ὕψιστε βασιλεῦ, σὲ ἐρωτῶ, εἰπέ μοι, τί ἆρά γε κρύπτει μέσα ὁ νοῦς σου; ἆρά γε θὰ ὠθήσῃς αὐτοὺς εἰς κακὸν πόλεμον καὶ δεινὴν μάχην, ἢ φιλικῶς πάλιν καὶ τὰ δύω μέρη θὰ συμβιβάσῃς; »

Πρὸς ταύτην δὲ ἀποκρινόμενος εἶπεν ὁ συνάγων τὰς νεφέλας Ζεύς.

« Τέκνον μου, πρὸς τί μὲ ἐρωτᾷς καὶ ἐξετάζεις ταῦτα; σὺ δὲν ἐμελέτησες τοῦτο τὸ σχέδιον, ὅτι ἐπανελθὼν ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἐκδικηθῇ τοὺς μνηστῆρας; κάμε ὅπως θέλεις· θὰ σὲ εἴπω δὲ πῶς εἶναι πρέπον (νὰ φερθῇς εἰς τοιαύτην περίστασιν). Ἀφοῦ κάμωσιν ἀναμεταξύ των συνθήκας, ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἂς βασιλεύῃ δυνεκῶς, ἡμεῖς δὲ ἂς τοὺς κάμωμεν νὰ λησμονήσωσι τὸν φόνον τῶν υἱῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν· οὗτοι δὲ ἂς ἀγαπῶσιν ἀλλήλους καθὼς καὶ πρότερον, ἂς ἦναι δὲ μεταξύ των ἀρκετὴ εἰρήνη καὶ εὐτυχία. »

Οὕτως εἰπὼν παρώτρυνε τὴν Ἀθηνᾶν, ἥτις καὶ πρότερον ἐπεθύμει τοῦτο, κατέβη δὲ ἀπὸ τὰς κορυφὰς τοῦ Ὀλύμπου πηδήσασα.

Ἀφοῦ δὲ πλέον ἐκεῖνοι (ἡ συνοδία τοῦ Ὀδυσσέως) ἀπέβαλον τὴν ὄρεξιν τοῦ εὐφραίνοντος τὴν καρδίαν φαγητοῦ, ἔλαβε τὸν λόγον τότε ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς καὶ εἶπεν.

« Ἂς ἐξέλθῃ κανεὶς νὰ παρατηρήσῃ μήπως ἔφθασαν πλησίον μας. »

Οὕτως εἶπεν, ἐξῆλθε δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Δολίου, καθὼς διέταξεν, ἐλθὼν δὲ ἐστάθη ἐπὶ τῆς εἰσόδου, καὶ εἶδε τούτους ὅλους πλησίον· παρευθὺς δὲ εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα τοὺς πτερωτοὺς λόγους·

« Ἰδοὺ οὗτοι ἔφθασαν πλησίον· ἀλλ' ἂς ὁπλισθῶμεν παρευθύς. »

Οὕτως εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ ἠγέρθησαν καὶ ἐφόρεσαν τὰ ὅπλα των, τέσσαρες μὲν οἱ μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ἓξ δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Δολίου· ἐν τούτοις δὲ καὶ ὁ Λαέρτης καὶ ὁ Δολίος, ἂν καὶ γέροντες λευκότριχες, ὡπλίσθησαν ὅμως ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐνεδύθησαν περὶ τὸ σῶμα τὸν ἁρμόζοντα εἰς τοὺς ἄνδρας χαλκόν, ἤνοιξαν εὐθὺς τὰς θύρας καὶ ἐξῆλθον, ἀρχηγὸς δὲ ἦτον ὁ Ὀδυσσεύς.

Ἦλθε δὲ πλησίον αὐτῶν ἡ τοῦ Διὸς θυγάτηρ Ἀθηνᾶ, ἐξομοιωθεῖσα πρὸς τὸν Μέντορα κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὴν φωνήν. Ταύτην ἰδὼν ἐχάρη καθ' ὑπερβολὴν ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεύς· καὶ παρευθὺς εἶπε πρὸς τὸν ἀγαπητόν του υἱὸν Τηλέμαχον·

« Τηλέμαχε, τώρα θ' ἀποδείξῃς μόνος σου ἐλθὼν κατὰ τῶν ἐναντίων, ἐκεῖ ὅπου πολεμοῦσιν οἱ ἄνδρες καὶ διακρίνονται οἱ ἄριστοι, ὅτι δὲν καταισχύνεις διόλου τὸ γένος τῶν πατέρων σου, οἵτινες καὶ πρότερον διεκρινόμεθα (εἴμεθα περίφημοι) καθ' ὅλην τὴν γῆν διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν γενναιότητά μας. »

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ὁ συνετὸς Τηλέμαχος.

« Θὰ ἰδῇς, πατέρα μου, ἂν ἐπιθυμῇ τοῦτο ἡ ψυχή σου, ὅτι δὲν καταισχύνω τὴν γενεάν σου, καθὼς λέγεις. »

Οὕτως εἶπεν, ἐχάρη δὲ ὁ Λαέρτης καὶ εἶπε τὸν ἀκόλουθον λόγον·

« Ὁποία ἡμέρα εἶναι δι' ἐμὲ αὕτη, ὦ ἀγαπητοὶ θεοί! βεβαίως χαίρω κατὰ πολλά· ὁ υἱὸς καὶ ὁ ἔγγονός μου ἀνθαμιλλῶνται περὶ ἀρετῆς. »

Πρὸς τοῦτον δὲ παρουσιασθεῖσα ἡ Ἀθηνᾶ εἶπεν.

« Ὦ υἱὲ τοῦ Ἀρκεισίου, ποθεινότατε πάντων τῶν ἑταίρων, ἀφοῦ παρακαλέσῃς τὴν γαλανόφθαλμον κόρην καὶ τὸν πατέρα Δία, στρέψε παρευθὺς καὶ ῥίψε τὸ μακρόσκιον σου ἀκόντιον. »

Οὕτως εἶπε καὶ τὸν ἐνέπνευσε μέγα θάρρος ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ· ἀφοῦ δ' εὐχήθη ἔπειτα εἰς τὴν κόρην τοῦ μεγάλου Διός, εὐθὺς ἐστρεφογύρισε καὶ ἠκόντισε τὸ μακρόσκιον ἀκόντιον, ἔκτυπησε δὲ τὸν Εὐπείθη εἰς τὴν χαλκίνην περικεφαλαίαν του. Αὐτὴ δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἀκόντιον, ἀλλ' ἐπέρασεν ὁ χαλκὸς πέρα πέρα, ἐβρόντησε δὲ πεσών, καὶ ἐβόϊζαν τὰ ὅ-

πλα ἐπάνω του· ἐνέπεσαν δὲ εἰς τοὺς προμάχους (ἐμπροσθοφυλακὴν) ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ γενναῖος του υἱός, ἐκτύπων δὲ μὲ τὰ δόρατα καὶ τὰ ἑκάτερωθεν ἠκονημένα ξίφη. Καὶ ἴσως ἤθελον ἀφανίσει ὅλους, ὥστε πλέον νὰ μὴ ἐπιστρέψωσιν, ἐὰν ἡ κόρη τοῦ αἰγιόχου (κρατοῦντος τὴν αἰγίδα) Διὸς Ἀθηνᾶ δὲν ἤθελε φωνάξει δυνατὰ, καὶ ἐμποδίσει τοιουτοτρόπως ὅλον τὸν λαόν.

« Παύσατε τὸν ὀδυνηρὸν πόλεμον, Ἰθακήσιοι, διὰ νὰ συμβιβασθῆτε (νὰ διαλύσητε τὰς διαφοράς σας, νὰ ξεδιαλυσθῆτε) τὸ ὀγλιγωρότερον, χωρὶς ποσῶς νὰ χυθῇ αἷμα. »

Οὕτως εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, αὐτοὺς δὲ κιτρινωπὸς τρόμος ἐκυρίευσεν· ὑπὸ δὲ τοῦ φόβου τοὺς ἐξέφυγον τὰ ὅπλα ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ ὅλα κατέπιπτον εἰς τὴν γῆν, ὅτε ἡ θεὰ ἐφώναξεν· ἐγύριζον δὲ παρευθὺς ὀπίσω εἰς τὴν πόλιν ἐπιθυμοῦντες τὴν ζωήν των. Ἐβόησε δὲ μεγαλοφώνως ὁ πολυπαθὴς θεῖος Ὀδυσσεὺς, καὶ ἀναπηδήσας ὥρμησεν ὡς ὑψιπέτης ἀετός. Καὶ τότε λοιπὸν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ἐσφενδόνισε φλέγοντα κεραυνὸν, κατέπεσε δὲ ἐνώπιον τῆς θυγατρὸς τοῦ μεγαλοδυνάμου πατρός. Τότε λοιπὸν ἡ γαλανόφθαλμος Ἀθηνᾶ εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα·

« Ὦ διογενὲς υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, κράτησον πλέον, τελείωσε δὲ τὴν διαφορὰν τοῦ κοινοῦ (φθοροποιοῦ ἐξίσου εἰς ὅλους) πολέμου, μήπως ὀργισθῇ ἐναντίον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, ὁ παντεπόπτης Ζεύς. »

Οὕτως εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἐκεῖνος δὲ ὑπήκουσε καὶ ἔχαιρεν ἐνδομύχως, ἔπειτα δὲ ἔκαμε μεταξὺ ἀλλήλων εἰρήνην ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἡ κόρη τοῦ αἰγιόχου Διὸς, ὁμοία μὲ τὸν Μέντορα κατά τε σῶμα καὶ τὴν φωνήν.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ «ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ».

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ.

Ἐπειδὴ, ἕνεκα ἀνυπερβλήτων προσκομμάτων, παρεισέφρησαν, ὡς μὴ ὤφειλεν, εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο τεῦχος τῆς «Ὀδυσσείας» λάθη τινὰ, ἡ Ἑταιρία, ἐπιθυμοῦσα τὴν πλήρη εὐχαρίστησιν τῶν Κ. συνδρομητῶν της, καὶ μηδόλως παραγνωρίζουσα τὸ ὑψηλὸν τῆς ἐργασίας ἣν ἀνέλαβε, συνεπῶς τῇ ὑποσχέσει της, ἀναγγέλλει πρὸς αὐτοὺς ὅτι προτίθεται νὰ θεραπεύσῃ τὸ πρᾶγμα διὰ τρόπου, ὅστις οὐδόλως ὢν ἐπιζήμιος τοῖς Κ. συνδρομηταῖς, θέλει πληρέστατα τοὺς ἱκανοποιήσει.